Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

D. Ioannis Rusbrochii summi atque sanctiss. viri, quem insignis quidam theologus alterum Dionysium Areopagitam appellat, opera omnia

https://hdl.handle.net/1874/430622

Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell

Huybert van Buchell (1513-1599)

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
http://repertorium.library.uu.nl/node/2732

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

This book is part of the Van Buchell Collection

Huybert van Buchell (1513-1599)

More information on this collection is available at:
http://repertorium.library.uu.nl/node/2732

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

F. fo.
27

34.
u.

Miscellanea Theologica
Folio n.°. 27.

N. 6. B.

nunc.

N°. 92. C.

Nº 92. C.

D. IOANNIS RVSBROCHII

SVMMI ATQVE SANCTISS. VIRI, QVEM
insignis quidam Theologus alterum Dionysium Areopagitam appellat,
OPERA OMNIA:

Nunc demùm post annos fermè ducentos è Brabantiæ Germanico idiomate reddita Latinè per F. Laurentium Surium, Carthusiæ Colonien alumnum.

OPERVM CATALOGVM VERSA PAGINA OFFENDES.

Ex Dono Buchelii

PSAL. XCIII.
Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.

COLONIAE
Ex Officina Hæredum Ioannis Quentel, mense Martio, M. D. LII.

CVM Gratia & Priuilegio Imperiali ad Quinquennium.

CONTENTORVM IN HOC OPERE ELENCHVS.

1 D. Ioannis Rusbrochij vita insignis.
2 Summa totius vitæ spiritalis.
3 Speculum salutis æternæ.
4 In Tabernaculum Mosis & ad id pertinentia, Cõmentaria, vbi multa etiam Exodi, Leuitici, Numerorum Mysteria diuino spiritu explicantur.
5 Tractatus de præcipuis quibusdam virtutibus.
6 De Fide & Iudicio libellus.
7 De Quatuor Tentationibus.
8 De septem Custodijs Opusculum longè pijssimum.
9 De septem Gradibus Amoris.
10 De Nuptijs spiritalibus Libri Tres.
11 De perfectione filiorum DEI.
12 Regnum amantium Deum.
13 De vera contemplatione Opus præclarum.
14 Epistolæ septem vtilissimæ.
15 Cantiones duæ admodùm spiritales.
16 Samuel, qui aliâs De alta Contemplatione dicitur, veriùs autem Apologia quorundam sancti huius viri dictorum sublimium inscribi possit.
17 Oratio perbreuis, sed pia valdè.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI D. IOANNI MAIORIS CARTHVSIAE PRIORI DIGNISSIMO, AC TOTIVS ORDINIS CARTHVSIANI MODERATORI VIGILANTISSIMO, F. Gerardus ab Hamont, Prior Carthusianorum apud Coloniam Agrippinam, Obedientiam cum reuerentia.

MVLTIS hodiè mundus abũdat libris, & videntur ea iam esse tẽpora Reuerende Pater, de quibus longè antè prædixit Daniel vir desideriorum, repletus spiritu Dei: multiplex erit scientia. Atquì ô si q̃ est librorũ ingẽs multitudo, tanta etiam esset & vtilitas. Iam verò quando longè plures edũtur nedũ vani ac futiles, sed etiã pernicioſi, atq; execrãdis referti dogmatibus, q̃ qui ad reformãdos in melius hominum mores, & ad verã pietatẽ spectent, infelicia potiùs q̃ felicia hæc dicenda sunt tẽpora, vt quæ multò plus lolij ac veneni, q̃ bonæ frugis ac remedij pariãt. Qua in re meritò pij oñes vigilare, & quibus possent modis eniti deberẽt, sicut & faciunt multi, vt q̃ sunt impij ac stolidi homines ad euulgãdas suas vel nugas, vel blasphemias impigri ac seduli: tam etiã ipsi, immò verò longè ampliùs ad edẽda ac disseminanda pia quęq; & salutaria tum sua, tum aliorũ pro Dei Opt. Max. honore, & animarum quotidiè grãdi nimis prohdolor numero in horrendum Tartarorum chaos ruentiũ salute, studioſi incumberent. Multùm eñ commẽdat nos Deo zelus animarũ, & semp ferè optimus quisq; etiã lucrandis animabus præcipuã nauauit operam. Nec hodiè quicquã tam deesse videtur populo Christiano miserãdum in modum varijs hæresum opinionibus dilacerato, aut inexplicabilibus aliorum vitiorũ nexibus irretito, q̃ homines docti iuxtà ac pij, quos & pietas instiget vt velint, & eruditio suffulciat, vt possint auxilio & cõsilio esse miseris, excæcatos ad veritatis reuocare lucem, euersos erigere, nutantes firmare, per deuios vitiorum anfractus noctes atq; dies properãtes ad tartara, suis exẽplis, suis monitis, suisq; precibus ad verã Christianæ religionis pietatẽ, & ad plana iucundaq; virtutũ itinera, quibus pergant in patriam, reducere. Res in aperto est, nec vllis eget argumentis. Quæ cùm ita se habeant, nos pro nostra exiguitate in cõmune oñibus cõsulere cupiẽtes, sicut & ex fraternæ charitatis debito obligamur, (vnicuiq; enim mãdauit Deus de proximo suo) iam aliquot annis studioſe operã dedimus diuersis, ijsq; nõ contẽnendis, euulgãdis authoribus: inter quos ante hos aliquot annos etiam D. Ioannis Thauleri insignis Theologi opera Latinè cõuersa, & ex vetustis Germanicis codicibus diligẽter castigata edidimus, vt haberent pij oñes, maximè qui ad perfectiora & vitæ contemplatiuæ studia adspirãt, quibus q̃ optimè instituerentur, ad eaq; sectanda instructi & expediti redderẽtur. Nam tametsi abundè multi extarent codices, ex quibus ea quæ ad cõponendos mores, vitia extirpanda, virtutesq; obtinendas ptinerent, satisq; superq; petere liceret: at tamen qui de vitę internæ & contemplatiuæ studijs, de mentis vnione cum Deo, atq; id genus alijs raris & minimè vulgaribus exercitijs, & de ratione eò pertingendi ageret, pauci sanè erãt: atq; ij ipsi partìm ita obscurè & inuolutè ea ipsa tractan

tes,vt indè potiùs deterrere,q̃ ad ea inuitare ac inflãmare Lectoris, p̃sert ìm rudis ac impfecti,animũ possen⁹.Sed Thaulerus noster non solũ multa lectiõe,verũ etiã propria expientia doctus,sparsim ita dilucidè & aptè res eiuscemodi tradit,vt qui aliqua est bona p̃ditus volũtate,p̱ sese indè haurire possit modos optimos atq; facilimos ad supremã vsq; pfectionẽ ptingendi.quòd si nec ille oñibus facit satìs,possunt eñ fateor & in illo quædã desiderari,iam aliũ damus nihilo Thaulero inferiorem,immò verò in multis etiã lõgè supiorem,nempe eximiũ,adeoq; diuinũ(sic eñ sępè eum Dionysius noster Carthusianus appellat)D.Ioãnem Rusbrochiũ,D.Thauleri contemporaneũ,& in spiritalibus etiã magistrũ ac institutorem, sicut eius vita testatur.cuius scripta quãti facienda sint,is demũ probabit,qui à capite ad calcem vsq; ea diligenter ac reuerẽter pscrutatus erit. De quo viro admirabili pauca nobis hoc loco dicenda veniũt propter quosdã,qui eius librum tertiũ de Nuptijs spiritalib.tanq̃ de errore suspectũ,reijciẽdum putârũt:in quibus primũ tenet locum venerabilis ille & p̃clarus Theologus D.Ioãnes Gerson,cuius hodieq; scripta extãt,quibus speciatìm eũ quem cõmemorauimus librũ tertiũ nõnihil reprehendit: cuius deindè sententiã secutus Abbas Tritthemius Spãheimeñ,virũ oñi laude dignũ,absq; vllo illius demerito,parùm dignè cõmemorat.Itaq; quod ad Gersonẽ attinet,primò quidem id verissimè dici potest,eũ in talẽ incidisse versionẽ siue interpretationẽ,quæ multa omiserit,multa adiecerit,quę nusquã in exemplaribus Germanicis habeãtur:quod certè parùm decuit illũ,quisquis tandem fuit,qui interpretẽ,veriùs paraphrasten,illius libri agere voluit.qui tamẽ nec his cõtentus,etiã liminarẽ opi epistolã tanq̃ ipsius Authoris noïe p̃figere nõ est veritus,vt quisquis in illorũ triũ librorũ lectionẽ inciderit,D.Ioannẽ Rusbrochiũ illos è Germanico cõuertisse sentire cogat: atq; ita quicquid illa habet versio,totũ esse Authoris ipsius nõ possit quisquã ambigere,cùm tñ,vt diximus,multa ibì passim admixta sint,quæ vt bona sint,tãto tñ viro vix digna sunt.Quod si cui dubiũ videtur, vel cũ correcto Germanico,vel cũ hoc nostro Latino exẽplari cõferat eandẽ ipsam interpretationẽ,& reipsa verũ nos dixisse,p̱babit.Deindè si qs hac excusatiõe cõtentus esse nolit,sed cũ Gersone authorẽ minùs cautè quædã scripsisse,mentẽq; suã meliùs explicare debuisse cõtendat,posset id fortasse cõcedi, si nõ alijs multis locis ab authore id esset abundè p̃stitũ,ita vt etiã propriã scripserit dictorũ quorundã suorũ apologiã,quã Samuelis titulo p̃notauit,vbi aptissimè mentem explicat suã, quẽadmodũ ea intelligi velit,quæ D.Ioãnes Gerson nõ satìs esse declarata fatetur.Nec hoc solo libello,sed pluribus etiã alijs,maxìè in vltimis aliquot capitibus libri illius,cuius titulus est,Speculũ salutis æternæ, vsq; adeò oïbus sese purgatũ reddit,vt nemo nisi improbus aut maleuolus in erroris suspicionẽ eius possit scripta vocare.Erãt quidẽ ea tẽpestate,qua ipse floruit,impudentissimi ac amẽtiss.quidã hæretici,q liberorũ spirituũ noïe tum vocabantur,quorũ opiniões quędã cũ huius sanctiss.viri,immò & cũ q̱busdã ipsius Christi sentẽtijs nõnihil cõsentire viderent.sed eosipsos hęreticos intantũ

in

in oĩbus penè libris ſuis infectať & cõfutat, vt penè cõtinuũ cũ eis bellũ ei fuiſſe, vel indè colligi poſſit. Hæc pauca Gerſoni reſpõdiſſe ſufficiat: cuiꝰ tñ epiſtolã ſi qs diligẽter euoluat, nihil eũ definire cõperiet, ſed tãtùm meliorẽ quorundã hoc tertio ſpiritaliũ nuptiarũ libro dũtaxat dictorũ declarationẽ reqrere. Abbati Spãheimeñ reſpõdere nihil eſt opꝰ, quãdoquidẽ is ſua habet ex Gerſone, cui nos putamꝰ eſſe ſatisfactũ. Et ſi ille, Gerſonẽ loquor, maximè in ea eſſet ſentẽtia, authorẽ hũc à vera & catholica fide aberraſſe, quod nefas ſit dicere vel credere, nos illi cõfidẽter noſtrũ Dionyſiũ carthuſianũ opponeremꝰ, nihil illo neq; eruditiõe, neq; vitę ſanctimõia inferiorẽ, ĩmò verò diuinis aſſuetũ raptibꝰ, atq; ecſtaticũ cõtẽplatorẽ, q tñ ſæpiꝰ eiꝰ honorificè meminit, eũq; nõ dubitat alterũ dicere Dionyſiũ Areopagitã, ob ſcriptorũ eximiã pietatẽ ac excellẽtiã. Quę quidẽ ſi qs oĩa diligẽter ꝓcurrat, ſi ĩ eis verborũ & ſentẽtiarũ põdera benè trutinet, ſi ſcripturę myſteria exponẽdi & ĩternę vitæ abditiſſima q̃q; in lucẽ ꝓferẽdi gratiã ſingularẽ in ipſo authore æquo ꝓpendat iudicio, niſi totꝰ cæcꝰ ac ſtupidus, vel nimiũ carnalis & aĩalis ſit, & ꝓptereà nõ ſit idoneꝰ ꝓcipere ea q̃ ſunt ſpiritꝰ Dei, velit nolit, oĩnò fateri & exclamare cogeť, q̃cunq; ferè huiꝰ ſunt viri, nõ ingenio hũano, ſed ſpũ diuino elaborata atq; cõfecta eſſe. quod & reuerà ita ſe habet. Nã etſi mediocriter doctus fuit, vtpotè ſacerdos & prior canonicorũ regulariũ, magnæ tñ literaturæ vel ſciẽtiæ nõ fuit, ſi de hũana q̃ inflat, ſciẽtia loq̃ris. Totus eñ dedit Deo & ſtudijs vitæ internæ, noluit animũ ſuũ literarũ ſtudijs, aut lectiõe multa, q̃ ferè diſtrahere ſolet mentẽ potiꝰ q̃ colligere, admodũ occupare, ſed cũ Pſalmiſta neſciẽs literaturã, introiuit ĩ potẽtias Dñi, & de plenitudĩe ſpũs tã ſublimia, tãq; ꝓfunda interìm eructat, vt nemo dubitare poſſit, introductũ eũ in cellã ſpõſi vinariã, eiusq; vino ꝓrſus inebriatũ. Quod vtinã multi huiꝰ ſeculi ſapiẽtes, grãdes ĩ oculis ſuis, parui & fortaſſe nulli ĩ oculis Dei, imitari vellẽt, vt nõ totos ſe ĩ inexplebilẽ legẽdi ac ſciẽdi curioſitatẽ effunderẽt, ſed eniterenť etiã ingredi in ſecretũ mẽtis ſuæ, & inibì haurire ex ſpũ Dei, & micantibꝰ ſupnæ gratiæ fulgoribꝰ verã ſapiẽtiã, qua diſcerẽt nõ alta ſape, ſed humilibꝰ cõſentire, mori vitijs, ſtudere virtutibꝰ, viuere Deo, ſpreto mũdo terrenisq; honoribꝰ ac voluptatibꝰ, verã beatitudinis gloriã ſuſpirare, & humilẽ Chriſtũ ꝓ hũilitatis, charitatis, manſuetudinis, cęterarũq; virtutũ placidiſſima ſeq itinera. Hæc eñ ſola vera ac ſalutaris ſapiẽtia eſt, quã q negligũt, quo ſe putãt eſſe ſapiẽtiores, eo ſunt reuerà amẽtiores: nec eſſe poteſt in illo hoĩe vel minima Chriſtianæ & religioſæ ſapiẽtię particula, q ipſam æternã & increatã ſapiẽtiã dñm noſtrũ Iesvm Chriſtũ ſeq cõtẽnit. Sed qd nos iſta cõmemorare attinet? Redeamns ad id vndè noſtra parũpèr aberrauit oratio. Poſſemꝰ qdẽ hîc etiã ex venerabilis illiꝰ Gerardi Magni vita, cuiꝰ author eſt D. Thomas Kẽpis religioſiſſ. ac piẽtiſſ. pater, idẽq; ꝓpè contẽporaneꝰ Rusbrochij noſtri, cõmemorare teſtimõiũ, quo etiã ſpũ ꝓphetię idẽ ipſe noſter Ruſbrochiꝰ claruiſſe ſcribiť, & ipſum Ger. magnũ, virũ alioq doctiſſ. atq; ſanctiſſ. multa ex eo didiciſſe, & eiꝰ ſapiẽtiã ſtupuiſſe: atq; etiã quorundã aliorũ, ex qbꝰ vnꝰ vitæ excellẽtiſſimæ ſummis Seraphim eũ cõparat, & oẽm eiꝰ gloriã in cælis vidiſſe ſe ſcribit. Alter eũ ab vno dũtaxat Gerſone culpari, ſed à turba mul-

ta ſanctorũ virorũ defendi teſtat. Sed ne epiſtolæ modũ excedam⁹, ĩ aliũ locũ iſta reijcere placuit quanq̃ ipſe ſe Author p̃claris diuinisq; ſcriptis ſuis ita cõmẽdet, vt alios adhibere laudatores, ꝓpè ſupfluũ ſit. Quòd aũt hæc pauca hîc cõmemorare voluimus, eo potiſſimũ conſilio factũ eſt, vt ſi qua cuiuſquã animo praua ſuſpicio ſederet, hãc penit⁹ à ſe excluderet, nihilq; poſthàc indignũ de tanto ſentiret viro, quẽ reuerà nemo vnquã dignè laudare poſſit. Quem tamẽ ſi qs benè intelligere, ac de eo verã ferre ſentẽtiã velit, totũ priùs ꝑlegat neceſſe eſt, & tũ demũ poterit, quod eſt æquũ, ſtatuere ac iudicare. Nã in qbuſdã locis ſubobſcur⁹ eſt, ſed alibi eadẽ aptè ac dilucidè explanat, ita vt diuerſa q̃is ſcripſerit opuſcula, & in plurib⁹ eadẽ quãdoq; tractet, ita tamẽ abſtineat à repetitione, p̃ſertìm oneroſa, eorũ quæ aliâs dixit, vt miro quodã modo quæ in alijs omiſſa ſunt, in alijs explicẽtur, & diuerſa licèt ſcripta, optimè inter ſeſe qbuſdã in locis cohæreãt. Animaduertere id poterit, quiſquis totũ ſtudioſè plegerit. Multã quidẽ hactenùs, & eã ſanè nõ immeritã, laudẽ apud oñes veræ ſapiẽtiæ ſtudioſos obtinuit venerabilis ille & ſublimis contẽplator ac Theologus D. Henricus Harphius, ita vt etiã quidã nõ vulgaris authoritatis, eum inter excellentiſſimos referre Contẽplatores non dubitârit: verũ ſi ex libris eius, quos de vita contẽplatiua ſcripſit, qui ſunt ſecũdus ac tertius Theologiæ myſticę, ea quæ ex huius Authoris diuerſis monumẽtis etiã ad verbũ deſcripſit ac mutuat⁹ eſt, eradas aut auferas, penè nudũ ac vacuũ eum relinques: quod nos non in illius tanti tãq; ſuſpiciẽdi Patris derogationẽ, ſed in noſtri Rusbrochij laudẽ dũtaxat hîc inſerere voluim⁹. Cur aũt D. Hẽricus Harphius eius nomẽ oñinò ſubticuerit, nec expreſſerit vſquã, nihil noſtra intereſt: id vnũ certiſſimum eſt, optima & præclariſſima quæq; ſecundi & tertij Myſticę Theologię librorũ, Rusbrochio potiùs optimo iure, vt cuius reuerà ſunt, q̃ Harphio, qui ea non pro ſua captãda laude, ſed pro multorum vtilitate ab eo mutuatus eſt, aſſcribi & aſſignari poſſe ac debere. Atq; ea re cõſultum ſanè fuerit, vt ſi quis de huius tanti viri ſcriptis minùs benè ſentiat, vel ea minùs capiat, Præfationẽ venerabilis Patris D. Petri Leydenſis, quondã noſtri Cœnobij Prioris digniſſimi, in ſecũdum Myſticę Theologię eiuſdem Harphij librum, perlegat, quippe quæ non tam Harphio, quàm noſtro Rusbrochio ſcripta eſt, ex quo Harphius mutuatus eſt ea, quę in illa p̃fatione partìm explicãtur, partìm defendũtur. Verũ vt his omiſsis, ad te tãdem Reuerẽde Pater reuertar, hac potiſsimũ mente tuę Paternitati huius venerãdi Patris ſcripta nuncupare voluimus, q̃ illi ordini à Deo p̃fectus ſis, quem Author ipſe ſpecialiter cõmendat, quiq; vnus p̃cipuè ex Monaſticis Ordinibus vitę contẽplatiuę, quã hic Author excellentiſſimè deſcribit, addictus eſt: hoc interìm ſummopè obſecrãtes, vt gregem tuũ tuę fidei & ſolicitudini cõmiſſum, ad huius ſancti viri tum legenda, tum imitãda ſcripta adhortari nõ graueris, ne quod abſit, tãtis cõmodis, tantaq; ad internam excolẽdam vitam oportunitate aut abutãtur, aut parùm dignè vtanť. Commendamus autem R.P. Tuam Chriſti Opt. Max. benignitati, quæ eã in multos annos ꝓ noſtri potiſſimũ Carthuſiani inſtituti cõſeruatione incolumem in vtroq; hoíe tueri digneť. Dat. Colonię in noſtro cœnobio Carthuſ.

F. LAV-

F. LAVRENTIVS SVRIVS CARTHVSIANVS HVIVS OPERIS INTERPRES, CANDIDO LECTORI S. P.

ECCE habes hic, Christiane Lector, authorem grauem, sanctum, doctum à Deo, & quidem excellenter, denique talem, ut meritò inter præcipuos Ecclesiæ Doctores numerandus sit. In cuius libris nihil nisi piũ, nihil nisi salutare inest: cuius omnes sentẽtiæ diuinũ quiddã ac cæleste spirant, ut uel hoc solo argumẽto satis cõstare queat, non tam humano studio uel ingenio, quàm diuino spiritu, quicquid hic cernis operum, confectum ac elaboratum esse. Quæ propterea libẽtius commemorare uoluimus, ut te ad huius authoris lectionem inuitaremus, nihil in hoc quærentes aut spectantes aliud, nisi salutem tuam: cui si, ut debes, consultum uoles, obuijs, quod aiunt, ulnis huius scripta Viri excipies, nec unquàm è manibus depones. Nec ambigimus, si horum lectione eris delectatus, fructum immensum breui te cõsecuturum. Nam siue etiamnum uitijs implicitus tenéris, siue relictis uitijs, Vitæ emendationis studium amplexus es, siue in dies in Virtutibus ac Dei amore feruenter progrederis, siue cunctis animi iam deuictis ac consopitis perturbatiõibus, dulces diuinæ Cõtemplationis quotidie fructus experiris, passim apud hũc reuerà omni laude dignissimum authorem inuenies, quæ te uel in uitijs iacentẽ excitent, uel bonæ uitæ studia aggressum, magis ac magis inflamment, aut in uirtutibus feliciter progredienti ad perfectionem pertingendi cõmodissima ac maxime compendiaria demonstrent itinera, uel certe iam perfectum, quanam ratione magis magisq; ad sublimiora tendere debeas, abunde edoceant. Neq; enim quisquam tam potest esse perditæ uitæ, qui nõ hinc inde multa hic inueniat, unde ad prospiciendum suæ saluti acriter stimuletur: neq; etiam usq; adeò quispiam in sublime euectus erit, quin plurima hic reperturus sit, q̃ ipsi possint esse adminiculo, ut seipso fiat sublimior. Enimuerò in omnibus suis Lucubrationibus hunc ferè Noster hic Author obseruat modum, ut sublimibus humilia, & minime usitatis maximeq; à communi etiam Piorum experientia remotis, communia quædam admisceat, quo prosit omnibus, & nemo non ex ipsius scriptis animæ quandã referat haud uulgarem utilitatem. Nõ est igitur, ut quisquam putet idcircò sibi scriptorum eius lectionem fore superuacaneam, siue quòd sublimia multa & paucissimis bene perspecta cõtineant: habẽt enì multo plura cunctis accommoda, & quæ possint uel perditissimum quenq; ad meliora incitare, siue q; uulgaria pleraq; legenti ingerant: nam & ea ipsa non uulgari ratione proponuntur: habent nãq; aculeos quosdã suos, quos in animo lectoris altiùs infixos relinquũt: atq; eiusce modi sunt, ut facile quis possit intelligere, ex Dei spiritu, nõ humana industria, ea prodiisci. Quod ut testatũ magis tibi sit, candide Lector, scriptorũq; eius oĩm uelut summam quandam retineas, iam paucis singulorum argumenta & materiam tibi explicabimus, breuitati tamen semper studẽtes, ne plus oneris quàm cõmodi, tuis rebus ac studijs adferamus. Quod antequã aggrediamur, breuiter, cur in hũc, quẽ cõspicis, ordinem ea redegerimus, exponemus. Primo loco Summã spiritalis uitæ, qua paucis uerbis oĩm sequentium librorum institutiones fere cõprehenduntur, in ipsa Operum fronte reposui-

mus: Subide Speculũ ſalutis æternæ collocauimus, hac nimirũ ratiõe, q̃ in eius libri extremis aliquot capitib. difficilimas quaſdã ſentẽtias ſuas ipſemet dilucide explicet, q̃bus iſpectis, nemo poterit ambigere, qn Gerſonis repræbẽſio meritò ſit negligẽda. Secũdo loco cõmẽtaria i tabernaculũ Moſis poſuimus, ut lector haberet diuinæ ſcripturæ loca q̃dã difficilima p̃ſpicue ac nõ niſi cælitùs explicata. Deide aptiſſimo (ut ſperamus) ordie multos huius S. Patris tractatus ſubiũximus, q oĩbus ſaltem magna ex parte poſſint in cõmune p̃deſſe. Poſteà de ſpiritalib. nuptijs tres libri ſubnectũtur, quibus mira dexteritate ab infimis uſq̃ ad ſupremã uitæ p̃fectionẽ unuſq̃libet Deũ amãs, deducitur ac ſubuehitur. Quibus ſuccedit liber de p̃fectione filiorũ Dei, oĩ laude ſupior. Pòſt Regnũ amãtiũ Deũ. deinde liber de uera cõtẽplatiõe, cuius i Germanico titulus eſt De xij. religioſis fœminis. Subide epiſtolæ vij. ſubiũguntur, ac duæ cantiũculæ ſpiritales ualde: qbus ſubtexitur Samuel, q alibâs De alta cõtemplatiõe inſcribitur, quem ea de cauſa poſtremo quaſi poſuimus loco, q̃ uelut Apologia quædã ſit ſublimiũ S. Patris aſſertionũ quarundã, i coq̃ multa optiẽ explicẽtur aduerſum calũniatores, atq̃ ipſe ſeſe author iudicio Eccleſiæ et Doctorũ catholicorũ ſubmittat: quod etiã in libro de uera cõtẽpl. facit, ſed meliùs i hoc Samuele. Deniq̃ extremo loco S. uiri p̃breuis precatio collocata eſt. Sed his carpti breuiterq̃ p̃ſtrictis, iã ſingulorũ argumẽta librorũ, & quo i eis utatur ordie ſiue tractãdi modo, ſuccinctim explicemus. In Sũma uitæ ſpiritalis, mira breuitate præcepta ferme oĩa & exercitia S. uitæ obtinendæ neceſſaria, eaq̃ nulli nõ cõueniẽtia, pulchre ac p̃ſpicue uelut ob oculos p̃põit. In ſpeculo ſalutis æternæ, prĩò ſimplex eſt et coĩs oĩbus, deide q̃dã ſublimiora admiſcet, pòſt de uenerab. altaris ſacramẽto aliquot agit capitib. q̃ reuerà cũctis ſint utiliſſima: deinde ſublimia ualde adiũgit, quo ſatisfaciat etiã p̃fectis. Oĩbus enĩ ſe debitorẽ arbitratus eſt: & q in oĩbus p̃fectiſſimus erat, facile oĩbus uiuẽdi modũ præſcribere potuit. In cõmentarijs i Moſis tabernac. ubi etiã alia multa ueteris Inſtrumẽti myſteria ediſſerũtur, i principio incipit utcũq̃ bũiliter, deinde aliq̃diu ſublimia p̃tractat: atq illis abſolutis, poſteà maxìa illius p̃lixi opis parte ad oẽs ſeſe accõmodat: & pluria ſane toto illo ope habentur, q̃ digna ſint uel aureis ſcribi characterib. multa, q̃ cũctis ſtupori ſint & admiratiõi: p̃plura etiã, q̃ uel ſaxea poſſit emollire pectora ad agendã pœnitẽtiã et uitia p̃pudianda. Admonẽdus aũt nobis es cãdide lector, ne te offendat, ſi cũ Bibliorũ textu i hoc uolumĩe nõ ſemp cõſentire uideatur. utplurimũ enim ſeqtur hiſtoriã Scholaſticã Petri Trecẽſis presb. ſicut etiã nos in margine ſuis locis paſſim annotauimus. In libro quẽ de præcipuis q̃buſdã ſcripſit uirtutibus, cuius author ipſe haud dubiò eſt, ut certis poteſt p̃bari argumentis, totus eſt aureus, & oĩbus mire utilis et accõmodatus: nec quiſquã ambigere poteſt, qn in hoc cõficiẽdo opuſculo ſingulari ſancti ſpũs gratia et adſpiratione ſit uſus. In tractatulo De fide et iudicio, ſymbolũ cõcilij Niceni fere totũ exponit, et partẽ ſymboli apoſtol. eſtq̃ ibi uehemẽs, et totus oĩbus, cuiuſcũq̃ ſint generis, maxìe accõmodatus. In opuſc. de iiij. tẽtatiõib. partĩ coĩs, partim ſublimis eſt, ſed tamẽ nulli nõ utilis: ut nemo ſit, qui ex eius lectiõe nõ ſit aliquod aſſecuturus emolumentũ. In libello de vij. cuſtodijs (ita enim huius titulũ uertere placuit, q̃ nullũ aliud uocabulũ Germa-

nicæ

nicæ dictiõi aptiùs occurreret, quanq̃ nec sic satis appositè redditũ est, sicut nec Germanicũ uocabulũ usq; quaq; satis argumẽto q̃drat) In hoc, inquã, libello spũ lõge dulciss. utitur, & mira breuitate et gratia totius uitæ trãsigẽdæ describit modũ, multis uulgaribus q̃dã sublimia itermiscẽs: quod idẽ fere in sequẽti opusculo de vij. gradibus amoris obseruat, ĩ cuius initijs multa habet, q̃ possit ꝓdesse cũctis, sed deĩde etiã minùs oĩbus cõpta et usitata subiũgit. Vt enĩ ante diximus, et humilimus est et celsiss. Porrò ĩ ope quod sequtur, putà de nuptijs spiritalib. oẽm oĩm & laudẽ et admirationẽ uincit, totius spiritalis & ĩchoãdæ & ꝓsequẽdæ et absoluẽdæ uitæ ratiõem mirifice tradẽs: quod opus libẽter ĩ frõte collocassemus, nisi ob certas causas ĩ hunc locũ potiùs differẽdũ pspexissemus. habet enĩ pleraq; paucis admodũ cognita: ad q̃ tamẽ ap præbẽdẽda maximũ præstãt adiumentũ ea, q̃ præcedentib. libris et tractatulis cõtinẽtur: attamen nullo usquã libro uel tractatu alio tam absolute spiritalis ac internæ et cõtẽplatiuæ uitæ tũ ĩchoãdæ, tũ ꝓsequẽdæ, tũ pfectæ obtinẽdæ uiã explicat, ac uelut ob oculos ꝓpõit. In libello de pfectiõe filiorũ Dei cõscribẽdo, suauissima Sãctispiritus adspiratiõe usus est: et licet à coĩbus exordiatur, tamẽ sublimia potissimũ tractat, ita tamẽ, ut possint quẽuis ad ea appetenda illicere. In ope, cui titulũ fecit, Regnum amantium Deũ, aliquot capitib. ab ĩitio oĩbus sese accõmodat, sed deinde sensim fertur ad altiora, & est sane illo ipso ĩ tractatu admirabilis, planeq; singularis, et nescio qd miræ ac ĩsolitæ illic lucis reluceat. Huius libri capite octauo graphice depingit causas hæresum & errorũ, & ut q̃sq; ĩde possit curari, atq; ad sanã redire mentẽ. Videbis hic pie lector, spũm Christi potiùs q̃ authorẽ ipsum loq. In uolumine aũt de uera cõtemplatiõe (ita nãq; nos iustis de causis titulũ præfiximus, cùm ĩ Germãico de xij. religiosis fœminis parũ apte inscribatur) in pricipio totus est diuinus, et magis aliquẽ ex Seraphicis spiritibus, q̃ hoĩem referre uidetur: postea tamen ad cõmunem oĩm captũ sese demittit: carpit uitia: tradit uias quasdã cõmunes, q̃bus ꝓtingatur ad Deũ: et ad extremũ, totã Christi Iesu ꝓ assiõem cursim pstringit, nisi q; in Sexta hora paulo diutiùs immoratur. Hoc opus uariũ est, sed plenũ sanctiss. aculeis, et diuini amoris spirãtissimũ: in quo tamẽ præsertĩ in initio, iteq; alijs multis locis, sicut et ĩ alijs plerisq; suis lucubratiõib. multos eosq; suaues et iucundos admiscet rhythmos, q̃ licet in Germanico lectorẽ mire afficiãt, tamẽ rerũ alioq obscurarũ sensum magis reddũt difficilẽ, minusq; cõcinnũ ordinẽ & cõsequentiã, quãdo ĩ eiusmodi rhythmico cõtextu sæpe minùs ꝓpriæ dictiões ꝓ ꝓprijs adhibentur, ut seruetur cõsonantia: quo factũ est, ut Latina interpretatio interdũ minorem habeat gratiã: quãdoqdem author ipse ob rhythmos seruandos, sese interim minùs explicat: neq; nos tamen qcquã temere ustpiam ex nostris assuere ausi sumus. Cõfidimus tamen lectorem piũ nusquã nostrã opam, studiũ ac diligentiam desideraturum. Huic opi septem eiusdem sanct patris epistolas subtexuimus, in quarum nõnullis etsi quædam minùs cõmunia inserta sint, tamen magna ex parte cuiuis hominum generi utilissimæ sunt, abundantq; mellitissimis institutionibus & stimulis acutissimis, ut tuipse Christiane Lector facilè deprehendes. Cantiones duæ, quæ epistolas sequũtur, sublimes sunt, & nihil nisi diuinum respiũt. Post Apologia, id est, Samuel subnectitur, opusculũ uerbis breue,

ſed ſententiarũ põdere ac utilitate nulli ſecundum, quo ſua ſcripta ſublimia author explicat, et aduerſus calũnias quorundã acerrime tuetur, magis tamẽ ueritate, q̃ ingenij fretus induſtria: ſicut & ubiq; ſemper quæcunq; dicit, ita dicit, ut ſuggeſſit ſpiritus Chriſti, nõ ꝓprij acumen ingenij. Extremũ locum eius oratio breuis occupat, quam in ſuæ ſpiritalis uitæ initijs cõpoſuiſſe uidetur. nam lõge alijs precibus poſtea eum fuiſſe uſum, eius ſcripta declarãt. Tales enĩ uiri Sãctiſpũs nutũ ſemper obſeruant, & ad omnẽ illius uoluntatẽ ac inſtinctũ ſeſe totos, nedũ preces ſuas accommodant, id ante oĩa & in oĩbus ſequẽtes & amplectẽtes, quod illi ſenſerint eſſe gratiſſimum. Habes iam lector humaniſſime, uelut in tabula utcunq; delineatam cunctorum Rusbrochianorũ operũ ſummã, quã idcirco præmittere uoluimus, ut qualẽcũq; ſaltem eorũ, quæ iam recens in lucẽ damus, notitiã habere poſſis. Obſecramus autẽ, ut ſicubi inter legendũ quædã tibi in ipſo authore occurrerint, quæ capenequeas, nõ ſtatim dãnare aut reſpuere uelis, ſed cõmittas ſpũiſancto, cuius ſingulari beneficio cõſcripta ſunt. cuius rei, ut alios præterea, teſtem habes fide digniſſimũ D. Dionyſiũ Carthuſianũ, uirũ & eximia eruditiõe, & haud uulgari uitæ ſanctimõia celeberrimum, q eius ſcripta aut oĩa, aut certe pleraq; plegit, ut euidẽtiſſime ipſe ſuis aliquot in opibus teſtatur, quibus libros eius nõ paucos noĩatim cõmemorat: cuius etiam de hoc uiro iudiciũ, itẽq; aliorũ quorundã de eodẽ ſententiã collegimus, huicq; opi præfigi curauimus: quæ ubi legeris, tum demũ cognoſces, qualis quãtusq; ſit noſter Ruſbrochius, licet eũ Gerſon nõnihil repræhẽderit. ſed parũ cõſiderate, ſicut et Hubertinũ uirum ſanctũ & ardentiſſimũ Dei ac iuſtitiæ zelatorẽ, cuius utinã ſcripta denuò uſpiàm excudantur, quod pij oẽs optãt, eadẽ fere incõſideratiõe repræhẽdit. Salua nãq; Gerſonis reuerẽtia, quẽ & nos ita ut decet, ob eius integritatẽ ex aio ueneramur, tametſi pitus & ꝓbe exercitatus fuit theologus ſcholaſticus, ſed in myſticæ theologiæ cognitiõe ac expientia ꝓrſus nihil habet ad Rusbrochium: quem licet doleamus ab eo nõnihil repræhẽſum, tamẽ quia ignorãs in uirum ſanctum incurrit, idq; ſuo ut officio ſatisfaceret, nõ damnaret innocentem, nolumus acerbiùs in illum inuehi: certi uidelicet, q; ſi Rusbrochij noſtri uitam ꝓſpectã habuiſſet, ſummis eum laudibus celebraſſet. Quòd autẽ Dionyſius noſter tantope eum cõmendat, inde accidit, q; eius ſcripta plegit, atq; ea re meliùs de eis ſtatuere potuit, q̃ Gerſon, qui in laſciuam quandã unus tantùm opis eius uerſionem incidit, ubi multa admiſcẽtur, q̃ author ipſe nec ſomniârit unquàm. Sed his paucis pie lector cõtentus eſto. Nõ enĩ admodùm neceſſe eſt, authorẽ hunc multis defendere argumẽtis, qui ipſe ſe facile tueri poteſt. Lege ſecurus, & inuenies theſaurum incõparabilem, inuenies opes, quas Cræſi diuitijs cõmutare nolis. Nec te offendat ſermo ſimplicior. nã ea fere hic traduntur, quæ ornari nolint, cõtenta doceri. Deniq; hoc nobis monendus es, in transferẽdo nõ ſemp ijſdem, ſed diuerſis nos uſos exemplaribus, ex diuerſis ad nos locis allatis: idq; multũ nobis contulit, ubi unum aliquod exemplar minùs correctum depræhendimus. Et difficile ſane eſt, omninò correcta reperire exemplaria: neq; dubium, quin ea res magnas fuiſſet noſtræ interpretationi tenebras allatura, niſi nos exemplarium copia adiuuiſſet. Bene uale, & pro nobis CHRISTVM exora.

HOC LOCO PONVNTVR SENTENTIAE QVAEDAM, MAXIME

D. Dionysij Carthusiani doctiss. atq; sanctiss. viri, & quorundam aliorum minimè contemnendorum Patrum, quibus diligenter inspectis, facilè vnicuiuis constare poterit, quid de nostro D. Ioanne Rusbrochio sentiendum sit.

D. Dionysius Carthusianus De contemplatione libro II. Articulo IX.

VIR mirabilis atq; diuinitùs vnctus, & magnificè eruditus Ioannes Rusbrochius, in suis codicibus DE contemplatione, multa profunda secundum suam experientiam conscripsit.

Deindè totò illo articulo non nisi huius sancti Patris scripta recitat, partimq; elucidat. Et quę idem Dionysius lib. 3. de Contemplat. Articulo 23. habet de distinctione inter mercenarios, seruos fideles, & amicos &c, ea nostri Rusbrochij sunt. Atq; hanc distinctionem idem Dionysius Tractatu 3. de Donis Spirituſſancti, Artic. 7. præclarissimam vocat, idq; iure sanè. Vide etiam Dionysiũ libro 3. de Contempl. cap. 6. Item Tractatu 3. de donis Spũſſ. art. 27. & multis alijs locis.

Idē Dionysius Carthus. in sermone primo de confessore non pontifice, postq̃ aliquot sanctiss. viros scientiā suā magis vitæ sanctimonia & oratione, q̃ lectione adeptos cōmemorauit, ita subiũgit:

DEniq; nónne omnibus his mirabilius ritè censemus, quod iam non diu ante nos cōtigit in admirabili illo viro Ioāne Rusbrochio, qui cùm idiota esset, & ipsius ꝓpemodùm Latini ignarus eloquij, nihilo minùs merito sanctitatis & simplicitatis suæ, tam supnaturales diuinitùs theorias sortitꝰ est, & in suo quoq; vulgari idiomate tam subtilissimas veritates cōscripsit, vt excellentissimi sacræ Theologiæ ꝓfessores spiritũ præ admiratiõe vix habeant, seq; nõ posse sentẽtias eius intelligere, palàm ediſſerāt? Eñuerò & ego in Christiana scientia paup, recens & modicus, hoc liberè fateor, q̃ in nullius Ecclesiasticorũ atq; catholicorũ Doctorũ voluminibus tantã scientiarũ altitudinẽ, mihiq; tam difficilem comperi, vt in libris ipsius, solo vno DIONYSIO dempto, cuius tamẽ difficultas ꝓpter styli obscuritatẽ magna ex parte cõtingit, quod vtiq; in libris huius admirabilis viri locum non habet.

Idem tractatu 1. de Donis Spirituſſancti, Articulo XIII.

VIR aũt mirabilis D. Ioānes Rusbrochiꝰ, quẽ qualiter dignè appellẽ, ignoro, nisi vt quẽadmodũ venerab. ille Hugo de S. Victore, ꝓpter eminentẽ suã scientiã vocatꝰ est alter Augustinꝰ, sic Ioānes iste mirabilis, ꝓpter excellentissimã suã sapientiã noïetur alter Dionysiꝰ. Puto eñ quia si libri eius in tali essent stylo trãslati, vt libri Magni Dionysij, nõ essent faciliores studenti, q̃ libri Dionysij. Quoniã igit̃ vir hic tantæ sapiẽtiæ fuit, meritò eũ appello Doctorẽ diuinũ: quia instructore nõ habuit nisi Spũm sanctum: erat eñ aliàs illiteratus ac idiota, (id est, nõ admodũ doctus, si ad humanã spectes sapiẽtiam) eo vtiq; modo, quo Petrus & Ioānes archiapostoli à Luca in Actibus Apostolorũ illiterati fuisse narrant̃. Vndè & libros suos in vulgari cõscripsit, quorũ tñ ꝓfunditatẽ atq; sententiã nemo ad plenũ mirari iam valet. Q̃ñ itaq; certus sum, virũ istũ à Spũsancto instructũ, ꝓptereà magna est eius authoritas apud me.

Idem Dionysius Carthus. lib. 3. de contemplatione, Cap. extremo, viri huius sanctissimi scripta cõtra Gersonem egregiè defendit multis verbis, quæ hic libuit paulo fusiùs asscribere eo ordine & modo, quo apud Dionysium habentur, vt tanto meliùs intelligat Lector, quàm immeritò Gerson hunc Authorem reprehenderit: atque etiam, vt huius viri dicta quædam sublimia rectiùs intelligantur. Ait ergo Dionysius noster:

ITaq; cordialis cõplacentia, qua DEus complacet menti humanæ, & fruitio qua ipsa fruit̃ DEo supaltissimo, ipsam vehemẽter deificãt, & DEo præamabilem amplexabilẽq̃; efficiũt, intantũ vt in mutuo supdeliciosissimæ, supessentialis & supsimplicis Trinitatis cõplexu inueniat̃ & ipsa feliciter amplexata ab il-

illa. Sic Deo ſupamando & ſupdigniſſimo adhęrere, vniri, conformari, infigi, eſt deiformiter ſimplificari, excellentiſſimè ſanctificari, ſupnaturaliter ſtabiliri, in ſyncериſſimũ bonitatis affectũ transferri, ſup ſe erigi, à ſeipſo deficere atq; defluere, Deo immergi, in ipſo expirare & mori, in eũ abſorberi, vnum ſeu idẽ cũ ipſo fieri, vitã Deificantẽ ipſum viuentẽ, & Deificatã p gratioſiſſimã imitationẽ habere ac ducere. quod totũ intelligendũ eſt nõ p creati eſſe conſumptionẽ, deſitionẽ, vel ei⁹ in eſſe diuinũ ac ideale trãſlationem vel pmutationẽ, ſed modi eſſendi melioratione, p qualitatis ĩmutationẽ, p eximiã atq; p̃cipuã imitationẽ. Vnũquodq; eñ illi potiſſimè cõformat, eiusq; nomẽ ſortit, cuius opatiões magìs ſectat, ſicut voraces dicim⁹ lupos. Res quoq; intellectualis cũ illo dicit maxìè fieri vnũ, cui pleniori nectit charitate. Charitas qppe amantẽ in amatũ trãſformat, & amborũ volũtatẽ facit cõformitate quadã volẽdi atq; nolẽdi eandẽ. Vndè amic⁹ dicit alter ego. Deniq; dũ qs cõnaturales ac ꝓprias opatiões exercere, ſeipſum quoq; aduertere deſinit, & altioris vel ſaltẽ alterius naturæ opatiõib⁹ magìs inſiſtit, dicit à ſeipſo deficere, ĩ aliud verti, neq; quod
Gal. 2. Prou. 12. fuit manere, quẽadmodũ ait Apoſtol⁹, Viuo aũt iã nõ ego: & Salomon, Verte impios, & nõ erũt. Sic nãq; iubemur etiã mortificare noſipſos. Iuxta hũc modũ loquẽdi Ioãnes RVSBROCHI⁹ ait frequẽter fieri nos idẽ cũ Deo, vnã vitã, vnã felicitatẽ, ita q; quidã verborũ ei⁹ ſupficiẽ magìs q̃ mẽtis intẽtionem attendẽs,
Gerſon hic notatur. ſcribit eũ voluiſſe renouare errorẽ, dicẽtiũ rationalẽ creaturã p eleuationẽ ſuã ad Deũ, redire ac verti in eſſe ideale & increatũ: quod fuit rudiſſim⁹ atq; ſtultiſſim⁹ error: neq; putãdum q; p̃fat⁹ Ioãnes Rusbrochi⁹ vnquã intẽderit id affirmare aut renouare: imò duriſſimè cõtra p̃dictũ ſcribit errorẽ. Veruntñ habet modũ loquẽdi frequẽter ſatìs extẽſum, ſicut & alij quidã ſanctorũ, ſecundum deuotionis ſuæ exceſſum & charitatis feruorem loquentium.

D. Thomas Kempis Pater celeberrimus, in Vita Gerardi Magni, cuius ipſe author eſt, Capit. X. ita ſcribit:

AVdiens pius & humilis magiſter Gerard⁹ magnam ac celebrẽ famã venerabilis D. Ioãnis RVSBROCHII, religioſi prioris VIRIDIS VALLIS prope Bruxellam, perrexit ad partes Brabantiæ per lõginqui itineris ſpatium ad videndã ſancti ac deuotiſſimi Patris p̃ſentiam corporalem, vt vocem ei⁹ gratioſam, tanquàm Spirituſſancti fiſtulam, audiret ſua verba reſonantem.

Quæ deindè ſequuntur, ferè in huius ſancti Patris vita habentur. Attamen profuerit lectori, totum hoc Caput apud Thomam Kempis perlegiſſe, propter honorificam, eamq; ſubindè repetitã huius ſancti viri appellationem.

Gerardus Magnus vir ſanctiſſimus, in epiſtola quadam ad Fratres Viridis Vallis, cuius Prior fuit D. Ioannes Rusbrochius, ita ſcribit, poſtquã iam hunc p̃ſſimum Patrem viſitauerat:

INtimè commendari deſidero Præpoſito & PRIORI, [Ioanni RVSBROCHIO: illum enim certò intelligit, ſicut in eius Vita patet, quam D. Thomas Kempis cõſcripſit] cuius ſcabellum pedum tam in hac vita, quàm in futura (quia anima mea ipſi præ cũctis mortalib⁹ amore & reuerẽtia conglutinata eſt) fieri cõcupiſco &c.

Poſſemus hîc plura etiam ex Chronographis & alijs claris Authoribus teſtimonia adducere: ſed ne LECTORI faſtidio ſimus, ijs ſupерſedemus.

IN-

INDEX RERVM ET SENTENTIARVM, NON QVIDEM OMNIVM, SED MAGIS INSIGNIVM MEMORABILIVMQVE, IN huius noſtri D. Ioannis Rusbrochij lucubrationibus contentorum, ſedulò digeſtus.

Numerus deſignat quotitatem paginarum: A, priorem folij medietatem, B autem alteram cuiuſque folij medietatem.

Aaron quid ſonet 67 a
Abnegatiõis & reſignatiõis ſui, fructus 67 b
abnegationis vere ſuijpſius virtus & efficacia quanta 244 b
abnegatio q̃ quibus neceſſaria 336 a
abnegatio ſui vndè & qualis 230 a
abſolutio vana quæ 199 b
abſtracta vita quõ potiſſimũ agatur 235 b
abſtractè quinã & vbinã viuendum ibidẽ
abſtractioni obtinendæ quid maximè noceat & cauendum ſit 236 b
abyſſus diuinitatis qualis 372 a
abyſſus quõ inuocet abyſſum 360 b
Accipitris calliditas quid ſignet 209 a
acedia qd ſit, & quõ expellenda 315 b
achate deſcriptio 126 a
achiſamech quid ſonet 65 b
actionem & fruitionem quî Deus à nobis exigat 362 a
actio Dei qualis 367 a
actio omnis vbinam deficiat 418 b
actiuus & externꝰ quis ſemp maneat 355 b
Adamãtem, hircino tantùm ſanguine frangi, quid deſignet 164 a
adã quõ ad ſeipſum reflexꝰ ceciderit 364 b
adam vndè ſit facilè victus 494 b
adeps, quo veſci licet, quid deſignet 155 b
adeps ſpiritaliter deo offerendus, qd 154 b
admonitio & motus continuus Dei in nobis vbiq; quantus 239 a
adorare Deum quid ſit 289 b
adorare & venerari deum totis viribus noſtris, quibus iure meritoq; permouere-mur 288 b
aduentus Chriſti in hoiem ſecundus, qualis 339 b
aduẽtus Chri in hoiem tertius, quid 348 b
aduentus Chriſti triplex, quis 306 a 324 b
aduentũs Chriſti myſtici in animas noſtras quotuplex ratio 309 a
aduentus Chriſti primus quî nobis imitandus 311 a
aduentus Chriſti ſecũdus vtî deſiderandꝰ, & tertius quõ expectandus ibidẽ
aduẽtũs Chriſti tertij & vltimi quotuplex ratio 310 a
aduentus primus qualis, eiusq; modus quadruplex quis 325 b
aduentus ſinguli cunctaq; opera Chri quæ tria in ſe cõſiderãda cõtinẽt 306 a
aduentus ſponſi perpetuus quis 369 b
aduerſitatum vtilitas quanta 221 b
Aegyptus quid ſonet 67 b
æqualitas animi quõ vbiq; præſtanda 237 a
æquinoctiũ quod q̃ ſecũ mala vehat 336 a
æthiopia quid ſonet 136 a
Affectiõibus qualibus quouſq; obnoxij ſimus, ad easq; proniſſimi 264 a
affectus animæ amantis Deũ, quis 233 a
affectus erga Deũ quõ maxiè inflãmet 17 b
afflictiones hominum quatenùs Deo placeant 245 a
afflictiones quæ quibus etiam gaudij loco futuræ 335 a
afflictionum vtilitas quãta 286 b
Agere & Pati noſtrum, quid 301 a
agi nobiſcũ rectè, qñ demũ verè dicaẽ 239 b
agnum Paſchalem crudum vel coctũ aqua, aut aſſum igne, quis comedat 195 a
agnus Paſchalis quõ myſticè manducãdus ſit 195 a b
agnus ſiue capra quõ myſticè offeraẽ 164 b
Alloquendo alios quis ſeruandus ſit modus 272 b
alphæus quid ſonet 125 b
altare cur cauũ, nõ ſolidũ, fieri iuſſum 59 b
altare quibus de lignis myſticè faciẽdũ 57 b
altare thymiamatis, ei⁹q; quatuor cornua, myſticè quæ ſint 114 b
altaria noſtra duo quæ, quõ myſticè conſecranda 153 a
Amando quî ſpũs noſter amor fiat 360 a
amara periñ ac dulcia cuinã ſapiant 245 a
amare deũ perfectè & poſſidere, quid 289 b
amare & Frui quid ſit 301 a
ambitioſos nullo honore dignos eſſe 473 a
ambulandũ cur ſit hîc in fide & ſpe, non in ſpecie 30 a
amethyſti deſcriptio 126 b
amici Dei ſecreti quid agant 378 b
amicorũ Dei ſecretorum deſcriptio 379 b
amicorũ Dei vita interna quæ 380 a
amicorum ſecretorum & occultorum Dei filiorum differentia quanta 379 b
amor carnalis ſpiritali homini quõ repudiandus ſit 373 b
amor Dei patris quãtus ſit erga nos 498 b
amor Dei quanti ſit momenti 498 a
amor dei vbi & qñ perfectus ſit 274 a
amorẽ Dei perfectũ ocium non pati 292 b
amorẽ eſſe non poſſe ocioſum 382 a
amorem, inter homines pacis eſſe ſeminarium 230 b
amore quo quî in nihilũ redigaris 361 b
amori duo quædam congruere 243 a
amori proprium quid 24 b
amoris Chriſti ſigna, in ſacramento nobis exhibita, quæ ſint 24 a
amoris dei erga nos ſigna quatuor quomodò declarata 28 a
amoris Dei gradus primus 283 a
amoris erga Deũ modi tres quomodò exercendi 511 b
amoris & fruitionis quale diſcrimẽ 301 b
amoris gradus ſecũdus 283 b tertiꝰ 284 b quartus 286 a quintus 288 a ſextus 299 b ſeptimus 300 b
amoris IESV natura quæ 24 b
amoris inordinati deſcriptio quæ 231 a
amoris intimus luſus quis ſit 298 a
amoris languor & impatientia vndè 331 b
amoris libra ſumma quæ ſit 470 b
amoris modi quatuor 439 b
amoris modi quatuor nobis præcepti, qui quõ exercitandi 450 b
amoris pondus mercatorium quod 113 a
amoris ſpiritũs operationes quæ 79 a
amoris vita quæ 350 a
amoris vnitas cum Deo in ſpiritu quomodò obtineatur 491 a
amor naturalis quis 364 a
amor Patris & filij, quis 64 a
amor quantus exigatur à nobis 443 a
amor ſenſibilis vndè & quis 326 b
amor ſui quos perdiderit 463 b
amor trãquilliꝰ quõ Soli aptè cõpareẽ 453 a
amor vt ſemper operetur, & fruitiõ vt ſemper vacet 300 b
Anathema qui apoſtolus Paulus eſſe voluerit 244 a
andreas apoſtolus quõ ſua ſit cruce lætatus 233 b
andreas quid ſonet 122 b
angelici infimi ordinis ſpiritꝰ quales, qdq; efficiant 400 a
angelici ſpũs vtî ſe erga nos habeant 291 b
angelorũ inter ſe differentia quanta 477 b
angelos ex gra, nõ natura, eſſe beatos 37 a
anima deuota quando & quàm ægrè intermittat opera pietatis 292 a
animæ à creaturis oĩbus expeditæ & eleuatæ quõ ſe Deus oſtendat 469 a
animæ amãti à Deo q̃ portæ aperiant 278 a
animæ Chriſti quomodò plus datum ſit, quàm ipſa deſiderârit 418 b
animæ eſſentia qualis 394 a
animę proprietates, quibus Deo ſimilis eſt, tres quæ 42 b
animæ proprietates quot & quæ 27 b
aĩæ rõnalis & diuinæ græ præſtantia 323 b
aĩæ regnum qui vaſtatum, & quõ reparandum 412 b
aĩalia Ezechielis quatuor quõ myſticè exprimamus 185 b
aĩalia mũda & immũda, myſticè quid 198 a
aĩalia q̃ cur Deus offerri ſibi iuſſerit 466 b
aĩaliũ quatuor Ezechieli viſorum myſtica ſignificatio 277 b
aĩam mũdã ſeruari voléti qd faciendũ 152 a
animã rõnalem, infra ſeſe eſſe ſenſitiuam, in ſe rõnalẽ, & ſupra ſeſe ſpiritalem 496 a
anima quale ſit Dei regnum 347 b
anima qui cubitus integer ſit, corpus verò ſemis 82 b
anima quõ ab ipſam amãte perdatur 165 a
aĩa rõnalis qui Deo viuat 513 b
anima rõnalis quid Deo debeat 475 b
anima vitalis quouſq; nobis eleuãda 452 a
anni partes quatuor myſticè quid 471 a
annuli aurei quatuor Rationalis, myſticè quid 130 a
annuli aurei quinq; myſticè qui 89 b
annuli quatuor myſticè quid 59 a
annuli ſiue circuli aurei quid ſignent 95 b
annulis aureis quid doceamur 91 a
annulus aureus myſticè quid 133 a
anſæ hyacinthinæ quid ſignent 95 b
anſæ ſagorum myſticè quid 77 a
Apis mellificantis depictio, & quõ imitanda 330 b
Aquæ luſtralis figura 180 a
aq̃ modicũ vino ſacraliter miſceri, qd 124 a
aquarius quos notet 259 b
aqua ſpũalis qua lauari debeamus, q̃ 116 b

aquilę descriptio,& in quibus imitanda sit, in quibus non 206 a
Arabia quid sonet 135 a
arabũ calliditas q̃ quõ imitanda 135 b
arbitrij liberi præstantia quanta sit 515 a
arbitrio libero num aliquid dñetur 457 b
arbitrium liberum optimum esse in homine,& quõ offerendum sit 51 b
arboris nobis ascendendæ rami duodecim qui sint 320 b
arca Deo fabricanda mysticè quæ 204 b
arcæ longitudo,altitudo,& latitudo 204 b
arcę Mosaicę q̃ quatuor indita fuerit 206 a
archangeli qui,& quis eis similis 402 a
aries anniculus ĩmaculat⁹, mysticè qd 156 b
aries quot habeat consideranda 78 a
arietis signo quando sol insit 401 a
armus dexter mysticè quid 160 b
Asor quid sonet 126 a
aspectus piorũ hominũ duplex quis 33 b
asscensus & descensus laudabilis,quis 169 b
Atrium spiritualis tabernaculi, basesq; eius & columnæ quæ sint 53 a
Auari cur murib⁹ & talpis cõserãtur 199 a
auari quã sibi vim meritò inferrent 147 b
auari stoliditas & imprudentia quãta 284 a
auaritia & tenacitas quõ extinguẽdæ 515 a
auarũ semp inexplebilẽ & insatiabilẽ 284 a
auarorum & tenacium turpitudo 397 a
auar⁹ cur dæmonum vnguibus pulchrè assimiletur 284 a
auarus cur & Deo & hoĩbus odio sit 147 a
aues immundę q̃,&mysticè quid 206 a
aureola quæ,quibus tantũ debita 242 b
aures audiendi habere qui dicantur 259 a
auiũ q̃druplex differẽtia mysticè qd 495 a
aurum purum,quid 184 b
autũn⁹ mysticè q̃ secũ ĩcõmoda ferat 334 b
Azyma edere septẽ diebus,quid 196 b

Baculi pastoralis partes tres, mysticè quid 202 b
balsami calor quantus 145 a
balsami descriptio,& quomodò Christum designet 144 a
balsamũ in altis mõtibus crescere,qd 144 a
balte⁹ qualis vestis,& quid mysticè 117 b
baptismus quid conferat homini 390 b
barba promissa mysticè quid 164 b
bartholomæus quid sonet 126 b
bases æneæ mysticè quid 98 a
bases q̃ qñ & qui mysticè fundantur 83 b
Beatificãtia nos opa quot modis fiãt 450 b
beatis esse volentibus quid necessariũ 20 a
beati sine quo esse nequeamus 367 a
beatitudines octo quõ habendæ sint 19 b
beatitudinis diuersitas quanta 420 b
beatitudinis æternæ optimum & sublimissimum quid 302 b
beatitudinis nostræ causa prima quæ 352 a
beatitudo nostra in quo consistat 352 b
beatitudo nr̃a suprema i quo cõsistat⁹ 371 b
beatitudo perfecta in quo consistat 255 a
beati vt sint contemplandi 282 b
beatos oẽs vnã amoris flãmã reddere 342 b
beneficia Christi erga nos,quæ 451 a
beneficiorũ dñi Iesu erga nos summa 303 b
beneficiorum ecclesiasticorũ pluralitas in vna persona reprehenditur 201 b
beniamin quid sonet 187 b
beniamin quomodò quis mysticè fiat 128.b
berylli descriptio 129 a
berylli sex anguli quid designent 129 a
beseleel mysticè quid 62 b 88 b 204 b
Blasphẽia quorũdã scelesta describit 497 b
blasphemiæ quorundam inauditæ 446 a
Bolismum quis mysticè patiatur 349 b
bona quæ quĩ communia forent 345 a
bona quæ supsunt ꝓceribus & plãtis eccle siæ,pauperibus impertienda esse 481 b
bõa sẽpiterna quo thesaur. cõparãda 249 a
bona temporalia quomodò ad honorẽ dei conuertenda 470 b
boni homines quõ considerandi 433 a
bonorum hominum genus duplex 240 b
bonorum omnium regula quæ 367 a
bonum hominem facientia tria quæ 373 b
bos in holocaustũ oblat⁹, qd mysticè 169 b
Breuiarium, canon seu ordinarius noster quis sit mysticè 500 b
Byssus retorta mysticè quid 56.a
byssus vt designet simplicitatem & innocentiam 69 a

Caecitas spiritalis triplex quæ 146 a
cælestium quanta præ terrestrib⁹ habenda cura 113 a
cæli claritas quotuplex,& quæ 281 b
cæli & stellæ vti nos vitam interham cælestemq; edoceant 459 a
cæli motus cur aliquãdo cessaturus 426 b
cæli qui quam vitam signẽt 458 b
cæli triplicis & stellarum descriptio 458 b
cælorũ trium corporeorũ dispositio & ornatus 392 b
cælum crystallinum quod & inter quæ mediet 457 a
cælũ empyreum esse palatiũ Dei &c. 456 a
cælũ empyreũ qui conditũ & quale 347 b
calami aromatici descriptio,& mystica designatio 136 b
calami aurei mysticè quid 102 a
calculus candidus,mysticè quid 375 b
caligo quorum sit beatitudo 430 b
campsores amentes mysticè qui sint 493 b
cãdelabri aurei mysticatio 102 b
candelabrũ cur ĩ australi parte locatũ 113 b
candelabrum qui & quale Chr̃s fuerit 105 a
caniculari æstui quis amor cõparãdus 333 a
canon Christi quid nobis præscribat 499 a
canonis præscripti nobis à Christo fundamentum quod sit 482 a
canticum cuiusmodi Christus nobis præcinet 296 b 298 b
capacitas nostra quàm sit exilis 360 a
capra quid,& quĩ offerenda 165 a
carbunculi descriptio 124 a
carnem domare,quanti sit negocij 153 b
carnes quæ cur tm̃ sacerdoti edendæ 164
carni obsequẽtes quæ pœna maneat 494 a
casię descriptio,& mystica significatio 137 b
castitas q̃ sit necessaria sacerdotibus 152 b
castitas quibus rebus aptè conseratur 317 a
castitas quõ obtineat ac cõseruetur 487 a
castitas triplex habenda,quæ sit 316 b
castitas vitæ quomodò impugnetur à satana,mundo,& carne 487 b
castitatem appetenti quæ necessaria 284 b
castitatẽ quænam conseruent 484 a
castitatis triplicis fructus multiplex 217 a
catenæ 2. aureæ,quid 130 b
cauda hostiæ quid 171 b
cauda sacrificij mysticè ĩmolãda q sit 160 a
Centurioni quinam assimilentur 31 b
Charadrij descriptio 211 b
charitas Christi quàm sit communis 344 b
charitas Chr̃i q̃ta & cur ĩcõprhẽsibilis 307 b
charitas cur igni comparet 70 a
charitas cur semper augeri possit 185 a
charitas Dei quid nobis det,quidve à nobis exigat 467 b
charitas Dei quid sit,& vndè gignatur 305 b
charitas & gr̃a Dei vt obtineri possit 274 a
charitas opans simul & qescens,quæ 357 b
charitas ordinata quæ sit 518 b
charitas perfecta dei quid potissimùm quęrat efficiatq; 398 a
charitas quàm capax debeat esse 91 b
charitas quid operetur 311 b
charitas qui sit auara 45 b
charitas qnõ sit actuosa & essentialis 424 b
charitas tranquilla & essentialis cuiusmodi,&qualiter sese habeat 278 b
charit. vti cõparet abysso,soli et sõti 424 b
charitate communi viuendum qui sit 359 a
charitatis ascensus & descensus quomodò differant 472 a
charitatis cõmunis expertes,vti ex tribus cognoscant signis 344 a
charitatis Dei erga nos 4.argumenta 26 b
charitatis descriptio 148 a
char.et vitæ ęternæ pfectio qd reqrat 293 b
charitatis multiplices effectus 278 a
charitatis opi nullũ studiũ añferẽdũ 398 b
charitatis ordo triplex per tres circulos aureos designatus,quis 131 b
charitatis perfectæ commendatio 296 b
charitatis pfecti modi qui 513 a
charitatis pondus ciuile quod 1130 b
charitatis quadruplicis descriptio quæ 15 a
charitatis regnũ quot in partes diuisũ 187 a
charitatis veræ radix qu æ sit 19 b
cherubin qui cur vocẽtur 421 b
chorus hominum & chorus angelorum in cælis vbi erunt 299 a
chor⁹ quas ob res à multis frequẽtet 202 a
chrisma mysticè quid 180 a
chrisma quando consecerit Christus 181 b
chrismatis compositio mystice quid 143 b
christiani boni,qui 444 b
christum multo plura, quàm scriptum sit, pertulisse 176 b
christum vt nobis imprimamus 285 b
christus Iesus Dei filius vt patri sit cælestĩ offerendus 290 a
chr̃s ꝓcentor noster in cælis vt erit 297 a
christus qui vitã suã exegerit, & quomodò illi similes efficiamur 111 b
christus quõ & oliua & balsamum sit 143 b
chr̃s quõ se nobis trifariàm coĩcarit 346 a
christus quomodò Trinitati,bonię, omnes quõ Christo similes sint 415 a
chr̃s vt nobis honorãd⁹ sit & adorãd⁹ 288 b
chrysoliti descriptio 127 b
Cibum sumenti qd mente tractãdum 271 b
cibo sumpto quid agẽdum 272 b
cinnamomi descriptio & mystica significatio 136 a
cinnamomi vires quid designent 136 b
circulorum 4. mysticatio 205 a
circuli aurei mysticè q 91 a 100 b
circũcisiõis & passionis Chr̃i,pondus 138 b
Clamor sẽtis pũs in nobis,qs et quãtus 301 a
clara sancta qb⁹ se custodijs incluserit 273 a
claritatis cælestis patriq & huius vitæ differentia quanta 385 a
claritudo quæ quem visum excęcet 349 a

claudicatio triplex quę 146 b
clauium poteſtatem non impediri ſacerdotum peccatis 480 a
clericis aut ſacerdotibus inopib⁹ quomodò liceat operam ſuam locare alij 481 a
Coccus bis tinct⁹ myſticè qd 16 a 69 b 96 b
codicis noſtri quæ claritas, & in eo exarati æterni verſus qui 282 b
codicis noſtri color quis 282 b
cœnæ dñicæ ſolẽnitas à chriſto inſtituta 22 b
cœnobia quibus morbis laborent 490 a
cœnobitarum inæqualitas ſeu proprietas quãta ſit hodiè 490 a
cognitio creaturarum omnium quàm nihil ſit ad dei ſapientiã 282 b
cognitio Dei q̃lis neceſſaria 21 b
cognitio Dei ſumma quę 321 a
cognitio noſtrî ipſorũ quàm ſit vtilis 404 a
collocutione quali cum Deo anima virib⁹ deſtituatur 475 b
collocutiones amicabiles in ſpiritu Dei & hominis 292 a
colloquia hominum quomodò accedenda ſint religioſis 271 b
colores 4. myſticè quid 56 a 69 a
columbæ proprietates quę 167 b
columba in foraminibus petræ, quomodò eſſe debeamus 144 b
columbarũ pulli duo, quid 167 b
colũnæ quatuor argẽteæ myſticè quid 94 a
colũnæ 5. vtì ſignent 5. internos ſenſus 99 a
columnarũ capita argẽtea myſticè qd 53 b
compaſſio duplex per coccum bis tinctum deſignata 56 a
cõpaſſionem triplicẽ quõ obtineam⁹ 314 a
cõpaſſio qd ſit, & quę bona producat 314 a
complacentia mutua inter Deum & hominem amantem 292 a
complacẽtia ſuî quàm ſit periculoſa 363 b
compunctio vndè, & cui ſoli propria 326 b
cõmunicare quotidiè quibus expediat 34 a
cõmunicantiũ genera quæ & quot 30 b &c.
communio cur vocetur euchariſtia 25 b
cõmunio inter ſe bonorum quanta 254 a
cõcertatio ſpũum duorum iucunda 350 a
concubinariorum quanta impudẽtia 202 a
conditi à Deo cur ſimus 299 b
conditionis noſtrî cauſa quæ ſit 456 a
confeſſionis humilis quanta energia 226 a
confirmatio quæ tria conferat 390 b
confitendum cui ſit, ſi copia ſacerdotis haberi non valeat 51 b
confitendum quî ſit 17 a 21 a
confiteri peccata quomodò debeamus 515 b
conſcientiæ liber vt explicandus 280 b
conſcientiam bonam eſſe paradiſum 504 b
conſciẽtia quæ quid baſis ſit 89 a
conſilia euangelica quæ 483 b
conſilij doni gradus ſublimior præclariores q̃; effectus, quî 417 b
conſilij donũ q̃ quatuor impediãt 417 a
conſilij donum, quid 108 b 411 b
conſilij donum quõ quis obtineat 417 a
conſilij donum vtì in ſuprema perfectione poſſideatur 419 b
conſilij ſpiritum duplicem quomodò quis adipiſcatur 356 a b
cõſilijs ſuis quî Chriſtus velit morem geri 515 b
conſiliorum dei omnium ſumma quæ 83 a
conſuetudo quæ nobis efficienda ſit 249 a
contemplandi dulcedinem eſſe dilectionis operi poſtponendã, parabola 243 b
contemplanti neceſſarium quid 435 b
cõtẽplãtis aĩæ ꝓprietates quot & q̃ 299 b
contemplatio maximè frugifera quæ 371 a
contemplationis ſupereſſentialis præconium, & quinã ad illam pertingant 368 a
contemplationi ſupereſſentiali tria neceſſaria quæ 369 a
contẽplationis veræ & actionis radix 34 b
contemplationis veræ modi 4. qui 436 b
cõtemplationis veræ impedimẽta q̃ 434 b
cõtemplatio quid ſit 435 a 437 b
contemplatio ſublimiſſima tã futuræ quã præſentis vitæ q̃ ſit 300 a
contẽplatio vera quib⁹ vĩjs inueniat 424 b
cõtemplatiuæ vitæ præparatio quæ 299 b
contẽplatiuã vitã quis docere valeat 375 a
contemplatiua vita quõ adipiſcẽda 381 a
contemplatorem quæ tria faciant 374 b
cõtemplatores falſi qui quàm grauiter ſeducti 365 a 388 a
cortinæ decẽ myſticè quid 68 b
contritio duplex quæ 246 b
contritio vera quomodò magìs ac magìs augeſcat 247 a
conuerſis aut conuerti ſtudentibus quid faciendum 376 b
cor deuotum quale ſit 469 b
cordis cum lucerna cõparatio q̃nã 487 a
cordis nr̃i oblatio quã ſit grata Deo 161 b
cordis vnitas vndè & quid ſit, & quomodò obtinẽda 326 b
cor humile quæ tria ſuſcipiat 309 b
coriũ extra caſtra cõburere, qd ſignif. 156 a
cornua agni ſeptem, myſticè quid 104 b
corona aureola altaris, quid notet 115 b
corona noſtra quibus imaginibus inſignienda 136 b
coronarum menſæ duarum myſteriũ 187 a
corpora hominum ac animalium rationis expertium ex quibus conſtent 495 a
corporis glorioſi dotes quatuor quæ 281 b
corp⁹ chr̃i fuiſſe ipſi⁹ ſolẽne ĩdumẽtũ 490 b
corpus Chr̃i qua tm̃ cauſa ſumẽdum 316 b
corp⁹ Chr̃i quibus panib⁹ q̃ figuratũ 188 a
corpus Chriſti ſub qualibet vtriuſq; ſpeciei particula integrum eſſe 25 b
corpus dñi quibus quando & quotiès ſuſcipiendum 32 a
corpus quando ſit ſanum 495 a
corpus quõ & odiendũ & amandũ ſit 285 a
cortina cur ſimplex, ſagum verò triplex fuerit 75 b
cortina quadricolor, quid 100 a
cortinarum longitudo & latitudo myſticè quid 71 b
cortinas aliquanto breuiores fuiſſe quàm parietes, quid ſignificet 73 b
corui deſcriptio, & myſticè quid 208 a
Craticula altaris, myſticè quid 115 a
craticula ſpiritualis quæ 58 b
creationis nr̃æ ad imaginẽ dei rõ q̃ 221 a
creaturæ oẽs qd nos doceant 458 a 475 a
creaturas oẽs quî Deus poſſideat 428 b
crepitatio olei quid ſibi velit 470 b
crucifixio Chriſti quinam hodiè fiat 485 a
crux cuinam ſit mundus 232 a
cryſtallino cælo qui cur ſimiles 421 b
Cubitum ituro quid agendum 280 b
cubitus cortinarũ decẽ myſticè quid 74 a
culpæ quæ ad qualem aquæ guttam q̃ comparandæ 362 b
culparum leuium grauiter ponderatarum quantus fructus 239 a
curioſi alienarum rerum quo vitio laborent 473 a
curioſorũ & ſibi placẽtium deſcriptio 35 b
currendum qui ſit ſpiritualiter, vt compræhendamus 48 a
curſus amoris quæ ſeptem requirat 48 a
cuſtodiæ noſtræ vt poſſidendæ & exornandæ ſint 279 b
cuſtodiæ ſeptem ſpirituali homini ſeruandæ quę 273 b
Cygni deſcriptio, & quid myſticè 210 b

DÆmonibus peiores, magisque damnandi q̃ 37 b
dæmonis & omnis virtutis illius vi ctores qui eſſe poſſimus 291 b
damnandi qui ſint 444 b
dãnati cõtra quos odio laborent 476 b
damnati qui ſint 477 a
damni pœna quę vocetur 256 b
dan quid ſonet 66 b 124 b
dare quid Deus nulli poſſit 517 a
Debitum oñe quî diſſolubile 416 b
decima pars totius ſcripturæ, quę 168 b
decimarum ab initio vſus quis 188 a
decimarum redditio myſticè quid 188 b
defectum noſtrũ quî De⁹ ſupplcat 305 a
deiformes aut diuini q̃ quõ reddamur 234 b
deipaſſiuos qui cur ſe dici velint 366 a
defectus, quibus ſancti implicantur, à Deo facilè ignoſci 245 b
dei ꝓprietates quatuor quæ 63 a 94 a
deo qui maximè ſimiles ſiamus 358 b
deo ſimiles quõ & q̃ reddamur 453 b
deo vt abſq; medio etiam vniti ſim⁹ 298 a
deo vt per medium vniti ſimus 297 b
derelictus quis quî conſolandus 18 a
deſolato cui qua fortitudine ſit opus 336 a
deſolato quid ſolatij quærendum 335 a
deum vtì quadrupliciter ſentiamus 383 b
deuotioni cuiuſmodi poti⁹ fœminę, quàm viri, deditæ 30 b
deuotionis dulcedo ſuſpecta, quî diſcutienda 243 a
deuotionis origo & deſcriptio 327 a
deuotionis vis quanta 227 a
deus honorari cur velit à nobis 288 b
de⁹ pater quo nobis honore afficiẽd⁹ 359 a
deus quale bonum ſit 276 b 449 b
deus quib⁹ modis quẽq; hoĩm moueat 305 a
deus quid velit à nobis 498 a
deus q̃ oibus in rebus ꝓ ſcopo habẽd⁹ 319 a
deus quî malis perindè ac bonis inſit 240 a
de⁹ quõ in nobis, nosq; ĩ deo mãeam⁹ 381 b
de⁹ quõ ſit & ſupra oĩa & in oñibus 456 b
deus quõ ſit vnus ac trinus 454 a
deus vtì nobis intendendus 319 b
deus vtì nobis 3 modis cõſiderãdus 377 a
deus vt & auarus ſit & liberalis, ĩmò vt & ipſa auaritia ſit & liberalitas 297 b
Diabolo quo potiſſimùm vitio quis ſimilis fiat 148 b
dierum trium myſticatio 180 b
dies primus in tempore gratiæ quis 468 a
dies ſeptẽ, & dies octauus, myſticè qd 162 b
dilecti epitheta contemplanda, quæ 423 a
dilectionis vehementis & ſitis lepida collatio 238 b
dilectũ aduenire quõ aĩa expiatur 418 b
diligenda nobis aut odienda quæ 231 a
diligendus nobis Deus quî ſit 238 b
diligere Deũ ex tota aĩa, quid 451 b

diligere Deum ex tota mente, quid 453 b
diligere Deum ex totis viribus, quid 452 b
diligere Deum ex toto corde, quid 451 a
discipuli satanę quales sint 515 b
discipulorũ Chri noĩe digni qui sint 499 a
discretiõi qd reliquę debeãt virtutes 96 a
discretionis vis quanta 404 a
discretio spũum vbi maxĩe oportuna 366
discretio vera vndè nascatur 403 b
discretio vti p̃ hyacinthum signetur 56 a
dispensatio Christi in carne quomodò p̃nunciata sit 462 a
displicẽtib⁹ sibijpsis piè deũ bñdicere 516 a
ditio satanę quanta sit hodiè 488 b
diuitiæ Dei quantæ 342 b
diuitias q suas deus nobis ostendat 384 b
doctrinam vita docentis ornandam 119 b
dolor gemin⁹ ex gr̃arũ actiõe p̃cedẽs 328 a
dominationes angelicæ cur sic dictæ 413 a
domini nomen, q̃ rectè cõueniat deo, & q̃ quatuor ad dominum pertineant 389 b
dona Dei infima quæ 377 a
dona Dei oĩa duob⁹ quibusdã includi 65 b
dona quænam deus det pro nobis sibi donatis 88 b
dona Dei, quorundam singularia, vniuersis an exoptanda 261 a
dona quĩ sua Deus singulis dispẽset 386 b
dona septẽ spũsancti quid efficiant 399 b
dona septem spũsancti vtì p̃ septem lucernas designentur 175 b
dona septem sanctispiritũs, vtì significẽtur per septem lucernas 105 a
dona spirituancti septem vtì ordinent vitam actiuam & spiritualem 355 a
dona tria quænam Christus in se credentibus tribuat 511 a
donorum Dei energia quæ 105 a
donorũ dei oĩm quõ quis capax fiat 356 b
donorũ intellect⁹ et sciẽtię differẽtia 107 b
donorũ sapiẽtię et ĩtellect⁹ discrimẽ 107 b
dulcedinis falsę exitus quis 330 a

EBrius amore quomodò quis fiat 24 a
ebrietatis spũalis descriptio 329 b
Ecclesia cui gemmæ cur aptè consecratur 126 b
ecclesię & arcę noę pulchra collatio 253 b
ecclesiæ q̃ necessario obediẽtia p̃stãda 172 a
ecclesiæ vndenam tanta per principes cessa libertas 509 b
ecclesiam per tabernaculum designatã qui constituant 61 b
ecclesia primitiua qualis fuerit 482 b
ecclesiastici quales esse debeant 479 a
Edendo & bibendo quando venialiter aut mortaliter, aut nihil peccetur 150 b
edere ac bibere quo pacto debeam⁹ 486 b
electi ab æterno qui 380 a
electi & DEI amatores vt alij ab alijs distent 277 a
electorum omnium ordo quis 279 b
eleemosynę quę quĩ malè digerantur 481 b
elemẽta qualia post iudiciũ futura 426 b
elemẽta 4. vtì ducãt hoĩem in Deum 392 a
ellychnium mysticè quid 106 b 107 a
Emunctoria aurea septẽ mysticè quid 112 a
Entia omnia cur creata 428 b
Ephi quid mensuræ sit 168 a
Eremitarum origo 482 a
errori quãto qui quomodò obnoxij 365 b
erroris oĩs spiritalis initium quod 363 b
errorum genera quatuor quæ 445 a
errorũ oĩm causę & origines quænã 260 a
erubescere meritò vndè debeamus 234 a
Essentia Dei cur oĩs modi sit exps 278 b
essentia nostra quæ & vndè pendeat 370 b
essẽtia oĩs quõ diuię essẽtiæ inhæreat 418 a
esurientes & sitientes iustitiam, qui 315 b
esuries Dei erga homines immensa 24 b
ethnici q quãtas p̃ alijs pœnas daturi 395 a
ethnicis an lex naturalis hodiè p̃sit 396 a
Euam Adæ pomũ obtendere, quid 165 b
euangeliorum quatuor figura 185 b
eucharistia accipienda qui sit 391 a
eucharistię inesse 5. scitu necessaria 22 a
eucharistię sacri forma & materia q̃ 23 b
eucharistiam dignè sumere volenti, quid faciendum 172 b
eucharistiam sumpturus vt se præparare debeat 433 a
eucharistiã susceпturo necessaria 4. 21 a
eucharistia quibus sit deneganda 36 b
Exemplar creaturarũ oĩum, quod 430 b
exercitatiõis spũs nr̃i mod⁹ duplex 474 a
exercitationũ internarũ modi 4. qui 268 a
exercitatio spirit⁹ nostri intima quomodò obtinenda 348 a
exercitia à Missam auscultantibus frequẽtanda quæ 267 a
exercitia & ministeria Deo grata q̃ 176 b
exercitia q̃ p̃ sensus fiunt, qualia sint 475 a
exercitia quatuor magnę pfectionis 34 a
exercitia qui sua cuiq; sapiant 359 b
exercitiũ ad delẽda pcã aptissimũ qd 248 b
exercitium fructuosissimũ quod 223 a
exercitiorum omnium intimũ quod 351 a
exercitiorũ spiritalium mod⁹ triplex 289 b
exeundi modus quadruplex, quis 342 a
exeundũ qui sit ad deũ & ad sanctos 342 b
exeundum quĩ sit ad peccatores 343 a
exeundum quomodò sit ad in purgatorio detentos 343 b
exeundum quomodò sit ad seipsum 343 b
exire quò nos Deus velit 370 b
exitus spiritalis ad omnes virtutes quomodò trisariàm faciendus 311 b
exitũs spiritalis gradus summus quis 350 b
exitus triplex quis 318 b

FAcere multò quã scire prẽstare 266 b
facta aliorum qui excusanda vel extenuanda sint 236 b
Falconis contra vulturem audacia, quid p̃ se ferat 208 a
fames spiritalis quid 406 b
fames spiritũs nostri perpetua erga Deum, quid 349 b
familia diuina quib⁹ partibus cõstet 14 b
familiaritas Dei erga cõuersũ quãta 246 b
familia vna quomodò simus cum sanctis & angelis omnibus 493 a
Febrem tertianam esse duplicem 337 a
febris periculosissima quæ 338 a
febris spiritalis quadruplex quæ 337 a
felicitatem æternam quali quis exercitio facilè assequatur 248 b
femorale pontificis mysticè quid 117 b
fenestra altaris quid sibi velit 60 a
fermenti primitiæ, quid 169 a
fermẽtum mysticè quid 169 a
feruor oĩs hodiè quàm tepuerit 467 a
festa q̃ ecclesię q tãdẽ cõsũmãda sint 500 a
festiuitates D. Iesu præcipuæ q̃ sint 460 b
Fibulæ æneæ mysticè quid 77 b
fidei catholicę stabilitas quanta 188 b
fidei 12. articuli p gẽmas 12. signati 121 b
fidem solam non sufficere anhelanti ad vitam æternam 293 b
fides catholica quid nos doceat 252 a
fides Chriana quibus rebus subsistat 189 a
fides Christiana quomodò ex persecutionibus profecerit 482 b
fides quæ aut quorũ, quĩ perfecta sit 31 b
fides sine qua nemo saluãdus est, quæ 252 a
fidutia vel confidentia vera erga deũ vndè oriatur 247 a
filij Dei legitimi qui & quales sint 512 b
filij Dei quomodo fiamus 381 a
filij Dei secundum quid simus 495 b
filij Dei singulares efficimur p 4. dona 64 a
filij planetarum vtì fiant filij Dei 496 a
filiorum Dei ac naturæ discretio 454 a
filios Dei nos esse quõ certi sciamus 380 b
fimus mysticè quid 156 a
firmamento cæli quis cur comparandus 415 b 419
fistulæ cinnamomi, quid mysticè 136 a
Fons charitatis quĩ redundet 350 b
fons charitatis quis 424 b
fons humilitatis eiusq; riuuli 4. qui 286 a
fons spiritalis eiusq; tres riuuli, qui 339 b
fons virtutum omnium quis 132 a
fontis gratię riuuli quatuor qui 474 b
fontis spũs sancti riui quatuor q 492 a
fontis spirituancti riuuli septem, qui sint 439 a
forcipes mysticè quid 58 b
formicę descriptio 333 b
formica quibus quomodò imitanda 334 a
fortitudis donũ q̃ 4. impediãt 407 b 411 b
fortitudinis donũ quid efficiat 406 a 408 a
fortitudinis donũ quid nos doceat 109 b
fortitudinis donũ quò faciat 355 b
fortitudis donũ quõ Chr̃s habuerit 409 b
fortitudis donũ quĩ obtinẽdũ 407 b 410 a
fortitudinis spũs duplex qui obtinẽd⁹ 355 b
fortitudinis virt⁹ p̃ purpurã designata 56 a
Francisci ab actibus suis cõmendatio 266 a
frigore spirituali quæ perdantur 470 b
frigus infernale quale 256 b
fructus gr̃æ & gloriæ sex, qui 429 b
fructus spũs duodecim qui quõ assequãtur à dignè communicante 197 a
frui Deo quid sit, & quæ sex ad hoc requirantur 387 b
fruitio Dei quid 443 b
fruitionem diuinam quatuor impedientia, quæ 420 a
fruitiõis dei mod⁹ primus & alter q̃s 300 b
frutionis diuinæ gustũ quis quomodò percepturus 414 b
fruitionis æternæ aulam quis ingredi valeat 418 a
fruitio quæ quanta sit 430 b
frumenti comportatio mystica q̃ 335 b
Fũdamẽtũ oĩs mõastici ordinis quod 500 b
fũdamentũ oĩs sanctimõiæ quod 158 a
fundamentũ virtutũ omniũ quod 283 a
fuscinulæ æneę mysticè quid 58 b

GAd quid sonet 125 b
galbanum quid sit, & quid mysticè signet 174 b
gaudẽdũ in aduersis Christũ imitãti 473 a
gaudia beatorũ quanta 428 a
Gehẽnæ met⁹ inordinat⁹ vñ oriatur 464 b
gẽmæ xij. in rationali positæ, quid 121 b
generatio filij Dei in spiritu, quæ 369 b

gestus & mores veri humilis qui sint 11 b
Gibbosis auaros referri 147 a
gloria et btitudo vitę ęternę ǧta erit 298 b
gloria mundana fugienda qui sit 156 a
glorioſi corporis dotes quatuor demonſtratas in mortali corpore Chriſti 428 a
glorioſorum corporum differẽtiá q̃ 427 b
glorioſorum corporũ dotes 4. quæ 427 b
Gratia Dei cur annulo conferatur 186 a
gratia Dei quantoperè sit neceſſaria 361 b
gratia Dei quid efficiat, & vt neceſſaria nobis sit 353 b
gratia Dei vtì radio ſolis comparetur 357 a
gratia diuina quid sit 324 a
gratia duplex quæ sit & quid efficiat 304 b
gratiæ Dei quõ quis capax efficiatur 352 b
gratiæ Deo agendæ ſunt non ſolùm quòd nobis peccata dimiſit, ſed etiam quòd à multis nos præſeruauit 245 b
gratiæ Deo pro quibus ſint agendæ 327 b
gratiæ & laternæ ardentis collatio 324 b
gratiæ gratum facientis efficacia 304 b
gratiæ origo vbi & vndè 238 a
gratiæ veteris nouæq; legis differẽtia 62 b
gratia & auxilium Dei vt ex intimis etiam præcordijs sit deſideranda nobis 289 b
gratia gratis data quæ quid efficiat 304 b
gratiam cur nobis ſuá Deus infundat 323 b
gratiam dari pro gratia 175 b
gratiam Dei impedientia quatuor q̃ 397 a
gratiam q̃ ſuá Deus ſingulis diſpẽſet 378 b
gratiam ſuam vtì Deus quatuor modis largiatur 471 a
gratiarũ actiones vt agendæ Deo 290 b
gruibus quid doceamur 211 b
gryphis deſcriptio, & quid myſticè 206 b
Gulæ pediſſequæ quæ ſint 490 a
gulæ remedia quæ 285 a
gulam cauendi remedia potiſſima q̃ 150 b
gula quando sit veniale peccatum, & quando mortale 150 b
gula quantùm vbique dominetur 489 b
gula quid sit, & quæ eius filiæ 149 a
gula quomodò expellatur 316 b
guloſi monachi condẽnationis exemplum notabile 257 b
guloſitas animæ myſticè quanta 45 b
guloſorum pœna futura quæ 257 b
guſtus diuinæ ſapientię quantus 422 b

HAbita omnia à Deo haberi 41 b
habitum qualem Chriſtus ſuis tradiderit 486 a
habitu quo Chriſtus diſcipuliq; eius intº ornati fuerint 486 a
habitº ſacer an malis quicquã proſit 486 a
habitº vani ſeu curioſi pœna quãta 489 a
habitus vt cõponẽdus sit 272 b
hæreſim inducẽtia quatuor quæ 395 b
hæreſis & perfidia omnium impijſſima & ſtolidiſſima quę 275 a
hæreticis conuerti volẽtibus neceſſarium quid 395 b
hęreticorum deſcriptio 36 b 275 a 395 b
hereticos ſignari per coruum 208 b
halitæeti deſcriptio 207 a
haſtile calãis lógiº fuiſſe, qd ſibi velit 104 a
haſtile candelabri, quid 102 a
Heliotropia myſticè quid 70 b
hepatis officium quod 154 b
herodion quorum gerat typum 211 a
heſperiam quales 466 a
Hiericho quid ſonet 127 b
hin quid menſurę sit 138 b
hirci deſcriptio, & quomodò myſticè immolandus 164 a
hircus cuius typus sit 459 b
H litera quid ſibi velit 63 a
Hominem duábus conſtare naturis 271 b
homines Deo ſimilimi qui 430 b
homines peiores dęmonibus qui ſint 520 b
hominibº quõ Deus obtẽperauerit 100 a
hoím bonorũ & malorũ diuiſio q̃ 482 a
hominũ inter ſe differentia quanta 477 b
hominum malorum genera ſex 394 b
hominum placẽtium ſibi deſcriptio 294 b
hõ ex qbus cõtrarijs sit compoſitus 455 a
hõ ex qbus à deo cõpoſitus exiſtat 284 b
homo quí Deo aſſimiletur 400 a
homo quî Deo ſimilis efficiatur 352 b
homo ſecundum corpus & ſecundum animam ex quibus sit creatus 393 a
honorãdus quõ sit Deus triſariàm 470 b
honorare Deum quid ſit 289 b
hora diei tertia q̃nã Chriſs ppeſſus sit, & qd nobis agendum sit 505 b
hora matutina quid cuiq; sit faciẽdũ 501 a
hora 1. q̃s 2. myſticè cõtineat horas 505 a
hora ſexta quid Chriſtus pertulerit, & q̃ nobis beneficia contulerit 506 b
hora 3. quas tres complectat horas 505 b
horis noctis quę Chriſs paſſus sit 501 b 502 a b 503 a
hoſtes animę tres qui quomodò per iuſtitiam expugnandi ſint 317 b
hoſtiam pacificam triſariàm diuidi, qd notet 170 b
hoſtis noſter internus quis sit 494 a
hoſtium noſtrorum arma, quę 317 b
Humanitas Chri quãtis donis abũdet 43 a
humanitatis Chriſti prę ſtãtia, nobilitas & poteſtas quanta 43 a
humiles cur oĩbus chari 516 b
humiliandi ſe cauſam beata virgo Maria, an S. Magdalena maiorem habuerit 245 b
humiliandi ſui quãtã qs habeat cauſã 312 a
humilis an ſemp hũilior effici poſſit 225 b
humilitas biſaria quę 75 b
humilitas Chriſti duplex quę 307 a
humilitas Chriſti quanta 104 a
humilitas cur tam ſedulò exercenda 75 a
humilitas duplex quę 220 b
humilitas quale virtutũ oĩm tegmen 74 b
humilitas quid efficiat in homine 311 b
humilitas vera quæ sit 473 b
humilitas vera vndè fluat 399 b
hũilitas vt fundamẽtũ sit oĩm virtutũ 312 a
humilitas vt sit fons quatuor riuos emanans 286 a
hũilitatẽ acquirẽdi modº quis sit 12 a
hũilitatẽ diuíæ gr̃æ eſſe cõſeruatricẽ 226 a
humilitatem totius ſanctitatis eſſe vitale fundamentum 286 a
hũilitatẽ verã appetẽti quid faciendũ 227 a
humilitatem virtutũ oĩm baſim eſſe 220 a
humilitate, violatam inſtaurari Dei charitatem 226 a
hũilitate virtutes oẽs ſtabiliri debere 55 b
humilitatis diffinitio quæ 220 b 223 b
hũilitatis & libertatis habitudo q̃ 76 b
humilitatis & vallis profundę lepida collatio 309 a
humilitatis fundum quod 287 b
humilitatis laus & efficacia 111 a 126 b
humilitatis mater quæ 225 a
humilitatis præconium 100 b
humilitatis veræ fructus qui 11 a
humilitatis veræ laus 296 b
hũilitatis veræ quãta sit vbiq; energia 261 b
hũoribus prauis abundare, quid 336 b
hur aut huri quid ſonet 62 b
Hyacinthinus color quî deſignet diſcretionem 56 a 69 b
hydropiſis myſticè quid, & quibus obueniat 336 b
hyems myſticè quid 469 a
hyoſciamos qualis sit flos, & quid myſticè ſignet 132 a
hypocriſis & ficta ſanctitas fugiẽda 270 b
hypocriſeos hæreticæ nequitia 367 a
hypocritæ ſe aliquid eſſe exiſtimantes, fugiendi 287 b
hypocritarum genus quadruplex 396 b
hypocritas halyecto ſignari 207 a
hypoſtaſis Chriſti quæ 43 b
hyſſopi deſcriptio, & myſticè quid 194 b

IAcobus quid ſonet 123 b 125 a
iaſpidis deſcriptio 125 a
Ibidis deſcriptio 210 a
ibis myſticè quid 210 a
Ieruſalem quid ſonet 187 b
Ignem alienum qui Eccleſiæ primi intulerint 183 a
ignis alienus quid, & quã cauendus 105 b
ignis amoris qbº 4 modis ſtruendus 383 b
ignis charitatis quõ ſouendus 183 a
ignis cuiuſmodi sit Deus 63 b
ignis cuiuſmodi sit ſpũſſanctus 424 a
ignis & aq̃ ebulliẽtis ad amorem diuinum & cor humanũ comparatio 328 a
ignis infernalis qualis 256 b
ignis infinitæ charitatis Dei quãtus 301 b
ignis perpetuº nobis foueẽdus qui sit 105 b
ignis proprietates quatuor quæ 410 b
ignis quadruplex in die iudicij exuſturus q̃ 426 a
illuminationem diuinam obtinere volenti quid faciendum sit 339 a
illuſiones diabolicæ quæ quibus vbi maximè imponant 333 b
Imago Dei q̃, & quõ in ea viuãt oĩa 370 b
imago Dei qualiter animæ sit impreſſa 27 a
imbre cuiuſmodi virtutes excreſcant 329 a
imitandus Chriſtus quot modis 68 a
immundũ eſſe vſq; ad veſperã, quid 181 a
impatientis & nummi adulterini lepida collatio 234 b
impetigo quid sit, & quid ſpiritaliter deſignet 151 b
India quid ſonet 127 a 128 a 136 a 137 a
infernum eſſe Dei oĩpotẽtis carcerẽ 257 a
infirmi vt ad patientiã incitandi 269 b
infirmi vt raras hominum viſitationes placidè ferre debeant 270 b
infirmi vt tractandi, eis q̃; inſeruiendum sit 269 b
inimicos qui facilè diligeremus 83 b
iniquitates cur potiſſimùm nobis diſplicere debeant 246 a
innocẽs patiẽtia qd, & q̃nti eiº fructº 294 a
innocẽtię quid à quibus debeatur 97 a
innocẽtia gemina q̃ quõ cuſtodiẽda 69 a
inſpiratio diuina quid 89 b
intellectu in cælum ſcandenti quæ ſint neceſſaria 457 a
intellectûs doni gradus primus 357 a
intellectûs doni gradus ſecundus 358 a

intellectûs doni gradus tertius 358 b
intellectus donum cur solis radijs assimilandum 357 a
intellectûs donum impedientia quatuor, quæ sint 422 a
intellectûs donum per quæ quatuor acquiratur 422 a
intellectꝰ donũ quantæ sit dignitatis 421 b
intellectꝰ q̃le sit donũ et quô obtineat 107 a
intelligentia ex Deo manans quæ 89 b
intelligi aliquid posse, quod exprimi non possit 186 b
intentiõi simplici quomô obsequẽdũ 355 a
intentio recta quæ sit 107 a
intentionis duplicitas quantùm impediat gratiam 397 a
intentionis quãta exigat simplicitas 112 b
intẽtio simplex quæ 106 b 354 b
instabiles, stabilissimi q fieri possint 236 a
instituta sanctorum patrum à quibus hodiè euertant 280 b
institutiones quædam optimæ 472 b
interiora nostra cui & quî pãdenda 100 b
internum hoiem quæ tria faciant 373 b
introuersio & extrouersio bonorum hominum qualis 33 a
inuidia quanta mala generet 148 b
inuidia quem non valeat inficere 313 b
inuitatio iucundissima quę 321 a
Ioannes quid sonet 124 a
ioseph quid sonet 128 a
Ira & inuidentia vndè 148 a
iræ vitium quomodò eliminãdũ sit 313 a b
ira sancta qualis 148 b
Israelis noie quinã cõpræhendant 344 b
issachar quid sonet 126 b
Ithamar quid sonet 67 b
Iubileꝰ annꝰ quô mysticè celebrãdꝰ 264 b
iubileus olim in lege, quid erat 264 b
iubilatio vndè oriatur 436 b
iubilum qui subindè fiat 406 a 469 b
iubilus quid gaudij sit 332 b
iudæi qui cur ethnicis peiores 396 a
iudas inter duodecim qualis fuerit 478 b
iudas quid sonet 67 a 124 a 128 b
iudicare quos quibus illicitum 481 b
iudex nec non testes & accusator in extremo iudicio qui 310 b
iudicij die extremo q̃nã futura sint 426 b
iudicij die quomodò diuersimodè diuersis Christus apparebit 254 b
iudicij die suis pro operibus cuiq; reddendum præmium 310 a
iudicio Chri sistẽdorũ genꝰ qntuplex 310 b
iudicium extremum vbi sit, & quomodò futurum 254 b
iupiter planeta qualis sit 464 b
iupiter qualis sit 463 a
iustitiam esurientes & sitientes qui 406 b 408 b
iustitia quæ quomodò pro æterna vita sit colenda 113 b
iustitia vndè profluat & nascatur 311 b
iustum quænam efficiant hominem 391 b
iustus die endus quis 236 b 362 a

LAbium æneum eiusq; basis mysticè quid 116 b
laborẽ qui aut non sentias, aut ames vel facilè toleres 239 a
lac ecclesiæ, quid 165 a
lachrymæ amoris q̃ sint salutares 332 a
laici q quibus eruditis prudentiores 183 b
lamina aurea mysticè quid 132 b
laminæ aureæ mysticè quid 91 b
lampas & oleum nostrum, quid 126 a
largitas qui in nobis nascatur 109 b
latrõ qui cur similes 209 a
latronum in medio cur mori Christus voluerit 508 b
lauacri positio quæ, quid sibi velit 117 a
lauandi quando & qui simus 117 a
laudandi Deum ratio multiplex 227 b
laudandus quomodò sit Deus 327 b
laudare Deum, quàm sit iucundum 327 b
laudare Deũ quid sit, & cui ꝓprium 327 b
laudari Deum satis digne non posse 110 a
lebetes qbꝰ cieres excipiũt, mysticè qd 58 b
legem veterem nouæ figuram fuisse 49 b
legis Mosaicæ & euãgelicæ discrimẽ 143 a
leoni quis amor cur comparetur 470 b
leui quid sonet 123 a
leuitæ mysticè qui sint 189 a
lex sempiterna quę sit 515 a
Liberalitas quid sit, & quomodò à diuite & à paupere exercenda 314 b
liberalitati quid reliq̃ debeãt virtutes 96 b
libertas cur Ithamar assimiletur 68 a
libertas quæ cur palmæ comparetur 67 b
libertas spiritûs quomodò acquirẽda 68 a
liber triplex vespertino tempore perlegẽdus quis 280 b
libidinis pt̃ã q̃ quibꝰ grauiora sint 149 b
libra charitatis quadruplex quę 467 a
libra quid mysticè 168 b
libra signũ qualẽ æquabilitatẽ notet 325 b
librum cuiusmodi suæ inseri arcę Christus mandârit 216 b
ligna Sethim qualia, & quid mysticè 57 b
lignum vitæ paradisi terrestris in homine, quid 400 b
ligurij descriptio 125 b
lilia aurea mysticè quid 103 a
locustę mundę aut immundę quę 203 a
loquacitas quantùm religiosis obsit 273 a
loqui de Deo quid aut quô debeamꝰ 486 b
Lucerna calami cuiusq; qualis 102 b
lucernę candelabri 7. mysticè quid 104 b
lucernę nſe cuiusmõi oleo sit souẽdę 175 b
lucernę nostrę tria necessaria quę 105 b
lucernarum in tabernaculo, vicissitudo, quid 175 b
luciferi filij quales 466 a
lucis genera quatuor 63 b
luctus beatus quis sit 19 b 314 b
lux cuiusmodi sit Deus 63 b
luxurię filię quot 150 a
luxurię remedia quę 285 a
luxuriã vitãdi remedia potissima q̃ 150 b
luxuria quid sit, & quô expugnãda 317 a
luxuria q vel intꝰ vel foris admittat 149 b
luxuria spiritalis quę 364 a

MAgnanimitas vtì respondeat dono fortitudinis 110 a
mala punica quadricoloria, qd signent 119 b
malè agere, vitam esse dęmonum 472 b
mandatorum Dei omnium scopus 83 a
mansuetudo quid sit 313 b
mare mortuũ mysticè quid 127 b
marię imitator quid consecuturus 364 b
marię virg. excellẽtia & dignitas q̃ta 291 a
marię virginis exercitia quatuor 344 a
marię virginis præconium 364 b
maris rubri color quid designet 127 b
martha cur Mariam accuset 379 a
martis filij quales sint mysticè 465 a
materia vitiorum omnium quæ sit 473 a
matrimonij sacrm quid cõferat 391 a
matthæus quid sonet 127 a
matthias quid 129 a
Media, qbꝰ ad nos veniat Deus, q̃ 353 b
media quibꝰ in Deũ ducamur, q̃ 353 b 357 a
mediatores cuiꝰ modi sint sacerdotes 184 a
meditari iugiter quid deceamus 487 b
medulla virtutum omnium, quid 174 b
mel de petra fugere, oleũque de saxo, quid 144 b
mellis primitiæ quid 169 a
mel mysticè quid ibi.
melodiæ cælestis modus sextuplex 296 b
membris in ijsdem quibus quis deliquerit, singulariter quoq; cruciandum 257 a
mendicantium Ordines initio quales, & quales hodiè 203 b
mensa Dñi cui securè accedenda 347 a
mensa propositionis quid 184 b
mercatori cõtẽplator qs cur similis 364 a
mercator quãm sapiẽs Christus fuit 494 b
mercenarij quales sint 480 a
mercenariorum & seruorum fidelium differentia 377 b
merces animæ peccatis obnoxiæ quæ sit 474 b
merces q̃ debeatur diabolo seruiẽtib. 497 a
mercurius planetarum quotus & quibus dñetur, qualis q̃; sit natura &c. 495 b
mergulus quos mysticè exprimat 210 a
metum extremi iudicij non debere esse nimium 463 a
Militia spũalis quinam exercenda 15 a
milui descriptio, & mysticè quid 207 b
ministrorum nomine cur Prælati & Præpositi vocentur 266 a
misericordes beati, qui sint 315 a
misericordes verè qui sint 413 a
misericordię opera exhibẽda qui sint 401 b
misericordia quid virtutis sit 109 a
missæ interessentes, ad quid omnes obligati sint 475 a
missæ officium quando per Apostolos exequi cœptum 26 a
missa quô deuotè audienda sit 266 b
mites atque mansueti qui 313 b
mitra vel cidaris summi sacerdotis, qd designet 131 b
mitra vel tiara quid mysticè 1182
Mobile primum quæ moueat 456 b
modi Dei quot & qui sint 278 b
modij in sacro quot mysticè cõpleti 188 a
modiorũ triũ ad triplicẽ legẽ collatio 168 b
modum habens, & modo carens, quô differant 434 a
monachorum equitatio 280 a
monachorũ quorũdã tepor &c. 203 a
monastices initia qualia fuerint, quales q̃; sint eiusdem hodiè processus 488 b
monialium quarũdam abbatis quis & periculum 202 b
mors æterna quæ 257 a
mors prima & secunda quæ 259 a
mortem ex amore desiderari 332 a
mortui beati qui 47 a
mortui nobisipsis quô esse debeamꝰ 497 b
motuũ duorũ mysticorũ opatio q̃ 92 a
moses aut Moises & Moyses qd sonet 49 b
moses quô Chri figuram gesserit 49 b 61 b

mul-

multæ q̃ quórũ vitiorũ quales 201 a
mulierũ aliquot in vestitu & ornatu vanitas quanta 199 b
multitudo vel multiplicitas cuiñ minimè noceat 237 a
munditia cordis quõ adipiscẽda 317 a
mundi nomine qui vocentur 200 a b
Myrrhæ descriptio 134 b
myrrha q̃n fuerit Christus 174 b
myrrha vtì designet Christum 135 a

NAsum grãdiorẽ, nimìs paruum, siue tortũ, mysticè qs habeat 146 b
nati denuò ex Deo q sint 518 a
nati ex Deo quales 439 a
natura angelorum & hominum quorsùm à Deo sit facta 463 b
natura corrupta quõ incitet ad vitia 466 b
natura Dei qb⁹ modis cõtemplãda 340 b
natura dei quàm sit incõprehẽsibilis 315 b
natura Dei qualis 319 b
naturæ complexionem siue habitudinem esse obseruandam 271 b
naturæ dei vni multa tribui noĩa 443 b
naturæ diuinæ vnitas, & personarum Trinitas qualis 347 a b
natura & actio charitatis quæ 467 b
natura hominum in quot complexiones diuisa sit 454 a
natura hominum qui sit condita 476 b
nauiculæ Petri p̃rogatiua singularis 188 b
Nebulæ spũalis descriptio 330 a
negociatores sapiẽtes mysticè q sint 498 b
negociatores sapiẽtes quõ efficiamur 496 b
negociatores stulti q̃ sint 493 b 494 b
negociator euangelicus quis 113 a
negociatori cuiñ anima similis sit 513 b
neptalim quid sonet 125 a
nescire quæ Deus dicatur 249 b
Nihilũ peccati primũ ĩ cælo esse factũ 450 a
nihilum suum insequendo, seipsum homo amittit 420 b
Nobilitas & libertas seruorũ dei q̃nta 159 a
nobilitas & præstãtia omnium virtutum & bonorum operum quæ 288 a
noctuæ descriptio 209 b
noctua quos mysticè designet 209 b
nomen nouum quis quõ accipiat 376 a
nomen salutiferum Iesu quomodò sit exaltatum & honoratum 460 a
nomina duo Laminæ aureæ insculpta, quid aut quæ 133 b
Nuncij animæ tres, qui 320 a
nuncij duo vtì à Deo mittanr̃ ad aĩam 412 b
normæ Chri articulus primus 483 b
normæ Christi articulus secundus 484 a
normæ Christi articulus tertius 488 a
normam seu regulam cuiusmodi Christus discipulos suos docuerit 483 b
notarij testamenti Chri qui 507 b
nothi & spurij mysticè qui & q̃les sint 512 b
notitia Dei vera p̃editi qui sint 32 b
nouitij quousq; simus in amore Dei 274 a
Numeri xxij. mysticatio 168 a
nummum vt quisq; suum vitiosum corrigere debeat 269 a
nummus noster q̃n aureus purè sit 268 b
nummus noster q̃n iusti ponderis sit 269 a
numm⁹ noster quãdo suã habeat formam, decorem & monetam 269 a
nuptialis vestis Christi quæ 287 a
nuptialis vestis q̃nã nobis habẽda sit 488 a
Nycticoracis descriptio 209 a

nymphæ ꝑprietates q̃tuor mysticè qd 71 a

OBdurati quõ ferendi 101 a
obediendum quì sit 172 a
obedientia ad salutem necessaria quæ 429 b
obediẽtia Chri quanta 172 a 174 b
obedientiæ definitio quæ 227 b
obedientiæ encomium 189 a
obedientiæ gradus septem qui 229 a
obediẽtiæ opa quãtũ excellãt cętera 229 b
obediẽtię q̃dã cõmẽdatoria exempla 230 a
obediẽtiæ veræ parabola siue exẽplũ 229 a
obediẽtiæ veræ quãta raritas 228 a
obedientia Iesu & Mariæ quãta 137 a
obedientia maxima quæ 229 b
obedientiã sacrificijs præstare 228 a
obedientia qualis debeat esse 137 a
obediẽtia quàm sit grata Deo 269 b
obedientia quid exigat 286 a
obediẽtia qd sit, eiusq; laus quanta 488 a
obediẽtia vñ nascaĩ, & qñid generet 399 b
obediẽtia vnde ꝑfluat, & qd sit 312 b
oblatio nostra triplex Deo offerẽda q̃ 155 b
obtineri aliqua posse quæ verbis exprimi non possunt 477 b
obduratio Dei & spiritus nostri supernaturalis q̃ 352 a
obuiatio Dei naturalis, quæ 351 b
obuiatio intima spũs ac spõsi quę 371 b
obuiationis gradus summus 360 b
obuiationis summę mod⁹ primus 360 b
obuiatiõis summæ modus summus 361 b
obuiatiõis summæ modus tertius 362 a
obuiatio virtutum omnium initium ac finis, quæ 319 a
Occasiões cuilibet fugiẽdæ, q̃ sint 285 b
occurrẽdi Chro modus triplex 319 a
ocij ignauissimi descriptio 365 a
ocioſorũ falsò vitia spiritalia quę 364 a
ocioſorũ malè aliud genus, quod 366 a
ociosorum malè depictio 445 a
ociosum esse quid nequeat 365 a
ociũ falsum à vero q differat 363 a
ocium quale Deus sit 455 b
oculi intellect⁹ vbi & cui apti habẽdi 326 a
oculus aĩæ simplex vtì deũ videat 437 b
oculus animæ simplex quis 41 a
Odiũ & inuidẽtia quõ expellantur 314 b
odoratus noster cui vecti cõferẽdus 92 a
odor quis qui nobis sequẽdus 92 b
Offerẽdum deo pri à nobis, quid sit 359 a
officia hũilia libẽter amplectẽda esse 270 b
Olei feruidi & amoris collatio 452 b
oleum gaudij vtì Deo offerẽdum 107 a
oleum iustitiæ quõ Deo offerendũ 106 a
oleũ misericordiæ quõ actẽdendũ 109 b
oleum mysticè quid 57 a
oleũ nim quõ sciæ dono incẽdendũ 108 a
oleum oliuarũ mysticè quid 138 a
oleum pacis quõ offerendum 109 a
oleũ timoris dñi offerendũ quì sit 111 a
oleũ vitæ æternæ quõ incẽdendũ 110 a
oleum vnctionis quid mysticè designet 134 b 138 b
Onocrotali descriptio, & mystica significatio 210 b
onychini lapidis genera duo 128 a
onychini lapides q̃les & qd signent 129 a
Ooliab mysticè quid 62 b
Opa bona extra ecclesiã nõ ꝑdesse 172 b
opera bona quàm sint necessaria atque vtilia 197 b
opera externa quì exequenda 100 b
opera meritoria quæ 249 b
opera munda & immunda quæ 198
opera quæ cuiq; potissimũ sectanda 248 b
opera sua vt quis perfectissimo modo faciat 239 b
operatio dei singularis in supremis animæ viribus 411 b
operimentum ex pellibus arietum rubricatis, mysticè quid 78 a
operimentum supremum ex pellibus hyacinthinis factum 80 a
operis boni vtilitas quæ 354 a
operum Christi ratio quadruplex q̃ 306 b
optimus oĩm vt sit verus humilis 11 b
opus Deo gratissimum, nobisq; vtilissimũ quod 233 a.
Orandi modus optimus quis sit 228 b
orandus vt sit De⁹, & ꝑ quibus reb. 289 b
oſonum Chri excellentissima q̃ 228 b
ordines quatuor gemmarum & articulorum fidei, quid nos doceant 129 b
ordinis sac ẽm quid conferat homini 391 a
ordo & distinctio creaturarũ, quale dei sit opus 276 b
ordo inter Deum & creaturas quis 305 b
oriẽtem versus orare, quid p̃ se ferat 475 a
Os animæ quid 25 a
ostium vitæ æternæ quod 349 b
Ouibus quomodò inter pastores & mercenarios sit discernendum 489 a

PAcẽ verã quì & q̃n obtineam⁹ 221 b
pace vera quõ frui queas 232 b
pacifici beati qui 316 b
palmæ quadruplex significatio 67 b
panes azymi mysticè quid 160 b 162 b
panes propositionis mysticè qui à quibus edendi 189
panis Christus vtì triplici ratione coctus, ac nobis datus sit 160 b
paradisus terrestris in homine quid 400 b
paradisus vitalis quis 364 b
parasceue quì transigenda 178 b
pars optima eligenda quæ 379 a
particeps bonorum omniũ quì fias 250 b
paschalis noster agnus quis 173 b
pastor bonus, & pastor malus quis 200 b
pastores veri aut sacerdotes, quales 480 a
patiẽdi desiderio vndenã inflãmemur 234 a
patientia Christi quanta 308 a
patientiæ descriptio, eiusq; laus 233 b
patientiæ fructus quanti 234 a
patientia quid sit 313 a
patientia vera q̃ sit, & vndè oriatur 401 b
pãmõio Chri vti indigni qui sint 481 a
pauperes beati qui sint 19 b
pauperes spiritu qui 313 a
pauperũ spõtè & voluntariorũ laus 283 b
paupertas mala q̃, quì accidat 165 b
paupertas spũs falsò dicta, quæ 445 b
paupertas spiritũs vera quæ 445 b
paupertatis voluntariæ canon quis 483 b
pax vera quõ inueniatur 387 b
Peccantium genera quinq; quæ 376 b
peccantium gña sex quænam passiõi Christi interfuerint 507 b
peccasse, quì nobis p occasionẽ ꝑsit 245 b
peccata & vitia vt in cœnobijs hodiè plerisq; dominentur 287 a
peccata quæ resistendo, quæ fugiendo vincenda sint 241 b
peccata q̃ vbiq; hodiè dominentur 489 a

peccata quotidiana & venialia quomodò tollantur 513a
peccata ſua cur grauiſſimè ſint cuiq; ponderanda 248 b
peccatis mortalib⁹ obnoxiorũ genus triplex 394 b
peccatores cur tam & diu & patiẽter Deus toleret 246 a
pctóres quinã facilẽ veniã aſſequanr 508 b
peccatores qui quó tandè ſaluati 477 a
peccatoribus qbus qd maxiè timẽdũ 169 b
peccatoris iuſtificatio quantum ſit DEI opus 245 b
peccatorum hodiè dominantium genera quatuor quæ 463 b
peccatorũ remiſſio qui bifariã fiat 254 a
peccatorum remiſſio vndè certò ſperari debeat 247 b
peccatorũ venia qui facilè impetret 449 a
peccatorum venia vt petenda & impetranda 281 a
peccator vtì quatuor modis cum DEO in gratiam redeat 471 b
peccatũ è ſomnijs quó generetur 17.a
peccatũ in ſpiritũſanctum quod 376 b
peccatum omne & veniale & mortale quãtoperè deteſtandum 245 b
peccatum originale vtì in naptiſmo per Chriſti ſanguinẽ ſit deletum 50b
pectuſculũ elevatiõis myſticè quid 161 b
pectus noſtrum quibus dandum 172 b
pelles arietum rubricatæ & hyacinthinæ myſticè quid 99 a
perfectionem aſſequi cupiẽtibus quid agendum ſit 499 b
perfectiõis ſtatui q̃tuor neceſſaria q̃ 373 a
perfectus quis ſit 274 b
periculum, impatientia amoris laborantibus, cauendum quod 333 a
perſecutio generalis in chriſtianos quãdiu durârit 483 a
perſonę tres diuinæ, q̃lis vnitas ſint 454 b
perſonis diuinis appropriata, an inter ſe differant 341 a
peſſimi omnium qui 177 a
petere à Deo quid dũtaxat debeam⁹ 244 a
petri amorem erga Chriſtum fuiſſe auctum poſt lapſum 485 a
petrus caput totius orbis quomodò oues Chriſti pauerit 141 b
Philippus quid ſonet 126 a
picturæ cuiuſmodi fuerint in velo & cortinis 97 b
pietas Chriſti quanta 402 a
pietas vñ & quis eius effectus 313 b
pietas vtì fluuio paradiſi rectè comparetur 402 b
pietatis dono poſſidendo neceſſarium quid 403 a
pietatis donũ qua lucerna ſignẽ 109 a
pietatis donũ quid efficiat 355 a 401 b
pietatis impedimẽta quatuor, q̃ 403 a
pij quó ſit totus terrarũ orbis 402 a
pingendũ nobis myſticè quid 97 b
pinnulæ quinq; ad natandum neceſſariç, quid myſticè 204 b
piſcium mundorum & immundorum myſticatio 204 b
Placentes ſibi alienaq̃ curantes, ad virtutes omnes inhabiles eſſe 516 a
placere ſibi neminem debere 76 a
planetæ cur ſint ſibi inuicẽ cõtrarij 457b
planetæ quàm inter ſe differant 495 a
planetę quid & quomodò influant & agant in inferiora 457 b
planetę quõ naturâ ſuâ influant 496 a
planetæ quó regant inferiora 459 b
planetarũ filij ſecundũ quid ſimus 495 b
planetarum ſeptem myſtica quędam ad animam accommodatio 416 a
planetis an inſit vlla poteſtas 496 a
plumæ myſticè quid denotent 277 b
plumarium opus myſticè quid 70 b
Pœnitẽtiæ gñalis vis quãta 163 b
pœnitẽtiæ opa externa quæ 249 a
pœnitẽtiæ q̃tuor neceſſaria quæ 390 b
pœnitẽtia Iudæ qualis fuerit 504 a
pœnitẽtia optima & vera quæ 248 a
pœnitenti verè quàm ſit paratus Deus indulgere 248 a
ponderis genus triplex quod 112 b
porphyrionis deſcriptio, & qd myſticè 211 a
poſſibilia quænam ſint Deo, quæ impoſſibilia 497 b
poſſibilia quõ ſint nobis omnia 497 b
poſſidere Deũ quì tm queamus 382 b
poteſtas eccleſiæ omnis vndè 162 a
poteſtates qui angeli cur dicti ſint 406 b
poteſtatib⁹ ãgelicis quó aſſimilemur 408 b
prelati eccleſię primitiuę q̃les fuerit 509 b
prælati eccleſię quales olim 345 a
prelati qui cur accipitri ſimiles 209 a
prelati religioſorũ quę vitare debeãt 489 a
prelatis viuendũ qui eſſet 183 b
prælatorum eccleſiæ modernorum & primitiuorum collatio 479 a
prelatorũ ordinariorũ differẽtia 509 a
prelatorũ quorundã abuſus & faſt⁹ 201 a b
prælatorum verorum & reproborum differentia quę 478 b
præſentia Dei vbi & quibus in rebus ſit ſita 237 b
preſentia diuina nũquã fraudãdus qs 245 a
preſentia iugis Dei qui & addiſcatur & obtineatur 238 b
precatores efficaciſſ. in cælo qui 425 a
preces noſtræ vtì per Chriſti merita exaudiantur 359 a
precum humilium vires quantæ 309 b
præmium ſuum aut pœnam vnumquenque manere 494 a
princeps actuum noſtrorũ quis 164 a
principes angeli qui cur dicti ſint 408 b
principibus angelicis quomodò ſimiles effi ciamur 408 b
primæ tẽpore q̃ Chr̃s paſſus ſit 504 a
primitiarũ dandarũ ratio ſeu mod⁹ qs 188 b
proficiendũ cur ſit nobis ſemper 42 b
propoſita libera ſex quæ 84 b
propenſione quali erga Deum et virtutes omnes quiſq; p̃ditus eſſe debeat 82 b
propẽſiones quæ ſint veniales aut mortiferæ 518 a
proprietarij monachi non verbo, ſed opere, qui 293 a b
proprietariorũ & p̃bendoſorũ nota 397 a
proprietas bona maláve quæ 231 a
proprietas p̃pria quâ ſit odienda 231 a
proprietas q̃ quibus cauenda 239 a
proprietatis & infectæ linguæ pulchra collatio 244 b
propri⁹ maximè Dei & ſuij ipſi⁹, quis 231 a
pruina myſtica quid 330 a
Publicani cur hodiè plures phariſæis 479 b
puerorum abſque baptiſmo decedentium ſtatus 427b
pugil optimus quis 241 b
pulmonis deſcriptio 92 a
purpureus color myſticè quid 56 a 69 b
putei infernalis deſcriptio 258 b
Quadrageſimale ieiunium cur inſtitutum ſit 466 b
quadrageſim⁹ annus quid boni afferat homini 264 a
quartanæ febris geminatio qualis 338 a
quartana febris myſticè quæ in quibus oriatur 337 b
querimõiæ piæ Deo p̃ponendæ q̃ 359 a
querimonia ægrotis vitanda q̃ 270 a
quærendus & poſſidend⁹ quõ ſit De⁹ 302 b
quærendus vbi ſit Deus 457 a
q̃ſitiõis p̃priæ extirpatio perfecta q̃ 5 a
quæſtio de nimiùm abſtractis 236 b
quies amantis animæ in Deo, qualis 353 a
quieſcendum eſſe potiùs in Deo quàm donis eius 320 a
quieſcendum quó ſit in Deo 355 a
quieſcere in eo quo quis fruitur, quid 387 b
quies contẽplationis vbinam actioni poſtponenda 243 a
quies eſſentialis, qualis ſit vita 359 a
quies & actio vbi conſiſtant 357 b
quies illicita quę 363 a
quies naturalis quid, & quãdo vertatur in vitium 363 b
quies omnium amantium ſpũum ſuprema in quo conſiſtat 354 b
quies ſupernaturalis q̃ quãtùm naturalem excellat 363 a
quietem & actionem qui Deus à nobis exigat 362 a
quietem qui captent naturaliter oĩa 362 b
quietis expers quis ſit 357 b
quotidiana febris myſticè quid 337 a
Radix vitiorum, & radix virtutum q̃ 167 b
radix virtutum omnium q̃ 64 b
raptũs ſpiritalis deſcriptio 332 a
ratio animæ vbi cæcutiat 475 b
ratio hoĩs vt ſit eius cuſtodia & cõclaue, in quo illi demorandum 273 b
ratio illuminata vt Deum cõtempletur in intellectualibus imaginibus & diuinis effectibus 423 a
rationale pontificis myſticè quid 121 a
reductus vtì ſit homo per Chriſtum 390 b
reges & principes totius mundi quõ ſimus vel eſſe poſſimus 291 b
regna q̃ quibus conceſſa ſint 493 b
regnum animæ quomodò exornandum ac diſponendum 318 a
regnum Dei quid ſit 283 b
regnum Dei quintuplex quod 426 a
regnum Dei quomodò boni malíque partiti ſint 477 a 510 b
regnum quod cur ſupremo cælo comparãdum 425 b
regnũ ſcripturæ quõ perficiendum 428 b
regulæ S. Patrũ quid doceant 203 b
regula omnijũ manachorũ gñalis q̃ 35 a
religioſorũ antiquorũ & modernorũ diſcrimen quantum 202 b
religioſorum exercitia quotidiana quæ eſſe debeant 266 b
renes duo qui myſticè Deo offerendi 155 a
renes & renunculi quid 171 a

re-

rones inerni quō cremādi 160 a
resignatio Christi quanta vbique 161 a
resignatio quæ quibus necessaria 19 a
resignatio sui humilis & plenaria quātopere Deo placeat 292 a
resignatio summa quæ 356 b
respōsio cōtra quasdam blasphemias 447 a
rete diaboli cur humiles capere non possit 204 b
retia diabolica quæ 220 a
reticulum iecoris, quid 171 a
reticulū iecoris quō Deo offerendū 154 b
reuelationes seu visiones quæ quī fiāt 332 b
reuelatio quibus nulla sit necessaria 340 a
rex in animæ regno quis 318 a
Riui quatuor mystice qd aut qui sint 474 b
riuuli diuinę gratiæ tres, qui 339 b 342 a
Roris cuiusdam noxij depictio 333 b
Ruben quid sonet, & cuius typum gesserit 121 b
ruptura spiritaliter quis habeat 147 b
rusbrochij de tabernaculi structura opinio 87 a

SAcerdotalis ordinis excellentia 191 b
sacerdotes ebrij ac mortui mysticè qui 184 a
sacerdotes mali cur suo iudici reseruandi sint 191 b
sacerdotes mystici qui 189 b
sacerdotes nouę legis quō ornādi 117 a
sacerdotes omnes quibus quatuor virtutibus fulgere debeāt 118 a
sacerdotes qui qbus quāto pstent 191 b
sacerdotij impeditiuæ maculæ quæ 146 a
sacerdotio fungi quis tm possit 190 a
sacerdotum authoritas, mediatio & oblatio 166 b
sacerdotum honorum descriptio 510 a
sacerdotū dignitas vndè, & quanta 189 b
sacerdotū legis & Euāgelij collatio 166 b
sacerdotum malorum impudentia quanta 184 b
sacerdotū quotidiani abusus quales 201 b
sacramenta ecclesiæ animæ quàm sint necessaria 480 b
sacra Ecclesiæ quī cunctis parata 304 b
sacra septem quid conferant homini 390 b
sacra septem vndè profluxerint 138 a
sacramētis baptismi confessionis & eucharistiæ quæ contraria 309 b
sacramentis & signis externis quæ cur nobis velata 29 b
sacramenti vnius cur gemina vsus sit Christus consecratione 26 b
sacramentum Eucharistiæ qua deuotione seu seruore sumendum 267 a
sacrificia legalia quousq; placuerint 141 a
sacrificij Mosaici figura vtì in Christo impleta sit 150 a
sacrificium iuge quod 73 a
saga cur longiora cortinis 74 b
saga vndecim ex pilis caprarum quid signent 74 b
sagum cilicinum foris appensum mysticè quid 100 b
saluandis quid factu necessarium 444 a
salus nostra vbi sita 353 a
salutis suæ certus esse an hic quispiam possit 238 a
salutis suæ quis quodammodò certus sit 498 b
sanctior vndè quis alio sit 236 a
sancta sanctorum quid 93 b
sanctitas vbi constituenda 232 b
sanctitas vndè æstimanda, & quanta sit in homine 242 b
sanctitatem optātibus quid faciēdum 158 a
sanctitatis legalis & euangelicæ differentia 144 a
sanctitatis ipsius fundamētum quod 266 b
sanctitatis verę radix & substātia quę 267 b
sanctos in cælo pro nobis orare 425 a
sanctos vt veneremur 268 a
sanguinis fusio diuersa in sacrificijs diuersis quid designet 158 b
sanguinis mactatio mystica quæ 158 a
sanguis emortuus quō immoletur 162 a
sanguis suus quomodò cuique mysticè sundendus 169 a
sapientiæ doni descriptio 359 b
sapientiæ donum quale 361 b
sapīæ donū q̄ quatuor impediant 425 b
sapientiæ donum quid sit, & quid efficiat 422 b
sapiētiæ donum quomodò excellenter possideatur 425 b
sapientia spūs quomodò inueniatur 106 a
sapphiri genus duplex 124 b
sardius qualis sit lapis, & qd mysticè 121 b
satan vti quosdam fallat 364 a
saturni filij quales sint 464 a
saturnus quis aut qualis sit, & quomodò assiduè & vbique hodiè dominet 459 b
Scabies mysticè quid 149 a
scala diuini amoris septē graduū, quæ 283 a
scandala mercenariorum quanta hodiè sint 480 b
scientiæ donum obtineri volenti necessaria quæ 405 b
scientiæ donum quatuor impedientia quæ 405 b
scientiæ donum quid sit 403 b
scientiæ donum quid efficiat 107 b 355 a
scientiæ donum quō acquiratur 108 a
scientiæ potiùs sacræ scripturæ quàm sanctitati incumbere, quale quid 261 a
scientia sua vel naturali vel acquisita vt qui dam abutantur 398 b
scintilla animæ cur min⁹ sentiatur, vndéve dependeat 412 a
scripturas quis facilè intelligat 428 b
scrupulosorum consolatio 250 a
scyphi aurei quales & quid signent 103 a
scyphi supernè patuli, infernè clausi, quid mysticè 103 b
Sectator Chri verus vt sit rarus 479 a
securus quō quis verè efficiatur 244 b
semen Christi qui sint 117 a
sensui aut sensualitati vt dñandū sit 400 b
sensus hominis vt primitùs decepti, rationem deceperint 400 b
sensus spūales quinq; quō exercēdi 72 a
sentētię duodecim de amore Iesu 431 b
sentire nostrum triplex quod 98 b
separari quis non facilè possit à DEO 350 a
sequi Iesum quomodò mysticè debeamus in montem Tabor 386 b
seraphicis spiritibus similes qui 424 b
seraphim quales sint spiritus 424 b
seruiant qui Deo & qui suo ventri 481 b
serui diaboli qui 200 a
serui fidelis & amici familiaris differentia quæ 378 b
serui fideles quid agant 378 b
seruientiū Deo mercedis gratia status qualis 377 b
seruijsse nobis Deum tripliciter 468 b
seruire Deo, quātus honor & dignitas 265 b
seruire Deo, quid 198 b
seruitus coacta qualis 477 a
seruitutē malā quatuor inducētia q̄ 397 b
sethim quid sonet 58 a
Silentium internum necessariū, quid 387 b
similæ pugillus, quid 168 b
similitudo Dei perfecta quō obtinēda 420 a
similitudo Dei quanta per quę duo obtineatur 370 b
similitudo Dei quænam faciat nos beatos, & quæ non 441 b
simoniaci quid solùm emant seu vendant 479 b
simoniaci hodiè qui 478 a
simoniæ pestis quantū hodiè sæuiat 510 a
simplex beatitudo omniū nostrū q̄ 279 b
simplicis & nudi oculi felicitas quāta 237 b
simplicis erga Deū desiderij vis quāta 78 b
simplicissimi quiq; quales 358 b
simplicitas cuiusmodi prestetur animę per intellectūs donum 357 a
simplicitas & innocētia vera quę sit, & quō custodienda 69 a
simplicitas interna quō adipiscatur 109 a
simplicitas mentis nuda, est diuinitatis habitatio 34 a
sina quid sonet 182 a
sion quid sonet 187 b
symbolū Apostolicum quō cōfectū 129 b
simon quid sonet aut referat 122 b 128 a
syndéresis qui à Deo nobis sit insita 458 a
syria quid sonet 67 b
Smaragdi viriditas quanta 123 b
Sobrietas duplex quæ 315 b
societas bonorum hominum, cuinam etiā officiat 217 b
societas q̄ qualiūve hominū vitanda 285 b
solēnitatū triū mystica interpretatio 499 b
sol cuiusmodi sit Christus, & quō quatuor gradus in se expresserit 338 a
solicitudo vitupērabilis quænā sit 15 b
solis assensus ac descensus qui & quando fiat 467 b
solis efficaciæ seu virtutes quæ sint 405 b
solis & æstatis ad Christum qualis comparatio 328 b
solis filij quales 465 b
solis visibilis & æterni cōparatio 328 b
solitariæ animæ scop⁹ esse quis debeat 236 a
solitudinem & vnitatem mētis & cordis appetenti quid faciendum 236 b
solitudo an Deum verè amanti vbiuis necessaria sit 237 a
solitudo q̄ quibus cauēda aut q̄renda 236 a
solus quis sit vel esse dicatur 236 b
somnia qui dijudicanda 172
somniorum turpium remedia quæ 16 b
sortium super duos hircos missarum mysticatio 179 a
Speculā ante accessum altaris quæ quibus vtenda 116 b
speculatio mystica quid 437 b
speculo quali iustus aptè conferend⁹ 362 b
speculum cuiusmodi sit homo 27 a
speculum viuum quod 435 b 437 b
sphærulæ aureæ quid notent 102 a
spinosæ malorū punicorū extremitates qd de-

desiguent 132 a
ſpiritalis quō quis fiat 374 a
ſpiritum amore flagrantem quomodò pater cæleſtis affetur 475 b
ſpm̃ſanctū ter Apoſtolis collatū 142 b
ſpiritus dñi vt operetur in nobis 441 b
ſpirituſſancti epitheta quæ 424 a
ſpirituſſancti & olei collatio 145 b
ſpūſſancti ſuggeſtiōes nunquā diſcordare à doctrina Chri & ecclesiæ 366 a
ſpirituſſanctus cuiuſmodi ſit fons 439 a
ſpirituſſanctus quid ſit, & quō ex patre filioq; procedat 454 b
ſpirituſſanctus quomodò ſit in nobis, & nos in ipſo 439 a
ſpūs vnus quō fias cum deo 361 a
ſponſa Dei quę 30.3 a
ſponſus animæ quis ibidem.
ſponſo trifariàm quī occurrendum 304 a
ſpōſus quas ſecū delicias adferat 370 a
Stabilitatis in eodem loco promiſſio, quæ & qualis 273 a
ſtamen & ſubtegmē virtutū oīm 69 a
ſtatus ocioſus in ſimplici natura 42 b
ſtellę in ſe, & in oculis hoim̃ q̃les ſint 458 b
ſtellę quomodò circumagantur 457 b
ſtellæ ſpūales pingendę quę ſint 71 b
ſtellarum diuiſio 459 a
ſtellis pallidis qui ſimiles ſint, qui claris, & qui igneis 459 a
ſtellis ſimiles quæ ſint vires ibid.
ſtola prima quid 79 b
ſtola proxima quid 80 b
ſtoliditas quorundam quanta 29 b
ſtorax q̃lis ſit arbor, & qd deſignet 135 b
ſtrenuitas quid ſit 315 b
ſtruthionis natura quæ 208 b
ſtruthio quos myſticè deſignet ibidē.
ſtudia nſa oīa & conat⁹ quo referēdi 232 b
ſtudij vehemētis & aſſidui efficacia q̃ 238 b
Suauitas Dei quanta 385 a
ſubmerſionis myſticę deſcriptio 383 a
ſudor infernalis qualis 257 b
ſuperbiæ vt medendum 398 b
ſuperbia omnis vndè, & q̃ pſligetur 313 a
ſuphia ſpiritalis qb⁹ maximè timēda 159 b
ſuphumerale pōtificis myſticè quid 120 a
ſuus maximè, quis 228 a

Tabernaculi moſaici aſpect⁹ q̃lis 100 a
tabernaculum domino conſtruxturi, cuiuſmodi eſſe debeant 62 a
tabernaculum et arca Dei quomodò quis efficiatur 53 a
tabor quid ſonet 386 b
tabulæ angustæ tabernaculi, myſticè quid 98 b
tabulæ ex lignis Sethim myſticè quid 81 b
tabulæ lapideæ cur arcæ inſertæ 206 b
tabulæ noſtræ quī deaurandæ ſint 91 a
tabulæ ſex myſticè quid 84 b
tabulæ ſiniſtri lateris quid 87 b
tactum diuinū quomodò ſentiamus 359 b
tactus dei emanans quales nos faciat 387 a
tactus DEI intrò trahens quales nos faciat ibidēm.
tactus diuin⁹ quid in nobis operetur 384 b
tactus diuinus quid ſit, & quomodò percipiatur ab anima 348 b
Tenacium hominum mala quæ 520 a
tenebras quales inducat peccatum 353 b
tentationes omnes quomodò facilè vincamus 487 b
tentationes quàm ſint neceſſariæ, & quomodò illis reſiſtendum 241 a
tentationibus quatuor ſubtilibus quomodò reſiſtendum 259 b
terrena quī tractanda 132 b
teſtamentum Chriſti quod quomodò confirmatum 23 a
teſtamētum ſuum quomodò Chriſtus condiderit 506 b
Thaddæus quid ſonet 128 b
theſaurus in agro abſconditus, quis 424 a
thomas quid ſonet 124 b
throni & tabernacula dei myſticè q̃ 420 b
throni quinā homines dicendi ſint 419 b
thronorum nomine qui ſpirit⁹ cur vocentur 419 a
thus myſticè quid 174 b
timentium ſeruiliter deum deſcriptio 377 b
timorem Dei impediētia quatuor q̃ 401 a
timoris donum quid efficiat 110 b 399 b
timoris donum quid valeat 355 a
timoris humilis energia 111 a
timoris inordinati cauſa & origo 295 a
timor ſeruilis qualis 111 a
tintinnabula in veſte pontificis, quid notent 119 a
topazij claritas & nobilitas quanta 122 b
torporis erga ſpiritualia inuolūtarij remedium quod 17 b
Tractu diuino ad quid ſummè op⁹ ſit 362 b
trinitas & vnitas cuiuſmodi ſim⁹ cum Deo 441 a
trinitas & vnitas in Deo quæ ſit 454 a
trinitas quō catholicè credenda 36 b
trinitatis & Chri humanitatis ſimilitudinē gerentiū genus triplex, quod 414 a
Tunica domini IESV incōſutilis, quid myſticè ſignificet 491
tunica hyacinthina quid deſignet 119 a
turtures duo quid, & quō offerēdi 165 b
turtures duos cuiuſmodi Paulus Apoſtol⁹ ceperit 166 b

VAna & inutilia habenda q̃ 238 a
vas balſami quale ſit Chri 145 a
Vectes qui quō nos trahant aut ducant 90 a
vectes tabernaculi quinq; myſticè qd 87 b
vectes tranſuerſarij qui ſint 90 a
vectis poſtremus à Domino fieri nō iuſſus, quid notet 90 b
vectis myſticè quid 59 b
vectis ſupremus quid 99 b
vectium inauratorum interpretatio 285 b
veli exterioris ornatus, quid 100 b
veli in Chriſti morte ſciſſio, quid 179 b
velum quadruplicis coloris quid 95 b
veneris deſcriptio 466 a
veneris filij quales ſint ibid.
venialia peccata, tametſi minuta, quàm ſint cauenda 380 b
vermiculum qualem ſe homo exhibere debeat 70 a
vermis in inferno nūquā moritur⁹, qs 257 a
veſptilio qd auis ſit, & quos deſignet 212 b
veſtes quatuor minorum ſacerdotum, myſticè quid 117 b
veſtes quatuor ſpeciales pontificis, myſticè quid 119 a
veſtes quales Chriſtus diſcipulis ſuis dederit 486 b
veſtibus qualibus vtēdū ſit religioſis 279 b
veſtib⁹ cuiuſmodi familiam ſuam veſtiat ſatanas 488 b
Via ad Deum breuiſſima q̃ 223 b
via duplex à Chriſto tradita, ſcilicet mandatorum & conſiliorum, quæ ſit 293 a
via prima ad regnum Dei quæ 392 s
via ſecunda ad regnum Dei 393 a
via tertia ad regnum Dei 394 b
via triplex ad regnum cælorum, quæ 392 a
vicem vti homo Deo reddere debeat 451 a
victoria noſtra de tentatione Deum angelosq; lætificari 241 a
videre p̃ quē quomodò incipiamus 323 b
vigiliæ noctis quot ſint, quidq; Chriſtus in vnaquaq; egerit aut paſſus ſit 503 b
vincentij martyris patientia inuicta qui fuerit 233 b
vino quib⁹ cur & qñ interdictum 184 a
vires animæ 4 naturales quæ quibus virtutibus ornandæ 393 a
vires aīę ſuperiores quid opētur 73 b 393 b
vires aīæ ſupiores tres quid opentur 72 b
vires animæ ſuperiores tres vndè & quò 412 a
vires animæ tres inferiores quomodò exornandæ 405 a
vires noſtræ vbi prę amoris eſtu ac impatientia deficiant 470 a
vires omnes quō ſimplificentur 81 a
virgæ Aaronicæ myſteria 206 a
virginum prudētium ſtatus qualis eſſe debeat 432 b
virgo prudens quæ 321 b
virgo quale ſit ſignum, & cur ſic dictū 334 a
virtutes cardinales quatuor quid efficiant 393 a
virtutes & bona omnia ex volūtate noſtra dependere 241 b
virtutes in Dei donis viuere 111 b
virtutes omnes vndè & quò 459 a
virtutes principales quot & quæ 84 b
virtutes proximorum quō nræ fiant 54 b
virtutes quæ quibus hodiè vitijs cōmutentur 206 a
virtutes quando perfectæ ſint 294 b
virtutes 4 per IIII. colores deſignatas vti Chriſtus habuerit 56 b
virtutes 4 cardinales deſignatas per quatuor cornua altaris 58 b
virtutes quī angeli cur dicantur, & quomodò quis illis ſimilis fiat 404 b
virtutes theologicæ tres quomodò obtinę 399 a
virtutes tres ſingulares quæ quàm neceſſariæ 55 a
virtutes veræ cur vel neſciantur adeò, vel negligantur 260 a
virtutes vti abſque proprietate colędę ſint 54 a
virtutibus in ſingulis proprietates quatuor habendæ 111 b
virtutum donorumq̃ omnium fons quis ſit & origo 493 a
virtutum fructū cur multi nō guſtēt 429 a
virtutū internarum energia quæ 100 a
virtutum modis quatuor Deo ſeruiendum eſſe 471 b
virtutum omnium radix & initium quod 163 b 167 b 307 b
viſionem hominis ſpiritalem quæ tria efficiant 224 b
viſioni ſpiritali vel ſupernaturali quæ tria neceſſaria 304 a

visiõi supernaturali tria necessaria 322 a
visitatiõ Dei, qua animam visitat, assidua, qualis 353 b
visitationes quæ quales 200 b
vita actiua in quibus consistat 355 a
vita actiua perfecta quæ 405 a
vita æterna qualis 255 a
vita affectuosa quæ 413 a
vita bona qua ratione instituenda 266 b
vita cælestis quõ hic agi queat 371 b
vita Christi eiusq; passio qualis sit codex, & quõ legendus 281 a
vita Chfi quomodò semper ob oculos ponenda 133 b
vita communis ex contemplatione fruitioneq; proficiscens, q̃ sit 388 a
vita cuiuslibet boni hois triplex, quæ 276 a
vitæ actiuæ fructus triplex 429 b
vitæ actiuæ gradus quot & qui 294 a
vitæ æternæ exercitatiõem tres habere modos 514 a
vitæ affectiuæ fructus triplex 429 b
vitę cõtemplatiuæ fructus triplex 430 a
vitę cõtemplatiuę fundamentũ quod 374 b
vitæ corporali quõ spiritalis cõseręda 93 a
vitę internæ modus excellentiss. 292 b
vitæ nostræ totius, cũctarumq; actionũ nostrarum fructus quis esse debeat 303 b
vitæ omnis perfectæ fundum ac finis quis 368 b
vitæ passionisq; Christi succincta & amorosa rememoratio 308 a
vitæ perfectæ colendæ modi quot 518 a
vitæ præsentis quanta miseria 268 b
vitæ spiritalis modꝰ quadruplex quis 277 b
vitę triplicis breuis descriptio 274 b 444 b
vitæ vitalis essentia quæ 45 b
vitę vitalis exercitatio quæ 45 a
vitę vitalis partes quatuor q̃ 44 b
vitę vitalis natura quæ 44 b
vitæ vitalis supereſſentia quæ 46 b
vita in actiua quis Deo gratus, quis gratior, gratissimusq; quis 294 b
vita interna quõ incipiat 458 a
vitam asperam agere non valentibus quid faciendum 250 a
vitam bonam agere volenti, quæna à Deo petenda 16 a
vitã Christi, esse ipsius canonem 499 a
vitã æternã intra se cernere inuenireq; volenti quid faciendum 44 b
vitã æternã sine gra non obtineri 44 b
vita moriens, & mors viuens quæ 46 b
vitã verè contemplatiuã quot & quæ efficiant 300 a
vita nostra quomodò perfectum fiat sacrificium 159 a
vita perfectissima quæ 301 b
vita verè sancta quæ sit 488 a
vita sancta vt sit quædã militia 15 a
vita seruorum Dei quomodò in tres partes diuidatur 159 a
vitas diuersas in Christo fuisse 516 b
vita spiritalis in quibus consistat 469 b
vita spiritalis vera quæ 343 b
vita triplex quæ quibus necessaria 455 b
vita vitalis quæ sit 39 a
vitia diuersorum statuum acriter repræhẽduntur 199
vitiorum decem genera quæ 519
vitiorum omnium causa & origo, qd 312 a
vitiorum omnium & vniuersæ prauitatis radix quæ 288 a
vitiorũ omniũ radices principales q̃ 294 b
vitta hyacinthina quid notet 130 b
vitulum pro peccatis offerre, mysticè quid signet 153 b
vitulũ vnũ pro omnibus offerri, quid 163 b
vitulus mysticè quid 154 b 156 b
viuendũ nobis meritò qui esset 234 b
viuere Deo volẽtibus quid necessariũ 498 a
Vmbraculũ diuinũ quõ fiamus 67 a
vmbrã esse alicubi nullã, mysticè quid 385 a
vmbrã ex tribus effici 66 b
Vncini aurei, quid 130 b
vnctio extrema quid conferat 391 a
vnguentum internum, quo Apostoli vncti fuerunt, quod 143 b
vnguentum sanctificationis confectum nobis à Christo, quod 138 b
vnio q̃ qui per arcã significetur 264 b
vnitas ac diuersitas in Deo qui sit 456 b
vnitas amãtiũ spũum inter se qualis 452 b
vnitas Dei qualis sit fontis vena 412 a
vnitas diuina quid 63 b
vnitas hominis triplex quæ 322 b
vnitatis Dei exactio q̃ quid efficiat 374 b
vnitatis spiritũs nostri habitudinẽ esse duplicem 351 b
vnum cum Deo qui quõ sint 368 b 372 a
vnum esse cum Deo, quid sit 45 a 46 a
vnũ omnes cum Deo qui simus 435 b
vnum omnibus necessarium, quid 379 a
vnum qua ratione simus omnes 27 a
Voluntas Deifica siue Deiformis q̃ 241 b
voluntas Dei gratissima quæ 286 a
voluntas Dei quæ sit 496 b
voluntas libera vt quatuor modis igni similis sit 410 b
voluntas quæ cur igni comparetur 407 a
volũtas vndè & qñ recta sit & integra 242 b
voluntatem bonam mala efficaciorem esse 242 a
voluntatem bonam, virtutum omniũ fundamentum esse 498 b
voluntatem malam, fundamentum ac initium esse omnis mali 458 a
voluntatem nostram super omnia à nobis Deum exigere 244 a
volũtatẽ ꝓpriã esse dilectiõis venenũ 230 b
voluntatem propriam mortificare, quantę sit vtilitatis 497 b
voluntatem propriam relinquere, quãti sit momenti 231 b
voluntati magis quàm operi peccatum inesse 242 a
voluntatis bonæ effectus quanti 283 a
voluntatis bonæ homines qui sint 38 b
voluntatis bonæ laus 39 a
volũtatis bõę virtꝰ & efficacia quãta 242 b
voluntatis libertas quanta 476 b
voluntatis malæ ac bonæ momentũ quantum 458 a
voluntatis perfectæ energia quanta 242 a
volũtatis ꝓprię abdicatio qd efficiat 312 b
voluntatis propriæ abnegatio quanta & q̃ bona pariat 313 a
voluntatis propriæ mortificatiõem esse sacrificium Deo acceptissimum 158 b
volũtatis ꝓpriæ temeritas quanta 497 a
voluntatis refrenatio quãtùm placeat Deo 54 a
voluptas castissima & deliciosissima q̃ 329 b
voluptas cordis & sensitiuarum virium casta, quæ 329 a
voluptatis magnitudini suam ex æquo pœnæ grauitatem responsuram 257 b
vota tria monastica q̃ quõ seruanda 483 b
vota tria religiosorũ, quæ 183 b
vota vtì cuiq; sua seruãda 484 a
vox cùm altissima tũ iucũdissima q̃ 296 b
Vpupæ descriptio & mysticatio 212 a
Vt & Vri mysticè quid 63 a
vrnã qualẽ Chfs arcæ suæ indiderit 206 b
Vulnera Christi quinq;, cuiusmodi medicinam ministrent 138 a 144 b
vulnera Christi 5 quõ cõmemorãda 281 b
vulnus diuini amoris quale 331 a
vulture signari auaros 207 b

Zabulon quid sonet 127 a
Zacchæo similes qui sint 32 b
Zachęꝰ quõ nobis imitãdus 320 b
Zebedæus quid sonet 123 b
Zoara quid significet 127 b
zonæ cãdidæ sanctorum, quid 128 b

LECTORI PIO CASTIGATOR TYPOGRAPHICVS B. L. N.

Nisi te probè nõsse compertum haberem, faciliùs absque peccatis vitam agi, quàm librum vllũ vllis absq; mẽdis edi posse: exorãdus mihi esses, vt quæ hac vice nobis præter votũ excidissent, etiam nõ cõfessa, ęqui boniq; cõsuleres. Nunc cùm & tu rerũ humanarũ conscius sis, nosq; hoc in opere supra vires (nouit is qui nouit omnia) nostras, ita ferente necessitate, laboribus obrueremur, neq; vnus & alter oculus singula queęq; videre potuerit, abs te facilè impetratum iri speramus, vt quæ hîc obitèr admissa fuerunt errata, ex sequenti erratorum catalogo, dedita ad hoc opera cõfecto, tuo in Codice restituas: eo pacto & nostrę confessioni rem gratam, & studijs tuis longè vtilissimã facturus, benè vale.

INTERPRES CANDIDO LECTORI.

Quãdoquidem Author iſte multa ſublimia nec oñibus obuia tradit, Cãdide Lector, in corrigendis Erratis etiam minutis, & quę cuiuſuis diligẽtiam facilè effugere potuerint, penè ſcrupuloſam nauauimus operam, ne perfectę intelligentię fructu vſpiàm prioueris. Emendator typographicus ſumma fide præſtitit quicquid potuit: neque nos miramur pauca hæc quæ hic cernis, Errata commiſſa: ſiquidem tot fuit negocijs obrutus, vt maximè mirum ſit, non plura & grauiora incidiſſe. Hortamur autem, vt ob aſſequendam meliùs Authoris mentem, antè quàm ad eius lectionem accedas, tuo in codice corrigas ea, quæ hic annotauimus. Cętera, ſi quę occurrerint, ipſe facilè deprẽhẽderis. Benè vale.

Pro intelligendo autem catalogo Erratorum ſequenti, memineris priori Numero paginam ſiue columnã, poſteriori verſum aut lineam innui, deinde veram lectiõem ſequi, aut pauciſſimis verbis inſinuari. Hoc animaduerſo, paucorũq; ipſius Operis foliorum numeris correctis, facilis erit ſequentium intellectus.

12 13 ocio & vanitati, 14 41 ea explicabo 20 38 ipſo ſum 21 29 cõfidẽdo 22 36 ſed quę 25 11 exceden tes, inibì 27 28 ad ſemper gignẽdum, & filialiter abſq; intermiſſiõe naſcẽdum: 28 6 ſupernaturalẽ 31 5 hic modus 33 1 perſtare 34 34 ꝓpter hæc 38 31 ſuntq́; ibid. 46 viribꝰ ſunt 44 41 cum ipſa 45 12 lege, exigit: nõ, erigit ibid. 26 ab aĩa 51 16 ẽta Eccleſię 53 21 amplectẽdi 55 45 ꝙnos dũtaxat 58 5 eſt vñ 59 37 annulis, 63 51 in ſeipſa 64 2 ĩdeo 67 6 ipſa Dei ibid. ipſa ĩdeo ibid. ĩipſa 68 25 cõiũctis, 71 19 ſiue pateſaciemꝰ, ibid. 28 effingemꝰ, 74 41 tẽpore 76 1 indepicto ibid. 31 ipſius hoc 93 20 applicatiõe ſumus: 103 50 & in 115 34 latera fieri, in quos 116 27 miſericordię in 119 40 patẽs, ibid. 42 Orę verò 125 48 quæq; & 127 5 India, nutus ibid. 9 nãq; qdã ibid. 11 ſanctę Eccleſię 129 9 poliemusq́; noſipſos 133 18 oblationẽ illã ibid. 33 in Deo 136 13 vocabat, itẽq́; 134 45 & calore 135 4 Habẽt quoq; ibid. 8 itẽq́; 138 9 Per oleã ibid. 42 ipſo videlicet 141 23 vnctiõis cõſecraturꝰ 145 9 cõplacet 150 29 occaſiões ibid. 44 ſiue 152 28 Deo 155 39 augmentãdę 162 2 Põtificẽ 167 41 itidẽq́; 176 9 ſemp integer ibid. 26 ritudine, veritate, & ibid. 31 obſcurari 179 23 Sũpſit aũt ibid. 27 ſuaui odore: 192 27 appetemus 194 40 ꝑſentia 196 41 tẽ. Ior- 197 7 ſuffert oĩa, 199 16 tñ porcorũ 200 41 Nullas 205 23 quãq́; miris 208 50 ingẽs eorũ 209 41 vti volũt, 215 47 vniõis ac 216 13 eſt, idq́; per 217 1 in nobis 221 2 ꝙ videlicet ibid. 28 hũilis & ibid. 46 deberet, magnasq́; ꝑ ibid. 48 memor eſſe 225 30 quẽ aliqs ibid. 48 qn & 229 44 tãto ei 230 12 lignũ 232 21 A ſequẽtibꝰ ibid. 43 tñ nos 134 39 eã q̃ in ipſo latebat, impatiẽtię malitiã, ꝑdũt: 237 27 æq̃les ibid. 44 alioquì 239 42 abſtra- 240 6 eis liceat 245 4 cet, niſi ob 247 42 accuſet, Dñi 249 24 omiſſionibꝰ 250 26 vitę au 254 50 hũanitatẽ illiꝰ. 263 47 ꝑmanabimꝰ. 267 11 virginis Marię ibid. 48 dã velut 271 25 duabꝰ hoĩem 276 5 ſex dies 286 18 velut ſocculꝰ ibid. 47 lenitate 292 24 cior es 293 30 item 294 14 tus es. 296 26 cuiꝰ nõ 304 15 aut externũ ibid. 44 arboris ſuę ibid. 48 ꝑ monet, lege mouet. idẽq́; facito lineis aliquot indè ſequẽtibꝰ. 307 34 demitteret 309 1 bonis agit 311 28 orit in 315 34 erga virtutũ, 323 51 quo gr̃ę huiꝰ impulſu, virtute 329 8 diuinæ ſuauitatis 339 25 ſuę cõuerſiõis 340 24 vtiq; Deꝰ 343 10 ſe patit 347 17 poſſidẽt naturã 349 23 ſuũ in ipſam 352 23 oẽs aĩę 355 39 affectu, laude, ibid. 50 & res terre- 357 8 rat, & colorũ 366 38 viã illi ad 369 21 velut ignis 373 27 ſi ob ibid. 37 ſpiritalis libertas in 375 8 ſe ſentit, ibid. 9 tionẽ rapit. 377 15 ꝑſtare poteſt, 381 44 omnẽq́; 385 5 ac inũdant. ibid. 6 nosq́; inundãt, 393 31 illi poſſit 394 1 inexhauſta ibid. 2 tia ꝑmãſerit. 395 31 q in 398 45 extra Dei viuũt gratiã 401 10 delectiõe vel ibid. 38 ſecundũ rectæ ra 403 22 moueri, ſenſibus 409 9 atq; demittunt. ibid. 41 eis manere ibid. 43 tes vnitatẽ deg 411 3 videlicet neq; 413 41 eſſentia (ſeu fundamentũ proprietatũ) perſonarũ 415 26 modum, plena 418 31 bet excelſus, 421 11 cõmunis in 429 31 emẽ externę 433 34 animãq́; 436 43 patentiq́; 438 1 illi ſuũ 443 37 nec emanat, 458 4 nobis exẽplar ibid. 30 extribus 480 3 reſerant. T 481 39 lli app 487 27 atq; cõſpurcãtibus, 488 18 ꝑficiſcẽs. Hoc 491 26 rrę li 519 43 & deteſtat

CORRECTORIVM NVMERORVM IN CAPITIBVS.

In vita D. Ioannis Rusbrochij, reſtituendus eſt numerus Capitis XIII.

In Speculo Salutis æternæ, poſt Caput III. erratum eſt in numeris ſequentium Capitum.

In Tabernaculo, pro cap. XLVIII. poſitũ eſt 49, & ita deinceps error ꝑſeuerat ſolũ in nũero, nihil aũt deeſt.

In eodem Tabernaculo Numerus LXXXI. poſitus eſt pro LXXVI.

Libro II. de ornatu ſpiritalium Nuptiarum, poſt Caput IX. ſolùm Numerus Capitũ malè poſitus eſt aliquot locis, id quod facilè ſtudioſus Lector aduertet.

Ordo Alphabeticus Operis huius Rusbrochiani.

⁎a, ⁎b, a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ, t, v, x, y, z, aa, bb, cc, dd, ee, ff, gg, hh, ii, kk, ll, mm, nn, oo, pp, qq, rr, ſſ, tt, vv, xx, yy, zz, aaa, bbb, ccc, ddd, eee, fff, ggg, hhh, iii, kkk, lll, mmm, nnn, ooo, ppp, qqq, rrr, ſſſ, ttt, vvv, xxx, yyy, zzz. Singuliq́; ſunt duerniones ſeu biſolia, exceptis duobus, videlicet ⁎a & ⁎b, ternionibus ſeu trifolijs.

SAN-

SANCTISS. ATQVE CELEBERRIMI PA- i
TRIS D. IOANNIS RVSBROCHII VITA, ET GESTA EX PLVribus pauca, quæ ex fidedignorum ſcriptis colligere licuit: quæ etſi mira & p̃clara ſint, nemo tamẽ dubitare debebit, quin alia multa, etiam his præclariora, literis mandata non ſint, aut certè hominum incuria vſpiàm in tenebris deliteſcant.

¶ Præcipuus huius Vitæ Author, CANONICVS REGVLARIS fuit, ſed nomen ſuum ſuppreſſit: vixitq; paulò poſt RVSBROCHIVM. ſed eius verba nos aliquanto meliori ſtylo reddidimus.

DE QVODAM MIRACVLO, QVOD CIRCA EVM VIX SEPTEM HABENTEM DIES, ACCIDIT. CAP. I.

OMNIPOTENS, ſapiens & benignus humani generis conditor, quem diuina ſcriptura mirabilẽ prædicat in ſanctis ſuis, quo ineffabilem erga nos declararet amorem ac beneuolentiã paterni cordis ſui, iam indè ab orbis creati initio nullis vnquàm tẽporibus maximis & p̃clariſſimis beneficijs ſuis mortaliũ genus proſequi, & ad ſui tum cognitionem, tum amorem inuitare deſtitit. Inter quæ non poſtremo, ne dicam primo ferè, loco illud numerandum nemo ſanæ mentis dubitare poteſt, quòd ſemper ferè quoſdam eximiæ ac minimè vulgaris ſanctimoniæ ſiue viros ſiue fœminas, quorum meritis & precibus mundus conſeruaretur, in hanc lucem edi ſua ſapiẽtia & benignitate effecit: quos niſi habuiſſet orbis, iam olim ob nimiam hominum impietatem & intolerandam peccãdi licentiam, effrenemq; libidinem, totus iuſto Dei iudicio conflagraſſet. Nihil enim tam obſtat diuinæ iuſtitiæ, quo minùs merita de impijs ſupplicia ſumat, quàm in primis quidẽ ipſius Dei bonitas & miſericordia, deindè preces ac merita ſanctorum, beatam cum Deo in cælis vitam degẽtium, atque indè preces & lachrymæ amicorum Dei, in hac etiamnum mortali vita poſitorum. Ita ergo etiam hiſce extremis temporibus, quibus in dies charitas refrigeſcit, & vitia plùs ſatis increſcunt & augmentantur, virũ ſibi elegit ſecundum cor ſuum, hunc ipſum, cuius nunc vitam paucis perſtringere inſtituimus, venerabilem Patrem D. Ioannem Rusbrochium, in quo tanta, tamq; mira operari dignatus eſt, vt non immeritò etiã inter præcipuos poſſit ſanctos annumerari. Vt enim à patribus fide dignis, qui cum eo familiariter vixerunt, ipſi audiuimus, cùm infantulus vix ſeptem dierum, à nutrice in pelui lauandus eſſet, nullo niſi inuſitatæ diuinę gratię fultus adminiculo, ſtetit rectus in pelui: cuius ſimile quiddam etiam de beatiſſ. Nicolao pontifice legitur. Nec potuit tam inſigne miraculũ inſigni vacare myſterio: atque adeò, vt pòſt rei probauit euentus, id manifeſtò declaraſſe videtur, ſicuti puer contra, imò ſupra naturæ morẽ diuina virtute ſtetit rectus in pelui, ita poſtmodùm eadem virtute fretum, natura tranſcenſa, ad Diuinitatem contemplandam oculo contemplationis ſpiritum erecturum. Quod q̃ ſublimiter poſteà fecerit, vel ſola ſcripta eius abundè cuiuis teſtatum reddere poſſint.

Pſal. 67.

Quibꝰ poſt Deũ conſeruatio mũdi acceptũ ferenda.

Matt. 24.

VT RELICTA MATRE, AD QVENDAM VENERABILEM CANONICVM SESE CONTVLERIT. CAP. II.

PORRÒ cùm ad vndecimum ætatis peruenisſet annum, relicta clàm matre, quæ teneriùs nimis puerum adamabat, ex inſtinctu sãctiſpiritus, eum ad ſublimia iam tum præparantis, caſu ad venerabilis cuiuſdam Canonici, ipſius conſanguinei, ædes peruenit. A quo humaniter ſuſceptus, ſcholis traditus eſt, literis imbuendus. Quibus cùm annis fermè quatuor operam dediſſet, religioſus puer S. Benedictum imitatus, potiùs diuinæ addiſcendæ ſapientiæ, quæ vitam ac mores piè componere docet, quàm humanæ, quæ vtplurimùm inflat, & ad honores ac mundi pompas & vanitates appetendas incitat, vacare decreuit. Nec id abſque Sanctiſpiritus operatione, vt qui eius in pectore etiam in primis ætatis annis templum ſibi digniſſimum extruere moliebatur. Et quanuis vix benè Grammatices prima ieciſſet fundamẽta, tanta tamen deindè diuinitùs illi collata eſt in-

1. Cor. 2.

tellectus perſpicacia, vt nedum dialecticos atque philoſophos, ſed etiam Theologos multos vſqueadeò ſuperârit, vt pauciſſimi ſint, qui eius ſcripta omnia perfectè poſſint aſſequi. Quod vtiq; euidentiſſimum poteſt eſſe ſupernæ irradiationis argumẽtum, vt qua abundè edoctus eſt, quæcunque humanitùs ſalubriter potuiſſet edoceri: imò pleraque etiam, quæ non niſi diuinitùs ſciri queant. Quod incredibile illis videbitur, qui aut neſciunt, aut non credunt, cuiuſmodi Deus olim in priſcis illis Sãctis ſuis, tum Prophetis, tum Apoſtolis, cer-
1. Ioan. 2. tè rudibus ac indoctis, operatus ſit: & quod D. ait Ioannes Euangeliſta, Vnctio eius docebit vos de oẽibus. Sed hæc hactenùs. Interìm verò ſanctus iuuenis mirificè proficiẽs apud Deum & homines vitæ ſanctitate, matrem latére non potuit. Quæ cùm eum videndi cauſa Bruxellas veniſſet, nec tamen optato eius poſſet frui conuictu & cõſuetudine, mox ad religioſarum quarundam fœminarum ſe contulit contubernium, vt vel hac occaſione ſaltem interdũ eius præſentia potiretur. Atquì vbi pia fœmina nouis quotidiè ſanctæ vitæ & opinionis eius cœpit recreari rumoribus, præſentiam deindè eius corporalem non magnoperè ſuſpirauit, plùs delectata ſecundum ſpiritum ſanctiſſima eius viuendi ratione, quàm ſecundum carnis affectum vel quotidiana eius confabulatione potuiſſet delectari. Neque id mirum: quando Sanctus ſpiritus caſti amoris nexibus ita fidelium ſuorum corda amicorum coniungit, vt licèt corpore ſeiuncti, ſpiritu tamen & interna quadam mentis dulcedine vniantur.

¶De obitu matris eius, & vt ſæpiùs ei apparuerit, ac tandem in Primitijs eius à pœnis Purgatorij liberata fuerit. CAP. III.

POSTQVAM autem mater eius matrona religioſa, quanuis non oẽinò perfecta, ex hac luce migraſſet, quotidianis eam pius filius apud Dominum precibus adiuuare non deſtitit. Et quia ipſa eo in ſtatu deceſſerat, vt adiutorio haberet opus, ſępè ei manifeſtò appárens, lugubri voce, quantum adhuc abeſſet temporis, quo ſacerdos fieret, percontabatur. Deindè vbi ille aduenit dies, quo primum Miſſæ ſacrũ perageret, eo abſoluto, certa eiuſdem matris ſuæ apparitione didicit, eam tum penitùs ab omni pœna abſolutam.

¶Vt etiamnum in mundo viuens, vitam duxerit humilem & abiectam. CAP. IIII.

CVM adhuc in ſeculo viueret ſacerdos ſecularis, vt CHRISTVM humilem ipſe quoque per humilitatis iter ſequeretur, eiq́ue ſe, quoad poſſet, conformaret: adeò ſuî ipſius & eorum quæ mundi ſunt, fuit incurioſus, vt penè omnibus, qui ſanctiſſimam eius neſcirent vitam, (ſemper eẽ ferè latent amici DEI, & difficilè, prętereq̃ à ſuî ſimilibus, poſſunt agnoſci) miſer & deſpicabilis videretur. Erat eẽ totus quietus, taciturnus, habitu corporis deſpectus, ſed cultus moribus: & quia contẽplationi ſummopè deditus erat, turbas & aſpectus hominũ libenter declinabat. Itaq; cùm vice quadam Bruxellis per plateas mente cæleſtibus intẽtus incederet, & duo quidam ſeculares ſimplicem eius habitum & columbinam ſimplicitatem conſideraſſent, alter eorum ſic ait: Vtinam tanta ipſe vitæ ſanctimonia, atque hic ſacerdos, præditus eſſem. Ad quod alter reſpõdit: Equidem ſi vel oẽe totius mundi aurum poſſem adipiſci, nollem eius in loco me eſſe: Tum enim nunquàm lætum vllum ſumerem diem. Quod cùm vir ſanctus caſu audiret, ita tacitus intra ſeſe cogitabat: Ah parùm noſti, quantam illi intùs experiantur ſuauitatem, qui Dei ſpiritũ guſtârũt.

¶Vt latentẽ quandam hæreſim, & eius authorem fœminam quandam magni nominis Bruxellis confutârit. CAP. V.

PER idem tempus, quo vir Dei ſacerdos vixit in ſeculo, fœmina quædã extitit, execrandi dogmatis author vel propugnatrix, eaq́; tantę apud multos exiſtimationis, vt ad Dominici corporis venerabile ſacramentum acceſſura percipiendum, etiam inter duos Seraphim gradi crederetur. Hæc multa ſcriptitabat de ſpiritu libertatis & execrando amore venereo: quem tamen, plena dęmone, non eſt verita Seraphicum dicere: & à ſuæ opinionis ſectatoribus, ceu nouæ cuiuſdam doctrinæ inuentrix, magno ſtudio colebatur. Cuius errorem vir ſanctus miſerans, ſtatìm nefando dogmati ſeſe oppoſuit, & licèt

cèt multos ſuſtineret aduerſarios, tamen deterrimæ huius fœminæ ſcripta fallaciſſima planè detexit. Quod in ſimplici & parùm literato viro, mirum ſanè videri poſſit, niſi quòd certum eſt, Sanctiſpiritus gratia ſingulari intùs eum fuiſſe illuſtratum, adeò vt erroré, qui vix à multùm doctis poterat animaduerti, nedum deprehẽderet, ſed etiam cõfutaret, nihil veritus inſidias partis aduerſæ, nec fallaci ac fucato dogmate euerſus. Et tamẽ non defuerũt, qui hunc virum ſanctiſſimum in iſtiuſmodi errorẽ incidiſſe putarẽt: ſed ſcripta eius abundè declarant, quàm ab hac opinione prorſus fuerit alienus.

¶ Quo ætatis ſuæ tempore ad Viridem Vallem ſe contulerit. CAPVT VI.

est aũt Viridisvallis cœnobiũ Cãonicorũ Regularium in ſilua Zoniẽſi iuxta Bruxellas oppidũ Brabãtiæ

VERVM poſteaquàm ad ſexageſimum vſque ætatis annum in ſeculo vixerat, multisq; admiranda vitæ ſanctimonia exemplo fuerat, in hac tanta ætate tametſi iam pridèm perfectionis culmen apprehendiſſet, & diuinæ contemplationis radijs mirificè illuſtratus eſſet, adeò vt etiam adhuc in ſeculo degens, libros quoſdam eximios atque præclaros ediderit, attamen cum quibuſdam ſodalibus ſuis ad Viridem Vallem ſeſe contulit, ea mente, eoq; conſilio, vt inibi quietiùs & ſecuriùs diuinæ contemplationi totum ſeſe traderet. Nouerat eñ vir ſublimiter diuinitùs illuſtratus, non parùm mentis puritati & diuinæ cõtemplationi, loci quietem & ſolitudinem ſuffragari. Itaque in hac ipſa Valle Viridi more aquilæ renouata mentis iuuẽtute, tam clarè ac dilucidè cœpit intelligentiæ aciem in æterni Solis claritatem defigere, vt vix pauciſſimi extremam perfectionis eius partem in hac poſſint vita attingere. Teſtantur hoc ſcripta eius quæ edidit, in quibus multa reperias licet, quæ etiam ſummis Theologis & admirationi & venerationi eſſe queant. Quę ſi quis necdum capere ſufficit, credat vt videat & intelligat, & (quod ſanctiſſimus hic Author ſubindè hortatur) vacet interioris hominis reformationi, & affectus exercitationi: ſicq; quandoque copioſè in intellectu diuinæ lucis merebitur radijs illuſtrari. Pſal. 102.

Hoc loco Caput vnum intertexuerat vitæ huius Author de Gerſonis ſententia, quam de quibuſdam huius ſanctiſſimi Patris dictis tulerat: quam etiam certis refellit argumentis. Sed quia in Epiſtola liminari Operis huius ea de re abundè agitur, hoc loco Caput iſtud omittẽdum putauimus. Certum eſt enim, Gerſonem corrupto exemplari deceptũ, aut præcipitem tuliſſe ſententiam de eo, cuius nec vitam, nec ſcripta omnia vnquam benè perſpecta habuit.

¶ De quodam ſanctiſſimæ vitę Ioanne Affliginieñ, cœnobij Vallis Viridis coco. CAP. VII.

OPERAE PRECIVM nobis facturi videmur, ſi pauca quædam hîc de ſanctiſſimo viro Ioanne Affliginienſi inſeramus. Is enim cùm eſſet laicus & idiota, venerabilẽ Patrem D. Ioãnem Rusbrochium eiusq; ſocios in Viridem Vallem ſecutus eſt: vbi ad tãtam excreuit vitæ ſanctitatem, vt penè incredibilia videri poſſint, quæ de eo veriſſimè ſcribuntur. A primis enim ſuæ cõuerſionis initijs ac deinceps vſqueadeò erga ſeſe rigidus fuiſſe dicitur, vt cæteros cœnobij ſui Fratres, carnis maceratione, nocturnis vigilijs, multaq; abſtinentia plurimùm exceſſerit ac ſuperârit. Alijs quidem, etiam hoſpitibus ſuperuenientibus totus pius eſſe ſtuduit: nec id duntaxat curans, vt eorũ reficerentur corpora, ſed multo maximè, vt quippiam ſalutare eorum inferret auribus, vndè compũcti, ad Dei amorem incaleſcerent: ſicut etiam interdum id contigit, vt vbertim lachrymas funderent, verborum eius gratia & efficacia permoti. At verò ſibijpſi ſeuerus, aſperis vtebatur & abiectis veſtibus, & rarò vel nunquàm veſci voluit, niſi fragmentis quæ Fratribus ſuperfuiſſent: adeoq; nonnunquàm oua putentia, quæ alij edere nolebãt, non abſque magna vi naturæ ſumpſit. Pluraq; alia fecit, miranda potiùs quàm imitãda, niſi quem ſimilis gratia confirmet. Somnum perbreuẽ, eumq; magno cum tædio, ſolo timore defectus, capiebat: videbaturq; ſibi tẽpus illud perdere, quod quieti indulſiſſet. Vndè rarò fertur îſſe cubitum, niſi priùs Matutinis precibus noctu interfuiſſet. Et licèt pluribus eſſet externis curis ac occupationibus prægrauatus, in ijs tamẽ tãtam ſemper cordis & animi ſeruauit tranquillitatẽ ac puritatem, vt actioni ſimul & contemplationi eſſet intentus, nec à cæleſtium contemplatione, externis actionibus præpediretur. Quam ſibi gratiam attentiſſima ac perpetua Dominicæ paſſionis meditatione acquiſierat. Nam tametſi virtutum omnium fragraret odoribus, mira Coci religio.

bus,prę cipuè tamen compaſſione erga Chriſti IESV vulnera mouebatur:cuius etiam tam ſolicitè adnitebatur imitari veſtigia,vt carne & ſpiritu, ad illius exẽplar, totum ſe Deo offerret in holocauſtum. Ex hac Dominicę paſſionis iugi commemoratione ad tãtam peruenit Diuinæ gratię abundantiam,vt ſæpiùs ſupra ſe in Deum raperetur:itemq; ad tantam ſui cognitionem ac nihilipenſionẽ,dum vitæ ſuæ(vt ipſe putabat)deformitatẽ cum ſuo exemplari conferret,vt creaturarum oẽium ſeſe longè infimum ex animo ſentiret. Accidit indè,vt ipſius probandi gratia Deus oẽipotens ſeptem grauiſſimas ac prorſus tartareas pœnas & anguſtias eum faceret experiri,quæ reuerà tantæ fuerũt, vt nemo niſi expertus capere ſufficiat. Sed eas hîc commemorare,ob vitandam prolixitatem,nolumus. Multa quoq; alia in hoc electiſſimo amico ſuo Deus mira operari dignatus eſt,quæ hoc loco commodè inſeri non poſſunt. Tantã autem apud Deum amicitiã & familiaritatẽ adeptus eſt,vt multa ei ſecreta diuinitùs reuelarentur: & licèt idiota & rudis eſſet,tanta tamen diuinæ lucis irradiatione perfunderetur,vt etiam libros quoſdã plenos Dei ſpiritu,ediderit,in quibus nonnunquã tam honorificè meminit venerabilis viri D. Ioãnis Rusbrochij, (quippe qui raptus in Deum,omnem vitæ ac meritorum eius excellentiam perſpexerat) vt nemo ferè alius tantis eum laudibus vehat. Denique circa extremum vitæ ſuæ tempus dimidio anno graui admodùm morbo laborans,nihilò minùs,quantùm vires ſinebant,coquinæ officio præfuit, patientiſſimè ferẽs nedum duros corporis dolores,ſed etiã illius officij onera. Tandẽ mortem ſuam,diuinitùs edoctus,adeſſe ſentiens,cùm adhuc alijs corpore validus videretur,ſacram vnctionem conferri ſibi petijt,& deindè tertia die beatum Deo ſpiritum reddidit, Anno Dñi M.CCC.LXXVII. ipſo die S. Agathæ virginis & Martyris, cum eo deinceps perenniter regnaturus in cælis,cui ſe totis viribus, quoad poterat, conformare ſtuduit in terris. De cuius admirabili ſanctitate plura ſcribere libéret, niſi quòd Lectorem diutiùs detinere nolumus.

Meditãdæ paſſiõis Dominicę fructus.

Ioãnis coci & idiotę afflictionẽ eruditio.

¶ Vt venerabilis M. Gerardus Magnus D. Ioannem Rusbrochium inuiſerit,eius fama allectus. CAP. VIII.

Sed his paucis de ſanctiſſimo viro Ioanne Coco intermixtis, iam ad noſtræ hiſtoriæ ſeriem reuertamur. Accidit igitur,vt cùm beati Patris Ioannis Rusbrochij fama longè lateq; percrebreſceret, (celebrem enim eum reddebãt tum præclariſſima ſcripta, tum excellentiſſima vita illius) ſanctæ opinionis eius ſuauiſſimus rumor etiam ad Gerardi Magni,qui Dauẽtriæ vitã agebat religioſam & virtutibus conſpicuam, aures peruolaret. Quamobrem magno hominem viſendi accẽſus deſiderio,ſumpto ſecum ſocio viro religioſo,ad iter ſeſe accinxit. Vbi autem ad Viridem Vallem peruenêre, Pater Prior D. Ioannes Rusbrochius ſenio venerabilis,prophetiæ doctus ſpiritu,Gerardũ Magnum,quẽ nũquàm antè viderat,proprio nomine ſalutauit,humaniſſimeq; exceptum, vnà cum ſocio in cœnobium introduxit. Et cùm iam aliquot inibì dies cum ſancto viro familiariter egiſſent,cœpit idem Gerardus Magnus(erat eñ vir impenſè doctus)de quibuſdam ſcriptis eius ſanctiſſimum Patrem hunc in modum compellare: Miror Pater Prior, quòd tam ſublimia ſcribas,quibus tamen multos tibi ac doctrinæ tuæ æmulos paras & calũniatores. Quibus auditis,manſuetiſſimè vir humilimus in hæc ei verba reſpondit: Magiſter Gerarde,certum ac firmum habeto,nullum me vnquàm verbum ſcriptis meis inſeruiſſe, niſi ex inſtinctu Spiritus ſancti,& in ſingulari quadam ac dulciſſima præſentia ſuperſanctiſſimæ Trinitatis. Quæ verba Fratres quidam,etiamnum ſuperſtites,ferũt ſe ex ore ſancti viri, Teſtamenti loco extremis vitæ eius temporibus accepiſſe. Prędixit etiam per prophetiæ ſpiritum ipſi Gerardo Magno,quòd Dictorum ſuorum veritatem,tũc adhuc obſcuram ipſi, paulopoſt ipſe Gerardus intelligeret,ſed ſocius eius minimè in hac vita. Animaduerſa igitur ſancti viri conſtantia M. Gerardus Magnus,vt vir prudẽs, & ſpiritalis vitæ non ignarus, ſcripta eius omnia deinceps multa in veneratione habuit,& ipſum itidèm ſanctiſſimum Patrẽ ſummoperè coluit: quippe à quo non parùm ſe ſenſerat in vita ſpiritali rectè inſtituẽda, ac prudenter & rationabiliter proſequenda,adiutum. At tamen cùm adhuc eſſet apud venerabilem Patrem in Viridi Valle, & quãdoque inſolitam in eo erga Deum fiducia, non ex te-

Gerardꝰ Magnus.

Rusbrochij prophetia.

me-

meritate, sed perfecta & ardentissima charitate, timorem foràs mittente, conceptã perspexisset, quandoque diuini iudicij & pœnarum inferni metum ei incutere multis Scripturæ commemorandis sententijs attentauit. Sed quanto plùs quandam ei injcere formidinem connitebatur, tãto vir pius maiori in Deum amore feruescebat: & cùm eum aliquandiu loquentem sustinuisset, tandem ita ei respõdit: Magister Gerarde, fixum & certum habe, me ex animo paratum esse ad perferenda omnia, quæ Dominus mihi accidere volet, siue mors sit, siue vita, siue etiam ipsi intolerabiles cruciatus inferorum. Neque enim quidquam mihi vel iucũdius, vel melius, vel salubrius iudico, nec quicquam aliud vel peto vel desidero, quàm vt amantissimus Dominus Deus meus promptum me semper atque paratum inueniat ad suæ arbitrium voluntatis. In quo nimirùm summa patet sancti viri cum diuina voluntate consensio, & perfecta omnis propriæ quæsitionis & priuati amoris extirpatio. Rom. 8.

¶ De modo mirabili conscribendi libros suos. CAP. IX.

QVAE autem de ratione conscribendi libros suos Patres nostri de ipso referunt, non sunt vtique silentio prætereunda. Aiunt enim hunc eum habuisse morem, vt cùm diuinæ gratiæ splendoribus se sentiret illustratum, solus in syluæ abdita sese reciperet, atque ibi quæ ex DEI spiritu haurire potuisset, in scripta redigeret, atque hoc pacto cuncta sua opera eum cõfecisse. Et licèt interdum plurium etiam hebdomadarum spatio penitùs à scribẽdo abstinuisset, eo quòd gratiam sibi sentiret non arridere, deindè tamen ad scribendi consuetudinem reuersum, quanuis priorum nullam haberet memoriam, tam concinnè, tamq; apositè sequentia prioribus coniunxisse, acsi vno die aut magno studio cuncta elaborasset. Quod euidens est argumentum, non suo, sed diuino spiritu sua se scripta, reuerà melliflua, confecisse. Porrò cùm senio grauatus, ipse scribere commodè non posset, assumpsit secum vnum è fratribus, qui quæ spiritus suggessisset, in tabula digereret. Quæ si quis omnia recto perpendat iudicio, velitq; cuncta huius viri scripta religiosè ac piè examinare, nisi planè fallor, persuadere sibi non dubitabit, etiam vsque ad diuinam contemplandam ESSentiam eum admissum fuisse. quanquã de hac re nihil audemus temerè definire, licèt nobis rationes verisimiles neutiquã deesse queant.

¶ Vt quadam vice sub arbore ipso sedente, arbor ardere visa sit. CAPVT X.

QVÀM autem sublimis fuerit contemplator & feruentissimus amator Dei, tametsi abundè testantur scripta eius, quorum iam meminimus, placet tamẽ etiam alio quodam exemplo comprobare: Quadam die more solito diuinitùs permotus, properans in syluam, sub quadam arbore resedit: vbi diuinæ visitationis perfusus dulcedine, mẽtis excessum passus est, adeò vt diutiùs solito absens permaneret. Interìm Fratres de sui Prioris absentia anxij, sedulò eum hinc indè quærere cœperũt. Et cùm nusquã intra cœnobij limites eum reperissent, per vasti nemoris ambages inquirere cœperũt. Quidam autem frater multùm ei familiaris, cùm studiosiùs perquireret, vidit procùl arborem quandam velut igni vndique cinctam atque vallatam. Tacitus igitur propiùs accedẽs, vidit virum Dei, necdum plenè sui compotem, sub ipsa arbore residere, magno diuinę dulcedinis feruore inebriatum. Qua re satis apertè declaratur, quanto intùs feruore spiritus, quantoq; splendore flagrârit, cuius infusa claritas, etiã arborem totam inflãmare videret. Citat hunc locũ D. Dionys. Carthusianus lib. 3. de Cõtẽplatióe, Art. 19.

¶ Vt famæ eius fragrãtia plurimos etiam nobiles & magnæ literaturæ viros ad ipsum inuisendũ pertraxerit, & inter eos etiam D. Ioannem Thaulerum insignem Theologum. CAP. XI.

ET quia tum scriptis, tum vitæ sanctitate fama eius etiam ad exteras perferebatur regiones, multi ad eum vtriusque sexus potentes ac nobiles, multi etiam DOctores & Clerici, senes & iuuenes, confluxerunt. Quibus oñibus, etiam nihil præmeditatus, tam opportuna ac salutaria impertijt cõsilia & adhortationes, acsi longo antè tempore de illorũ aduẽtu præmonitus fuisset. Multi etiã ex Flãdria viri spectabiles, itẽq; ex Ar-

gentina, Basileã, ac alijs præcipuè Rheni oppidis ad eum, visendi eius cupidi, properârunt, viri sanè haud vulgaris existimationis & dignitatis. Inter quos ex præcipuis vnus fuit Doctor quidam Theologus, professione Dominicanus, nomine Ioannes Thaulerus, tum rara eruditione, tum eximia vitæ sanctitate celeberrimus. Hic venerabilem virum Ioãnem Rusbrochium sæpiùs inuisens, in summa habuit reuerentia. Quantùm autem apud eum in vitę internæ ac contemplatiuæ cognitione profecerit, scripta eius testantur, in quibus non pauca passim conspicere licet, quæ dubium non sit eum ab venerabili Rusbrochio mutuatum. Quanuis enim maiori esset scholasticæ (quam vocant) Theologiæ cognitione præditus, atque Rusbrochius, in Mystica tamen Theologia & vita contemplatiua longè illo fuit inferior. Quod tamen nulli mirum videri debet, quãdo Thaulerus quinquagenarius demũ contemplationi sese dedidit, & paucis pòst annis superuixit: Rusbrochius autem penè puer illi sese vitæ tradidit, singulari quadam Sanctiſpiritus gratia præuentus, atque in ea vsque ad octogesimumoctauum ætatis suæ annum, non absque ingenti quotidiano profectu, perseuerauit. Quædã etiam præpotens fœmina sæpiùs nudis pedibus per duo miliaria ad hunc sanctum virum visitandum pergere solebat. A quo tandem vsqueadeò est in mundi cõtemptu & Dei amore confirmata, vt spretis omnibus diuitijs ac rebus suis, Coloniam se transferret, atque inibì D. Claræ institutum amplecteretur: vbi quantùm in virtutibus profecerit, testes sunt etiamnum eius cœnobij Sanctimoniales, cum quibus vsque ad vltimum spiritum constanter & religiosè perseuerauit. Alia quædam fuit Christo deuota fœmina, huius sancti Patris discipula, quæ graui corporis morbo, & insupèr magna animi afflictione, tanquam à Deo derelicta esset, laborãs, cùm virum venerabilem adire non posset, eum vehemẽter sibi adesse peroptabat. Quo tandem præsente, quidnã faceret, inquisiuit: & cùm adijceret, se iam infirmis non posse ministrare, nec etiam quicquam intùs experiri deuotionis, religiosus Prior ei respondit: Filia, certum habeas, nullùm te melius posse Deo offerre sacrificium, quàm vt eius voluntati totam te permittas, atque in omnibus ei studeas gratias agere cum propriæ abdicatione voluntatis. His verbis Matrona illa sic animata est, vt deinceps non solùm patienter, sed etiam libenter quæuis aduersa pro Christi amore sustineret.

D. Ioannes Thaulerus.

Thauleri & Rusbrochij cõparatio.

Alia quadam vice duo Clerici Parisienses venerunt ad sanctum virum, quippiam, vndè possent ad Dei amorẽ accendi, audire cupientes. Quibus ipse paucis ita respondit: Vos tam estis sancti, quàm ipsi vultis. Quæ verba cùm non intelligerent, non sine scandalo recesserunt, atque absente viro DEI, cæteris fratribus, quæ ab eo audijssent, turbato animo retulerunt. Putabant enim se ab illo irrisos. Itaq; fratres eos ad Priorẽ reduxerunt, obsecrantes, vt dictorum suorum sententiam eis explicaret. quibus ille libenter morem gerens, ait ad Clericos: An ne verum dixi vobis, chariſſimi, tam vos esse sanctos, quàm ipsi velitis? Equidem sic puto: Tanta est enim sanctitas vestra, quanta bonitas voluntatis vestræ. Expendite igitur vosipsi, quàm sit bona vestra voluntas, & intelligetis modum sanctitatis vestræ. Tãtùm em̃ quisq; sanctus est, quantùm ex animo afficitur bonitati. His auditis, non mediocriter ædificati, recesserunt.

Rusbrochij apophthegma.

¶ Vt nunquã non etiam externa & vilia opera præ cęteris libenter amplexus sit, quo fratribus præberet humilitatis exemplum. CAP. XII.

HVMILITATIS virtutem summoperè vir sanctus semper & vbiq; coluit ac obseruauit: & licèt summus ac excellentiſſimus esset contẽplator, potiusq; ocium & quietem vita contemplatiua exigere videretur, ipse tamen nihil sibi tribuens, quo cæteris esset exemplo, non attento senio aut laboris molestia, sicut in fugiẽdis vitijs condisq; virtutibus & monasticis exercitijs, ita etiã in laboribus manuarijs, vigilijs quoq; & ieiunijs alios omnes facilè anteceſſit. Cùm enim interdum cum alijs labori manuum incumberet, tametsi iam senio & internæ vitæ studijs sessus & exhaustus, vilioribus tamẽ & durioribus pro suo more se laboribus promptum obtulit: verbi gratia, apportãdo fimo, vel alijs etiã vilioribus rebus. Et quanuis præ simplicitate sæpiùs illis qui hortos colebant, oneri magis esset quàm leuamento, vt qui herbas salutares vnà cum pernicioſis non rarò extirparet: ipsa tamẽ laborãdi sedulitate ac diligẽtia Fratribus cunctis non vulgare præbuit humilita-

Rusbrochium Mariam simul & Martham perindè retuliſſe.

litatis sectãdæ exemplum ac incitamẽtum. Sub ipsis autem externis laboribus vsq; adeò studijs internæ vitę intentus fuit, vt penitùs nullum interim sentiret impedimẽtum siue detrimentum. Vndè etiam pro Fratrum ædificatione in externo opere semper secùm detulit sertum, quod vocant Rosaceum, vt dum vna manus corporis labori, altera spiritus feruori inseruiret: in hoc ipso exẽplum omnibus relinquens, ne sic vnquàm quisquam sit externo intentus operi, quin intùs cuncta quæ facit, DEO pia animi deuotione offerre discat. Habuit hanc gratiam à DEO sanctus hic Pater, vt perindè in opere atque in solitudine, quotiès vellet, diuinæ se posset contẽplationi tradere. Vndè & Fratribus ipse dicere solebat, Minori se negocio, dum vellet, animum sursùm ad DEVM per contemplationem erigere, quàm ad caput leuare manum.

¶De compassione & obedientia sancti viri. CAP. XII.

CAETERVM quàm pius, quàm affabilis, quàm benignus hic Christi seruus & amicus, omnium etiam Fratrum suorum iudicio fuerit, vel sola potest consolatio & hilaritas, quam cuncti ex eius prẽsentia capiebant, facilè comprobare. Relucebat enim in eius vultu gratia DEI, in verbis modestia, in factis pietas, in gestu humilitas, & in cũctis deniq; moribus eius virtutum integritas & honestas. Erat victu sobrius, incultus vestibus, patiens in omnibus & erga omnes. Commiserationis autem & compassionis vsq; adeò plena habebat viscera, vt nedum ratione prẽditis, sed etiam brutis animantibus condoleret, quibus etiam, vbi opus erat, subuenire (vt poterat) solebat. Quandoq; hyemis tempore, cùm vel præ nimio algore, aut niuis abundantia aues penuriam paterentur, Fratres non ignorantes pij Patris benignitatem & condolentiam, ita ei dicere solebãt: Pater, iam ningit: quid facient miseræ auiculæ? quæ verba non absq; animi mœrore suscipiens, studuit oportuno tempore, vt potuit, auiculis subuenire. quod vtinam attenderẽt multi, qui cùm multis abundent rebus temporarijs, nõ possunt tamen eò adduci, vt in miseros ac inopes, quibus plenus est mundus, liberales ac benignos se præbeãt. Graui quandoque laborans morbo, cùm aquam vehementer appeteret, eam sibi dari petijt. Sed Prępositus cœnobij timẽs ne quod ex aquæ potu periculum incideret, & morbus augesceret, noluit eius petitiõi morem geri. quod vir pius tametsi iam prę nimia siti fermè deficeret, & labia scinderentur, summa tamen patientia sustinuit, magis optans per patientiæ & obedientiæ custodiam Deo se offerre sacrificium, q̃ vel in tanta naturæ afflictione suo obsequi desiderio. Tandẽ tamen cùm mortem indè sibi imminere pertimesceret, solo Dei ductus timore, ait humiliter Præpositio: Pater, nisi aquam bibero, de præsenti ægrotatione non cõualescam. quibus auditis, Præpositus timore anxius iussit ei aquã porrigi: qua sumpta, hora eadem cœpit conualescere. Habebat etiam gratiam singularem quibuslibet pro cuiusq; necessitate, etiam citra p̃meditationem, optimè consulendi: & licèt interdum cum alijs vsque ad Preces nocturnas sermonem de Deo & rebus salutaribus, Christi & Fratrum charitate permotus, protraheret, nihilo tamẽ indè eorum quisquam ad vigilias noctis in choro peragendas erat debilior, imò verò etiam multo se omnes indè sentiebant alacriores atque valentiores. Non enim ad huiusmodi seruanda colloquia vlla vel vanitas, vel causa non satis idonea, sed solus Christi amor, & Fratrum necessitas vel vtilitas permouebat.

Rusbrochij cõdolẽtia.

In dites aut ros.

¶De diabolo vexationibus quas patiebatur, & vt Dominus IESVS cum sua Matre & sanctis omnibus ei apparuerit. CAP. XIIII.

CERNENS autem hostis Tartareus mirabilem viri sanctitatem, & quãtum in lucrandis Deo animabus verbo, scriptis, exemplo, meritis ac precibus suis fructum faceret, acri dolore & inuidentiæ stimulis percitus, multis eum tentationum molestijs vexare conatus est: ita vt sæpiùs vel sub bufonis, vel cuiuslibet alterius tetræ bestię specie visibiliter ei appárẽs, terrorẽ illi incutere niteretur, sicut ipse vir sanctus sibi familiaribus quandoq; narrauit. Cumq; Fratres ijdem ex eo scisciterẽtur, vtrúmne hostis impij timeret p̃sentiam: respondit, minimè se illum formidare: nõnunquàm tamen dolére se, tam funestam ac DEO odibilem beluam, tam ꝓpè ad se accedere. Interdum quoque illius p̃senti-

Rusbrochij à satana quũ vexatus.

ens

ens aduentum, armis ſpiritalibus aduerſus illum ſe muniuit. Quadam vice fratres quidã remiſſæ deuotionis, cõtra morem ad id vſque temporis illo in Cœnobio obſeruatum, inſtanter petierunt, vt Officia quædam defunctorum, quæ diuiſim ſolita erant peragi, cõiunctim ac vna die agerentur. Quam petitionem (fortè nimiùm diuinis rebus intentus) minùs perpendens & examinans vir pius, permiſit vt cõiunctim ea Officia perſoluerent. Sed quia Deus in ſuis amicis nihil permittit abire inultum, multa ob hoc ipſum à dæmonibus improperia & inſultationes perpeſſus eſt, licèt non volũtate, ſed tantũ quadam incõſideratione vir ſanctus id permiſiſſet. Videant nunc quam Deo ſint reddituri rationem, qui hodiè multo etiam grauiora abſque vllo timore perpetrare non verentur: nec dubitent, ſi vir innocẽs & iuſtus tot ſuſtinuit dæmonum vexationes ob culpam nõ voluntariam, ſed minùs perſpectam, quin ipſi pro culpis voluntarijs diriſſimas quandoque pœnas ſint luituri. Verùm vt huiuſcemodi graues ſæpè vir ſanctus maligni ſpiritus patiebatur vexationes, ita nihilo minùs frequẽtes habuit & paucis expertas diuinas cõſolationes ac viſitationes. Ipſe eñ Dominus IESVS crebrò illum inuiſit, & eximijs gratiæ ſuæ muneribus affecit. Speciatim autẽ quadam vice cum ſacratiſſima Matre ſua & ſanctis oñibus ad eum familiariter viſitandum aduenit: & præter ineffabilem, quam ei tunc prẽſtitit, mentis cõſolationem & iubilum, etiã talibus eũ verbis cõpellauit, dicẽs: Tu es filius meus dilectus, in quo mihi benè cõplacui. Et dulciſſimis eũ ſtringẽs amplexibus, ait Matri & ſanctis aſtantibus: Eccè puer meus electus. Ex quibus pia mens ſatìs poteſt colligere, quanti apud Deum meriti fuerit, cui tale ab ipſo Deo præſtitum eſt teſtimonium. Quæ autem interim tum hac vice, tum in alijs huiuſcemodi apparitionibus cum Domino IESV habuerit colloquia, quæ ab eo didicerit myſteria, quanta perceperit arcana & abdita, quibus affectus fuerit gratiæ & virtutum donis, vnuſquilibet facilè per ſeſe poteſt intelligere, tametſi etiam ſcripta eius id aliquot locis euidenter indicant.

Quî aliquãdo Rusbrochio obreptum.

Subintelligendũ, adoptiuus: aut tale qd. ne ſis inſciꝰ. Dedit eñ eis poteſtatẽ filios Dei fieri &c.

¶ De Miſſæ quotidianæ celebratione, & quanta eius hac in parte fuerit deuotio. CAP. XV.

IN libris ſuis quos edidit, libenter ac ſæpè meminiſſe ſolet charitatis ac beneficij illius, quòd Deus omnipotens ſeipſum nobis totũ reliquerit in venerabili Sacramento. Itaque ambigi non poteſt, quin ſingulari erga hoc præſtãtiſſimum Sacramentũ deuotione & amore flagrârit. Vndè etiam vſque ad vltimum penè vitæ tempus, licèt iam ſeptimum & octogeſimũ ætatis exceſſiſſet annum, nunquàm fertur Miſſæ celebrationem intermiſiſſe, niſi vel aduerſa valetudinẽ, vel aliquo notabili impedimento compulſus. Quadam vice cùm in ſacro eſſet Canonẽ, mirabilem ſenſit gratiæ abundantiam, ita vt totus ſpiritu liquefactus, iam penè ſenſibus deficeret, viresq; illi Officio peragendo neceſſarias natura denegaret. Terruit ea res miniſtrum, ignarum ſcilicet, quòd nõ tam naturali virium imbecillitate, quàm nimia diuinorum chariſmatum inundatione id accideret: ſicut & aliâs ſæpè viro ſancto inter celebrãdum euenerat. Circa vitæ ſuæ extrema, cùm iam præ nimio ſenio caligantibus oculis, vix hoſtiæ imaginem perſpicuè agnoſceret, atque interdum ita eam eleuaret, vt pedes ſurſùm, caput deorſùm ſpectaret, at tamẽ ſummo deuotiõis feruore Miſſæ ſacrificium peragere non deſtitit. Accidit autem vt iterùm ſimilem ex diuina viſitatione totius corporis defectum pateretur, & adeò, vt miniſter omninò putaret eum viuere non poſſe. Et certè tanta tunc diuini amoris erat inebriatus dulcedine, vt niſi diuina gratia eum conſeruaſſet, veriſimile ſit eum in ipſo altari ſpiritum fuiſſe exhalaturum. Mox autem peracto Miſſæ Officio, miniſter eius rem ad Prępoſitum detulit, qui viro ſancto Miſſam celebrandi Officio, ob metum periculi, interdixit. Cui vir pius: Ne quæſo, ait, Pater, propter hanc cauſam mihi celebrare prohibeas. qui enim defectus ex ſenio videtur accidere, potiùs ex diuinæ gratiæ præſenti munere euenire ſolet. Quo etiam hac vice Dominus meus IESVS Chriſtus me afficiens, dulciſſimis inſupèr verbis me affatus eſt, dicens: Tu es meus, & ego ſum tuus. Quotiès autem vir Dei Miſſæ ſacrificium peragens, ſolita deuotione viuifica ſumeret myſteria, miro quodam & inuſitato modo diuinus ſpiritus illius ſpiritui ita ſeſe conĩũgebat, vt mox percepto ſacratiſſimo corpore, ore clauſo, nihil motis labijs, ita foris quietus

etus videretur, acſi nihil ſumpſiſſet. Neq; enim, vt aſſolet, ſacramentũ ore voluit, aut dentibus vel lingua triuit, nec ſaliua humectauit: ſed ſtatim ſúbactis Accidentibus, aſſiſtenti ſummo ſpiritui eius ſpiritus totus alacer occurrẽs, vnà cum illo, nul lã interim exterioris hominis curã agens, ceu ſponſa innixa ſuper dilectũ ſuum, ad Patrem ſpirituũ aſſcẽdebat. Cant.8. Quod cùm frater quidã admodùm ei familiaris, nõ ſemel aduertiſſet, pcontatus eſt ex eo, quãnã tam celeriter venerandũ corporis Dñici ſacramẽtum ſumere poſſet. Cui ſimpliciter hunc in modũ reſpondit: Chariſſime Frater, Dñs in ſeruis ſuis ita, vt ipſi viſum eſt, opatur.

¶Vt ſuum præſciuerit obitum, & de morte eius. CAP. XVI.

CVM octogeſimũoctauum ætatis ſuę attigiſſet annũ, tanto iam ſenio grauatus, cœpit paulatim viribus deſtitui. Et quia à matre ſua p viſiõem diem & tẽpus obitus ſui longè pſciuerat, ingenti cum deuotione ad mortẽ ipſi optatiſſimam ſeſe ppararauit. Sancti enim viri mortem habent in deſiderio, & vitam in patientia. Sciũt enim, nõ habere ſe hîc manentem ciuitatẽ, ſed futuram inquirere: ſciunt ſe in exilio degere, & habere Patrem in cælis. Et licèt iam morti proximus eſſet, tanta tamen in eo ob mentis ſecuritatẽ & conſcientię puritatem, animi hilaritas & alacritas apparuit, vt nemo eum aut timoris inordinati, aut doloris anxij poſſet arguere: ſed re ipſa oñibus teſtari videretur, cupere ſe diſſolui & eſſe cum Chriſto. Enimuerò ex p fundo & ſitientiſſimo pectore eductis ſuſpirijs, hæc aut eiuſcemodi verba identidèm repetebat: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei mei? Itemq;, Quemadmodùm deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Iam eñ tot annis Chriſto ſeruierat, tantam eius etiam in hac vita ſæpiùs erat exptus gratiam & familiaritatem, vt non poſſet niſi optimè ſperare de Chriſto, atq; eam ob rem non poſſet non totus illius viſendi & fruendi feruere deſiderio. Certus igitur ſe breuì moriturum, ex cubiculo Præpoſiti, vbi aliquãdiu iacuerat, humiliter ſe deferri petijt in commune Fratrum valetudinarium, quod aliâs vocãt Infirmatorium. Vbi cùm grauiter febri laboraret, ſimul etiam dyſenteria vexaretur, poſtquã dies ferè quindecim lecto decubuiſſet, ad extremum coram Fratribus apud ipſum aſſiſtentibus & orantibus, deuotè ac piè eos Domino commendans, ſanus mente & facie rutilus, abſq; communibus morientiũ veſtigijs, ſuauiter & cum ingenti gaudio ſpiritum cęlo dignum exhalauit, Anno à CHRISTO nato M.CCC. LXXXI. ſecunda die Decembris, cùm iam octauum & octogeſimũ ageret annum, & fermè ſexagintaquatuor annis ſacerdos fuiſſet. Sepelierunt autẽ eum Fratres ea qua decuit deuotione: & licèt pro eo facerent, quæ ſolent Defunctis pſtari, id eſt, Funeri eius iuſta pſoluerent, ipſi tamen magis eius ſe ſperabant precibus adiuuari apud Deum.

¶Vt poſt obitum ſuum eadẽ nocte glorioſus cuidam apparuerit: & de quodam miraculo reliquiarum eius. CAP. XVII.

CVM autẽ adhuc lecto decumberet, venerat ad eum inuiſendum Decanus Dieſten, idemq; medicus exptiſſimus, & viro Dei haud vulgariter familiaris & intimus. Hic cùm eo defuncto noctu cũ Fratribus ad eius corpus vigilias ageret, leui correptus ſomno, vidit ſanctum Priorem veſtibus ſacerdotalibus indutum, accedere ad altare tanto cum ornatu ac decore, vt nemini ſatis poſſet verbis, quod viderat, explicare. Qua viſiõe ſimul & ſuum erga eum amorem, & gratiam ſingularem, quam in Miſſarum celebratiõe habuit, declarare voluit. Quædam etiã religioſa fœmina graui dentiũ cruciatu afflicta, cùm medicorũ & chirurgorum opera diu multumq; fruſtrà eſſet vſa, tandem nimio dolore penè exanimata, ſororem ſuam adijt, & ipſam religioſam fœminã, quę apud ſe dẽtem ſancti Patris Rusbrochij p Reliquijs ſeruabat, eiq; ſuos expoſuit cruciatus. At illa ex Dei inſtinctu mox ita ei reſpondit: Equidem, ſoror, ſi hoc morbo vexarer, dentem, qui apud me eſt, venerabilis Patris Prioris Viridis Vallis, meis dẽtibus deuotè admouerem, ſperãs illius meritis me poſſe ſanitati reſtitui. Paruit illa: & admoto humiliter dente, confeſtim ſenſit dolorem remitti: & paulò pòſt integrè ſanata eſt.

Rusbrochij dens qd cui contulerit.

¶Vt corpus eius, posteaq̃ quinq; fermè annis sub terra iacuerat, integrum & illæsum inuentum sit: & de eius translatione.

CAP. XVIII.

VNVM hîc memoratu dignum omninò adijciẽdum putamus, q̃ cùm corpus eius quinq; ferè annis sub terra iacuisset, posteà tamen tam integrum & illæsum inuentum est, atq; adeò etiam vestes & ornamenta, in quibus more sacerdotũ sepultus fuerat, vt nulla ex parte quicquã à vermibus læsa aut infestata cernerentur, extrema duntaxat nasi eius parte excepta, quæ tenuiter corrupta videbatur. Hac ex causa iussu Episcopi Cameracẽsi, qui tum illic aderat, corpus eius venerabile, leuatum è sepulchro, in cœnobij ambitu trium dierum spatio collocatum est, vt tantum omnipotẽtis Dei miraculum, quicunque vellent, cernere possent. Tãta autem odoris fragrantia ex eodem sacro manauit corpore, acsi multis esset recèns aromatibus cõditum. Cui rei nedum illius Cœnobij Fratres, sed etiam permulti seculares & laici fide digni, qui ipsum corpus suis tunc oculis conspexere & deosculati sunt, & à quibus ipse hęc audiui, adstipulantur. Deindè post triduum idem corpus venerabile ad aliud sepulchrum in Ecclesia honorificè translatum est iussu eiusdem Episcopi Cameracensis, cum ingenti reuerentia, nec parua frequentia populi: vbi requiescit ad illum vsque diem, quo iussu vnius & veri Dei excitatum, beatissimę suæ iungatur animæ, cum CHRISTO in cælis feliciter, vt omnino piè confidimus, regnãti, & eo quẽ summè in hac vita dilexit, perfruenti Omnipotente DEO, cui est omnis laus & honor per infinita seculorum secula. Amen.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

totius vitæ ſpiritalis Summa.

AD perfectam diuinamq; obtinendam charitatem, quæ (iuxta Apoſtolum) finis eſt legis, nullam equidem neque compendioſiorem, neq; rectiorem, neq; tutiorem noui viam, atque veram Humilitatem, quam Chriſtus IESVS nos docet, vbi ait: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Humilitas autem p̃clarum theſaurum, donumq; eximium animæ adducit, hunc videlicet, q̃ cordis dolorem & moleſtiam atq; affli ctionem prorſus expellit, & in vera ac ſtabili hominem pace conſtituit: ad quam ſanè nunquã aliâs, niſi p̃ Humilitatem, p̃tingi poteſt. Nec affirmare dubitem, neminem vnquã dolorem aut afflictionem ægrè p̃tuliſſe, niſi qui verę fuerit expers humilitatis. Siquidem pœna & dolor ex ſup̃bia proficiſcuntur. quòd ſi Lucifer fuiſſet humilis, nunquã eſſet verſus in dæmonem: cauſa autem cur ceciderit, non niſi illius ſuperbia fuit. Contrà verò beatiſſima Dei Genitrix & virgo MARIA, quia p̃fectè humilis erat, nullam vnquam vel tenuiſſimæ culpæ maculam contraxit. Et reuerà ſi quis perfecta eſſet humilitate p̃ditus, nec is vllum vnquã peccatum admitteret, & Deus quicquid vellet, in eo citra vllum impedimentum poſſet exequi. Vndè S. Auguſtinus quodã loco ſic ait: Si quis ex me ſciſcitaretur, quisnã omnium ſit optimus: reſponderem, Humilimus. Et ſi centiès quęreret, non niſi idem reſponderem. quamobrem noſſe profuerit mores ac geſtus veri Humilis, id eſt, vt in om̃ibus ſeſe habeat. Primò quidem à ſeipſo incipiens, propriam indignitatem ac vilitatem, ſuumq; nihilum, id eſt, quàm nihil ſit, funditùs agnoſcit: vt videlicet peccatis ſuis indignũ ſeſe fecerit omni gratia ac beneficijs Dei: cunctisq; illis pœnis, preſſuris, & afflictionibus dignum atq; obnoxium, quę poſſint illi à Deo & creaturis om̃ibus infligi Indignum planè ſe fatetur, quem crearet Deus, eidemq; pro refectionis & conſeruationis beneficijs, gratias humiliter agere non omittit. Quicquid chariſmatum & bonorũ, quicqd gratię diuinitùs adeptus eſt, nulla ex parte meruiſſe ſe cõfitetur. Itaq; & ſeipſum & omnia Deo omnipotenti ad illius offert honorem, vtpotè quæ purè ex eius benigniſſima miſericordia promanârunt. Nec ex aliquo Dei dono vel gratia animo effertur: ſiue ſit ſcientia, ſiue ſapientia, fortitudo, pulchritudo, diuitiæ, aut quiduis aliud: ſed ſe omnibus Dei donis credit indignum: eaq; non niſi ex mera Dei bonitate ſibi collata exiſtimat. Conſtanter igitur affirmârim, in iſtiuſmodi homine Deum in cunctis ſuis donis & actionibus nullum pati impedimentum: atq; eam ob rem, ad ſummam vſq; perfectionem eum prouehere. Quotiès enim Deo viſum eſt in illo operari, ſemper liberum ſe præbet & expeditum, Deum patiens, Deo morẽ gerens & obſequens, & velut inſtrumentũ illius gratiæ cooperans. Adhæc omni loco, quẽ vel ſedendo, vel ſtando, vel iacendo occupat, ſemper indignũ ſe fatetur. Nihil eñ omninò ſibi tribuit, niſi quod ex ſeipſo habet, nempe peccata & multiplices culpas ac defectus ſuos. Et licèt multùm ſe abijciat ac humiliet, tamen nihil aut parùm ſibi feciſſe videtur. Siue ergo comedat, ſiue bibat, ſiue quiduis aliud agat, locum viliſſimum in domo, nouiſſimum in menſa, & minimam cibi ac potus portionem capit & amplectitur: & breuiter, in omnibus quæ ipſi neceſſaria ſint, minimam abiectiſſimãq; portionem ſibi optat cedere: quodq; vel alijs manſit reliquũ, vel ab alijs faſtiditur, ipſe lætus ſuſcipit, nec ei parùm nimis eſſe videtur: immò verò illo ipſo ſe indignum iudicat, & nec meruiſſe, nec mereri illud à Deo ſe poſſe, ſentit ex animo. Deniq; in omnibus abſq; querimo-

I. Tim. i.

Matt. 11.

Humilitatis fructus.

Optimus oim quis.

nia & sine dolore viuit. Nouit enim de manibus Dei susc̃ipere omnia: sicq; de nulla creatura queritur, quantumuis ab alijs indignè aut iniuriosè tractetur: atq; adeò etiamsi perturbarent, expellerent, cæderent, confoderent, & ipsa demũ morte eum afficerẽt, nunquã crederet se affectum iniuria, nec quicquam cuiquã vel indè vel de qualibet re alia imputaret, atq; ita etiam mortem ipsam sine dolore exciperet. Cũcta nanq;, vt dictum est, de manibus Domini accipit, certus quęcunq; illo permittente ipsi euenerint, ea & optima & vtilissima sibi esse. Nihil enim cuiquam præstat Deus, nisi quod ei optimum sit: quod ita certum est, sicut Deum viuere. ¶Porrò in hac humilitatis virtute tanquam solidissimo fundamento, diuturna exercitatione firmatus, quo perfectiùs in ea charitate, qua Deũ totis viribus propter seipsum, & proximum sicut nos ipsos diligimus, istiusmodi homo spiritalis possit ex-
Psal. 84. crescere, diligenter ac studiosè intùs sese obseruabit, tacitusq; audiet, quid in ipso Dominus loquatur. Omnem quoq; occupationem ac multiplicitatem fugiens, cũ Deo in vnitate quiescet: sensus suos omni præcludet ocio, Deumq; orans & inuocans, eiusdem præsentia longè suauissima semper & vbiq; pfruetur. Suijpsius erit habitator perpetuus, cordisq; veritati & conscientiæ paci studebit. Mitis ac humilis corde, & in omni vita & cõuersatione sua diuinus erit. Cũcta de manibus Dei accipiens, eundem in cunctis illius operibus laudabit, ei gratias aget, eumq; honore ac intentione pura prosequetur. Semper humili quadam erga Deum, suijpsius abnegatione præditus erit, & non Deo tantùm, sed & creaturis omnibus sese submittet. Insupèr iugi quadam consideratione tum Dei bonitatem & perfectionem, tum suam paruitatem & imperfectionem aspectans, immensam illius erga se charitatem & fidelitatem, atq; suam ediuersò erga illum ingratitudinem & infidelitatem stupebit & admirabitur, minimum sese inter omnes homines iudicans. A proprio iudicio ac vana sui complacentia, omniq; naturæ suæ nequitia studiosè sibi cauebit: nec quicquã sibi tribuet, nisi quod à seipso habet. Semper nouam quandam aggredietur vitam, id est, in nouis virtutibus ac noua se veritate exercitabit. Nec vnquàm desinet ignitis desiderijs & perpetuis suspirijs id petere à Deo, vt illi per amorẽ viciniùs coniungi, & in vno spiritu magìs ac magìs vniri, conformari, ac placere mereatur. Verbis sobrius & parcus, vitę autẽ sanctimonia copiosus erit: cupietq; deseri & cõtemptui haberi ab omnibus. Exigua peccata sua grauiter põderabit, minimasq; culpas haud leues arbitrabitur. Tantam sui curam geret, vt DEI præsentia nunquàm se frustrari sinat in anima sua, mortalesq; omnes ex ipso prouocentur ad meliora. Cuncta sua opera faciet perfectissimè: quæq; potest intellectu assequi, ijs faciet satìs. Nihil in hac vita sciens admittet, cuius eum post hanc vitam pœnitere queat. In diuturna aduersitate perpetìm patiẽs perseuerabit, & licèt iugiter in multa cogatur esse distractus ac multis occupatus, semper tamen animo collectus erit. Nihil in hac vita proprij vel habere, vel velle consentiet, nec vllo in rebus delectu vel optione vtetur. Nihil intra se nisi Deum admittet, nihil proindè nisi Deum cõtinuè in anima sua productu-rus. Vitabit diligenter, seseq; abstrahet ab hominibus quibuscũq;, & nudum seu vacuum ac liberum à cunctis intrò receptis rerum simulacris, & ab omnibus vndecunq; accidentibus expeditum & immunem se seruabit, quo cælestis patris sui in animam suam influxum cõtinẽter possit excipere. Crebrò sese in vita atq; exemplari Domini saluatoris ceu in speculo lucidissimo contẽplabitur & exercebit: considerans interìm, quàm illi vel similis vel dissimilis sit: cunctisq; mortalibus bonæ vitæ in seipso præbebit exemplũ. In omnibus verbis suis verax, & in conuersatione sua religiosus atq; maturus erit. Principiũ seu originem suam, vndè profluxit, iugiter cõtemplabitur, atq; in ipsam totis viribus redire nitetur. Deniq; quid sit, vbinam sit, vndè venerit, quò prolapsus sit, quò mox vocãdus sit, quid agat, & qua de causa quæq; agat, sagaciter attendẽs, in virtute atq; veritate ad vltimum vsq; spiritum constantissimè perseuerabit. Hæc videlicet compendiosior, rectior, tutior reuerà via est ad diuinæ charitatis, vitæ spiritalis, omniumque virtutum perfectionem faciliùs obtinendam. Amen.

D. IO.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, SPECVLVM AETERNAE SALVTIS.

¶ Quemadmodùm DEVS eligendus sit, & de quibusdam eius erga nos eximijs beneficijs. CAP. I.

GLORIOSVM nomen Domini nostri IESV Christi, quod Angeli & sancti omnes summa cũ reuerentia venerantur, quodq; mortuos æterna salute viuificat, quotquot sua virtute contingit, quod denique longè lateq; effusum Amoris vnguentum est, spiritus oẽs sua suauitate sensibus priuãs, laude & honore affectum & benedictum sit nunc & in ęuum sempiternum. Amen. Spero equidem & confido in Domino charissima mihi, ab eodem p̃destinatam, vocatam, electam & dilectam te esse ex oẽi ęternitate: neque te vnam duntaxat, sed & illas omnes, quæ illius in Cœnobio in conspectu eius Monasticen verè profitentur, ad quarum numerum eæ oẽs pertinent, quę liberè ac citra fictionem vel simulationem illi perenniter seruire, illum laudare & amare planè constituunt & proponunt. Quod idem, verum illis testimonium certumq; indicium & argumentum est, ab æterno ex liberrima bonitate cum dilectis ipsius ad Cœnobium eius ab eo se prædestinatas, electas & vocatas esse. Interim tamen si etiamnum Monasticen necdum es professa, suscipias vitæ hoc institutum & ordinẽ, & in amore ac vera sanctitate profitearis. Eligas Deum tuum libero corde absque fictiõe: & ita demum senties, ex oẽi æternitate à Deo electam te esse. Enimuerò Deus benignissimus ob electos amicos suos, vnigenitum filium suum consubstantialem sibi misit in hunc mundum, & vnius nobiscùm naturæ esse voluit: isq; nobis vixit, nos instituit, nos amauit ad mortem vsq;, & à cunctis hostibus & peccatis nostris nos redemit ac liberauit. Et hæc quidem omnibus in commune præstitit, quantum ex ipso est, & omnia sua Sacramenta nobis dereliquit. Si igitur ex amore illum eligere statuis, hoc ipsum argumento tibi sit, ab æterno ab eo te electam esse. Quod vt illi planè confidere ausis, corpus & sanguinem suum in cibum & potum cum gustu quodam omnem naturam tuam penetrãte, tibi dedit ac dereliquit: & hoc gustu vsq; in vitam æternam pascéris ac reficieris. Statuit enim ipse viuere & commorari intra te, & ipsemet tua vult esse vita Deus & homo, adeoq; totus esse tuus, modò tamen ipsa tota illius esse, & vt cælestis ac diuinus homo, in ipso viuere & commorari velis. Qui nimirùm æternæ charitatis modus & ordo est, vt illius sis, non tua: illi viuas, non tibijpsi: ita enim & ipse tibi fuit & vixit, & manet tibi in æuum sempiternũ. Et tu igitur ipsi sis, viuas, & seruias: ipsum amore ac intentione prosequaris, idq; ad illius æternum honorem, non autem præmij causa, neque ob commodum, aut gustum, aut cõsolationem, aut rem quamcunque, quam indè consequi possis. Vera etenim charitas non quærit quæ sua sunt, ideoq; Deum habet. & omnia: quandoquidem naturam per gratiam superat. Dato igitur Christo sponso tuo totum id quod es, quod habes, quod potes: & id facias corde libero ac liberali: sicq; ille vicissim tibi dabit quicquid ipse est, habet ac potest: qua die nulla vnquàm tibi illuxit lętior. Siquidem patefaciet tibi glorioſum atque amantissimum cor suum, & intima animæ suæ penetralia plena gloriæ, gratiæ, gaudij, ac fidelitatis: & in ijs ipsa exultabis, crescesque & proficies in ardenti amore. Ipsum autem patulum lateris eius vulnus, porta tibi erit, per quam ingrediaris in vitam æternam, & aditus atque introitus in vitalem, qui ipsemet est, Paradi-

Ioan. 4. 6. 8. 20.

1. Cor. 13.

sum:vbi fructum gustabis vitæ æternę,qui nobis creuit in arbore crucis,perditum olim per Adami superbiam,at nũc recuperatum humili morte domini nostri IESV Christi, qui (vt dixi) vitalis noster paradisus est,quandoquidem in ipso & ex ipso æternæ incolumitatis siue salutis fons emanat,ex eiusq; vulneribus balsamum fluit morborũ omnium medicina, cuius tam fortis odor est,vt omnes tartareos repellat serpẽtes,excitet in peccatis mortuos, & gratiam præstet ac vitam æternam. Cæterùm in intimis Domini IESV mellis manant flumina,omni,qui quidem, excogitari possit, sapore ac suauitate dulciora:in quæ si tibi datũ erit ingredi,eaq; gustare ac sentire,nullo negocio mundum,teipsam, & omnia vinces. Ipse nanq; Dominus IESVS amoris tibi viam mõstrabit, qua sit eundum ad Patrem suum,quã & ipse ambulauit,atq; adeò ipsemet est:in eaq; manifestũ tibi reddet atq; declarabit, vt humanitas sua dignissimũ Patri cælesti sacrificium sit. Et hanc suam humanitatẽ cum omnibus quæ perpessus est,tibi contulit, tibi donauit,vt cum his fidenter ac bona fronte ad cæleſtem curiam in æterni patris eius cõspectum accedas. Ipse enim pacem inter Deum & nos conciliauit,& nos liberi sumus. Atq; eam ob rem eundem ipsum Christum IESVM sacrificium tuum pio ac humili corde tanquam thesaurum tuum,quo redempta & libertati restituta es,præsentare ac offerre debebis:& ipse Christus vnà secum Patri suo cælesti te offeret,velut amantissimum fructum suum,cuius causa mortem oppetijt.Pater verò cum Filio in dulcissimum te suscipiet & admittet amoris amplexum: vbi planè peccatis omnibus datur venia,debita cuncta dissoluuntur,virtutes omnes perficiuntur,& dilectus cum dilecto in amore possidetur.Et in hac possessione & te in amore, & in te amorem viuere senties ac
Ioan. 14. experieris:quæ est veræ salutis origo. Nemo em̃ venit ad Patrem,nisi per Filium, eiusq; passionem & mortem ex amore exercitatam.Quicunq; alia ratione ascendere & intrare moliuntur,ij omnes falluntur:& sunt fures ac latrones,tartareis tradendi flammis.Atquì si filius vnà secùm & cum morte sua Patri suo cælesti te obtulit,iam amore circũplexa es, & charitas pignoris loco tibi data est,quo redempta es vt seruias Deo:& etiam arrhę loco,qua in regni Dei hæreditatem capessendã admissa es. Nec potest Deus redimere pignus suũ,quippe quod ipsemet totus est & quicquid ipse potest.Pignus hoc(inquam)& arrhabo,spiritus sanctus est,qui tua dos,tuaq; arrha est, quo Christus IESVS sponsus tuus in paterni regni hæreditatẽ te assciuit. Quamobrem seriò des operam, vt in amoris cum Christo IESV dulcissimo sponso tuo vnitate,pignus ac dotem tuam firmiter retineas possideasq;. Nanq; in charitatis vnitate iugiter denuò nascuntur,quicũq; Deo dignè ac honorificè viuunt & seruiunt:qui quidem in tres distinguuntur partes,quibus omnis Deo seruiens familia cõtinetur.Prima pars,homines sunt bonæ voluntatis ac virtutibus nauantes operam, vitijsq; semper morientes;eaq; superantes.Altera pars,homines sunt interni,locupletes,viuidi, virtutum omnium perfectionem & celsitudinem prosequentes atq; colentes.Tertia pars,homines sunt subleuati ac illuminati,semper in amore morientes, & velut exinanientes siue annihilãtes sese in vnitate cum Deo.Isti videlicet tres status sunt siue ordines, in quibus genus omne vel modi omnes sanctitatis exercentur & coluntur:cumq; ordines isti simul in vno omnes concurrunt homine,is ipse iuxta gratissimam Dei viuit voluntatẽ.Sed iam tres hosce status vel viuendi genera,eorumq; discrimina siue distinctiones animaduerte: Equidem ea explicabili & diligenter exponam, quo vel sic tete probè cognoscas, nec meliorem aut sanctiorem,quàm re vera es, te esse arbitreris.

Familia diuina quot partibus cõstet.

¶ De prima ac infima bonorum hominum parte,& vt bona vita inchoanda sit. CAP. II.

PRIMA igitur eademq; infima,quæ ex Deo nata est,vita,quamq; Spiritus sanctus prę-stat & agit,virtutum studiosa siue virtuosa appellatur,moriẽs vitijs, & crescens in virtutibus:& ea sic inchoatur:Spiritus sanctus gratiã suam humano cordi demonstrat & offert: quam si suscipere velit is cui confertur,cor suum & voluntatem Deo aperit,eamq;,id est,Dei gratiam & operationem hilari animo excipit: Tum verò confestim gratissima Dei voluntas in eo inordinatum erga creaturas omnes amorem vincit ac præpõderat,sed nõ item omnes inordinatas naturę propensiones appetitionesq;. Vita nanq; sancta,

cta, militia est, quam decertando conseruare oportet. Si ergo vitam bonam nedum inchoare, sed in ea etiã sine fine perseuerare voles, necesse est vt absque fictiõe Dominum Deum tuum supra omnia amore ac intentione prosequaris. Et intentio quidem semper eò te ducet vbi amas: amorẽ autem id, quod amas, coles, exercebis, amplexaberis, possidebis: atq; in his omẽm fundabis vitã tuam, & dilecto Deo tuo nunquã non delectabiliter ac desideratèr vacabis: ita fiet, vt in qualibet tui introuersione bonitatem Dei feliciter gustes, sentias & experiaris. Atque hoc pacto Dominum Deum ad illius honorem purè diliges, quo illum æternò amare possis. Quæ nimirùm radix est sanctæ vitæ, & veræ nunquamq; interituræ charitatis, quam ipsa tuijpsius obliuione & abnegatione semper colere & exercere debebis. Vndè cauendum præ omnibus est, ne in amore vel amando, priuatum tuum emolumentum siue vtilitatem, gustum, consolationem, aut rem quamcunq;, quam Deus pstare tibi queat, pro tuo commodo siue in tempore, siue æternitate, quæras & aucuperis. Id enim charitati contrarium est, & est ordo naturæ vitiatæ, quæ veram facit arescere charitatem, & difficilè vincitur à timidis ac stolidis hominibus, qui se sapientes putant, & sua semper lucra venantur. Id autem pro certo habeas, quicquid desiderare possis, & multo etiam plura, absq; tuo conatu amorem tibi esse suppeditaturũ. Enimuerò si vero diuinoq; amore prædita es, iam habes quicquid appetere queas. Id verò nihil est aliud, quàm perpetuò sine cessatione amare Deum: atque ita omi morieris proprietati, & charitas erit vita tua. Ea quidem charitas, quæ captum excedit tuum, Domini spiritus est: & in eam subleuata eris, quiescesq; & commoraberis supra rationalem intelligentiam tuam in vnitate cum Deo. Charitas autem quæ in te est, Dei gratia est & tua bona voluntas, & in ea virtutum tuarum omniũ diuitias & plenitudinẽ habes, per eamq; Deus in medio tuî habitat cũ gratia & donis suis: & in his semper crescere & augeri potes, Deoq; placere magìs ac magìs. Cæterùm is qui inter Deum & te est amor, sanctum quoddam desiderium est, sursùm tendens ad honorẽ Dei cum laude & gratiarum actione, & omigenis amoris exercitijs. Et isthæc charitas cum exercitijs suis inter te & Deum semper renouari debet, idq; ex instinctu ac motu Spiritussancti, & bona volũtate ac amore cordis tui. Quæ autem infra te est charitas, ea amoris quædam ad proximum emanatio est per actus & officia misericordiæ, vtcunque ille ijs opus habet, & ipsa animaduertere potes. In hac charitate exhibenda, bonas seruabis consuetudines tuas, itemq; Canones susceptì instituti monastici, atque etiam bonos mores, bona opera, & omnem externam ordinatam modestiam, iuxta præcepta Dei, & sanctæ Ecclesiæ catholicæ decreta ac constitutiones. Sanè si charitatem bene cognitam & perspectam habes, eiq; in hisce quatuor modis facis satìs, iam dominaris tibijpsi, potesq; facilè vincere mundum, & in dies magìs ac magìs emori vitijs, & vitam colere ac exercere virtutum studiosam. Atq; hocipsum cures obsecro, vt à formis & simulacris nuda sis, & potẽs tuijpsius, habeasq; animã tuam in manibus tuis, id est, in potestate tua: sicq; quotiès voles, cor oculosq; tuos leuare poteris ad cælũ, vbi est thesaur' tuus & dilectus tuus, seruabisq; vnam cum eo vitam. Neq; patiaris gratiam Dei in te ociosam agere, sed ex vera charitate exerceas tete, sursùm quidem in laude Dei, deorsùm verò in omnigenis virtutibus & actionibus bonis. Et in quibuscũque bonis actibus externis, corde libera sis & expedita, ita vt quotiès libitum erit, per omnia & supra omnia eum, quem amas, contueri possis. quod sanè amantibus difficile nõ est. Vbi enim amor, ibì oculus: & vbi thesaurus tuus, ibì & cor tuum, vt ipse Dominus ait. Itaq; perquãseriò & intima cum dilectione amorem exerceas in conspectu Dei tui: Id enim tum Domini consilium est, tum pars optima vitæ tuæ, præ omnibus colenda, exercenda, ac eligenda tibi. Quanquam tametsi isthæc excellentissima & optima pars est, seruandus nihilominùs tibi est Ordo Monasticus, siue vitę Monasticę institutum, & illius Canones atq; Statuta, itemq; Boni mores, bonæ consuetudines tuæ, & omnes bonę actiones atq; exercitia externa. Quæ licèt sanctæ vitę infima pars sit, eam tamen & à te & à cæteris omnibus exigit Deus, ad eamq; agendã ex illius præceptis & iure ipso obligaris: quam tamen absq; cordis inquietudine, occupatiõe, curis ac solicitudine colere & exercere debes coram Deo ac Domino tuo. Vt enim externæ actiones & opera in scriptis diuinis magnoperè commẽdantur, ita solicitudo cordis vituperatur. Porrò quando legis, aut psallis, aut oras quippiam, si intelligis verba, sensum mentemq;

Vita sancta, quid militiæ sit, quíve cõtinuanda.

Quadruplicis charitatis descriptio.

Matt. 6.

Solicitudo vituperabilis quæ.

temq; verborum attendas: miniſtras em̃ coram Domino. Si autem verba non capis, aut ei ad ſublimius quiddam ſubleuata à Deo, illi inhæreas, ſimplicemq; aſpectum tuum, quandiu poteris, ad Deum teneas erectum, eiusq; honorem nunquàm non amore ac intentione proſequaris. Quòd ſi ſub precibus horarijs aut exercitijs tuis, extraneæ quædam cogitationes vel imagines tibi incidant, qualeſcũq; illæ ſint, perindè eſt: vbi id aduertis, & es reddita tibi, ne turberis indè: ſumus enim inſtabiles, ſed celeriter cum amore & intentione ad Deũ te conuertas. Quanuis enim hoſtis Tartareus ſuas tibi oſtentet merces, niſi eas cum amore tibi comparaueris ac émeris, non manebunt tibi. Quamobrem ſi facilè cuncta ſuperare ac vincere velis, ſtudeas animum ſemper habere ſubleuatũ ac introuerſum, ita vt internam potiùs ſecteris amoris exercitationem, quàm externos bonarum actionũ modos. Quòd ſi internæ exercitatiõis & ad Deum introuerſionis artem noſti, & natura tua ex affectu & cum delectatione propenſa ſit foràs ad dicendum vel audiendum, quæ ſenſibus plauſibilia, cõmoda, iucunda ſint: ſi naturæ affectibus indulſeris, eiq; feceris ſatis, deficies planè atq; frigeſces tum in charitate, tum cæteris virtutibus omnibus: ſicq; excides ex gratia Dei, isq; te contemnet ac abijciet: & ipſa quidem multo deindè peior efficieris, quàm quiſpiam in ſeculo degens, qui nunquàm Deum perſenſerit. Sin verò aduerſum naturæ appetitiones & oblectamenta bellum geſſeris, hauddubiè palmam feres, diuinaq; gratia & amor atque affectus ſiue appetitio erga Deum, in dies magis ac magis increſcent & augmentabuntur. Cæterùm ſi ſit ſimplex ac rudis quiſpiam & ignarus, qui tamen optet vitam agere Dei gratiſſimæ voluntati conſentaneã, is humili corde concupiſcat & petat à Deo infundi ſibi ſapientiæ ſpiritum, quo iuxta illius beneplacitum & gratiſſimam voluntatem ſuam tranſigat vitam. Et ſi quidem poterit ſcientiam atq; ſapientiam abſq; vana ſuî exiſtimatione ac animi elatione circunferre, dabitur illi reuerà à Deo: ſin minùs id poterit, maneat in ſimplicitate ſua, & pro ſuo captu ſeruiat innocenter Deo ſuo: id em̃ magis erit in rem ipſius. Porrò vbi cum aliquo colloquendum tibi fuerit, ſiue ille ſecularis ſit, ſiue religioſus, ſis in verbis ac moribus prudens, circunſpecta, cuſtodita, atq; honeſtè compoſita, ne quis ex te offendiculum capiat: mâlisq; ſemper vacare ſilentio & auſcultare, quàm loqui. In verbis, in factis, in agendo ac omittendo iuſta, verax, ſyncera, ac minimè ficta ſis: ſemperq; intùs ambules in conſpectu Dei tui. Si quando ſenſeris atq; agnoueris loquendo ac reſpondendo intùs formas quaſdam vel imagines, & inter te atque Deum media quædam te cõtrahere, erubeſcas indè, & ſimplici contẽplatione celeriter ad præſentem Dei vultũ intrò reuertaris. Et quãdiu intantùm tuî potens manſeris, vt quotiès placet, intrò te poſſis recipere: nihil turbari, ſed pace bona gaudere debes, nec vereri mortalis culpæ conſenſum. Cõſulo autem tibi, vt cordis occupationes & curas, itemq; inſtabilitatem ac multiplicitatem hominum, maximè ſecularium, & qui bonæ vitæ rudes ſunt, deuites ac fugias: queraſq; & cõcupiſcas ſolitariam, internam, introuerſam vitã, eamq; tam diu colas & exerceas, donec tam facile ac promptum tibi ſit intrò te recipere, & oculis intellectualib' introſpicere ac intueri, quàm foràs te vertere, & foràs aſpicere oculis corporalibus. Atque vbi ita res poſtulat, vt quinque ſenſuum opera, ſiue in tua, ſiue proximorum neceſſitate, vti debeas: cuſtodias aures & oculos tuos, ne quã rem cum delectatiõe, affectu vel amore intrò recipias, quæ cordi tuo aut imagines inferat, aut aliquod inter te & Deum medium poſſit efficere. Inordinata nanque voluptate aut appetitione & amore capieris, ſicq; eris impotens tuî, & liberam tuî ad DEVM amittes introuerſionem, in qua tamen omnis tua ſalus ſita eſt. Caueas etiam in percipiendo cibo, potu, & quibuſlibet rebus corpori neceſſarijs, ne ſecundum carnis deſideria ac naturæ appetitus & oblectamenta, viuas. Si enim vel in teipſa, vel aliqua creatura delectationem ac voluptatem expetas & aucuperis: iam auerſa es, nec potes viuere DEO, & vitijs emori. Si quas autem contingat tibi vel dormienti, vel vigilãti, ſiue ex aſpectu, ſiue auditu, ſiue per cogitationes, ſiue dæmonum ſuggeſtionem, immundas incidere imagines, ita vt ad libidinem & turpes naturæ propenſiones ac voluptatẽ mouearis, crucis ſignum imprimas cordi tuo, dicasq; Angelicam ſalutatiõem, & ores Deum, vt tuî miſereatur: & tum ſanctorum, tum bonorum omnium preces opemq; implores: proponasq; tibi ob oculos, ſi conſenſeris, priuatum te iri gloria Dei, & pœnas inferni ſemper eſſe luituram, Deum quoq; offenſu-

Volenti bonã agere vitã petenda à Deo quæ.

Somniorũ turpium remedia.

fenſuram,& ab eo cunctisq; amicis & electis eius ſeparandam.Quæ ſanè meritò vereri atq; horrere debebis,ſicq; certare viriliter,& ſpem atq; fidutiã tuam in DOMINI ſaluatoris morte,gratia & auxilio collocare, certa quòd is te non deſeret, ſed abſq; dubio victrix euades, ſemperq; gratiæ ac virtutum maiora accipies incrementa. Deindè quando ad ſacerdotem confeſſura accedis,nihil opus eſt exponere illi quid ſomniâris,aut quales tibi cogitationes inciderint.Id enim interdum planè indecens eſt,& turpe dictu atq; auditu.Neque enim ſomnia,aut ea quæ incidunt homini,peccatum ſunt: ſiquidem nemo hęc cauere poteſt. Non enim ipſi ea agimus:ſed voluptas ac delectatio indè naſcẽs,peccatum veniale eſt: cũq; huiuſcemodi ſentitur & cognoſcitur voluptas ac delectatio,& tamẽ abſq; reluctatione ſponte ei inhæretur,iam peccatum fit maius:atquì ſi in ſordidarum imaginum cogitationibus, aut fœdis imaginationibus delectatio appetatur & exquiratur, hocipſo peccatum grauius eſt.Ita ſi quis incautè ac incuſtoditè cum alio quouis conuerſetur,ſiue id verbis,vel factis, vel quolibet alio fiat modo,& talibus operam dare,ſiue talia ſectari velit,iam intùs accipit imagines,& fit ſuî impotẽs:magisq; ac magis creſcunt in eo ſucceſſu tẽporis obſcœna deſideria & turpes affectus ſiue voluptates:ſicq; ratio excæcatur,amor DEI perit,& ipſe ad vitã deuoluitur beſtialem,etiam ſine externi actus obſcœni perpetratione.Quiſquis autem talẽ ſe ſenſerit, ſi cum DEO velit redire in gratiam, cõfiteatur humili ac mœſto & contrito corde peccatum ſuum DEO ac ſacerdoti, & certò veniam impetrabit. Porrò ſi quando naturæ ſentias torporẽ,mœſtitiam & graue põdus,teq; guſtu,appetitione,impulſu erga res ſpiritales deſtitutam,itẽq; miſeram,inopẽ,deſolatam,atq; ſine vlla conſolatione relictam eſſe à DEO,& quodam erga quæuis vel externa vel interna exercitia tædio laborare,tãtoq; premi pondere,vt quaſi per terræ viſcera tibi mergenda videaris:nihil hinc animo conſternẽris,ſed DOMINI manibus te pmittens ac reſignans,illius ores fieri voluntatẽ,& quod ad eius ſit honorem. Crede mihi,atra ac triſtis nubes propediẽm diſſipabitur,& radiantis Solis DOMINI noſtri IESV Chriſti ſplendor ac lux, maiori cum gratia & conſolatione te perfundet ac illuſtrabit,quàm vnquã anteà ſenſeris:idq; ob tuî abnegationẽ,humilemq; in omni afflictione & grauamine reſignationem:cuius cauſa diuina te replebit gratia, & cuncta interiora tua illuſtrabit:atque hoc ipſo ſenties te diligi à DEO,teq; illi placere.Indè verò cor ſenſusq; exhilarabuntur,totaq; natura tua diuina conſolatione & ſenſibili corporis ac animæ affectione iucunda excitabitur,& omnis venarum tuarum ſanguis incaleſcẽs, per cuncta membra dimanabit.Cor quoq; ad nouam hanc DEI gratiam cum ingenti nouæ vitæ appetentia ſeſe aperiet, affectusque ſiue deſiderium tuum velut flamma ignea ex deuotione cum laude & gratiarum actiõe ſurſùm feretur ad Deum: & animus cum tuîipſius dedignatione ac humili contemptu deſcendet:ratio autem peccata tua,& quàm deficias in multis, multimodasq; culpas tuas tibi demonſtrabit, in quibus ipſa diſplicere tibi atq; dolere debebis:planeq;perſuadere tibi,omni conſolatione ac honore, quæ perceperis à DEO,indignam te eſſe: præſtare autem hæc eum tibi ex æterna beneuolẽtia ac fidelitate, & liberrima ac pijſſima erga te bonitate & miſericordia ſua. Id verò affectum ſiue deſiderium tuum ad agendas gratias Deumq; laudandum vehemẽtiùs inflammabit. Si ergo tuîipſius cognitione prædita es,ſemper quidem cum tuîipſius dedignatione & aſpernatione deſcendes: rurſumq; magna cum reuerentiæ, honoris & venerationis exhibitione aſſcendes ad DEVM, qui in peccatis tuis tibi pepercerit, & nunc gratis & ſine merito tuo, conſolatione diuinisq; muneribus ſuis te compleuerit. Et hanc ad DEVM cum deſiderio aſſcenſionem, & in teipſam humilem deſcenſionem exerceas oro:ſic enim in vtraq; ſemper creſces & proficies:& DEI in te gratia manabit:atq; ex naturę hac iucunda affectione, velut ebrius quiſpiam quandoq; in riſum, aliâs in lachrymas ſoluéris:guſtabisq; & ſenties multiplices, eosq; raros & inſolitos modos, quales experiuntur,qui iſtiuſmodi vacant amori.Appetitio nãque & charitas cor tuum dilatabit:& tunc ipſa DEVM amabis, DEO laudes gratesq; ages, & in omnibus his deficies. Quicquid enim facere poteris, parum aut nihil tibi videbitur ad id,quod facere ipſa deſiderabis,quodq; abs te exiget amor, & quo ille digniſſimus eſt. Atq; ſub his deſideriũ cordi tuo ſenſibilis doloris vulnus infliget: iſq; dolor, affectuoſi erga DEVM amoris exercitatiõe, ſemp recrudeſcet ac renouabit, & ſic ipſa amore languebis.

Somnia quî dijudicãda.

Peccatũ èſomnijs quó generetur.

Cõfitẽdum quî ſit.

Torporis erga ſpũalia in uoluntarij remedium.

Affectus erga DEũ quõ maxiè inflãmetur.

Interim quandoq; videbitur tibi, cor sensusq; tuos ruptum atq; laceratũ iri, naturamq; tuam ex desiderij impatientia emorituram atq; destruendam esse: & hanc impatiẽtiam, donec vixeris, cessare non posse. verùm vbi nihil eris suspicata minùs, DEVS sese occultabit, suasq; retrahet manus: & inter se atq; te tam densam interponet caliginẽ, vt oculis eam penetrare non possis. Tum verò ceu misera, inops, desolata cõqueréris, reptabis, ac miserabiles dabis voces. Sed vt propheta ait, DEO derelictus est pauper. Habeat ergo is quod suum est, eligasq; in domo DEI abiecta esse, magis quàm habitare in tabernaculis superborum. Et licèt DEVS à tuo se conspectu subduxerit & occultârit, tu tamen ipsum minimè lates. Viuit enim ipse in te, tradiditq; & reliquit tibi speculum & imaginem suam, Dominum IESVM Christum filiũ suum, spõsum tuum, vt hunc tuis in manibus, tuos ob oculos, tuoq; in corde feras. Ita eñ Apostolus ait, filium DEI humiliasse sese, & è cælis descẽdisse, forma serui assumpta, in qua nobis ministraret. Et ipsemet ex nimia humilitate de seipso dicit per Prophetam: Ego autẽ sum vermis, & nõ homo. Idemq; posteaq̃ cælesti Patri suo & nobis honestissimè atq; amantissimè annos tres & triginta seruierat, aduentante tempore quo suum erat expleturus ministerium, vtpotè ad honorẽ Patris, ac nostræ necessitudinis causa ex amore verissimo mortem oppetiturus, in ipsa tam extrema & maxima necessitate sua, secũdum infimam sui portionẽ absq; vlla consolatione à DEO Patre, ab electis amicis suis, & à toto deniq; mundo derelictus est: & à capitalibus ac insensissimis hostibus suis multis conuicijs & iniurijs, pbris & ignominia, atq; innumeris vulneribus affectus est: at nihilo minùs Patri suo mansit obediens vsq; ad mortem, tulitq; magno & virili atque amantissimo animo, quicquid nequitiæ & improbitatis hostes eius ex dæmonum suasu & instinctu, comminisci atq; excogitare potuissent: neq; id tantùm, sed etiam tum pro nobis, tum pro illis precatus est, etiam peccata illorum excusans apud Patrem, & dicens: Pater, ignosce illis: quia nesciunt quid faciũt. Et exauditus est pro sua reuerentia pro oñibus, qui vnquàm suorum peccatorum agnitionẽ adepturi, atq; indè dolituri essent. Et licèt ab initio creatæ animæ suæ certò ipsi constaret, pro mundi sceleribus moriendum sibi esse, attamen cùm iam mortis ferendę tẽpus adesset, tenerrima illius natura ob pœnarũ impendẽtium immanitatem, angi atq; mœrere cœpit, orauitq; patrem cælestem, vt si quidẽ possibile foret, transferret à se passionis calicem, ne illum bibere cogeretur: & non est exauditus, nolẽte ei parcere patre cælesti, sed potiùs flagellare ac neci offerre volente. Et quia secundũ supremam sui partẽ, vnius ac eiusdẽ semper erat cum patre volũtatis, tametsi natura mœrebat atq; pauebat, tamen obedientẽ se præstitit: calcataq; & superata sensitiuæ partis voluntate, ait ad patrem: Non mea, sed tua voluntas fiat. Quibus quidem id nos edocemur, quando vel pro nostris, vel pro aliorum peccatis dominum precamur, neutiquàm cessare nos debere, donec exaudiamur: quando autem vel pœnarum vel afflictionum, quas pro nostris aut alienis ferimus peccatis, remissionem petimus, in eo nos abnegare, & æquanimiter perpeti debere, etiamsi ad mortem vsq; perseuerent mala quæ toleramus.

Psal. 9. Psal. 83. Phil. 2. Psal. 21. Derelictus quis qui cõsolandus. Luc. 23. Heb. 5. Matt. 26.

¶De altera, videlicet Proficientium, vita. CAP. III.

ET reuerà si afflictiones sine electionẽ perpeti nouerimus, semper lucrum, nunquàm iacturam, faciemus. Id quod hinc potest animaduerti. Cùm enim dñs IESVS paternæ se permitteret ac traderet voluntati, in ea ipsa resignatione vsqueadeò in eius spiritu feruebat atque vigebat amor, & natura tanto erat angore correpta, vt ex corpore eius sanguineus sudor manaret vsq; ad terrã. Et in hac volũtaria sui resignatiõe, suo nos amore mercatus est, vt patri suo atq; sibi seruiamus: passiõeq; & morte sua, pro nobis nostrum persoluit atq; cõpensauit debitum. Atq; hanc ob rem necessariò illius erimus, aut beati in cęlis, aut damnati in inferno. Pater quidẽ cęlestis ex nihilo nos fecit: iure ergo illius esse debebimus. Filius DEI sua nos morte redemit: iure igitur vitijs mori, illiq̃ viuere ac seruire debebimus. Pater deniq; & filius vnà cum Spiritusancto ab omni æternitate nos amauit, & amore possedit: itaq; nos eum redamare, æquissimũ est. Et quia tres istæ personæ vnus DEVS, vnaq; substãtia ac natura sunt, cultus ac famulatus singulis personis impensus, cõmunis est oñibus: & quisquis vnam colit personam, omnes colit: qui vnam contemnit,

Luc. 22.

eodem contemptu reliquas afficit. Ait autem Dominus IESVS in Euangelio secundum Matthæum: Beati qui esuriunt & sitiũt iustitiam. Atquì iustum est, reddere nos DEO id quod illi debemus. Christus quidem cùm suam in Patris resignaret volũtatem, hocipso nos emit, & sua morte pro nobis satisfecit. Quòd si eũ nos imitari velimus, propria nobis abneganda voluntas est, & illius voluntati viuendum: atq; ita emptio illius in nobis confirmabitur. Sensus quoq; freno quodã cohibẽdi, domanda ac superanda natura, crux ferenda, & Christus sectandus est: sicq; debitum illi reddimus, quod ipse pro nobis exoluit. Et per mortem quidem illius, & voluntariam pœnitẽtiam nostram ei vnimur, & sumus serui fideles, ad eiusq; regnum pertinemus. Sed vbi volũtati propriæ in illius morimur voluntate, eiusq; voluntas nostra fit, iam illius discipuli & electi amici sumus. Porrò vbi per amorem subleuati sumus, & mens nostra nuda & imaginum expers est, quemadmodùm à Deo creata est, iam nunc agimur à spiritu DEI, & sumus filij Dei. Quæ verba, eorumq; sentẽtiam vt animaduertas, & iuxta ea viuere vt cures, velim. Christus DEI filius, nostræ necessitatis causa, vt dixi, mortem obiturus, vitam suam in hostium manus, etiam ad mortem vsq;, tradidit: atque eo ipso tum Patris sui, tum totius orbis seruum fidelem se præbuit. Propriam quoq; voluntatem suam in Patris resignauit voluntatẽ: sicq; summam operatus est iustitiam, & nos omnẽ docuit veritatem. spiritumq; suum ad æternam ac beatissimam sustollẽs fruitionem, ita ait: Consummatum est: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Quibus verbis in eodem Psalmi versu sanctus Dauid, in cuiuslibet boni ac pij hominis, Christũ hoc pacto imitantis, persona, respondit: Redemisti me Domine Deus veritatis. Non enim possumus nosipsos redimere: sed cùm Christum, quemadmodùm antè dixi, omni facultate nostra sequimur, tum actiones nostræ cum illius actibus vniuntur, & ex illius gratia nobilitantur. Ergo redemit nos Christus, non nostris, sed suis actibus, suisq; meritis nos vindicauit in libertatem. Atquì si hanc nos sentire ac possidere velimus libertatem, illius spiritus nostrum vt in amore exurat spiritum necesse est, & in pietatis ac liberrimæ bonitatis sue mergat abyssum, vbi noster baptizatur ac libertate donatur spiritus, eiusq; spiritui vnitur: simulq; voluntatis nostræ proprietas in illius moritur voluntate, adeò vt nihil velle possimus, nisi quod DEVS velit: siquidem DEI voluntas, nostra effecta est, quod est radix veræ charitatis. Nimirùm vbi nos denuò nascimur ex spiritu DEI, deindè voluntas nostra libera est, vtpotè diuinæ vnita voluntati, itemq; spiritus noster per amorem subleuatus est, atq; assumptus in vnum spiritum, eandem voluntatem, vnamq; cum DEO libertatem. In qua quidem diuina libertate spiritus hominis supra suam ipsius naturam, per amorem subleuatus est, videlicet supra cruciatum omnem vel pœnam & laborem, & quicquid nolit, itidemque supra curas, angores, solicitudines, mortis, inferni, Purgatorij metum, & vltra molestias omnes, quæ corpori vel animæ in tempore vel æternitate accidere queant. Enimuerò consolatio & desolatio, dare & accipere, mori ac viuere, & quicquid triste vel iucundum euenire queat, isthæc omnia infra amabilem subsidunt siue remanẽt libertatem, vbi spiritus hominis cum DEI spiritu coniunctus & vnitus est. Istiusmodi homines spiritu pauperes sunt, quippe qui nihil sibi proprium retinuerũt: atq; ea re beati sunt, quãdoquidem amor DEI, eorum vita est: ijdemq; etiam secundò beati sunt, eo quòd sint mites & humiles: vndè quantũuis prematur & affligatur natura ipsorum, cordis tamen & spiritus pace perpetua perfruuntur. Sunt etiam tertiò beati, eo quòd quotidianos suos lapsus, & cunctorum hominum peccata, quodq; DEI tam parua in hominibus notitia, tamq; exiguus amor ineſt, quodq; eidem tam nullus propè exhibetur honos pro illius dignitate, lugent & plorant: atque hinc quarta manat beatitudo, putà esuries & sitis, & ardens perpetuumq; desiderium, vt à creaturis omnibus in cælo & in terra, ametur & laudetur DEVS. Ex quo deindè quinta beatitudo proficiscitur, videlicet humile atq; intimum cordis votum atq; petitio, vt Deus gratiam suam manare sinat in cælo & in terra, quo omnes illius repleantur donis, eumq; perenni laude & gratiarum actiõe prosequantur. Hinc porrò sexta emergit beatitudinis ratio, eos complectens, qui mundo ac formis vacuo corde gratiam & dona DEI suscipiunt, cum eisq; cum laude & gratiarum actione sese eriguntatq; sustollunt: qui sunt homines Deum contemplantes. Atq; ex hac contẽplatione septima procedit beatitudinis ratio, quæ est amorosa ad Deum & in diuinam pacẽ introuer-

Matth. 5.

Resignatio quæ quibus necessaria.

Ioan. 19. Luc. 23.

Psal. 30.

Radix veræ charitatis q.

Pauperes bẽati qui.

Luctus beatus quis.

sio, subsequente corde, sensibus, corpore & anima cũ cunctis viribus & omnibus qui iam beati sunt, & quandoque beati erunt. Hæc enim omnia amorosæ ad Deum & in diuinę pacis visionem introuersioni cohærent, eamq; consequuntur. Hunc modum qui in se reperiunt, beati sunt, rectęq; Pacifici vocantur, eo quòd cum Deo, cum seipsis, & cum creaturis omnibus pacem habeant: vndè etiam Filij Dei appellantur, de ijsq; Propheta ait: Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes. qui tamen mox subiungẽs, Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis, postremam expressit ratiõem siue modum, quo beatitudines à Domino IESV commemoratę, perficiuntur. Vt em̃ Domini nostri IESV Christi virtute ad diuinæ pacis cõtuitionẽ, vbi filij Dei sumus, sursum assendimus: ita etiã descendendum nobis est ad paupertatem, miseriam, tentationes, concertationem ac dimicationem aduersum carnem, dæmones & mundum, & in certamine tanquam miseris viuendum & moriẽdum nobis est, quemadmodùm ipsum quoque DEI filium, qui creaturarum omnium princeps est, feciſſe constat. Descendit enim, immò (vt sic dicam) decidit vel delapsus est, seseq; abiecit sub pedes omnium peccatorum, viuẽs in paupertate, miseria, exilio, fame, siti, tentationibus, suî contẽptu, concertatione, necessitate, confusione, ignominia, atque omnigenis demum molestijs & grauaminibus, quæ foris & intùs ferre potuisset: atque in omnibus velut agnus, mitissimus semper & obediẽtissimus permansit. Et ad extremum vt in suo nos regno saluos faceret & beatos, tanquam miser, exul & inops, mortuus est. Quanquàm si beati esse & cum eo perenniter manere velimus, necesse est, vt etiam ipsi in illius gratia nos seruemus, vt videlicet carnem & naturam nostram affligamus & excruciemus, resistendo tentationibus, improbę voluntati, prauis appetitionibus, quę in nobis contra Dei honorem exurgere queãt, ita vt in Domino nostro IESV Christo velut liberi filij, semper ad Patrem eius cælestem assendere, & cum eodem saluatore nostro, ad patiendum, ad tẽtationes, & quæuis perferẽda grauamina, ceu fideles illius serui, descendere possimus. Et licèt vsqueadeò in virtutibus & vitæ sanctitate exercitati essemus, vt cum Domino IESV, quotiès placeret nobis, intrò nos recipere possemus, attamen persecutiones paremur. Quandiu enim mortalem hanc agimus vitam, variæ ac multiplices & instabiles sunt cogitationes nostræ, & quæ nobis incidunt imagines: ideoq; Christus ait: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. quod vtiq; regnũ cælorum, ipse est dominus noster IESVS Christus, viuẽs in nobis per gratiam suam, Et regnũ cælorum vim patitur: & nos virtute Christi in nobis viuentis, & nobiscũ certantis, cælorum regnũ vincimus & appræhendimus. Quando autem maledicunt nobis homines, & persequuntur, & dicunt omne malum aduersum nos, mentientes, eo quòd Domino DEO seruiamus: illa die gaudere & exultare nos iubet Domin⁹, q merces nostra magna & copiosa sit in cælis. Neque coronabitur, nisi qui legitimè certauerit: multoq; prę stat, cũ Christo affligi, & aduersa ppeti, q̃ sine illo gaudere, & voluptatibus ac delicijs pfrui. Ipse em̃ per Prophetã de afflicto hoĩe ait: Qm̃ in me sperauit, liberabo eũ: protegã eũ, qm̃ cognouit nomẽ meũ. Clamauit ad me, & ego exaudiã eũ: eũ ipso in tribulatione: eripiã eũ, & glorificabo eũ. Idẽq; ppheta alibì dicit: Parasti in cõspectu meo mẽsam aduersus eos q tribulãt me.

Pacifici.

Psal. 81.

Beatis esse volẽtib⁹ qd necessariũ.

Matt. 5. Regnum cælorum.

Matt. 11.

Matt. 5.

2. Tim. 4.

Psal. 90.

Psal. 22.

¶ Quibus virtutibus præditus esse debeat, salubriter Eucharistiæ Sacramentum percepturus. CAP. V.

HAEC autem mensa, altare domini est, vbi vitalem nos escam accipimus, viuificantem nos, & in omni afflictione corroborantem, facientemq; nos superare hostes omnes, & quicquid officere nobis queat. Ideoq; Christus ipse mortalibus omnibus dicit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinẽ, non habebitis vitam in vobis. rursusq; ait: Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: etenim in me manet, & ego in eo: quæ nimirùm mutua inhabitatio, vita æterna est. Et quia in spiritali lucta & agone viuendum hic nobis est, opus habemus esca nos confirmante, vtì certando vincamus, & viuẽdo decertemus. Hæc autem esca, manna absconditum est, quod nemini præstatur, nisi qui certando vicerit: quodq; nemo nouit, nisi q gustat & accipit. Sed nunc ad ea quæ dicturus sum, animaduertas, verborumq; meorum sententiam attendas. Si quidem

Ioan. 6.

Ibidem.

Apoc. 2.

quidem in venerabili sacramẽto corpus Dominicum honorificè DEO, ac tibijpsi salubriter percipere cupis, quatuor quædam habeas oportet, quibus intemerata DEI genitrix semperq; virgo MARIA prædita fuit, quæq; exercere solebat, quando Dominum DEVM suum suscipiebat: cuius ipsa discipula & cubicularia esse debebis, atq; sedere ad pedes eius, quo suis te instituat exemplis, quemadmodùm viuendum tibi sit: quandoquidem virtutum omnium, totiusq; sanctitatis præcipua ipsa doctrix est. Primum igitur quod ipsa habuit, & quo te itidèm præditam esse oportet, puritas est: Alterum est, vera cognitio DEI. Tertium, humilitas. Quartũ, liberæ volũtatis desideriũ. Agè iam primũ animaduertas, quod puritatem esse dixi, in speculo tuo, nempe beatissima semper virgine MARIA. Ipsa quidẽ ab initio conceptionis suæ, à culpis omnibus tam venialibus quàm mortiferis, munda fuit: atque ea re sic eam affatus est Gabriel archangelus: Aue gratia plena: Dominus tecùm. Quicquid plenum gratia est, id quoq; mundum est: & quicquid mundum est, etiam gratia plenum est. Si ergo tu quoq; plena esse gratia, & Dominũ suscipere voles, cum virgine matre munda esse debebis. Explora igitur & contẽplare faciem conscientiæ tuæ: & quicquid in ea repereris, quod possit displicere DEO, id humili corde coram DEO & sacerdote tuo accuses & cõfitearis. Quicquid autem grauius iudicas, & vndè magis erubescis, quæq; magis edicere vereris, eorũ vide ne obliuiscaris, nec ea tibi excidere aut præterlabi patiaris: sed teipsam ceu capitalẽ hostem tuum obiurges & incuses, sicq; munda ac pura efficieris. Alias autem culpas, quæ quotidianæ & communes dicuntur, & à quibus nemo sibi cauere potest, paucis explica verbis: nec indè speciatìm animo occuperis admodùm aut angaris, sed de oĩbus peccatis tuis generalem eumq; ingentem cordis dolorem, contritionem & amaritudinem concipias, tecumq; proponas & constituas semper benè agere, & omnia tã venialia quàm mortalia peccata deuitare te velle: & supra omnia, magnam fidem & amorosam erga DEVM fiduciam habeas. Per has enim peccatorum venia obtinetur, sicut ipse Dominus multis Euangelij locis testatur, dicẽs: Fides tua te saluam fecit. Et hæc de primo dicta sint, vtì videlicet cum virgine matre pura esse debeas ad suscipiendum DEVM. Maximè tamen vt caueas, hortor, proli xas & verbosas confessiones: Turbabunt enim pectoris tui pacẽ, & erroribus ac scrupulis te implicabunt. Si eñ multis in cõfessione vtaris verbis nõ necessarijs, putà in enarrandis peccatis veniabibus, magisq; velis tuo labore, quàm piè DEO cõfitendo, in huiusmodi minoribus culpis pacatam reddere conscientiam tuã, semper diuinæ manebis illuminationis expers, nec à DEO doceri poteris: atque ita fiet, vt inter grande & exiguum, inter maius & minus peccatum vel defectũ tuum discernere nequeas: cumq; aliquid prætermiseris quod sis assueta confiteri, licèt nõ sit necessariũ exprimi, imaginibus vexaberis, atq; animi angore ac mœrore cõtraheris, perindè quasi confessa non sis, & fortè multò ampliùs. Siquidẽ conscientiam tuam, quam fide, spe, & charitate præditam esse oporteret, formido, anxietas, & priuatus naturalis erga teipsam amor occupabunt. Quæ sanè cauẽda tibi sunt, si munda esse voles, & cum glorioſa virgine in illius cubiculo permanere. Sequitur indè alterũ, quod habere non potest, nisi qui munda sit præditus conscientia: est autem vera cognitio DEI, qua præ cunctis oñinò mortalibus, quos vnquam Deus condiderit, beatissima DEI genitrix post filium suum, qui ipsa DEI sapientia est, maximè excelluit. Et tamen (vndè eius elucescit Humilitas, quod tertium est) salutata ab Angelo, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria: inuenisti eñ gratiã apud Deum. Eccè concipies & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur. Et dabit illi Dominus DEVS (id est, Pater cælestis) sedem Dauid patris eius: & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autẽ Maria ad Angelum: Quomodò fiet istud, quoniã virum non cognosco? id est, Munda & casta perseuerare statui. Et respondens Angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius DEI. Et eccè Elizabet cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis sextus est illi, quæ vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deũ oñe verbum. His auditis, Virgo beatissima, atq; probè intellectis, docta ab Angelo, & multo magis à Spiritu sancto, sic ait: Eccè ancilla Domini: & quæ à Deo summè exaltata erat, seipsam in imum abiecit. sic

Quæ quatuor salubriter corpus dñicum suscepturo necessaria.

Luc. 1.

cõfessio qui & de quibus facienda.

Quotidianarum culparum quæ ratio habẽda.

Matth. 9. Mar. 5. & 10. Luc. 7. 8. 17. 18.

Cognitio Dei qualis necessaria.

Luc. 1.

enim eam docuerat ſapientia DEI. Non enim poteſt, niſi in humilitate ſiue in imo, ſublimitas conſiſtere. Id quod ſatis malorum ſpirituum, è cælis labentium, ruina declarat. Et quid filio DEI ſublimius? aut quid ſeruo DEI & totius orbis, inferius vel abiectius? & tñ hic Chriſtus erat. Quid itẽ DEI matre excelſius? quidve DEI & totius mũdi famula humilius? & hæc ſacratiſſima virgo MARIA fuit. Quæ etiam, quod quartum eſſe ſuprà diximus, voluntatẽ ſuam ingenti cum deſiderio diuinæ voluntatis arbitrio permittens atque reſignans, ita ſubiecit: Fiat mihi ſecũdum verbum tuum. Quod cùm exaudiret Spiritus ſanctus, tantoperè hoc patri cæleſti placuit, vt IESVM Chriſtum filium ſuum in virginalis vteri aulam mitteret, qui nos ab omni languore liberauit. Sic nimirùm tum à beatiſſima virgine, tum ſancto Gabriele archãgelo didicimus, quemadmodùm DEI filium in noſtra natura ſuſceperimus.

¶ De quibus rebus dicturus ſit, & primò de tempore inſtitutionis venerabilis Sacramenti. CAP. VI.

IAM porrò noſſe operæprecium fuerit, vtì eundem Dei filium in corpore & anima in venerabili ſacramento ſuſcipere debeamus. Quod quidem priſca Iudæorum lex figuratè docet, lex autem Chriſtiana ſcriptis diuinis tradit: at verò ſupra naturam & ſcripturam & omnem ambiguitatem Chriſtiana fides nos ſuſtollit, & in DEI gratia certos nos efficit. Docẽt etiam nos ea, quæ iam indè à primis Chriſtianæ religionis initijs, ad nos vſque perſeuerãt ſcripta, cultusq; & inſtituta Eccleſiæ, quæ errare non poteſt. Ad hęc plurimis erudimur exemplis, quæ ſancti homines ſuis literis mandârunt. Quinque igitur quędam de hoc præſtantiſſimo tractare ſtatui ſacramento, quæ Chriſtianis omnibus cognitu vtilia ſint. Primum eſt, tẽpus quo DOMINUS IESVS ſeipſum diſcipulis ſuis in hoc tradidit ſacramento. Alterum, Materia & forma huius ſacramenti. Tertium, modus, & vt ſeipſum derit in ſacramento tectum atque latẽtem. Quartum, cauſa, quare ſeipſum tectum reliquerit, non manifeſtum, vt eſt in cælis. Quintum, diuerſitas ſiue diſtinctio perſonarum hoc ſacramentum percipientium, partìm ad æternam ſalutem, partìm in exitium ſempiternũ. Sed nunc tempus & figurã noſtri ſacramenti accipe: Cùm DOMINUS per Moſen filios Iſrael educeret ex Aegypto, luna erat quartadecima menſis Aprilis, cuius lunatio in Martio vtplurimùm incipit: qua die primũ ſeruabatur paſcha Iudæorum. Præcepitq; tũc temporis Moſes DOMINI verbis, vt in ſingulis domibus ederent agnum igni aſſum, eiusq; ſanguine linirent vtrunq; poſtem & ſuperliminare domorum: ſicq; à morte ſubitaria, quam Angelus percutiens inferebat, & ab omni languore ſeruabantur. Ea em̃ nocte Dominus cuncta Aegypti primogenita tam hominum quàm iumentorũ peremit, & Moſes populum Domini ex Aegypto per mare RUBRũ eduxit in deſertum, vbi quadraginta annis Manna cæli diuinitùs patſti ſunt: quæ fuit figura huius noſtri venerabilis ſacramenti. Iudæorum autem figuræ & ſigna om̃ia, conſummata & impleta ſunt: noſtra verò ſacramẽta in finem vſque ſeculi permanebunt, & tunc etiã ipſa ceſſabunt: ſed quia in eis latet veritas, ea vita æterna eſt, & in om̃e durabit æuũ. Vt igitur potens aliquis rex aut cordatus princeps peregrè abiturus, iuramẽto obſtrictos ſibi amicos ſuos conuocat, eisq; terram, populum, proles & familiam ſuam commendat, vt ea om̃ia ad ſuum reditum in pace adminiſtrent, conſeruent ac tueantur: ita & Chriſtus IESVS æterna Dei ſapientia, REX regum & Dominus dominantiũ, peracto peregrinatiõis ſuæ curſu, regreſſurus ad patriam, atque indè ad extremum iudicium reuerſurus, ante eam diem qua mortem erat perpeſſurus, grandẽ inſtituit ſolẽnitatem, nempe cœnam vltimam, inuitatis ad eam præcipuis terrę principibus, ſanctis videlicet apoſtolis, quibus ſacramenta, populum & regnum ſuum delegare atq; cõmendare volebat. In hac autẽ ſolennitate præparatus erat agnus paſchalis, quo ſimul om̃es iuxta legis cõſuetudinem veſcebantur: idemq; agnus noſtri ſacramẽti typum geſſit. Atque tum demum figura abolita eſt, quæ annos M.CCCC.LXXXVIII. perſtiterat ab eo tempore, quo per Moſen Iſraeliticus populus ex Aegypto eductus fuit. Deſtituit, inquam, Chriſtus hac die & abrogauit legem Iudæis traditam: ſiquidem hoc poſtremũ illorum Paſcha fuit: ſimulq; noſtram legem, primumq; Paſcha noſtrũ inchoauit & inſtituit, DOMINUS reuerà immenſæ potentiæ, ſapientiæ, opulentiæ, ac liberalitatis ſiue pietatis. Et licèt in natura grauiter premeretur, attamen

Quinq; q̃dã de Sacro altaris ſcitu vtilia.

Exo. 12.

Mãna cuius figura.

Cœnæ dñicæ ſolennitas.

men secundum spiritum, hospes iucundus planè ac liberalis fuit: habuitq; singulari charitate sibi deinctos conuiuas, putà sanctos Apostolos. Et quia postridiè illius diei moriturus, & ab eis discessurus erat, testamentum suum priùs condere voluit, quod primò Apostolis, deindè per eos cunctis Christianę fidei professoribus in extremum vsq; diem relinqueret: idq; primus ipse suo firmiter consignauit sanguine, & post eum Apostoli omnes. Hoc autem testamentũ ipsemet est in venerabili sacramento, & quicquid ipse præstare potest, DEVS & homo. Est igitur insignis hæc solennitas, quippe quæ salutifera & æterna est, instituta ab IESV Christo sacratissimæ virginis MARIAE filio, qui non modò cæli ac terræ rex est inuictissimus, sed etiam à patre suo cælesti primus Christianæ religionis pontifex electus est: ideoq; primũ ipse, quod vnquã in Christianismo peractum sit, fecit sacrificium, vbi suos initiauit sacerdotes, & pontifices consecrauit: quemadmodùm olim Moses in prisca lege primũ obtulerat sacrificium, vbi Aaronẽ ac liberos eius sacerdotes & põtifices consecrauit, tradita eis potestate populum DOMINI administrandi atq; regendi, donec Christus veniret. Qui posteaquã venerat, nobisq; annos tres & triginta Deus homo ministrârat, legem Mosaicam, tanquã figurã, abrogauit: primumq; sacrificium per seipsum, ceu primus pontifex, in Christiana lege instituit ac inchoauit, simulq; sacerdotes & episcopos suos initiauit, data eis eorumq; successoribus potestate sua gubernandi populum suum, atq; etiã sacros conferendi ordines ad eam vsq; diem, qua ad iudicium est reuersurus: sicq; hora vespertina MISSAE nostræ officium inchoauit.

Christi testamentum.

¶De materia & forma venerabilis Sacramenti. CAP. VII.

PORRÒ sicut Melchisedech summus sacerdos temporibus Abrahami panem & vinum, vt figuram & materiam nostri sacramenti, obtulit: ita Christus summus pontifex noster in suo sacrificio panem accepit in sanctas ac venerabiles manus suas, & eleuatis oculis ad DEVM patrem suum omnipotentem, gratias agens, fregit, & dedit discipulis suis, dicens: Accipite & manducate: HOC EST CORPVS MEVM. simili modo accipiens calicem vini in sanctas ac venerabiles manus suas, itèm gratias agens Patri suo, benedixit, deditq; discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex hoc omnes. HIC EST ENIM CALIX SANGVINIS MEI, NOVI ET AETERNI TESTAMENTI, MYSTERIVM FIDEI, QVI PRO VOBIS ET PRO MVLTIS EFFVNDETVR IN REMISSIONEM PECCATORVM. Ita iam sacramenti huius materiam & formam habemus. Materia quidem, panis est & vinum: Forma autẽ, DOMINI verba, quibus ait: Hoc est corpus meum: &, Hic est sanguis meus. Cùm enim diceret, Hoc est corpus meum: panis substantiam in sui corporis substantiam conuertit, non quòd panis rediret in nihilum, sed in ipsius dñi corpus transiret, non nouum corpus, sed illud idem, quod assidebat mensæ, quod cum discipulis edebat ac bibebat, hoc ipsum, inquã, corpus etiam in sacramento suis discipulis coràm exhibuit. Qui licèt non paruo afficerentur gaudio, quòd cũ oculis exteris MENSÆ assidentẽ cernerent: at tamen quòd idem illud corpus internis oculis fidei in sacramento conspicerent, maiorẽ illis lætandi materiam præbuit. Nec quisquã eorũ omniũ ex eo percontatus est: Domine MAGISTER, quînam hoc fieri potest, certi eum qui cælum, terram, & oñia creasset ex nihilo, & qui in momento tẽporis Aegypti flumina in sanguinẽ, vxoremq; Loth in salis statuã vertisset, & ex petra durissima ingentẽ aquarũ vim eduxisset, multaq; alia mira ac stupẽda, qualia veteris pariter & noui testamẽti paginę loquũtur, egisset: nullo quoq; negocio substantiã aliquã in aliã, dum velit, mutare posse: qppe cui omnia possibilia sunt, cuiusq; imperio subiacent oñia. Sed hîc quæso animaduerte: Oñis ille panis, quem DOMINVS in suũ corpus consecrauit, & quẽ sacerdotes oñes in cũctis locis, cunctisq; totius orbis aris cõsecrant, non nisi vna panis natura est, simulq; hostiæ oñes in consecratione per rectam intentionẽ & verborũ, quibus fit consecratio, prolationẽ, velut vna materia & simplex quædam substantia adunantur, & quicquid antè panis erat, totũ transit in corpus Christi. Et quanuis hostiæ per cuncta orbis climata diuisæ sint, nõ tamẽ nisi vnũ sunt sacramentũ: ac vitale Christi corpus, in toto sacramẽto vnum ac indiuisum est. Quod idem etiã credendũ est de vini consecratione in Christi sanguinẽ, videlicet quòd totus sanguis

Gene.14.

Materia sacramenti & forma.

Matth.26.

Exo.7.
Gene.19.
Exo.17.
Nume.20.

guis in quolibet calice sit,& in cunctis per totum mundum calicibus non plus sit quàm in vno:quandoquidem nec diuidi potest, nec augeri,nec minui. Et licèt corporis & sanguinis dominici consecrationes distinctę ac discretæ sint materia &forma verborũ,itemq; specie & significatione,& quanuis duo videantur esse sacramenta,in vnã tamen adunantur veritatem,&vnus Christus sunt. Viuidũ nanq; Domini corpus in hostia non absque proprio suo sanguine est,sicut nec sanguis in calice absq; eius corpore,cũ quo viuit,esse potest. Ita nimirùm Christus totus ac indiuisus est in qualibet sacramenti parte. Quòd autem in hoc sacramento non nisi panem triticeũ absque fermento,& vinũ modica aqua mixtum adhiberi licet:id nobis significat, Christũ innocentem, mansuetũ atque inter omnes homines minimè elatum fuisse. Ipse etiam fuit præclarum illud tritici granum, quod mortuum est,& in terram cadens,fructum multum nobis attulit,id est,omnium nostrũm in Christiana religione vitam. Ipse itidèm est vitis vera,quam Pater cælestis in vinea nostra, pùtà sancta Ecclesia,plantauit,ex eiusq; vulneribus manat nobis balsamũ & vinum,cuius præclarus odor & sapor eximius,eos qui DEVM amant,ebrios efficit.

Aquę modicum vino sacramentaliter misceri, quid.

¶De modo quo Christus sese nobis in venerabili Sacramento reliquit. CAP. VIII.

Amoris christi erga nos signa quot.

CAETERÙM quisquis in amore ebrius effici appetit,duo quædã cõtemplabitur, animaduertet,& admirabitur Amoris signa,à Christo nobis in hoc præstãtissimo exhibita sacramento,eaq; tam insignia,tamq; profunda,vt nemo ea ad plenum capere sufficiat. Primum signum est,quòd Dominus IESVS animabus nostris carnem suã in cibum,& sanguinem in potum contulit:cuius Amoris tam admirandi, tamq; stupendi,nihil vnquã antè simile auditum fuit. Est autem Amori hoc propriũ, semper dare & accipere,amare & amari: & vtraque hæc semper in singulis amantibus insunt. Atquì Dñi IESV Amor,& auarus & liberalis est. Vt eñ quicquid ipse est & habet,nobis largitur: ita rursus à nobis aufert,quicquid sumus & habemus: immò etiã plùs exigit,quàm præstare queamus. Esuries eius prorsus immensa est,& funditùs nos consumit. Ipsas eñ ossium nostrorũ exedit medullas,& tamen libenter id illi concedimus:quantoq; propensiùs atq; libentiùs id ei permittimus siue fauemus,tanto eum ampliùs gustamus. Quicquid autem de nobis cõsumat,non tamen exatiari potest:patitur enim,vt sic dicam,famem immensam ac inexplebilẽ. Et licèt pauperes nos esse non nesciat,non curat tamen,nec remittit nobis. Primò quidem ipse suã præparat escam,& in amore cuncta vitia,culpas & peccata nostra exurit:deindè vbi expurgati & amore assi sumus,instar vulturis tanquã omnia deuoraturus inhiat. Enimuerò vitiosam vitam nostram consumere atq; mutare vult in suam oñis plenam gratię & gloriæ,quæ nobis oñibus parata est,si nobisipsis renũciare,& à peccatis abstinere velimus. Et reuerà si auidissimam Christi appetentiã, qua nostrã esurit salutem,cernere liceret,neutiq̃ cõtinere nos possemus, quin in illius fauces inuolaremus. Quod licèt videatur absurdè dici,tamen qui amant,probè capiunt quid velim. Amor IESV tam nobilis ac præstantis naturæ est,vt vbi consumit,ibi etiam nutrire velit. Et quanuis Dominus IESVS penitùs nos in se cõsumat,tamen pro hocipso rursus seipsum nobis largitur,afficitq; nos spiritali fame ac siti sese perenni cum appetentia gustandi. Ipsi autem spiritali fami nostræ & ardenti cordis amori corpus suũ præstat in cibum:quod cùm nos edimus,atq; intima cum deuotiõe manducamus,ex ipso gloriosus & calidus eius sanguis in naturam nostram venasq; oñes promanat,sicq; nos intimo erga ipsum cordis amore accendimur, corpusq; & anima spiritali appetentia & gustu perfunditur ac penetratur: simulq; suam ipse nobis donat vitam plenam sapientia,veritate,ac institutionibus,quibus in cunctis eum virtutibus imitari docemur:atque tunc & ipse in nobis,& nos in illo viuimus. Confert etiam nobis animam suam cum gratiæ plenitudine, quo semper cum ipso in charitate, in virtutibus, in Patris laude persistamus. Atque supra hæc omnia, suam nobis diuinitatem æternò fruendam ostendit ac pollicetur. Quid iam igitur miri est,si in iubilum prorumpant,quibus ista gustare ac experiri datur? Legimus tamen de regina Austri,quòd cùm regis Salomonis diuitias, honorem & gloriam conspexisset,præ admiratione non habuerit vltrà spiritum, mentisq; stu-

Amori proprium quid.

Amoris Iesu natura quæ.

3.Reg.10.

porem

porem incurrerit. Et quantilla, quæso, fuit gloria & opes Salomonis, si ad eam conferatur gloriam & diuitias, quæ Christus ipse est, quasq; is nobis in suo p̃parauit sacramento? Nam tametsi quicquid ad humanitatem eius pertinet, absque mẽtis defectu suscipere queamus: atquì dum in hoc ipso sacramento prę̃sentem nobis diuinitatem illius contemplamur, vsq; adeò admiratiõe capimur, vt nosipsos in spiritu in amorem supereſſentialem excedere cogamur, alioquì præ admiratione & amoris intolerantia, ante ipsum Domini altare viribus defecturi. Porrò cum deuotione & intimo cordis amore Christi humanitatem in nos recipimus, introducimus & manducamus. Amor em̃ trahit in se quicquid amat: atque cum eiuscemodi amore DOMINUS IESVS naturam nostram trahit & consumit in se, suaq; nos implet gratia. Tum verò grandes efficimur, atq; nosipsos in diuinum amorem supra rationem expeditos, inibì secundũ spiritũ nostrũ edimus, manducamus, nudoq; amore in illius contendimus diuinitatem, venimusq; obuiàm spiritui illius, qui eius charitas est, eaq; prorsus immensa spiritũ nostrum & omnes eius actiones exurit, absumit, atq; post se trahit in vnitatem, vbi quietem ac beatitudinẽ experimur. Hoc igitur pacto semper & manducabimus, & manducabimur: atq; cum amore & asscendemus & descendemus: quæ est vita nostra in æuo sempiterno. Hucq; spectabat Christus, cùm diceret discipulis suis: DESIDERIO DESIDERAui hoc pascha manducare vobiscum, antequàm patiar. Quod Pascha Christum significat, quem in sacramento edimus, sicut Apostoli in cœna cum Christo omnes venerabile hoc perceperunt sacramentum, tanquàm escam corpus nutricantem: & in ipso sacramento singuli corpus dominicum, vt æternum cibum suum, per fidem, amorem ac desiderium, acceperunt. Fides enim & charitas, animæ os sunt, quibus illi corpus domini IESV cum vniuersis membris eius sumpserunt atque comederunt, non quidẽ ea crassitie, qua mensæ assidebat: (eã enim in corporis sui substantia & in ipso sacramento occultauerat. corpus nanque illius etiamdum mortale erat: atque ea re, si id dentibus pressissent, dolore DOMINUM affeciſſent) sed supra naturã illis præbuit amãtissimam carnis, sanguinis, animæ & diuinitatis suæ vitam: & hæc illorum, atque etiam ipsius DOMINI IESV, & oñium nostrũm esca spiritalis fuit: atquì nihilominùs in seipso totum quod erat, permansit prorsus in natura sua indiuisus ac minimè mutatus. Dedit autem illis substantiam omnem, quam ex intemerata virgine matre sua susceperat, id est, humanam naturam suam: dedit, inquã, seipsum totum ac indiuisum, idq; duplici modo, corpus videlicet suum sub panis, & sanguinem sub vini specie, sub vtralibet seipsum totum ac indistractum: quandoquidem corpus eius, vitale est sustentaculum sanguinis eius: & sanguis, vitale sustẽtaculum corporis eius: & anima, vtriusq; vita est. atque hæc tria simul, vna vita sunt indiuisa, quæ Christus est, quamq; tradidit discipulis suis, & nobis omnibus reliquit in sacramento. Vt enim hostiæ omnes ante consecrationem cunctis propositæ sacerdotibus, non nisi vna substantia & vna ac indiuisa panis natura sunt: ita post consecrationem vna corporis DOMINICI, quod distrahi vel diuidi non potest, substãtia sunt. Quod idem dictum velim etiam de vino, quod in DOMINI sanguinem consecratur. Quælibet igitur guttula sanguinis, vel quælibet particula consecratæ hostiæ, quantumuis minuta sit, si sit panis species, totum continet Christum, qualis est in cælo. Quanuis enim particulæ hostiæ in cunctis regionibus varijs modis diuidantur, sacramentũ nihilominùs vnum est, & Christus in sacramento per oñes terras vnus ac indiuisus & integer est. Nam quemadmodùm anima hominis in oñibus eius membris integra ac indiuisa & sine loco viuit: ita glorioſum DOMINI IESV corpus, toto orbe in toto sacramento integrum, indiuisum, & sine loco viuit, quo cõmunis sit membris suis omnibus, ijs videlicet, q in Christiana fide ipsum appetunt. atq; idẽ ipse singulis singulariter se præbet, pro cuiusq; desiderio ac necessitate siue indigentia. Vndè etiam communio vocatur, eo quòd oñes in commune corpus DOMINICUM in sacramento percipimus: & singulatìm singuli, quicquid oñes cõmuniter accipiunt. Et licèt sacerdotes in Missa sacramentum istud sub duplici specie sumant, nihilo tamen plùs accipiũt quàm laici. Nam tametsi cõsecratio calicis & hostię disiuncta seu diuisa est, Christus tamẽ vtrobique totus, & indiuisus & integer est. Possit autem infidelis ac fatuus quispiam ita secùm cogitare: Sacramentum quod Christus ipse confecit, totum comederunt Apostoli, qui tum in cœna illi aderant: quidnam igitur id est,

Quãtillus ſ Chſto Salomon fuerit.

Luc. 22.

Pascha.

Os aniæ qd.

Particulas hostiæ diuisas, veritati sacramenti nõ officere.

communio.

quod hodiè ſacerdotes conficiunt? Cui quæſtioni dominus ipſe ſtatim à conſecratione ſua
1. Cor. 11. Luc. 22. ita reſpondit, dicens Apoſtolis ſuis: Quotieſcũq; hæc feceritis, in meî memoriam facietis: nempe in memoriam paſſionis, mortis & charitatis meæ, & quòd verus ipſe ſim DEVS & homo, cuius poteſtas omnis ſit in cælo & in terra. Et hæc verba Apoſtoli ex ore Chriſti iuxta illius mentem & ſententiã ſuſceperunt, putà tanquã illius vaticiniũ, præceptum, & diuinam poteſtatem ſiue authoritatem, ipſis ipſorumq; ſucceſſoribus ad extremã vſq; diem hoc exequendi officium collatam. Vndè mox poſt aſſcenſionem illius in cælos, qñ ſanctum accepe-
Miſſæ officium qñ per Apoſtolos exequi cœptum. rant Spiritum, qui eos omnẽ docuit veritatem, hoc Miſſæ officium in domini perſona exequi cœperunt, loquente per ora illorum Spiritu ſancto, dum conſecrationis verba proferrent: Hoc eſt corpus meũ: Hic eſt ſanguis meus: conſecrabant etiã illius nomine ſacerdotes & epiſcopos, & quam ipſi diuinitùs acceperant, eis conferebant poteſtatẽ, toto ſcilicet orbe ſacerdotij munus adminiſtrandi. Sic nimirũ ſancta Eccleſia in Chriſto IESV fundata eſt, & iam indè ab initio viuit Chriſtus cum ea, immò etiam vnum eſt cum illa, perſeuerabitq; Eccleſia vnà cũ ſuo cultu vel miniſterio ad vltimũ vſque diem. In conſecratione autem huius ſacramenti, ſacerdotes omnes voluntaria ſunt inſtrumenta Domini ſaluatoris, isq; tum per ſingulorum, tum omnium illorum ora loquitur: HOC EST CORPVS MEVM, HIC EST SANGVIS MEVS. & vnus quilibet ſacerdos Domini corpus reuerà conficit, & ſimul omnes ſacer-
Signũ amoris Ieſu erga nos ſecũdũ. dotes non niſi idem corpus reuerà conſecrant. Hæc iam de primo Amoris ſigno, quod quidem in hoc venerabili ſacramento Chriſtus ipſe nobis præſtitit, nosq; inſtituit, dicta ſufficiant. Alterum deindè ſignum ex illis poteſt colligi conſecrationis verbis, quibus ait: HIC
Mat. 26. eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorũ. Dixit enim verba hæc, cùm ſanguinem ſuum Apoſtolis & nobis conſecraret in potum, quẽ paulopòſt fuſurus erat, mortem ex amore oppetiturus propter peccata noſtra. Hac charita-
charitas maxima quæ. te nulla vnquã maior comperta eſt, q̃ filius Dei vltrò vitam ſuam neci dedit, & ſua morte à Patris iuſtitia nos mercatus eſt & redemit, quo ſecũ æterna perfruamur vita. Ipſe quidem ſe ipſum & nos humili morte ſua paternæ obtulit clementiæ & miſericordiæ: Pater verò nos cum illo in ipſius, hoc eſt, filij, cæleſtem ſuſcepit & admiſit hæreditatem. Atque eam ob rem
Gemina cur vſus Chriſtus vnius ſacramenti conſecratione. Chriſtus diſcreta vſus eſt conſecratione, vt in memoriam redeamus calicis paſſionis eius, quem ex amore potauit, & quo nos ab ęterna liberauit morte, & à Patre ſuo gratiæ & glorię vitam nobis mercatus eſt. idq; ſacroſancti ſanguinis eius conſecratio nos inſtituit: Corporis autem conſecratio docet nos, teſtatamq; nobis reddit illius erga nos Amoris magnitudinem, dum ſeipſo nos ſpiritaliter cibare ac paſcere dignatur, vt & ipſe in nobis, & nos in ipſo viuamus, vtì ſuperiùs dictum eſt. Mortuus eſt enim ex amore, vt nobis vitam obtineret: viuitq; in nobis, quo æternùm in ipſo viuamus, ſiue viuentes permaneamus. Iſta planè duo amoris ſigna, tãta tamq; immenſa ſunt, vt ea ad plenum capere nemo ſit idoneus: eaq;, quotiès Miſſam auſcultamus, aut ad venerabile ſacramẽtum cõmunicaturi accedimus, nobis imprimere, nobiſcũ cogitare, & charitatis eius meminiſſe debemus, quo noſtrî ipſorũ obliuione capiamur, eiusq; pro honore, omni alieno amori vale faciamus. Et quando patiendum aliquid occurrit, danda nobis opera eſt, vt eius ad memoriam paſſionem reuocemus, eumq; etiã ad mortem vſque in vera obedientia ac noſtrîipſorum reſignatione ſectemur: ita fiet vt illius guſtemus amorem, in quo nos ex omni æternitate abſque vllo initio & elegit & amauit.

¶ Quatuor quædam argumenta æternæ erga nos charitatis DEI.

CAP. IX.

HVius autem æternæ illius charitatis quatuor quædam mihi argumenta ſeſe offe-
I. runt, eaq; tam ſublimia, tamq; ingentia, vt omnis ſacra ſcriptura ab initio in eis radicata ſit. Primũ eſt, quòd ex charitate condidit Deus hominem ad imaginẽ &
II. ſimilitudinẽ ſuam. Secundum, quòd Dei filius, æterna ſapientia ex amore humanam ſumpſit naturam, ſuam illi perſonam imprimens. Tertiũ, quòd idem Dei filius IESVS
III. Chriſtus, ex charitate mortuus eſt, & ſuo nos redemit precioſo ſanguine, atque in baptiſmo à cunctis nos peccatis abluit: ficq; ſupra naturam noſtram in ſpiritu charitatis ſuæ nos

ſibi coniunxit & vniuit. Quartũ eſt, quòd carnem & ſanguinem ſuũ, & quicquid ex noſtra aſſumpſit natura, adeoq; totũ id quod eſt, DEVS & homo, in cibũ potionemq; nobis contulit, vt ipſe in nobis, nosq; perenniter in ipſo maneamus. Agè iam diligenter hæc quatuor attende, me ea ſuſiùs explicante. DEVS quidẽ ab æterno dilexit mundum, idq; intantùm, vt filium ſuum vnigenitum hiſce quatuor nobis dederit modis. In quorũ primo ſacræ nos docent literæ, Deum Patrem cæleſtem cunctos creaſſe homines ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Imago quidẽ eius, filius eius eſt, qui ipſius æterna eſt ſapientia, in qua (vt D. Ioannes Euangeliſta teſtatur) viuunt omnia. Quod factum eſt, inquit, in ipſo vita erat: & hęc vita nihil eſt aliud, quàm imago Dei, in qua DEVS ab ęterno cognouit omnia, & eſt cauſa creaturarum omnium: itaq; imago hæc, quæ eſt filius Dei, ante creata omnia, æterna eſt. Et ad hanc æternã imaginẽ nos omnes conditi ſumus. Enimuerò ſecundũ excellentiſſimã animæ noſtræ portionem, quę eſt ſupremarũ virium noſtrarũ origo, ceu viuidum ac æternum facti ſumus ſpeculum DEI, cui is ſempiternã ſuam impreſſit imaginem, quodq; nullam aliam vnquã recipere imaginem poteſt. Et hoc ſpeculum diuino vultui ſemper propoſitũ manet: atq; ea re cũ imagine, quam ſuſcepit, etiã ipſum fit æternum. In hac ęterna imagine, id eſt, in filio, cognouit nos Deus in ſeipſo, & antè quàm creati eſſemus, & nunc in tempore quãdo ad ipſum cõditi ſumus. Hæc imago in cunctis hominibus & eſſentialiter & perſonaliter ineſt, & ſingulus quiſq; totã eam & integrã ac indiuiſam habet: nec tamẽ ſimul homines vniuerſi plùs indè, quàm vnus aliquis, habent. Atque hac ratione omnes nos vnum ſumus, vniti in æterno exemplari noſtro, quod eſt imago Dei, & omniũ noſtrũm & vitæ & eſſentiæ noſtræ origo, in quo creata eſſentia & vita noſtra ſine medio tanquam in cauſa ſua æterna dependet: neq; tamen vel ipſa creata eſſentia noſtra fit Deus, vel imago Dei fit creatura. Nos enim creati ſumus ad imaginem, id eſt, vt Dei imaginem ſuſcipiamus. Ipſa aũt imago increata, & æterna eſt, & filius Dei omnipotẽtis. Et hæc imago in Eſſentia Dei, eſſentia eſt & eſſentialiter: & in natura prorſus eadem natura. Et ipſa natura fœcunda eſt, & in hac fœcũda natura Pater in Filio, & Filius in Patre eſt. Sed in Patris ſubſtãtia Filius filialiter & ingenitus ineſt, tanquã intùs permanens paternæ naturæ fructus: habetq; ſe illic natura & paternaliter ſemper gignendo, & filialiter abſque intermiſſione naſcẽdo: ſed in ipſa natiuitate Filius altera perſona eſt, perenniter ex Patre proficiſcens ſiue exiens: & Spiritusſanctus tertia perſona eſt, tanquam ardẽs vtriuſque Amoris incẽdium, in creaturas omnes ad id paratas promanans. Et ſuprema quidem animæ noſtræ portio, nunquã non parata eſt, cùm ſit prorſus nuda, & formis ſeu imaginibus vacua, in ſuũ ſemper principiũ intuens ac propendens. Atque eam ob rem æternũ ac viuidũ eſt Dei ſpeculum, iugiter abſque ceſſatione æternam ſuſcipiens generationẽ filij, & ſacroſanctæ Trinitatis imaginem, in qua totũ ſeſe cognoſcit Deus, quicquid eſt tam ſecundũ perſonã, quàm eſſentiã. Siquidem imago hæc, vt antè dixi, in eſſentia eſt eſſentia, & in ſingulis perſonis totum id quod illæ ſunt in natura: atque hanc eandem imaginẽ nos omnes tanquã vitam æternam ſine nobiſipſis ante noſtri creationẽ habemus in DEO: poſtquã autem creati ſumus, eadem ipſa imago noſtræ eſſentiæ, vt ſic dicam ſupereſſentia eſt & vita æterna: habetq; hinc animæ noſtræ ſubſtantia tres quaſdam proprietates, quæ tamen natura vnum ſunt. Prima proprietas, eſt eſſentialis & imaginũ expers nuditas, qua nos Patri, eiusq; diuinæ naturæ ſimiles ac vniti ſumus. Altera proprietas, ratio ſuperior animę dici poteſt, quæ eſt claritatis ſpeculum, in quo nos DEI filium æternam veritatem ſuſcipimus: & in claritate quidem ſimiles ei ſumus, in ſuſceptione autem vnum cũ illo ſumus. Tertiam proprietatem, ſcintillam animæ appellamus, quę eſt animæ naturalis quædam introrſùs in ſuam originem propenſio, in qua nos Spiritum ſanctum, Dei charitatem ſuſcipimus: & in propenſione quidem, ſanctoſpiritui ſimiles ſumus: in ſuſceptione autem, vnus cum Deo ſpiritus & vnus amor efficimur. Tres iſtæ proprietates, vna ac indiuiſa animæ ſubſtantia ſunt vitale fundũ, ac origo virium ſupremarũ. Hæc autem ſimilitudo, iſtæq; proprietates ex natura in nobis omnibus inſunt: ſed peccatores in proprio ipſorum fundo ob vitiorum craſſitudinem latent. Quãobrem ſi regnum Dei intra nos latens ſentire ac experiri velimus, foris & intùs vita virtuoſa & benè ordinata præditi ſimus oportet, Chriſtumq; in vera charitate modis omnibus ſectemur, ita vt gratia, charitas & virtutes in ſupre-

IIII.

Ioan. 3.

Ioan. 1.

Quale ſimꝰ Dei ſpeculũ.

vnũ qui oẽs ſimus.

Aiæ portiõ ſupremaq; affecta.

Proprietates q̃dã tres.

I.

II.

III.

Luc. 17.

mam noſtrî partẽ, in qua viuit regnatq; DEVS, nos euehere ac ſuſtollere queant. Eam enim, quæ Deus eſt, beatitudinem nulla neq; arte, neq; ſubtilitate vel acumine in lumine naturali abſq; Dei gratia cõtẽplari vel ſentire valemus. Atq; hac de cauſa Deus oñipotẽs ſupremas animæ vires ad ſuî capeſſendã ſimilitudinem, putà gratiã & dona ſua, condidit, quibus nos ſupra naturam ſubleuamur ac renouamur, eiq; per charitatẽ & virtutes efficimur ſimiles. Porrò per ſupernalẽ hanc, quam per gratiam & virtutes habemus Dei ſimilitudinẽ, memoria noſtra in imaginibus vacuam nuditatẽ, intellectus in ſimplicẽ veritatem, & voluntas in diuinam ſuſtollitur libertatem: ficq; Deo per gratiam & virtutes ſimiles ſumus, & ſupra ſimilitudinem in beatitudine vniti ſumus. Et hoc primũ amoris ſignum, eſt declaratũ humanæ naturæ à Deo, cùm nos ad imaginem conderet & ſimilitudinẽ ſuam. Atquì vbi Adam primus homo, diuina violata iuſſione, immorigerum ſe præſtitit, mox per peccatum diſſimilis factus eſt, amiſitq; paradiſum & introitum regni Dei, nòsq; vuà omnes cũ illo. Et hinc alterum manauit amoris argumentũ, nobis omnibus præſtitũ à Deo, nempe quòd vnigenitum filium ſuũ noſtram voluit naturam ſumere, ac noſtrî ſimilem mortalẽ, & omnium noſtrûm fratrem fieri. Et ipſe quidem filius ſeſe abiecit ac humiliauit, nos autẽ extulit: ſeſe pauperem, nos diuites fecit: ſe contemni paſſus eſt, & nos honore affecit. Sed quanuis ſeſe humiliârit, non tamen priſtinam amiſit dignitatẽ ſiue nobilitatẽ: ſiquidem aſſumpſit quod non erat, manens quod erat. Manſit eñ Deus, & homo factus eſt, vt homo fieret Deus. Induit autem ſe omnium noſtrûm humanitate, tanquã ſi REX quiſpiam, familiæ vel ſeruorum ſuorum veſtibus ſe induat, idemq; humanæ naturæ veſtimentũ nos cum illo commune habemus. Attamen animã & corpus, quod ex puriſſima accepit virgine MARIA, ſupra oñia veſte regia, id eſt, diuina perſona ſua ſingulariter induit: quæ veſtis nulli, præterquã ipſi ſoli, competit ex natura, cùm ſit Deus & homo ſub vna perſona. Quod ſi ea nos quoq; vnà cum ipſo veſtiri debeamus, id per gratiam eius fiat neceſſe eſt, vtì videlicet tantoperè illum amemus, vt noſipſos abnegare, & creatam perſonã noſtram excedere vel tranſcẽdere queamus: ita enim cum illius, id eſt, æternæ veritatis perſona vniemur. Conſtat eñ, oñes nos ex natura naſci filios iræ, & homicidas ac inuaſores regni Dei, idq; per protoplaſtum Adamũ, qui DEO nõ obediens, gratiam perdidit, quam ad omniũ noſtrûm, ex ipſo in humana natura naſciturorũ, vſum acceperat. Cuius expiandi cauſa peccati, miſit nobis Pater filium ſuum, & Filius noſtram ſumpſit naturã, & Spũſſancti operatione Filij DEI in noſtra natura natiuitas perfecta eſt. Sed id noſtris abolendis peccatis neutiquã ſatis fuit. Volebat enim Pater vlciſci peccatũ ſecundũ iuſtitiæ rigorem. Ideoq; filium ſuũ pro peccatis noſtris neci dedit, & Filius ad mortem vſq; illi fuit obediens, ſanctus aũt Spiritus opus illud charitate cõſummauit. Atq; hoc tertium eſt Amoris documentum, putà quòd Filius Dei ſua nos morte reſtituit libertati, & precioſo ſanguine ſuo, in conſpectu Patris ſui nos mercatus eſt ac p nobis ſatisfecit, ita vt per illius mortem, nos vitam adepti ſimus. Abluit enim nos fonte illo ſanguinis & aquæ, ex illius latere manante: quorum altero, id eſt, ſanguine, redempti ſumus: & alteri, id eſt, illius ſpiritui, per charitatem vniti ſumus. atque hac ratione ſemper in illo manemus, quippe qui in eo ſpiritalis vita ſumus. Id quod Aqua illa ſignificat, quę in calice vino miſcetur in ſanguinem cõſecrando. Deſignat enim aqua illa vino cõſecrando vnita, Chriſti populum ipſi vnitum, & in ipſius viuentem ſanguine. Hanc nanq; vitam habere vel ſentire nemo poteſt, niſi homines Chriſtifideles, Chriſto per charitatem vniti. Sequitur hinc quartum amoris argumentũ, relictum à Chriſto electis amicis ſuis, in ipſo viuentibus: quod quidem in hoc ſatis poteſt animaduerti, quòd eos præclarè alit ac ſuſtentat cibo potuq;, id eſt, corpore & ſanguine ſuo, quæ iure ad ipſos duntaxat pertinẽt. Dicit enim Dominus IESVS: Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo: nec morietur, ſed viuet in æternum: Quod eſt de ſpiritali vita intelligẽdum, quemadmodùm angeli & beati in cælis viuunt, qui & ipſi Chriſtum abſque ore vel dentibus edũt ac bibũt. Chriſtus nãq; viuus eſt panis cæli, miſſus à Patre in mũdum, quem nos cum amore edimus ac bibimus in ſpiritu noſtro, ſicut & angelici hominumq; ſpiritus in cælis, & vt ipſe Chriſtus omnes nos ſua charitate in ſe tranſmutat. Et qui ſic mãducant & manducantur, ęternam ac beatam in Chriſto vitam habẽt, licetq; illis ſemper edere ac potare, quotiès cum

Amoris Dei erga nos ſignũ I. qui declaratum.

Quî II.

Cur & qui Deus homo factus.

Ephe. 2. Gen. 3.

Quî III.

Quî IIII.

Ioan. 6.

cum amore dilecti sui Domini IESV reminiscuntur. Et ij ipsi tamẽ maiori huius sacramenti desiderio tenentur, & ad id suscipiendũ cæteris hominibus habiliores paratioresq; sunt: quandoquidem sanctæ Ecclesiæ amant instituta, cultum & exercitia, sicut Christus ipse ad suũ honorẽ & populi sui vtilitatem constituit atque decreuit: Atque hac ex causa in gratia & virtutibus foris & intùs iugiter proficiunt & augescũt. Quod enim habent intùs in spiritu, id totũ etiã foris in venerabili accipiunt sacramento: atque ita sancti quidẽ sunt suscipiendo, sed sanctiores habendo, & sanctissimi habendo pariter & suscipiendo. Porrò qui hoc præstantissimũ sacramentũ in mortiferis positi peccatis indignè sumunt, iudiciũ sibi sumunt, & damnant seipsos: Qui autẽ neque in spiritu, neque in sacramento id accipiunt: corã Deo mortui sunt, vtpotè q in sola viuũt natura sine gratia. Deniq; qua ratione ipsum sumere & manducare, ac manducari debeamus, dictum est superiùs. 1.Cor.11.

¶De causa, quamobrem Christus tectũ sese dederit in hoc Sacramento, non ea forma cõspicuum, vt tum erat in terris, & est hodiè in cælis: & quare sub Panis ac Vini specie se p̃beat. CAP. X.

AT verò perplures hodiè reperire est homines rudes, minimeq; intelligentes, qui tamen ipso Domino IESV, ipsa Dei æterna sapiẽtia velint esse prudentiores. Scisciantur enim & secũ cogitant, quãobrem Christus in sacramento latentem & abditũ, nõ manifestũ ac nudũ, vt tum erat, hodieq; in cælis est, sese reliquerit. Quibus scripta diuina planè respõdent, Opera Domini vniuersa bona valdè: &, Quę à Deo sunt, ordinata sunt. Et Esaias Propheta: Habitãtibus, inquit, in regiõe vmbræ mortis, lux orta est eis. Quæ lux Christus est: & vt sanctus affirmat Ioannes Euãgelista, Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam nõ compræhenderunt. Paulo eñ apostolo teste, Videmus nunc per speculũ in ænigmate, sed in vita æterna facie ad faciem videbimus gloriam Domini nostri IESV Christi: & perspicuè eum cognoscemus, sicut & cogniti sumus ab ipso. Hic verò in fidei lumine cognoscere eum licet, vt eum sancti cognouerunt Apostoli & antequàm moreretur, & postquàm resurrexerat. Videbant eñ illi hominem, & DEVM credebant, in ipsoque homine latentem diuinitatem. Sic etiam nos oculis externis venerabile conspicimus sacramentum, & credimus in eo CHRISTI corpus latere: quod si in ea gloria & claritudine, qua est in cælis, cerneremus, ferre non possemus. Mortales eñ habemus oculos, & ex sola corporis Dñici claritate conspecta, nedũ visu, sed cunctis etiam sensibus destitueremur. Quanta verò & quàm vltra oẽm captũ ingens est cũ animæ, tum diuinitatis eius spiritalis claritudo? Sciendũ est igitur, & Dominũ nostrum IESVM Christum, & dona omnia, in quibus spiritalis vita nostra cõsistit, sacramentis & externis quibusdam sensibilibus signis tecta ac inuoluta esse. Sic sacrum baptisma, quod est vitæ æternæ ianua & aditus, aqua & verbis eò pertinentibus completur: itemq; plura alia multimoda dona, quæ nobis à Christo in sancta Ecclesia conferuntur, specialibus quibusdã modis velantur ac obtẽguntur, putà chrismate, oleo, verbis, factis, signis, sacramẽtis, debito administrãdis ordine, ita vt quisq; opus habet. Maximè autem Dominus donorũ omniũ Christus IESVS, carnem & sanguinem suũ virtute verborum suorum nobis largitur tecta ac latentia in venerabili sacramẽto: ita vt quantùm ad cuncta illius (id est, Dei) dona attinet, in firmà fide, nõ dilucida glorioq; contemplatione seu visione ambulandum nobis sit. Integra nanq; fide æternam meremur contemplationem. Quæ cùm ita sint, stolidos eos esse perspicuũ est, qui vitam æternam, Deiq; gloriam in tempus, vel tempus in æternitatem adducere moliuntur, quum vtrunq; sit impossibile. Si eñ Dominum Deum nostrum, vt est in cælis, cõspiceremus: neque possibile, neq; humanum foret, vt eius carnem ederemus, & biberemus sanguinem. At nunc sacramentum ipsum dentibus manducamus, & in ipso sacramento secũdum animas nostras carnem eius edimus & sanguinem potamus, idq; per fidem & charitatem: sicq; nos ei vnimur, & ipse nobis. Et hanc amicabilem vnionem Christus Dei sapientia suo spiritu excogitauit & adinuenit, & re ipsa ac opere veritatis impleuit, sicutì antè à mundi exordio sub figuris & similitudinibus culta & exercita fuerat. quamobrem amabilem hanc, qua Christus nobis omnibus Gene.1. Roma.12. Esa.9. Ioan.1. 1.Cor.13. Sacris & signis externis q̃ cur nobis velata. Stoliditas quorũdam quanta.

coniungi appetit, vnionem cõsideres & attendas velim. Enimuerò omnes illæ, quæ sacerdotibus toto terrarum orbe propositæ sunt, hostiæ in altari, priusq; cõsecrentur, cũctæ vna panis substantia sunt: prolatis autem cõsecrationis verbis, Dei virtute, panis substãtia in corporis Christi substantiam transfertur: quæ est eadem substantia, idemq; corpus quod in cælis est, quod nos omnes communiter in sacramento accipimus. Secundũ substantiæ autem modũ & in ipsa substantia, simul suscipimus quicquid ei essentialiter vnitum est, putà longitudinem, latitudinem, & magnitudinẽ: & quicquid ad corpus pertinet, quatenùs cũ substantia vnum est. Ita ergo per sacramentum corpus Domini in terris, locis, templis omnibus adest: sicq; eum varijs modis & eleuare ac reponere, seruare & circunferre in pyxide vel ciborio, accipere item & dare valemus. Vt autem in cælo cum manibus, pedibusq; & mẽbris suis omnibus, sub angelorum sanctorũq; conspectu, in plena residet gloria: ita locũ nõ mutat, sed semper præsens manet. Et hac ratione nunquã eũ suscipere possumus. Enimuerò post extremi diem iudicij, vbi cum glorioſis corporibus nostris ad cælum venerimus, omnes cum eo & apud ipsum erimus, & corporeis oculis nostris gloriosam eius faciẽ cõtemplabimur, externisq; auribus gratissimam atq; dulcissimam eius vocem audiem⁹: indè verò cor oẽsq; sensus nostri, illius gloria complebuntur, ita quòd præ gaudio & amore, & nos in eum, & ipse in nos colliquescet. Quæ tãetsi minima est cæli gloria, eo quòd externa & sensitiua est, dum tamen hìc sumus, Dei vultum in eiuscemodi claritate conspicere non possemus, eo q̃ sensus nostri præ imbecillitate id ferre non possint. Donec igitur hìc viuimus, in Christiana fide ambulandum nobis est, & ipsum venerabile sacramentum cum deuotione, reuerentia, & amore suscipiẽdum, quo post huius vitæ curricula, æternam gustemus ac experiamur beatitudinem.

Cur hìc in fide ac spe, non specie, ambulãdũ.

¶ De differentia communicantium, partìm ad æternam salutem, partìm ad exitium sempiternum. ac primũ, de primo communicantium genere. CAP. XI.

Cõmunicãtium genus primum.

SED nunc communicantiũ, tam spiritalium siue Ecclesiasticorum, quàm secularium, diuersitatem ac differentiam explicare aggrediamur. Primũ horum genus, à quibus exordiri placet, homines sunt ex natura molli corde: quos cùm diuina tangit gratia, si hanc ipsi sequantur, eiq; morẽ gerant, affectus & desiderium siue appetentia eorũ vsqueadeò humanitatis Christi amore incalescit ac permouetur, vt nullo negocio, quicquid mundus habet, contẽnant abdicentq;, vtì dilecto suo pro desiderij sui appetitu & motu vacare queat. Et quia propiùs ad DEVM sese adiungere, quàm in venerabilis perceptione sacramenti, non possunt: per pium ac deuotũ amorem, & implacabile erga ipsum venerabile sacramentũ desiderium, quadã corripiuntur impatientia, ita vt interdũ amentes sese fore, aut perditum iri putẽt, si non liceat sanctissimũ percipere sacramentũ. Huiuscemodi homines, rari sunt: & vt plurimùm fœminæ aut virgines sunt, rarò viri: quandoquidem mulierum est mollior natura, & in spiritu necdum sunt subleuati ac illuminati: vndè etiam exercitatio eorum sensualis est & appetitiua, & Domini IESV humanitate prorsus depicta: neque, quemadmodùm Dominus IESVS in spiritu absq; sacramẽto suscipi queat, sentire vel intelligere possunt. Quæ causa est, quòd intùs pro desiderio ac appetitu erga Dominum languent: nec quisquam eos sedare aut pacatos reddere, & vel consilio vel auxilio leuare potest, donec ipsum percipiant sacramentũ. Quo percepto, tranquilla eis sunt omnia, & dilecto suo in quiete, gustu spiritali, & copiosa suauitate, corpus animamq; afficiente, vacant: idq; tantisper, donec gratia & exercitatio in natura & cunctis animæ viribus renouetur. Tum enim rursus appetitu, desiderio, impatientia laborant haud secùs, quàm si nunquàm antè communicassent. Interìm cordibus hiscunt ac inhiant non aliter, quàm si mente capti sint, vt denuò liceat communicare. Istos non absurdè quispiam regulo illi Euangelico comparârit, obsecrãti Dominum, vt descenderet Capharnaum, & sanaret filium eius, iam iamq; moriturum. Cui Dominus respondit: Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Ad quem Regulus: Descende, inquit, Domine, priusq; moriatur filius meus. Nõ credebat posse Dominum curationis beneficium præstare filio suo, nisi secùm domum abiẽs, manus

Quali deuotioni potiùs fœminę, q̃ viri, deditæ.

Ioan. 4.

nus filio imponeret, aut aliud aliquod ſignum faceret, quo filius ſaluti redderetur. Ita etiã iſti amore correpti ſunt venerabilis ſacramẽti, quod verum eſt Dominici corporis inibì verè præſentis ſignũ: ideoq; ob ipſius deſiderium & appetentiam, impatiẽtia laborant & languent, clamantq; tum ad ſacerdotem, tum ad Dominũ: Deſcende Domine in venerabili ſacramento in domũ meã, priusq̃ amore moriar. Iſti, quãdiu hic mũdus durat, magnanimi & fidẽtes ſunt, nec de magnis peccatis ſibi cõſcij, & à Domino libertate donati ſunt. Quãobrẽ licebit eis, Dominicis atque etiam alijs diebus, quando obtinere poterunt, ad ſacramentum accedere. Quod ſi eis denegatum fuerit, cogitent id Dei fieri voluntate, animoq; attendant & cõmemorent id, quod Dominus Regulo reſpondit: Vade, filius tuus viuit. Ea em̃ anima, quæ credit, amat, appetitq; venerabile ſacramentũ accipere, plena gratia eſt, & viuit in Deo, & Deus in ea. atque his ſeſe interim cõſolari debent vt meliùs poterunt. Huius generis homines om̃es, complexione vel habitudine molles, & natura procliues ſunt: quo fit, vt dum orare, aut in Chriſti humanitate cum amore & delectatione ſeſe exercere volũt, facilè non nunquã, velint nolint, affectu carnali cõmoueantur. Siquidem eorum exercitatio etiamnũ ſenſualis eſt, & viuit in carne ac ſanguine. Tum verò quo magis ad ſeſe & corporis inordinatam motionem reſpiciũt, eo ampliùs hæc increſcit, naturamq; inordinatè & ad vitia concitat. Quòd ſi ſuperare, naturãq; ſuam in Dei ſeruitio mundã & incõtaminatam ſeruare velint, ſuijpſorum obliti, aſpectum ſuum om̃em ad eum quem amant, transferant atq; cõuertant: ſicq; illius imagine in corpore, anima, ſenſibus & corde replebũtur: fientq; mundi & caſti, & quicquid eis poſſit eſſe detrimento, vincent.

Affectui carnali quõ & pij quidam obnoxij.

¶ De ſecundo communicantium genere. CAP. XII.

ALterum communicantiũ genus, priori ſublimius eſt: & ſunt homines ſubtiles & intelligẽtes ſpiritu, & ſimul etiam natura procliues in libidinem. Cumq; iſti Dei gratiam accipiũt, & in ea perſeuerãt, ſæpiùs eis pugnandũ & decertandũ eſt, eo q̃ caro ſit aduerſa ſpiritui: atq; eã ob rem vitã ſibi aſſumũt & eligunt introuerſam, exercentq; ſe in ſpiritu coram Deo: ſicque tentatiões & motus omnes, in carne & ſanguine exiſtentes ſiue inſurgentes, deuitant. Et ſi maiori fide, ſpe & fiducia Deo, quàm ſuis exercitijs aut actionibus innitũtur, in diuino lumine ſupra ratiõis captum eleuãtur: vbi ſi in diuino maneãt ſuſpenſi ac erecti lumine, magisq; ſpectent & appetãt quod rationem excedit & eſt incomprehenſibile, quàm quicquid ratiõe apprehendere ac reperire queãt: iam fides eorum perfecta eſt, & charitas in eo quo oportet fundata eſt fundo: ipſiq; liberi ſunt, & Deum ac veritatem & virtutum omnium radices cognoſcũt. Interim tamen viuit in eis natura, caro & ſanguis, & naturæ appetitiões, torpor, deſidia, & quaſcunque priùs ſenſerunt, inordinatæ propenſiões. Atqui dum iſthæc in ſe ſentiunt & animaduertũt, mox deſerũt & contemnunt in ſeipſis, quicquid Deo & ſpiritui ipſorũ aduerſum eſt, & quęcũq; eis impedimẽto ſunt aut officiũt, quo minùs quæ ſunt viciniora ſaluti & perfectiora, proſequãtur: propudiataq; ſenſualitate, cum fide, deuotiõe, ac humili prece, intrò in ſpiritu ad Deum præſentẽ confugiũt, ſicut & Apoſtolus fecit, carnis tentatiõe pulſatus. Ibi nanq; Domini ſpiritus humilibus reſpõdet precibus, Dei gratiam cũctis vincendis ac debellãdis tentatiõibus ſufficere, & quòd in infirmitate virtus perficiatur in cunctis decertantibus, & cum obſecratiõe ad DEVM in ſuo præſentem ſpiritu, intrò cõfugientibus. Hoc genus hominum ſimile eſt cẽturioni illi, cuius fit mẽtio in Euãgelio, qui ſpiritu quidem credebat, ſed ethnicus erat & incircũciſus corpore. Habuit autem ſub ſe centum milites, ipſius imperio ſemper parentes: eratq; illi puer vnus paralyticus, malè vexatus, pro cuius curatiõe Dominum rogauit. Reſpondit autem ei Dominus: Ego veniam, & curabo eum. Et cẽturio: Non ſum, ait, dignus Domine, vt intres ſub tectũ meũ: ſed tãtùm dic verbo, & ſanabitur puer meus. Quibus audi tis, gratulabatur Dominus de fide illius: & eadẽ hora ſanatus eſt puer eius. Eundem in modum, quãdiu homines iſti impudicas & obſcœnas ſentiũt naturæ propenſiões, & affectum erga libidinem ſeu corporis voluptatem, tãdiu amor & affectus erga Chriſti humanitatem velut medio interiecto, præpeditur: atque interim puer, id eſt, natura corporea DEO & ſpiritui ſuo aduerſa eſt, & malè vexatur à diabolo, eo quòd ſpiritum cum amore & affectu vel

Gal.5.

Fides q̃ aut quorũ, quî perfecta ſit.

2.Cor.12.

Matth.8.

appe-

appetentia in Dei cultu ac famulatu ſequi detrectet. Dum igitur iſthæc perſeuerat cõcertatio & pugna, nullo iſti de quibus agimus, flagrãt affectuoſo venerabilis ſacramẽti deſiderio vel appetitu, ſed dicũt humili corde: Domine, immũdus ſum, neque dignus ſum, vt ſacroſanctum corpus tuum in ſacramẽto intret ſub tectum ſordidi corporis mei: quinetiam omni honore bonis oĩbus, & oĩ conſolatiõe, quæ homines boni in te experiũtur, indignus ſum. Quapropter lugẽdum ſemper & plorãdum eſt mihi, & firma fide ambulandum in cõſpectu tuo. Et licèt miſer, pauper ac deſolatus ſum, te tamẽ neutiquàm derelinquam: ſed clamabo & obſecrabo continenter, donec tua gratia & mea fide ſeruus meus ſalutem cõſequatur. Tum verò te laudabo, tibiq; ſeruiam corpore & anima, & meipſo toto, & cunctis viribus meis. Ita nimirùm viuũt homines ſpiritales alterius generis, DEO illis prioribus gratiores & acceptiores. Nam tametſi infirmi ſunt & corporis tentationibus vexantur, etiam ſine cõſolationis & dulcedinis diuinæ perceptione, attamen in ſpiritu pleni ſunt fide, deuotiõe & amore diuino. Et quia crebra illis ineunda certamina ſunt aduerſus dæmones, carnem propriam, & mũdum: efficaci opus habẽt in ſpiritu alimonia, qua freti, cuncta ſuperẽt. Ea autem eſt corpus Dominicum in ſacramẽto, quod ſemper accipere debebunt, quotiès vel ex monaſtici ordinis inſtituto, vel ſuo officio, vel aliorum ſpiritalium hominum, apud quos degunt, bona conſuetudine poterunt.

Infirmorũ & tẽtationibus obnoxiorum cõſolatio.

¶De tertio communicantium genere. CAP. XIII.

TErtij generis boni homines, qui iam ordine ſequũtur, præcedẽtibus longè ſanctiores ſunt, & tã in natura quàm ſpiritu ſubleuatiores. Iſti ſunt homines introuerſi, qui per Dei gratiam in ſua introuerſione ſubleuato ac libero ſpiritu ambulant coram facie Dñi, ipſo ſpiritu poſt ſe intrò trahẽte cor, animam, & corpus, oĩnesq; vires corporeas. Huius generis homines tum ſpiritus, tum naturę ſuę potẽtes ſunt: atque ob id veram pacem adepti ſunt. Licèt enim interim in natura impugnentur, citò tamen victores euadunt, eo quòd nulli vitiorum motus in eis perdurare queant. Vera nanq; Dei notitia prædíti ſunt, id eſt, tam Diuinitatis quàm humanitatis illius: atque hãc cognitionem in ſua quidem introuerſione, ſpiritu imaginibus vacuo, & nudo amore ad Diuinitatis naturam ſubleuato, exercent: in extrouerſione autem, intimo cordis amore, Chriſti humanitati conformato: quantoq; plùs cognoſcũt & amant, tanto ampliùs guſtãt & ſentiũt: & quo plùs guſtant & ſentiũt, eo magis appetũt, deſiderãt, quærunt, perſcrutãtur & experiuntur, quod corde, anima & ſpiritu diligũt. Hos non ineptè ſimiles quis dixerit Zachæo illi, cuius apud Lucã mentio fit, cupienti videre Dominum IESVM & quiſnam eſſet, ſed non valenti præ turba, eo quòd ſtatura puſillus eſſet: atque eam ob rem pręcurrenti, & in ſycomorum arborem aſſcendenti, quà IESVS tranſiturus erat. Quò cùm veniſſet Dominus, viſo homine, dixit ei: Zachæe, feſtinans deſcende, quia hodiè in domo tua oportet me manere. Ille verò Dominum excepit gaudens in domum ſuam, aitq; ad Dominum: Eccè dimidiũ bonorum meorum Domine do pauperibus: & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplũ. Cui Dominus reſpõdit: Quia hodiè huic domui ſalus facta eſt, eo quòd & ipſe [ſpiritu] ſit filius Abrahæ. Per fidem nanque aſſcendẽs, IESVM quem cõcupierat, vidit & cognouit: atq; ex obediẽtia deſcendens, IESVM cognitum & amatũ humiliter recepit in domum ſuam: pſuſaq; liberalitate res ſuas elargitus eſt, & iniuſtè parta, quadruplici reſtitutiõe diſſoluit: ſicq; iuſtificatus eſt. & hæc illius vita & nomen eſt, atque ob hoc ipſum ſanctus eſt & beatus, manetq; Chriſtus in eo, & hic in vita temporaria, & poſtmodùm in æterna. At nũc animaduertas, quæſo, vt illi de quibus antè dixi, iſtis ſimiles ſint. Cupiũt eñ videre IESVM, quiſnam ſit: ad quod tamẽ oĩs ratio & lumẽ omne naturale, nimis anguſtum, nimisq; breue & exiguũ eſt. Anteuertũt igitur & præcurrũt turbas oĩes, & omnem creaturarum multiplicitatem: atque per fidem & charitatem, in ſummũ mentis ſuæ faſtigium cõſcendũt, vbi ſpiritus abſque imaginibus & impedimẽtis in ſua cõſiſtit libertate, & iſtic Dominus IESVS in ſua diuinitate cõſpicitur, cognoſcitur & amatur. Semper eñ illic liberis ac ſubleuatis ſpiritibus, in ipſius amore ſeipſos excedentibus, præſens eſt, manatq; ac profluit plena cum gratia: ſed eorum vnicuilibet ipſe dicit, Feſtinãs deſcẽde. Præcelſa nãque ſpiritus libertas, non niſi

Introuerſi.

Vera Dei notitia ꝑditi q.

Luc. 19.

cognoſci Ieſus q poſſit.

niſi in humili ſiue ima animi obediẽtia præſtare poteſt. Itaq; DEVM & hominem exaltátum ſupra oñia, & humiliatũ infra oñia, me cognoſcas & ames oportet: ſicq; me guſtabis, vbi te ſupra oñia, atque etiam ſupra teipſam, in me ſuſtulero. Et tunc venire me oportebit in domum tuam, tecumq; & intra te manere & commorari, teq; viciſſim mecũ & in me. Hoc verò poſteaquàm iſtiuſmodi aliquis agnoſcit, guſtat & ſentit, feſtinus deſcẽdit in ingẽtem ſuijpſius cõtemptionem ac vilipẽſionem, & cum vera vitæ ſuæ cunctorumq; actuum ſuorum diſplicẽtia, corde humili ſic dicit: Non ſum dignus Domine, ſed planè indignus, q̃ glorioſum corpus tuũ in ſanctiſſimo ſacramẽto recipiam in vitioſam multisq; peccatis obnoxiam corporis & animæ meæ domum. Sed eſto mihi propicius Domine, & miſerere miſerrimæ vitæ meæ & omniũ culparum ac defectuum meorũ. Donec igitur homines eiuſcemodi ſeipſos, ſua vitia & errata, & quantũ adhuc ſibi deſit cõſiderant: tam diu diſplicẽt ſibijpſis, exercentq; ſeſe in oculis Dei in amoroſo timore, humili ſuî contẽptione, & in ſpe vera. & quatenùs quidem hoc pacto in ſui ex vera humilitate diſplicẽtiam atq; aſpernationem deſcendũt, hactenùs placẽt Deo, in eiusq; cõſpectum vera cũ reuerentia ac veneratione aſſcendunt. Itaque vita illorum & exercitatio eſt, intrò ſe recipere ad Deum, & foràs progredi ad ſeipſos, id eſt, introuerſio ad Deum, & ad ſeipſos extrouerſio. Introuerſio quidem fit libero erectoq; ſeu ſubleuato ſpiritu ad Deum & in Deum, idq; amãti cum veneratione ac reuerentia: Extrouerſio autem ad ſeipſos, diſplicẽtia eſt ac nihilipenſio ſuijpſorum, qua quicquid bonorum agunt operum, ſiue quicquid pati poſſint intùs & foris, totum nihili ducunt, & nullius putant eſſe precij apud Deum. Atque inter introſpicere & foràs reſpicere, in ſeipſis ſemper ſuî potẽtes manent, ita vt quodlibet horum, quandocũq; placeat, actitare ſeu exercere queãt. Aſpectus eorũ quo foràs reſpiciũt, rationalis ſiue cũ ratione coniũctus eſt, fundatus in charitate, pijs exercitijs, bonis moribus, ſanctis actionibus, in cunctis ordinatus virtutibus, ſemperq; ambulans ſub aſpectu DEI. Quo fit, vt puram ac mundam ſemper retineãt cõſcientiam, creſcãtq; iugiter in gratia, & cunctis virtutibus coram Deo & hominibus quibuſcũq;. Aſpectus autem eorum, quo intrò reſpiciũt, quãdoque rationalis eſt, & imaginibus ac modo prẽditus: quandoq; ratione ſuperior, & imaginum ac modi expers. Quando rationalis eſt, etiam deſiderabundus eſt & plenus ſapiẽtia. Aſſiſtunt em̃ in conſpectu charitatis ac bonitatis diuinæ, vbi oñis addiſcitur ſapientia: ſiquidem veraces, humiles, ac liberi ſunt. Ideoq; Chriſti humanitatem ſibi proponẽtes, hunc in modum ei ſinguli loquuntur: Tu Domine dixiſti, Sine me nihil poteſtis facere. Itemq;: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Rurſusq;: Qui manducat meam carnem, & bibit meũ ſanguinem, in me manet, & ego in eo. Atquì Domine DEVS meus, miſer ego peccator ſum & indignus eſca cæleſti, quæ tu ipſe es. Et tamẽ ipſe peccatori ſibi diſplicenti, & cum dolore & contritione cordis peccata ſua confitenti & incuſanti, tibiq; verè confitenti, tete reliquiſti ac dediſti. Docuiſti enim nos, nõ veniſſe te vocare iuſtos, ſed peccatores, vt agãt pœnitẽtiam, & conuertantur à peccatis ſuis. Quamobrem pia quadam ſumpta audacia ac libertate, meijpſius & omnium culparum ſiue defectuum meorum in tua miſericordia interìm obliuiſcor. Tua nãque eſt illa adhortatio: Venite ad me oñes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tu quoque teſtatus es, panem viuum te eſſe, qui de cælo deſcenderit: & ex ipſo manducantem, viuere in æternum. Tu itidèm fons viuus es, per Spiritum ſanctum nobis ex corde paterno promanãs. Quanto igitur magìs edo Domine, tanto plùs eſurio: & quo plùs bibo, hoc ſitio ampliùs. neque em̃ te vel abſorbere vel cõſumere queo. Sed obſecro te Domine per præſtantiã ac dignitatem tuam, vt tu me potiùs abſorbeas & conſumas, adeò vt tecùm & in te vna efficiar vita, & in tua vita ſupra modos omnes & exercitia in id quod modineſcium eſt, id eſt, modineſciam charitatem tuam, vbi tuijpſius & ſanctorum omnium beatitudo es, memet excedam. Iſthic em̃ ſacramentorum & modorum omniũ, totiusq; ſanctitatis fructum reperio. Sed fructus ipſe per ſacramenta, modos & vitæ ſanctimoniã quærendus eſt. Inuenitur autem ſine modo & menſura in æterna ac immenſa & infinita charitate. Et eternò quidem in nobisipſis manebimus: erimusq; beati, probeq; ordinati in modis glorioſis, & ſingulariter ſinguli pro modo ſeu menſura virtutum & charitatis ſuæ. Supra noſipſos autem Deo perfruemur, & in ipſo

Qui placeãt Deo.

Introuerſio

Extrouerſio.

Aſpectus foràs reſpiciens.

Aſpectus intrò reſpiciens.

Ioan.15.
Ioan.6.

Matth.9.

Matt.11.

Ioan.6.

ſine modo ac ſupra rationẽ in infinita ac immenſa charitate, quæ ipſe eſt, viuemus. Quę qui intelligunt, ſicq; viuunt, ſingulis diebus, modò habere poſſint, Chriſti corporis ſacramentum accipere poterũt. Probè nanq; ordinati ſunt, & gratia ac virtutibus pleni in cũctis exercitijs ſuis, idq; tam foràs quàm intrò ſe recipiendo. Et ipſi tertium obtinẽt ordinem, eumq; ſupremum, dignè ac præcellenter cõmunicantium, eorumq; vita & exercitatio in quatuor cõſiſtit. Primum eſt, puritas conſcientiæ à quibuſlibet peccatis grauioribus. Alterum, ſupernaturalis ſcientia & ſapiẽtia, tã intrò quàm foràs aſpiciẽdo, hoc eſt, tum in cõtemplatione, tum actione. Tertium, vera humilitas cordis, voluntatis, & ſpiritus, in moribus, verbis & actiõnibus. Quartum, mortuum eſſe omni proprietati, videlicet proprietati voluntatis in liberrimam Dei volũtatem, & formis ac imaginibus intellectus inhærẽtibus, in formarum ac imaginum expertem veritatem, quæ Deus ipſe eſt. Nuda ſiquidem mẽtis ſimplicitas, diuinitatis habitatio eſt. Iſthæc quatuor, beatiſſimæ ſemper virginis MARIAE vita fuere & exercitatio, quãdo DEVM ac Dominum noſtrum cõcepit. Fuit eñ virgo intemerata atque puriſſima, & plena Dei gratia. Fuit itèm in percõtando ac reſpõdendo angelo Gabrieli, à quo veritatem penitùs didicit, ſapiẽtiſſima atque ſcientiſſima. Fuit etiam ex ipſo fundo humilima, & hoc ipſo Dei filium è cælis in hanc miſeriæ vallem attraxit. Denique voluntati ſuæ propriæ penitùs emortua fuit. Vndè ait: Eccè ancilla Domini, cuius voluntas mihi eſt optatiſſima, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Quod cùm audiſſet Spiritusſanctus, intãtùm reſpõſio hęc diuinæ arriſit charitati, vt nobis DEI filium mitteret in glorioſę virginis aulam, per quẽ ab omni languore liberati ſumus. Agè animaduerte iam & diſce ab hac ſacratiſſima virgine, quæ licèt præ creaturis oñibus electa eſſet in Dei genitricem, & cæli ac terræ reginam: attamẽ elegit eſſe ancilla Dei & totius mundi. Atq; ea re poſteaquàm Dominũ conceperat, abijt in montana cum feſtinatiõe tanquàm humilis ancilla, officioſè ſeruitura S. Elizabeth matri præcurſoris Domini, donec eum pareret. Ipſe itidèm filius eius Dominus noſter IESVS Chriſtus Deus & homo, cõſecraturus ſanctiſſimum ſacramẽtum, daturusq; diſcipulis ſuis, & per ſeipſum accepturus, linteo præcinxit ſe, & flexis genibus coram diſcipulis ſuis, pedes eorum lauit, & linteo terſit, aitq; ad eos: Exemplum dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci vobis, ita & vos faciatis, atque inuicèm ſeruiatis. Vndè qui in Monaſticis ordinibus degunt, quãtumuis ſublimiter cõtemplentur aut viuant, etiamſi quotidiè Chriſti corpus accipiãt, ſi qua eis demãdentur officia, aut in prelatos eligãtur, ita vt cõmunitati ſeruire cogãtur in ijs quæ vtilia ſint, & abſque peccato fieri queãt, in his libẽter atq; amanter obedire debẽt. Et licèt dum ſe intrò recipere aut orare volunt, impedimẽta & imagines ex rebus ſibi cõmiſſis, quasq; expedire & curare habẽt, ſentiãt, ſintq; ſoliciti p rebus externis ad cõmunitatẽ pertinẽtibus: at tamẽ propter oñia minimè deſiſtere, nec ſua reſignare officia, nec ſeipſos exonerare debẽt, ſed obedire ad mortem vſque Deo & Prælatis ac cœnobio ſeu cõuentui ſuo: idq; in omnibus rebus bonis ac honeſtis ac vtilibus cõmunitati, quãdiu in ſuî introuerſione erga DEVM amorem, timorem ac reuerẽtiam retinuerint, & in ſuî extrouerſione ſeſe cõtemſerint ac nihilipẽderint. Quicquid enim vel agere vel pati potuerint, id oñe ex vera humilitate paruipendẽt, nec aliquo in precio habebunt: & tũ cœnobium inhabitãtibus ſiue cõuentui, tum cæteris hominibus mites, hilares, pios, liberales, & promptos ac paratos ſingulis, diſcretè tamẽ ſiue diſcriminatìm, in cuiuſque neceſſitate in vera pace ſe præbebũt. Iſta qui obſeruãt, ſiue prælati ſint, ſiue ſubditi, quotiès volẽt ſemper eis, vt antè ſolebãt, ad venerabile ſacramẽtum licebit accedere. Etem iam ipſius Domini Saluatoris vitæ, ſcripturisq; diuinis & excellẽtiſſimis ſanctis, quàm antè, ſimiliores ſunt, habentq; radicem veræ cõtemplatiõis & actionis cunctis in virtutibus. Quod idem etiam de qbuſlibet alijs, extra Monaſticos ordines degẽtibus, accipi velim, ſi ſuî introuerſionẽ ac vnitatẽ ſeruẽt in Deo, atq; per charitatis officia & actiones, ad ſuos proximos modis omnibus quibus illi indigẽt, ſeſe foràs recipiãt. Tales oñes excellẽtiores, ſublimiores, & Domino IESV viciniores atque ſimiliores ſunt, quàm illi qui ſoli cõtemplationi & introuerſioni vacant, abſque ſuî extrouerſione per charitatis opera, ſi tamẽ ſui iuris vel ſuî compotes ſint, & proximi in ſua neceſſitate ipſorum indigeãt opera. Quiſquis autem ſoli vult vacare contẽplationi, & proximũ in ipſius neceſſitate deſerit, nunq; ſuî introuerſionẽ aut vitam

Quibus in ẽtuor, quorum vita cõſiſtat.

Diuinitatis habitatio quid.

Qualis Mariæ vita & exercitium.

Luc. 1.

Ioan. 13.

An contemplãdi gratia actio renuenda.

Hic notat author hæ-

con

contemplatiuam adeptus est, sed in tota vitæ suæ ratione miserè deceptus ac euersus est. Cuius farinæ homines, præ omnibus maximè cauendi sunt.

reticos sui tẽporis, qui liberi spiritꝰ dicebant, & pernicioso vacabant ocio, à verâ cõtẽplatiõe remotissimi

¶De quarto communicantium genere. CAP. XIIII.

QVARTO iam loco sequitur hominum spiritalium dignè communicantium genus quartum: qui sunt homines bonæ voluntatis, & absque fictione Dei honorem & propriam spectant salutem, studentque suum seruare ordinem, & canonem monasticum, ac instituta & consuetudines, quas audierunt, scriptasque inueniunt à patribus præcedẽtibus, qui Monasticos ordines verbis & actibus fundârunt ac instituerũt: verbi gratia, vt se habere debeant in choro, in capitulo, in refectorio, in dormitorio, in valetudinario seu domo infirmorum: item silendo, loquendo, ieiunando, edendo, & in accipiendis (vt vocãt) disciplinis. sicque sani & infirmi semper secundum statuta seu canonem suum & naturæ vires, sicut recta dictat ratio ac vera discretio, sese gerũt, atq; ex humili obedientia omni propriæ renunciant volũtati: & dum incolumes sunt, semper boni quippiam exercent: dum autem aduersa laborant valetudine, mansuetudinem ac patientiam retinẽt: semper denique decertant, & carnem ac sanguinem, & quicquid mundi est, superant. Qui quidem generalis est bonorum omnium, tam monachorum quàm monialium; canon siue regula. Isti verò vbi sese neglexerint, & excesserint vel agendo, vel omittẽdo plùs minúsve, & quouis alio modo, quicquid conscientia peccatum esse testabitur & accusabit, id humiliter querentur, & cum dolore & contritione cordis sacerdoti suo confitebuntur, & pro illius arbitrio agent pœnitentiam, confidentq; satis Deo suo. sicq; super Dei misericordia ac benignitate, fidẽter hoc sacratissimum accipient sacramẽtum, quotiẽs ex ordine datur, aut ex bona consuetudine id percipere solent. Cæteri homines spiritales extra Monasticos ordines constituti, & in bonis exercitijs, putà ieiunijs, festorum celebratiõibus, cunctisq; alijs bonorum Christianorũ obseruandis institutis ac constitutionibus, Deo & sanctæ Ecclesiæ ac Superioribus suis pro viribus & rectæ rationis judicio seu vera discretione obtemperantes, itidèm Domini venerabile corpus ex sui sacerdotis consilio, iuxta morẽ loci, in quo degunt, accipient.

¶De quinto communicantium genere. CAP. XV.

SEQVITVR hinc quintum communicantiũ genus, qui sunt homines curiosi, sibijpsis placentes in eo, quòd sibi præ cęteris mortalibus iusti & sancti, subtilesq; & acuti, ac sapientes tam agendo quàm omittendo, videntur. qui cùm diuinæ sint illuminationis expertes, sese & actus suos magnipendunt. Vtplurimùm autem foris apparentia propriæ voluntatis sectantur instituta: cupiunt enim videri sancti, & tales se haberi appetunt, atque præ cæteris in confitendo & cõmunicando quibusdam priuilegijs gaudere volunt. Et si cui plus fiat quàm ipsis, id indignè ferunt, atq; mœrore contrahuntur. Putãt eñ se iniuria affici, dum quis alius ipsis præfertur. Sunt nãq; animo tristi & amaro, nec se attingi patiũtur: & vt delectantur laudibus ac honore, ita inuiti & ægrè admodùm humiliari ac deprimi se ferunt. Perquàm gratum est eis, vocari sanctos & honore ac naturæ cõmodis affici: sed nulla de re aut doceri, aut dirigi, aut reprehendi volunt: quin potiùs ipsi eos oñes, qui se eis adiungunt, docere, dirigere, ac obiurgare conantur. Et licèt in templo, legendo, orando, genua flectendo, ac alios speciosos præ se gestus ac instituta ferendo, studiosos diligentesq; se exhibeant: atquì dum domũ reuertuntur, nequam sunt & asperi, rixisq; & iurgijs dediti, nec pacificè sese gerere nôrunt erga famulos suos, & alios quibuscũ viuunt. Ac nihilominùs ad sanctissimũ sacramentum sæpiùs audacter & fidenter accedunt. Quicquid enim agunt, rectè factum arbitrantur, aut certè minimo esse vitio obnoxiũ, vel aliorũ apud quos degunt, culpa perpetratum. quãdiu igitur sibijpsis placẽt, adhuc spiritu superbi sunt, & vitia ex hac radice nascentia haud facilè nosse queunt, eo quòd se bonis oñibus dignos, & nusquam non rectè sentire credunt. Et quanuis hæc, ob crebras quas faciunt confessiones & ignorantiã suam, à mortiferis forsitan possint excusari peccatis: attamen vita eorum admodùm periculosa est. vndè in confessione sæpiùs eis resistendum est, ipsiq; de superbia

Curiosorũ & sibi placẽtium descriptio.

obiurgandi & castigãdi, dicendumq; eis cum veritate hunc in modũ: Cum timore super diuina misericordia, præstari vobis poterit venerabile sacramentum in solennitatibus, ne vel desperare, vel impatientes reddi vos cõtingat. Qui si humiles ac mansueti essetis, semp vobis Christum edere, in ipsoq; viuere & crescere, & in cunctis proficere virtutibus liceret.

¶De sexto communicantium genere. CAP. XVI.

SEXTVM porrò genus eorum, quibus venerabile sacramentum accipere licet, generaliter omnes illi sunt, qui Deum propriamq; salutem intantùm diligunt, vt spõtè scientesq; animo deliberato nunquã peccatũ mortale perpetrare velint: statuantq;, ob timorem & amorem DEI ac salutis suæ, DEI & ECCLESIAE seruare præcepta, idq; in agendo ac omittendo, & in alijs oñibus quæ iure ac necessariò exigũtur: & semel in anno, putà circa Paschæ solennitatem, citra fictionem peccata sua omnia parua & magna, quẽadmodùm ea cõmiserint, iuxta oẽm modum quo obligati sunt, poteruntque cognoscere, sacerdoti suo confiteri velint, eodemq; tempore iuxta Ecclesiæ decretum & bonorum Christianorum consuetudinem, sacrosanctum percipere corpus Christi: proponantq; libenter obedire semper, & ob peccata sua agere pœnitentiam pro sacerdotis sui volũtate, & modo culparum ac malefactorum suorum. Qui sic viuũt, commune calcant iter, quo tenditur in cælum: estq; necessariò tenẽdum Christianis oñibus seruari volentibus, & tamen cum graui pœnitentia, vel diris Purgatorij cruciamentis.

¶De septimo hominum genere, quod complectitur malos omnes, quibus communio deneganda est. CAP. XVII.

Eorũ qbus negãda communio, catalogus.

SEptimum locum oñes illi occupãt, quos Deus vilipendit ac aspernatur: quibus, nisi per pœnitẽtiam resipiscant & cõuertãtur, neque in vita, neque in morte Christi sacramentum est ministrãdum. Huius generis primi sunt, Ethnici & Iudæi, & natiões oñes Christianæ fidei expertes. Alij sunt improbi Christiani, Christũ blasphemãtes & cõtemptui habẽtes, eiusq; sacramẽta nihili pendẽtes, seu indè indignè sentiẽtes, vel credere nolentes Christi carnem & sanguinem in hoc dignissimo cõtineri altaris sacramento. Qui oñes damnati sunt. At tamẽ incidentes cogitatiões ac tentationes, absque voluntatis cõsensu, cum gratia subsistere queunt. Sed per fidem decertãdum ac vincẽdum est, & præmium nobis, nõ damnationem, comparabimus: quanquàm sanctius, facilius & melius est, absque dolore, cõtentione & certamine, supra rationẽ simpliciter in fide ambulare. Cæterùm alios quosdam impios ac diabolicos inuenire homines est, qui sese Christũ aut DEVM esse affirmẽt, suasq; manus fecisse cælum & terram, & è suis manibus pẽdere hæc ipsa, id est, cælum & terram, & cætera oñia, seq; vltra oñia Ecclesiæ sacramẽta subleuatos esse, nec ijs se habere opus, immò nec velle se ea. Ordines autem & cõstitutiones ac iusti-

Hæreticorũ graphica descriptio.

tuta Ecclesiæ, & quicquid sancti PATRES in membranis descripserunt, habẽt pro nihilo ac aspernanẽ: suam verò impiã hæresim, ac vitã nulla instituta vel modos tenẽtem, & beluinas cõsuetudines à se excogitatas & inuẽtas, admodùm sanctas & eximias arbitrãtur. Et tamen timorẽ amoremq; Dei ex sese repulerũt, & boni ac mali cognitionem omnem respuunt. Quiddam autem modi nescium supra rationem intra se inuenerũt, hancq; opinionẽ prorsus imbiberũt, in extremo iudicij die oñes creaturas rationales tam malas quàm bonas, angelos ac dæmones, in vnam quãdam modi expertem essentiam trãsituros: & hãc essentiã, DEVM esse aiunt ex ipsa natura beatum, sed sine cognitiõe ac volũtate. Qua quidem opiniõe nulla vnquàm ab ipso mũdi exordio vel stolidior vel peruersior comperta est. Et tamẽ in his atque id genus aliis perplures fallũtur ac euertũtur etiam ex his qui spiritales vidẽtur, cùm sint reuerà ipsis dæmonibus peiores. Quæ eñ ipsi affirmãt, ijs Ethnici, Iudæi, natura, lex, ratio, scriptura oñis de bonis ac malis angelis, & etiam verba & actus cõtradicunt. Siquidem catholica fides nõs instituit, DEVM esse Trinitatem in vnitate, & vnitatem in TRINITATE: eiusq; naturam esse, cognoscere & amare seipsum, & in seipso frui semetipso: atque hæc tria esse in eo incommutabilia & æterna, absque vllo vel principio vel fine. Idem autem ipse in seipso creaturarum omnium modus, ordo, & speculũ est: & ad suum exemplar fecit omnia in ordine,

Trinitas quõ catholicè prędicãda aut credenda.

modo,

modo,pondere & menſura.ſicq; ipſe eſt in omnibus,& omnia in ipſo. Quam autem vitam nos in eo habemus per ideã,ea vnũ eſt cum illo,& naturaliter beata. Sed præter hãc alia nobis cum angelis communis eſt vita,& ipſa creata à Deo ex nihilo,ſemperq; manſura: & hęc non poteſt eſſe beata ex natura,fieri tamen poteſt vt per Dei gratiam beata efficiatur,ſi nos gratiam cõſequamur,videlicet fidem,ſpem,cognitionem & amorem:quibus adeptis, virtutes Deo placitas actitamus: atque ita attollimur ſupra noſipſos, & vnimur Deo. At tamen nulla vnquàm creatura fit Deus. Sic etiam cæleſtes & angelici ſpiritus non ita conditi fuere,vt eſſent ex natura beati:ſed quicquid habebant,ex Dei conſecuti ſunt gratia: quiq; ſeſe conuertebant ad Deum amando & cognoſcẽdo:beati effecti ſunt,ac firmiter ſtabiliti ſiue ſtabiliter confirmati & vniti Deo in ſempiterna fruitione. Neque tamen fiebant Deus, ſed nec vnquàm fieri poterunt,ſed manent perpetim in conſpectu Dei,quilibet ſingulatim atque diſcriminatim in ſuo ſtatu ac ordine,quem accepêre diuinitùs in natura,in gratia,in gloria,& per ſua ipſorum merita:atque ita æternò manebunt, & nos cum illis omnibus cognoſcentes,amantes,gratias ac laudes agentes,& ſupra hæc omnia Deo perfruentes,ſingu li in ſuo ſtatu ac ordine,vnà cum ijsipſis angelicis ſpiritibus,quatenùs digni erimus, atque hîc per virtutes meriti fuerimus.Indè eſt ꝙ ipſe Dominus ait,Angelos noſtros in cælis ſem per videre faciem Patris ſui qui in cælis eſt. Sicut autẽ boni angeli ſeſe conuerterũt ad Deũ, & beati effecti ſunt:ita improbi ſpiritus à Deo auerſi, ad ſeipſos cum ſuperbia ſeſe conuerterunt,vanè ac inaniter ſibi placentes in nobilitate ac pulchritudine,quam Dominus naturæ eorũ indiderat:ſpreueruntq; gratiam & conuerſionem ad Deum:itaq; mox condemnati,ex cælo præcipites corruerunt in tenebras execrabiles,vbi in omnem permanebunt ęternitatem.& tamen quibuſuis dæmonibus peiores ſunt homines ficti,hypocritæ,perfidi,qui Deum & eius gratiam,atque ſanctam Eccleſiam & cuncta eius ſacramẽta,itemq; ſacrã ſcripturam & omnia virtutum exercitia contẽnunt,aiuntq; ſe ſupra modos oẽs viuere abſq; modo ſiue modineſcios,adeoq; ſe iam ocioſos eſſe,vt erãt necdum creati:nec habere ſe cognitionem,amorem,volũtatem,deſiderium, aut vlla virtutum exercitia, ſed eſſe ab omnibus abſolutos.Et quia abſque conſcientiæ repræhenſione & ſine timore peccare,ac fœda & ſpurca perpetrare vitia volunt,aiunt inſuper in iudicij die bonos malosq; ſpiritus,homines improbos ac pios,ſimul omnes in ſimplicem diuinitatis ſubſtantiam trãsferendos eſſe, atque in ea cunctos eſſentialem futuros eſſe beatitudinem abſq; cognitione & amore DEI: atque poſt hæc Deum neq; ſeipſum,neq; creaturã vllam aut cognoſciturum, aut amore,ſequuturum.Qui nimirùm impijſſimus abuſus,& ſceleratiſſima atque amẽtiſſima perfidia eſt,quæ vnquàm vſquã extiterit.Iſtis igitur neq; viuentibus neque moriẽtibus,Chriſti venerabile ſacramentum præſtandum eſt,neque ipſi apud Chriſtianos ſepeliendi: iure autem ad ſtipites aſtricti,viui flammis exurendi ſorent,cùm ſint diuino iudicio condemnati,pertineantq; ad Tartari puteũ,longè infra dæmones demergendi.Præter hos quicunq; in mortiferis viuunt peccatis,mundumq; ſectãtur,vitam agendo beſtialem abſq; timore & amore & reuerentia erga Deum,& neque Deo, neq; Eccleſiæ, neq; Chriſtianæ religionis legibus obtemperant,iſti oẽs ad hoc ſacramẽtum accedere nõ debẽt,ſicut nec ſuperbi,& qui ſuos opprimũt proximos,itemq; auari,tenaces nimiùm,immiſericordes,iracũdi,inuidi,torui,aſperi,ſcelerati,maledici,criminatores,iurare aſſueti, pugnaces, fœneratores, ad omne malum parati,aſtuti,veteratores,impoſtores,malorũ incentores, fallaces ac infidi in omnibus,deſides ac torpidi,& ad virtutes omnes plũbei:agiles autem & aſſidui,veloces ac feruidi ad vitia,guloſi quoque & comeſſationibus dediti inſtar porcorũ,& manè ac ſerò ebrij, in potando ac edendo aſſidui,& pro Deo ſuum colentes vẽtrem,qui ſunt ludus dæmõnũ, qui ſe totos abſq; modo cibo & potu farciunt, atque eamobrem ratò quicquam in eis poteſt lucrifieri. Ex eiuſcemodi nanq; edẽdi ac potãdi intemperantia vita naſcitur luxurioſa, quæ eſt,corporis explere voluptates verbis,actibus,geſtibusq;:cui qui ſe tradiderunt,vaſa dæmonum ſunt & vitiorum mãcipia,quibus immundi ſpiritus iure dominãtur. Tota hæc malorum hominũ caterua,diuinæ gratiæ expers eſt:neq; eis miniſtrãdum eſt hoc ſacramentum,quãdoquidem omnis eorum vita periculis plena eſt:niſi cum animi dolore ac pœnitẽtia reſipiſcant,& conuerſi ad Dominum,illius quærant gratiam.Dei nanq; gratia parata eſt

Angelos ex gra,nõ natura,quod habẽt, habere.

Mat.18.

Dæmonibꝰ peiores qui.

Qui grauiꝰ dæmonibus damnandi.

Ab altaris ſacro repellẽdorũ catalogus.

Dæmonum vaſa.

omnibus, prauos mores suaq; malefacta corrigere volẽtibus. Vndè cùm peccator quispiam cõuertitur, & sua peccata sacerdoti cõfitetur & accusat, paratus agere pœnitẽtiam, hũc vtique recipit Deus, & sacerdos cũ angelis & sanctis de eius pœnitẽtia exultãs, etiã quouis anni tempore ei sacramẽtum præbebit. Qui verò absque sui agnitiõe, absque cõuersione & pœnitẽtia siue contritiõe in sua manent malitia obstinati, illis neque viuis neque morientibus hoc præstãdum est sacramẽtum, nec ipsi Christianorum digni sunt habẽdi sepultura.

Quẽ ne sũmus qdem põtifex absoluere queat.

Quãdiu eñ quispiam in improba perseuerat volũtate, nec se peccasse dolet: nec ipse summus Pontifex, neque cæteri sacerdotes omnes eum possunt absoluere: & si sic moritur, certa eum manet damnatio. Cæterùm quosdam inuenire licet homines bonæ ac satis temperatæ naturæ & complexionis vel habitudinis, animo hilares & iucundos, itemq; pios, liberales ac misericordes, sanguine feruentes, & q facilè incitẽtur ac permoueãtur ad DEVM, pro qualitate eorum, quibus eos adesse cõtigerit. Atq; istiusmodi sæpè in diuersa eaq; grauia peccata labũtur. Verùm dum ab hominibus bonis boni quippiam vel cernunt, vel audiunt, facilè ob sua peccata timore & anxietate corripiũtur, atque cũ dolore cõuertuntur ad agẽdam pœnitẽtiam. Quidam alij vel aduersa valetudine, vel mortis metu ad sui cognitionem adducũtur. Alij verò temporibus statutis, putà in Ieiunio Quadragesimali per contiones aut alia cõsueta pœnitẽtiæ exercitia, quibus tum cõmuniter in Ecclesia vacatur, intùs cordis cõtritiõe & peccatorum suorum agnitiõe cõpunguntur, Deiq; gratiæ obtemperantes, peccata sua accusant & cõfitẽtur, cupiũtq; tum Deo, tum Ecclesiæ sanctæ, cũctisq; hominibus pro sua facultate satisfacere: atque per hæc vnius cùm Deo efficiũtur volũtatis, licebitq; eis super diuina misericordia sacramẽtum percipere. Et licèt sæpiùs cadãt, semper tamẽ facilè monẽtur, citiusq; resurgũt, quàm alij ex natura nequam, truces & asperi: & dum in bono persistũt, maiorem faciũt in gratia & virtutibus profectum, quàm alij immisericordes & naturæ malè affectæ. Ad hæc quicũq; in Quadragesimæ Ieiunio pro bona cõsuetudine absque simulatiõe peccata sua cum dolore seu cõtritione cordis cõfitentur, & à sacerdote suo impositam sibi pœnitẽtiæ mulctam recipiũt, atque deinceps in agẽdo ac omittẽdo secũdum Dei volũtatem, veramq; tum Dei, tum proximi charitatem viuere cõcupiscũt ac statuunt, isti oñes Paschatis tempore ex cõsilio sacerdotis sui vera cum humilitate corporis ac animæ, dñm DEVM, de illius cõfisi misericordia, sumere debẽt. Ad extremum quotquot in mũdo sunt aut viuũt homines seculares, in eiuscemodi vitæ genere vel statu, qui à Deo & sancta Ecclesia nõ discordet, sunt tam bona prædíti voluntate, quòd ex Dei gratia perseuerãt in bono, & à grauibus sese cõtinent vitijs, ita vt siue in matrimonio, siue extra, siue in officijs mechanicis, aut seruitijs degãt, siue emãt, siue vendãt, seu quauis alia licita ratione, putà vel laborando manibus suis, vel iusta exercẽdo mercimonia, victũ sibi parent, & se suosq; sustentẽt: nusquàm quẽquam spõtè ac sciẽtes fallere, nõ mentiri cuiquam, non aliena tollere aut detinere, sed in oñibus veritatem & iustitiã colere ac sectari, secundum Dei præcepta intẽtionem vitamq; suam dirigere, neminem odire, nulli inuidere, auersarí neminẽ, sed faciles, benignos, misericordes singulis quibusq; sua indigẽtibus opera se præbere, libẽter Missæ sacrum & cõciones auscultare, timorẽ, reuerẽtiam & amorem erga DEVM cunctosq; homines bonos exhibere, peccata sua sacerdoti humiliter cõfiteri & cõqueri, & in agẽda pœnitẽtia & omnibus rebus bonis obtemperare velint: huius, inquam, generis quotquot in mũdo viuũt homines, tãetsi multipliciter occupati sunt rebus externis, p vitæ necessarijs sibi suisq; acquirendis, aut in pauperum vsus impertiẽdis, nihilo minùs de Dei cõfisi misericordia, venerandum Eucharistiæ sacramẽtum semper in solennitatibus, si desiderẽt, fidenter accipere poterunt. Nam quãuis sæpiùs in quotidianas cadant culpas, at tamen pro viribus bonæ sunt homines bonæ voluntatis, & iusti in omnibus. Sed hìc seriò

Bonæ volũtatis q sint.

animaduertas velim, quinam sint homines bonæ voluntatis, quibusq; sit vna cum Deo voluntas in agendo, omittendo, patiendo. Bonitas voluntatis ex ipso Spiritusancto nascitur, efficiturq;: ideoq; bona voluntas viuidum ac voluntarium est instrumentum, quo Deus, quicquid vult operatur. Bonitas voluntatis in homine, bona infusaq; charitas est, qua is Deum & virtutes oñes colit & exercet. Bonitas voluntatis nostræ, Dei gratia est, & supernaturalis vita nostra, qua nos decertamus & vitijs omnibus reddimur superiores. Bona

VO-

voluntas diuinæ cõiuncta gratiæ, liberos nos efficit, atque supra nosipsos nos eleuãs, Deo in vita contemplatiua coniungit & vnit: Bona voluntas in sui ad Deum introuersione spiritus est, æterno amore coronatus: dumq; se foràs recipit, bonarum omniũ externarum actionum suarum domina est: ipsaq; adeò Dei regnum est, in quo Deus per gratiam regnat: habetq; in se charitatem, id est, Dei amorem, & supra se beata est ac vnita Deo, atque per ipsam nos vitijs morimur, & vitam virtutibus ornatam obtinemus, & in ipsa denique pacem habemus ab omnibus. Cumq; ita viuimus, quotiès volemus, Dominum Deum nostrum suscipere nobis licebit siue in sacramento, siue per amorem in spiritu. Voluntatis bonæ laus.

¶De tertia, id est, contemplatiua vita: & primò de spiritali ac viuida vita, quæ intra nos est. CAP. XVIII.

CAETERVM quosdam inueniri licet, qui supra omnia virtutũ exercitia, in seipsis sentiant & experiantur vitalem quandã vitam, id est, simul coniunctam creatam cum increata vita, id est, Deum & creaturã. Vbi sciẽdum est, vitam quandam æternam nos habere in diuinæ sapientiæ exemplari: Atque hæc vita semper manet in Patre, emanatq; cum Filio, & in eãdem naturã cum Sanctospiritu reflectitur: & ita æternò nos viuimus in nostro sanctæ Trinitatis ac Paternæ Vnitatis exemplari. Hinc verò creatam quandam habemus vitam, ex eadem sapientia manantem, in qua Deus suã potentiam, sapiẽtiam ac bonitatem cognoscit. & hæc illius imago est, per quam viuit in nobis. Porrò ex eius imagine vita nostra tres habet proprietates, quibus ipsius, quã susceпimus, imagini similes sumus. Etem̃ essentia nostra semper viuit, intuetur, ac propendet in creatæ substantiæ nostræ originẽ, vbi nos viuimus ex Deo, ad Deũ, & in Deo, & Deus in nobis. Quę nimirũ vitalis vita est, & in nobis oĩbus inest essentialiter & ex nuda natura. Est nanq; supra spem, fidẽ, gratiã, & cuncta virtutũ exercitia: atque eamobrem illius Essentia, vita, Actio vnum sunt. Latet autem hæc vita in Deo, & in substãtia animæ nostræ. Et quia in nobis oĩbus ex natura inest, quidam eam etiã absque gratia, absque fidẽ, & sine vlla virtutum exercitatione possunt intellectu vtcũque apprẽhendere. Qui quidem sunt homines ocio dediti, atque in seipsos introgressi seu introuersi, supra imagines sensitiuas in nudam suæ essentiæ simplicitatem, illicq; se beatos & sanctos, quidam etiam Deum se esse autumant: neque quicquam alicuius pensi habent, siue bonũ sit, siue malum, modò se formis & imaginibus denudare, & in nudo essentiæ suæ ocio inuenire ac possidere queant. Hi planè homines sunt fallaces, perfidi ac infideles, de quibus suprà diximus in septimo hominum genere, illis præbendũ non esse venerabile sacramentum, eo quòd omninò euersi ac decepti sint, & tum à Deo, tum ab Ecclesia sancta damnati ac maledicti. Sed vt ad institutum reuertamur, agè iam oculis supra rationem cunctaque virtutum exercitia leuatis, amanti spiritu & intenta acie vitalem cõtemplare vitam, omnis vitæ totiusque sanctimoniæ causam & originem. Quæ quidem nostro se offert aspectui velut diuitiarũ Dei abyssus glorioſa, & tanquam fons viuus, vbi nos cum Deo vnitos sentimus, in oẽs nostras emanãs vires cum gratia multimodis q; donis, & singulatim in singulos pro cuiusque indigentia ac dignitate. In hoc vitalis vitæ fonte omnes quidem Deo vniti sumus, sed in gratiæ eius riuulis distinguimur atq; discernimur, accipimusq; discriminatim singuli, quod ad quosque pertinet. Quanquã nihilominùs singulariter semper vniti coniũctiq; manemus tum charitatis, tum humanæ naturæ copula: atq; super oĩa in viuida illa vita, vbi omnes Deo vniti sumus. Quam autem nos cum Deo vnionem habemus, ea ratione ac sensibus superior est: illicq; vnus spiritus & vita vna cũ Deo sumus. Hãc vitam nemo cernere, inuenire, aut possidere potest, nisi qui per amorem & Dei gratiam sibijpsi in vitalem vitam mortuus sit, & in illo fonte baptizatus, & in diuina libertate natus denuò è spiritu Dei, semper intùs manens, & in viuida hac vita vnitus Deo, atque per amoris eius opulentiam ac plenitudinẽ iugiter sese renouans, emanansq; cum gratia ad virtutũ omnium exercitia & actiones. Hęc nimirùm æterna cælestisq; vita est, nata è Spiritusancto, semperq; mutuo inter Deum & nos amore renouatur: siquidẽ Dei actio seu operatio perpetua est in ociosa quiete animæ nostræ: atque omnes nos vitam habemus æternam cum Filio in Patre, eademq; vita manat ac nascitur cum Filio è Patre, & ipsam Filius cum Patre ex Vitalis vitæ quæ.

Qua in re vniamur omnes, quáve distinguamur.

omni æternitate cognouit & amauit in Spiritusancto: sicq; viuidam, eamq; ante rerũ omnium creationem, æternam habemus vitam in DEO: & ex hac vitali vita, creauit nos DEVS, non tñ de ipsa vita, nec de sua substãtia, sed ex nihilo: nostraq; creata vita, in sua æterna, quam in DEO habemus, vita depẽdet, tanquã in æterna causa sua, quæ ex natura ipsi DEO propria est. Itaq; creata vita nostra, quodammodò vnum est cum illa, quam in DEO habemus, vita: ęterna autem, quę nobis in DEO est vita, citra medium, vnum est cum DEO: quippe qui exemplar est omnium ab ipso cõditorum, itemq; causa creaturarum omnium, cognoscitq; vno intuitu seipsum & omnia. Quicquid autẽ in sapiẽtiæ suæ speculo discriminatim in formis & imaginibus, in ratiõe & ordine cognoscit, id omne veritas & vita est: & hæc ipsa, ipsemet est: quandoquidem nihil est in DEO, nisi illius natura: at nihilominùs omnia in ipso sunt absque seipsis, tanquàm in propria causa sua. Vndè sanctus ait Ioannes Euangelista: Quod factum est, in ipso vita erat: quæ vita ipsemet est. Atque omnes nos supra creatam essentiam nostram, æternam quidem in DEO, ceu viuida causa nostra, qui nos de nihilo creauit, vitam habemus: nõ tamen DEVS sumus, neque nosipsos fecimus, neq; etiam ex DEO naturaliter emanauimus: sed quia ab omni æternitate DEVS nos cognouit & voluit in semetipso, ideò creauit nos nõ ex natura, neque vlla adactus necessitate, sed pro suæ arbitrio voluntatis. Cognoscit enim omnia, & quicquid vult, potest in cælo & in terra: & ipse nostra lux & veritas est, manifestatq; sese in supremo creatæ essentiæ nostræ: & mentem quidem nostram in puritatem, spiritum autem in diuinam libertatem, & intellectum in imaginum expertem erigit ac sustollit nuditatem: illustransque nos æterna sapientia, in immensam ac infinitam opulentiam suam nos aciem intendere & cõtemplari docet: vbi planè vita est sine labore in totius fonte pietatis, vbi plena cum satietate gustatur & sentitur æterna beatitudo absque vllo fastidioso ocio. Agè igitur transcẽdamus & excedamus cuncta labẽtia ac temporaria, & in amore exultare poterimus: siquidem vita nobis ęterna parata est. In ipso quidem mundi exordio cùm primum hominem in nostra natura cõdere vellet DEVS, in personarum Trinitate sic ait: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. DEVS autem spiritus est: illius dicere, eius cognoscere est: illius operari, eius velle est: & quicquid vult, potest: omnisq; eius actio, gratiosa est ac benè ordinata. Creauit autem cuiuslibet hominis animam ceu viuum quoddam speculum, cui naturæ suæ impressit imaginem, atque ita viuit ipse nobis impressus, & nos illi Etenim creata vita nostra, vnum est quodammodò cum imagine illa & vita, quam ab æterno habemus in DEO, & hæc sine medio vnum est cum DEO. Viuit eñ ingenita cum Filio in patris substantia, & gignitur ex Patre cum filio, atque ex his ambobus emanat vnà cum Spiritusancto: sicq; nos æternò viuimus in DEO, & Deus in nobis. Creata nãque vita nostra in æterna viuit idea seu forma nostra, quam habemus in filio Dei: & ipsa æterna idea seu forma nostra, vnum est cum DEI sapientia, viuitq; in creata essentia nostra. Atque eam ob rem ęterna filij generatio, & Sanctispiritus emanatio, semper absque intermissiõe in animæ nostræ nuditate renouatur. Deus nãque ex omni æternitate nos cognouit, dilexit, vocauit & elegit. Quòd si nos eum vicissim cognoscere, amare, & eligere velimus, iam sancti ac beati & æternò electi sumus: & ipse pater noster cælestis, in supremo animæ nostræ suam nobis ostendet diuinam claritatem: quandoquidem regnum illius sumus, & ipse commoratur & regnat in nobis. Atque vt sol iste visibilis radijs suis totum hunc mundum perfundit, illuminat, & fœcundum reddit: ita etiam Dei claritudo regnans in supremo mẽtis nostræ, in omes vires nostras, micantes ac splendidos diffundit radios, id est, dona diuina, putà scientiam, sapientiã, dilucidũ intellectũ, rationalem cõsiderationem, discretionemq; cunctis in virtutibus: quibus omnibus Dei in animabus nostris regnum exornatur. Charitas autem immẽsa, quę DEVS ipse est, in spiritus nostri puritate tanquàm ardentium prunarum incendium regnat, emittitq; ex sese micantes quasdam ardentesq; scintillas, quæ feruẽtiori amore cor, sensus, volũtatem, affectum, & omnes animæ vires suo cõtactu inflammãt, quãdam in eis modincsciæ charitatis tempestatem, impetum, insaniam, ac impatiẽtiam excitãtes. Et hæc ea arma sunt, quibus aduersus reuerẽdam ac voraciſſimam Dei certamus charitatem, omes amantes spiritus in seipsam absorbere atque exurere volentem. Armat autem nos suis donis, illustrat rationem, imperat, consulit

Ioan. 1.

Gene. 1.

Ioan. 4.

1. Ioan. 4.

&

& docet nos, vt renitamur atque concertemus: noſtrumq; amoris ius, quãdiu valemus, aduerſum ſe tueamur ac retineamus: & ad hocipſum vires & ſcientiã atque ſapientiam nobis ſubminiſtrat: omes vires noſtras ſenſitiuas in internũ quoddam ſentire trahit: cor amore, deſiderio & guſtu afficit: animæ, contemplationis intentæ gratiã præſtat: deuotionem nobis tribuit, & ardẽtibus flammis ſurſùm nos tendere facit: intellectui cognitionem & æternæ ſapientiæ guſtum præbet: volũtatem ſeu vim amatiuam attingit, & ſpiritum in ſuo conſpectu reuerentia ardere & colliqueſcere facit. Hic iam rationem noſtram & omnes diſtinctas actiones cedere oportet, quãdoquidem vires hîc in amore ſimplices redduntur, ſilẽtq; & inclinãt ſeſe in Patris aſpectu. Enimuerò Patris manifeſtatio animam ſupra rationem in imaginum expertem ſuſtollit nuditatem, vbi anima ſimplex, pura, munda, & à rebus omnibus vacua eſt: atque in hac pura vacuitate, diuinam ſuã claritatem Pater oſtẽdit. In hanc claritatem nec ratio, nec ſenſus, nec cõſideratio, nec diſtinctio pertingere valet, ſed cũcta hæc inferiùs ſubſiſtere cogũtur. ſiquidẽ immẽſa hæc claritudo rationis excæcat obtutus, ita vt luci huic incomprẽhenſibili oĩnò cedere compellantur. Simplex autem oculus qui ſupra rationem eſt in intelligentiæ fundo, ſemper apertus eſt, nudoq; aſpectu in lucem hanc per ipſammet intendit & cõtemplatur: atque hîc oculus oculo, ſpeculum ſpeculo, imago imagini oppoſita eſt, quibus tribus Deo ſimiles & vniti ſumus. Iſte nanque ſimplicis oculi noſtri obtutus, viuidum quoddam ſpeculum eſt, quod Deus omnipotens ad ſuam fecit imaginem, eidemq; ſuam imaginem impreſſit. Imago autem Dei, diuina eius claritas eſt, qua abundè compleuit animæ noſtræ ſpeculum, ita vt nulla alia vel claritudo vel imago in ipſum pertingere queat. Sed hæc claritas, non eſt aliquod inter Deum & nos medium, cùm ſit idẽ ipſum quod cernimus, & lumen quo videmus, non tamen oculus noſter ipſum videns. Nã tametſi Dei imago ſine medio in animæ noſtræ ſpeculo ineſt, eiq; vnita eſt, non tamen ipſa imago hoc ſpeculum eſt. Non enim Deus fit creatura: ſed imaginis in ſpeculo vnio, tanta tamq; prẽclara & nobilis eſt, vt anima dicatur imago Dei. Ad hẽc, eadem quam nos ſuſcepimus, gerimusq; in anima noſtra, Dei imago, Dei filius eſt, æternumq; ſpeculum & ſapientia Dei, in qua nos omnes viuimus, & æternas habemus ideas. Neque tamen nos Dei ſapientia ſumus: ita eñ feciſſemus noſipſos, quod eſt impoſſibile: idq; credere, impium & hæreticũ eſt. Quicquid enim ſumus & habemus, totum habemus à Deo, non à nobiſmetipſis. Quanuis enim magna ſit animarum noſtrarum nobilitas & dignitas, latet tamẽ nedum homines peccatores, ſed etiam complures bonos ac pios. Porrò ea omnia, quæ in naturæ lumine cognoſcere poſſumus, imperfecta ſunt, & nec ſapiunt, nec afficiũt. Non enim poſſumus contemplari Deum, neque illius inuenire regnum in animabus noſtris abſque illius adiutorio, gratia & ope, & vera noſtra in illius amore exercitatione.

Habitá oĩá à Deo haberi.

¶De vita in amore velut deficiente, & ſeſe exinaniente. CAP. XIX.

IN nomine Domini noſtri IESV Chriſti, qui voluntariũ ſuíjpſius ſpeculum eſt, quibus vult, ſeſe oſtẽdens, illis videlicet, qui ſeipſis abnegatis, eius gratiam ſequũtur in agendo, in omittẽdo, & in cũctis virtutibus: quiq; per fidem, ſpem & charitatem ſupra cunctas actiões ſuas ſubleuati ſunt in nudum animæ aſpectũ, qui eſt ſimplex oculus, ſemper aptus, ſupra ratiõem in fundo intelligẽtiæ noſtræ, vbi ſe æterna manifeſtat veritas, qua is repletꝰ eſt. Nudus, inquam, aſpectus noſter, ſimplex oculus eſt animæ noſtræ: cuius eſſentia, vita, & actio eſt, contemplari, volitare, currere, & creatã eſſentiam noſtram ſemper excedere abſque reſpectu vel reuerſione. Beatos planè videntes oculos illos, quibus Deus ſuum regnum, ſuamq; gloriam, id eſt, ſeipſum oſtendit. Enimuerò cæleſtis Pater noſter in regno animæ noſtræ ſic viuit, vt in ſeipſo: ibiq; ſupra intellectum noſtrum in fundo intelligentiæ noſtræ incompræhenſibilem nobis præſtat claritudinem ſuam, Paterq; vnà cum Filio profluunt in nos ſupra voluntatem & actionem, immẽſum ac inexhauſtum amorem ſuum. Voluntas noſtra, in fundo bonæ voluntatis noſtræ ignita illa ſcintilla eſt, & animæ viuacitas, vbi Pater ſuum gignit Filium, & vtriuſque immenſa ac infinita manat charitas. Sed hanc Dei actionem nos compræhendere nõ valemus, neq; captus noſter eò penetrare poteſt: quippe cùm omnes vires noſtras cedere oporteat, ac ſuſtinere ſiue pati Dei tranſformationem, vbi

nos agimur,& Dei ſpiritu transformamur:atque hoc ipſo filij Dei ſumus, nõ quidem exnatura, ſed gratia:hicq; ſimplices reddimur. Etem cunctæ vires noſtræ à proprijs ſuis actionibus deficientes,in æternæ charitatis Dei aſpectu colliqueſcunt ac diffluunt. Atque hac ex cauſa vita hæc in amore deficiens,& ſeſe exinaniens appellatur. Ioan.1.

¶De ſtatu ocioſo in ſimplici natura ac puritate ſpiritus.

CAPVT XX.

Status ociosus.

AGè iam intelligé,quæ dicturus ſum,ſubleuato ſpiritu. Per hunc eñ excedit homo oñes vires ſuas, cunctasq; earum actiões, pertingitq; ad ſtatum ſuum ocioſum, & naturã ſimplicẽ,& ſpiritus puritatẽ. Status aũt noſter ocioſus, nuditas eſt imaginũ expers: Natura ſimplex,eſt ęternę cõtemplatio veritatis. Spũs puritas eſt,DEI ſpiritui vnitum eſſe:vbi nos vnum cum DEO,& vnitatem in DEO, trãsformatosq; in DEVM, & ſpiritu defeciſſe,& in DEVM exceſſiſſe ſentimus. Atque vitalis ea vnio,qua nos DEO coniunctos ſentimus,actuoſa eſt,ſemperq; inter DEVM & nos renouatur:cũq; nos inuicẽ oſculamur & cõtingimus, quandã ſentimus diuerſitatem,nõ ſinẽtem nos durare in nobiſipſis. Nam tametſi ſupra rationem ſumus,nõ tamẽ abſque ratiõe ſumus: ideoq; ſentimus & tangere nos & tangi,amare & amari, ſemper renouare ac reuerti in noſipſos, ire ac redire fulguris inſtar: Amore enim luctamur & cõtendimus, tanquàm ſi cõtra fluminis tractum nitamur,creatam eſſentiã minimè penetrare aut excedere valẽtes. Itaq; Dei attactus & occultus ac internus noſter conatus ſiue cõtentio,extremũ inter DEVM & nos mediũ eſt,vbi nos illi mutuo amoris occurſu cõiungimur ac vnimur. Etenim fons viuus Sanctiſpiritus,vbi DEO nos vnimur,ſcatẽtem ſiue ebulliẽtem habet venam, quæ eſt Dei attactus, cuius tanta vis,tãtusq; impetus eſt,vt in immẽſæ charitatis eius abyſſum penetrare nequeamus. Quãobrẽ ſemper in nobiſipſis ſupra rationẽ perſtamus ab imaginibus vacui,in incõpræhenſibi les diuitias Dei aciẽ intendẽtes,atq; magna cõtentiõe nitẽtes. Iſtę nimirùm tres ſunt animæ proprietates,videlicet natura,vita,actio, quibus ipſa DEO ſimilis eſt in præcipua ac ſuprema nobilitate ſua, vbi ſacroſanctæ & adorãdæ Dei Trinitati reſpõdet. Atque iſtic animæ natura ocioſa & imaginum expers, PATRIS habitatio, templum & regnum eſt: idemq; PATER FILIUM,id eſt,claritatem ſuam in patulo ac intentè cõtemplante animæ oculo gignit: Spiritumque,id eſt, amorem ſuum manare facit in perpetuam ſpiritus contentionem ſiue conatum,quo is iugiter in æternitatem cõtendit. Porrò in actione noſtra ſemper ſimiles manemus in ſpiritus noſtri puritate. Sentimus eñ in nobis cõtemplari atq; niti ſiue cõtendere nos in aliud quiddam, diuerſum à nobis:atque per hoc ſimiles illi ſumus. In eius autem actione ab illius ſpiritu nos agimur,patimurq; claritudinis & charitatis eius trãsformationem,atque híc ſupra ſimilitudinem, ex gratia Dei filij ſumus. Vbi verò ſentimus in nobis, agere nos in ipſo, & pati ac agi ab ipſo, id vtique totum in eius lumine cognoſcimus, in eiusq; ſpiritu charitatem illius guſtamus. Atque in ipſa vnione,vnus cum eo ſpiritus & vna vita ſumus,ſed tamen ſemper creatura manemus. Licèt enim illius ſimus transformati lumine, eiusq; charitate abſorpti, at tamẽ aliud quiddam ſiue diuerſum, nos ab illo eſſe cognoſcimus ac ſentimus. Quo fit,vt illũ ſemper cõtemplari,in eumq; niti & cõtendere cogamur:& hęc actio nobis æternò manebit. Non eñ creatam eſſentiam noſtram vnquàm amittere,neque tam purè excedere valebimus, quin in omnem æternitatem ſemper aliud à DEO maneamus. Nam etſi Dei filius noſtram aſſumpſit naturam,ac hominem ſe facere dignatus eſt,nos tamẽ neutiquàm DEVM fecit. Multi enim impiam & vitijs deditam agunt vitam, ſuntq; infelices,& æternæ damnationis pœna plectũtur. Chriſtus autem animam quidem habet creatam ex nihilo, corpus verò ex puriſſimis integerrimæ ac ſacratiſſimæ virginis MARIAE ſanguinibus:& hæc duo ſimul, putà corpus & animam,aſſumpſit atque copulauit & vniuit,ita vt & Dei ſit filius & beatiſſimæ ſemper virginis MARIAE,hoc eſt, Deus & homo ſub vna perſona. Vt eñ anima rationalis & caro,vnus eſt homo:ita filius Dei & IESVS MARIAE virginis filius,vnus eſt viuens Chriſtus,idemq; Deus & dñs cæli ac terræ. Et licèt anima eius ęternę ſit cõformis ſapientiæ,nõ tñ ipſa DEUS eſt,nec natura diuina. Sed neque Dei natura vnquàm tranſire poteſt in creaturam: verùm naturæ duæ impermixtæ,ſi mul

Spiritus puritas.

Animę proprietates tres.

Cur nobis ſemp & vbique proficiendum.

Anima Chriſti vndè & qualis.

mul in vna diuinitatis persona coniunctæ & vnitæ sunt. Et hic est Dominus noster IESVS Christus, qui vnus ac solus cum DEO supra creaturas omnes potens ac viuens, Princeps est in cælo & in terra, nec quisquam ei potest æquiparari. Eius nanque humanitas omnibus DEI donis, ac totius plenitudine sanctitatis completa fuit: & sicut sanctis DEI omnibus iam indè à mundi exordio quicquid habuerunt, aut habituri sunt, non nisi per partes pro DEI voluntate collatum fuit, aut vnquàm in æternum conferetur: ita soli Christi humanitati, donorum omnium indiuisa ac perfectissima est donata plenitudo, qua creaturas omnes compleuit atque complere poterit. Ipse denique solus, causa est bonorum omnium quæ à DEO adepti sumus, aut poterimus adipisci.

Humanitas Chri, quâtis Dei donis abundet.

¶De humanitatis Christi præstantia, nobilitate, & eximia potestate. CAP. XXI.

ENimuerò eiusdem Domini nostri IESV Christi gratia in omni necessaria nos veritate illuminari necesse est. Ab ipso enim creatæ animæ illius ac DEI sapientiæ vnitæ atque cõiunctæ initio, ratio eius tam dilucida, tamq; illuminatus erat intellectus, vt anima eius creaturas omnes tam conditas quàm cõdendas, discriminatim distincteque cognosceret: eiusque humanitati à DEO patre desupèr collata fuit rerum omnium in cælo terraq; potestas, ita vt illi liceret dare & accipere, occidere & vita donare, signa ac miracula quotquot vellet edere, peccata remittere, & gratiam atque æternam conferre vitam. Omnia nanque cõdita à DEO, humanitati illius pro eius arbitrio subiecta erant. Porrò Spiritussanctus in eius anima humanaq; natura cum donis suis omnibus quiescebat, efficiens eum locupletem, pium, liberalem, redundantemq; in omnes illius indigos ac appetentes. Erat igitur humilis, mansuetus, patiens, misericors, plenus gratia, benignitate ac fidelitate, obediens, resignatæ voluntatis, ac innocens: exhibuitque sese contemptum & abiectum infra mortales omnes: flexis genibus DEVM & Patrem suum adorabat: & vt nos beati efficeremur, cũ ipsoq; perenniter viueremus, sese vltrò neci obtulit. Ipse planè speculum atque Canon noster est, secundum quem vitam omnem meritò exigere deberemus. Humanitas eius, diuinæ claritudinis laterna est, qua cælũ terraq; illustrata est, atque in omne æuum illustrabitur. Venerandum ac benedictum nomen eius, nempe IESVS, ex omni æternitate prouisum, appellatum, electum fuit, & sacratissimæ virgini MARIAE matri eius annunciatum ab angelo, dicente, quòd & DEI & ipsius virginis filius, id est, Deus & homo sub vna persona foret. sicque datus est nobis, nobisq; vixit, ac inseruiuit, nos instituit, sua morte nos emit ac redemit, nostra peccata precioso sanguine suo eluit, asscenditq; vltra cælos omnes cunctosque angelorum ordines, & sedet coronatus in paterna dextera, honore ac potestate par eidem & æqualis: eique omne curuatur genu, vtpotè Domino dominorum, ac Regi regum omnium, cuius regni nullum neque initium, neque finis est. Et cùm hæc ita se habeant, nihilominùs audent perfidi ac amentes quidam affirmare CHRISTVM siue DEVM se esse, cùm tamen nec sapientia, nec DEI gratia, nec potestate, nec virtute vlla prædíti sint. Atque ea re non immeritò tartareæ illis flammæ debentur, cùm vtique non nisi vnus Deus & vnus CHRISTVS sit, idemque ipse Deus & homo, nec quisquam alius præter ipsum. Qui cùm in extremo die bonos ac malos iudicaturus aduenier, sentient profectò impij isti, non DEVM, sed damnatos homines se esse. Quòd autem ijdem isti Christus nõ sint, equidem planè perspicueq; demonstrabo. Christi nanque humanitas non in seipsa subsistit, cùm non sit sua ipsius persona vel hypostasis, vt cæteri homines: sed Dei filius, illius hypostasis ac forma est: atque eam ob rem vna cum Dei verbo persona est: & per hanc vnionem, sapiens siue prudens ac potens est omnium quæ sub Deo sunt. Est igitur Domini IESV humanitas assumpta in Deum, præ creaturis omnibus nobilis, sapiens, sancta ac beata, & ipse Dominus IESVS tum natura, tum gratia solus est verus hæres regni Dei, quippe qui hæres natus est ex patre atque matre, Princeps omnium fratrum suorum. Et si quidem volet, nosque ex gratia eius digni erimus, admittet nos vnà secum in paterni regni hæreditatem ac participationem. Id enim

Ratio Chri iam indè ab initio creatæ eius animæ, qualis.

Humanitas & nomẽ IESV, qualia.

Luc. 1.

Perfidia seu potiꝰ demẽtia quorundam quãta.

Hypostasis Christi quæ.

Ioan.1. pollicitus est nobis, si tamen ipsi seruierimus, fore nos vbi est ipse, id est, cum corpore & anima in aula gloriæ DEI. Itaque æternò illic cum ipso erimus, singuli in statu suo glorioſi, noſtris amicti operibus, & virtutibus atque charitate ornati & perfecti. Et ipse Dominus IESVS glorioſam nobis oſtendet faciem ſuam, ipſo Sole ſplendidiorem, audiemusque vocem eius corpoream, omni Melodia longè ſuauiorem, ad eiusque menſam nobis aſſidentibus ipſe miniſtrabit ceu Princeps illuſtriſſimus chariſſimę familię atque electiſſimis amicis ſuis: donabitque nobis gloriam & honorem, quem ipſe eſt à Patre conſequutus, quem tamen ipſi potiùs, quàm nobis, cupiemus ac fauebimus. Et hoc ſibi volunt ea illius verba, quibus ait: PATER, quos dediſti mihi, volo vt vbi ſum ego, & illi ſint mecùm, vt videant claritatem meam, quam dediſti mihi. Hanc nos claritatem contuebimur, eaque vltra omnes actus ac merita noſtra ſuperueſtiemur: indè verò exultabimus & gloriabimur in ipſo & in nobis: eaque lætitia cor, animam & corpus occupabit, ac ſine fine æternò abundè redundabit. Quæ quidem præcipua beatitudo eſt, qua in Domino noſtro IESV Chriſto in illius regno perfruemur.

Ioan.17.

¶De vera contemplatione, & de vitalis vitæ quatuor partibus.

CAPVT XXII.

AT nunc totam (quæſo) mentem, nudumque aſpectum tuum vltra cælos omnes & creata omnia ſubleuato. Iam enim explicare ac demonſtrare conabor vitam illam vitalem, in nobis latitantem, in qua ſuprema noſtra conſiſtit ſalus ac beatitudo, cuius ſuprà quidem mentionem feci, ſed nō ſatis declaraui. Et licèt hac in parte non ſatis ordinatè progreſſus ſim, prudens tamen & conſultò id egi. Quæ autem tunc mihi reliqua manſerunt, iam abſoluere aggrediar. Quicunque igitur in diuino eſtis ſubleuati lumine, agedùm huc oculos aduertite, & capite quæ dicturus ſum. Vobis enim duntaxat, non vllis alijs, iſta promentur. Neque enim à cæteris capi aut intelligi poterunt. Vitalis illa vita, quam DEVS fundauit in nobis, in quatuor conſiſtit: Primum eſt eius Natura: Alterum, eius Exercitatio: Tertium, eius Eſſentia: Quartum, eius (vt ſic dicam) supereſſentia.

Quib⁹ quatuor vitalis vita conſiſtat.

¶De vitalis ſiue æternæ vitæ natura. CAP. XXIII.

IPSA quidem vitæ æternæ natura, ex DEO nobis prognata eſt, & eſt vnum cum DEO, viuitque ex DEO in nobis, & ex nobis viciſſim in DEO. Voluntariè enim genuit & elegit nos Pater cæleſtis in vnigenito Filio ſuo: atque ea de re filij DEI ſumus, non tamen ex natura, ſed DEI gratia, quæ ſupra naturam eſt, & eſt vita æterna, quam neque cernere, neque reperire quiſquam poteſt ſine gratia. Atquì ſi nos vitam æternam in nobis cernere ac inuenire velimus, neceſſe eſt vt per fidem & charitatem ſupra rationem ad ſimplicem vſque oculum noſtrum nos erigamus. Ibì nimirùm diuinam inuenimus claritudinē in nobis generatam: & ipſa eſt DEI imago, quæ ſimplicem transformauit oculum noſtrum, vt nullam poſſit aliam imaginem ſuſcipere. Poſſumus tamen in infuſo lumine, quicquid DEO minus eſt, cognoſcere, modò id ipſe nobis demonſtrare velit. Ipſam autem DEI imaginem vniuſcuiuſlibet ſimplex aſpectus totam ac integram ſeu indiuiſam ſuſcipit, & eſt cuilibet tota, & in ſeipſa nihilominùs vnicum idemque indiuiſum ac inſeparabile manet vnum. Atque vbi nos eam ſuſcipimus, per ipſammet eam cognoſcimus. Vbi verò tranſlati, in eiusque claritudinem transformati ſumus, ibì noſtrijpſorum obliti, vnum cum ipſo ſumus: ſicque & nos in ea viuimus, & ipſa in nobis: ſemper tamen ſubſtantia ac natura diſtincti, diuerſique manemus. Iſthæc DEI claritas, quam in nobis cernimus, neque initium, neque finem, nec tempus, nec locum, non viam, non ſemitam, nullam denique neque formam, neque ſpeciem, neque colorem habet: ſed ipſa totos nos ambiuit, circumplexa eſt ac penetrauit, ſimplicemq; oculum noſtrum tam latè patefecit, vt perpetuò cogatur manere apertus, nec poſſit claudi à nobis. Et hæc de primo dicta ſint, videlicet de æternæ vitæ ex DEO genitæ natura.

Iaco.1. 1.Ioan.3.

Aeternā ſine gratia vitam nō obtineri.

Noſſe de deo qd quō tm̄ poſſim⁹.

¶De vitalis vitæ exercitatione. CAP. XXIIII.

Sequi-

SEQVITVR hinc alterum, putà exercitatio vitæ vitalis inter DEVM & nos. Quæ vt intelligat is, oculos internos in ſupremum veſtri faſtigium, vbi vnum eſtis cũ DEO, attollite. Siquidem vnum eſſe cum DEO, vitalis noſter idemq; perennis ſtatus eſt, vbi Deus in nobis, & nos in illo commoramur. Et hæc vniò viuida eſt ac fœcunda, nec poteſt eſſe ocioſa. Semper enim in amore ac noua viſitatione per mutuam eamque inſeparabilem inhabitationem renouatur: illicque eſt trahere & trahi, accipere & dare, tangere & tangi. Etenim Pater noſter cæleſtis habitans in nobis, per ſeipſum viſitat nos, & ſupra rationem conſiderationemque nos euehit: cunctisque nudans nos imaginibus, in noſtrum trahit principium, vbi non niſi vaſtiſſimam, deſertam, formarum ſiue imaginum expertem inuenimus nuditatem, ſemper æternitati reſpondentem: atque iſthic Pater ſuum nobis donat Filium, & Filius imaginibus vacuum aſpectum noſtrum infinita, quæ ipſemet eſt, claritate viſitans, * exigit ac inſtituit nos, vt eam claritudinem per ſeipſam intenta acie contemplemur. Hic iam DEI claritatem in nobis, & nos in illa, eique nos vnitos inuenimus Et licèt ipſa nos compræhendat, nos tamen eam compræhendere non valemus: quandoquidem captus noſter creatura eſt, ipſa autem Deus eſt. Itaque ſinimus aſpectum noſtrum cum ea currere, eamque inſequi per infinitam ac modineſciam longitudinẽ, latitudinem, celſitudinẽ, ac profunditatem: verũ quanuis ſimplici quodam modo vnum cum ea ſimus, non tamen perſequi nec aſſequi valemus quod nobis incompræhenſibile eſt. Cernimus autem hic Patrem in Filio, & Filium in Patre, quippe qui natura vnum ſunt, ſicque viuunt in nobis, dantque nobis Spiritum ſanctum ſuam vtriuſque charitatem, qui vnius cum ipſis naturæ & vnus Deus eſt, atq; cũ ipſis ambobus intra nos commoratur: ſiquidem Deus in ſeipſo inſeparabilis ac indiuiſus eſt. Porrò Spiritusſanctus ſeipſum largitur, nosque viſitans, ardentem animæ noſtræ tangit ſcintillam: quod nimirùm perennis inter DEVM & nos amoris origo & initium eſt. Exercitatio autem amoris, libera & pudoris expers eſt: eiusq; natura, & auara & larga eſt: ſemper exigit & offert, largitur & accipit. Ipſa Dei charitas, auara eſt, poſcitque anima totum id quod eſt & præſtare valet. Anima aũt cùm ſit diues & liberalis, auaræ charitati, quicquid poſtulat & expetit, dare conaſ: ſed perficere nõ poteſt: quippe cũ in oẽm æternitatẽ illius creatã eſſentiã manere neceſſe ſit. Nõ enim poteſt hanc deſerere aut effugere. Quanuis igitur charitas abſorbeat, voret, conſumat, exurat, poſtuletque animam etiam impoſſibilia: ipſaque anima prorſus in amore colliqueſcere ac velut in nihilum redire appetat, at tamen non poterit interire vnquàm, ſed in æuum omne durabit. Eſt etiam DEI charitas infinitè larga ac liberalis, offertque & exhibet ac oſtendit ſe totam animæ, & liberaliter totam ſe eidem dare parata eſt. Anima verò DEVM amãs, admodùm guloſa & auida eſt, ac latè hianti ore totũ quicquid ipſi oſtenſum eſt, habere appetit: ſed cùm ſit creatura, totum DEVM neque capere, vel compræhendere, neq; faucibus ſuis complecti poteſt. Semper igitur in omnem æternitatem auidè concupiſcat ac inhiet, & famelica ac ſitibunda maneat oportet. Quanto autẽ vehementiùs appetit & contendit, tanto meliùs ſentit Dei diuitias non ſe poſſe ex toto appræhendere. Et id dicitur contendere ſiue auidè inhiare in id, quod nunquàm tamen plenè compræhendi poteſt. Ita ergo charitas & dare nouit & accipere. Et hæc eſt vitalis vitæ noſtræ exercitatio. Quod quàm verum ſit, facilè ſentire atque conſpicere valent, qui huic amori dant operam.

Vnũ eſſe Deo,

*eri;

Deicharitas auara q;

Anima, cui pſtare q; velit, nequeat?

Anima myſticè guloſa qui fiat.

¶De vitalis vitæ eſſentia. CAPVT XXV.

ACcedit hinc tertium, quod eſt vitalis eſſentia, vbi ſupra omnem amoris exercitationem in æterna quadam fruitione vnum cum Deo ſumus, hoc eſt, ſupra actionem & paſſionem ſupraq; vnionem beato quodam ocio perfruimur cum Deo in vnitate, vbi nulli præterquàm Deo agere licet. Dei nanque actio, ipſemet eſt & eius natura: & ſub eius actione nos ocioſi, transformati, vnumque cum eo illius in amore, non autem illius in natura, ſumus. Alioquì Deus eſſemus, & in nobiſipſis redacti in nihilum, quod eſt impoſſibile. Sumus autem ſupra rationem & abſque ratione in clara ac dilu-

cida cognitione, hicque nullum sentimus inter DEVM & nos discrimen siue distinctionem: quandoquidem supra nosipsos & vltra ordines omnes in eius amorem excessimus. Hic neque exigere, neque desiderare, & nec dare, nec accipere est, sed beata ac ociosa essentia, totius sanctitatis & virtutum omnium corona ac essentiale præmium. Hãc petebat Dominus IESVS, cùm diceret: PATER, volo vt quos dedisti mihi, vnum sint, sicut & Nos vnum sumus: non quidem modis omnibus, quibus Pater & Filius vnum sunt. Filius enim cum Patre vnũ est natura, cùm sit DEVS: est etiã nobiscùm natura vnum, cũ sit Homo: viuitque & ipse in nobis, & nos in ipso per eius gratiam & nostra bona opera: atque hac ratione ipse nobis vnitus est, & nos illi: per eiusque gratiam & cum ipso cælestem Patrem nostrum colimus & amamus. In amore quidem & exercitatione, cum eodem cælesti Patre nostro vniti, sed non omninò vnum, sumus. Amat enim nos Pater, & nos illum vicissim amamus. Inter Amare autem & Amari, semper discrimen quoddam diuersitatemque sentimus: & hæc æterni amoris natura est. Verùm vbi supra omnem exercitationem cum Patre & Filio in Sanctiſpiritus vnitate circumplexi sumus, ibi omnes vnum sumus, sicut & Christus Deus & homo, cum Patre suo vnum est in infinito suo vtriusque amore. Atque in hoc ipso Amore, omnes nos consummati sumus in æterna fruitione, id est, beata ac ociosa essentia, quam nulla potest capere creatura.

Ioan. 17.

¶De vitæ vitalis supereſſentia. CAP. XXVI.

POSTREMO in ipsa ociosa essentia nostra, vbi cum DEO in illius amore vnum sumus, supereſſentialis oritur contemplatio, & quoddam Sentire supereſſentiale, quod est excellentissimum quod verbis exprimi possit. Est autem, moriendo viuere, & viuendo mori extra essentiam nostram in supereſſentialem beatitudinem nostram. Quod tum fit, quando ex DEI gratia & adiutorio vsqueadeò nobisipsis dominamur, nostrique potentes sumus, vt quotiès placet, cunctis nos nudare imaginibus queamus, donec in ipsam pertingamus ociosam essentiam nostram, vbi vnum sumus cum DEO in inexhausta ac infinita eius charitatis abysso, in qua abundè nobis sufficit, quandoquidem DEVM in nobis habemus, atque in essentia nostra per DEI intra nos actionem beati sumus, per DEI, inquam, cum quo non per essentiam neque naturam, sed per amorem vnum sumus. Beati verò sumus atque etiam beatitudo in DEI essentia, vbi is seipso & nobis omnibus fruitur in celsissima natura sua, quę est amoris nucleus, occultus & abditus nobis in caligine & in ignorantia quadam prorsus immensa. Hæc verò ignorantia, lux est inaccessibilis, quæ DEI essentia est, nobis quidem supereſſentialis, ipsi autem soli essentialis, cùm sit ipse suaipsius beatitudo, fruaturque seipso in natura sua. In eius autem fruitione nos mortui sumus atque absorpti, nosipsosque amisimus, non quidem secundum essentiam, sed secundum fruitionem nostram. Eius nanq; & noster amor, semper similes & vnum sunt fruendo, vbi videlicet illius spiritus amorem nostrum in vnam secum fruitionem ac beatitudinem absorpsit & ebibit. Admonitum autem velim LECTOREM, vbicunque à me asseritur, vnum nos esse cum DEO, id intelligendum esse in amore, non in natura nec essentia. Etenim DEI essentia increata est, nostra autem creata, quæ prorsus distant in immensum, DEVS videlicet & creatura. Vndè tametsi vniri & coniungi possunt, at vnum effici non possunt. Et nostra quidem essentia si rediret in nihilum, iam nec cognoscere, nec amare, nec beati esse possemus. Est autem creata essentia nostra, velut vasta quædam ac deserta solitudo, in qua viuit DEVS, nostri moderator & rector, & in hac solitudine absque modo errare compellimur, eo quòd extra nostram essentiam in supereſſentiam nostram, quæ est DEI essentia, non nisi amando pertinegre queamus. Atque eam ob rem beati sumus in essentia nostra, si in Amore viuimus: sumus etiam beatitudo in DEI vita, si per amorem nobisipsis in eius fruitione mortui sumus. Atque ita semper viuimus per amorem in propria essentia nostra, semper etiam in DEI essentia morimur per fruitionem. Et hac ex causa istud ipsum vita moriẽs, & mors viuens appellatur: quandoquidem cum DEO viuimus, & morimur

Vnũ esse cũ Deo, q quõ asserantur.

mur

mur in DEO. Beati sanè mortui illi, qui sic viuunt & moriuntur: siquidem DEI & regni illius hæredes sunt. At nunc ex vera charitate DEVM omnes sedulò obsecretis, oro, pro ijs oñibus, qui hæc, p nostrî institutione vel scripsere, vel composuere: pro illis etiam, qui hæc siue legent, siue audient, vt sint electi in regno superno, cuius vniuersa familia in omne æuum, DEVM sine fine laudabit. Quod vt obtinere, & ad tantam gloriam resurgere mereamur, præstet nobis IESVS CHRISTVS DEI filius, vtì cum ipso omnes coram cælesti patre nostro coronari digni simus. Vbi nimirùm vita est æterna, & perpetuis vacatur gaudijs, Deusque præmij loco possidetur: Vbi dilecti Dei nostri micant ac splendent oculi, & præclaræ voces sonos edunt eximios: Vbi mirificè exultabimus, & nosipsos excedemus: Vbi amantissimi Dei nostri facies elegantissima cernitur, in qua nos gloriabimur, semperq; iubilabimus: siquidem liberimi illic fidentesq; & audentes erimus, atque cum DEO regnabimus, qui singulos quosque in suis locabit thronis: & tunc illius amori vacabimus, atque ipse sese nobis dabit, in ipsoq; commorabimur. Siquidem nos mutuò amauerimus, illius tum gratiam obtinebimus, eiusq; cõsuetudine & familiaritate perfruemur. Seruemus igitur iussa ac præcepta illius, quando potentissimus, immò etiam in sua actione omnipotens ipse Deus est in personarum Trinitate. Et iure sanè meritoq; amãdus nobis est, quem talem esse nouimus. Enimuerò æterna laude dignissimus est, & beati sunt, qui ipsum concupiscunt. Vtinã aduẽiat illa dies qua tantoperè eum amemus, vt esuriẽtes nos exatiatos sentiamus, semperq; fruitione gaudeamus. Dicant pariter omnes, Amen. Fiat, Fiat.

Mortui beati qui.

D. IOAN-

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

Commentaria insigni pietate ac eruditione referta, atq; adeò diuinitùs inspirata, in TABERNACVLVM FOEDERIS & cũcta ad id pertinentia: vbi pariter multa Exodi, Leuitici ac Numerorum mysteria dilucidè ac neutiquã vulgariter explicantur.

PROOEMIVM AVTHORIS, QVO EXPLICAT DE QVIBVS HOC OPERE DICTVRVS SIT.

1.Cor.9. SIC CVRRITE, VT COMPRAEHENDATIS. Hęc nimirùm verba sunt Apostoli ad Corinthios, adeoq; & ad nos oẽs: in quibus tria insunt, quæ sit operæpreciũ animaduertere. Principio quidem, vbi ait, vt curramus, id nobis omnibus p̃cipit, vt spiritaliter curramus, id est, per amorem. Deinde in ipsa dictione, SIC, cursus nostri modum ac rationẽ nos vult attendere & considerare, vt sapiẽter cursitemus. Tertiò eiusdem ipsius cursûs nostri scopum, eaq; ad quæ, seu quorum gratia currimus, vt spectemus & contemplemur, imperat, ne frustrà cursum cõficiamus, sed compræhendamus, possideamusq;. Itaq; mortales omnes cursum currant necesse est amoris siue ad Deum, siue ad res ab eo creatas. Neq; quicquã est amoris cursu aut velocius, aut subtilius. Eam ob rem singulus quisq; sese inspiciet ac explorabit, num amoris sui cursus tendat in Deum, & tum quidẽ non poterit nõ compræhendere: aut potiùs ad creaturas extra Deum, & ita planè spe fraudabitur sua: quando amittat necesse est, quicquid ex ijs amore cõplectitur. Hinc itaq; colligi licet, nobis omnibus currendum esse. quod cùm ita se habeat, maximè è re nostra fuerit, vt ita cursum nostrũ instituamus, eoq; referamus, quo iuxta Apostoli monita etiam inuenire & compræhẽdere possimus, quicquid quærimus. Est igitur cursûs huius quędam nobis cõsideranda figura, quam nobis Propheta Moses describit, ita vt illi ostensa erat à Deo in monte Sinai, idq; in altero ipsius volumine, quod Exodũ dicimus, id est, Egressionẽ filiorũ Israel ex Aegypto ad terram, quæ illis diuinitùs promissa erat. Hæc autem, quam tractãdam suscipimus, figura, Arca quędam est instar scrinij, & Tabernaculum quoddã, in quo Arca posita fuit, & cuncta quę ad id pertinebant: quod Dominus Mosi præcepit vt ita fabricaret, quemadmodũ in monte illi monstraturus erat: atq; in ipso habitaturum se dixit in medio filiorũ Israel, iuxta oẽm illius formam seu ratiõem, & omniũ vasorum in cultum eius. Hìc iam Propheta Moses septem quædã nobis tradit, quæ cuncta ad sapientem pertineant Amoris cursum: atque in horum singulis quibusq; Deus & inuenitur & possidetur, idq; semper maiori cum amore, & experimẽto seu sensu ac sapientia cumulatiori, prout quispiam Amoris gradus cõscenderit. Et eo quidem, quod Primum occupat locum, vtì audituri estis, à cunctis absoluitur, expeditur, ac liberatur homo peccatis, & id cuncta in se alia cõplectitur, si tempus cuiquam deficiat. Secũdo & Tertio pars sensitiua hominis foris & intùs in moribus ac sensu seu experimẽto, pro Dei volũtate illiusq; præceptis, exornatur. Quarto & Quinto intellectus & voluntas sapientia & Amore ad laudem & gloriam Dei Opt. Max. decorantur. Sexto virtutes oẽs pro Dei gratissima voluntate perficiuntur & absoluuntur. Septimo denique ad quietem peruenitur, vbi iam & possidere & cõpræhendere, & cõprẹhendendo currere, & currendo compræhẽdere debemus: quod nimirùm est Vita æterna.

¶DE

¶De prima principali parte. CAP. I.

PRINCIPIO quidē primū hīc nobis attēdendū est, quod ad cursum spiritalē pertineat: quod est, exonerare sese & expedire oīibus illis, quæ premere & grauare queāt. Id verò neutiq̄ facere poterimus, nisi spiritalē dño construamus arcam & spiritale sanctuariū. Noe qdem vir iustus, sibijpsi arcā ædificauit instar nauis ex lignis leuigatis, in qua octo homines vitam suā in diluuio tuerētur: ex quibus nos oēs secundū naturā progeniti sumus: atquì arca illa iam olim vetustate interijt, & nostra itidèm tēporaria secundū naturam natiuitas, finem quandoq; habitura est. Multo pòst tēpore extitit Moses, qui Domino arcā confecit ex lignis preciosis, ijsdēq; auro tectis, qua tum ipse, tum oīis populus Israeliticus dīm coleret ac veneraretur. Atque hoc ipso nos opere instituimur: quādoquidem arca hæc nobis figuræ loco data est, atque ea re, etiā ipsa temporis successu perijt. At Christus demum filius oīipotentis Dei, & Deo, & sibijpsi, & nobis quoque arcā & tabernaculum confecit sempiternū, quod nō possit perire vnquā, quod est ipsemet, vel Ecclesia sācta, aut vnusquilibet pius ac probè Christianus, cuius ipse Princeps seu caput est. Singuli nanque alij in alijs in Christo cum amore & gaudio æternùm commorabimur atque exultabimus: sicq; tabernaculum hoc æternò durabit, eo quòd figurarum omnium præcedentium veritatem impleat, perficiat & absoluat. Sed nunc figurā ipsam, quæ tamen veritas est, & omnium quæ à me dicenda sunt, fundamentum, explicare aggrediamur. Itaque textus Bibliorum sic habet:

Gene. 6.

Exod. 24. 25. 26. & 27.

Venit Moyses, & narrauit plebi omnia uerba Domini, atq; iudicia. [attamen tabulas decem mandatis inscriptas, necdum acceperat.] *Respōditq; cunctus populus una uoce: Omnia uerba Domini, quæ locutus est, faciemus. Scripsit autē Moyses uniuersos sermones Domini: & manè consurgens, ædificauit altare Domino ad radices mōtis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israēl. Misitq; iuuenes de filijs Israel, & obtulerunt holocausta, immolaueruntq; uictimas pacificas Domino, uitulos* duodecim. Tulit itaq; Moyses dimidiam partem sanguinis, & misit in crateras: partem autem residuam fudit super altare. Assumensq; uolumen fœderis, legit audiēte populo. Qui dixerunt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus, & erimus obedientes. Ille uerò sumptum sanguinem respersit in populum, & ait: Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus uobiscū super cunctis sermonibus his:* Vbi id subaudiendum est, Quādiu vos in officio perstiteritis, & quæ estis polliciti verbo, re ipsa præstiteritis.

TEXTVS Exo. 24.

Hic iam missa interìm figura, quæ ad partem spectat priorem ex septem principalibus, quid eadem ipsa sibi velit, exponam. Principiò tamē id scire conuenit, Mosen prophetam, Christi typum atque figuram gessisse. Moses autem, si interpreteris, idē est secundū veteres, quod aquaticus, siue sumptus ex aqua, itemq; attrectans vel palpans, atque etiā vrgens, vel liniens seu vngens. Hæc, inquam, oīa Mosis vocabulum significat, Latinè redditum: fuitque hic Moses veteris legis lator, vti eam diuinitùs acceperat. Porrò lex vetus, suis ritibus & sacrificijs atque cultu figura quædam & fundamētum fuit legis nouæ, seu noui Testamēti. Atque ea re cuncta illa, quæ Mosis vocabulo significari diximus, reuerà in Christo inueniūtur: vtpotè qui priscæ & antiquæ legis finis est, ac nouæ fundamētum. Hoc itaque noui fundamētum Testamēti Christus IESVS, ad nos sanctiſpiritus profluuio promanauit: & vt Mosen è flumine tulit filia Pharaonis regis, eiusq; filius typicè dict⁹ est: ita & Christum reuerà suscepit atque assumpsit Dauidis regis filia MARIA ex fluuio sanctiſpiritus, eiusdemq; virginis vnius ac solius Dominus IESVS secundum humanitatem filius fuit, ex proprio illius secundum carnem creatus ac prognatus sanguine: sicq; iuxta veritatem

Moyses (seu Moises & per syncopā Moses) qd sonet.

Roma. 10.

Exod. 2.

ad noſtros vſus, noſtramq; leuãdam neceſſitatem & indigẽtiam, ex diuini amoris profluentia ſeu flumine aſſumptus eſt. Deindè etiam vir aquaticus fuit Chriſtus IESVS, quãdoquidẽ oñis eius vita & cõuerſatio per amorem beneficentia, virtutibus ac liberalitate ſeu pietate dimanauit. Sic itidèm & fuit & eſt etiamnum attrectãs (vel veriùs attrahẽs) mortales oñes, qui quidem ſeruari velint, doctrina, inſtitutionibus & exemplis ac morte ſua. Ad hæc & fuit & eſt hodieq; palpans ſiue attrectãs, id eſt, occultè intùs tangens, quotquot ipſi totos ſeſe dedunt. Eadem ratione & fuiſſe & eſſe eum rectè dicimus vngẽtem, eo quòd ſuos vngat amicos, quos ad id paratos inuenit, ſeptem donis Spirituſſancti. Denique oñes quotquot ipſi rebelles & aduerſi ſunt, ac perſeuerant ad mortem vſque, æternò vrgebit affligetq;. Data nanq; illi eſt poteſtas oñis in cælo & in terra. Ita ergo in Chriſto veritatem, cnius in Moſe typus præceſſit, reperimus.

Mat. 28.

¶Vtì Chriſtus à peccato originali nos eripuerit. CAP. II.

IAM porrò id aduertendum venit, vt Chriſtus figuram antedictam, quam Moſes nobis deſcripſit, adimpleuerit. Omnes nanq; actus & ſacrificia Moſeos, aliud quiddam ſemper ſignificant. Cùm DOMINUS noſter IESVS Chriſtus DEI filius, qui totius legis diuinæ author, cõditor ac DOMINUS eſt, populum ſuum verbis & exemplis inſtituiſſet, paternamq; illis demõſtraſſet volũtatem, paucos tum quidem reperit, qui illius doctrinam amplecterẽtur: at nihilo ſciùs figuras ille oñes, quæ ſcriptis expreſſæ atque cultæ ſeu exercitatæ fuerant, finire & cõſummare in animo fixum habuit. Eamobrem altare conſtituit in mõte Caluariæ: & vt Moſes duodecim immolauit vitulos ſumptos à cunctis tribubus filiorum Iſrael, quibus ijdem DOMINO ſe obſtrinxerant, vt illi morigeros ſe præſtarent: ita & Chriſtus precioſum obtulit corpus ſuum ex oñium noſtrũm natura ſumptum, quo tribus vel familias omnes ſeu cuncta hominum genera ad vnũ redigeret, quippe qui in commune oñibus nobis redimẽdis datus erat. Et hac ipſa oblatione vel ſacrificio, charitatis abſoluit cõſummauitq; legẽ, ſeruandamq; tradidit ac reliquit oñibus, quibus eam ſeruare libitum erit. Atque ſicutì Moſes duodecim ſtatuit titulos per duodecim tribus filiorum Iſrael, ſingulis lapidibus ſingulis æquè inſcriptis nominibus, quòd DOMINO ſacrificarẽt: ita Chriſtus cũctis mortalibus titulum vnum vni inſcripſit lapidi, id eſt, digniſſimæ mortis ſuæ fundamento: idq; hac ſignificatione, quòd oblatio ſua ſinguli cuiuſque hominis eò ſeſe accõmodantis, propria ſit. Hunc autem titulum vt Chriſtus intùs, ita Pilatus ſcripſit foris, putà q; rex ipſe foret Iudæorum, & mundi ſeruator. IESVS enim Latinè ſeruator exprimitur: eratq; ſcriptus hic titulus trium præcipuarum orbis linguarum idiomate, videlicet Hebrææ, Græcæ & Latinæ. Deindè quomodò Moſes partem ſanguinis vitulini *circa altare fudit ad honorem DEI, & altera parte populum adſperſit, fœderis quod cum DEO pepigerãt, confirmãdi gratia: ſic & Chriſtus ſanguinem ſuum prorſus oñem ad honorem DEI circa crucis fudit altare, itidemq; oñem & in nos adſperſit: vtpotè qui nũquàm à DEO diſiungimur ac diſſeparamur, dũ nos illi ipſius ſanguine obſtringere ſeu cum eo fœdus percutere ac inire velimus, perindè vt Iudæi vitulorum ſanguine fœdus cum eo pepigerũt. Ad hęc, quemadmodùm Moſes ſanguinẽ Teſtamenti vaſis excepit vimineis, fuditq; partìm in crateras, quo populum poſteà adſperſit: ita & Chriſtus roſeum ſuum ſanguinem in vaſa immiſit viminea, quæ tamem hac illacq; perfluunt, nec valent infuſum continere liquorẽ. Hoc autem eo factum eſt, vt præclarus ſanguis ipſius perpetuò fluat, nec vnquàm ſeſe contineat, aut emanare deſiſtat, vbi is petitur ac deſideratur. At verò vaſa hæc viminea, olim quidem Apoſtoli fuere, & hodiè ſunt ſacerdotes Eccleſię ſanctæ, quibus hic commendatus atque commiſſus ſanguis eſt, vtì eo adſpergãt oñes, qui id deſiderârint. Vtq; prætereà Moſes iuxta morẽ Hebræorum, ſanguinem vitulinum aqua permiſcuit, antè quàm illum ſpargeret in populum: ſic videlicet & Chriſtus intimum ſuum ſanguinem ex latere ipſius promanãtem, aqua miſcuit: quo nimirùm nos redempti, nos à peccatis omnibus abluti ac expiati ſumus, eodemq; fœdus noſtrum cum DEO confirmatum eſt. Enimuerò fidem illi atque obedientiam polliciti ſumus, & hoſte diabolo prorſus derelicto ac repudiato, ipſius nos cultui ac ſeruitio per precioſum ſanguinem eius perpetuò mancipauimus, obſtrinximusq;: idque in

Ioan. 19.

*ſuper

bapti-

baptiſmo factum eſt, vbi titulũ & ſignũ ipſius, id eſt, crucis excepimus, eiusq; morte ad vitã reuocati ſumus. Eſt autem attendendum hoc loco, vt Iudæi, qui vitulorum ſanguine Domino ſeſe deuinxerant ac obligârant, & paulò pòſt ruperunt fœdus, quando aureum adorârunt vitulum, atque coram illo perindè vt Deo ſuo lætabantur, vna die Moſe præcipiente à Leuitis perempti ſint grandi numero, ita vt viginti & tria millia ex illis cęderentur. Exod. 32. Adeò tũ ſeuerè vltus eſt Deus violati fœderis ac pollicitationis ipſi tũ factæ & vitulino ſanguine confirmatæ crimen. Atquì venerandus Saluatoris noſtri Chriſti IESV ſanguis, non iam vindex & vltor aut vindictæ appetens eſt, ſed gratiæ ac miſericordiæ plenus: & hac de cauſa in viminea eum immiſit vaſa, id eſt, Prælatos Eccleſiaſticos ſeu ſpiritales, quos gratia & clementia affluere oportet: quandoquidem pincernæ ſunt & miniſtri benigniſſimi ac pijſſimi cruoris illius, quo cuncta noſtra debita, abolita ſunt ac diſſoluta. Itaque ſi fortaſſis priorem illum gratiæ ac miſericordiæ riuum ſeu profluuium, quod in baptiſmo præſtitum nobis eſt, peccatis nobis obſtruximus: at alter pœnitẽtię riuus manare deſinit, nec vnquàm poteſt ſiccari & exareſcere. Viuidus nanque & feruidus ac amoris plenus eſt ſanguis Dei: atque ita non poteſt nõ continẽter profluere. Eſt etiam ſanctæ Eccleſię vita, & in ipſo cunctæ Eccleſiæ ſacramenta viuunt & afferunt fructum: quippe qui ex eo ſeu eius meritis traxere originem, in eoq; ad vltimum vſq; iudicij diem cõſeruantur. Cùm igitur Chriſtus ſua morte nouam fundârit cõſtitueritq; legem ac Teſtamẽtum, non facilè neque citò ſuum in nobis ſanguinẽ vlciſcitur. Atque ea re ſi promiſſa ipſi in baptiſmo præſtita violare nos contigerit, id exigit à nobis, vt cũ cõtritione & dolore cordis nobis ipſi diſpliceamus, animoq; ſeu intentione minimè ficta, ac vera à peccatis auerſione, noſtram accuſemus & queramur infidelitatem: denuoq; altero pœnitentiæ ſacramẽto, quod eſt alterum precioſi ſanguinis eius profluuium, ipſi nos obſtringamus, nouumq; cum eo fœdus ineamus. Id verò coram ſacerdote, vtpotè cui hoc pœnitentiæ ſacramẽtum commiſſum eſt, totiès agẽdum eſt, quotiès neceſſum erit, ſi tamen vlla ratione ſacerdos obtineri queat. Sin autem nullo pacto eius poſſit haberi copia, Chriſtus ipſe ſummus ſacerdos eſt, cui cordiũ neceſſitudines oẽs abundè perſpectæ ſunt, & ipſe multò omnium clementiſſimus atque pijſſimus eſt: quem ſi quis ex animo obſecrauerit, nõ poteſt vllius deeſſe precibus. Enimuerò ſacer illius cruor longè lateq; promanat, atque indè, cuicũque libet, haurire licet. Sed & id diligẽter aduertendũ eſt, quòd Dominus vigintitria hominum millia interfici iuſſit, eo quòd fœdus cum Deo percuſſum, & ſanguine firmatum vitulino, perfregerant, non quidem ob vitulorum ſanguinem, qui vtique ſacer nõ fuit, ſed ob eorũ perfidiam ac infidelitatẽ & inobediẽtiam: qua ex re facilè poteſt colligi, longè grauiùs ac ſeueriùs Deum Optimum Maximum illius violationem fœderis, quod per ſanguinẽ precioſum ac ſacroſanctum vnigeniti, eiuſdemq; præſtantiſſimi filij eius, cum ipſo pepigimus, quandoque vlturum vindicaturumq; eſſe, ſi perfidi ac infideles, ab eoq; alieni & auerſi, in extremo vitę ſpiritu erimus deprehenſi. Et ita quidem prima ex præcipuis ſeptem ad amoris curſum pertinentibus, pars iam expoſita eſt, dum ea nobis figuræ huius portio explicita eſt, qua inſtituimur ac edocemur, vti in baptiſmo ab peccato originis, precioſo Chriſti ſanguine liberemur, vtq; per eundem ſacratiſſimum noſtri redemptoris ſanguinem, eandem ſemper recuperemus gratiam ac liberationem, quotiès verè & ex animo nos pœniteat eorum, quæ à nobis perperàm ac malè admiſſa ſint. Exo. 32.

¶Pars altera ex præcipuis ſeptem de atrio Tabernaculi.

CAPVT III.

SEQVITVR hinc figura, quam ſuſcepimus explicandam. Poſt immolatos à Moſe vitulos duodecim, ictumque cum Deo per ſanguinem fœdus, primitias & optima quæque à ſingulis quibuſq; ſibi Deus offerri volebat, vt ex ijs Arca & Tabernaculũ, & quicquid ad ea ornamentorum pertineret, cõficeretur: quibus ita peractis, quæcunque deinde offerrẽt, ea ipſi grata futura eſſent. Quæ vt enodẽtur, cõſtat plenè, primum ac præſtãtiſſimũ quod ſit in homine, id illius eſſe Liberum Arbitrium: itaq; id ſibi Deus poſcit ac vendicat iure ſuo, ita vt ex amore prę cũctis, quæ iam ab ipſo creata ſint, aut fieri poſ Præſtantiſſimum hominis quid.

sint, ipse potissimùm ab homine eligatur, ipse præcipuè charus habeatur: quicquid deindè bonorũ operũ ab eo oblatũ fuerit, id vtique gratum DEO erit. Atq; ex hac libera Arbitrij electiõe, cum bonis operibus cõiuncta, spiritalem Deo cõstruet Arcã & spirıtale Tabernaculum, in quo cum Deo in ęuum cõmorabitur sempiternũ. Sed nũc susceptum persequar argumẽtum, propositamq; materiã atque figurã: sed hoc ordine, vt ab exterioribus ad interna, & ab imis ad summa progrediar. Quãuis em̃ Moses primò agat de Arca, & quę in Tabernaculo inerãt, indè de Tabernaculo, pòst de Altari sacrificij, quod erat ante Tabernaculum, ac subindè de atrio, quod alia omnia suo ambitu circũplectebatur: ipse tamen principiò ab externis, id est, atrio ipso Tabernaculi, dicere instituã, & ita perducã sensim ad interiora.

¶De structura atrij secundum figuram. CAP. IIII

TEXTVS Exo. 27.

LOcutus est Dominus ad Moysen: Facies & atrium tabernaculi, in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de byssò retorta. Cẽtum cubitos unũ latus tenebit in longitudine. [Cubitus, mensurę genus est à manu vsque ad brachij curuaturã.] *& columnas uiginti cum basibus totidem æneis.* [Bases, sunt sustentamenta seu imę partes vel sessiones columnarum, quę à Fundamento consurgunt, & superpositæ columnæ sustinent pondus.] *& hæ columnæ capita cum cælaturis suis habebunt argentea.* [nullo ære permixta.] *Similiter & in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnæ uiginti, & bases æneæ eiusdem numeri, & capita earum cum cælaturis suis argentea. In latitudine uerò atrij, quod respicit ad* Occidentem, *erũt tentoria p quinquaginta cubitos, & columnæ decem, basesq; totidem. In ea quoque atrij latitudine quæ respicit ad* Orientem, *quinquaginta cubiti erunt, in quibus quindecim cubitorũ tentoria lateri uno deputabuntur, columnæq; tres & bases totidem: & in latere altero erunt tentoria, cubitos obtinentia quindecim, columnæ tres, & bases totidem.* [Ita nimirùm atrij introitus, viginti habet cubitos in lõgitudine.] *In introitu uerò atrij fiet tentorium cubitorum uiginti ex hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta opere plumarij. Columnas habebit quatuor, cum basibus totidem. Omnes columnæ atrij per circuitum uestitæ erunt argenteis laminis, capitibus argenteis & basibus æneis. In lõgitudine* [quod & antè iam dictum est,] *occupabit atrium cubitos centum,* [eiusdemq; longitudinis vtrinque erunt & tentoria: [*in latitudine atrium cubitos habebit quinquaginta,* [cuius mẽsuræ in latũ, itidèm & tentoria erunt:] *altitudo* [subaudi, tentoriorum in omnes partes,] *quinque cubitorum erit: fietq; de byssо retorta.* [hoc ad tẽtoria pertinet, sicut id quod sequitur, ad columnas:] *& habebit bases æneas.* [quod & suprà dictum est.] *Cuncta uasa tabernaculi in oĩs usus & cæremonias, tam paxillos eius q atrij, ex ære facies. Præcipe filijs Israël, ut afferant tibi oleum de arboribus oliuarũ purissimum, piloq; cõtusum, ut ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonij extra uelum, quod appensum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron & filij eius, ut usque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiões eorum coram filijs Israël.*

En hæc extima atque infima figuræ, quam tractandam suscepimus, pars est. Nunc igitur re

re ipsa seu veritate, quam isthæc figura designat, ab externis ad intima, & ab imis ad suprema nos perducam: id est, à vita externa ad internam, & ab infimo bonę vitę statu ac ordine, ad summum & excellentissimũ. Quisquis Deo & Ecclesiæ sanctæ animo non ficto, sed integro obtemperare statuit, à cunctis is liberatur, absoluitur & exoneratur peccatis suis, idq; per preciosissimũ Christi Saluatoris ac Domini nostri sanguinem, vti id antè nobis explicitum est: obstringiturq; & vnitur Deo, & ipsi Devs: ipsemetq; adeò Tabernaculum & Arca DEI efficitur, in quibus Devs non quidem iuxta figuram, sed re ipsa & in veritate habitare velit. Figura nãq; præterijt & abolita est: veritas autem manifesta est oĩbus illis, qui ad veritatem sese adiungere atque cõuertere, & quicquid veritati aduersum est, fugere ac deuitare velint.

¶De spiritali atrio Tabernaculi, id est, animę sanctæ. Cap. V.

AT verò sese nunc vnusquilibet seriò ac diligenter dispiciet ac explorabit, vtrũnè ea oĩa, quæ ad istud spectant Tabernaculũ, in se reperiat, sentiat, experiatur: & si ita neutiquã in se inuenerit, aut nõ ita se habere persenserit, certum quidem habebere debebit, nõ se Tabernaculũ esse Dei. Primum autem, quod in se perquiret ac attendet vel explorabit, Atrium est Tabernaculi, id est, vita Moralis extrinsecùs cum omnibus, quæ ad eam pertinent. Atquì spiritale hoc atrium, intra quod, Tabernaculum & Arca collocãda reperiendaq; est, sexaginta habebit columnas & bases totidem æneas, id est, viginti ad austrum, viginti ad aquilonem, decem ad occidentem, & ad orientem totidem. Bases autem, quæ columnas sustinent, internum eundemq; voluntariũ significant animi conceptum seu propositum virtutes omnes amplectens: & hæc est bonæ vitæ initium. Per columnas, vehemens ac forte accipimus desiderium seu affectum erga cuncta Dei mandata, mores oĩes & instituta, ritus ac exercitia, quæ in sancta Ecclesia obseruãtur. Isthoc desiderium bona voluntate amorisq; feruore dimanabit, perindè vt æs ignis ardore liquescit, & vt artifex æs ipsum igne ac malleis pro suo arbitrio diducere ac dilatare potest: ita & desiderium hoc seu affectus, in oĩbus rebus bonis dilatari duciq; debet tum amoris igne, tum malleis institutionum Domini nostri. Et sicuti æs Soli expositum fulgẽti, auri quendam prę se fert splendorem ac speciem: ita & bona voluntas & desiderium erga virtutes, diuini amoris refert ac exhibet speciem, idq; in omnium illorum aspectibus, qui foris illud in operibus conspiciunt ac cõtemplantur: interim tamen nõ est tantæ præstantiæ ac nobilitatis, atque charitas ipsa, eo quòd ad bonam pertineat voluntatem, & etiamnum ad externa versum sit opera: at nihilo seciùs adeò ad sui id exigit Deus extructionem Tabernaculi, vt absque illo nequaquàm id absoluere, perficere ac exædificare queamus. Hæ verò bonæ voluntatis seu desiderij columnæ, argenteis sunt operiendæ laminis, id est, vita bona & honesta cõuersatione: quod sic rectissimè faciemus, si ita vt decet, studiosè ac sedulò nos iuxta Dei ꝑcepta sanctorumq; institutiões exercitabimus ac excolemus, ita vt quiuis nostris in moribus ceu in argento diligenter expolito & à maculis expurgato sese contemplari queat, maioremq; adferat voluptatem ac iucũditatem bonæ vitæ nostræ fama atque existimatio, auribus percepta piorum, quàm vllus argẽti sonus vel tinnitus. Capita porrò, id est, partes summæ columnarum, absque vllius æris admixtione penitùs argẽteæ erunt: cuius est ista significatio, debere quenq; in ijs oĩbus, quæ Deus ipsi euenire velit, etiam naturæ cõtrarijs ac molestis, suæ renunciare voluntati, & absque vlla alia delectione aut optione patiẽtem sese præbere, atque in omni perpessiõe mansuetum ac tolerãtem esse: qui quidem est virtutum morumq; omnium, qui possint foris agnosci in homine, præcipuus decor & supremus ornatus. Et hæc sunt virtutum capita, nullo ære admixto, prorsus argẽtea. Sæpè nanque ita vsuenire solet, vt quę quis vel instituta vel opera cupidè & cum affectu amplexus sit & assumpserit, ea cuncta ad Dei honorẽ interim deserere cogatur, atq; simplici ex obediẽtia & animi submissione aliud quiddam agere, quod vel ex Dei sit vel superioris voluntate: sicq; in cunctis suis actionibus propria sese abdicat volũtate seu voluntatis proprietate, liberumq; arbitrium suum siue in Dei seu Prælati sui transfundit resignatq; liberrimam voluntatem: atque ea re iam non pro suæ vitam agit naturæ proprietate, sed peræquè paratus est quarun-

Atrium.

Bases.

Columnæ.

Argẽtea columnarũ capita, quid sibi velint.

runlibet virtutum incumbere actibus, perpeti ac tolerare omnia, quæ DEVS ipſi accidere velit. Hoc pacto virtutes abſque proprietate ſumma obedientia coluntur: & capita argentea, quę ſunt quælibet voluntatis abdicationes, cęlantur atque exculpuntur pro liberrima Dei voluntate. Et interdum quidem Deus ipſe in reſignata hominis cęlat & exculpit volũtate. Cuius eſt in ſcriptis diuinis exemplum de Abrahamo patriarcha, vtì eum DEVS tentârit, dato præcepto, vt filium ſuum Iſaac præ omnibus vnicè ipſi charum, quemq́; ſupra naturæ vſum ſuſceperat, & de quo eximiæ illi ſpes propoſitę erant, neci traditum quo-
Gene. 22. dam in monte Domino immolaret. Qua in re, licèt omnium quæ natura illius ferre poſſet, difficilima ac moleſtiſſima, ſimplicem præſtitit abſque vlla detrectatione obedientiam: ideoq́; volũtas eius haud ſecùs grata & accepta fuit Deo, quàm ſi re & opere eam eſſet executus: quandoquidem morigerus fuit, adeoq́; paratus diuinæ per omnia obſequi voluntati, & illius parére mandatis. Vndè tum quoque benedixit illi Deus, addita pollicitatione, quòd ſemen eius vt ſtellas cæli & arenam maris multiplicaret, & in ſemine eius gẽtes oẽs benedicerentur: quod in Chriſto factum eſt, qui ex illius ſemine eſt procreatus. Quandoq; verò damnatis ſpiritibus eam Deus facit poteſtatem, vt in ſimplicibus ac morigeris reſignatæ voluntatis hominibus cęlent ac inſculpant. (vt ſic interìm loquamur.) Huius exemplum
Iob 1. & 2. iuſtum Iob habemus, qui rerum ac prolium ſuarum iacturam fecit, atque inſupèr hoſti tartareo permiſit Dominus, vt corpus illius eatenùs affligeret & excruciaret, quatenùs poſſet, ſalua vita, perferre. Atquì in his oẽibus duris afflictionibus innocens, iuſtus, Deũq́; in cunctis metuens ac religioſus perſeuerauit. Qua re diuinitùs commẽdari meruit, quòd non eſſet illi ſimilis in terra: adeoq́; hac obedientia & ſuę reſignatione voluntatis, maiorem eſt
Iob 42. emeritus & aſſecutus benedictiõem, quàm antè fuerat adeptus, Domino illi in cunctis duplicia reſtituente: vixitq́; poſteà centum quadraginta annis magno in honore, & vidit filios ſuos, & filios filiorum ſuorum, vſque ad quartam generationem. Sed & in ipſo itidèm nouo Teſtamento Chriſtum, eiusq́; Apoſtolos & horum ſucceſſores atque ſectatores, ex vera obedientia ſeſe reſignaſſe legimus, atque permiſiſſe voluntati crudelium Tyrannorum ad extremũ vſque mortis ſupplicium. Nimirùm omnes iſti primùm quidem animo conceperant, magnaq́; ſtrenuitate ac ſeriò conſtituerant decreuerantq́; ſeruire Deo, Deiq́; præcepta & virtutes oẽs, vita incolumi, tota ſua exequi & excolere facultate: ſicq́; & baſes ęneas & columnas argenteas oẽinò veſtitas laminis, id eſt, voluntatem ac deſiderium ſanctis ornata exercitijs iam habebant. At vbi ſuam quoque voluntatem in Dei tranſfuderunt ac reſignârunt voluntatem, ibì capita erant argentea, abſque æris admixtione: in quibus inſculptæ & cęlatæ fuere varij miriq́; decoris ac elegantiæ formæ ac ornamenta, diuerſa tamen ratione, plùs minúsve in alijs atque alijs, pro modo cruciamentorũ, afflictionum, perpeſſionumq́; ſingulorũ, In quibus ſanè danda nobis opera eſt, vt ſanctos imitemur, ſummoq́; ſtudio cunctas amplecti & re ipſa exequi virtutes ſuſcipiamus cõſtituamusq́;, & in omni afflictione ac perpeſſione noſtra abſq; optione vel delectione ſimus, veraq́; ex obedientia quicquid DEVS nobis accidere volet, perferamus. Harum autem columnarum viginti ad meridiem ſeu in parte auſtrali, eiuſdemq́; numeri verſus ſeptẽtrionem erunt: quod eſt, affectu beneuolẽtiæ & amoris exercitijs ſeu officijs charitatis ad dexteram atque læuam, ad malos atq; bonos, ad amicos & inimicos extendi nos debere, ita vt mãdata Dei & in nobis & in cęteris mortalibus omnibus vnà nobiſcum exequi magno ſtudio conemur. quod vtique nec amici, nec inimici, non compendij vel diſpendij cuiuſquam cauſa, non ob res ſecundas vel dubias & aduerſas vnquàm omittendũ eſt, neq; committẽdum, quin DEI præcepta, quantùm quidem in nobis ſitum eſt, in cunctis exequamur hominibus. Hac vbi conſtantia ac firmitate præditi erimus, iam tum columnas vtrinq; viginti habebimus, id eſt, Decalogum geminatum. Quas enim virtutes amamus, atq; tum in nobis, tum cæteris perficere appetimus, ſi adhibeam⁹ eò quod in nobis eſt, haud ſecùs illę virtutes noſtrę ſunt, quàm ſi ipſi eas re ac opere pſtitiſſemus. Hac ratione ſpiritaliter cũctis illis, quæ toto fiãt terrarum orbe, virtutibus patrandis cooperamur: itemq́; ſceleribus & peccatis omnibus, quæ mũdus in ſe admittit, affligimur & excruciamur: & ita quidem proximos vtì noſipſos diligimus, & Dei iuſſa vtrinq; exequimur duplicatò, dum & malos & bonos eodem quo noſipſos amore proſequmur,

mur,id optantes,vt ad Dei cultũ æternamq; eos beatitudinẽ perducere ac prouehere quẽamus,id eſt,vt ſeruiant DEO,ſintq; æternò beati.Ex his porrò atrij columnis,decem erũt retro nos verſus Occidentem:quo ſignificatur,omne ſuperioris exactæq; vitæ noſtrę tempus diſpicere nos atq; expẽdere debere,itemq; perueſtigare ac examinare noſipſos, num p̃cepta Dei vlla vnquàm ratione à nobis violata ſint, & an id emendare ac expiare conati ſimus,& pro viribus,iuxta Eccleſiæ inſtituta ac decreta vt emendetur,dare operam velimus. Et iſta quidem retroſpiciendi ratiõe neminem niſi noſipſos iudicabimus, cùm diuina lege cautum ſit,ne alios iudicemus:vndè etiam nõ niſi decem duntaxat columnas à parte habemus poſteriori,quæ ſunt decẽ præcepta DEI,quibus nos hoc pacto oportet ſatisfacere,vt quod ad omne p̃teritũ vitæ noſtrę tẽpus attinet,nullam ſentiamus conſcientiæ repræhenſionem.Ad Oriẽtem ſimiliter ante nos decem colũnas habebimus: tres quidem vtrinque,id eſt,in vtroq; latere:& quatuor in medio in ipſo atrij introitu:per quæ tres quædam ſingulares exprimuntur virtutes, ex vtraque noſtrî parte nobis colendæ atque exercitandæ: quæ quidem eiuſmodi ſunt, vt ſine ijs vitam moralem obtinere nequeamus, aut ſi etiam adepti eam eſſemus,abſque ijs tamen non poſſet conſeruari. Prima virtus eſt, vt deſpiciamus ac nullius penſi habeamus,negligamusq; oẽm honorem temporarium,& opes mũdanas: & ita ſpiritu pauperes erimus.Altera eſt,vt vitam agamus aſperam,idq; hoc pacto,vt ea omnia naturæ cõmoda,quę nihil neceſſaria ſint,deſerere,floccipẽdere,& aſpernari queamus, miniſtremusq;corpori iuxta præcepta Dei & Eccleſiæ ſanctę,vera cũ moderatione ſeu diſcretione,ea quibus neceſſariò indiget:atq; ita corporis tuebimur ac ſeruabimus puritatẽ.Tertia eſt recta intentio,qua Deum cunctis in actionibus noſtris ceu ſcopum ſpectemus ac inquiramus:& ita diuinę ſemper morem geremus ac obtemperabimus voluntati.Cęterũ tres iſtę virtutes ad dextram læuamq; conſtituentur,vtì ſic ea omnia, quæ naturam corpoream aut mœrore,aut gaudio afficere queant,ijs ipſis reprimamus, & vtraq; ex parte eis reſiſtamus ac obluctemur.In medio autem,in ipſo introitu atrij,id eſt,moralis vitæ noſtrę quatuor erũt colũnę,per quas Dñi IESV doctrina ac inſtitutiões deſignãtur,vtpotè quatuor Euangeliſtarũ expreſſæ voluminibus:qbus etiam inſtitutiõibus virtutes oẽs aptè concordant: Hac videlicet ratione columnas decem ante nos ad Oriẽtem,id eſt,decem p̃cepta cuſtodimus,quæ nos ad æternam perducunt vitam.Denique columnæ oẽs iam dictæ,in vniuerſum ſexaginta neceſſariò fiũt,id eſt,ſexiès decem,aut deciès ſex,vt ſignificent,decem præcepta in ſex miſericordiæ colenda exercendaq; eſſe operibus, itidemq; ſex miſericordiæ opera in decem præceptis. Etenim vnoquolibet miſericordiæ opere,modò ritè ac benè fiat, cuncta implentur DEI mandata. Qui enim proximum diligit re ipſa & opere,ita vt debet, legem impleuit. Porrò omnes iam commemoratæ columnæ cum ſuis baſibus, in immobili erant collocatæ fundamento, id eſt, ipſa terra: vt intelligamus, eodem modo curandum nobis eſſe,vt virtutes omnes ſuper humilitatis fundamento fixas ac ſtabiles retineamus. Habebat deindè atrium iſtud, quo vitam noſtram moralem deſignari diximus,tentoria vel cortinas per circuitum: quarum omnis in ſumma longitudo trecentos explebat cubitos, & altitudo quinque: ſingulis columnis quinis aſſignatis cubitis in longum & altum. Tentoria autem ſiue cortinæ, ex byſſo fuere retorta. Eſt verò byſſus genus lini Aegyptij, candidiſſimi, ſubtiliſſimi atque leuiſſimi, poteſtq; per id accipi haud abſurdè morum vitæq; candor,mundities & elegantia. Erit autem byſſus iſta retorta: quandoquidem candor hic & puritas tum foris præferenda ac exhibenda eſt in moribus & conuerſatione,tum quoque ſeruanda,cuſtodiendaq; intùs in animi intentione:quã ob rem etiam inter columnas ſingulas,non niſi qui nos duutaxat in longum cubitos cortinæ obtinent. Enimuerò mores oẽs externi, quibus virtutes & ornantur,& declarantur,quinq; ſenſibus coluntur & exercentur: atque ita inter virtutes ſingulas quinq; duntaxat cubiti ſunt, qui ſunt opera noſtra quæ ſenſibus efficimus, quæ ſunt nobis intùs & foris munda puraq; conſeruanda:ſicq; & nobiſipſis & cæteris quibuſcunq;, quod ad mores attinet,ſatisfaciemus.In introitu verò atrij,id eſt,vitæ virtutibus deditæ ſeu virtutum ſtudioſæ,tentorium hoc vel cortina,viginti cubitorum in longitudine,& quinq; in altitudine,ex hyacintho fuit & purpura,coccoq; bis tincto & byſſo retorta opere plumarij:vbi cũ ſint quatuor colo-

Virtutũ ſingulariũ triũ prima.

II.

III.

Roma.13.

Humilitate virtutes oẽs ſtabiliri oportere.

Byſſus.

Hyacinthꝰ. colorum genera, quatuor nobis referunt virtutes principales, in qbus moralis omnis consistit exercitatio. Per hyacinthum, cuius est color instar violæ seu cæli sereni, discretionis seu moderationis virtutem accipimus: quę vim exornat rationalem, edocetque distinctè in

Purpura. omnibus hominem, vtì ea aut agenda sint aut omittẽda. Per purpuram, quæ est coloris rubri, concharum sanguine tincta, fortitudinis est expressa virtus in vi irascibili, vtpotè quæ proprium naturæ extinguit ac superat sanguinem, dum sese exercet homo non pro naturæ appetitione aut affectu vel propensione, sed rationis seu discretionis ac moderationis suasu consilioq;: in qua tum obluctatione mores eius proprio illius sanguine tinguntur & ex-

Coccus bis tinctus. ornantur. Coccus autem bis tinctus, qui itidèm est coloris rubicundi ex vermiculorum sanguine confecti, condolentiæ seu cõpassionis ac commiserationis virtutem significat, quam geminã seu duplicem esse oportet, eo quòd vim implere habeat concupiscibilẽ, quo vnumquemlibet ex vera condolentia & suijpsius misereat, & cuiuslibet cæterorum, sitq; ac præstet tum alijs quicquid potest & ratio dictat, tum etiam sibijpsi in eodem amoris gradu. Sic planè equũ esset, nostra nos ex cõmiseratiõe seu cõpassiõe dispertire seu dissecare atq; conterere seu lacerare corda, ac pprio inficere & tingere cruore, id est, vsq; adeò & nobisipsis & proximis virtutes & vitam cupere atq; ardenter optare, ac desiderare rectè institutã ac benè compositã ac ordinatã, vt vbi diuersum seu contrariũ perciperemus, ipse adeò sanguis no-

Byssus retorta. ster non alteraretur modò, sed etiã imminueretur. Deniq; byssus retorta, quę est instar niuis candidi nitidiq; coloris, syncerã ac minimè fictam designat innocentiam, id est, internam cordis puritatem, & externam sensuum cunctarumq; actionum vel operum munditiem atq; candorem. At verò quatuor hosce colores, id est, hasce virtutes quatuor disiungere non licet. aut simul omnes habeamus, aut nullam earum propriè habeamus oportet. Complectuntur enim atq; continent intra se, quicquid proximis, itemq; nobisipsis, quod

Christus vtì has quatuor virtutes habuerit. ad morales virtutes & externa exercitia officiaq; attinet, debemus. Quas tamẽ vt ardentiùs concupiscamus, colamus, exercitemus, animaduertẽdũ nobis est, vtì eas Christus Seruator noster in omi sua vita coluerit exhibueritq;. Principiò qdẽ quicqd egit operũ, summa moderatione seu discretione, & ex ratione peregit, in cunctis actibus, immò & pœnis & afflictionibus suis, temporis, loci, personæ obseruata & expectata opportunitate: qua de causa hyacinthino est vestitus colore, eo quòd omis illius vita, rationabilis & summæ fuerit moderationis. Fuit deindè indutus purpura, ob suam fortitudinem. Vicit nanque corpoream naturam suã, neci illam offerens: atq; prę angustia, horrore ac tremore partis sensitiuę sanguineo corpus illius manauit sudore, quo tincta est vestis humanitatis ipsius. Tertiò itidèm cocco bis tincto, cuiꝰ color rubet instar ignis, opertus fuit, putà charitate ac misericordia,

Vermiculꝰ. ex quibus vermiculum, id est, præstantissimũ corpus suum neci dedit: estq; hic coccus bis tinctus, quandoquidem suo nos precioso sanguine abluit, ac decenter & honorificè colorauit, adeoque seipsum honestissimo, quod quidem cogitari possit, amoris & afflictionum, quas perpessus est, induit vestimento. Quartò demũ etiam byssi retortæ colorem habuit: siquidem candidus fuit, id est, absq; macula, & instar agni innocens in omni vita cunctisque actionibus suis. In his igitur quatuor virtutibus moralibus, omni quam præstare queamus, virium nostrarum facultate eum imitari ac subsequi contendere atque conaPaxilli. ri debemus. Habebat verò antedictum atrium Iudæorum etiam paxillos ex ære, & funes quibus columnæ figebantur in terra: itemque cortinæ, idq; contra ventorum impetus ac omigenas aeris tẽpestates: ita nimirùm & vita nostra in humilitatis fundo fixa & cõstabilita

Funes. esse debebit, & hoc paxillis sensibilis strenuitatis, qua & nouas adipisci virtutes, & adeptas cõtinẽter seruare & custodire seriò contendamus: quibus rebus exercitatio nostra contra omnem vitiorum impetum, aduersitatem, tempestatemq; stabilis ac firma reddetur.

¶ De oleo ad vsus candelabri colligendo. Cap. VI.

POST hæc præcepit Moses, Domino iubente, filijs Israel, vt adferrẽt oleum de arboribus oliuarũ purissimum, piloq; cõtusum, vt arderet lucerna semper, id est, lampades cãdelabri in Tabernaculo Testimonij extra velum, quod appensum erat testimonio, luceretq; vsque manè coram Domino. Sic videlicet & Christus IESVS verus Deus & homo,

mo,nobis omnibus,quotquot eius sanguine redempti sumus, mãdauit, vt oleum purum, piloq; cõtusum,adferamus,id est,mutuã condolentiã seu cõpassionem,mutuã charitatem alij in alios in cuiusq; necessitate declaremus:& ita lucere atque ardere poterit lucerna nostra.Etem figuræ nox præterijt,qua oleum oliuarũ ardere cõsueuit, & Manè iam exortum est,ipsiq; modò adstamus coram Domino:qui si misericordiæ erga alios præstamus exercemusq; opera,lucernam atque lumen,quæ lex designauit,intra nos habemus. Christus nanque cum suis lumen hoc ad vltimum vsque iudicij componet curabitq; diem: tum verò benedicet & saluos beatosq; efficiet omes,quotquot modò erga ꝓximos misericordia lucẽt & ardent:contraq; maledicet & execrabitur eos omes,qui Moralibus non dederint virtutibus operam, nec charitatis exercitârint & coluerint opera,quæ tamẽ ipse tum vita,tum verbis docuit,& quibus nos ominò præditos esse oportet,si vitam consequi beatam velimus. Et hæc altera pars est ex septẽ prẽcipuis è figura desumptis:qua nimirùm id nos edocemur, vtì ad proximos amoris exercitijs,& officijs,ac beneuolentiæ studijs & actibus nos extẽdere atq; conferre debeamus,idq; tum,vbi priùs parte illa superiori Domini IESV morte à peccatis nostris omibus liberati atque exonerati erimus. Rom.13.

¶Pars tertia principalis,de Altari sacrificij,eoq; pertinentibus.

Caput VII.

AT nunc cum figura ipsa penitiùs atque vlteriùs nos introducam, atque indè figuram explanabo cõuenienter tertiæ parti ex septem illis principalibus, quæ in initio mihi sunt commemoratæ.

TEXTVS Exod.27.

Locutus est Dominus ad Moysen:Facies & altare de lignis sethim, quod habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id est, quadrum, & tres cubitos in altitudine. Cornua autẽ per quatuor angulos ex ipso erunt, & operies illud ære. Faciesq; in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres,& forcipes atque fuscinulas, & ignium receptacula. Omnia uasa ex ære fabricabis. Craticulãq; in modũ retis æneam, & subter eam in altaris medio arulam,per cuius quatuor angulos erũt quatuor annuli ænei,quos pones subter arulam altaris.eritq; craticula usque ad altaris medium. Facies & uectes altaris de lignis sethim duos, quos operies laminis æneis:& induces per circulos,eruntq; ex utroq; latere altaris ad portandũ. Non solidum, sed inane & cauum intrinsecùs facies illud, sicut tibi in monte monstratum est.

Iam age veritatem ipsam introspiciamus,vtì nos vlteriùs figura iam dicta instituat, putà, quemadmodùm per sensibiles exercitatiões,sensibus introrsùm versis,intrò ingredi debeamus. Vt enim per morales virtutes ad proximos,extrouersos nos esse oportet: ita & intrò nos recipere ac vertere debemus cum amore sensibili ad Deum: & ita quidem altare sacrificij de lignis sethim efficiemus. Dicitur autẽ hoc altare holocausti vel sacrificij,positũq; fuit extra tabernaculum in atrio,non quidem in ipso aditu vel introitu tabernaculi,sed à latere versus meridiem.Itaq; per altare hoc,quatenùs quidem solum stat foris in atrio tabernaculi,sensibilem accipiemus cordis nostri vnitatem,ad quam nimirùm cũctæ vires nostræ sensitiuæ sensibiliter conuersæ erunt:eritque altare ex lignis sethim: quę sunt admodùm leuia,& neq; putrescunt,neq; conflagrant vnquàm:quod sanè nõ est cur quisquam magnoperè miretur,cùm teste D.Hieronymo,amiton ligni genus,vel ligni simile,non comburatur,sed quanto plùs arserit,tãto mundius inueniatur:nec ligna Paradisi ignis absumat.Porrò ligna hæc sethim,cùm sint leuia,libertatem figuratè significant, vtpotè quæ leuis est, & spiritaliter ducit hominem quôcunq; velit:vbi meritò danda nobis opera est, quo inordinatas seu incompositas sensuum occupatiões missas faciamus, ac liberè nos ad sensibilem vel sensitiuam intrò recipiamus vnitatẽ.Est etiam libertas ista perpetua,nec vlli obstricta,si

Altare qbus de lignis qui faciendum.

Ligna Sethim,qualia.

tamẽ eã in virtutib⁹ colere ac exercere velim⁹: nec poteſt vnquã in amoris igne conſumi, cõflagrare aut pire: ſed repurgat eo potiùs ab oñi inordinatiõe. At verò ſethim, ſi Latinè reddas, vt quidã volũt, etiã appetitionẽ quorũlibet fructuũ ſignificat: itidẽq; libera per amorẽ ad Deũ cõuerſio, deſideriũ quoddã & fons ac origo eſt virtutũ omnium: qua de re materia eſt. Vndè altare cõficitur, in quo cultus oñis corporeus, cũctaq; opera externa, cũ amore Deo ꝑpetuò ſunt offerenda. Atquì altaris lõgitudo ꝙnos obtinet cubitos, quod eſt, omnẽ ꝙnq; ſenſuũ multiplicitatẽ vincere ac ſuperare nos debere, eosq; in vnũ cogere colligereq;. Latitudo quoq; totidẽ habet cubitos, hac ſignificatiõe, vt ſenſuũ noſtrorũ appetitiões ad hanc vnitatem ſenſibiliter nobis reducendas ſeu conuertendas eſſe nouerimus, contemnamusq; quicquid eis libet præter ea quæ ſint neceſſaria: & ita quidem fixi, firmiq; ac ſecuri & velut quadrati aduerſus omnia, quæ foris nobis officere queant, cõſiſtemus. Habet deindè & altitudo cubitos tres, cuius eſt iſte ſenſus, vnitatem hanc intra nos conſpicere, appetere, poſſidere nos debere, idq; ſenſibiliter vltra quæuis temporaria. Ad hanc vnitatem ſenſibilem vbi quis pertigerit, affectus ſeu appetitio illius fertur in ſublime, & oculis externis idẽtidèm ad cælum ſuſpicit, mira quædam experitur, & habet geſtus ac mores quoſdam admirabiles, & quicqd mundus hic offerre poteſt, id eſt, res omnes temporariæ faſtidio illi ſunt, eo quòd altare ſuum, id eſt, cordis ſui vnitatem intùs & foris ære, hoc eſt, ſenſibili erga Deum charitate operuerit. Sunt porrò in altari noſtro quatuor nobis cornua ex ære fabricanda: ſi quidem altare quatuor habuit cornua, per ſingulos ſuprcmos angulos ſingulis cornibus fabricatis, quę quidem recuruas introrſùm habebant inflexiones, ita vt in quatuor angulis quatuor catenæ penderent, ad quas craticula vſque ad altaris medium appenſa fuit. Iſthæc cornua quatuor, haud abſurdè quatuor deſignãt virtutes cardinales, vtpotè q̃ vnitati noſtræ ſingularẽ quendã conferũt ornatũ ac decorẽ, dum per eas & foris virtutũ actionibus incũbimus, eædẽq; introrſùm nos ceu cardines mouẽt, & robur ac firmitatẽ ꝑſtãt inſuperabilẽ, vbi ꝑ eas intrò nos recipimus, ac poſſidemus cordis vnitatẽ. Prætereà diuerſa nobis in vſus noſtri altaris, id eſt, vnitatis cordis noſtri vaſa & inſtrumẽta ænea faciemus: ex ꝙbus priorẽ obtinẽt locũ Lebetes, quibus cineres excipiãtur, ſignificãtq; multijugam humilemq; Dominicæ Mortis, quam is ex amore pertulit, itemq; cruciamentorũ, qũæ ſancti perpeſſi ſunt Martyres, ac noſtræ demum in virtutibus imperfectionis defectionisq; cõmemorationem. Iſta videlicet cineres quidam ſunt & reliquiæ ignis amoris, excipienda nobis iugiter deuota, amicabili ac pia commemoratione, animiq; commiſeratione ſeu cõdolentia. Hæc vaſa ęnea ſunt, quibus & peccata condonantur, & charitas excitatur, & fides renouatur. Porrò forcipes æneę, quibus ignis ſtruatur, id ſibi volunt, in cunctis noſtris actionibus bonis & cum virtute coniunctis, quas DEO præſtamus, intùs nos minimè contentos, itidemq; in ijs omnibus, quæ nobis viciſſim conferuntur ac præſtantur à Deo, neutiquã quietos ac pacatos nos eſſe debere: quibus rebus charitatis ignis ſtruitur. Fuſcinulæ autẽ ęneę ſenſus noſtros externos, ſenſibili quodam perfuſos ſapore, exprimũt, quibus nimirùm cũ attentione quadam & intrò & foràs ſeſe recipere, cunctaq; virtutũ ſacrificia in amoris igne verſare ac retrahere, & hac illaq; mouere incumbit. Deniq; ignium receptacula deſideria ſignificant inſedata ſeù inſatiabilia, quæ amando neutiquã expleri queant. Ad hæc faciemus in vſus altaris vnitatis noſtræ craticulam & ex ære inſtar retis cancellatam, quę nobis liberum & cum bona voluntate coniunctum deſignat deſiderium, quod cuncta ita complectitur, vt ea ad DEI referat cultum, nec tamen ipſum ab vlla creatura detineatur. Quod idcircò retis habet ſimilitudinem, quòd ſenſibilis erga DEVM charitatis ignis ſubter ipſum in cordis ardeat vnitate: ignisq; flamma, id eſt, deuotio, per quam actus ſeu opera quælibet bona & cum virtute coniuncta ardent, DEOq; offeruntur, per ipſum penetret: & quicquid ſentiri poteſt, tam ex his quę ex DEO deorſùm manant in cordis vnitatem, quàm quę ex eadẽ vnitate per deuotionem rurſus ad cælum referuntur ac ſubuehuntur, id omne per ipſum penetret atq; peruadat, neq; poſſit id ipſum retinere, cùm ſit craticula retis inſtar, cui impoſita ſunt quęcunque ſint Deo in charitatis igne offerenda ſacrificandaq;. Pendet verò craticula hæc, id eſt, deſiderium iſtud in altaris, id eſt, vnitatis cordis noſtri medio, in quatuor antè memoratis recuruis æneis cornibus, eo quòd omnes noſtræ cum virtutibus coniun

ctæ

Sethim qd ſonet.

cornua altaris quatuor quid.

Lebetes.

Cineres.

Forcipes.

Fuſcinulæ.

Craticula.

Rete.

Flamma.

ctæ actiones & foràs egredi, & intrò regredi habeãt in ſenſibilẽ noſtram vnitatẽ, idq; iuxtà quadruplicem quatuor virtutũ cardinaliũ rationẽ. In ipſa ad interiora reuerſione, deſiderium hoc appenſum vel ſuſpenſum inueniemus in ſenſibilis charitatis meditullio: & extrà vnitatem quidem ſupra ſeipſum ſubuehi aut pertingere non poteſt, & in eiuſdem ſenſibilis vnitatis fundo durare nequit: ita igitur in altaris pendet medio, vbi amoris ignis perpetuò ardebit. Atquì ſubter craticulam, quę eſt hoc deſideriũ, in altaris medio Arula fiet ex ære, quod eſt fundum altaris. Arula. Quę quidem arula deuotionem ſignificat, cùm ſit fundũ atq; imum, ſuper quo omnem noſtrum ſenſibilis amoris ignem ſtruere, incendere ac inflammare debeamus. Cæterùm per quatuor craticulæ angulos erunt quatuor annuli ænei, ponendi ſubter arulam altaris, & vectes altaris de lignis ſethim duo operti laminis æneis, ex vtroque latere altaris inducentur per circulos, ſinguli vectes per geminos annulos: ſicque ſenſibilis noſtrę vnitatis altare quòlibet circũferemus, & in oñi ſuo ornatu perpetuò erectum conſeruabimus. Annuli. Et primus quidem annulus noſter is eſt, quòd æternam Dei Optimi Maximi charitatem, qua nos ex omni æternitate elegit ac prædeſtinauit, amanter cõtemplabimur. Primus. Alter annulus eſt, quòd id etiam perſpiciemus, vtì ab æterno ex amore vnigenitum filium ſuum elegerit, quem ad noſtram leuandam neceſſitatem ad vſuſq; noſtros mitteret indutũ naturam noſtram, quo nos tum verbis, tum rebus & exemplis inſtitueret, ac rectũ nobis demonſtraret iter, & ob errata ac ſcelera noſtra, mortem perferret longè acerbiſſimam. II. Hi ſunt duo annuli perennes, qui erũt ex angulis duobus ab altera altaris, id eſt, vnitatis noſtræ, parte: atq; per eos inducere quilibet poterit vectem, nunquã niſi vnà cum ipſo periturum, putà liberam firmamq; fiduciam, qua vnuſquilibet præditus eſſe debebit, ita vt omninò confidat ex omni æternitate ſe à Deo electum & amatum eſſe, ſuaq; cauſa eum hominem factum, mortemq; oppetijſſe. Hanc, inquam, fiduciam cum ſpe & confidentia certa ad mortem vſq; cõſeruabit, & ita dextrum vnitatis latus probè erit communitum, æternoq; vectis iſte in ſuis circulis vel annulis permanebit. III. Tertius indè annulus noſter is eſt, vt preſentem erga nos Dei contemplemur charitatem, qua per omnes dies ſingulis quibuſq; horis tantũ nobis gratię & donorum largitur, & largiri paratiſſimus eſt, quibus vnà cum ipſo æternam poſſimus vitam promereri. IIII. Quartus deniq; circulus noſter eſt, vt animo conſideremus, daturum eum ſeſe nobis, & quidem ex amore puriſſimo æterni præmij loco, quo illo in omne æuum feliciſſimè perfruamur, itemq; cuncta humanitatis ſuę merita, quatenùs nos illorum capaces erimus, idque perindè, ac ſi noſipſi ea noſtro labore ac ſudore adepti ac emeriti eſſemus. Circuli. Iſti circuli duo ex altero erũt latere, ita vt oñes quatuor iugiter agnoſcere, & animo ac imaginatione complecti queamus. Vectis. Eſt autem & his vectis adhibendus, qui per eos inducatur, qui quidem nõ alius erit, quàm vt DEVM ſuper omnia liberrimo proſequamur amore, nec vnquã nõ humili cultu ac famulatu tum illius, tum Eccleſię ſanctę præceptis obtemperemus, & ita ad ſupremum vſq; vitę diem perſeueremus. Itaq; donec vectes iſti in ſuis permanebũt angulis, vita noſtra contra ea omnia, quæ nobis eſſe queãt impedimẽto, benè tuta & expers formidinis erit. At verò cùm vectes ijdem ex ligno ſethim, quod libertatem ſignificare diximus, confecti ſint: licebit planè nobis ſenſibilis vnitatis noſtrę altare, quôcunq; libitum erit, circũferre ac deportare: ſicutì eo quod ijdẽ æneis ſunt obducti laminis, quæ nobis ſenſibilem exprimunt charitatem, vbicunq; lo corum Deo ſacrificare vel ſacrificiũ offerre poterimus. Laminæ. Iam quòd altare iſtud non ſolidum, ſed inane & cauum intrinſecùs intra quatuor latera fieri iuſſum eſt, ita vt ſit ſupernè patulum ſemper, inſtar ciſtæ intùs concauæ & quæ nullum habeat operculum, horum eſt iſta mens & ſignificatio, eodem modo etiam noſtri cordis vnitatem ab ijs omnibus, quę nobis imagines parere vel imprimere queant, itidemq; ab oñi amore inordinato inanẽ, id eſt, euacuatam eſſe debere: ſola duntaxat liberi & cum bona voluntate coniuncti deſiderij craticula inibì, vt antè dictum eſt, pendente: qua vtiq; ratione tam intrò nos recipere ad ſenſibilem Dei amorem, quàm foràs egredi vel extrouertere ad virtutum exercendos actus & opera bona æquè prompti ac parati erimus. Altare cur cauũ, nõ ſolidum fieri iuſſum. Cauum etiam & patulum ſemper erit altare, quod eſt, cordis vnitatem nunquàm non ſurſùm verſus ad cælũ cũ deuotione ac digno reuerentiq; cultu & famulatu pateſcere ac apertam eſſe debere. Atq; præter hæc omnia feneſtram

Feneſtra altaris quid ſibi velit.

quandam habebit altare, per quam ignis in arula ſub craticula penſili ſtrui ac commoueri queat, eaq; contra ſolis ortum fiet. Hæc feneſtra id ſibi vult, humiliter nobis appetendã ac implorandam eſſe gratiam & opem omnipotentis Dei: quam quidem feneſtrã quotiès nos erga illius largiſſima aperiemus dona, ſuũ ipſe amoris ignem in noſtra ſenſibili ſtruet ac renouabit vnitate. Porrò vtì altare hoc foris ad tabernaculi introitum partim meridiem verſus, id eſt, ad lucem ſeu diem, poſitum fuit: ita planè & noſtra nobis vnitas in partis noſtræ ſenſitiuæ intimis in ipſo rationis aditu eſt collocãda, vtì hoc pacto in cũctis ſacrificijs, quæ DEO obtulerimus, in rationis noſtræ tabernaculum introſpicere, atque ita in oĩbus exercitijs noſtris benè componi, atq; aptè ordinari queamus: & ſic quidem grata acceptaq; Deo erunt noſtra ſacrificia. Sed hactenùs tertiã ex ſeptem præcipuis ad amoris curſum pertinentibus partẽ tractaſſe, ſatis ſit: in qua id nobis expoſitum atque declaratum eſt, quemadmodùm in ſenſibili aduerſus Deum amore nos exercere debeamus: vtì per partem priorem veram egimus pœnitentiam, & per ſecundã in virtutibus moralibus tam erga nosipſos q̃ proximos noſtros, benè compoſiti ac ordinati ſumus.

¶Pars quarta è præcipuis ſeptem, de integra tabernaculi conſtructione. Cap. VIII.

ATQVI iam figuram ipſam dilucida conſideratiõe vlteriùs introrſùm inſequemur, quo tum ex veritatis agnitiõe, tum diuino inſtituamur amore, qua ratione perfectum adipiſci ac poſſidere queamus vitæ ſtatũ, id eſt, vitam aptè cõpoſitam, & rationabilẽ ſeu conſentaneam rectæ rationi: id quod quarta huius nobis propoſitę figuræ parte, de qua iam dicere inſtituimus, planè edocebimur.

TEXTVS Exo. 26.

Dixit Dominus ad Moyſen: Tabernaculum ita fiet: Decem cortinas de byſſo retorta, et hyacintho, ac purpura, coccoq; bis tincto, uariatas opere plumario facies. Longitudo cortinæ unius habebit uiginti octo cubitos: latitudo, quatuor cubitorum erit. Vnius menſuræ fient uniuerſa tentoria. Quinq; cortinæ ſibi iungentur mutuò, & aliæ quinque nexu ſimili cohærebunt. Anſulas hyacinthinas in lateribus ac ſummitatibus facies cortinarum, ut poſſint inuicẽ copulari. Quinquagenas anſulas cortina habebit in utraque parte, ita inſertas, ut anſa contra anſam ueniat, & altera alteri poſſit adaptari. Facies & quinquaginta circulos aureos, quibus cortinarum uela iungenda ſunt, ut unum Tabernaculum fiat. Facies & ſaga cilicina undecim, ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo ſagi unius habebit triginta cubitos, & latitudo quatuor: æqua erit mẽſura ſagorum omnium. E quibus quinque iunges ſeorſum, & ſex ſibi mutuò copulabis, ita ut ſextum ſagum in frõte tecti duplices. Facies & quinquaginta anſas in ora ſagi unius, ut coniungi cum altero queat: & quinquaginta anſas in ora ſagi alterius, ut cum altero copuletur. Facies & quinquaginta fibulas æneas, quibus iungantur anſæ, ut unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem ſuperfuerit in ſagis quæ parantur tecto, id eſt, unum ſagum quod amplius eſt, ex medietate eius operies poſteriora tabernaculi. Et cubitus ex una parte pendebit, & alter ex altera qui plus eſt in ſagorum longitudine, utrunque latus tabernaculi protegens. Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis. Et ſuper hoc rurſus aliud operimẽtum de hyacinthinis pellibus. Facies & tabulas ſtantes tabernaculi de lignis ſethim, quæ ſingulæ denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine ſingulos ac ſemiſſem. In lateribus tabulæ, duæ incaſtraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ cõnectatur: atq; in hũc modũ cunctæ tabulæ

para

parabũtur. Quarum uiginti erunt in latere meridiano, quod uergit ad austrum: qui bus quadraginta baſes argenteas fundes, ut binæ baſes ſingulis tabulis per duos an gulos ſubijciantur. In latere quoq; ſecũdo tabernaculi, quod uergit ad aquilonem, ui ginti tabulæ erunt, quadraginta habentes baſes argenteas. Binæ baſes ſingulis tabu lis ſupponentur. Ad Occidentalem uerò plagam tabernaculi facies ſex tabulas, & rurſum alias duas, quæ in angulis erigantur poſt tergum tabernaculi. Eruntq; ſibi coniunctæ à deorſum uſq; ſurſum, & una omnes compago retinebit. Duabus quoq; tabulis quæ in angulis ponẽdæ ſunt, ſimilis iunctura ſeruabitur. Et erũt ſimul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus per unam tabulam ſupputatis. Facies & uectes de lignis ſethim quinq; ad continẽdas tabulas in uno latere taber naculi: & quinq; alios in altero, & eiuſdem numeri ad occidẽtalem plagam, qui mit tentur per medias tabulas à ſummo uſque ad ſummũ. Ipſas quoq; tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos aureos, per quos uectes tabulata contineant, quos operies la minis aureis. Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in monte monſtratũ eſt. Facies & uelum de hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto & byſſo retorta, opere plumario & pulchra uarietate contextum: quod appendes ante quatuor colu mnas de lignis ſethim, quæ ipſæ quidem deauratæ erunt, & habebunt capita aurea, ſed baſes argenteas. Inſeretur autem uelum per circulos, intra quod pones arcam te ſtimonij, quo & ſanctuarium & ſanctuarij ſanctuaria diuidentur. Pones & propi ciatorium ſuper arcam teſtimonij in ſancta ſanctorum, menſamq; extra uelũ, & con tra menſam candelabrũ in latere tabernaculi meridiano: Mẽſa enim ſtabit in par te aquilonis. Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto & byſſo retorta, opere plumarij: & quinq; colũnas deaurabis li gnorũ ſethim, ante quas ducetur tentoriũ, quarũ capita erũt aurea & baſes æneæ.

¶Explanatio horum, & quid Tabernaculum, quid itèm Moſes ſignificet. CAP. IX.

HOC nimirùm Tabernaculum Dominus à Moſe exædificari iuxta figuram ſeu typicè voluit. Moſes nanq; princeps & Dux legis fuit, & ſequeſter ac interceſſor pacificatorius inter Deum & populum eius. Itaq; legem Dei nomine ipſe inſtituit ſeu fundauit, iuſſitq; hoc extrui Tabernaculum diuini cultus gratia, in quo habitaturum ſe dixerat Deus in medio populi ſui, donec figuræ omnes re ac veritate, quam deſignabant, implerentur perficerẽturq;. Moſes igitur, vt & antè dixiſſe me memini, Chriſtum nobis figuratè ſignificat, Ducem ac Principem noſtrum in noua, id eſt, Chriſtiana lege, fidiſſimumq; ſequeſtrum ac mediatorem noſtrum, quiq; figuras omnes ad æternam vſq; veritatem conſummauit, Patremq; nobis cæleſtem blandum, placidum, benignum reddidit, idq; in omnibus rebus difficilibus ſeu neceſſitate quacunq;, vbicũq; id amanter ac pia cum fidutia petierimus. Idemque ipſe iuſſu ac voluntate Patris ſpiritale conſtruxit Tabernaculum, quod eſt Eccleſia ſancta, quæ poſt hunc gratiæ ſtatum, in eo qui futurus eſt, gloriæ ſtatu æternò perdurabit. Eccleſiam autem hanc efficiunt boni omnes cum Deo coniuncti & vniti, in vnum collecti atq; vocati, ſinguli quiq; cum cæteris oẽibus, vna lege, vna fide, vno baptiſmo, cunctorumq; concordi & conſona charitate, ac conſimilibus actionibus, necnõ æterno Dei amore eos oẽs complectente: ita vt ſingulus quiſq; viuidus ſit ac benè excíſus & politus Dei Tabernaculi lapis. Et quatenùs qdẽ vita cuiuſq; & exercitia ꝑclara celſa ac ſublimia ſũt, ꝑcatenꝰ quoq; plùs minúsve Dei exornat tabernaculũ, id eſt, eccleſiã ſanctã.

Moſes quid figuret.

Eccleſiã quã qui conſtituant.

¶ Cuiusmodi esse debeant, qui Domino Tabernaculum sint constructuri. CAP. X.

AT nunc susceptum persequamur argumentum, doceamusq́;, vt vnusquilibet homo rationalis Deo suo spiritale conficere debeat Tabernaculum, in quo vnitus coniunctusq́; DEO, in omnem commoretur æternitatem. Vbi si probè velimus institui, rectèq́; edoceri, tria nobis attendenda veniunt: ex quibus priorem occupat locum, quòd Deus ad sui extructionem tabernaculi duos potissimũ elegit viros, quorum alter Beseleel, alter Ooliab dictus est. Alterum verò est, quòd ex ijs illud rebus Deus confici voluit, quas populus Israeliticus sponte sua ac libẽs obtulisset. Tertium deniq; est, quòd Ithamar Aaronis summi sacerdotis filius, cuncta quę populus obtulit, excipiẽs, mox artificibus in Dei tabernaculo laborantibus tradidit, singulis ea tribuens, quę ad quosque pertinerent. Primum horum satis ea confirmant Domini dicta, quibus ait ad Mosen:

TEXTVS Exod. 31. *Eccè uocaui ex nomine Beseleel filium Huri filij Hur de tribu Iuda, & impleui eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia, & scientia in omni opere ad excogitandum quicquid fabrefieri potest ex auro, & argento, & ære, marmore & gemmis, & diuersitate lignorum. dediq; ei socium Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta quæ præcepi tibi, Tabernaculum fœderis, & arcam testimonij, & propiciatorium quod super eã est, & cuncta uasa tabernaculi, mensamq́; & uasa eius, cãdelabrum purissimum cũ uasis suis, & altaria thymiamatis & holocausti, & omnia uasa eorum, labiũ cum basi sua, uestes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti, & filijs eius, ut fungantur officio suo in sacris, oleum unctionis & thymiama aromatũ in sancluario. Omnia quæ præcepi tibi, facient.*

Ex his, inquam, & animaduerti & probari potest, Dominum ex omni Israeliticæ plebis frequentia Beseleel & Ooliab vocasse ac delegisse, qui essent præ cęteris artificibus sapientia & scientia longè primi, scirentq́; vtì fabricandum esset Dei tabernaculum, & quicquid eò pertineret ornamentorum. Vndè si nobis itidèm stat sententia, æternam Deo exædificare intra nosipsos Tabernaculum, id principiò curandum est, vt Beseleel & Ooliab simus.

Beseleel mystícè quid. Ooliab. Beseleel autem liberum dicimus arbitrium seu voluntatem, & Ooliab intelligentiam nostram, qbus nos scilicet obtemperare debebimus spiritui Dei, atq; ita omnigenis implebimur donis Dei, qbus sempiternum illi fabricemus intra nos tabernaculum ex virtutum ornamentis ac decore confectum: perindè vt Beseleel atq; Ooliab iuxta figurã multijugis repleti fuere donis, quo in Dei Opt. Max. cultum ac famulatum, externum construerent Tabernaculum. Itaq; si hæc & aggredi & absoluere ac ad extrema perducere animus est, considerandum diſpiciendumq́; nobis est, qbus progenitoribus Beseleel, itemq́; Ooliab in hanc lucem editi fuerint, ipsaq́; adeò, vtì diuinitùs commemorantur, patria ac auita eorum nobis vocabula, eorumq́; sunt contemplandæ significationes. Beseleel quidem auum Hur, patrem Huri habuisse dicitur. Hur autem, si Latinè interpreteris, ignem sonat: & potest aptè

Hur quid sonet. æternę nobis charitatis DEI ignem significare, quæ fons est & origo cuiuslibet generationis cum gratia coniunctæ. Ex Hur porrò, id est, ex hac sempiterna Dei charitate, Huri,

Huri quid. id est, diuina nascitur gratia. Huri nanq; idem est, quod longitudo mea, vel illuminator meus. Ex quo perspicuum fit, Dei gratiam, cuiuslibet hominis amãtis esse longitudinem. Quò enim vsq; gratia eum ducit, eiq́; præscribit, eò vsq; ambulare potest: neq; verò longiùs. Sic itidèm diuinæ coruscatio gratiæ, hominis est illuminatrix, interiores illustrans oculos, & veritatis iter absq; errore docens, finemq́; ac vitam, in qua bona cuncta abdita latent, demonstrans. Verùm enimuerò multùm omninò distat inter gratiam Iudæorum, & eam, qua

Gratia quæ à qua quàm differat. nos modò prędiți sumus. Quantumcunque enim illi aut virtute aut gratia pollerent, at nihilominùs cuncti apud inferos gratiæ cogebantur prędstolari diem, in qua nos nati sumus

mus. Atque ea re clamabant ac deplorabant, altaq; trahebant ſuſpiria, & eiulabant, quòd ex Hur progeniti eſſent. H nanq; litera, quæ nil ſignificat aliud, quàm oris hiatum, vocis clamorem, & impetum ſpiritus, inter ipſos ac DEVM media erat interpoſita, idq; tam in gratiæ generatione, quàm regeneratione ad gloriam. Atquì hoc gratiæ die, H litera Domini IESV Seruatoris precioſo ſanguine abolita ac diluta eſt: & ita auum nos hodiè habemus Vr & patrem Vri. Quorum vterq; ſine adſpiratione, id eſt, ſimpliciter abſque H litera ſcribitur, eo quòd omnes cum Deo in gratiam reſtituti ſimus: eaq; de cauſa in ſpiritali noſtri generatione deinceps ſemper VR atq; VRI abſque adſpiratiõe capere debebimus. VR verò ſine adſpiratione, & lux, & ignis, & incendens, & feneſtra Latinè reddi poteſt. Quibus quatuor rebus eiuſdem numeri accipimus appellationes, id eſt, proprietates Dei, quę eędẽ & cauſa & origo ſunt ſpiritalis noſtræ generationis, itemq; virtutum noſtrarum omnium. Siquidem DEVS lux eſt, in qua cuncta viuunt. Per hanc lucem creantur oñia, & diſtinctè ac diſcriminatìm in eſſentia ſua naturali diſponuntur, conſtituuntur, ac ordinantur. Ad hoc lumen vbi ſeſe ex toto noſter conuertit & adiungit ſpiritus, cuncta in nobis perficiũtur, & in ſuam reducuntur ac referuntur originem: ſicq; nos eidem ipſi cõiungimur ac vnimur lumini, ac denuò ex ipſo ſupra naturam in gratia naſcimur ſeu regeneramur: in qua quidẽ regeneratiõe cuncta nobis propria redduntur, id eſt, noſtra fiunt, eo quòd omnia benè ac rectè à nobis ſint ordinata ac cõſtituta, in ſuumq; relata ac reuocata principium. In hoc principio æternum quoddam intra nos natum ſentimus ſeu inuenimus lumen, quod eſt ipſe filius Dei, ex eodemq; lumine quatuor lucis genera ſuſcipimus. Prima lux eſt cęli, quæ nobis communis eſt cũ cæteris animantibus rationis expertibus, eaq; externos atq; corporeos noſtros illuſtrat obtutus: nec eſt vllum præſtantius mundi decus ac ornamentum. Hac æternò carere cogũtur damnati ad Tartara: vt quorum in tenebris erit habitatio, eo quòd luce hac viſibili fruſtrà, non ad ſummi creatoris cultum, vſi ſint. Altera lux eſt ſupremi claritas ſplendorq; cæli, conditi à Deo oculis noſtris glorioſis, in quo æternùm degent corpora glorioſa. Hac in claritate, ſenſibili quadam ratione cum ingenti gaudio & exultatione immenſam glorioſi corporis Chriſti, itemq; noſtrorum corporum ſanctorumq; omnium conſpiciemus claritatem atq; ſplendorem: perſpicueq; ac dilucidè amoris ſigna, quæ ſuis gerent in corporibus, & quæ meriti erunt alij perferendis martyrij cruciamẽtis, alij alijs quibuſdam ac diuerſis aſperioris vitæ colendis ratiõibus, quibus DEO ſeruierint, pro ſuarum quiſq; virium facultate, rationabili ſeruato moderamine. Tertium lumẽ ſpiritale eſt, quod eſt naturalis tum angelorum, tum hominum intelligẽtia. Hoc in lumine ſupra ac præter ſenſuum actionem per ratiõem bonum malumq;, verum ac falſum noſſe valemus: quod eſt initium primi decoris ſeu ornatus naturæ rationalis. Quartum lumen eſt gratiæ DEI, qua nos placeamus DEO, & ipſe viciſſim nobis prę cunctis ſummè ac vnicè placeat & cordi ſit. Iſta lux tũdemum in ſingulis quibuſq; conſummatur ac perficitur, vbi gratia cuiuſq; mutatur in gloriam, & gloriæ modus ac menſura, gratiæ menſuræ æquabiliter reſpondet. Iſthæc quatuor lucis genera ex æterno illo nos ſuſcipimus lumine, id eſt, ex Dei ſapiẽtia, quæ prima eſt veritatis oñis creaturarumq; omniũ regula, fons & origo. Eſt deindè & altera proprietas Dei, qua is ignis appellatur, ignis vtiq; amoris, qui inter Patrem atq; Filium ab omni ęternitate incenſus eſt, & ardet in æuum ſempiternum. Hunc ignem Spiritũ ſanctũ dicimus, qui eſt liberrima Dei charitas, quæ vnà cum lumine ſempiterno noſtrę tam ſecũdum naturam creationis, quàm per gratiam reformationis ac inſtaurationis, & ad gloriam vocationis inuitationisq; cauſa eſt. Tertiam verò Dei proprietatem, incenſionem ſeu concremationem intelligimus: quæ nobis in diuinæ naturæ vnitate eam ſignificat perſonam, quæ Patris habet vocabulũ ob æternæ ſuæ actionis ſeu operationis principiũ ac fœcunditatẽ. Cuncta ſiquidem perſonarum operatio ex diuina vnitate trahit originem: eademq; ipſa vnitas omnes in ſeſe trahit, rapit, conſumit, abſorbet amoris actiones, & quicquid diuerſum illic apparet. Enimuerò vnitas hæc, fundum quoddam eſt & complexus amoris, quicquid amat vel amore prędituꝝ eſt, in ſe per ſeipſam vel ſeipſa attrahens rapiensq;. Iſta nanq; concrematio, pro ſuì ratione, perpetuò in vnitate cuncta comburit, incendit, abſumit: nec in ſeipſam ſecundum eſſentiam diſcrimen vel diſtinctionem patitur. At nihilo ſeciùs vnaquæq; DEI

H litera qd ſibi velit.

VR & VRI myſticè qd.

Quatuor Dei proprietates.

Prima.

Quatuor lucis genera. I.

II.

III.

IIII.

Altera DEI proprietas.

Tertia.

Vnitas diuina quid.

pro-

proprietas ſuum proprium ac peculiare agit opus, nunquã (vt antè dictum eſt) interiturum.

Quarta Dei proprietas.

Quarta demum, quam in Dei cernamus, proprietas, feneſtra appellatur: qua nos verbi ſempiterni cũ natura noſtra vnionem accipimus. Hæc vnionis feneſtra, Dei regnum nobis patulum apertumq; conſeruat: & ipſa quidem Deo ex omni æternitate manifeſta fuit, at nobis opportuno eſt patefacta tempore. In hac autem vnione, Pater æternus ex amore immenſo ſuum nobis dedit filium: & filius viciſſim & ſeipſum & nos omnes Patri morte ſua amariſſima ex amore dedit: Paterq; vnà cũ filio, ex nimia charitate ſuũ nobis vtriuſq;, quo ſeſe mutuò complectuntur, largiti ſunt amorem, id eſt, Spiritum ſanctum: & ita vnio hæc nobis eſt tripliciter renouata: quandoqdem manere apud nos atq; commorari ſtatutũ eſt Deo, ſi modò nos illi rectè, piè, & ex virtutis præſcripto viuemus. Ita iam quatuor nobis explicatę ſunt proprietates Dei, quas reperiamus in illo, quæ nimirùm totius vitæ noſtræ tam illius quæ eſt ſecundum naturam, quàm quæ ex gratia agitur, commune quoddam principium atque finis ſunt: quæ omnia ex vocabuli V R ſignificationibus colliguntur. Vr autem filium habuit Vri: eodemq; modo etiam intra nos Vri, qui gratiæ deſignat plenitudinem, ex quatuor iamiamq; nobis enarratis Dei proprietatibus naſcitur ac gñatur. Vri nanq; vocabulum redditum Latinè, idem fit iuxta veteres, quod Lux mea, vel Ignis meus, ſeu Incendens me, aut Apertio mea: quorum quatuor ſingulum quodq; diuinæ gratiæ intra ſe complectitur plenitudinem, atq; interim tamen non poſſunt alia ab alijs diſiungi ac ſeparari. Siquidem intra nos ex ipſo naſcuntur Deo ceu quædam illius ſimilitudines, & quatuor donis, prioribꝰ illis proprietatibus Dei, vndè progenita ſunt, modo quadruplici reſpõdent. Quos vbi nos quatuor modos ſeu ratiões conſequimur percipimúsve, ſingulares tum efficimur filij Dei: idq; hiſce donis quatuor, quæ nobis verus ac naturalis Dei filius, frater noſter Chriſtus IESVS morte ſua veneranda atq; digniſſima meritus eſt: quiq; idem ſingulum quenq; amantẽ hominem plùs plusq;, & aliter atq; aliter pro menſura ac ratione præſtantię ſeu dignitatis cuiuſq; in amando, & propinquitatis ſeu vicinitatis in cognoſcendo, adimplet. Quamobrẽ ſingulus quiſque ſingulari quodam modo amans, ex gratiæ ſuæ plenitudine ita dicit: Lux mea in fundo intelligentiæ, ſeu Vis meæ intellectiuæ: Ignis meus in fundo voluntatis, ſeu Vis meæ amatiuæ: Incenſio ſeu Concrematio mea in fundo vnitatis ſpiritûs mei: Apertio mea in exceſſu mentis meæ. Iſta ſcilicet diuinæ gratiæ lux, in fundo intelligentiæ, omnis nobis veritatis ac ſapientiæ præbet teſtimonium. Naſcitur enim in nobis, & quidem abſq; intermiſſione, ex æterna veritate & ſapiẽtia Dei: atque indè ſpiritalis eſt & imaginis expers, ſu praq; memoriam in fundo intelligentię manet: ſicq; veritatem ſimpliciter ac nudè docet, abſq; exemplis foris petitis, vel inſtitutiõe externa: & quia parte ſenſitiua ſuperior eſt, æterna perſeuerat. Hac luce vita oñis virtuoſa, ſiue cum virtute coniuncta, abſq; errore cognoſcitur, colitur, honoratur, atque dirigitur ſeu gubernatur. Hoc videlicet donum, eſt claritatis ex Deo naſcẽtis, primusq; intra nos modus ſeu ratio, qua primæ in Deo intellectæ proprietati ſimilamur ſeu ſumus aſſimiles. Deindè iterum is qui amat, ex experimento ac plenitudine dicit gratiæ ſuæ: Ignis meus in fundo voluntatis ſeu vis meæ amatiuæ, abſq; medio, & ſine vlla ceſſatione ex ipſo flagrãs & ardens Spũſancto. Hic amoris ignis, ceu fundamentum quoddam eſt menti humanæ, ac donum præcipuum, & radix virtutũ omnium. Et licèt à Deo ſimul ac pariter lux nobis prębeatur & ignis, citiùs tamen ignem percipimus ac ſentimus. Vtrunq; nanque non naturæ, ſed gratiæ muñs ac donum eſt: atque ita per Spiritum ſanctũ ex Dei ea libertate ſuſcipimus, priusq; ſentimus amoris ignem, quàm lumẽ: per ipſum autem ignem, amoris noſtri perſpicua ac dilucida in nobis cognitio perſeuerat. Deniq; gemina hæc proprietas, putà lux atque ignis, cunctas nos docet ac inſtituit re ipſa præſtare, moliri ac exequi virtutes. Tertiò deindè is qui amore præditus eſt ſingulari, adhuc profundiùs & interiùs ita ait: Incenſio ſeu concrematio mea in fundo vnitatis ſpiritûs mei, quæ abſq; intermiſſione ex celſiſſima naſcitur ac renouatur vnitate Dei, exigitq; à me ac trahit & inſtigat horis omnibus, in nihilum quaſi vt redigar in meipſo, quo vnum amore efficiar cum Deo. Hic tractus, interna quædã incitatio eſt ſupereſſentialis vnitatis Dei, in quam amantes oẽs eiuſdẽ amoris complexu liquefacti ſunt. Hinc verò quędam in nobis concrematio ſeu conflagratio oritur, id eſt, ardor ſeu æſtus occultus, iſq; virium noſtra-

Amor Patris & Filij, quis.

Ioan. 14.

VRI.

Singulari amore ꝓditi dictum I.

II.

III

ſtrarum ſuperiorum implet vnitatem,atq; oñigena in nobis comburit atq; conſumit media & imagines:quæ quidem concrematio,virtutum omnium perfectio eſt. Etenim ſpiritûs quædam in amando defectio eſt,vbi is patientis modo ſeſe habet, conflagratq; & conſumitur incomprahẽſibili vnitatis Dei complexu:quæ quidem vnitas æterna quadam eſurie ac intima appetitione quicqd amat,dehiſcens abſorbet & conſumit in ſeipſa: ex eadẽq; vnitate noua quædam continenter naſcitur concrematio, in qua ſpiritus ſummum ac præcipuum ſuum facit ſacrificium:quandoquidem ardet & conflagrat,& in ſummam vſq; ſuã offertur beatitudinem ac felicitatem. Quartò demum,qui ſublimiter amat,ex inanitate ac claritudine fundi ſui ita dicit:Apertio mea in nudo exceſſu mentis meæ,meipſum à meipſo ac rebus omnibus expediuit & denudauit,oſtenditq; ac patefecit mihi vitam æternã.Iſthęc apertio ſeu patefactio,quædam eſt reuelatio ſeu manifeſtatio ex vita abſcondita, quam viuimus cum Chriſto in Deo:& hæc manifeſtatio ſublimes & profundos, lõgos latosq; nos efficit,eo quòd immenſæ illi nos vniat vitæ,quæ ſuo complexu ambit oñia,& cuncta comprehendit:atq; ea de cauſa cuiuſmodi hęc ſit manifeſtatio in ſeipſa,nos neutiquã verbis vllis conſequi aut exprimere valemus. Neq; enim aut demonſtrari poteſt, aut doceri, neque verbis,neq; exemplis,neq; vlla ſimilitudine.Manat autem ex Deo,& in eleuata ſeſe mente reuelat,detegitq;:cumq; in eam ſpiritus intendere ſeu contemplari molitur,mox modi expers,vnumq; cum ea luce efficitur,atque interim omnem amittit diſtinctionem ac rationis conſiderationem ſeu animaduerſionem, in vaſtiſſimo illo diuinæ manifeſtationis circũplexu,vbi diuino illuſtratur ac perluſtratur lumine,& primæ vnitur veritati, quæ eſt ipſe Deus,ex qua hęc proficiſcitur manifeſtatio,quęq; omnem nos edocet veritatem,rurſumque in totius nos veritatis reducit fontem, vbi omnis veræ vitæ initium pariter ac finis eſt. Ex his id poteſt animaduerti,duas haſce poſteriores proprietates, putà cõcremationẽ & apertionem,coniungere nos atq; vnire cũ Deo:ſimulque enodatũ nobis eſt,Vri per dona quatuor gratiæ ſignificare plenitudinẽ.Ex Vri aũt prognatus eſt Beſeleel,quẽ ipſum ad extruendum veteris legis tabernaculũ ſpeciatim ſibi Deus delegit:itidẽq; ex gratiæ Dei plenitudine morigera ac obediẽs intra nos naſcit volũtas,quã quidẽ & ipſã ſimiliter ad vitã rectè & ex virtute ducendã elegit Deus,in eaq; tũ in vita hac p̃ſenti,tũ in oẽm eſt regnatur⁹ æternitatẽ.Aduertẽdum eſt autẽ, quatuor iam dictas proprietates,vnà cum oñibus Dei donis, duobus quibuſdam contineri & includi,quę ſunt Amor iuſtitię omnis,& Totius cognitio veritatis.Quiſquis enim perfectam in ſe iuſtitiam ſentit, idem ipſe igni Amoris ſui ad virtutes omnes ſe ſentit incitari ac ſtimulari, atque in hoc ipſo ſuî ſentit concrementionem ſeu conflagrationem,quę & offert & vnit eum DEO:ſicq; iuxta ſpiritalem rationem,Vri is eſt: ex ipſoq; naſcitur BESELEEL,id eſt, obtemperans morigerumq; liberum arbitrium, ſeu libera voluntas.Quiſqs etiam omnis in ſe habet notitiam veritatis,idem ipſe ſentit lumen ſuum, quo amore & actiones omnes amoris ordinantur ſeu componuntur: ſentit itèm apertionem ſuî,in quã ſpiritûs cõcrematio ſempiterno quodã appetitu ac voluptate ſemper propendet:atq; hic aptè poteſt Achiſamech dici,& ex ipſo generatur Ooliab, id eſt,perſpicua intelligentia,conſodalis Beſeleel,quem morigeram ac obedientem diximus figuratè ſignificare voluntatem.Oñis igitur iuſtitiæ amor,& totius cognitio veritatis,per Vri & Achiſamech deſignantur. Hæc autem duo ex Deo prognata ſunt,nec poſſunt à ſe mutuò diſſeparari:cùm ſint velut germani fratres,ex vno eodemq; parente generati:aut tanquàm riui duo,ex vno fonte dimanantes: id quod vocabulum Achiſamech haud abſurdè videtur exprimere ſeu deſignare. Achiſamech enim ex Hebræo in Latinũ fit, roborans fratrẽ meum, aut fratris mei firmamentum. Ita nimirùm in veritatis lumine,amoris ignis iugiter corroboratur,& in mentis patefactione ſpiritus omninò concrematur,ac Deo vnitur. At nunc operęprecium fuerit,ad Ooliab Achiſamech filium,& Beſeleel ex Vri natum,animum aduertere:quos quidem conſtat ſocios fuiſſe electos à Deo,ad ipſius exædificandũ tabernaculum.Et ex ijs Ooliab,ſi Latinè interpreteris,idem eſt ſecundum veteres,quod Infirmans patrem,vel Protectio patris.Cùm enim Ooliab,id eſt,dilucida perſpicuaq; intelligentia, deorſum ſeſe vertit attentione ac conſideratione ad virtutum bonorumq; operum multiplicitatem,ſublimis mens in dilucida nudæ veriratis cõtemplatione,in qua cęleſtis planè dul-

IIII.

Vri.

quib⁹ duob⁹ oña Dei dona includãt.

Vri.

Beſeleel.

Ooliab.

Achiſamech quid ſonet.

Ooliab qd

cedo ac voluptas cõsistit, prępedit. Altera verò nominis huius interpretatio, qua Ooliab, id est, clara ac lucida intelligentia, protectio patris sui redditur, ad introspectionem pertinet, quę fit absq; vlla partis sensitiuæ occupatione: qua veritas omnis addiscitur, protegitur, & in seipsa fortiter retinet. Itaq; hæc gemina vocis Ooliab significatio cũ suis actionibus, quarum altera foràs, altera intrò respicit, nostræ intelligentiæ peculiaris ac propria vt maneat oportet, quoad præsens agẽt vita: sicq; Ooliab erimus, ex sublimi progeniti mẽte, oẽm contemplante & adspectante veritatem. Atquì Ooliab iste abietarius fuit seu materiarius faber: itaq; tabernaculi tabulas seu asseres dolabat, secabat, & apto iungebat componebatq; ordine. Fuit itèm plumarius, sicq; nectebat copulabatq; cortinas, qbus tabernaculum tegebatur, & quicqd poterat excogitari, quod ad ornatum pertineret, acu pingebat in eis. Fuit etiam polymitarius, & ita disponebat ac componebat omnia, vt ad præcipuum ac decentissimum tabernaculi ornatum pertinere videbatur. Deniq; ex tribu Dan oriundus fuit. Eadem igitur ratione etiam intelligentia nostra, magistra seu artifex erit, cunctaq; nostra perspiciet interiora, & ex ratiõe seu discretione vel prudentia, qcqd vel agere vel omittere intùs constituimus, considerabit: idque omne dolabimus seu secabimus, augebimus vel minuemus, in longum aut latum producemus ac extendemus, ita vt fit aptè compositum ac dispositum & relatum ad honorem Dei. Tum verò hunc animi nostri conceptum seu propositum, internis ac spiritalibus obtegemus ac incrustabimus actionibus, eaſdemq; recta iungemus ac mutuò sibi copulabimus intentione: indè porrò ornatus gratia acu pingemus in eis cuncta illa interna exercitia, & quicqd est occultæ præstantiæ vel dignitatis, quæ quidem Beseleel, id est, obediens voluntas: & Ooliab, id est, perspicua intelligentia, omni ingenij acumine ac industria poterunt adinuenire ac comminisci. Deindè nostrarum considerabimus virtutum colores, & singulas quasq; virtutes proprio ipsarum collocabimus ac disponemus loco, vbi possint spiritui maximũ adferre decorem ac ornamentum. Ita postremò ex tribu Dan erimus oriundi, (Dan enim iudiciũ significat) eo quòd vitę nostræ tabernaculum recto ac vero cum iudicio occupemus possideamusque. Sed pręter hæc vnà quoque Beseleel Vri filius vt simus oportet, qui (vt sępè dictum est) voluntatẽm designat morigeram ac obtemperantem, quæ recens ac noua semper progignitur ex amore iustitiæ: id quod ipsius interpretatio nominis adstruit & confirmat. Est enim Beseleel vmbra DEI, vel vmbraculum diuinum. Vmbra autem figurã refert ac similitudinẽ cuiuslibet rei ipsam efficientis, si sit res ea benè media inter vmbram suam, lucisq; splendorem, atque adeò si sit firma ac stabilis, neque pellucida siue transpárens. In aere nanque aut igne, aut aqua concitata vel agitata, neque retineri neque agnosci satis vmbra potest.

Abietarij officium.
Plumarij.
Polymitarij
Obediẽtia.
Intelligẽtia.
Dan qd sonet.
Beseleel qd.
Vmbræ qd sit.

Ex his animaduertere licet, vmbram ex tribus effici, putà luce, medio, & re luci opposita vel obiecta. Eamobrem, vt nostrum prosequamur institutum, sciendum est, lucem, quę vmbrã DEI efficit, eam esse Christum IESVM secundum diuinitatem suam: medium autem, cuius fit vmbra, venerandam illius esse humanitatem, cum meritorum ac gratiæ ipsius plenitudine: obiectum denique, quod ipsa fit vmbra, nostram esse voluntatẽ, si non sit instar aeris transpárens prę superbia, neq; ceu ignis ardens amore inordinato: neq; demum aquæ more fluitantis aut concitatę, inconstans ac instabilis corporis sectanda voluptate: sed si sit fixè stabiliterq; ad lucem versa libenti ac voluntaria obedientia, tum demum Beseleel, id est, vmbra fit Dei. Quo nanq; momento temporis voluntas sese obfirmat stabilitq;, eodem ipso Deus æternum lumen suum in intima infundit spiritũs penetralia, seu penitissimas spiritũs latebras ac recessus, quo cum lumine idem spiritus in intimis penetralibus vnitur: atque ex hac vnitate seu vnione gratiæ nascitur plenitudo in virium supremarum vnitate: gratiæ autem plenitudo gignit ex sese morigeram voluntatem, id est, Beseleel vmbram Dei. Hæc autem omnia per Christi merita pręclara atq; dignissima fiãt necesse est. Ita deniq; Vr sumus, per vnitatem seu vniõem cum Deo: & Vri, per gratię plenitudinem: atq; Beseleel, id est, vmbra Dei, per subditam obtemperantemq; voluntatem. Ita enim natura comparatum videmus, vt vmbra omnem corporis, vndè fit, motum assimilet ac imitetur: & quôcunq; illud perrexerit, sequatur. Si igitur per voluntatis obediẽtiam vmbra Dei sumus, imitemur oportet extrinsecùs humanitatem Christi, eiusq; institutiões, idq; tam iuxta pręcepta, quàm consilia il-

Vmbra quibus è tribus fiat.

illius:habituri hac ratione primam,quę nominis Beſeleel ſignificatione exprimitur,propri etatem. Iam quod ad alteram eiuſdem vocabuli interpretationem attinet,qua dicitur vmbraculum diuinum,ea tum nobis quoq; rectè conuenit, vbi obediens voluntas diuinę ſeſe ſubdidit libertati,in eademq; ſuî reſignatione libertatem illam ac vnitatem, qua ipſe fruitur Deus,guſtu percipit:quod quidem volũtaria ſuî reſignatione & abnegatione adipiſcitur,in qua & ipſe DEI,& DEVS illius fit vmbraculum:quãdo & ipſe cum DEO, & in ipſo DEVS manet,habitat,& quieſcit,& alter alterum æterna fruitione circumplectitur:idq;in vnitate diuina,quæ omnis actionis ac gñationis ſeu effectionis tam naturalis,quàm illius quæ ex gratia eſt,& initium ſemper eſt & finis.vndè etiam Beſeleel ex tribu Iuda,id eſt,confitente aut glorificante,originem duxiſſe rectè dicitur.Non enim poteſt vnquàm morigera voluntas non confiteri & gloria ac prędicatione efferre Deum in cunctis actibus ſuis,eo q; ex Deo genita ſit,rurſusq; in Deum cum omnibus actionibus ſuis propendeat:qua re etiã artifex eſt,& velut architectus,electa à DEO quæ illi⁹ extruat tabernaculum. Et in corde oñis eruditi poſuit Deus ſapientiam,vt ſciret fabrè operari,quę eſſent in vſum TABERNACULI.Sic planè ſingulæ quæq; vires hominis præclarę obediętię ſubditę,diuinitùs doctę ſunt & ſapientiã percepere,qua ęterna agant opera in TABERNACULO Dei.Ita iam & ortus ſeu generationes,& ſignificationes eorum qui tam iuxta figuram quàm rem ipſam & veritatem, Dei exędificent TABERNACULUM,nobis expoſitę & abſolutæ ſunt.Nunc porrò de Ithamar,Aaronis põtificis filio,dicere inſtituamus, vtpotè qui populi Iſraelitici munera oblata ſuſcepit, ac indè artificibus diſtribuit,ex qbus ſpõtè ac vltrò oblatis,Dei eſt confectum extructumq; TABERNACULUM.Aaron,ſi Latinè exprimas, idem eſt quod mons fortitudinis:ſignificatq; figuratè ſupremam ſpiritus portionem,in qua regnat Deus.Ita enim Eſaias propheta ait: Venite,aſcendamus ad montem DOMINI,& ad domum Dei Iacob,id eſt,ſupplantatoris.quiſquis enim ad hanc domum montemq; pertingit fortitudinis, is planè ſupplantat,id eſt,ſuperat ac vincit omnia. Vbi etiã adiungit Eſaias:Et docebit nos vias ſuas,id eſt,mandata ſua: & ambulabimns in ſemitis eius,hoc eſt,cæleſtibus conſilijs eius:Quia de(monte hoc) Sion cùm ſit totius ſpeculatio veritatis,& omnis iuſtitiæ contemplatio,exibit lex:& verbum DOMINI de Hieruſalem,quod eſt mons ipſe,& viſio pacis.Et hic Aaron eſt fortitudinis mons inſuperabilis.Ex quo ortus eſt Ithamar,qui nobis ſupernaturalem ſignificat libertatem.Ex Hebræo nanq; ſi Latinis vocẽ hanc verbis exprimas,Ithamar idem eſt,quod inſulæ palma. Palma autem,vel huius nominis arborem,vel eius fructum,vel victoriam, vel manum ſignificat explicatam. Itaque ſuprema portio ſpiritûs noſtri,vnita ſpiritui Dei,montoſa eſt inſula,quam vaſtiſſima diuinitatis vnda circũfluit,& ad quam humanitatis Chriſti Seruatoris noſtri riui & quotquot ad illum pertinent,confluunt.In hac inſula Ithamar naſcitur,id eſt,libertas,quæ palmę ſemper virenti haud abſurdè comparatur,eo quòd & ipſa perpetuam ſeruet viriditatem,idq; ob ſublimem ac præcelſam illius originem ſeu natiuitatem. Neque enim aut fulmina cæli,id eſt,omnes ſuperbię venti ſimul collecti atq; in vnum coacti, quicquã ei officere aut eã lædere: neq; aut terræ aut aquarum frigora,quæ ſunt maleuolentia, infidelitas, odium, inuidentia, inſtabilitas creaturarum,illius corrumpere aut perdere queunt viriditatem:In his cm̃ palmæ aſſimilis eſt:fructuſq; eius, quemadmodùm & palmæ in Syria aut AEGYPTO naſcentis,citò matureſcunt.Syria qdem,vt quibuſdam placet,ara aut ſublimitas reddi poteſt Latinè:Aegyptus autem,tenebrę vel anguſtia ſeu triſtitia. Vbi igitur venerabunda cum libertate Deo noſipſos dédimus ac reſignamus, & in ara offerimus diuinę libertatis,quę ſublimitatis omnis faſtigium eſt ac celſitudo:iam tum libertas noſtra creſcit in Syria,citoq; maturos adfert fructus,eoſq; DEO gratos valdè,putà dactylos,id eſt, botros ſpiritales nos inebriãtes,efficientesq; vt ſupra oñia Dei quendam guſtum percipiamus.At verò dum abnegamus noſipſos,ac vltrò libentesq; ſeu liberè Deo nos reſignamus, ac dédimus etiam in ijs omnibus,quę nobis aduerſa ſeu contraria ſunt,quæq; ſiue ſpiritui, ſiue naturę moleſta ac grauia ſentimus,iam noſtræ palma libertatis in tenebris ſpiritûs,aut naturę anguſtia ſiue triſtitia,id eſt, in Aegypto creſcit, fructuſq; illius celeriter aſſequũtur maturitatem:qui nos fructus æquabiles,ſedatos ſeu trãquillos, Deiq; ſimiles reddunt,atq; præ oñibus virtutum fundum guſtare nos faciunt.Hac nimirùm ratione Ithamar,id eſt,li-

Vmbraculũ diuinũ quõ fiamus.

Iudas quid ſonet.

Aaron quid ſonet.

Eſa.2.
Mic.4.

Ithamar qd

Palma.

Libertas cũ palmæ conferatur.

Syria quid ſonet.

Aegyptus.

Dactyli.

bertas ſumus,palmę eiusq; fructuum ſimiles:& hac libertate, ex peccatis & hoſtib' noſtris victoriam reportamus, in eaq; virtutum noſtrarũ oñium abſq; vlla formidine fructus guſtamus.Ipſa quoq; cunctas virtutes noſtras infernè,& Dei dona,quęcunque is nobis largitur,ſupernè ſuſcipit:atque adeò ipſamet vnicus fructus eſt,in qua cuncta bona noſtra finita ac menſa,collecta & aggregata ſunt:& ipſa tamen in fundo ſuo,vbi radices egit in liberrima vnitate DEI, immenſa eſt. Ad hęc,ex opulentia ac facultate ſeu poteſtate libertatis huius,cunctę vires noſtrę virtutum actus efficere queunt,ob eam videlicet,quam in illa habent,libertatem. Siquidem abſque libertate nullum vnquàm opus meritorium peractũ eſt: atque indè etiam ipſa hęc libertas noſtra Ithamar Aaronis filio rectè aſſimilatur: quandoquidem omnes in ſe complexa eſt diuitias opesq; ſpiritales, ex quibus Dei eſt ædificandum tabernaculum.Eſt etiam palmę ſimilis,id eſt,manui explicatæ, quę ſemper quidẽ largitur aliqd, nec quicquam retinet:eo quòd ex opulentiſſima Dei libertate progenita ſit: & eam ob rem præfecit eam Deus theſauris ſuis,vt ſingulis qbuſq; viribus,in hoc tabernaculo laboraturis ea diſtribuat,quæ ſingulis congruant,quo poſſint quaſlibet exequi & perficere virtutes.Itaque danda nobis opera eſt,vt Chriſtum ſectemur,ſurſumq; in libertatem tendamus ac aſſcendamus,in liberrimamq; nos offeramus atque dedamus vnitatem Dei:qbus rebus horis omnibus nobiſipſis emorimur,& æternam atq; liberrimam in Deo vitam poſſidemus.Quod idem Chriſtus quoq; fecit iuxta humanitatem ſuam iamindè à prima creatione ſpiritûs ſui,facietq; in æuum ſempiternum:vtpotè in quo omnis tum illius,tum creaturarum omnium, Deo coniunctarum atque vnitarum,felicitas ac beatitudo conſiſtit.Sic itidẽ fortiter & conſtãter deſcẽdemus,& abnegabimus noſipſos in oñibus rebus duris ac moleſtis,quæ nobis euenerint:& hac ratiõe crucem noſtram ferimus,& naturę morimur, atq; ſecundò Chriſtum ſeqmur, q noſtra cauſa ad omnem ſeſe demiſit ſiue deſcendit miſeriam atque calamitatem,ad extremum vſque crucis ſupplicium: idemq; ipſe hiſce duabus rebus,id eſt,aſſcenſu & deſcenſu ſuo cum libertate coniunctus,nobis itidèm in Deo libertatem mercatus eſt,atque comparauit:ijſdemq; modis,non alijs planè,etiam nos hanc poterimus in nobis adipiſci libertatem. Ex his omnibus paulo fuſiùs pertractatis, facilè poteſt animaduerti, Vr qdem nos eſſe,ob vnionem cum Deo:& Vri ex Deo genitos, ob gratiæ plenitudinem:& Beſeleel atque Ooliab,ob morigeram voluntatem,perſpicuamq; intelligentiam,quas vtraſq; gratiæ ex ſe producit plenitudo: Ithamar quoque,Aaronis filium,per vitæ libertatem:in qua cunctas noſtras virtutũ actiones infernè Deo ſurſum offerimus,donaq; omnia quę nobiş diuinitùs pręſtãtur,ſupernè ſuſcipimus. Per voluntariam autem obedientiam,dilucidamq; rationem ſeu intelligentiam,ex liberis hiſce virtutum noſtrarum oblationibus, & largiſſimis Dei donis æternum intra nos Deo tabernaculum conficimus & exædificamus:quod qdem Chriſtus IESVS Deus ac Dominus noſter, ex vario ac omnigeno virtutum decore, elegantia ac ornamentis nos iubet extruere, quemadmodùm Moſes Dei vice omnis generis ſingularibus quibuſdam operibus externum conſtrui præcepit Dei tabernaculum.Quod nos ita demum explicare aggredimur.

Libertas cur Ithamar aſſimilet, aut manui explicatæ.

¶De cortinis tabernaculi. Cap. XI.

AIT Dominus ad Moſen:Decem cortinas de byſſo retorta,& hyacintho ac purpura,coccoq; bis tincto,variatas opere plumario facies.Hoc iã loco ea quæ de quarta principali parte tractanda ſuſcepi,explanare deinceps conabor. In hiſce verbis, quæ Moſi Dominus locutus eſt,vti ea ad longum pauloantè recitauimus, hoc in primis licet animaduertere, priùs Dominum tabernaculi tectum fieri demãdaſſe: deindè parietes,id eſt,tabulas quæ id ſuſtentarent:quo nimirùm id ſignificatur,ſæpiùs multo tempore diuq; virtutes exercitari oportere,antequàm ſundum earum in illarum ornatu ac decore perſpicuè dilucideq; feratur,ſuſtineatúrve. Per decem autem cortinas, quas efficere iubemur,legis ac decalogi intelligi poteſt plenitudo in exercitationibus internis, quæ in rationali ſenſu agũtur,qui quidem quintuplex eſt, tum intrà verſus ad Deum, tum extrà verſus ad cunctos homines,iuxta Decalogi rationem ſiue modum.Hæc autem exercitatio rationalis,ſecundum diuinæ legis aut mandatorum Dei præſcriptum,& intrò & foràs reſpiciẽs ſi

Tabernaculi tectũ cur fundamẽto priùs fieri iuſſum.

Cortinę decem.

ue

ue tendens, ex quatuor cõfecta sit coloribus oportet. Quorum primus est albus instar lanæ subtilis & candidæ, id est, byssinus: alter cæruleus siue hyacinthinus, tertius purpureus, velut sanguis rubicundus: quartus coccineus ex cocco bis tincto. Quo nimirùm figuratè id exprimitur, singulas quasq; virtutes nostras, quatuor prę se ferre colores, id est, quadruplici ratione fieri ac exerceri debere. Ex quibus color primus, qui byssinus est ex candido ac molli lino, mysticè designat, simplices ac innocẽtes nos esse oportere, hoc est, vt nosipsos nulla in re neque quęramus, neq; spectemus: quod est initium quoddam cunctarum virtuosarum siue cum virtute coniunctarum operationum. Vndè etiam stamen cortinarũ omnium ex filis byssinis geminatis, id est, lino byssino in fila gemina cõtorto, fuit: vt hinc intelligamus, nostrarum itidèm virtutum omnium stamen gemina constare innocentia debere: & ita in ea virtutes omnes intexere valebimus, quod aliâs fieri non poterit. Eamobrem si simplices ac innocentes permanere velimus, virtutes cunctę ex filo candido & albicante, primò nobis instar staminis præparandæ seu substernendæ sunt, ac disponendæ: quod est, ne nostrum siue lucrum, siue commodum neque in corporalibus, neque spiritalibus rebus pręcipuè ac potissimũ spectemus & aucupemur: & ita stamen nostrum ex byssso retorta seu geminata ductum & apparatum erit. Porrò subtegmen, quod primo loco intexemus, eiusdem erit generis. Quanuis enim stamen, id est, vitæ nobis vltrò susceptæ institutum siue status proprius, innocens sit, & candidus ac lenis, at nihilo seciùs in cunctis nostris actionibus certandum nobis est, vt eandem innocentiam tueri ac conseruare queamus. Semper enim hostis Tartareus, mundus & caro nostra, tentant nos, cupiuntq; persuadere, vt nosipsos spectemus, & propria captemus & venemur cõmoda. Quibus si nos consentiamus, commaculatur ac fœdatur, immò & destruitur istiusmodi subtegmine stamen nostrum. Id quod protoparenti nostro Adamo accidit: qui cùm purus ac innocens à Deo cõditus esset, at tentatione pulsatus diabolica, relicto Deo, commodum suum aucupabatur: atq; eo ipso, vtpotè tam impuro ac fœdo intexendo subtegmine, statũ amisit innocentiæ. Vndè si vitæ nostræ institutum siue statum innocentem retinere volemus, pugnãdum nobis erit atq; obsistendum nobisipsis, agẽdumq; vt nosipsos superemus atq; vincamus in omnibus: sicq; iam apparatum siue ductum atq; extensum virtutum omnium stamen habebimus: Quotiès autem victores euaserimus seruata innocentia, totiès eiusdem generis subtegmen inteximus. Et hic primus cortinarum & virtutum omnium color est. Aduertẽdum etiam hîc est, tametsi vela hæc apud Latinos cortinę dicantur, non tamen eiusmodi fuisse quę vltrò citroq; moueri possent: sed erãt velut aulęa quædam vel velaria mutuò consuta atq; connexa, vt pòst audituri sumus, ita vt simul ex omnibus vnum fieret tegmen vel operimentum, quo totum obtegebatur tabernaculum. Vndè etiam nos, quo sit res perspectior, cortinarum deinceps vocabulo vtemur. At verò color alius, in stamine nobis texendus, hyacinthinus erit, id est, cęruleus: q qdem color modò subobscurus, modò dilucidior apparet, pro ratione plùs minúsve ex solis splendore illustrati aeris. Eamobrem discretionem siue rationem internam nobis color iste significat, qua nobis vtendum est in cunctis operibus nostris: quæ nimirùm cælesti semper illustratur lumine, id est, diuina gratia, magìs tamen ac minùs, quatenùs qsq; diuinitùs illuminatus est. Et hic alter singularum tum cortinarum, tum virtutum color est. Tertius verò color, purpureus erit, ex conchyliorum succo vel sanguine, quæ (vt fertur) cælesti rore vitam ducunt. Per hunc colorem, animi pietatem siue largitatem accipimus, ex ipso cordis fundo proficiscentem, quæ sanguinem hominis per cunctas diffundit venas, naturamq; omnem quodam calore & gaudio afficit: & vt piscis in aqua, ita ipsa in diuina natat gratia: corq; pietate præditũ, cælesti viuit rore, id est, singulari Sanctispiritus visitatione. Itaq; si omnes nostræ virtutum actiones ex hilari ac pio cordis fundo proficiscãtur, amat nos hauddubiè omnipotens Deus, & colorem habemus tertium tum cortinarum, tum virtutum omnium. Quartus deniq; color, coccineus erit, id est, flammeus bis tinctus sanguine vermiculorum, ex arborum (vt qdam volunt) folijs in eremo victitantium: qui nobis color charitatem designat, qua virtutes omnes nedum exornantur, sed etiam perficiunt & consummant: estq; rubicundo bis tincta colore, eo quòd tum DEO, tum proximis nos coniungat, perindè vt ignis ea omnia, qbus do-

Colores quatuor quid.

I.

Quale cortinarum stamen.

Subtegmen.

Gene. 3.

Color secũdus.

Hyacinthinus color quis.

III. Conchæ.

IIII. color.

Ignis vis.

minari poteſt, coniũgit, ſuiq; reddit ſimilia. Et nos quidem ſi perexigui ac humiles eſſe vermiculi non recuſemus, fugiamusq; ea quæ mũdus expetit ac venatur, & in eremo vltra creaturas omnes vitam agamus, cibum inibi capiemus ex amœnis ac virentibus folijs, id eſt, cælestibus exercitationibus. Et hoc pacto pręclarum atq; eximium hunc coccineum poterimus efficere colorem, qui cunctarum eſt virtutum decus ac ornamẽtum. Enimuerò quiſquis in virtutibus charitatem exercet, is affectione ac deuotione ſanguinem abſumit ſuum, tum ad honorem Dei, tũm ad vſum vtilitatemq; proximorum: & ſic colorem habet ignis, quẽ flammeum appellamus. Charitas nãq;, quicquid eſt in homine culparum ſiue defectuum, comburit, cunctasq; virtutes perficit & abſoluit: atq; is idem veſtem induit nuptialem, chlamydem illam coccineam, reuerà præclaram, quam Chriſtus IESVS præcelſus ac humilis amator illo charitatis geſtauit die, quo ex amore puriſſimo ſuum abſumpſit ſanguinẽ, præcipuæq; ac ſummæ charitatis opera ad honorem patris, cũctorumq; vſum mortaliũ perfecit & conſummauit. in cuius videlicet amoris ſui ſignum, hãc quam diximus, geſſit chlamydem coccineam: quẽadmodùm veſte purpurea, quam eodem tulit die, ſuam nobis voluit teſtari ac declarare pietatem ac liberalitatem. Ea nanq; inſigni ſolennitate ſpõſum ipſe agebat, optabatq; perſpicuum ac teſtatum nobis reddere, vti & fecit, regem ſe eſſe multò pijſſimum ac liberaliſſimum, itemq; principẽ verę ſynceræq; charitatis. Ita nimirùm cortinarũ vnaquælibet, hiſce quatuor iam dictis fuit tincta coloribus: & nobis ſimiliter virtutes ſingulæ, quadruplici ſunt colendæ ſiue efficiẽdæ ac actitandæ colore. Siquidem ſuſceptum vitæ genus ac inſtitutum, innocens erit, quod eſt ſtamẽ virtutum omnium: innocentia autem in cunctis bonis actibus certando ac dimicando ſeruanda tuendaque nobis eſt: quandoquidem innocentia omnes virtutum actiones confirmantur ac ſtabiliuntur: qua de re & ſtamen, pariter & primum eiuſdẽ ſtaminis, id eſt, virtutis omnis atque integritatis, ſubtegmen eſt: deindè cunctas noſtras virtutes diſcretio ſeu ratio moderabitur, in ijſdemq; demum & animi pietate ſeu largitate ex ipſo cordis fundo manãte præditi, veraq; charitate pleni erimus. Et hi ſunt colores quatuor primi ſiue principales, qui virtutes omnes pro DEI exornant voluntate. Ipſos autem eoſdẽ colores iuſſi ſunt diuinitùs Beſeleel & Ooliab variare opere plumario, id eſt, acu pingere varia in cortinis, quę his tincta erant coloribus, quę ad ornatũ pertinerent. Eodem modo etiam noſtra obediens voluntas atq; intelligentia, omnigena virtutum ornamenta his inſerent coloribus, id eſt, virtutibus quatuor, paulò antè commemoratis. In albo qdem innocentiæ colore, roſas pingent rubicundas, vti nunquã non vitijs ac improbitati omni reſiſtamus: qua re innocẽtiã ſeruamus, naturamq; noſtrã crucifiginus: & ita rubentes habemus roſas, quarum eſt odor gratiſſimus, coloremq; album vehementer exornant. Deindè in eadem innocentia etiam Heliotropia pingemus acu, quæ nobis obedientiam deſignant. Sole nanque exoriente, contrà illius radios ſeſe aperiunt, atq; omnibus horis cum illo circumacta ad occaſum vſque ſemper illum ſpectant, eiusq; velut inclinant ardori: noctibus autem claudũt ſeſe, ſuumq; abſcondunt colorem, rurſumq; Solis præſtolantur exortum. Sic itidèm nos quoque per obedientiam ad diuinæ gratiæ ſplendorem ac illuſtrationem, noſtra aperiemus & expandemus corda, ipſamq; gratiã perpetuò vera cum humilitate & animi ſubmiſſiõe ac inclinatione ſequemur, quãdiu amoris ſentiemus ardorem atq; feruorẽ. Vbi verò gratię illuſtratio nouos ſuos inſtinctus ſiue inſtigatiões, vel cõmotiões retraxerit, amoriſq; ęſtũ ſiue ardorẽ aut nullũ aut exiguũ ſenſerimus, iam nox agit, & erga tentationes omnes noſtra occludemus corda: ſicq; aureum noſtræ charitatis obtegemus abſcondemusq; colorem, ac nouum rurſus Solis exortũ, cum nouo lumine nouisq; inſtinctibus ſeu commotionibus præſtolabimur: & hac ratione innocentiæ decorem ſaluũ ſemper ac integrũ ſeruare licebit. Atquì in colore hyacinthino, qui idem cæruleus eſt, aues pingemus acu plumis ſiue pennis varijs, id eſt, in ratione ſeu diſcretione noſtra pſpicua cõſideratione vitam actusq; ſanctorũ, qui quidem varij ſunt, circunferemus. Hos nanq;, pennas eorum dicimus varias ac multigenas, quæ gratiæ, elegantię ac admirationis habent plurimum, quibus illi ornati fuere, & ad ęternam ſubuolârunt beatitudinem. Haſce aues nos ſeriò ac diligenter conuenit animaduertere: quarũ ſi pennas habu

Charitas.

Ioan. 19.

Stamẽ virtutũ oim, qd.

Plumarium opus.

Heliotropia.

Hyacinthinus color.

Authore Ioſepho, nulla erãt picta in cortinis animalia: ſed ſi propriè loq velim⁹, aues inter animalia nõ numerabimus.

buerimus, ad eam, quam ipsi iam adepti sunt, requiem quandoque peruenire valebimus. In purpureo autem colore, qui instar sanguinis rubet, significatq; pietatem vel liberalitatem, nymphæam effingemus, quæ nobis liberam omnium diuitiarū opumq; Dei Opt. Max. possessionem designat. In nymphæa nanque quatuor animaduertimus, quòd caput semper super aquas altiùs profert, & quatuor habet folia viridia inter florem & aquam, estq; firma in fūdo ac stabilis, & in superiori sui parte Soli sese aperit, estq; medicinę loco ijs, q æstu laborant. Sic nimirùm & nos pietate, largitate, ac libertate spiritūs fluxus largissimorū donorum Dei possidere poterimus: & ita qdem folia habebimus virentia, id est, gratam iucundamq; contemplationem, vti sempiterna Dei pietas & largitas nouis continenter donis ac muneribus fluat: vtq; dona eadem discriminatim semper dimanent ac profluant pro ratione hominum amantium, quibus ea præstantur: vtque præcipua ac potissima donorum omnium causa liberalissimum atque pijssimum fundum sit charitatis diuinæ, & huic proxima causa sit sapiens piumq; ac liberale creaturarum fundum, quæ se Deo conformare nôrint. Opulentiam nanque diuinorum munerum nemo neque scire neque possidere potest, nisi sapiens atque liberalis & pius, qui ex diuitijs ac opibus Dei sapienter ac piè & largiter creaturis omnibus impartiri sciat. Hoc videlicet pacto exornanda nobis largitas est, sicq; in donorum omnium fundo, id est, ipso Spiritusancto firmabimur, quemadmodum Nymphæa in aquarum fundo fixa stabilitur. Cor autem supernè veritati ac iustitię Soli expandemus siue benefaciemus, futuri hac ratione totius orbis medicamentum. Qui enim ex animo largus & pius est, & Dei opes possidet, is non potest non largiri, consolari, refocillare, refrigerare eos omnes qui mœrore correpti sunt: atque ita denique suum quoq; purpureus color ornatum habet. In coccineo verò colore, id est, feruenti charitate, dilucidas ac micantes acu pingemus stellas, id est, pias, intimas ac deuotas preces pro vsu vtilitateq; proximorum: itemq; reuerentes & occultas inter Deum atq; nos exercitationes. Hæ nanq; stellæ sunt, quæ splendore ac claritate sua cælum terramq; illustrant, nosipsos quoque intùs lucidos ac fœcundos efficiunt, & in æternæ vitæ nos figunt ac stabiliunt firmamento. Præter hæc iam dicta, in his insuper coloribus quatuor, omnem virtutum decorem ac elegantiam effingamus, quæ quidem liberum arbitrium & perspicua intelligentia nostra, vera ex obedientia comminisci atq; excogitare valebunt: & hoc pacto rem ipsam & veritatem exequemur ac perficiemus, quæ Iudæorum variatis est cortinis mysticè designata. Ait post hæc Dominus ad Mosen:

Purpureus.

Nymphæa.

Longitudo cortinæ unius, habebit uigintiocto cubitos: latitudo, quatuor cubitorum erit. Vnius mensuræ fient uniuersa tentoria. TEXTVS Exo. 26.

Hæc ad easdem, quas iam tractauimus, cortinas decem pertinēt. Vbi nosse fuerit operæprecium, cortinas singulas vniuscuiuslibet coloris ex quatuor supradictis, septem habuisse partes alias alijs cōsutas, ita variatas atque dispositas, vt est suprà à me expositum atq; ordinatum: sicq; cortinarum quamlibet vigintiocto eiuscemodi partibus constitisse: quę qdem partes singulæ, vnius erant cubiti in latitudine: Vndè in vniuersum viginti & octo cubiti fiebant, quæ erat singularum longitudo cortinarum. Ex qbus id potest animaduerti, virtutem quanlibet nostram, viginti cubitos & octo in longum habere debere. Initium nanque & finis illius, in diuinæ gratiæ plenitudine sit oportet. Enimuerò pius quisq; ex gratiæ suæ plenitudine, quam habet speciatim à Deo collatam sibi, legem implet decalogi, idque pro modulo suo. Quod qdem septem virtutibus principalibus fiat, necesse est, quarum singula quæq; ratione quadruplici, vt antè iam explicatum est, exercetur siue colitur: vndè fiunt cubiti vigintiocto, cuiuslibet ex quatuor coloris partes septem, quarum vnaquælibet cubiti mensuram in latum obtinet. In gratiæ autem plenitudine, quæ virtutum omnium fons est & clausula, non nisi status vnus spiritalis & vita vna sunt, sicq; virtutum vnaquælibet in fundo suo cunctarum habet longitudinem: quandoquidem in candido innocētiæ colore inchoat, in eaq; perseuerat innocentia, perficiturque & consummatur in colore coccineo bis tincto charitatis. Latitudo autem cortinæ cuiuslibet, quatuor erat cubitorum. Qua re nos docemur, vt nostrum virtutis studium & intrò ad Deum, & foràs ad mortales omnes

exten-

extendere ac dilatare debeamus: quod ipsum quoq; in singulis quibusq; actibus bonis modo quadruplici agendum est. Quodlibet nãque opus bonum, quatuor habeat proprietates necesse est: ita vt fiat innocenter, moderatè seu rationabiliter, piè ac amanter: quarum proprietatum vnaquæuis cæteras in se complectitur. Neque enim disiungi aut diuelli se patiuntur. Vndè etiam pars quælibet subtegminis, in transuersum per cortinas, quatuor erat cubitorum, quos itidèm cortinæ cuiuslibet obtinebat latitudo. Ait indè DNS ad Mosen:

TEXTVS Exod. 26. *Quinq; cortinæ sibi iungentur mutuò, & aliæ quinq; nexu simili cohærebunt. Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum, ut possint inuicẽ copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraq; parte, ita insertas, ut ansa contra ansam ueniat, & altera alteri possit adaptari. Facies & quinquaginta circulos aureos, quibus cortinarum uela iungenda sunt, ut unum tabernaculum fiat.*

Istis nimirùm id significatur, intern os, id est, spiritales sensus nostros, colligendos atq; coadunandos nobis esse, seruandosq; liberos seu sanctè ocioſos, vel quietos ac expeditos in sensu quodam rationali, & introuersione ad veritatem, quam Deus intùs exhibet & reuelat: atque inibì veram virtutum omnium mandatorumq; Dei legem docendos nos esse. Atquì in eadem ipsa vacatione seu ocio sancto secundum sensus, rationali quodam sensu foràs nos conferemus ad inspicienda scripta diuina, vitasq; sanctorum: sicque etiam foris eandem ipsam virtutum ac mandatorum Dei rationem edocebimur. Et hunc quidem geminum rationalem sensum, quo tum introˀ tum foràs nos recipimus, duo illa vela cortinarum decem significant, in eoq; virtutes & præcepta Dei iunguntur ac adunantur. Habebũt autem singula vela ex his duobus ansulas quinquagenas hyacinthinas: præter quas, totidẽ circuli aurei fabricandi erunt, quibus cortinarum vela iungantur. Quibus docemur, in rationali nostro sensu desiderium quoddam seu appetitionem cum amore coniunctã, circũferendam nobis esse, qua DEI præcepta siue legem & virtutes omnes ad Dei honorem exequi ac perficere amanter cupiamus. Porrò sensus noster rationalis, quintuplex est, & singulus quisq; sensus decalogum cunctasq; virtutes ex amore ad DEI gloriam & honorẽ colere ac perficere appetit: & ita vnusquilibet suos habet circulos decem aureos. vndè cùm quinque sint sensus, circuli quinquaginta fiunt. Concurruntq; in circulis singulis ansæ binæ, id est, ex velo quolibet ansa vna. Ansa autem quælibet illuminatam significat considerationẽ siue animaduersionem foràs vel introˀ respectantem, vtrùm veritas quæ intùs ac foris doceatur, aptè sibi consentiat atq; concordet, ita vt nusquã virtutum cortinæ in rugas cõtrahantur, sed in quadam semper æquabilitate aureis amãtis desiderij seu appetitionis circulis retineantur. Porrò cortinis hisce decem ita in vnum redactis atq; copulatis operimentũ, cortinæ vniuersæ latitudinem obtinebãt cubitorum quadraginta, & singulæ lõgitudinem viginti & octo cubitorũ, atq; hunc in modum vniuersarum latitudo cortinarum, operimenti æquabat lõgitudinem, & cortinarum longitudo eiusdem mẽsuræ erat cum operimẽti latitudine. Quæ nobis ex virtutum omnium, cunctorumq; mandatorum DEI adunatione atq; aggregatione statum vnum spiritalem effici demonstrant. Septem nanq; vittutes ratione quadruplici (vt antè diximus) cultæ, exercitatæ atq; possessæ, cubitos efficiunt vigintiocto: ijsq; exornamur atque docemur à dextris innocentiam, & quicquid præterea est rerum aliarum, quæ profectum nostrum iuuare queant: à sinistris autẽ, protegunt ac tuentur nos ab ijs omnibus, quæ nos impedire, distinere, aut torpore quodam afficere possint: ficq; virtutes eædem, spiritalis status efficiunt latitudinem: præcepta verò decem, longitudinem absoluunt. Septem nanq; præcepta, quadruplici cultа & exercitata ac obtenta modo, foràs erga proximos nos honestè & virtuosè componunt ac instituunt, idq; cubitis vigintiocto: reliqua verò tria mãdata, aptè ac virtuosè introrsum nos iungũt & applicãt ad Deũ cubitis duodecim, qui simul fiunt longitudo cubitorum quadraginta.

Senſus quintuplex.

Anſæ.

Quaſi TEXTVS. Post hæc sciẽdum, tabernaculum in altum & latum figura fuisse tetragona siue quadrangulari. Parietes nanq; ex tabulis constabant, quarum erat al

titu-

titudo vndiq; decem cubitorum:& pauimenti quoq; latitudo, decem erat cubitorum:ex quo facilè colligi potest, supernè inter parietes decem interceſſiſſe cubitos in longum.ſupra verò parietes nõ erat tectum faſtigiatũ,ſed planum & æquabile,nec altius ipſis parietibus decem cubitorum.Longitudo autem Tabernaculi,triginta fuit cubitorũ:quod quidem Orientem verſus & Occidentẽ,perindè ſitum erat,vt quæ apud nos ſunt ædes ſacræ. Sed ad Orientem,id eſt,Solis exortũ,totum erat patulum, nullo illic erecto pariete,& ad Occidentem penitùs clauſum fuit.Tres ſiquidem tabulatos habuit parietes,quorum vnus ad Auſtrum,alter ad Septentrionem,ſpectabat. & horum ſingulus quiſq; triginta in longitudine, & decẽ habebat cubitos in altitudine:tertius autem paries ad Occidentem vergens,decem & in longum & altum cubitos obtinebat.Vbi verò antè dictum decem cortinarum operimentum,ſuper Tabernaculum extendebatur,eoq; Tabernaculũ obtegebatur,non quidem vndiquaq; extra parietes terram attingebat,eo q̃ nõ niſi triginta octo cubitos haberet latitudinis:vndè fit cõſequens, ad quodlibet Tabernaculi latus cubito vno breuius fuiſſe,q̃ vt ad ſolũ vſq; tẽderetur.

Ex his nimirùm figuratè docemur,fundum liberi Arbitrij noſtri ſimplex eſſe ac modi expers,nec vllis depictum virtutum formis ac imaginibus,ſemperq; in ſeipſo à cunctis virtutum actionibus earumq; ſimulacris manere liberum ac expeditum:Porrò extra ſuam libertatem,omne virtutum genus ſiue modos omẽs ſurſùm verſus molitur, ſiue actitare incipit cubito vno ſupra ſeipſum: neq; enim quicquam ſpectat aliud, quàm honorem Dei: atq; ea re virtutum cortinæ,fundum illius contingere nequeunt. Deindè in Occidentali parte Tabernaculi,operimentum iſtud cortinarum ita pendebat,vt cubitos in longum decem,in latum viginti & octo efficeret:cuius extremitas altera replicabatur nouem cubitis ab vno ipſius angulo, idq; ab imo ſurſùm verſus ad angulum vſq; Tabernaculi per cubitos decem in altitudinem:eodemq; modo operimenti extremitas altera etiã alia à parte replicabatur ad alterum vſq; Tabernaculi angulum:& ita in tres erat replicatum partes:atq; in quolibet Tabernaculi latere partes iſtæ replicatæ,nouem erant cubitorum in latum iuxta ipſorum laterum Tabernaculi rationem.Pars verò media,quæ recta à ſummo Tabernaculo deorſùm pendebat,decem cubitos longa,& totidèm lata erat,inſtar parietis ad Occidentem reſpicientis.Et ea qdem pars operimenti reflexa ſiue replicata,quæ ad dexteram erat,ad parietẽ Occidentalem ducebatur,læuam verſus, ibiq; figebatur:ac deindè pars ſiniſtra ſuper hanc ad dexteram itidèm ducta,etiã ipſa figebatur.Atque hoc pacto duplicatæ erant partes ad Occidentem,& eadem menſura terram verſus pendebant,quemadmodùm & in lateribus:vnanq; & eadem latitudo erat. At media pars,quæ à ſuperiori Tabernaculi parte rectà deorſùm pendebat,quæq; tum in longum,tum in latum decem obtinebat cubitos,ſupernè deorſùm ſubmittebatur ſuper haſce geminas partes,ita vt Occidentalem Tabernaculi parietem ad terram vſque obtegeret,cubito vno cortinis omnibus inferior ſiue prolixior: vndè id poteſt animaduerti, cortinarum operimentum in Occidentali Tabernaculi parte fuiſſe triplicatum.Hæc autem myſtica ratione id nos inſtituunt,virtutum omnium ſtatum in ſuperiori Tabernaculi noſtri parte, id eſt, virium ſupremarum vnitate,triplicatum eſſe.Memoria nanq; veritatem & virtutes omnes in intellectum reſpiciendo poſſidet, quòd virtutum omnium rationes ſiue modi,iſthîc edocent.Intellectus viciſſim ad memoriam reductus,eandem veritatem cunctasq; virtutes,memoriam contemplando,poſſidet,quòd in ea omnes virtutum rationes ſiue modi teneantur & conſeruentur:at tamen fundum vnitatis minimè attingunt:quandoquidem vtraque,id eſt,& memoria & intellectus,virtutũ rationibus ſiue modis depicta ſunt:atq; ita virtutum cortinę vtraque ex parte non niſi decem dependẽt cubitis terrã verſus,ſimiliterq; ad Occidentalem Tabernaculi partem.Enimuerò

cortinas alia quanto breuiores fuiſſe quàm parietes,qd velit.

Memoria.

Intellectus.

modos omnes virtutum ordinatos, nouem principales rationes complectunt atq; compræhendunt, quę significant nouē angelorū choros siue ordines, atq; sanctorū. At tertia subli-

Voluntas. mis vnitatis vis, quæ est voluntas, seu vis amatiua, cunctos virtutum modos charitate exornat atq; transformat: simulq; cubitō vno, suo cum ornatu cunctisq; virtutibus ad fundum vsq; vnitatis, longiùs demittitur ac descendit: & sic decem obtinet cubitos, & totidem rectà demissas partes vel discrimina sibi mutuò coniuncta. Siqdē veram ac iustā virtutū oīmum absoluit ac perficit longitudinem, idq; rationem omnem, cūctosq; modos ad fundum vsq; vnitatis pertranseundo, siue excedendo: in quo nimirùm descensu siue excessu eadem ipsa vis amatiua seu volūtas ex memoria nudam mentem, & ex intellectu nudam visionem efficit. Ipsa nanq; in vnitatem introspectione virtutes omnes perficiuntur & consummantur, cunctæq; vires modis ac formis destituuntur, eo quòd actio ista rationem excedat, nec rationis admittat modos: non tamen rationi repugnat: quum sit summus amoris actus, nec

Cubiti nouem. nisi modi ac formæ expers amor. In ipsa autem simplici ac modinescia essentia sua cubitos nouem, id est, nouem virtutum modos siue ratiōes possidet: ipsiusq; essentia propria, quidam est excessus cunctarum amandi rationum siue modorum absque modo: & hic est

Cubitus decimus. decimus cortinarum cubitus, qui ad fundum vsque simpliciter & in latum & longum excedit. Quanuis enim operum mensuræ seu cubiti breues sint, at amor perennis ac perpetuus est, semperq; renouatur, legemq; omnem perfectè adimplet, & vnitus ac affixus est siue adhæresci iugiter Deo, adeoq; cum vniuersis viribus nostris in fundum nos vnitatis adiungit & applicat: sicque demum cortinarum decem operimentum, omni cum ornatu absoluimus & consummamus.

¶De operimento ex sagis cilicinis confecto. Cap. XII.

CAETERVM præter id quod iam tractauimus, cortinarum operimentum, aliud insuper erat de pilis caprarum densè contextum, vti inferius opertorium à pluuijs ac tempestate aeris tueri posset. Cuius quidem conficiendi gratia dominum hæc in verba Mosi locutum legimus:

TEXTVS Exod. 26. *Facies & saga cilicina undecim ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos, & latitudo quatuor. æqua erit mēsura sagorum omnium.*

Saga ex pilis caprarū, quid signēt. Per hæc saga vndecim ex pilis caprarum facta, perfectam accipimus humilitatem. vt enim caprarum est acer aspectus, & asperum appetunt cibum, libētesq; in rupibus asperis ac celsis locis versantur & cubāt: eodem modo præ cunctis virtutibus interiores oculos nostros humilitas acuit, facitq; nos vitam appetere asperam, rigidam, duram & abiectam, quæ eadem cibus est verè humilium. Christus autem rupes præcelsa, eorundem quies est & habitatio. Enimuerò humilitate demitti ac descendere, vltra omnem cælorū altitudinem ascendere est: & ita nosmet humilitas ipsa simus oportet, feramusq; eā intra nos, & in cunctis exerceamus actionibus siue operibus nostris. quæ enim ex DEI munere bona agimus opera, ea omnia humilitate sunt obtegenda ac operiēda: amissura alioquì elegantiæ ac decoris virtutisq; suæ colorem. Iam antè quidem dictum est de cortinis decem, legem Dei cunctasq; virtutes mysticè exprimentibus: hìc verò vndecim habemus saga ex pellibus caprinis cōfecta, quæ nobis modos omnes humilitatis designant. Eodē nanq; tepore quo virtutes colimus

Humilitas quale virtutū omnium tegmen. vel exercemus, simul nobis exercitanda colendaq; humilitas est, qua virtutes nostræ obtegantur: sicq; decem humilitatis sagis cilicinis, totidem cūctarum virtutum nostrarum cortinæ operiendæ sunt: sago autem vndecimo nosipsos operiemus. Atquì saga, triginta cubitos habent in longum: cortinæ verò, non nisi octo & viginti: simulq; saga ex omni parte tabernaculi ad terram vsq; submissa sunt, id est, cubito vno inferiùs quàm virtutum cortinę,

Saga cur lōgiora cortinis. eo quòd humilitas fundum siue fundamentum sit, virtutes omnes sustentans. Necesse est enim, ex humili fundo virtutes cunctæ proficiscātur & initium sumant, & in eodem quoq; desinant siue consummentur ac perficiantur: adeoq; in humilis resignationis fundo, requie potimur ac fructu virtutum nostrarum omnium, perindè vt in vera libertate. Liber-

tas

tas enim & humilitas, id est, sublime ac demissum seu imum, eiusdem sunt præstantiæ ac nobilitatis. Et in his duobus quiescere nobis licet, in cęteris virtutibus minimè. Vndè etiam antè & pòst prędestanda siue exercenda nobis humilitas est in virtutibus qbuscunq;, eo quòd virtutes omnes sustentet, conseruet, ac tegat operiatq;. Indè videlicet quolibet in latere saga cilicina infra cortinas omnes demissa, terram attingebant. Etem absque humilitate nullum potest inchoari opus bonum: sed neq; absolui ac perfici citra peregrinæ intentiõis admixtionem, quin illius causa pluris fieri ac meliores haberi velimus. Itaq; ex omni parte tabernaculi, saga humilitatis cubito vno submittemus infra cortinas omnes, quo per ea, siue ex eis virtutes cunctas & inchoemus, & perficiamus, & conseruemus, habituri hac ratione sagorum omnium longitudinem. Atqui latitudo eorundem, quatuor constabat cubitis, iuxta cortinarum singularum latitudinem. Vt enim virtutes ratione quadruplici exercitandę nobis sunt, ita eodem quoq; modo humilitate nobis sunt operiendæ. Omnis nanq; spes ac fidutia, vltra quæuis bona opera nostra, in Dei potissimum gratia constituenda nobis est, non autem præcipuè in actionibus nostris. Ait indè Dominus Mosi:

Humilitas cur tã sedulò exercẽda.

Sagorum & cortinarum cur æqualis sit latitudo.

E sagis quinq; iunges seorsum, [quibus tegantur posteriora tabernaculi] *& sex sibi mutuò copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices.* TEXTVS Exod. 26.

Horum verborum (meo iudicio) ista mens est & sententia, vnam dũtaxat partem dimidiam sexti sagi, in fronte tabernaculi duplicãdam esse, & reliquam partem mediam in posteriori latere super tabernaculum. Ait enim Dominus paulo inferiùs hunc in modum:

Quod autem superfuerit in sagis quæ parantur tecto, id est, unum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Et cubitus ex una parte pendebit, & alter ex altera, qui plus est in sagorum lõgitudine, utrunq; latus tabernaculi protegens. TEXTVS Ibidèm.

Quæ nos itidèm sic intelligenda putamus, ex qualibet parte dimidia sexti sagi, cubitum vnum deorsùm pendere debere, & cubitum alterum in superioribus tabernaculi super vltimum tecti illius sagum, id est, tertium circa finem assuendum esse, ita vt latera, id est, quatuor angulos aduersus ventorũ impetus, atque omnigenas tueri valeant tempestates. Et hinc id cõstare potest, vndecim saga hęc cilicina, in duas esse redacta siue adunata partes, hoc est, vela duo, quæ ita erant ansis & fibulis connexa, vt pòst explicabimus, & vt suprà iam de cortinis dictum est: iacebantq; vela hæc in trãsuersum, operiebantq; tabernaculum & omne primũ ex cortinis cõfectum opertoriũ, idq; à summo partis anterioris ad posteriora tabernaculi ad terrã vsque. Quasi TEXTVS.

Hæc autem id nos instituunt, humilitatem nostram bifariàm secari ac diuidi oportere, Humiles enim & erga Deum & erga proximos vt simus oportet. Eam ob rem rationali sensu nostro, quem esse quintuplicem diximus, totos ac indiuisos, id est, omninò ac humiliter vnà cum cunctis virtutibus nostris intrò nos recipiemus, sic vt veritatem cũctaq; dona Dei cum humilitate susciplamus, ac humilitate subleuati, eadem ipsa virtutes nostras oẽs obtegamus possideamusq;. Hoc pacto quina habebimus coniũcta vela ad Occidentalẽ nostri tabernaculi partem, id est, sensus nostros ac rationem, siue partem sensitiuam ac rationalem iunctas humiliter coram Deo. Est autem de hoc quinque sagorum velo idem sentiendum, quod de cortinarum operimento antè commemorauimus, videlicet in posteriori tabernaculi parte tripliciter complicatũ fuisse. Vt em virtutes nostræ triplici ratiõe in supremarũ virtũ vnitate seu vnione possidentur, verbi gratia, secundum habitum, sapienter, ac amanter: ita etiam tripliciter humilitate obteguntur, quo eas perpetuò seruare ac retinere queamus. At verò cortina qdem non nisi simplex: sagum autem super eam triplex siue triplicatum, ad terram vsque demittitur: quandoquidem pro virtutum ratione voluntas seu Humilitas qui diuidenda.

cortina cur simplex, sagũ verò triplex fuerit.

vis amatiua sola indepicta ac modi experte cum amore omnes virtutũ modos in ipsum vsq; vnitatis fundum pertransit ac penetrat: & hac de causa cortina ad solũ demissa, simplex est. Pro humilitatis autem ratione, quæ cunctis virtutibus profundior est, vires nostræ supremæ cum suijpsarũ abnegatione, ad fundum vsq; humilis resignationis sese demittũt ac descendũt: id verò fundũ, liberũ, expeditum ac simplex est: in eoq; ipsi nos, vt ita dicã, humilitas & essentialis charitas, & vnitas, virtutum omnium opes ac diuitię, cunctorũq; donorum plenitudo cum Deo sumus: atq; ob id, sagum quod terram attingit, triplicatũ est, eo quòd veram nobis designet supremarum virium nostrarum, ad intimã vsq; pacem, descẽsionem. At nunc reliqua sex saga altera ex parte exaduersò in vnum nobis velum copulanda sunt. Enimuerò quinq; sensus nostri ab externis ad interna nobis reuocandi ac reducendi sunt, ac humilitate adunandi, vniendi, & rationi subijciendi, ita vt liberè ac expeditè legẽ & virtutes omnes, absq; vlla in parte sensitiua complacentiæ aut delectationis captatione seu venatione, foris docere ac exercere queamus. Vbi em̃ quicquid præstare valemus, foris ac intùs erga Deum & proximos egerimus, minimè tamen concessum est, vt in ijs omnibus quæ rectè & ex virtute à nobis facta sunt, nobis ipsi placeamus: & hac re decem humilitatis saga habemus, quibus cũctas virtutum nostrarum cortinas omninò operimus. Verùm supereſt adhuc sagum vnum, necdum cæteris adiunctum, idq; nobis partiendum est, duplicãdumq; partim in fronte, partim in posterioribus nostri tabernaculi: & figuratè quidem nostrijpsorum, cunctarumq; actionum nostrarum displicentiam significat. Hoc ipso enim, quòd nobis in quibuslibet rectè factis ac bonis operibus nostris minimè placemus, simpliciter decẽ sagis cilicinis tecti sumus: atquì dum nobis ipsi displicemus, itemq; displicent nobis omẽs actus nostri, iam tum antè & retrò super alijs sagis vndecimum sagum imponimus. Hoc autem postremum sagum, antè in longum bipartiendum est, quàm imponatur: indè pars altera, quæ duorum est cubitorum in latum, & triginta in longum, primo iungenda sago est in frõte tabernaculi, ita vt huiusipsius mediæ partis alter cubitus supernè in frõte tabernaculi pẽdeat, & vtroq; ex latere ad terram vsq; demissus sit, & prolixior ipsis tabernaculi parietibus: medietas autem altera, quę ęquè duos fuit cubitos lata, & triginta lõga, in Occidentis parte sago tertio finem versus assuta sit, latitudine quidem cubiti vnius, at longitudine triginta, ita vt alter medię partis huius cubitus, supernè in parte Occidentali assutus pendeat, & vtrinque non consutus solum attingat. Quorum si sensum spiritalem spectemus, quòd vltimum hoc sagum bipartitò sectum fuit, id significat, verè humili fundum ipsi hoc nunquàm non testari, ipsum neq; Deo neq; hominibus facere satis, & in cunctis actibus suis verę virtuti neutiquàm ex æquo respondere ac satisfacere: atque ita sagũ displicentiæ suę bipartitur, idemq; duplicat ac munit tabernaculum suum antè & retrò. Ex vera nanq; sui ipsius displicentia, videtur sibi & Deo & cunctis hominibus deesse seu minùs præstare in omnibus. Et hęc nostri displicentia & antè & retrò in tabernaculo nostro cubito vno inferiùs pendebit, eo quòd adeò nos erga Deum humiliter submittemus, vt is nullo neq; sapore, neq; consolatione, neque omnibus omninò donis suis, quæ largiri nobis possit, in superbiam erigere: neque cõtrà vlla internæ consolationis subtractione neq; desolatione aut derelictione premere, vel angere aut grauare nos queat. Nam tametsi humilitas & libertas in suis actionibus mutuò sibi cõtrariæ sunt, nunquã tamen disparantur. Vt enim mens siue animus libera cũ veneratione ad Deũ sursùm tendit ac ascendit in requiem sempiternam: ita etiam cũ libertate ac humili reuerentia descendit seseq; demittit in Deũ eandemq; æternam requiem. Et hic eadem est ascensûs ac descensûs nobilitas & excellẽtia, cũ ex eodẽ virtutis fundo vterq; viuat ac operetẽ. Hunc igit̃ in modũ cubitus noster duplicatus erit, Deoq; deorsùm pendebit in posterioribus nostri tabernaculi. In fronte autem eiusdem tabernaculi nostri vnus deorsùm pendebit cubit⁹, quandoqdem ex humilitate vsqueadeò nos demittere ac abnegare, etiam subt⁹ mortales omnes, debebimus, vt neq; honor, neq; opes, neq; quicquam omninò ex reb⁹ secũdis ac prosperis quas mun-

Neminẽ sibi ex bñfactis suis placere debere.

Cur sagũ vltimũ bipartitò sectũ.

Humilitatis & libertatis habitudo mutua quę.

Origenes & Iosephus volunt, operimẽtum hoc ex integris vndecim constitisse sagis, totumq; operuisse tabernaculum: & quia duob⁹ cubitis saga cortinas excedebant, dicunt ea sub cortina fuisse replicata, ne ventus intrãs inter saga & cortinas, totũ concuteret operimentum. Vide Historiam Scholasticã Petri Trecensis.

mundus hic foris offerre queat, animo nos subleuare ac inflare vel exhilarare possit: adeoq; in humili nostrijpsorum resignatione submissi erimus, vt nulla neq; temporis neq; æternitatis molestia, mentem nostram aut contingere, aut premere ac prægrauare queat. Ista videlicet causa est, quamobrem sagum vndecimum antè ac retrò in quatuor angulis ad terram vsque submittebatur, id est, ad veræ pacis fundum, quod res nulla perturbare potest. Ita ergo sagum hoc vndecimum communit nos ac probè tuetur contra aduersa ac prospera, & quicquid id est, quod vtrinq; lædere nos possit siue intᵒ erga Deum, siue foris erga proximum. Ait porrò Dominus Mosi:

TEXTVS Exod. 26.

Facies & quinquaginta ansas in ora sagi unius, ut coniungi cum altero queat, & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, ut cum altero copuletur. Facies & quinquaginta fibulas æneas, quibus iungantur ansæ, ut unum ex omnibus operimentũ fiat.

Nimirùm vel hinc aduerti potest, istud sagorum opertorium ex duabus adunatum fuisse partibus, hoc est, velis duobus, quæ eadẽ fibulis & ansis hisce quinquaginta iungebantur. Atquì vndenam ansæ istæ confici debuerint, non est expressum à Domino: ex quo colligi potest, ex ijsdem caprarum pilis siue cilicijs eas factas fuisse. Iam antè quidem in superioribus dictum est, humiles erga mortales omes exercitationes, gemina esse sagorum istorum vela, siue duas partes humilitatis: & in qualibet ex his duabus parte, vbi iunguntur mutuò, quinquaginta faciemus ansas ex ijsdem cilicijs siue pilis caprarum, hoc est, ex eadem materia humilitatis. Ansæ autem istæ, quas in singulis efficiemus velis, internas figuratè significant, easdemq; insatiabiles siue insedatas cõtemplationes in quadam nos velut desperatione foris ac intùs nunq̃ nõ retinentes, neq; vlla nos virtute satiari, vel quietos siue sedatos intra nos esse patientes. Istæ nãq; internæ visionis ansæ nullam virtutem sentiunt, eo quòd ex humilibus caprarum pilis confectæ sint: eędemq; vtraq; ex parte sagis humilitatis fortiter annexæ & coniunctæ sunt, atq; ex humilitate celsitudinem ac fidelitatem diuini contemplantur amoris: coram quo insedata seu insatiabilis contemplatio soràs respectans, & in seipsa & in cũctis actibus suis minùs q̃ nihil ex seipsa se esse intelligit: & hac de causa verus humilis perpetuò queritur, idq; cum suijpsius & cũctorum operum suorum nihilipensione. Etenim visio atq; appetitio illius, ad quoddam tendũt deficere, seu annihilari ac velut perdi seu interire ob honorem Dei: & quicqd isto minus est, exiguum illi videt, visioniq; ac appetitioni seu desiderio illius velut nihil est. Sicq; quinquaginta fundit fibulas æneas, quę sunt interna ac sensibilia omnis abiectionis, depressionis, humiliatiõis, & contemptus desideria appetitionesq;. Lingulæ autem fibularũ istarum, qbus insedabilis contemplationis ansæ iungẽdæ sunt, multigenæ ac variæ & desiderabũdæ seu affectuosæ sunt cogitationes de paupertate ac miseria, & semper gaudio quodã affici, quotiès aliqd eiusmodi sentire ac perferre contigerit. Porrò fibulæ istæ quinquaginta ex ære fabricatæ, totidèm aureos inferioris operimenti, quod ex cortinis constabat, obtegebãt circulos, ita vt vndiq; circa & per ipsas fibulas ac circulos inaurati tabernaculi parietes conspicerent: itemq; cuiuslibet sagi ansæ qnquaginta ciliciñæ, totidẽ hyacinthinas cuiuslibet cortinarũ veli ansas operiebant. Quemadmodùm enim in cũctis virtutibus amantibus desiderijs & perspicua consideratione, qbus cũctas virtutũ cortinas iungamᵘ ac adunemᵘ, præditos nos esse oportet: ita etiã iuxta humilitatis modũ sensibilia oẽis abiectiõis, depressiõis, contẽptûs nobis habenda desideria sunt, qbus omnes virtutũ nostrarũ cortinas obtegamus. Deniq; operimentũ istud sagorum, terræ fortiter funibᵘ & paxillis æreis vndiq; affixum erat, ne quo posset ventorum impetu disijci aut commoueri: eodemq; modo vires nostræ tum internæ tum externæ, sensibili quadam ac humili strenuitate ad fundũ vsq; humilis resignationis sese submittent, & in nostrijpsorũ abnegatiõe acquiescemᵘ, ac cõmorabimur in Deo, ita vt cum cũctis viribus nostris deorsùm ac introrsùm agere ac pati queamus, non qdem iuxta inordinatã nostram ipsorum proprietatem, neq; pro naturæ nostræ libidine ac voluptate, sed pro DEI voluntate: quibus vtique rebus humilitatis operimentum fixum firmumq; perseuerat in nobis, non in præsentũ duntaxat vita, sed etiam futura.

Vela sagorũ quid.

Ansæ.

Fibulę ęneę.

Lingulæ fibularum.

¶De opertorio ex pellibus arietum rubricatis. CAP. XIII.

Eindè præcepit Dominus Moſi in hæc verba:

TEXTVS Exod.26.

Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis. Et ſuper hoc rurſus aliud operimentum de hyacinthinis pellibus.

Vbi principiò ſciendum eſt, vtraq; hæc ſuperiora operimenta ex arietum fuiſſe pellibus, & eiuſdem magnitudinis. Ea nanq; cuiuſlibet longitudo ac latitudo erat, vt tabernaculum ſupernè obtegeret, nec tamen vlla ex parte deorſùm pẽderet, ſiue antè, ſiue retrò, ſiue à lateribus. Alterũ autem ex pellibus erat rubricatis, alterum idemq; ſupremũ ex hyacinthinis. Et priùs qdem quod ex rubricatis erat arietũ pellib⁹, ſimplex ac eſſentiale ſignificat deſideriũ Dei: itaq; quot eiuſmodi ſimplicia deſideria ſenſibili cũ affectu Deo obtulimus, tot arietũ pelles rubricatas in eſſentialis appetitiõis ſiue deſiderij ac expectationis noſtræ operimento iunximus. Affectus nanq; ſiue deſiderij ſimplicitatem, qua ſolus Deus querit̃ ac ſpectat̃, & pro ſcopo habetur, arietũ pellibus: deſiderium autẽ ipſum ſeu expectationẽ auidam, colori rubro, quo ex præcepto Dei ſimplicitas tincta eſt ſeu rubricata, comparamus. Iam in ariete quatuor animaduertere licet. Eſt enim cęteris ouibus robuſtior ac valentior, & inter pecora ſimplicior, ac minimè vafer vel callidus, & vt qdam volunt, primus omnium ceſſit in Dei ſacrificiũ, atq; poſtremò ex vermiũ quos ſentit in capite, commotione, quadam ſtimulatus impatientia, cum pari certamen inire ſolet. Quæ nos diligenter attendere debemus, vt eadem ipſa in ſenſibili Dei deſiderio reperiantur. Eſt enim perſpicuum ſatis, ſimplex Dei deſiderium cũctis eſſe virtutibus fortius ac valentius. Neq; enim vel humilitas vel ſimul virtutes omnes deſiderium hoc intra ſe compeſcere aut reprimere valent, quin vltra omnia ſurſùm enitatur atque feratur ad Deum. Vndè licèt ſentiat ſe quiſpiam miſerum, virtutibus deſtitutum, abiectum, contemptum, indignum Deo ac omni honore ex virtute naſcẽte, at nihilo ſeciùs ſimplex illius deſiderium erga Deum, non ſe opprimi patitur, ſed perſeuerat, timoris expers, & vltra quæuis ad Deum ſurſùm contendens: ex quo patet, quod diximus, Dei auidum deſiderium cunctis virtutibus eſſe valentius. Etenim vitia cũcta ſuperat, & virtutes alias gignit atque producit, eo q; arieti comparetur, qui viribus præſtat, & ouium parens eſt. Deindè inter cæteras virtutes, quas ſenſibilis affectus noſter colere poſſit & exercere, ſimplex deſiderium maximè commendandum eſt. Siquidem nihil nos aliud dicimus ſimplex hoc deſiderium, quàm cupere noſipſos totos offerre ac dẽdere Deo, & eſſe ac viuere ipſi ſoli ad ipſius laudem & honorẽ. Qua de cauſa idem ſimplex deſiderium ſupra quaſcunq; virtutes alias in ſuis actionibus ſimpliciſſimũ eſt. Quælibet nanq; virtus multis ac varijs modis diſcriminatim colitur ac exercetur: at deſiderium & auida expectatio Dei, ſemp ſibimet intẽdit, nec alium nouit modum, præterquã vniformiter Deum appetere ac ſuſpirare. Ad hæc etiam inter virtutes cæteras, arieti ſimile eſt hoc deſideriũ ſuaipſius ſimplicitate, & quod minimè nequã vel callidum eſt. Tendit enim continenter ſurſùm ad Deum appetendo, ſuſpirando, auidè expectando abſque vlla retroſpectione. Deniq; eodem ipſo momento, quo nos totos conuertimus ad Deum, dignum Deo facimus ſacrificium: hoc videlicet, quòd præ oñibus abſque hac vel illa ratiõe Deum ſimpliciter appetimus: & hic appetitus, fons, origo & fundum eſt ſimplicis deſiderij ſeu expectatiõis. quemadmodùm enim flamma ac ſcintillæ ex eodem emergunt igne, ita expectatio ac deſiderium ex ſimplici appetitu ſiue appetentia Deum ſentiẽte exoritur & ſurſùm ſcãdit. Et quotiès noſipſos obſeruamus, ſimplicemq; noſtram contemplamur appetentiam, totiès deſiderium & auida expectatio noſtra ſemp in ſeipſa velut agitatur ac concitatur, & quædam illius renouatur impatientia: quoniamquidem arieti ſimilis eſt, concertanti atque in alios incurrenti, vbi vermes ſenſerit in capite. Itidèm nanque & deſiderium aduerſum virtutes omnes luctari ac dimicare inſtituit: quãdoquidem in ipſi

us

Quod ſi tabernaculum hunc in modum ſuis operto rijs vndiq; obtectum fuit, cortinæ fruſtra tam longæ ac latæ fuiſſe videntur, quando eas conſpicere non licuit vnquã. Itaq; hiſtoria Scholaſtica dicit, quod forte omni ex parte cortinæ & ſaga funibus extendebantur circa tabernaculum, & paxillis æreis colligabãtur funes, & in modum tecti dependentis circũquaq; attollebantur: vt & tabernaculum vndiq; videri poſſet, & circuiri ab ingredientibus ſub cortinis.

Operimẽtũ ex pellibus arietũ rubricatis, quid.

Quę quatuor in ariete animaduertenda.

Simplicis erga Deũ deſiderij vis, q.

us expectationis seu appetitiõis impetu nõ illi satisfaciũt neq; sufficiũt virtutes oñes, neq; illius possunt sedare impetũ: sed nimis q̃ anguſtæ & exiguæ sunt illi. Ideoq; supra cũcta sur sum scandit, intenditq; sibijpsi ac cæteris virtutibus quibuscũq; eadẽ actiõe, eodemq; modo. In seipso nanq; simplex quoddam oñis innocentiæ ac veræ pietatis initium seu inchoatio est: & summus charitatis actus pro ratione affectûs vel appetitionis. Denique in vera humilitate fixè ac firmiter fundatum est. Eamobrem toto ac integro corde velut ex quodam exilio ac miseria cũ Dauide propheta clamabimus ad dominũ: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: qñ veniam & apparebo ante faciem Dei? Porrò ignorandũ non est, grande esse discrimen inter sensibile desideriũ seu anhelam expectationem nostram, quæ semper in ratione permanet: & amorem spiritûs nostri, qui supra rationem nos ducit, vnitque cum Deo. Etenim internus spiritûs nostri amor, modi expers est, & seipsum absque intermissione velut totũ operando exhaurit & consumit, redditq; spiritũ amoris nesciũ, id est, nihil (vt ita dicam) amando efficit. In excessu nanq; huiuscemodi operationis seu actionis amoris qua se is totũ exhaurit, spiritus ipsemet amor fit, amor, inquam, essentialis & in habitũ versus in fundo vnitatis suę. Et ita aptè satis virtutũ cortina eũ designat, illa videlicet, quæ in Occidentali tabernaculi parte ad solum vsq; submissa pendebat. Idem præterea spiritûs nostri amor id quoq; efficit, vt nosipsos coram Deo in humilem nostrijpsorum abnegationem demergamus ac demittamus: sicque in humilitate quasi in nihilum redigimur. Isthæc enim nostri abnegatio, internus quidam & arcanus ac modi expers descensus est, in quo ab omni actione humili velut deficimus, & virtutibus cunctis excidimus. Atque hoc pacto ipsimet fundum efficimur humilitatis & virtutum omnium. Id verò sagum illud humilitatis, quod cunctas excedit cortinas, & ad terram vsque submittitur, nos docet instituitq;. Facit insuper amor spiritûs, & humilitas, vt nosipsos liberè DEO permittamus, dedamus ac resignemus. sicq; liberi efficimur & vnum cum libertate Dei: ac deinceps cuncta nostra opera liberè agimus, & vltra omnes actiones nostras in ea, in qua Deo vniti & coniuncti sumus, libertate perpetuò commoramur. Hæ nimirùm amoris summæ & excellentissimæ actiones sunt, quę nos supra rationem ducunt ac subuehunt, quæq; in omnem perdurabunt æternitatem, cùm per ea vnio nostri cum Deo semper renouetur. Adeoq; charitatis opera primam merẽtur stolam, hoc est, principalem ac præcipuam gloriæ vestem. Præter hæc, amor siue charitas in rationis lumine sensibili affectu seu desiderio, velut Dei instrumento, omnes virtutũ modos seu omne virtutum genus agit ac operatur. Amor nanq; pro sensibilis appetitionis vel desiderij ratione vitam concupiscit & appetit intùs ac foris benè compositam, itemq; mortaliũ omniũ salutẽ ac vtilitatem: ac optat denique nunq̃ non tum à Deo, tum creaturis omnibus instituti ac edoceri. Quamobrem per humile ac sensibile desiderium suum in rationis lumine veraque obedientia cunctas virtutum texit cortinas, easdemq; à summo vertice ad solum vsque tegit ac operit sagis humilitatis. Interim tamen amor ipse in cunctis virtutum actibus minimè pressus ac indepictus siue absque formis & imaginibus perseuerat: quandoquidem non ob sentire vel appetitũ desiderij, neq; demum mercedis causa agit & operatur: sed in virtutibus quibuscunq; scienter ac sapienter perspicua cum attentione ac consideratione Dei dũtaxat honorem spectat, venatur, inquirit. Et ita ipsemet ansas facit hyacinthinas, & aureos circulos, quibus oñes virtutum cortinæ coniungũtur ac copulantur: at verò in humilitatis sagis iuxta sensibilem appetitum extrorsùm agendo amans appetitio seu desiderium ansas quidem ex ijsdem cilicijs, sed fibulas æneas conficit. Siquidem visio & appetitus illius prorsus ex proposito ad omnigenam sunt propensa abiectionem, humilitatem & contemptum. Cæterùm sensibile erga Deum desiderium nostrum, supra ea omnia subleuatum opera est, quæ secundum nostri affectûs vel appetitionis modum, agere & efficere queamus: & hoc ipso simplici Dei desiderio vltra omnes affectiuarum exercitationum modos in cælum sublati ac erecti esse debemus. Enimuerò desiderium hoc, sensibile affectûs opus seu actio est, ex sua natura perpetuò sursùm tendens, & neque vult neque potest ferri deorsùm. Qua re commodè satis operimento ex pellibus arietum rubricatis, quod supernè tabernaculo impositum, nusquàm neque antè, neque retrò, neque à lateribus dependebat, assimile dicitur. Et ipsum quidem desiderium augmen-

Psal. 41.

Psal. 72. Ad nihilũ redactus sum & nesciui.

Stola primæ quid.

gmentandum ac ſubindè multipliciter iterandum nobis eſt: & hinc in habitum vertitur, atq; ita eſſentialiter in nobis ppetuò pſeuerat. Iſtud nimirùm ſimplex eſt optorium virtutũ earum omnium, quas ſenſibili deſiderio, vel pro ratione ſenſibilis affectus ſeu deſiderij noſtri colere ac exercere poſſimus. At vltra hoc operimentum, aliud inſupèr idemq; ſupremũ Dñs fieri mandauit, quod & ipſum fuit quidem ex arietum pellibus, ſed hyacinthinis.

¶De ſupremo operimento tabernaculi ex pellibus arietum hyacinthinis. Cap. XIIII.

HOC verò ſupremum hyacinthinarum pellium operimẽtum, internam noſtri deſiderij cum vniuerſis ſenſitiuis viribꝰ noſtris in ſimplicem quandã totius partis ſenſitiuæ, ſiue (vt ita dicam) ſenſualitatis noſtræ ſuſpenſionem abſq; deſcenſu ſubleuationem ſignificat: in qua omne noſtrum deſiderium, oñisq; exercitatio affectiua perficitur & cõſummatur: id quod probè ſatis ſummum tabernaculi opertorium, ex hyacinthinis confectum pellibus, deſignat, quod tegebat quidem tabernaculum, ſed neque à fronte, neq; à tergo, nec ex lateribus deorſùm ſubmittebatur. Quòd autem ex pellibus hyacinthinis, id eſt, cærulei coloris, vt diximus, factum erat: id figuratè nos inſtituit, ſubleuatã ſenſitiuam partem ſiue ſenſualitatem noſtram, rationabiliter poſſidẽdam nobis eſſe: ita videlicet, vt omnes vires ſenſitiuas in ſimplici quadam ſuſpenſione ſupra ſeipſas ex ratione ſecundum habitum nunquàm non complexas & conſtrictas teneamus. Atq; hoc ipſo cũctos ſenſus noſtros intùs & foris per rationem in noſtra ſemper habebimus poteſtate. Cũcta verò opa ac deſideria noſtra, dilucidè nobis & inſpicienda & pſpecta habenda ſunt, appetitioneq; & auida expectatione in ſimplicem vſq; ſuſpẽſionem noſtram nos ſubleuabimus, ita vt in ſingula quaq; bona actione noſtra, rationẽ, affectum ſeu deſiderium noſtrum oñe excedere ac tranſcendere, internamq; noſtrã ſubleuationem interuiſere ſeu viſitare queamus. Porrò in vnaqualibet huiuſcemodi noua viſitatione ſenſitiuarum virium noſtrarum ſubleuatio in ſimplici quadam ſuſpenſione abſque deſcenſu vel reuerſione fortiùs ſtabilitur ac confirmatur: adeoq; quotiès ratione omnes ſenſus noſtros vincimus ac ſuperamus, ſimpliciterq; & abſque impedimento ad partis vſque ſenſitiuæ ſubleuationem conſcendimus & excedimus, totiès nouam pellem hyacinthinam ſupremo ſpiritalis tabernaculi noſtri operimento adiungimus ac copulamus. Et hoc pacto externus homo noſter perpetua quadam ſubiectione homini interiori iungitur ac vnitur: vndè continenter pax & requies in portione ſenſitiua augmẽtatur. Vt enim interior rationalis homo noſter quadam ſuiipſius in amando annihilatione ſuſtollitur ac Deo vnitur, primamq; glorię ſtolam meretur: ita exteriorem ſenſitiuum hominem noſtrũ deſiderabunda appetitione & expectatione ſubleuari, ac interiori homini in ſimplici quadam eademq; rationali ſuſpenſione vniri oportet: qua re proximam meremur ſtolam, id eſt, alteram gloriæ veſtem: quam quidem in ſupremo expectamus iudicij die, quo corpora noſtra glorioſa ſenſus æquè habebunt glorioſos, foris ac intùs diuina repletos gloria, idq; pro mẽſura dignitatis noſtræ ac meritorum ipſorũ. Iſthæc autem duo ſuprema ex pellibus arietum operimẽta, quæ ſupernè tabernaculo impoſita erant, neque longitudine, neq; latitudine, neq; vlla re alia, præterquàm colore, diſcrepabant. Etenim quatenùs Deum deſideramus, ſuſpiramus, auidè expectamus, eatenùs cunctæ vires noſtræ ſenſitiuæ ſupra ſeipſas in quandam ſuſpenſionem attolluntur ac ſubleuantur: quantoq; tum ampliùs ſimplex noſtrum exercemus deſiderium ſiue expectationem auidam, tanto continenter magis ac magis ſuſtollimur, ac firmiùs ſuſpendimur. Neq; enim alterum ſine alterutrius ſenſu vel perceptione exerceri facilè poteſt, eo quòd gemina hæc ſint, eadẽq; ſuprema in aſcenſu ſenſibili ſpiritalis noſtri tabernaculi operimenta, quæ ſeparari non poſſunt, & in quibus cuncta noſtra ſenſibilis exercitatio in ſupremo gradu ſuo perficitur ac conſummatur. Non tamẽ eiuſdem coloris ſunt. Inferius nanq; operimentum, quod eſt auida expectatio noſtra, coloris eſt rubicundi inſtar flammæ, ſuapte natura ſemper in ſublime tendentis: at ſupremum opertorium noſtrum, id eſt, ſimplex ſubleuatio ſiue ſuſpẽſio, omnibus ſupereminet, eſtq; hyacinthini ſiue cærulei colo-

Operimẽtũ ſupremum cur ex pellibus hyacinthinis factũ.

Proxima ſtola.

Hiſtoria Scholaſtica vult, vtriuſq; huius optorij pelles funibus & paxillis æreis ter ræ circunligatas fuiſſe.

coloris. Et hîc cunctæ vires noſtrę ſenſitiuæ, ſimplices fiunt & actionis exptes, ſubleuantq; ſupra ſeipſas, & rationi coniunguntur ac vniuntur: ſicq; ſenſitiuę partis noſtrę ſubleuatio, colore obtegitur ac opitur hyacinthino vel cæruleo, id eſt, lumine rationali. Quemadmodùm em̃ ſupremæ ſpiritûs noſtri vires, in diuina claritate ſimplices redduntur, ac ſuſtolluntur, & transformantur, eidemq; diuinæ claritati vniuntur: ita & vires ſeu potentię ſenſitiuę in lumine rationis noſtræ ſimplices fiunt ac transformantur, noſtræq; vniuntur intelligentiæ: in quo nimirùm totius partis noſtrę ſenſitiuę pax & ſedata tranquillitas conſiſtit, eo q̃ hîc omne noſtrum ſenſitiuum experimentum atq; pceptio ſiue ſenſio, lumine rationali obtegitur, & intellectu ſeu intelligentia rationali transformatur, omneq; itidèm ſenſibile deſiderium ac anhela expectatio noſtra ſpiritali transformat̃ amore. Hûc videlicet in modum omne noſtrum ſenſitiuum expimentum vel ſenſio ſimpliciter in intelligentiam noſtrã ſubleuanda eſt: tota verò intelligentia noſtra in diuinam eſt erigẽda ac ſuſtollenda claritatem. Ita ergo interna eſſe debebimus expectatione p̃diti, affectuq; ac deſiderio nunquàm nõ ſurſùm ſcandemus: & hoc ipſo iugiter firmiùs ſuſpendemur. Et hic ſupremus ac præcipuus in ſenſibili aſſcenſu noſtro decor eſt ac ornatus: quo etiam om̃e tabernaculi noſtri tectum ſupra parietes abſoluitur ac conſummatur.

¶De tabulis & baſibus earum. Cap. XV.

SEQVITVR indè figura tabernaculi hunc in modum: Ait Dominus Moſi:

Facies & tabulas ſtãtes tabernaculi de lignis ſethim, quæ ſingulæ denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine ſingulos ac ſemiſſem. In lateribus tabulæ duæ incaſtraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur: Quarum uiginti erunt in latere meridiano, quod uergit ad auſtrum: quibus quadraginta baſes argenteas fundes, ut binæ baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſubijciantur. In latere quoque ſecundo tabernaculi, quod uergit ad aquilonem, uiginti tabulæ erunt, quadraginta habentes baſes argenteas. binæ baſes ſingulis tabulis ſupponentur. Ad Occidentalem uerò plagã tabernaculi facies ſex tabulas, & rurſum alias duas, quæ in angulis erigãtur poſt tergum tabernaculi. Eruntq; ſibi coniunctæ à deorſum uſque ſurſum, & una omnes compago retinebit. Duabus quoq; tabulis, quæ in angulis ponendæ ſunt, ſimilis iunctura ſeruabitur. Et erunt ſimul [in parte Occidentali] *tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus per unam tabulam ſupputatis.* TEXTVS Exo. 26.

Iſta videlicet externi tabernaculi forma ac figura fuit. Ait dñs Moſi, vt faceret ex lignis ſethim tabulas tabernaculi ſtantes. Tabulæ iſtæ ex lignis ſethim, liberã deſignãt in noſipſos poteſtatẽ, qua nobiſipſis liberè dominamur, id eſt, libertatem animi, vt & antè iam dictum eſt in tertia parte principali. Hoc ipſo enim quo noſtrî potentes ſumus, ac in libertatem vindicati ſumus ex gratia Dei, iam ligna ſethim habemus, vndè cunctas ſpiritalis noſtri tabernaculi tabulas conficere queamus. Atquì noſſe conuenit, tam liberè tantáq; poteſtate & authoritate noſmetipſos nobis p̃ſidere, nosq; poſſidere debere, vt diuina freti gratia, omnigenam voluntatis proprietatem viriliter abſq; labore abnegare & abdicare poſſimus, quo gratiſſimam exequamur voluntatem Dei: & vt quemlibet inordinatum naturæ appetitum vel affectum ac propenſionem ſuperare ac euincere, nosq; in ſpiritalem appetitum vel affectum & ſupernaturalem in Deum propenſionem ſubleuare queamus. Vbi igitur hac ratione noſipſos poſſidemus, ac noſtrî potentes ſumus, iam liberum habemus ac minimè depreſſum rectéq; compoſitum & benè conſtitutum ac ordinatum, & ad quælibet virtutũ genera ſiue modos, quos aſſerum deſignat multitudo, æquè paratum animũ. Cunctæ autem tabulæ erectæ ſtabunt: quod eſt, liberum animũ nnſtrum cum cũctis actibus bonis liberè nos ad Dei honorem ſuſtollere debere. Et tabula quæq; denos cubitos in longitudine habebit. Vbi aduertendum eſt, vnumquodlibet liberũ animi propoſitũ vel cõceptũ, originem tra-

Tabulę ex lignis ſethim, quid.

Aſſerum multitudo.

here ex DEO ac libero ſpiritus fundo, idq; per naturalem ſpiritûs libertatem, nouumque diuinæ libertatis inſtinctum. Porrò animus liber in vnoquolibet libero conceptu ſeu propoſito ſenſuum omnium tum externorum tum internorum, vſqueadeò potens eſt, vt ei ſubeſſe ac obtemperare cogantur: colitq; & exercet eos intùs ac foris in vera obedientia, iuxta omnem modũ quo ſingulus quiſq; liber conceptus ſeu propoſitũ, à Deo ac ratione propria illuminatur. Ideoq; tabula quæq;, id eſt, vnumquodlibet liberum propoſitum, decem habet cubitos in longũ: quãdoquidem quodq; eiuſmodi propoſitũ, tam externorum quàm internorũ quinq; ſenſuum potens eſt, ita vt omnibus illis decem in Dei cultu ac ſeruitio vti queat. Animus nanq; liber, ſenſus omnes ceu propria ſua poſſidet inſtrumenta, quibus foris ac intùs omnes virtutũ modos agere poſſit, idq; iuxta omnem rationem, qua à Dei ſpiritu, propriaq; ſua ipſius libertate mouet. Enimuerò ſupra ſeipſum in diuino quodam experimento ſeu ſenſu ſuſpenſus eſt, atq; indè liber eſt: & in ſeipſo intellectuale quoddam ac rationale ſentire ſeu experiri eſt, quod eſt cum bona voluntate coniũctum: atq; ita virtutibus locuples eſt. Habet autem ſub ſe ſenſitiuũ quoddam percipere vel ſentire, quod idem rationi ſubditũ eſt. atq; hinc homo eiuſcemodi foris in cũctis actibus bonis probè ac benè moratus eſt. Ita ergo quodlibet liberum propoſitũ cubitos denos lõgum eſt: quandoquidem animus liber quenuis decem ſenſuum in perfecto opere cõponit, ordinat, exercet, & ipſemet liber permanet ac neutiquã impeditus, excéditq; & tranſcendit vltra actus oẽs ſiue opera in quoddam ſentire ac expiri diuinum: quod expeditum ac ocioſum eſt omnis libertatis fundum. Habet verò tabula quæque in latitudine cubitum & ſemiſſem. Qua re id edocemur, quodlibet liberum propoſitum, eiuſdem latitudinis eſſe oportere, cùm animus liber corpus & animam ceu cubitum ac ſemiſſem ad DEO ijs ſeruiendum, contineat ac complectatur. Quod vt fiat, LECTOREM aduertere velim. Anima quidem cubitus integer eſt, quoniamquidem perfectas in ſeipſa actiones habet: nempe amare & cognoſcere: at tamen ſemis cubito opus habet ac indiget, id eſt, corpore ipſo. Niſi enim corpori iuncta eſſet, non poſſet vtiq; mereri. Interìm tamen corpus nõ niſi ſemis cubitus eſt. Cunctæ nanque corporeæ actiones abſque ſpiritûs operibus Deum neq; attingere, neq; beatitudinem promereri poſſunt. Atq; hinc anima ſimul & corpus vnum efficiunt hominem, quo natura hominis corporea cũctis ſuis actibus nobilitatem, dignitatem, libertatem & æternitatem ex naturæ ſpiritalis, cũ qua perſona vna idemq; homo eſt, nobilitate, dignitate, libertate ac æternitate, accipiat & adipiſcatur. Et hunc in modum tabula quæque, id eſt, vnumquodq; liberum propoſitum ſiue conceptus, cubitum ac ſemiſſem habere debebit in latitudinem, alioquì minimè idoneus futurus, qui in tabernaculi Dei parietẽ iungatur. Erunt porrò incaſtraturæ duæ in lateribus tabulæ cuiuſq;, quibus tabula tabulæ connectatur: atq; in hũc modum cunctæ tabulæ parabuntur. Vbi noſſe fuerit operæprecium, vnumquenlibet hominem liberum, ſemper in ſeipſo ſecundum habitum ſpontanea ac libera præditum eſſe propenſione in Deum & ad virtutes omnes omnemq; honeſtatem: & ipſa hæc libera propẽſio, totum in ſe hominem complectitur, putà cor, ſenſus, animam, vires oẽs, liberum animũ, mentemq; excelſam & ſublimem. Efficitur autem ac obtinetur libera hæc propenſio eodẽ momento, quo ſe totum homo colligit, ac liberè ſtatuit & proponit omnipotenti ſeruire Deo cũ tota ſubſtantia omniq; facultate ſua, id eſt, ſeipſo toto, & quicquid in oẽm pſtare poterit æternitatem. Et hoc nos liberum propoſitũ ſeu liberum conceptum appellamus. Hoc verò antecedat & conſequatur neceſſe eſt liberæ voluntatis ſpontanea propẽſio, quã nos incaſtraturis comparamus, quibus tam aptè ac ſcitè tabulæ iunguntur, vt per eas perſpici non poſſit, neq; vllo ex latere parietis, vlla iuncturę inæqualitas animaduerti. Enimuerò poſt quodlibet liberum propoſitum libera propenſio ſecundum habitum ſemper in homine perſeuerat, donec is ad ſeipſum intrò reuerſus, liberam hanc ſuam propenſionem obſeruet: vbi tum rurſus illi id, quod amat, ſeſe manifeſtat: & per diuinam gratiam ac liberam ſuí ipſius propenſionem, animus liber denuò amore permouetur, ſiue ad amandum incitatur: ſicq; iterum nouum hic fit propoſitum, & cum alijs oẽibus erigitur ac ſtatuitur ad honorem Dei. Atq; hunc in modum cuncta libera propoſita fiunt ac parantur, inter quæ media ſemper intercedat oportet libera ac voluntaria propẽſio, quę eſt incaſtratura, quibus cuncta

Tabulæ latitudo qd ſi bi velit.

Anima quî cubitus integer ſit.

Corpus quî ſemis.

Quali erga Deũ & virtutes omnes propẽſione q̃ſq; p̃ditus.

Propẽſionis huius & incaſtraturæ collatio.

cta æqualiter iungũtur & connectũtur,& ad Dei erigũtur honorem.Iussit indè Dominus, vt harum tabularũ viginti ponerent in latere meridiano ad Austrum vergente. Qui nobis viginti tabularum ad Austrum Solem versus statuendarũ numerus,ea omnia mysticè designat libera proposita,quæ Dei præcepta,quod ad cunctos virtutum actus attinet, antecedunt.Quoduis em opus bonum,priùs in animo liberè concipit ac proponit,q̃ vel foris vel intùs agat. Vbi igitur toti nobiscũ liberè concipimus ac statuimus, offerimusq; totos nos ad exequendas virtutes omnes iuxta diuinorum rationem mandatorũ, iam integrũ decem tabularum numerũ statuimus ac ereximus ad honorem Dei. Vbi verò nobisipsis nusquàm nec vlla in re placemus,nec amamus nosipsos,iam fundum habemus liberũ,vacuum ac expeditũ:atq; ita demũ omninò ac liberè Deo nos rursus offerre poterimus in pura quadam tranquillitate siue tranquillo silentio, in quo nimirùm commorari & quiescere statutum ac placitum est Deo. Et hoc pacto diuina quoq; consilia exequimur, & reliquas decem tabulas conficimus.Etenim hæc summa est omniũ consiliorũ Dei,vt nosipsos deseramus,vincamus ac superemus,totosq; nos Deo dedam⁹ ac offeramus,& ipsum,vnitati &quieti operam dando & vacando,sequamur.Itemq; cuncta eò spectant mandata Dei, vt vitijs omnibus valefaciamus,eaq; superemus, & ex vera obedientia ob honorem DEI totos nos liberè ad exequendas colendasque virtutes omnes offeramus. Ita iam viginti nobis tabulæ in dextro latere confectæ sunt. Iussit autem Dominus, vt his viginti tabulis quadraginta bases argenteæ funderentur, sic,vt binæ bases singulis tabulis per duos angulos subijcerent. Istæ bases argenteæ,solo incũbebant,& in eis tabulæ erectæ stabant.Hic nimirùm instituimur,sub quolibet libero proposito,si modò Deo id statuere ac erigere velimus,mundam nobis habẽdam esse conscientiam,& cor liberũ,expeditũ ac formis & imaginibus vacuum:quæ sunt duæ bases argenteæ,necessariò supponendæ cuilibet vel actioni vel proposito,quod liberum esse debeat.Cunctæ verò bases istæ tabernaculi tum fundũtur,quando nosipsos expedimus,liberamus,exoneramus à vitijs & peccatis,& ab omni inordinata affectione vel propensione in quanlibet rem creatam.Voluntaria nanq; inordinata propensio in quippiam extra Deum, si sit absq; iudicio & repræhensione, semper peccati occasio est.In latere quoque secundo tabernaculi,quod vergit ad Aquilonẽ,viginti tabulæ erunt,quadraginta habẽtes bases argẽteas.binæ bases singulis tabulis,vt in prioribus,supponent.Quibus videlicet edocemur, liberè nos intùs nobiscùm statuere ac proponere debere, absq; vlla detrectatione vel renixu patienter ac moderatè ferre & perpeti nos velle,quicquid Deo permittente nobis euenerit,qualicunq; id ratione acciderit, siue intùs siue foris,siue nobisipsis, siue proximis nostris:& hoc pacto robusti ac communiti erimus à sinistro latere aduersus Aquilonem, id est, contra ea omnia, quæ nos vlla ratione tentare vel premere ac prægrauare queant: simulq; hoc ipso in perpessione seu afflictione qualibet præceptis Dei facimus satis,& priores tabulas decem à sinistris statuimus & confecimus. Qui si prętereà consilijs quoq; diuinis morem gerere volemus,non solùm ita vt iam dictum est, aduersa quæcũq; occurrentia perferre æquanimiter statuemus,sed liberè etiã in Deũ procũbemus,& plùs quoq; perpeti velle nobiscũ proponemus,ac totos nos liberrimæ Dei creatoris dedemus & offeremus voluntati,ita vt quod is ab omni æternitate nobiscùm agere constituit ac deliberauit, id nobis pręcipuo gaudio sit:sicq; pati absq; animi dolore vel afflictione poterimus.Quicqd em in natura intùs vel foris perpessi erimus,spiritum nostrum gaudio afficiet,si tamẽ is totum se Deo permisit,dedidit ac resignauit,libereq; secùm ipse cõstituit,absque detrectatiõe vel voluntatis contradictione in omni derelictione totum se offerre Deo. Hunc in modum si nosipsos in afflictiõe abnegassemus,iam planè diligeremus inimicos nostros,& oraremus pro persequentibus nos. Et si ita spiritus noster cum diuina concordaret voluntate, & in derelictiõe esset resignatus,felix nimirùm & beatus ac propè immutabilis foret. Siquidem cõsolatio ac desolatio,habere & carere,& quęuis demũ temporarię vicissitudines ac mutabilitates,æquè illũ exhilararẽt,haberetq; quicqd vellet,nec posset quicquã velle inordinatũ.Hac videlicet ratione decẽ posteriores sinistri lateris nostri tabulas absolueremus,&

Cõsiliorum Dei omniũ summa quę.

Mandatorũ Dei omniũ scopus.

Historia Scholastica dicit, bases has pforatas fuisse,& in earũ foraminibus cardines aureos immissos in vtroq; angulo tabulę eminẽtes,sicut i scrinijs fieri solet.

Bases q̃ qñ & quî mysticè fundant.

Aquilo.

Inimicos q facilè diligeremus.

consilia quoq; DEI reuerà exequeremur: vinceremusq; nosipsos & omnia, & eas denique opes ac diuitias possideremus, in quibus omnigena proposita bona & initium capiunt ac finem. Iam quid bases argãteæ sub quolibet libero proposito sibi velint, paulò antè explicatum est: ideoq; hoc loco missum facio. Deinde post hæc locutus est Dñs ad Mosen:

TEXTVS Exod. 26. *Ad Occidentalem uerò plagam tabernaculi facies sex tabulas, & rursum alias duas, quæ in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntq; sibi coniunctæ à deorsum usq; sursum, & una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quæ in angulis ponendæ sunt, similis iunctura seruabitur. Et erunt simul tabulæ octo, bases earum argenteæ sedecim, duabus basibus per unam tabulam supputatis.*

Superiùs quidem duo tabernaculi latera, putà aùstrale & aquilonare, & externè & internè proposuimus ac declarauimus: iam agè ipsam animaduertamus externam operis structuram, quo spiritalis significatio rectiùs perspici, & planiùs intelligi queat.

Quasi TEXTVS. Singulum quodque latus siue paries ex his duobus, triginta habebat cubitos in longitudine. Quilibet enim viginti cõstabat tabulis, quarum vnaquæuis cubitum ac semissem lata erat, vndè simul fiebant cubiti triginta: & in altum singuli parietes denos obtinebãt cubitos, quòd eadem esset tabularum altitudo. Erat autem inter vtrunq; hunc parietem interuallum decẽ cubitorum: sicq; parietem Occidentalem decem quoq; cubitos lõgum effici necesse erat, vt posset vtrunque latus attingere. Atq; huius causa præcepit Dominus, vt iam recitaui, sex parari tabulas, quæ longitudine, latitudine ac basibus, tabulis cæteris per omnia assimiles forent. Atquì sex istę tabulæ in medio partis Occidentalis collocatæ, non nisi nouem in planitie occupabant cubitos, eo quòd singulæ cubitum tantùm ac dimidium latæ essent: & ita in quolibet angulo semis cubiti spatium vacuum remansit: quibus implendis Dominus tabulas binas fieri iussit, eiusdem quidem cum cęteris longitudinis, sed latas duntaxat cubitum semissem, singulis instar aliarum binis basibus suppositis. Atq; in hunc modum tabernaculum illud Iudaicum perfectum & absolutum, triginta cubitos lõgitudinis, decem latitudinis ac decẽ altitudinis obtinuit, ex tabulis quadragintaocto, quæ singulæ in binis erant basibus argenteis collocatæ. Operiebatur deniq; idẽ tabernaculum quatuor antè commemoratis opertorijs.

Sed iam nos porrò octo has tabulas, quas ad Occidentem Dominus constitui iussit, spiritaliter explanemus.

¶De tribus virtutibus Theologicis. Cap. XVI.

Sex tabulę. OCTO igitur tabulæ, in occasum, vbi erat tergum tabernaculi, & latera iungebãtur, respectãtes, præcipuam ac principalem spiritalis status eminẽtiam vel præstantiã significant. Sex enim tabulæ in medio collocatæ, sex præcipuos ac excellentes animi conceptus vel proposita designant, quibus cuncta libera proposita connectũtur. Tres nanq; intra nos virtutes reperimus, quæ & vniant nos Deo, & virtutum aliarum oĩum causa, fons & origo sint: putà fidem, spem, & charitatem: & harum singula quæq;, bina proposita libera, in quibus fundetur ac stabiliatur, antecedentia habeat necessum est: sicq; tribus virtutibus sex libera proposita adiunguntur. Et primum quidem liberum propositum, in quo nostra fundata fides est, illud dicimus, vt ex gratia Dei nobiscũ statuamus subleuare ac sustollere nosipsos vltra cælos omnes simplici quadam vnius, in quem credimus,

Virtutes principales quot & q̃.

Propositũ liberum I.

Dei

Dei contemplatione siue intuitu, qua re fides in Deo fundatur. Alterum propositum liberum, quo fidem nostram absq; errore colimus, exercemus ac possidemus, istud est, vt libero animo constituamus ac proponamus distinctè credere ea omnia, quæ sancta credit ECCLESIA catholica: & in his ita simplici ac minimè curioso fundo simus, vt neque proprius sensus, neq; naturalis ratio nostra aliquam in nos dubitatiõem, vel opinionem, vel titubationem aut hæsitationem adducere queat: sed nec quæuis omninò creaturæ, quantũuis illæ expeditę videantur, aut quælibet agant mira, ac prodigijs & miraculis clareant, aliquid à fide vera diuersum ac nouum in animos nostros imprimere valeant. Ista scilicet gemina sunt libera proposita, quæ nos credulos vel fideles efficiunt, & in fide absque errore conseruant: eaq; duæ mediæ tabulæ in Occidentali tabernaculi parte, designant. Præter has verò binas tabulas, aliæ duę iunguntur, singulæ in lateribus singulis: & per has alia quędam duo libera proposita, spem perfectam præcedentia, significãtur. Primum ex his liberũ propositum, in quo spes pfecta fundatur, eiusmodi est, vt proponamus per merita Christi liberè accedere ad Deum, idq; cum perenni fidutia: necnon simpliciter ingredi in Deum, vbi spes & confidentia ęternam attingit ac possidet pacem. Et his duobus spes sedatur ac tranquillatur, & in opulentia illa, quæ DEVS ipse est, fundatur. Alterum liberũ propositum est, quo liberè nobiscùm constituemus supra omnia Deo confidere, daturum eum nobis, qcquid in hac vita temporaria tum intùs tum foris nobis erit necessarium: & hìc tanta nobis semper retinenda simplicitas erit, vt in nullare creata auxilium, consolationem, refugiũ captemus aut inquiramus, nisi quatenùs rationi rectæ cõsentaneum & ad Dei honorem erit: & quicquid ex creaturis acceperimus, siue prosperũ id fuerit, siue aduersum, vt id omne de manu DOMINI, tanquàm nobis optimum, suscipiamus: sicq; expediti permanebimus, & absque quarũlibet rerum tędio ac molestia vitam transigemus. Quinetiam ita omninò ac simpliciter DEO cõfidemus, vt siue sani, siue ęgri, siue senes, siue miseri ac calamitosi simus, seu quauis demum necessitate & afflictione premamur, nullis vnquàm imposturis, nulli incantationum generi, nullis ioculatorum præstigijs spem aut fidem commodemus, sed soli duntaxat DEO, & causis naturalibus cum Dei voluntate coniunctis, quatenùs licet, fidem ac spem adhibeamus: & ita quatuor iam tabulas, totidemq; libera proposita habemus, in fide ac spe nos retinentia. Quinta verò ac sexta tabulę his adiunctæ, singulæ à lateribus singulis alia insup gemina proposita libera nobis referunt, veram antecedentia charitatem. Et horũ quidem prius liberum propositum, in quo charitas inchoatur, tale est, vt ex libero fundo, & in virtute Spiritussancti Deum ęternò amare firmiter statuamus. In hoc autem proposito tam simpliciter & ita penitùs ex amore amori nos dedemus ac trademus, vt nulli, prętereaquã soli æternæ Dei charitati, viuam', nec quicquã in nostra simplicitate aliud, nisi amorẽ duntaxat, sciamus ac sentiamus. Si eñ charitati Dei omninò ac toti viuimus. iã liberè cũ amore in amorem nos demergimus: & hac ratiõe amor possidetur. Enimuerò si simplici quodam ingressu in totius vsq; simplicitatis fundũ sequamur amorem, iam per fidem ad cognitionem, per spem supra spem ad adeptionẽ appræhensionemq;, & per amorem deniq; ad æternam possessionem ac fruitionem pertingimus: quod quidẽ prius est liberũ propositum, in quo nostra fundatur charitas, & ęternæ, quę Deus ipse est, charitati vnitur. Posterius verò siue alterũ propositũ liberum, est, quo nobiscùm constituamus, nosmetipsos & proximos nostros, ad Dei cultũ & obsequiũ duntaxat, non autem aliter, amare. Quocunq; enim modo siue nosipsos, siue proximos aliter diligimus, quàm ad Dei famulatũ & cultũ, amor iste inordinatus est, ac prętèr ordinem, & intima nos virtutis ratione, & simplici in Deũ accessu & introitu despoliat. Si verò & nosipsos & alia quæuis Dei causa amamus, iam nobisipsis & alijs omnibus ordinatè ac rationabiliter vtimur ad honorem DEI, & secundum illius voluntatem: sicq; charitas benè in nobis componit ac ordinat erga DEũ & creaturas omes. Etenim amor siue charitas absque respectu simpliciter nos in Deum deducit. Et isthæc charitas pura ac mera est, absque huius vel illius commodi priuati intuitu, eademque essentialiter beatos nos efficit. Quinetiam impellit & vrget nos in cunctis virtutibus ac operibus bonis, vt in illis Dei semper spectemus honorem: & istiusmodi virtutes ac opera bona sequuntur nos, & ornamẽto nobis sunt in vita ęterna, distinctè tñ ac discriminatìm, magis ac

II.

I

Tabulę duę aliæ.

II.

Tabulę duę aliæ.

I.

II.

minùs,quatenùs ea magna ſunt,& ex amore fiunt ac peraguntur.Cæterùm binæ illæ tabulæ,in angulis tabernaculi conſtitutæ,quibus vtrunque latus iungitur ac vnitur tergo eiuſdem tabernaculi,ſingulæ ſemiſſem duntaxat cubitum habẽt in latitudine.Per eas igitur naturam noſtram corpoream accipimus, vtpotè quæ non niſi inſtrumentum quoddam eſt, quo vel agamus,vel patiamur.Non enim in ſuis propenſionibus libera & virtuoſa eſt,neque ex ſeipſa vllos habet aut efficit actus virtuoſos: ſed quia ſpiritui in cunctis illius liberis propoſitis & actibus liberis vnita eſt,indè ipſa quoque ex virtutibus libera fit,&copulatur atq; coniungitur liberè vtroq; ex latere, id eſt,ad dexteram & ad læuam, ita vt agat liberè, & patienter ac æquanimiter patiatur, idq; iuxta DEI præcepta & conſilia: retrahitur quoq; & cohibetur ac retinetur in ijs omnibus,quæ poſſent illi eſſe commoda & iucunda contra honorẽ Dei,abnegatq; ſeipſam in quibuſlibet rebus duris,moleſtis & aſperis,quæ ſint DEI cauſa pferendæ.Ad hęc animus liber liberè naturam corripit,apphendit, & inſtar reliquarum tabularum ſtatuit ac erigit ad facienda quæque ad honorem Dei,& vt ſit diuinę dedita ac reſignata libertati ad carendum illis omnibus tum in tempore,tum ęternitate,ad quæ propenſi ſumus.Ita ergo DOMINUS iuſſit,vt tabulas, id eſt, libera propoſita noſtra ſtatuam' ac erigamus,& vt ſint tabulæ ſibi coniunctæ à deorſùm vſq; ſurſùm,& vna omnes compago retineat,hoc eſt,vt poſteriores tabernaculi tabulę iunctę ſint laterum tabulis, cõnecten dis atq; copulandis duabus illis tabulis,quæ in angulis poſitę ſunt, quibus reliquæ omnes iunguntur ac retinentur.Eundemq; in modum quoad liber ſpiritus noſter in mortali hoc deget corpore,cum eadem hac natura corporea ex vtroq; latere liberè cũctis virtutibus deditus erit ac operam dabit,vt eas colat & exequatur, & aduerſus vitia bellum gerat,ijsq; reluctetur.Quæ duo eiuſdem meriti ſunt.Quantùm enim virtutes amamus, tantũ ea quę illis contraria ſunt,contemnimus ac aſpnamur:nec poteſt ſpiritus abſque corpore merita ſibi comparare.Iuſſit inſupèr Dominus,vt duabus tabulis,quę in angulis ponẽdæ erant, ſimilis iunctura ſeruaretur,qualis erat ſex intermediarũ,eſſentq; ſimul tabulę octo,& baſes earum argenteę ſedecim.Quę nobis planè confirmant,naturam corpoream ſuo iunctam ſpiritui,& ſpiritum corpori nõ modò in cunctis propoſitis liberis, ſed etiã in virtutibus oẽnibus coniunctum eſſe oportere: atq; hac demum ratione ſpiritale TABERNACULUM conſiſtere ac ſtabile permanere, Deoq; aptum & accommodum eſſe poterit.Quid autẽ geminæ baſes argenteæ quibuſuis tabulis ſuppoſitę ſibi velint,iam antè expoſitum eſt,dictumq; cuilibet libero propoſito mundam conſcientiam & memoriam formis ac imaginibus nudatam ſup ponendam eſſe,ſine quibus duobus,ceu baſibus geminis,nullum poterimus liberum propoſitum ſtatuere ad honorem Dei.

¶De vectibus & circulis tabularum. Cap. XVII.

TEXTVS Exod.26.

LOcutus eſt indè DOMINUS Moſi, dicens:

Facies & uectes de lignis ſetbim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi:& quinq; alios in altero,& eiuſdem numeri ad Occidentalem plagam,qui mittẽtur per medias tabulas à ſummo uſq; ad ſummum. Ipſas quoque tabulas deaurabis,& fundes in eis annulos aureos,per quos uectes tabulata contineant,quos operies laminis aureis.Et eriges tabernaculum iuxta exemplar,quod tibi in monte monſtratum eſt.

Hîc iam aduertendum eſt,vectes iſtos quos DOMINUS fieri mandauit,virgas fuiſſe grandes ligneas,paulo tenuiores brachio hominis: mittebanturq; circunquaq; in TABERNACULI parietibus per circulos aureos tabulis benè fortiter infixos: quod idcircò fiebat,vt parietes cuncti firmiores eſſent,ſtarentq; immoti aduerſum impetus ventorum & quoſuis alios caſus aduerſos.Atquì quãtæ longitudinis vectes ſinguli eſſe debuerint,& qua ratione diſponi & applicari,quo tabulas firmas retinerent,non eſt expreſſum à DOMINO. Quæ cauſa eſt, cur non eadem hinc ſentiant,ſcriptisq; tradiderint homines ſancti atq; doctores, ſed pro ſuo quiſque iudicio ita vt viſum illis fuit,hinc agant. Quamobrem etiam nos,ſalua tamen cuiuſlibet gratia rectiùs ſentientis,animi noſtri hac de re ſententiã & opinionem proferemus.

mus. In quolibet igit̃ tabernaculi latere, vt equidem arbitror, vbi mediæ duæ tabulæ in ipſo laterum medio copulabant̃, id eſt, in ora vndecimę tabulæ, quę ea eſt tabula in quolibet latere, in qua Dei conſilia initium ſumũt, & à nobis inchoantur, quinq; erant circuli aurei à ſurſùm vſq; deorſùm, p quos vectis vnus è lignis ſethim, totus vndiq; laminis aureis inſtar aliorũ vectiũ tectus, mittebat̃: ſtabatq; rectus & arrectarius, eiuſdẽ planè longitudinis cũ tabula ipſa, quẽadmodũ ſolet ad oſtia columella quędam adiungi, ad quam vtraq; oſtij pars concurrit. Et hi duo vectes ſemper in circulis permanebant, etiam tum cùm aliò tabernaculum deportaret̃. Alij verò quatuor vectes vtriuſq; lateris in tranſuerſum, iacebant in tabularum medio, idq; ab ipſo primo aditu ad extremũ vſque tabernaculi angulũ, ita vt in crucis morem vtroq; in latere circa vectem arrectariũ ſiue erectum ac inſtar tabularũ ſtantem, concurrerent: quandoquidem vectis erectus, in medio quatuor horum vectium cõſtitutus erat, duobus quidem ex his intrinſecùs, & alijs duobus extrinſecùs poſitis. Quælibet autem tabula binos habebat circulos aureos, per quos vectes iſti immittebant̃, qui tabulas fixas firmasq; retinebãt. Deìdè in occidẽtali parte tabernaculi in ora quartę tabulę, in qua nos fidẽ noſtram inchoamus, itidèm vectis erectus ſtabat in quinq; annulis aureis, perindè vt in lateribus: & vtraq; ex parte vectis huius, in ipſo tabularũ medio vnus duntaxat vectis tranſuerſus poſitus erat, ad angulũ vſque pertingens: & in ipſo iungebãtur vectes laterũ, ita vt aptè alij alijs mutuò necterent̃: quẽadmodũ tubarũ partes, aut põtificalis virgæ fruſta copulari ſolent. Atq; hunc in modũ vectes in vtroq; tabernaculi latere & Occidentali parte per circulos aureos immittebant̃: ſiquidẽ velut cõmuni quadam clauſura tabulas oẽs ample xabant̃ & continebant. Porrò reliqui duo vectes, qui æquè ad Occidentalem tabernaculi partem pertinebant, ſimiliter in tranſuerſum poſiti erant in ſuperiori tabularũ parte, ſicuti & in medio: peruenìebantq; & ipſi ad vtriuſque lateris angulos: atque indè vlteriùs in eadem tabernaculi ſuperiori parte alium faciebant vectem, vtrunq; latus complectentem itemq; introitum ipſum: & hic vectis ex tribus iunctus erat partibus in priori tabernaculi angulo: in duobus verò poſterioribus angulis, ſuperioribus vectibus in Occidentali parte ſupernè poſitis cõiungebat̃: ſicq; tres iſti vectes tabernaculũ ſupnè oĩnò cõplectebant̃. Atq; ad hæc in ſuprema cuiuſlibet tabulæ parte binos annulos aureos faciebãt, pterq; in anguſtis illis tabulis quę in angulis erant collocatæ, quę vnum duntaxat ſupernè atq; vnũ in medio habebant circulum. At tamen ſciẽdum hìc eſt, vectem hunc ex tribus partibus compactum, non quidẽ ipſius Domini iuſſu, ſed de communi omnium artificum ſententia & conſenſu, ob ornatum, conſonantiam, firmamentumq; tabernaculi, confectum eſſe. Quod quidem ita ſe habere, vel ex ipſo conſtare Exodo poteſt, in cuius fine, vbi Moſes commemorat ea, quæ ab artificibus facta erant, ita ſcriptũ inuenimus: Fecit & vectes de lignis ſethim, quinq; ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi, & quinq; alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: & extra hos, quinq; alios vectes ad Occidentalem plagam tabernaculi contra mare. Fecit quoq; vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo vſq; ad angulum perueniret. Hac nimirùm ratione tabulæ extrinſecùs habebant vectes in tranſuerſum poſitos ſupernè ac in medio: itẽq; tres alios vectes ſtantes & arrectarios, qbus tranſuerſi iungebant̃ ac cõnectebantur, & infernè quidem fundati atq; inſerti baſibus argenteis, ita vt capſula vel ſcrinium cum ſuis aſſerculis imæ parti connecti & compingi ſolet. Sed iam ſpiritalem horum ſenſum aduertamus. Quinq; igitur vectes iſti, quos Dominus Moſi vt in vtroq; latere & poſteriori tabernaculi parte fierent imperauit, quibusq; tabernaculum firmum ac ſtabile contineretur, id nos inſtituunt, internũ hominem noſtrum æterna cum Deo vnione ſe coniũgere, & libera quadam concordia cum internis ijſdemq; liberrimis Dei operationibus conſentire debere. Hæc autem vnio ſimul cum concordia triplici modo colenda, exercenda, poſſidenda eſt: quod eſt ſtatûs ſpiritalis firmamentum ac conſeruatio. Tabulæ nanque dextri lateris quandam concordiæ rationem ſiue modum nos docent eiuſmodi, quo nos totos vera cũ obedientia ad virtutes omnes offeramus, ac nihilominùs ſoli permaneamus cũ Deo in ſimplici quadam quiete, abſtractione, ac nuditate. Tabulæ verò ſiniſtri lateris

Rusbrochij de tabernaculi ſtructura opinio.

Ioſephus velle videtur, vectes omnes ex partibus cõſtitiſſe, & partes ſingulas quinos in lõgum cubitos habuiſſe, aliasq; alias, ita ſuiſſe copulatas, vt non niſi vnus vectis videretur.

Quinq; vectes quid.

Tabulæ ſiniſtri lateris, quid.

teris aliam concordiæ rationem nos instituunt, hanc videlicet, vt in omni afflictione & persessione nosipsos abnegemus, & sine optione vel delectu nos resignemus, ac diuinæ permittamus dedamusq; libertati: quod dum facimus, omi liberamur cura ac solicitudine, & Dei planè ac omninò proprij efficimur, qui tum nos expeditos ac solos citra vllum impedimentum sicut seipsum possidet. Eæ demum tabulæ, quæ Occidentalem efficiunt parietẽ, tertium concordiæ modum nos edocent, vt videlicet Deum nobisipsis & creaturis omnibus amanter colamus, eiq; famulemur, tamq; simpliciter cum fiducia ac spe bona illi innitamur & adhæreamus, vt quam in Deo sentimus & experimur fidem siue fidelitatem, ea creaturarum omnium consolationi ac fidelitati præponderet: atq; ita totos nos omninò ac liberè nostro amore illius dedemus ac offeremus amori, tamq; sublimiter cũ amore in amore commorabimur, vt Deus vicissim nobis proprius fiat. Sicut ergo tres tabularũ parietes siue partes vnum efficiunt tabernaculum, ita triplex hæc concordia & consensio statum efficit spiritualem. Habebant verò singuli tabularum parietes siue partes vectes quinq;, quibus continebantur. Eodem quoq; modo & nos in liberę nostræ consensionis vel concordiæ qualibet ratione vel parte liberam Dei in nobis operationem modo quintuplici susci-piemus. Et hic quintuplex diuinę intra nos operationis modus, vbi nos intùs cum eo concordamus, instar quinque vectium siue clausorum est, quibus nostrum tabernaculum, id est, omnem cum virtute coniunctam siue virtuosam vitam nostram stabiliamus, confirmemus, colamus, exerceam⁹, & obseremus necesse est, si modò eam retinere & conseruare velimus. Iam antè quidem in superioribus dictũ nobis est, Deũ ex nomine vocasse ac delegisse Beseleel, vt esset architectus ad extruendũ externũ Dei tabernaculum cum oñibus, quę ad id pertinerent: vtq; impleuerit eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia & sciẽtia, quo Dei fretus donis, opus susceptum expleret & absolueret. Beseleel autem, vt itidèm superiùs explicuimus, figuratè voluntariam ac vltroneam obedientiam, vel concordiam & consensionem cum Deo significat. Itaq; concordia hæc vnà cum libera in nos operatiõe Dei, spiritale nostrũ tabernaculũ & cuncta ad id pertinentia conficere debebit. Etenim concordia nostra cum Deo consentiẽs, nunquàm non Dei spiritu & sapientia ac intelligentia scientiaq; repletur: atq; hoc ipso stabilis permanet, exitq; cum virtute siue virtuosè triplici modo, quẽ-admodùm tres tabernaculi parietes nos docent, itidèmq; in vnione & quiete æternum habet ingressum in Deum: id quod luculenter Beseleelis vocabulum nobis designat, vtpotè q vmbra Dei, vel diuinum vmbraculũ Latinè exprimitur. Vmbra qdem Dei, concors est nostri motio iuxta omnem rationem, qua se intra nos Deus ipse mouet. Vmbraculum verò diuinum, vnio ea est, quam nos possidemus vnà cũ Deo, in qua quiescere ac commorari libitum ac statutũ est Deo. Vbi igitur hũc in modum vniri ac conspirarę siue concordare cum Deo statuimus, iam liberam Dei in nos actionem siue operationẽ, nostrã efficimus, & hi vectes nostri sunt. Qua em hora nosipsos & actiões nostras liberè Deo dédimus ac donamus, eadem ipsa vicissim nobis & seipsum, & liberas in nos operationes suas largitur Deus: quę nimirùm mutua donatio vel largitio, cõcordes nos facit, cùm altera alterius causa sit. Non tamen id ita accipi velim, quasi nos Deũ largitione nostra cogere possimus. Neq; enim eo quòd illi nosipsos damus, ipse necessariò se nobis vicissim largitur: sed largitio illius omni æternitate nostram præcedit, & ex liberrima bonitate proficiscitur. Semper ille nostram expectat ac sustinet dationem: cumq; nos liberè dare volumus, illius vicissim largitionem liberè susci-pere possumus. Est igit vtraq; datio seu largitio, tum illius, tum nostra, libera ac volũtaria: sed illius tñ potior ac principalis est: nec quicq oñinò boni absq; libera illius ope efficere valem⁹. At rursus tñ ille nos sanctos efficere nõ potest, nisi & nos liberè adhibeamus id quod nostrũ est. Atq; ea de causa voluit Dñs, vt vectes extrinsec⁹ in tabulis p circulos aureos, imitterẽt, id est, vt illi⁹ freti virtute ac libera erga ipsum fiducia, cũcta nostra opa & inchoare & pficere meminerim⁹. Ipso nãq; Apostolo teste, cũ Deo ac libera illi⁹ in nos opatiõe possum⁹ oia. Vndè etiã suũ nobis spm, itẽq; sapiẽtiã, intelligẽtiã & sciẽtiã liberè largit, quo viuiscamus, actusq; vitales liberè efficere ac opari possimus. Et ipsa quidem Dei in nos inspiratio, vectis arrectarius est, in cuiusq; parietis medio stans rectus, eo quòd ipsa hæc inspiratio in Deum nos erigat, viuificetq;: eamq; nos planè in medio partis cuiuslibet concordiæ

Beseleel my sticè quid.

Beseleel qd sonet.

Quid Deus pro nobis si bi donatis, donet.

Phil. 4.

no-

noſtrę ſuſcipimus, gratię plenitudinem ſemp ſecùm in nos aduehẽtem. Eoipſo autem quò Dei ſuſcipimus inſpirationem, noſtrum illi viciſſim ſpiritũ damus: qui nimirùm actus conſciẽtiam noſtram repurgat à vitijs, ab omniq; nos imagine & ſimulacris expedit ac liberat: & hæ baſes noſtræ argenteæ ſunt, in quibus omnes tabulas, id eſt, cuncta libera virtutum ꝓpoſita noſtra collocamus ac fundamus. Mutua verò hæc Dei ac noſtra adſpiratio, cum Deo nos in vnitate obfirmat ſtabilitq;: & in hac opatione ſpiritus noſter iugiter renouatur & fit viuacior, quandoquidem fundum hoc vitale eſt totius concordię noſtrę. Idemq; concors ac viuidum fundum ſemper ęternò ac ſtabilè ꝓſeuerat in vnione & actione, vbi conſciẽtia ſordes non contrahit, & cor ſiue memoria expers imaginum pmanet: in qua demum puritate omnes noſtras ſtatuimus tabulas, quæ ſunt cuncta noſtra virtutum colẽdarum propoſita libera: & Deus ipſe in eadem cunctas ſuas liberas in nos opationes fundare conſtituit. Vndè etiam tres iſti vectes arrectarij ſub prima baſi argẽtea tabularum illarum omnium, in quibus præcepta, cõſilia, fidémve inchoamus, defixi ac cõſtabiliti erant: quod eſt in cuiuſlibet concordiæ medio, vbi præcepta cum conſilijs per liberam Dei in nos operationem copulantur ac vniuntur: ſicq; cõſcientia pura, prima cuiuſuis tabulæ baſis eſt, quòd in ipſa bona omnia initium accipiant, & ſit patula Dei habitatio. Sciendum porrò eſt, præcipuas tres tabulas, quæ nos in fide aut Dei conſilijs ſubrigunt, extrinſecùs in priori ora ſua quinq; habuiſſe annulos aureos, in quibus vectis arrectarius ſtabat. Etem eo ipſo quòd internus homo noſter modis omnibus benè cõſentit & cõcordat cũ Deo, nos animo liberi ſumus, nec hæremus vſpiàm: & in vniuſcuiuſlibet cõcordiæ medio Deus ipſe cum gratiæ ſuæ plenitudine adſpirat ſeu inſpirat & commorat: quę nimirùm illius adſpiratio vel inſpiratio noſter eſt vectis arrectarius, ſtãs rectus ab imo ad ſummũ vſque: Hinc verò tum ratio ipſa, tũ omnis ſenſus noſter interior, qui quintuplex eſt, exhilaratur: quoniam quidem ſenſus iſti interni ſurſùm verſus ad Deum ſeſe aperiunt & expandunt, amanterq; liberam Dei in nos actionem, velut certam ac viuam cauſam, æternamq; cõſeruationem ac firmamentum ſpiritalis vitæ noſtræ ambiunt & complectunt: atq; hinc ijdem interiores ſenſus noſtri perpetuò erga Deum patuli pmanent, & nunquàm nõ diuinis inſpirationibus amanter ſeſe inclinant: & adiungũt: qua re nos viui permanemus in Deo, & ſpiritus Dei in nobis. Et id quinq; aurei ſignificant annuli, qui ſemp vectem arrectarium in cuiuſlibet parietis medio ſtãtem continebant. Cæterùm, quod iam antè diximus, per vectes arrectarios vtriuſq; lateris, vtraq; ex parte in medio vectes duo tranſuerſarij rectà ferebant, ita vt alter alterũ aptè cõſequeret, idq; à primo tabernaculi aditu, ad extremũ vſq; angulum. Partis autem Aquilonaris vectis arrectarius, vnum duntaxat tranſuerſarium vectem vtraq; ex parte in parietis medio habebat, ad vtrũq; poſtremũ tabernaculi angulũ pertingentem: illiq; alij vectes trãſuerſarij, qui erant in lateribus, copulabant. Vndè id nos inſtituimur, ex libera Dei inſpiratiõe vel adſpiratione, quæ totius vitæ noſtræ ſpiritalis fons eſt, vna ex parte promanare in nos intelligentiam & ſcientiam, id eſt, in exitu, vbi ad DEI præcepta & virtutes nos vertimus & accommodamus. Intelligentiam autem ex DEO manãtem, internam dicimus Dei reuelationem ac manifeſtationem, interiora noſtra patula ſiue aperta retinẽtem, & intellectũ noſtrum vltra imagines omnes, omnemq; occupationem & inquietudinem in nudam quandam tranquillitatem ſeu internum ſilentium ſubuehentem. In qua quidem tranquillitate ſiue ſilentio intellectus noſter diuinam attingit inſpirationem, quæ eſt arcanum quoddam & occultum ſuſurrium ad aures noſtras interiores, audire nos faciens, id eſt, intelligere intùs ac percipere: quod ipſum habiles ac idoneos nos efficit ad omnem, quam DEI ſpiritus nos docet, auſcultandam & ſuſcipiendam veritatem. Et hoc pacto intellectus noſter iugiter erit ſubleuatus ad inſpirationes Dei. Per hunc verò intellectum ſubleuatum, ratio noſtra ex inſpirationibus Dei diuinã ſuſcipit ſcientiam, eandem ipſam rationem omninò illuſtrantẽ, nosq; intùs videre facientem, & omnem veritatem diſtinctè nos docentem: efficientem quoque, vt perſpectum ac exploratum habeamus, qua ratione foris ac intùs viuendo, veritati morem gerere, ac obſequi debeamus: qꝙque demum totos nos veritati dẽdere ac viuere oporteat, ſi eſſe liberi, Deumq; & noſipſos citra impedimentum poſſidere velimus. Prætereà vbi itidèm cum exercitationibus diuinis, fide, ſpe & charitate ad Deum

Tabulæ.

Cõſciẽtia q̃ qd baſis ſit.

Quinq; aurei annuli.

Intelligẽtia ex Deo manans, quæ.

Inſpiratio diuina qd.

nos conuertimns,ex inſpirationibus illius intelligẽtiam & ſcientiam adipiſcimur, quo intùs videre & audire poſſimus,quid credere,quid ſperare,quid amore proſequi debeamus: vel quid ab amore ꝑſtitum nobis ſit,& quid nos viciſſim amori debeamus. Atq; vbi nos eiuſcemodi viſum & auditum ex dei ſpiritu vel adſpiratione intùs conſequimur,illuſtrati ac viuidi,& veritati diuinis q̃; inſtitutionibus foris & intùs obſequẽtes ac morigeri permanemus. Et hi ſunt vectes tranſuerſarij vtroq; in latere,itemq̃; in tergo tabernaculi, ex interioribus foràs ad virtutũ actus prodeuntes,quibus docemur,ſtatuere nos ac erigere iuxta ꝑcepta Dei. At porrò in altera liberæ concordiæ noſtrę parte,vbi ꝑ diuina cõſilia intrò nos recipimus,& vnimus cum Deo,ſiue vbi libero animo per fidem,ſpem & charitatem ſubrigimus ac ſuſtollimus nos in Deum,ibi nimirùm ex dei inſpirationibus ſapientiam diuinã intra nos adipiſcimur ac ſuſcipimus. quæ quidem ſapientia ſimplex eſt,& introrſum trahens: ſimulq̃; appetitioni guſtum quendam ꝑbet ſpiritalem,qui nobis in nauſeã vertit,nosq̃; deſpicere ac aſpnari facit,quicquid caducum eſt & temporarium. Etenim ſapientia hæc, vitæ æternæ fructus quidã eſt:ꝑ eamq̃; ſitibundus vel deſiderabundus introitus vel aſcẽſus noſter in Deum ꝑpetuò ꝑſeuerat. In lateribus nanq; tabernaculi æternũ quendam ſentimus introitum:at in parte Occidentali ꝑpetuum expimur aſcenſum. Quartus enim & quintus vectes partis Occidẽtalis in tabularũ ſuperioribus iacẽt, ſempq̃; ſurſùm nos trahũt in Deũ fide,ſpe & charitate. Atquì laterũ vectes intrò nos ducũt:ideoq̃; ſapientiã in nos manantẽ, ſame quadã & appetenti guſtu nunq̃ nõ ſequi debebimus. Cùm em̃ ita eã ſeqmur,eiq̃; morẽ gerim⁹,vtroq; ex latere in introitu noſtro tam profundè ꝑ nos eaipſa ꝑmánat,vt per eam in internũ quoddã ac ſpiritale ſentire vel expimẽtum demergamur:idẽq̃; ſentire vel expimentũ in vnionis vel vnitatis profunditatẽ nos ducit,& in pace ęterna nos firmat ſtabilitq̃;. Eadẽ quoq; ſapiẽtia in parte Occidẽtali in aſſcenſu noſtro vſq;adeò in ſublime nos erigit, vt ſame ac guſtu noſipſos excedamus, attingamusq̃; celſitudinem ac ſublimitatẽ, vbi tum idẽ repimus ſentire,cuncta noſtra interiora complectens ſiue ambiens ac penetrãs: ficq̃; vnà & ſpirit⁹ & natura noſtra ſubleuantur ac ſubriguntur: & in hac ſubleuatione inattingibilem quandam expimur libertatem,cuius nos neq; fundum, neq; celſitudinem vnquã attingere queamus. Quę nimirũ inattingibilis libertas,poſtremus vectis eſt,ſupnè vtrunq; latus,& tabernaculi aditum ſiue introitum ambiens & amplectens: quem tamen ipſum Dñs fieri non mãdauit,quoniam quidem exercitatione fit in nobis,quando libero animo per guſtum internum diuinumq̃; ſentire vel expimentum,continenter ad eam ſcandimus altitudinem ac ſublimitatem,vbi vires noſtræ ſupiores guſtu & expimento ſeu ſenſiõe vnitatem poſſidẽt. Ibi planè expeditum hunc ſempiternæ DEI libertatis complexum vel ambitum reperimus, cuncta noſtra libera propoſita & virtutes noſtras omnes excipientem:in quo etiam cũctos ſenſus noſtros internos in diuinam quãdam ſenſionem vel experimentum ſuſtollimus,inibiq̃; ſtatuimus,firmamus ac ſtabilimus. Itaque ſenſio hæc vel expimentum vnit nos,& guſtus trahit nos:ſed inattingibilis libertas Dei,confirmat ac ſtabilit nos. Et iſti tres vectes eiuſdem ſunt præſtantię & altitudinis. Cùm autẽ ex diuinæ ſapientiæ influxu guſtamus & ſentimus, ſimul quoq; quartum ꝙntumq̃; vectes in introitu & aſſcenſu habemus: atq; hocipſo poſtremũ adipiſcimur vectẽ ſiue clauſtrum,quod eſt immobilis libertas Dei. Atque hi tres vectes in vnitate ac vera concordia iuxta oñia dei cõſilia ſtantes,firmos ac ſtabiles nos retinent.

Vectes trãſuerſarij.

Vectes qui quò nos trahant aut ducant.

Vectis poſtrem⁹ à dño fieri nõ iuſſus,quid notet.

Vectis poſtremus qd.

In hiſtoria Scholaſtica,Vectium quibus tabernaculi parietes continebantur,alia deſcriptio habetur,& eſt eiuſcemodi: Erat,inquit,iuxta ſummitatem parietis ſupremam[cubito vno diſtans à tecto] vnus ordo vectium extenſus in lõgum per totum parietem,[nõ tamen in ipſo introitu]& iuxta ſummitatem inferiorẽ alius ordo in eundem modũ, & in media planitie tres ordines:[ita vt ſinguli ordines ab alijs duob⁹ cubitis diſtarẽt]vt quod dictum eſt,quinque vectes fuiſſe in vno latere,potiùs ad numerum ordinum,quàm vectium,referatur.[Erant igitur in quolibet pariete à ſummo ad imum vſque non niſi vectes quinque tranſuerſarij, quibus tabernaculum retinebatur.] Erant autem in vnaquaque tabula quinque annuli,& in quolibet duorum parietum, vectes triginta.[Omnes em̃ vectes ex quinq; cubitorum partibus connexi & coniuncti erant,ficq̃; fiebant partes LXX, in quolibet latere triginta,& in occidẽtali pariete decem.] Et in quolibet duorum parietũ vectes triginta:quia quinq; ordinum quilibet ſex vectes habebat:in latere occidentali decem vectes,bini per ſingulos ordines. Igitur iuxta

Iam

hunc

hunc sensum deinceps de vecte illo dicturi sumus, qui Domini iniussu factus est.

Tabulę nr̃æ quî deaurãdæ.

Iam porrò cunctæ tabulæ nostræ intrinsec⁹ & extrinsecùs inaurandæ nobis sunt: quod ita fiet, si cũcta nostra proposita libera in Dei ac proximi charitate statuemus ac subrigemus. Deinde etiam circuli duo aurei in qualibet tabula fundendi sunt in medio ac parte superiori, per quos oẽs inducemus vectes nostros trãsuersarios. Quibus annulis aureis hoc nos edocemur, in quolibet libero proposito essentiali amore nostro oẽm Dei in nos operationẽ amplecti seu ambire nos debere, id est, vt amor noster tam simplex sit, adeoq; sese demittat ac demergat̃ in Deum, & Deus in ipsum, vt in vnoquolibet libero proposito per cunctas actiones nostras, omnemq; in nos operationem Dei & cuncta Dei dona penetrare ac pertransire queat. Siquidem Deus suo in amore tam expeditus ac liber est, adeoq; cum amore in nos illabit̃ ac sese demergit, vt p cunctas & suas & nostras actiones penetret ac transeat, & commoret̃ ac habitet essentialiter in nobis. Vbi si nos quoq; in illo habitare velimus, eadem ratiõe ei respõdeamus oportet. Hæc verò mutua per amorem immersio siue demersio alterius in alterum, æternam efficit inhabitationem: & hi sunt patentes aurei nostri circuli, quibus nimirùm & DEI & nostras actiones, cunctaq; Dei dona amplectimur & ambimus: dandaq; nobis opera est, vt in quolibet libero virtutis proposito inhabitationem nostram penetrabili vel penetranti amore nostro inuisamus. Ita nanq; & suam DEVS visitat: & hoc pacto cunctos nostros fundemus circulos. Enimuerò in vnoquouis libero proposito tam nos viuidos esse decet, vt sentire queam⁹ in nobis amantissimũ cor, cõflagrãs atq; colliquescẽs, & à nobisipsis deficiẽs in Deo ac laude Dei: & hoc ipso aureum fundimus annulum in DEO, qui idem annulus radicitùs infixus erit patẽti cordi nostro, id est, naturæ nostræ corporeæ. Efficit autem hic circulus, vt semper simus sitibundi, alacres ac celeres, & prompti atq; parati ad virtutes omnes, & nunquã non sensibiliter propensi in Deum: quibus rebus humanitati Seruatoris nostri, iuxta illius naturam corporalem, assimiles efficimur & vnimur. Præterea verò etiam spiritum nostrũ sentiemus amãdo exultare in Deo, & deficere in amore ac beatitudine: & hac re alium fundimus circulum aureũ in Deo, q radicitùs fixus erit in spiritu nostro. Annulos autem istos plures efficiemus intrinsecùs ac forinsecùs & sursùm in Deo: semperq; patulos eos seruabimus erga Dei actionem. Essentialis nanq; charitas nostra, tam capax ac lata erit, vt Dei in nos operationem & cuncta nostra exercitia ambiat & complectatur: quod idem aptè satis circuli illi aurei significant, qui in tabularum medio ac parte superiori infixi erant, & vectes cunctos ambiebant.

Aureis annulis qd docemur.

Circuli aurei qui.

Quàm capax debeat esse charitas.

¶ Quid significet, vectes tabularum aureis laminis fuisse obductos.

CAPVT XVIII.

AIT indè Dominus, vt vectes isti aureis laminis obducerentur: cuius est iste sensus seu ratio interior, viuidum quendam & actuosum amorem, inter Deum & nos semper medium intercedere debere, qui liberas Dei in nos operatiões, & liberam nostri applicationem & accommodationem vniformiter transformet, obducat & operiat. Et hic amor ociosus esse non potest. Colit̃ enim & exercetur inter viuum Deum, ac viuentem spiritum nostrum: atque eamobrem quantum in nobis actuosi experimur amoris, tantum quoq; in gratia viuimus: itemq; quãtùm sentimus essentialis in nobis amoris charitatem nostram, actuosam ambientis & complexantis, tantum & nobisipsis excidimus & in amorem demergimur, tantumq; felices ac beati sumus. Atqui charitas actuosa inter Deum & nosipsos tum actus nostros, tum Dei quoq; intra nos actiones obducet ac trãsformabit. Et hæ sunt laminæ nostrę aureæ, qbus cũctos vectes nostros obducem⁹. Amorem autem hũc actuosum charitatem dicimus, spiritum nostrum in gratia viuere & increscere facientem. Hoc vnicum charitatis vinculum amorem nobis confert, exigitq; ac reposcit nostrum amorem, & ipsum amor siue charitas est: quandoquidem amantem illam inter Deum & nos adspirationem, quæ nõ potest vnquàm nõ operari, efficit. Ista nanq; mutua adspiratio, vita nostra spiritalis est quæ eadem charitas nostra est, & hic Dei ac nostri amoris quædam cõiunctio & vnitio est. Istæ videlicet laminæ nostræ aureæ sunt, quibus cuncta

Laminæ aureæ.

Dei dona & omnes actus nostri transformantur & obducunt. Nullum enim supernaturale donum Deus frustrà largitur. Vndè necesse est, vt illius gratiæ semper respondeamus ac vicem reddamus: necesse est cunctos illi demus actus & opera nostra nostro obducta amore, si cuncta illius susc ipere & consequi dona velimus eius charitate obtecta & obducta. Hic amor geminus ita cultus & exercitatus charitas est, in quo spiritalis vita nostra consistit. Vt enim in natura siue corpore inter geminum quendam corporeum motum vitam ducimus,

Motuũ duo rũ mystico-rum prim⁹.

ita & in gratia inter duas motiones spirituales vita nobis agenda est. Primus quidem motus, ex quo mortales omnes in corpore siue natura vitam trahunt, Dei virtute agit ac operatur: & hic est cæli influentia siue motus, qui est communiter à Deo cunctis præstitus creaturis sub sole viuentibus atq; crescentibus ad extremum vsque diem. Cum hoc motu corporea nostra natura consentiat & cõcordet oportet, si vita incolumi esse debeat. Agit enim hic motus cæli in singulas quasq; creaturas, ita vt quæq; capax est. Hac de re ex influentia siue motu cæli interiora nostra viuunt, si tamen ita simus constituti, vt eum capere possimus.

Pulmonis descriptio.

Etenim pulmo vitalis, quem in nostro corpore gerimus, mobilis est & spongiosus ac leuis, agitq; semper ac mouet sese, & cæli motui respõdet. Attollit etiam & aperit sese instar follis, & influit in eum spiritus siue aër: rursusq; cõtrahitur & effluit spiritus: vndè porrò sanguinis riuuli per venas omnes dimanant, ac vitalem spiritum cũctis membris aduehunt ac impertiunt. Et hoc pacto sensituam obtinemus vitam, & visum quidem & auditum foris, & gustum ac tactum intùs agentem. Atq; ita vitalis pulmo noster cõtinenter agat, & cæli motioni respondeat oportet, si nobis vita debeat salua permanere. Actu verò suo, id est, motione sua, horis omnibus spiritum in nos attrahit dormientes ac vigilantes, siue id compertum siue incompertum ipsi habeamus: moxq; rursum intrò receptum reddit spiritum:

Odoratus nr cui vecti cõferendus.

atq; hoc ipso cor nostrum vitam seruat, refrigerat ac reficitur seu recreat. Spiritum autem siue aera, quo nostra cõsistit vita, medio sensu, id est, odoratu arripimus & haurim⁹. Siquidem odoratum nostrũ cum interno pulmonis motu, vecti illi tabernaculi arrectario comparamus, qui in parietis cuiusq; medio stetit, quo nos mutuam inter Deum & nos adspirationem accipimus, eo quòd hic quidem vitę nostrę naturalis adspiratio seu inspiratio sit, illic verò vitæ nostræ spiritalis. Et vt in corpore siue natura corporea inter cæli ac vitalis pulmonis nostri aerem attrahentis motum, vitam agimus: sic & in gratia inter diuinę gratiæ & liberi arbitrij nostri cum DEO consentientis & concordantis, & ipsa cõcordia DEI spiritũ in nos attrahentis motione viuimus. Vbi igitur in corpore rectè valemus, & aer gratus ac suauis est, eumq; nos intrò attrahimus, cor nostrum reficitur, cõfirmatur, impletur, forasq; velut trahitur ad ipsam aeris suauitatem: ex quo deindè salus augescit & incolumitas, natura hilarescit, sensus subtiliores, acutiores, pspicaciores, lucidiores redduntur: cũq; spiritum denuò reddimus ac emittimus, iutùs inanes reddimur, appetimusq; nouum ac recentem recipere spiritum: siquidem ex aeris vel spiritûs renouatione naturalis nostra subsistit vita. Quæ quidẽ etiã eodẽ modo in anima spiritaliter aguntur. Quotiescũq; enim spiritum nostrum amanter in Deum emittimus, illiusque vicissim spiritum in nos haurimus ac recipimus, iam sani & incolumes sumus, illiusque spiritu viuaciores, robustiores, saniores efficimur, quàm antè eramus. Etenim spiritus eius, cælestis quidã ac planè suauis aer est, spiritum nostrum in suam ipsius attrahens ac rapiens suauitatem: tum verò spiritus noster inanis fit ac dilatatur, & quoddam in eo desiderium & appetitus accenditur, quo nos rursum Dei spiritum noua cum gratia in nos adducimus attrahimusq;. Hac ipsa autem attractione cælestem quendam olfactu percipimus odorem, omne peccati virus depellẽtem, animas sanitati restituentem, mortuis vitam reddentẽ, & eos qui viuũt, in vita conseruantem. Quem qui odorem vel suffitum non persentiunt, mortui quidem illi sunt, fœtentq; ac pútent coram Deo. Qua de re danda nobis opera est, dilectissimi, vt omni hora in gratia nos instauremus ac renouemus, & intùs cælestem sequamur odorem, omne sui simile ad se attrahẽtem:

Odor quis qui nobis se quendus.

eidemq; tractui amanter dabimus spiritũ nostrum, internum auditum, visum, gustum & tactum nostrum, & cuncta hæc ille suo spiritu suisq; donis renouabit: in quo nimirùm, vt est antè dictum, spiritalis nostra consistit vita. Atqui vt vberiùs instituamur, semper nobis naturalis vitæ nostræ fragilitas attendenda est. Si quod enim eiuscemodi mediũ sese inter nos

&

& aerem interponeret, vt recẽtem ſubindè ſpiritum ſingulis quibuſque horis captare ac intrò recipere non liceret, haud dubiè prẽfocati expiraremus. Semp enim abſq; grandi aliquo temporis interuallo nouus hauriendus nobis ſpiritus eſt: vndè nullo vnquàm tempore cæli motus intermittitur: ſed ꝑpetuo ſuo curſu ac motu cælum naturalem noſtrã tuetur & conſeruat vitam, agitq; ex virtute Dei, nullum vnquàm defectum patiente. At verò elemẽta, ex quibus conſtamus & compoſiti ſumus, inter ſe contraria ſunt: quo fit, vt alia ab alijs ſæpenumerò premãtur, atq; indè nos aut calore nimio aut frigore, humore vel ſiccitate immodica laboremus: ex qbus natura noſtra ęgrè afficitur, motus illius fit inordinatus, & ita nos ægrotare neceſſe eſt. Quòd ſi morbus vſqueadeò naturæ prẽualeat ac dominetur, vt motus naturalis intra nos ſua deſtituatur actione, nec cæli motioni reſpondeat, eodem momento ſenſus cuncti nos deficiunt, itemq; vita noſtra naturalis. Iam verò eadem iſta, quæ de corpo- Corporali vitæ quõ ſpiritalis conferenda.
ris vita commemorauimus, cuncta itidèm in ſpiritali vita noſtra repiuntur. Vbi enim ſpiritus noſter cum amore aliquam creatæ rei in ſe trahit imaginem, ita vt ea intùs depingamur, Deiq; amori intra nos ea præponderet, iam planè medium ſuſcipimus: cuius cauſa Dei inſpirationem ſeu adſpirationem recipere nõ valemus, ſicq; in peccatis nos emori neceſſe eſt. At tamen diuinæ gratiæ cæleſtis motio nunquàm quieſcit: ſed cùm nos cum eadem Dei gratia non benè concordes ſumus, nimiùm incaleſcimus, id eſt, ad amorem terrenum plùs ſatis propenſi, in diuino amore nimiùm frigidi, in corporis ſectãdis vtendisq; commodis immoderatiùs humidi, ac plùs æquo ſicci, id eſt, deſides ac tepidi nimis in ſubleuata noſtri ad Deũ applicatione: & ita diuinæ motioni noſtris actibus non benè reſpõdemus: atq; eam ob rem ægrè affecti & malè conſtituti ſumus, nec poſſumus nõ aduerſa laborare valetudine ac morbo corripi. Iam ſi hic morbus liberam noſtram cum Deo conſenſionem & concordiam prorſus eluctetur ac ſuperet, tum omnis ſpiritalis motus noſter planè perturbat: eodemq; ipſo momento in peccatis morimur. Erigendum igitur nobis eſt ſpiritale tabernaculum noſtrum, virtutibusq; exornandum, quemadmodùm ſuprà id explicatum nobis eſt. Quò ſpectat etiam hoc, quod Dominus Moſi ait: Et eriges tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.

¶De cortina ſiue velo, & columnis poſitis in tabernaculo ante Sancta Sanctorum. Cap. XIX.

TEXTVS Exo. 26.

Dixit prætereà Dominus ad Moyſen: Facies & uelum de hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, et byſſo retorta, opere plumario et pulchra uarietate cõtextum: quod appendes [intùs in tabernaculo] *ante quatuor columnas de lignis ſethim: quæ quidem ipſæ deauratæ erunt, & habebũt capita aurea, ſed baſes argenteas. Inferetur autem uelum per circulos, intra quod pones arcam teſtimonij, quo & ſanctuarium, & ſanctuarij ſanctuaria diuidentur.* [quod pindè accipiendum eſt, vt nos hodiè templum à choro diſtinguimus.

Primò hic iuxta literã, quæ huc ptinent, cõſideremus. Pauimentũ quidẽ tabernaculi, vt ſuprà diximus, triginta habebat cubitos in lõgitudine, & decem in latitudine: idemq; in duas partes diſtinguebatur. Etenim quatuor iſtæ columnę & velũ, quorũ hîc meminit Dñs, ita conſtituebantur & collocabant, vt decem pauimenti cubiti in parte Occidentali, & viginti in Orientali remanerent: ſicq; pars ea quæ vergebat ad Occidentem, quoquouerſum planè quadrata erat. Siquidem denos cubitos lõgã, denos lata, ac totidem alta erat. Et hęc ipſa pars adytum vel ſanctuarium ſanctuarij, vel ſancta ſanctorum dicebatur: reliqua verò portio ſimpliciter ſanctum vel ſancta appellabat. In priorem nanq; partem ingredi nemini conceſſum erat, præterquàm ſummo ſacerdoti: at in aliam partem communiter ſacerdotes oẽs ingrediebant. Velum autem, quod inter vtraſq; partes pendebat, etiam ipſum quadratum erat, decem habens cubitos tam in longũ quàm in latum, ita vt omni ex parte prohiberet ab adſpectu partis interioris. Neque enim lumen vllum in hac parte erat, niſi quantũ poſſet ex anteriori à cortinę lateribus, vel per ipſam quoque cortinam penetrare. De arca verò teſti- Sancta ſanctorum qd.

monij, quæ in hac intima parte collocata fuit, itemq; de alijs rebus quæ in parte priori fuêre, pòst, DEO volente, dicemus. Iam agè columnas & cortinam, quibus tabernaculum distinguebatur, spiritaliter cõsideremus. Itaq; animus aduertatur: Quatuor hîc habemus bases argenteas, in quibus collocatę ac fundatæ sunt totidem columnæ ex lignis sethim, eædemq; inauratæ, & in eis capita quatuor omninò aurea: in quibus quatuor erant circuli aurei, ad quos velum siue cortina quatuor anſis hyacinthinis appensa fuit, eademq; quadruplici ex colore cõfecta, videlicet hyacintho, purpura, cocco bis tincto, & byſſo retorta: ac partibus deniq; quatuor constitit, id est, partes singulæ ex singulis coloribus. Quæ quid nobis significent, iam explicandum est. Superiùs quidem dictum est, semper intra nos commorari ac permanere Deum, si tamen munda simus conscientia & corde à formis & imaginibus absoluto siue indepicto præditi: id quod bases illæ argẽteę nos instituunt, quæ singulis erant tabulis suppositæ. Hic iam porrò docemur, Deum intra nos quatuor cum proprietatibus cõmorari. Habitat eñ in nobis DEVS cum propria claritate sua, cum propria opulẽtia sua, cum vnione & cum essentia sua. Cumq; nos in spiritûs nostri simplicem essentiam siue simplicitatem intrò receperimus, quatuor has in Deo proprietates & reperiemus & possidebimus. Vndè tum spiritus noster ratione quadruplici formis absolutus siue indepictus efficietur: quam spiritûs nostri ab imaginibus denudationem quatuor istæ columnę designãt argenteæ, sub quatuor itidèm hisce columnis collocatæ. Quod vt se habeat, diligenter aduerti velim. Primò quidem eodem ipso momento, quo nos totos amanter intrò recipimus in nudam spiritûs nostri simplicitatem, ibidèm immensæ obuiàm venimus claritati diuinæ, in eaq; intellectus noster ita fit consideratione expers, atqueadeò cunctis exuit̃ ac nudatur simulacris & imaginibus, ac si nihil vnquàm vel visu vel auditu perceperimus. Ista verò spiritûs nostri ab imaginibus denudatio diuina perfusa claritate, prima nostra basis argentea est in fundo intelligentiæ nostræ. Secundò commorat̃, vt diximus, Deus in spiritûs nostri simplicitate, immensa cum opulentia sua: atq; ita in eadem ipsa amanti nostrî introuersione, vbi diuinæ occurrimus claritudini, has diuitias & hanc opulentiam sentimus & experimur: in qua nimirùm spiritus noster adeò oñis interim volũtatis & appetitionis fit expers, quasi nihil sit neq; in cælo, neq; in terra, quo nos egeamus, eo quòd illi hîc opulentię coniuncti ac vniti sumus, quæ Deus ipse est. Et hæc nostræ introuersæ voluntatis expedita nuditas, diuina perfusa opulentia, altera nostra basis argentea est in fundo nostræ voluntatis seu vis amatiuæ. Tertiò deindè eodem temporis puncto, quo nos in diuinam claritatem ac opulentiam intrò recipimus, tertiam inibi proprietatem sentimus, id est, vnionem, qua se spiritui nostro coniunxit Deus. Per quam vnionem id nos habemus, vt affectu prorsus liberi, & nihil penitùs viscosi simus, ita vt nec ipsi cuiquam placere appetamus, nec quisquam nobis placere queat, q nos possit aut velit à Deo & virtutibus abducere vel abstrahere. Non enim potest hac in vnione creatura vlla latére vel delitescere, neq; libére, neq; commorari: atq; ea de causa semper soli cũ Deo, & omnibus in rebus affectu penitùs liberi & expediti, ac prorsus nihil viscosi permanemus: Hoc ipsum autem, putà quòd in ipsa cũ Deo vnione nusquã affectu hęremus, sed liberi ac minimè viscosi sumus, tertia nostra basis argentea est. Quartò demùm habitat Deus cum essentia sua in simplicitate spiritûs nostri. Quapropter cùm per Dei claritudinem & opulentiam, vnionemq; cũ DEO nosipsos deserimus, cunctaq; vincimus ac superamus, omnemq; ptransimus & excedimus multiplicitatem ac distinctionem, iam tum in simplicem nostrę essentię ptingimus nuditatem, atq; inibi diuinæ essentiæ immensam sapientiam & inexhaustam ac infinitam sentimus profunditatem: quæ quidem simplici visioni nostræ ceu vasta quædã ac deserta solitudo proposita est, in quam nulla vnquã neq; corporea, neq; spiritalis imago ptingere potest. ET huiusipsius vastę ac desertę solitudinis contemplatio & possessio in nuditate essentiæ nostræ, quarta nostra basis argẽtea est. Istæ videlicet quatuor bases argenteæ, expeditum, à formis & imaginibus absolutum ac indepictum in nobis fundum efficiunt, in quo perenniter mansurus ac habitaturus est Deus perindè vt in seipso: in ijsdemq; basibus, quatuor collocabim⁹ columnas inauratas ex ligno sethim. Prima columna in prima collocanda basi, noster est intrò versus ac nudus intellectus, quo liberè & expeditè citra impedimentũ ppetuò sursùm tẽdemus, simpliciter semper

Proprietates dei quot & quæ.

quatuor columnæ argẽteæ quid.

I.

II.

III.

IIII.

Colũna prima quid.

per inſpiciendo diuinã claritatẽ, id eſt, ęternę manifeſtationem ſiue reuelationem veritatis, in nobis iugiter lucentis ac cõmorantis, & in qua per ſpiritûs noſtri nuditatẽ ſiue ab imaginibus denudationẽ fundati ſumus. Altera columna in altera baſi, noſter eſt introrſùm verſus, expeditus ac nudus amor, quo nos iugiter ſurſùm ſcãdemus, & quidem ſimpliciter in incomphenſibilem Sanctiſpiritûs bonitatẽ, qui opes ac diuitias ſuas, quæ ipſemet eſt, in ſpiritûs noſtri ſimplicitatẽ, ac expeditam liberæ voluntatis noſtræ profundit ſubleuationem. II.

Tertia columna baſi tertię imponenda, ſpiritûs noſtri vnitas eſt, quæ viuido quodam ac perpetuo vtetur aſſcenſu ad digniſſimam vſq; vnitatem DEI, ſine intermiſſione dantem & recipientem, nec vllum feruenti amore præditum in ſeipſo durare ſinentem. III.

Quarta columna in baſi quarta conſtituenda, occultus quidam & eſſentialis aſſcenſus eſt cũ eſſentia noſtra in diuinam eſſentiam, & cũ natura noſtra in ſublimem ac celſiſſimam Dei naturam. Etenim iure meritoq; quælibet natura rationalis ſuũ debet inquirere ac inueſtigare principium & originem. Et hæc diuinæ naturæ abyſſus inuocat abyſſum, id eſt, omnes cũ Deo per amorem coniũcti & vniti, intrò vocant voce occultarũ viarum eius, quæ ſunt quatuor abyſſales Dei proprietates, quibus is abſque modo ſpiritûs noſtri illuſtrat ac ditat ſimplicitatem, ſemperq; in vnitate conſeruat ac poſſidet & ſtabilit firmatq; in propria eſſentia ſua. IIII.

Ita iam quatuor habemus columnas, ſimplicem nos docentes aſſcenſum in Deum per quatuor illius proprietates, quas paulò antè cõmemorauimus. Et hic aſſcenſus in quadam ſemper ſimplicitate manet ſupra rationem noſtram, colituրq; & exercetur cum libertate quadã in amore: id quod aptè ſatis columnæ ſignificãt, vtpotè ex ligno ſethim confectæ & inauratæ. Atqui capita earum aurea ſunt: quãdoquidem in aſſcenſus huius faſtigio nõ niſi eſſentialem ſentimus amorem, qui celſitudinis omnis faſtigium eſt. Sentimus autem amorem hũc, cùm & noſtrijpſorum & rerum omnium imaginibus exuimur ac nudamur, ſimpliciterq; cũ DEO ingredimur in puritatem vſq; ſpiritûs noſtri. Porrò ex capitibus hiſce aureis velum ex quatuor confectum coloribus pendet quatuor anſis hyacinthinis totidem inſertis circulis aureis, qui capitibus aureis infixi ſunt. Hoc igitur velum, quadruplici colore inſigne, virtutum nobis deſignat plenitudinem, idq; quadruplici ratione virtuoſa ſiue cum virtute coniuncta. Annuli autem vel circuli aurei procedentem ſiue emanãtem ſignificãt Dei gratiam, ex illa iugiter vnione profluentem, quam nos amore eſſentiali in DEO poſſidemus: ſuntq; hîc circuli propendentes quatuor numero, eo quòd & diuina gratia modo quadruplici, id eſt, quadriformi cum proprietate, in nos promanet. Vndè etiam vnaquæq; virtus quatuor habet modos, id quod cortina quatuor conſtans coloribus, nos inſtituit. Ex qualibet nanq; proprietate diuina ſupra rationem in nuda eſſentia ſpiritûs noſtri cũ Deo nos vniente, alia quædã nobis confert proprietas, in lumine rationali nos virtutibus exornans. Atq; indè colũnæ ſimplicis aſſcenſionis in Deũ erectæ ſtabant in adyto ſeu interiori tabernaculo intra velum ſiue cortinam ante aream Dei: at virtutum cortina in propatulo pẽdebat, ita vt conſpici poſſet à ſacerdotibus quibuſcunque tabernaculum ingredientibus. Diſtinguebat enim cortina hæc, ſancta à Sãctis ſanctorum vel ſanctuario ſanctuarij: ſed columnę intùs in ipſo hoc ſanctuario erant collocatę. Ita ergo & nos cuncta virtutum exercitia ratione quidem capere atq; intelligere valemus: ſed ſimplex in Deum aſſcenſio, cum Deo nos vniẽs atque coniungens, cùm ſit menſuræ ac modi expers, ſemp ratione ſupior eſt, nec poteſt intellectu apphendi. Neq; aliter eam noſſe licet, quàm nudo amore & ſimplici aſpectu in diuino lumine. Ex hoc porrò ſimplici in diuino lumine diuinaq; opulentia aſſcenſu, dona Dei cuncta promanant: in ijſdemq; donis Dei omnes noſtræ virtutes & bona opa pendent. Atque eam ob rem virtutum cortina in diuinæ gratiæ aureis pendebat circulis: & circuli aurei gratię Dei, in columnarum pendebant capitibus aureis, id eſt, in vnione illa, quam in amore eſſentiali in DEO poſſidemus, vbi per amorem vnum cum DEO ſumus. At verò inter aureos diuinæ gratię circulos & virtutum cortinam, mediæ intercedebant anſæ hyacinthinę, quæ cortinas circulis copulabant. Quæ quidem anſæ hyacinthinę rationalẽ noſtram cõſiderationem ſignificant, cùm

In capitibus hiſce quatuor columnarũ vectis iacebat ligneus decẽ cubitorũ longitudinis a latere in latus, qui columnas immobiles retineret.

Quid quatũor colũnis doceamur.

Velum quadruplicis coloris, quid.

Annuli ſiue circuli aurei.

Anſę hyacinthinę.

est illuminata diuinitùs: & hac ipsa consideratione rationali id nos adspectabimus, vti cuncta DEI dona ad id profluant, quo nos DEI similes reddant: aut introrsùm trahant, quo nos vniant DEO. Et in hac ipsa consideratione ansæ nostræ fortiter iunguntur supnè circulis aureis. Sed & nosipsos conspiciemus ac sentiemus p DEI gratiã promanantes quidẽ cum virtutibus cunctis, & introrsùm nos in vnitatem recipientes. Et in hac cõsideratione ansæ nostrę virtutum nostrarum oĩum velo siue cortinæ firmiter adiunctæ sunt, eademq; cortina in diuinæ gratiæ circulis aureis ęternò manet appẽsa: idq; ansis intermedijs, id est, intermedia illuminata rationę nostra, tũ nosipsos, tum amabilia DEI dona adspectãte. Atq; hocipso nos DEI similes sumus. Porrò similitudo hæc in ea pendet vnione, quam in amore essentiali possidemus in DEO, pindè vt circuli aurei vnà cum velo in aureis pendent capitibus columnarum. Iam enim antè nobis dictum est, DEVM æternò cõmorari in simplicitate spiritûs nostri quadruplici cum proprietate. Ex quibus duę priores, pprietates ex sua natura emanant: reliquæ introrsùm trahunt. Enimuerò ex natura Deus veritate & amore emanat, trahitq; introrsùm vnitate & essentia. Aeterna veritas generaẽ ex Patre, & amor æternus ex vtroq; promanat, id est, ex Patre & Filio: & hæ duæ sunt emanantes Dei proprietates. Itemq; diuinæ naturæ vnitas tres personas amoris nexu introrsùm trahit, diuinaq; essentia vnitatem in quadam tranquillitate fruitiuo quodam amplexu in amore essentiali complectit: quę sunt duę introrsùm trahentes Dei pprietates, atq; hoc pacto spiritûs nostri simplicitatem supra captum ac intellectũ rationis nostræ possidet Deus: & his nos vniti sumus simplici ea assensione, cuius suprà mentionem habui. Atquì animus nunc aduertaẽ, obsecro. Ex æterna illa veritate & claritudine, quæ Deus ipse est, ratio nobis siue intelligentia, & scientia & sapientia præstaẽ, itemq; vera in cunctis virtutibus discretio, eo quòd virtutes omnes hæc ipsa discretio doceat: sitq; & color primus & prima pars textilis cortinę nostrę, siquidem virtutũ oĩm decus est & ornamentum. Nec immeritò discretio ista hyacinthina dicit vel cærulei coloris: quandoquidem citra laborem ex diuina ad nos veritate, pmanat: ideoq; nec falli potest. Interìm tamen non ex natura, sed gratia eam percipimus. Siquidem omnes diuinæ gratiæ circuli in aureis pendent capitibus æternę charitatis Dei. Prętereà ex sempiterna eademq; amantissima Dei opulentia, id nobis præstaẽ & conferẽ, vt ex amore simus misericordes, benigni, clementes, ac largiflua seu, pmanante liberalitate præditi. Et hęc liberalitas nostrũ exornat & implet affectum & desiderium, pendetq; in bonitate ac opulentia Dei. Itaq; non potest vnquàm nõ largiri & ignoscere: nec tamen vllum vnquàm defectum patitur, quoniam in fundo suo, vbi in sanctiſpiritûs pendet opulentia, semper plena ac locuples perseverat: estq; hęc altera in cũctis virtutibus proprietas, quę nos virtutum omnium gaudia, ac diuitias gustare facit: eadẽq; ipsa liberalitas purpura nostra est, & proxima pars textilis cortinę nostræ: per eamq; virtutes omnes & cũcta bona opera nobis ęterna redduntur & offeruntur DEO. Sic iam duas habemus promanantes in virtutibus proprietates, qbus Deo similes esse conamur. Sed pter has, ex Dei vnitate æternum quendam siue perpetuũ in nos profi ciſci sentimus tractum siue exactionem introrsùm trahentem, volũtatem nostram seu vim amatiuam nunquàm nõ mouentem, nosq;, vt amemus, exigentem atq; cohortantem. Sentimus aũt ad hanc vnionem inuitationem & adhortationem, quotiès introrsùm nos recipimus, vnionemq; quæ Deo est cum spiritu nostro, adspectamus: cui tum inuitationi nobis obtemperandum est. Etenim diuina vnio omnem nostram amantem appetentiam vel appetitum, vt cum amore introrsùm veniat, trahit & adhortaẽ: & ad id eadẽ appetentia nostra supra omnia maximè propensa est, atq; indè charitas (id est, verus amor) in nobis nasciẽ, exerceẽ, & consouetur ac nutritur: estq; tertia proprietas, omnes nostros actus bonos & virtutes viuida conseruans: & color tertius, itemq; pars textilis tertia cortinæ nostræ. Est enim coccus bis tinctus, instar flammæ rubicundus: eo quòd vnio illa, quæ inter DEum & nos agitur, ignis consumens sit. Vbi igitur ad ignem nos adiungimus, in igni vt renouemur necesse est, nouoq; amore accendamur: atque tum & Deum & nos quoque, & mortales omnes perindè vt nos ipsos amamus, dum id eis ex animo cupimus, & ad hoc eos amamus, vt sint & ipsi vnũ cum DEO: & ita coccus hic bis tinctꝰ est, amore scilicet DEI & proximi: quo etiã virtutes oẽs benè componuntur, rectęq; ordinanẽ. Quarta deniq; proprietas, qua spiritûs nostri simplicitas

Proprietãtes DEI quot & quæ.

Discretioni qd reliq; debeant virtutes.

Liberalitas.

Liberalitati qd reliq; debeant virtutes.

Coccus bis tinctꝰ, qualis.

Coccò bis tincto, quid signetur.

æter-

æternò possidetur à DEO, illius essentialis est intra nos existentia: quæ quidem proprietas & ipsa introrsùm trahit. Enimuerò in sese nos attrahit, efficitq; nos à nobisipsis aberrare in infinitam ac abyssalem quandam & incognitã caliginem: vbi tum nosipsos in vastissima ac deserta amittimus solitudine: amittẽdo autem nosipsos, beatitudinem inuenimus, & inueniendo eligimus, & eligendo eligimur: atq; inter Eligere hoc & Eligi, innocẽtia nascitur, q̃ quarta proprietas est, in qua virtutes omnes & inchoãtur & consummãtur. Per innocentiã enim vsq; adeò in nostrã demergimur electionem, tamq; fortiter amore in DEO capimur, constringimur & complectimur, vt nihil aliud neque possimus, neque velimus, neque sciamus, quàm in omnem æternitatem cum amore in ipso pmanere: quod ipsum & in omni essentia & cunctis actibus nostris simplices & expeditos nos efficit. Neque enim quicquam vel in tempore vel ęternitate quęrere aut spectare valemus, quàm quod sit placitum DEO. Tum verò etiam quartum habemus cortinæ nostræ colorem, id est, partem textilem byssinam fili seu lanæ cãdidæ ac præstãtis, qua virtutes cunctas possidemus. Siquidem p innocentiam victoriæ palmas gestamus, & agnum sequimur p vias omnes beatitudinis ipsius. Hunc igit in modum ex quatuor virtutum modis vitam efficimus virtuosam: quemadmodùm & colores quatuor ac totidem partes textiles vnum efficiebãt velum, singulis partibus à summo in ima protensis, & in latũ duos ac semissem obtinẽtibus cubitos, ac decẽ paulo minùs in longum, eo quòd velum ipsum propemodùm ad terram vsq; dependebat. Cæterùm hoc idem velum opere plumario varijs erat intextum ac acu pictum ad ornatum ptinentibus rebus: vt verbi gratia in parte coccinea stellis vel astris, in purpurea nympheis, in hyacinthina auiculis, in byssina rubentib⁹ rosis: sicutì & operimentum Tabernaculi, de quo suprà dictũ est. Et nos quoq; eodem modo in vita nostra virtuosa omnigenum virtutum decorem & ornatum texemus ac acu pingemus, ita vt superiùs in eadem hac quarta parte principali de cortinis explicatum ac annotatum est. Fert quoq;, Mosen in ijsdem antè commemoratis, quibus Tabernaculum tegebat, cortinis res gestas Patriarcharum ac Prophetarum literis ac imaginibus acu pingi & intexi iussisse, itemq; mira illa, quæ circa eos gesserat Dominus in Aegypto, & in egressiõe ex Aegypto, & ab ipsa adeò mũdi origine, quo indè populus institueret, ac in fide roboraretur, ad spem inuitaret ac pertraheret, Deoq; per amorem coniungeret ac vniret: atq; ita Domini aduẽtum expectare essent idonei, vtpotè qui promissus illis erat, quòd ex eorum semine ac gẽte nasceretur, putà Christus IESVS Dei filius, natus secundum carnem ex MARIA virgine. Eadem planè ratione in vita nostra virtutibus colendis dedita, & nos quoque texemus ac acu pingemus, id est, pspicuè amãterq; considerabimus, nostraq; in memoria ppetua quadam renouatione ac alteratione cuncta ea mira circunferemus, quę Deus suis cum amicis ab ipso mundi exordio pegit: maximè verò historiam vitãq; amabilissimam Domini Saluatoris. Quę cùm nos omnia pspicuè contemplamur, animaduertimus, ac exploramus, nimirùm Deum ipsum, cunctosq; illius amicos ex ipsius gratia, sapienter, liberaliter, amãter siue ex charitate ac innocenter agere ac opari inuenimus: tumq; ad eorum exemplum nostram quoque vitam effingere atque componere connitemur: atque insuper etiam cælestes acu pingemus atque intexemus imagines, id est, dilucidam illam ac mutuam inter DEVM & singulos quosque sanctos in lumine gloriæ contemplationem, liberalem quoque beneuolentiam ac fidelitatem, quam & DEVS amanti cuilibet, & vnusquilibet amans illi vicissim exhibet: necnon amorem ardentissimum, in quo Deus cum amicis, & amici cum DEO sensibiliter colliquescunt: ac puram denique innocentiam, in qua DEO vniti cuncta bona possident, adspectabimus & contuebimur. Hac enim ratione viuunt sancti in gloria cęlesti: & hanc eorum vitam amanter considerabimus, appetemus, amabimus, & anhelo cum desiderio semper expectabimus: dabimusq; operam, vt cunctas nostras virtutum cortinas hisce imaginibus intexamus & acu in eis pingamus: sicque omnem exornabunt vitam nostrã. Denique ex his iam dictis instituimur, quid colũnę quatuor interiores, earumq; velum seu cortinę, figuratè significent.

Innocentiæ qd à qbus debeatur.

Quibusnã singulæ veli partes depictæ.

cortinę q̃ pictura seruantur ornatę.

Pingẽdũ nobis mysticè quid.

¶De cortina & columnis, in Tabernaculi introitu siue aditu constitutis. Caput XX.

TEXTVS Exod.26. *DEindè locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta, opere plumarij: & quinq; columnas de aurabis lignorũ sethim, ante quas ducetur tentorium, quarum erunt capita aurea, & bases æneæ.*

Hîc iam primò externam horum structuram & effigiem inspiciamus. Columnæ istæ in tabernaculi introitu, quinq; erant numero: quarum duæ extremæ, singulæ singulis primarũ tabularum cuiusq; lateris oris incastraturis iunctæ erant, vti & tabulæ alię alijs iungebãtur. sicq; tres duntaxat tabulæ intra ipsius introitûs spatium erant collocatæ, quæ quatuor efficiebãt æquales aditus seu transitus vel æqua interstitia, p quæ in ipsum tabernaculum inter columnas patebat ingressus. Porrò extrà ante has columnas tẽtorium istud siue cortina pendebat, quæ in latum quidem cubitos decem, at in longum quinque tantùm habebat, ita vt pars media infernè patula permaneret, quo liber citra impedimentum & aditus & exitus pateret. Pendebat autem in vecti supremo ex tribus partibus composito, cuius suprà memini, qui idem etiam hasce firmabat columnas: quãdoquidem per columnarum capita ferebatur. Sed nunc horum sensum spiritalẽ planè pspiciamus. Bases, quibus columnę insistũt, æneę sunt. significãtq; sensibilem quãdam, sed castam ac sanctam naturæ voluptatem. Atq; voluptas hæc naturæ, conscientię puritate, cordisq; ac spiritûs à formis & imaginibus expedita nuditate, de quibus suprà diximus, paratur ac obtinetur. Etenim naturę gaudium, quies, pax & sedata tranquillitas à Deo & virtutibus ad nos proficiscuntur, crescuntq; semper ab intimis extrà versus. Et in hac voluptate naturę sensibili quinq; sensus nostri interni fundantur, adeoq; vnum sunt cum eademipsa voluptate: & ita quinq; sunt columnæ ac bases totidem. Simplex nanque spiritûs assẽsus post se trahit sensus internos, vires corporeas, & quicquid in natura sensu ac vita pditum est. Vndè etiam sensus internos sensibiliter atque simpliciter erectos, cõtinenterq; spiritui adiũctos & applicatos esse oportet: qua re in ipso nostri tabernaculi introitu quinq; columnas habebimus. Et ipsæ quidem ex lignis sethim erunt, & auro obductæ siue inauratę. Cùm enim sensibili assensu spiritum nostrum sequimur, tum sensus nostri interni liberi sunt ac diuino pleni amore. Siquidem natura spiritui morem gerens & sequens spiritum, libera est, instar auium nemora syluasq; incolentiũ, potensq; in amore, sicutì pisces in aquis. Atque indè etiam eadem natura nostra corporea spiritui nostro omni in exercitio coniuncta & vnita esse debebit: id quod angustę illæ nos tabulæ docent, quæ in postremis tabernaculi angulis erãt constitutę, vt antè explicatum est, quęq; suis circulis vectes excipiebãt, & incastraturis cęteris tabulis connexę atq; coniunctę erant. Pręter hęc quoq; sensus nostri interni simpliciter ac sensibiliter erecti esse debebũt, spiritumq; in omni virtutum genere siue modo sequentur: quo fiet, vt actus nostros omnes cum quadam voluptate ac delectatione exequamur. quod nimirùm duę extremę nos columnę instituunt, quę ad cuiuslibet prioris tabulæ primam oram, id est, in vtroque priori tabernaculi angulo, quolibet in latere adiunctæ & collocatæ erant. Singulę nãque sua in tabula simili ac eadem incastratura vtroq; in latere tabernaculi vectibus vtrinq; siue à lateribus procedentibus, ac primæ tabulæ coniunctæ erãt: habebantq; omnes istæ columnæ qnq;, capita aurea, instar aliarum, quę intùs in sanctis sanctorum positæ fuere. Enimuerò in simplicis ac sensibilis assensus fastigio non nisi sentire reperimus: idemque sentire & mensurę inibì ac modi expers est: atq; ea re diuinum ac fruitiuũ, alijsq; omnibus exercitijs & profundius & latius est. Vbi iam nosse fuerit operæprecium, sentire nostrum trifariàm distingui. Est enim sentire sensitiuũ, est rationale, est & diuinũ. Cumq; tria hæc in vnius hominis vita simul concurrunt, magna tũ voluptas in sentire infimo, claritasq; ac opulentia & maior ac vberior voluptas in medio, ac diuina demũ fruitio & gaudium opesq; prorsus immensæ, in sentire supremo versantur. Ex quibus perspicuum fit, supremum hoc sentire, vltra modum sensitiuum sentire nostrum excedere, itemq; sentire rationale. Et sentire quidem sensitiuum, quatenùs beluinum seu bestiale est, ratione ac bona voluntate Dei præceptis subdendum est: at sentire illud sensitiuum, quod multa est dignũ laude, sensibilis est vnitas cordis nostri: quæ dum sensibili erga Deum amore sustollit ac exornat, nostri est altare sacrificij, in quo

Bases.

Angustæ tabulæ.

Sentire nostrum quotuplex.

quo naturam noſtram corpoream in DEI cultu ac ſeruitio, ad DEIq; honorem immolamus, offerimus ac concremamus. Et quotiès eadem natura noſtra diuino tangit ac pmouetur amore, intimũ quoddam ſentimus deſideriũ ſeu expectationem auidã, ſimplicemq; ſuſpenſionem, quæ ſunt arietinæ pelles noſtræ rubricatæ ac hyacinthinæ, quibus tabernaculum noſtrum ſupernè obtegimus ac operimus. Et hic ſenſibilis erga Deum amor, cuncta rum virtutum noſtrarũ moralium decor eſt & ornamentũ: ſemperq; ratione illuminata & charitate excitat ac renouat, quod eſt ſpiritale ſentire noſtrum. Corporeum nanq; ſentire noſtrum, in ſenſu vel ſentire pendet ſpirituali: & ita cũcta aptè rectèq; ſunt ordinata. Etenim omis vita noſtra è ſupernis ad nos proficiſcit. Hinc etiã ſpirituali ſenſu vel ſentire noſtro, Deo obtemperamus, cum eoq; conſentimus atq; cõcordes ſumus, & cũcta opera noſtra liberè agimus: at ſenſu vel ſentire diuino, Deo ſupra rationẽ vniti & cõiuncti ſumus, & in hac ſublimi ac præcelſa vnione libertatem, ſapientiam, ocium internũ, ac omne bonũ abſq; menſura poſſidemus. Ex hac porrò vnione cũ Deo, & ſpiritus & natura noſtra iuxta Dei voluntatem ordinatè mouent: ex quo tum ſenſibilis in nobis exiſtit caſtaq; naturę voluptas, & ſubdita tranquillitas, ſeu ſedata ſubiectio: quæ ſunt æneę baſes noſtræ in ipſo tabernaculi noſtri introitu. In his autem baſibus quinq; ſunt columnæ conſtitutæ, quæ ſunt quinq; interni ſenſus noſtri, liberè ac amanter ſubleuati ac erecti, ſpiritumq; noſtrũ inſequentes ſemper in ſentire diuinũ, quod capita aurea deſignant, deficientem. Etenim ſentire hoc diuinum, amor eſſentialis eſt: ideoq; capita hæc aurea ſunt, pindè vt ea quæ intra ſancta ſanctorũ pòſita erant. Et per ipſa hęc capita vectis ſupremus ex tribus cõpoſitus, qui ſupernè vtrunq; latus & introitũ antè complectebat, de quo anteà dictũ eſt, perferebat: idemq; vectis quinq; has colũnas immotas firmasq; retinebat: quãdoquidẽ ſupremus is erat tabernaculi nexus ac firmamẽtũ, iungebãturq; illi duo vectes ſuperiores, in parte occidẽtali ſupnè collocati.

Pelles arietum rubricatæ.

Columnæ quinque.

Vectis hic nõ niſi decẽ cubitos longus per colũnarum iſtarum capita ab angulo in angulum vſq; perlatus, vt quibuſdam placet, vectis ille fuit, qui domini iniuſſu factus eſt. Et quia Moſes dicit, per tabulas omnes eum immiſſum fuiſſe, poſſet forſitan ille accipi vectis, qui intra tabernaculum tribus colũnis in ſanctuario impoſitus erat. Is eñ per tabulas quolibet in latere finibus extremis perferebatur.

Quod igit ad ſenſum ſpiritalem attinet, ſupremus hic vectis immotam ſignificat libertatem illam, quam in Deo ſupra virtutes omnes poſſidemus. In libera nãq; Dei intra nos opatione, eũdem guſtu ac ſenſu ſpiritali ſequimur: & ita ſpũs noſter iungit ac vnit Deo, & in immobili Dei libertate firmat. Cùm enim Deum in immota guſtamus ac ſentimus libertate, hoc ipſo ſuprema pars tabernaculi (id eſt, ſpiritũs) noſtri Deo vnit, & abſq; reflexione firmat ac ſtabilitur. Id quod aptè ſatis Moſes expreſſiſſe videt, quando tres vectes, ſiue vectem vnũ ex tribus compoſitũ, in ſuprema ſui tabernaculi parte reponi iuſſit, quo priores columnæ cũ tabulis oñibus fixæ retinebant. Atq; indè etiam natura noſtra corporea dum Deus intra nos agit, ipſa quoq; amore ſenſibili permouet, libereq; ac amanter ſpiritum ſequitur. Et in hac ipſa ſequela ſeu actu ſequendi, guſtu ac ſenſu perfunditur ac penetratur, & diuinę copulat ac vnit libertati. Atq; hoc pacto nos & ab intimis foràs vſque, & ab externis introrſùm vſque Deo iungimur ac libertate donamur, diſcriminatim tamen, id eſt, cum medio ac citra mediũ. Quod nimirùm primæ columnæ ſatis nos inſtituunt, quæ capitibus ſuis in vecte ſupremo fixæ atq; firmatæ erãt. Quicquid enim creatũ eſt, in ſeipſo nutat ac inſtabile eſt: neq; omnis noſtra naturalis libertas firmos ac ſtabiles reddere nos poteſt: quamobrem diuinam intra nos operationem vt ſequamur oportet: & ita ſupra naturam ſubuehemur ac ſubleuabimur, Deoq; in ſuaipſius immobili libertate vniemur. Eſt præterea ſciendum, in quinque iſtarum columnarum capitibus in introitu tabernaculi forinſecùs cortinam hãc vel tentorium in quinq; circulis aureis pependiſſe, ſingulis circulis ad ſingula capita annexis. Porrò cortina hæc eadem inſtar alterius interioris, & illius quoque qua operiebatur tabernaculum, ex quatuor conſtabat coloribus, vario intextis decore ac ornatu arte Phrygia. Atquì nõ niſi ad medias columnas ptingebat, tabernaculo ad hominis ſtaturam infernè patẽte, quo ſacerdotib⁹ ſacrificãdi cauſa ſemp & ingredi & egredi citra præpedimẽtum liceret: tum etiam, quo communis populus deuotiõis ac pietatis augmentãdæ gratia liberè poſſet introſpicere. Foris autem ante hoc velum ſagum pendebat cilicinũ decem cubitos lõgum,

Vectis ſupremus qd.

Creati quæ natura ſeu conditio.

& nouem latũ, idq; ad ſolum vſque ſubmittebat, quo cortina hęc itemq; aditus vel introitus tabernaculi, à pluuijs, ventis, ac omnigena tempeſtate communiret. Et iſtud quidem ſagum cilicinũ, ex vncinis pendebat æneis affixis in media parte ſagi vndecimi, deorſùm cubitum vnum, ppendentis in fronte tabernaculi: deponebat autem & auferebat cælo ſereno, noctibus verò & quotiès opus eſſet, rurſus ad vncinos appẽdebat. Erat igit tabernaculi ſpecies vel adſpectus ceu vilis cuiuſdam domunculæ, vtpotè quod omni ex parte pellibus caprinis obtegebat. Deniq; hunc in modum pfectum atq; abſolutũ erat tabernaculum. Sed nũc quid iſta ſibi velint, animaduertere debemus. Iam ſuprà dictũ eſt, cũctas corporeas vires noſtras ſpiritum in illius ſimplici aſſcenſu ſubſequi debere: ſicq; natura noſtra ſubleuatur, vniturque ſpiritui in quodam ſentire diuino, quod nimirùm priores columnæ cũ ſuis capitibus nos inſtituebant. At verò hîc iam noſſe cõuenit, vbi quiſpiam diuino ſenſu vel ſentire plenus eſt & abundat, plenitudinem hanc foris ſeſe in verbis & actibus declarare ac manifeſtam reddere. Itaq; veritas interna in ipſo homine viuẽs, foris eum verbis veracem, prudentẽ ac diſcretum ſiue circũſpectũ efficit. Interna autem pietas ſiue liberalitas, foris hominem conuerſatione benignum, pium, liberalem, & in omni neceſſitate officioſum reddit. Atquì charitas interna foris hominem miſericordem, rectumq; ac iuſtum in cunctis ipſius actibus facit. Interna demum innocentia, foris hominem in omni illius vita ſimplicem, innocentem, ac ſapientem efficit. Propter has quatuor virtutes, cortina hæc extrà ante tabernaculum pendens, quatuor erat tincta coloribus, ſicuti & illa quæ intùs erat in adyto, & qua tabernaculũ tegebat: habebat quoque anſas hyacinthinas & circulos aureos æquè vt velum interius. Nam & virtutes internæ, ac bona opa externa, cuncta in diuina pendent gratia, quam circuli aurei deſignant. Et diuinam quidem gratiam ſemper nouam ac recentem recipere licebit, ſi æternam Dei charitatem ac bonitatem cũ donis nouis ac omni bono iugiter emanãtem contemplari volemus. At tamen anſas noſtras, id eſt, adſpectum internum ſemp ſubleuemus, ac diuinæ bonitati iũgamus ac vniamus oportet: ſicq; anſæ noſtræ aureos pfluentis gratiæ circulos excipiũt & amplectunt: itemq; gratia promanãs, interni adſpectûs noſtri anſas viciſſim in ſe recipit & complectit: atque hunc in modum virtutum bonorumq; operum noſtrorũ cortinæ ſemp in aureis diuinæ gratiæ circulis appenſæ manent. Volebat quoq; Dominus, vt in hoc exteriori velo omnis generis ad ornatum facientia acu pingerent ac intexerent: quod eſt, inſpicere atq; attendere nos debere mores externos actusq; ſanctorum, vt quemadmodùm illi quandoque egerunt, ita & nos faciamus: vt etiam actus noſtri cunctis poſſint hominibus exemplo eſſe, ſicut & illorum. Non tamen velum hoc externum ad ſolum vſque deponi debet: ſed aditus pateat oportet. Cuncta enim externa opa noſtra tam expedito ac libero exequemur animo, vt ad rationẽ introitus ſemper promptus atq; paratus nobis ſit: & ita veritatem intùs paratam hauriemus, quam foris re ipſa ac opere pſtabimus & excolemus. Et ſi quem diſcendæ ac noſcendæ veritatis cupidum ac ſtudioſum perſpexerimus, illi interiora noſtra pandemus ac aperiemus, docebimusq; eũ proximam, quam ſcire poterim, virtutum omnium veritatem, vt ſic ſeipſum noſſe diſcat, quãtùm virtutibus & veritati ſimilis aut diſſimilis ſit. Et hîc danda nobis opa eſt, vt hac in parte ſubmiſſi, humiles ac minimè elati pmaneamus, etiam ſi tanta vitæ integritate ac ſanctimonia, tantaq; ſapientia præditi eſſemus, vt verbis & exemplis mortales omnes inſtruere poſſemus. Cùm enim omnis ſana doctrina & virtus ex DEO ſit, nequaquã ſuperbia moueri debemus, ſi ſuam Deus bonitatem, nomenque ſuum, per quem ipſe velit, declaret, illuſtret, ac manifeſtet. Quæ etiam ratio fuit, vt ventorum exurgente tempeſtate ac pluuijs cadentibus, ſagum cilicinum forinſecùs ante tabernaculum ſuſpenderet: nõ hominum cauſa, ne tabernaculi decorem & ornatum cõſpicerent, ſed ob ipſum tabernaculum, ne illius ornatus ac elegantia labe aut vitio adſpergeretur. Eundemq; in modum quilibet illuminatus homo verbis & actibus vnumquẽq; edoceri appetentem inſtituet, quo viuere poſſit: ſemper tamen ſeipſum habebit cõtemptui, & ſic omnem ſupbiæ impetum arcere ac vincere poterit. Et reuerà quo ſeſe propiùs ac penitiùs pſpectum habebit, eo ſe cõtemptu planè digniorem reperiet ac ſentiet. Quicquid em culpæ ac vitij in nobis hæret, id à nobiſipſis habemus: & horum grandis eſt numerus. Quicquid autẽ virtutis eſt in nobis, à Deo habemus,

Tabernaculi Moſaici aſpectus qualis.

Virtutũ internarum energia q.

Cortina q̃dricolor quid.

Circuli aurei.

Anſæ.

Exterioris veli ornat⁹, quid.

Externa qui exequenda.

Interiora noſtra cui & qui pãdẽda.

Humilitatis prędonium.

Sagũ cilicinũ foris appenſum, qd.

& id perparum ac perrarum est, si cum illis compares, quæ obtinere possemus, si benè parati essemus. Atq; eam ob rem humilitatis saga cilicina semper ad terram vsque demittemus, cùm nobis virtutum causa præstatur aut exhibetur honor, ne secùs quàm oportet, de nobis sentiamus. Reuerà enim iniuria nobis fit, cùm honos omnis vni debeatur DEO, qui virtutum omnium fons & causa est. Cùm autem contemptu afficimur, aut indignè tractamur, humilitatis sagum ante nos appendemus: & ita sentire poterimus rectè ac dignè nobiscùm agi, eo quòd nec Deo, nec nobisipsis, nec vlli omninò id præstemus, quod iure meritoq; deberemus: vt planè dignum ac æquum sit, & à nobisipsis & creaturis omnibus cõtemptu ac ignominia nos affici. Quòd autem etiam noctibus sagum hoc ante Dei tabernaculum semper oppansum fuit, id mysticè designat, non nisi humilitatem illis exhibendã esse, qui absq; metu ac timore, & citra repræhẽsionem ob sua malè acta vitam agunt: cuius generis sunt illi, qui sciẽtes ac prudẽtes malè faciunt, qui hauddubiè instar noctis obscuri ac frigidi sunt: ficq; nullam omninò virtutem doceri possunt. Etem in peccatis occæcati ac obdurati sunt, veritatisq; doctrinam nec ferre nec audire æquanimiter valent, quòd illis aduersa & cõtraria sit: sed homines pios, virtutumq; actus & opera contemnunt. Hos nimirùm missos vt faciamus, & sibijpsis permittamus, humiliterq; ac patiẽter feramus oportet: quæ est præcipua ac optima ratio siue modus, quo nos erga illos geramus: & ita demũ nostrũ pficitur cõsummaturq; tabernaculũ: simulq; pars quarta ex pręcipuis septem, explicita atq; explanata est.

Sagũ cilicinum ad terram demissum, quid.

Sagi noctuni oppansio, quid.

Obdurati quõ ferẽdi.

PARS QVINTA PRINCIPALIS. CAP. XXI.

SEQVITVR hinc pars quinta principalis: eademq; de illis erit, quæ in priori TABERNACULI parte fuêre: quæ quidem Sanctum dicebatur, & ab ipso TABERNACULI introitu ad velum vsq;, quod erat ante Sancta sanctorum, porrigebatur. Itaque dicetur hîc de candelabro aureo, de altari aureo, de mensa propositionis, de sacerdotibus Iudaicæ legis in hoc TABERNACULO ministrantibus, de eorum cultu seu vestibus, itemq; consecratione & sacrificijs, quæ Deo inibi offerebant. Quæ nos cuncta ita explicabimus, vt perspicuũ fiat, non nisi figuram fuisse veritatis illius, quæ hodiè in Sancta ECCLESIA Catholica agitur: Et initium quidem ab ipso candelabro sumemus.

¶De candelabro TABERNACULI aureo. Cap. XXII.

TEXTVS Exod. 25.

DIXIT Dominus ad Moysen: Facies & candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile eius, & calamos, scyphos & sphærulas, ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, & tres ex altero. Tres scyphi quasi in nucis modum per calamos singulos, sphærulæq; simul & lilia: et tres similiter scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulæq; simul & lilia: Hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro [id est, hastili ipso inter medios calamos assurgenti] *erunt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæq; per singulos & lilia. Sphærulæ sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex fiunt, procedentes de hastili uno. Et sphærulæ igitur & calami ex ipso erunt, uniuersa ductilia de auro purissimo. Facies & lucernas septem, & pones eas super candelabrum, ut luceant exaduersũ. Emunctoria quoq;, & ubi quæ emuncta sunt, extinguantur, fiant de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum uniuersis uasis suis habebit talentum auri purissimi. Inspice, & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.*

¶De candelabro spiritali. Cap. XXIII.

PER hoc igitur candelabrum aureum, Domini Saluatoris nostri humanitatem cum DIVINITATE coniunctam spiritaliter accipimus. Ipse nanq; DOMINVS noster IESVS Christus secundum humanitatem suam totius mundi (vt ita dicam) lucifer est, maximè tamen Ecclesiæ sanctæ Catholicæ, & cuiuslibet hominis boni ac pij. Secun-

dum Diuinitatem autem, aureus est, tum etiam q; ex amore nobis datus, & iuxta humanitatem charitatis filius est. Cui si nos vniti atque cõiuncti simus, iam planè filij sumus, in illi-
Roma. 8. usq; spiritu clamamus, Abba Pater. Ipse nimirùm aureum candelabrum est, ductum ac fa-
Galat. 4. brefactum per Spiritum sanctum inter Patrem cælestem, & intemeratam semp q; virginem
Hastile candelabri. MARIAM, intercedente officiosa ac reuerenti annunciatione ac salutatione Angelica. Huius candelabri hastile in medio assurgens, humana Christi natura est, quæ vltra omnia exaltata ac sublimata est, & vnum est cum verbo æterno, ex quibus fit vna hypostasis vel persona. Et ex vtroq; latere candelabri huius, tres procedunt calami aurei, id est, simul sex calami circa
Calami aurei. hastile: quibus significantur tres vires corporeę, totidemq; spiritales Domini nostri IESV Christi, quæ à primo suæ creationis initio semper ad Dei Patris honorem erectę ac subleuatæ fuerunt. Cuiusmodi porrò fuerit candelabri effigies, ita mihi ex Bibliorum verbis colligere videor: Bini quiq; calami sphærulam habebãt infernè in ipsa suĩ ad hastile iunctura, vt
Sphærulæ. sex calamorum tres sphærulæ aureæ fuerint. Figuratè autem id ista significãt, Dei spiritum amãtissimè Christi IESV humanitatem amplexum esse, ac modo triplici ad DEI honorẽ erexisse. Enimuerò potentem eam reddebat, vt vinceret omnia: sapientem, vt nosset omnia: ac
Phil. 2. vltroneam & voluntariam ad omnem iustitiam exequendam. Quæ eadem etiam nos sentiemus in nobis, si tamẽ illi vniti sumus. Ita enim & Apostolus ait: Hoc sentite in vobis, quod & in Christo IESV. Si igitur nobisipsis emortui sumus, & in ipso viuimus, cum cunctis nostris viribus nos subrigemus ac subleuabimus, ita vt Dei honorem semper spectemus: atque hocipso & potentes manebimus ad nosipsos semper vincendos, & sapiẽtes siue scientes ad perspiciendas cognoscendasq; culpas ac defectus nostros, & spõtanei ad virtutes exequen-
Psal. 50. das. Hinc videlicet Propheta Regius in Psalmo quodam precabatur dari sibi diuinitùs spiri-
Ibidem. tum principalem, id est, Patris potentiam, qua confirmaretur ac corroboraretur, & in DEO exhilarescceret: itemq; spiritum rectum, id est, filij sapiẽtiam, qua renouaretur, institueretur,
Ibidem. & expurgaretur à vitijs: atque etiam spiritum sanctum, quo nomine idem ipse sanctus expri-
mitur Spiritus, vtì ne laberetur in vitia, sed in cunctis persisteret virtutibus ac perseueraret. Qua oratione ac desiderio nos quoq; ad Deum vti debemus, vt & ipsi eadẽ impetrare quea-
Sphęrulę calami cuiusque quot. mus. At nunc candelabri ornatum inspicere pergamus. Quilibet calamus tres habebat sphærulas aureas in assensu suo, & supra sphærulas singulas scyphum aureum, supernè patentem, ac infernè rotundum instar nucis clausum: ex cuiuslibet autem scyphi fundo interiori lilium aureum procedens. Eademq; omnia etiam hastile medium habebat, ita vt cuncta hęc scitè atque appositè triplici ordine alia supra alia posita essent in ipso candelabro, supre-
Lucerna calami cuiusque qualis. mumq; cuiuslibet calami lilium, alterius calami summum ęquè lilium æquaret. In ipsa autẽ parte suprema ita calamus quisque elaboratus atq; fabrefactus erat, vt lucerna aurea illi imponeretur, quæ vas aureum erat instar lampadis seu lychni pensilis aurei. Hastile verò medium, vltra sex calamos sublimiùs attollebatur: & in ipso eminenti suo vertice aliam insuper sphærulam auream habebat, atque super hanc alium scyphum, itemq; lilium aureum. Etenim hastilis huius quatuor erant ordines vel genicula, at calamorum tres tãtùm. Totius autem candelabri altitudo, viri staturam exæquabat. Videamus nunc, quæ sit horum oñium
Candelabri aurei mystica. mystica significatio ac institutio. Nimirùm candelabrũ hoc aureum adspectandum ac contuendum nobis est, hoc est, humanitas dulcissimi saluatoris nostri, vt ea triplici ratione seu modo à spiritu Dei sublimata, subleuata ac exornata sit. Eũdemq; decorem & ornatum humanitatis imitari conabimur. Christus enim caput nostrum est, nosq; membra eius, vt planè dignissimũ sit eatenùs illi similes nos esse in omnibus, quatenùs possibile est, & viriũ nostrarum potest p̃stare facultas. At nunc animũ aduertamus. Spiritus quidem Dei vnitus spiritui Christi, corpoream eiusdẽ naturam amore circũplectebat, itemq; cunctas corporis vires, fecitq; vt spiritui morẽ gererent ac obsequerent, idq; in quibuslibet etiã rebus duris ac
Sphærulæ infimæ qd. asperis, & oñi officio seu famulatu diuinitùs ordinato, ad mortẽ vsque. Et hæ sunt infimæ sphærulæ aureæ triũ illorũ geniculorũ siue ordinũ, qui in sex calamis & ipso candelabri hastili fuêre. Itidèm nanq; & Christo sphærulę septẽ sunt. Eñuerò naturã Christi corpoream, subditam ac morigeram esse oportebat, promptamq; ac paratam & alacrem ad virtutes omnes peragendas, quarum septem principales sunt, quibus aliæ omnes cõtinent ac com-

prę-

prǽhendunt. At verò ſeptem hiſce ſphærulis totidem ſcyphi aurei ſuperimpoſiti erant, ſupernè quidem patuli, at inſernè rotundi, in nucis modum clauſi. Quibus nos docemur, digniſſimũ atq; amãtiſſimũ domini noſtri Chriſti IESV cor erga ſpiritum ſuum nunquàm nõ ſupnè quidem patulũ fuiſſe, idq; ad cũctas ꝓficiẽdas virtutes, quæ (vt iamiam dictũ eſt) numero ſeptenario includunt: atqui inſernè rotundum fuiſſe, & occluſum omnigeno naturæ & ſenſuum guſtui ac commodis & oblectamentis. Procedebantq; hinc & velut excreſcebant amabilia quædam ac gratioſa lilia aurea, quę ſunt amabiles ac honeſtiſſimi mores illius, quibus ſatis ſuperq; nos docuit, nobisq; teſtatũ reliquit, purum ſe ac innocentiſſimũ inſtar liliorũ in cũctis ſuis actibus fuiſſe. Et hæc eſt infima ornatũs Chriſti ratio in illius cæleſti aſſcenſu, atq; etiã cũctorũ hominum eum ſequi ac imitari, & eius quandam apprehendere ſimilitudinem volentium. Sed præter hũc ornatum, alium quendam longè celſiorem, in illius aſſcenſione cæleſti animaduertere debemus: hunc videlicet, quòd ſpiritus Dei ſpiritalem Chriſti naturam, id eſt, animã eius q; vires ſupremas, amore complexus fuit, eas q; iuſtitiæ ac legi, & omnibus quę de ipſo iamindè à mũdi origine ſcripta ac prædicta erant, ſubdidit & fecit eſſe ſubiectas, vt ea omnia pro paterna voluntate exequerent. Itaq; & fuit ſemper, & eſt etiã idemipſe Chriſtus IESVS dulciſſimꝰ ſaluator noſter, etiã ſpõtè ac vltrò ſubditꝰ orbi toto ad extremũ vſq; diem, id eſt, oĩbus in eũ ita vt oportet credentibus, eumq; appetentibus & concupiſcẽtibus. Eteñ docuit ac redemit nos, & lauit nos in ſanguine ſuo ab oĩbus peccatis noſtris. Et hęc vltronea Chriſti ſubiectio, mediæ noſtræ ſphærulæ aureæ ſunt, in quibus cunctę virtutes noſtræ iam indè à primo homine ad vltimũ vſque fundant. His autem ſeptem aurei ſcyphi ſupernè patuli impoſiti erant, qui vaſtum ſignificant ac latè patẽtem ſpiritũs & omnium virium eius appetitum, quę quidem paratiſſimę prorſus q; voluntarię erant ad ea omnia exequenda ac peragenda, in quibus Dei patris honos, ac noſtra neceſſitudo cõſiſterent. Hæc ille ꝑcipuè appetebat, vtpotè quę cibus illius erant, ſicuti ipſe ait, & potus, ac vita, & in quibus ſuo placebat patri, quæq; nobis Dei gratiam & miſericordiam conciliârunt. Infernè autem rotundus erat & clauſus inſtar ſcyphi aurei. Neque enim totus hic terrarum orbis vllã tenebat creaturã, in qua ſuum captaret commodũ, aut in qua caput reclinaret ſuũ. quod igitur ad vitę huius tempus attinet, miſer & exul erat: ſed virtutibus vltra modum locuples. Vbi ſanè magnoperè connitendum nobis eſſet, vt & nos idem ſentiremus. Semper enim hinc lilia excreſcebant aurea, quę ſimplicem Chriſti intentionem deſignant, qua virtutes quaſlibet patri cæleſti offerebat. Etenim cunctæ illius virtutes ceu aurea quędam lilia ſunt cæleſtis planè odoris, quę cælum terramq; & cõpleuerũt & exhilarârunt. In illius enim innocentiæ ſubſtantia radices egerant, & ex profunda humilitatis eius valle aſſurgebant & excreſcebant: aderatq; eis ſol æſtuantis amoris ac flagrantis appetentię illius, quibus paternam exequebat voluntatem. Et ita iam alterã ornatũs Chriſti in illius aſſcenſu rationem habemus. Tertia porrò ratio id nos inſtituit, Dei ſpiritum Chriſti IESV domini noſtri humanitatem tam amãter complexam fuiſſe, tam introrſùm trahendo poſſediſſe, vt cunctæ illius vires vltra omnes ſuas actiones tractum illum in ſui ſpiritũs vnitate ſentirent: cui tum tractui intrò trahenti eædem omnes eiuſdem humanitatis Chriſti vires ſemper obtemperabant. Agebat enim innocentiæ ſtatum, eratq; perfectus ſimul & viator & comprehenſor. Huic ergo tractui Dei intrò trahenti morigerum ac obedientem ſe præbere, tertiæ ſunt ſphærulæ aureæ tam in haſtili, quàm calamis, in quibus etiam ſupremæ ſunt. Erant autem impoſiti ſphærulis hiſce ſeptẽ ſcyphi aurei ſupernè patuli: qui myſticè deſignãt, Chriſti humanitatem cum vniuerſis viribus ſuis Deo patuiſſe, & ad Dei capeſſenda excipiendaq; dona ſemper paratam fuiſſe. Quodq; ſcyphi ijdem inſernè rotundi & clauſi erãt, id ſibi vult, eandẽ ipſam illius humanitatẽ in oĩ vndecunq; oblato honore & in quibuſlibet perceptis donis, non ſe extuliſſe, nec quicquã indè ſibi arrogaſſe. Vt enim Deus illam per ſeipſum ad celſiſſimũ ac ſummũ euehebat ac ſubleuabat honorem: ita ea in imam ac maximam ſeſe demittebat humilitatem, totius mũdi ferens peccata & opprobria. Et hoc ipſo ſummam implebat ac perficiebat iuſtitiam, Deo patri præ omnibus longè gratiſſimam. Atq; eam ob rem ex profundiſſima hac humilitate & abiectione aurea procedebant lilia ſummi ac excellentiſſimi honoris & reuerentiæ, quæ vnquã Deo pręſtita vel exhi-

bita

Scyphi quales & quid.

Lilia aurea.

Apoc. 1.

Scyphi ſupnè patuli, quid.

Ioan. 4.

Lilia aurea.

Cur ſcyphi ſupnè patuli, inſernè clauſi eſſent.

Mat. 3.

bita fuerint. Non enim potest quisquã habere honorem Deo, nisi humilis: nec sapit, neque libet cuiquam honore Deum afficere, præterquàm humili. Atquì Dominus noster IESVS Christus totius mundi homo humilimus fuit: ideoq; illius erga DEVM reuerentia sursùm tendens, longè maior ac delectabilior fuit, & ex ardentiori proficiscens affectu & appetitu, quàm vel totius mundi. Itaque lilia calamorum omnium altitudinem attingebant, quandoquidem CHRISTVS Dominus cum vniuersis viribus & actibus suis, omniq; facultate sua erectus erat, paternum semper spectans & quærens honorem. Quod etiam nos, quoad fieri potest, sentire conabimur. Porrò hastile medium cubito vno vltra sex calamos eminebat. Etenim humana CHRISTI natura vltra ea omnia, quæ merita fuit, aut mereri potuerit, subleuata est. Nam quòd DEVS homo factus est, & homo DEVS, id modis omnibus omne excellit meritum, hoc est, mereri id nemo posset. Hic igitur cubitus eminens est, quem solus Deus ex sua immensa bonitate confecit. Vndè etiam quantoperè Deus sese deiecerit, quamq; in sublime humanitatem extulerit, nemo prẽter ipsum vnum capere dignè potest. Simul etiam hastile medium solum vltra omnes calamos efferebatur. Neq; enim vlla ex parte Christi humanitas sibijpsi innitebat, sed verbum, cum quo vna simul persona erat, simpliciter sequebat. Cõstabat enim persona Christi ex duabus naturis. Ex omni nanq; æternitate genitus est è Patre, atq; indè Dei filius & Deus verus est: & temporaliter quoq; ex virgine matre natus est, vndè filius hominis ac verus est homo. At tamen quælibet in ipso natura id omne permansit quod erat: Non enim poterat diuinitas mutari in humanitatem, neque humanitas in diuinitatem: sed vniebant simul in persona filij: & vnaquælibet natura, illius propria natura erat. Verus enim Deus est & homo verus. Quapropter nos quoq; diuina freti gratia, nosipsos ac propriã personam nostram semp abnegabimus, & in Christo deificatã sequemur ac imitabimur naturã nostrã: sicq; æterna illa, quæ Christus ipse est, veritate poterim⁹ trãsformari, viuetq; tum ille in nobis, & nos in illo. Habebat insupèr in eminenti hoc cubito hastile aliam quandam sphærulam aureã, eiq; impositum scyphum aureum, & indè procedens lilium æquè aureum. Quæ id nos docent, Christi Iesu humanitatem in primo suo, quo in Deum tendebat, simplici assẽsu, vsq; adeò ęterna fuisse charitate circumplexam, vt absq; reflexione in ea charitate nõ possit non penniter permanere: & hæc est suprema nostra sphærula aurea. Cui impositus scyphus aureus supernè patulus, simplicem illam ac laxam creati spiritûs Christi apertiõem siue hiatum significat, qui idem & fuit semper, & est etiamnum æterna veritate, diuinaq; claritate plenus. Idem autem scyphus infernè rotundus & clausus fuit: siquidem creatus Domini IESV spiritus, secundum simplicem suum assensum, obtutus suos in ipsam perpetuò defigit diuinitatem, nec respiciens vnquàm, nec despiciens. Indè verò ex ipso hoc simplici intuitu liliũ aureum vsq; ad hastilis verticem excrescens, intimam designat in amore liquefactionem atq; annihilationem, quæ vnquàm exercitata sit, quam Christus ipse coluit & exercuit. Ipsemet enim præclarus ille lilij flos est ex radice Iessę assendens, quem nobis Esaias propheta describit, vbi ait: Requiescet super hunc florem spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectûs, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eũ spiritus timoris Domini. Qui quidem septem spiritus Domini, aut dona septem Sanctispiritûs appellantur: quæ septem illę lucernæ candelabro huic impositæ, exprimũt. Ait eñ D. Ioannes Euangelista, vidisse se septem lampades ardẽtes ante thronum, quæ sunt, inquit, septem spiritus Dei. Rursusq; eodem libro vidisse se affirmat agnum stantem tanquam occisum, habẽtem cornua septem & oculos septem, qui sunt, ait, septem spiritus Dei, missi in omnem terram. qui quidem agnus nõ nisi Domini IESV humanitas fuit, nostrorum causa peccatorũ innocenter mortis supplicio affecta. Idemq; planè Dominus noster IESVS Christus septem habuit cornua fortitudinis ac decoris, ipsa videlicet septem dona Spiritussancti, aut DEI spiritũ septemplici ratione operantem. Quibus ille cornibus siue donis hostem vicit antiquum, & quicquid nobis officere ac impedimento esse posset: ijsdemq; cunctis in virtutibus cõmunitus ac exornatus fuit. Habebat etiam dona hæc septem velut oculos septem, quibus iuxta humanitatem suam virtutes omnes distinctè ac dilucidè cognoscebat, sentiebatq;. Enimuerò donum quodq; virtutis vnius principalis ex septẽ illis primarijs ac præcipuis virtutibus, si-

Humilitas Chri quãta.

Hastile calamis lõgi⁹ fuisse, quid sibi velit.

Ioan. 14.

Sphærula aurea.

Scyphus.

Lilium aureum.

Esa. 11.

Lucernæ candelabri quot & qd.

Apo. 4. & 5.

Cornua septem.

simulq; aliarum omnium virtutũ, quæ ex illa nasci queant, fundũ ipsum singulariter agnoscere atq; sentire vel experiri facit. Faciunt, inquã, septem hęc dona sentire ac perspicere, vti spiritus Dei, hominis spiritum septemplici ratione moueat & incitet ad virtutes omes, quæ quidem coli ac perfici queãt. Atq; ea re neq; virtutes à donis, neq; dona à virtutibus disiungi aut diuelli se patiuntur, quãdo non potest vlla virtus absq; Dei donis esse meritoria: ideoq; mutuò semper iuncta esse sibiq; cohęrere oportet. Donorum dei energia, quæ.

¶De septem Donis Spirituſſancti. Cap. XXIIII.

HI nimirùm septem spiritus, qui sunt septem dona Spirituſſancti, vt D. ait Ioannes Euãgelista, in omem terrã missi sunt, haud dubiũ quin fructificãdi causa. Vt enim in Sapientiæ libro scriptum est, spiritus Domini repleuit orbem terrarum. Cuius quotquot voci auscultare nolunt, æternò pereãt necesse est. Ex his igitur animaduerti potest, septem lucernas septem significare dona, cùm ea septem virtutibus coniũguntur. Ipsæ autem lucernæ aurea erãt vasa, in quæ purissimum fundebatur oleum oliuarum, à populo Israelitico allatum, quo semper lucerna arderet in Tabernaculo testimonij extra velum, quod appẽsum fuit testimonio, id est, intùs in tabernaculo ante Sãcta sanctorum. Sed iam mysticum sensum attendamus. IESVS Christus ipsissimum aureum candelabrum nostrum, spiritu & vniuersis viribus suis iugiter ad Patris stabat erectus honorem: sicq; oes perficiebat virtutes, eratq; aureus ille lilij flos, in quo Spiritus Dei cum cũctis donis suis requiescere voluit. In ea nãq; celsitudine, vbi virtutes initium sumunt, etiam consummãtur, id est, in ipso Spirituſsancto, qui est virtutum oẽm fons & origo. Atq; eam ob rem si nos quoq; cãdelabri huius quãdam adipisci similitudinem, donorumq; Dei intra nos gestare lucernas volumus, spiritus noster intùs erectus stet oportet ad honorem Dei, ita vt in supręma nostrî portione trãquillum quoddam sentiamus ocium vltra omnem tum mundi occupationem & inquietudinem, tum dæmonis tentationem, tum naturæ vel carnis commotionem. Et quoties nosipsos obseruamus, cũctasq; vires nostras ad Dei honorẽ subrigimus, iam tum donorum Dei lucernas excipere parati sumus. Ad lucernam autem tria hæc necessariò adhibẽda sunt, putà vas, oleum, & ellychnium ardens. Per vas, promptam paratamq; accipimus ad virtutes omnes voluntatem: Per oleum, bonorum ac virtuosorum operũ plenitudinem: Per ellychnium, rectam intentionem. Per ignem deniq;, quo ellychnium incendebatur, donum Dei, quod accendit omnia, & ardere facit ad honorem Dei. Neq; enim vel intùs in tabernaculo, vel in altari sacrificij, quod erat extra tabernaculum, vllus alius debebat ignis esse, quàm qui missus erat cælitùs à Deo, posteaq; tabernaculum ipsum, cũctaq; ad id pertinentia pfecta & absoluta erant: de quo nos igne posteà suo loco dicturi sumus. Hũc autem ignem, postquã semel missus erat diuinitùs, semper deinceps in altari sacrificij ardere oportebat, dicente Domino, quòd perpetuus esset. Itaq; in altari quidem sacrificij alebãt eum continenter sacerdotes manè lignis appositis, in lucernis autem oleo oliuarum infuso. Erãt autem Aaroni pontifici filij duo Nadab & Abihu, ambo sacerdotes. Hi duo quodam tempore ignem alienum suis imposuêre thuribulis, qui erat ignis aliundè, quàm ex altari sacrificij, allatus: eumq; Deo offerebãt: egressusq; ignis à Domino, mox vtrunq; extinxit. Eodem igitur modo Dominus Deus noster ignem suum, id est, amorem quem misit in terrã, in cordis nostri vnitate & animæ intentione ppetuò vult ardere: vtq; eum nos foueamus & alamus, corpus quidem nostrum aspera & pœnitentię actibus dedita vita premendo & castigando, in internis autem exercitijs recta intentione pinguedinẽ ac simplicitatem seruãdo. Ita nimirùm materiam iam habemus, putà ligna ficca & oleum oliuarum, quibus Dei ignẽ ac lumẽ conseruemus. Porrò naturã nostrã corpoream afflictam & depressam sensibili erga Deũ amore cõcremabimus, & hoc pacto repurgatam Deo offeremus. Spiritalis verò natura nostra, recta intẽtione ad Deum subleuata ac erecta, semper ac ppetuò diuino ardebit ac flagrabit amore, & ad Dei honorem: sicq; lucidior multo ipso quoq; sole erit, & perenne fiet Dei sacrificium. Semper autem cauendum nobis est ab igni alieno, id est, corporis delicijs ac voluptatibus, & ab omni erga quasuis res creatas amore inordinato: necnon à simulatione ac fictione: & vt nihil ipsi doceamus vnquã, nec ab alijs traditum vel doctum Apoc. 5. Sap. 1. Lucernæ septem quid. candelabrũ qui & quale Chris fuerit. Spũi nro q standum. Lucernę q tria necessaria. Leuit. 6. Leuit. 10. Perpetu' quf nobis mysticè fouẽdus ignis. Ignis alien' qd & quàm cauendus.

ctum ſuſcipiamus, quod non ſit Sanctorum ſcriptis, diuinisq; literis conſentaneum. Maximè verò in quibuſlibet actibus bonis dãda nobis opera eſt, vt ne quid in illis caducũ ac temporariũ præcipuè ſpectemus & aucupemur, ſed Dei ſemper abſq; intermiſſione quęramus ac ſpectemus honorẽ. Huc videlicet cuncta noſtra referemus ac dirigemus opera, quæ tum benè ordinata erũt, omnemq; fiduciam noſtram in Dei immẽſa collocabimus fidelitate, in eaq; nobiſipſis abnegatis, Deo in iuſtitia ſeruiem⁹. nã ſi noſtro in tabernaculo ignẽ geram⁹ alienũ, id eſt, in corde noſtro amorẽ extraneũ ac alienũ, deiq; amore ac donis in illius cultu ac famulatu vti nolim⁹, iam planè corã Deo in peccatis emorimur. Quapropter æterna Dei contemplanda nobis & inſpiciẽda charitas eſt, inſtar viui fontis ſeptẽ prománãs riuis, & vt ſol fulgens ſeptẽ emittens radios, ac velut ignis deniq; conſumẽs, ſeptẽplici modo operãs & agẽs. Quæ nimirùm DEI ſpiritus eſt cũ donis ſuis, 7. aureis deſignatus cãdelabri lucernis.

¶ De dono ſapientiæ. Cap. XXV.

Sapida ſapientia quid.

SVprema quidem lucerna in ipſius haſtilis vertice poſita, ſanctum ſignificat Spiritum, & ſapientiæ donum. Vbi enim eſt DOMINI ſpiritus, illic etiam ſapientia eſt: & vbi vera eſt ſapientia, ibi quoq; DOMINI ſpiritus adeſt: quippe qui donorum omnium fons viuus eſt. Supremus, inquam, ex hoc viuo diuinæ charitatis fonte prománans riuus, ſapientiæ ſpiritus eſt, quem nos vſitata voce ſapidam dicimus ſapientiam. Hæc in DOMINI IESV totam permanauit humanitatem: ex cuius plenitudine, omnes nos quoque compleri poterimus. Exigit autem à ſpiritu noſtro primarius ac ſummus hic riuus, vt ſit ſimplex, expeditus, imaginum expers, immobilis, liber, abſque curis, ſibijpſi perpetuò moriens, viuensq; in Deo. Et ita ſummæ iuſtitiæ virtutem agit ac operat̃: ſicq; agendo ac operando, ſpiritus ſapientię adipiſcitur. Eo ipſo enim quo noſipſos & cuncta excedimus, diuinam inuenimus ſapientiam: & in hoc exceſſu iuſtitiæ oleum offerimus in ſupremam liberi arbitrij ſeu liberæ voluntatis noſtræ lucernam. Hoc verò oleum diuina ſapientia ſemper accenditur & ardet, ſi tamen quale oportet ſimplicis intentionis ellychnium illi impoſuerimus. Eteñ ſimplex intentio noſtra, dilucidus eſt noſtræ innocentiæ adſpectus, in quem diuina ſapientia ſemper irradiat: eademq; ipſa ſapientia tum ſpiritum, tum naturam claritate ac diuino ſapore permánat. Et quatenùs quidem claritas iſta & ſapor compræhendi poſſunt, donum ſapientiæ ſunt: quando verò vtraq; infinita & velut abyſſus quædam ſentiuntur, ipſe nimirùm eſt ſpiritus Dei, qui bonorum omnium fons eſt. Ita iam ex ſuprema lucerna ſummum Dei donum, id eſt, ſapientiã ſapidam didicimus. Itidèm quoq; prima ac ſuprema virtus, iuſtitia eſt. Prima autem ratio ſiue modus, quo virtutes omnes inchoamus & auſpicamur, innocentia eſt. Et poſtrema quoq; ratio, qua cunctas conſummamus & abſoluimus virtutes, æquè innocentia eſt charitate obducta & operta. Atque hunc in modum cortinas noſtras teximus, quibus tabernaculum noſtrũ tegimus ac operimus. Quarum primus color, id eſt, prima pars textilis, byſſinus eſt, id eſt, innocentia, vt ſuprà explicuimus: & poſtremus ſimiliter in fundo ſeu ſtamine candidus eſt color. Idem nanq; ſtamen eſt, ſed coco bis tincto intexit̃: ſiquidem ſtaminis huius ſubtegmen coccus eſt, quo charitas figuratè ſignificat̃. Accedat autem his oportet Dei donũ, id quod velum ſeu cortina deſignat intùs pendens in tabernaculo, per quam Dei actionem noſtramq; cooperationem accipimus. Prima enim pars textilis, quã intra nos texit Deus, coloris eſt hyacinthini, & poſtrema candidi. Vbi enim Deus ſuum intra nos opus inchoat, principio & virtutis & noſtrijpſorum quandã nobis cognitionem præſtat, perficit autem intra nos opus ſuum ſpiritali puritate ac innocentia. Dumq; ſuũ ille perficit opus, nos interìm vnà operari incipimus eadem innocentia, quæ nobis præſtatur à Deo. Atq; tum primũ Dei donum capeſſimus ac apprædimus, cunctosq; actus noſtros intentione ſimplici in eadem perficimus innocentia, coco bis tincto intexta & obducta. In ipſa nanq; ad Deum reditione ſimplex intentio diuino ſeſe amore, qui coccus bis tinctus eſt, ſemper accenſam ſentit. Iam porrò in candelabro noſtro ſex inſupèr alias lucernas adiungere debebimus, vtrinque tres, ita vt primi tres ordines à dextris, & tres alij à ſiniſtris conſtituti, ſint lucernæ illius, quæ haſtili impoſita eſt. Quæ quidem ſex lucernæ, ſex reliqua ſunt dona Spirituſſancti. Horum tria ſuprema dona à dextris

Sapientia q̃ quõ ĩueniat̃.

Iuſtitia.

Innocentia.

Cortinarũ color I. qs aut quid.

Coccus.

Coccus bis tinctus.

Lucernę ſex q̃ ſex dona repſentent.

xtris ſuſcipiemus, eaq; internam noſtram exornabũt vitam, quę ſunt, Intellectus, Conſiliũ, & Fortitudo. Porrò reliqua tria à ſiniſtris accipiemus, quæ externam decorabũt vitam noſtram, & ſunt hæc, Scientia, Pietas, Timor Domini.

¶De dono Intellectûs. Cap. XXVI.

INTER hæc dona ſex, præclariſſimũ ac nobiliſſimum eſt donum Intellectûs, eo quòd id doceat nos DEVM Opt. Max. in multiplici illius opulentia ac bonitate contẽplari ac attendere ſiue conſiderare. Eſtq; donum hoc lumen quoddam ſupernaturale, intellectum noſtrũ in illius faſtigio ſeu ſublimitate illuminare volens, ſi tamen ipſi nos intùs ſubrigere ac ſubleuare, & huic lumini obtemperare velimus. Exigit nanq; lumẽ iſtud ab interiori homine noſtro, vt ſenſus ac ſenſibiles imagines omnes tranſcendat & excedat: vtq; naturę emoriamur, ac viuamus in ſpiritu: & ita internus homo ab externo diuiditur. Enimuerò ſi ſenſibiles formas ac imagines excedere, & naturę mori velim⁹, iam hãc inuenimus lucem, & doni huius claritudinem in intellectûs noſtri faſtigio ac celſitudine ſuſcipimus. Siquidẽ moriendo donũ hoc intellectûs ꝓcipimus, & ꝓcipiẽdo naturæ morimur. Hinc verò ſingularis quædam in nobis excreſcit virtus, quæ ex Deo nobiſq; trahit originem, putà ſpiritalis ſurſùm tendẽs appetitus erga Deum, hominem noſtrum interiorem peruigilem ſemper ac viuum efficiẽs ſiue cõſeruans. Efficit enim viuidus hic appetitus, vt homo noua cum complacentia contineter Deũ conſpiciat & conſideret tum in ſeipſo, tum in multijugis donis illius: & in hac contuitione, naturæ noſtræ mortificatio iugiter renouatur: ſicq; vita ſpiritûs noſtri in gratia ſuccreſcit, atq; per hoc nobiſcùm lumẽ perſeuerat. Eſt etiam viuus hic ſurſumq; tendẽs appetitus interni gaudij noſtri oleum, quod nos perpetim Deo offerre debemus in honeſta liberæ voluntatis noſtræ lucerna. Imponemus autem oleo huic rectę intẽtionis ellychnium, quod eſt, vt nobis nihil æquè placeat atq; Deus: & ita oleum iſtud ſurſùm tendẽtis appetẽtię noſtræ, dono intellectûs accẽdetur, ardebit ac lucebit: atq; hinc interior homo noſter tum hîc, tum in futura æternitate viuet conſpicietq;. Etenim donũ hoc dilucidè ac citra laborem diuitias Dei contemplari nos docet, & vt DEVS per ſeipſum & cum cũctis donis promãnet, vtq; illi nos intùs nobiſipſis & cunctis virtutibus, quas ꝑſtare poſſimus, reſpondere debeamus. Atquì ſapientiæ donũ ſupra ſeipſum ſubleuat hominem, facitq; eum ſimpliciter mentis defigere obtutus in Deũ, colliqueſcere, in nihilũ quaſi redigi, ac emori ſibijpſi in amore ac vnione cum Deo. Atq; hoc pacto permultùm ſanè intereſt inter primũ ſapientiæ donũ, quod nos introducit & vnit: & iſtud illi proximũ intellectûs donum, quod nos adducit ſeu deducit, & acceſſum noſtrum intùs illuſtrat.

Quid doni ſit ītellectº.

Donũ ītellectº qui obtineatur.

Oleum.

Ellychniũ.

Donorũ ſapiẽtiæ & intellectº, diſcrimen.

¶De dono ſcientiæ. CAP. XXVII.

TAmetſi ordo exigere videt, vt de tertio & quarto donis ad hominem noſtrũ internum in illius perpetuo ad Deum aſſcenſu pertinẽtibus, hoc loco agatur: illis tamen interìm poſtpoſitis, de quinto dicere quippiam aggredior, hoc eſt, de ſcientiæ dono, tum ꝙ ita materiæ mihi propoſitæ congruat, tum ob eã, quæ hiſce duobus donis inter ipſa eſt, ſimilitudinẽ. Vt enim donum intellectûs, dextrum latus, id eſt, internum noſtrum ad DEVM acceſſum, exornat & illuſtrat, dum nos intrò vocat, ſiue exigit à nobis, vt intrò ingrediamur, docetq; nos DEVM contemplari, & contueri in ſeipſo & multifarijs donis ipſius: eodem modo ſcientiæ donum, ſiniſtrum latus (id eſt, rationalem exitum noſtrum) decorat ac illuſtrat, dum nos foris dirigit, docetque tum noſipſos, tum omnes virtuoſarum actionum modos diſtinctè ac diſcriminatìm attendere & cõſiderare. At tñ vtraq; hæc, vna eademq; veritas operat̃, & intrò nos vocãs ad DEVM, & foràs dirigens ac mittens ad noſipſos. In ipſo igitur ſupernaturali noſtro ad DEVM cum intellectualibus formis ſeu imaginibus acceſſu, lumen iſtud donum intellectûs appellat̃: eo quòd ſubleuet nos, ac intellectum noſtrum ſupra illius naturam illuſtret & ornet. Vbi verò cũ formis ſeu imaginibus ſenſibilibus ad ſacram ſcripturã, ad vitam ac geſta ſanctorum, & ad cuncta demum creata à Deo & condita, rationabiliter egredimur, omniaq; hæc cũ interna ſupernaturalis ſciẽtiæ plenitudine adſpicimus & conſideramus: iam idem lumen, ſcientiæ donum dicitur, eo quòd inſtituat nos, vt foris rationabiliter vitam ducere & conuerſari, resq; ſenſibiles rationabiliter ac ſpiritaliter intelligere debeamus. Quanto autem ad DEVM acceſſus, eo

Lat⁹ dextrũ.

Siniſtrum.

Intellect⁹ & scíæ dona q̄ differant.

qui ad creaturas fit, exitu præclarior ac sublimior est: tanto itidèm intellectûs donũ, scientiæ dono celsius ac nobilius est. At nihilominùs vtroq; hoc dono præditi vt simus oportet: non enim absq; externa virtutum studiosa seu virtuosa vita intùs ad DEVM accedere valebimus. Atq; eamobrem si sanctiſpiritûs donũ scientiã intra nos adipiſci ac ꝓcipere volumus, illius exactioni vt satisfaciamus necesse est, id est, vt internam in nobis geramus strenuitatem, qua semper vitijs emori, ac virtutibus viuere, semper etiam magis ac penitiùs virtutes cognoscere, ac iuxta eas agere statuamus ac enitamur. Huc enim sciẽtiæ donum nos impellit & vrget: horumq; causa nullis neq; sumptibus, neq; laboribus, qui tamen rationabiles sint, parcere debebimus. Omnibus nanq; virtus digna est. Quantùm autem interna hæc in nobis augescit strenuitas ac bona opera, tantùm quoq; semper scientia hæc in nobis augetur & crescit. Cuiuslibet enim horum profectus, alterius causa est: & ita semper coniuncta sint oportet. Semper igitur in libera nostra voluntate viuidam quandam geremus strenuitatem ac diligentiam erga virtutes omnes, sicque etiam tertiam lucernam nostram oleo instructam habebimus: cui tum verum ac congruum imponemus ellychnium, illud videlicet, vt cunctos actus & opera nostra diuino offeramus honori: & ita oleum nostrum scien

Oleum qui nr̃m scíæ dono incẽdendum.

tiæ dono incendet & ardebit, vndè nos intùs illustrabimur ac feruescemus. Tum verò foràs nos recipiemus ad omnigena opa bona, rursumq; intrò nos conferemus cũ intima erga DEVM appetentia vel delectatione, atq; inter hanc extrouersionem ac introuersionem, seu exitum & introitum noster intellectus commorabit, & vtriq; faciet satìs. ET hîc iam semper nos in claritate tam foris quàm intùs renouabimus: quandoquidem vtrinque seu vtrobiq; virtutem vnam primariam, Deiq; donum habemus. Id quod pulchrè satis & appositè binæ illæ lucernæ, hastili vtrobiq; proximæ, significant. Cùm autem hunc in modum intùs & foris in virtutibus & claritate nos renouamus, iam nostra incaluit ac ferbuit ratio: tumq; discretionem adepti sumus, quæ proxima est virtutum omnium ratio siue modus. Iam quoq; hyacinthinum, id est, cęruleum teximus colorem, qui proximus est nostrarum cortinarum

Innocentia.

color. Etenim in supioribus dictum est, vt per iustitiam ac primum Dei donum, innocentiam obtineamus, quam illic primum esse modum seu ratiõem diximus, in qua virtutes oẽs, diuino freti adiutorio, inchoamus. Porrò discretio hæc, id est, ratio nostra diuinitùs illumi nata, & intùs & foris proximam nobis cunctis in virtutibus demonstrat ac indicat veritatẽ. Sed iam latiùs vtroque in latere cum lucernis, cum donis & cum virtutibus eò pertinentibus, foràs progrediamur.

¶De Consilij dono. Cap. XXVIII.

EA nimirùm, quæ dextro in latere cãdelabri, tabernaculi intima versus, ꝓxima hinc sequitur lucerna, donũ cõsilij nobis figuratè designat. Quod quidem consilij donum, internus quidam intrò trahẽs tractus vel instinctus est Spirituſſancti, voluntatem nostram seu vim amatiuam intùs permouẽs, exigensq; à nobis, vt omnem mundi fugiamus occupationem & inquietudinem, itemq; homines quoscũq; foràs nos pellicientes atque trahentes, necnon om̃em internam multiplicitatem, & vt spiritûs amemus vni-

Luc. 10.

tatem siue vnionem, quę eadem etiam Christus nobis consulit, vbi ait: Vnum est necessari-

Mat. 19.

um: &, Si vis perfectus esse, vade & vende om̃ia quę habes, id est, missa fac externa omnia, ac in teipsum ingredere, & ita sequere me in pace interna, in vnitate & quiete. Huic ergo cõsilio si morem nos geramus, om̃i multiplicitati emorimur: sicq; quartam adipiscimur virtutem principalem, quę est, amans vel amorosa in vnitatem nostrî inclinatio vel propensio. ET ita nos inclinãtes, amanter in vnitatem propendemus, & om̃em obliuioni tradimus multiplicitatem. Atque hoc est quod Propheta regius ait, nostræ scilicet loquens potentiæ seu vi amatiuæ: Audi filia cõsilium Domini, & vide vnitatem, & inclina aurem tuam in ipsam vni-

Psal. 44.

tatem, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui, id est, omnem occupationem & creata omnia. ET tunc concupiscet rex decorem tuum, quoniam tum ipse est Dominus DEVS tuus, & adorabunt eũ cũctæ vires tuæ. Atq; ita nos perpetuò illi sacrificia offeremus ac munera. Etenim vis nostra amatiua seu voluntas perpetuò ac continenter in vnitatem spiritûs nostri sese inclinabit ac propensa erit: & hoc ipso quarta lucerna nostra, id est, vis amatiua,

oleo

oleo plena erit ac abundabit. Isthæc nanq; amans vel amorosa nostrî in vnitatem inclinatio seu propensio, æternæ pacis nostræ oleũ est, quo nos omnes profligamus ac depellimus hostes nostros, ac perpetuã in Deo requiem adipiscimur, modò tamen congruũ & quale oportet, ellychnium in eo geramus, ita vt spiritûs nostri vnitas, in Dei demergat & excidat vnitatem: Sic enim vnitatẽ nostrã in Deo fundatam inuenire poterimus: vbi tum oleum nostrum Domini consilio accendit & ardet: & hoc pacto internã adipiscimur simplicitatem, in qua nos clarificatam seu illustratã spiritalem conuersationem nostram coram Deo fundare debemus: & ita intrò versi manebimus, Deusq; æternò in nobis commorabitur, nosq; vicissim in Deo.

¶De dono pietatis. CAP. XXIX.

ATverò quinta lucerna, quæ iam sequitur, foràs nos recipiemus. Siqdem collocata ea erat in altero latere proxima quidem hastili, vna excepta, itidemq; extrema siue extima præter vnã. Significat autem lucerna hæc donum pietatis. Nã quemadmodùm Deus omnipotens per seipsum semper in vnitatem introversus est, ita etiam ad creaturas omnes gratia ac pietate sua extroversus est. Cumq; hanc intra nos suscipimus ac sentimus pietatem, illi morigeros & obsequentes nos præbere debemus. Nam consilij donum ob introversionem, at scientiæ ob extroversionem diuinitùs nobis confertur: & singulo cuiq; dono obtemperãdum ac obsequendum est. Etenim inter Dei ac proximi charitatem commorari debemus: sicq; iuxta charitatis instinctũ ac motionẽ, amãter nos & intrò & foràs recipere valebimus. Per ipsum autem Dei donum ac amãtem nostram extroversionem quinta in nobis virtus primaria excrescit, ipsa videlicet misericordia, quę nostra emollit corda, omniumq; facit necessitatibus condolere & compati: adeoque oleum illud est, quo cũcta sanãtur vulnera. Vndè etiã semp nobis in quinta lucerna nostra, id est, libero affectu vel appetitione nostra, circũferenda est. Miserebimur autem omnium necessitudines & calamitates ob honorem DEI, habituri proindè rectæ intentiõis ellychnium in hoc oleo nostro. Porrò in necessitudine nostra promanantem Dei liberalitatem seu pietatem amãter adspectabimus, eiq; nos amanter dedemus siue trademus: atque ita ellychnium nostrum dono pietatis eius incendit & ardescit, sicq; nos tam in virtute quàm in dono semper crescimus ac renouabimur. Cùm enim diuinam in nobis sentimus pietatem, liberalitas seu largitas in nobis nascit, quæ tertia virtutum ratio vel modus est, eaq; nos purpuram texímus, colorem tertium cortinarum nostrarum. Vbi autem ex ipso fundo liberales sumus, seu intima liberalitate prædíti, iam nos continere non valemus, quin semp intrò influamus in vnitatem, itemq; per misericordiã foràs pmanemus. Cuius nos exemplũ propriè in Christo reperimus: qui seipsum totũ dedit Patri in simplici vnitate: & hoc ipso intrò ingrediebatur, arduumq; spiritûs consilium in amore sequebatur: itidemq; nobis totum sese ac omninò dedit viuens ac moriens, & in præstantissimo suo sacramento: sicque amanter gratia & pietate sua liberaliter foràs egressus est, adeoq; in omnem nobiscùm permansurus est ęternitatẽ, si tamen nos vi nostra amatiua inter eam quę in vnitatem fit introversionem, & cum pietate extroversionem, commorari volemus, & cuiq; ex his morem gerere.

Donũ pietatis qua lucerna significatur.

Misericordia qd virtutis sit.

Largitas quæ in nobis nascatur.

¶De dono fortitudinis. CAP. XXX.

SEQVITVR hinc sexta lucerna, vltimus candelabri nostri à dextra parte decor & ornamentum. Et figuratè quidem lucerna hęc donum fortitudinis designat, quod intùs nos mouet, poscitq; & exigit à nobis, vt vltra ea omnia quæ Deo dissimilia & impuria sunt, semper animo subleuati simꝰ: itemq; docet nos, vt neq; nosipsos, neque vires nostras alicuius pẽsi habeamus, vel ne de his quippiam magnificè sentiamus, sed vt sponte ac liberè diuinæ nos virtuti ac potentię tradamus, in eaq; omne posse nostrum seu totam virium nostrarum facultatẽ fundemus, futuri hocipso in omni pugna & concertatione securi. Cui si nos exactioni obtemperare velimus, libera voluntas nostra diuinæ vnitur virtuti ac potentiæ, atq; indè veram nos sentimus pœnitentiam, omnem dubitationem, diffidentiam, formidinem, & voluntatis inconstantiam ac mutabilitatem à nobis auferentem, & in dono fortitudinis nos firmantem ac constabilientem. In hac porrò fortitudine certã spem

Fortitudinis donum qua lucerna significetur.

Magnanimitas.

concipimus, nunquàm nos in mortiferum aliquod vitium lapſuros: vndè tum ſexta exoritur virtus principalis, quæ eſt honeſta magnanimitas: qua prædíti, nullo negocio cõtemnimus quicquid vitioſum eſt, & caduca ac labentia cuncta paruipendimus. Non enim iſthæc curamus: neque formidamus quenquam, nec in aliquo ſpem præcipuè collocamus niſi in Deo: neminem neq; magnum, neq; potẽtem ducimus, niſi Deum. Animi nanque honeſtas cum diuina virtute coniuncta, vltra omnes nos creaturas euehit, poſcitq́, à nobis vt Deo famulemur, gratesq́; laudesq́; agamus, & eum adoremus. Atq; ita in ſexta lucerna noſtra vitæ æternæ oleum cõtinemus. Cumq́; Deum animo libero, ſublatis ac erectis viribus, & cunctis actibus noſtris laudamus, iam planè viuidi, robuſti ac inuicti & inſupabiles ſum⁹: quanto q́; tum acriùs impugnamur ac tentamur, eo ſumus robuſtiores: quandoquidem Dei certamus virtute, quæ prorſus inſuperabilis eſt. Et ſemper quidem ac perpetuò excelſus anim⁹ noſter reuerenti ac honorifica cum laude ſurſum tendet ad Deum: ſicq́; reges vncti erimus, & ex omni certamine palmam ſemper feremus, viuumq́; noſtræ ſalutis oleũ reportabimus: modò tamẽ rectæ intẽtionis ellychnium illi impoſitum habeamus, ita vt magnanimitas noſtra planè ſentiat, longè maiori Deum Opt. Max. tum laude, tum honore dignũ eſſe, q̃ creaturæ oẽs illi exhibere queãt. Neq; enim ſatis eũ pro dignitate laudare valemus. Cùm em̃ illius cõtemplamur magnitudinem ac maieſtatem, tam nos ſimplices efficimur, vt modum omnem amittamus, & quanam ratione Deum laudibus vehere debeamus, incertum nobis ſit. Et ita quidem laudando, in illius laude ſemper deficimus: & deficiendo, ſpiritus noſter gaudium ſentit, & ſalutem, ac beatitudinem: & hinc ellychnium noſtrum virtute noua accenditur: ſimulq́; animus noſter denuò impetu quodam concitatur: & ita nos continenter nouę laudis oleum apportam⁹, dicimusq́; cum virgine Matre: Magnificat, id eſt, magnificè laudat anima mea Dominum. Et exultauit ſpirit⁹ meus in Deo ſalutari meo. Quæ nimirùm vita planè cæleſtis eſt.

Deũ ſatis dignè laudari nunquàm poſſe.

Luc. 1.

¶ De dono Timoris Domini. Caput XXXI.

Pſal. 18.

SEPTIMA demum lucerna, quæ iam ſequitur, à parte ſiniſtra cãdelabri extima eſt, & vl̃timum candelabri noſtri ornamẽtum. Per eam autem, timoris Domini donum accipimus, quo omnem virtutum decorem ac ornatum & inchoamus, & perficimus, & æternò poſſidemus. Etem̃ cum amore & reuerẽtia coniũctus timor, pmanet in ſeculum ſeculi, eumq́; nos Deo debemus. Timorq́; iſte propria nos voluntate deſpoliat, & efficit vt ſentiamus nõ noſtri iuris, ſed Dei proprios nos eſſe. Omne quoq; peccatum depellit, ac deinceps à peccatis nos p̃ſeruat, & ad virtutes oẽs, cunctosq́; actus & opa bona nos incitat, oẽmq́; cruciatum facilè tolerat. Cùm em̃ Deus ipſe illius ferat onera, nulla eum neceſſitas, nulla afflictio p̃grauare poteſt. Huius timoris quiſqs expers eſt, is idem omni quoq; gratia & virtute caret. Eam ob rem cumprimìs neceſſarium nobis eſt noſſe, quanam ratione timorem hũc adipiſci queamus. Initium quidem timoris Domini, internus quidã horror eſt, immiſſus ac incuſſus nobis à Deo, dum noſtra nobis errata & vitia ob oculos ſtatuit ac demõſtrat, ijſdemq́; intùs nos reuerberat ac perterret, ſimul etiam intelligere nos faciens atq; agnoſcere, quàm exigui ſimus ad illius immenſam maieſtatẽ ac magnitudinem, coram qua angeli cõtremiſcunt, & cui reſiſtere nullus poteſt. Et hæc Maieſtas ac magnitudo illius, ęternò ſe nos abiecturam ac reprobaturam comminatur, niſi humilem ob cunctas culpas & peccata noſtra agẽdo pœnitẽtiam, ipſi ſubditi ac obtemperãtes ſimus. Sapiẽtia illius ob maleacta noſtra nos obiurgat ac repræhẽdit, & intima noſtra perſpicit: iudicabitq́; nos quãdoq; ex iuſtitię prę ſcripto, & ab ęterno nos regno excludet ac exhęredabit, ni morẽ illi geramus, attẽdamusq́; inſtitutiones & doctrinas illius, & iuxta eas vitam agere cõnitamur. Bonitas eius noſtram incuſat & coargnit infidelitatem, ſuamq́; ęternam nobis oſtendit ac proponit fidelitatem, qua nos ab oẽi ęternitate ſummè dilexit, & in hoc exilio amantiſſimè requiſiuit: cõminaturq́; nobis, ſe ęternò nobis alienam prorſus futuram, niſi reſipiſcamus, ac reuerſi cum ipſa in gratiã & cõcordiam redeamus, & virtutibus nos exornemus. In his igitur ſi Deo obſiſtamus ac reluctemur, & eius dona cõtemptui habeamus, iam planè peiores efficimur, ac magìs magisq́; inidonei & imparati ad illius dona capeſſenda & percipien-

Timoris efficacia.

Timor dñi qui obtinendus.

Maieſtas Dei quid nobis ſuggerat.

Sapientia.

Bonitas.

enda,& virtutes colendas ac ppetrandas.Porrò cùm ex formidine quadam, qua nobiſipſis timemus, nõ autẽ ex Dei amore bona aggredimur opa,timor iſtiuſmodi ſeruilis eſt:& donec bonos actus & opa charitati iungamus,nihil aut parùm illis meremur.Itaq; noſipſos ex amore abnegabimus,& humili cum reuerentia,inſtitutionibus,doctrinis & obiurgationibus Dei obtemperabimus:ſicq; donum hoc amabile,caſtum Domini percipiemus timorem, permanentem in ſeculum ſeculi,& tam in iſta quàm futura vita. Indè iam maieſtati ac magnitudini illius ſpontè ſubditi erimus, ſapientiæ obediemus ac auſcultabimus,& cum eius bonitate conſentiemus,concordabimus ac vniemur:erimusq; flexibiles ad ipſius voluntatem,& timore illius adimplebimur:& ita animi faſtus, audacia & elatio ex nobis depelleẽ, & ſeptimam virtutem principalem obtinebimus,putà humilitatem cũ timore & amanti erga Deum reuerentia cõiunctam.In quibus nos omnem fundabimus vitam noſtram.Humilitas nanq; cum timore cõiuncta, obedientes,patientes, nihil admodùm curantes, ſed potiùs paruipendẽtes noſipſos,culpas ac defectus proprios nunquàm nõ agnoſcentes & confitentes,atque planè perſuaſum habentes nos efficit,omni honore & quibuſlibet rebus bonis indignos nos eſſe.Facit inſupèr timor humilis, diuinis & Eccleſiæ nos parére mãdatis. Itemq; docet ac hortaẽ nos parcè vtì verbis, niſi vtilitas aliud exigat: ſenſibus frenũ injicere,& corde,moribus,habitu ac omni demum conuerſatione humiles ac modeſtos eſſe.Denique hoc oleum eſt,quod nos Deo in ſeptimam lucernam noſtram offerre debemus.Huic autem rectæ intentionis ellychnium adhibebimus, illud videlicet, vt mens & intentio noſtra ſit,humilitate noſipſos nihilipendere ac exinanire propter honorem Dei. Dum autem ita nos annihilamus,humilitatem ſentimus modi expertem,cuius fundum nemo attingere vel perueſtigare queat.Ipſa enim fundi noſtri quies eſt, & cunctis virtutibus profundior. Quam cùm nos ſentimus,neque DEVM ſatis extollere,neq; nos ſatis abijcere ac deprimere noſtro pro deſiderio & amoris noſtri exactione valemus.Sed deficimus vbique,& deficiendo requiem & ſalutem & beatitudinem ſentimus.Atque hic ellychnium noſtrum nouo ac amanti & filiali incẽditur timore:vndè porrò noui ac recẽtes humilitatis cunctarumq; virtutum actus prodeunt & emergunt, quibus nos ſingulis renouamur horis. Per ipſum igitur amabile timoris Domini donum,in æterna deſcẽdemus humilitate:& per donum fortitudinis, cum perenni laude in DEVM aſſcendemus: & inter aſſcenſum hũc in laude,& cum humilitate deſcenſum, charitas in nobis exercetur, quarta videlicet virtutum omnium ratio ſiue modus. Sicque coccineum teximus colorem,inſtar flammæ rubicundum,qui cortinarum noſtrarum color quartus fuit.Donum nãque fortitudinis, amoris in nobis igneni ſtruit,concitat,poſcitq; à nobis,vt cunctis pariter aſſumptis & collectis creaturis cum æterna laude ad Dei celſitudinem aſſcendamus.Donum autem timoris,eundem in nobis amoris ignem ſtruit & commouet, exigitque à nobis,vt coram diuina maieſtate ac celſitudine cũ creaturis omnibus, cum reuerentia ac humili cultu & famulatu nos demittamus ac humiliemus.Sic nimirùm Chriſtus IESVS Dei filius ſecundum humanitatem, quę omnium noſtrùm exẽplar eſt,vitã exegit ſuam. Cũq; hiſcè duobus nos ſatisfacimus,coccineus ac flammeus diuini amoris in nobis color viuit:efficimurq; Chriſti ſimiles,eidemque vnimur,qui ſcilicet donorum ac virtutum omnium plenitudo eſt:per quem nos dona cuncta ſuſcipere,& virtutes oẽs operari poſſumus:ſine quo nec valemus, nec habemus quicq; penitùs. Quapropter illius neceſſe eſt ſpiritum vt percipiamus cum ſeptem principalibus donis eius: quibus tum ſeptem has virtutes primarias conſequemur: id quod ſeptem nos lucernæ inſtituunt. Singulæ nanque virtutes & vniuerſæ in donis DEI viuant oportet, ſi tñ virtutes eſſe debeant: & in vnaqualibet virtute quatuor nobis habẽdæ ſunt proprietates,quæ ſunt quatuor illæ rationes vel modi,quos ſuprà commemorauimus.Etenim in ſingulis virtutibus innocentes,diſcretos,liberales,& charitate plenos ſentiamus nos oportet: & hi quatuor colores ſunt cortinarum,quibus obtegebatur tabernaculũ.Vndè etiam ſingularum vel omniũ cortinarũ longitudo viginti & octo cubitos obtinebat:ſiquidem virtutes ſeptẽ ratiõe quadruplici cultæ & exercitatæ,cubitos octo & viginti efficiunt: & decem præcepta eodem quadruplici modo exercitata,cubitos quadraginta faciũt:In his autem ſeptem virtutibus primarijs & decem præceptis omnis vitæ perfectio exercetur.

Timor ſeruilis qs aut qualis.

Pſal.18.

Humilitatis laus & efficacia.

Timoris humilis energia.

Septimæ lucernæ oleũ.

Suam qui vitã exegerit Chriſtus.

Plenitudo virtutũ omnium quis.

Virtutes in donis Dei viuere.

¶De

¶De septem Emunctorijs aureis,& purgamentorum receptaculis. Caput XXXII.

Emúctoria quid.

Forcipes aureæ seu aurei, quid.

Forcipũ loco mysticè nobis vtenda, quæ.

Virtutes q̃b⁹ cur quasi ignotæ futuræ.

Intentionis quãta exigatur simplicitas.

Resecamentorũ demersio.

IVSSIT deindè Dominus, vt emunctoria quoq;, & vbi, quæ emuncta essent, extingueren tur, de auro purissimo fierent. Hęc emunctoria, septẽ forcipes aureæ fuêre, quibus adusta ellychnia repurgarẽtur ac resecarentur, quo lucernæ clariùs lucerent: erantq; lucernis singulis singulæ adiũctæ forcipes. Quòd autem ad spiritalem rationem attinet, docẽt nos septem aurei forcipes isti, Dei Spiritum septem donis suis in spiritu nostro amabilem quandã struere inquietudinem: quæ quidem inquietudo septiformis est. Etenim dona septem ad eiusdem numeri virtutes primarias nos mouent ac incitant, singula dona ad virtutes singulas, quemadmodùm antè explicauimus. Cùm igitur in aliquo dono virtutẽ aliquam perficimus ac perpetramus, eamq; Deo offerimus, ibi tum isthanc sentimus inquietudinem. Nam singulum quodq; donum, virtutis renouationem exigit à nobis: & hinc ipsa inquietudo magis ac magis iugiter augmentatur. Isthæc autẽ singuli cuiusq; doni exactio, nostraq; inquietudo, aurei forcipes nostri sunt, quibus adusta ellychnia resecamus, lucernasq; nostras repurgamus. Inter ipsos enim cunctæ virtutes nostræ præcidũtur, ita vt quædam nos capiat obliuio virtutum earum oñium, quas vnquàm ppetrauim⁹, ac si nihil egerimus aut opati simus. Sicq; semper deintegrò seu denuò inchoamus, perindè vt illi qui nihil sunt, statuuntq; operã dare atque conniti, vt quippiam fieri possint. Atq; hoc pacto virtutes nostræ nobis incognitæ & nullius pẽsi ac existimationis manẽt. Singula nãq; dona id flagitant ac exigunt, vt deintegrò absque retrospectiõe incipiamus: quemadmodùm lucernæ cùm purgatæ sunt, tum denuò clariùs lucent. Itemq; poscũt singula dona, vt animo minimè pacato singulis quibusq; Dei instinctibus siue motionibus obtemperemus: & ita magis ac magis illustrari, & continenter in virtutibus ac donis renouari poterimus. Modò eñ nos parati simus, bona cuncta in nobis renouare vult Deus. Instrumẽta verò illa, in quibus quæ emuncta essent, extinguerentur, aurea septem vascula fuêre. Quælibet nãq; lucerna suum habebat vasculum vel receptaculum aureum cum aqua, in qua ellychniorum purgamenta seu resecamẽta extinguebãtur, ne aut tetrum odorem, aut atrum & obscurum fumũ in Dei tabernaculo redderẽt. Quibus nimirùm id nos edocemur, quodlibet donum id à nostro exigere spiritu, vt intentio nostra in qualibet virtute primaria tam simplex sit, vt amorosum quendã ad Dei vnitatem in nobis sentiamus excessum. Quod etiam in Christo nostrũm omnium speculo facilè potest animaduerti. Is enim in qualibet ab ipso peracta virtute, tam amãter excessit spiritu, vt cum amore paternam inuiseret vnitatẽ. Et his illius amantissimis excessibus, quibus in qualibet virtute primaria ad Patrẽ sese recepit, omnes nostros iungemus ac vniemus excessus. Illius nãque amãtissimi excessus, aurea nostra vascula sunt, plena aqua, id est, iustitia & veritate: in quas nos adusta ellychniorũ nostrorum resecamenta demergemus, hoc est, cunctos virtutũ nostrarum, quas perpetrauimus, actus in eis extinguemus ac immergemus, illius eos iustitię & veritati commendantes, & pręclarissimis eius meritis vniẽtes: alioquì cunctarum virtutum nostrarum ellychnia coram Deo & omnibus Sanctis eius fumum fœtoremq; dabunt.

¶De pondere candelabri. Cap. XXXIII.

TEXTVS Exod. 25.

AIT porrò Dominus Moysi: Omne pondus cãdelabri cum uniuersis uasis suis, habebit talentum auri purissimi. Inspice, & fac secundum Exemplar quod tibi in monte monstratum est.

Talẽti quanta diuersitas.

Hoc genus põderis, quod hîc Talentum dicitur, apud Iudæos grauissimum ac maximum erat: quanquàm idem triplex apud eos erat, putà Mercatorum, quod habebat libras qnquaginta: Ciuitatum vel Ciuium, quod septuaginta: & Sanctuarij, quod centum & viginti libras cõtinebat. Ex quibus perspicuum fit, vnum Sãctuarij talentum, reliqua duo, Mercatorum ac Ciuiũ, pondere exæquasse. Atque huiuscemodi pondus talenti Dominus Deus candelabrum suum cum vasis ipsius habere voluit, & quidem auri purissimi. Itaq; hoc grauis-

simo

simo auri pondere æternum nos charitatis pondus accipimus, quam nos DEO debemus. Qui enim nobis erga DEVM gerendus est amor, is tãti sit põderis oportet, vt & nobisipsis & cũctis rebus præpõderet, nec possit vnquàm vel consolationem reperire aut requiem, præterquàm in charitate illa, quę DEVS ipse est. Quãobrẽ affectos nos sentiemus, velut mercatores prę-sentis seculi ac ciues supernę Hierusalem. Tãtus enim sit amor noster in hac vita necesse est, vt caducis oĩbus ac fluxis rebꝰ prę-ponderet: atq; ita nos talentũ habebimus, id est, maximũ mercatorum pondus. Siquidem mercatura vel negociatio, mutua quædã permutatio est, qua res chara chariori commutat. Quisquis autem æterna deserit, ijsq; præfert ac potiora ducit temporaria, is mercator rectè dici nõ potest. Non enim pmutat, sed bona sua omnia pro rebus nihili tradit. Nam tametsi totum is mũdum obtineat, si deserat DEVM, nihil habet: cùm sine Deo omnia nihil sint. Si igit amoris nostri pondus rebus oĩbus præponderare volumus, cor sensusq; nostros occludamus, & sub diuinis cohibeamus ac refrenemus mandatis necesse est. Enimuerò sensus quilibet incustoditus, ad terrenum gustum, commodum, solatium nos inordinatè foràs educens ac pelliciens, velut ostium est in mortem ęternam nos seducens. At verò cum ęterna ac semper mansura, tam nobis intùs benè placent ac sufficiũt, & explent animũ nostrum, vt cuncti externi sensus nostri à quibuslibet rebus extraneis expediant ac intrò pertrahant, ita vt singulis quibusq; sensibus foris ac intùs Dei exequi prę-cepta possim', id demũ amoris põdus est, quod ad verum mercatorem pertinet: atque hoc ipso illi nos negociatori similes sumus (de quo Dominus ait in Euangelio) quęrenti bonas margaritas, id est, lapides precioſos: inuentaq; vna precioſa margarita, cũcta ſua vendenti, eamq; comparanti. At tamen charitatis nostræ põdus adhuc grauius sit oportet. Quanuis enim hîc velut mercatores nos sentiamus, insupèr tamen etiã vt cælestis Hierusalem ciues nos sentiemus. Et hac de re charitatis nostræ talentũ, tanti debebit esse ponderis, vt eadem ipsa charitas nostra nobisipsis præponderet, & absque intermissione demergat in DEVM. Hoc videlicet æternum amoris põdus est ad ciues pertinens. Cùm em angelici spiritus inæquali ac dissimili amoris exercitatione inter sese in cælis cõcertarent ac præliarent, quotquot ex illis sese abnegabant, & cum amore in DEVM se demittebant ac immergebant, ij iustitiam operabantur, & hocipso palmam obtinebant & victoriam, beatiq; & felices effecti, Deo vniebãtur, & per amorem mutua inter se cõcordia deuinciebãtur, & ita ciues permanserunt, ciuitatemq; Hierusalem supernam cum Deo in perpetua pace possident. Quotquot autem sibijpsis placebant, & cum amore sibijpsis inhærebant ac innitebãtur, illi nequiter ac infideliter agebãt: ideoq; victi ac debellati & despecti sunt ac in Tartara detrusi, sempiternis plenis cruciatibus. In quorum locum & ciuitatem, quam illi amiserunt, si nos introduci, eamq; possidere & in illi' ciues ascribi delectat, iustitia nobis colenda ac sectanda est, hæc videlicet, vt vsq; adeò nobis cordi sit & placeat, sufficiatq; dñs DEVS noster, vt nosipsos modis omnibus abnegemus, & in qualibet virtute primaria tantum habeat ponderis charitas nostra, vti nos diuinæ charitatis sentire faciat vnitatem: quæ tum nostrum transformabit, consumet, & in vnam quodammodo secũ essentiam absorbebit amorem. Et hoc pacto illud quoq; charitatis talẽtũ, quod ciuiũ est, perficimus: qñquidem totã hæc amoris legem adimplet ac perficit. Atq; hoc ipso beatis spiritibus similes efficimur, & Christo vnimur, vtpotè aureo candelabro nostro, qui in omne æuum in aula gloriæ cælestis nostrûm omnium lucifer erit. Iam quòd Dominus candelabrum hoc in australi tabernaculi parte collocari voluit, illius hæc est mystica significatio, Dominum nostrum IESVM Christum cũ omni suo ornatu ad dextram interni tabernaculi nostri consistere debere, vt ex illius illustratione perspiciamus, vti modis omnibus viuere nos conueniat. Deniq; etiam hęc addidit dñs: Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Quibus verbis ad-

Ioſephus velle videtur, haſtile candelabri ferreũ fuiſſe, & circumadiunctos aureos fuſiles calamos cum ſphærulis, ſcyphis ac lilijs: & ad eundem modum cętera ſex brachia ferrea fuiſſe & haſtili paulo minora, obductaq; calamis, & partibus ſimul ſeptuaginta cõſtitiſſe. Sed his litera repugnat, quę candelabrum ex auro puro ductile, non fuſile, fuiſſe aſſeuerat. Atqui fieri poteſt, vt candelabrum quod Ioſephi temporibus in templo Hieroſolymitano fuit, quod Nehemias fieri mandarat, iſtuiſmodi fuerit. Nam quod Moſe iubente confectũ erat, a Nabuchodonoſor rege Babyloniæ deſtructum fuit, poſteaquã annos durarat mille ſexaginta & vnum.

cęleſtiũ qnã ta prę terrẽ ſtribꝰ haberi da cura.

Mercaturã.

Cũcta nihil abſque Deo eſſe.

Amoris põdus mercatoriũ quod.

Matt. 13.

Charitatis põdꝰ ciuile.

Eſa. 14.

Cãdelabrũ curi auſtrali parte locatum.

monemur eundem in modum vnumquẽlibet hominẽ introſpicere debere, & tum CHRISTVM, tum ſeipſum attendere & conſiderare, & conuenienter illis, quæ nos hîc tradidimus atque docuimus, agere ac operari.

¶De altari Thymiamatis. Cap. XXXIIII.

TEXTVS Exod. 30.

SED iam cum figura penitiùs introgrediamur.

Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Facies quoque altare ad adolendum thymiama de lignis ſethim, habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis, id eſt, quadrangulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipſo procedent, ueſtiesq; illud auro puriſſimo, tam craticulam eius, quàm parietes per circuitum, & cornua. Faciesq; ei coronam aureolam per gyrũ, & duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, ut mittantur in eos uectes, & altare portetur. Ipſos quoque uectes facies de lignis ſethim, & inaurabis. Ponesq; altare cõtra uelũ, quod ante arcam pẽdet teſtimonij coram propiciatorio, quo tegitur teſtimonium, ubi loquar tibi. Et adolebit incenſum ſuper eo Aaron, ſuauè fragrãs. Manè, quando componet lucernas, incendet illud: & quando collocabit eas ad ueſperum, uret thymiama ſempiternum coram Domino in generationes ueſtras. Non offeretis ſuper eo thymiama compoſitionis alterius, nec oblationem & uictimã, nec libabitis libamina. Et deprecabitur Aaron ſuper cornua altaris ſemel per annum in ſanguine, quod oblatum eſt pro peccato, & placabit ſuper eo in generationibus ueſtris. Sanctum ſanctorum erit Domino.

Altare nr̃m quod.

Hactenùs verba Bibliorum, quæ dum explico, attentum lectorem eſſe velim. Subleuata libera voluntas humanitatis Seruatoris noſtri, omnium noſtrûm in conſpectu Dei Patris altare eſt. Et in ipſo Aaron ac filij eius, id eſt, Chriſtus & ſectatores illius, perpetuò adolebunt ac offerent Patri cæleſti thymiama gratiſſimi odoris, hoc eſt, omnes illas virtutes internas, quas Chriſtus ipſe perpetrauit, quæq; vnquã perpetratæ ſunt & ppetrabũtur à cunctis hominibus bonis, idẽ ipſe Chriſtus IESVS Dominus noſter ſuo offeret Patri, & nos oẽs vnà cum illo offeremus. Hoc autem venerandũ altare, vnum duntaxat cubitum longum, itemq; latum eſt. Etenim libera ſanctorum ac bonorum omnium voluntas, vnum eſt cum Chriſti IESV voluntate, cuius (vt diximus) libera voluntas, noſtrûm oñium altare eſt: vtpotè in qua omnes nos vnius animi ac ſententię, vnius voluntatis, eiuſdẽq; libertatis viuimus, quæq; nos oñes æternò in ſe circumplectitur. Atquì altare hoc in altitudinem duos obtinet cubitos: ſiquidem libera humanitatis Chriſti voluntas ſubleuata eſt tum patris potentia, quę prior cubitus eſt: tum ſuisipſius meritis, quæ ſunt alter cubitus. Ipſe nanque ait: Pater meus vſque modò (id eſt, ex omni æternitate) opatur, & ego opor. [Procedẽtq;, ait Dominus, ex altari hoc cornua,] videlicet quatuor: nam quadrangulum eſſe debebat. [Et deprecabitur Aaron ſuper cornua altaris ſemel per annum in ſanguine, quod oblatum eſt ꝓ peccato] populi Iſraelitici, [& placabit ſuper eo in generationibus veſtris.] Etenim altare hoc cum ſacrificijs ſuis [ſanctum ſanctorum erit Domino.] Quæ quidem ſi ſecundum ſenſus accipiamus, altare iſtud crucis Dominicę figuram gerit, quę quatuor habuit cornua, id eſt, extremitates quatuor: ſuper quibus Aaron, id eſt, Chriſtus ſemel deprecatus eſt, non in ſanguine hircorũ aut vitulorũ, ſed proprio ſanguine ſuo, quẽ pro peccatis populi ſui obtulit: ſicq; placauit Patrem in omnibus ſuis ad ſe pertinentibus. Idemq; altare crucis, ſanctificatum eſt precioſo ſanguine illius, ex capite, ex pedibus, ex manibus eius largiter promanãte, & quatuor crucis cornua mirificè exornante. Iſta, inquam, poſſint ſecundum ſenſus ita accipi. At mihi de interno liberę volũtatis eius altari ſermo eſt, quod Domino ſanctũ ſanctorum eſt, itemq; quatuor cornua habet magnæ virtutis ac decoris. Etenim libera hęc illius voluntas obedientia ſe demiſit, naturamq; illius corpoream ſupauit, ac morti obtulit, et qui-

Ioan. 5.

Altare quî crucis figuram gerat.

Heb. 9.

quidem morti crucis: qua re nostram occidit mortem, & ea omnia debellauit ac vicit, quæ nobis officere possint, & esse impedimento, modò tamen ipsi obtemperare velimus: & hoc cornu primũ est, quod omnem humilitatis profunditatem attingere potest. Eadem quoq; libera eius voluntas, ad æternam Deo patri præstãdam ac exhibendam laudem & honorem sese subleuauit: in quo nobis imitãdus est DOMINUS IESVS, si DEVM in illius gloria cõtemplari volemus. Et istud alterũ cornu est, quæ vltra omnis altitudinis verticem scandere possit. Tertiò libera eius voluntas ad dexterã liberè processit, veritatẽ & virtutes verbis ac vita docẽdo ac exercendo. Quod idẽ nos quoq; sentiamus oportet, si virtutibus locupletes esse velimus: estq; hoc cornu tertium, quo omnis nostra latitudo corroborari ac exornari debet. Quartò deniq; libera humanitatis Christi voluntas, etiã ad sinistram promanauit eum gratia, clementia & misericordia erga necessitates omnes tum corporeas, tum spiritales: idemq; etiam nos sentire debebimus, habituri indè cornu quartum, quo gratiam obtinebimus & gloriam in longitudinem dierum, id est, in æuum sempiternũ. Habebat præterea altare istud in medio craticulam (vt opinor) ex lignis sethim, aureis obductam laminis, in qua thymiama adoleretur ad honorem Dei, & cõsummationem siue perfectionem sacrificiorũ q̃ Deo offerebant. Isthæc craticula occultã ac liberã illã designat reuerẽtiam, quã libera humanitatis dñi voluntas erga sempiternam gerit diuinitatem. Cuius reuerẽtiæ quãto nos plùs in nobis sentimus, tãto DEO viciniùs ac profundiꝰ vniti, & in maiori libertate firmati ac stabiliti sumus. Siquidem omniũ nostrũm occulta erga Deum reuerẽtia, vnum est cum viuida illa reuerẽtia, quæ in medio liberæ voluntatis humanitatis Christi assurgit, & fertur in sublime. Vndè etiam omniũ nostrũm craticula est, in qua Christus vnà cum omnibus nobis cuncta virtutum internarum sacrificia in Dei patris honorem perenniter adolebit. Porrò altare hoc, & illius craticula, & cornua quatuor foris & intùs ac vndequaq; auro purissimo obducta erunt. Libera nanq; humanitatis Christi volũtas, & quotquot illi vniti sunt, in quodã amoris cõplexu ppetuo viuent. Enimuerò hoc altare, illud aureum est igniti & ardentissimi plenum amoris, quod D. Ioannes vidit ante thronum diuinæ contemplationis. De quo Dominus porrò Mosi imperans, Facies ei, inquit, coronam aureolam per gyrum. Quod est, omnes nos in vniuersum vno, licèt inæquali, in Christo gaudio, quod is voluntatis suæ libertate emeritus est, coronandos ac circumplectendos esse. sed nostram voluntatẽ in illius abnegemus necesse est: atque ita & ipse in nobis, & nos in illo viuemus, & coronã aureolam gestabimus. Sub hac cõrona DOMINUS voluit aureos duos annulos per singula latera, in quę vectes ex lignis sethim inaurati mitterentur ad portandum altare. Per hosce duos vectes ex lignis sethim, ęternam Dei omnipotentis, eandemq; liberrimam accipimus voluntatem & cognitionẽ: inter quas & fuit, & est etiamnum humanitatis Christi libera volũtas, quę (vt diximus) nostrũm omnium altare est, fixa ac constabilita: idq; per circulos aureos, qui & illius & nostrę quoq; charitatis opera & actus significant. Illius enim libera voluntas amanter sese obtulit ad agenda, omittenda, perferenda omnia, quę Deus ex omni ęternitate ipsum agere, omittere ac petere voluit, constituit, & præordinauit. Quod nos quoque itidèm in nobis sentire debemꝰ: & hi duo priores sunt annuli aurei, quibus æternos Dei vectes circumplectemur. Deindè quemadmodũ Deus ab ęterno pręuiderat, constituerat, amauerat, ita sese humanitas Christi in ęternam diuinitatis claritatem & amorem amãtissimè resignauit & obtulit: qua in re etiam nos illum eodem modò, quàm possumus amantissimè, imitari debemus: sicq; posteriores duos conficimus annulos aureos, quibus tum cognitionẽ, tum charitatem illius ęternò cõtinemus. Si enim Christo vniti sumus, ita cum illo dicimus: Domine Deus, sicut scis & vis, ita fac nobiscùm in tempore & æternitate. atque hocipso vitam planè suauem ducimus. Ponemus autem altare hoc contra velum, quod ante sanctuarium sanctuarij pendet, quo virtutum internarum cortina exprimitur, ita vt virtutes ac veritatem cognoscere possumus: itemq; ponemus ipsum ante arcam testimonij coram propiciatorio, quod est, ante illum locum, in quo arca cum propiciatorio collocata est, hoc est, ante locũ diuinæ clemen-

Ex historia Scholastica colligi posse videtur, altare hoc incensi quatuor habuisse cornua, & in eis quatuor pendentes catenas aureas, in quibus craticula hæc ad altaris cõcaui medium submissa pendebat, instar alterius altaris holocaustorum, de quo supra dictum est in tertia parte.

Cornu altaris primum.

II.

III.

IIII.

Craticula.

Apoc. 8.

Exo. 30.

Aureola altaris quid.

Vectes duo.

Circuli aurei.

Duo priores annuli aurei.

Velum.

tiæ ac ꝓpiciationis. Neque enim altare hoc intra Sancta ſanctorum conſtitutum erat, ſed in priori parte tabernaculi, quemadmodùm Dominus Moſi iuxta figurã imperauit. Vbi tum nos Deum ꝓpetuò adorabimus, & ipſe nobis intùs loquetur, ſicut Moſi foris manifeſtè locut⁹ eſt: nosq; illi intùs quidem amore, foris autem virtutum bonis actibus reſpondebimus. [Et adolebit] inqt deindè Dominus, [incẽſum ſuper altari Aaron, ſuauè fragrans. Manè, quãdo componet lucernas, incẽdet illud: & quando collocabit eas ad veſperũ, vret thymiama ſempiternum coram Domino in generationibus veſtris.] Quanam ratione incenſum iſtud adoleri atque offerri conſueuerit, quidq; ſiguificauerit, pòſt Deo donante explicabitur, vbi de ſacrificijs ſermo erit.

Quod ſanct⁹ Paulus thuribuli aurei meminit intra Sancta ſanctorum poſiti, videtur eo hoc ſignificaſſe altare: quod tamen non in ſanctis ſanctorũ, ſed in priori erat tabernaculo. itaque fieri poteſt, vt ꝑter iſtud altare, ad quod bis in die neceſſum erat ingredi, Salomon in tẽplo ſuo multis augmẽtato, etiam huiuſmodi thuribulum intra adytũ poni fecerit ad vſus ſummi ſacerdotis. Vide plura in hiſtoria Scholaſtica Petri Trecenſis.

¶ De labio ſeu mari æneo. Caput XXXV.

DIXIMVS iam de ijs, quæ in priori tabernaculi parte poſita fuere: at nunc de labio æneo acturi ſumus, foris extra tabernaculum intra altare holocauſti & tabernaculi introitum collocato. Antè enim quàm ſacerdotes Iudaicę legis ſacras ſumerent veſtes, manus ac pedes abluere iuſſi erant, dicente Domino ad Moſen:

TEXTVS Exod. 30. *Facies & labium æneum cum baſi ſua ad lauandum: ponesq; illud inter tabernaculum teſtimonij & altare. Et miſſa aqua, lauabunt in ea Aaron & filij eius manus ſuas ac pedes, quando ingreſſuri ſunt tabernaculum teſtimonij, & quando acceſſuri ſunt ad altare, ut offerãt in eo thymiama Domino, ne forte moriãtur. Legitimum ſempiternum erit ipſi & ſemini eius per ſucceſſiones.*

Labiũ ęneũ. Baſis ænea. Qua nos lauãdi aqua. Manus. Pedes. Specula. Veſtes.

Hoc labio æneo ſenſibilis quędam exprimitur ſtrenuitas, qua vnuſquilibet ſacerdos erga Dei cultum prędituſ eſſe debet. Baſis autem ænea, cui labium hoc impoſitum erat, ſenſibilem aduerſus Deum amorem ſignificat, in quo omnis noſtra ſtrenuitas fundãda eſt. Hoc labium cum ſua baſi quandiu in nobis ſentimus, vitalem diuinę gratiæ & miſericordiæ nobis aquam habemus: in qua ſemper nos lauabimus, antequàm ſacris induamur ornamentis, & ad Dei altare aſſcẽdamus. lauabimus, inquam, nos & expurgabimus cum vera cordis contritione, veraq; pœnitentia in aquis diuinæ gratię & clementię, & cum intima deuotiõe erga diuinam gratiam. Manus autem noſtræ ſunt, inordinatę actiões noſtrę: & pedes ſunt appetitiões inordinatę, in quibus quotidiè delinquimus. Nam tametſi Aaron & filij eius ſancti eſſent, eosq; elegiſſet Deus ex omni illo populo ad cultum ſuum, attamen lauandæ illis erant, manus ac pedes, antequàm in tabernaculum ingrederẽtur ad altare Dei: alioquì mortę ſubitaria extincti perijſſent. At verò illorum incenſum non niſi aromatum quædam confectio erat, quam in altari adolebant ad honorem Dei: ſicq; figura duntaxat noſtrarum fuit virtutum internarum, atque precum quas facimus coram Deo. Non eſt igitur fas cuiquam ſuę confidere ſanctitati, ſed ſpem ſuam omnem potiſſimùm in Dei miſericordia collocare: in qua etiam manus abluemus ac pedes noſtros, id eſt, humiliter vera cum pœnitentia corã diuina benignitate & miſericordia queremur ac confitebimur, ſæpiùs nos quotidiè ex quadam negligẽtia delinquere tum actibus, tum appetitionibus & deſiderijs inordinatis: & ita manus pedesq; lauabimus. Habebat verò labium iſtud ſiue lauacrum ſupernè mulierũ ſpecula, quo ſacerdotibus ſeſe loturis in ipſis ſpeculis perſpicuè animaduertere liceret, ſi quã vel in facie vel veſtibus maculam gererent, vt eam abolerent. Eodemq; modo etiam nos ad Dei altare aſſcenſuri, dilucidè nos in rationis noſtræ ſpeculo conſiderabimus: & ſi quã peccati maculam noſtra in facie, id eſt, conſcientia repererimus, eam priùs, quàm aſſcendamus, diluemus. Conſiderabimus itidèm veſtes, id eſt, mores, verba, actus, & conuerſationem noſtram foris inter homines, num quis damnum ex nobis patiatur. Qua in parte omnis, quam præſtare ac noſſe poteſt, cuique adhibenda opera eſt, ne quiſquam ipſius occaſione ſcandalum

lum patiat: alioquì nunquã ipſe à DEO exaudiet, cùm indignus ſit, qui in ſuũ internũ admittatur tabernaculum, vbi DEVM adoret. Vndè etiam labium iſtud ſiue lauacrum inter tabernaculi introitum, vbi aureum erat altare, & alterum altare holocauſtorum, in quo pecora immolabant, poſitum erat: hac videlicet ſignificatione, hominem noſtrum externum per virtutes morales, honeſtam cõuerſationem & aſperę pœnitẽtię ſtudium, in externo noſtro tabernaculo Deo offerre nos debere: itẽq; hoiem noſtrũ internũ per virtutes internas, exercitia ſpiritalia, intimas ac pias preces in aureo altari noſtro: atq; hoc pacto & egrediemur & ingredimur in Dei cultu ac famulatu. Verùm prohdolor quotidiè in his ſæpenumerò impedimur, idq; cordis tum inſtabilitate, tum multiplicitate. Quapropter labium hoc habebimus, id eſt, ſenſibilem quãdam ſtrenuitatem inter introitum & exitum noſtrum: idemq; labium in ſenſibili erga DEVM amore ceu baſi fundatum erit: ſicq; labium noſtrũ habebimus cum baſi ſua. In hoc verò labium fundet Deus aquã gratiæ ſuæ: in qua ipſi nos abluere debebimus, quotiès opus erit: maximè tamen antè quàm ornamentis induamur & aſſcẽdamus ad altare Dei. Sic enim DOMINUS Moſi ait, lotionem hanc Aaroni & ſemini eius legitimum ſempiternum fore per ſucceſſiones. Atquì ſpiritaliter omnes, ſemen Chriſti ſunt: præcipuè verò, boni ſacerdotes ſpiritali imitatione & ſancta vita ſua: adeoq; omnes nouę legis ſacerdotes, veritatem illam vita & moribus exprimere obſtricti ſunt, quã veteris inſtrumenti figura deſignauit. Atq; eamobrem nouæ legis ſacerdotes iure meritoq; foris quidem bonis moribus, ac intùs ſanctis exercitijs, perindè ornati eſſe deberent, atq; Iudaicæ plebis ſacerdotes in DEI cultu ſingularibus veſtium ornamentis inſtructos ac decoratos eſſe oportuit, quemadmodùm iam dicturi ſumus.

Lauacri poſitio quę qd ſibi velit.

Labium.

Lauandi qñ & q ſimus.

Chriſti ſemen qui.

Sacerdotes q qd maximè deberẽt.

¶De cultu ſeu veſtibus ſacerdotum. Cap. XXXVI.

POſteaquàm igit DOMINUS & atrium TABERNACULI, & ipſum TABERNACULUM, cum illis quæ in eo poſita erant, atq; altare holocauſtorũ & labium ante tabernaculum conſtituta, ita vt ſuprà commemorauimus, fieri mandârat, iuſſit itidèm Moſi, vt vectes ac ornamenta confici curaret, quibus ſacerdotes in ipſius miniſtraturi TABERNACULO induerent. Vbi principiò id aduertendum eſt, nullos alios DOMINUM in Iudaica lege ſacerdotes habere voluiſſe, præterquàm Aaronem Moſis fratrem, & quatuor illius filios Eleazarum, Ithamar, Nadab & Abiu, & qui ex eis deinceps per ſucceſſiones naſcituri eſſent: ita vt ſemp vnus aliquis ſummus eſſet ſacerdos, id eſt, Pontifex. Aaron autem primus oim Pontifex maximus, & illius quatuor filij, primi eſſent minores ſacerdotes. Pręcepit igit DNS, vt ad Aaronis ac filiorum eius vſum, ornamenta ac veſtes Moſes parari iuberet. Quatuor enim ſpecialibus vtebant ſacerdotes veſtibus ſeu ornamentis, dum ad TABERNACULUM miniſtraturi ingrederent. At Pontifex ſuo functurus officio, eaſdem quidem etiam ipſe habebat veſtes, ſed inſupèr alijs quatuor ſplendidioribus induebatur.

¶De quatuor minorum ſacerdotum veſtibus. Cap. XXXVII.

PRima veſtis ex quatuor, quibus communiter ſacerdotes vti oportebat, candida fuit, ex byſſo retorta contexta, quam nos feminale vel femorale dicimus. Hanc veſtem, poſtquàm manus ac pedes lauiſſet, induebat ſacerdos infernè: deſcẽdebatq; à lumbis illius vſque ad genua. Iſthæc cãdida veſtis ex byſſo retorta geminã deſignat puritatem, videlicet corporis munditiã, & fortem ac virilem aduerſus ſingulos beſtialis appetitûs motus reluctationem. Altera veſtis etiã ipſa ex byſſo retorta fuit, ceu lineum indumentum, & ad talos vſque ſubmiſſa, corpus omne circũplectens, nec lata nimiũ, ſtrictis manicis, p ſingulos humeros aureis nodulis ipſum capitium conſtringentibus, ne quas contraheret rugas. Byſſus retorta cordis munditiam, & morum ac totius externæ coram hominibus conuerſationis & operum ſignificat honeſtatem. Tertia veſtis, balteus fuit quatuor digitos latus, ſic in rotundo textus ac velut reticulatus, vt colubri pellis, quam exuit in ſenectute, ſimilitudinem referre videretur. Cuius ſtamen oñe byſſinum fuit, varijs intextũ floribus, ſubte-

Veſtis prima.

Poteſt hinc coniectura capi, ante id tem poris non fuiſſe vſum femoralium.

II.

Tametſi veſtis hæc capitium haberet, non tamen eo ſua obtegebant capita.

III.

Stamen. gmine hyacinthi, cocci & purpuræ. Hoc ſtamine puram nos accipimus conſcientiam cum
Subtegmen. vitæ innocentia cõiunctam: idemq; ſtamen intexim⁹ ſubtegmine hyacinthi, id eſt, cæleſtis intentionis: & purpuræ, id eſt, omnium rerum illicitarum abſtinentiæ: & cocci, hoc eſt, virilis ac fortis ſtrenuitatis, qua tum Deo, tum cunctis hominibus ſatis facere velimus: atque etiam elegantium florum, vt videlicet alios verbis ac bonis exemplis ad Deum traham⁹ ac
IIII. inſtituamus. Quartum ornamentum eſt Tiara ex byſſo cãdida, ſed multùm diuerſa à pontificali cidari, de qua pòſt dicem⁹. Erat autẽ in modum paruuli calamaci aut caſſidis, habens vittas, quæ inuolutæ identidèm cõnectebant, ne facilè dilaberẽt: eratq; illi impoſitum aliud quoddam velamen byſſinum, deſcendens vſq; ad imam barbam, celans pilei hui⁹ vel Tiaræ ligaturas. Mitra hæc vel Tiara, libertatem deſignat curarum ac ſolicitudinum expertem. Siquidem libera voluntas, quæ capiti ſolet cõparari, in vnoquolibet ſacerdote imaginib⁹ ac curis vacua eſſe debet, ita vt in oĩ ſuo officio & cultu diuino nullis diſtineatur aut implicetur impedimentis vel medijs, ac Deo omnipotenti dignè ſacrificet: ſicq; caput illi⁹ ornatum erit Tiara vel Mitra puritatis, & forti expeditæ nuditatis caſſide, quam nemo debellare poterit, quãdiu imaginum expers pſeuerauerit. Porrò tiara hæc fortiter ſtringenda eſt vittis hyacinthinis, id eſt, integra mũdi contemptione & auerſione, per preces intimas ac deuotas, & cæleſtia exercitia. Hæc nimirùm quatuor veſtiũ gña vel ornamenta, ad oĩes Iudaicæ legis ſacerdotes, in Dei Tabernaculo miniſtrantes, atque ex illis, quæ Deo quouis modo offerebantur, victitantes, ex æquo & indiſcriminatim pertinebant. Quib⁹ ijſdem quatuor virtutum modis ſeu generib⁹ iure meritoq; ſacerdotes omnes præditi eſſe deberent, qui hodiè ex Chriſti patrimonio vitam ducunt, atque ad hoc in ſancta Eccleſia conſtituti ſunt, vt DEO illiusq; populo ſeruiant. Et reuerà quicunq; ſacerdotes hiſce virtutib⁹ carent, ij planè indigni ſunt ex illis viuere bonis, quæ Dei filius ſuis cruciatib⁹ ac morte nimis acerba emerit⁹ eſt. Idemq; de illis omnibus dictum ſit, qui vel ob preces horarias vel alias obſecrationes, quas in Dei honorem & pro illorũ, qui ea vndè victitant, Deo obtulerũt, peccatis facere deberent, reditus percipiunt.

Mitra.

Veſtib⁹ virtutes exprimi.

☞

¶De veſtibus Pontificis vel ſummi ſacerdotis. Cap. XXXVIII.

HAS eaſdem, quas modò explicuimus, veſtes & ornamenta vulgarium ſacerdotum, etiam Aaronem pontificem indutum eſſe oportebat. Enimuerò prælati omnes, ſiue ſublimis ſiue inferioris ordinis ſint, illis inſtructi & ornati virtutib⁹ ſint oportet, ſi tamen Deo placere velint, quæ quatuor his veſtibus deſignantur. At verò pter has veſtes, alijs inſupèr 4. pclarioribus ornamentis ſiue veſtibus Aaron indui debebat: quibus itèm quatuor virtutes ſingulares exprimũtur, quæ prẽter antè commemoratas, ſingulis Pontificibus ac Prælatis meritò ineſſe debebunt.

Quaſi TEXTVS. Prima ex his veſtibus, tunica fuit hyacinthina talaris, manicata, duas habens inciſiones, ligaminibus duobus conſuta ſuper humeros, & p latera in modum Dalmaticæ facta, cuius capitium (id eſt, pars ſuperior, per quam caput inferebatur) non ex tranſuerſo ſuper ſcapulas, ſed in longum, fuit ſectionem habens à pectore vſque ad medias ſcapulas. Vbi tamen ne qua appareret turpitudo antè vel retrò, aperturæ huic aſſuta erat vitta hyacinthina, caudas habẽs duas itidèm hyacinthinas.

Vide Ioſephum & Scholaſticam Hiſtoriam.

TEXTVS. Exod. 28. *Deorſum uerò ad pedes* [fimbriæ loco] *eiuſdẽ tunicæ per circuitum quaſi mâla Punica pẽdebant ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, & byſſo retorta, miſtis in medio tintinnabulis* [ſeptuagintaduobus,] *ita ut tintinnabulum* ✶ *eſſet aureũ & mâlum Punicum, rurſumq; tintinnabulum aliud aureum & mâlum Punicum.*

✶ alit

Quæ quidem tintinnabula idcircò, vt Dominus ait, adiuncta erant, vt audiretur ſonitus Pontificis ingredientis & egredientis ſanctuarium in conſpectu Domini, & ne moreretur.

Hæc

Hæc igitur hyacinthina tunica, quam Iudaicus Pontifex ſuper tunicam byſſinam, quæ ſacerdotibus cunctis communis erat, induebat: Euangelicam myſticè refert veritatem, quandoquidem hyacinthus coloris eſt cærulei. Hanc autem Euangeliorum ac nouæ legis veritatem vnuſquilibet Epiſcopus ac Prælatus ſuo geret in pectore, & in omni ſua vita præ ſe ferret ac declarabit. Atqui cæleſtem veritatem hanc adipiſci nemo poteſt, niſi per imaginũ eliminationem ac libertatem curis vacuam: quod nimirùm (vt paulo ſuperiùs dixi) ad omnes ex æquo ſacerdotes iure pertinet. Porrò ligamen anterius tunicæ huius, id ſibi vult, vnumquenq; Prælatum intellectum ſuum formis & imaginibus nudatum, cum amore ad nuditatem conuertere debere. Ligamen poſterius id ſignificat, eò ipſum conniti debere, vt vitã doctrinamq; illius ſequi, populo frugiferum ſit. Duæ autem, quæ erant in humeris iuncturę, q̃ his ligaminibus cõſuebantur vel retinebãtur, perpetuum deſignant deſiderium tum honoris diuini, tum ſalutis animarum. Manicæ, quibus vtraq; brachia ſtringuntur ac obteguntur, fortem ſignificant vtroq; ex latere contra aduerſa & aſpera reluctationem, quæ huic veritati medium obijcere aut imagines aduehere poſſent. Capitiũ, id eſt, pars tunicæ ſupior, per quam caput infertur, ſectum in longũ, hoc nos inſtituit, Prælati ſapientiam in ſuis actibus vtroq; ex latere, id eſt, erga bonos & malos pro cuiuſque neceſſitate & ſalute, diſcretã ſeu partitam eſſe oportere, ita vt alios conſoletur, alios obiurget: his durum, illis pium ac benignum ſe p̃ſtet. Attamen ſapientia ipſa in ſe diuidi non poteſt. Ideoq; capitium iſtud vittam habet cum caudis hyacinthinis, qua ſciſſiones illius patulæ teguntur, & abſque rugis retinentur: ſignificatq; principalem Prælati intentionem, qua is Dei honorem, & plebis Dominicæ vtilitatem ac ſalutem ſemper ſpectare debet. Fimbrię tunicę huius, tintinnabula erãt aurea ſeptuagintaduo, eædemq; Euangeliorum deſignãt veritatem, quam Chriſtus Iesvs p̃ ſeptuagintaduo diſſeminauit idiomata, id eſt, p̃ oẽs fines ac terminos orbis terrarũ. Et inter ſingula tintinnabula, ſingula erant mãla Punica colorum quatuor, quos ſuprà expreſſimus. Quæ quidem hoc nobis figurata ſignificatione loquuntur, oẽs illos qui hanc veritatem per Spũm ſanctum docuerint, eandem etiam viuendo coluiſſe ac obſeruaſſe. Quò facit etiã hoc, q̃ ſingulis tintinnabulis ſingula iuncta fuêre mala punica colorum quatuor. Ita enim veſtiti erant atq; aſſimiles vitæ Chriſti virtutib' quatuor, putà byſſo puritatis ac innocentiæ, purpura ſubditæ ac morigeræ obedientiæ, cocco bis tincto iuſtitiæ, per quã omnia virtuti contraria ſuperarent, eisq; obſiſterent, ac hyacintho ſimplicis ac cæleſtis intentionis, qua ſemper in his abſq; duplicitate perſeuerarent. Sic igit̃ Prælati cuiuſlibet doctrinam vita illi' commendare ac exornare debet. Niſi enim doctrinæ vita ſit ornamento, plerunq; doctrina ſuperuacanea eſt ac infrugifera. Idcircò autem, vt Dominus ait, tintinnabula hæc tunicæ Pontificis annexa erant, vt egeredientis & ingredientis in Tabernaculum ſonitus audiretur, nec moreretur. Etenim Prælatus omnis nedum actibus, ſed etiam verbis ſibi commiſſos inſtituere obſtrictus eſt. Quod ſi quis ex illius ſilẽtio mortuus fuerit, id eſt, lapſus in peccatum, rationem hinc reddet iuſto iudici Deo.

Ligamẽ anterius.

Poſterius.

Manicæ.

Capitium.

Vitta.

Tintinnabula.

Malapunicæ quadricoloria, quid.

Doctrinam, vita docẽtis ornandam.

Vide Scholaſticam hiſtoriam & Ioſephum.

Sexta Pontificis veſtis fuit ephod vel ſuperhumerale, de prædictis quatuor coloribus auroq; contextum, ſupernè potẽs, ſine manicis, ad modũ colobij deſcendens vſq; ad renes, adeò vt cingi poſſet: ſuperiorem quidem tunicę hyacinthinæ partem contegẽs, at inferiorem minimè. Ora verò laterum à manicis vſq; deorſùm, vncinis & annulis aureis iungebantur: & in pectore locus illi vacuus relictus erat magnitudine palmi, in quo Rationale (ornamentum ſcilicet, de quo pòſt dicemus) inſerebatur: eiusq; partem ſuperiorem per vtrũq; humerum infibulabãt duo lapides onychini auro clauſi, in quibus erãt exculpta nomina filiorum Iſrael lingua Hebræa, in ſingulis lapidibus ſex nomina iuxta ordinem natiuitatis eorum. In lapide quidem dextri humeri, nomina erãt ſex primogenitorũ, putà Ruben, Simeonis, Leui, Iudæ, Dan & Nephthalim.

Quaſi TEXTVS.

In

In lapide verò ſiniſtri humeri, Gad, Aſer, Iſachar, Zabulon, Ioſeph & Beniamin.

Per ſuphumerale iſtud, ſpiritûs noſtri vnitatẽ accipimus: quippe q̃ virtutes omnes in ſeſe vnit, idq́; p internã aureorũ ſuorũ vncinorũ exactionẽ, & deſiderantẽ aureorũ annulorum noſtrorum applicationem, coniunctionemq́;. Hanc vnitatem propriè ac reuerà cõſequi & poſſidere nemo poteſt, niſi per ſtudioſam ac ſeriam veritatis Euãgelicę, de qua ſuperiùs ſermo fuit, exercitationẽ. Eſtq́; vnitas iſta quatuor ornata coloribus, eo quòd virtutes omnes in ipſa & initium capiant, & deſinant ſeu finiantur, coloremq́; & ornatum ſuum ex ipſa habeant: cunctæq́; in ea non niſi vna virtus ac vna vita ſunt, idq́; per aurum intextum, id eſt, charitatem, diuinumq́; amorem, qui virtutes omnes ex vnitate producit, reducitq́; in eandem. Nullas aũt veſtis hęc manicas habet, quando ſpiritûs vnitas, quatenùs vnitas eſt, ſemp tota intra ſe permanet, nec vlla ex parte ad creaturas ſeſe cõfert & adiungit: atq; indè virtutum oẽium fons eſt, quoniamquidem & riuulos ex ſeſe emittit, & nihilominùs tota intra ſe perſeuerat. Habet etiam locum in pectore vacuũ ſiue patulum palmi magnitudine in longum ac latum, eo quòd deſiderãtem ſuí vel in ſe introſpectionẽ, nunquã non exigat. Eratq́; in ſingulis humeris lapis onychinus auro incluſus, duodecim Patriarcharũ nominibus exculptus. Voluit eẽ Deus, ne vulgaris populus Iſraeliticus vnquam fidei & iuſtitiæ patrum ſuorum obliuiſceret: & ea de cauſa nomina eorum his duobus inſculpta lapidib⁹, Pontifex in omnibus quæ faciebat ſacrificijs, ſuis in humeris geſtabat. Lapides iſti onychini ſeu onyches fuſci vel ſubcãdidi ſunt, humani vnguis ſimilitudinem referentes, candidis cingentib⁹ zonis ac venis: ferunt naſci in Arabia & India. Per has gemmas, ijſque inſculpta nomina, duodecim Apoſtolos accipim⁹, qui noſtri ſunt Patriarchæ, vtpotè qui DEO nos ſpiritu ac fide genuerunt. Quos fuſcos fuiſſe, rectè quis dixerit, ob eorum abiectam & deſpectam vitam, & inſtar vnguis humani pſpicuos per diuinam ſapientiam. Ijdemq́; ſub vngue hoc pſpicuo ac pellucido carnem gerebant ſanguinolentam, ob pſecutiones quas ptulerunt: erantq́; cincti zonis candidis, dum cunctas deſpicerent res temporarias, ijſq́; carebant, niſi quantùm ſtricta poſcebat neceſſitas. Creuerunt autem in Arabia, id eſt, ſubtiles ac humiles fuêre, & per hæc maiores noſtros quæ fidei ſunt, edocuerunt, atq; ad DEVM conuerterunt. Cluſi etiam auro fuerunt, hoc ipſo quòd ſpiritûs vnitatem in diuino amore poſſiderent. Vtroque in humero poſiti erant, quando ad fidei communionem & ethnicos & Iudæos, quibuſcunq; libitum eſſet fidem Chriſti recipere, admiſerunt ac ſuſceperunt. Et quotquot hodieq́; Prælati ac Doctores iſtarum gemmarum virtutibus præditi cernuntur, eorum & doctrina & vita imitanda eſt: ſunt enim veri paſtores: ſed aliorum non itèm.

Veſtis ſine manicis, qd ſibi velit.

Ioſephus ſardonyches, Septuaginta interpretes ſmaragdos ponũt. Sed nos tutius Scripturæ verbis inhæremus.

Onyches ſeu lapides onychini, quales.

¶De balteo Pontificis. CAP. XXXIX.

CINCTVM autem erat ſuperhumerale iſtud alio balteo præter eum, quo tunica byſſina cincta erat, quo tum Pontifices, tum minoris ordinis ſacerdotes indifferenter vtebãtur, cuius ſuprà meminimus. Etenim ſpiritûs noſtri vnitas niſi exerceatur, ac fortiter cingatur quinq; illis virtutibus, quas ſuprà diximus per balteum accipì, diuturna ac durabilis eſſe non poteſt. Inſpiciat igitur quilibet virtutes baltei, cingatq́; ita vt oportet vnitatem ſuam.

¶De RATIONALI. Cap. XL.

Quaſi TEXTVS.

TERTIA vel ſeptima Pontificis veſtis, quadrãgula fuit, palmi habẽs mẽſuram tam in longum, quàm latum: eratq́; duplex, ne gemmarum põdere rũperetur, ijſdem quatuor coloribus ac auro interſtincta ac intexta, quibus & ſuperhumerale. Ponebatur autem in Pontificis pectore eo in loco, quem antè diximus vacuum relictum, qui & ipſe quadran

gu

gulus erat. Positi quoque sunt in hoc ornamẽto quatuor ordines lapidum auro inclusorum: lapides terni per singulos ordines: qui ijdem singuli singulis duodecim Patriarcharum, populi Israelitici progenitorum ac capitũ, nominibus cęlati fuêre. In primo versu erat lapis sardius, & topazius, & smaragdus: in secundo, carbunculus, sapphirus & iaspis: in tertio, ligyrius, achates, & amethystus: in quarto, chrysolithus, onychinus, & beryllus. Erãt etiam in hocipso Rationali scripta hæc nomina, IVDICIVM & VERITAS, vel DOCTRINA & VERITAS. Habebatq; per singulos angulos annulum aureum, id est, quatuor simul annulos, in quorum supremis duobus insertæ erãt duæ catenæ aureę, sibi inuicèm velut cãcellatim instar X literæ cohęrentes, quæ sursum ferebantur vsque ad pontificis scapulas, vbi duobus innectebãtur vncinis aureis superhumerali firmiter insertis. Infimis verò duobus annulis assutæ erant duę vittę hyacinthinę, quæ circa latera ductę duobus aureis annulis, qui sub vtroque onychino lapide in superhumerali fixi stabant, inter scapulas inserebantur, vt stringeretur fortiterq; cohæreret Rationale cum superhumerali, maneretq; iunctura fabrefacta, & à seinuicẽ Rationale ac superhumerale non possent separari. Exo. 28.

Deniq; hoc ornamentũ dñs Ratiõale iudicij appellauit. quod sanè precioſũ fuit, designatq; hoīs rationẽ supnaturali lumine illustratã, q̃ quidẽ oĩa rectè & ex veritate iudicare nouit. Ipse em̃ dñs, vt dixi, ornamẽtũ hoc, ratiõale appellat. Et hæc illũinata hoīs ratio, duplex est, qñ & intrò inspicit in vnitatẽ, & forãs virtutes oẽs adspectat: idq; ita eã agere necesse est, si modò id quod patet, in vnitate spiritũs implere debeat. Vndè etiam quadrãgula est, palmũ vnũ longa, itemq; lata. Est em̃ illius pfecta actio, quæ est foràs ac intrò respectare, semperq; in vnitate fixam pmanere. Habet colores quatuor, eo quòd ipsa cunctis virtutib' ordinem ac decorem præstet: virtutesq; omnes vna dũtaxat in ea virtus sunt, quod aurum intextum significat. Hoc nimirùm illuminatæ rationis ornamentum, Prælatus quilibet & Doctor in suo interno adspectu ppetuò antè se geret, pindè vt Pontifex Iudæorum suo illud semper gestauit in pectore, dum sacrificaret. Erant p̃tereà in hoc Rationali quatuor gemmarum auro inclusarum ordines, singulis gemmis singulorum Patriarcharum insculptis nominibus: simulq; additis his dictionibus, Iudicium, Doctrina, Veritas. Quæ qdem gẽmæ duodecim in rationali positæ, totidem nostræ fidei articulos referunt, quibus nostra ratio & exornata & illustrata est, & supra rationẽ euecta: qui illius p̃cipuus decor est & ornamentum. Atq; in his duodecim fidei nostræ articulorum gemmis duodecim Apostolorum Christi nomina innotuerunt. Siquidem ex eorum doctrina, vita fidesq; ipsorum perspicit: quæ proprie illorum nomina sunt. Hæc autem non alia sunt, quàm iudicium, doctrina, veritas.

Rationale iudicij.

Gemmæ 12. in Rationali positæ, qd.

¶De prima gemma, primo Patriarcha, primo Apostolo, & primo fidei nostræ articulo. Cap. XLI.

PRIMVS horum lapidum precioſorum, Sardius dictus est, inscriptus nomine Ruben primogeniti Iacob patriarchæ. Estque lapis hic ruber instar terræ rubentis, & inter gemmas qdem vilior habet: sed refert nobis primi articuli fidei nostræ figuram. Cùm enim per fidem & charitatem rubro huic lapidi, id est, Domino nostro IESV Christo iungimur & vnimur, per ipsum illuminamur, & cum fide in supernaturalem quãdam cognitionem Patris eius ducimur, qui est initium totius fidei nostræ. Nemo em̃ venit ad patrẽ nisi per cognitionẽ Filij. Id quod in D. Petro Apostolo perspici licet, qui hanc gemmam, id est, articulum hũc posuit in ipso nostræ fidei limine ac introitu. Enimverò Ruben primogenitus Iacob, qui D. Petri typum gessit, Latinè versus, idem est quod Visionis filius, aut Videns filium, seu Videns in medio, vel Videns per medium. Quæ omnia si

Gemma prima quid aut qualis.

Ruben qd aut cuius typus,

benè inſpiciant, aptè ſatis D. Petro Apoſtolo congruere vident, vtpotè qui Apoſtolorum princeps eſt, & primus omnium vocatus ac electus. Idemq; per Patris reuelationem factus
Mat.16. eſt viſionis filius: viditq; in ſpiritu filij pſonam vnitã humanitati noſtræ, & ait: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Atq; etiam vidit in medio, id eſt, inter Patrem & Spiritum ſanctum Filium pſpexit, mediam in diuinæ naturæ vnitate pſonam. Per idemq; medium, id eſt, per Filium, æternum adſpexit Patrẽ, qui eſt ſempiternum adorandæ ac celſiſſimæ Trinitatis prin-
ARTI.I. cipiũ. Atq; in hoc Chriſtianę fidei ſymbolum exorſus, ita ait: CREDO IN DEVM PATREM OMNIPOTENTEM, CREATOREM CAELI ET TERRAE: quæ verba ſatis indicant, quàm benè
Mat.16. dictus ſit conſimilis Ruben patriarchę, quẽ viſionis filium in noſtra lingua ſonare diximus. Cui propterea Dominus IESVS opportunè reſpõdit: Tu es Petrus, hoc eſt, cognoſcẽs veritatem, denudans affectum, ſoluens conſcientiam, & cognitus à Deo. Neque abſurdè Dominus noſter IESVS Chriſtus vili gemmæ huic comparatus eſt. Etenim perquàm ſimilis illi eſt, & in doctrina, & vita, & in morte ſua: reiectus indignè ac viliter à Iudæis, & infra mortales omnes ab eis infimus ac viliſſimus habitus, ac neci datus. Sed hoc ipſo ſynagogam illi euerterunt ſuam, & ſic Eccleſia ſancta & vnitas fidei noſtræ in hoc lapide Chriſto fundata eſt, ad quam confluere atque per fidem, ſpem & charitatẽ adiungi licet, quibuſcunq; libet, cuiuſuis illi nationis ſint. Deniq; hoc primo articulo ratio illuminatur à Patre, & fide ſupra ſeipſam per filium in Patris cognitionem ducitur, qui adorandæ Trinitatis ac totius noſtræ fidei ſempiternum principium eſt.

¶De altero noſtræ fidei articulo. Caput XLII.

Simeon qd ſonet, aut referat. PROXIMA rationalis gemma, topazius eſt, cui inſcriptus erat Simeon ſecũdogenitus Iacob patriarchæ: ſignificatq; nobis gemma iſthæc alterum ſymboli Apoſtolici articulum. Simeon autem, D. Andreæ apoſtoli CHRISTI, & fratris Petri, typum geſſit. Nam ſi Simeonẽ ex Hebræo in Latinum conuertas, idem eſt quod auditio vel (vt veteres habent interpretationes) exaudibilis. Quę quidem in Andrea apoſtolo
Ioan.1. perſpicuum eſt inueniri. Is enim primùm audiuit à D. Ioanne Baptiſta: Ecce agnus Dei. audiuit deindè etiam ab ipſo Agno, cùm eſſet in mari cum fratre ſuo Simone Petro: Venite poſt
Mat.4. me, & faciam vos fieri piſcatores hominũ. Et quia exaudibilis, id eſt, audire parat⁹ ac habilis fuit, idcircò internũ intra ſe teſtimoniũ & occultam ſenſit inſpiratiõem Dei patris. ſicq; relictis & abiectis omnibus, Chriſtum ſequebatur, intùs quidem inſpirationi patris pfecta ac integra voluntate, foris autem filio perfectis actibus ac operibus reſpondens ac morem
Andreas qd. gerens. Quòd ſi Andream vertas Latinè, vt quibuſdam placet, idẽ eſt quod, Reſpondens pabulo. Ita nimirùm diuus hic Andreas Apoſtolus verbo Dei, quod reuerà cibus & pabulum eſt æternum bonorum omnium, reſpondit, & hocipſum quod reſpondit, verbis quoq; &
ART. II. actibus perfecit ac declarauit, dicens: ET IN IESVM CHRISTVM FILIVM EIVS VNICVM, DOMINVM NOSTRVM. In quo fidei noſtræ articulo Chriſtum IESVM topazio cõparamus, vtpotè qui inſtar topazij per æternam charitatem ſuam aurei eſt coloris: & vt eadẽ gemma omni fertur reſplendere colore, ita & ipſe ſanctorum & virtutum omnium præſtãtia, ornatu, no
Topazij claritas. bilitate, ſed longè vltra omnem modum illis excellentiùs refulget. Quicquid enim habent ſancti, per ipſum vtiq; adepti ſunt. Fertur etiam topazius dum Solis tangitur radio, omniũ gemmarum ſuperare claritatem: & Chriſti itidèm humanitas per eam quam habet cũ verbo ęterno vnitatem, claritudine ac nobilitate ſanctos & angelos omnes longè lateque excellit ac ſuperat. Et in hac humanitatis illius cum verbo æterno vnitate vel vnione, diuini Solis reflexu tam fulgida, clara ac glorioſa eſt, vt omnes tum ſanctorum, tum angelorum adſpectus & obtutus in ſe rapiat, & ſimplicem quendam intuitum vel viſionem eis imprimat: quod idem præſtat etiam bonis quibuſq; hominibus, quib⁹ iſta eſt claritas reuelata ac manifeſtata. Hunc in modũ topazius quoq; lapis adſpectus, oẽs quibus propoſit⁹ eſt, nimio fulgore ſuo in ſe trahit, eisq; ſeſe imprimit: & vt dicit, ſi polire eũ tẽtaueris, obſcurat: ſi ſuę naturę eũ reliqueris, clarior demõſtrat. Itemq; ſi ęterni claritatem verbi perſcrutari ac perueſtigare velis, claritas illius obſcura tibi reddet, vel teipſum obſcurabit, amittesq; eam: ſed ſi ita, vt eſt in ſeipſa, eam relinquas, & ſequaris eam ſimplici adſpectu ac contuitione

cum

cum tuíjpſius abnegatione, clarior tibi apparebit, ſuaque te luce illuſtrabit. Denique gemmam hanc reges & principes potiſſimùm amant, nec ea quicquam precioſius in ſuis theſauris arbitrant̃. Sic nimirùm quotquot Chriſtum præ rebus omnibus eligunt, amant ac poſſident, illi reges & principes ſunt, nec quiſquam alius omninò. Quod videlicet diuus fecit Andreas Apoſtolus: qui iuxta Græcam etymologiam virilis appellat̃, ἀπὸ τοῦ ἄνδρος, id eſt, à viro, putà Chriſto, quem virilibus ac ſtrenuis actibus ad mortem vſque ſectat⁹ eſt. Dicitur etiam Andreas, quanuis violenter, decus in ſtatione: Etenim duobus diebus in cruce perſtitit, docens populum domini. Et in vltimo eius ſpiritu Chriſtus IESVS p̃elariſſimus topazius noſter, tantam illi contulit claritatem, vt hominum oculis conſpici nõ poſſet: cùm eadeḿq; claritate ſuum reddidit ſpiritum, æterna deinceps claritudine p̣fruiturum. Hoc demum articulo ratio in ſimplici contuitione diuino transformat̃ lumine, efficit́q; hominem & foris & intùs virtutibus & veritati morigerum & obſequentem.

Topazij nõbilitas.

Andreas grę cè quid.

¶De tertio ſymboli Apoſtolici articulo. Caput XLIII.

TErtia gemma ſmaragdus fuit, Leui cęlata nomine, qui tertius fuit filius Iacob patriarchæ. Refert́q; gemma hæc tertium noſtræ fidei articulum: quemadmodùm Leui, Iacobum filium Zebedæi, Saluatoris Apoſtolum. Eſt enim Leui in noſtro idiomate idem quod additus vel applicatus. Quod nimirùm docet nos inſignis Apoſtolus iſte in eo, quem ipſe addidit, noſtræ fidei articulo, dicens: QVI CONCEPTVS EST DE SPIRITV SANCTO, NATVS EX MARIA VIRGINE: Vbi tum natura noſtra æterno eſt addita ſiue iuncta verbo, ideḿq; verbũ noſtrę naturæ applicatũ eſt, at́q; hoc actũ eſt in intemerata virgine per illius virtutes, & Sãctiſpiritũs opationem. In hoc articulo filium Dei gratiſſimæ huic gẽmæ ſmaragdo ſimilẽ dicimus: cuius quidem ſmaragdi tãta viriditas eſt, vt nihil poſſit omninò viride illi æquiparari, & ipſas quoque herbas & gramina ſuperet. Implet etiã & ſatiat ac reficit ſua viriditate adſpectãtium oculos. Sic quòd verbum ęternum Patris omnipotentis homo factum eſt, color eſt omnium qui vnquam viſus ſit, gratiſſimus ac viridiſſim⁹: tantáq; vnionis hui⁹ viriditas, elegãtia, iucunditas eſt, vt nullus ei alius color poſſit comparari: atque hoc ipſo cuiuſlibet hominis, interna contemplatione ad id parati, impleuit, exatiauit, refecit́q; adſpectum & oculos. Scalpentibus quoq; ſmaragdum non alia oculorum gratior refectio eſt, ita viridi lenitate laſſitudinem mulcet: poſſunt́q; in eo ceu ſpeculo quæq; ei oppoſita agnoſci & conſpici. Ita & nos cùm animi conſideratione pſcrutamur, quiſnam ſit ille q noſtra cauſa naturã noſtrã ex amore ſuſcepit, quædã nos capiat neceſſe eſt admiratio: illiuśq; ob maieſtatem ac magnitudinem, ſatis eum pro dignitate laudare non valemus. Cùm item modum ppendimus, quo homo factus eſt, non poſſumus non erubeſcere, quòd vili ſe ſacco noſtro induit: & ob humilitatem eius, ſatis nos abijcere ac demittere nequimus. Cùm denique cauſam expendimus, quamobrem homo ſactus ſit, eſt ſanè vndè gaudeamus: neque tum noſtro pro voto ac deſiderio ſatis eum amare poſſumus. In hac triplici ratione CHRISTVM* præclariſſimam ſmaragdum ingenti cum deſiderio adſpicere, & amãter ſcalpere ſiue pſcrutari atque cõſiderare debemus: id́q; nobis ita facientibus, nihil poterit eſſe iucundius, neque quicquam pindè rationis noſtrę allicere & ad ſe rapere obtutus. Siquidem illius nobis intùs impreſſam imaginem, nośque rurſùm in illum per eius gratiam & vitam virtutibus deditam transformatos reperimus. Auertamur igit̃, obſecro, penitùs à cunctis rebus temporarijs, noſtrośq; ob oculos ſemper iſtud ſpeculum geſtemus. Quod quidem ſtudioſè fecit Apoſtolus Chriſti D. Iacobus, qui ſupplãtatorem ſignificat, eo quòd caduca oñia & temporaria conculcârit ac vicerit. Fuit́q; filius Zebedæi, qui in noſtra lingua donatum vel dotatum ſonat: licet́q; nobis per eũ Chriſtũ accipere, de quo in illius natiuitate ſancta canit Eccleſia Catholica: Puer natus eſt nobis, filius datus eſt nobis. Qui etiam dotatus fuit, quando in eo totius eſt gratiæ plenitudo: per euḿq;, quicquid & habemus & habituri ſumus, adipiſcimur. Poteſt́q; hinc vtcunque animaduerti, Iacob nos eſſe oportere, id eſt, ſupplantatores: iteḿque filios Zebedæi, id eſt, Chriſti, qui nos morte ſua genuit ac regenerauit in vitam æternam.

Smaragdi viriditas q̃ta.

ART. III.

Leui quid ſõnet.

Iacobus qd.

Zebedæus.

Eſa. 9.

¶De quarto Symboli Apostolici articulo. Caput XLIIII.

Carbũcul⁹. QVARTVS lapis preciosus, carbunculus dictus est, inscriptum habens Iudæ vocabulum, qui quartus fuit Iacobi Patriarchæ filius. Per hunc lapidem, quartum intelligimus symboli Apostolici articulum: & per Iudæ nomen, D. Ioannem insignẽ Iudas. Christi Apostolum, ac Euangelistam ob scriptum Euãgelium. Iudas, enim est confitens, vel glorificans: qualis etiam hic noster fuit Ioãnes Apostolus & Euangelista. Etenim in ipso mox sui Euãgelij exordio, tum æternam Filij ex Patre generationem, tùm etiam temporalem in carne natiuitatem confitetur ac glorificat. Atque alibi quoque in suæ Epi-
1. Ioan. 1. stolæ initio ex omnium persona Apostolorum ita dicit: QVOD fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ. Rursumque in hoc quarto articulo eundem confitetur filium, dicens:

ART. IIII. PASSVS SVB PONTIO PILATO, CRVCIFIXVS, MORTVVS, ET SEPVLTVS. In quo articulo CHRISTVM carbunculo assimilem dicimus. Est enim
Carbunculi descriptio. carbunculus ignitus vt carbo, cuius fulgor nec nocte vincitur, adeò vt flammas ad oculos coràm inspicientium vibret. Et CHRISTVS itidèm instar carbonis ignitus fuit in omi vitâ sua, maximè verò in passione, & cùm cruci affigeretur. In morte autem vsqueadeò emicuit atque resplenduit, vt ne omnes quidem peccatorum caligines hanc illius possint superare claritatem: per ipsamque mortem suam, quandam ex se splendidam mittit flammam, id est, Spiritum sanctum in omes cum amore ipsi præsentes. Atque eam ob rem virtutibus nos exornare, & cum amore ad venerandam ipsius mortem, in qua vita nostra perpetua initium sumere possit, conuertere debemus. Quod sanè Diuum Ioannem feciſſe, in aperto est: quippe qui & singulari Dominum amore complectebatur, & ea de causa vicissim à Domino singulariter ac præ cæteris Apostolis diligebatur: cui aptè consentit ipsum illius vocabulum,
Ioannes qd. putà IOANNES, quod est apud nos, GRATIA DEI: vel, IN quo diuina inest gratia.

¶De quinto nostræ fidei articulo. Caput XLV.

QVINTA gemma sapphirus fuit, inscripta nomine Dan quinti filij D. Iacob Patriarchæ, per quam nos quintum ęquè fidei nostrę articulum accipimus. Dan autem
Dan quid sonet. S. Thomam Apostolum nobis refert: siquidem Dan iudicium significat, quod est ferre sentẽtiam, vel iudicare: quod tum D. Thomas fecit, quando respõdens
Ioan. 20. Domino, ait: Dominus meus & Deus meus: illisipsis verbis veram edicens sentẽtiam. Et qa antè aliquâdiù de Christi resurrectione hæsitauerat, quintum hunc nobis promulgauit articulum, ita dicẽs: DESCENDIT AD INFERNA, TERTIA DIE RESVRREXIT A MORTVIS. In quo nos articulo more nostro Christum Dominum sapphiro assimilamus, cuius duo ferũtur es
Sapphirus quotuplex. se genera: Vnum flaui coloris cum purpura, aureo velut puluere mixtum: Alterum coloris cærulei, in radiorum Solis reflexu igneum ex se fulgorẽ vibrans: nõ tamen gemma hæc perlucida est siue perspicua. Quę nos omia in Christo in hocipso quinto articulo inuenimus. Illius em̃ p̃clarissima anima ad inferna descẽdente, corpus interìm iacebat in sepulchro, flauo ac mortali colore ob animæ emigrationem: & purpureo, ex roseis sanguineisq; vulneribus suis: intermisto puluere aureo, ob eam, qua Diuinitati semper coniunctum erat, sicut & anima, vnionem. Anima verò ad inferna, splendida planè ac cęlesti colore insignis, descendit, ita vt amicos suos omnes miro afficeret gaudio, beatosq; ipsa sua claritate efficeret. Porrò à resurrectiõe vsq; adeò ingens & efficax tum corporis, tum animæ illius claritas est ex diuini Solis irradiatione, vt micantes flagrantesq; ex se vibret radios, inflãmetq; amore quotquot ad ipsum propiùs sese adiungunt. Neque tamen sapphirus hic noster Christus IESVS perspici potest, vtpotè qui secundum Diuinitatem fundum penitùs aut finem non habet. Vndè etiam rectè à D. Thoma positus est articulus, hac gemma mysticè expressus, cùm se-
Thomas qd. cundum quosdam Thomas in nostro sermone abyssum, id est, profunditatem impenetrabilem, sonet.

¶De sexto fidei Apostolicæ articulo. Caput XLVI.

SE-

SEXTA gemma Iaspidis habet nomen, cælata vocabulo Neptalim sexti filij Iacob patriarchæ: nobisque sextum fidei articulum refert: quemadmodùm per Neptalim, Iacobum Alphæi Domini Apostolum intelligimus. Nephthalim enim, si interpreteris, idem est quod habitatio, vel comparatio, siue conuertens eos, aut latitudo eorum. Quæ omnia sanctus hic Apostolus eo, quẽ fidei inseruit, articulo nos docet, dum ait: ASSCENDIT AD CAELOS, SEDET AD DEXTERAM DEI PATRIS OMNIPOTENTIS. Per habitationem enim, quam Neptalim significare diximus, Domini Assensio accipi potest, per comparationem vel æqualitatem consessus eiusdem in paterna dextera: quibus Apostoli propriè ac reuerà conuersi sunt, & à cũctis rebus tẽporarijs abstracti, eumq; per amorem secuti in cælum: vbi tum dilatati vel potiùs longè lateq; diuisi sunt, ad instituendos ac conuertendos populos toto vbique orbe terrarum. In hoc autem articulo Christum Iaspidi similem dicimus. Iaspis enim viridis est, gratus oculis, proximeq; ad smaragdi viriditatem accedit. Rectè igitur Domini Assensio illi comparat, quæ & ipsa viridis fuit, vtpotè eo facta tempore, quo virent gramina cãpi: & grata adspectu Apostolis illã adspectantibus, adeoq; iucunda, vt deindè in omni vita sua illius non possent obliuisci. Quod idem nos quoq; in nobis sentire debemus, ita vt interioribus contemplemur oculis præclarissimã hanc gemmam Dominum nostrum IESVM Christum, verbum æternum cum abundantissima viriditate, nostra causa in nostram sese demisisse naturam: atque indè tanto afficiamur gaudio, vt nihil æquè nos exhilaret: quandoquidem adspectus hic longè gratissimus est. Deindè etiam vt contueamur eãdem hanc eximiam gemmã nostra cum natura assendisse in cælum, & consedere in paterna dextera, locumq; nobis gloriæ præparasse: Cuius nos meritò ingens semp tenebit desiderium. Atq; ista contemplãdo, cũcta nobis nocentia facilè euincere ac superare poterimus. Quod etiã in hoc ipso D. Iacobo Alphæi, animaduerti potest. Iacobus enim vt quidã volunt, supplantãs festinãtem dicitur, id est, supplantans diabolum, mundũ & carnẽ: quorũ singuli in nostrã ꝓditionẽ & exitiũ festinãt: eosq; nos pessum premere & conculcare necesse est, si Iacobus esse volemus. At insuper etiam Alphæi filij simus oportet. Per Alphæum enim Christum intelligimus. Est enim Alphæus, Latinè redditus, idem quod doctus, vel documentum, vel millesimus. Et Christus secundum diuinitatem Patris documentum vel doctrina est, & secundum humanitatem doctus est à Patre: itemq; millesimus est, eo quòd omnes in se numeros complectat, & per eum eiusque merita perfectus electorum numerus absoluatur atq; consummetur.

Gemma 6.

Neptalim siue Nephthalim, qd.

Iaspidis descriptio.

Iacobus qd.

Alphæus.

¶De septimo Apostolici symboli articulo. Caput XLVII.

SEPTIMVS lapis preciosus, positus in ornamento pectoris summi sacerdotis, *ligyrius dictus est, septimi Iacob patriarchę filij, id est, Gad nomine inscriptꝰ: significatq; nobis septimum Apostolici symboli articulũ. Gad autem S. Philippum apostolum designat. Gad enim Latinè felicitas, vel feliciter, exprimitur: quam quidem felicitatẽ beatus hic apostolus Philippus nos docet, ꝑsenti hoc septimo fidei articulo generale cunctorum hominum iudicium commemorans, quod meritò BONORVM FELICITAS, aut BONIS FELICITER CEDENS, dici potest. Illi enim tum beatitudinem corporum simul & animarũ percipient, idq; feliciter, eo quòd digni sint, testimonium eis ferente ipso iudicio Dei. Ait ergo Philippus apostolus: INDE VENTVRVS EST IVDICARE VIVOS ET MORTVOS. id est, bonos & malos. In quo iudicio extremo Christũ gemmę ligyrio vel lyncurio cõparamus: cuius est color igneus ac rubicũdus, rapitq; ad se calore suo naturali & sereno aere res siccas ac leues propè positas: nasciturq;, vt ferunt, ex vrina lyncis congelata ac versa in lapidem: quam tamen egesta terra protinùs bestia operit, inuidẽs eam hominum vsui. Sic nimirùm Christus in iudicio ex sacris vulneribus suis rubicundus ac rutilo cum fulgore apparebit: atque per abundantissimum charitatis ipsius ardorem suauissimus quidam ex ipso manabit spiritus, quo leuia quoque & sicca ad se rapiet, id est, omnes à peccatis exoneratos ac expeditos, qui leues sunt: & ardenti plenos amore, quos rectè siccos dicimus: qui etiam soli illi adsunt, aptiq; & idonei sunt, qui ab ipso trahantur. Qui autẽ vitam degunt instar pecudum ac belluarum, gemmam hanc arena obtegunt, id est, rebus tem-

Forte lyncurium legendum.

Gad.

vide Plinium lib. 37. cap. 3.

Ligurij vel ligyrij descriptio.

porarijs. Neq; enim Christum in illius iudicio videndi vllo tenentur desiderio: & quia nequam ac improbi sunt, iustum illud iudicium & æquissimam sententiam verentur, neque cuiusquam salus ppriè illis curæ est. Et iure sanè articulus iste Philippo attribuit. Quidam enim veteres Philippum Os manuum, vel Os lampadis interpretant. Et in tremendo illo iudicij die manus loquent, ora silentio contrahent: quod est, bona opa piasq; actiones faciliùs illic exaudiendas esse, quàm verba. Loquet etiam ibi os lampadis. Vas quidem lampadis nostræ, vel ipsa lampas nostra, charitas est, & oleum misericordia: quas qsquis hîc excoluerit, & in alios pio ac liberali animo declarârit & præstiterit ac exercuerit, illius tum loquentur actus, vbi ora obmutescent.

Philippus qd sonet.

Lâpas & oleum nostrũ quid.

¶De octauo symboli articulo. Cap. XLIX.

OCTAVVS lapis precios̃us, Achates dictus est, eiq; inscriptum fuit nomen Aser octaui filij Israelis, & designat octauum nostræ fidei articulum, & Aser figuratè D. Bartholomæum Apostolum significat. Aser enim idem est quod templum, vel diuitiæ, seu beatitudo, aut beatus erit. Quę quidẽ omnia D. Bartholomęus Apostolus hoc suo articulo nos instituit, ita dicẽs: CREDO IN SPIRITVM SANCTVM. Quisquis enim credit in Spiritum sanctum, id est, charitatem Dei, firmamq; erga eum fiduciam gerit, illius templum, in quo oret, idem ipse est Spiritus sanctus: eiusque diuitiæ, quibus abundè contentus est, itemq; beatitudo illius, in qua sperat, cuiq; totus innititur: & quotquot demum in vera fide sancto spiritui confidunt, perenni perfruent beatitudine. Et hanc fidem quã habemus in Spiritum sanctum, gemmæ huic Achatæ conferimus, quæ fusca est vel nigra, habens in medio circulos nigros & albos, iunctos & variatos: ferturq; eum à quo gestatur, gratum cunctis quibuscum viuit, & amabilem efficere. Eodem quoque modo credere in Spiritum sanctum, fuscum hominem reddit, id est, moribus humilem, ac fundo animi purum, mundum etiam ac purum intentione, & humilibus insistentem exercitijs, quod albi nigriq; circuli designant. Quos nimirùm semper iunctos esse oportet, ipsumq; ambire ac penetrare hominem, & mutari ac renouari exercitatione, quotiès id agere licebit. Faciũt enim hominem ipsos gerentem tum Deo, tum cunctis ad Deum pertinentibus, gratum ac amabilem. Id quod sanct⁹ hic Apostolus etiã suo nos nomine docet: quod, si interpreteris, fit apud nos, filius suspendentis me, vel filius suspendẽtis aquas. Ingredi enim in Spiritum sanctũ cum fide & amore, causa est quòd quis supra seipsum suspenditur, vbi tum ex sancti spiritûs inspiratione percipit, esse se illi filium suspendentis siue suspensi: rursumq; ipse intùs sancto respondet spiritui, velle se filiũ esse suspendentis aquas vel suspensi ad aquas, id est, ad dona Spiritus sancti, quæ nos faciunt suspendi, itemque filios nos efficiunt, præstantq; vt in hoc perseueremus.

Aser quid.

Achatę descriptio.

Bartholomæus quid.

¶De nono articulo fidei apostolicæ. Caput L.

GEMMA nona amethystus fuit, cęlata nomine Issachar noni filij Iacob Patriarchæ: peamq; accipi licet nonum sanctæ fidei articulum, & per Issachar sanctum Matthęum Apostolum & Euangelistam, qui Euangelium suum Hebraicè conscripsit. Issachar enim Latinè memorem sonat, vel Domini reminiscentem, aut virum mercedis, vel Mercedem meam. Quæ cuncta in Apostolo Matthæo reperiũtur. Is enim benè suæ salutis memor fuit, cùm mũdo & vitijs valefaceret. Fuit item Domini memor, quãdo Christum sua excepit domo, illiusq; effectus Apostolus, virtutũ eum studio sectabatur. Fuit itẽ vir mercedis, id est, mercede dignus, quando Christi Euãgelium conscripsit, docuit, obseruauit, nonũq; hunc articulum in symbolo collocans, dixit: SANCTAM ECCLESIAM CATHOLICAM. Potestq; demum verissimè nunc dicere, Deum esse mercedem suam. Est nanq; reuerà Deus æterna merces illius, pro rectè factis ac bonis operibus ipsius. Porrò articulum hũc haud incongruè amethysto comparaueris: cuius color purpureus est, permixto colore violaceo, & quasi rosæ nitor, leniter quasdã flammulas fundens: potestq; facilè scalpi: & in India nascitur. Et hęc omnia figuratè ad sanctam Ecclesiam possunt accommodari. Est enim purpura excellenter ornata, id est, sanguine Christi IESV & Apostolorum ac Martyrum: qui violaceo permixtus colore est, hoc est, omnigenis virtutibus: vibratq; leniter flãmulas quasdam

Issachar qd.

Mat. 9.

Amethysti descriptio.

Ecclesia cui gemmæ cur aptè cõferatur.

dam instar rosarum rubentium, quibus interna designatur charitas, quæ in sancta Ecclesia exercitata est, nobisq; declarata ac manifestata per insignes actus & opa externa. Facilè etiam Ecclesia sancta scalpi potest: qñquidem verè credentes & fideles, cuncta Ecclesiæ sanctę mandata & inchoant, & pficiũt citra difficultatem. Crescit deniq; amethystus in India, quæ ad Orientem sita est. India, intùs dilucidus, aut præcessio illuminans, redditur. Crescit itaq; sancta Ecclesia & suis augescit incrementis ad æterni Solis ortũ: crescit etiam in nutu dilucido in occultis, & in illuminante præcessione, quæ sunt exempla sanctorum bonorumq; hominum. Atq; his D. Matthæus Apostolus suo quoq; nomine adstipulat. Matthæum nanq; quidem datorem consilij, vel donum festinationis interpretantur: quod est gratia Dei, sub vno momento cuncta nobis necessaria perficiens, si tamen rectè ac ordine cum sancta Ecclesia communione siue communitate nos coniungere atque vnire velimus: siquidem vna est Ecclesia toto orbe terrarum, eademq; cum omnibus suis meritis vnicuilibet fideli communis.

India quid sonet.

Matthæus quid.

¶De decimo sanctæ fidei articulo. Caput LI.

DECIMA gemma chrysolithus fuit, decimi filij Iacob patriarchę, id est, Zabulon cę lata nomine: per camq; nos decimum ęquè symboli Apostolici articulum, & per Zabulon Simonem Saluatoris apostolum accipimus. Est enim Zabulon in nostro sermone idem quod Habitaculi substantia, vel Habitaculum eorum, vel Habitaculum fortitudinis, seu Habitaculũ pulchritudinis, aut Fluxꝰ noctis, siue iusiurandũ eius. Et hæc omnia S. Simon apostolus decimo hoc articulo nos instituit, ita dicens: SANCTORVM COMMVNIONEM, REMISSIONEM PECCATORVM. Quæ nimirùm communio sanctorum cum mutua charitate, habitaculum ipsorum & cohabitationis siue collectionis substantia, id est, sustentatio vel subsistentia est: eademq; in diuina charitate communio, ipsamet eorum omnium habitaculum est, & fortitudo, & pulchritudo. Nam communis omnibus CHRISTVS cum vniuersis meritis suis, per amorem manauit in sanctos suos, & ipsi vicissim in eum: atq; in hocipso vita subsistit planè iucunda, quæ est mutua communio, gaudio & beatitudine affluens. Porrò sanctorum hanc communionem & remissionem peccatorum per noctis fluxum, id est, duo Ecclesiæ sacramenta, putà baptismum & pœnitẽtiam, consequimur. Hæc nanque fluxus sunt, qui in fide vera noctem obscurã, id est, peccata eluunt. Atque hoc iusiurandum est omnipotẽtis Dei, iam indè ab Abrahami patris nostri temporibus, quòd sese nobis impartiret faceretq; communem, & per abũdantissimam charitatem suam, suo nos sanguine ablueret. Cui nos illius iuramẽto, quod per seipsum præstitit, quo incunctantiùs ac firmiùs assentiremus, fidemq; commodaremus, suaipsius morte consignauit: mortisq; suæ merita, sanctæ quidem Ecclesiæ in peccatorum remissionem, & sanctis in glorię ipsorum decus ac ornamentum, communia fecit ac elargitus est. Hunc articulum chrysolithꝰ lapis designat, qui perspicua claritudine ac viriditate sua mari assimilis est, fulgetq; vt aurum. Sic nanque sancti omnes ac boni quique homines gratia & gloria pellucent: & virides sunt, id est, iucundi ac grati adspectu ob vitæ suæ sanctimoniam: & fulgent instar auri, diuino amore eos omnes penetrante ac permeante. Atque hoc triplex ornamentum sanctis bonisq; omnibus commune est: siquidem status hic est Ecclesię sanctæ nedum in præsenti, verùm etiam futura vita. Quotquot autẽ rubri Maris colorem, id est, vitam improbam ac vitijs deditam deposuerunt, atque à sese repulerũt, chrysolitho possunt similes dici. Est autem Mare hoc, rubrum ex ipsa regione vel fundo, in quo situm est, quod est inter Hiericho & Zoara. Hierichio lunam significat, Zoara bestiam rationem occæcãtem. Ita inter lunam instabilitatis ac inconstantiæ, & contra rationem obsequi bestialitati, vel illi parti quæ rationis expers est, Mare rubrum (id est, vita peruersa) perseuerat. Neque potest aliqd vitæ particeps in hoc rubro mari vitam retinere, & quicquid in ea vitæ expers est, ad ima ruit. Vndè etiam eo loci Mare Mortuum dicitur, quòd nulla illic fiat nauigatio: estq; instar bituminis vel picis tenax, arripitq; & extinguit quicquid in ipsum venerit. Et sic commodè sa tis peccato comparatur, vtpotè quod hominem spiritaliter rapit & capit, atq; interficit coram Deo, atq; istiusmodi mortui ruunt ac merguntur in Tartara. Eamobrem si peccatorum

Zabulon.

Chrysoliti descriptio.

Rubri maris color, quid.

Hiericho.

Zoara.

Rubrum mare.

Mare mortuum.

no-

Simon quid ſonet.

noſtrorum remiſſionem, ſanctorumq; communionem adipiſci velimus, chryſolitho ſimiles ſimus, & Domini Apoſtolum Simonem imitemur oportet. Nam vt quidã interpretãtur, Simon auditor eſt mœroris, videlicet cordis ſui, & obediens tum Deo, tum Eccleſiæ ſanctæ. Neq; obſcurum eſt, vero cordis dolore ac mœrore peccatorum remiſſiõem, veraq; obedientia ſanctorum communionem obtineri.

¶De vndecimo ſymboli Apoſtolici articulo. Cap. LII.

Ioſeph qd.

VNdecima gemma onyx dicta eſt, inſcriptum gerens nomen Ioſeph vndecimi filij D. Iacob Patriarchæ. Per hãc gemmã vndecimum ſanctæ fidei articulum intelligimus, & per Ioſeph, Chriſti apoſtolum Thaddæum, qui aliâs dictus eſt etiam Iudas Iacobi: fuitq; iam dicti Simonis frater. Ioſeph enim in noſtro idiomate augmentum, vel appoſitionem, vel Domino iuſtificatum ſignificat. Atq; iſthæc eadem D. Thaddæus Apoſtolus vndecimo, cuius ipſe author eſt, noſtræ fidei articulo nos inſtituit, dum ait: CARNIS RESVRRECTIONEM. Vbi nimirùm corpus ſuæ animæ denuò copulabit, quod gaudiorum noſtrorũ augmentum erit: atq; ita nos Domino iuſtificabimur, quando eum perenni cultu, famulatu, ac laude cũ oñibus nobis ab eo donatis, id eſt, anima ac corpore, pſequemur: & hocipſo onychino lapidi ſimiles erimus. Cuius quidem gemmæ duo quidam volunt eſſe genera, quorum alterum in Arabia, alterum in India reperiatur. Et de priori, quod Arabia proferat, ſuperiùs egimus: cuius duo erant lapides in ſuphumerali põtificis, in quolibet humero vnus. Hic autem de quo nunc ſermo eſt, in Rationali ante pectus Pontificis poſitus, in India naſci videtur: cuius eſt mixtus color, albus & rubicundus, eſtq; pellucidus inſtar vnguis humani, ſpecie ignea, albis cingentibus zonis, aut venis candidis. Itaque gemma hæc homines glorioſos ſeu glorificatos poſt iudicium ſignificat: qui tũ pellucidi, candidi, ſplendidi inſtar Solis erunt, idq; ob conſcientiæ puritatem: admixto colore rubro, eo quòd beſtialibus appetitionibus ſuis reſiſtẽdo, carnem ſuam crucifixerint: adiũcto inſupèr alio quodam ſingulari colore rubro ex Chriſti ſanguine, quo nos omnes abluti ſumus. Atquì in India interìm naſcamur oportet. Eſt enim India, vt quidam volunt, prę-ceſſio illuminãs: vt nouerimus, vitam ſanctam in nobis præcedere (hoc eſt, primùm à nobis coli) oportere. Erit præterea in ſanctis glorificatis ſpecies ignea, id eſt, interna flagrãs charitas, omninò eos penetrans: cinctiq; erunt venis aut zonis lacteis vel candidis, quæ ſunt cunctæ illæ liberæ conuerſiones ad Deum, quas eidem vnquàm obtulerint. Ea nanq; libertas tum cinget nos, ducetq; in Deũ, rurſumq; in nos, ac porrò in ſanctos omnes, iuxta omnem beatitudinis rationem, quam quidem liberis actibus emeriti erimus. Sed ad hæc vt ptingere queamus, Apoſtolo huic pſentis articuli authori ſimiles eſſe debebimus. Sunt autẽ Apoſtolo eidem prę vitæ excellentia duo nomina, quorũ primũ Iudas, alterum Thaddæus eſt. Iudas, confitentem vel glorificantem ſignificat. Et nos igit̃ Deum tum verbis tũ actibus glorificabimus ac confitebimur, atq; ardenti amore ex cordis affectu amabimus: Atq; per hæc Thaddæus efficiemur, qui apprehẽdens principem, vel apprehenſio principis, reddi poteſt. Quæ vtraq; nobis eueniẽt. Cùm enim apprehenderimus Chriſtũ eximium principem, nos quoq; illius appræhenſio erimus: in quibus duobus ſalus ac beatitudo noſtra ſita ſunt.

Onychis ſeu onychini lapidis genera quot.

India quid.

Zonæ candidæ quid.

Iudas.

Thaddæus.

¶De poſtremo ſymboli articulo. Cap. LIII.

GEmma duodecima, eademq; poſtrema Rationalis, Beryllus fuit, vltimi filij D. Iacob, putà Beniamin, cęlatus vocabulo. Itaque per hanc gemmam extremum noſtræ fidei membrum, quod eiuſdem cõſummatio & clauſula eſt, accipere licebit: per Beniamin autem, Matthiam Apoſtolum Domini. Quidã enim Beniamin filium dexteræ, vel filium virtutis, vel filium dierum, aut filium virtutum interpretantur. Atque iſthæc omnia Symboli clauſula MATTHIAS Apoſtolus nos edocet, dum ait: VITAM AETERNAM. Quiſquis igit̃ cum ſancto hoc Apoſtolo & credere & ſperare vult æternã vitam, virtutis filius ſit oportet, id eſt, per virtutum ſtudium ac exercitationem virtuoſus efficiat. Porrò per virtutes, filius dexterę fiet in Chriſto: ficq; filius erit dierũ, dierum inquã, finem non habentium: ſimulque filius virtutum earum omnium, quas vnquã tum Chriſtus

Beniamin.

Quis quõ Beniamin fiat.

ſtus ipſe, tum ſancti illius omnes præſtiterint atq; coluerint. Quod quidem etiam Beryllus gemma figuratè ſignificat: Eſt enim Beryllus lapis pallidus tranſpárens: & gigniť in India ſimilis ſmaragdo, ſed cum pallore: ſemperq; Berylli ſexangula figura artificum ingenijs poliunť: quoniam hebeſcunt, niſi color repercuſſu angulorum exciteť. Huic nimirùm gemmæ ſimiles eſſe debebimus, ſi vitam æternam obtinere volemus. Erimus, inquã, velut ſmaragdus virides, id eſt, virtutibus cunctis amabiliter exornati: quæ tamen viriditas cum pallore coniúncta erit, vt ſimus magna cum reuerentia coram Deo demiſſi ac verecundi: hos verò duos colores, vbicunq; ſunt, diuina gratia ſuis radijs ſemper penetrat. Deindè etiam in India commorabimur, putà, vbi diuinæ gratiæ ſol ppetuò exoritur: pleniusq; noſipſos & exequabimus figura ſexangula, reddituri ita demũ ſplendorem reciprocum in vitam æternam. Primus angulus planitiem inchoans, humilitas eſt, coniũcta cũ obedientia erga Deum & Eccleſiam ſanctam. Alter angulus planitiem abſoluens ſiue conſummans, amicabilis eſt patientia cũ voluntatis reſignatione. Tertius angulus ordinem inchoans, diligẽs ac ſeria voluntas eſt, bonis actib⁹ ex rõne ac diſcretiõe exornata. Quartus angulus oẽm ordinẽ cõſummans, fortis amor eſt, idemq; impatiens. Quintus angulus, qui ſcalpendi initium eſt, libera eſt ſui ad Deum cũ reuerentia ſubleuatio. Sextus angulus, qui nos pficit & abſoluit expeditus atq; imaginũ expers eſt adſpectus in nuditate cõtemplans. Hoc pacto quiſqs ſexangulus eſt, is in ſempiterna Dei gloria perenni coruſcoq; ſplendore fulgebit. Id quod ſatis probari poteſt etymologia nominis ſancti Matthiæ Apoſtoli: quem qdam interpretanť donationem Dñi, vel donantem ſe Domino, vel paruũ, id eſt, humilẽ Dei. Quæ quidem tria, ea omnia, quæ iam commemoraui, nos inſtituunt. Primùm enim ſuſcipiamus in nobis neceſſe eſt Dei dona ſemper parata, ſi tamẽ illi placere velimus: rurſumq; nos totos DEO donemus: atque in his duobus ſemper maneamus puſilli ac humiles, futuri hoc ipſo ſimiles tum Matthiæ, tum cæteris Apoſtolis Domini: licebitq; nobis poſſidere cũ eis vitam æternã. Hic iam noſipſos explorare atq; examinare debemus: & ſi quidem virtutes iam dictas in nobis repererimus, aſſimiles ſumus gemmis duodecim in Rationali collocatis, id eſt, in ornaméto illo quadrãgulo ĩ põtificis Iudæorũ pectore in quadrato ſuphumeralis foramine poſiti, de quo pſens nobis ſermo texiť: vitaq; exprimim⁹ atq; colim⁹ id, quod duodecim Patriarcharũ noĩa hiſce gẽmis inſcripta, figurata ſignificatiõe referũt, fidẽq; pfectã retinem⁹ cũ articulis duodecim, itẽq; duodecim Apoſtolis ſimiles ſum⁹, à qbus ſymbolũ iſtud, anteq diuideréntť, inter ipſos mutuò cõfectũ atq; cõpoſitũ eſt, ſingulis articulos ſingulos digerentibus; tametſi in omnib⁹ omnium articulorum notitia prorſus euidens & explorata ineſſet. Quare veram Chriſtianamq; illi fidem in rubra petra Chriſto IESV fundârunt ac conſtituerunt, eandemq; poſtmodùm maximè ſeriò ingentiq; eorum labore & docuêre alios, & ipſi viuendo coluerunt: atqueadeò in ipſa quoq; vltimum reddidere ſpiritum, & quemadmodùm Chriſtus magiſter eorum, ſuo ſanguine conſignârũt, quò & fidem ipſis accommodemus, & virtutibus excolendis in vitam eos æternam ſubſequamur.

Beryllí deſcriptio.

Prim⁹ Beryli angulus quid.

II.
III.
IIII.
V.
VI.

Matthias.

Symbolum Apoſtolicũ quó conſtat.

¶De quatuor ordinibus gemmarum & articulorum fidei noſtræ. Caput LIIII.

NIMIRVM quas iam pertractauimus gemmas cum duodecim filiorum Iſraelis nominibus, in rationali in ipſo ſummi ſacerdotis pectore quadruplici ordine digeſtę atque collocatæ erant, ita vt ſinguli ordines ternas cõplecterentur gemmas cum totidem nominibus: quibus inſupèr vno in loco iſthæc vocabula addita fuere,

IVDICIVM, DOCTRINA, VERITAS.

Atque hunc eundem in modum duodecim ſanctæ fidei membra, cum vita Apoſtolorum in Prælati cuiuſlibet atque etiam hominis illuminati ratiõe illuſtrata per quatuor ordines collocata erunt, in ſingulis ordinibus ternis articulis cõſtitutis: ſicq; & verum ferre iudicium, & docere veritatem poterit. Horum quidem Ordinum primus docet nos vnum credere Deum in Perſonarum Trinitate, Patrem omnipotentem, & vnicum Filium eius, eũdemq; conceptum de Spiritu ſancto, natum in carne noſtra ex MARIA virgine. Alter ordo inſtituit

ordinũ quatuor primo quid doceamur. II.

nos, eundem filium passum sub Pontio Pilato, crucifixum, mortuum & sepultum, descendisse ad inferna, tertia die resurrexisse à mortuis, ascēdisse in cælum, & sedere ad dexteram Dei Patris omnipotentis. Tertio docemur ordine, indè venturū eum iudicare viuos & mortuos: atque vt firmiter credamus in Spiritum sanctum, & vnam sanctam Ecclesiam catholicam. Quarto demum ordine instituimur credere sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, Vitam æternam, AMEN. Ista videlicet fides cum illis quę suprà diximus, coniuncta operibus, nostram tum exornare, tum illuminare debet rationē, atq; etiam supra rationē ipsam in nudam nos perducere veritatē, vbi abūdè explebimur atque contenti erimus.

III.

IIII.

¶De quatuor annulis aureis & duabus catenulis Rationalis.

CAPVT LV.

Quasi TEXTVS.

HAbebat deindè Rationale per singulos quatuor angulos aureum annulum, in quorum supremis duobus insertæ erāt duę catenę aureæ, sibi inuicē velut cancellatim, seu instar X literæ, ante pectus Pontificis, vbi mutuò iungebantur, cohærentes: quę sursum ferebantur vsque ad Pontificis scapulas, vbi duobus innectebantur vncinis aureis superhumerali firmiter insertis.

Quibus id nos instituimur, rationem illuminatam cum oṁi suo ornatu in spiritūs vnitate per duos annulos aureos duabus catenis aureis in duobus itidèm vncinis aureis affigi & innecti oportere. Ex his prior annulus aureus est, vt supra rationis (id est, suum ipsius) captum ac intelligentiam, DEO bene cōfidat. Alter est, vt citra considerationem in vnitate contempletur. Hisce duobus ratio seipsam excedit. In priori autem annulo catena pēdens, est amor absq; formidine sursùm ascendens. Alterius annuli catena, pax est formis & imaginibus vacua in DEO, quam nullus pturbare poterit. Isthęc duo, putà amor citra timorē ascendens, & Pax imaginum expers in vnitate, semp etiam absque disseparatione mutuò sibi iuncta manent atque cohærent, perindè vt ambæ catenulæ Crucis instar ppetuò sibi mutuò copulantur. Atquì duo his vncini aurei adhibendi sunt, id est, gemina quędam eadēq; supernaturalis in vnitate conseruatio, per dona Dei & vnitatis spiritūs nostri subleuationē siue sursùm attractionem.

Annuli prior quid & qualis.

Catena.

Vncini.

Quasi TEXTVS.

Erant etiam, vt dictum est, in infimis duobus angulis Rationalis, duo annuli aurei, missa per eos vitta hyacinthina, quæ circa latera Pōtificis ducta, ibidèm ad balteū fortiter iungebat: indè verò duabus extremitatibus suis à tergo ad binos illos vsque ferebatur onychinos lapides, qui in superhumerali fixi stabāt, atq; inibì singulæ ipsius extremitates singulis aureis annulis inserebantur, vt stringeretur fortiterq; cohæreret Rationale cum superhumerali, maneretq; iunctura fabrefacta, & à se inuicèm Rationale ac superhumerale non possent separari.

¶De vitta hyacinthina Rationalis, quid significet. Cap. LVI.

Aurei duo annuli.

EX his intelligi licet, rationem illuminatā, dum deorsùm respicit, duobus aureis annulis præditam esse debere, qui sunt, Amor virtutum, & Charitas erga proximum. Nam tametsi ingens fides, & perspicax intelligentia in aliquo inesse possint, etiam si nō deorsùm aspiciant per actus & opera bona, mortuæ tamen essent coram Deo.

Vitta hyacinthina.

Per hos autem annulos geminos, putà virtutum amorem & proximi charitatem, vitta hyacinthina, id est, discretio seu moderatio inseretur, ac penetrabit: eademq; vitta, id est, discretio, ad balteum adiuncta erit. Quæ enim ex illuminata ratiōe pficiscitur discreta consideratio, ad balteum adiūcta esse debebit, regetq; ac moderabitur & cōseruabit virtutes eas oēs, quas suprà balteo cōparauimus. Ex vtroq; etiam latere retrò ad scapulas vsque sursùm fertur, quo nimirū discretio ac moderatio nostra cūctis sit pspecta hoibus, atque indè aliqs ad

eos

eos fructus & vtilitas redeat. Atque indè etiam retro nos in aperto ac ꝑpatulo loco in duobus vncinis inseretur, quod est, operam nos dare, eoq; cõniti debere, vt mortales omnes q̃buscum viuimus, planè intelligant ac animaduertant, nihil nos nisi Dei honorem & ipsorum omnium spectare salutẽ. Isti videlicet duo annuli sunt, quibus discretio in cunctis virtutibus bono quodam in ordine siue benè ordinata ꝑpetuò retinetur. Iam si ita sese res nostræ habent, vt ratio nostra, vt dictum est, illuminata, supra seipsam in Deũ scandat in lumine fidei, itemq; descendat ad proximos omnigenis virtutum actibus cum recta intentione coniunctis, iam quidem & ipsa (rationem nostram dico) cum vnitate, & vnitas cum ea, immota perseuerat.

¶De cidari pontificis. Caput LVII.

OCTAVA eademq; vltima pontificis vestis, quoddam ornamẽtum capitis fuit, videlicet cidaris vel tiara insignis. Iam antè quidem diximus, ad summum sacerdotem etiam quatuor illas, cæteris sacerdotibus in Domini cultu communes, vestes pertinuisse. Habebãt autem illi tiaram byssinam: itaq; & põtifex eiuscemodi tiarã byssinã habere debuit: sed super hanc alia consuta erat longè præclarior & ornatu splendidiori. Quæ quidem tota hyacinthina fuit, supernè in acutissimum desinens cacumen. ambiebatq; eã circulus aureus tribus ordinibus, ita vt tres circuli ceu vnus iuncti viderentur: & super hunc circulum ab occipite stabant flores aurei plantagini similes, à tẽpore vsq; ad tẽpus, singulis circuli ordinibus suis floribus attributis, speciatim ad ipsos pertinẽtibus: tametsi iuxta iunctura nõ nisi vnus circulus atq; vna florum ratio videretur. A frõte verò supernè stabat flos aureus similis herbæ, quam Græci hyosciamon dicũt, magnitudine digiti vnius, instar calycis vel coronę. In superiori verò planitie tiarę vel cidaris, ex omni parte in circuitu vsq; ad supremum verticem particulatim per loca erãt mâla granata aurea, seu nodi figura mâlorum Punicorũ, cum spinosis extremitatibus suis fabrefacta. Quasi TEXTVS.

Quæso iam animũ lector aduerte. Superiùs quidem cùm de quarto ornamento vel veste, id est, mitra priori ageremus, liberã volũtatem capiti comparauimus, eodemq; loco diximus vniuscuiuslibet sacerdotis liberã voluntatem iure meritoq; nudã imaginibus & curis vacuam ac Deo totã & omninò deditã esse debere. Hæc est enim prior mitra ex bysso puritatis cõfecta, ad singulos quosq; sacerdotes iure pertinens. Ast altera mitra vel cidaris, ex hyacintho parata, atq; super hãc iamdictã consuta, liberum quendã ac cælestem nobis designat assẽsum in lumine supnaturali: qui qdẽ vsqueadeò acutus & sublimis est, vt illius tũ acumẽ, tum celsitudo adspectus omnes excedat ac superet. Est hyacinthini, id est, cærulei coloris, quandoqdem omnem nostrã conuersationem & internã & externã, planè cælestem efficit. Assenditq; sursùm figura rotũda, eo quòd nulla neq; occupatiõe, neq; cura cuiquã adstrictus sit, nec quisquã illi: tametsi interim occultum quoddã ornamẽtum ac præcipuum quoddam virtutum omniũ initium sit. Ambiebat autem mitram hanc summi sacerdotis infernè circulus aureus ex tribus constans ordinibus, ita vt tres circuli in vnum iuncti viderentur: stabantq; super eum flores aurei plantagini similes. Per hunc triplicem circulum aureum, triplicem ęquè charitatem accipimus, quæ in cuiuslibet tum prælati, tum illuminati hominis libero assensu dominium sibi semper vindicare debeat. Isthæc charitas in seipsa qdem essentialis charitas est, liberumq; ac cælestem assensum triplici ordine, aut tribus amoris rationibus ambit. Primus amoris huius ordo est, vt Dei honorem supra omnia liberè & amemus & desideremus. Alter ordo est, vt res terrenas, quantùm ad commodum & delectationem attinet, ob Dei honorẽ ex amore abnegemus ac despiciamus. Tertius est, vt absq; cura vel pressura cordis, quorumlibet mortalium æquè vt nostram ipsorum salu-

Mitra q̃ ad quos pertineat.

Triplex circulus aureꝰ.

Amoris ordines tres.

tem appetamus. Isti inquam tres amoris ordines, siue tres circuli aurei sunt, vnũ circulum absoluentes siue perficientes, hoc est, perfectum Dei amorem, qui fons est & origo virtutum omnium. In hoc circulo triplici stabant flores aurei quos antè diximus, singulis circulis suis floribus exornatis, ita tamen, vt coniunctim non nisi vnus circulus, eademq; florum ratio videret. Quę nobis libera charitatis opera significant, quæ tum erga DEVM, tum erga nosipsos, tum quoq; erga proximũ ad Dei honorem exercere debeamus. Vbi nimirùm singuli flores, suos ornant circulos, id est, opus quodlibet suũ amoris ordinem siue modũ exornat: at vnus nihilominùs circulus est, id est, vna diuina charitas, quæ causa & fons est virtutum omniũ. A fronte verò supèrnè stabat flos aure⁹, similis herbæ quam Græci HYOSCIAMON dicunt, magnitudine digiti vnius, instar calycis vel coronæ aureæ. Hũc florẽ Sanctiſpiritûs intra nos opationem accipimus, vtpotè quæ totius libertatis nostræ ornamentum est. Cùm enim isthæc Sanctiſpiritûs intra nos opatio cũ libera voluntate nostra coniungitur, eiq́ue dominat, tum nos coronam gestamus aureolam, quę nos liberos cõseruat, & erectos subleuatosq́; ad DEVM, atque omnigeno virtutũ ornatu cõspicuos. Atquì in superiori tiarę vel cidaris planitie, ex omni parte in circuitu ad supremũ vsq; verticem, particulatìm per loca erant mâlagranata aurea, seu nodi figura mâlorũ PUNICORŨ, cum spinosis extremitatibus suis fabrefacta. Quibus id nos certiores reddimur, omnes illos actus bonos, quos simplici cũ intentiõe supra nosipsos DEO liberè obtulerimus, aurea esse mâla PUNICA, qbus supernè acutæ sunt spinæ aureæ, id est, liberæ ex amore resignatiões: quibus qdem intm Deus victus atq; cõfectus & vulneratus reuerenti amore est, vt liberrimè nobis totũ id esse velit, quod est & habet. Et quatenùs qdem liberis ac cælestibus assensiõibus nosipsos cum reuerentia excessimus, eatenùs nosipsos actusq́; nostros obtulimus DEO, tantumq́; lucrati sumus: atq; hic prius & peculiaris noster thesaurus est, qui nostros in libertate assẽsus ęternò exornabit. Atq; eamobrem pro suæ quisq; resignatiõis ac reuerentiæ modo, perenniter regnabit ac lætabitur.

Hyoscia-mos.

Spinosę mâlorũ PUNICORŨ extremitates, qd.

¶De lamina aurea. Caput LVIII.

SVper frõtẽ verò pẽdebat lamina aurea, ad modũ lunę dimidię facta: quæ arcuatã inflexionẽ sursùm habẽs, & in medio annulũ aureũ, vncino aureo inserebat, qui mitrę vel cidari insertus erat. Ne verò cùm moueretur Pontifex, commoueretur & lamina sancta, sursùm ligabatur vitta hyacinthina perspicua, cęlante vncinum & annulum, quæ circũducta capiti & ligata in occipite, dependentes summitates super vtrũq; humerum diffundebat. Sculptum autem erat opere cælatoris in hacipsa lamina, Sanctum DOMINO, vel sanctum DOMINI nomen tetragrammaton: de eaque DOMINUS Mosi ait: Erit autem lamina semper in fronte Pontificis, vt placatus sit ei DOMINUS: portabitq́; iniquitates eorum, quæ obtulerunt & sanctificauerunt filij Israel, in cunctis muneribus & donarijs suis.

Quasi TEXTVS.

vide hist. riã Schol. Petri Treceñ.

Exo. 28.

Quæ iam cõsideranda nobis sunt ac perpendenda. Nimirùm sancta isthæc lamina aurea typum gessit vitæ Seruatoris nostri, & cunctorum amabilium actuum illius. Vndè etiam lamina hæc inter vestes extrema ponit, & ipsa alijs omnibus vestibus decori est ac ornamento, easq́; perficit & absoluit. Etenim absque dignissima Christi Saluatoris nostri vita, neq; antè figura, neq; pòst veritas decore vllo prędita est. Et accommodè sanè isthęc DOMINI saluatoris vita, ob charitatis illius excellentiã ac præstantiam, auro comparat: & ipsa quoque publicis ac præclaris actib⁹ & gestis ipsius instar laminę dilatata fuit. Porrò lamina hæc sanctę veneratiõis (ita enim scriptura eam appellat Exod. 39. cap.) infernè qdẽ orbiculatìm rotunda erat, prętercquàm in parte superiori: quod itèm propriè in Christi vita animaduerti licet. Is enim rotunditate sua, quam infernè gerebat, res terrenas non nisi ceu vno temporis

Lamina aurea.

terrena qui [illegible] landa.

attin

attingebat puncto, putà pro corporis neceſſitate: & ſuprema quæq; vitæ & ſanctiſſimorũ actuum illius ſupernè ad mitram planè & æquabiliter adiuncta erant, videlicet pſpicuo, dilucido ac libero adſpectu ad cæleſtem aſſcenſum. In medio autem ſupremæ æquabilitatis laminę aureæ, annulus erat aureus vncino aureo triplici mitræ circulo fortiter inſerto ſupernè innexus: qui quidem annulus aureꝰ amantiſſimam ſurſumq; aſſcendentem Chriſti erga Patrem ſuũ venerationem ſiue reuerentiam deſignat, qua videlicet & cum ſeipſo & cunctis actibus ſuis, maximè verò ſacratiſſima ac veneranda morte ſua, itemq; omnibus factis ac faciendis operibꝰ bonis ſurſùm aſſcendit. Atq; idem iſte aureus veneratiõis Chriſti annulus, vnà ſecùm nos ſurſùm tulit, iunxitq; fortiter atq; vniuit & inſeruit vncino aureo amantiſſimæ ſuſceptiõis Patris ſui, ſi tamen cum ipſo nos vnire, eiusq; tum exempla, tum inſtitutiones amplecti ac imitari volemus. Ac meritò ſanè nulla vnquàm obliuione ex animo noſtro ea deleri charitas deberet, quòd Chriſtus mediator & ſequeſter noſter eſt, & pro omnibus omnium noſtrũm neceſſitatibus abſq; intermiſſione præſtãtiſſimam oblationem ſuam in Patris conſpectu renouat. Vndè etiam DOMINUS Moſi præcepit, vt lamina ſemper eſſet in fronte Pontificis, ſicq; placatus eſſet ei DOMINUS, portaretq; iniquitates eorum, id eſt, p eis intercederet ac deprecaret, quę filij Iſrael obtuliſſent ac ſanctificaſſent in cũctis muneribus & donarijs ſuis. Ex quibus id colligi poteſt, voluntatis eſſe diuinæ, vt amabilem Chriſti vitam cum vniuerſis actibus eius, itemq; amantiſſimam obliuionem illam ſiue in DEVM relationem, qua nos omnes vnà cũ Chriſto Patri illius offerimur, noſtra in memoria ac libero adſpectu, quo ad illum verſi ſumus, cõtinẽter antè nos circũferamus: atq; ita exauditurum DEVM preces noſtras, nobisq; placatum & propiciũ fore, eo quòd laminam auream, id eſt, Chriſti vitam in illius pſentiam & cõſpectum noſtris in frontibus ceu digniſſimam adferamus oblationem. Atquì ne lamina ſancta in Dei cultu moueret, iuſſit DOMINUS Moſi, vt vitta hyacinthina pellucida, ita vt oñis decor p eam cõſpicuus eſſet, ſurſùm religaret, ipſa vitta cęlante vncinum & annulũ, & capiti circũducta, ac ligata in occipite, depẽdẽtes ſummitates ſup vtrunq; humerũ diffundente, idq; ad ornatũ Pontificis. Qua id nos figura edocemur, dulciſſimam Chriſti vitam ante nos fortiter religare, ac fixam retinere nos debere in libero aſpectu noſtro, & hoc vitta hyacinthina, id eſt, ſimplici ac cæleſti exercitatione: quę eadem pſpicua erit, videlicet per gratiã Dei: ſicq; per eam annulũ aureum, & laminam auream vncino aureo innexa & inſerta, hoc eſt, DOMINUM noſtrum IESVM Chriſtum, ingenti cum reuerentia & ſeipſum & omnes ſuos in fruitiuam Patris ſui ſuſceptionem amantiſſimè offerentem, conſpicere poterimus. Et hæc veneranda oblatio cõmodè ſatis per annulum aureũ accipit. Etenim charitas in DEO vnita, quod ad ſupremam libertatem attinet, neq; initium, neq; finem habet. Illius enim initium & finis in DEO eſt, eaq; re principium & finis eius vnum ſunt: quæ quidem eſt charitas æterna, cuius nulla neq; origo, neq; terminus eſt, quæq; beatos nos efficit & vnum cum DEO. Huius autem cæleſtis ac pellucidæ exercitationis initium & conſeruatio in occipite, id eſt, in occultis noſtris penetralibus erit, vbi in ſuprema libertate fortiter connexa, ligata, & vnita erit cũ DEO: ita vt dependentes extremitates ornatum illꝰ retrò nos in verbis & factis, cæleſtibus moribꝰ corã cunctis mortalibus declarẽt ac manifeſtent. Quòd verò lamina iſthæc ſanctæ veneratiõis, iuxta veritatẽ nõ niſi Chriſti vitam deſignet, vel inſculptum ei nomen argumento eſſe poteſt: quod quidẽ dupliciter exprimitur. Dicitur enim, Sanctum DOMINI, &, ſanctum nomen DOMINI tetragrammaton. Quæ duo nomina ſeu appellandi rationes, re ipſa in Saluatoris noſtri vita & factis conſpiciunt. Enimuerò veraci ac humilima humanitatis ſuæ vita cunctis donis atque omni ſanctitate plena, vnus ac ſolus ipſe eſt ſanctus DOMINI. Quicquid enim ſancti omnes habẽt, per ſanctitatis illius merita habent: atque ita iuxta humanitatem ſuam ſanctus DOMINI eſt, & caput ſanctorum omnium. Alterum autem nomen, ſiue appellandi ratio, qua tetragrammaton nomen illud dicit, iuxta diuinitatem illi competit: idemq; nomen Chriſtum eſſe ineffabilem nobis teſtat, videlicet ob eſſentiæ ipſius infinitatem. ſiquidem hoc nomine nedum ſenſus omnes, ſed etiam omnem rationis & intelligentiæ captum longè lateq; in infinitum excellit. Hæc duo appellandi genera ſiue modi, in ſanctiſſimæ vitæ illius lamina aurea manifeſtò nobis declarata ſunt, tum p humilimos humanitatis ipſius actus, tum per eui

Annulus aureus.

Exo. 28.

Vita Chriſti quõ ſemper ob oculos ponenda.

Charitas.

Occiput.

Inſculpta tetragrammaton noia, qd aut quę.

Sanctus dñi ſolus quis.

dentia ac manifesta Diuinitatis eius facta & opera: cuius nobis multiplicia ac varia suppetũt ex Euangelijs testimonia, præstita à Patre, ab eodem ipso Filio, à Spiritusancto, ab angelis, ab apostolis, ab ethnicis, à Iudæis, à bonis & malis, ab elementis, à damnatis spiritibus, ac multijugis demum miraculis ipsius. Ita nos in aurea vitæ illius lamina, vtrunq; sublime eius nomen tam secũdum humanitatem quàm Diuinitatem animaduertimus. Explicata iam nobis sunt iuxta veritatem ornamenta omnia, quibus tum Pontifices, tum inferioris ordinis sacerdotes secundum figuram olim vti consueuerunt: atque ea qua dictum est ratione, re ipsa & in veritate obtinere ac adipisci licet vestes illas, quibus illi iuxta figuram vsi sunt.

Vestes quæ quõ mystice gestandæ.

¶De sanctæ vnctionis oleo. Caput LIX.

Confectis porrò atq; absolutis oĩbus antè dictis, putà atrio tabernaculi, altari holocausti cũ vasis ipsius, labro in atrio posito, tabernaculo cum omni ornatu suo, & quæ in eo continebantur, itemq; Pontificis aliorumq; sacerdotum cultu & ornamentis, deindè mandauit Dñs Mosi, vt cuncta hæc antè consecrarentur, quàm suo cultui adhiberentur. Iussit item, vt Aaron & quatuor filij eius sacris initiarẽtur, sacerdotesq; consecrarentur. Itaq; de oleo sancto conficiendo, quo isthęc omnia inungẽda atque consecranda erant, istiusmodi Dominus Mosi mandatum dedit:

TEXTVS Exo. 30.

SVME TIBI aromata primæ myrrhæ & electæ quingentos siclos, [Siclus pondere Sanctuarij, dicitur eiusdem quasi põderis esse cum vncia.] *& cinnamomi medium, id est, ducentos quinquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquaginta siclos, casiæ autem quingentos siclos in pondere Sanctuarij, oleum de oliuetis mensuram hin.* [Hin, cuiusmodi mẽsuræ genus sit, paulò pòst dicemus, vbi ista explanabimus.] *faciesq; unctionis oleum sanctũ unguẽtum compositum opere unguentarij, & unges ex eo tabernaculum testimonij, & arcam testamenti, mensamq; cum uasis suis, candelabrum & utensilia eius, altaria thymiamatis, & holocausti, & uniuersam supellectilem quæ ad cultum eorum pertinet: sanctificabisq; omnia, & erunt sancta sanctorũ. Qui tetigerit ea, sanctificabitur. Aaron & filios eius unges, sanctificabisq; eos, ut sacerdotio fungantur mihi. Filijs quoq; Israel dices: Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in generationes uestras. Caro hominis non ungetur ex eo, & iuxta cõpositionem eius non facietis aliud: quia sanctificatũ est, & sanctum erit uobis. Homo quicunq; tale composuerit, & dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo suo.*

Hoc videlicet sanctum illud oleum est, quod Dominus Mosen cõficere iussit, quo tabernaculum & quæque ad id pertinentia, sacerdotesq; & pontifices Iudæorum iuxta priscę legis decretũ cõsecrati & sanctificati fuêre: idemq; oleũ sacri illius olei typũ gessit, quod ipse Dominus Iesvs confecit, quod ęternò perdurabit, quo is nos omnes in Sanctospiritu consecrauit atq; perunxit, maximè verò nouę legis sacerdotes, ratiõe quadam singulari prę cęteris hominibus.

Oleũ quod cuius typus.

¶De myrrha. Caput LX.

Sed iam attendamus, obsecro. Prima inter ea aromata, quæ Moses ad huius olei vsum adhibuit, vti dictum est, myrrha fuit: Est autem myrrha arbuscula altitudine quinque cubitorum, quæ est hominis statura: & est eximia viriditate: fructusq; eius suaui odore, sed gustu perquàm acerbo. Arabes autem, apud quos nascit, virgulta eius ex caudice hincindè prodeuntia, vt fertur, exurunt, quò crescat magis, & vberiores fructus ferat. Eius fructus, defluens lachryma siue gummi est, quę & ipsa myrrha vel stacte vocatur: quę qdẽ virtute & colore Solis & corticis incisione emanat. Itaq; myrrham possumus dicere amaritudinem siue acerbitatem, aptèq; nobis Christum designat secundum carnem mortifi

Myrrhę descriptio.

tificatum. Siquidem & ipſe ait, Arbor bona fructus bonos facit. Atq; illius multijugæ crũces & perpeſſiones, boni illi fructus ſunt, vndè nos viuimus: eædem perpeſſiões eius ſingulari viriditate & iucundo ac grato adſpectu ſunt: quãdoquidem cæleſti eius Patri impenſè placent. Habebat quoq; odorem ſuauiſſimum, quo animæ curant & vulnera, mortui reuiuiſcunt, amici Dei olim ex inferno extracti ſunt, & viui deniq; ad gloriam introducunt. Sed perpeſſiones iſtæ guſtu ſanè perquàm acerbo fuêre: Non enim niſi morte illius completæ ſunt. Hæc nimirũ myrrha prima eſt & electa, q̃ virtute & calore Solis, hoc eſt, diuina charitate manauit: iemq; arboris inciſione, qñ gratiſſimũ Chriſti corpus totum vndiq; vulneribus cõfectum fuit. Creſcit autem myrrha hęc Dominus noſter IESVS Chriſtus, ingentesq; adfert fructus in Arabia, id eſt, in humilibus ac callidis, & inſidias ponentibus hoſtib' ſuis, putà peccatis, quæ tria Arabiã qdam ſignificare volunt. Et nos igit in Arabia commorabimur: iſtamq; myrrhæ arborem, id eſt, Chriſtum IESVM, eiusq; paſſionem in cordis noſtri meditullio plantabimus: exuremus aũt virgulta eius, hoc eſt, cogitatiões illas omnes, quas nobis de ſua paſſione inſtillat & adſpirat, noſtrę charitatis igni, id eſt, compaſſione, interna deuotione, laude & gratiarumactione exercitabimus: ſicque fructus perpeſſionis illius, continua quædam in nobis capiet incrementa. Verùm hîc noſſe operæpreciũ fuerit, paſſionis eius exercitationem omnibus, ſenſibili eum amore proſequentibus, magnæ efficaciæ & acerbitatis eſſe. Atq; ea de re qdam in initio nimiùm importuni ſunt, nimiumq; vehementes ac immoderati & indiſcreti in officijs ſeu famulatu ac cultu externo, & plùs æquo rigidi ac duri erga ſeipſos labore corporali, ita vt nonnulli ex ijs aut morbo corripiant, aut ſenſibus priuent vel debilitent, qdam etiam vtroq; ſimul, quod eſt formidandum magis, periculo implicent. Eſt igit agendũ nobis quod Arabes ſolent: q̃ cùm nõ ignorẽt ex odore fortiſſimo virgultorum myrrhæ exuſtorum, graues ac intolerabiles ſibi morbos accidere poſſe: callidè agũt, vnaq; alterius arboris gummi, id eſt, ſtoracem vel ſtyracem, concremant, cuius grata ac leni fumificatiõe & ardore exhilarant animis, à morbisq; ſeruant. Vbi quæſo pauliſper attentio adhibeatur. Storax vel ſtyrax arbor hęc dicit, itemq; fructus ſeu gummi eius. Eſt autem arbor lenis & pinguis, manatque ex eo cãdidus liquor vel lachryma inſtar mellis ſuauis: quæ ſi in terram decidat, ſordes indè contrahit: ſin verò arbori vel frondibus adhæreſcat, ex Solis ardore indureſcit, & rubrum colorem induit: eiusq; gummi dum crematur, ſuffitu ſuo quotquot ad ipſum acceſſerint, lętificat. Quorum ſi ſpiritalem ſpectemus intelligentiam, docent nos, dum in Dominica paſſione exercemur, dulciſſimam ac ſenſibilem eius humanitatem, ceu myrrhę arbuſculam acerbiſſima paſſionis ſuę myrrha abũdantem, inſpiciendam nobis eſſe: & ſimul etiam illius cõtemplandam nobis diuinitatem, omni opulentia atq; omnigenis delicijs pinguem ac copioſiſſimam, & perẽnem gratię ſuę liquorem, ſtyracis vel ſtoracis more manantem. Quicquid enim foris & intùs ſumus & habem', totum ex illius dono ac munere nobis collatum eſt: eaq; omnia, illius dona ſunt: quæ cùm ex ipſius Diuinitate prománent, cũcta vtique pura ſunt ac mellitę ſuauitatis. At tamen cùm ipſa hæc Dei dona in terrenos ac terrę deditos defluunt homines, iam commaculantur, eo quòd iſtiuſmodi neq; ſeipſis, neq; ijs omnibus quæ diuinitùs perceperunt, Deo ſeruiãt, & ita Dei munera conſpurcent. Vbi verò in arboris ramuſculos, id eſt, homines ſibi amanter vnitos, décidunt, illic pura manent, rubrumq; colorem Solis ardore, hoc eſt, ex æterna illius charitate accipiunt. Quæ noſtri quoq; amoris igne incendenda atq; concremanda nobis ſunt: ſicq; intantùm gratus ac iucundus, plenusq; voluptatis exiſtet odor, vt quotquot ad eum ſeſe adiunxerint, gaudio affici neceſſe ſit. Iſta videlicet ratione in Dominica nos paſſione exercitabimus: atq; ita noſtrijpſorum ac ſenſuũ & mentis noſtrę ſemper compotes erimus, & à vitiorũ morbis pſeruabimur. quòd ſi cuipiã mirũ videat, cur hoc loco ſtoracis mẽtionẽ haberim, cũ tñ ad ſacrũ vnguentũ non ptineat: nouerit is, ea de cauſa id me feciſſe, vt vnuſquiſq; perſpectum & cognitũ habeat, quo ſe pacto in Dñica Paſſiõe debeat exercere.

Mat. 7.

Arabia.

Virgultà exurere.

Arabũ callidítas.

Storax.

Ramuſculi.

¶De cinnamomo. Caput LXI.

SEQVITVR hinc altera ſpecies aromatica, vnde oleum ſanctũ parabatur, videlicet cinnamomum, quod in India atque Aethiopia naſcitur. Frutex eius rotundus ac tenuis, figu-

Cinnamo-

ra

mi descriptio. ra calami, ſuppallidus ac velut cinericius, duorum cubitorum, id eſt, trium pedum altitudine. Qui ſubtilis ac tenuis eſt, idem præclariſſimus eſt: qui pinguis & craſſus, non ita magno in precio habet. Cùm frangit, aerem ſuo fumo obſcurat, pindè ac ſi puluere aut nebula adſperſus ſit. Per hunc itidèm exiguum fruticem aromaticum, Dominus noſter IESVS figuratè exprimit infra mortales omnes humiliatus. Illius paruę Fiſtulæ rotundæ coloris ci-

Fiſtulę. nericij, vires animæ & ſenſus corporis eius, in officijs ac ſeruitijs humilibus ad mortẽ vſq; exercitata, deſignãt. Et duorum cubitorum, quos in altum fiſtulæ cinnamomi obtinẽt, prior id nos inſtituit, Dominum noſtrũ IESVM Chriſtum ꝑpetuò ſeſe in humili famulatu intùs coram Patre ſuo exercitaſſe: alter verò humilia eius officia ac ſeruitia, foris coram cunctis hoĩbus exhibita ac ꝑſtita, nos docet. Atquì vires illi⁹ in interno corã Patre exercitatę famulatu, Fiſtulæ ſubtiles ſunt, eædemq; ꝑclariſſimæ, quas India gignit. Indiam qdam nutum

India. dulcedinis interpretant. Siquidem fruitiua diuinæ eſſentiæ vnitas, dulcedo prorſus immenſa eſt, quę Chriſtum ſuo nutu intrò vocabit, itemq; cum eo omnes in interna ſeſe humilitate exercitantes. Pingues autem craſſiq; calami ſeu virgæ, non pindè præſtantes fuêre. Per hos enim, Chriſti externi ac humiles actus, qbus is cunctis hominib⁹ foris ſatisfecit, myſticè deſignantur. Atq; iſtæ in Aethiopia creuêre atq; cultę ſunt, id eſt, in tenebris mundi huius,

Aethiopia. vbi Dominus ſua egit opera ſecundum humanitatem. Aethiopia enim caliginem vel tenebras ſignificat. Vndè cùm idem Dominus in Aethiopia perfectam adepturus erat maturitatem, id eſt, quando mori voluit, aer obſcuratus eſt: etenim cannæ ſeu Fiſtulæ frangebantur: frutex ꝑclarus ſcindebat, vires ſupremæ animę eius, ab infimis diſtrahebant ac ſeparabant, ſenſus deficiebant, anima extra corpus emigrabat, mors vitam apꝑhendebat, mortem vita debellabat ac eluctabatur, Apoſtoli ſuo deſtituebant lumine, priſca lex & ipſa quoque lumen amittebat ſuum, Sol ſplendorem ſuum retrahebat, atque aer ignorantiæ nebula plenus erat: ſed noſter exoriebat dies, in quo perenniter viſuri ſumus. Eſt porrò non ignorãndum, ꝑclariſſimum Indiæ cinnamomum, cùm rebus dulcibus ꝑmiſcet, guſtatu acrius fieri:

Cinnamomi Indici acrimonia. quantoq; res eæ qbus miſcet, ſuauiores ſunt, tanto ſaporis eius acrimoniam ſemper augeri. Qua de re aptè quidem internis humilibus hominibus comparat. Qui quantò exaltant magìs ſiue à Deo, ſiue à creaturis, eo viliùs de ſe ſentiunt: quantoq; maioribus Dei donis afficiunt, tanto ſe indigniores iudicant. ſicq; fit, vt qui humiles ſunt, illi omnium tutiſſimi ac ſecuriſſimi ſint. Exiccat porrò cinnamomum atque conſumit & conficit prauos ſtomachi

Cinnamomi vires. humores, ſtomachum confirmat, & concoctionem non mediocriter iuuat: ſanat epar, purgat hominis interiora & ſuperflua quæq;: medet oculis, & humores illorum exiccat, Beſtiarum morſibus appetitos, vulneribus admotum, curat: ſurculi eius benè triti ac aceto forti admixti, nigricantes ex facie maculas pellunt. Eademq; omnia, ſi ſpiritaliter conſiderentur,

Humilitatis laus & vtilitas. vera humilitas efficit. Expellit enim & conſumit omnes vitiorum humores: in cunctis virtutibus confirmat atq; corroborat hominem: famem quandam atq; appetentiam excitat in homine quorunlibet actuum bonorũ: epar refrigerat, dum omnem inordinati amoris appetitũ ac libidinem extinguit: purgat interiora hominis: dum omnem ex eo expellit multiplicitatem, & in vnitate eum figit ac ſtabilit: Hinc verò curant oculi interni, vt citra impedimentum ipſam poſſint contemplari veritatem. Et ſi quem intùs humilitas occupet ac complectatur, etiamſi is ferarum, id eſt, beſtialium actuum morſibus impetitus ac læſus ſit, ſi tantùm humilitate ea contingere volet, ſanitatis beneficio potietur. Siquidem cor humile & contritum, & animus ab omni caduca ac temporaria oblectatione & voluptate auerſus, cùm ſimul in vno aliquo inſunt & concurrunt, internam illius faciem ab omni vitiorum labe repurgant.

¶De calamo aromatico. Caput LXII.

calami aromatici deſcriptio. TERTIVM inter aromata ſanctæ vnctionis locum calamus Aromaticus ſibi vendicat. Hic calamus in India gignitur, multis nodis geniculatus, ita vt arundines vel ſambucus, ſuluo colore vel rubicundo, ſuauem ſpirans odorem, quadam tamen acrimonia guſtum afficiens: cumq; frangitur, in multas fit partes ſciſſilis. eſtq; calidæ naturæ. Non inconueniens fuerit, per hanc arborem aromaticam, internam Saluatoris no-

nostri obedientiam, in qua is & vixit & obijt, accipere. Etenim & ipse in India natus est. Vt enim aliquoties iam dictum est, India secundum quosdam nutum dulcedinis significat. sic Christus IESVS non modò ad Patris æterni, sed etiam oīm benè volentiū hominū nutum ac voluntatem obediens vixit: idq; illi internam quādam præstitit suauitatem. Ipse nanque de se ait: Meus cibus est, vt faciam voluntatem Patris mei. & hoc pacto in nutu dulcedinis vixit. At verò etiam præcessionem illuminantem, iuxta quosdam, India significat. Ita q; Christus Patri suo verbis & actibus morem gessit, præcessio illuminans fuit, quam nos oēs vera cum obedientia sequi ac imitari debemus. Est autem calamus multis nodis geniculatus. Etenim sancti omnes bonique homines Christo connexi sunt, & per obedientiā illius spiritalia membra effecti. Nam citra obedientiam nemo rationis capax Deo placere potest: quando etiam Christus ipse omnes & vires, & mēbra, & actus suos in vera exercitauit obediētia. Est præterea calami huius aromatici fuluus color: siquidem obediētia omnis in charitate, quam color iste fuluus designat, exercenda est. Et aerem calamus suaui suo odore implet. Enimuerò obedientia bonorum hominum vineis florentibus comparatur, aerem gratissimo adspergentibus odore, ita vt serpentes fugere compellantur. Eundemq; in modum etiam nos Tartareos serpentes, qui sunt hostes nostri, obedientia profligamus atque in fugam vertimus. Qui quidem quòd diuinę non parérent volūtati, cælesti sunt nudati decore, & in æterna corruêre tormenta. Ipsi quoq; primi homines conditi à Deo, cùm illi non obtēperarēt, ex Paradiso in magnas sunt detrusi miserias & calamitates, nosq; oēs ꝓpter illos. Atquì virgo intemerata Dei genitrix MARIA, omnium nostrūm vitam in Obedientia auspicata est, quando dixit: Eccè ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuū. Eiusq; lōgè amantissimus filius Christus IESVS Dominus noster, obedientia sua cęlos nobis patefecit, aerēq; tanta inter nos cælestemq; Patrem suum suauitate respersit, vt nullus tam sordidus, tam impurus peccator sit, modò Deo & Ecclesiæ sanctę obtemperare velit, quin gratiam sit impetraturus. Habet porrò calamus acrimoniam quandam dum editur. Nam & Dominus noster IESVS Christus quando spiritu promptus atque paratus fuit, moriq; voluit, & summā præstare ac exequi obedientiam, secundum carnis tamen volūtatem viuere mâluisset, nec mortem perpeti: atq; eam ob rem spiritūs illius obedientia carni eius seu naturæ corporeæ tormento fuit, & acerbitate quadam affecit gustum sensuum: attamē corpus spiritui morē gerere oportuit. sicq; Dominus IESVS suam compleuit ac perfecit obedientiam: qua in re nos eum imitari debemus. Porrò cùm calamus Aromaticus frāgitur, in multas partes scinditur. Sic Dominus noster multa accepit vulnera. Et nos quoque, si Deo & rationi nostrę obtemperare velimus, intùs qdem cor nostrum, foris autem actus nostros vera ex obedientia scindamus, cunctisq; hominibus nostra indigentibus opa impartiāmur oportet. Vnguentum denique; quod ex calamo fit, calidæ naturæ est. Et Domini IESV obedientia ignē amoris eius in terris accendit, qui nunquàm extingui poterit.

India.

Ioā. 4.

Obedientię encomium.

Luce 1.

Mat. 26.

Luc. 22.

¶De Casia. Cap. LXIII

QVartus frutex aromaticus, quem ad sacrum conficiendum vnguentum Moses adhibuit, casiæ nomen habet: qui quidem frutex, vt quidam aiunt, crescit in Arabia, duro cortice, folijs purpureis: flores eius dulcissimi odoris sunt: fitque indè vnguentum eiusdem fermè virtutis cum cinnamomo, licèt non efficax æquè: quo fit vt huius in medicinis duplum pondus accipiatur. Itaq; arbor ista Dominum nostrum IESVM Christū, roseū fundētem sanguinem suū, significare potest. Vt enim illa in Arabia gignit, ita Dominus IESVS humilis, subtilis & omnium suorū hostium victor ac debellator creuit. Et quemadmodùm casia robusto crassoq; est cortice: ita Saluator noster corpus vitamq; suam in sua ipsius voluntate, videlicet durissimo cortice, penitùs inuoluerat atq; abdiderat. Neq; em̄ quisquā quicq̄ illi, priusquā voluisset ipse, facere potuit. Iā ipsa casiæ folia purpurea, multijuga Seruatoris nostri vulnera exprimunt, q̄ is ex flagellis & spineæ coronæ aculeis accepit. Porrò flores gratissimi odoris, quinque illius principalia designant vulnera, quę nobis vitæ fructū attulerunt. Istorū nanq; florum in Patris æterni præsentia tam suauis, tam iucūdus extitit ac manauit odor, vt nostri sit amore vulneratus: neq;

Casię descriptio.

Casię folia qualia.

138 huius vnquàm poteſt obliuiſci: modò nos gratiam quęrere & captare velimus, iſtorumq; cum vulnerũ admonere, ſemper nobis gratia parata erit. Deniq; ex p̃clariſſimis hiſce quinq; Dominicorum vulnerum floribus vnguentum ac medicina nobis ad quaſuis neceſſitates & incommoda noſtra prománat, ipſa dico ſeptem ſacramenta. Ita iam myſtica nobis quatuor arborum aromaticarum, vndè oleum ſacrum Moſes parauit, eſt explicata ratio ac ſignificatio.

Sacra ſeptẽ vndè.

¶ De oleo oliuarum. Cap. LXIIII.

Olea.

HIS inſupèr Dominus oleum oliuarum addi voluit. Huius olei arbor, olea dicitur: fructus, oliua: ſuccus ex oliua expreſſus, oleum vocat̃. Per oleum igitur accipiendus eſt Pater in diuinis: per eius fructum, Filius ipſe Dominus noſter IESVS Chriſtus DEVS & homo: per oleum ex oliua emanans, charitas & gratia ſiue benignitas diuinitatis & humanitatis Chriſti. Siquidem olea in ſcripturis, pręclaræ ac præcipuæ arboris pacem ſignificantis, loco ponit̃. Et ipſe quidem Pater æternus ſuũ nobis donauit Filium, ceu fructum pacis æternæ: Filius autem per Spiritum ſanctum vltrò ſe tradidit in torcular ſiue prælum Iudęorum, ita vt ſacrum manaret oleum, quod nos omnes, modò id appetamus, ſanctos ac beatos poſſit efficere. Sed iam ipſam ſacri olei confectionem ſecundum figuram conſideremus. Moſes oleum iſtud paraturus, quatuor antè dictorũ fruticum aromaticorũ ramuſculos ſeu virgulta vel pullos accipiebat eo põdere, quo iuſſus erat à Domino, putà myrrhæ quingentos ſiclos, & totidem caſiæ, calami autem & cinnamomi medium, id eſt, ducentos quinquaginta ſiclos, eo quòd virtutẽ & odoratu iſti poſteriores frutices tantùm cæteris in confectione præſtabant. Deindè ramuſculis iſtis olei oliuarũ menſuram Hin adiunxit. Hin apud Hebræos menſurę genus eſt, quod Latinis ſextarius dicit̃, & eſt ſexta pars congij: quanq̃ nõnullis placet Hin idẽ eſſe cũ congio. Hic cõgius olei duodecim debuit habere põdo vel libras, duabus libris ſingulis ſextarijs attributis. Eſt aũt veriſimile, Moſen hoc loco maxima menſura oliuæ oleum accepiſſe, putà libras duodecim: cui deindè impoſuit ramuſculos omnes, qui poſteaquàm olei liquore & humore maduerant, magna vi omnis & ramuſculorum & olei liquor exprimebatur, atq; hoc vnctionis oleum & Sacramentum fuit in illa veteri lege, quo Tabernaculum & ſacerdotes iuxta eiuſdem legis & figuræ ritum ac morem initiabant̃ & ſanctificabant̃. Erat igit̃, vt dictum eſt, ramuſculorum vel ſurculorum, vndè hoc oleum fiebat, pondus vnciarum quindecim: & quia duodecim vnciæ libram efficiunt, ramuſculorũ põdus omne centũ & viginti libris cõſtitit: qbus addebant̃ olei oliuarum libræ duodecim. Iam antè in ſuperioribꝰ dixiſſe me memini, centum & viginti libras, pondus ſanctuarij grauiſſimum fuiſſe. Siquidem hoc candelabri pondus fuit. Sed noſtrum præſens pondus quinq; inſupèr libris excedat oportet, idq; etiam abſque oleo, cuius fuêre pondo vel libræ duodecim. At nunc ipſam agè figuræ huius veritatem inſpiciamus.

Hin qd menſurę ſit.

Sup. cap. 33.

¶ Quid myſticè ſanctæ vnctionis oleum ſignificet. Caput LXV.

DOminus noſter IESVS Chriſtus cùm in noſtra natura naſcerẽt̃, quoddam confecit vnguentum, quo mortales omnes ſanctificare conſtituit. Et in ipſa quidem ſuæ natiuitatis hora, paſſionis ſuę myrrham aſſumpſit: cui adiunxit caſiam ſuauè fragrantem, ipſe videlicet octauo ſuæ circunciſionis die, quo primum ſuum ſanguinem fudit: addidit etiam cinnamomum & calamum, id eſt, internam humilitatem & obedientiam ſuam: cunctaq; hæc coaceruans, in charitatis & gratiæ ac pietatis ſuæ oleo poſuit & exercitauit. Vbi deindè tempus aduentare cœpit, quo ſuo oleo vti ſtatuerat, ad torcular & prælum ſeſe obtulit, vbi ad mortem vſq; paſſus, omnem omninò ſanguinem ſuum effudit. Ita nimirùm duo hæc, id eſt, circunciſio & Paſſio Domini IESV, iuxta confectionis materiam, grauiſſima erant, & maxima numero ac pondere, adeò vt ſimul mille vncias vel ſiclos continerent. Humilitas autem & obedientia, duæ ſunt virtutes internæ, quæ tametſi minoris ponderis fuerint, virtute tamen & præſtantia ac nobilitate excellebant: quo fit vt non niſi quingẽtos obtinerẽt ſiclos vel vncias. Quando verò quatuor has virtutes,

Circũciſionis & paſſionis Chriſti, põdus.

tes, gratiæ, misericordiæ ac pietatis suæ oleo perfecit & absoluit, iam tum nostra dissoluit debita, & quidem pondere grauissimo sanctuarij. Interim tamen ex meritis & gratiæ ac pietatis eius oleo, abundè multùm nobis supereſt. Siquidem internum illud quod ipse nobis parauit vnguentum, vsq; adeò sanctitate abũdat, vt iam indè à primo homine vsq; ad vltimum, cælum ac terram gratia & clementia repleuerit: neq; potest quisquam absq; illo sanctitatẽ adipisci. Quod em̃ Moses cõfecit externum vnguentum, quo sacerdotes & Domini tabernaculũ sanctificaretur, id eã ipsam sanctificãdi virtutem ex hoc Christi Saluatoris nostri vnguento habebat: vtpotè cuius antecedens quædã figura erat. Agnouit hoc & p̃sensit in spiritu Esaias ppheta multis annis anteq̃ Christus nasceretur, tamq; euidẽter ac dilucidè hinc vaticinatus est, quasi iam actum fuisset, dum ait in hęc verba: Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eiꝰ sanati sumus. Esa. 53.

¶De consecratione sacerdotum, pontificis, tabernaculi, & cunctorum ad id pertinentium. Caput LXVI.

DIXIMVS iam, qua ratione sacrum oleum Moses confecerit: hinc porrò dicendum est, vti idem Moses tabernaculum & quæq; ad id pertinentia, Aaronem quoque & filios eius hoc oleo cõsecrârit: vtq; pro ijsdem sacerdotibus in altari holocausti vitulum ac duos arietes obtulerit. Quæ om̃ia quemadmodùm facere deberet, instituens Mosen Dominus, ita ait:

Tolle uitulum de armẽto, & arietes duos immaculatos, panesq; azymos, & crustulam absq; fermento, quæ conspersa sit oleo, lagana quoque azyma oleo lita. De similа triticea cũcta facies, & posita in canistro offeres: uitulum autem & duos arietes, & Aaron ac filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonij. Cumq; laueris patrem cum filijs suis aqua, indues Aaron uestimentis suis, id est, linea, & tunica, & superbumerali, & rationali, quod constringes balteo: & pones tiaram in capite eius, & laminam sanctam super tiaram, & oleum unctionis fundes super caput eius: atq; hoc ritu consecrabitur. Filios quoq; illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesq; balteo, Aaron scilicet & liberos eius, & ipones eis mitras, erũtq; sacerdotes mihi religione perpetua. Postquàm initiaueris manus eorum, applicabis & uitulum coram tabernaculo testimonij. Imponentq; Aaron & filij eius manus super caput illius, & mactabis eum in conspectu Domini, iuxta ostium tabernaculi testimonij sumptumq; de sanguine uituli, pones super cornua altaris digito tuo, reliquũ autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Sumes & adipem totum qui operit intestina, & reticulum iecoris, ac duos renes, & adipem qui super eos est, & offeres incẽsum super altare: carnes uerò uituli & corium & fimum cõbures foris extra castra, eo quòd pro peccato sit. Vnum quoq; arietem sumes, super cuius caput ponent Aaron & filij eius manus: quem cùm mactaueris, tolles de sanguine eius, & fundes circa altare: ipsum autem arietem secabis in frusta, lotaq; intestina eius ac pedes pones super concisas carnes, & super caput illius, & offeres totum arietem in incẽsum super altare. Oblatio est Domino, odor suauissimus uictimæ Domini. Tolles quoque arietem alterum, super cuius caput Aaron & filij eius ponent manus. Quẽ cùm immolaueris, sumes de sanguine eius, & pones super extremum auriculæ dextræ Aaron et filiorũ eius, & super pollices manus eorũ ac pedis dextri: fundesq; sanguinẽ su- TEXTVS Exo. 29.

per altare per circuitum. Cumq; tuleris de sanguine qui est super altare, & de oleo unctionis, adsperges Aaron & uestes eius, filios & uestimenta eorum. Consecratisq; ipsis & uestibus, tolles adipem de ariete, & caudam, & aruinam quæ operit uitalia, ac reticulum iecoris, & duos renes, atq; adipem qui super eos est, armũq; dextrum, eo quòd sit aries consecrationis, tortamq; panis unius crustulam conspersam oleo, laganum de canistro azymorum, quod positũ est in conspectu Domini: ponesq; omnia super manus Aaron & filiorum eius, & sanctificabis eos eleuãs corã Domino. Suscipiesq; uniuersa de manibus eorũ, & incendes super altare in holocaustũ, odorem suauissimum in conspectu Domini, quia oblatio eius est. Sumes quoq; pectusculum de ariete quo initiatus est Aaron, sanctificabisq; illud eleuatum coram Domino, & cedet in partem suam. Sanctificabisq; & pectusculum consecratum, & armum quem de ariete separasti, quo initiatus est Aaron & filij eius, cedẽtq; in partem Aaron & filiorũ eius iure perpetuo à filijs Israel, quia primitiua sunt & initia de uictimis eorum Pacificis quæ offerunt Domino. Vestem autem sanctã qua utetur Aaron, habebunt filij eius post eum, ut ungantur in ea, & consecrentur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filijs eius, & qui ingredietur tabernaculũ testimonij, ut ministret in sanctuario. Arietem autem consecrationis tolles, & coques carnes eius in loco sancto, quibus uescetur Aaron & filij eius: Panes quoq; qui sunt in canistro, in uestibulo tabernaculi testimonij comedent, ut sit placabile sacrificium, & sanctificentur offerentium manus. Alienigena non uescetur ex eis, quia sancti sunt. Quòd si remanserit de carnibus consecratis siue de panibus usq; mane, combures reliquias igni. Non comedentur, quia sanctificata sunt. Omnia quæ præcepi tibi, facies super Aaron & filijs eius: Septem diebus consecrabis manus eorum, & uitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisq; altare cùm immolaueris expiationis hostiam, & unges illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis altare & sanctificabis, & erit sanctum sanctorũ. Omnis qui tetigerit illud, sanctificabitur. [Ait deindè Dominus ad Moisen: Sta] *ad ostium tabernaculi testimonij coram Domino, ubi constituam ut loquar ad te. Ibiq; præcipiam filijs Israel, & sanctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo & tabernaculum testimonij cum altari, & Aaron cum filijs suis, ut sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo in medio filiorum Israel, eroq; eis Deus, & scient quia ego Dominus Deus eorũ, qui eduxi eos de terra Aegypti, ut manerem inter illos, ego Dominus Deus ipsorum.*

Exo. 29.

Quasi TEXTVS.

Post hæc fecit Moises ita vt Dominus imperârat, congregauitq; omnem multitudinem filiorũ Israel ad ostium tabernaculi, plùs quàm sexcenta millia hominum: & vocans ad se Aaronem fratrem suum & filios eius, postquã lauerat eos iuxta Domini præceptum, induit Aaronem octo illis vestibus seu ornamentis, de quibus suprà egimus. Induto autem Aarone, sumens Moses sanctæ vnctionis oleum, liniuit eo tabernaculum & cuncta ad id pertinentia. Altare quoque holocausti, quod in introitu tabernaculi posi-

positum erat, septiès adspergẽs cõsecrauit, ac deindè oleo sancto vnxit: cuncta item altaris vasa, & labrum quoq; cum basi illius. Sumẽs etiam ex eodẽ oleo tam largè in Aaronis caput effudit, vt per omnem barbam dimanãs, in oram vsq; vestimenti eius decurreret: atq; ita eum & vnxit, & consecrauit. Filios quoq; illius sanctis quatuor vestibus vel ornamẽtis antè commemoratis induit, vnxitq; manus eorum, & sacerdotes consecrauit, quemadmodùm Dominus mandârat. deindè vitulum obtulit & arietes duos, & panes eodem modo quo iusserat Dominus, & nos iam enarrauimus.

Ista ergo ratio fuit & modus initiationis & sacrificiorum ad ipsam initiationem siue consecrationem in prisca lege pertinentium, à Mose ex diuino præcepto constitutorum atque immolatorum: fuitq; hic modus ad id vsq; temporis gratus & acceptus Deo, donec Christus ipse sacrosanctum sui corporis consecraret sacramentum, ipsumq; sese dignum ac venerãdum sacrificium in ara crucis offerret ac sacrificaret. Vbi tum morte ac meritis suis sanctum confecit oleum, quo nos omnes delibuti sumus: quodq; priùs Moses parauerat vnguentum, id sanctum deinceps esse desijt. Cùm enim noua instituerẽtur atq; introduceren tur sacramenta, quæ vitam & veritatem secùm aduehebant, vetera cessare ac cedere oportuit, vtpotè quæ futuræ, quam præsignabant, veritatis, in qua nos modò viuimus, non nisi signum quoddam & typus erant. Legalia sacrificia quo usque placuerint.

¶De resurrectione & apparitionibus Domini IESV. Caput LXVII.

POsteà verò quàm dignissima morte sua nostrûm omnium oleum confecerat, iamq; à mortuis resurrexerat in gloriam Patris, & suam totiusq; populi sui, sacerdotes suos sacro vnctionis atq; initiaturus oleo, clausis ad eos ianuis ingressus, & in medio eorum stans, ait: Pax vobis: ac deindè, Videte, inquit, manus meas & pedes, quia ego ipse sum. Palpate & videte, quia spũs carnẽ & ossa nõ habet, sicut me videtis habere. Dixitq; secundò ad eos: Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Et cùm hoc dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittũtur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Sed hîc Thomas aberat. Deindè post dies octo iterum erãt discipuli intùs, & Thomas cum eis. Venit IESVS ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit: Pax vobis. Deindè dicit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Aliâs rursum discipulis apparuit piscãtibus, atq; id temporis dixit Petro: Simon Ioannis, diligis me plùs his? (Simon obedientem, & Ioannes filium diuinæ gratiæ significat.) Sic ter ex Petro sciscitatus est, idemq; triplici responso amare se illum cõfirmauit. siquidem etiam ter antè eum negauerat: tribus quoq; vicibus, vt oues suas (id est, populum suum) pasceret, Dominus illi imperauit. Id quod feciſse eum constat & institutionibus, & vita sancta ac virtutibus conspicua, & ipsa quoq; morte sua: quam etiam tum Christus illi prædixit. Fuit itaque Petrus princeps cæterorum Apostolorũ, atqueadeò etiam totius orbis. Pòst iterum Christus cunctis suis apparuit Apostolis in Galilæa in monte Thabor, dixitq; ad eos: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra: Eũtes ergo docete oẽs gẽtes, baptizãtes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcũq; mandaui vobis: & eccè ego vobiscùm sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi: subaudi, cum gratia mea, & in venerando precioſi corporis mei sacramẽto. Ad extremum deniq; ipso Ascensionis suæ die omnibus sese Apostolis ad mensam consedentibus manifestum exhibuit, hũcq; in modum eis locutus est: Ego mittã promissum Patris in vos: vos autem sedete in ciuitate, quoadusq; induamini virtute ex alto: ac deindè euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ, id est, mortalibus quibuscunq;: qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Ioan. 20. Luc. 24. Ioan. 20. Ioan. 21. Ioan. 21. Mat. 28. Mar. 16. Luce. 24.

¶De Assensione Domini. Cap. LXVIII.

Luc.24. Mar.16. EDuxit autem eos foràs in Bethaniam in montem Oliueti, qui est inter Hierusalem & Bethaniam: & eleuatis manib⁹ suis, benedixit eis. Et factũ est, dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebat in cælum, & nubes susceptt eum ab oculis eorũ: quod ita accipiendum est, propria eum virtute sua super cælos & omnes ordines angelorum in summum vsq; cælum eleuatum atq; sublatũ esse: vbi iam sedet ad dexteram Patris. Apostoli autem & discipuli adorantes, regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno: & Luc.24. erant semper in templo, laudantes & benedicentes DEVM. Neq; enim poterant IESV consolatoris sui, quẽ sic cælos penetrantẽ viderant, obliuiscì, sed semp irrequietis ac impacatis cordibus, sensibili appetitu, ac intimo eum amore sequebantur. Interim ieiunijs, vigilijs & precibus dabãt operam, atq; humili cum desiderio paracleti à Domino promissi aduentum præstolabantur.

¶De Pentecoste. Caput LXIX.

Act.2. ELapsis indè diebus decem, ipso ab eius resurrectiõe quinquagesimo die, quem nos Pentecosten dicimus, erãt omnes pariter congregati in eodem loco in monte Sion in Hierusalẽ ijsdem in ædibus, vbi ante Domini passionem cũ eodem Pascha comederãt, & ipse eis carnem & sanguinem suum in cibũ potumq; prębuerat, (illic em cõuenire solebãt) cumq; illic pariter collecti essent, fact⁹ est repentè de cælo sonus tãquàm aduenientis spiritûs vehementis, & repleuit totam domũ vbi erant sedentes. Et apparuerũt illis dispertitæ linguæ tanquàm ignis, seditq; (ignis) super singulos eorum: & repleti sunt oms Spiritusancto, id est, diuina charitate, quæ vnà secùm adduxit Patrem & Filium, sicq; totam simul susceperè sacrosanctam & adorandam Trinitatem: id quod ex triplici, diuinitùs hìc demonstrato ac declarato, signo colligi licet. Audierunt enim sonum magnum spiritûs vehementis, & replebantur potentia Patris, metum ac formidinem ab eis expellente, ita vt neminem vererent, illiusq; freti virtute possent omnia. Viderunt etiam in singulis linguas dispertitas, Dei sapientiam designantes: quam tum susceperunt, ita vt omnem perspectam & cognitã haberẽt veritatẽ, virtutes omnes & verbis docerent, & vita exprimerent, ac linguis omniũ, ad quascunq; venissent terras, loquerent. Viderunt deniq; ignem in vniuscuiuslibet capite residentem, in quo tãta cum virtute & efficacia diuinam percepêre charitatem, vt neq; in tempore neq; æternitate vnquàm in eis extingui potuerit. Est etiam sci-

Spũmsanctũ ter apostolis collatũ. Mat.10. endum, Christum discipulis suis Spiritumsanctum tribus vicib⁹, ac triplici ratione dedisse. Dedit enim eum illis, antequàm pateretur, collata virtute miracula faciendi, videlicet curandi ægros, dæmones pellendi, mortuos excitandi, quę oma nõ nisi corporalia erant opa: quandoquidem & ipsi id temporis non nisi sensibili ac corporali siue carnali quodammodo Christum amore prosequebanẽ. Dedit etiam illis posteaquàm à mortuis resurrexerat, Ioan.20. quo spiritales per eum efficerent actus & opera, id est, baptizarent, peccata remitterent, veritatem docerent: siquidem iam tum amor eorum spiritalis corporalem siue carnalem amorem excedebat, ac superabat. Tertiò demùm dedit illis posteaquàm in cælum assenderat, Act.2. quo diuina per eum actitarent ac ppetrarent opera, vnumq; cum Deo forent. Tum nanq; DEVM in amore possidebant, rursumq; ab eo in eadem charitate possidebanẽ: triplexq; eorum amor tum effectus est. Amabant enim DEVM ex toto corde corporaliter & sensibiliter: amabant ex tota anima & cunctis viribus, spiritaliter & rationaliter: amabant deniq; ex tota mente, diuinè, seipsos in vnitatem demergendo: qua re Spiritumsanctum tãta cum abundantia percepêre, vt eum porrò alijs cõmunicarẽt: adeoq; tum DEO locupletes effecti sunt, Act.2. vt vnus D. Petrus illa die tria hominũ millia ad fidem cõuerteret. Ita nimirùm initiati, consecrati, & sanctispũs oleo, id est, ipso sanctospiritu perunctì sunt. Ipse nãq; Spiritussanctus oleum & vnguentum est, quod Christus IESVS morte sua nobis emeritus est. sicq; omnes

Apostolos duodecim, episcopos fuisse. nos in morte Christi & Sanctospũ baptizati & vncti sumus: quanq; non æqualiter, cũ sint perplures sanctitatis gradus. Sic Christus Apostolos duodecim consecrauit episcopos, & discipulos septuagintaduos sacerdotes. Atq; illi oms recipiebant vtiq; Spiritũsanctum, id est, Christi vnguentum, sed in Apostolos effusus est spiritus abundè, vt non modò in

oram

orã vsq; vestimenti eorũ descẽderet, quẽadmodùm oleũ quo Aarõ à Mose initiabatur, sed intùs eos implẽs, ex eis foràs p oẽm mundũ dimanaret, vt hodieq; nos illi⁹ participes fieri, eoq; pfrui queamus. Neq; alio aliquo tũ oleo vel chrismate vsus est Christus, cùm suos Episcopos & sacerdotes consecraret: sed ob sacramentorum reuerentiã ac venerationem, multa interim sancta instituit atq; constituit & sanciuit Ecclesia, quibus sacramentorum vsus & cultus exornetur, quæ in primis Ecclesiæ intijs necdum cuncta in vsu habebãtur. Et Moses quidem cùm Aaronem pontificem eiusq; filios consecraret, oleum sacrum tam largè in caput Aaronis effudit, vt primùm in barbam, ac indè in vestimẽti eius oram deflueret. Quę videlicet figura fuit abundantis illius plenitudinis spiritũs, quam Apostoli & Discipuli in Pentecoste perceperunt. vndè etiam in hodiernum vsq; diem cùm Pontifices consecrantur, sacrum chrisma largiter in eorum capita funditur, quo Dei spiritum tam abundè percipiãt, vt totus orbis eorum sanctitate instituatur ac emendetur.

¶De differentia inter sacramenta & oleum, & exercitia atq; cultum veteris ac nouæ legis. Caput LXX.

Legis Mosaicę & euãgelicę discrimen.

NOSSE tamen hîc operæprecium fuerit, multum interesse inter synagogæ & Ecclesię sacramenta. Id quod animaduerti potest ex vnguẽto, quo in veteri lege sacerdotes initiabantur & vngebantur: quod tametsi oleo pmixtum, gratiq; odoris fuisse constat, at gustu erat acri & acerbo, vtpotè quod aduẽtũs & mortis pœnarũq; Christi typum gereret. Atque ea de re sanctitas, quam illud vnguentũ Iudaicis conferebat sacerdotibus, ea lamẽtabile quoddam erat desiderium & expectatio aduẽtũs Christi. Sacrificia & omnis eorum cultus in signis & figuris & circa res peregrinas versabatur: itaq; omnes in spiritali quodam exilio vitam exigebant suam: & qui inter eos grauiùs sentiebant exilium, & suî redemptionẽ vehementiùs suspirabant, ijdem sanctissimi erant. In hoc exilio patriarchæ, prophetæ, sacerdotes priscæ legis vixerũt: atquì per fidem & spem, suauẽ quendam à Deo ex illius vnguento percipiebãt odorem, quòd ab eo quandoq; in libertatẽ vindicandi ac redimendi essent: sicq; patientes perseuerabant, exiliumq; & acerba exercitia & cultum suum diuinæ charitatis oleo permiscebãt. Porrò apud nos hodiè in sancta Ecclesia catholica sacrum tenemus vnguentum, quod Græcè chrisma dicitur, quo Christiani, sacerdotes, pontifices & reges vnguntur: quod quidem ex oleo oliuarũ & balsamo simul mixtis componitur. Ex quibus oleum spiritaliter Sanctum designat spiritum: balsamum verò, præclara ac veneranda humanitatis CHRISTI merita. Isthæc merita sanctũ nobis meruêre spiritum, idemq; Spiritussanctus eadem CHRISTI humanitatis merita digna effecit. Hæc igitur duo simul, putà Spiritussanctus & CHRISTI merita, internum illud vnguentum sunt, quod olim Apostoli ac Discipuli receperunt, & hodiè quoque sacerdotes boni percipiunt. Hæc enim thesaurus sunt & opes Ecclesię sanctæ, quibus sacerdotes Deo ministrãt, & vndè singulis quibusq; pro cuiusq; ratione ac necessitate & indigentia dispensant. Ipse ergo Dominus noster IESVS CHRISTVS Dei filius, iuxta Diuinitatem suam velut oliua fructifera est, suę oleo charitatis ęternę in nos cõtinenter promanans: secundum humanitatem autem, ceu balsami arbuscula est, præclarum meritorum suorum balsamum iugiter in nos manans: atq; ex his duobus internum nostrum, immò & Iudæorum & omnium quotquot per Christum seruabuntur, constat vnguentum. Vndè Apostolus ait: Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur: vnusquisque autem in suo ordine: primi quidem per legem naturę, alij per scriptam legem, nos denique per legem Euangelij. Eam ob rem & Matthæus & Marcus, & eos qui præcedebant, & qui sequebantur, CHRISTVM omnes inuocasse & obsecrasse scribunt, atque dixisse: Hosanna filio Dauid: Benedictus qui venit in nomine Domini: benedictum quod venit regnum Patris nostri Dauid: Hosanna in altissimis. Hunc, inquam, in modum clamabãt Iudęi, pergebantq; obuiàm Domino ex Hierosolymis cum ramis Palmarum & frondibus oliuarum: itidemq; in singulis quibusq; Missæ sacris erga Domini in sacramento aduentum sancta clamat & precatur Ecclesia. Nos enim sumus qui sequebantur, Iudæi autem præcedebant. Quin etiam omnes omninò mortales, à primo homine ad postremum vsque, interno CHRISTI vnguento

Chrisma.

Oleum.

Balsamum.

Chr̃s quõ & oliua & balsamum sit.

1. Co. 15.

Mat. 21. Mar. 11.

opus

Sãctitatis legalis & euãgelicę differentia.

opus habemus, si sanctificari debeamus. Alia tamen sanctitas fuit, quam olim percepêre Iudæi: alia itèm, quam nos hodiè adipiscimur. Illi enim figuram colebant, in figura quę viuebant: nos veritatem colimus, & viuimus in veritate. Itaq; nobis quidem vnguentum istud intùs diuitias, pinguedinem & delicias confert, sicutì illis olim desiderium, anxiam & auidam præstabat expectationem. Quod enim illi precabanť, futurum erat, idq; nos præsens tenemus. Et vt dixi superiùs, vnguẽtum externum, quo prisci illi vngebanť, magna vi expri mebať: at nobis balsamum, vndè hodiè nostrum conficiť vnguentum, citra difficultatem ex

Balsami descriptio.

balsami arbore promanat. Est enim balsami arbor, vt quorũdam habet opinio, viti similis: colituŕq; & alligatur vt vitis, crescitq; in altis montibus vel collibus: folia habet rutæ similia, ppetuò virentia. Cumq; cortex eius ferreis inciditur vnguibus, aut ossеis cultellis, preciosus ex foraminibus emanat liquor, quem balsamum appellant: cuius sanè singularis quædam præstantia & dignitas est & eximiæ suauitatis odor: seruareque dicitur hominis iuuentutem: quę attrita & lęsa sunt, à putrefactione & malo odore conseruat: estq; natura tam calidæ, vt si quis contra Solis radios manu ipsum teneat, ardorem illius ferre non possit. Et isthæc qdem omnia spiritali ratione in Christi humanitate accipere licebit. Est eñ ea vitis ex qua nobis ęternę lętitię manat vinũ: est item balsami arbor, ex qua spiritalis nostrę sanitatis balsamum nobis emanat. Hæc autem balsami arbor Christus IESVS in editis crescat montibus oportet, id est, in illis, qui liberis animis vltra cælos oñes subleuati sunt, qui omnia paruipendunt, eo quòd solum Christum magnipendãt & magnifaciãt. Ijdemq; quãtùm oñia suo in animo nihilipendere ac nullius pensi habere nôrunt, tantùm nec ampliùs & Christus in eis, & ipsi in Christo excrescere & augeri poterunt. Semper etiam balsami no stri folia suam retinent viriditatem: quando Dei gloria, qua Christus ornatº est, marcescere aut perire non potest vnquàm, sed viret semper & glorioſa permanet, sanctisq; oñibus adspectu iucunda. Porrò balsamum nostrum olim semel in crucis ligno sublatum & alligatum fuit, eodemq; tempore cortex eius ferreis incisus & attritus clauis & lancea acuta: ex quibus foraminibus præclarum manauit balsamum, quod idem verum ac præsentissimum fuit peccatorum omnium medicamentum. Tanta verò balsami huius tamq; abundãs odoris suauitas & fragrantia fuit, vt & cælum & terram & ipsum quoq; infernum compleuerit, nec vnquàm perire poterit. At nihilominùs hodieq; cuncta hęc foramina in balsamo no stro patent, quæ quidem nos non ferro contingemus vt olim homines impij, sed cultellis

Balsamum in altis mõtibº crescere, quid.

Ossei cultri.

ossеis, id est, viribus nostris internis. Vt enim ossa corpus ferunt, ita amor & desiderium vel affectus animam gerunt, ijsque nos Domini IESV vulnera contingemus. Porrò quanto amoris & affectũs cultelli ossei acutiores erunt, tanto profundiùs attingent vulnera, tantoq; gratię & pietatis balsamum copiosiùs & suauiùs in nos manabit. Hoc verò balsamum à peccatis nos seruat, & eoipso nostrã tuetur & fouet iuuentutem. Semper etiam recens ac nouum in nos profluit, quotiès ipsa tangimus vulnera, & id semp nos reparat renouatq;. Quòd si ex prauis tentationibus intùs admodùm lędamur, aut ex malis exercitijs lęsi simus, modò balsamum istud nostra attingat vulnera: neq; fœtere ea, neque putrescere poterunt: immò verò etiam sanitati ilicò restituentur. Tanta quoq; balsami huius odoris suauitas est, vbi ex ipsis fluit foraminibus, vt cunctis mederi possit morbis & ægrotationibus, inferni mortuos excitet, & viuẽtes inebriet, faciatq; eos suijpsorum obliuiſci, ita vt intùs eis libeat, eosq; delectet in Dñi IESV vulneribº cõmorari, vndè satìs cõmodè colũbis possunt similes dici, q̃ in petræ foraminibº semp degere appetunt. Siqdẽ Christus petra est, in qua nos ppetuò cõmorari debemº: ex eiusq; foraminibº omnis nobis suauitas emanat. Eamobrẽ Mo-

Cãt. 1.

ses multis annis antè quàm Christus nasceretur, tam significanter & expressè de eo, quem nos hodiè seruamus, cultu & exercitatione locutº est, ac si iam tum præterijsset, suisq; eam

Deut. 32.

inspexisset oculis: Vt sugerent, inquit, mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. Erit enim iste nobis cultº perpetuus perẽneq; exercitium, vt ex Christi IESV humanitatis petra, prę-

Psal. 18.

clarum sugamº balsamum meritorum eius, idq; nobis super mel & fauum dulcissimũ erit, vt item ex saxo durissimo, id est, diuina eius natura oleum sugamus, hoc est, Spiritum sanctum, qui nobis totius erit suauitatis abyssus. Semper enim CHRISTI humanitatem supra omnia subleuatam, & æterno Patris verbo vnitam, in diuina claritate coràm adspectabi

mus.

mus. At nihilominùs ſecundum eandem humanitatem, Chriſtus paternę ſeſe complacentiæ cũ vniuerſis actibus ſuis, & cũ oĩbus ad ipſum pertinentibus, à primo vſq; homine ad nouiſſimũ ſeſe offert: vultq; vt & nos idem in nobis ſentiamus, & hoc ſacrificiũ cum ipſo perenniter faciamus. Itaq; offerre eum debemus vt humilem, obedientem, cunctis plenum virtutibus, viuentem & morientem noſtra cauſa ad honorem Patris. Offeremus itèm eum, ceu vas eximium ac precioſum, excellenti plenum balſamo venerandorum meritorum ipſius: atque etiam vt proprium theſaurum noſtrum, quo empti & redempti ſumus. Ipſe rurſus ſuo nos offert Patri velut proprium ſuum fructum, cuius gratia mortuus eſt. Atque in hac mutua oblatione Pater æternus ęternò complaceat ſibi. Nos quidem Chriſti IESV humanitatem in Dei conſpectum & præſentiam iugiter adferimus, ſemperq; eãdem inibì DEO vnitam reperimus: atquì magìs ꝓpriè Chriſtus ipſe ſeſe illuc adfert, quàm nos eum adducamus. Siquidem ille ſe eò more ſuo, nos illum noſtro adducimus. Porrò in quolibet noſtro acceſſu ad DEVM, Chriſtus viuit in nobis, ſemperq; mouet nos pro menſura ac modo noſtri amoris. Et eamobrem ſemper in nobis creſcere & augeri poteſt. Quilibet enim hac in vita ad DEVM acceſſus, plùs ſemper & gratiæ & charitatis percipere poteſt. Et ita Chriſtus qdem magìs ac magìs in nobis viuit, iuxta ſuæ gratiæ effluxum: nos autem ſecundum noſtri amoris applicationem in eo viuaciores efficimur. Iam quomodò præclarum balſamũ ſi contra Solis radios manu teneaſ, vſqueadeò ferueſcit, vt æſtum eius ferre nequeamus: ita & nos, ſi diuino velim⁹ amore incaleſcere, Chriſti humanitatem cum cunctis illi⁹ actibus nobis proponemus, Deiq; Patris excellentiſſimæ dignitati & cõplacentię ceu proprium vas noſtrum cum balſamo noſtro offerem⁹: atq; inibì Chriſto iuxta illi⁹ diuinitatem velut æternæ claritati, illi⁹ tranſradiãti & humanitatẽ & actus oĩes in humana natura ab eo ꝓpetratos, veniemus obuiàm. Cumq; hunc in modum illi⁹ actus velut balſamũ ac ꝓprium ſacrificium noſtrum ante nos adducim⁹, iam tum ipſis diuini Solis radijs planè exaduerſò occurrim⁹, qui nimirùm vſqueadeò calidi ſunt, adeoq; nos ſurſùm trahunt, vt per DOMINI noſtri IESV Chriſti actus & opa, extra noſipſos nos conſumant atq; attrahant vſq; in ſupremũ creatæ eſſentiæ noſtræ faſtigium: vbi tùm Chriſtum in diuina ipſius claritate inuenimus, ex eademq; claritudine oleum ſugim⁹, hoc eſt, Spiritum ſanctum. Eſt enim Spiritus ſanctus inſtar olei ſemper ardens & ebulliens, atq; promanans in meritorum Chriſti IESV precioſum balſamũ: Sicq; oleum ſemper cum balſamo coniunctũ & vnitum eſt. Etenim huius vnguenti cõpoſitionẽ Chriſtus ipſe in ſeipſo ordinauit atq; confecit: per ipſumq; & ex ipſo idẽ hoc vnguentum in cuncta illius viua promanat membra: quæ quidem nos omnes eſſe iure oportebat. Hoc igitur pacto & vngimur & ſanctificamur ſiue cõſecramur: eodemq; modo Apoſtoli quoq; & vncti & conſecrati ſunt: atq; indè diuina freti virtute, ad concionandi & baptizandi explenda officia proficiſcebanſ, DOMINO illis cooperante & ſermonem cõfirmante ſequentibus ſignis & admirãdis prodigijs. Ita demũ conſecratio ſacerdotum nouæ legis nobis abſoluta eſt, vtì & in ſuperioribus veteris quoq; legis ſacerdotum initiatio explicita eſt, & quid ea ſignificet: quanquàm reſtat adhuc, vt & id exponamus, quid conſecrationis ſignificent ſacrificia, quæ in ſuî initiatione ſacerdotes legis veteris facere conſueuerunt. Quod tamen antequàm ediſſerere aggrediamur, ad noſtri inſtitutionẽ alia quędam priùs conſideranda proponemus.

Quale balſami vas Chriſtus.

Balſami cãlor quãtus.

Olei & ſpũs ſancti collatio.

Mar. 16.

¶De nouem maculis, ab officio ſacerdotali prohibentibus eos qui ijs prædĩti eſſent. Caput LXXI.

IAm ſuprà dictum eſt, mandaſſe quidem DOMINUM, vt Aaron & quatuor filij eius ſacerdotes conſecrarenſ: præter illos autem nemo ad ſacerdotium admitteretur, niſi vel ex Aaron, vel filijs eius deinceps p ſucceſſiões genitus. Atquì etiam ex ijs ipſis quoſdã DOMINUM excepiſſe, diuina ſcripta teſtanſ, vt ne illi quidem oĩes, qui ex ſemine Aaronis prodijſſent, ſacerdotes fieri potuerint. Excepti ſunt enim pręter alios nonem generum homines, putà cæci, claudi, paruo, vel grandi, vel torto naſo, gibboſi, hernioſi, iugem ſcabiem & impetiginem in corpore patientes. Iſtæ nimirùm maculæ & vitia erant corporis eiuſmodi, vt oculis deprehendi poſſent: & quiſquis harum aliqua fuiſſet macula affectus, non po-

Maculę ſeu vitia quot aut q̃ ſacerdotij impediua.

terat in lege veteri ſacro ſacerdotij inũgi oleo, neq; in Dei tabernaculo miniſtrare. Ita etiam nouem ſunt peccatorum genera, quę ſunt maculæ ſpiritales, quarum quiſquis aliqua infectus eſt, Sanctiſpiritûs ſuſcipere nõ poteſt oleum, & licèt ſacris initiet aut iam initiatus ſit, non tamen dignus eſt, qui ſacro Dei altari miniſtret.

¶De prima macula & triplici cæcitate. Cap. LXXII.

Cęcitas ſpiritalis. I.

PRima iſtarum maculatum, ſpiritalis cæcitas eſt, quę poteſt triplicis eſſe generis. Primi cæci, indocti ſunt, id eſt, qui adeò laici ſunt & imperiti, vt cultum & miniſterium, ad quod nouę legis ſacerdotes obligati ſunt, exequi non ſint idonei. Iſti prorſus initiãdi nõ ſunt, neq; ipſi id expetere debebunt, quippe qui imperitię ac inſcitiæ cęcitate laborãt. Alterius generis cæci homines natura planè fatui ſunt & amentes, qui

II.

inter vitium & virtutem ex ratione diſcernere non poſſunt. Tertij ijdemq; poſtremi cęci, ſuperbi ſunt, qui in alios & ſupra alios dominium atq; excellentiã aucupãtur & ambiũt, quibusq; magis libet aliorum vti miniſterio & ſeruitijs, quàm alijs ſeruire ac miniſtrare. Huius farinæ homines omnes per ſuperbiam ſpiritaliter occæcati ſunt. Enimuerò tum ſacerdotiũ, tum dignitates omnes officia ſeruitutis ſunt: quãtoq; officium vel ſeruitus eiuſcemodi maior atque communior eſt, tãto ſemper & celſior & pręſtãtior eſt. Quod quidem in ipſo Domino Saluatore, pbari facilè poteſt, qui totius mundi velut cõmunis quidã miniſter eſſe dignatus eſt. Vndè etiam ſummus Pontifex ſeruum ſeruorum Dei ſe ſcribit, quod ſanè etiam

III.

Superbia.

ſentiat oportet, ſi Chriſti imitator eſſe velit. Eſt igitur ſupbia prima macula, qua homines excæcantur.

¶De altera macula, & triplici genere claudorum. Cap. LXXIII.

Claudicatio quotuplex.

ALTERA macula eſt, claudum eſſe: quæ & ipſa triplicis generis eſt. Ad primum genus illi pertinent, qui & Deo & mũdo ſimul ſeruire volunt, & vtrique ſatisfacere. Iſti ex vtraque parte claudicant. Alterius generis ſunt, qui Deo derelicto ac repudiato, terrenas voluptates aut diuitias appetunt & amplectuntur. Iſti à ſiniſtra parte claudicãt. Tertij demùm ſunt, qui ſeipſos ſpectant & pro ſcopo habent in omnibus, qui cũcta ſua bona opera velut mercenarij pro priuata ſua mercede agũt, magisq;, pprijs ſuis actibus, quàm Dei fidelitate nituntur, atq; ita affecti ſunt, quòd niſi à Deo præmium adepturi eſſent, illi neutiquã famularentur. Hi videlicet ad dexteram claudicãt. In hoc ergo tri

Auaritia.

plici claudorum ſiue claudicãtium genere, omis incluſa auaritia eſt: quæ altera macula eſt, hominem Sãctiſpiritûs ſuſceptione ac Dei vnione reddens indignum.

¶De tertia, quarta & quinta macula, putà magno, paruo, & torto naſo. Caput LXXIIII.

SEQVITVR indè macula tertia, videlicet eorũ qui nimis grãdi fuiſſent naſo: itẽq; quarta, nimis paruum habẽtium naſum: atq; etiã quinta, illorũ qui torto erant naſo. Singulæ ex his maculę ſingula nobis peccata deſignãt, quæ medium quoddam ac impedimentum præſtãt homini, qno minùs ad verã fidem & virtutum omnium perſpicuam ac diſtinctã poſſit cognitionem pertingere. Primò quidem, quorum grãdior eſt naſus, il

Grãdior naſus.

los figuratè referunt, qui in vetuſtis ſuis moribus & conſuetudinibus ſemper perſeuerant, ijsq; abundè contenti ſunt, neq; ſuos actus & vitam coram diuina iuſtitia attendunt ac tutinãt: quo fit, vt in immodica quadã fidutia abſq; Dei timore permaneãt, & in ſua fide glorientur: itaq; naſus, id eſt, fidutia & confidentia eorum nimia eſt. Videntur enim ſibi rectè credere, ac Deo benè fidere, ideoq; in illius cultu & famulatu deſides, pigri & abſq; vlla ſolicitudine permanent, neq; illius honor eis curæ eſt. Et quia naſo plùs ſatis magno prædi-

Naſus nimiùm paruus.

ti ſunt, nimium attrahunt ſpiritum, id eſt, immodicam confidentiam & fidutiam: veri autem timoris & amoris expertes ſunt, atque ea rè coram diuina iuſtitia ſegnes ac deſidioſi pſeuerant. At verò qui nimis paruum habent naſum, illi ſunt, qui externo quidem ad quæuis opa bona feruore, diligẽtia & ſtrenuitate prędi ti ſunt: at nihilo ſeciùs intùs ſemp in ſeipſis pace & tranqllitate carẽt, neq; audẽt cõfidere Deo de illis oĩbus, q̃ eis neceſſaria ſint. Iſti immode

ra-

rato laborant timore, eo quòd naso nimiùm exiguo sint, atq; ea re non quantum oporteret, veræ fidutiæ seu confidentiæ spiritûs intrò recipiunt siue ad se trahunt. Deest enim illis spes & charitas: sicq; coram bonitate diuina in suo torpore pmanent. Deniq; quibus tortus est nasus, illos exprimunt, qui in aliquo fidei articulo, vel aliquo sanctæ Ecclesiæ cultu ac instituto volentes dubitant: quiq; suo plùs tribuũt intellectui, quàm dictis sanctorum: magisque semper sibijpsis, quàm vllis alijs fidem accommodant. Isti omnes curuo & torto sunt naso, ideoq; puersum quendam in se trahunt spiritum, manentq; semper diuinæ illuminationis expertes. Admodùm enim pigri ac desides sunt ad suæ renunciandum proprietati, & diuinæ obtemperandum ac auscultandũ veritati. Et ipsis igit diuinus amor deficit, eaq; verissima causa est, vt volentes in fide hæsitent ac dubitent.

Tort⁹ nasus

¶De sexta macula, hoc est, gibbo. Cap LXXV.

SExta porrò macula seu vitiũ, gibbus fuit, quo qui laborant, typũ gerũt tenaciũ atq; auarorum. Ij nanque si spiritaliter considerent, diuitias suas velut gibbum suis portant in humeris, quò oculos referre nequeunt: atq; ea re quasi exiguũ illis videt, quic quid corraserint. Auaro em tam deest quod habet, quàm quod non habet. Semper illis, rebus suis parcere, easq; seruare in posterum, libet. Nam qui res suas & bona temporaria cũ auaritia possidet, is neq; Deo eas cupit impendere, vt in eius elargiat honorem: neq; indè prodesse proximo, vt in eorum necessitate illis opem ferat: neq; etiam sibijpsi, vt æternam suam illis benè collocandis sibi emereat salutem: adeoq; sæpenumerò etiam corpori suo necessaria denegat. Est igit auarus omnis vilis apud DEVM, quòd illius non curet honorem: est item vilis cunctis hominib⁹, eo quòd insociabilis sit, & vbi aliquos timet sumptus, vix vlli ex animo amicus sit. Maximè tamen qui auarus est, sicut & peccator omnis, seipsum odio prosequit. Eligit em in peccatis seruire & obsequi diabolo, quod vtiq; æterna damnatio consequat necesse est: Deo autem virtutib⁹ excolendis obtemperare non vult, cùm tamẽ indè æterna in immẽsis gaudijs vita cõsequat. Eamobrẽ Apostolus auaritiam & terrenarum rerum studiũ vel amorẽ præ cæteris peccatis idolorum ac dæmonũ seruitutem nuncupat. Vt enim qui pius est, per amorem adeò se adstringit ac deuincit Deo, vt cum eo perenniter permansurus sit: ita auarus quisq; amore improbo adeò caducis ac terrenis alligat rebus, vt nemo nisi solus Deus indè eum possit auellere. Vbi enim diuitiæ & auaritia simul in eodem increscunt homine, spiritalem gibbum efficiunt, q quidẽ vsqueadeò transit in naturam, vt nulla neq; vi naturali, neq; arte tolli possit. Siquidem videre licet senes diu gibbo affectos, in quibus venæ & nerui iam contracti sint, si quis gibbo penitùs exciso curare velit, eos non posse non morbo corripi & mori: semp autem terrã versus pronis inclinari corporib⁹: quãtoq; diutiùs viuũt, eo magis ac magis incuruari: sicq; nullo vnquàm tẽpore ad cælum suos posse vult⁹ attollere. At tamen virtute Dei supernaturali, id est, per miraculum, fieri id vtiq; possit. Vndè etiam DOMINUS ait: DIFFICILE quidem esse vt diuites intrent in regnum cælorũ: & facilius esse, camelum transire per foramen acus, quàm diuitem intrare in regnum Dei: at tamen idemipse subiungit, tametsi apud homines id impossibile sit, Deo tamen omnia esse possibilia. Quamobrem meritò diuites auari omnes, cunctiq; peccatores, suam agnoscere miseriam, vimq; sibijpsis supernaturalem inferre deberẽt, oculisq; in cælũ ad Dei omnipotentiam subleuatis, illi⁹ misericordiam, gratiam opemq; precari, quo possint virtutibus instrui & pij ac liberales effici: qbus adeptis, gibbũ suum amitterent. Siquidem ipse DOMIN⁹ ait, viam quæ ducit ad vitam, arctam esse, item portam cæli angustam, vt gibbosis per eam non detur ingredi. Sed hactenùs sextam exposuisse maculam, quæ indignum efficit hominem tum Sanctispũs susceptione, tum sacerdotij munere, satis sit.

Gibbosis auaros referri.

Auar⁹ cur & deo & homin⁹ odio sit

Mat. 19.

Auari quam sibi vim meritò iferrẽt.

Mat. 7.

¶De septima macula, putà RUPTURA. Cap. LXXXI.

SEptimũ vitium aut maculam, RUPTURAM scriptura vocat, quo morbo qui laborant, ijs intestina dilabunt. Itaq; per hos, iracũdos & inuidos licebit accipere. Ijs enim intestina, id est, proximi ipsorum dilabunt & excidunt, cùm tamen eos suæ charitatis vinculo semper debeant continere. Iam quisquis aliquem extra suum amorem excidere patitur, neq; sua eũ charitate complectit, is nimirùm sui rupit amoris vinculum: sicq; non

Intestina.

modò non amat, ſed etiã ira vel inuidentia vritur. Noſtris autem in viſceribus viuere & cõtineri debent mortales omnes & boni & mali. Neque enim nos compertum habemus, quinam electi, quíve reprobi ſint. Semper igitur (vt dixi) mortales oẽs in noſtræ charitatis viſceribus communiter geremus, cupiemusq́; & precabimur illis oẽibus, vt vniantur & co-
Phil.1. adunentur in viſceribus Chriſti, quemadmodùm Paulus docet, atq; etiam in viſceribus diuinæ pietatis & miſericordiæ. Huic verò communi charitati Ira & Inuidẽtia habitu & actu
Charitatis deſcriptio. planè repugnant. Eſt enim charitas gratioſus amor acceſſus per Spiritum ſanctum: eademq́; hominem & ad Deum & cunctos homines appoſitè & ordinatè accommodat & applicat: fundata autem eſt in humilitate, peccata omnia depellit & fugat, oẽis iuſtitiæ principium & finis, & virtutum omnium vita eſt: in omni ſpiritali certamine ipſa vires ſuggerit, eſtq́;
Ira & inuidẽtia vndè. omnium viuentium præmium ſempiternũ, & ſine ea deniq; nemo Deo placere poteſt. Aduerſantur autem his, vt dixi, Ira & Inuidẽtia, quæ ambæ ex ſuperbia & inordinato ac puerſo ſuiipſius amore naſcuntur. Perturbant enim hominem inter ipſum & Deũ, itemq́; inter ipſum & proximum. Qui enim iracũdus eſt, idem quoq; intùs amarus eſt, & ferus ac ſæuus animo: quo fit vt omnia vlciſci appetat, nihil perferre velit. Ira & furor ad maledicta & exe crationes, & interim quoq; ad blaſphemias in Deum, & ad inferendas iniurias atque contẽptum proximo, ſiue moribus, ſiue verbis, ſiue actibus, ſiue ſignis hominem concitant. Qua
Mat.5. de re Domini IESV ſententia nobis conſideranda eſt. Ait enim in Euãgelio: Qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio, hoc eſt, ſeipſum indè inter ſe & Deum occultè & priuatim arguet & iudicabit. Qui autem iram ſuam manifeſtè prodit, & fratri ſuo aliquod iracundiæ declarat ſignum, reus eſt cõcilio, hoc eſt, ſuo ſe fratri reconciliare, cum eoque redire in gratiam, & cum manſuetudine ac lenitate animi & pietate eius captare amicitiam debebit. Porrò qui proximum ſuum deſpicit, & vel verbis vel actu probro ac ignominia afficit, niſi fortè pro vtilitate & ſalute illius, is iam planè dignus eſt gehenna ignis. Ira nanq; Sãctum expellit Spiritum, vtpotè cuius in pace locus eſt. Hanc irã qui ſuperare appetit, is in omnibus rebus aduerſis ipſiq́; contrarijs, tacere diſcat, & nunquàm non Dominicæ paſſionis memor ſit: cũq́; reſponſurus eſt, faciat id leniter ac manſuetè. Quiſquis eñ iræ & furori obſequitur, ille in-
Quo potiſſimũ vitio qs diabolo ſimilis fiat. dè odium & inuidentiam, vitium planè diabolicum ac tartareũ, intra ſe concipit. Hoc inuidentiæ vitium, hominem dæmonibus ſimilem reddit. Vt enim mali ſpiritus bona oẽia nobis inuident, & lætantur malis noſtris: ita etiam qui nequiter inuidus eſt, ipſa Dei dona aliis ſæpenũerò inuidet, & quæ bona ſunt, mala interpretatur & iudicat: quæq́; mala ſunt, ea peiora quàm ſint, iudicat: ſiquidem veneno plenus eſt, nec vllius bono delectatur, nec cuiquam benè cupit aut fauet. Iam quorundã acerbitas & inuidentia, tãta tamq́; ingens eſt, vt dum proximis honorem tribui, aut eis proſpera euenire conſpiciunt, neq; tamen præpedire queunt, corde & corpore ſibi deficere, tabeſcere ac minui videantur. Tales ꝓfectò & Deo & cunctis virtutibus aduerſantur. Vndè enim gaudere deberẽt, indè dolent: vndè benè habere, indè pereunt: atq; vndè viuere, indè moriũtur. Et quia amoris expertes ſunt, omnia illis in detrimentum atq; in peius vertũtur. Naſcitur autem ex hac Inuidẽtię peſte detractio,
Ex inuidia q̃ peſtes aliæ naſcantur. proditio, falſa teſtimõia, iudicium iniquum & temerarium, homicidia, & plura alia grauia peccata. Qui autem inuidus eſt, idem facilè iraſcitur: iracundus autem, poſtea quàm ira permotus eſt & feruet, ſemper inuidentiam ſentit. Ira enim & Inuidentia nunquàm ſeparãtur: quãdoquidem ſimul eodem tempore ex vno eodemq́; ſuperbiæ fundo prorumpũt. Et hæc igitur ſeptima macula eſt, Sanctum depellens Spiritum, hominemq́; nedum ſacerdotio, ſed omni quoq; honore reddens indignum. Eſt autem duplex iſta macula, neq; profligari poterit niſi re cõtraria, id eſt, vt & in nobiſipſis & cæteris quibuſcũq; oẽm peccatũ atq; oẽm ad peccata ꝓpenſionẽ, odio habeamus: itẽq́; tum noſipſos, tum hoĩes oẽs ad æternã Dei laudem, cultum & famulatũ, diligamus: qbus videlicet rebus charitas fundatur, & odiũ ac
Ira ſancta qualis. inuidia ſuperãtur: atq; hinc ſancta quędã in nobis exiſtit ac oritur ira, q̃ nos ſemp piè conqueri facit, qꝓ à virtute deficimus, qꝓ tam parua in nobis & cæteris creaturis Dei notitia ineſt: quę qdem eiuſmodi ſunt, vt ex animo ob ea iraſci meritò debeamus: & hęc ira ſancta eſt, eo qꝓ ex charitate creſcat, ſicut & charitas ex ea, ita vt quælibet alterius fomentum ſit & incrementũ. Eſt eñ virtus gemina, antè dictum duplex vitiũ propulſans.

¶ De

¶De octaua macula, putà scabie. Cap. LXXVII.

IAM porrò octauum sequit̃ vitium vel macula, quam scriptura scabiem nuncupat: significatq́; gulam & luxuriam, quòd isthæc duo vitia præ cæteris peccatis spiritale hominis defœdent caput, id est, liberam illius mentem: quam cùm ad contemplandum possidendumq́; in puritate DEVM subleuatam esse oporteat, deorsùm ad vitam planè bestialem eam detrahunt atq; demergunt: in qua vsqueadeò peruertit̃ hominis animus, vt prorsus illi & Deus & virtus omnis desipiat. Cùm enim corporis voluptas mentẽ hominis superat & occupat, iam illius caput sordidum est: siquidem imagines sensitiuæ vel sensuales, carnalesq́; affectus & propensiones, medium illi prestant, eumq́; depingunt & occupãt, adeoq́; illius dementant & occæcant animũ, vt omnium bonorum spiritalium notitia destituat̃. Indè iam in cæcam quandam naturæ demergit̃ voluptatem, adeò vt impossibile sibi putet reuerti ad DEVM. Potest hoc ex Euangelio colligi atq; animaduerti in eo qui se dixit vxorem duxisse, ideoq́; non posse venire ad cœnam. Docemur etiam inibi à Domino, diuitem illum epulonem quotidiè epulantem splendidè, & vestitum purpura ac byssо, in inferno sepultũ esse. Hoc genus hominũ deplorat Apostolus, dicitq́; eos inimicos crucis Christi. Quorũ, inquit, finis interitus, eo quòd Deus eorum venter sit: qui terrena sapiunt, quorum gloria in confusione eorum erit: id est, in confusionem & ignominiam mutabit̃. Quapropter diligenter ac seriò duo isthæc vitia nobis consideranda sunt. Gula quidem, vt ait Augustinus, insatiabilis est edendi & bibẽdi auiditas: quã deindè auida & vorax comestio atq; potatio consequit̃. In hac autem edendi auiditate, homo gulosus naturę necessarijs minimè contentus est, sed preciosos & delicatos cibos appetit: vixq́;, dum præparet̃ cibus, temperare sibi & expectare potest. Sępè cibi ac potûs nimium capit: magisq́; escarum voluptate & sapore, quàm fame, ducit̃, eo quòd delectationem potiùs expetat, quàm corporis necessariam refectionem. Ex hoc vitio nasci solet immoderatio, inordinatio, multiloquiũ, vaniloquiũ, scurrilitas, ioca & scõmata, inepta lætitia, corporis indispositio, vel mala affectio, mores incompositi, sensuum irrefrenatio, cæcitas rationis, internus & externus torpor ad ea quæ diuini sunt cultus, mentis hebetudo, cogitatiões inutiles, ebrietas, ignorantia, & varia demũ ac multiplex interioris & exterioris hominis impuritas. Nõ tamen isthæc semper exitialia & mortifera sunt peccata: sed cùm ex gulæ radice proficiscuntur, semper grauiora magisq́; verenda sunt. Porrò cùm gula & ea quæ iam enumerauimus vitia, non repellũtur, neque aduersum ea reluctamur, facilis est in luxuriæ cœnum prolapsio: atque ita vitium hoc duplicatur.

Scabies mystic̃ quid.

Luc. 14.

Luc. 16.

Phil. 3.

Gula quid.

Filiarũ gulę catalogus.

Facilẽ ex gula ad luxuriã esse trãsitũ.

¶De Luxuria. Cap. LXXVIII.

LVxuria autem semper admittit̃, cùm natura infrenis, indomita, fluida, ex voluntatis consensu in impuris imaginibus intùs, aut in fœdis ac immundis corporis actibus foris cum voluptate delectat̃. Vbi enim aliquis cum voluptate in immunditiam propensus est, idq́; ratione quidem deprehendit & agnoscit, non tamen reprehendit & arguit, sed cum delectatione & voluntatis assensu ei inhæret, iam peccatum intùs perpetratum est. Si verò etiam in actum obscœnum consentiat, peccatum augmentat̃. Fouetur autem hoc vitium adspectu, locutione auditu, tactu quouis modo illicito ac indecenti, inordinata ac incomposita conuersatione, impudenti petitione ac solicitatiõe, ac ijs demum omnibus, quæ possint ad impudicitiam pertrahere ac incitare. Quamobrem ipse Dominus ait: Qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam, iam mœchatus est eam in corde suo: hoc est, si animo libero ac deliberato eam concupiscat, & cum obscœna & immũda delectatiõe ac voluptate corde ad eam feratur. Hæc igitur inter mortalia peccata numerantur, quocunq; in statu præterquàm legitimi matrimonij quis degat, quandò videlicet cum immunda fiunt voluptate, aut animo alium quempiam ad impudicitiam illiciendi ac permouẽdi: interim tamen nõ omnia hæc æquè grauia sunt. Tangere enim, & alia quędam magis inflammãtia, semper grauiora sunt maioraq́; peccata, quàm adspicere, aut loqui, aut alia nõ adeò incendentia, minusq́; permouentia hominem. Accedit etiam grauitas huic vitio ex sacro tempore, ex loco sacro, ex singularibus personis, aut modo singulari. In quibus

Luxuria quę vel intùs vel foris admittatur.

Mat. 5.

Peccata libi dinis q̃ ibus grauiora.

bus etiam illi sępè sese commaculant atq; defœdant, qui matrimonij legibus adstricti sunt, dum diuino neglecto timore, inhonestè sese gerunt.

¶De malis luxuriæ, itemq; de remedijs. Cap. LXXIX.

MVlta autem & varia homini nocumẽta adfert vita lubrica & impudica. Etenim DEVM contumelia afficit, quando illius templum (id est, hominis animam) conspurcat: dæmonibus gratissima est, quippe qui sordibus ac fœtoribus delectant: corpus lædit, proximo offendiculum præstat, animam æternę damnationi reddit obnoxiam, eamq; carnis & sensuum mancipat indignissimæ seruituti. Ad hæc sanctus Papa Gregorius octo luxuriæ filias, vel mala octo, in quæ labitur homo impurus, enumerat. Prima filia est cæcitas mentis, & rationis occęcatio. Altera est inconsideratio, quę mortis & inferni facit obliuisci. Tertia est incõstantia, videlicet cogitationum & appetitionum, qua modò hæc, modò illa ita vt animo incidunt, desiderant. Quarta est amor sui, qui simul diuturnam facit desiderare vitam, nõ quo virtutes colant, sed vt voluptatib⁹ detur opera. Quinta est præcipitatio, qua multi tum vitę & honoris, tum bonorũ quoq; suorum discrimen subeunt, quo obscœnas suas expleant voluptates. Sexta est odium Dei, eo quòd is puniat corporis voluptatibus deditos, ad quas luxuriosus propensum se sentit. Septima est affectus præsentis seculi. Qui enim hoc vitio occupat, is honorem, diuitias, corporis sanitatem & fortitudinem, omnesq; illas res temporarias appetit, quę illi ad vitam cum voluptate transigendam possint esse adiumẽto. Octaua est desperatio futuri seculi, qua quis fidere Deo nõ audet, neq; ab eo expectare, quòd vnquàm siue gratiam siue gloriam sit impetraturus. Ista luxuriæ filia sicut postremum occupat locum, ita malum est longè pessimum, in quod vnquàm vel luxuriosus, vel quis alius peccator possit incidere. Vbi iam id satis potest animaduerti, donec quispiam luxuriæ & gulæ deditus est, indignum eum esse, qui aut sit, aut fiat sacerdos. Siquidem diuino contempto cultu & famulatu, obscœnis carnis suæ sordibus ac immunditijs seruit. Contrà verò quisquis ob honorem Dei & suam ipsius salutem sobrius & castus fieri appetit, ea amet necesse est, quæ ad hęc illi possint esse vtilia & accommoda: itemq; fugiat ac execretur, quæcunq; quo minùs talis fiat, illi præstare queant impedimentum. Primò igitur cautus & circũspectus sit oportet in visu, in auditu, in conuersatione: deindè omnes deuitet occasiones, quæ ipsum possint illicere: tertiò nunquàm sibi præfidat, certus etiam Dauid sanctissimũ, Salomonem sapientissimũ, & fortissimum Samsonẽ prolapsos esse: quartò nunquàm otio vacet, sed semper in bonis actib⁹ siue foris, siue intùs sese exerceat: quintò rationabili pœnitentiæ labore corpus suum refrenet & castiget: sextò sępiùs mortem suam & iustum Dei iudicium mente pertractet: septimò deniq; sapienter & fortiter in ipsis initijs tentationibus resistat. His videlicet modis luxuriæ vitium propulsare ac pessum premere poterit.

Luxurię filię quot.

Quot & q potissima cõtra luxuriã remedia.

¶De remedijs contra gulam, & quando in capiendo cibo & potu nihil omninò, quando venialiter, quando etiam mortaliter peccetur. Cap. LXXX.

ATQVI contra Gulam, vt eam profligare queat, sanctorum considerabit vitam, institutiones, temperãtiam, & in cibo ac potu sobrietatem. Et quotiès cibum capiet, aut parcè loquetur, aut omninò silebit, mente interim reuoluens, vt angeli & sancti homines in cælis diuina pascantur gloria: itemq; id secùm perpendens, hominem, licèt pauperẽ, cui Deus sufficiat, etiã modicis hac in vita posse esse contentũ. Quanuis autem ob famem quispiã cum appetitu ad cibum affectus sine propensus sit, nullum id peccatũ est. & licèt sentiat etiã naturã in cibi necessarij pceptione delectatiõe affici, nec id quoque peccatũ est. At si quis non purè ob Dei duntaxat honorẽ & suam necessitatem, sed etiam propter voluptatem & delectationem naturæ suæ edat ac bibat, iam quidem peccatum admittitur, quod Veniale dicere consueuimus. Non enim potest absque peccato in cibo ac potũ aliquid spectari vel expeti aliud, nisi honor Dei & necessitas propria. Atque eam ob rẽ cùm exterior homo noster foris suum capit cibum, interior homo intùs in sanctis meditatio-

Quę contra gulam.

Veniale ex gula peccatum quod.

tionibus & cogitationibus,ac diuinis inſpiratiõibus eſcam captabit ſuam:ſicq; & intùs & foris reficiemur. Vt enim Dominus dicit, NON in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quòd procedit de ore Dei. Cui nimirùm rectiùs percipiẽdo,intùs liberos,nudos, & imaginibus vacuos nos ſeruare meritò deberemus. De quo etiam Apoſtolus loquens: Viuus,inquit,eſt ſermo DEI & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritûs, id eſt, hominis interioris ab exteriori: quæ quidem diuiſio etiam nobis neceſſaria eſt, ſi abſque culpa edere ac bibere velimus. Qua de re in cœnobijs ſeu religioſis ſodalitatibus ac congregationibus dum cibus capitur, conciones aut alia quædam ad ſpiritum facientia & auditu iucunda legi ſolent, quo Fratres intereà dum corpus foris neceſſaria percipit,intùs ad ſpiritalem guſtũ pertrahantur. Licebit etiam CHRISTI IESV paupertatem ac diuitias contemplari, qui eodem ipſo tempore, quo foris fel & acetum multaq; probra & contumelias percepit,intùs gloria ac honore ſempiterno per contemplationem ac fruitionem paſcebatur. Cuius contemplatione ſancti DEI homines modicis foris contenti fuêre,quo intùs ęterna in Chriſto gloria & honore potirentur: quod itidem nobis quoque faciendum incumbit,ſi illos ſectari ac imitari volemus. Supereſt adhuc,vt quando gula peccatum ſit mortiferum,explicemus. Cùm igitur aliquis nõ ob famem neq; neceſſitatem ſuam,neq; Dei honorem,ſed ob ſolam naturæ ſuæ voluptatẽ ac delectatiõem cibum & potum accipit,iam quidem ceu fruiturus eo, in cibum deuoluitur, & cum voluptate velut animal brutum in eſcã totum ſeſe effundit. Huic verò delectationi nullum ponit modum neque finem. Quantùm enim poteſt,delectatur:& famis quidem ac neceſſitatis ſuæ oblitus,per guſtum in inordinatam defluit oblectationem: quę tum rationem obtenebrat,ſpiritum formis & imaginibus depingit,eumq; ſua ſpoliat libertate, eo q; carni ſeruiat. Siquidem per ſenſualem delectationem,ſpiritus ad ſenſualitatẽ deorſùm trahitur,illicq; impura delectatiõe obuoluitur,obtegitur,ac obnubilatur,pindè vt caput fœda ſcabie opertum. Hæc aũt ſpiritûs obnubilatio ſiue obductio,vitę beſtialis, peccatorũq; omnium quæ cum voluptate & delectatione in carne admittũtur,radix eſt. Itaque dum iſta perſeuerat in homine macula,diuina caret gratia,& eſt ſacerdotij honore,prſus indignus.

Mat.4. Heb.4. Mat.27. Gulę peccatũ q & qñ fiat mortale.

¶ De nona macula,putà impetigine in corpore ac facie. Caput LXXXI.

NOnam demũ maculam vel vitium,impetiginem ſcripta diuina appellant, id eſt, ſcabiem faciei vel corporis:qua qui laboraſſet,non poterat apud Iudæos ad ſacerdotium promoueri. Quod ſi ſpiritaliter conſideremus, internam hominis faciem,conſcientiam illius rectè poſſe accipi inuenimus. Vt enim foris homines alios ab alijs ex vultuum diſcrimine internoſcimus: ita & intùs quales ſint, ex morum & actuum diuerſitate poteſt animaduerti. Id quod Chriſtus ipſe nos docet,vbi ait: Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Qua tamen in parte magna eſt ſolertia adhibẽda. Enimuerò homines ficti ac ſimulatores, facies ſuas virtutũ ſpecie contegunt,quæ tamen DEO,omnia cordis ſecreta perſpicienti,nudæ ſunt atque detectæ. Porrò quandiu quiſpiam atram mortalis peccati in conſcientiæ ſuæ facie maculam retinet,& Deo indignus eſt,& oñi honore vel dignitate Eccleſiaſtica. At verò ſi quis animi dubius eſt,vtrùm quippiam eorum quæ antè admiſerit,mortale ſit peccatum nec ne,is pro viribus indè ſeſe expurgabit,ſi rationi ſuę volet ſatisfacere:alioquì conſcientiæ faciem neque ad tranquillitatem componere,neque vnquã delectabiliter inſpicere poterit. Deindè quicquid id eſt, quod Deus ab eo ſiue fieri, ſiue omitti volet,quatenùs quidem noſſe id poterit,ad id ſemper paratum ſeſe offeret,nulla alioquì vnquàm inter ſe & Deum ſecreta familiaritate ac libertate potiturus. Semper etiam facies illius interna tam gratam & amabilẽ per bonos actus foràs ſeſe proferet ac declarabit, vt nullus eius occaſione ſcandalum patiatur,ſed omnes ex ipſo incitẽtur ad meliora. Quiſquis enim tam inhoneſtam ducit vitam,vt vel communis populus,vel ſodalitas ſiue cõgregatio eorum apud quos viuit,illius ſtudijs & fama offendatur,ſiue patiatur offendiculum: is nimirùm indignus eſt qui ad ſacerdotij prouehatur officium,aut id adminiſtret:ſiquidẽ fœdatum habet vultum ſub hominum adſpectu. Quò pertinet illud quod DOMINUS ait: Vę ho-

Impetigo. Mat.7. Mat.18.

homini per quem scandalum venit. Quanquàm meritò vniuscuiuslibet vita sacerdotis, præ communium vita hominum, tanta debeat esse perfectione prędita, vt facies illius interna & multò adspectu iucundior ac gratior, & virtutibus sit locupletior, atq; cuiuslibet è vulgo & plebe communi. Quòd si iam quispiam percontetur, quid faciendum sit illi, qui faciē cupiat habere gratam, & maculis vacuam, id est, animam mundam, quo possit Deo placere & cunctis hominibus: illi nos ita respondemus, celeriter ei consurgendum esse, dandamq; operam, vt omnes vitiorum maculas eluat. Huiusmodi enim animæ Dominus in Canticis dicit: Surge, propera amica mea, & veni: columba mea in foraminibus petræ, in cauerna macerię: quibus in verbis foramina petræ, vulnera Domini IESV: & cauerna maceriæ, patulum lateris eiusdem vulnus significat: quorum virtute vulnerum peccator à cunctis vitiorum suorum maculis consurgere debebit. Vbi mox Dominus subiungens: Ostende mihi, inquit, faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Cùm enim peccata nostra accusamus & confitemur, vox nostra dulcis est, & facies nostra perficitur, & fit decora. Vndè in eodem libro Dominus ait: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Hunc videlicet in modū peccator quisq; ab omni vitiorū macula sese emundet atq; consurgat oportet, indignus alioquì futurus, qui vel Deo vniatur, vel sacerdos sit aut fiat. Vt enim iam antè commemorauimus, lex Iudæis diuinitùs promulgata, neutiquàm admittere voluit, ad sacerdotium promoueri quempiam, qui corporis externo aliquo vitio laboraret: & licèt eiusmodi ex sacerdotum prodijsset genere, sacrū tamen vnguentū percipere non potuit, neq; in Domini Tabernaculū ingredi, neq; vllum coram Domino sacrificiū offerre: cùm tamen omnia illorum sacrificia, non nisi de vitulis, & ouibus, & aromatibus, & alijs quibusdam, quæ ad Dei concremarent honorem, fierent. Atquì nostrum sacrificiū veneranda Domini IESV mors est, & sacrū illius corpus, sanguisq; preciosus, quę nos ad Dei honorem & pro omniū seruandorum peccatis offerimus. Quapropter vnusquilibet sacerdos, cui istud demandatū officium est, præ cæteris hominibus iure meritoq; & corpore & anima castus ac mundus esse debebit: sicq; officiū illi⁹ Deo gratū esse poterit, & ipse tum sibi tum alijs oīibus honestè atque vtiliter viuet. Vbi vt perspectum habere queam⁹, quid ad quēq; pertineat sacerdotem, qui tamen mūdus & castus esse velit, & Dei honorificam, cunctisq; hominibus frugiferam vitam agere, ea nobis distinctè ac seriò consideranda sunt, quæ suprà commemorauimus, quemadmodùm Moses Aaronem & filios eius ex Dei mandato consecrârit: vtq; tum primò quidem illorum lauerit pedes & manus, ac deindè sacris induerit ac exornârit vestibus, atq; demū sacro perunxerit oleo. Quæ quidem omnia, itemq; eorum mystica significatio, iam antè explicata sunt. Itemq; cōsiderāda nobis sunt sacrificia initiatiōis, oblata ab Aarone & filijs eius dum cōsecrarent, videlicet vitulus vnus & arietes duo, panes azymi: vtì superiùs ea iuxta figuram recensuimus, & nunc eadem spiritaliter exponemus.

Mūdā seruare animā voleti quid agēdum.

Cant. 2.

Ibidem.

Cant. 4.

Sacerdotib⁹ quàm sit necessaria castitas.

¶ De gemino altari nostro, nempe Cordis & Voluntatis.

Caput LXXXII.

Quasi TEXTVS. Exo. 29.

ITAQVE posteaquàm Moises Aarōis filiorumq; eius abluerat manus & pedes, patrem quidem, vtpotè Pontificem, octo induit ornamentis seu vestibus illis, quas nos antè commemorauimus: filios verò, non nisi quatuor vestibus: & altare vtrunque septiès adsperšit aqua, videlicet altare holocaustorū, quod foris in aditu tabernaculi positum erat, & altare aureum intùs in Tabernaculo collocatum: sumptoq; oleo sancto, vtrunq; eo & vnxit & sanctificauit altare, itemq; tabernaculum, & quæcunq; ad id pertinerent: atque etiam oleum sacrum fudit in caput Aaronis, eodemq; eiusdem & filiorum eius consecrauit manus, perindè vt diuinitùs iussus fuerat.

Moses.

Quæ vt intelligere possimus, animū aduertere debemus. Dixi iam antè, per Mosen Christum nos accipere. Si igitur dignum Deo facere sacrificium velim⁹, Christus nostras manus, nostros lauet pedes necesse est, id est, actus & affectus nostros. Deindè cūctis illis vestiamur virtu-

virtutibus oportet, priuatim quisque pro suo statu & conditione, quas ornamẽta sacerdotum figuratè significant, vti nos superiùs edisseruimus. Tum verò Christus vtrunque nostrum altare septiès adsperget aqua. Etenim cordium nostrorum vnitas, altare holocausti est: & libertas voluntatis nostræ, aureum altare est: quæ septiès mũdabuntur, id est, ab oĩnigenis peccatis mortalibus. Post hæc Christus sacro suo sumpto oleo, id est, Spiritu sancto, balsamo admixto, hoc est, meritis præclarę mortis suæ, vtrunq; nostrum vngit & consecrat altare, putà cordis vnitatem, & voluntatis libertatem. Nõ enim ignorare debemus, quod & Actuum historia commemorat, credentium omnium in Christo IESV cor esse vnum & animam seu voluntatem vnam. Quod idem etiam figura nos instituit. Siquidem in omni illa Iudaici populi frequẽtia non nisi vnum holocaustorum altare fuit, quod vnitatem cordis significat: & vnum altare aureum, quo id mysticè docemur, omnes nos vnius esse debere voluntatis & amoris, eiusdemq; libertatis in Christo. Atque ita Christus & tabernaculum nostrum & cuncta eò pertinentia vnget & consecrabit: quod est, Omnes actus bonos, qui in fide exercenẽ Catholica, sanctitatem suã ex Christi meritis adipisci: idemq; sacrũ oleũ suũ in Aaronis effundet caput, id est, in supremũ nostri spiritũs verticem, vndè in oĩes vires nostras vsq; ad oram vestimenti nostri, id est, in sensum corporeum dimanabit: sicq; simul etiam manus, id est, actus nostri, consecrabunt siue sanctificabunt. Quanquàm & alia ratione ita hæc possunt intelligi, vt per Aaronem & filios eius, sanctũ accipiamus Petrum Apostolum, itemq; cæteros tum Apostolos tum discipulos Domini, vtpotè qui sacrum à Christo oleum velut Pontifices & sacerdotes abundè percepêre, quemadmodùm superiùs dixisse me, diligens lector meminisse potest.

Altare holocausti.

Altaria nostra mysticè quę. Act. 4.

Caput.

Ora vestimẽti.

¶De spiritali sacrificiorum Aaronis & filiorum eius significatione: & primò quid vitulus mactatus, eiusq; sanguis fusus, sibi velint. Cap. LXXXIII.

ATT nunc sacrificia initiationis, oblata ab Aarone & filijs eius quando fuêre cõsecrati, itemq; à posteris eorum ipso consecrationis tempore, quid significent, exponendum est:

Quasi TEXTVS.

Simul atque Aaron & filij eius consecrati fuêre, applicabant vitulum coram tabernaculo testimonij, sicut iam longè superiùs narratum est: imponebantq; Aaron & filij eius manus super caput eius, sicq; offerebãt illum Domino. Mactauitq; eum Moises in conspectu Domini iuxta ostiũ tabernaculi: sumensq; de sanguine vituli, posuit super cornua altaris digito suo, reliquum autem fudit iuxta basim eius. Sumpsit etiam adipem totum qui operit intestina, & reticulum iecoris, ac duos renes, & adipẽ qui super eos est, & obtulit incẽsum sup altare: carnes verò vituli & coriũ & fimũ cõbussit foris extra castra, eo quòd pro peccato esset.

Vitulũ pro peccatis offerre, quid.

Vitulus.

Carnem domare, quãti sit negocij.

Quæ quid sibi velint mysticè, aduertere debem⁹. Aaronem qdem & filios eius, & quotquot in veteri lege sacerdotes initiabant, suæ consecratiõis tempore vitulum pro peccatis suis Dño offerre oportebat. Hoc verò id nos instituimur, oẽs illos qui hodiè tempore gratiæ sacerdotes fiunt, corpus suũ ad duram pœnitentię agendę vitam Deo offerre adstrictos & obligatos esse. Vitulus enim, qui ex pecoribus labori addictis sumit, carnem nostram figuratè significat, vtpotè qua nos semper laborare debemus, eamq; ad ostium tabernaculi adducere, id est, coram DEO & ratione nostra: simulq; ei manus imponere, id est, libera voluntate nobiscùm statuere Christum in pœnitentia, in abstinentia, in obluctatione aduersum ea omnia, quæ carnem delectant, & illicita sunt, sequi ac imitari nos velle. Tum verò Christus summus sacerdos vitulum nostrum, id est, carnem nostram ita mactabit & mortificabit, vt spiritui cogat esse subdita & obtemperare. Vt enim carnis pessum premamus ac superemus oblectamenta, nõ nostrarum est viriũ, sed virtutis diuinæ. Vndè etiam omnia nostra sacrificia ad Aquilonarem nostri altaris partem & in conspectu Domini fieri debent.

Enimuerò si ex eo quod aduersus vitia gerit, bello victoriam ferre velimus, in omni nostra concertatiõe DEVM presentem habeamus oportet: & in parte Aquilonari, id est, à sinistro latere nostro Christus vitam nostram bestialem mactet ad honorem Patris sui. Isthæc autem mactatio ceu scutum & protectio nobis erit cõtra omnes hostes nostros. Ab Aquilone enim, vt scriptura ait, pandetur omne malum. Deindè in hoc sacrificij nostri sanguine Christus summus sacerdos suos intinget digitos, eumq; ponet super quatuor cornua altaris nostri, idq; ita demum prorsus expurgabit atq; sanctificabit. Vbi nimirùm per digitos Christi, virtutem contactûs illius accipimus, quo intùs nos permouet. Atquì hîc etiam sanguis noster, id est, vita nostra naturalis, quæ in sanguine consistit, diuino instinctui ac motioni subdita sit oportet, ita vt illius freti virtute, inordinatos carnis & sanguinis motus vincamus. Id verò magis illius est, quàm nostrum: at tamen hunc in modum illius instinctui ac motioni obtemperare debebimus. Quod vbi egerimus, sanguis noster secundum naturæ rationẽ refrigescet ac emorietur: eritq; nobis velut sacramentũ, in quo Christus suos intinget digitos, hoc est, cui vires suas vniet atq; coniunget: eoq; perunget quatuor altaris nostri cornua, id est, virtutes nostras morales forinsecùs nos exornantes: sicq; altare nostrum, id est, vnitas cordis nostri emundabit atq; sanctificabit. Reliquum verò sanguinem fundet Christus iuxta basim altaris nostri. Quæ quidem omnis nostri sanguinis effusio, perfecta est mortificatio totius bestialis vitæ nostræ: qua mortificatione interna vita nostra stabilitur ac sanctificatur. Etenim vita interna, nostri altaris basis est: Atquì sine bestialitatis nostræ mortificatione neq; vnitatem, neq; internã vitam intra nos sentire vel inuenire ac possidere poterimus. Itaq; sicut in veteri lege, quod iam diximus, Dominus vitulum qui pro peccatis eorum cremarẽt, offerri voluit: ita à nobis id exigit, vt proprium corpus nostrum, abstinentiæ ac pœnitentiæ vacando, pro peccatis nostris ipsi offeramus.

Pars aquilonaris.

Hier. 1.

Digiti Christi.

Sanguis.

Altaris cornua.

Basis altaris.

¶ De adipe operiente intestina, de reticulo iecoris, de duobus renibus & illorũ adipe. Caput LXXXIIII.

Deinde specialiter de vitulo præcepit Dominus, vt adeps omnis intestina operiẽs, reticulũq; iecoris, & duo renes cum suo adipe in ipsius altari penitùs cremarentur. Enimuerò iuxta spiritalem intelligentiam, corpus nostrum mortificatum, oblatumq; Deo in dura pœnitentiæ vita, noster vitulus est. Adeps autem intestinorum, itemq; iecoris & renum nostrorum, omnes illæ delectationes & gustus sunt, quæ ex virtutibus, ex amore, & internis exercitijs percipiuntur: quæ nimirùm omnia in sui honorẽ incendere & cremare nos vult Deus. Constat quidem, in intestinis seu visceribus corporis nostri vitam nostram naturalem externo alimento & cum elemẽtis cõcordia, foueri & conseruari. Sic itidem in visceribus spiritûs nostri, id est, animæ nostræ viribus, vita nostra supernaturalis interno diuinæ gratiæ nutrimento, sanctis operibus & voluntatis cum Deo consensione conseruatur. Omem igitur adipem seu pinguedinem, ex alimonia externa corpori accedentem, Deo in pœnitentia offeremus & concremabimus: itemq; omnẽ internę delectationis & gustûs adipem, spiritui nostro ex virtutibus & diuinæ gratię alimento intrinsecùs accrescentẽ, in Dei honorem penitùs offerre & incendere debebimus: maximè verò reticulum iecoris, id est, delectationem ex amore nascentem. Nunquàm enim amor absq; gustu est. Sciendum est autem, ex epate omnem naturæ calorem originem ducere. Est eñ epar ignis locus: eiusq; ardor cibum & potum in carnem ac sanguinem mutat. Mittit etiam calorem suum ad cerebrum, ad oculos, ad sensus omnes. Epar membris vitam coloremq; subministrat: ipsum amare ac desiderare, gustare & sentire facit. Atquì si secũdum carnem & sanguinem, id est, iuxta naturæ voluntatem vixerimus, regnum Dei haudquaquã adipiscemur. Eamobrem delectationis reticulo, quod epar, id est, naturalem amorem nostrum circũplectitur, semper carere, idemq; in Dei honorem cõcremare debemus: sicq; liberi & expediti, nec vsquàm irretiti & implexi, manere poterimus. Quanquàm etiam alium intra nos locum igneum reperire licet, qui epati cõsimilis sit, nempe voluntatem seu vim nostram amatiuã. Ignis autem in ea viuens, charitas dicitur, qui quidem ignis est donum Dei, cunctisq; virtutibus & colorem præstat & ordinem, nobisq; vitam confert supernaturalem, eãdemq; æternam.

Vitulus.

Adeps.

Reticulum iecoris.

Epar seu Hepar.

Rom. 8.

nam. Huius vis amatiuæ reticulũ, in quo ea ſuo cum amore inuoluta eſt, ſpiritale gaudium eſt. Atq; hoc gaudiũ ceu internus qdam adeps eſt & pinguedo, quam nos ſemper in DEI honorem offerre atque adolere debebimus. Cauſa autem efficiens huius pinguedinis, Dei gratia eſt & interna amoris exercitia. Semper enim ſuis qbuſdam incrementis interna pinguedo per ſeria amoris exercitia augeſcit. Porrò quanto adeps copioſior eſt, tanto & amoris incendiũ ſemper maius erit: Siquidem adeps iſte in reticulo ſeu craticula affectûs noſtri in vnitate cordis noſtri ppetuò ardebit. Iam ſi in hoc adipe vel pinguedine quietem & delectationem captare velimus, ceſſat actualis amor noſter, nosq; interna veri gaudij pinguedine deſtituimur. At verò ſi oculos internos & corda vltra ea omnia, quę in tempore guſtum vel delectationem præbere queant, ſubleuemus ad DOMINUM: iam pinguedo, gaudium, ardor & flamma noſtræ charitatis continenter augeſcit, noſtrumq; ſacrificium in dies Deo fit gratius & accommodatius. Offerre etiam DEO, & adolere debemus duos RENES noſtros, & adipem qui ſuper ipſos eſt. Renes nanq; ſedes ſunt & fomentum libidinis: ideoq; in antiqua lege DOMINUS RENES eorumq; adipẽ pro peccatis ſuo in altari voluit concremari. Eſt enim ſacerdos quilibet ex amore, & ob Dei honorem omnis generis impudicitiam & quęcunq; illi indè poſſint contingere oblectamenta & voluptates, proculcare ac reſpuere obligat⁹. Quod qui facit, is nimirùm ſuos cremat RENES eorumq; adipem: qui verò ſecùs agit, nõ poterit ſalubriter verum vllum ſuis pro peccatis offerre ſacrificium. Deindè in nullo guſtu aut experimento interno, quouis demũ modo ea intùs occurrant, neq; quieſcere, neq; immorari aut inhærere licet: ſed quicqd eiuſmodi eſt, totum in diuini amoris igne eſt exurendum. Atq; eamobrem iure ppetuo voluit DOMINUS offerri ſibi à Iudæis omnem adipem bouis, & ouis, & capræ, neq; fas illis eſſe, eo veſci aut vti, ſed totum in ſuum, id eſt, DEI honorẽ adoleri. Poterant tamen adipem carni permixtũ edere, eoq; vti. Quo nos docemur, omnem noſtram oblationem triplicem eſſe oportere. Debemus enim offerre nos DEO ceu boues deſudantes per pœnitentiam, abſtinentiam, & viriles ac ſtrenuas bonorum actuum exercitationes: itemq; velut oues ſimplices per innocentiã, manſuetudinem, & aduerſorũ omnium tolerantiam: atq; etiam vt capros, ita videlicet, vt cuncta exercitia noſtra acri adſpectu, & feruenti erga virtutes omnes deſiderio & appetentia prædita ſint. Adipe autem omni qui cum carne permixtus eſt, veſci nobis licebit, quod eſt, guſtum omnem & gaudiũ ſpiritale, quæ cũ bonis cõiuncta ſunt exercitijs, permiſſa atq; cõceſſa nobis eſſe. Immò quo maiorem noſtris in exercitijs appetentiam & guſtum experimur, eo exercitia noſtra ſunt præſtantiora ac nobiliora, Deoq; magìs accommoda, modò ne in ipſo guſtu quieſcamus, ſed magìs ac magìs efficiamur alacres & viuaces ad plura agenda bona opera. At verò cùm intimam virtutum omnium cunctorumq; bonorum actuum noſtrorum pinguedinem ſiue adipem, qui eſt interna liberæ voluntatis noſtræ ad DEVM adhæſio, eidem offerimus, ſemper is igni amoris ſui eum incendit, & ita noſter eſt adeps intimus, in quo guſtus & gaudiũ omne conſiſtit. Hic adeps peccata omnia abſumit, redigitq; in nihilum, virtutesq; omnes excellit ac ſuperat, vtpotè qui nihil eſt aliud, quàm ignea quędam in ſublime tendens flamma amoris noſtri, ſibijpſi ſemper augmentãda vacans, ardensq; iugiter ad honorem Dei. In cuiuſlibet exercitatione cultuque virtutis adipem hunc ſentire poſſumus: atquì in ipſo non niſi ipſum ſentire valemus. Eſt enim vltra omnes eleuata virtutes, ac nihilo ſeciùs virtutes omnes exornat. Hic videlicet internus adeps eſt, quem Dominus iure perpetuo ad ſuum vult cremari honorem: idemque adeps cuncta noſtra inteſtina operit atque in ſeſe inuoluit, neque eum nos foràs poſſumus adducere, ſed ipſe nos intrò ad ſe trahit. Siquidem iuxta ſuam ipſius rationem neque demittere ſeſe, neque foràs prodire poteſt, ſed ſemper totos nos ſurſùm atque intrò in ſe vocat & incitat: neque eo vti nos poſſumus, ſed ipſe potiùs nobis vtitur, impellitque & vrget ad virtutes oẽs, cùm ſit cauſa virtutũ omniũ. Denique hic adeps internus, non eſt carni, id eſt, noſtris exercitijs admixtus: atque ea re neque vti neq; veſci eo fas habemus: ipſe potiùs nos in ſe dehiſcens abſorbet & abſumit, manetq; perpetuum quoddam ſurſum tendens ſacrificium, ardens ad honorem Dei.

Reticulum.

Renes.

Sacerdotis quid ſit.

Oblatio q noſtra triplex futura.

Quo adipe veſci licitũ.

¶De Corio. Caput LXXXV.

Coriũ extra castra cõburere.

PORRÒ coriũ vnà cum carne & fimo, iuſſit Dominus in loco mũdo cõburi extra caſtra. Noſtri quidẽ ſacrificij coriũ, cuncta ſunt externa pœnitentiæ noſtræ opera, q̃ nos Dño comburemus ſoli extra caſtra, id eſt, ab humanis ea oculis ſemper abſcõdemus atq; celabimus, ne nos vanæ gloriæ pulſet tentatio: quod ſanè cum primis neceſſarium eſt inchoantibus, & omnibus illis qui mũdo & ſibijpſis necdum mortui ſunt, qui bona ſua opera in occulto agere debent, ni ſua velint mercede fraudari. Vndè præcipit Dominus, vt carnem vnà comburamus, id eſt, vt in cunctis bonis actibus noſtris, mũdi laudem & gloriam intentione fugiamus. Vt enim caro cute vel corio obtegitur, ita intẽtio in operibus latet. Soli igitur actus & intentionem noſtram Deo offerre debemus, atq; ita carnem & coriũ immolabimus. Quiſquis enim opera ſua DEO occultè agit, optat autem vt ſi ant manifeſta, quo poſſit maiori hominum laude affici, is licèt corium cõburat ſuum, Deo tamen non comburit, eo quòd corrupta & vitioſa ſit eius intentio, ideoq; ſacrificium eius Deo non eſt accommodum & idoneum, eſtq; planè infrugiferum. Quapropter ſi ſerui eſſe Dei, veramq; noſtris pro peccatis pœnitentiam agere volumus, nobiſipſis placere nõ debemus, ſed nec cuiquam alij vt placeamus, ex intentiõe quærere vel captare fas habebimus, verùm ſinguli quique nunquàm non nobiſipſis diſplicebimus, DOMINIQ; IESV pedibus prouoluti, clamabimus cum publicano: DEVS, propicius eſto mihi miſero peccatori. HOC enim modo, vt Dominus ait, iuſtificatur homo.

Mũdana q gloria fugienda.

Lucę. 18.

¶De fimo. Caput LXXXVI.

FIMVS autem ſacrificij noſtri, inordinatas ac peruerſas, quæ in nobis ſiue ex natura, ſiue antiqua praua conſuetudine inſunt, deſignat propenſiones: quas ob DEI honorem tam occultè in nobis vincere ac mortificare & reprimere debemus, vt nemo vitia & imperfectionem noſtram poſſit animaduertere: atque ita etiam ex fimo noſtro DOMINO ſacrificabimus. Porrò cuncta hæc ſacrificia in loco mundo facienda ſunt, per quem noſtra poteſt conſcientia accipi: quæ quidem ante oĩa coram oculis diuinæ Maieſtatis à peccatis omnibus vera Contritione & pœnitentia, veraq; confeſſione expurganda eſt. Atq; hoc pacto ſacrificium quod fit pro peccato, completur & perficitur.

fimus.

Locus mundus.

¶De altero ſacrificio ſacerdotum. Caput LXXXVII.

QuaſiTEXTVS.

POST hæc adduxerunt Aaron & filij eius arietem, id eſt, agnum anniculum, & ſuper caput eius poſuerunt manus ſuas, obtulerũtq; eum DOMINO ante oſtium tabernaculi. Quem cùm mactaſſet Moiſes, tulit de ſanguine eius, & fudit circa altare, ipſum autem arietem ſecauit in fruſta, lotaq; inteſtina eius ac pedes poſuit ſuper cõciſas carnes & ſuper caput illius, obtulitq; totum arietem in incenſum ſuper altare: fuitq; hæc oblatio Domino facta, odor ſuauiſſimus victimæ Domini.

Quæ nos ita debemus intelligere: Vt antè iam diximus, corpus noſtrũ Deo omnipotenti offerre debemus agendo pœnitentiam, & aduerſus omnes inordinatas oblectationes reſiſtendo: quibus rebus vitulum occidimus, id eſt, beſtialem vitam noſtrã: hincq; natura noſtra inſtar ouis patiens, mitis ac innocens fit. Cum hac autem innocentia ad oſtium tabernaculi, id eſt, in DEI præſentiam accedemus, ponemusq; manus noſtras ſuper capita noſtra, id eſt, libera cum voluntate animoq; libero totos nos DEO offeremus illius in amore concremãdos. Chriſtus verò ſummus ſacerdos noſter mactabit ſacrificium noſtrum, fundetq; ſanguinem eius circa altare, hoc eſt, illius virtute, eiusq; ope & auxilio freti, proprium noſtrum vincemus ſanguinem, adeoq; naturam noſtram mortificabimus, vt in cũctis eius donis atque omnibus exercitijs noſtris nihil neque quæramus, neque ſpectemus aliud, quàm vt penitùs eius in amore exuramur & cõcrememur. Si enim noſtrî captamus vel quærimus conſolationem, iam adhuc naturæ viuimus. Atque ea de re agnus iſte vel aries, debebat eſſe anniculus. Nam quandiu ſolatium, conſolationem & commodũ noſtrum in aliquo quod Deus nõ ſit, aucupamur & expetimus, adhuc nimiùm ætate teneri, nimiumq; iuuenes ſumus: & donec aliquid amore proſequemur, quod propter Deum non amemus, tam diu to-

Vitulus.

Aries anniculus.

tos

tos nos in diuini amoris incensum offerre non valebimus. Debebat ꝑterea agnus iste, aries esse fœcundus & absq; macula. Cùm enim absq; mortiferi peccati macula viuimus, Deoq; totos nos libero animo offerimus eius in amore cõcremandos, hoc iam opus virile est & radix fertilis amoris nostri, itemq; virtutum omnium: siqdem Dei instinctus, nostraq; libera voluntas, huius ipsius operis causa efficiens est. Semper igit̃ ac perpetuò adolere & renouare nos debemus, nec vnquàm vacare ocio. Deindè Christus simplex nostrum sacrificium in multa secabit frusta: quandoquidem internorum multiformium exercitiorum discrimen ac distinctionem nobis præstabit, nosq; instituet ac edocebit. Cumq; intestina conscientiæ nostræ à culpis omnibus, pedesq; affectuum nostrorum ab oñi inordinata appetitione vel oblectatione abluta fuerint, iam emundata intestina nostra & benè cõpositos ac probè ordinatos affectus nostros super sectam carnem oñiùm internarum virtutum nostrarum, & caput liberæ voluntatis nostræ ponet, totumq; hoc sacrificiũ & ipse nobiscùm, & nos cum ipso in diuini amoris incensum cremãdum offeremus. Et hęc Domino facta oblatio, odor est suauissimus victimę Domini.

Aries fœcũdus.

¶ De tertio sacrificio sacerdotum. Caput LXXXVIII.

IAM porrò secundum figuram sequitur, tulisse Moisen etiam alterũ aretem ad ostium tabernaculi, & super eius caput similiter Aaronẽ & filios illius posuisse manus suas. [Erat hoc sacrificium cõsecrationis eorum, quo sacerdotes initiabantur, vt deinceps possent munus sacerdotale exequi] Immolauitq; Moises arietem istum: sumẽsq; de sanguine eius, posuit super extremum auriculæ dextræ Aarõis & filiorum eius, & super pollices manus eorum ac pedis dextri: fuditq; reliquum sanguinem super altare per circuitum. Deindè secauit arietem, & tulit adipem eius & caudam, & aruinam quæ operit vitalia, ac reticulum iecoris, & duos renes, atq; adipem qui super eos erat, armumq; dextrum, & tria genera panum azymorum, è quibus primus erat torta, [quæ aliâs collyra dicitur, quem possumus dicere panem oleo subactum, & coctum in furno.] Alter panis, laganũ fuit: [qui primò aqua elixus, deindè in oleo coquitur.] Tertius, crustulũ: [qui panis cũ oleo subactus, in craticula torretur, aduritur, exiccatur, & velut testa indurescit.] Posuitq; Moises hæc oñia super manus Aaron & filiorum eius, & sanctificauit eos eleuans coram Domino. Sumpsit quoque pectusculum de ariete, quo initiatus fuit Aaron, [idemq; omnibus his superposuit,] sanctificauitq; illud eleuatum coram Domino. [Vndè & pectusculum eleuationis dictum est, quia omnibus superpositum fuit.] Filij autem Aaron tenentes hæc omnia in manibus, eleuauerunt ea coram Domino, & tradiderunt ea Moisi, qui omnia adoleuit Domino super altare, eo quòd oblatio consecrationis esset. Assumensq; vnguentum sacrum, de quo suprà diximus, & de sanguine qui erat in altari, adsperfit sacerdotes & super vestimenta eorum. Cumq; sanctificati essent in hunc modum, reliquas carnes arietis coxerunt ante fores tabernaculi, & ibi comederũt eas cùm panibus azymis, qui residui fuerant in cartallo, vndè tres panes antè memoratos, Domino obtulerant: & in crastino quicquid superfuit ex eis, ignis absumpsit. In eũdem modum iterauit singula quæ diximus, Moises sex diebus, tamen non vestiuit eos: quia semel induti, septem diebus non deposuerunt vestes sanctas, nec de atrio tabernaculi sunt egressi.

Quasi TEXTVS.

Hæc ex historia scholastica Petri Trecensis.

Nimirùm hoc pacto ſacerdotes in veteri lege ex diuinæ iuſſionis p̃ſcripto cõſecrabant̃. Qui tamen priuſquàm ita ſanctificarent̃, vitulum ſuis pro peccatis & agnum in Dei honorem penitùs cremandum, DOMINO offerre cogebant̃. Ita ergo & nos ſi ſanctitatem eam velimus adipiſci, quæ ſummus ac p̃cipuus cuiuſuis ſacerdotis decor eſt & ornamentũ, ſenſus beſtialem q́; naturam noſtram per pœnitentiam DOMINO offeramus oportet, omneq́; mundi ſolatiũ & conſolationẽ repudiemus, cũctaq́; carnis noſtræ inordinata deſideria & oble ctamẽta vincamus, quemadmodùm ſuperiùs cõmemorauimus: atq; per hæc virtutibus moralibus foris exornabimur. Deindè etiam vires internas & naturam noſtram ſpiritalem illius in amore ex toto cremandam offeramus neceſſe eſt: & hoc ipſo p̣petuam quãdam ad DEVM cum amore adhæſionem, felicem q́; in vnitate poſſeſſionem alemus & conſouebimus: ſic q́; omne creaturarum ſolatium, quod inter DEVM & nos intùs medium ſeſe poſſit interponere, ſuperabimus ac p̣tranſiemus: atq; ita immaculatum internæ vitæ noſtræ arietem, in odorem perennis ſuauitatis offeremus. Hinc iam ſequit̃ id, quod de altero, putà conſecrationis ariete tractandũ ſuſcepimus. Cùm enim amor nos ſubleuat, ſecum q́; in vnitate circumplectit̃, atq; cum ſuauitate totos nos p̣manat, indè perpetuũ & occultum quoddam in nobis p̣fectæ patientiæ ſilentium naſcit̃, tum q́; velut agnos manſuetos cũ noſtrijpſorum reſignatiõe DEO nos offerimus, vt liberrima in nos vtat̃ volũtate ſua in tẽpore & æternitate. Deindè Chriſtus ſummus Pontifex, quem per Moſen accipimus, noſtrũ mactat ſacrificiũ, ſunditq́; ſanguinem ſup altare DEI. Quę ſanguinis effuſio & mactatio nihil eſt aliud, q̃ propriæ volũtatis noſtræ deſpoliatio, & p̣petua q́dã omis p̣prietatis ſpiritûs mortificatio in liberrimam voluntatem Dei: quod nimirùm intimũ atq; profundiſſimũ eſt omnis ſanctimoniæ fundamentũ. Hîc nanq; in internam faciem ſiue vultum noſtrum lumen veritatis ſuſcipimus, in quo & DEVM intelligimus, & à cũctis imaginibus expedimur & exuimur: p̣ idem q́; lumen liberi efficimur, atq; internũ quendam proſpectũ adipiſcimur, in quo Deus introrſum nos trahens, vſqueadeò nobis arridet & placet, vt nobiſipſis moriamur in Deo, neque vnquàm ad noſtrijpſorum complacentiam retrò adſpicere queamus. Et iſthæc præcipua mors eſt, quam ſcriptura nos doceat, & quæ olim figura exercita ſit. Quamobrem huius quidem ſacrificij ſanguis ſuper altare fundebat̃ per circũitum: ſanguis verò pecorum, quæ pro peccatis immolabant̃, circa baſim altaris fundebat̃ in terram. Semper enim noſtris pro peccatis agenda nobis pœnitentia eſt, ſemper q́; humiles & ſubmiſſi ad terram vſq; vt p̣maneamus oportet. Eorum autem animalium, quæ omninò in DEI honorẽ adolebant̃, ſanguis ad erecta altaris latera mittebat̃, hac nimirùm ſignificatione, ſemper nos amore flagrare, atq; in Dei honorem erectos eſſe debere. Atquì ſanguis iſte conſecratiõis, de quo nunc dicere inſtituimus, in altaris ſupficiem fundebat̃. Vbi enim propriæ morimur volũtati, Dei q́; voluntas noſtra fit, ibi iam Chriſti IESV veri diſcipuli & ſectatores ſumus: ei q́; vniti, in libertatẽ vindicamur, clamamus q́;: Abba pater, in potẽtes man⁹ tuas noſipſos cõmendam⁹ & omnia. Porrò cùm ita ſimplices & cũ DEO cõcordes efficimur, tum illius amamus iuſtitiam, eius q́; nos libertati ſeu liberæ voluntati cõmendamus, & omni emorimur proprietati. Hic iam Chriſtus ſummus Pontifex noſter, ſumens de hoc ſanguine, tingit eo extremum auriculæ noſtræ, & pollicem dextræ manus pedum q́; noſtrorum, perindè vt Moſes Aaronem, eius q́; filios liniuit, cùm ſacerdotes initiarent̃, ſanctificarentur q́; typicè iuxta priſcæ legis ritum & conſuetudinem. Vbi igitur Chriſtus digitum ſuũ in mortificatum ſanguinem noſtrum intingere poteſt, eo q́; nos linit, iã tum nos ſanctificamur: hoc eſt, q̃ amor Dei vſqueadeò in nobis cõualeſcit, vt oẽm volũtatis proprietatẽ in nobis poſſit occídere, ita vt nihil neq; intẽdere, neq; appetere, neq; velle poſſimus, quàm quod velit DEUS, iam emortuus ſanguis, id eſt, mortificata voluntas noſtra diuinæ vnitur voluntati, hoc eſt, ſpiritui Dei: hæc autem vnitio intùs nos permouet ſiue tangit à dextris: eo q́; ipſo attactu ſanctificamur, idoneiq́; & habiles efficimur ad audiendam veritatem ſuperne ex DEO manantem, neq; ad audiendam eam tantùm, ſed etiam deſiderandam, & opere exprimendam, atque ſectandam. Hunc igitur in modum iuxta rationem ſpiritalem dextra auricula, manus ac pedes noſtri conſecrantur. Reliquũ verò ſanguinem fudit Moſes ſuper altare holocauſti per circũitum. Enimuerò ſupremum atque præcipuum ſacrificium, quod Deo facere poſſumus, quod q́;

Sanctitatẽ optantibus quid agẽdũ.

Mactatio, ſiue ſãguinis effuſio.

Mors.

Fuſio ſãguinis diuerſa in ſacrificijs diuerſis qd.

Ro. 8. Gal. 4.

Emortuus ſanguis.

Sacrificium ex parte no-

Chri-

Christus nostro loco Patri suo cælesti facere queat, propriæ voluntatis nostræ extinctio est & mortificatio in voluntatem Dei.

stra supre-mum, quod.

¶De sectione sacrificij. Caput LXXXIX.

POSTEAQVAM ergo hunc in modum ꝓpriæ voluntati nostrę emortui sumus, iam porrò scriptura docet, vt deinceps iuxta gratissimam Dei voluntatem viuere debeamus. Ait enim, secasse Mosen arietem, eiusq; omnem adipem, caudam, renes & renunculos & armum dextrum, panesq; azymos separasse, eaq; omnia Aarõi & filijs eius tradidisse, & his omnibus arietis pectusculũ superposuisse, sacerdotes aũt eleuasse hæc coram Dño, tradidisseq; Mosi, Mosen verò in Dei altari adoleuisse, eo quòd cõsecrationis essent oblatio. In his nimirùm animaduertere licet, eadem ipsa quę vitã spiritalem nobilitant, liberãq; efficiunt, vitã naturalẽ ignobilẽ & libertatis exptem reddere. quisquis eñ seruus natus est ex fœmina seruituti obnoxia, is nõ sui iuris est, sed dñi sui, qui illius pleno dñio potitur. Talis igitur per natiuitatem corpoream seruituti addictus est, & ignobilis secundum vitam naturalem. Atquì bonus quisque, ex amore seipsum abnegans, voluntatẽq; ꝓpriam in liberrimam Dei, prælatorumq; siue Superiorum suorum ob Dei honorem resignans voluntatem, cum Deo & sanctis omnibus cõcors efficitur, eiusq; vita & actus oñes ex Dei spiritu ꝓgignuntur, atque eam ob rem nobilis & liber est, & potens omnium, vitaq; eius simplex & integrum siue perfectum est sacrificium Dei. Et vt Moses arietem Deo oblatum in tres secauit partes, ita & Christus facit in istiusmodi nobili viuẽs homine. Secat eñ vitam illius in tres partes. Adeps omnis, renes & cauda, Dei solius sunt: armus dexter & pectusculum prelato cedunt: reliqua omnis caro manet ipsi homini, qui iam volũtarium Dei sacrificium factus est, ꝓ illius necessitate. Quæ quid sibi velint, oro vt lector attẽdat. quisquis cõsecratiõis sacrificium effectus est, is totus est Dei: & Christo vnitus: eiusq; intimum adipẽ Christus cum ipso in altari holocausti, hoc est, in ipsius corde cõcremat. Intimus autem & abditissimus, quem quispiam vel in tempore vel æternitate in se sentire possit, adeps illic initium capit & crescit, vbi verum alicui præstatur testimõium à DEO, quòd & ipse sit Dei, & ipsius sit Deus. Idẽ verò quotiès per amorem moritur sibijpsi in supereſſentialẽ Dei libertatem seu liberã volũtatem, siue id in internis delicijs sit, siue in miseria & desolatiõe, totiès intimus adeps & ardens amoris eius flamma vel incendium renouatur & crescit. Nisi enim Christus eodem momento adipẽ hunc adoleret, homo istiusmodi placeret sibijpsi, & magna se sanctitate præditum opinaretur, sicq; in spiritalem præ omnibus maximoperè vitandam superbiam ꝓlaberetur. Atquì vbi adeps iste ex amoris ardore colliquescit, iam instar penetrantis est vnguenti, oñes peccati læsiones & fracturas sanitati ac integritati restituens: est etiam ceu cõdimentum quoddã, grato sapore cõdiens ea omnia, quę ꝓ Dei honore in tempore & æternitate perferri ac tolerari queant. Vbi verò adeps hic totus in hoc prę-claro homine cõflagrat & ardet, tum nimirùm amoris æstus & impetus tantus tamq; ingẽs est, vt & suijpsius, & Dei, & rerum oñium obliuione capiatur, neque aliud nôrit nisi id cui vnitus est, quodq; totum eum penetrauit. Illo autẽ cessante impetu, iam redit ad sese, & in sedata quadam tranquillitate cõstituitur: illustranturq; & aperiũtur rationis eius oculi, ita vt perfectas internæ vitæ vias perspicere atque cognoscere possit, quæ sunt liberi ascensus cum laude perenni ad Dei sublimitatẽ & celsitudinem, & descensus humiles cum ꝓprię voluntatis abnegatione sub potentiam diuinam, itemq; virtuosi ex opulentissima Dei liberalitate exitus ad cunctos homines cum communi fidelitate, beneuolentia, & amore, atque demùm simplices ingressus cum rerum omnium obliuione in diuinæ vnitatis amplexus. In his videlicet quatuor itineribus siue vijs, omnium spiritalium exercitiorum diuitias sentit & plenitudinem. Inexhaustam verò opulentiã illã, in qua quatuor istę viæ & initium capiũt ac desinũt, nulla creatura neque verbis assequi, neq; cõprehendere, neq; satis perueſtigare potest. quapropter qui ista sentit, ei iam libet cũctis tum exercitijs bonis, tum virtutibus incumbere, multoq; magis libet ei tum sibijpsi, tum virtutibus cunctis mori in supereſſentiales illas quas experitur, diuitias Dei. Hæc nimirùm duplex appetentia erga Deum & virtutes omnes, corpus animamq; penetrat: estq; & naturalis, & supernaturalis. Et hi sunt inter-

Seruiq; quẽ nascantur.

Cuiusnam vita quale sit sacrificium.

Vita cuius quot in partes ꝙ secanda.

Intimus adeps.

Suphia q̃ q̃-bus maximẽ timenda.

Renes interni quò cremandi.

ni renes ex DEI præcepto illius amoris igne cremandi vnà cũ renunculis, qui ſunt ſenſus viresq; corporeæ cum actibus ſuis, quę ſemp ſpiritui & illius actibus adhærẽt. Ijdemq; renes adipe interno, id eſt, conſolatiõe, gaudio, & ſupabundanti ſpiritalis dulcedinis guſtu operiunt: atq; ea re intùs homo æſtuat & impatiens eſt. Nihil enim aliud renes ſunt, quàm ardens appetentia, eademq; adipe penitùs operta. Porrò vbi Chriſtus æſtuantem hunc appetitum attingit & cõcitat gratia ſua, adepsq; & ignis iungunt, tum verò amoris ardor vſque adeò excreſcit, vt penitùs abſumat & abſorbeat quicquid antè diſcriminatìm appetebat & amabat, adeoq; iſtiuſmodi homo in amore fit ſimplex, vt nihil aliud neq; ſciat neq; poſſit, niſi amorem ſentire & perpeti.

Renes.

¶De cauda. Cap. XC.

IVſſit inſupèr DOMINUS Moſi, vt cauda arietis ipſius in altari adoleret. Et ita hodieq; præcipit omnibus ſibi ſanctificatis ſiue conſecratis, vt amore & intentiõe adeò in ipſum reflexi ſint, vt cauſæ vel rationes illæ omnes exuri poſſint, quas natura & ratio in cunctis opibus bonis ſpectare & expetere queant, ita vt charitas ex viuida ſua opulentia ac liberalitate virtutes omnes abſq; mercedis vllius in tẽpore vel æternitate pcipiendę cõtemplatione actitare queat, pindè vt viuidus fons nouas ſemper emanat aquas, quæ nunquàm ad ſuam reuertunt originem: quando aquę indè ſcaturientes, à ſuccedentibus aquis propelluntur, vtpotè quæ ex vno fonte ſcaturiunt. Ita inquam & nos ex viuido ac amanti fundo, quem quidem in DEO habeamus, DEVM propter DEVM ſimpliciter amabimus, DEO propter DEVM ſimpliciter ſeruiemus & obſequemur, quo ſic æternò facere queamus: atq; ita caudas quarũlibet aliarum rationum vel intentionum in diuini amoris igne adolebimus.

¶De armo dextro & tribus panibus. Cap. XCI.

Armus dexter.

OFFERET prętereà ſacerdos quilibet DEO tres panes azymos, Prælato autem ſuo armum dextrum, quemadmodùm in figura Aaronem feciſſe cõmemorauimus. Per armum quidem dextrum, humilem accipimus obedientiam, quam Prælato noſtro, vice Dei nos regenti ac moderãti, debemus. Per triplicẽ autem panem id intelligi licet, viuum cæli panem, qui eſt filius Dei, triplici ratione datum nobis eſſe, ſicque & nos eum illi rurſùm offerre debere. Eſt enim panis ille datus nobis, vt ſit vnum nobiſcùm in natura, & vt ſit cibus noſter in ſacramento, vtq; nos ſua morte redimat. Primo modo ſeipſum omnibus cõmunicat, & cõmuniter impendit. Alia ratione non niſi bonis duntaxat ſeſe communicat, præter quos nulli eum guſtare queunt. Tertio modo ſolis electis, neque alijs omninò communis eſt.

Panis triplex.

¶De primo pane. Caput XCII.

QVæſo animum lector aduertat. Primus quidẽ panis oblatus typicè ab Aarone & filijs eius, cum oleo ſubactus fuit, coctusq; in furno. Ita ſanè & de primo pane noſtro ſecundum veritatem ſe habet. Etenim cæleſtis Pater miſericordiæ ſuæ nobis largitus eſt oleum, hoc eſt, filium ſuum, de quo in Canticis ſpõſa dicit, Oleum effuſum nomen tuum. Virgo autem glorioſa pclaram miniſtrauit tritici medullam: & hæc duo, putà oleum & tritici medullam, Spiritusſanctus ſimul ſubegit, ex ijsq; panẽ omnium ſuauiſſimũ coxit & effecit, qui idem eſca eſt angelorũ & hominũ. Coctus eſt aũt hic panis in furno, id eſt, intemeratæ MARIAE virginis vtero, igne charitatis abundè calefacto.

Oleum. Cant. 1.

¶De altero pane. Cap. XCIII.

ALter panis ab Aarone oblatus cum oleo ſimiliter ſubactus, atque inſupèr in oleo elixus fuit. Eundemq; in modum Chriſtus in venerando altaris ſacramento oleum & tritici medullam vnà cõiunxit: ſiquidem naturam, quam ex virgine matre ſuſcepit, gratiæ & gloriæ ſuę oleo pfudit: præbetq; nobis quotidiè panem viuum in charitatis ſuæ oleo elixum. Mutua eſt enim charitatis inhabitatio, qua fideles omnes cum Chriſto vno amoris amplexu colligunt & coadunant: & hic vnus amoris amplexus, ſartago eſt oleo plena, in qua panis noſter elixat. Porrò deſiderium Chriſti, quo is noſtram optat ſititq; ſalutem, itemq; deſiderium noſtrum, quo nos illius cõcupiſcimus & ſitimus honorem:

Sartago oleo plena.

rem: hoc inquam geminum desiderium ignem struit & concitat, facitq; feruescere ac bullire oleum, in quo panis iste coquit. Et hunc quidem panem DEO prorsus calidū offeremus, itemque calidū eum comedemus: alioquì nō sapiet nobis. Sic enim & Iudæi olim in figura fecerunt. Panis quis cur calidus offerendus.

¶De tertio pane. Cap. XCIIII.

TERTIVS panis oblatus DEO ab Aarone, etiam cum oleo subactus & in craticula tostus fuit, & instar testæ vel crustæ torrefactus. Quę quidem ppriè in Domino IESV viuo pastore nostro licet animaduerti. Oleum nāque misericordię, tam tenaciter humanitati eius adiunctum fuit, vt vtrūq; simul ad crucis craticulā offerret: porrò charitatis & pœnarum seu cruciamentorum ignis, tam validus, tamq; feruidus fuit, vt panis hic noster ceu testa exustus sit & exaruerit. Neque enim in venerando Christi corpore vna saltem sanguinis gutta reliqua fuit. Nimirùm tanta, tamq; planè cælestis panis istius dulcedo est, vt meritò potissimùm & sup omnia in ea charitate & obedientia gloriari deberemus, quæ panem hunc coxit & torrefecit. Istos igitur panes cum amore nostra in memoria cōseruare, DEOq; offerre debemus: atq; ita spiritalis nostra esca & vita erūt, quemadmodùm ea quæ apud Iudęos præcessit figura, nos instituit. Iudæi enim ex azymorū pleno cartallo tres iam memoratos adolebant panes: cæteri in eorum cedebant vsus, ijsq; vescebant. Et quomodò illorum panes azymi fuisse scribuntur, ita sunt etiam nostri. Enimuerò in natiuitate, vita & passione Domini IESV nihil est cernere aut inuenire aliud, quàm innocētem ac humilem resignationē, idq; lōgè excellentiùs, quàm vlla cogitatiōe vel intelligētia complecti queamus. Debet enim veritas suæ respondere figuræ. Hinc etiam in ipsius synagogæ & legis Iudaicę primis initijs, quando consecrationis aries offerebatur DEO cum tribus panibus, Aaron cum filijs suis initiabatur per Mosen fratrem suum, qui id temporis apud Iudæos rerum potiebatur, summumq; gerebat principatum, & officio ac functiōe Iudęorum velut pōtifex erat: itidemq; in Ecclesiæ & Christianæ legis exordio, quando virtutes offerebantur DEO, quarum typos lex vetus cōtinebat, Apostoli cōsecrabantur per Christum fratrem ipsorum, totius mūdi pōtificem & Monarcham, vtpotè cui data est omnis potestas in cælo & in terra, cuius potestatis nullus erit finis. Atque etiam quicunque sacerdos seipsum abnegat, & offert se Deo, eiusq; natiuitatem, vitam & passiōem cum pietate & deuotione suo gestat in pectore, is totus est DEI & vnitus Christo, vocatusq; & electus tanquā Aaron, quippe qui cum Christo mortuus est & resurrexit in DEO: ideoq; viuit ex DEO, estq; natus denuò ex spiritu Dei, confertq; ei Christus suam potestatem, vt secùm ferre possit mundi peccata, & pro eis deprecari ac intercedere. Ponit quoq; in manus eius sacrificiū, quo DEO sanctificatus est, id est, sentire atq; intelligere eum facit, nō esse se iuris sui, sed ppetuum se esse Dei sacrificium. Itaq; per CHRISTI potestatem sibi collatam, istiusmodi sese erigit ac subleuat, quæritq; & gustat æterna, denuoq; se Christi IESV manibus tradit. Nullū enim absque Christo, cælesti Patri gratum & idoneum sacrificium est. Christus verò sacrificium hoc suscipiens, vnà secùm in diuinæ charitatis igni cōcremat. Id quod propriè figura nos docet. Quicquid enim Aaron & eius liberi, primi legis sacerdotes, de consecratiōis ariete DEO obtulerunt, id Moses suscepit, quem nos Christi typum gessisse dicimus, rursumque Aaronis & filiorum eius manibus imposuit, hoc ipso præ omni populo potestatem eis tribuens plebis oblatiōes recipiendi, ac deindè DEO offerendi, & etiam indè victitandi, precibus denique & sacrificijs inter DEVM & populum eius intercedendi. Illi verò eleuabant ea coram Domino, denuoq; Mosi reddebant, qui tum ea in altari holocausti ad Dei honorem adolebat.

Sanguis qui Christo suo oīnò exhaustus.

In Christo quanta vbiq; resignatio.

Mat. 28.

Moses cui gesserit typum.

¶De eleuationis pectusculo. Cap. XCV.

EST autem hìc animaduertendum, Aarone sacrificium eleuante, arietis pectusculum Mosen desupèr imposuisse, atque indè eleuationis pectusculum dictum esse. Quod nimirùm id nobis figuratè significat, cuiuslibet cor sacerdotis ad DEVM vltra omnia subleuatum, diuina compleri sapientia. Summum enim & præclarissimum quod in nobis est, quod DEO illius in amore penitùs exurendum offerre possimus, pectus

Sūmū Deo p nos offerēdum, quid.

ctus est liberum, expeditum ac subleuatum, in quo DEI regnat sapientia. Aduertendum quoq; est, Mosen hoc consecrandi munere tanquàm Pontificis Dei loco functum esse, atq; ea re iure ad illum armũ & pectusculum ptinuisse. Sed hoc ille ius Aaroni eiusq; liberis concessit: at quia consecratiõis hoc erat sacrificium, nõ eis seruare licebat, sed Mosi in Dei honorem penitùs adolendum restituere cogebant. Vbi nos docemur, potestatem omnem & honorem ac sanctimoniam præcipuè ex DEO per Christum, & Ecclesiæ Prælatos ac Proceres proficisci. Atque ea de re CHRISTVS summus & maximus Monarcha doctrinam suam ait nõ esse suam: sed eius à quo missus esset. Precatus est etiam Patrem, vt discipulos sanctificaret, tametsi idem ipse Deus esset omnipotens. Fecit autem hoc, ne qui Ecclesiæ Antistites vel Prælati quouis in Ecclesiastico munere, officio vel dignitate intumescant, aut sua opinione grandes sint.

Potestas ecclesię omis, vndè.

Ioan. 7.

¶De adspersione sanguinis in sacerdotes, eorumq; vestes. Caput XCVI.

INDÈ etiam mox vbi ista peregerãt, Moses sanguine occisi arietis fuso in altare, sacroq; oleo, de quo superiùs egimus, Aaronem eiusq; filios & eorũ vestes adspersit: & ita demùm initiati & sanctificati sunt coram Domino. Quod idem sanè in vnoquolibet integro ac bonæ vitæ sacerdote, certò aduerti potest: qui cùm propriam abnegauerit voluntatem, sanguinẽ suum Deo in illius altare obtulit: Porrò CHRISTVS summus sacerdos emortuum hunc sanguinem, id est, mortificatam extinctamq; voluntatem excipiens, sua illi merita sacrumq; cõiungit sanguinem suum, qui nostrum oleum, nostrumq; chrisma est: additq; his aquam gratiæ & clementiæ suæ, multiformiumq; meritorum sanctorum omnium, & his pij sacerdotis intima adspergit, intantùm, vt in vestes vsque bonorũ operum eius ex ipso permãnet. Illius enim sacerdotis, qui viuidum ac voluntarium se Dei præstat instrumentum, interna sanctitas, quam diuinitùs percipit, per ipsum permánat in verbis & factis omniq; cõuersatione eius, ita vt vnusquilibet ex eo ad meliora possit incitari. Non enim debet sacerdotis sanctimõia ipsi duntaxat ardere intùs, sed alijs etiam lucere foris. quapropter ex Domini mandato sacerdotes in tabernaculo & atrio permanere cogebãtur, id est, in sanctis perseuerare studijs & exercitijs, & honesta quadam viuendi specie externa. Vbi etiã carnes de cõsecrationis ariete reliquas coquere, easq; cum panibus azymis ante fores tabernaculi edere, quicquid autem in diem alterũ superfuisset, exurere iussi sunt. Ex quibus ista hauritur institutio, pium quenq; sacerdotem, qui se Deo obtulerit, nunquàm non obediẽtem ac morigerum se pbere ad exercẽda bona opera, itemq; patientẽ ad pserẽda oĩa, quæ ad Dei spectent honorem. Est enim intùs ardenti quadam omnis iustitiæ siti ac desiderio prẽditus: in eoq; ignito ardore omnes illius boni actus elixãtur, atq; ita cibus illi ppetuus sunt. Addit autem his panes azymos, id est, vitam humilem Domini Iesu, eiusq; humilem obedientiã ad mortem vsque: ijsq; vescitur ac reficitur coram Domino. quęcunq; verò bona opera in se & in alijs perficere non potest, tametsi libens ea perficeret, ea in sua pponet & exuret bona voluntate: vbi tum alia semper dies inchoat, id est, noua Dei commotio cum oblatiõe noua. Virtutum nanq; sacrificia alteranda ac renouanda nobis sunt septem diebus, id est, quoad vixerimus: vestes quoque sacræ virtutum in octauum vsque diem deponendæ nõ sunt, qui dies est salutis & beatitudinis nostrę, quo ad cælum euolabimus. Denique hunc in modum concordare & conuenire atque congruere nos decet cum veritate ipsa, veraq; sanctimonia Iudaicę figuræ, ab ipso Domino mandatæ Mosi, qua in prisca illa lege sacerdotes initiarentur & consecrarentur.

Emortuus sanguis.

Sacerdotes in tabernaculo permanere, quid.

Panes azymi.

Dies alia.

Septẽ dies.

Dies octauus

¶De oblationibus Sacerdotum pro seipsis. Caput XCVII.

HIS porrò subiungit scriptura diuina iuxta figuram, cuiusmodi sacrificia Sacerdotes pro plebe Israelitica obtulerint: quibus ijsdem nos informamur, qualia ea debeant esse sacrificia, quæ à nostris sacerdotibus pro populo Christiano, totoque adeò mundo sunt offerenda.

Transf-

Tranſactis enim ſeptem diebus,& Aarone ac filijs eius iam planè conſecratis,octaua indè die vocauit Moiſes Aaronem & filios eius ac maiores natu, denũciauitq; populo ſolennitatem,vtpotè in qua ſacerdotes conſecrati offerre inchoarent pro ſe & pro populo. Præcedẽtibus enim diebus vicem ſacerdotis expleuit Moiſes, & acceperat ab Aarone & filijs eius, quæ poſteà à populo illi erant accepturi. Populo autem congregato, tulit primò Aaron vitulũ,eũq; occiſum obtulit pro peccato ſuo,iuxta omnem modũ quo Moiſes antè vſus erat,vt ſuprà diximus. Immolauit deindè pro ſe hoſtiã ſalutarem arietem immaculatum in holocauſtũ,eodem ritu,quo ſupiùs commemoratum & expoſitum eſt.] Quantacunq; enim vitæ ſanctitate prædíti ſint ſacerdotes, ſemper tamen peccatores & culpis ac vitijs obnoxios ſeſe fatebũtur & agnoſcent, vitamq; agent pœnitentiæ deditam,diuinoq; in amore & ſanctis flagrabunt ac ardebunt ſtudijs & exercitijs:quod videlicet præcedens figura deſignat. Præcepitq; Moſes ignem terrenũ amoueri ab altari, quo vſus fuerat ijs diebus,quia ea die appareret eis gloria Domini.

Quaſi TEXTVS.

Vide ſcholaſticã hiſtoriã Petri Trecenſis.

¶De quinq; ſacrificijs oblatis pro populo:& ſpeciatim de primo.

CAPVT XCVIII.

OBLATVRVS deindè Aarõ pro populo,ſumpſit ab eis hoſtias quinq;; vt ait AVTHOR Scholaſticę hiſtoriæ,& textus Scripturæ eodem capite,niſi q; is tria tantùm Sacrificia commemorat: fiebãtq; hęc Sacrificia communibus populi impenſis. Primũ ſacrificiũ fuit vitulus pro peccato populi:Alterũ,hircus pro peccato principis: Tertiũ, agnus pro peccato animæ:[id eſt,cuiuſlibet è populo.] Quartum bos,id eſt,taurus in holocauſtũ:Quintũ aries pro pacificis,quo DEVS populo ſuo placatus de omnibus conciliaretur.

Quaſi TEXTVS.

Ex hac hac nimirùm figura diſcimus,quid debeamus DEO,quid Prælatis ſiue ſuperioribus noſtris,quid nobiſipſis,quid demùm proximis. Radix quidem & initium virtutũ oũium,ſuî cognitio eſt. Semp igit noſipſos peccatis &vitijs obnoxios fateri & agnoſcere,ſemperq; moriẽdo ac edomãdo & ſuperando carnẽ & ſanguinẽ, DEO nos per pœnitentiam offerre debemus. Vt enim Iudæorum ſynagoga Deo vitulum offerebat ex communibus impendijs pro peccatis omnium, idq; pro vnoquoq; ſatis erat:(Neque enim ſinguli habere poterant vitulum,&ſi maximè potuiſſent,non tamen tanta vitulorum multitudo cremari potuiſſet.)Ita & ſancta Eccleſia hodiè DEO vitam offert pœnitentiæ & vitiorum mortificationi deditam: quam ſanè mortales ad vnum omnes,nemine excepto, agere ſunt obligati, & Pontifex ſummus, & Epiſcopi, Sacerdotes & Monachi, docti pariter & indocti. Nam qui abſque pœnitentia & naturæ ſiue carnis refrenatione viuit, is viuum Eccleſiæ membrum dici non poteſt. Et quia oblatio pro peccatis generalis erat, pertinebatq; ad Sacerdotes & omnem populum ob reuerentiam Pontificis & ſacerdotum,Aaron ex communi huius oblationis ſanguine ferebat in Tabernaculum,intingẽsq; in eo digitum ſuum adſpergebat ſeptiès contra velum quod pendebat coram Domino:tetigitque eo cornua altaris aurei,quo pro toti⁹ populi peccatis deprecaret. Multũ nanq; valet apud Deũ generalis ſanctæ Eccleſiæ pœnitentia. Cæterùm adeps omnis & caro atq; corium cum fimo,ea ſunt offerenda ratione,vti ſuprà iam explanatum eſt.

Virtutum omnium radix quę.

Vitulũ vnũ p oĩbus offerri,quid.

gñalis pœnitentię vis quãta.

¶De altero populi ſacrificio. Cap. XCIX.

PRoximum hinc ſacrificium fuit hircus pro peccato principis, quem poſteaquàm occidiſſet Aaron,in eius ſanguine intinctis digitis altaris holocauſti cornua tangebat:reliquum ſanguinem ad baſim eius per circumitum fundebat. Quòd ſi veſtes eius ſanguine maculatæ fuiſſent,id aut eluere aut exurere cogebatur. Caro autem

Actuũ nostrorũ princeps quis.

omnis illi cedebat, eratq; sancta, nec cuiquam nisi sacerdotibus indè vesci licebat, idq; eadẽ die: quicquid verò reliquum fuisset in diem alterum, exurere iussi erant. Quæ vt spiritaliter consideremus, scire cõuenit, voluntatis nostræ libertatem, seu liberum arbitrium nostrum, totius vitæ & cunctorum actuum nostrorum velut principem esse. Quapropter si libera ac deliberata voluntate ex ignorantia, vt litera habet, (Peccatum enim animam excęcat) in mortale peccatum lapsi simus: vbi peccatum nostrum agnouerimus, hircum DEO offeramus oportet, qui quidem animal est natura feruidum, petulcum, fœtidum, & promissa

Hirci descriptio.

barba: & ob feruentem appetentiam, acuti ac perspicui visûs est. Huiusmodi ergo hircum

Hircum offerre.

DEO offeramus oportet, ita videlicet, vt interior homo noster, qui DEO & sibijpsi infidelem se præstitit, vilem & indignum se habeat, & fœteat suis in oculis: eũdemq; per Dei gratiam & bonam voluntatem nostram accendamus & inflammemus erga Deum & bona opera, sicuti antè ad vitia & peccata ꝓpetranda malè ferbuimus, maleq; adspirauimus. Deindè cum hoc feruenti desiderio & affectu ad DEum Deiq; vicarium sacerdotem accedamus, liberoq; animo exeamus, & deseramus nosipsos ac sacerdotis manibus offeramus ad agenda & toleranda ea omnia, in quibus nostra salus consistit. Tum verò in hac nostrî mortificatione & resignatione sacerdos intingens digitum suum in sanguine nostro, liniet eo cornua altaris nostri: quandoquidem tum pœnitentia nostra sancta est, & velut oblatio Dñi. Nam quẽadmodùm solo hircorũ calido sanguine adamas lapis durissimus dissoluitur, qui nulli alij cedit materiæ, neq; vi, nec ferro quidem: ita etiã vbi peccator sua agnoscit & cõfitetur pecata, se seq; vltrò & ex affectu resignat & ꝓmittit manib⁹ Dei & sacerdotis sui, in ea ipsa

Adamãtem hircino tantùm sanguine frangi, quid.

resignatiõe sacerdos suos intingit digitos in recẽti illo & calido sanguine, quo tũ adamas frangit̃ ac dissoluit̃, id est, iustitiæ diuinæ rigor, & iudicium mitescit, mutaturq; in clementiam, quod aliâs vinci aut frangi nequaq̃ potest. Reliquum autem sanguinem fundet sacerdos ad basim altaris iuxta terrã: siquidem omnis vita hominis, sanctę Ecclesiæ esse subdita

Promissa barba.

ac parêre debet: interiorq; homo promissam habebit barbã, id est, discretionem & sapientiam siue prudentiã cunctis in virtutibus: & per amorem ac feruentem affectum instar hirci erga Deum acuto ac perspicaci erit adspectu. Cæterùm adipem omnem Deo offeret ac adolebit, vt antè dictum & explicatum est. Atquì si sacerdotis vestes ex sacrificio macula quadã

Sacrificãtis vestẽ obiter ex sacrificio maculari, quid,

sanguinis nostri adspergantur, dum (verbi gratia) ex imperitia vel ignorãtia aut minorem, aut maiorem satisfactionis pœnam siue mulctam nobis irrogat, aut alium se præstat in confessione quàm deberet, iam aqua diuinæ clementiæ ob illius bonam voluntatem, eiusmodi maculam eluit: atque etiam amor ille, quem erga Deum gerit & salutem nostram, exurit eã in veste bonorum actuum illius. Omnis verò sacrificij caro ad ipsum pertinet. Qui eñ con

Matth. 18.

uerterit peccatorem, vt DOminus ait, lucratus est fratrem suum. Et de his carnibus nulli ꝑter

Quę carnes cur tñ sacerdoti edẽdę.

sacerdotes vesci licet: non enim potest quisquam Dei vice & loco ligare aut soluere peccatorem, nisi qui sacerdotio funguntur, quibus id à Deo & sancta Ecclesia demandatum est. Si quid autem ex his carnibus in diem alterum permãserit, id exuretur: hoc est, vbi sacerdos pro suo captu & intelligentia & pro viribus suis vnicuilibet peccatori consuluerit, opemq;

Reliqas in diẽ alterũ, igni traditũ iri, quid.

tulerit, eumq; instruxerit, quicquid indè reliquum sibi fuerit, id igni, id est, diuino tradet & commendabit amori: sicq; liber & absq; cordis angore & pressura permanebit. Et hunc in modum singulis quibusq; diebus, quibus Deus peccatorem quempiã ad ipsum miserit, nouum poterit facere sacrificium, & pro viribus quoslibet sibi commissos instituere ac informare, eisq; opem ferre. Hac videlicet ratione hircus mactatur & offertur Deo pro peccatis, cæca quadam ignorantia, deliberata tamen voluntate admissis.

¶De tertio Sacrificio populi. Caput C.

Agnus siue capra quõ mysticè offeratur.

TERTIÒ obtulit synagoga agnũ pro peccato animæ: eumq; vnusquilibet peccator iuxta legis præscriptum offerre tenebatur, vel etiam capram, si facultas ei suppeteret, qua id præstare posset. Et loco huius offert Ecclesia Deo refrenatum sensuum appetitũ & naturã moriẽtem: eaq; oñes offerre obligamur, eo q; oñes peccatores sumus. Iam si etiam agnum Deo offerre velimus, patientes & innocentes simus oportet, auscultemusq; voci Matris nostræ, ad pœnitentiam nos inuitantis, quæ est ECCLESIA san

cta catholica, quæ ſuo nos nutriet lacte, id eſt, venerandis ſacramentis, fide, ſcriptiſq; diuinis. Quod vbi nos lac guſtauerimus, eiuſdem Matris noſtræ vocem facilè ab ijs oīibus, qui nobis imponere, nosq; euertere moliuntur, internoſcere poterimus: ipſa quoq; in omni neceſſitudine noſtram dignoſcet vocem à cunctis ouibus ſecundum Dei & ſuam legem minimè ad ſe pertinētibus. Poterimus itidèm noſtris pro peccatis offerre capram, id eſt, animam amantem, & feruens erga Deum cūctasq; virtutes deſiderium & affectum. Etenim pro peccatorum ratione agenda quoq; nobis pœnitentia eſt. Atq; eamobrē animę noſtræ ratio inordinatam ſenſualitatem deſpiciet & penitùs conculcabit ac peſſum premet. Si enim ſecundum carnem (quod Apoſtolus ait) vixerimus, moriemur: at ſi ſpiritu facta carnis mortificauerimus, viuemus. Et ipſo Domino IESV authore, qui amat animam ſuam, perdet illam: id eſt, quiſquis appetit pro corporis & ſenſuum voluptate viuere, animam ſuam perdet in gehennam ignis & æterna cruciamenta inferorum. Qui autem in pœnitentia viuit, & oīes inordinatos coercet appetitus, reluctaturq; carni ſuæ, is animam cuſtodit ſuam in vitā ęternam. At verò adipem omnem, id eſt, oīem guſtum ac voluptatem à Deo nobis præſtitam, & ex virtutibus & ſanctis exercitijs naſcentem, Deo rurſùm offeremus, eiusq; in amore adolebimus, vti iam antè dictum eſt. Ad ſacerdotem autem, qui noſtras lucratus eſt animas, nosq; obtulit Deo, & inter Deum & nos medius interceſſit in pœnitentiæ ſacramento, noſtra pertinebit caro, hoc eſt, illi nos reſignabimus, ac eius volūtati permittemus, pro eiusq; iudicio & voluntate agemus pœnitentiam: & ea quæ per Dei gratiam in nobis lucratus eſt opera bona, cibus illius & vita erunt, in ijsq; & in hoc p̄ſenti & in futuro exultabit ſeculo.

Lac Eccleſię.

capra quid, & qui offerenda.

Rom. 8.
Ioan. 12.
Aīa quō ab ipſam amāte perdatur.

Adeps.

Noſtra quī ad ſacerdotem pertinē at caro.

¶De oblatione pauperū, putà duobus turturibus, aut duobus pullis columbarum. CAPVT CI.

HIC tamen aduertendum eſt, ſi quis peccator in veteri lege tam fuiſſet inops, vt capram aut agnum habere nō poſſet, eum duos turtures aut duos pullos columbarum offerre iuſſum fuiſſe. Quod idem nobis quoq; facere licebit, ſi corpus noſtrum ſpiritui aduerſum ſit & repugnet. Tum enim Deo innocentes ac patientes, & cum interno feruentiq; erga ipſum affectu offerre nos haudquaquàm poſſumus, atque eoipſo pauperes ſumus, & impotes ſenſuum noſtrorum ſiue partis ſenſitiuæ & ſenſualitatis. Iſthæc verò paupertas interdum accidit ex negligenti & incuſtodita cōuerſatiōe, aut ex antiqua peccandi conſuetudine, vel ex magna dęmonum impugnatiōe, ſiue demùm ex ingenita quadam & ex ipſa natura inſita ad luxuriæ & impudicitiæ vitium ꝓpenſione. Quorū oīniū quiſq; aliqd in ſe ſentit, huic quoad poterit, fugiendus eſt mundus, itemq; occaſiones omnes ad peccatum illicientes, maximè verò cogitatiōes malæ & internæ imagines lubricæ ac obſcœnæ. Hic enim vxor Eua, id eſt, appetitus ſenſitiuus pomum manu tenens offert Adæ, hoc eſt, rationi. Quòd ſi Adam ancillæ ꝓmiſerit dominandi poteſtatem, domina pedibus conculcabit. Qui ergo eiuſmodi eſt, intrò confugiet, quęretq; turtures in altis eremi mōtibus, vbi ſolent cōmorari. Nam qui hos turtures inuenire & capere appetit, vltra cælos omnes in editiſſimos montes vſq; ad Dei conſpectū & preſentiam ſubleuat⁹ ſit oportet: vbi nimirùm eremus eſt, in qua ſancti degunt eremitæ, qui relictis & abdicatis omnibus, Deum ad altiſſimam quam attingere poſſint pfectionem, ſecuti ſunt. Turturum autem iſtorum vnus, eſt rationalis adſpectus à DEO illuminatus, & omnis iuſtitię amor. Alter eſt adſpectus ab omni imagine nudus, & per amorem in vnitate conflagratio. Hos geminos turtures offeret is de quo agimus, DEO & ſacerdoti loco Dei: eſtq; prior turtur pro peccato animæ, alter hoſtia ſalutaris in holocauſtum, id eſt, penitùs cremanda ad honorem Dei.

Paupta⁹ quę qui accidat.

Occaſiones q̄bus maximè vitāde.

Euā Adę pomum obtendere, quid.

Turtures duo quid & quō offerendi.

Prioris turturis offerendi pro peccato collum & pennulas franget ſacerdos, non ita tamen vt penitùs abrumpat caput, ſed retorquebit illud ad pēnulas fractas, ita vt collo adhæreat: ruptaq; in vulneris loco cute, adſperget de ſanguine eius parietem altaris: quicquid autem reliquum fuerit, faciet diſtillare ad fundamentū eius, quia pro peccato eſt: veſiculam verò gutturis & plumas proijciet propè altare ad orientalē plagā, in loco in quo cineres

Quaſi TETVS. Leu. 1. & 4.

effundi ſolent. Porrò carnes ſacerdotis erunt, vt oret pro delicto animæ.

Cæterùm quemadmodùm de altero turture agere debeat, nõ perindè diuinis literis expreſſum eſt. Vt enim ſpiritus contemplationi deditus conflagret, vnumq; cum DEO fiat, id rationẽ oẽm excedit, ideoq; nec dici nec ſcribi poteſt. Turturis aũt qui pro peccato offert, frangi collum debet, quod nõ lege tantùm Moſaica, ſed ab ipſo quoq; Paulo apoſtolo docemur. Qui cùm ad excelſos mõtes cælorũ in vitalem paradiſum in Dei præſentiam raptus eſſet, inibi duos hos cepit turtures, putà cõtemplationem formarum & imaginũ expertem, & in amore conflagrationem, rationemq; illuminatam & omnis iuſtitiæ amorem: at nihilo ſeciùs idemipſe poſtmodùm à carne & dæmone vehementer impugnatus eſt. Quod vbi perſenſit, agnouit paruitatem & paupertatem ſuam, ſcripſitq; Romanis in hæc verba: Non enim quod volo bonum, hoc facio: ſed quod nolo malum, hoc ago. Condelector enim legi Dei ſecundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meę, id eſt, ſuperioris rationis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quę eſt in membris meis. Igit egoipſe mente ſeruio legi Dei: carne aũt, legi peccati: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per IESVM CHRISTVM Dominum noſtrum. Ita videlicet ſanctus Apoſtolus eo tempore corporis ſui quodam modo impos fuit, quando impudicas carnis ſuæ propenſiões, quo minùs eas ſentiret, depellere vel extinguere nõ potuit: atq; ea re pauperem ſe agnouit, exhibẽsq; ſe DEO & Eccleſiæ, querebaꝫ & confitebaꝫ nõ poſſe ſe corpus ſuum offerre velut agnum immaculatũ, ſiue capram, cum ſenſibili ac feruenti deſiderio & affectu erga Deum. Interim tamen licèt pauper eſſet, volens tamẽ pauper nõ fuit: mãluiſſet enim diuitum offerre ſacrificium: ideoq; noluit turturem offerre ſuum: Rogauit autẽ Dñm, vt à ſe tentationẽ auferret, reſpõditq; ei Dominus, ſufficere ſibi gratiam ſuam, & quòd in infirmitate virtus pficereꝫ. Quod vbi pcepit, vtrũq; turturem obtulit manibus Domini, quandoquidem ſeipſum reſignauit, factusque eſt vltrò pauper, & retorſit collum turturis, id eſt, affectûs ſui ſub manus Domini IESV & Eccleſiæ ſanctæ. Indè iam Chriſtus turturis collum alasq; fregit, atque ita deinceps nihil neq; velle, neq; optare, neq; deligere potuit, niſi quod Deus voluiſſet. Tum verò Chriſtus caput, hoc eſt, mortificatam voluntatem velut impotentem retorſit ſub fractas pennulas, ſicq; turtur iam paratus fuit & aptus qui aſſaretur. aitq; tunc Apoſtolus: Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti. Nam ſicut turtures æquè benè noctũ ac die canunt, ita & pauperes ſpiritu perindè lætãtur in tenebris & ſplendore lucis, in gratis & triſtibus, in ijs quę facilia & quæ moleſta ac grauia ſunt, atq; in omnibus demùm, Deo permittẽte ipſis eueniẽtibus. Et quia turtur hilariter offert in amoris ardore, Chriſtus rũpit vulneris locum, adſpergitq; altaris parietem ſanguine: qui, quia pro peccato funditur, etiam diſtillare debet ad altaris fundamẽtum. Porrò plumæ turturum bonos actus & opera ſignificant, quibus turtures exornantur: & gutturis veſicula omnia illa Dei dona & chariſmata, quibus turtures paſcuntur, ceduntq; hæc in vnum ſacrificium Dei: atque ea de cauſa ad plagam Orientalem proijcienda ſunt cum reliquijs, id eſt, cineribus, qui de Domini altari veniunt. Et caro quidem, ſacerdotis erit, CHRISTI loco ſacrificium facientis, quo pro delicto animæ deprecetur. Sicut enim Iudaici ſacerdotes olim corporeum capiebãt alimentum ex ſacrificijs externis Synagogæ: ita hodiè boni ſacerdotes in ſpiritu ex internis Ecclesiae catholicæ ſacrificijs reficiuntur atque cibantur. Synagoga quidem boues, armenta, capras, oues & turtures atq; columbas offerebat: eaq; ſuſcepta ſacerdotes porrò Domino immolabant. At Ecclesia hodiè DEO pœnitentiam, internam animi deuotionem, innocentiam, abſtinentiam, mundi contemptum, charitatem & iuſtitiam ſacrificat & offert: eaque itidèm ſacerdotes ſuſcipiunt, vtpotè qui per Chriſtum medij intercedũt inter Deum & populum eius: hisq; intùs aluntur & cibantur. Nam tametſi boni omnes ſacrificant & miniſtrant in Ecclesia ſancta & aula cæleſti coram Deo, & ſinguli quiq; de ſuo ferculo, at tamẽ ſacerdotes fercula cuncta coram cæleſti Rege ponere atque præſentare debent: ſiquidẽ eorum in officio & functione nemo inter ipſos & DEVM medius intercedit, ſed ipſi ſuo cũ ſacrificio inter Devm totumq; mundum medij intercedant oportet. Offerunt enim DEO agnum

Duos qui Paulus turtures ceperit.

2. Co. 12.

Rom. 7.

Collũ turturis retorquere.

2. Cor. 12.

Turtures pñ noctu ac interdiu canere, quid.

Plumę.

Sacerdotũ legis & Euãgelij, collatio.

Sacerdotũ authoritas, mediatio, & oblatio.

agnum innocentem Christum IESVM, humilem, obedientem, patientem, passum, suum fundentem sanguinem, & ex amore pro mundi peccatis emorientem: & cum hoc sacrificio oīs sanctæ ECCLESIAE vita coniuncta & vnita est: supraq; ipsum non est nisi Deus, cùm Christus sit Deus cum DEO: idemq; cum omnibus suis viuit ex Deo, & cum omnibus suis reflectitur in Deum. Quando autem istam nos oblationem sacrificij loco immolamus, iam tum dona oīa, virtutes oēs, & omnis sanctitas renouatur, accipiuntq; singuli quod ad ipsos pertinet. Quando verò in holocaustum ista offerimus, id est, hostiam salutarē, iam penitùs conflagramus & concremamur: quādoquidem amoris ignis tam simplex, tamq; ingens hīc est, vt nihil illi possit esse reliquum, sed absumat & voret in vnitate omnia. ET hoc offerre sacrificium, bonorum sacerdotum vita est & cibus internus: in eoq; complectuntur & includuntur omnes DEO placentes: qui verò extra hoc excludūtur sacrificium, ijdem extra Dei gratiam manent. 1.Co.11. Probet igitur seipsum homo vnusquilibet, vt Apostolus ait, & sic de pane isto edat, de calice bibat. Qui enim foris dūtaxat sacrificium facit, editq; & bibit, nec intùs tamen gustat aliquid, is necdum veritatem attigit.

¶De duobus pullis columbarum. Caput CII.

AT verò, quo omnibus faciam satis, mecū ipse perpendi, perplures esse miseros peccatores, qui sua agnoscant & confiteātur peccata, & nec capras nec oues habeāt, quas offerāt DEO, ita vt iam diximus: aduerti etiam, raros his in locis turtures reperiri. Plures enim inuenire est, qui à carne & dæmone acriter impugnentur, ac nihilo minùs bonæ sint voluntatis, possintq; ægrè ad cælorum conscendere solitudinē, vbi turtures isti capi solent. Isti igitur secundum Dei legem duos pullos columbarum offerre poterunt, alterum p peccato, alterum in holocaustum, qui cremetur in honorem DEI. Ex quibus prior pullus offerendus pro peccato, contemptus est & odium peccati: alter, desiderium & amor virtutum. Pulli duo colūbini, quid. Istæ columbæ simplices erunt intentione versus DEum, in patiendo mites, & absq; felle quenquam lædendi, aut nocendi cuiquam: volabuntq; gregatim in agrum, & bona deligent grana, vndè vitam sustentēt suam: hoc est, homines istiusmodi semper cum bonis sese coniungent & conuersabuntur, ex quibus boni quippiam videant vel audiant, vndè reddantur meliores. Sedebunt etiam iuxta riuos & flumina & vndas perspicuas, vt si quæ auis rapax ipsis supernè insidietur, easq; perimere aut perdere velit, illius specie in aqs perspecta, ab ea sibi caueant. Cur lympidę aquę columbis familiares. Quæ quidem vndę perspicuæ sacras designant literas, vitamq; sanctorum, & Dei clementiam, gratiam & misericordiam: in quibus, dùm tentatiōibus pulsamur, velut in speculo cōtemplari debemus, atq; ita nemo quicquam nobis officere poterit. Sunt etiam columbæ feruētis naturæ, & sæpè pullos generāt. Colūbarū fœcūditas. Quotiès em̄ ob Dei honorem nostramq; salutem peccata cum quadam aspernatione ac dedignatione & odio, virtutesq; cum amore adspicimns, totiès nouos progignimus pullos, id est, virtutes recētes. Noui pulli. Offerendi autem sunt duo isti pulli columbarum manibus sacerdotis, vt is eos iuxta diuinę legis p̄scriptum immolet: & est hoc pauperum sacrificium. At verò quisquis proprium iudicium, propriamq; voluntatē p̄lati sui iudicio præfert ac voluntati, chariusq; amplectit, is nimirùm nō est voluntarius pauper, nec potest peccata p̄ctè deserere: siquidem vitiorum radicem amat, id est, propriam voluntatem suam, cui tamen meritò valefacere ac renunciare Vitiorū radix quæ. deberet. Et hęc causa est, ob quam angelus in cælo, & homo in paradiso lapsus est: ibidemq; etiamnum labunt̄, qui propriæ obsequunt̄ voluntati. Deest enim ijs prior columba, quam offerrent pro peccato. Prior colūba. Enimuerò cùm simplices, mansueti & absque felle esse debeant, ipsi contrà nequam & callidi, rebelles q;, & amaritudine ac veneno intùs pleni sunt, quo nō se ipsos tantùm p̄dunt, sed sæpè etiam alijs offendiculo sunt. Altera. Altera columba est, amare Deum, eiusq; amorem præ cunctis virtutibus studiosiùs colere & exercere. Virtutum oīm radix. Amor nanq; Dei, virtutum omnium radix est. Quamobrem expedit sanè, vt DEO nos offeramus in manus sacerdotis nostri, qui elatum nostrum frangat collū, & alas p̄priæ virtutis seu virium nostrarum, ita vt ipsius efficiamur & Dei, plumæq; simul & gutturis vesicula, id est, actus & vita DEO oblata sint. Porrò sacerdos collum columbæ nostrę rumpet, & adspersione ac effusione sanguinis nostri ob Dei honorē & pro peccatis nostris propriæ voluntati nostræ renuncia-

ciabimus: eamq; dedemus Prælatis ac ſuperioribus noſtris, magisque Deum amando colemus, quàm vllis alijs virtutibus, atq; ita ſalutaris Dei hoſtia efficiemur: ſæpiùs etiam quædam nos noſtrijpſorum capiet obliuio, prorſusq; amore conflagrabimus, quæ (vt dixi) eſt columba altera vel alter pullus columbarum.

¶De alio quodam ſacrificio, vel oblatione pauperum. Caput CIII.

Ephi qd mẽ ſurę ſit.

SI quis verò tam inops ſit, vt neque hos poſſit pullos columbarum, neq; duos offerre turtures, is ſecundum legis imperium offeret pro peccato ſuo ſimilæ partem ephi decimam. Eſt autem ephi menſuræ genus, vt quibuſdam videtur, tres cõtinens modios: modius verò ſextarios habet duos & viginti: porrò ſextarius duo pondo vel libras cõtinet: ſicq; in vniuerſum fiunt pondo centum & trigintatria: quorum pars decima tredecim libris vel pondo conſtat, & decima parte duorum pondo, ſiue librarum duarum. Quæ quid ſibi velint, iam debemus animaduertere. Ephi menſura maior, vt diximus, tres modios complectit: quilibet autem modius vigintiduos cõtinens ſextarios, perfectus eſt. Modius enim ſecũdum quoſdam à modo dicit, tanquàm qui ſit ſuo modo perfectus. Itaq; Deus omnipotens dum cælum terramq; crearet, ſex diebus vigintiduo peregit opera diſtincta, ſicq; pfecta erant omnia. Itemq; viginti & duæ generationes ſunt ab Adam ad Iacob patriarcham, ex cuius ſemine populus omnis Iſraeliticus propagatus eſt. Vetus quoque teſtamentum ad Heſter vſque libris cõſtat duobus ac viginti: totidemq; elementis apud Hebrę-os omnis diuina ſcriptura abſoluit. Atq; ea re Moſes ob numeri huius legisq; dignitatem, modium ſuum duobus & viginti ſextarijs cõſtare voluit. Tribus enim modijs, id eſt, tripli-ci legis pfecta ratiõe ſiue tribus modis pfectis omnem legem à primis mundi initijs ad finem vſque compræhendimus. Ex quibus primus modus ab ipſo Adam cœptus, lex naturę dicit, quæ in ſeipſa pfecta fuit. Alter modus à Moſe iuchoatus, lex ſcripturæ veteris, quæ & ipſa temporibus ſuis perfecta fuit. Tertius denique modus, authore Chriſto inſtitutus, lex eſt Euangelica. ita iam complet numerus trium modiorum, impleturq; menſura Ephi. Quilibet ergo peccator, quantumuis pauper ſit, ſuo pro peccato ſimilæ partem ephi huius decimam offerre tenet. Totius autem legis & ſcripturę diuinę pars decima eſt fides, Spes, charitas, quas ſingulus quiſq; peccator, quamlibèt inops ſit, Deo & eccleſię offerre adſtrictus eſt, nullam alioquì peccatorum veniam impetraturus: & hinc decem fiunt pondo, & librarum ſeu pondo duorum pars decima. Porrò duodecim noſtræ fidei articuli, cum perfecta ſpe in Deum coniuncti, tredecim libras efficiunt: libra autem, duodecim habet vncias. nam tametſi ſinguli articuli in ſe ſuaq; mente & ſentẽtia perfecti ſunt, at tamen reliqui oẽs adiungantur neceſſe eſt, ſi debeat eſſe cõſummata fides: atq; ita ſinguli articuli duodenas continent vncias. Complectuntur enim ſeipſos, aliosq; omnes ſibi adiũctos, in vnam verã connectunt fidem: vbi verò aliquis deficit articulus, ibi re vera nullus habetur. Cohæret autem huic fidei ſpes vera, appendens libram vnam. quicquid enim benè credimus, hoc quoq; adepturos nos ſperamus: idq; etiam ſingulatim ſinguli, perindè vt credimus. Atquì his inſuper addenda eſt ſimilæ pars ephi decima, quo fiat æquamentum ſiue ęquilibrium, noſtrumque pondus perficiatur: quæ quidem ſimilæ portio, diuinę charitatis quandam particulã, quanuis minutam, ſignificat, modò tamen charitas ſit, qua pondus compleatur. Sed hîc iam non ocioſum fuerit conſiderare, quãobrẽ diuinæ literę hanc ſimilã appellẽt. Nimirũ ea de cauſa, quòd natura omnis, fidei & charitati cedere debeat: & cor contritum atque humiliatum Deus non deſpiciat, vt propheta ait. Aio itaq;, vbi cor hominis peccatoris contritione & diuino amore nonnihil cõcutitur ac permouetur, iam ſacerdos ex parte peccatoris ſimilę pugillum, id eſt, bonnm animi propoſitum, bonamq; voluntatem tenet, eamq; in Dei altari pro peccato adolebit. Huic autem ſimilæ nec thus, nec oleum apponet, quandoquidem non honoris aut gaudij, ſed mœroris & delicti oblatio eſt: reliquã verò partem ſacerdos & ecclesia habebit in munere: ſiquidem per fidem viuam ſancta viuit ecclesia, eademq; ſpe & fiducia in Deum alitur atque nutritur: & per charitatem Deo adiungitur & copulatur, ſicq; vita illius beata eſt & ſempiterna. Hæc videlicet vltima oblatio eſt pro peccatis, quã nos pec-

Modius.

Sextarius.

Modius vndè dictus.

Nũeri XXII. myſticatio.

Triũ modiorũ ad triplicẽ legem collatio.

Pars decima ſcripturę totius q.

Libra.

Pſal. 50.

Similę pugillus.

ca-

catores miseri omnes offerre atque exoluere tenemur, modò tamen seruari velimus. Hunc igitur in modũ fideles omnes animas suas humiliare debent & offerre DEO, suum fundendo sanguinem per pœnitentiam & naturæ edomationem, volũtatisq; proprię mortificationem: idq; antecedat oportet, priusquàm seipsos in holocaustum DEO offerre queãt, vbi eius amore penitùs conflagrẽt. Enimuerò ex descẽsu humili nascitur venerabundus asscensus ad Deum, coniunctus cum amore & reuerentia. Id quod satìs nos docet virgo intemerata dignissima DEI genitrix MARIA: quæ posteaquã dixerat, ECCE ancilla DOMINI, fiat mihi secundum verbum tuum, qui fuit humilis descẽsus: non longè post apud Elizabeth ait: MAGNIFICAT anima mea DOMINUM, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo: qui fuit venerabũdus asscensus, & hostia salutaris siue holocaustum penitùs amore concremandũ. Eumq; in modum Iudæos semper suis pro peccatis offerre sacrificium oportebat, antequã holocaustum offerrent, id est, hostiam salutarem omninò concremandam. Noluit eñ DOMINUS quicquam fermenti aut mellis adoleri in sacrificio suo in altari, per quæ significantur corda viuentia, id est, necdum suis pro peccatis dolore contrita, quæ ferméto designantur: & animæ foràs ad externa propensæ & effusæ, absque suî refrenatione pro sensuum appetitu, & corporis oblectatione vitam agentes, quæ melle exprimuntur: quæ duo non sunt offerenda DEO, sed sacerdotibus pro illorum vsu ac sustẽtatione primitiæ eorum offerendæ sunt, altari autem minimè imponentur. Et primitię quidem fermenti, quas peccator sacerdoti offeret, naturalis quædam & ingenita ad virtutes & actus bonos propensio est: sed hæ primitię semper fermentum manent, nec mola tritæ sunt, quãdiu amor DEI non expellit peccatum. Mellis autem primitię sunt, cùm peccator intùs iam agnoscit peccatum suum, ob idemq; intùs repræhenditur, speratq; suî conuersionem: Ista, inquam, peccator exhibebit ac offeret sacerdotibus, qui tum pro eo DOMINŨ deprecabuntur: & licèt in peccatis submersus sit, sperabunt tamen DEVM illi propicium fore: atque indè reficiẽtur, sed Deo offerre non debebunt. Adhuc enim istiusmodi peccator fermentum & mel est. Qui verò peccatores ista non habent, nec offerunt sacerdotibus, sed absque agnitione & timore, & sine propensione ad bona opera viuunt, bonorumque hominum orationes non expetunt, sed nihilipendunt, ijs sanè maximè verendum est: quoniamquidem in Spiritum sanctum & ad mortem ęternam peccare videntur, quanquàm diuinum nos latet iudicium: ideoq; bonitati diuinę cõmendandum est, quæ absq; modo potens est, suprà q̃ intelligere queamus: eoq; contenti nos erimus, & erga omnia pacẽ semper retinebimus inuiolatam.

Quõ suꝰ cuiq; sãguis fũdendus.

Luc. 1.

Ferméto qd aut melle signetur.

Ferméti primitię quid.

Mellis primitię.

Pctõribꝰ q̃bꝰ qd maximè timẽdũ.

¶De quarto populi sacrificio. Cap. CIIII.

DEindè vbi synagoga Iudæorum pro peccato DOMINO sacrificauerat, bouem in commune obtulerunt in holocaustum, qui quidem bos vnius esse anni debebat, & immaculatus, integer & sanus, non debilis aut fracto membro, itemq; masculus fœcundus, tametsi bos dicitur. Imponebant aũt ei manus suas principes & seniores populi, offerebantq; eum DEO ad ostium tabernaculi. Porrò Aaron bouem hunc mactabat, fuso sanguine eius circa crepidinem altaris: detractaq; pelle, artus eius in fracta secabat: lotis indè intestinis & pedibus, imponebat ea super conscissos artus & caput, & simul omnia adolebat super altare: sola duntaxat cutis ad ipsum iure sacerdotij pertinebat.

Quasi TEXTVS. Vide historiã scholasticã Petri Trecẽsis.

Per hunc igiẽ bouem oblatum à synagoga Iudaici populi DEO in holocaustum, sanctæ Ecclesiæ vniuersitatem accipimus ppetua cum veneratiõe ac reuerentia asscendentem ad DEUM. Sicut enim sancta ECCLESIA ob peccata sua per pœnitẽtiam humilẽ descendit, ita & ascendit ad Deum cum amore ac perenni reuerentia: sed descensus humilis per pœnitentiam pręcedat oportet. Etenim DOMINO IESV authore, qui se humiliat, exaltabiẽ. Qua de re libenter nobis humilibus descensionibus danda est opera, quo liberiores cum amore in DEO asscensus sentire queam *. In libero autem ad Deum asscensu vniuersum sanctæ ECCLESIÆ corpus in amoris holocaustum offerẽ, id est, quod penitùs in amore cõcremeẽ: istudq; sacrifici

Bos in holocaustũ oblatus, quid.

Luc. 14. & 18. Mat. 23.

um principes faciunt & seniores populi, qui sunt homines sapientes & experti: interim tamen omnes nos cum hoc sacrificio cõiuncti & vniti sumus, si tantùm liberis animis DEO nos offeram⁹ in man⁹ sacerdotum, in Ecclesiæ functione, & occultis sanctorum hoim studijs & exercitijs. Attamen anniculi simus necesse est, id est, adulti in fide Christiana, & absq; mortalis peccati macula, cunctisq; membris sanis & integris, pfecti item in sanctæ fidei articulis credendis, & viriles ac fœcundi emanante charitate, & diuino spiritui obtemperantes, ita vt nobisipsis abnegatis, amemus Deum purè, ppter Deum, alijs causis vel rationibus exclusis. Hæc dum facimus, proprium sanguinem nostrũ fundimus in altare Dei, morimurq; in manibus sacerdotum, qui nos mortuos & cum Christi IESV morte vnitos, suo in sacrificio cælesti patri nostro offerunt: ex quo nascit amorosa adhæsio, in qua omnia intestina, id est, interiora nostra à cunctis vitijs & culpis abluunt: mundanturq; pedes affectuum nostrorum, vbi in cælum scandimus, & Deum sine formis ac similitudinibus appetimus, concupiscimus & amamus. Caro quoque victimæ nostræ in multa secatur frusta, dum multiplicia dona multiformemq; Dei gratiam in sancta Ecclesia, & singulis quibusq; bonis hominibus distinctè cõtemplamur: vbi sanè miram animo præstat voluptatem considerare & animaduertere, vt singuli diuinis instinctibus ac motioni Spiritussancti intùs & foris singulari ratione respondeant. Vbi verò cuncta hæc pspexerimus, distinctèq; considerauerimus, deindè nosipsos & hæc omnia velut simplex Dei sacrificium simul cõplexi, DEO nos in cordis nostri vnitate, quæ illius altare est, præsentabimus, ibiq; sustinebimus & præstolabimur cum, donec totos nos suo amore exurat & cõcremet: Corium tamen vel cutis qua nostrum obtegit sacrificium, quæq; bona nostra externa designat opa, ad sacerdotes pertinebit. Illi enim potestate & authoritate in nos vti debent: ad eorumq; præceptum vice Dei datum, ieiunandũ nobis est & festa celebranda, obtemperandumq; sanctę Ecclesiæ, & sacramẽtis, & oĩbus bonis Ecclesiæ catholicę institutis & cõsuetudinibus. Nemo eñ tam sublimiter potest cõtemplari vel amare, quin vbi suí compos est, & ratione vti potest, superioribus suis, & susceptæ vitę statutis vel constitutionibus, quas Regulas vocant, itemq; votis & promissis suis, atq; etiam omnibus illis ad quæ honestè & cum virtute obligatus est, morem gerere ac satisfacere debeat. Id quod figura sequens nos instituit.

Anniculos esse, quid.

Intestina & pedes abluere.

Carnem in frusta secari.

Quę cutis ad quos cur attineat.

¶De quinto synagogæ sacrificio. Caput CV.

Hostia q̃ q. trifariã diuisa offerret.

SIMVL enim atque bouem obtulerãt Iudęi, etiam arietem immolârunt, quæ dicebatur hostia Pacifica: eamq; Aaron trifariàm dispartiebatur, ita vt diuinitùs erat imperatũ: Adeps omnis internus, & renes cum renunculis, adepsq; quo operiebãtur, & cauda, reticulumq; iecoris, in Dei cessit sacrificium: Armus dexter & pectus ad sacerdotes pertinebat: Reliqua omnis caro manfit cibi loco illis à quibus offerebatur. Sic igitur & nos totos DEO nos ceu agnum innocentem offerre debemus. Omninò enim & ex toto DEI simus oportet. Tum verò diuidimur in tres partes, & singuli capiunt quod ipsorum est: & ex hac oblatione vel hostia Pax Domini proficiscitur, quam mundus nec dare, nec auferre, nec suscipere potest, quia nec istud potest sacrificium facere. Id quod ita potest animaduerti: Omnem enim internum adipem nostrum DEVS sibi suo iure vendicat & exigit: hoc est, quicquid siue naturaliter, siue supernaturaliter amamus, (Hoc enim in nobis viuit, & hæc nostra interiora sunt) id omne ad Deum & propter Deum, hoc est, non ob nostram delectationem aut cõmodum, neque etiam pro ingenita naturæ ppensiõe & affectu, sed ad Dei cultũ & seruitiũ amare debemus. Neq; eñ vel patre, vel matre, vel vxore, vel prolibus, vel ipsa etiam anima nostra & corpore frui nobis licet, sed iuxta sanctæ Ecclesiæ pręceptorũq; Dei cõstitutiones & decreta, in Dei cultu & ad Dei cultum & famulatũ ea amãda, exercẽda & vtenda nobis sunt: semperq; dãda nobis opera est, vt carnis affectus & ppensiones, naturæq; appetitiões premamus ac refrenemus: & ita quidem res habere poterimus absq; cura & occupatione animi, sicq; eas retinere, acsi ad nos minimè pertineant. Id verò mundus pstare vel exequi non potest: nõ eñ seipsum obtulit DEO: ideoq; nõ est vltra sensuũ experimẽtum subleuatus vsque in pacem illam Dei, quę oñem exuperat sensum, quam DEVS amicis suis secùm vnitis largitur.

Omnẽ adipẽ internũ, Dei esse, qd.

Fruẽdũ seu vtẽdũ qb⁹ quisit.

Phil. 4.

¶De

¶De reticulo iecoris. Cap. CVI.

EX hac autem pace ſpiritalis quidam guſtus oritur, qui eſt adeps internus, quem DOminus reticulũ iecoris nominat, eo quòd cuncta hominis interiora guſtus iſte ambiat & circumplectat: maximè verò vim amatiuam vel amantem, quam nos iecori comparamus. Itaq; quãdiu per amorẽ vltra ſenſibiles vel ſenſitiuas imagines ſubleuati ſumꝰ, hoc ſpiritalis guſtus reticulo nos circũplexos ſentimus: verũ iſtud ipſum quoq; reticulum Domino tradendum eſt, eius in amore penitùs concremandum. Niſi enim ita agamus, id eſt, niſi adeps iſte Dei amore penitùs cremetur, nobiſipſis naturali quodam modo in ipſo complacebimus: quod eſt illicitum. Damus igitur DEO adipem hunc noſtrum, & ipſe nobis præbet ignem: dumq; adeps & ignis pariter inflammant & ardent in altari Dei, id eſt, cordis noſtri vnitate, iam inter nos atq; DEũ pacẽ mutuã ſentimꝰ. NOſtra em̃ iuſtitia & DEI pax hîc ſeſe mutuò oſculant, & in vnitate adunant, quemadmodùm Propheta nos docet. Reticulũ iecoris. Pſal.84.

¶De renibus & renunculis. Cap. CVII.

ATquì vt pax iſta firma ſit, & citra impedimentum ſtabilis perſeueret, diuina lege etiam renes offerre iubemur, id eſt, amorem omnem naturalem: quem nimirùm nuſquàm præterquàm erga DEVM exercere fas habemus, ac nihilominùs illius igni ardere debebit. Niſi enim amor iſte charitate obducat & operiatur, ex ipſa natura noſipſos ſpectabimus ſiue pro ſcopo habebimus, & delectationem ac commodum in DEO captabimus & aucupabimur. Vt igit omninò ſuſ ſimus, vult inſupèr renũculos cum omni ipſorum adipe ſibi dari, id eſt, vt & in nobiſipſis & creaturis omnibꝰ vitemus ac fugiamus quæuis ſtudia & occaſiones, quæ nos ad impudicum & obſcœnum amorem illicere aut incitare queant. Cæterùm diuinitati & humanitati Saluatoris amorem (vt ita dicam) cordialem & appetitum ſiue affectum ſenſibilem dabimus, & quæcunque ea in nobis excitare ac promouere poſſint, renunculi noſtri ſunt, quos diuino in amore adolebimus: atque itidẽm etiam adipem, id eſt, gaudium & guſtum hinc naſcentia in amore concremabimus. Quiſquis enim carnem & commodum ſuum plùs amat, atq; Deum Opt. Max. is diuiſus eſt, & vnitatem pacemq; internam inter Deum & ſeſe perdidit. Quamobrem ait Dominus apud Lucam: Sint lumbi veſtri præcincti, videlicet caſtimoniæ munditia ac puritate: & lucernæ ardentes in manibus veſtris: & vos ſimiles hominibꝰ expectantibꝰ Dominum & ſponſum ſuum, qui nos in ipſo mortis noſtræ puncto iudicaturus aduenìet. Attendat igit atq; diſpiciat vnuſquilibet ſemetipſum, & ſeruet conſtitutiones ordinis vel inſtituti ſui, itemq; ordinem ſeu inſtitutũ ſuum, & vota ac promiſſa ſua. Arcta eſt via quæ ducit ad vitam, & diuinum iudicium propè eſt. Interìm tamen qui ſecundum ECCLESIAE conſuetudinem legitimo ſunt iuncti matrimonio, vacare poſſunt illis, quæ à DEO & ſancta ECCLESIA ipſis permittunt, quantùm quidem ratio ſinit & naturæ honeſtas, ſemper tamen cum timore Dei, & iuxta præcepta Dei & ſanctæ ECCLESIAE decreta ac conſtitutiones. Quolibet em̃ in ſtatu degamus, tota vita & omnes actiones noſtræ ad Deum referri debent. Quæ cauſa eſt, cur Dominus etiam caudam arietis à Iudæis oblati ſibi immolari voluerit: qua quidem cauda id ſignificat deſiderium, quo præ omnibus DEI eſſe, Deoq; viuere appetimus, ita vt ipſe ſit totius vitę cunctarumq; actionum noſtrorũ ſcopus & ratio, vtq; omnis amor & cunctę actiones noſtrę ad ipſum dirigant & referant, in ipſoq; finiantur. Hîc nimirùm caudam in amore adolemꝰ, & hic pax illa confirmat, ſtabilitur & obtinet, quam Chriſtus dedit diſcipulis ſuis. Ignitum enim & ardens illud deſideriũ, quo appetimus eſſe Dei & viuere Deo, duo efficit vbera, quibus Chriſtum lactamus & nutricamur: & inter hæc ipſe commorabitur, quemadmodùm Sponſa in Canticis nos docet. Renũculi. Luc.12. Mat.7. Cauda. Ioan.14. Cant.1.

¶De pectore & armo dextro. Caput CVIII.

ATTAMEN præcipit Deus hominibus iſtiuſmodi, vt pectus & armum dextrum offerant ſacerdotibus: vbi per dextrum armum obedientiam accipimus, quam mortales omnes ſuis debent ſuperioribus: quam ob rem Paulus ait, miſiſſe Deum FILIũ ſuum natum ex muliere, factum ſub lege, vt eos qui ſub lege erant, redimeret. Nã Armus dexter. Gal.4.

tametsi DOMINVS IESVS secundum æternam atque etiam spiritalem generationem suam, DOMINVS & LATOR legis esset, quatenùs tamẽ homo fuit & natus corporaliter ex MARIA virgine sacratissima MATRE sua, LEGI subditus esse voluit: hoc ipso videlicet docens nos, carnem omnem & sanguinẽ ex viro & fœmina nascentem, necessariò & DIVINÆ & ECCLESIASTICÆ seu sanctæ Ecclesiæ LEGI subditam'ac morigeram esse debere. At tamen qui in amore subleuati sunt, & ex DEI spiritu nascuntur, eorum interna conuersatio, itemq; vita, est quidem supra legem, non tamen contraria legi. Vt enim charitas hominem subuehit ac sustollit in libertatem, ita rursus eundem submittit vel demittit ad præstandam obedientiam. Et hac ratione qui summi & altissimi sunt, ijdem sunt & infimi: ac ediuersò qui infimi, ijdem supremi sunt. Absit tamen, vt cuiquam in peccato aut contra præcepta Dei obtemperãdum esse putemus. Quæ autẽ à Deo sacerdotibus & Ecclesiæ proceribus ac PRÆLATIS collata potestas est, eam honorare & cum reuerentia timere debemus: & ita semper Deo potiùs quàm hominibus, quibus Dei nomine & causa Dei mos gerendus est, obedimus. Qua de re ipse vnigenitus Dei PATRIS, cuius erat summa vltra omnes libertas, immò qui erat & est ipsa LIBERTAS, Caiphæ & Pilato, qui illis temporibus apud Iudæos rerum potiebantur, præsidebantq; populo, libenter obediuit, permisitq; eis Deus, vt in Christum mortis promulgarent sentẽtiam: & Christus DOMINVS obtemperauit, seseq; subdidit eorum voluntati: datoq; eis armo suo dextro, crucis graue pondus ab eis impositum in illum recepit, cum eoq; portauit peccata omnium seruandorum: simul etiam eoipso id nos edocuit, non posse placere DEO eum, qui superioribus suis obtemperare nolit in rebus bonis & honestis, quãlibèt alioquì sublimiter viuat aut contempletur, dum tamen suî compos sit, & ratione vti queat. Præcepit insupèr Dominus, vt pectus nostrũ demus sacerdotibus, hoc est, vt abnegemus nosipsos, & simpliciter iuxta illorum consilium, non autem secundum propriam prudentiam aut propriũ iudicium & sensum viuamus, sed vnius volũtatis eiusdemq; animi simus cum illis, hoc est, superioribus nostris, adeò vt supra omnes actus nostros humile RESIGNATIONIS & ABNEGATIONIS nostræ pectus Deo offerre queamus. Atq; ita per illorum preces & cultum ac ministerium, nostrãq; simplicitatẽ diuina implebimur sapientia. Vbi ergo eo quo dictum est modo egerimus, pacem cum Deo & superioribus nostris habebimus.

Eccleſię q̃ neceſſariò obediẽtia p̃ſtanda.

Obediẽdũ qui ſit.

Rom. 13.

Mat. 26. & 27.

Pectus noſtrũ qbus q̃ dandum.

¶De carne reliqua hostiæ. Caput CIX.

DEINDÈ carnem omnem reliquam hostiæ nostræ mutuò simul coquemus, & in loco sancto, quemadmodùm figura nos docet, manducabimus. Est enim voluntatis diuinæ, vt in Christianæ fidei vnitate coniuncti permaneamus, idq; cũ mutua fide & amore, in honestis moribus, sanctis exercitijs, & præceptis Dei, vtpotè in quibus viuemus ac reficiemur siue cibabimur ac enutriemur vsq; ad supremum iudicij diẽ. Atquì si pacem hanc tueri, seruare, & possidere volemus, figura docente, quandoque masculum, quandoq; fœminam sacrificare debebimus: hoc est, vbi PACE externa pariter & interna potiti erimus, nõ ocio vacabimus, sed seriò ac studioſè admodùm gratias agemus DOMINO DEO pro donis ac beneficijs illius nedum præteritis, sed etiam præsentibus ac futuris: & in illis omnibus, in quibus Dei consistit honor, & vniuscuiuslibet salus ac vtilitas, erga Deum cunctosq; homines strenuè ac viriliter nos exercebimus & nauabimus operam: & hoc virile est sacrificiũ, siue masculi oblatio. Vbi verò aliqua afflictio siue ĩterna, siue externa quouis demùm modo occurrerit, iam patientes & mansueti erimus, moremq; geremus DEO & cunctis hominibus: atq; hocipso fœminã patientiæ nostræ DEO offeremus, quæ interìm plùs merebitur, DEOq; gratior erit, q̃ actionis impetus vel importunitas. Attamẽ singula suis exercere tẽporibus, ad iustã siue cum iustitia coniũctam vitam pertinet.

Virile quî & qñ offeratur ſacrificium.

fœmineũ q̃, & qñ p̃ſtet virili.

¶De iugi sacrificio. Caput CX.

HIC tamen nosse conuenit, actus & ppessiones nostras, & quicquid à nobis fieri possit, neq; sanctos neq; beatos nos posse efficere, nisi cũ sancta Ecclesia cõiuncti & vniti simus, & de communibus impendijs DEO agnũ immolem⁹. quod quidem scriptura diuina nos docet, Exodi cap. 29. Illic enim iubent offerre Iudæi quotidiè agnos duos, vnum manè, & alterum vesperè in holocaustum: & id fiebat de communi-

Opera bona extra Eccleſiam non prodeſſe.

bus

bus impensis, dicebaturq; iuge sacrificium, eo quòd singulis quibusq; diebus absque obliuione iugiter & consimiliter offerri oporteret. Manè quidem sacerdotes sumptum agnum anniculum de sumptu publico, interficiebant, fuso sanguine eius super altare holocausti, deindè imponebant eum altari cum cæteris populi hostijs illo die vel generatim ab omnibus, vel priuatim à certis quibusdam oblatis, alijs atq; alijs rationib⁹ siue modis, ita vt superiùs explicatum est. Et hic agnus, absolutus quidam decor & ornamentum erat atque fructus oim eorum sacrificiorum, quibus DEVS colebat, quæq; ad populi salutem & vtilitatem pertinebant. Iungebant autem agno huic sacerdotes panem, vinum, oleum, thus & sal, quę simul in altari cremanda erant. Tollebantq; ex hoc altari prunas, quas thuribulo impositas deferebant intrò in tabernaculum super altare aureum incensi, ijsq; thymiama adolebant, quod confectum erat ex gummi trium arborum aromaticarum, ad ipsas arbores Solis ardore arefacto & indurato, itemq; ex ostreolis, siue paruis ostreis, pisciculis marinis, hisce videlicet quatuor eadē quantitate simul in puluerem redactis & contritis. Istud, inquam, thymiama DOMINVS in altari aureo coram se adoleri voluit, nec quicquam præterea. Quibus autem nominibus arbusculæ istæ aromaticæ vocent, quæque earum virtus sit, pòst audiemus. Itaq; manè sacerdos istud crematurus thymiama, quatuor lucernas candelabri aurei extinguebat: & hoc generale seu commune erat sacrificium per omnes dies ad horam primam necessariò offerendum, alijs interim quibuscunq; negocijs postpositis. Porrò ad vesperam itidèm Agnus anniculus de sumptu publico mactabat à sacerdotibus, tumque altaris prunas & cineres repurgabāt, & imposito in altari agno, pane, vino, oleo, thure & sale, tota nocte ex horum concremātione suauem DOMINO odorem efficiebāt: eodemq; modo, quo antè iam diximus, prunas adferebant ardentes, & thymiama in altari aureo tota nocte cremabant: simul etiam omnes incendebant lucernas candelabri aurei, tota nocte coram DOMINO vsque manè arsuras. Hæc videlicet Iudæorum erant sacrificia, quæ reuerà non nisi typum quendam gessere pòst futuræ mortis Christi, itemq; cultūs diuini, quem modò sancta ECCLESIA obseruat. Moses enim Dei loco figuram ministrauit. Christus deindè longè pòst & figuram, & sacramenta ac mysteria in eis latentia cuncta compleuit. Quando igitur tempus illud ipsius aduentabat, quo primum Pascha nostrum, & Iudæorum postremū coniungere statuerat, agnus paschalis & veteris & nouæ legis vno eodemq; tempore occidendus, immolandus, edendus erat. Nam quemadmodùm eo tempore quo MOSES populum DOMINI ex Aegypto in promissionis terram educere debuit, vnusquisque cum familia sua agnum occidere, eundemque assum edere iussus fuit, quo à morte subitanea & ab omni morbo seruarent: eademq; ex causa singulis deinceps annis agnum eiuscemodi manducabant, quo sui ex Aegypto eductionē & ab hostibus & idololatrarū seruitute liberationem commemorarēt: ita & Christus populum suum educturus ex Aegypto, id est, tenebris inferni & omnigenis vitiorum morbis & languoribus in vitam æternam, ascendens Hierosolymam, cum discipulis suis veteris legis Pascha manducauit. Et quia teste Propheta sacerdos æternus erat secundum ordinem Melchisedech, primum illic Missæ sacrum celebrauit, sumptoq; pane & vino, benedixit ea & consecratione vertit in corpus & sanguinem suum, deditque discipulis suis agnum viuum, hoc est, seipsum. Et hic noster agnus Paschalis est, quo quotidiè vescimur, qui nobis in cruce assus est igni amoris & ineffabilium cruciamentorum. Hic agnus in cibum cedit cunctis fidei Christianæ domesticis, vtpotè qui omnes vna domus sunt, ad eandemq; familiam pertinent. Et quotquot cibum hunc secundum animam pcipiunt & edunt, vitam gustant æternam: siquidē in DEO viuunt, & DEVS in eis: ijque seruant à vitiorum languoribus. qui verò dentibus dūtaxat premūt, non aūt anima salutiferam hanc escam accipiunt: ij in morte degunt, & suam ipsorū damnationē capiunt.

Iuge sacrificium quod.

Exod. 12.

Aegyptus.

Psal. 109.

Paschalis noster agnus quis.

¶De sacramenti Altaris sumptione & institutione. Cap. CXI.

QVOD cùm ita se habeat, si agnum hūc cum omnibus bonis hoībus salubriter edere volemus, cōmemoranda & animo reuoluenda nobis erit Christi passio, mors & amor immensus: eadēq; singulis quibusq; diebus cælesti Patri nostro cū cunctis sanctæ Ecclesię sacrificijs offeremus. Ita enim & Iudæi agnum de commu

ni ſumptu in altari holocauſti penitùs cremandũ, cum alijs oĩbus oblationibus ſuis quotidiè Domino offerre cogebantur: cum eoq; ſimul panem, vinũ, oleũ, thus & ſal adolebant. Et CHRISTVS itidèm ſacerdos & pontifex noſter, noſtrũ omniũ agnũ daturus in cibum, ac paulò pòſt in mortem oblaturus, corde ſuo amore ſuccenſo, diſcipulos ita affatus eſt: De-
Luc.22. ſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcùm antequàm patiar. Deinde ſumpto pane & vino, noſtrũ confecit & conſecrauit ſacramentũ: cum eodemq; pane azymo & calice paſſionis ſuæ in noſtro altari, id eſt, vnitate cordis ſui ardẽte, ſimul oleum miſericordiæ & thus deuotionis ſuæ adoleuit. Vt enim ſancta ait Eccleſia, ſubleuatis oculis ad Deum patrẽ ſuum omnipotentem, eidem gratias egit: atque vnà etiam ſal cremauit, quod nobis ſapien-
Sal. tiam deſignat. Nihil enim vnquàm ſubtiliùs inuẽtum, nihil acutiùs excogitatum eſt, quàm quòd CHRISTI carnem edimus & ſanguinem potamus: q̃q; virtute cibi huius in vnam cum illo vitam ſpiritaliter transformamur ac immutamur, quod eſt totius ſanctimonię fundamentum. Iſta verò actitantur in Eccleſiæ catholicæ officio, & in vniuſcuiuſlibet pij hominis corde ardẽt ac adolentur. Sed iam vlteriùs videamus, quemadmodùm Chriſtus pontifex noſter, oĩum noſtrûm communem agnum, putà ſeipſum, in mortem immolaturus, ſteterit coram iuſtitia Dei. Tum enim agnus, id eſt, natura illius ſenſitiua angore ac terrore
Mat.26. correpta, ad diſcipulos ait: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. diſcedensq; à diſcipulis, prexit ad montem Oliueti, vbi noſtrum ingreſſus tabernaculum, id eſt, intima ſua, ſecundum partem ſenſitiuam quidem rogabat patrem cæleſtem, vt ſi poſſibile foret, transferret à ſe paſſionis calicem: horrebat enim natura mortem acerbiſſimam iam iamque perferendam: quam tamen ſciebat à mundi exordio decretum eſſe vt pateretur: mox verò flexis coram diuina iuſtitia genibus, in aureo altari, id eſt, ea quam erga Deum gerebat, veneratione ac reuerentia myrrham, onycha ſiue oſtreolas, galbanum & thus offerebat, non qualia ſo-
Myrrha. lebant offerre Iudæi, ſed quæ per hæc ſignificabantur. Siquidem Chriſtus ipſe tum myrrha fuit, quæ eſt arbor amara valdè, vtpotè cuius natura corporea maximo tunc angore & tremore correpta fuit. Spiritus verò vehemẽti amoris ardore flagrabat: atq; ex his duobus manabat myrrha per arboris corticem, id eſt, ſudor ſanguineus ex ſacro illius corpore. Et licèt myrrha viridis ſit & iucunda adſpectu, iſthæc tamen myrrha & rubicunda & viridis, multoq; gratior fuit oculis Dei: cæterùm odoris & ſaporis tanta fuit acerbitas, tantaq; vehemẽtia in amoris igni, vt etiam ab angelo ſua in concertatione Chriſtus Dominus confortatus
Luc.22. ſit. Iũxit autem huic myrrhæ Dominus IESVS mitem patientiam, quam oſtreolæ deſignant, quæ in conchis degunt, ſpecie vnguis humani, vt quibuſdam placet, earumq; caro recẽs &
Oſtreolę. delicata eſt, quippe quæ rore paſcuntur: & maximè conferũt pectori. Ita enim & Dominus IESVS paruus fuit, & ſecundum ſpiritum reſignatæ voluntatis: ſecundum naturam autem ſiue corpus, tener ac delicatus: eiusq; vita omnis, gratia & ros cælicus fuit: quæ quidem multùm proſunt pectori, quandoquidẽ in oĩ afflictione & perpeſſiõe pectoris pſtant pacẽ.

¶De galbani & thuris myſtica ſignificatione. Caput CXII.

Galbanum. DEINDÈ addidit his Dominus puriſſimam innocentiam & humilimam obedientiã ſuam, quarum typum geſſit galbanum oblatum à Iudæis. Eſt enim galbanũ ſuccus ſiue lachryma cuiuſdam herbæ ſimilis ferulæ, candida inſtar lactis: & hactenùs Domini IESV puriſſimam deſignat innocentiam: eſt etiam tam eximij & efficacis odoris, vt ſerpentes omnes in fugam vertat & ſuperet: & hac ex parte eiuſdem Domi-
Gen.3. ni humilem ſignificat obedientiam, quæ omnes Tartareos ſerpentes deuicit ac profligauit. Vt enim olim à ſerpente victi ſumus per Adami inobedientiam, ita rurſùs ille à nobis ſuperatus eſt per Chriſti IESV obedientiam. Enimuerò Obedientia virtutũ omnium intima me-
Intima virtutũ oĩm medulla, quid. dulla eſt, perindè vt galbanum herbæ cuiuſdam ferulæ ſimilis, qua vapulant pueri, intimus ſuccus eſt. Et hæc obedientia vires omnes hoſtium noſtrorum attriuit & eliſit, mortemq; noſtram interemit. Coniunxit autem Chriſtus pontifex noſter cum hac obedientia ardentem deuotionem precesq; deuotas, illo videlicet Thure deſignatas, quod Iudæi ſpeciebus
Thus. aromaticis in altari aureo cremandis miſcere ſolebant. At poſteaquàm Dominus IESVS quatuor iam dicta in illius, quã ergo Deũ patrem gerebat, venerationis ac reuerentiæ altari ob-

obtulit, certamen omne ſpiritûs & corporis in ipſo conſopitũ eſt, quandoquidem naturà corporea ſpiritui ſeſe ſubdidit, eodemque charitatis igne cum ſpiritu flagrare cœpit. Et ita perfecta ſuî abnegatiõe, id quod ter patrẽ precatus erat, dicẽs, Nõ mea, ſed tua voluntas fiat, Dominus re ipſa præſtitit & impleuit. Nam ſimul atq; hæc dixerat, forti ac libero animo, & corde pijſſimo ac liberali vltrò ſeſe morti obtulit. Non enim quiſquam agnum innocentem inuitum ac nolentem interficere potuiſſet. Verùm mox vbi ab amore ſuperatus fuit, diuinæque iuſtitiæ & potenti Patris ſui dexterę, itemque omnium inimicorum ſuorum manibus ſeſe tradidit ac permiſit, hac ipſa libera ipſius reſignatione vſqueadeò Pater æternus eadem charitate & ineffabili ac profuſa miſericordia erga noſtram miſeriam & neceſſitatem tactus ac permotus eſt, vt Iudæ & rabidis inuidisque Iudæis malitiæ ſuæ libidinem in vnigenito filio ſuo explere permiſerit. Itaque Iudas militum à ſacerdotum principibus ad CHRISTVM capiendum miſſorum dux & anteſignanus, nefaria ſua euerſus auaritia, fallaci ſalutatione & oſculo amoris ac beneuolentiæ ſigno innocentiſſimum agnum noſtrũ armatis Iudæorum liuore occæcatorum manib⁹ tradidit: ijq; ceu canes rabidi furentibus animis ſuas in eum manus iniecerũt, & vinctum haud ſecùs quàm reum ac flagitioſum quempiam, ab ædibus Annæ ad domum Caiphæ, qui tum temporis Iudæorum pontifex erat, miſerandum in modum duxerũt. Interìm non à verberibus, non à furioſis ſcommaticisq; verbis ſibi temperabãt, ſed impellebant & affligebant eum, & quicquid poterant contemptûs & ignominiæ comminiſci, totum in eum euomebant. Sed hæc omnia velut agnus innocens, quaſi qui nihil noſſet, & neq; verbis neq; actu ſe tueri valeret, patientiſſimè ppeſſus eſt. Et ita quidẽ tota illa nocte foris opprobrijs & ignominia affectus eſt. Porrò quã ex amore noſtra cauſa mortem cum pœnis & omnibus ad eam ptinentibus perpeti ſtatuerat, ea in holocauſti ardebat altari, hoc eſt, intùs in corde illius. At verò in ſubleuati ſpiritûs ſui altari aureo coram Deo Patre ſacrũ illud adolebat thymiama, cuius antè ſcpè meminimus. Eodemq; tempore omnes candelabri aurei lucernas noſtras incendebat. Quicquid enim ipſe erat, hoc eſt, ſe totum, & dona omnia à Deo Patre percepta nobis impartiri, nobis communicare volebat: & ijſdem ipſis lucere nobis atq; ardere volebat noſtro in tabernaculo, id eſt, Eccleſia ſancta Catholica. At tamen lucernæ nobis fouendæ ſunt oleo noſtro, id eſt, charitate & ſanctis actiõibus. Nã tametſi diuinæ gratiæ lucernæ in S. Eccleſia catholica ſeu Eccleſiæ communitate ſemper ardent, quiſquis tamen oleum ſuum non apportauerit, illi vtique non ardent, vtpotè extra communitatem excluſo. Et Deus ipſe gratiam dat pro gratia, id eſt, vt per gratiam ſuam, bonis actibus maiorem gratiam emereamur: Et ita agendo, lucernas noſtro alemus oleo, & Eccleſiæ ſanctæ coniuncti atq; vniti ſemper erimus.

Ioan. 18.

Lucernę nõſtræ quî nobis fouendæ.

Gfam p grãtia dare.

¶De ſeptem lucernis candelabri aurei, id eſt, ſeptem donis Spiritûs ſancti. Caput CXIII.

Lucernarũ in tabernaculo viciſſitudo quid.

NOSSE hîc operæprecium fuerit, (qua de re fuſiùs in ſuperioribus actum eſt) in Iudaico illo Tabernaculo noctibus quidem lucernas ſeptem, de die verò tres duntaxat arſiſſe. Et apud nos itidèm in Eccleſia ſancta ſeptem ardẽt lucernæ in ſtatu gratię, ſupernè autem in gloriæ ſtatu tres. Libet enim gratię ſtatum Nocti, vel matutino tempori etiamnum obſcuro comparare. Adhuc enim in Chriſtianæ fidei lumine, ſiue (quod Apoſtolus ait) per fidem ambulamus: & opus ſanè habemus, vt lucernę omnes & luceant & ardeant nobis, quo decertemus viriliter, & ex certamine palmam referamus, victoresq; cum triumpho ad manifeſtum Dei conſpectum & ſpeciem, quam clarę diei ſimilẽ dicimus, reuertamur. Vbi tum tres infimę lucernæ in Chriſti humanitate, & in illis oñibus qui ad Chriſtum pertinent, perenniter ardebunt. Ex his prima lucerna ſanctus Domini timor eſt, qui eſt humilis ac ſubmiſſa erga Deum reuerentia. Altera eſt mutua fides & pietas, quam ſinguli erga alios geremus. Tertia eſt ſcientia & rerum omnium diſcreta ſiue diſtincta cognitio. Reliquæ lucernæ quatuor, quæ nos modò dum hîc ſumus, in Deum dirigunt ac ſuſtollunt, in futura vita in incõprahẽſibili illo gloriæ diuinæ lumine, ęternæ cedent dei: perindè vt aſtra cæli in meridie ad Solis ſplendorem, ſuum abſcondunt lumen, eiq; cedere compelluntur, adeò vt eorum lumen neq; aduertamus, neque deſideremus: tametſi ſem-

2. Co. 5.

Lucernæ tres infimæ, qd aut quę.

per

per id quod sunt, esse perseuerant. Atq; ita etiam lucernæ, id est, dona Spiritus sancti in animabus nostris longè maiori cum claritate ac decore, quàm nunc sint, perenniter permanebunt. Id quod ex ijs quæ sequuntur, poterit fieri manifestum. Quarta enim lucerna, donum est fortitudinis, qua modò decertamus & superamus omnia. At vbi cũcta superauerimus, & plena victoria potiti erimus, deinceps armis ad certandum neutiquàm habebimus opus, sed ad æternum nobis manebunt decus & honorem: neq; ipsa dũtaxat, sed & ea omnia, quę dimicando per ea obtinuerimus. Cùm enim venerit quod perfectum est, vt Apostolus dicit, euacuabitur quod ex parte est. Eodemque Apostolo alibi confirmante, diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, qui nunquàm diuidi potest, sed semper iugiter perseuerat. Hoc fortitudinis dono incitamur ad certandum, vt plenam perfectamq; in DEO virtutem adipiscamur qua possimus oĩa: eamq; tum demùm obtinebimus, quãdo Christo saluatori in paterna gloria felicissimè copulabimur ac vniemur. Deindè consilij donum cuncta nos abnegare, respuere, contemptui habere docet, quo possimus supra omnia in DEI subleuari vnitatem siue vnum effici cum DEO, quod quidem tum perfectè adepturi sumus, vbi Christ⁹ paternum vultum in glorię plenitudine nobis manifestè visendum exhibebit, nosq; illius thron⁹ & habitatio in gloria sempiterna effecti erimus: quod vbi euenerit, oñe nostrum explebit desiderium. Porrò intellectûs dono iam quidem velut in speculo aut æni gmate cognoscimus, atquì post huius vitę curriculum, Dei filium facie ad faciem contemplabimur, & cognoscemus ita vt cogniti sumus. Etenim reuelata facie gloriã Domini specu lantes, in eandem imaginem transformabimur à claritate in claritatem. Quæ enim gloria in ratione est, & modum ac finem habet, ea illi cedet gloriæ, quę rationem omnem excellit, & prorsus immẽsa ac modi expers est. Septima deniq; lucerna, id est, sapientię donum, in p̃sen ti vita guttulam vnam diuinę bonitatis gustare & intelligere nos facit: & est sanè guttula il la tam dulcis, vt nedũ omne mundi solatium, sed & quicquid impar est DEO, superet: at tamen in die gloriæ eterna Spiritus sanctus supereſſentiali nos amore circumplectet̃, nosq; claritudine, & veritate totius beatitudinis gustu ineffabili prorsus affluemus & supfluemus. At nihilominùs septem lucernæ, quibus Christus sanctam exornauit Ecclesiam, perẽniter ardebunt atq; lucebunt in communione sanctorum, id est, cunctis ordinibus, & modis gloriæ & laudis, vbi ratio & charitas distinctè ac discriminatim cognoscent, amabunt & operabunt̃. Vbi verò sancti vltra rationem oẽm in nudam ac simplicem visionem sublati sunt, ibi tam prorsus immensa & infinita claritas est, vt lucernas omnes obscurare, & Solis iustitiæ exuperantiæ & excellẽtiæ cedere prorsus necesse sit. Dum igitur licet, colligamus oñes oleum in vasa nostra. Quanuis enim lucernæ sanctis omnibus communes sint, singulis tamen quibusq;, prout bonorum operũ oleum attulerint, lucebunt pariter & ardebũt. Quisquis aũt nullũ omninò oleum apportauerit, in tenebras mittet̃ exteriores, nec illi vnquàm in omnem æternitatem consuli aut succurri poterit.

Lucerna quarta.

1. Co. 13.

1. Co. 12.

V.

VI.

1. Co. 13.

2. Cor. 3.

VII.

¶ De venerando Christi sacrificio, quod is nostra pro salute peregit. Ca.p CXIIII

SED iam porrò venerandum Christi sacrificium, quod is nostræ salutis causa perfecit, prosequamur. Transacta nocte illa, qua captus & ad põtifices ductus fuit, & multis perpessus probris & iniurijs, ac planè indignis ludibrijs, quemadmodùm antè dictum est, hora prima Iudæi pariter & Pagani magna cum inuidentia & quadam spiritalis iustitiæ simulatione, & cum falsis testibus primò ad Caipham, deindè ad Pilatum & Herodem, vinctũ eum adduxerunt. Vbi velut fatuus irrisus & contemptus est, & morti adiudicatus, colaphis cæsus, in faciem consputus, spinis coronatus, irridiculè adoratus, flagellis & arundine cæsus, pluraq; alia perpessus tormenta, sicut ex Euangelijs colligi licet. Præter quę tamen omnia, multa etiam foris & intùs pertulit nobis prorsus incognita, nec tradita literis. Ita nimirùm Christus sese neci vltrò obtulit, idq; nostrę salutis causa. Fructus autem sacrificij eius per omnes dies in sanctæ Ecclesię officio ac ministerio crescunt ac renouant̃. Quę enim officia vel cultus seu ministeria, & exercitia cum illius morte coniuncta sunt & vnita, ea omnia, nunquàm non Deo accepta & grata sunt, alia verò minimè. Qua-

Chr̃s à Iudeis ac gentibus quî tractatus.

Chr̃m multo plura, quã scriptũ sit, ptulisse.

pro-

propter execratur ac deteſtatur eos omnes Deus, qui ita vitam exigunt claudũtq; ſuam, vt Chriſtus ſuo in ſacrificio ipſos Deo non obtulerit. Ex quibus tamen longè omniũ peſſimi illi ſunt, qui intantũ ſeſe ſanctos arbitrant, vt neq; Chriſti morte, neq; ſanctæ Eccleſiæ cultu & exercitijs ſuo iudicio opus habeant. Sicut enim Iudæi olim in figura ſingulis diebus agnum de ſumptu publico DEO offerre cogebãtur, ſi miniſteriũ ſuum perfectum ac DEO gratum eſſe vellent: ita nunc Eccleſia catholica ſingulis quibuſq; diebus, ſuis in ſacrificijs Domino DEO, noſtrũ omnium agnum Chriſtum IESVM, eiusq; paſſionem & ſacroſanctã mortem offerat neceſſe eſt: neq; enim ſine his vnquàm DEO placere poſſemus. Ex quo facilè poteſt animaduerti, ſanctitatem omnem iam indè à primis mundi initijs in Chriſti paſſione & morte fundatam ac radicatam eſſe. Id quod etiam ſequẽs declarabit figura, vel res typicè geſta, Leuitici capite 16. à Moſe deſcripta in hunc fermè modum:

Peſſimi inter peſſimos qui.

¶ De capro EMISSARIO, vitula rufa, & quibuſdam alijs PONTIFICIS ſacrificijs, priusquàm in Sancta Sanctorum ingrederetur. Caput CXV.

TEXTVS immixtis quibuſdã ex hiſtoria ſcholaſtica.

LOCVTVS eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur Sanctuarium, quod eſt intra uelum coram Propiciatorio, quo tegitur arca, ut non moriatur, (quia in nube apparebo ſuper Oraculum) niſi hæc antè fecerit: [Quod tamen non ita intelligendum eſt, quaſi licuerit ſemper ingredi quotiès iſta feciſſet, ſed tantùm ſemel in anno die decima Septembris ingreſſurus priùs iſta faceret] Offeret [ait] uitulum pro peccato. [Author Scholaſticæ hiſtoriæ hãc vitulam trimam fuiſſe affirmat.] Tunica linea ueſtietur, feminalibus lineis uerẽda celabit, accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hæc enim ueſtimenta ſunt ſancta: quibus cunctis, cùm lotus fuerit, induetur. Suſcipietq; ab uniuerſa multitudine filiorum Iſrael duos hircos pro peccato, & unum arietem in holocauſtum. Cumq; obtulerit uitulum, & orauerit pro ſe & pro domo ſua, duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio Tabernaculi teſtimonij: mittensq; ſuper utrunque ſortem, unam Domino, et alteram capro emiſſario, cuius exierit ſors Domino, offeret illum pro peccato: cuius autem in caprum emiſſarium, ſtatuet eum uiuum coram Domino, ut fundat preces ſuper eum, & emittat eum in ſolitudinẽ. His ritè celebratis, offeret uitulum, & rogans pro ſe et pro domo ſua, immolabit eum. aſſumptoq; thuribulo, quod de prunis altaris impleuerit, & hauriens manu compoſitum thymiama in incenſum, ultra uelum intrabit in Sancta, ut poſitis ſuper ignem aromatibus, nebula eorum & uapor operiat Oraculum quod eſt ſupra teſtimonium, & non moriatur. Tollet quoq; de ſanguine uituli, & adſperget digito ſeptiès contra propiciatorium ad Orientem. Cũq; mactauerit hircum pro peccato populi, inferet ſanguinẽ eius intra uelum, ſicut præceptum eſt de ſanguine uituli, ut adſpergat eregionẽ Oraculi, & expiet ſanctuarium ab immunditijs filiorum Iſrael, & à præuaricatiõibus eorum, cunctisq; peccatis. Iuxta hunc ritum faciet in tabernaculo teſtimonij, quod fixum eſt inter eos in medio ſortium habitationis eorum. Nullus hominum ſit in tabernaculo quando põtifex ſanctuarium ingreditur, ut roget pro ſe & pro domo ſua, & pro uniuerſo cœtu Iſrael, donec egrediatur tabernaculum. Cùm autem exierit ad altare quod coram Domi-

no est, oret pro se, & sumptum sanguinem uituli atque hirci fundat super cornua eius per gyrum, adspergensq; digito septies, expiet & sanctificet illud ab immunditijs filiorum Israel. Postquàm emundauerit sanctuariũ & tabernaculum & altare, tũc offerat hircum uiuentem, & posita utraq; manu super caput eius, cõfiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & uniuersa delicta atque peccata eorum: quæ imprecãs capiti eius, emittet illum, per hominem paratum, in desertum. Cumq; portauerit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, & dimissus fuerit in deserto, reuertetur Aaron in tabernaculum testimonij, & depositis uestibus, quibus priùs indutus erat cùm intraret sanctuarium, relictisq; ibi, lauabit carnem suam in loco sancto, indueturq; uestibus suis: [id est, ornamentis pōtificalibus] *& postquã egressus obtulerit holocaustũ suum ac plebis, rogabit tam pro se quàm pro populo: & adipem* [arietis ac vituli] *qui oblatus est pro peccatis, adolebit super altare* [cum renibus & renunculis eò pertinentibus.] *Ille uerò qui dimiserit caprum emissarium, lauabit uestimenta sua & corpus aqua, & sic ingredietur in castra. Vitulum autem & hircũ qui pro peccato fuerant immolati, & quorũ sanguis illatus est in sanctuarium, ut expiatio cõpleretur, absportabunt foris castra, & comburent igni, tam pelles, quàm carnes eorum ac fimum.* [Historia Scholastica dicit, primũ sacerdotem carnem & reliqua misisse in ignem: alterũ, vsque ad cineres eadẽ comsumpsisse: tertium, collegisse cineres reseruandos ad aquã adsperſionis, qua per totum annum purificarentur immundi. Sequitur in Textu:] *Et quicunq; cõbusserit ea, lauabit uestimenta sua & carnem aqua, & sic ingredietur castra:* [idem tamen immundus erit vsque ad vesperam.]

¶ FIGVRAE huius explanatio. CAPVT CXVI.

HAC nimirùm figura Iudæi futuræ mortis Christi annuam celebrabant memoriã, sicut nos modò præteritæ celebramus. Verùm agebant id illi in Septẽbri, quo fermè tempore solent frumenta, vina & cæteri fructus colligi & comportari, vt hoc ipsum argumento foret, Christi mortem gratiæ & omnigenorum fructuum spiritalium segetes huberes mundo allaturam. Ita etiam in ipso mundi exordio terram Deus omnigenis fructib⁹ exornauit. At vbi idem ipse orbem sua morte restaurauit, fructib⁹ decorauit spiritalibus. Quamobrem nos spiritũ sectantes, annuum Christi mortis diem qua nostra causa passus est, opportuno tempore agimus. Apud Iudæos solennitas ista ꝓpiciationis dicebat: ea enim die Moses de monte descendens, Deum placatũ esse populo, & adorati vituli peccatum remisisse nunciauerat. At Christus de cælo descendens, peccata omnia NEVM Patrem nobis remissurũ, nunciauit, si in morte sua spem & fidutiã collocare, sibiq; obtemperare volemus. Erat etiã dies ista apud Iudęos afflictiõis & pœnitẽtię, vtpotè qua homines & iumenta, etiã pueri septennes à vespera vsq; in vesperam ieiunabant. Et nos itidèm tum singularẽ decet agere pœnitentiã, qua die Christus mortẽ nostra causa ꝓpessus est. Et sicut olim ea die Iudæi à cibo sibi temperabant, & precabant pro mortuis: ita & nobis iam orationi & ieiunijs vacandũ est pro illis, qui in vitijs & peccatis emortui sunt: neq; pro ijs tantùm, sed & pro nobisipsis, & illis omnibus quos PVRGATORIJ loca retinent. Porrò quemadmodùm hac propiciatiõis die Pontifex olim tabernaculũ & quęq; ad illud pertinentia sanguine pro totius populi peccatis immolato, expiabat: ita & Christus verus Pontifex nostrer sanctam Ecclesiã, id est, omnes suos, precioso sanguine suo, quem pro totius mundi peccatis Patri suo cælesti obtulit, expiauit ac repurgauit. Quod sanè manifestè figura prę se tulit. Legit enim Iudęorũ pontificem ꝓpiciatiõis die vitulum siue vitulam rufam, eandemq; trinam,

Paraſceue q trãſigẽda.

mam, è ſua peculiari ſubſtantia pro ſe & domo ſua offerre compulſum eſſe. Itidemq; Chriſtus IESVS proprium corpus ſuum reuerà precioſum, & ad eiuſmodi pferenda cruciamenta tenerum, & ex flagellorum ictibus planè ſanguinolentum, neci vltrò obtulit, idq; cũ iam tribus annis Iudæis paſſim omnib⁹ innotuiſſet. Fecit autem hoc ſacrificiũ pro ſeipſo & pro domo ſua: ſiquidem libens & ſuapte ſponte noſtrũm omnium in ſe peccata recepit & pertulit, & vt Apoſtolus ait, eum qui nõ nouerat peccatum, pro nobis peccatũ fecit: quando- 2.Co.5.
quidem ceu vilis peccator omni probro & ignominia & ipſa quoq; morte dignus, perpeti, contemni & abijci voluit. Offerebat autem etiam arietem in holocauſtum, id eſt, vitã ſuam innocentiſſimam perpetuo amoris ardore flagrãtem: itemq; hircos duos pro mundi peccatis, hoc eſt, vtranq; vitam ſuã, putà ſenſitiuã & ſpiritalem, quę ambę noſtra cauſa perpeti vehementer ſitiebant & ardebant: at tamen in Iudęorũ oculis prorſus indignę ac ſordidæ erant. Super has autem ſortẽ miſit DOMINUS IESVS pontifex noſter, quęnam ex ijs neci tradenda, quæve in ſolitudinẽ relegãda foret. Cecidit aũt ſors ſuper vitã eius ſenſitiuã, quam tum liberrimè morti obtulit: vitam autem ſuam ſpiritalem diuino obtulit cõſpectui, & in eius capite, hoc eſt, in perſona ſua pro cũctis totiꝰ mũdi peccatis generaliter deprecatus eſt: eandemq; vitã ſuam ſpiritalem cum omnium noſtrũm humanitate vel natura humana in cæleſtem ſuã miſit ſolitudinẽ, vt ipſa illic nobis & DEVS & homo perenniter viuat. Emiſit eñ ſpiritũ ſuum in manus Patris æterni, nunquàm deinceps ad mortalem naturam rediturum. Itaq; iuxta figurã id nobis colligere hinc licet, peccata noſtra per illius mortem nobis verè pœnitentibus remitti. Porrò ſicut diuina ſcriptura ait põtificem corpus ſuum aqua lauiſſe, iſtud oblaturũ ſacrificium: ita & Chriſtus corpus ſuum, id eſt, ſanctam ECCLESIAM ſuo in ſacrificio aqua & ſanguine ſuo lauit. Et iuxta figurã, ſacerdotũ inferiorũ veſtibus ſeſe induit; ſiquidem vſque ad crucis mortem innocens, purus & humilis fuit. Sumens aũt ſacrificij ſui feruentem ſanguinem & thuribulum prunis repletum, id eſt, cor ſuũ ardentiſſima charitate plenũ, qua eadẽ charitate tũ oratio, tũ oñis illius ſanctiſſima vita flagrabat. Atq; hoc illiꝰ thymiama fuit, cũ quo intra velum, hoc eſt, ſancta ſanctorũ ingrediebat, complebatq; oraculum, id eſt, ſui ſpiritûs vnitatẽ ſanctimoniæ & paſſionis ſuæ bono ac ſuaui ardore: ſicq; diuino adſtabat vultui, tinctisq; digitis ſuis in precioſo ſanguine ſuo, ſeptiès contra orientẽ, vbi eſt diuinæ locus ꝓpiciatiõis, adſpergebat. Septẽ enim horis noſtris pro peccatis & ad honorẽ Dei ſuũ fudit ſanguinem: & hoc ipſo paternam nobis conciliauit iuſtitiam, & peccatorum omnium veniam ac indulgentiam nobis obtinuit, modò tamen credere, & illi fideliter & ex animo obſequi velimus. Atq; hac de cauſa eodem ipſo tempore, quo hoc ſuum peragebat ſacrificium, velum templi quod mediũ erat inter ſancta & ſanctuarium, ſciſſum eſt à ſummo vſq; deorſùm, videlicet in ſignũ, per ipſum nobis æternæ vitæ aditum patefactum, & media omnia, quę nos poſſent impedire, ipſius ſanguine abluta & abolita eſſe. Adſperſit etiã ſuo ſanguine pauimentũ, quo ad ſpiritûs vnitatem, quotiès volemus, perfectè conſcendere valeamus. Eodemque modo etiam TABERNACULI partem illam, quæ erat extra velum, illiusq; pauimentum, & quatuor altaris aurei cornua ſuo reſperſit cruore, vt in ſancta ECCLESIA expurgari & ſanctificari poſſimus, & omnis vita noſtra DEO ſit grata & accepta: quod ſanè, niſi mortis & effuſi ſanguinis eius virtute, fieri non poſſit. Quamobrem dum hoc ꝓpiciationis explebat munus, ſolus erat in ECCLESIA ſancta: quandoquidem actio eius interna toti erat orbi abſcondita, & ipſe eam ſolus peragebat. Hæc verò interna illius actio, plùs ad noſtri redemptionem contulit, quàm perpeſſio externa, quippe cùm illa huius forma fuerit. Vndè figura habet, pontificem digito ſanguinem adſperſiſſe. Quòd eñ Chriſtus ſanguinem ſuum fudit, quòd ita pro nobis pati voluit, id oñe per Spiritũ ſanctum & liberrimam illius actum eſt voluntatem: interim tamen paſſio externa, internam illius actionem æterno cum honore conſummabat. Quod itidèm figura teſtatur. Siquidem Põtifex Iudęorum, TABERNACULUM expians atq; ſanctificãs, ſolus intùs erat, indutus veſtibus lineis inferioris ordinis ſacerdotum: offerens autem holocauſtum, foris erat in totius populi conſpectu Pontificis ornatus cultu ac veſtibus. Sic & Chriſtus PONTIFEX noſter ante mortem ſuam in ſui ſpiritûs vnitatem, & orationis ac charitatis ſuæ virtutem & efficaciam introgreſſus, poſt omnem populum ſuum humilis atq; obediens ſtabat, ornatus veſtibus (id eſt, virtutibus)

Sortiũ ſup duos hircos miſſarũ myſticatio.

Veli in Chriſti morte ſciſſio, quid.

bus) diaconi, vel inferioris gradûs ſacerdotis, cæleſti patri feruidum ſuum ſanguinem offerens, quo quidem nos in ipſius ſpiritu purgati & expiati & ſanctificati ſumus. Latebat autẽ hoc opus mundum vniuerſum. Poſteà verò vbi forâs egreſſus eſt, in totius orbis oculis palàm ſtabat, verſo ad Orientem dorſo, & in Occidẽtem vultu, vt indè nobis liceret animaduertere, peccatum Adæ in Oriente perpetratum, atque etiam peccata omnia ipſum poſt tergum ſuum proiecisſe, eisq; dediſſe veniam. Quapropter ſi gratiam & miſericordiam quæſierimus, faciemq; eius glorioſam ad Orientem adorauerimus, nimirùm confirmabit nos, ſignatis precioſo ſanguine ſuo frontibus noſtris: qui quidem ſanguis chriſma noſtrum eſt,

Chriſma. quo confirmare non poſſunt niſi Epiſcopi. Conſtat autem chriſma noſtrum ex oleo & balſamo. Et Chriſtus oleum nobis largitur, putà Spiritum ſanctũ: & balſamum, hoc eſt, ſacroſancta merita ſua, vt & ſanctitatem adipiſcamur, & in noſtris vitijs & peccatis minimè computreſcamus ac pereamus. Hinc etiam innocentiſſimam vitam ſuam in altari crucis obtulit in holocauſtum, hoc eſt, omninò concremandam: ſimul cum ea offerẽs renes & adipem, & quicquid in cęlo & terra ſolatio & guſtu afficere eum potuiſſet. Carnem autem vitulæ ru-

Aquę luſtralis figura. fæ, hoc eſt, excruciatum corpus eius, duo ſacerdotes extra caſtra vel oppidum abſportârũt vſque ad cineres cremãdum: tertius ſacerdos ſup hos cineres aquam miſit, qua nos totius anni circulo à noſtris eluimur peccatis, quemadmodùm de Iudæis figura commemorat. Sacerdotes duos Chriſtum dico & Caipham, qui carnem Chriſti cruciamentorum igni penitùs concremandam gentibus tradiderunt. Tertius ſacerdos, quem ſuper cineres aquã miſiſſe diximus, miles ille poteſt accipi, qui lãceam in exanimati corporis eius latus vibrauit, vndè nobis ſacrum baptiſma & cætera ſacramenta, quibus noſtra purgantur errata, profluxerunt. Et hæc ſingulis renouantur annis in Eccleſia, vt olim in Synagoga: manebant verò omnes immundi vſq; ad veſperam, quo tempore DEI Filius hominem induit, & in Cruce patefacto latere ſuo, nobis indè aquam manauit: qua quiſquis lauatur, ſanus & mũdus eſt, reditq; ad caſtra & ad populum ſuũ, hoc eſt, Chriſtianę & Catholicæ fidei cultores. Quòd autem in Textu Dominus ait, Erit hoc vobis legitimum ſempiternum: non de Iudæorũ ſacrificio intelligendum eſt, quod iam præterijt & abolitum eſt, ſed ſanctæ Eccleſiæ, quod legitimum eſt: fructusq; indè conſequens, ęternus eſt. Si enim Iudęos aqua ſuper vitulę cineres fuſa, emũdare potuit: multo magis & veriùs nos aqua, è Chriſti excruciato corpore pfluente, repurgamur. Vndè quotquot hanc contingunt aquam, penitùs emũdantur: Siquidem Sacramenta noſtra perfecta ſunt. Apud Iudæos autem quotquot hos tetigiſſent cineres, immundi erant vſque ad veſperam, qua Chriſtus Sol ſplendidus ad crucis mortem demigrans atque deſcendens, veneranda nobis è ſuo latere contulit Sacramenta, Iudaicas implentia figuras, & ad eam quam deſignabant, adducentia veritatem. Qui enim in priſca lege Iudæi immũdi fuiſſent, tertio & ſeptimo die hac aqua adſpgebantur & expiabãtur: octauo autem die offerebãt ſacrificium Deo & ſacerdotibus, quemadmodùm erat lege præceptũ, & etiam pro ratione peccati, quo ſe commaculaſſent: atq; ita demùm expiati, redibãt ad ſuos: eratq; hoc apud illos ſacramenti pœnitentiæ loco. Idem quoque apud nos hodiè myſti-

Dierũ triũ myſticatio. cè fit. In primis eñ vitę noſtræ initijs, quãdo in Patrem credimus & Filiũ & Spiritũ ſanctũ, tres habemus dies, & baptizamur vndis ſalutaribus, quas Chriſtus ſua nobis morte mercatus eſt: ſimul autẽ pollicemur DEO victuros nos iuxta legis Chriſti pſcriptũ, ita vt ab Euãgeliſtis quatuor literis mandata eſt, & ſic ſeptem fiunt dies. Porrò bonis actibus noſtris denuò lauamur in Spiritu ſancto, vndè dies exiſtit octauus, quo ſacrificium facimus & reuertimur ad caſtra electorũ DEI. Atquì ſi deindè mortiferis fœdemur peccatis, iam rurſus tres habeamus dies oportet, putà veram contritionem, confeſſionem, & Satisfactionem: ſicq;

Dieiſeptimę. denuò Pœnitẽtiæ aqua abluimur. Sed adſit inſupèr dies ſeptimus neceſſe eſt, hoc eſt, vt nobiſcùm fixè ſtatuamus & deſideremus ad vltimum vſq; vitę præſentis diem ſeruire Deo: & ita mundi ac ſani efficimur, ipſiq; adeò DEI ſacrificiũ ſumus, & redimus ad caſtra vitę ęternæ. Cæterùm ſi peccator diem tertium expiationis negligat vel contemnat, vt Pœnitẽtię ſacramento nõ abluatur, quãlibèt ille ſanctus videatur, quaſlibet virtutes præ ſe ferat & actitet, non poteſt die ſeptimo expiari ac emũdari in Spiritu ſancto: quin potiùs extra Eccleſiæ Catholicæ communionem excluſus, è populo Iſrael Deum contemplaturo, exterminatur.

Idem

Idem quoque in veteri lege accidit. At verò si in DEI gratia viuimus, etiãsi in paruas quasdam culpas, quas Veniales dicimus, incidamus, non sumus tamen immundi nisi vsq; ad vesperam, id est, donec nosipsos obseruamus. Tum enim Sol gratiæ descẽdit ad nos, & in eadem ipsa diuina gratia eluimur, rursumq; ad vnitatem reuertimur, siue coniungimur cum illis qui Deũ possidẽt. Quod ipsum similiter figura p̃ se tulit.

Immũdũ esse ad vesperam vsque.

¶Adhuc de sacrificijs Aaronis & posterorum eius ac populi Israel, & de eorum mystica significatione. Cap. CXVII.

POSSEM hîc multa & mira adferre de contaminatione & expurgatione multimoda Iudæorum: sed hæc omnia missa facio, quòd nobis neutiquàm necessaria videantur. Quæ verò, quemadmodùm viuendum sit, nos instituunt, quæq; ad Dei famulatum & cultum nos excitant, in eoq; nos exhilarant, ea sanè vtiliter proponũtur. Eam ob rem dicam quędam adhuc de sacrificijs Aaronis & posterorũ eius & plebis Iudaeæ: quę quidẽ tametsi dum figura duraret, DEO grata erant, sed quod ab ipso Christo oblatum est, quodq; ab eius successoribus cum populo Christiano etiamnum offertur sacrificium, tanto DEO acceptius, tantoq; p̃clarius est, quanto veritas figuræ, homo vmbræ suę, & DEVS omnibus præstat creaturis. Obsecro autem, attentus sit LECTOR ad ea quæ dicturus sum:

Posteaquàm propheta Moises ex Dei præcepto sacrum confecerat Vnctionis oleum vel vnguẽtum, quo Aaronem & liberos eius sacerdotes consecrârat, ipso die quo expletum est tempus consecrationis eorum, oñis populus Israel, sicut iussi erant à Domino per Moisen ac Aaronem, sua apportârunt sacrificia & victimas, putà oues, armenta, capras, colũbas, & alia iam superiùs commemorata: ex quibus Aaron pectora & armos dexteros, quæ sibi iure debebantur, separauit, reliquis oñibus altari impositis, nullo tamẽ igne suppositio: siquidem terrenum ignem extinxerat. Et extendens manũ ad populum, benedixit ei. Ingressiq; Moises & Aaron in tabernaculum testimonij, Deum precabantur, & deinceps egressi, benedixerũt populo. Apparuitq; gloria Domini oñi multitudini: & eccè egressus ignis à Domino, deuorauit holocaustum, & adipes qui erant super altare. Quod cùm vidissent turbæ, laudauerunt Dominum, ruentes in facies suas. Agnoscebãt eñ hoc signo, acceptum esse Deo sacrificium suum. Porrò ignem hunc à Deo ipsis donatum, sacerdotes semp nocte ac die ardentẽ cõseruabant atq; fouebant. Non enim fas erat, alienũ ardere ignem in altari Dei. Posteà verò cùm in Babylonem captiui ducerentur, ignem hunc foderũt in terra. Eadem autem die qua Dominus ignẽ miserat, arreptis Nadab & Abiu filij Aaron thuribulis, imposuerunt ignem & incensum desupèr, offerẽtes coram Domino ignem alienũ, quod eis præceptũ nõ erat. Egressusq; ignis [diuinæ vltionis [à Domino, deuorauit eos, & mortui sunt coram Domino. Non enim hanc eorum inobedientiam Dominus inultam abire volebat

Quasi TẼXTVS.

2. Ma. 1.

Leu. 10.

Sed iam horum significationem ac sensum mysticum explicemus. Quando Dominus noster IESVS Christus, cuius typũ Mosen gessisse diximus, põtifices & sacerdotes suos initiare volebat, oleum & chrisma suum confecit ipso ꝓpiciationis die, quo nostræ salutis causa passus & mortuus est. Eo, inquam, die p̃clarum hoc confecit chrisma vel vnguẽtum, quo nostri põtifices ac sacerdotes cõsecrati & sanctificati sunt. Verùm id temporis Apostoli ad eiuscemodi susciendam sanctitatem vel sanctificatiõem necdum idoneè erant præparati. Quamobrem Dominus postquàm resurrexerat à mortuis, verbis, factis & signis multis do-

cere ac informare eos voluit, vt manerent firmi ac fortes in fide, & munda redderent vasa ad sacerdotale suscipiendũ munus ac officium. Moxq; ab eius Ascensiõe præparabant. Abnegabant enim seipsos, omne mundi solatium respuebant, & Christum vltra cælos omnes recta intentiõe, interna deuotiõe, & intimo amore insequebant: itemq; ieiunijs, vigilijs ac precibus vacabãt: quibus studijs ignem terrenum in altari holocausti, hoc est, cordibus suis restinguebãt, simulq; ad cœlestẽ suscipiendũ ignẽ, id est, Spiritũ sanctũ, apparabant. Etenim
Act.2. ipsimet venerãdum Dei sacrificium efficiebant. Die autem quinquagesima à primo Paschate nostro, quo Christus resurrexit, apparuit illis gloria Dei in monte Sion, vbi erant cõgregati pariter in pace, & repleti sunt omnes Spiritu sancto, & nouã excepêre legem, atq; etiam Dominum legis in tabulis cordis carnalibus: vndè mox flexibiles, alacres, agiles, prompti ad
Rom.13. virtutes omnes effecti sunt. Sentiebãt enim verã erga Deum & proximos omnes charitatem,
Mat.22. in qua pendet omnis lex & Prophetæ. Iudæi verò legem olim in tabulis lapideis acceperant. Semper em̃ durę ceruicis, immorigeri, rebelles, & ad infidelitatis vitiũ ꝓcliues erant. Atq; ea
Sina quid sonet. de causa tradita Mosi lex est in mõte Sinai. Est nãq; Sina in nostro idiomate idem quod tentatio egrediens. Et in Domini mandatis probat̃ siue tentat̃ vnusquilibet, vtrùm ptineat ad
Iacob.1. Dominum, nécne. Est enim Sina idem quod mandatum vnum vel mensura vna. Et præcepta omnia velut vnum seruãda sunt. Nam qui totã legem impleuerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. Etenim vniuersa, vitę nostræ quædã mensura sunt: eamq; mensuram quisquis ad Christi tribunal nõ adduxerit, damnationi ꝓpetuæ adiudicabit̃. quam verò charitatem Apostoli ꝓceperunt, ea absq; mensura est. Vndè etiã cunctis virtutibus superabundabant, ac redundabant, & effluebãt. Sicut enim Aaron pontifex Iudæorũ ea die qua completum est tempus consecratiõis eius, extensis manib⁹ benedixit populum: ita & sanctus Pe
Act.2. trus Põtifex noster, ea die qua perfecta est ipsius consecratio, extensis manib⁹ benedixit po
Ioel.2. pulum, & retexuit eis prophetiã Ioelis ante multa conscriptã tempora, quẽadmodùm Dominus effunderet de spiritu suo super omnem carnem, id est, viros pariter ac fœminas: vtq; ipsi prophetarent, & visiones viderent, & somnia somniarent, multaq; euenirent signa & prodigia tam in cælo quàm in terris, antequàm venturus esset dies Domini magn⁹ & manifestus. Deindè ait ad eos: Viri Israelitæ, audite verba hęc: IESVM Nazarenum, virum approbatum à Deo in vobis, virtutibus & prodigijs & signis, quæ fecit Deus per illum in medio
Psal.15. vestrî, sicut vos scitis: hunc definito consilio & præscientia Dei traditũ, per manus iniquorum affligentes, interemistis, quem Deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. Quod deindè Dauidis testimonio cõfirmauit, aliquot eius ex Psalmis adductis versibus, id videlicet confirmãtibus, eum neq; derelictum esse in inferno, neq; carnem eius vidisse corruptionem: eademq; Prophetę verba ad Christum propriè, non aliũ aliquẽ, pertinere, manifestè declarauit: asserés insuper eius Resurrectionem, ascensionem, & in paterna dextera sessionem, eũdem Prophetam prænunciasse, & se quoq; cum cæteris illic præsentibus, earum testes esse. Deindè adiecit: Dextera igitur Dei exaltatus, & promissione Spiritus sancti accepta à Patre, effudit hoc donum, quod vos videtis & auditis.
Act.2. His autem auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos: Quid faciem⁹ viri fratres? Petrus autem ad illos: Pœnitentiã, inquit, agite, & baptizet̃ vnusquisq; vestrûm in nomine IESV Christi, in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donũ Spiritus sancti, locuturi linguis omnibus, sicut & nos. Alijs etiã plurib⁹ verbis testificatus est eis, & exhortabat̃ eos, & intimis precib⁹ omnipotentis Dei & dñi Iesu Christi potentiã implorabat. Qui ergo receperũt sermonẽ ei⁹, baptizati sunt & crediderunt, & appo-
Act.4. sitæ sunt illa die animæ circiter tria millia, ac deindè alia quadã die quinq; millia. Et hi oẽs perseuerabant in doctrina Apostolorum, atq; per hoc ipsum dignũ fiebãt Dei sacrificium: perseuerabãt itèm in communicatiõe & quotidiana fractiõe panis vitalis venerabilis sacramenti, & etiam victus necessarij. Nihil em̃ habebant proprium, sed erant illis omnia communia: & quotquot possessores agrorũ aut domorũ erãt, vendẽtes afferebãt precia eorũ q̃ vendebãt, & ponebãt ante pedes Apostolorum. Diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat. Et multitudinis credentiũ erat cor vnum & anima vna, & eadem in charitate vo-
Luc.12. luntas: quæ nimirùm charitas ignis ille est, quẽ dñs IESVS misit in terram, quiq; iugiter ar-

de-

dere debet. Sed nos illum obseruemus oportet, & virtutibus nutriamus: quẽadmodùm Iudæi ignem suum à DEO egressum lignis siccis confouebant, qui tamen postmodùm perijt. Noster autem ignis æternus est. Si quis verò ab hostibus suis è terra sua traducatur in Babylonem, id est, vitiorum confusionem, iam quidem ignis charitatis intra sanctam Ecclesiam illi defossus & absconditus est: qui si ad terram suam vsq; adeò reuerti possit, vt proprium cor suum effodiat, inuentamq; aquam crassam, id est, internas Deuotionis & compunctionis lachrymas ad diuinæ clementiæ Solem exponat, eodem Sole denuò accensus, longè amplius quàm antè ardebit. Ita enim Iudæis ex Babylone demigrantibus olim igni suo typicè euenisse legimus. Maximè tamen caueat sibi vnusquilibet ab igni alieno. Enimuerò primi sacerdotes in tabernaculũ Domini ignem inferẽtes alienum, subitanea morte extincti sunt. Itidemq; qui primi in sanctam Christianorum Ecclesiam ignem afferre alienum conabantur, repentinò mortui sunt: Ananiam dico & Sapphiram vxorem eius, qui distractis ac venditis agris suis, contra Sanctispiritũs voluntatem communibus Ecclesię bonis necessaria sibi mercari volebant. Sed fingebant ac mentiebantur Spirituisancto, dum partem pecuniæ apud se detinebant, & partem reliquã ad Apostolos deferebãt. Magis enim peculium siue propriam possessionem, quàm bonum commune diligebant, & neq; Spũisancto, neq; Ecclesiæ satis confidebant: atq; ea re non se totos cum omnibus quæ habebant, tum Dei tum sanctæ Ecclesiæ manibus tradebant ac offerebant. Siquidem & seipsos & omnia sua priuato possidebãt amore: qui scilicet ignis fuit alienus, quem Diuus Petrus in spiritu suo probè cognoscens, obiecit illis, q̃ non hominibus, sed Spũisancto corda omnia inspicienti, mentirentur. Et illi territi, mox ceciderunt in terram, & spiritũ reddiderunt. Quæ cùm ita se haberent, est sanè quod plurimũ erubescamus: quippe quos iure meritoq; totos Dei esse oportebat, non nobisipsis viuere: idq; potissimùm homines religiosos, Monasticæ vitæ institutũ aliquod sectantes, qui certis ac specialibus votis quibusdam Deo se obstrinxerunt. Promiserũt enim Deo castimoniam, Prælatis obedientiam, & Paupertatem nihil cum proprietate aut habentem aut possidentem. Quæ quicũque violant, tametsi corpore viuũt, sed spiritu mortui sunt, vtpotè qui ab omni sanctitate remoti ac disiũcti sunt. Sic etiam quotquot Deum pro suo potiùs commodo ac vtilitate diligũt, quàm pro illius æterno honore, eidemq; ob suũ magis commodũ, quàm ex vera ac liberali charitate seruiũt, ij omẽs sacrificia sua alieno incendũt igne, non ex DEO, sed ex cordibus ipsorum terrenis proficiscente. Quinetiam cũcta sanctę Ecclesiæ sacrificia, quæ magis causa lucri externi, quàm ob Dei honorẽ, & ex vera erga proximũ charitate fiũt, alieno ardent igni. Et Prælati omẽs ac sacerdotes Ecclesiastici, qui mundi potiùs honorem ac bona venantur, quàm honorem Dei & plebis sibi commissæ salutem, quiq; singularem corporis sui escam ac potum studiosiùs inquirunt & appetũt, quàm æternum animarum suarum alimentum: isti, inquam, omnes licèt sacrificent Deo, tamen vita & sacrificia eorum non nisi igni ardẽt alieno: quippe qui mũdo placere studeant & concupiscũt: Dei autem bonis quæ gratis perceperũt, quæq; gratis ex vera charitate dispensare ac dispartiri deberent, sæpenumerò terrena dũtaxat aucupantur lucra, & ea q̃ docent, ad vitam ipsorum pulchrè sunt accommodata. Etenim Dei ipsius & sacræ scripturæ mentem ac sententiam falsis quibusdam & commentitijs glossis suis peruertũt, quo doctrina ipsorũ illis placeat, qui ipsorum similes sunt, & eorum consilijs morem gerere parati sunt. Quo fit, vt homines laici Deo viuentes, longè prudentiores sint, q̃ eruditi mũdo & suæ carni viuentes. Laici nanq; Dei sapientia mundum, carnem, & omnes hostes suos superant ac expugnant: sola autem litera & sapientia omni, quam mundus præstare queat, absque Dei sapientia prædi ti, semper vincũtur & confusioni patent. Mũdi enim sapientia stultitia est apud Deum. Meritò igitur vigilãdum nobis est ac orãdum, sobrietatiq; danda opera, & facies interna ad æternam conuertenda veritatem, quo diuinam excipiamus sapientiam, quæ nobis indicet, nosq; instituat, vti iuxta Dei gratissimam voluntatem viuendũ nobis sit. Maximè tñ prę cæteris, ꝓlati, sacerdotes ac Doctores ita viuere meritò deberent, vt diuinam susc ipere sapientiam essent idonei. Ipsi enim ex debito onera sanctæ Ecclesiæ viuendo ac docendo ferre sunt adstricti, dum Christi hæreditatem & corporalem & spiritalẽ occupant, vndè etiam singulis quibusq; quæ cuiq; essent necessaria, dispẽsare ac impertiri de-

Ignis qs qui fouendus.

Babylon.

2. Mac. 1.

Ignẽ alienũ q̃ eccleſię primi intulẽrint.

Act. 5.

Substãtialia religiosorũ vota.

Laici q̃ qb⁹ eruditis prudentiores,

Sapiẽtia quę quantilli habenda.

Prelatis viuẽdũ q̃ esset

be

Mediatio q̃ quorum sit.

berent. Est enim hoc muneris ipsorum, vt sint mediatores ac sequestri inter DEVM & populum eius, idq; sacramentis, & sacrificijs ac precibus suis, atque etiam ipsa Saluatoris morte. Quęcunq; autem à DEO bona adepti sunt, quæ etiamnum illius sunt, ijs meritò sanè & ipsis & familiæ eius inseruire deberent. Huc verò magna virtute, ratione illuminata, & discretione dilucida opus est. Atq; hac de causa DOMINVS veteris legis sacerdotibus & vini & omnium quę inebriare possent, vsu interdixit eo tempore quo intrarent in TABERNACVLVM testimonij, & populum essent instructuri, ne morerent̃. Præceptum enim, inquit, sempiternum est in generatiões vestras, & vt habeatis scientiã discernendi inter sanctum & ꝓphanũ, inter pollutũ & mundũ: doceatisq; filios Israel omnia legitima mea, quę locutus sum ad eos per manum Mosis. quæ si nos benè inspiciamus, aduerti facilè potest, multos hodiè sacerdotes ebrios esse & mortuos secundum animã. Quam enim Christus ipse & Moses veritatem docuit, eam nec scire, nec viuendo sequi, nec docere volunt. Vsqueadeò enim superbia, auaritia, gula & luxuria ebrij sunt, ac infatuati, vt nullã virtutem sentiant, ita vt in eos benè competat propheticũ illud, Homo cũ in honore esset, nõ intellexit: cõparatus est iumentis insipiẽtibus, & similis factus est illis, videlicet per ignorantiã & vitã bestialẽ. Et tñ miri quiddã hisce licet cernere temporib⁹. Iudaici qdem sacerdotes olim si quod morticinum cõtrectassent, secundum legem immundi erant, & ea die neq; pro seipsis, neq; pro populo sacrificium DEO facere, sed neq; populi victimas attingere fas habebãt, eo quòd immundi essent: & tamen nõ nisi vituli, & oues, ac eiuscemodi ab illo populo offerebant̃. Nunc verò pplures inuenire sacerdotes est, qui etiamsi immundi sint & indigni corpore & anima, vsqueadeò tamen prô nefas superbi ac elati & tumidi sint, idq; sub adspectu tremẽdæ Maiestatis Dei, vt mundissimũ Christi corpus conficere nõ vereant̃, & pollutis manibus suis præstantissimũ contingere sacramentum, & offerre preciosum sanguinem, pro mundi peccatis fusum, eundemq; in putentissimam sui ventris cloacam mittere, perindè quasi ad ipsos pertineat, aut ipsi eo digni sint. O rem indignam, ô probrum ac dedecus corã DEO & orbe vniuerso. Quæ enim à Christo IESV & primis sacerdotibus sanctitas, vita ipsorum & sanguine fundata est, eam improbi qdam nostrorũ temporum sacerdotes probrosa vita sua destruunt ac euertunt. Nihil enim aliud sunt quàm ignominia & confusio ac dedecus orbis. Et sicut in primis ECCLESIAE exordijs ad attactum vmbræ D. Petri Apostoli ægri oẽs curabant̃: ita hodiè prô dolor aerẽ ipsum vitijs & pessima fama sua impuri qdã sacerdotes inficiunt & fœtore adspergũt, ita vt multi hinc aĩę morbos cõtrahãt, & nõnulli etiã in mortiferis peccatis emorian̄t. Talem autem vitam nõ nisi æterna consequit̃ confusio cum dæmonibus in fœtidissimo puteo inferni. Et dignè ac iure sanè cum illis in æternis cogentur degere supplicijs ac cruciamentis, quorum se indignissimę tradunt seruituti gratię tempore, quo eos DEO omnipotenti seruire oporteret. Sed de improbis sacerdotibus hactenùs dictum sit satis. dicamus nunc etiam quippiam de optimis, quos mundus habeat, sacerdotibus.

Vino qbus cur & qñ interdictum.

Sacerdotes ebrij ac mortui mysticè qui. Psal. 48.

Impudentia quorũdã hodiè quanta.

Quorũ vitijs hodiè inficiatur etiã aer.

¶De mensa cui propositionis panes imponebantur. Caput CXVIII.

HOC loco explicare suscipimus ea, quæ Mosi DOMINVS p̃cepit de mensa quadam fabricãda ex lignis sethim, quę haberet duos cubitos longitudinis, & vnum ac semissem (vt quidam codices habent) latitudinis, ac totidem altitudinis, essetq; inaurata auro purissimo, & in parte TABERNACVLI Aquilonari poneret̃, essentq; semper in ea panes in conspectu DN̄i. Attendat hic quilibet, & internam suam inspiciat vitam, & quid intus sentiat. Equidem Christũ Dei filium iam antè aliquotiès per Mosen typicè designatum dixi. Siquidem è mõte cælorum Christianã ad nos aduexit legem, & mensam fabricauit nobis in parte Aquilonari nedum ECCLESIAE sanctæ, sed etiã cuiuslibet boni hominis. Et sicut illa apud Iudæos mensa tabernaculi ex lignis sethim imputribilibus, & quę nec ignis, nec vetustas consumere posset, confecta erat: ita etiã tum sanctæ ECCLESIAE, tum vniuscuiuslibet hominis boni ac interni libertas perire nõ p oteſt: vtpotè quę puro vndiq; auro, id est, pura charitate obducta est, quæ nec superari, nec interire potest, sed ꝑpetuò pmanet. Habet autem isthęc ipsa à Christo fabricata mensa cubitos duos longitudinis, qui duos quos

Moses.

Aurũ purũ.

Mẽsę cubiti duo quid.

quosdam liberos significat actus. Deus nanq; ex liberrima bonitate æternò nos amare constituit, & nos illum itidèm vicissim: Qui sunt duo actus perfecti, & æterna mẽsæ nostrę longitudo. Latitudo verò cubitum habet & semissem. Siquidem Dei intra nos operatio, cũ virtutibus cunctis perfectum efficiunt cubitum: atquì nos in actionibus nostris minùs lõgos, & in cunctis virtutibus deficere nos sentimus: qui est cubitus dimidius, quem perficere nõ valemus. Quanto em̃ magis amamus, tanto plùs amare tenemur: quoq; plures efficimus virtutes, tanto ad plures agendas colendasq; virtutes obligati sumus. Amor enim in suis actibus nunquàm sedari aut pacatus vel contentus reddi potest, eo quòd maius sentiat debitũ, quàm vt possit esse soluẽdo: maximè cùm noua persolutio nouũ efficiat debitum, & amor ratione exercitatus, maiorem exigat amorem, & plura charitatis opera, quàm vllus præstare queat. Et hæc ratio est, cur charitas semper in hac vita crescere & augeri possit: eaq; de causa dicimus semper cum Propheta: Et dixi, NVNC cœpi, nunc boni quippiam facere instituimus. Quod tamèn intelligẽdum est, quandiu amor noster in ratione persistit, & necdũ simplex effectus est, & vnitus spiritui DEI vltra rationem omnem atque discrimen. Enimuerò sicut mensa hæc non in Sanctis sanctorum, sed in priori tabernaculi parte posita erat, ita & hic amor noster cunctis hominibus communis sit oportet. Et quisquis ille est, qui ita sibi placet, vt cubitum suum qui non nisi dimidius est, integrum & in amore ac virtutibus perfectum esse putet, eius cubitus falsus est, & mensa illius in latitudine excedit: quamobrẽ falli eum necesse est. Porrò mensæ nostræ altitudo & ipsa cubito constat ac semisse: ex quibus cubitus integer id nos instituit, Deum suũipsius laudem & honorem in creaturis omnibus in cælo ac terra efficere ac operari: medius verò cubitus docet nos, tam incompræhensibili Deum esse magnitudine, tantaq; laude ac honore dignum, vt creaturas omnes in ipso laudando ac honorando deficere & succumbere necesse sit. Et ita successu temporis magis quidem magisq; semper laudamus, nec tamẽ pro nostro desiderio dignè satis Deum laudare valemus. Manet igitur cubitus noster dimidius & imperfectus: quandoquidem Deũ maiori sentimus laude dignum, quàm omnes possint præstare creaturæ. Atque eam ob rem in Dei laude semper nos innouare debemus, donec simplex amor noster totos nos circumplectens, supra omne discrimen, quatenùs fieri potest, in vnam secùm essentiam subleuet. Ibì tum in Dei spiritu liberi & ab omnibus expediti sumus, & nobiscùm Deus suam ipsius laudem, & gratissimam suam perficit voluntatem. Quanta verò mensę huius crassitudo fuerit, aut quanta charitatis nostrę crassities esse debeat, sacris literis expressum non est. Charitas enim implet vel perficit omnia. Habuit autem mensa hæc pedes quatuor siue sustẽtacula quibus imminebat, quæ etiam iuxta literam illius erant altitudo: ijdemq; pedes quatuor, sacra referunt Euangelia à quatuor conscripta Euangelistis, quibus lex omnis impleta & cõsummata est, & in quibus omnes nostri charitatis actus fundantur. Porrò sicut in singulis mensæ huius pedibus, singuli erant annuli aurei per angulos singulos, ita vt per binos vtrinque annulos vectis de lignis sethim, sed inauratus, mitteretur, quibus mensa, quôcũq; libuisset, deportari posset: ita etiam nostræ charitatis actus cum sacrorum Euãgeliorum lege coniuncti sint oportet, quæ quidẽ lex facies vel rationes seu habitudines quatuor habet, quemadmodùm tum à Ioanne Euangelista, tum ab Ezechiele propheta describitur. Prima ratio siue habitudo est, vt per amorem ea in nobis vincamus omnia, quæ Deo cõtraria sunt, & bestialem vitam nostram proculcemus, recepturi hocipso vitam spiritalem & faciẽ Leonis, ferarum omnium regis atq; victoris. In altera ratione siue habitudine charitas nos instruit, vt & nosipsos & omnes actiones nostras Deo ad perpetuum illius honorem offeramus: & ita agendo interior homo noster faciem accipit vituli, qui typicè solebat in Dei sacrificium offerri. In tertia ratione charitas nos docet iustitiam, & vitam nobis præstat rationalem virtutibus decenter ornatam, atq; hocipso interiora nostra Hominis suscipiunt faciem, & totius orbis dominium. Quarta denique ratio id nobis testificatur, charitatem quosdam supra captum suum in nudam quandam subleuare visionem siue contemplationem, mentemq; illorum in quandam imaginum expertem expãdere latitudinem siue amplitudinem, vbi iam sentiunt intelligentiæ suæ oculum semper apertum esse, & absq; labore in æternæ veritatis manifestationem intẽdere ac contemplari. Indè verò crescit amor & desiderium, & iugis q-

Cubitus dimidius.

Augeri sẽp cur possit charitas. Psal. 76.

Cubitus integer.

Medius cubitus.

Deus quãto perè laudandus.

Quatuor pedes mẽsę.

Apo. 4. Eze. 1.

Rõnũ quatuor prima. Leo.

II.

Vitulus.

III.

Homo.

IIII.

Aquila. dam adſpiratio ad appræhendendum incomphenſibilem Deũ: ſimulq; accipiunt in hoc ſtatu qui eiuſmodi ſunt, faciem Aquilæ,& occultam Dei cognitionem, pſpicuamq; ac dilucidam in virtutibus,exercitijs,& omni ipſis neceſſaria veritate diſcretionem. Porrò qui iſta non ſentiunt,recta ac ſimplici intentiõe lumen fidei & charitatis ſuæ erga Deũ ſequantur,ipſaq; charitas ad Dei conſpectũ & preſentiã eos adducet, vbi quartã hanc pcipient rationem ſiue habitudinem,& pfectam vitã ſpũalem. Cæterùm quemadmodùm mẽſa hæc aurea pedes quatuor qbus innitebaẽ,obtegebat:ita & quatuor iſtæ ratiões vel habitudines,illius qui inter Deum & nos eſt, amoris exercitatione operiunẽ.Sed inſupèr annuli quatuor huc ptinent, & per binos quoſq; annulos immiſſus vectis inauratus,quibus, quôcunq; viſum erit,noſtram deportemus menſam.Et per annulos quidem id datur intelligi,diuinam gratiã cuilibet rationi vel habitudini annexam & adiunctam eſſe:quandoquidem vnaquælibet ratio DEO placet & accepta eſt.Quamobrem annulum habet aureum,id eſt,gratiã Dei, quæ aptè ſatis annulo comparaẽ,quippe quæ nec finem habet nec initium.Etenim quatuor his rationibus DEVS æternò nos dilexit,ideoq; gratiam ſuam in tempore nobis largitus eſt, per eandemq; gratiam ſuam & quatuor has rationes abſq; reſpectu ſiue retroſpectione in æternam illius charitatem reflexi ſumus: ſicq; quatuor hos annulos aureos pficimus.Dum verò gratia ipſius nos tãgit, ſi ſpiritu ac animo liberos nos inuenit,iam etiã vectes habemus inauratos:exercitationẽq; amoris noſtri erga Deũ & virtutes omnes,quôcunq; libet, deferimus. Habuit præterea mẽſa à Moſe confecta,ſuperiùs per circuitum coronam auream eiuſdem cum labio menſæ latitudinis,altam digitos quatuor,ne qua ex illis quę menſę eſſent impoſita,deciderent. Huic verò ſuperpoſita erat alia corona aureola, ſicq; menſa perfecta erat. Eundem ergo in modum Chriſtus Dei filius,interiori homini noſtro libertatem charitatemq; largitur,& ita menſa noſtra auro obducta eſt.Labium verò aureum,charitatis noſtræ aſſcenſus eſt.Semper enim charitas inſtar ignis ardentis ſurſùm nititur. Et corona aurea ad labium adiuncta,amorem & reuerentiam ſignificat erga Deum, quæ cunctis actibus bonis ipſi oblatis ei exhibentur. Charitas enim ſuaipſius merces & præmium eſt, & actibus ſuis coronatur ac exornatur. Eſt verò corona quatuor alta digitos. ſiquidẽ charitas cum ſuis actibus vnum eſt,& ſemper ad Dei operatur honorẽ:atque ea re continet ſiue retinet oĩa, nec quicquam ei poteſt excidere.Quicquid verò id eſt,in quo noſipſos inordinatè quærimus ac ſpectamus,id omne excidit nobis,eiusq; iacturam nos facere neceſſe eſt, eo quòd ſupra coronam auream DEO oblatum non eſt.Ad hæc corona iſta interraſilis erat,id eſt,interpolata cælaturis & plano:hoc eſt,partìm cælata,partìm plana.Erant autem,vt aiunt Hebręi,cælaturæ illæ quaſi imagines regum,& tot ſunt ibì factæ imagines,quot futuri erãt reges in Ieruſalem à Dauid vſque ad Sedechiam:id quod ex diuina reuelatione ita factum eſſe oportet,quando corona hęc multis annis antè quàm Dauid naſceretur,in eremo facta fuit.Docemur autem iſtis charitatem illam, quam aduerſus Deum gerimus, quam coronam noſtram eſſe diximus,primo rege noſtro Chriſto IESV, ac deindè cęteris regibus oĩbus, qui per paſſionem & mortem eius ex ipſo naſcunẽ, inſculptam ac cælatam eſſe debere.Iſtos nanq; reges omnes eorumq; nomina & actꝰ,ceu dignum patre æterno ſacrificium, ipſemet in charitatis ſuæ corona geſtauit. In quo nos eum imitari debemus, ſicque corona noſtra regum omnium,ad ipſius regnum pertinentium, formis ſeu imaginibus pulchrè decorata erit. Sciendum tamen eſt,charitatis noſtrę coronam in ſummis actionibus ſuis, vbi quaſi ad ęternę illius, quę DEVS ipſe eſt,charitatis vnionem ſeſe adiũgit, planam & formis vacuam eſſe,eo quòd nullam iſthic imaginem tolerare queat.Quò facit hoc,quòd corona menſæ Iudaicæ partìm cælata, partìm plana fuit,eôdemque ſpectat, quòd corona aureola maiori huic coronę impoſita fuit. Vbi enim amor noſter ſupra omnes actiones ſuas in ęternę charitatis Dei ardore ac incendio conflagrat & colliqueſcit, ibì gaudium ſiue amare illius maximũ ac ſuauiſſimũ eſt:in ipſaq; amoris noſtri annihilatione coronam aureolam accipimus, vbi DEVS agit,nosq; id ſentimus ac patimur. Quomodò autem corona minor maiori impoſita fuerit,non eſt diuinis literis annotatũ:itidemq; quemadmodùm nudus amor noſter ſupra actuoſum amorem noſtrum in Dei charitate conflagret & velut annihiletur,neq; dici neq; ſcribi poteſt: ſed qui ſublimiter amãt,ſentire id poſſunt.Eſt deindè quorundã ſen-

Annuli.

Gſa Dei cur annulo conferatur.

Labium aureum.

Corona aurea.

Vide ſcho laſt. hiſtoriam.

Imaginibus quot & quorũ q corona q ornata.

Corona noſtra qbꝰ imaginibus inſignięda.

Intelligi aliqua poſſe, q exprimi nõ poſſint.

ten-

tentia, duas has, dum fabricarent, coronas, id significasse, regnum Israeliticum olim in duo regna secandum. Et maiori quidem coronę nomen regni Israelitici mansit, eo quòd decem obtineret tribus: minor autem corona tribus Iudæ fuit, quippe quę solam sub se Beniamin tribum, & sacerdotes ac Leuitas haberet: at tamen supremũ occupabat locum, quandoquidem ad ipsam pertinebat ciuitas sancta Ierusalem, itemq; templum, & sacerdotes cum sacrificijs suis. Ex eademq; Iudaici regni corona, Dominus noster IESVS Christus duxit originem. Vndè etiam mihi videt charitas regnũ suum in duas distribuisse partes. quibusdam em̃ vitam confert virtutũ studiosam cum recta intentiõe, cõstituitq; eos sub adspectu Domini, præstatq; eis sapientiam, & tum Dei, tum suî cognitionem: atq; per hæc reges fiunt in Israel: quippe qui tum idonei sunt suam regere familiam, & tribus decem, videlicet animæ vires, & sensus qnq; tam internos quàm externos: cumq; id faciunt, veram adipiscunt diuinæ legis ac decalogi charitatem, & charitas eorum cunctis illis coronat actibus bonis, quos fecerint ad honorem Dei: & hæc est corona maior regni Israelitici: quantoq; charitas in virtutibus & multimodis bonis operibus latior est, tanto etiã corona semper augescit. Quamobrem vnam omnes coronam ferimus in Christo IESV Domino nostro, in quo omnium nostrũm charitas & virtutes aggregantur. Et hæc corona singulis quibusque pro charitatis & virtutum cuiusq; mensura, & decenter ornata, & ampla siue magna est. Atquì supra hanc coronam amor aliam quãdam minorem cõfert, longè illa maiori excellentiorem. Sed hãc cõsequi nõ potest, nisi tribus Iuda, illi videlicet, qui diuini amoris magnitudinem quadam suîipsorum & omnium actionum suarum nihilipensiõe cõfitentur, & gloria ac p̃dicatione efferunt, idq; ęternę illius, quę Deus est, charitatis cõtemplatiõe, cuius intuitu seipsos & omnes actus suos nimis exiguos, & quasi nihil deprehendunt. Hìc nanq; charitas hominis in Dei amore cõflagrat ac velut annihilat: istaq; annihilatio, corona aureola tribus Iudę est, supremũ obtinens locum, vndè Christus prognatus est, qui rex & Dominus est, & eiusmodi homines p seipsum regit ac moderat. Siquidem in diuini amoris emoriunt magnitudine, & Christus magìs in eis, quàm ipsimet, viuit. Atq; ea re inueniunt intra se ciuitatẽ Ierusalem, hoc est, visionem pacis: ambulantque & conuersant in Sion, id est, ęternę veritatis speculatiõe: atq; ipsimet templum sunt Dei, & in eodem templo & sacerdotes & sacrificium sunt: quãdoquidem nudam mentem suam supra rationem in ocio quodã omnis imaginis experte offerũt. Hvc verò quicquid pertingit, id omne coram diuina maiestate charitas exurit: istaq; conflagratio nihil est aliud, quàm vltra creatum omne vsq; in æternę charitatis vnitatẽ excessus. Atq; hac ex causa tribus Beniamin sub regni Iuda corona manet. Beniamin enim idem est in nostro sermone, quod filius dierum, vel filius virtutum, seu filius amaritudinis. Et nos quotquot per Dei gratiam bona opera agimus ac producimus, ea omnia filij sunt dierum: cunctaq; ea p̃mia, q̃ bonos actus consequunt, filij & fructus virtutum sunt: & om̃es pœnitentiæ actus, filij & fruct⁹ amaritudinis siue doloris sunt. Sed hæc oĩa coronæ tribus Iuda cõcedere ac subdita esse oportet. In ipsa nanq; spiritũs nostri subleuatione, vbi in amoris vnitate colliquescimus & cõflagramus, peccatorum omnium, omnisq; pœnitentiæ & virtutum ac præmiorum omnium quædam nos capit obliuio. Attamen tribum hanc Beniamin, coronæ Iuda subesse necesse est: siquidem corona maior sub minori collocata fuit: eundemq; in modum & nos, quoad viuimus, semper virtutibus, pœnitentię & bonis actib⁹ incũbere ac operam dare oportet: atq; ijs rebus sanctitas, corona & prẽmium nostrũ maiora in dies accipiũt incremẽta. Istis enim DEO viuimus, & sumus reges in Israel, quę vox significat videntem DEVM, vel principem cum DEO. Atq; sine hac vita seruari nõ poterimus. In simplici autem adspectu vel visiõe nostra, vbi Dei charitas nostrũ consumit sibiq; cõiungit & vnit amorem, quãto simpliciores & quietiores seu magìs ocìosi sumus, tanto faciliùs ad vnionem pertingimus. Siqdem perpessio nostra & Dei actio, corona aureola est, qua diuinæ charitatis, omnem nos docentis veritatem, cõfitemur ac sentimus magnitudinem. Ita ergo charitatis nostrę mensa, duabus est cincta & ornata coronis: positaque est ad partem aquilonarem Ecclesię sanctę, quo ipsa omnes nostros debellemus ac superemus hostes. Cui cõuenienter satìs etiam Propheta regius in Psalmo quodam dicit: Parasti in conspectu meo mensam aduersus omnes qui tribulant me.

Duarũ mẽsę coronarum mysterium.

Charitatis regnũ quot in p̃rtes diuisum.

Corona maior.

Corona minor.

Ierusalem Sion.

Beniamin.

Israel.

Psal. 22.

¶De pane propoſitionis ſpirituali, noui videlicet Teſtamenti. Caput CXIX.

DEINDÈ ſcriptura ait iuſſiſſe DOMINVM, vt ſuper menſam propoſitiõis in conſpectu ſuo ſemp panes ponerent̃. Hoc nimirùm etiam DOMIN⁹ IESVS nobis fecit in ECCLESIA ſancta poſitis in menſa charitatis noſtræ viuis cæli panib⁹, putà ſacroſancto corpore, PASSIONE, morte & glorioſa vita ſua cum vniuerſis meritis ſuis, quæ ſunt eſca noſtra ſpiritualis nedum in hoc p̃ſenti tempore, ſed etiam futura æternitate. Et quòd (vt hiſtoriæ Scholaſticæ author ait) Iudaici propiciatiõis panes azymi fuerũt & deſimila ac mundi valdè, hoc ipſo aptè ſanè præſtantiſſimũ DOMINI IESV deſignant corpus, quippe quod mundiſſimũ ac innocens fuit in ſtatu gratiæ, atq; etiamnũ in gloriæ ſtatu mirifico fulget candore: adeoq́ue panis hîc, confectus nobis eſt ex ſimila integerrimę virginis MARIAE, idemq́; ſemper in quantocunq; oblato ſibi honore animo permãſit humili ac minimè elato, & firmus ac incorruptus à quibuſcunq; vitijs. Cæterùm panes à Iudæis olim poſiti, menſuram EPHI (vt q̃buſdam placet) implebant. Ephi autem tres complectit modios, & modius perfecta menſura eſt, ab ipſo Moſe in lege veteri cõſtituta. Itaq; aio ipſe non q̃dem propriè, ſed iuxta ſimilitudinem quandam, (Deus enim immenſus eſt & abſq; menſura) in ſacramẽto noſtro tres completos ſiue perfectos eſſe modios. Eſt enim hîc natura corporea, ſpiritalis & diuina, hoc eſt, corpus, ANIMA & PERSONA diuina. Ad hæc Iudæorum panes ex geminis conſtabant decimis. Quas enim Leuitæ decimas à populo receperunt, earum rurſum decimas ipſi ſacerdotibus reddebant: atq; indè panes conficiebãtur. Anteà verò, ab ipſis vſque Adami temporibus ad Moſis ætatẽ, primitię ac decimæ in DEI honorem cremabantur. Quando verò DOMINVS ſacerdotium elegit & conſtituit ſupra populum ſuum, ſacerdotes Dei loco primitias ac decimas vni DEO iure debitas, recipiebant. Vt enim VNVM, numeri initium eſt, ita decem numerum perfectum efficiunt: ſicq́; Deus bonorum omnium principium & finis, primus ac nouiſſimus eſt. Dabant igitur primitias, hoc eſt, primitiuos fructus ſuos, quandoquidem Deum principium ſuum ſecùm vniri deſiderabant. Ab ipſo aũt Chriſti incarnati tempore iam non damus primitias, quando principiũ noſtrum ſe nobiſcũ vniuit. Attamen ſi nos illi viciſſim vniri volemus, cunctorum fructuum noſtrorum tam ſpiritalium quàm corporalium, tam internorum quàm externorum, dandæ nobis decimę ſunt: ſiquidem agnoſcamus & fateamur oportet, quicquid ſumus, habemus & poſſum⁹, id oñe ex illius gratia ad nos proficiſci. Quapropter diuina præceptum lege eſt, vt rerum externarũ ſecundum iuſtitiam & terræ in qua degimus, conſuetudinem decimas exoluamus: & hoc ipſo ſpero equidem ſatisfacere nos Deo: quanquàm ſoluendarum decimarũ in diuerſis regionibus diſpares admodùm conſuetudines ſunt. Verùm de his decimis non fiunt panes, quibus ſacerdotes noſtri in Dei tabernaculo ſpiritaliter aluntur ac reficiũtur: ſed, quanuis alioquì omninò Dei ſimus, noſtrí ipſorum tamen & omnium actuum noſtrorum decimas demus oportet. Hæc verò decimarum redditio nihil eſt aliud, quàm vt ſenſus & naturã noſtram ſub Dei p̃ceptis cõtineamus ac coerceamus, propriéq́; voluntati noſtræ ſecundũ DEI voluntatem emoriamur. Et has decimas in ſacerdotum manibus DEO offeramus. NECESSE eſt enim, vt ſacerdotibus ac PRÆLATIS noſtris morem geramus, quippe qui Dei loco nos regunt ac moderantur, & inter Deum ac nos medij intercedunt, idq́; ſuis ſacrificijs, ſua vita, doctrina, & ſanctæ Eccleſiæ ſacramentis, quibus carere non poſſumus, niſi penitùs Chriſtiana intereat fides, quod prorſus impoſſibile eſt. Enimuerò ſacerdotium & fides catholica, & nobiſcùm Chriſtus in venerabili ſacramento ad finem vſq; ſeculi, velint nolint homines, permanebunt. Petri nanq; nauicula per oñes afflictionum & vexationũ penetrabit fluctus, & electos quoſq; ad gloriæ portum adducet. Quotquot autẽ ex Chriſtianę fidei nauicula exciderint, funditùs peribunt. Obſecro igitur, obedientes ſitis, & abnegetis voſmetipſos, ſenſibus ac naturæ frenum inijciatis, & Chriſtum IESVM veſtra ferẽda cruce ſectemini. ſicq́; decimas veſtras in manibus ſacerdotum veſtrorũ DEO offeratis. Etenim & Chriſtus ipſe decimas dedit, & noſtra cauſa ad mortem vſque obediẽs fuit, obtulitq́; ſe PATRI ſuo cæleſti in manus impiorum pontificum, acerrimorum hoſtium ſuorum: & decimas ſuas cum noſtris in

Chri corp⁹ q̃b⁹ panib⁹ qui prefiguratum.

Ephi.

Modij in ſacro quot myſticè cõpleti.

Decimarũ ab initio vſus quis.

Primitiarũ dãdarũ ratio ſeu modus quis.

Decimę q̃ à q̃b⁹ meritò dandę.

Myſtica decimarũ redditio quid.

Duratura ad ſeculi finẽ inuitis tyrannis, quę.

Extra Petri nauiculã ſaluté nõ eſſe.

in ſancta Eccleſia adunauit, nouēq; partes noſtras ad vſus vitæ neceſſarios nobis relinquet, modò ipſi decimas demus. Eoipſo enim quo verè ac probè obedimus, bonorum omnium participes, & ad virtutes omnes apti ac habiles reddimur, ſicq; virtutum oīm modos ſeu rationes poterimus adipiſci, & cunctorum tum angelorum tum hominum beatorum ordines ſcandere, idq; per bona opera, quæ ſunt nouem partes, quas pro noſtra nobis neceſſitate ſeruamus: & ipſa ſunt cibus noſter & panes laicorum, cunctis neceſſarij mortalibus. Decima verò pars, libera eſt in Dei voluntatem reſignatio ſuī, qua Chriſto IESV velut in choro decimo ad dexteram Patris æterni coniūgimur ac vnimur. Et ex his decimis ſacerdotes, Leuitæ, & omnes totius mundi religiones, ſeu religioſi ordines, victitant & paſcuntur. Noſtra enim obedientia ſpiritus angelici & ſancti oīes, maximè verò qui vltra præceptalegis, Euangelica ſectantur conſilia, exhilarantur. Enimuerò horum precibus, vita ſancta, inſtitutionibus & doctrina, itemq; Eccleſiæ ſanctæ cultu atque exercitijs, Chriſtiana fides & religio ſubſiſtit. Nam ſi ſcripturę ſacræ, ſacerdotium & religioſi ordines non obſtarent, Chriſtiana omnis religio iam olim funditùs euerſa & extincta foret: Quilibet enim ſui capitis ſequeretur ſententiam, ſtolidosq; conceptus & incidētes cogitationes. Nam quot capita, tot ſenſus totq; vię: ſicq; populus ſtultis erroribus dementatus, Chriſtianam abnegaret fidem, & virtutum omnium miſerabili obliuione caperetur. Itaque ſi iuxta Dei præcepta vitā agere, & ex bonis ſuis actibus ſpiritaliter refici quis velit, det decimas, id eſt, obedientiam ſuis præſtet ſacerdotibus. Qui verò obedientiæ voto ſe obſtrinxerunt, ipſimet Leuitæ ſunt, & viuunt ex decimis: eisq; conſilia Dei ſeruare incumbit: ijdemq; ſi in exercitijs ſpiritalibus refici velint, decimas (id eſt, obedientiam ſuam) rurſus decimare debebunt: ex quibus decimis panes fiunt propoſitionis ſemper poſiti in cōſpectu Dei, quos in ſabbatho ſoli ponūt & edunt ſacerdotes in Dei tabernaculo. Equidem iam antè dixi, Chriſtum IESVM ſeipſum & omnes actus ſuos Eccleſiæ ſanctæ dediſſe ac reliquiſſe: quę eſt vitæ & actuum noſtrorum perfectio. Ipſe nanq; eſt vita viuentium, & Sanctus ſanctorum: eiusq; obedientia nobis ſacrificium eſt præcedens ſupra omnes noſtros actus bonos, quos DEO offerre queamus: atq; ita ipſe decimarum noſtrarum decimæ, hoc eſt, perfectus honor eſt omnis illius honoris ac venerationis quam nos DEO exhibere poſſimus: ipſeque adeò primus ſacerdos eſt, qui cæleſtem poſuit Panem in menſa charitatis noſtræ, ſuum videlicet corpus ſacratiſſimum ac glorioſum, quod nobis in cibum contulit ſempiternum. Atque hoc munus & officium in Sacramento renouant ſacerdotes, in illius honorem vncti & conſecrati, nec præter eos alius quiſquam: ſicutì etiam in priſca lege nemini panes ponere permittebatur, niſi ſacerdotibus ad id conſecratis atque initiatis: neque cuiquam vel in Tabernaculum ingredi, vel his panibus veſci licitum erat, præterq; ſacerdotibus. Vndè etiā panes ſacerdotales dicebantur. At verò Chriſtus noſtrum vſqueadeò patefecit tabernaculum, vt oīes ingrediant, quotquot gratię illius veſtem induti ſunt: & ipſemet ſummus ſacerdos eſt, qui omniū noſtrūm amorem cum ſua charitate cōiunxit, tātaq; illius munificentia & liberalitas eſt, tantoq; nos amore ac beneuolētia cōplectit, vt in cōmunis charitatis noſtræ menſa ſeipſum nobis in cibum ac potū prębeat. Siquidem ipſe ſacerdotum panis eſt, & panis ꝓpoſitiōis, ſemper poſitus coram Domino in menſa charitatis noſtræ, quem omnibus illis ponere ac edere licet in mēſa interiori, qui in ſpiritu ſacerdotes ſint, id eſt, qui diuina gratia vncti & conſecrati ſint, qui in tabernaculum ſanctificati ingrediunt, & coram Deo Chriſti paſſionem & mortem ſacroſanctam offerunt, eorumq; cibus & potus Chriſtus ipſe eſt, qui ſanctorum omnium ſanctitas eſt. Fit autē iſtud in Sabbatho, eo quòd in pace & quiete degāt, & à vitijs omnibus ferienī. Eſt tamen id habendum pro certo, tametſi quis ſanctimonia D. Ioannem Baptiſtam æquiparet, tantaq; ſapientia & eruditione prędituſ ſit, quanta vnquàm aliquis fuerit, niſi tamen iuxta ſanctæ Eccleſiæ ritum ac ordinem ſacerdos initiatus ſit, nunquàm ſacrum Chriſti corpꝰ cōficere, neq; id cōtingere, vel populo miniſtrare, neq; à peccatis abſoluere, neq; ſacerdotes conſecrare, neq; cōfirmare, neq; inungere eū poſſe. Iſthęc eīm partìm ad ſolos epiſcopos, partìm & ad ipſos & ſacerdotes pertinent, qui ad id à Deo & ſancta Eccleſia cōſtituti ac ordinati ſunt. Quanquàm diaconi in neceſſitatis articulo, dum ſacerdos haberi non poteſt, & confeſſiōes recipere, & ſacramentum miniſtrare poſſunt: & ſi quiſpiam, cuiuſcūq;

Partes nouē, quid.

Pars decia.

Obedientię encomium.

Chriana fides qbꝰ rebꝰ ſubſiſtat.

Dare decimas.

Decimę q̄ q̄ bꝰ decimādę

Chriſ quō decimarum nſarum decimę ſit.

Myſtici ſacerdotes q̄.

Sacerdotū dignitas vndè & quāta.

Diacono & laico qd in neceſſitate

pmiſſũ, alioquì nõ permittendum.

ille ſit ſtatûs aut ordinis, venerabile ſacramẽtum in itinere, aut in templo inflãmato reperiat, ſi nõ adſit ſacerdos, leuare illud poteſt, & deferre ad ſacerdotem. Iſta enim iure conceſſa ſunt ac decent, ſed nihil ampliùs. Sicut & in veteri lege oĩbus quidem alios circuncidere licebat, ſed ſacrificia quę ad ſacerdotes pertinebãt, nemo alius facere potuit. Itaq; licèt oẽs ſecundum ſpiritum per virtutes Chriſti matres eſſe poſſimus, at tamen ſecundum naturã vel carnem non niſi vnã matrem habet, eamq; beatiſſimã ſemperq; virginem MARIAM, cuius licèt ſpiritalis partus abditus fuerit, corporeo tamẽ partu ſuo mundi nobis edidit ſeruatorem, qui ſeipſum nobis in venerabili ſacramento dedit ac dereliquit in manibus ſacerdotũ, quo ſuæ paſſionis, mortis & charitatis memores ſimus. neq; poteſt qſquã ſacerdotis ſungi munere vel officio, niſi qui ad id à DEO & ſancta Eccleſia inſtituti ac ordinati ſunt. Quod quidẽ ſatis ea nos figura docet, quã in quarto ſuo libro Moſes tradit. Qñ em̃ Deꝰ Aaronẽ & filios eius ac poſteros eorum ex omni tribu Leui delegit, vt ſupra omnem populum Iſrael ſacerdotio fungerentur, ſimul etiã omnem tribu Leui elegit, vt onera portarent, & ſub manu Aaronis ac liberorum eius in tabernaculo deſeruirent. Et eo qdem tempore, quo Aaron Pontifex cõſecratus fuit, Leuitarum erãt octo millia, qngenti & octoginta, eorum q viceſimum qntum ætatis exceſſerãt annũ vſq; ad annum qnquageſimum, abſq; illis q plures pauciorésve habebãt annos. Summa verò omnium filiorum Leui, q mẽſem vnum exceſſerãt, ad vigintiduo millia & trecentos ſeſe extendit, abſq; mulieribꝰ & puellis. Et his Leuitis Dñs bonorum omnium decimas dedit, ſed de hiſipſis decimis ipſi rurſum decimas reddebãt ſacerdotibus: nouem autem partes in ſuos ac familiæ ſuæ vſus reſeruabãt. Prætereà verò ſacerdotes primitias omnes & primogenita, & quæuis alia ſacrificia, quouis illa modo DEO oblata fuiſſent, recipiebãt, victitãtes indè cum familia ſua. Erantq; id temporis perplures ex ſenioribus Leuitarũ, & inter eos p̃cipuus Core filius Iſaar, (Iſaar iſte & Aaron, fratrueles fuêre) qui adiunctis ſibi Dathan & Abiron viris primarijs de tribu Ruben primogeniti Iſraelis, odio & inuidentia aduerſum Moſen conſpirârũt, q; is ſolus, vt ipſi falſò aiebant, ſibi in populum Domini principatũ ac dominiũ vindicaret, eiusq; frater Aaron cũ liberis ſuis ſacerdotiũ vnus ex omni illa frequentia ſibi vſurparet & aſſumeret. Id videlicet indignè admodùm ferebant, eo quòd ex eadem prodijſſent tribu, viderenturq; ſibi nõ minùs, atq; illi, ſacerdotio digni: & Dathan atq; Abiron, eo quòd ex ſeniori filio Iacob progeniti eſſent, digniores magisq; idoneos ſe putarent q principatum gererent, atq; Moſen, quem è tribu Leuitica duxiſſe originem cõſtabat. Horum ergo gratia murmur excitabãt in populo. quibus ait Moſes: Manè tollat vnuſquiſque thuribulum ſuum, tu Core & omne concilium tuum, & Aaron ſeparatim, & hauſto cras igne, ponite deſupèr thymiama corã Domino, & quẽcũq; elegerit, ipſe erit ſanctus. Altera die miſit Moſes vt vocaret Dathan & Abiron. Qui dixerũt: Non venimus. Coaceruauit igitur Moſes aduerſum eos & Core omnem multitudinem, dixitq; ad Core nepotem ſuũ, & ſocios eius ducentos quinquaginta: Tollite ſinguli thuribula veſtra, & ponite ſup ea incẽſum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula, Aaron quoq; teneat thuribulũ ſuũ. Cũq; ita ſtarent præparati corã Domino, & Dathan & Abiron ſtarẽt in introitu papilionũ ſuorũ, dixit Moſes ad populũ: In hoc ſcietis q; Dominꝰ miſerit me, vt facerem vniuerſa quæ cernitis, & non ex ꝓprio ea corde ꝓtulerim: ſi conſueta hominũ morte interierint, & viſitauerit eos plaga qua & cæteri viſitari ſolent, nõ miſit me Dominꝰ: ſin aũt nouam rem fecerit Dominꝰ, vt aperiens terra os ſuũ, deglutiat eos & omnia quæ ad illos ꝓtinent, deſcenderintq; viuentes in infernũ, ſcietis q; blaſphemauerint Dominũ. Confeſtim igitur vt ceſſauit loq, dirupta eſt terra ſub pedibꝰ eorũ, & aperiẽs os ſuũ, deuorauit illos cũ tabernaculis ſuis & vniuerſa ſubſtantia eorũ: deſcenderũtq; viui in infernũ opti humo. Sed & ignis egreſſus à Domino, interfecit ducentos qnquaginta viros, qui offerebant incenſum, Aarone penitùs nihil læſo. Tulit aũt Eleazar ſacerdos ex p̃cepto Domini thuribula eorũ ænea, in qbus incenſum obtulerant, & ꝓduxit ea in laminas affigens altari, vt haberẽt poſteà filij Iſrael, quibus commonerent̃, ne quis accedat alienigena, & qui nõ eſt de ſemine Aaron, ad offerendum incenſum Domino, ne patiatur ſicut & illi. At tamen ſequenti die murmurauit omnis multitudo filiorũ Iſrael contra Moſen & Aarõ, dicentes: Vos interfeciſtis populum Domini. Cumq; oriretur ſeditio, & tumultus increſceret,

Sacerdotio fungi quis tm̃ poſſit.

Leuitarum ſub Aaronis cõſecratione millia quot.

Num. 16.

Seditioſi q qua plaga abſumpti.

ret, Moſes & Aaron fugerũt ad tabernaculũ fœderis. Quod, poſtquàm ingreſſi ſunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini. Dixitq; Dominus ad Moſen: Recedite de medio huius multitudinis: etiam nunc delebo eos. Cumq; iacerẽt in terra, dixit Moſes ad Aaron: Tolle thuribulum, & hauſto igne de altari, mitte incenſum deſupèr, pergens citò ad populum, vt roges ꝓ eis. iam enim egreſſa eſt ira à Domino, & plaga deſæuit. Quod cũ feciſſet Aaron, & cucurriſſet ad mediam multitudinem, quam iam vaſtabat incẽdium, obtulit thymiama: & ſtans inter mortuos ac viuentes, pro populo deprecatus eſt, & plaga ceſſauit. Fuerunt autem qui percuſſi ſunt, quatuordecim millia hominũ & ſeptingenti, abſq; his qui periẽrunt in ſeditione Core. Sed neq; ſic ceſſauit tumultus ſup ſacerdotio Aaron. Dicebant enim, vt in Scholaſtica habetur Hiſtoria, quia etſi non prædictos Leuitas elegerit Dominus, poterat eſſe quòd aliqui de aliqua reliquarum tribuum digni eſſent ſacerdotio: & fortè de omnib⁹ tribubus aliquos vellet Dominus ſacerdotes habere, ne tanta miniſterij dignitas vni domui & tam paucis crederetur miniſtris. Tulit ergo Moſes ex præcepto Domini virgas duodecim tribuũ, inſcriptis ſingulis virgis ſingulis Principũ nominibus. Erant autem duodecim trib⁹ etiam præter tribũ Leui. Ex Ioſeph enim duę emerſerant tribus, Manaſſe & Ephraim. Sumpſit igitur Moſes virgam tertiamdecimam tribûs Leui, & in ea ſcripſit nomen Aaronis fratris ſui, ceu Principis Leuitarũ. Deindè adhuc aliam quandam accepit virgam ſeorſùm, cunctas familias continentem, in qua ꝓbaretur, vtrùm de omnibus tribubus placeret Deo eligi ſacerdotes. Cumq; has ſimul omnes virgas poſuiſſet in tabernaculo coram Domino, ſequenti die regreſſus, inuenit germinaſſe virgam Aaron, & folijs dilatatis, amygdalas protulliſſe. Ita iam tertiò, Deo ordinante, Aaronis ſacerdotium ꝓbatum, declaratum & confirmatum eſt: eaq; de cauſa ꝑcepit Dñs in poſterũ ſeruari virgam Aaronis in tabernaculo, & hoc in ſignum rebellium, qui ſacerdotio inuidebant, idq; aſpernabantur & habebant contemptui, cui tamen Dominus honorem haberi volebat, ſeq; efferebãt & pares haberi ac eſſe volebant ijs, quos Dominus ex oñi & ꝑ omni plebe vocârat ac delegerat: atque ob hoc ipſum ꝓfligati atque extincti ſunt. Verùm hac noſtra ætate idem fit, & quidem multo peiùs: quando plures improbos inuenire licet, qui nõ modò æquiparare ſe ſacerdotibus, ſed longè etiam meliores eſſe velint: atq; eã ob rem ſacerdotio inuident, idq; habent contemptui, quod tamen Chriſtus Iesvs ſeipſo reddidit venerabile ac honore dignũ. Ipſe nanq; ſacerdos ęternus eſt, & ſacerdotalis dignitatis ac honoris fundamẽtum: ex quo id cõſequitur, ſacerdotũ ordinẽ ꝑ cunctis cęli ac terræ ſtatibus ſeu ordinibus honorandum eſſe. Et quiſquis ſacerdotes nihilipendit ac deſpicit, is Chriſtum Dominum & eius Apoſtolos, & Sanctos omnes qui vnquàm ſacerdotio functi ſunt, & iam cum Chriſto æterna perfruuntur beatitudine, cõtemnit. Et reuerà optimi quiq; totius orbis homines, & qui precibus ſuis plurimùm poſſint apud Deum, boni ac Deo placiti ſunt ſacerdotes. Id quod vel hinc ſatis conſtare poteſt. Si eñ Aaron & filij eius tantoperè placebant Deo mactanda & immolanda ſeu adolenda oue vna in honorem Dei, multo ſanè magis Dominus Chriſtus cum ſuis ſacerdotibus Deo placeat neceſſe eſt, quandoquidem ſacerdotes omnes nouæ legis, innocentem ac immeritam Chriſti mortem in honorem & amoris incenſum cæleſti eius Patri offerunt. Illa enim figura duntaxat erat, hæc autem figuræ veritas eſt. Quæ cùm ita ſint, meritò ſanè id cauere debebunt homines laici, ne quem ſpernant, vel nequiter aut indignè & irreuerenter attrectent ſacerdotem. Si enim Chriſtus & ſancti eius apoſtoli impijſſimum proditorem Iudam apud ſe tolerârũt, donec laqueo vitam finiret ſuam: quidni etiam nos malos feramus ſacerdotes, donec peccata ipſorum in inferni ꝓfunda eos abducant atq; ſuſpendant? Quanto enim ſtatus altior, tanto caſus grauior: quantoq; hîc honoratior vita in peccatis, tãto apud inferos confuſio maior ac ignominia: quanto deniq; hîc plus voluptatis ꝑcipitur & gaudij, tãto illic plus cruciatuũ ac tormentorum. Quapꝑter ſi quem contingat cernere ſacerdotem malum, quem tamen corrigere non poſſis, preceris ꝓ illo Dominum, ac deindè iudicium illius Diuinæ iuſtitiæ & ꝑlatis eius relinquas. Illorũ enim officij eſt eos corrigere, & ſi neceſſe ſit, etiam in carcerẽ cõijcere. Nemo tamẽ illos neci dabit, niſi infideles ſint & hęretici, quãdoq; dem ſacro chriſmate vncti ſunt. Et his quidẽ ſatisfactũ nobis putamus, potiusq; bonis adhæremus ſacerdotibus, q in Dei nos poſſint tabernaculũ introducere, ac cæleſtibus nos ci-

Vide hiſtor. ſcholaſticã Petri Trecẽ.

Aaronis virga quũ floruerit.

Sacerdotalis ordinis excellentia.

Sacerdotes q qb⁹ quantoperè prę-ſtent.

Sacerdotes mali cur ſuo iudici reſeruandi.

Orandum pro quibus qui ſit.

ba-

bare panibus, paratis ac propositis semper coram Domino in mensa charitatis nostræ.

¶De XXIIII. sacerdotibus Iudæorum, & eorum officijs. Cap. CXX.

INuenitur porrò in historijs, vigintiquatuor sacerdotes in templo Salomonis ordinatos fuisse, qui & vxores & liberos habuerint. Quãdo enim sacerdotium in vna duntaxat tribu cõsistebat, necessarium erat, vt vxorib⁹ iungerent̃, alioquì & tribus ipsa & sacerdotium funditùs perijsset. Vicissim autem sacerdotes suas agebant vices in templo per hebdomadã, ita vt semp essent duodecim in templo, vt quidam volunt, quib⁹ nec egredi indè licebat dum ipsorum duraret septimana, eo quòd tum mundos eos & ab vxoribus disiunctos esse oporteret. Oñi aũt Sabbato sua mutabãt ministeria, tumq; duodecim quorum illa erat hebdomada, duodecim afferentes panes calidos, imponebãt eos mensę aureæ, singulos panes sub singulis patenis aureis, quib⁹ pugillus thuris imponebat̃, ficq; panes illi cum thure intacti iacebãt vsque ad sequens Sabbatum, quo alij accedentes sacerdotes, eos edebãt panes & thus adolebãt in altari aureo, nouosq; panes & thus aliud reponebãt. Atq; hunc in modũ cõtinẽter hebdomadatim procedebãt: appellabãturq; panes isti panes ꝓpositionis, & semper positi erãt in mensa aurea, nec cuiquam eis præterquàm sacerdotib⁹ vesci licitum erat, idq; in templo coram Dño. Hic iam aduertat̃ obsecro. Duodecim (vt diximus) sacerdotes ponebãt panes in mensa coram Dño, in illius videlicet memoriã, quòd Dñs circa legis ipsorum initia duodecim tribus ex Aegypto eduxerat, & in eremo cęlesti nutrierat pane, atq; etiã vt figuratè significarent, quòd in Christianæ religionis exordio duodecim Apostolos & eorum sectatores venerabili sacramento refecturus esset. Ponebãt autem sacerdotes isti panes calidos, sed alios frigidos edebãt, hac nimirùm significatiõe, Patriarchas & Prophetas, itemq; sanctos Iudæorum sacerdotes ingenti cum desiderio & magno desiderij ardore ac æstu Christi aduẽtum petijsse: atq; ita panes calidos posuisse: quicquid verò edebãt, quia similitudines & figuræ erãt, ob hoc ipsum frigidum fuisse & insipidum. Quos enim panes priores sacerdotes posuissent, eos sequentes comedebãt. Quod itidèm nobis euẽnit. Christi enim aduentum, quem prisci Iudæi conspicere appetebãt, Apostoli viderunt, & nos hodieq; videmus eum nobis præstitum esse. Atq; eam ob rem magno appetentes æstu ac feruore, vt ea omnia perficiant̃, quorum causa Dεvs homo factus est, & ad mortem vsque decertauit, q̃q; ipse in nobis à mundi exordio amore ac intentiõe ꝓsecut⁹ est. Quod nimirùm tum nobis præstabit̃, quãdo corpore & anima beati, Dei gloriã cõtemplabimur ac possidebimus, die videlicet septima quietis æternæ, quam cum sanctis omnibus supra omnia maximè desideram⁹. Nam tametsi idem nobis cib⁹ relict⁹ est à Deo, quo in cælis beati perfruuntur, attamen sacramento & fidei lumine tect⁹ ac opert⁹ est. Adhuc enim viatores ac peregrini sum⁹ in via, neq; claritudinem, æstum, ac gustum eum ferre possem⁹, quo viuentes in Dei regno potiunt̃. Quãtùm autem mundum vincimus, nosipsos penetramus, tempus excedimus, æternitati ꝓpinquamus, & sanctis cõformamur, tantùm etiam magìs ac magìs gustare poterim⁹. Vndè etiam spiritus Domini ait: Vincenti dabo manna absconditum. Isthic enim cibus mundo abscõditus est, itemq; omnib⁹ illis qui mundo similes sunt, in quocunque illi statu viuant. Atquì si Deum gustare volum⁹, faciendum nobis est, quod Iudæorum sacerdotes secũdum figuram nos instituunt. Ingrediendum videlicet nobis est in tabernaculum nostrum, & patena aurea eleuanda, hoc est, affectus, appetentia & amor erga Deum. In hac autem patena semper inuenim⁹ pugillum thuris, qui est ardens deuotiõis flamma, quæ exurenda nobis est in altari nostro aureo, hoc est, reuerentia ac veneratiõe, quam gerimus erga Deum. Cumq; ista agim⁹, angelorum escam in charitatis nostræ mensa reperim⁹. Etenim in tabernaculo Iudaico sacerdotales panes in mensa aurea positi fuisse feruntur inter maiorem coronam, & minorem, quæ supra mensam maioremq; coronam sita erat. Sic itidèm nobiscùm sese res habet: quandoquidèm in mensa charitatis nostrę amorem illum quo nos Dεvm prosequimur, & eum quo nos ille ꝓsequitur, æternus noster cibus positus est. quem enim nos aduersus D E V M amorem gerimus, maior nostra corona est, qui augeri semper & increscere potest: Quo verò nos à D E O diligimur, corona aureola est, conflagrare ac colliquescere nos faciens.

Sacerdotes in templo quot simul per vices inessent.

Duodenarij panũ propositionis numerus, quid sibi velit.

Apo. 2.

Patena.

Thuris pugillus.

¶Vtì

¶ Vtì ſe p̄parare debeant, ad Agni paſchalis eſum acceſſuri, ſecun dum figuram veteris legis. Caput CXXI.

QVID autem cibus iſte ſit, & vtì ad eum percipiendum præparare nos debeamus, figura quædam alibì à Moſe deſcripta, nos inſtituit in hunc modum: Quando Dominus populum ſuum educturus erat ex Aegypto in terram promiſſionis, dixit ad Moſen: Vide ſchol. haſticā hiſtoriam. Exo. 12.

MENSIS iſte uobis principium menſium, primus erit in menſibus anni. [Hic erat Aprilis, id eſt, lunatio Aprilis, quæ in Martio ſæpè inchoat, quo apud Iudæos annus initium accipit. Dixit ergo Dominus:] *Decima die menſis huius tollet unuſquiſq; agnum per familias & domos ſuas.* [vel hœdũ, ſi agnum habere non poſſet.] *Sin autem minor eſt numerus, ut ſufficere poſsit ad ueſcendum agnum, aſſumet uicinum ſuum qui coniunctus eſt domui ſuæ, iuxta numerum animarum, quæ ſufficere poſsint ad eſum agni. Erit autem agnus abſq; macula,* [nõ quidem velleris, ſed corporis, ſicut in Leuitico meliùs exprimitur.] *& maſculus anniculus. Sumptumq; agnum hunc ſiue hœdum ſeruabitis uſq; ad quartamdecimam diem menſis huius. Immolabitq; eum uniuerſa multitudo filiorum Iſrael* [quæq; domus videlicet ſuum.] *ad ueſperam: & tingetis cum faſciculo byſſopi utrunque poſtem & ſuperliminare ſanguine, edentes carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus. Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, ſed aſſum tãtùm igni. Caput cũ pedibus eius & inteſtinis uorabitis, nec remanebit quicquam ex eo uſq; manè. Si quid reſiduum fuerit, igne comburetis: nec comedet de eo immundus & incircunciſus: Sic autem comedetis illum: Renes ueſtros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus. Os non confringetis, nec de carnibus foràs mittetis, & comedetis feſtinantes. eſt enim phaſe, id eſt, trãſitus Domini.* [Dicta eſt autem nox illa tranſitus, quòd in ea trãſiret angelus per Aegyptum, percutiens primogenita quæque ab homine vſque ad pecus, tranſiensq; ędes, quarum poſtes liniti erant ſanguine. Fecerũtq; filij Iſrael, ſicut præceperat Dominus Moiſi & Aaron, egreſſi oñes de terra Aegypti. Deindè ait Dominus:] *Habebitis autẽ diẽ hunc in monimentũ, & celebrabitis eam ſolennẽ Domino in generationibus ueſtris cultu ſempiterno. Septem diebus azyma comedetis. Dies prima erit ſancta atq; ſolẽnis, & dies ſeptima eadem feſtiuitate uenerabilis. Nihil operis facietis in eis, exceptis bis quæ ad ueſcendũ pertinẽt.* Leui. 1. & 3.

Iſta nimirùm figura fuit noſtri Sacramenti altaris, quod nos hodiè colimus, quoq; ſpiritaliter reficimur tum in vita præſenti, tum in æuum ſempiternum. idemq; noſtrùm omnium teſtamentum fuit, conditum à Domino IESV iam iamq; morituro: Siquidem & cuiuſlibet ſingulatim, & noſtrùm omnium commune eſt: cuius ſimile quiddam etiã figura habuit. Singulis enim annis luna decima Aprilis, quæque domus agnum vel hœdum habere iuſſa erat, eumq; vſq; ad lunam quartamdecimam menſis illius ſeruabant, quo illũ occidebãt, & occiſo veſcebantur. Præter hunc autem agnum vel hœdum ſingularem, vt quidam aiũt, alium quendam communem habebant hœdum, quem eadem immolabãt die ad veſperam, eoq; duodecim principes veſcebantur, qui tribuũ ac totius populi capita erant. Quamobrẽ Chriſtus IESVS, qui totius orbis agnus Paſchalis fuit, mortem oppetiturus, & figuram reuerà completurus, luna nona venit Hieroſolymam, vno videlicet die ante tempus ſuũ, qui fu-

it Palmarum dies, quo hostes illius de aduentu eius certi forent: ac deindè altera die, vt est
Marc.11. apud Marcũ, tẽpore videlicet opportuno redijt, tumq; ingressus in templum, cœpit eijcere
Ioan.2. vendentes & ementes in templo, & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas euertit, volens videlicet mũdam habere domũ suam, in qua Pascha nostrum ederem⁹. Quo audito, principes sacerdotum & scribæ ac pharisæi planè deliberabãt pdere eum luna quartadecima. Etem̃ Domin⁹ IESVS instar cõmunis hœdi, quem immolare cõsueuerãt, tum natura, tum gratia ad moriendũ pro nobis magnoperè feruebat. Antè tñ, quàm capi vellet, cœnã fecit pparari quã ageret cũ discipulis suis, q̃ illi⁹ Pascha fuit: siquidẽ tum Pascha more legis cõsueto edebãt. Verũ qa Apostoli Ecclesię christianę principes & capita erãt, cũ illis hœdũ cõmunẽ offerre voluit, quo ipsi vescerent: atq; is ipsemet fuit. Magno em̃ feruore ac desiderio nostra causa mortẽ excipere, & ingẽti cũ auiditate ac prõptitudine seipsum no
Adamas q̃ tãtũ re dissolubilis. bis cibũ in sacramẽto relinquere cupiebat: eiusq; calidissimo sanguine peccatorũ nostrorũ vincula dirupta & attrita sunt, meritò adamãti cõparãda, qui solo hircorũ calido sanguine dissoluit. Dedit igit illis Pascha cõmune oĩm nostrũ, putà carnẽ & sanguinẽ & innocentem vitã suã. Est autẽ aduertẽdum, agnum Paschalem typicũ, quo Iudæi vescebant, masculũ an
Agnus paschalis cur absque macula. niculum, & absq; macula ex legis p̃scripto fuisse: hac vtiq; significatiõe spiritali, CHRISTVM agnum nostrum cunctis in virtutib⁹ plenè excreuisse, & omninò absolutum ac pfectum fuisse: eiusq; mors sacratissima fructu spiritali mundum repleuit: fuitq; sanus ac integer totus & gratiosus, & sine vlla cuiuscunque vitij macula. Cæterùm luna decem habeat dies oportet, antequàm agnum hunc nostris in ædibus habeamus. Luna autem vitam nostram figuratè designat: Christus autem IESVS sol est, vitam nostrã sua gratia illustrans, & incendens
Luna. renouansq; eam in virtutibus. Porrò cùm decem seruamus p̃cepta DEI, agnum intra ædes nostras habemus: post dies autẽ quatuor luna pfecta est, & tũ agnus edendus est. Ex his dies primus est tum nostrĩjpsorum, tum omnium actuum nostrorum displicentia. Alter est desiderium viuendi DEO cunctisq; virtutib⁹. Tertius est cõmunis erga mortales omnes fides & charitas ac beneuolentia. quarto die, quo luna perficit, dorso ad Occidentem verso, omnium quæ in mundo sunt, obliuiscemur, faciesq; Orientem versus, ad Solem æternum IESVM Christum Dominum nostrum vertemus. Quarto enim die à mundi creatiõe fecit DEVS Solem & Lunam, illum in Oriente, istam in Occidente reponens, quo mundus omnis illustraret. Hunc diem decimumquartum, & tempus hoc anni propter nos magno DEVS honore affecit. Tum enim creaturas omnes & supra eas hominem cõdidit, collocans eum in Paradiso terrestri. Deindè post annos ter mille trecentos & sedecim, eodem anni tempo-
Gen.12. re Abrahamum ex Chaldæorum terra euocatum, ad terram Cananæorum introduxit, dicens illi: Semini tuo dabo terram hanc: & in semine tuo, id est, Christo, benedicent̃ omnes gentes: & ego merces tua magna nimis. Indè post annos quadringentos triginta eodem an-
Exo.14. ni tempore, luna quartadecima filij Israel Pascha edentes, ex Aegypto, dño liberante, educti sunt atque traducti per mare rubrum in desertum, vbi eos manna cæli pauit. Rursus post annos mille quadringentos quinquagintatres eodem tempore ac eadem Luna Dei filius è
Luc.1. cælis descendens, nostram assumpsit naturam, ex purissimis sanguinibus semp virginis MARIAE, & tum p̃scientia sua, tum cælestib⁹ institutiõibus nos pauit. Deindè elapsis annis tri
Mat.26. Mar.14. Luc.22. bus & triginta, eodem anni ac lunæ tempore nostra causa mortem obijt, & in venerabili sacramento suo nos corpore sacrosancto, & omnibus quæ præstare potuerit, nos refecit. Et ipsum Pascha nostrum est, figurarum omnium termin⁹, & introitus vitæ æternæ. Fertur etiam Domin⁹ ad iudicium ventur⁹ eodem anni tempore, & electos suos amicos ducturus in gloriam Patris. Vigilemus igit & edamus. Christus agnus noster Paschalis est & cibus in via. potestq; nos ad terram traducere: siquidem oblatus, immolat⁹, & occisus est, & resurrexit. Vertamus mundo dorsum, & micantes Solis radios nostris in vultib⁹ excipiemus, lunaq; perfecta nobis erit. Quando enim vita nostra Dei gratia perficit ac implet, semper edere nobis licebit, quotiès libet. Sed hyssopi fasciculus in agni sanguine intingendus nobis est,
Hyssopi descriptio. eoq; postis vterq; & superliminare tingendum. Hyssop⁹ quidem herba humilis est, nascens in petrarum foraminib⁹, medeturq; tumori pulmonis. Itaq; opportunè satis Christum humilem designat, in diuinitatis petra nascentẽ ac radicatũ: quem si adspectare volemus, etiãsi

su-

ſupbia tumidi ſimus, curabimur. Corpus autem eius, hyſſopi faſciculus eſt, in agni ſanguine penitùs immerſus ac madefactus, quo quantùm in ipſo eſt, totum adſperſit ac ſanctificauit orbem. Atq; eam ob rem curandum nobis eſt, vt in memoria noſtra ſemper illum circũferamus, in intellectu fidelitatem & amorem eius impreſſa teneamus, atque voluntate ipſa mortem illius noſtrijpſorum mortificatione auidè ſectemur ac imitemur. Hoc videlicet pacto poſtes ac ſupliminare domûs noſtrę agni ſanguine tingemus, neque tum hoſtis vllus ad ædes noſtras poterit accedere. id quod figura nos docet. Qua enim nocte Iudæi olim ſuum edebant paſcha, & poſtes ſuos agni ſanguine tinxerãt, ab exterminatore ſeruati ſunt. Trãſibat autem idem angelus exterminator, ac peruagabatur per omnem terrã Aegypti, cędens eadem nocte omne primogenitum tam hominum quàm iumentorum. qui verò Chriſtum confitentur, eumq; agenda pœnitentia ſectantur, illius intùs guſtum quendam percipiunt, & à grauibus ſeruantur peccatis. Etenim poſtes ſuos illius ſanguine tinctos habent. Aegyptij autem, id eſt, qui Chriſto non obediunt, ſed ſuæ carni & ſanguini viuunt ac obſequũtur, non ſunt illius ſignati ſanguine: ideoq; ſub inimici poteſtate degũt, & ſæpiùs in peccatis moriuntur. Præcepit quoq; dominus, ne agnum paſchalem crudum, vel coctum aqua, ſed aſſum tantùm igni, edamus. Qui crudum comedunt, ij ſunt, qui ſacramentaliter tãtùm Chriſtum comedunt abſque charitate. Qui coctum aqua edunt, illos exprimũt, qui ex conſuetudine ad hoc ſacramentum accedunt, idq; pro guſtu aut ſpiritali cõſolatione, aut quauis alia re caduca & temporali obtinenda. Qui verò aſſum igni mãducant, ij ſunt, qui ex vera charitate Chriſtum ꝓcipiunt ad honorem Dei, & vt ipſi in ęterna beatitudine vniantur. Eſt prętereà agnus iſte edendus cum azymis panibus, hoc eſt, vt firma cum fide ſtabiliter ac ſimpliciter abſq; fictione illi adhæreamus. Ait eñ dominus in Euangelio: Cauete à fermento phariſæorum, quod eſt hypocriſis: itemq; cum lactucis agreſtibus, hoc eſt, cum amaritudine & generali de peccatis omnibus contritione. Caput etiam & pedes eius cum inteſtinis vorabimus, hoc eſt, tam auida cum appetitione Chriſtum edere deſiderabimus, acſi velut vorago quædã ſimus, nec vnquàm exatiari queamus: vaſtusq; ille, quem in nobis ſentimus, hiatus & pedes & inteſtina & caput, id eſt, corpus, animam & diuinitatem Chriſti, vorare ac abſorbere appetet. In hoc enim ſacramento natura & ſubſtãtia panis in dominici tranſit corporis naturã ac ſubſtantiã, inibì ſine loco exiſtentẽ: Lõgitudo aũt, craſſitudo, magnitudo & ſpecies, & quicquid ad corpus foris & intùs ꝓtinet, accidẽs illi eſt, ipſamq; cõcomitatur: eademq; natura corporea cum anima & perſona verbi, atq; ex cõſequenti cum diuinitate coniuncta eſt. Quando igitur corporis Chriſti ſubſtãtiam ſumimus, ex conſequenti & ex concomitantia quicquid eſt tam ſecundum diuinitatem quàm humanitatẽ, percipimus, illo nihilo minùs ſemper in throno cæleſti ad patris dexteram immoto ac incommutabili permanente: quanquàm ſecundum diuinitatem vbiq; eſt abſq; loco, itidemq; in ſacramento. Et quanuis hoſtia ipſa ſuo claudatur loco, corpus tamen dominicum ſub eadem ſine loco cõtinetur: vndè etiam in ſingulis quibuſq; nedum hoſtijs, ſed etiam hoſtiarũ fragmentis & particulis, totus indiuiſus adeſt. Quantũ igitur ad locum, ad viſionem, & compræhẽſionem ſenſuum attinet, corpus eius abſq; ſui immutatione ſemper in cælo manet: in conſecratione autem totus vbiq; Chriſtus eſt, quibuſcunq; locis fit conſecratio: & vnuſquilibet communicans, totum ſuſcipit Chriſtum: neque omnes vno plùs accipiunt, quãdoquidem ſemp indiuiſus manet. quod qdem ita neceſſum eſt eſſe: alioquì accipere eum non poſſemus neq; hic, neq; in ęterna vita, vbi licèt ratio vel modus ſacramenti non ſit, ratio tamẽ ſpiritalis huc pertinens, æternùm permanet: quippe quam Dei ſapientia dictauit, nosq; edocuit, quo iam antè beatitudinis noſtræ modum cognoſcamus ac deguſtemus. Quapropter modum à nobis explicatum quilibet magno ſtudio animaduertat. Si quid autem vel de ſacramento, aut de ijs quæ iam diximus, reſiduum fuerit, quod quiſpiam capere nõ poſſit, id igne diuinę charitatis exurat, hoc eſt, nõ ſe illo occupet, ſed eius charitati relinquat & commendet, quemadmodùm ipſe nos inſtituit.

Exo.12.

Aegyptij.

Agnum paſchalẽ crudũ edere.

Coctũ aquas.

Aſſum igni.

Mat.16. Mar.8. Luc.12.

¶ Quales eſſe debeant agnum paſchalem manducaturi. Caput CXXII.

A quo sacro qui excludendi.

IAM quòd scriptura deinceps ait, eos qui immundi sint, aut incircũcisi, ab agni huius esu arcendos esse, per eos nimirùm nõ alios rectiùs accipim⁹, quàm qui mortiferis impliciti vitijs sunt, aut à sacro baptismate viuunt alieni, quos vtiq; ab huius perceptione sacramenti excludi oportet. Et quod sequit, lumbos cingendos, & calceamenta in pedibus, & in manib⁹ baculos habendos esse, id significat, mundos & castos nedum corpore, sed etiã anima esse nos debere: cũctosq; affectus & desideria nostra subleuare ac sustollere ad appetenda cęlestia, & terrena omnia proculcare: (ita enim pedes affectuum nostrorum, animalium mortuorum pellibus aduersus terram velut calceis muniunt) atque etiam diuinæ gratiæ & eius adiutorio ac sustentationi, potiùs quàm cunctis actibus nostris, inniti nos debere. Quòd autem scriptura vetat, ne Agni Paschalis crus cõminuamus, hoc ipsum figuratè nos instituit, quicquid Christus velit, id nos quoque velle, idemq; etiam actibus, vbicunq; possimus, absque diminutione aut laceratione prosequi & exequi nos debere. Sicut enim virtus hominis in cunctis eius ossibus consistit, sic & Christi virtus in eius voluntate sita est: neque verò aliud ille velle potest, nisi salutem nostrã. Quando igitur cum ipso & volumus & agimus omnia, ossa eius integra manent. Ita ergo quòd à Iudæis crucifixus est, voluntatis eius fuit: neque tamen vllum corporis eius os infringere potuerũt: cuius nimirũ ista figura fuit. Prohibet deindè Dominus, Agni carnes foràs proijci: quod nihil est aliud, quàm venerabile corporis Dominici sacramentum neque excommunicatis, neque infidelibus, neque quouis modo extra sanctæ ECCLESIAE cõmunionem exclusis porrigendum esse. Deindè sequitur: Et comedetis festinantes: est enim Phase, id est, transitus Domini. Nimirùm Domini nostri IESV Christi transitus & festina mãducatio nostra, famelica est appetitio & desiderium semper ad vnitatem cõtendens & adspirans, & ingredi ac regredi cum auida appetentia, & perpetua quædam affectûs vel desiderij esuries ad beatitudinem trãseundi: hæc, inquam, festina nostra manducatio est. At verò trãsisse iam & esse in solitudine, siue vnicos seu solos cũ DEO, nostra satietas est. Porrò inter famem & satietatem Pascha nostrum cum panibus azymis, id est, corpus Domini IESV cum cũctis sacris illius actibus manducamus. Et hîc demorari debemus, & spiritalis escæ nostræ perpetua cum exercitatione ac cultu meminisse. Sic enim Domin⁹ iubet, vbi ait: Septem dieb⁹ azyma comedetis: quod nihil sibi vult aliud, quàm cunctis vitæ nostræ dieb⁹ humilium Christi actionum, sacræ Passionis, & acerbissimæ mortis eius meminisse nos debere. Isti enim panes azymi sunt, cũ quibus Pascha nobis edẽdum est. Et prima, inquit, dies erit sancta atque solennis: hoc est, quãdo peccata deserim⁹, mundum vincimus, & Agnum hunc edimus, Angeli & sancti omnes & cuncta interiora nostra exultant: neque tum quicquã operis exercere nobis licet, præterq̃ quod ad cibum hunc pertinet. Vt enim antè dictum est, toti & absque impedimento ad Deum adiuncti & appliciti simus oportet: & hoc ipso moriuntur cuncta primogenita Aegypti, quæ sunt honor, bona temporaria, & solatia mundi: cumque isthæc intereunt ac emoriuntur in nobis, iam liberi efficimur. Sunt enim hæc, vt diximus, Aegypti primogenita, quę populum Dei in dura peccatorum seruitute, & sub dominio suo captiuum detinent. Vbi ergo ipsa interimuntur ac trucidãtur, nos ex Aegypto proficiscimur in solitudinem, cęlesti illic manna alendi: neque inter Deum & nos quicquam medij intersit, præter Iordanem, id est, vitã hãc miserã & calamitosam, instar fluminis vel riui ad iudicij vsq; diẽ decurrẽtis. Iordanis eñ iudicij riuũ significat: quo transmisso, sanctã promissiõis terram ingredimur, hoc est, terram viuentium, lacte & melle manãtem. Et hîc agitur septimus æternæ quietis dies, quo Paschalis solennitas nostra perficitur & consummatur: & est solennis, sanctus & venerabilis, vtpotè in quo cum angelis & sanctis omnibus perpetuò exultabimus, omnesque simul in incomprehensibili lætitia & gaudio Pascha nostrũ perpetuò sine fine edemus. Interìm adhuc in deserto agimus, & esca nostra in venerãdo sacramento abscondita latet.

Pedes qui muniendi.

Os agni paschalis non comminuere, quid.

Agni carnes foras proijci, quid.

Phase.

Septẽ dieb⁹ azyma edere quid.

Iordanis.

¶De duodecim fructibus spiritûs, quos percipit dignè communicans. Cap. CXXIII.

ET AD ipsum quidem venerabile sacramentum, si vt antè dictum est, sapienter, auidè, vel cupidè ac spiritaliter accedamus, duodecim fructus spũs ab Apostolo in Epistola ad

Gal. 5.

Ga-

Galatas enumeratos, in nobis experimur. Primus fructus charitas est erga DEVM & mortales omnes. Secundus, gaudium internum ac diuinum, quod nemo tollit à nobis. Tertiꝰ pax DOMINI, quã perturbare nemo potest. Quartꝰ patientia, quæ nullis afflictionum oneribꝰ opprimitur aut vincitur. Quintꝰ longanimitas stabili ac firmo animo omnem afflictionem & omnia sustinens. Sextꝰ bonitas, quæ nullum in se malum tolerare potest. Septimꝰ benignitas, quæ ad virtutes omnes prompta & parata est, & in necessitate neminem deserit. Octauus mansuetudo, quæ æquabiliter & absque indignatiõe suffert, quæq; nullis rebus aduersis ex homine expelli se patitur. Nonus fides, quę virtutum omnium totiusq; sanctitatis verum fundamentum est, quamq; nulla creatura, quouis fallaci ac fictitio lumine, neque vlla subtilitate in dubitationem vel opinionem extra veritatis tramitem abducere potest. Decimus, modestia, quæ foris quidem hominem benè maturum, compositum, ac humilem efficit, & intùs animũ præstat sedatum ac tranquillum, estq; paucis rebus necessarijs cõtenta, atque ab omi inordinata superfluitate & abundãtia refrenat & cõtinet appetitum siue concupiscẽtiam. Vndecimus cõtinẽtia, q̃ oẽm inordinatã, DEOq; & virtutibus cõtrariam animi & corporis ꝓpensionẽ ac appetentiã, sub freno retinet atque compescit. Duodecimus castitas, id est, cor subleuatum, in DOMINICA sese PASSIONE exercens, cuius etiã imagines sibi habet impressas, eaque penetratum est: aut nudus intellectus, in quem DEVS cælesti claritate irradiat. Isti videlicet duodecim fructus sunt, quos tum cõsequimur, cùm totos nos dedimus DEO, & magna cum reuerentia venerabile sacramentum suscipimus. Iam si DEVM hoc pacto gustare velimus, vitam illi intra nos spiritalem, eamq; sanctam alamus oportet: eandemq; vitam mundis ac salubribus escis, hoc est, sanctis operibus benè & absq; errore peractis foueamus ac nutricemur. Cuius quædam in Leuitico figura ꝓponitur, vbi Dominꝰ Iudæis discrimen habere præcipit inter munda ac immũda animãtia, putà pisces, aues, & animalia, præscribens eis quæ ex his munda, quæq; pro immundis habere debeãt. Verùm quatenùs cibus ad corpus tãtùm pertinet, nihil hæc ad nos spectãt. Si enim ipsi mundi simus à vitijs, munda quoque nobis sunt omnia quæ ad nostros vsus necessarios cõdita sunt à DEO. Sed quod Iudæis secundũ corpus præceptum fuit, id nobis spiritaliter mãdatum est. Quamobrem diuinæ est voluntatis, vt foris quidem externis bonis actibꝰ, intùs autem deuotione & exercitijs internis, & supra nos contemplatiua ad Deum adhæsione pascamur. Ita nimirùm vita actiua alimur, & cum bestijs gradimur in terra, si iuxta Dei præcepta viuamus. Et in nostrî introuersione vita interna pascimur, quãdo instar piscium in diuinæ gratiæ aquis natamus, Deum inibì & multiplicia illius dona gustãtes. Vita denique contemplatiua cibamur, quãdo ceu aues vltra intellectum nostrum in diuinę claritudinis aere volitamus. Triplex igitur est conuersatio & spiritalis esca nostra, qua quidem DEO placemus, & vitã meremur æternam. Sed dispiciendum ac examinãdum nobis est, qui actus mundi & liciti, quiq; immundi & illiciti sint nobis. Id verò figura nos edocet.

Fructuũ spiritûs duodecim recẽsio.

Fructus istos q qñ assequamur.

Leu. 11.

Tit. 1.

Externa opa q quî agenda.

¶De discrimine ciborum, & de commendatione bonorum operum: vbi etiam acriter repræhenduntur vitia, iam passim dominatum obtinentia. Cap. CXXIIII.

QVAE enim pecora ruminant, & vngulam diuidũt, ea Iudęis edere diuinitùs pmissum fuit: eaq; mũda eis erant, nec vlla alia. Quo quidem nos docemur, si diuina gratia intùs moueamur ad agẽda foris bona opera, nosq; ea iam pacta ad memoriam reuocemus, & cum desiderio ac deuotione ad DEI honorem ruminemꝰ, iam nos pasci spiritaliter: quantoq; rationes & causas bonorum actuum nostrorum magis multiplicemus, tanto nos cibum nostrum & ruminare ampliùs, & meliùs nutriri ac refici. Quæ cùm ita se habeant, libenter sanè externa opa bona arripere, in ijsq; nos exercere debemus, quando Deum ipsum ea fecisse constat, & sancti omnes illis operam dederunt: & ab ipsis mundi initijs Deus ea & docuit, & facere iussit: Primò quidem lege naturæ, deindè lege mandatorum DECALOGI, atq; ad extremum lege euangelica. Adeoq; ipsa nobis cæleste regnum patefaciũt, & coniungũt nos Deo, angelos nobis consociant, & bonorum omnium omnisq; sanctimonię tam quæ in cælis, quàm quę in terris est, participes nos reddunt: pro-

fligantq; & propulsant à nobis hostes tartareos, & multis sanitatem ac diuturnam conferunt vitam: neque dubium est, quin animæ vtilia ac necessaria, & in oculis hominum bona ac honesta sint. Adde quòd bonis hominibus bonum præbent exemplum, & impios ac peccatores ea negligentes accusando redarguunt: porrò angelis & sanctis lætitiam ingerũt, naturam benè componũt & sedatam reddũt, spiritui puritatem, & conscientiæ pacem conciliant. Deniq; bonis agendis operibus sanctæ Ecclesiæ morem gerimus ac obtẽperamus, in virtutibus ꝓfectum facimus, & æterna nobis præmia cumulamus & augmentamus. Verùm eadem ipsa bona opera nostra vngulam diuisam habere debebũt, sic videlicet, vt cum oĩbus bonis actibus ad Deũ, & à Deo ad proximos adiũcti & accõmodati simus, ita vt cũ hominibus vniuersis ad Deum ingrediamur, & rursus cum Deo ad cũctos homines egrediamur. Tum enim pedes affectuũ nostrorũ in duas vngulas fissos habemus, quando nosipsos & cunctos homines ad DEVM & virtutes omnes ex æquo diligimus: eaque opera nostra munda sunt, in quibus tum honorem DEI, tum proximorum salutem & vtilitatem spectamus & quærimus. Quæcunque igitur ea sunt opera, in quibus DEI quidem honorem spectare nobis videmur, sed proximos negligimus, ea immunda sunt: nam licèt ruminent, non tamen vngulam scindunt. Itemq; quibus proximi salutem & vtilitatem magnoperè nobis appetere & aucupari videmur, sed Dei non curamus honorem, ea quoque opera immũda sunt: quanuis enim vngulam diuidant, non ruminant tamen. Ergo vtraq; cõcurrere necesse est, si actus nostri placere Deo, & nobis spiritalis alimoniæ loco esse debeant. Id verò nedum figura, sed ipsa etiam natura nos docet. Quæcunque enim à DEO cõdita sunt, suum seruant ordinem, homine peccatore excepto. Nimirùm creauit omnipotens DEVS solem, lunam, cælum, terram, & ipsam adeò Angelicam naturam in nostrum ministerium, vt ipsi Domino Deo nostro seruiamus. Deo autem seruire, est intentione spectare & quærere illius honorẽ actibus benè ordinatis, qui tum verè boni & ordinati sunt, cùm nihil nostrũ illis aucupamur. Sicut autem Dominus Deus ex liberrima ac profluẽti bonitate sua fecit oĩa, ita & nos meritò tum nosipsos, tum cætera omnia libero ac profluẽti cum amore in ipsum referre deberemus: & ita sanè & salutem in ipso, & veram tam vitę nostræ, quàm creaturarum omnium causam & rationem inueniremus. Enimuerò vitę nostrę vera causa & ratio ea esse deberet, vt nos vicissim alij alios singulari amore ac fide prosequeremur, & in cũctis actibus nostris Dei honorem spectaremus & expeteremus. Quod totum Dominus IESVS ipse nos verbo & exemplo suo docuit. Sua enim oratione secũ dicere nos instituit:

Vngulã habere diuisã.

Opera immunda quę.

Deo seruire.

Mat. 6.

PATER noster qui es in cęlis, sanctificetur Nomen tuum: Adueniat Regnũ tuum: Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra: Panem nostrum quotidianũ da nobis hodiè: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: Et ne nos inducas in tentationẽ: Sed libera nos à malo.

Oronis dñicę commẽdatio.

Hanc precem Dominus ipse nobis composuit atq; accommodauit ad honorẽ Dei & mortalium omnium vtilitatem. Atq; eam ob rem oĩbus bonis Christianis communis est, sicut & Missæ sacrificium, itemq; omnis sanctę Ecclesiæ cultus ac ministeria, & quæcunq; toto vbiq; terrarum orbe fiunt bona opera. Sacerdos quidem Missæ sacrum peragit, & agricola semina & frumentum suum serit, & nauta mare nauigat. Atq; in his singuli alijs seruiunt, & suas alijs collocant opas. Et licèt actus diuersi & disiuncti sint, attamen fructus communis est. Atque hunc in modum quisquis Dei honorem & communem hominum vtilitatem ampliùs appetit & quærit, idem quoq; maxima à Deo præmia consequetur. Videmus sanè in ipso humano corpore vt multa insint membra, & vnumquodq; sanũ membrum vt in corporis necessitate alijs inseruiat, seruetq; locum & ordinem sibi à Deo constitutum: vtq; humani statura corporis in sublime erecta sit, ea vtiq; significatione, quo viuendum sibi esse meminerit ad honorem Dei, cętera verò animantia pronis vultibus terram spectent, (cuncta enim hoĩs subiacent imperio) & vt deniq; potiùs q̃ caput, hoc est, principale membrũ suũ quispiã amittat, omniũ mâlit aliorum membrorũ iacturam facere. Quãdo igit̃ Christus Dei filius omnium nostrũm caput est, in quo sempiterna vita nostra consistit, nosq; oẽs eius membra sumus, meritò alij alijs mutuò inseruire, & in omni tum corporea tum spirituali necessitate fidem ac beneuolentiam inuicèm exhibere deberemus. & cum Christo capite uo-

noſtrò ſtare erecti in æternũ Dei honorem. Ita ſanè actus noſtri diuiſam haberent vngulam ac ruminarent, eſſentq; mundi, alerentq; ac nutrirent nos in vitã ſanctã. Sed hanc viam pauci reperiunt: & tamen mũdus omnis mutuis officijs & ſeruitijs inuicèm coniũctus eſt. Quicquid enim corpori neceſſariũ eſt, id abundè proſtat: ſed niſi nummos dederis, vacuus redibis. Verùm enim permiſſum eſt omnibus & honeſtũ, vt vnuſquilibet vitę neceſſaria, quatenùs ratio & iuſtitia ſinit, ex alijs lucrẽ, ita tñ, vt ad Dei honorẽ mutua fides inuiolata ſeruetur. At nunc auaritia, mendaciũ, fallacia, calliditas vſqueadeò excreuerunt, vt quilibet vbicunq; poteſt, alium fallat. Dum enim auarus quiſq; in ſolum lucrũ temporale intentus eſt, & Dei & proximi ſui, & virtutis, & bonorũ omnium, quę poſt hanc poſſit adipiſci vitam, obliuiſcitur. Hinc verò falſitas & impoſtura omnis proficiſcitur, vt eſt pondus iniquũ, iniqua menſura, fallax numerus, fallax ſupputatio, vſura & quę lucri cauſa fit venditio, expoſitio, accõmodatio, mutuatio, pecuniæ ꝑmutatio, & plures id genus aliæ fallaciæ, quarum hodiè in mercimonijs & ijs omnibus, quę inter homines mũtuò gerũtur, frequens vſus eſt. Et licèt alij alijs foris, quod ad actus attinet, coniuncti videantur, ipſi tamen actus ex fraterna charitate minimè proficiſcuntur: atq; ea re immundi ſunt: non enim Dei ſpectant honorem. Et licèt vngulam diuidant, pedes tñ pecorum ſunt: quicqd autẽ ex porcis naſcitur, immundũ eſt, & illius eſu Iudæis interdictũ fuit, eo ꝙ nõ ruminet. Sed neq; adipẽ habet, qui in Dei altari cremabat. Adeps aũt ſpiritalem deſignat lætitiã ex virtutibus naſcẽtem, quę igni diuini amoris cremanda eſt coram Domino. Porcorũ aũt adeps gaudiũ terrenum ſignificat de peccatis conceptum, quod planè fœtet coram Deo, & tartareis ignibus tradendum eſt. Deindè quæcũq; ſub terra degerent, vt mures & talpæ, immũda erant Iudæis, nec eis veſci licebat. Quæ nobis animalia diuites auaros ac tenaces haud incõgruè ſignificãt. Etenim ſub rebus terrenis penitùs commorãtur, & inſtar talparum, ſenſu audiendi ſatis vigent, ſed cæcitate laborãt. Siquidem Miſſarum ſacra & cõciones auſcultãt, & Dei verbum auribus percipiunt: ſed intelligere nolunt, pro rebus æternis temporalia cõtemnenda eſſe. Itaq; oculos eorum cæcitas occupat. Vident enim, pecuniæ & bonis temporarijs obedire & ſubdita eſſe oñia: & ipſum ſummũ Pontificem, Epiſcopos, Principes, Prælatos tam Eccleſiaſticos quàm ſeculares, ſimul omnes, bonis temporalibus genu flectere. Et reuerà diuitibus parata ſunt ſpiritalia omnia: illis & cãtaẽ, & legiẽ: & quicquid in ſancta Ecclesia foris fieri poteſt, illis promptũ atque paratum eſt. Facilè etiã literas obtinent, & à Purgatorij pœnis & peccatis omnibus abſolutos ſe eſſe: ſed hinc illi ſuperbiũt, nimiumq; pręfidũt, magnosq; ſibi rerum temporalium cumulos talparum more efficiunt atq; effodiunt: ſed dum nihil minùs ſuſpicant, Tartarei ſpũs è terra eos extrahũt, id eſt, animas eorũ ex corporibus & rebus omnibus terrenis educunt. Tum verò multus vbique cantus celebraẽ, & campanæ omnes pulſanẽ, ante altare ſepeliuntur, & à Purgatorio abſoluti ſunt. | Verùm ſi in iniquitate & cum iniuſtitia ſpiritum reddiderunt, nec omnes ſimul mortales ab inferni ſempiternis cruciatibus eos poſſint abſoluere, & licèt cuncta eorum bona diſtribuanẽ in pauperes, nihil eis contulerit. Quod cùm ita ſit, vnuſquiſq; vitã diſpiciat & attendat ſuã, & conſulat ſibijpſi dum adhuc licet. Ad hæc quæcunq; repentia ex limo terræ naſcentia, apud Iudæos immunda haberi iuſſa ſunt, & ipſa nobis vitia carnalia deſignãt. Cùm enim homines omnem voluptatem & delectationem in ſua ſibi carne conſtituũt, nihil differunt ab immundis vermibus humi reptãtibus, & è limo terrę victitãtibus. Hinc porrò tria emergunt vitia capitalia, putà acedia, gula, luxuria. Segniter & ex acedia reptãt vermes, gula ac edacitate paſcunẽ, & in cœno ac ſordibus degunt ac commorãtur. Ex his autem vitijs aliæ quædã prauæ conſuetudines, nouæq; adinuentiões, nonnunquã quàm ſint ipſa pernicioſiores, proficiſcunẽ. Si quis enim veſtem conficere velit, oras adhibet laciniatas, oblongas, veſtemq; ipſam ita ſtrictã breuemq; efficit, vt vix verecundas corporis partes tegat. Hoc exemplum libenter mulieres amplexæ, etiã ipſæ tã arctas ſibi veſtes confici iubent, vt probro ipſis ſint ac dedecori, easq; & forinſecùs & intrinſecùs ſubducunt, multasq; comminiſcunẽ ineptias, quibus humanã venenẽ gratiã. Iam in capitibus ſuis videas eas tubera quædã ex capillis congeſta gerere, quæ nihil ſunt aliud, quàm dæmonum nidi, in quibus deliteſcunt. Si verò nobili ſe proſapia oriundas putẽt, in facie ſua inſtar caprarum inflexa & recurua geſtant cornua, quibus dęmonũ ſimiles ſunt,

Vitia q̃ q; ualuerint.

Porci.

Adeps.

Porcorum adeps.

Auari cur muribus & talpis conferantur.

Abſolutio vana quę.

Repentia.

Vermes ſordidi qui.

Mulierũ aliquot in veſtitu vanitas quę.

Quib' in capillis dęmones nidulẽtur.

&

& ita in ſpeculo ſeſe cõtemplant, vtrùm ea ſint pulchritudine, qua mundo & immũdis ſpiritib⁹ ſatis placere queãt. Deindè vbi iam ventrem putridũ quib⁹ poſſunt modis exornârũt & obuelârunt, quid tamen aliud eſt, niſi facc⁹ putentis fimi & ſtercoris plenus? Interìm nihilominùs pallia ſuperiùs latè patére volunt, quo ſaccus putidus humanis adſpectib⁹ magìs expoſit⁹ ſit. Verùm ſi ipſæmet faciem conſcientię ſuę cernere poſſent, & quàm illa tetra, deformis, turpis & immunda ſit, horrerent planè ſeipſas magìs quàm vllũ dæmonem. Etenim tartareorum ſpirituum retia ſunt, quib⁹ illi ſuos capiunt: ſicut & viri illi, qui ſingularibus quibuſdã modis ad captandã hominum gratiã, ſiue ad placendum hominib⁹ ſeſe componunt. Iſtis enim libidinis incendiũ ignis, & indiès magìs ac magìs illi vacaũ. Hoc genus hominum, pigri ac deſides ſunt ad ſeruiendum Deo: ſed alacres ac veloces, vt carni ſuę & tetris ſpiritib⁹ morem gerãt, ac obſequãtur. Noctibus enim, quãdo cæteri homines boni quietem capiunt, iſti choreis ac luſibus, comeſſationib⁹ & potationib⁹ vacãt, & noctes inſanię plenas exigunt: cumq; homines pij è lecto ſe corripiunt, & Deo ſeruire inſtituunt, iſti dæmonum ſerui dormitum abeunt, vt intelligas in eos competere dictum illud S. Iob, Noctem verterũt in diem, & diem in noctem. Quidã tamen ex eis templum accedunt, & Miſſæ ſacrum auſcultant, hoc fine tãtùm, vt populo ſe venditent, & hominibus decorem ſuum ſpectãdum exhibeant. Iſti nimirùm mundus ſunt, pro quo Domin⁹ IESVS patrem ſuum precari noluit, ſed nec ipſi id appetunt, quippe qui ſic vitam exigunt ſuam, vt nihil ſpiritale ſentiant, nihil vllis virtutibus afficiãtur. Hos nõ incongruè comparare poſſimus filio illi iuniori, epuloni Euangelico, ſiquidem & ipſi ſubſtantiam ſuam à Deo diuiſam habent, & peregrè profecti ſunt in regionem lõginquam, vbi obſcœnis ſeſe voluptatibus paſcunt. Porrò ſenior filius, qui cum patre domi remãſit, eiusq; poſſedit hęreditatẽ, typum geſſiſſe videtur Ecclesiae procerum, & eorum omnium, qui Chriſti patrimonium abſumunt, qui planè prægnauia ac deſidia obdormiſſe videnẽ. Neque enim vel vita, vel verbis, aut actibus docent, vndè populus eis commiſſus poſſit ad meliora prouocari. Et licèt Chriſtus IESVS oues ſuas, pro quibus tam acerbam perpeſſus eſt mortem, ipſis commiſerit, ſed id minimè perpendunt. Errant enim & mente captæ ſunt oues eorum, & ipſi eas minimè requirunt: & licèt cibi ac potûs defectum patiãtur, nihil id eis curæ eſt: morbidis & attritis nulla vnctionis fomenta adhibent, læſas & confractas non alligant, quasq; dæmones & mundus in profunda inferni ſeducunt, ijs iter veritatis minimè indicant. Contrà verò paſtor bonus gregem ſuum antecedit, vocat, trahit, cõſolaũ oues ſuas benignitate & clemẽtia Dei, itemq; ſeqtur eas & arguit, & obiurgat ac cõminaũ iuſtitia Dei. Quod qui non faciũt, eos lupos rectiùs quàm paſtores dixeris. Sicut em̃ bon⁹ paſtor ſtudioſè agit, vt oues ſuas oẽs reducat ad caulas: ita lupi rapaces in agris eas deuorãt. quibus animaduerſis, agè videamus nunc, vtrũ Ecclesiae principes in bonorum paſtorum numero habendi ſint. Aulæ & palatia eorum obſequentis familiæ turbis perſtrepunt. Videas illic potentiam, opes, dignitatem ac honeſtatem more ſeculi, cibi ac potûs nimiam abundantiã, veſtes varias, precioſa ornamenta, & demũ quicqd mundus ornatûs præſtare poſſit: & inter hęc tamen ſemper penuriã ac defectum patiũtur: quantoq; plura obtinent, tanto ſemper manent auariores. Hoc igiũ ipſo miſerrimo mundo ſimiles ſunt, nunquàm non terrenis inhianti rebus, eo quòd Deum non guſtauerit. Atquì Chriſtus paſtor bon⁹ longè aliam nos viam docuit. Nullus ille ædes proprias, nullum peculium habuit: ſeipſo autem & omnibus quæ habuit, homines, hoc eſt, oues ſuas mercatus eſt. Et cùm maximo afficeretur honore, quo nullus ei maior erat habitus à mundo, aſinæ ſedit comitatus pedeſtri familia diſcipulorum. Poterat quidem ſi voluiſſet equum gradarium, aut albam habere mulam: ſed humilitatis viam docere nos voluit. Indè etiam in Ecclesiae exordio Apoſtoli & qui tunc erant ſancti Pontifices, totũ mundum magna cum ſtrenuitate pedites peragrantes, populos ab infidelitatis errore reuocabant. Sed iam res planè in cõtrariũ abijt. Si qs Epiſcopus aut inſignis Abbas populos & ſubditos viſitare & corrigere velit, quadraginta ſibi adhibet equites, & ingentẽ familiam, grandesq; ſumptus fiunt. Neq; id mirum, qñ non ſuis, ſed alienis id facit impendijs. Correctio & caſtigatio crumenas tantũ ſpectat, animas nihil attingit. Cantus celebres, magna feſta ac celebritates, ſumptus & apparatus,

Venter.

Pallia.

Retia diabolica.

Iob. 17.

Ioan. 17.

Luc. 15.

Luporũ potiꝰ quã paſtorũ nomine digni qui.

Mat. 21.

Viſitatiões quę quales.

tus ingens ciborum ac potuum, aut etiam grandes bullæ aureæ exiguntur. Quæ posteaquã data sunt, castigatio & visitatio finem habet. Nihil enim aliud quæritur. Tum canonici, tũ Monachi ac Monachæ, modò ipsorum Ditioni subiaceant, ista pendere cogũtur. Ita eñ consuetudo se habet: nec quicquam prætereà nouerũt, quid ea significet visitatio. Et ægrè quidem datur à subditis, at Episcopi libenter accipiunt. Sed hac ratione peccata non minuuntur, immò augentur etiam. Archipresbyteri quoque, quos Decanos rurales vocant, parochos & clericos suos visitant: sed quanta in ijs sequatur vitæ emendatio, quotidiana docẽt experimẽta. Est & alia apud istos cõsuetudo, vt singulis annis semel Parochias singulas visitent, & in aperta duntaxat grauia crimina inquirant: & si quos istis obnoxios offendant, eis mulcta pecuniaria irrogatur: hęc videlicet satisfactio & pœna peccati est: qua persoluta, securis & quietis esse licet, & totum illum annum seruire dæmonibus, donec iterum redeat visitandi tempus. Neq; sanè parcitur illis: sed si vel mendicãdum posteà sit, pecunia indicta soluenda est. Quòd si rebus locupletes sint, & magnos habeãt reditus siue prouentus, multum dare compelluntur, & quantũ maximè ab eis extorqueri potest. Quo persoluto, ex anno in annum liberi sunt, donec tandem tetri spiritus euulsas è corporibus animas in Tartareas demergãt pœnas ac mulctas, nullo vnquã fine claudendas. Ita iam habent singuli quod volunt: diabolus animã, Episcopus nummos, & stulti ac miseri homines momentaneã delectationem. Isti nimirùm reditus sunt, vndè Episcopi sua cum familia victitant: quod tamen pace bonorum dixerim: Sunt enim & sancti quidam & benevoli Episcopi: quanquàm eorũ vicarij siue Officiales ac ministri, interdum callidi, versuti, immisericordes, duri, & vsq; adeò auaritiæ dediti sunt, vt nemini ad eos vllus pateat aditus, nec quicquam apud eos effici possit, nisi certa pecunia numeretur. Ita qui plùs largitur, plurimùm apud huiusce modi aulicos valet: adeoq; pecuniosi homines si multùm tribuant, facilè impetrant omnia, & absolutionem, & literas, & sigilla, & excommunicationis sententiam. Atq; isthæc detestanda pestis, contagiosa est valdè, & longiùs processit ac propagata est, & omnem religionem & sacerdotij ordinem totn orbe infecit ac fœdauit: sicq; factum est, vt feruentem æstatem gelida hyems depulerit ac profligârit, atq; ex consequenti perrari ac exigui fructus spiritales in ecclesia remanserint. Iam enim passim videre licet, etiamsi quis quatuor aut quinq; Ecclesiastica (vt vocant) Beneficia occupet, tamen plura eum appetere: quãto autem plura habet, eo minùs suo fungi munere, minusq; facere officio suo satis. Qui enim eximia aliqua dignitate alijs antecellunt, ij non nisi in summis festis Missæ sacrum faciunt: cæteris diebus vicarij eorũ vices explent. Tanti enim se faciunt, vt se parùm decere arbitrentur, si aliâs prętereq; in præcipuis celebritatibus id agãt. Et licèt interim pleriq; humili aut mediocri loco & conditione nati sint, vbi opes adipiscuntur, crescit eis animus. Quòd si etiam quidam ex eis benè literati sint & sapientia seculari prædíti, at vbi temporaria bona & seculi honores appetunt, spiritu excæcantur, & nullam virtutum notitiam obtinent. Et summus quidem Pontifex tametsi permittat vni plura occupare Beneficia, permittere tamẽ nulla ratione potest, vt quisquam auarus aut tenax sit. Auaritia autẽ & tenacitas duo Beneficia sunt, quæ impro bi ac nequam spiritus opulentis quibusdam sacerdotibus & canonicis instillant, ijsdemq; perplures capiunt ac æternò sibi retinent. Isti & DEO & sibijpsis infideles sunt, quando-quidem grãdia Beneficia Ecclesiastica appetunt, & tamen non nisi parùm laborare ac Deo seruire libet. Immò si Beneficia nulla haberent diuini cultûs annexa debita, id sanè mallent. Et reuerà inuiti admodùm quanuis tenuibus clericis vitę præbent necessaria, pro ipsis licèt cantãtibus, legentibus, ac diuinum cultum exequentibus. Grãdes autem thesauros sibi conficiunt ex rebus Pauperum: si quid eis reliqui sit, indè partìm vel nouos sibi comparant reditus, vel exercent mercimonia, partìm id in preciosas, splẽdidas & gratas adspectu vestes, vel cibum & potum conferunt: alij alearum lusu aut permutationibus absumũt, aut in alias res inhonestas collocãt. Quidam etiam Missæ sacrificium & alia diuina officia, ad quę iure obligatos se esse non nesciũt, aut ignorare non debent, missa faciũt, & ciuiũ dispensatores fiũt, ita vt eorũ procurẽt reditus ac census, quod sanè neutiquàm eos decet. Sed hocipso ex tenacitate parcũt rebus suis, & ad vitã alendã necessaria auarè sibi lucrãtur. Nonnunquã etiã videas eos dominarum ad templũ pergẽtium anteambulones agere, & ad infima isthæc

Res ipsa acũ tacta.

Mulctę quę quorũ vitiorũ quales.

Quid qbus in aulis aut curijs maximè valeat.

Pluralitas Bñficiorum ecclesiasticorũ in vnã persona.

Prelatorum fastus.

Quid Papa non queat.

Diabolus quos qb⁹ deuinciat beneficijs.

Ecclesię bona qui ferè consumantur.

Quotidiani sacerdotum abusus quales.

seſe ſeruitia abijcere, cùm tñ & ipſos & fœminas huiuſcemodi id planè dedeceat. Alios cernere eſt in templo ſtantes tam citra omne decorũ, tamq; turpiter lucrũ aliquod nũmarium expectare, ac ſi oculis capti, aut membrorũ officijs deſtituti ſint. Eſtq; verendum ſanè, plura agi Miſſæ ſacra in qbus bona potiùs temporaria, quàm Dei ſpectẽt honos. Vix enim paucos reperias, qui rebus ſuis contenti ſint. Si quis vnicũ obtinuerit beneficiũ ECCLESIASTICVM, modò poſſit obtingere occaſio, libẽs etiã alterum amplectit. Iam vbi fortè ad matutinas vel cæteras preces horarias & cultûs diuini officia cãpanæ pulſant, ſi ſit ſpes lucri alicuius, alacriter euigilãt oẽs, & frequentes ad templũ conueniũt. Sin nullũ expectẽt eõmodũ, etiamſi campanæ omnes rumpant, tantus eos ſopor occupat, vt non ſentiãt, nec diuinis rebus adeſſe velint: Vicarij tantùm & conductitij quidam, quæ agenda ſunt, exequi coguntur. rarò quiſpiam diuini duntaxat honoris cauſa adeſt. Ex maiorib' DOMINIS ſi qui fortè interſint, parùm aut nihil fructûs adferunt, ſed vel mutuò confabulant, vel penitùs obmuteſcũt, aut celeriter etiã leuibus ex cauſis egrediunt. Non enim eos Dei cultus afficit. Plures etiam animarum curam, & populum Dei loco regendum ac inſtituendum ſuſceperunt, ſed eorum neq; vitã, neq; act' imitari licet: dictis quoq; rarò tutũ eſt morẽ gerere: quippe cũ ſæpiùs nihil ab eorum actibus diſcrepẽt. Sic prohdolor in peiorem partem mutata ſunt oñia: quando vitia, dedec' ac ignominia in honorem verſa ſunt, ſed mundi tantùm iudicio, non item coram diuina iuſtitia. Quàm verò probroſum ac deteſtandũ eſt quoſdam ex rebus ECCLESIASTICIS victitantes, quos anima & corpore caſtos eſſe oportebat, palàm domi ſuæ proles ex ſe genitas alere ac ſuſtentare, atque indè tamen non ſolùm nullo rubore affici, nullo pudore ſuffundi, ſed etiam multùm placere ſibi, perindè ac ſi ex legitimis eas vxoribus ſuſceperint. Reuerà ſi ab initio ſanctæ ECCLESIAE ſacerdotes tã nihil ſpiritales fuiſſent, atq; hodiè ſunt, chriſtiana fides nõ tam longè ac latè propagata eſſet. At nunc ſtatus & ordines oñes in ima deflexerunt. Id quod etiã in multis religioſis ordinibus animaduerti licet. Sunt etiamnum in cœnobijs monachi & moniales, qui ſatis multùm ſpiritalibus exercitijs dediti, & Deo deuoti ac internæ vitæ ſtudioſi, ac modis omnibus benè compoſiti ac morati videant: atq; ex his alij qdem bonę ſunt voluntatis, ſimplices & ſancti, ſed ij nihilipendunt. Nonnulli verò nequã & aſtuti ac duplices ſunt, & ſimulant ſe quod nõ ſunt: & hos ſæpiùs contingit in ſublime tolli, alijsq; præponi ac prẽfici. Tum verò ipſi ſeſe prodũt. Haud ſecùs enim quàm ſi in mundo agant, bonaq; cœnobiorũ & honor, ab anteceſſoribus ad ipſos iure ac ſucceſſione hæreditaria deuoluta ſint, ſupra alios ſeſe efferunt, moxq; ſanctitatis ſuæ obliti, bona temporaria adminiſtrãt, ſuumq; exercent dominatũ: ANIMARŨ verò & religionis curam PRIORIBUS demandãt: ipſi interim tot tãq; varijs diſtrahunt occupationibus, vt vix Miſſæ ſacrũ auſcultare queãt. Quotquot aũt ad eos accedunt, genu flectere ſolent. Siqdem alijs dignitate antecellunt. Sed ob hoc ipſum humilitate cordis & fido erga ſubditos miniſterio omnium extremos eos eſſe decebat. Baculum enim paſtoralem gerũt. Itaq; illius parte acuminata pigros ac deſides ſtimulare ac vrgere, & parte media ſuo exẽplo vitæq; ſanctitate infirmos ac inexercitatos ad virtutum profectum deferre ac prouehere, parte deniq; inflexa ac recurua, quos foràs ad mundũ cernerent contendere, ad ſolitudinem & fratrum collegium retrahere ac reuocare deberent. Ita faciebãt primi MONASTICÆ religionis inſtitutores. Etenim priſci illi Patres & Abbates, ac MONACHI, PATRE, matre, dignitate, rebus temporalibus, amicis, cognatis derelictis ac poſthabitis, eremi ſeceſſum petebant, Deumque & vitæ ſanctimoniam in ſemotis ab hominum frequentia & conſuetudine locis & cordis ſui vnitate ac ſolitudine quærebant. Sed iam longè ſecùs agitur. Qui enim hodiè ſunt Abbates & MONACHI, plerique dorſum DEO, & faciem mundo vertunt: relictaque ſolitudine, ad inuiſendos amicos & agnatos, pedites & equites properant, cibumq; ac potum & corporis ſui oblectamẽta venant: HÆC verò interim peccata, ꝓbra & ignominia ſeculi cõſequũtur. At tñ ſi improbitas ipſa populũ celari poſſet, DEI & bonę cõſciẽtię minima ratio haberetur. Sed & hoc quàm deforme eſt, q; vt palã omnibus conſpicuum eſt, vbi virgo ſanctimonialis è ſuo progreditur cœnobio, vſqueadeò compta & compoſita procedit, ac ſi mundo & dæmonibus venditare ſe velit: id quod identidèm euenire ſolet, quãdo iſtiuſmodi, licèt inſcientes, multis multorũ præſtãt occaſionem vitiorum, vndè ad tribunal Chriſti quãdoq; ratio-

Quas ob res chorus potiſſimùm frequẽtetur.

Quid per quos in choro tractetur

Quorũ paſtorũ cauẽda & dicta, non ſolùm facta.

Cõcubinariorũ quãta impudẽtia.

Statuũ & ordinũ oĩm corruptio quę.

Hypocritę quõ ſe tãdẽ veluti ſoricęs prodãt.

Quid qua paſtoralis baculi parte agendum.

Quãtũ in religioſis olim & hodiè diſcrimen.

Monialium ꝯrũdam abuſus quis & periculum.

tionem reddere cogentur. Huic hominũ generi cœnobiũ carcer eſt, & mũdus paradiſus. neq; enim vel Deus, vel æterna beatitudo quicquã eos afficit aut delectat. quod vel indè ſatis conſtare poteſt. Vbi enim monachi quadraginta ſimul in cœnobio viuũt, vix paulo plura Miſſarum ſacra peragũt, quàm ex communi debito facere compellantur. Noctibus verò, quãdo ad Nocturnas pulſatur preces, pauci quibus id facere incũbit, & ij ipſi metu potiùs quàm libera adducti volũtate, chorum accedũt: cęteri ſomno & quieti vacãt. Interìm fiunt Capitulares admonitiones & caſtigatiões, quod eſt vtiq; bonũ ac vtile, & tamẽ in dies religio deficit. Enimuerò dum vnuſquilibet alios ſeueriùs quàm ſeipſum iudicat, ea caſtigatio & correctio crudelis eſt: atq; ea re deficit illis humilitas, & fraternæ charitatis concordia. Qui enim dum obiurgantur, ſibijpſis non diſplicent, nec ſuũ accuſant delictũ, vix æquanimiter ſe repræhendi patiũtur. Cæterũ inueniũtur ſolo nomine religioſi, quorum Prior aut alius quiſpiã illius vel iuſſu vel rogatu, vbi ad Refectorium pulſat, tres aut quatuor ex iunioribus veniũt, tametſi vnius omnes ordinis ſint. Dominus Abbas cum ſua familia manet in domo ſua: alij malè habent, & edendis carnibus ac alijs lautitijs, ſi quas habere poſſunt, ſua curant corpora. Qui multos habent reditus, multam ſibi coaceruant pecuniam, aut dapſiles faciũt ſumptus: quibus tenuiores veniũt reditus, parciùs agere cogũtur. Singuli enim id quod habent, retinent, nec communicant alijs. Etiam ſi Abbatia locuples ſit, nihilo plus p̃ſtat cœnobio quàm debet: itemq; ſi cœnobiũ diuitijs abũdet, ipſi qdem lautiùs victitant, ſed nihil Abbati conferũt. Et ſinguli ſuos tollunt reditus, ſuiq; curã gerũt perindè acſi in ſeculo degerent, idq; Superioris vel Abbatis permiſſu. Qui tamen ſi reditus tollẽre atq; in commune diſtribuere vellet, aut vix aut omninò non permitteretur. Ita nimirùm verbo qdem nihil habent proprij, ſed re vera perplures ſecùs agũt. Hic mihi iam conſiderent iſti, ſit ne iſta D. Benedicti aut S. Auguſtini regula. Mihi quidem non fit veriſimile, niſi grãdes adhibeant gloſſas & cõmenta. Neq; enim vel color vel actus id præ ſe ferunt: quando regulę iſtæ ſeu canones ac conſtitutiones vitã nos agere docent rebus internis deditam, mundoq; renũciare ac valefacere, ſicq; Deum in ſpiritũs vnitate ac ſolitudine poſſidere & inuenire. Iam ſi ad Mendicãtium ordines tranſeamus, eorum inſtitutores videmus Deum in ſpiritũs ſui poſſediſſe vnitate ac ſolitudine. interno autem DEI inſtinctu & fraterna charitate permotos foràs ad populum ſeſe conuertiſſe, totumq; mundum vita ſanctiſſima & ſana ac integra compleſſe doctrina. Contemnebant planè honores, bona temporaria, corporis oblectamenta, & cuncta mũdi ſolatia, & in volũtaria paupertate tam intùs quàm foris Dominũ imitabantur. In ſeipſis ſobrij, corã Deo iuſti, & cunctis hominibus pij ac beneuoli, non niſi Dei honorem & commune mortaliũ omnium commodũ ac vtilitatẽ aucupabantur. Atqui hodiè ordines iſti Mendicantium plurimùm aucti ſunt, & Mendicãtium Fratrum ingẽs eſt numerus: ſed qui Ordinũ ſtatuta ac inſtituta obſeruent, pauci admodùm ſunt. Quæ eñ primi illi Fratres deſerebant ac reſpuebãt, ea hodiè à pleriſq; quærũtur & appetũtur. Quod ſanè multis poteſt conſtare modis. Siqdem bona temporaria, & mũdanos honores perplures eorũ non mediocriter ambiũt, & licèt qdam ex eis exiguam dent virtutibus operam, tamen & de ipſis virtutibus ſpiritales honores expetũt. Edere quoq; & bibere delicatè, ac curioſum & comptum ferre habitum libet, nec vlla apud eos vel eſculenta, vel poculenta, vel veſtimenta plùs nimio precioſa habentur, quę obtinere poſſint. Aedes quidẽ ſacras & cœnobia magnificè extruũt, homines q; reb⁹ locupletes ſibi potiùs alliciũt & adiungũt, quàm vel ad Deum vel virtutũ ſtudia cohortentur ac inſtituant. Mendici & pauperes dici volunt & ſuã ſemp queri inopiã, & tamen oñibus abũdare rebus. Inter eos ſanè & Diuites & Pauperes reperire monachos licet, quaſi in mũdo verſentur: & alios videas quatuor aut quinq; tunicas, alios vix vnam obtinere. Interìm adulãtur peccatoribus benè nummatis, pauperes autem & inopes, quibus accipere magìs libéret, affligunt. Peruagãtur per Terminos, quos vocant, idq; nedum in villis, ſed etiam in oppidis. Et verbis quidam illorum prædicant, ſed vita ac morib⁹ ꝓpemodũ muti ſunt: ſicq; fit, vt dictis ſuis paruum aut nullum fructũ ferãt. quidã ex eis lanam potùs q̃ oues, id eſt, ſuũ magìs lucrũ, quàm animarum ſalutem quęrunt, & ſunt inter eos cupidi qdam & vani, quos nihil explere queat. Siue enim frumentũ, ſiue ſemen, ſiue oua, ſiue caſei, ſiue nummi, ſiue alia quælibet, quæ homines pręſtare queant, offe-

Monachorum tepor & ignauia.

Ex inequali iudicio ſuũ & alteri⁹ qd tandem ſequatur.

Quãta in qbuſdã cœnobijs inequalitas, vitaq; priuata.

Proprietarij.

Médicãtiũ ordines initio quales.

Ijdem hodiè quales.

Adulari qb⁹ qui probè nõrint.

Terminarij qui quales.

rantur, omnibus his indigere se aiunt, & licèt septem milliaria non nisi vnum complectantur cœnobium, quicqd intra ea vndecunq; colligit, id facilè in illius vsus cesserit. Et quanuis plerosq; videãt pudoris aut honestatis causa tribuere potiùs quàm ex charitate, nihil id eorum interest, dum ijs ipsi perfruant. Ita virtutes & in eis & in populo pessùm eunt. Qui inter eos multa acquirere & quæstum facere nouit, charus in primis habet & hilariter excipitur. Multa sacra faciunt: noctibus ac diebus altè canunt: Cùm enim inter homines habitent, necesse est, vt aliquid agãt, quo hominum gratiã sibi concilient. Vbi ad refectoriũ accedendum est, PRIOR, custos, GUARDIAN⁹, vt vocãt, LECTOR, & si qui sunt ditiores fratres, quibus aut reditus suppetunt, aut benè nummatę filiæ confessionis, quarum beneficijs fruantur, simul omnes seorsim quodam in loco suis nonnunquã vacant lautitijs: cæteri inopes fratres in refectorio olera aut quippiam eiusmodi, & duo haleca, ac tenuem cereuisiæ potum accipiunt. Et tamen ditiores illi miseris ipsis nedum satis, sed plùs etiã quàm meriti ac digni sint, apponi putant. Contrà pauperes ditiorib⁹ propè inuident abundãtiã, maximè cùm sit illis ex rebus, quas arbitrãtur communes esse oportere. Facto prãdio, euagant fratres aliqui quãdoq; ad sua captãda lucra. Si quis diues in oppido aduersa laborat valetudine, duo ad illum mittũtur fratres, qui petant vtrúmne sepeliri apud ipsos velit. Alij fratres hincindè obambulant, Alij visitatũ eunt filios suos seu filias spirituales, quod vtilitatis qdem aut parùm aut nihil habet, sæpe verò etiam dedecus ingens ac ignominiam parit. Et tamen nemini istos corrigere licet: quippe qui præ superbia, suî repræhensionem indignè ferunt. Quòd si ob peccata sua quôpiam relegãdi sint, potentium hominum implorãt opem: & si nummos habent, facilè etiam quibuscunque inuitis, à superioribus suis permanendi impetrant facultatem. Si quis inter eos sit pietati deditus, simplex & timens DEVM, & qui patrum instituta ac canonem monasticum seruare velit, illum habent contemptui. Ex his igitur, quæ nos tãtùm de malis ac improbis, non de bons siue PRÆLATIS, siue subditis, siue MONACHIS, siue monialibus diximus, (certum est enim, & plures optimos in eis inueniri) id liquidò potest intelligi, cunctos ordines omnemq; religionem monasticam à suo primo feruore ac statu deflexisse, & mundi propemodùm similem effectam, illis tamen exceptis, qui non procedunt in publicum, vt sunt Carthusiani & omnes inclusæ virgines sacræ, qui primæ suæ institutioni viciniùs inhærent, ad eamq; proximè accedunt. Etenim spiritus Tartarei retia sua per omnem terrarum orbem longè lateq; expanderunt, & quicunque vermibus humi repentibus victitant, eorum vita sordida & immunda est: eiusmodi autem sunt, quotquot suę viuunt carni & acediæ, gulæ, impudicæ ac luxuriosæ conuersationi, aut alijs grauibus vitijs dediti sunt: qui omnes citra cõtrouersiã dæmonũ retibus manẽt impliciti ac irretiti. At tamen Deus benignissimus suos seruabit electos, quocunque in statu vel ordine vixerint. Rete nanq; diaboli amplos habet cancellos & ampla foramina, atq; ea re qui humiles sunt & mũdi à vitijs, indè elabuntur, nec retinere eos potest: ijq; ad Deum pertinent, & rapiunt eos angeli, atq; in Abrahæ sinum perducunt. Sed istijpsi alimentum suum in internis potiùs exercitijs, quàm actibus externis, capiant necesse est.

Terminarij charissimi q

Priuatæ quorũdam cœnobitarum vitę scandala.

Euagatio.

Dites qui p quos quó captentur.

Degñatio q̃ seu quorum quanta.

Rete diabolicũ quale.

¶ Quinam pisces mundi, quíve immundi Iudæis fuerint, mystica interpretatio. Cap. CXXV.

INDÈ est quòd scriptura ait ad Iudæos: Omne quod habet pinnulas & squamas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, comedetis. Cuncta autem quę non habent pinnulas & squamas in aquis, polluta erunt. Quibus id nos instituimur, internam vitam nostram virtutum habitu præditã esse oportere, internaq; exercitia nostra rationali consideratione tecta esse debere, perindè vt pisces suis & tegunt & ornant squamis: & voluntatem denique nostrã seu vim amatiuã, modo quadruplici moueri debere, videlicet, ad propriam mortificãdam ac extirpãdam voluntatem, ad amãdum Deum, ad naturæ voluptates & oblectamenta calcãda ac respuenda, & ad virtutes obtinendas: quæ sunt pinnulæ quatuor, quib⁹ interna vita nostra instar piscium in diuinæ gratiæ aquis fluat oportet. Præter has tamen pinnulas quatuor, aliã insuper in medio rectam pisces habent, quæ in omni illorum agitatiõe semper immota permanet. Ita videlicet internus sensus vel affectus noster velut in-

Pinnulis quot quî natandum.

me-

medio positus, ab omnibus planè liber & absolutus, & absq; vlla propria vel optione vel delectione erit, ita vt Deum & nobiscùm & cum omnibus quæ cæli terræq; ambitu continentur, pro suo arbitratu agere sinamus. Isthæc enim quinta nostra pinnula est, in Dei nos gratia, & vera ac diuina pace cõfirmans ac stabiliens. Hoc pacto exercitia nostra interna & pinnulas & squamas habent, & mundam nobis ac Deo placitam escam præbent. Cæterũ squamæ ipsę, quibus exercitia nostra interna obducũtur ac ornãtur, quadruplici tinctæ esse colore debebũt. Quidã enim pisces fuscas habent squamas, alij rubicundas, alij virides, alij candidas. Et fuscæ quidẽ id nos docent squamæ, exercitia nostra interna humilibus formis seu imaginibus vestienda esse, ita videlicet, vt nostra cogitemus peccata & virtutum defectum: itemq; Christi IESV & pijssimæ MATRIS eius MARIAE humilitatem, & quæcunq; nos humiliare queãt: & vt amemus paupertatem ac nostrî contemptum, & à toto mundo nesciri ac nihilipendi. Hæc ad fuscum colorem pertinẽt, non mediocriter gratum oculis Dei. Rubicundis autem squamis nostra vestiemus exercitia interna, vt nobiscùm ipsi commemoremus, quemadmodùm vnigenitus Dei filius ex purissima ac ardentissima charitate, nostra causa excruciari & affligi voluerit, eandemq; eius acerbissimã passionem in memoria nostra ceu præclarum speculum ob oculos nostros internos circũferamus, quo sic charitatis eius memores, in omi cruce & afflictione nostra lætemur: deindè etiam, vt varia ac multiplicia sanctorum martyrum, qui sua perpessione Christum Dominum in æternam vsque vitam sequuti sunt, tormenta animo reuoluamus. Ista rubicundas efficiũt squamas, easq; aptè compositas, ac pulchrè & amabiliter internum sentire vel experimentum nostrum obtegentes. Ad hæc interiora nostra virides quoq; habebunt squamas, ita videlicet, vt mente versemus ac inspiciamus eximiam tum cõfessorum, tum sanctorum omnium vitam, vt ij mundũ contempserint, quanquàm miris & stupendis actibus, & quàm multis modis Deum coluerint, eiq; famulati sint. Hæ squamæ colore sunt viridi, illiciuntq; & exhilarant corda amantia & sanos oculos. Moueamus igitur pinnulas nostras, & quibuscunq; possumus rectè factis & bonis studijs eos natãdo insequamur. Adhibendę deniq; sunt internis exercitijs nostris etiam cãdidæ squamæ, sic vt virginum puritatem contemplemur, adspiciamusq; vt aduersum carnem & sanguinem, id est, naturæ voluptates & oblectamenta certârint, & certando palmam adeptæ sint: eaq; ex causa coronã gestent aureolam, & sequãtur agnũ Christum, cantãtes cãticum nouum, quod nemo alius cãtare potest, nisi qui mẽtis & corporis seruârit integritatem. Quãquàm si quis fortassis corruptus est corpore, idem tamen innocentiam recuperare potest, atq; alijs se vestire ac ornare virtutibus, & in extremo die cum sanctis omnibus venire ad iudicium Sole fulgentior, & Dei possidere gloriam in ęuum sempiternũ. HOC nimirùm quadruplici squamarum genere intima nostra operienda nobis sunt, & singulo cuiq; squamarum generi vitales bonæ voluntatis pinnæ adiũgendæ, ita videlicet, vt re ipsa & opere exequi cupiamus, quod ratione pponimus, concipimus & complectimur: sicque mundam habebimus escam interiorem. Enimuerò scientia & sapientia omnis, si nõ sit cum bona ac religiosa vita coniuncta, squamæ sunt absque pinnulis: itemq; virtutes quæcũq; sine rationis moderatione exercitatæ, pinnę sunt absque squamis. Quamobrem si vitam nostram mundam esse volemus, danda nobis opera est, vt virtutes cognitas ac perspectas habeamus, amemus, & colamus, ac exercitemus: atque ita mundis vescemur ac alemur piscibus, pinnas squamasq; gerentibus. Verùm quosdam reperire est homines natura teneros ac generosos, quibus etsi adsint pisces, nihilo seciùs tamen auium carnes appetant, quæ sunt exercitia vitæ contemplatiuæ. Neque enim quisquam supernaturali contẽplationi vacare potest, præter homines deuotos ac internos. Multas igitur Dominus secundum figuram Aues commemorat, quas Iudæis immundas esse voluit, quibusq; illis vesci nefas foret. Ipsa autẽ figura hoc nos instituit, quasuis contemplatiuæ vitę exercitationes, quibus in solo lumine naturali absque diuina vacetur gratia, immundas esse, eo quòd nõ nutriãt in vitam æternã. Et ipsas quidem aues, ita vt à Domino olim expressæ sunt, singulas hoc loco referre placet, spiritali etiam significatione declarata. Vt enim Aues iam cõmemorandæ, Iudæis (quod ad corporis victum attinet) immundæ erant: ita nobis omes viuẽdi rationes siue modi illis similes, immundi sunt, & ex Diuinę volũtatis pręscripto eis vesci spiritaliter illicitum nobis

Pinnulæ quinta quę.

Squamas quas quî oporteat coloratas.

Squamę fuscę.

Rubicũdę.

Virides.

Candidę.

Apo. 14.

Quę nobis quotuplici squamarum genere operienda.

Squamę sine pinnis.

Pinnę sine squamis.

Auium carnes quid.

Aues quasdã esse immundas, qd sibi velit.

est. Quisquis igitur ad veram optat contemplationē absque errore pertingere, aues has earumq; naturas & habitudines, à me explicandas, diligenter animaduertat.

¶De viginti auibus diuina lege prohibitis Iudęis, ne ijs vescerentur: & primò de Aquila. Caput CXXVI.

Aquilę descriptio.

INTER viginti illas aues, quas Dominus Iudæis immundas esse iussit, Aquila priorem locum occupat. Est enim auium regina, quippe quæ cęteris volat sublimiùs, & Solis splendorem immota acie contemplatur, nidumq; sibi in locis editissimis efficit, draconem vincit ac debellat, & aliæ aues omnes ipsam verentˉ ac timent. Itaque sanctissimi quiq; ac excellentissimi homines, tum in cælis tum in terris constituti, in quibusdā duntaxat Aquilæ similes sunt. Qui verò in omnibus illius referunt similitudinē, illorū vita immunda est. Siquidē diuinæ gratiæ & cunctis virtutibus contrarij sunt. Animaduertat hîc Lector, quid natura, & quid gratia possit supra naturam: id enim iam paucis aperiam. Quisquis in suí introuersione ab omnibus formis & simulacris, ab omniq; animaduersione vel consideratione sese expedire, animumq; in ociosam nuditatem subleuare nouit, is secundū naturam supra cęteros homines velut rex est. Subuolat enim quātùm natura altissimè potest, quietemq; & nidum in sua sibi essentia constituit: & aciē mentis in simplicem intendit veritatem, in ipsius, sicut & in omnium, essentiā iugiter irradiantem. Et quia adspectus eius simplex est & absque animaduersione, veritatem ipsam immota & irreuerberata acie contuetˉ. Id verò tāta naturā delectatiōe afficit, vt animaduersionē, discretionē & cuncta rōnalia exercitia ipsius nudū adspectum siue impedientia, siue depingentia ac formis adspergentia, contemnat ac ceu adulterina, ignobilia & vilia putet, perindè vt Aquila pullos suos ad Solis splendorem conniuentes. Ad hæc draconem vincit: quandoquidem in huiusmodi à formis & imaginibus nuditate diabolus tentare neminem potest. At in descensu suo superbus, vafer & nequam ac impatiens est, & peregrinis vtitur verbis. Eos autem omnes qui ipsius nō experiātur spiritum, pro paruis ducit, censetq; eos à summa perfectione abesse plurimùm. Quo fit, vt qui etiamnum naturæ feruntur alis, & cupiunt homines boni effici, honore eum afficiant ac reuereantur: at tamen subuersus & deceptus est. Siquidem scire vult, non credere: habere absque spe, & possidere sine charitate. Sed licèt Aquila sublimiter volitet, non tamē supra seipsam fertur: itidemq; nemo hoīm solo lumine naturæ seipsum excedet: sed charitas & gratia subuehunt hominem supra seipsum in Deum, ibiq; suum ipse nidum conficit: quippe cuius & habitatio & quies Deus ipse est: eamq; ob rem & illustratur cōpiosiùs, & vberiùs gustat Deum, quàm simul mortales omnes in sola possint natura consequi. Istiusmodi homo actus omnes rationales, fidei ac primæ veritati conformes, perindè vt præclaros fructus suos amat & amplectitur: quippe qbus & ornatur, & ad sanctorum & Ecclesiæ sanctæ exemplum componitur ac ordinatur. In Assensu autem suo & seipsum & tentationes omnes excedit: In descensu verò tantam & verbis & bonis exemplis præ se fert gratiam ac amabilitatem, vt hostes eius omnes abscedere & fugam inire cogantur: tamq; mitis est & humilis corde, vt pij omnes ad eum sese adiungentes, gaudio afficiantur. Sed tantùm de prima aue dixisse satìs sit, prohibita qdem nobis secūdum naturā suam, sed prę cunctis auibus maximè commendata secundum gratiam.

Aquile in oī bꝰ similem esse debere neminem.

Draconē q mysticè vincas.

Aquilā supra seipsam non ferri, quid.

¶De Gryphe. Caput CXXVII.

Gryphis descriptio.

SEQVITVR altera auis Gryps vel Gryphus dicta, omni ex parte Leoni, alis tantùm & facie Aquilæ similis. Estque animal quadrupes, tantarum virium ac tanti roboris, vt etiam armatum virum superet ac extinguat. Hac nos aue id docemur, quosdam esse homines subtili spiritu, & natura nequam, versuta ac bestiali. Isti qdem alas habent instar Aquilæ qbus volitant, & essentiæ suæ nudum contemplantur ocium seu ociosam nuditatem: sed per terram bestiarum more quatuor ingrediuntur pedibus, cùm natura ipsorum propensa sit & auida ad appetenda terrena: habentq; corpus leoni simile, eo q; eadem ipsa eorum natura, superba, nequam & versipellis est. Et quia nihil appetere nouerunt, nisi carnem & sanguinem, virum armatum perimunt, ipsam scilicet rationem suam:

Gryphe qui referantur.

vir armatus.

quæ

quæ etiamsi intrinsecùs diuina gratia, atq; extrinsecùs sacra scriptura communita foret, at nihilo seciùs à robusto leone, id est, natura indomita, miserè excęcata succumberet. Leo.

De haliæeto. Caput CXXVIII.

TERTIA Auis haliæeti nomen habet, quæ iuxta quorundã sententiam, corpore exigua est, sed collo oblongo, plumis purpureis & candidis: habitatq; in mari, cum piscibus victitãs, nidumq; efficit rotundum subter maris arenam aqua discedente, ne facilè dirumpi aut lacerari possit: & dies septem ouis incubat. Quę omnia figuratè etiam in ficto ac simulato homine inuenire licet. Etenim apud homines paruum ac humilem sese exhibet, estq; collo oblongo, dum procul laudem & gloriam, quam ex simulata sanctitatis specie adipisci queat, degustat & cogitat. Plumas habet purpureas & candidas, quando actus illius magnam præ se ferre pœnitentiam & innocentiam videntur: sed in Mari, id est, inconstantia ac instabilitate moratur, vitãq; agit cum piscibus marinis, id est, in fluxi ac instabilis mundi ventosis laudibus: & nidus eius rotũdus est & subtus maris arenã, dum corde ac animo non nisi in terrenis rebus quiescere appetit, atque eiusmodi quietem sectatur. Neque sanè quandiu secundum naturam pace fruitur, nidus simulationis ac hypocrisis eius facilè aut inueniri, aut dirumpi potest: sed intra septem dies ouis incubat suis, & pullos excitat: hoc est, extremo vitæ tempore quando vita cum morte commutanda est, perturbatur & fit impatiẽs, atque ita suos producit fructus: potestq; vel quiuis animaduertere cuiusmodi Auis sit.

Haliæeti descriptio. Hypocritæ haliętо significari. Mare.

¶De Miluo. Caput CXXIX.

QVARTA Auis Miluus est, q pullos & alia ex plateis rapta deuorat: Aues maiores reformidat. Dum annis minor est, aues rapit: deindè, mortuis cadaueribus: posteà culicibus & muscis vitam sustentat suam, adextremùm fame moritur. Docemur hic, quosdam ex natura spiritali vitæ affici, ad eamq; adspirare: sed dum eam à bonis hominibus potiùs quàm ex Deo, in scriptura magis quàm spiritu, & in externis plùs actionibus quàm internis exercitijs discere conantur, tametsi cogitationibus ac meditationibus sursùm volitent, non tamen supernè reficiuntur, eo quòd deorsùm contemplẽtur, cibumq; suum spiritaliter rapiant in plateis, hoc est, externis bonorum hominum actibus, quos ipsi sibi assumunt. Quamobrem Aues captant vndè viuant, hoc est, volatiles easq; multimodas bonarum, sed externarum, Actionum cogitationes: atquì quod ad spiritalem intelligentiam attinet, rudes semper ac crassi permanent. Metuunt igitur ac reformidant Aues maiores, hoc est, homines vndiquaq; benè exercitatos, & qui virtutes ac veritatem pbè calleãt. Quòd si ita affecti sint, vt sibi grãdes pœnitentiæ labores sustinuisse, atque alijs multis Actibꝰ bonis incubuisse videãtur, iam se sanctulos arbitrãtur, eoq; desides ac pigri effecti, sessum se reponunt, & in seipsis quietem captãt ac aucupantur. Tum verò mortuis viuunt cadaueribꝰ, id est, quadã suijpsorum & Actuum suorum complacentia. Intùs nanque placere sibijpsi, & se sanctum existimare, id boni omnes respuũt ac aspernãtur haud secùs, quàm extincta cadauera, vndè isti suã petunt alimoniam. Cumq; in his diutiùs perseuerant ac consenescunt, culicibus & muscis aluntur, multimodis videlicet suauibꝰ meditationibꝰ ex ipsa natura nascentibus, dum quis intrò sese continet, & natura quiete ac pace potitur. Adextremùm autem fame moriuntur. Vbi enim natura refrigescit, & muscæ, id est, suaues de rebus bonis cogitationes pereunt ac euanescunt, iam cacodæmon, mundus & caro aduolant, & sordidas ac putentes vitiorum cogitationes instillant: & quia intùs nullum neque gustum, neque consolationem persentiunt, & tamen natura ipsorum consolationem ac dulcedinem auidè concupiscit & appetit, hac ipsa immunda fame deuicti, tentationibus morem gerunt, sicq; in peccatis emoriuntur.

Miluꝰ quos referat. Aues captare. Aues maiores. Cadauera. Culices. Muscę. Fame mori.

¶De vulture. Caput CXXX.

QVinta porrò auis vultur est, qui, quia graui est corpore, ternos dat saltus, antequàm sese leuet in aera. Isthæc auis typicè auaros designat, Deo simul & mundo satisfacere conantes. Qui cùm sint corporis graui mole depressi, si volare velint, mundi opes, carnis oblectamenta, & animi curas ac solicitudines transiliant, &

Vultur significari auaros.

& obliuiſcantur oportet. Ita nimirùm boni ac mali, veri ac falſi notitiam adipiſci, & quemadmodùm iuxta Dei voluntatem viuendum ſit, noſſe valebunt. Sed vt vultures, ita & auari tanto corporis premuntur pondere, vt mox in terram relapſi ac reuoluti, cum beſtijs gradiantur per ſuperbiam, cum piſcibus natent in delicijs ac oblectamentis, & cum auibus verſuta calliditate volent. Atq; vt vulturis ardentes plumæ odore ſuo ſerpentes in fugam vertunt: ita vbi auarus quiſpiam ardenti corde Deo ſeruire appetit, hoſtes Tartarei ab eo diffugiunt. Vbi conflictus aguntur & hominum cædes fiunt, vultures humanis cadaueribꝰ veſcuntur: itidemq; auari quãdo vel lucrum ſperãt, vel iacturam metuunt, ſæpiùs hominum mortem expetunt. Et ſicut vultur grandeſcens matrẽ ſuã interficit: ita auaritia, ſi excreſcat, animã, vndè nata eſt, extinguit. Vultur deniq; centum dicitur annos viuere, & abſque maris commixtione concipere: Ita ſanè & auaritia centum poteſt durare annos, ſi tam diuturna ſit vita auari, ex ipſaq; anima abſque cuiuſquam opera naſcitur: idq; adeò, vt etiamſi auarus quiſpiã ſolus in mundo ſuperuiueret, nihilominùs auaritiæ ſiti laboraturus ſit. Verùm vt falco rapax vulturis ſæpè pullos diripit, ita principes ac Domini terrarum identidèm ab auaris ea quę multo ſibi labore ac ſudore pepererunt, exigere & auferre ſolent.

Odoris plumarũ vulturis ardẽtiũ vis quanta.

Falconis cõtra vulturẽ audacia, qd ꝑ ſe ferat.

¶De Coruo. Caput CXXXI.

SExtum inter aues immundas locum coruus occupat, qui nigerrimus eſt: & fœmina quidem ſola ouis incubat, maſculo illi alimoniã ſubminiſtrãte. Pulli coruini ſeptem dies abſque cibo trãſigere feruntur, dum parens eos alere detrectat, donec nigreſcentibus pilis, illius referãt ſimilitudinem. Per coruum nigrum, hominem infidelem ſeu hęreticum accipere licèt, quippe qui peruerſas opiniones ac perfidiam ſeu infidelitatem ſuã ſolus incubat, dum ex propriæ mentis ſuperbia doctrinã Apoſtolorum, & ſanctorum ſententiam peruertere molitur. Sed diabolum maritum habet, perfidiæ fructum ipſi inſtillantem, cibosq; ſuggerentem, hoc eſt, ſubtiles adinuentiones, ſanctæ Eccleſię planè contrarias, quas tamen mordicùs tueri ac proprij animi elatione pertinaciter retinere conſtituit. Sicut enim omnes in catholica fide perſeuerãtes, Deus ipſe & ſancta Eccleſia gratiæ & virtutum alimento nutriunt ac reficiunt: ita qui in perfidiã aut hæreſim prolabuntur, à diabolo & cęteris hæreſi & perfidia infectis, putentiſſimis aluntur cadaueribus, id eſt, falſis dogmatibus & corrupti inſtitutionibus, perindè vt coruus ex Arca Noë dimiſſus, mortuis cadaueribus ſeſe alebat, atque eamobrem nunquã deinceps ad arcam reuerſus eſt. Immundum etiam Iudæis erat, quicquid eſſet generis coruini, vt ſunt Cornices & eiuſcemodi generis aues aliæ: per quas non abſurdè accipi licet omne genus fallaciarum, errorum atque hæreſum, quę nobis immundę eſſe debent, eo quòd à Deo illis nobis interdictum ſit, vt ſpiritalis eſcę loco habere eas non liceat.

Corui deſcriptio.

Coruo hęreticos referri.

Cornices.

¶De Struthione. Caput CXXXII.

SEptima auis Struthio eſt, ſiue Struthiocamelus, pedes habens fiſſos inſtar cameli: ponit autem oua ſua in arena verſus Orientem, quorum licèt ipſe obliuiſcatur, Solis tamen ardore velut incubãtur & excitant. Ferrum comedit, & præ nimio corporis pondere, ad volandum ineptus ac inhabilis eſt, ſed inſtar beſtiarum currit, alis curſum adiuuantibus. Ex hac aue diſcere licet, homines quoſdam ex natura alatos eſſe: cùm ſint ad intelligendum acuti & ſubtiles, & ex natura ad res ſpiritales propenſi: at nihilo ſeciùs etiam camelorum habere pedes, id eſt, deſideria & affectus terrenos, quibus mundi onera ferunt: ſiquidem more camelorum rerum temporalium ſua quædam tubercula gerunt: ijdemque ferrum comedunt, dum rebus fruntur temporarijs, nec quicquam in manibus habent quo ſe tueantur, aut quippiam boni agant. Sed qui Deo, rebus contemptis temporalibus, fruuntur: illis omnia ea quæ Dei cauſa deſpiciunt, velut ferrea ſunt inſtrumenta, qbus quicqd velint, efficiant, quanquàm fructus operum eorum in cælis abſconditi lateant: ſicut ediuerſõ qui mundi huius amore tenentur, fructus ſuos terræ arena operiunt, & nec ipſi tamen eorum reminiſcuntur: ſed auaritiæ eorum æſtus, fructus vnà cũ actibus eorũ prodit. Etenim ingens pondus eſt, idq; adeò, vt vbi alis volare deberent, beſtiarum more cum hoc mundo verſuta calliditate ac ſubtilitate currant.

Struthionis natura.

Struthio quos notet.

¶De

¶De Nycticorace. Caput CXXXIII.

OCTAVO loco Nycticorax ponitur, qui lucem odit & fugit, noctibus & in tenebris volitat. Isthæc auis omnium illorum typum gerit, qui integræ veritati ac sanæ doctrinæ repugnant, & nouas quasdam opiniones ac noua dogmata commiscuntur & fabricãt, quibus mundum densis inuoluant tenebris, & Dei legem obscurent. Huius farinæ homines, Iudæorum similimi sunt, dicentiũ Domino: Recede à nobis: scientiam viarum tuarum nolumus. Corui nocturni descriptio. Iob. 21.

¶De Laro. Caput CXXXIIII.

NONA Auis Larꝰ appellatur, viuitq; ex præda duplici, dum & Aues in aere, & in aqs pisces captat. Huius Auis similes sunt, quotquot in sublimi intelligentia quietẽ, & in interno affectu ac desiderio suo gustum & cõsolationem expetũt & aucupantur: qui vtiq; Deum gustare non possunt, eo quòd propria venẽtur commoda, neq; vltra seipsos in Deum excedant atq; transcendant. Laro qui cur similes.

¶De Accipitre. Caput CXXXV.

DECIMA Auis Accipiter est, q vt est falcone segnior ac tardior, ita eundem aucupandi calliditate vincit: potestq; haud inconuenienter Prælatos Ecclesiæ designare, eos videlicet, qui populum Domini non vt Pastores, sed Principum secularium more regunt ac moderãtur. Isti interim Principibus secularibus, quos per falcones accipimus, pigriùs ac remissiùs volitant, vbi populi commissi procuranda salus foret: sed illis astutiores sunt, vbi prædam sibi certã pollicentur. Et vt Accipiter pullos suos, dum valent, ad captandam prædam volare compellit, & est ferus ac crudelis: ita peruersi Prælati pullos suos, id est, eos qui ipsorum funguntur munere, prædas vbicũq; possint, agere compellunt. Semper enim vbi rerum temporalium lucra sperãt, versuti, rigidi ac crudeles sunt, cùm tamen Deus omnipotens Prælatis Ecclesiæ haud secùs omni interdixerit inclementia ac crudelitate, q̃ Iudæis omni accipitrum genere. Accipitris calliditas quos signet. Prelati qui cur accipitri similes.

¶De Noctua. Caput CXXXVI.

VNDECIMO loco Noctua ponitur, quæ columbarum oua, sorices & mures edit, & dum ab auibus impetitur, supino corpore pedibus se tuetur. Plumis quidẽ abũdat, sed ijsdem p̃grauat̃, cùm sit pigra, iners, ac ociosa: fugitq; lucem, & mortuis adesse solet. Ista auis figuratè significat eos, qui noctibus, id est, in suo naturali lumine diuinæ gratiæ experte, volitãt, idq; spiritûs indepicta nuditate, & ociosa in nudam essentiam suam contẽplatione: quæ pennæ sunt, quibus natura in simplici quiete volitat: sed eædem ipsæ spiritum deprimũt, eiq; oneri sunt, quo minùs supra naturam suam in gratiam aut gloriam euolare queat. Vbi enim spiritus cunctis imaginibus destitutus est, ibi merito diuinam bonitatẽ impressam sibi habere deberet: itemq; vbi visio eius nuda prorsùs ac ociosa est, rationem eius diuina esse illustratam veritate oporteret. Tum verò & amaret & cognosceret supernaturaliter, Deiq; honorem in cũctis suis actibus sitiret: ijsdemq; plumis supra creatam subuolans essentiam suam, Deo in æternitate perfrueretur. Si quis enim ad nuditatem spiritûs pertingere velit, via illi terenda est, qua ad eum peruenit̃. Sed quos Noctua figuratè designat, ij ocio torpent, & desidiæ ac inertiæ dediti sunt, lucemq; exosam habẽt: quando nec cognoscere, nec amare, nec ratione neq; discretiõe vti voluit, sed citra virtutes omnes in tenebris volare & quiescere appetunt. Libenter quoq; mortuis adsunt, id est, suî similibus, qui ijsdem sint erroribus ac prauis opiniõibus imbuti. Sed & ipsi mortui sunt coram Deo, & ab Ecclesia electi ac reprobati: cumq; obiurgantur, in noctuæ morem pectore sursùm verso, aliquam peregrinam excogitant vocem, auditam ab alijs, eamq; vnguibus suis tanta contentione & pertinacia retinent, vt eis extorqueri non possit: neq; enim vllis ratiõibus acqescũt. Atq; eã ob rem vbi ad lucẽ veniũt, odio & abominatiõi sunt oĩbus veritatem intelligẽtibus, haud secùs q̃ noctua cęteris auibꝰ. Sicut aũt noctua columbæ vorat oua, ita isti hominũ simpliciũ, quibuscum viuunt, spiritales perdũt fructus. Et vt deniq; noctua glires ac mures edit, sic isti escæ loco habent opiniones pessimas quasq;, & à Catholicæ fidei domesticis maximè reiectas atque damnatas. Noctuę depictio. Noctua quos signet. Noctua significati, q̃les.

¶De Mergulo. Caput CXXXVII.

Mergulus quos exprimat.

DVodecimo loco Mergulus numerat, qui piſcibus viuit, & diu morat ſub aquis: pulli eius ipſi ſibi eſcam quærunt, præuidetq; in mari futuram tempeſtatem. Hęc auis eos exprimit, qui ſpiritales quidem vident, & ſunt curioſi, molles ac delicati, commodum ſuum & in DEO & in rebus omnibus captantes & quærentes.

Piſcibus victitare.

iſti piſcibus victitant, id eſt, guſtu interno, dum omnia in ipſorum commodum eis cedunt: merguntq; ſeſe ſub aquas, id eſt, in voluptates & oblectamenta naturę ſuæ inſtabilis & fluxæ inſtar aquæ. Pulli autem eorum, ipſi ſibi victum parant, quando ſenſus, vires & cunctę actiones eorum, ad guſtum potiùs quàm vtilitatem propenſæ ſunt: præuidentq; futuram in mari tempeſtatem: ſi qdem laborem & exercitia bona, itemq; occupationes omnes mundi, quæ molli ac ſuaui vitæ ipſorum nocumento aut impedimento eſſe queant, fugiunt ac deuitant.

¶De Ibide. Caput CXXXVIII.

Ibidis deſcriptio.

TErtiadecima auis Ibis eſt, quę in littoribus gradit & ſerpętinis ouis, cadaueribus, & piſcibus veſcit: ijſdemq; aluntur etiam pulli eius, & eſt pennis vel plumis candidis. Significat autem, quoſdã ſpeciem quidem præ ſe ferre religionis ſeu vitę ſpiritalis, & cãdidis veſtiri plumis, hoc eſt, ſpecie innocẽtiæ, ſed eoſdem in aquarum litorib⁹ verſari, id eſt, apud homines ſeculares, qui inſtabiles ſunt atq; mutabiles, ſemperq; ſui in vitijs ſimiles ad ſe trahunt. Itaq; ſerpentinis veſcunt ouis & ranis putridis, hoc eſt, immundis diaboli ac mundi tentationib⁹ paſcunt: itemq; piſcib⁹ mortuis & cadaueribus, dum ſponte & cum affectu ac deſiderio priſtinas ſuas recogitant delectationes & voluptates, & veteres peccandi conſuetudines, quibus quãdoq; dediti fuêre. ijsq; ſuos nutriunt pullos, id eſt, internos ſenſus ac vires ſuas.

Ibis quos ſignet.

Ibidẽ ſerpẽtinis veſci ouis, quid.

¶De Cygno. Caput CXXXIX.

Cygni deſcriptio.

DEcimaquarta auis, Cygnus eſt: cuius virtus potior, in alis ſita eſt, & moriturus, canit. Hic figuratè ſignificat quoſlibet ætate iuuenes Deum non metuentes, ſed naturę ſuæ obſequentes, delicias voluptatesq; carnales ſectando, quę ſunt velut alæ geminæ, ſub qbus multa deliteſcunt vitia: & ſunt magni roboris magnæque virtutis, quãdiu in Adoleſcentia ac iuuentute, perindè vt cygnus in aquis, natant: & id temporis rigido ſunt collo inſtar cygni, & lætãtes atq; cantãtes, in innumeris moriunt peccatis mortiferis: quidam etiam æterna morte pereunt.

Cygno ſignati qui.

¶De Onocrotalo. Caput CXL.

Vide Pliniũ lib. 10. Cap. 47.

AVIS decimaquinta, Onocrotali nomen habet, & eſt cygno ſimilis, editq; velut Aſini ruditum collo in aquam merſo, & roſtrum habet oblongum, quo piſces arripit. In faucibus eius ineſt alterius vteri genus, quò omnia animal inexplebile congerit. Mox perfecta rapina ſenſim indè in os reddita inferam in aluum ruminantis modo defert. Pulchrè per hanc auem auarus ſignificat, quippe qui in fluxa inconſtãtia ac inſtabilitate verſatur perindè vt cygnus in aquis, ſemperq; longiùs natat ingenti cũ deſiderio & cupiditate plura adipſcendi. Sed Aſini ruditum exprimit, quo deſidia ac ſtoliditas deſignat. Etenim erga virtutes omnes piger ac iners eſt, & magna ſtoliditate ea amat, à quibus ipſe ſe non neſcit minimè amari, quæq; breui velit nolit amiſſurus eſt: ijsq; ſeruit, ac honorem habet reb⁹, à quibus ipſi potiùs ſeruiri ac honorem impendi oporteret. Deindè etiã ſeipſum odio proſequit, & magna moleſtia ac inquietudine afficit, itemque odio ac adſpernationi habet tam in cælis quàm in terris. Habet porrò roſtrum oblongũ, id eſt, aſtu tam calliditatem, qua terrena ſibi corradit, & magnã dat in aquis vocem, id eſt, dũ lucrũ facit, hilareſcit: dum verò damnum accipit, ingentem præ triſtitia clamorem edit. Eſt prętereà illi vterus vel veſicula gutturis inſtar ſacci, quę eſt cor illius, quod quantumuis multa obtineat, ſemper tamen vacuum ac inane permanet. Quando verò magna eum fames tenet, ſuos theſauros numerat, & debitorũ ſuorum nomina recenſet, atq; hoc ipſo cibos ex vtero reuocatos ruminat. Iſte nimirùm incompoſitus admodùm Aſinus eſt, & licèt magnis prematur oneribus, nec ipſe tamen animaduertit.

Onocrotali depictio.

Aſini ſono quid ſignetur.

Roſtrum oblongum.

Vter⁹ guttu ris onocrotali, quid.

¶De por-

¶De porphyrione. Caput CXLI.

DECIMASEXTA auis, Porphyrio dicitur: quæ pedem alterũ vt aquila, alterum vt anser habet. Et cùm altè volet, tamen pisces exiguos in aquis conspicit: lapsaq; repentè in aquas, pede Aquilino pisces rapit, & Anserino leuat se in Aera. Discere hinc licet, homines quosdã cum Aquila volare in Aere in sublimi intelligẽtia, & cum Anseribus natare in Aquis, id est, vita delicijs dedita: istiq; Porphyriones dici possunt. Nam quantumuis in subtilibus dictis, & acutis institutionibus sublimiter volent, at tamen semper oculos ad pisces in aquis natãtes affigũt & detorquent, id secùm ipsi perquirẽtes, vt vt ab hominibus mũdanis victum cultumq; corporis obtinere queãt. Atq; eam ob rem pedem alterum Aquilinum habent, id est, auidam cupiditatem, qua prædam captant & apprę hendunt: & alterum pedem velut Anseris integrum ac indiuisum, quo Aquæ insistũt: quando neminẽ alicuius pensi habent, nisi quatenus aliquod ex illo suũ lucrũ sperãt. Atqui vbi prædã ceperunt, seorsùm à populo ad littus eam absportãt, ibiq; soli eã deuorãt: siquidem rarò alijs benignè faciunt, nisi vbi magna sibi lucra pollicentur.

Porphyrionis descriptio.

Porphyrione quinam signentur.

Aqlinæ porphyrionis pes, quid.

¶De Herodione. Caput CXLII.

DECIMOSEPTIMO loco Herodion, id est, Falco, vt quidam volũt, ponitur inter volatilia ex præcipuis vnus: qui tãto fertur esse robore, vt Aquilam perimat, & quatuor aut quinq; grues elidat in terrã. Recenti vescitur esca: vbi prædã gratam sibi cõtemplatur, totum se concutit: vbi verò suo conatu frustratur, præ superbia ægrè ad eum à quo emissus est, reuertitur. Isthæc Auis, peruersorum Principum seculariũ ac etiam Prælatorũ typũ gestat, populo Domini cũ superbia & absq; sui cognitione pfidẽtium ac imperãtium. Qui tametsi præcipuum apud homines locum obtinent, vt falcones in præcipuis Auibus numerãtur, & quod ad cõditionẽm sanguinis & Natales attinet, valentes viribus ac nobiles sunt, præcipuam tamẽ naturæ præstantiam ac nobilitatem amittũt, dum aquilã vincunt, victumq; perimunt, id est, dum rationem suam Deiq; gratiã, quibus ad æternorum cognitionem & iustitię operationem subuolare deberent, miserè perdunt & extinguũt. Ita enim & quatuor vel quinque simul elidũt grues, quæ sunt quatuor virtutes Cardinales, & Timor Domini. Etenim grues ipsæ moralem nos instituũt vitam, dum modũ & ordinẽ seruant volando, cãtando, vigilando, excubias agendo, itemq; in cunctis actibus suis. Quamobrẽ vbi Principes seculares quatuor profligãt ac prosternũt virtutes Cardinales, putà Prudentiã, Temperãtiam, Fortitudinem, Iustitiam, & cum eis timorẽ Domini, iam planè similes reddũtur Falconi, recentẽ ac viuã semper escã appetẽti, qua corporis voluptates & mundi prosperitas designatur. Itaq; in Falconis morem concutiunt sese, & exhilarescũt, dum cupitam conspiciunt prędam, hoc est, dum pro naturę suę improba calliditate ad votum eis succedũt omnia. Nihil enim ex omni animantiũ genere illis rapacius est. Atqui dũ spe frustrantur sua, & volãdi impetus temerè fertur, neque quod volebãt, adipisci valent, præ animi elatione apud hominum vulgus pudefiunt.

Herodion quorum gerat typum.

Vinci ab herodione aquilam, quid.

Gruibus quid doceamur.

¶De charadrio. Caput CXLIII.

SEQVITVR hinc decimooctauo loco charadrius Auis, plumis cãdidis, cuius ferũt stercus illustrare oculos, & in Regum Aulis demorari: si cui adsit ęgroto, si quidem inspicere ægrotum velit, recipere in se morbum, sursumq; in aera contra Solis radios subuehere, ibiq; consumi morbum & concremari: sin autem ęgrum inspicere nolit, morì ipsum ægrotum. Huius omne genus apud Iudæos immundum erat, & diuina lege prohibitum. Perspicuè hinc animaduerti licet, figuratiua significatione aues istas Prælatos Ecclesiasticos referre, populi ipsis diuinitùs cõmissi incuriosos & negligentes. Qui licèt candidis sese plumis contegãt, id est, cultu diuino & sacrificijs Ecclesiasticis, attamen immũdi sunt, dum peccatores in anima ægrè affectos ac malè habentes aspicere, atq; ex eis vitiorum morbos, obiurgãdo, sacras institutiones & pia exempla adhibẽdo, & tota demùm facultate sua illis succurrendo, extrahere nolunt. Istis enim modis peccatorum morbos in sese meritò recipere, precibusq; suis in aera deportata, in feruentibus Diuinę pietatis & clemẽtię Solis radijs ea exurere deberent. Quæ quia facere nolũt, quãtum ex ipsis est & facultas suppetit, &

Mira de charadrio.

Charadrio q prælati exprimantur.

diuinitùs eis collata poteſtas eſt,ſed peccatores in ſuis vitijs mori ſinunt,vita eorum coram Deo immunda habeẽt.Interìm tamẽ verſanẽt in aulis regum,id eſt,in diuitijs,honore,ſublimi ſtatu,vbicunq; ea conſequi licet.Sed quicquid huiuſce generis auium eſt,diuina lege vetitum eſt:quando apud Deum inter immundos & exhęredes numerantẽ,quicunq; fraternæ charitatis expertes ſunt.Fimus autem auium iſtarum,oculis claritudinem adfert. Ita & nos vitiorum ſpurcitiem,& æternorum tormentorum acerbitatem,quæ peccatoris fimus ſunt, nobis ob oculos ponemus,atque indè ad virtutum cognitionem,& in Domini timore oculi noſtri illuſtrabuntur.

Fimus qs quò cõferat

¶De Vpupa. Caput CXLIIII.

DEcimum & nonum locum Vpupa auis fœda & immunda obtinet, quę libenter in fimo & in malè olentibus moratur locis,plumas habet elegantes, & eſt criſtis à capite exeuntibus galeata:ſed hyeme,vt qdam volunt,implumis ac nuda ſedet ſub Pullis ſuis.Poſſunt per hãc auem non incongruè accipi homines impuri,qui dum mũdo ſe venditãt,mundoq; placere appetunt,plumis ſeſe ornãt elegãtibus,id eſt, decoris veſtibus,pulchris verbis,compoſitis actibus,& geſtibus plauſibilibus,quo fallant homines,& pro ſuo commodo in vitia ſeducant. Huius farinę quotquot ſunt,omnes fœtent coram Deo & ſanctis eius:at tamẽ elegãtem gerunt criſtã in capite,quę nihil eſt aliud quàm propriæ complacentię gloriola, qua ſeſe exornant. Sed hominum ſtercoribus veſcunt, vt vpupa, dum lætantur vbi alios in vitiorum ſpurcitiem illiciunt ac demergunt. Et reuerà ipſis dęmonibus peiores ac impuriores ſunt.Quanuis enim dęmones homines à Deo abſtrahant & abducant,non tamen vt ſe fruantur,inuitant:id quod ſpurcum iſtud hominum genus facit,quando ſeipſos ceu idoli loco conſtituunt,dum alios in ſe quieſcere,ſeq; frui appetunt.Sed hyeme ſub Pullis ſuis nudi ſedebunt, id eſt, vbi præſens gratiæ tempus euolutum erit,& mortis acceſſerit hora,rebus omnibus mundanis deſtituentur:tum verò ſi diuino amore & virtutibus nudi fuerint,in omnem æternitatem in infernali ſedebunt frigore vnà cum Pullis ſuis,illis videlicet,quos miſerè feſellerunt,& in vitia egerunt pręcipites.

Vpupa qui notentur.

Elegans vpupę criſta,quid.

Dęmonibus qui cur peiores.

¶De Veſpertilione. caput CXLV.

POſtrema auis veſpertilio eſt,qui noctibus volitat,idq; æſtate tantùm,non hyeme: neq; alas,neq; plumas habet,ſed in pedibus membranas quaſdam gerit,quibus auium more volat: neque ouũ ponit: ſed Pullos concipit, parit, ac nutrit:pedes habet quatuor & dentes inſtar muris:viſu debili eſt, eoq; lucem fugit, culicibusq; & muſcis victitat:eſtq; tanti roboris,vt volitans,geminos amplexẽ infantes:& cũ multi ſimul conueniũt,vſqueadeò ſibi cohærent,vt q vnũ tactu commouerit, ſimul omnes moueat, & ægrè diſiũgi poſſint.Hiſce auibus homines exprimuntẽ rudes ac ſine intellectu,& prætereà inſtabiles ac inconſtãtes,& ſeipſos ſemper in ſuis ſpectantes actibus. Iſti æſtiuo tempore veſpertinis ac nocturnis volant horis.dũ enim diuina gratia naturam ipſorũ afficit ac mouet,feruueſcunt deſiderio,& grandia pœnitentiæ opera aggrediuntẽ: ſed diuinæ gratiæ Sol cũ ipſis occumbit,eo quòd gratia non niſi Dei ſemper honorem, natura autem priuatũ lucrum & commodũ ſpectet & aucupetẽ.Quãobrem licèt diuina moueantẽ gratia,ſuis tamen membranis abſq; alis vel plumis,id eſt, propria voluntate abſq; charitate & virtutibus internis volitant.Idq; æſtate horis veſpertinis: ſiqdem lumen ipſorũ naturale neq; Soli cedere,neq; ſeſe vult abnegare.Itaq; debili viſu ſunt,vtpotè quem gratia nõ illuſtrat. Enimuerò in ſolis externis ſenſuũ actibus volant,neq; ipſiſſimam capere queũt veritatem. Viuunt verò culicibus & muſcis,id eſt,humana laude,cuius nulla conſtantia vel ſtabilitas eſt.Semper igitẽ duos aut tres Pullos ſuos ſecũ vehũt,quôcũq; volitent,videlicet foris apparentia quędam proprię voluntatis inſtituta ſua,ab hominibus ſciri ac laudari ſemper appetentia. Iſtiuſmodi veſpertiliones auium more volant,qñquidẽ foris qdem externis inſtitutis & actibus,bonis hominibus ſimiles ſunt,ſed intùs beſtiarũ referũt ſpeciem,quando quicqd appetunt,non niſi caro & natura eſt:eaq; ex cauſa non volitant hyeme,id eſt,vbi Dei non ſentiũt gratiam,natura in pœnitentiæ actibus frigeſcit ac torpore quodam contrahitur: moxq; ocio & ignauiæ ſeſe tradunt, & à tetris ſpiritibus impugnantur: ſicque interdum grauia in ſe flagitia admittunt.

Veſpertilio qd auis ſit.

Veſpertilione qui ſignẽtur.

Culices.

Muſcę.

Quiſ-

Quiſquis enim bonos actus ſuos tanquàm ex ſeipſo & propter ſeipſum agit, inſtabilis eſt ac fallitur: qui verò rectè facta ſua velut ex Deo & ad Deũ & cauſa Dei perficit, ſtabilis & conſtans eſt, eiusq; opera nedum frugifera, ſed etiã æterna ſunt. Quæ cùm ita ſint, caueat vnuſquilibet veſpertiliones, non niſi ſeipſos quęrentes, honoremq; Dei minimè ſpectantes, ſalutemq; proximorum neutiquàm curantes. Vbi enim tales multi ſimul conſpirãt, & in vnum conueniunt, ſectamq; vnam ac eundem externum viuendi modum aſſumunt, vſq; adeò cõualeſcunt viribus, tantaq; ſuis actibus pertinacia inhærent, vt ſi quem vnum ex eorum ſecta attrectari contingat, ſimul omnes moueãtur. Deniq; cæci ſunt ac animo tumidi, ſibiq; adhęrentes intantũ ſibi attrahũt & adiũgunt, vt perq̃difficilè ab illis diuelli & abiungi queãt. Ita iam aues immũdæ nobis cõmemoratæ ſunt, & ad ſingulas ſpiritalis adhibita explicatio. Vt enim Iudæis diuinitùs harum eſu corporali interdictum fuit: ita nobis pro alimonia ſpiritali vetita ſunt, quæ per eas figuratè ſignificantur. Cæteræ aues Iudæis mundæ erant, & quibus veſci licitè poſſent: itidemque nobis omnibus contemplationum modis vti permiſſum eſt, qui quidem hîc minimè ſint reprobati. Locuſtis atque eius generis animantibus, ijsq; omnibus quæ quatuor haberent pedes, ſed longiora retrò crura, quibus ſaltarent ſuper terram, tanquã mũdis licitè in cibo vtebãtur. Quę verò antè & retro æquè longa haberent crura, immũda eis erant ac vetita. Sic ſpiritalis vita noſtra, quam prę nobis ferimus, crura habebit breuia, ita vt interna exercitatio noſtra, ſubmiſſa ſemp ac humilis ſit ſub adſpectu Dei. Atquì retrò lõgiora habebimus crura, ſic vt vita noſtra naturalis ſublimiter ſubleuata ſit, ipſumq; ſpiritũ vltra carnẽ & ſanguinẽ & quaſlibet res terrenas inſequat. Cũq; vitæ neceſſaria ſumemus, nuſquã quietẽ captabimus, ſed locuſtarũ more ad ea quæ nobis neceſſaria ſunt, celeriter ꝓſiliemus ac volabimus. At verò ſi & in aere volitare in vita ſpiritali, & nihilo ſeciùs ingredi ꝑ terrã in vita beluina, & vtriq; ſatisfacere velimus, iam auium quadrupedũ, æquè longa vbiq; crura habentiũ, ſimiles ſumus: quæ cũctæ immũdæ ſunt, & diuina lege prohibitæ. Sed de his dictũ ſit ſatis. Decreuerã quidẽ figuræ hiſtoriã in ſeptẽ diſtribuere partes principales, ad perfectã vitã ꝓtinentes, ex quibus quinq; iam abſoluimus: & iuxta figuræ rationem ac ꝓceſſum explicuimus. At ea q̃ iam ſequit figura, duas extremas in ſe partes cõplectitur ac figuratè deſignat, qbus vita hoĩs in oĩ̃ ſanctitate ꝓficitur & cõſummat. Moſes eñ iuſſus à Deo, ꝓfectiſſimã, ꝑclariſſimã, ac intimã Tabernaculi portionẽ deſcribit: per eã q̃; nos q̃dam intimũ, pręclariſſimũ atq; ſanctiſſimũ, quod in animę noſtrę tabernaculo inuenire vel ſentire queam⁹, intelligim⁹. Vtq; ea q̃ Moſes deſcribit, intra ſancta ſanctorũ, id eſt, in intimo tabernaculo ſita erãt: ita q̃ per ea ſignificãtur, in intimis animę noſtrę penetralibus conſiſtũt. Primò igit figurã ipſam cõmemorabimus, deindè ſpiritalem illi⁹ intelligẽtiã ꝓferemus, atq; ita demũ Tabernaculo noſtro extremã manũ imponemus.

Auibus qb⁹ q̃d myſticè nobis vetitum.

Locuſtę mũdę aut immundę quę:

SEXTA PARS PRINCIPALIS.

¶De Arca Teſtimonij. CAPVT CXLVI.

PRAECEPIT Dñs Moiſi, & oĩ̃ frequẽtiæ filiorũ Iſrael, vt arcã cõpingerent de lignis ſethim, cuius lõgitudo haberet duos & ſemis cubitos, latitudo cubitũ & dimidiũ, altitudo ſimiliter cubitũ ac ſemiſſẽ. [Cubitus, mẽſura eſt duobus cõſtãs ſpithamis vel dodrãtibus.] Arcã hãc, ait Dñs Moiſi, *deaurabis auro mũdiſſimo intùs & foris: faciesq; ſuprà coronam auream per circuitum: & quatuor circulos aureos, quos pones per quatuor arcæ angulos. Duo circuli ſint in latere uno, & duo in altero. Facies quoque uectes* [duos] *de lignis ſethim, & operies eos auro: inducesq; per circulos qui ſunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis, qui ſemper erunt in circulis, nec unquàm extrahentur ab eis. Ponesq; in arca ſanctificationem quam dabo tibi. Facies & Propiciatoriũ de auro mũdiſſimo. Duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius, & cubitum ac ſemiſſem latitudo:* [ita vt ſupernè arcam tegat.] *Duos quoq; Cherubim aureos & productiles facies*

TEXTVS aut quaſi TEXTVS Exod. 25.

ex utraq; parte Oraculi Cherub unus ſit in latere uno, & alter in altero. Vtrunque latus Propiciatorij tegant, expandentes alas, & operientes Oraculum, reſpiciã: q; ſe mutuò uerſis uultibus in Propiciatorium, quo operẽda eſt Arca: in qua pones teſtimonium quod dabo tibi. Indè præcipiam & loquar ad te ſupra Propiciatoriũ, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper Arcam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te filijs Iſrael.

Hæc nimirùm Arca fuit, quam Dominus ſecũdum figuram fieri iuſſit: fecitq; eam ex præcepto Moſis Beſeleel Deo & omni populo Iſrael. Et nos ergo ſi Domino & cũcto illius populo arcam ſemper duraturã conficere velim⁹, agendum id eſt ex pręcepto Domini noſtri IESV Chriſti, ſimusq; oportet Beſeleel, qui Latinè redditus, idem eſt iuxta quoſdam, quod vmbra Dei, vel vmbraculum diuinum: ſignificat autem hominem liberè amantem. Vt enim vmbra hominem ſemper & vbiq; ſequit̃ ac comitat̃, ad omnemq; illius motũ pariter & ipſa mouet̃: ita ſpiritus liberè amans Deum ſequitur: & iuxta omnem modum quo intùs hic in ſpiritu ſe mouet, ita illũ ſequi ac mouere ſe neceſſe eſt. Et hęc prima ſpiritũs proprietas eſt, quę per vmbram exprimit̃: Altera verò eiuſdem proprietas, qua diuinũ dicit̃ vmbraculum, ſecũdum ſupremã eius dignitatem ac nobilitatem accipitur: Vbi Deus velut in quodam occulto penetrali qeſcit ac cõmorat̃. Iſte videlicet Beſeleel, id eſt, liberè amãs ſpiritus, in quo Deus requieſcit, moueturq; iuxta omnem modũ motionis diuinæ, ex diuino inſtinctu vel motu Dei, eiuſdem virtute, ſapientia ac veritate fretus, ſpiritalem fabricabit Arcam Deo, ſibijpſi & cunctis Deum amãtibus. Secundum figuram enim non niſi vna Arca fuit, eaq; Deo & omni populo & ſingulis quibuſq; communis. Significat autem vnionem illam quã bonus quiſq; ſiue boni omnes cum Deo faciunt. Enimuerò ea quę cũ Deo habetur vnio, & ſingulatim vniuſcuiuſlibet eſt Deum per amorem ſuſcipientis, & generatim omniũ Deum amantium. Siqdem illic omnes in vnum conuenimus atq; coniungimur, in eademq; vnione vnuſquilibet amans & Deum ſuſcipit & amantes omnes: ipſeq; itidèm cum Deo à ſingulis amantibus ſuſcipitur. Atq; in hunc modum cuncti habitam⁹ in DEO, & Deus in omnibus nobis, & ſinguli cum Deo in alijs. Et ipſa eſt Arca de qua agimus, quę inter Deum fit & vnumquemlibet hominem pium: Deo qdem cum omnibus donis ſuis deſupèr vel ſupernè veniente, nobis verò cum amore & cunctis actibus noſtris inſernè vel ab imo illi occurrẽtibus: atq; ita intra nos Arcam efficimus perpetuę ſanctitatis.

Beſeleel.

Vmbræ & ſpiritũs collatio.

Vnio q̃ qui per arcam ſignificetur.

¶De Arcæ longitudine. caput CXLVII.

HAbebit autem hęc Arca cubitos duos cum dimidio in longum: quorum primus cubitus eſt liberrimus Dei in nos aduentus: alter, noſter eſt liber in Deũ acceſſus. Iſti duo ſunt cubiti integri, vel pfecti actus duo, prior Dei, noſter poſterior: eosq; & nobiſcùm DEVS, & nos cum Deo agimus. Sed eſt inſupèr cubitus dimidiùs, quo ſignificat̃ amoris actionem ſemper renouari, licet vnio ſtabilis perſeueret. Eſt igitur cubitus dimidius, eo quòd amoris, vt dixi, actio ſemper renouat̃, neq; vnquàm ſatis à nobis diligitur Deus ſiue pro ſua dignitate, ſiue pro noſtro deſiderio: quamobrem dimidius ac imperfectus hic cubit⁹ permanet: atq; hinc tũ ſummi Dei, tum amoris noſtri pręſtãtia animaduerti poteſt. Et hæc noſtræ arcæ longitudo eſt.

Cubitus dimidius.

¶De Arcæ altitudine. caput CXLVIII.

ALtitudo verò Arcæ ſeſquicubitum obtinet. Ex his cubitus integer, ſimplex eſt ſpiritũs noſtri Aſſcenſus cum laude eſſentialiter nos in vnitate vel vnione cum Deo conſeruans. Medius autem cubitus id nos inſtituit, DEI immenſam maieſtatem ac excellentiam, creaturarum omnium laude longè lateq; ſuperiorem eſſe, (quanquàm nihilominùs ad incompręhenſibilem illam altitudinem cum conſona atq; concordi laude ſurſùm eniti ac contendere debemus.) hacq; ex cauſa cubitus iſte medius ac imperfectus manet. Senſus enim & vires & omnes ſpiritũs actiones, Deum pro dignitate ſatis laudare non valent.

Cubit⁹ integer.

¶De ar-

¶De arcæ latitudine. Caput CXLIX.

LATITVDO itidē Arcæ cubitum habet & ſemiſſem. Et ex ijs cubitus perfectus, id figurata ſignificatione nos docet, tum noſipſos tum homines omnes amore complecti, & in Diuini Amoris latitudinem Amātes omnes in vnitate complectētem deportare nos debere. Medius autem cubitus id ſibi velle videtur, Deum nos nunquàm neq; amare ſatis, neq; dignas ei gratiarum actiones referre poſſe, pro illis quæ præſtitit nobis, & pro donis ac beneficijs quæ ab illo ſumus cōſecuti. Quam ob cauſam cubitus ſemp dimidius manet & impfectus, & hæc illius ꝓcipua excellentia eſt. Medius cubitus.

¶De arcæ corona aurea. Caput CL.

PORRÒ triplicem illam vnionem, quam nobiſcùm Deus, & nos cum Deo facimus, eiuſdem ipſius Dei amore inundatam ac penetratam ſentimus, perindè vt Arca typicè olim forinſecùs & intrinſecùs auro puro obducta fuit. Indè verò etiam coronam aureā Arca habuit per circuitum: per quam nos amoroſum Dei ac noſtrī complexum accipimus in ſupremo vnionis noſtræ, vtpotè quo tum charitas, tum omnes Actus noſtri coronantur. Idq; ſummum ac excellentiſſimū eſt, in quo ſalus noſtra finita conſiſtat: quod tamen non percipiunt neq; ſentiunt, niſi qui vnionem cum Deo, ſuo in ſpiritu adepti ſunt ac obtinuerunt. Vndè & qui actus noſtri coronandi.

¶De circulis aureis Arcæ & vectibus ex lignis ſethim. Cap. CLI.

IAM quod Dominus ait, quatuor circulos aureos pones p quatuor Arcæ angulos, duos circulos in latere vno, & duos in altero: Facies quoq; vectes de lignis ſethim, & operies eos auro, inducesq; per circulos qui ſunt in Arcæ lateribus, vt portetur in eis: qui ſemper erunt in circulis, nec vnquàm extrahētur ab eis: Horum iſta eſt myſtica ſignificatio: Primus circulus id nos inſtruit, vt interior adſpectus noſter in eam, quam cum Deo nos adeptos ſentimus, vnionem ſemp reflexus ſit. Alter, vt omnis exercitatio noſtra illum ſequatur adſpectum, nec vſpiàm niſi in Arca teſtamēti acquieſcat. Tertius, vt vniti cum Deo maneamus, moremque geramus ac obtemperemus illis omnibus, quę nobis in nexu illo, vbi Amor nos cum Deo in vnitate circumplectitur, ſiue conſuluntur, ſiue præcipiuntur. Quartus, ne noſipſos retineamus, ſed ex amore nos reſignemus, ita vt diuitias Dei in nobis abſque animi elatiõe ſentire, & rurſus carere illis atq; inopiam perpeti ſine ſpiritūs preſſura atque etiam virtutes omnes agere, omnemq; moleſtiam & grauamen abſq; interioris hominis immutatione cum quadam æquabilitate ad Dei honorem perferre queamus. Iſta quatuor idcircò in figura circuli vocantur, q; charitas virtutes omes ex ea quam cum Deo ſibi contraxit, vnione agat ac operetur, & cum cūctis actibus in eandem reuertatur vnionē. Vndè etiā ijdē circuli quatuor ad totidē arcæ angulos fixè adiuncti erāt. Sed adhibēdi ſunt vectes duo inaurati ex lignis ſethim, ſinguli in ſingulis Arcę lateribus, quibus per circulos immiſſis arca, quôcunq; libitum erit, deportetur. Prior vectis inauratus, ſpiritūs libertas eſt, p Amorem iugiter propenſa in vnitatem, idq; ad minùs habitu, & in quolibet intuitu ſiue introſpectiõe actu & deſiderio. Alter vectis eſt ꝓpriæ abnegatio & reſignatio volūtatis in liberrimā Dei voluntatē, ita vt illū cū ſpiritu noſtro quicqd velit, & vtcūq; velit, agere ſinamus. Iſti videlicet duo vectes ſunt, quibus noſtrę cum Deo vnionis arcam, vbicunq; ſimus, & quôcūq; placet, deportamus. Itaq; iuxta diuinam inſtitutionē ſemper hoſce vectes in ſuis circulis relinquemus: ſicq; ſedati iugiter ac trāquilli & in pace permanebimus, ſemperq; noſipſos amanter in vnionem intrò recipere poterimus. Circulorū quatuor myſticatio. Vectiū inauratorum interpretatio

¶De illis quæ in Arca continebantur. Caput CLII.

CAETERVM Arcę typicę, quam Moſes cum Iudaico illo Populo confecit quatuor quędā impoſita erāt, quę beneficiorū atq; bonorū illorū omniū quæ diuinit' prę ſtita illis erāt, itemq; vniõnis fœderis cum Deo initi documenta atq; argumenta forent. Eumq; in modum Arcę vnionis, quā Chriſtus intra nos & nobiſcū fecit, idem ipſe quatuor impoſuit, quę nobis illius teſtentur amorem ac beneficia & munera, modò nos ad ꝓpetuò illi famulādum, eumq; laudādum deuinctos ipſi & fœderatos ſentiamus. Quamobrem figura cum veritate pulchrè conſentit. Siqdem vtraq; hęc Arca Teſta-

men-

Arcę Mosaicę q̃ quatuor indita fuerint.

menti est, Iudæorũ externa, nostra interna. Sed iam ipsa considerãda figura est, quo veritas possit rectiùs ac planiùs perspici. In Arca illa typica erat virga Aaron, Tabulę Decalogi, manna cæli, & Deuteronomium, qui est qntus liber Moseos. Et de virga Aaron ita se habet. In priscę legis initio duodecim Israeliticę tribus eiusdem numeri virgas ponebant in Tabernaculo fœderis coram Dño, & cum eis virgam Aaron de tribu Leui, quę cùm noctem vnam illic mãsissent, sequenti die virga Aaron inuenta est germinasse, & turgẽtibus gemmis produxisse flores ac Amygdalas, idq; in signum, Aaronem & semen eius vocatum ac electũ esse à DEO, vt populum sacrificijs, precibus & cultu omni ad sacerdotiũ pertinente moderaretur ac regeret. Atq; ea re iussit Dñs vt referrẽ in Tabernaculum, ponereturq; in Arca, in signum ne qs deinceps sese tolleret in sublime, aut honorem sibi vsurparet eorum quos ipse delegisset, suoq; præfecisset populo. Videamus nũc veritatem ipsam. Nimirùm Christus IESVS qui tribus & nationes omnes adunauit & congregauit in vnum, ex Aaronis semine natus est, itemq; per Affinitatẽ & cognationẽ tribuũ Iuda ac Leui & Aaron, idemq; ipse ętern' noster Pontifex & sacerdos est: Portauitq; virgam, id est, crucem suam coram Domino, & quidem nocte, quando Sol occubuit ac defecit, & mũdum totum densissima infidelitatis caligo obtineret. Floruit autem & germinauit virga ei⁹, & ęternę salutis nobis fructũ protulit. Atq; fructum ipsum vnà cum virga nostra imposuit Arcæ, id est, in sanctæ ECCLESIAE vnitate, in signum ne qs sese efferat aut extollat: si qs autem ad sacerdotium prouehat̃, vt humilis & obediens sit, & Christum in pœnitentię & vitę sanctitate sectetur. Qui enim mũdi honores & diuitias expetunt & aucupant̃, ac Christi hęreditatem, quam is humili comparauit morte sua, ceu propriam possidere volunt, nõ sunt de semine eius, sed illos imitant̃ Leuitas, qui elati animis sese extollebant, & Aaronis dignitatem sibi quoq; vendicare moliebantur.

Virgę Aaronicę mysteria.

Chfi virga.

Lapideę tabulę quę cur arcę insertę.

Erant deindè in Arca Iudæorum duæ Tabulæ lapideæ, præparatæ à Mose, in qbus Dominus decalogum inscripserat: eaq; documento & testimonio illis erãt, quòd legem diuinitùs accepissent, ad cuius præscriptum vitam exigerent suam. Sic Dominus IESVS in Christianę fidei Arca corpus & animam suam, ceu Tabulas binas nobis reposuit, in qbus Deus ipse legem omnem cunctaq; mandata exarauit: quas si nos Tabulas studiosè lectitemus ac animaduertamus, certum reperimus argumentum ac testimonium, æternò nos ab illo amatos esse, id quod cunctis suis actibus nobis necessarijs abundè declarauit, qua in re totis nos illi viribus qualemcunq; rependere vicẽ iure oporteret. Erat prętereà in Arca veteris Instrumenti vrna aurea habẽs mãna, hoc vtiq; signo & documẽto, annis quadraginta absq; suo labore cibasse eos Dominũ mãna cæli. Itidẽq; Dominus IESVS in Arca Christianæ fidei, qua nos DEO vniti sumus, vrnam mãna plenam nobis contulit, id est, communem nostram charitatem in ECCLESIA sancta, quæ semper gratia plena est, in qua nos sacramentorũ omnium fructum percipimus, & testimonium verum, pertinere nos ad familiam Dei, nos ab eo iam indè ab initio alitos esse cibo cælesti, ac deinceps alendos in omnem æternitatem. Deniq; moriturus Moses præcepit Leuitis vt quintum librum suum, id est, Deuteronomium ponerent in Arca, vtpotè quo in libro singulariter eos legis ac mandatorum Dei, & omniũ quæ illis diuinitùs collata erant, beneficiorũ admonuisset, docuissetq; eos vt inter sese iustè viuerẽt. Et quia morti propinquus erat, tradidit illis hunc librum, ceu Testamenti loco, vt in præcipuis festis legeretur, quibus Populo legem ac veritatem auscultare vacaret. Et Christus itèm in cælum ascensurus, suis mandauit Apostolis, vt Euangelium in Christianæ fidei Arca collocarent: deditque illis spiritum intelligentiæ, ita vt reminiscí ac in memoriam redire possent eorum quæ ab ipso audierant & viderant, putà dictorum, factorum & vitæ sanctitatis illius. Præcepit etiam illis, vt in toto orbe prædicarent ac docerent, dicens eos qui crederent ac baptizarentur, saluos fore: qui verò neque crederent neque baptisma perciperent, condemnandos esse. Ita videlicet quicquid Arca Mosis figuratè significauit, in Arca Domini Saluatoris in sanctæ ECCLESIAE communitate impletur.

Qualẽ vrnã arcę suę Chfs indiderit.

Quis liber cur arcę Mosaicę inditus.

Quẽ librum suę inferi arcę Christus mandârit.

Marc. 16.

¶Vt Aaroni & Mosi similes esse debeamus, & de virga Aaron, mysticè. Caput CLIII.

AT

ATverò si singulare habitantis in nos Dei testimoniũ ac documentum experimentũq; habere velimus, ita vt sciamus oẽs actiões nostras ex Dei instinctu ac motu pficisci, Aaroni ac Mosi similes esse debebimus: atq; vt illi quatuor antè dicta externæ suæ Arcæ imposuerunt, ita & nos quatuor quædam in Arca nostra interna, vbi Deo coniuncti ac vniti sumus, collocabimus. Aaron autem, latinè mons fortitudinis dicit. Aaron.
Cui si similes esse velimus, fortes vt simus, & supra oĩa nos subleuemus ac erigamus oportet. Virga.
sicq; ponemus virgam nostrã coram Domino, dum agnoscemus nihil nos ex nobisipsis neq; posse, neq; habere boni. Virga enim correctionem & potentiam siuè facultatem designat: quas cùm nos à Deo petemus, ab eoq; dari nobis desiderabimus, neque nobisipsis aliquid tribuemus: iam virga (id est, facultas) nostra siue posse nostrum Dei virtute germinabit, floresq; ac fructus producet in vitam æternam. Et hanc virgam cum fructu suo in Arca nostra intima, vbi cum Deo cõiuncti sumus, semp cõseruabimus.

¶De tabulis duabus lapideis quid significent. caput CLIIII.

PORRÒ Moises, assumptum ex aqua, significat. Cui vt similes simus, vltra oẽm mundi multiplicitatem, quam nos Aquis comparamus, subleuati esse debebimus. Tum verò binas Domino tabulas lapideas conficiemus, nudando videlicet memoriam formis vel imaginibus sensibilibus, & intellectum formis spiritalibus. Ita habebimus duas tabulas præparatas, quas feremus in montem Sinai. Sinai quidam vertunt egressionem tentationũ eius: & nos formis ac imaginibus cunctis nudati, tentationibus quibuscunq; superiores sumus. Et in ipsa sublimitate, tanquàm in vertice montis Sinai, in intimis tabularum nostrarum perspicuam illam ac dilucidam, quæ Deus ipse est, exaratam inuenimus veritatẽ: in ijsdemq; tabularum nostrarum intimis legem discimus & præcepta, adeoq; iustitiã omnem. Seruãdę autem nobis sunt binæ istæ tabulæ in arca nostra, vbi Deo vniti sumus, habebimusq; verum documentum ac testimonium, Dei legem viuere in nobis.

Moises.
Tabulas quî dño lapideas cõficiamꝰ
Sinai.

¶De vrna aurea. caput CLV.

AD hæc auream Deo conficiemus vrnam, id est, charitatẽ modi expertem, eamq; supra nos in desertum subuehemus, vbi Manna cæli nobis pluit, atq; illic vrnam nostram nostram Manna & cibo æterno implebimus. Cæterùm hanc cum pane cæli in æterna nostra arca, hoc est, Amorosa illa quæ inter Deum & nos est, vnione seruabimus, habituri proindè certum ac verum testimonium, & DEVM in nobis, & nos in DEO commorari.

Vrna aurea.

¶De Deuteronomio. caput CLVI.

DENIQVE per Deuteronomij librum, quem Moses iussit in Arcam Domini reponi, id nobis intelligi datur, Dei legem & scripta diuina semp nos in intimis nostris asseruare ac retinere debere: itemq; lectitare ea & viuendo sectari, atque docere alios: idq; hoc argumento siue testimonio, neminem ad id sanctitatis posse pertingere, vt iuxta legem Dei & scripta diuina nõ illi viuere opus sit. Hîc iam paucis declaratum est, quid significent quæ in Arca Mosis collocata fuêre.

Deuteronomij in arcam insertio, qd.

¶De Propiciatorio. caput CLVII.

ATQVI quod postremùm dicere constitui, id est, vt in hac vita frui DEO & beatitudinem sentire queamus. Et id sequens figura demonstrat. Enimuerò supra Arcam Mosis posita erat Tabula aurea ex auro puro, dicta propiciatorium, quòd indè dñs loquens, responsa daret ac propiciaretur populo, quibuscunq; fuissent malis impliciti & afflicti. Itaq; Tabula hæc, intimum tabernaculi erat, & locus propiciationis diuinę iuxta figuram: eiusdemq; cum Arca & longitudinis & latitudinis, sic vt Arcam tegere posset, cuius coronę aureę imminebat. quamobrem significat per eam (auream Tabulam seu propiciatorium dico) amor fruitiuus, vtpotè qui totius boni & omnis gratię finis ac initium est. Imminetq; coronę aureæ, id est, amoroso amplexui quo nos à DEO, & DEVS à nobis stringitur. Amor enim fruitiuus excedit oĩa, & neq; mensuram, neq; fundum habet: Estq; cũctis amoris exercitijs superior. Habetq; hic amor, siue propiciatoriũ seu tabula aurea cubitos duos cũ dimidio in longũ, ex qbus primus cubitus est, quòd in spũs nostri vacuo ocio

Propiciatorium quid fuerit.
Amor qs qua tabula significatur.
Amoris fruitiui cubitus primus & secũdus quid.

Deus ſeſe manifeſtat. Alter cubitus priorem ſequẽs, eſt, quòd ſpũs amans totus liquefactus, in eſſentialem immergit̃ ac profluit fruitionem. Et hęc amoris liquefactio, modi expers eſt, & reditum neſcit, quòd ad fruitionem attinet. Spiritꝰ enim ſibijpſi moritur in Deo, id eſt, in ſimplici quodam ac felici & beato experimẽto. Quod qdem ſecundum fruitiuũ amorem ſemper excedentem accipiendũ eſt, non autem iuxta actuoſum amorem, ſemper accedentem & reuertentem. Eſſentialis nanque fruitio, inſtar fundi firma quędam ac ſtabilis quies eſt, quæ nunquàm moueri poſſit. Et hi duo integri iuxta figuram cubiti ſunt: quando & DEVS ſeipſum in ſpiritũs abyſſo vel profundo largitur, & ſpiritus per ſeipſum vſqueadeò ſeſe erigit ac ſuſtollit, vt excedat ſeipſum, & nõ niſi ſimplicem ſentiat beatitudinem. Hæc ſcilicet Tabula vel Propiciatorium aureum eſt noſtræ arcę imminens, & eam quæ inter nos & DEVM eſt, vnionem planè operiens. Sed inſupèr dimidiũ habet cubitum in lõgum. Quãuis enim fruitiua poſſeſſio ſemper ocioſa ac immota permaneat, conflagratio tamẽ & liquefactio corã fruitione iugiter renouant̃. Et hic dimidiꝰ cubitus eſt, in quolibet intuitu vel introſpectione id inuiſens, experiens ac deguſtãs, quod ſpũs in fruitiua quiete obtinuit & poſſedit. Et hæc de longitudine propiciatorij, dicta ſint ſatis. Latitudo verò cubitum habebit & ſemiſſem. Ex his integer cubitus eſt, quòd amor fruitiuus noſtro teſtaf̃ ſpiritui, in ſe, id eſt, amore fruitiuo, perfecta & completa eſſe omnia: quandoqdem in eſſentiali fruitiõe ſpũs nullum inter ſe & id quod amat, diſcrimen ſentit: atq; ea re cubitus pfectus & integer eſt. Siqdem cuncti hîc amantes ſpũs in ſeipſis in eſſentialis amoris latitudinem extenſi ſeu dilatati ſunt, flammaq; amoris ſui in immenſæ ac infinitę charitatis Dei ignẽ rapti ac eue cti ſunt. Et licèt vnuſquilibet in ſeipſo pro dignitate ac merito ſuo ſanctus & beatus ſit, ſupereſſentialis tamen quam oñes communiter poſſident, beatitudo, ſimplex quędam & inexhauſta ac impenetrabilis abyſſus eſt. Et hinc dimidius venit cubitus, quem nos perficere non valemus. Singulus enim quiſq; ſua implet vaſa, at nihilominùs ſimplex beatitudo in ſeipſa ſuperabũdans, ac redundans & inexhauſta manet: & nos qdem hauriẽdo ſemper eſurimus: in ſupereſſentiali autem fruitione vbi poſſidemus, ſaturi ſumus ac abundamus. Eſuries ſaturitatem conſequi non poteſt, & ſaturitas famem depellere non valet: ſicq; famem manere ſempiternam neceſſe eſt. Iſthæc enim eſuries dimidius noſter cubitus eſt, quem perficere non valemus. Sed eadem ipſa eſuries Tabulã noſtrę fruitiõis pro gratiſſima Dei voluntate abſoluit ac perficit. Ex qbus id colligi ac animaduerti licet, homines falſa libertate occæcatos, qui in amando eſurire deſinunt, & quietem ac ocium amplectunt̃, miſerè errare, eorũ Tabulam vitiatam nimisq; latam eſſe, neq; eos vnq̃ vero incaluiſſe amore, ſed planè deceptos ac falſos, & ad virtutes omnes pigros ac minimè paratos eſſe.

Fruitio eſſẽtialis quæ aut quid.

Dimidius cubitus.

Latitudinis amoris fruitiui cubiti quot & qd.

Beatitudo ſupereſſentialis quid.

Eſuries dimidio cubito ſignata, q̃

¶De duobus Cherubim. Caput CLVIII.

ITAQVE vt in vitæ noſtræ penitiſſimo ſiue intimo ac ſupremo ſub amoris fruitiui conſpectu ſtare debeamus, ſequens nos figura docet. Ait enim Dominus ad Moſen:

TEXTVS Exo. 25.

Duos quoq; Cherubim aureos & productiles facies ex utraq; parte oraculi: [*quod eſt ꝓpiciatoriũ ſeu tabula aurea, cuius antè meminimus.*] *Cherub unus ſit in latere uno, & alter i altero. Vtrũq; latus ꝓpiciatorij tegãt, expãdẽtes alas & operiẽtes oraculũ, reſpiciãtq; ſe mutuò uerſis uultibus i ꝓpiciatoriũ quo operienda eſt arca.*

Iſti Cherubim, figuræ erant angelicæ ex auro, per eosq; duo nos accipimus ſiue intelligimus, amanti ſpiritui propria in ſuprema illius nobilitate, vbi æternæ Dei charitatis totus eſt, & à propria vacat actione. Primum qdem, quod in eiuſcemodi ſubleuato ſpiritu reperire licet, perpetua quædã & intenta in ſimplici diuino lumine abſq; defectu vel errore cõtemplatio eſt. Alterũ eſt, perẽnis ac fruitiua in diuinã ac formæ neſciã nuditatẽ inclinatio. Hæc duos aureos Cherubim dicere poſſumꝰ, eo q; vtrũq; ſapiẽtia & charitate Dei abũdet: ſintq; ex vtroq; latere, eo q; in ſuis actiõibus diſiungi aut ſeparari nõ queãt. Et licèt in introitu vnũ ſint, in ſeipſis tñ ſemp duo manẽt. Vñ vnũ in vno, & alterũ in altero latere ſitũ eſt corã fruitiõis vel propiciatiõis diuinæ loco: expãſasq; habẽt alas, qñquidẽ in ſublime cõtemplando ac fruẽdo ferunt̃, operiuntq; oraculũ, id eſt, locũ vbi arcanę inſpiratiões aut diuina reſpõſa

Cherubim propriè ac myſticè qd.

Cherubicas alas expandi, ijsq; oraculum operiri, quid.

&

& oracula ſuſcipiunt. Ad hæc ſimplex & intenta in diuino lumine contemplatio, & fruitiua in ſimplicem tractum inclinatio, ſemper mutuò ſe reſpicient, cùm altera viuat in altera: eruntq; verſis vultibus, id eſt, amoroſis inclinationibus ſuis in propiciatoriũ, hoc eſt, amorem fruitiuum: & ſimplex fruitiuus amor intrò adſpiciẽdo ſiue in introſpectione actiuum amorem ſemp operiet & excedet, nõ tñ actiõe ſua illum priuabit, ſed ad nouas ſemp ac recentes actiones redire eum faciet, ſicut & facit: atq; ita virtutes omnes perficiunt. Et quãto quis ſupra ſeipſum vberiori fruitione potitur, tanto in ſeipſo virtuoſior eſt. Inter hos autem duos Cherubim, id eſt, ſimplicem intentam contemplationem, & fruitiuam inclinationẽ noſtrã, Dei intra nos habitatio eſt, atq; indè ſapiẽtia nobis & gratia ꝓmanat: diſcimusq; illic ꝑcepta & conſilia Dei. Hæc Dei intra nos cõmoratio, à malis oĩbus nos ſeruat ac tuetur: cumq; eam nos obſeruamus, & apud eam perſeuerantes tam exeundo quàm intrò nos recipiendo, illi, quemadmodùm iam dictum eſt, obtemperamus, virtutes omnes pro gratiſſima DEI exequimur & perficimus voluntate. Atq; hæc eſt ſexta pars principalis, in figura à me animaduerſa atq; conſiderata. Et ſicut his tam tabernaculum quàm arca, & quęcunq; ad ea pertinerent, iuxta Dei pręceptum completa ac abſoluta erant: ita ijſdem myſticè intellectis, vita noſtra tam intùs quàm foris, iuxta omnem modum quo Deus expetit à nobis, perficitur & conſummatur.

Mutua vultuũ in propiciatorium verſio, qd.

DE SEPTIMA PARTE PRINCIPALI.

Caput CLIX.

SEquitur hinc ſeptima eademq; poſtrema portio principalis, quæ eſt, in Deo & cunctis virtutibus fixè ac firmiter vnitum atque conſtabilitum eſſe. Vbi ſcire conueniet, amorem formis & imaginibus vacuum, ſpiritum ipſum ſimplicem reddere & expeditum ſeu vacantem ab omnibus. Subleuat enim hominem vltra ſeipſummet & omnes actus ipſius: vnitq; eum Deo, & ſpiritum in quiete & fruitione ſtabilem ac fixum efficit. Quamobrem ſi ſentire ac experiri velimus, occupari à Deo intima noſtra, & illum viciſſim à nobis, in introuerſione noſtra imaginibus nudi ac vacui ſimus oportet, tantiq; ponderis noſtra ſit charitas ſiue amor erga Deum, vt per creata omnia penetret, neque vſquàm præterquàm in ſolo Deo quietem vel inueniat vel aucupetur. Tum verò nuda intelligentia vel nudus intellectus noſter ſimplici veritate, perindè vt aer Solis ſplendore perfunditur: & cuncta interiora noſtra diuinus penetrat amor, vt ferrũ ignis. Atq; ita Dei in nobis regnum inuenim⁹: ex eoq; ad iuſtitiã virtutesq; oẽs mouemur ac incitamur. Nõ em̃ ocioſus eſſe poteſt amor: ſed Domini ſpũs cor, ſenſus & vires omnes permouet, & ad cuncta virtutũ colenda exercitia foràs nos propellit ac vrget, efficitq; ex nobis ſpiritale tabernaculum, & id regere ac moderari nos facit, iuxta omnem modum quo antè à me dictum & explicatum eſt. Rurſumq; intrò nos trahens, Dei honorem in cunctis virtutibus ſpectare nos facit: atq; hoc pacto cum vniuerſis actibus noſtris dignum Deo ſacrificium efficimur: Et iſta nos virtuoſos & in cunctis virtutũ exercitijs firmos ac ſtabiles reddunt. Vbi verò in ſimplicitate quieſcimus ac fruimur, & bonum omne in ſupereſſentiali amore noſtro poſſidemus, ibi ſemper eſſentialiter intùs manemus, vniti ac fixi ſeu ſtabiliti ſupra omnia. Et id ſentimus ſemper ac experimur, dum in formis ac imaginibus vacuum eſſentialem amorem ſimpliciter intrò ingredimur. Iſthic enim & quietem & fruitionem ſentimus interminatã ſiue nunquàm finem habituram. Ita nimirùm, quod ab initio dixi, & curremus, & comprehendemus: & comprehendendo curremus, & currendo comprehendemus. Quæ quidem vera ſanctitas eſt, & vita æterna, quã nobis omnibus præſtet qui eſt ſuper oĩa Deus benedictus in ſecula, Amen.

Amor quis ſimplicè quẽ reddat ſpiritum.

Charitatem erga Deum quorũ quãtam oporteat eſſe.

FINIS EXPOSITIONIS ADMIRABILIS AC PLANE DIVINITVS HAVſtæ in Tabernaculum Moiſis & ad id pertinentia, & alia quædam, D. Ioannis Rusbrochij ſanctiſſimi ac præclariſſimi viri.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

De præcipuis quibuſdam virtutibus Libellus optimus.

DE HVMILITATE. CAPVT I.

SCRIPTVRI de virtutibus, ab ea nobis cõmodiſſimè exordiri videmur, à qua ipſe Dominus IESVS fidiſſimus amicus noſter ſumpſit initiũ, vtì eam ceu fundamenti loco collocemus. Nam tametſi Dominus IESVS virtutes omnes lõgè quàm vlla vnquàm poſſit creatura, perfectiùs habuerit, ſpecialiter tamen humilitatẽ delegerat, quæ etiam propterea à D. Paulo Apoſtolo virtus Chriſti appellatur, ita dicente: Libẽter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti: nempe humilitas. De qua etiam Dominus ipſe ait: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Vt autem homini cuipiam ſeculari magno eſſet futurum gaudio, ſi quid tale poſſet efficere, vndè Imperatoris obtineret gratiã, & ei quàm ſimilimus redderetur: ita nos meritò gaudere deberemus, vbi Chriſto Opt. Max. Regi regum & Domino dominorum placere & aſſimiles effici poſſemus. Atq; ſicutì nullus homo ſecularis id erubeſceret actitare, quo poſſet Imperatoris obtinere ſimilitudinem: multo minùs nos facere pudebit, quo ad Chriſti ſimilitudinẽ quàm proximè poſſimus accedere. Itaq; quando Chriſtus IESVS ſpeciatim humilitatis virtutem ob eius tum præſtantiam, tum vtilitatem amplexus eſt: æquum ſanè fuerit, & nos illam, ob Chriſti æternum honorẽ, eligere & amplecti. Et quia eadem humilitas præclarum eſt virtutum omnium fundamẽtum, ſine qua nulla virtus alicuius eſt precij, ita vt etiam D. Gregorius dicat eum qui ſine humilitate virtutes congregat, in vento puluerem portare: & alius quidã ſanctus præſtare affirmet, non facere virtutem, quàm de ea ſponte extolli & inſoleſcere: quandoquidem omnis virtutum ſtructura ſine humilitate, potiùs ruina ſit quàm ſtructura: hinc nimirùm cum primis neceſſariũ nobis eſt, vt humilitatẽ fundamẽti loco ponamus, quo ſuper eam veram virtutum vitam fundare queamus. Cùm igit de ea dicẽdi initium facturi ſimus, principio neceſſum eſt, definitione explicare quidnã ſit. Itaq; Humilitas eſt animi demiſſio, id eſt, interna quædam & profunda cordis & animi coram celſiſſima Dei Maieſtate inclinatio atq; ſubmiſſio: quam quidem & Iuſtitia imperat, & cor diuino præditum amore, vrgente charitate, omittere non poteſt. Cæterùm D. Bernardus duplicem commemorat humilitatem: alteram, quam parit veritas, & nõ habet caloré, id eſt, claram & non calidam: alteram, quam charitas format & inflammat, id eſt, claram ſimul & feruidam vel calidã. Ea humilitas, quæ clara eſt & non feruida, magis ex ratione exercitatur quàm amore. Cùm enim quiſpiam diuinam contuetur magnitudinem & ſuam paruitatem, Deiq; nimiam erga ſe fidelitatem, & ſuam erga Deum infidelitatem, ſimulq; ratione conſiderat quid ſit Deus, & quid ipſi præſtiterit Deus: itemq; quid ſit ipſe, & quid fecerit Deo, plures ſanè easq; pulcherrimas, modò benè velit animaduertere, comperit ratiões, quibus ſeſe meritò humiliare ac demittere perſuadeatur. Verùm quia plùs ratione ducitur quàm amore, vel rationem potiùs exercet quàm amorem, idcircò humilitas hæc clara magis eſt q̃ feruida. Nam quanuis multis, quas inuenit, pclaris rationibus, dũ Deum & eius beneficia, & ſeſe ac ſua maleficia & ingratitudinem perpendit, eò adducitur, vt ipſe ſe contemnat ac humiliet: tamen ab alio ſe contemni æquanimiter ferre non valet. Dum enim ab aliis

2. Co. 12.

Matt. 11.

Virtutum oĩm baſis.

Gregorius.

Humilitatis definitio.

Duplicem eſſe humilitatem.

Humilitatis claręe & nõ feruidę deſcriptio.

is deſpicitur, facilè commouetur, ratio illius obfuſcatur: quodq; priùs ratio illi demonſtrâ rat, obliuiſcitur, quo videlicet iure meritoq; ab omnibus cõtemni deberet. Sanè humilitas ipſa, cæteræq; virtutes omnes, actus ſunt voluntatis: & ſicut per rationem virtutes cognoſcimus, ita nobis ſapiunt per amorem. Nam ſine charitate nulla virtus ſapit ſupernaturaliter. Altera humilitas, quam claram & feruidam eſſe diximus, magìs ex amore, quàm ex ratione, non tamen abſque ratione, exercitatur. Cùm enim verus humilis omnes vires ſuas per amorem colligens, ſeipſum ex toto ad DEum cõuertit, atq; à DEO impellitur ac mouetur ad conſiderandum quid ſit DEus, qq; tam ineffabiliter magnus ſit & admirabilis, vt omnes eũ creaturę capere non ſufficiant: quòd item ſolus tam celſus ac potens ſit, vt creaturas oẽs fecerit ex nihilo, & quicquid velit, poſſit: quòd inſupèr nos ad tam ſublimem cõdiderit & elegerit dignitatẽ, vt nulla creatura ſaltẽ cogitare p̃ſumeret, DEũ altiſſimũ ad tantam ipſam nobilitatem electurum: ſed neq; noſipſi excogitare poſſimus, qua ratione maiores nos facere potuiſſet. Cùm enim, vt ex natura Deus eſſemus, facere non potuerit, (hoc enim ipſi ſoli competit) fecit vt Deus eſſemus ex gratia, ad poſſidendum ſimul cum ipſo in perpetua dilectione vnam beatitudinem, vnum gaudium, idemq; regnũ. Ideoq; fecit nos ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, quo videlicet in illa imagine ipſius capaces eſſemus, & in virtutibus ipſi, quantùm humana ſinit conditio, ſimiles efficeremur. Cælum quoq; & terram, & quicquid cæli ambitu continet, in noſtrum creauit vſum & miniſterium, vt ſibi ſoli ſeruiremus, ſuaq; colendo præcepta, ſecùm æterna perfrueremur beatitudine. Quando verò ipſius per inobedientiam ex propria malitia ſponte ſcientesq; præcepta tranſgreſſi ſumus, eoipſo ſempiterna priuari beatitudine, & perennes ignis TARTAREI titiones eſſe meruimus. Id verò magnus ille DOMINUS conſiderãs, nos videlicet perpetuę damnationi addictos, nec ab vlla nos creatura poſſe redimi: miſericordia tactus, proprio & vnico filio ſuo, qui eſt incomprehenſibilis illa claritas, in qua & ſeipſum & oĩa Deus pater perfectiſſimè cognoſcit, & per quam facta ſunt oĩa, quiq; eſt vnũ cum ipſo in eſſentia & natura, exemplar omniũ creaturarũ, & ſpeculũ ſine macula Dei maieſtatis: HUIC, inquã, tali ac tanto filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum vſq; ad mortem crucis, quo nos ad æternam illam poſtliminio reduceret felicitatem, ad quã ab initio nos creârat. Cùm igitur, vt dicere cœpi, humilis Dei amore flagrans homo, oculis amoris conſiderat tantam Dei ſui magnitudinem & fidelitatem, quidq; ſit idem Deus, quantaq; fecerit pro nobis, & quare fecerit, quodq; ex amore puriſſimo fecerit, cùm nihil indè ipſi felicitatis accedat: & ediuerſò ſeipſum, quidnam ſit ipſe, quantaque in fideliſſimum ac immenſum illum DOMINUM peccata commiſerit, aſpectat, ex hac conſideratione ſeipſum ad ſeſe, tanta cum ſuĩpſius dedignatione & aſpernatione, conuertit, vt ignoret quid cogitare debeat. Nullum enim locũ tam humilem aut abiectum, nullam tam extremam nouit vilitatem, quin ſe & locum abiectiorem, & maiorem fateat meruiſſe vilitatem: multumq; mirari non deſinit, quòd ſe non magìs queat deſpicere, & qd ad hæc faciendum ſibi ſit, animi dubius eſt. Dumq; perpendit omnia, nullum ei rectius conſilium occurrit, quàm vt hæc ipſa fideliſſimo amico DOMINO DEO ſuo querat: eiq; iam in gratiſſimã illius voluntatem ex toto ſe reſignans, ſeipſum funditùs abnegat, DEumq; tam de ſe quàm alijs creaturis omnibus, quod volet, facere permittit. Atq; in hoc veram inuenit pacem, quam nulla creatura turbare poteſt. Adeò nanq; ſeſe demiſit in ima, vt vix à quoquam poſſit inueniri. Si tamen fortè contingeret, vt ab aliqua creatura inuentus deprimeret ac deſpiceret, atq; ille hinc moueri inciperet, (pauciſſimi nãq; ſunt, quos dolor ſiue triſtitia nõ interdum afficiat) id non ab homine fragili ſuſcipere, nec ob hoc aduerſus illũ ira ſuccendi, ſed potiùs de manu DOMINI tãquam ſibi optimum, quod in hoc per illum hominem velut per inſtrumentum ſuum Deus operet, recipere debere, magnasq; hui uſmodi Deo omnipotenti humili corde gratias agere, multumq; gaudere, quòd DEus æternus ſuî memor dignatus fuerit. Reuerà nanq; in mundo ſentire preſſuram, & aduerſitatibus exerceri, tutius eſt q̃ afflictionibus carere. Iuxtà eſt enim DOMINUS his qui tribulato ſunt corde: & aduerſa citiùs ad noſtrî nos cognitionem perducunt. Quod nobis vtilius eſt, quàm cæli motũ, & quicqd ſub cælo eſt noſſe. Vbi verò humilis ille ac DEũ amans homo, rurſus ab eodem mouet ad laudandũ ipſum, eiq; gratias agendum, hæcq; obſeruans, eiſdem totis viri-

Humilitas clara & feruida.

Cur ad imãginẽ ſuã nos Deus creârit.

Ro. 8.

Pax vera quã obtineat.

Aduerſitatũ vtilitas.

bus satisfacere instituit, diuinoq; amore succendit: tunc multa cũ diligentia, quę Dominus Maiestatis in humana natura facere dignatus est, considerando percurrit, attendens videlicet, vt ille nostrî causa omnium pauperrimus, abiectissimus, despectissimus fuerit. Ac deinceps omnem illius humilimam, fidelissimam, veritate ac pietate plenissimâ inspicit vitã, obseruãs vt nullius vnq̃ ipsum desiderãtis voluerit petitioni deesse. In qua sanè vita mirabilia multa, immò plura quàm scribi queant, inuenire licebit, si tantùm ipsam attendere & oculis amorosis inspicere non pigeat. Deindè iam diligentissimè considerat, vti fidelissimus idem Dominus Deus suus, turpissima, ignominiosissima, acerbissima præ omnibus morte vitam finierit, adeò vt vix vna cruoris guttula illius in corpore remaneret: vtq; idem eius tenerrimum corpus adeò vulneribus confectum vndiq; atq; discerptũ fuerit, vt penè nec tantum integræ carnis, quãtum acûs acies occuparet, in eo posset reperiri: q́q; hæc oĩa ab eis perpessus fuerit, quos ex nihilo ad ineffabilem creârat dignitatem, quo eadẽ secùm beatitudine fruerẽtur: quòd itèm vniuersa hæc ex immenso amore pro eorundem sustinuerit peccatis: vt p̃tereà ingenti erga ipsos fidelitate plenissimus, in cruce pependerit in magna acerbissimaq; confusione ac ignominia, cum expansis brachijs, ad suscipiẽdum inimicos suos: cum inclinato capite, ad deosculandum eosdem: cum aperto corde, vt in illo cõmorari possemus: & cum profuso sanguine, quo nos in illo cãdidaret, abluereturq;: necnõ cum alijs pluribus signis amoris, quæ hĩc latiùs cogitare studet. Contrà verò solicitè attẽdit, quomodò pro his omnibus miris ac stupẽdis, quæ in humana natura facere ac pati dignatus est, amantissimo Domino suo non solùm gratias non reddiderit, sed totus ingratus permanens, eundem sæpenumerò peccatis ac sceleribus suis denuò crucifixerit: q́q; nihilominùs ipse talia facienti pepercerit misericorditer, creberrimosq; bonarum admonitionum, exemplorum, institutionum nuncios ei mittere dignatus fuerit, quos tamẽ omnes, vt suis inordinatis voluptatibus deseruiret, suis indulgeret affectibus, cõtumelia affectos trucidârit. Cùm igitur hæc omnia mira atq; stupenda humilis ac amans anima in seipsa deprehẽdens, vlteriùs Dei Maiestatem atq; erga nos fidelitatem, & ediuersò nostram exiguitatẽ, atq; erga ipsum infidelitatem intuetur, quanquàm omnis fidelitas, quam nos de Deo æstimare siue intelligere possimus, nihil sit, si ad ipsam veritatem spectes. Dei enim fidelitas tanta est, quãtus est ipse Deus: immò est ipse Deus. Noster verò intellectus, creatus est. Et licèt magna sint opera redemptionis nostræ, parua tamen sunt, si componantur cum immensa fidelitate & dilectione illius, quæ hæc ipsum coegerunt perficere. Dum ergo his ediuerso humilis anima suam exiguitatem opponit, eamq; simul & multiplicia peccata sua aduertit, q́q; omnia illa quæ de sua paruitate cõprehendere potest, longè sint infra rei veritatem, immo nihil sint ad id, quod illa reuerà est, attentè considerat: tanta in ipsa despectio, ac suijpsius dedignatio aspernatioq;, exurgit, vt nesciat quidnam cogitare debeat, miraturq; quòd & Deum suum in maiori habere reuerentia, & seipsam magis contẽnere nõ studeat. Licèt eĩ omnipotenti Deo tantũ singulis quibusq; momentis, quãtum oĩes possent creaturæ, honorem exhiberem, hoc ipsum tamen nihil nobis videri deberet: sicut & econtrariò si nosipsos tãtùm despiceremus, quantũ oĩes possent creaturæ, etiam nobis parũ videri deberet ad hoc, quod meruimus, eo quòd modici ac fœtidissimi vermiculi, tantũ tamq; pijssimũ Deum (qui nos tam purè dilexit) totiès tam graui iniuria affecerimus & contemptu. Planè si hæc fideliter inspexerimus, tãta hinc erga Deũ in nobis reuerẽtia, & ad nosipsos dedignatio orietur, quòd nihil aliud cogitare poterimus, q̃ vt nos ex integro resignemus, funditùs abnegemus, atq; in Domino moriamur. In his eĩ tunc vitã beatã diuinũq; experimur saporem, quẽ nemo vnquàm obtinere potuit, qui sibijpsi & vitijs oĩbus non renunciauerit, nec in Deo mortuus fuerit, excedendo seipsum & moriendo in amore: non tamen quo talis vnquã creatam amittat essentiã suã: semper eĩ maneat necesse est creatura. Beati planè mortui, qui sic in Domino moriuntur: amodò iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. opera enim illorũ sequuntur illos. Qualibet eĩ suî ad Deũ amorosa conuersione, seipsos in Deũ per amorem excedunt, tũq; sequuntur eos opera eorũ: siquidẽ vbi vnũ sunt cũ Deo in amore, id vtiq; supra oĩes viriũ actiones est. Vt aũt sese in Deũ excedunt per amorẽ, & cũ illo vnũ fiũt: ita seipsos per humilitatẽ demergunt in Deũ, vbi sibijpsis funditùs moriuntur in Deo, vna cum

Apo. 14.

illo

illo vita effecti, quod totum est vna altitudo, & est ipse DEVS. Tantùm enim infra nos, quantùm supra nos DEVS existit, licèt diuersa sint exercitia, & actiones quæ ducunt ad ipsum. Et licèt per Dei gratiam & nostram exercitationem, maximè considerando Dei magnitudinem & fidelitatem, nostramque paruitatem & infidelitatem, quarum iam sæpè memini: (Reuerà enim harum consideratio tam amabilis, iucunda & sapida est, vt vehementer admirer eius exercitandæ nos vnquam posse obliuisci) licèt ergo, inquam, per hæc nunquàm eo fortasse pertingamus, vt nobisipsis moriamur funditùs, non quidem secundum essentiam, sed quantùm ad vitia attinet, atque vt nosipsos contemnamus, quod tamen mirum sit, nec sic tamen ab hac iugi exercitatione cessare debemus: quandoquidem nullum est, quod ipse modò nouerim, fructuosius exercitium ad pertingendum celeriùs ad veram humilitatem. Et licèt in principio ægrè nec absq; difficultate nosipsos contemnamus, per istud tamen exercitium & Dei gratiam, ad nostri resignationem aptiores propensioresq; efficiemur, neq; tam vehementer aduersum eos qui nos iniuria afficiunt, commouebimur, neque vsque adeò dedignabimur eos, vt faceremus, si hoc exercitium non vsitaremus. Vbi enim moueri nos sentiemus, mente ad DEVM conuersa attendemus, quanta ipse fidissimus amicus noster propter nos egerit, & quis sit ipse, quodq; tam humilis, abiectus ac pro nihilo ductus fuerit, vt ceu calculus fuerit, qui pedibus calcatur, nec sentitur tamẽ, sicut & ipse per Prophetam de se dicit: Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominũ & abiectio plebis. Atque ex horum consideratione, magna nostrĩ ipsorũ cum dedignatione nos adspiciemus, multumq; nos viles iudicabimus, quòd pro illius amore nihil possimus perpeti, q pro pter nos tanta pertulerit, idque adeò etiam propter ipsa peccata nostra, quæ nos in ipsum admiserimus DEVM ac Dominũ nostrum, qui ad tantũ nos condiderit capessendum honorem, tamq; purè nos dilexerit: tantùm, inquam, hinc nos dedignabimur ac vilipẽdemus, vt nos vix ferre possimus. Ea autem nostrî dedignatio multùm temperabit ac leniet dedignationẽ illius qui nos iniuria affecerit, ita vt non adeò aduersus eum moueamur, quàm si tanta cum vilipensione ad nosipsos minimè nos verteremus. Hoc autem iam dictum exercitium stabiliter exercendum, amantibus oculis inspiciendum, ac benè obseruandum est purè ad honorem Dei, potiùs quàm ob virtutis fructũ. Honestius est enim, Dei honorem purè spectare, sibiq; habere propositum, atq; propter eum & facere quæuis & omittere, quàm ob virtutis fructum. Amorem nanq; erga DEVM exercere præclarius est, quàm virtutes propter DEVM. Amor enim compendiosissima ad DEVM via est. Atq; eam ob rem illi vt plurimũ deuoti atq; affectuosi reddunt, qui amorem magis exercent, quàm virtutes aut actiones virtutum. Nulla enim virtus (vt suprà dixi) absq; amore sapit supernaturaliter: siqdem charitas virtutum forma est. Deindè per hanc amoris exercitationem, tantam homo sui ipsius acquirit dedignationem, vt iam non modò ipse se despicere, sed etiam ab alijs se despici patienter ferre queat, imò se contemni gaudeat non minimùm, si absq; sua culpa id fiat: omnẽ quoq; afflictionem & dolorem, qui illi possit inferri, ob æternum Dei honorem, ducat pro nihilo, & quo grauius est quod patitur, eo meliùs ipsi sapiat, magisq; eum consoleẽ. Indè nanq; & Deo fit similimus, & placet ei plurimùm, cùm nihil sub Sole præclarius sit, quàm ex amore propter DEVM patienter aduersa perpeti. Si enim melius aliquid fuisset, DEVS omnipotens vnico filio suo id sine dubio præstitisset. Quo igit fidelissimo Deo redemptori nostro conformes esse possim', libenter sufferamus aduersa: imò hoc ipsum quod patimur deprimimurq; parui facientes, illud potiùs pro magno habeamus, quòd Deus nos dignos iudicat, qui propter ipsum ad eius honorem aduersa patiamur. Per afflictionem enim ad veram nostri cognitionem adducimur, in eaq; cognitione veram inuenimus humilitatem. Vt enim D. Bernardus ait: Humilitas est virtus, qua homo verissima sui agnitione, sibijpsi vilescit. Nec vnquàm errat, quisqs syncerus est veritatis imitator. Veritas nanq; fallere neminem potest. Et si quis in veritatis speculo sese considerare velit, non fallit vnquàm seipsum, neq; falletur. Cùm enim veritatis cognitio in nobis oritur, ignorantiæ noctem discutit, fugat simulationem, detegit falsitatem & vanitatem, & humilitatis præstat adiutorium. Dum nanq; veritas demonstrat homini quidnam sit, quidq; deliquerit, & in dies delinquat, vndè S. Dauid ait: Delicta qs intelligit? Per humilitatẽ sese deijcit & aspernat. Siqdẽ humilitas est amor sub-

Exercitium fructuosissimum quod.

Psal. 21.

Breuissima ad Deum via quæ.

Ex amore propter Deum pati, quale quid.

Bernardus.

Psal. 18.

missionis & abiectionis. Porrò dum se quispiam per sui cognitionem ex animo contemnit, etiam haud dubiò vult ab alijs se contemni ac vilipendi: nam nisi id velit, necdum reuerà se despicit, nec etiamdum verè humilis est, vt qui necdum abiectionem & sui contemptum amet. Vt autem superbus aliqs sese prę cęteris omnibus amat, non qualis re ipsa est, sed qualem ipse se esse putat, atq; suo iudicio grandis & honore dignus est, optatq; talis ab alijs haberi: ita q verè humilis est, & sese cõtemnit ac nihilipendit, etiam ab alijs cupit vilipendi. Enimuerò quod qs nullo in precio habet, id non solùm ipse abijcit & aspernat, sed etiam à cæteris omnibus putat esse abijciendum & cõtemnendum. Ita nimirùm & verus humilis, qui per sui cognitionem sese nullo habet in precio, sed potiùs floccipendit, etiam dignus sibi ac benè meritus videt, quem & mortales omnes despiciant ac dedignent. Itaq; si oblato nobis honore hilarescimus, & irrogato contemptu dolemus: signum est, honorem nos dili gere, quandoquidem eo oblato gaudemus: dum autem contemnimur, id nos æquanimiter ferre non posse: siqdem indè dolemus. Dicat forsan hîc aliqs, perplures esse, q se honorari læ tent, & contẽni doleant, q tñ suo iudicio sese despiciãt, sibiq; displiceãt. Verùm tales necdũ humilitatis sunt virtutem adepti. Quisquis enim æquo nõ fert animo se despici, sed gaudet honore se affici, is id pro comperto habebit, se necdũ sibi verè displicere, nec se verè humilem arbitrabit, sed superbiæ in se radices etiamnum virere ac dominari, seq; elationis laborare vitio. Nam quandiu nostrî contemptum hilariter ac libenter non accipimus, nec propter DEVM abijci amamus, tam diu certum est nos verè humiles nõ esse, nec re vera nosipsos contemnere, tametsi id nobis videatur. Id quod D. Papa Gregorius subindicat hisce verbis: Qualis quisq; intùs sit, contemptus manifestat. Verus ergo humilis, vt antè dixi, ita se contemni gaudet sæpenumerò, vt superbus se honore affici, eo quòd sentiat alios ipsius de se iudicio consentire. Nec se fictè humiliat, nec verbis tantùm, sed opere & veritate: gaudetq; dum animaduertit alios de se sentire viliter, sicut & ipse de se ex animo sentit. Non cm̃ vult humilis videri, sed vilis: lętaturq; dum contemnit, dolet dum honorat, in reb⁹ prosperis ingemiscit, gaudet in aduersis: rerum affluentia affligitur, plorat in delicijs: sublimitate cruciatur, gaudet penuria: laudes contemnit temporarias, omni honore se indignum arbitratur: fugit simulationem, amat veritatem: rerum temporalium obliuiscit, æterna concupiscit: nihil eorum nouit quę mũdi sunt, quo possit panem cæli ꝓmereri, non solet iactare sese aut de se ꝑsumere, gratiam & vires quas habet, non sibi ascribit: sed fatetur humiliter, dona cũcta ex Dei benignitate proficisci: semper latere & nesciri appetit, modò id posset absq; proximorum detrimento fieri, ne vel tenuis iactantiæ aut superbiæ labe adspergat. Gaudet etiam de iustitia Dei, ipsum à proximis despici vel premi ꝓmittente, ne inaniter sese efferat ac extollatur. Itidèm de Dei lætat bonitate, blanda, modesta ac bona hominum verba ipsi subtrahẽnte, vti in ipso perfectiùs quiescat. Deniq; ex animo se vilipẽdi lætatur. Sed ô quàm felix est hæc mutatio dexteræ excelsi, vt q olim se magnipẽderet, iam se inutilẽ ac nullius pensi ducat, maximè doleat & queratur, tam se nullam habuisse suî notitiam, suamq; miseriam & infelicitatem ita paruipẽdisse, atq; vsqueadeò propriam amasse excellentiã. At nunc quia ab ipsa veritate doctus est propriam agnoscere infirmitatem & miseriam, iam ab omnibus contẽni ac vilipendi se debere putat. sentitq; iniquum se de seipso tulisse iudicium, planeq; falsum ac deceptum fuisse, cùm se putaret aliqd esse. Vt enim D. Augustinus asseuerat, nihil ex se homo præter peccatum habet, & quãuis bona videantur quæ habet, sine Deo tamen bona non essent. Quando igitur bonos nos esse arbitramur, & aliquo in precio haberi appetimus, iam decepti sum⁹. Quod vt meliùs peruideri possit, ponamus, exempli gratia, duos quosdam esse, qui se inuicẽm maximè despiciant ac vilipẽdant, ita vt quicqd alter eorum velit, dicat, consulat, id alter reijciat, impugnet, eiq; contradicat. Horum qlibet vt ipse alterum aspernatur & odit, ita putat & alios oñes eum odire & vilipẽdere: & vt ipse eum floccipendit, ita optat & ab alijs omnibus eum floccipẽdi, & si quam habet gratiam naturalem, vndè posset honore affici, eam cupit nulli esse cognitã, quo minùs honoretur: & si honor ei habeatur aut laude afficiatur, inuitus audit: sin verò cõtemnatur, hilarescit. Ita nimirùm sibijpsi facere debebit, quisqs humilis fieri velit. Quòd cm̃ aliqs istiusmodi cum sua pernicie & culpa facit ei quem odit, id in vnoquolibet laudabile ac præmio dignum est, si erga

Verè humilibus cõtẽptu sui nõ dolendum.

Gregorius.

Psal. 76.

Augustin⁹.

seipsum ita se gerat. Non em̃ possit quisquam vllum infestiorem habere inimicũ, quàm fuerit ipse sibi: & si benè poterit sese vincere, nullum habebit inimicũ, qui ipsi possit officere. Mundus nanq; & hostis Tartareus non nisi nobisipsis nos impugnant, nec quisquã magis quàm à seipso læditur. Qui ergo hostes suos omnes superatos cupit, prius vincat seipsum. Virtutem autẽ humilitatis si quis perfectè obtinere cõcupiscit, discat perfectè amare DEVM. Charitas em̃ humilitatis mater est: & quantùm in nobis augescit charitas erga DEVM, tãtum & nostrî crescit vilipẽsio: atq; per amorẽ Dei perspicuè intelligimus, q̃ iniustè nosipsos amauerimus: idemq; Dei amor docet nos, quemadmodùm verè nos amare debeamus. Tantùm em̃ verè nos diligimus, quãtùm corã diuina maiestate nos deijcimus & aspernamur: quantùm verò Dei causa nos deijcere ac humiliare valemus, tãtùm in nobis Deus exaltat: atq; ita exaltari est humiliari, & humiliari exaltari. Dum em̃ per supbiã & priuatũ amorẽ erigimur, Deus in nobis, vt ita dicam, humiliat: dum verò per humilitatem nos deijcimus, proprioq; renunciamus amori, Deus exaltat in nobis. Quãtùm em̃ nosipsos inordinatè diligimus, tantùm in nobis minuitur DEVS, quod ad gratiam & virtutes attinet: Quãtùm verò propter DEVM nos deijcimus & aspernamur, tãtùm in nobis Deus gratia & virtutibus augmentatur: quanto autẽ gratia & virtutes iniqtate & vitijs præstãtiores sunt, tanto etiam præstãtius est odire nosipsos ex virtute, quàm amare nos ex vitio.

Mater hũilitatis quæ.

¶Rursus de vera humilitate. Caput II.

EST autem adhuc alia quædam humilitas, iam dicta humilitate nobilior & profundior. Itaq; vbi anima per amorem & diuturnam exercitationem, multisq; modis se ipsam vincendo & mortificando, iam mortua est non quidem secũdum essentiam, sed quod ad vitia attinet, ita vt quandam in ima propensionem in se sentiat, eaq; ꝓpensio velut in habitum transierit, sic vt nullam sibi vim adhibere cogatur. Vt enim superbus quispiam, siue id nôrit ipse, siue ignoret, quadam propensione honorari & prouehi appetit: ita humilium fundum, in ima & ad suî vilipensionem propensum est: vtq; superbus tum maximè lætatur, cùm præcipuus ei habetur honor: ita qui ex fundo humilis est, ibi potissimùm gaudet, vbi maximè deprimitur & contemptui habetur: in hoc enim spiritalis gustus & amor præcipuè abundat. Et quanuis superbus aliquis omne illud in se gaudium & gustum posset experiri, quod simul omnes superbi vnquam experti sint, idem tamẽ gustus perexiguus foret in illius comparatione, quam aliquis verè humilis sentit, vbi sibijpsi corã diuina Maiestate renunciat, idq; purè ad æternum Dei honorem. Em̃uerò vere humili fundo non aliquis dolor aut pœna est sese abijcere & humiliare, sed ingens potiùs gaudium. Si quo autem afficeretur honore, id verò cruciaret ipsum. Indignus enim oñi sibi honore videtur: siquidem in ima propensus est, sicut & Gilbertus ait, humilem quiescere non posse, donec infimum obtinuerit locum, in quo demùm cõtentus est. Infimus autem locus est, nihil vitiosæ proprietatis habere. Et quia quandiu mortales sumus, semper quæ deponamus & abijciamus, nobis supersunt, semper ad infimum adspirare ac niti locum debemus. Deficere enim non quidem secũdum essentiam, sed dissimilitudinẽ, id fieri est. Quòd si quis affirmaret, demergi in humilitatem, id infimum esse locum, equidem haud contentiosè refragarer. Videtur tamen mihi, demergi in humilitatem, id esse, demergi in Deum, qui humilitatis quidem fundum est, & est supra & infra omnem locum, vtrobique eadem altitudine. Inter infimum autem locum & profundam sui abiectionem, meo iudicio non parũ interest. Infimum em̃ obtinuisse locũ, est nihil inferiùs vitiosè retinere: ꝓfundã aũt sui abiectionem experiri, in humilitatẽ demergi est: quod nihil est aliud, quàm mori & velut deficere & annihilari in DEO. Quia verò, vt iam diximus, donec hîc sumus, semper quod deponamus habemus, nihil autem deponendum habere, infimũ est obtinuisse locum: perspicuum est, in hac vita infimũ nos adipisci locum non posse. Quis em̃ vnquã tam aut humilis fuit, aut DEVM amans, qui & esse potuerit humilior, & DEVM amare perfectiùs, Christo duntaxat excepto? Itaq; infimũ humilitatis locũ hîc assequi non valemus: quo fit vt dum hîc sumus, nunquam cessare, nunquam contenti esse debeamus, certi semper nos posse humiliores effici. Quod qdem non paruam nobis debet adferre voluptatem, nempe Dominũ DEVM nostrum

Gilbertus.

An qs vnq; tã humilis fuerit, vt humilior esse nequiuerit?

tam magnũ esse & immensum, vt eum satis venerari ac honorare non possimus. Immò si singuli quiq; homines tantùm DEO honoris ac reuerentiæ præstare possent etiã momentis singulis, quantùm simul omnes & angeli & homines, nec id tñ sufficere deberet. Verùm vbi in humilitatem nos demergimus, ibi sufficit nobis: siqdem illic DEO cum DEO satisfacimus: vtpotè cum quo inibi vna vita sumus, non qdem per naturã vel essentiã, sed nostrî immersionem, quando per humilitatem à nobisipsis deficimus ac diffluimus in DEVM, qui humilitatis fundũ est. Vbi iam planè nihil nobis deficit, siqdem nosipsos in DEVM demersimus, vbi iam nec dare est nec accipere. Porrò cùm humile fundum ad diuinam capiendam seruandamq; gratiam vas omninò aptissimum, purissimum, solidissimũ sit, eiq; DEVS gratiam libenter infundat suam, simus obsecro humiles. Tanta enim tamq; præclara res est humilitas, vt obtinere mereatur quod doceri non potest, accipiatq; à Deo, quod nullis potest explicari verbis. Ipsa etiam violatæ est instauratrix charitatis. Cùm enim admisimus quippiam DEO inuisum ac displicens, cuiusmodi sæpè multa facimus, quę etiam ipsi ignoramus, sola humilitas apta & idonea est pacem cõciliare, & nos in gratiã cum Deo restituere. Humilis eñ peccati agnitio & cõfessio intantùm placet DEO, vt det veniã peccato. Qui verè humilis est, non potest plùs æquo de se existimare, neq; desperare, neq; contendere, neq; gloriari, neque pro tuẽda decertare sententia sua: nec appetit iustitiam propalare suam, sed potiùs tegere, nisi vel impellatur à DEO, vel ob magnam proximorum vtilitatem, quemadmodùm S. Paulus: sed etiã tunc magno cum dolore & angustia id facit: nam ad occultandum sese multo ꝓpensior est. Humilitas diuinæ gratiæ est conseruatrix, præstatq; homini vt quanto plùs crescit in virtutibus, tãto sibi minꝰ crescere videat. Nam tametsi ad supremũ spiritaliũ exercitationum pertingat gradum, quiddam tamẽ impfectum in primo gradu ipsi relinquitur, vt sibi persuadere possit, se vixdum primũ attigisse gradum. Et quisqs progredi & magis ac magis ascendere cupit, ei necesse est vt de se humiliter sentiat. Planè enim stolidus est, qui se multis meritis, aut sanctitate, aut sapientia p̃ditum cõfidit, aut in aliquo p̃fidit, prꝛterquàm in vera humilitate. Omnis eñ dignitas & excellentia vilis & ignobilis est, nisi eam humilitas dignam ac nobilẽ reddat. Humilitas sola apta est cuncta hostium certamina dissipare, & omnia in suos vsus inflectere. Si enim humilis quispiã aduersa laboret valetudine, agit gratias DEO, & de eius manibus id accipit. Si sit incolumis, gratias agit Deo, & tanto studiosiùs diuinum exequitur cultum ac famulatum. Si contemnatur, agit DEO gratias, cogitans idcir cò id eum permittere, ne se extollat, multoq; maiori se esse contemptu dignum, quàm possit ab alijs affici. Si honor ei habeatur, indignum se sentit, tãtoq; sese ampliùs contemnit. Vt enim D. Gregorius ait, qui bonos honorat, in eorum eos cordibus flagellat & cruciat. Vel putat ob suam infirmitatem id Deum permittere, ne plùs æquo diffidat. Et vt multa paucis absoluã, erga seipsum callidus & astutus est, vt ea quæ habet bona, tegat & extenuet, & leues etiam culpas suas magnipendat & prodat quantùm in ipso est. ERga proximos verò benignus & pius est, vt eorum etiã exiguas virtutes magnipendat, & non exiguas culpas extenuet, putà vel intentione, vel infirmitate eos excusando, aut quòd Deus permiserit salutis eorũ causa asserendo, quodq; quandoq; magno eis adiumento erũt ad seipsos humiliandos, ac studiosiùs & feruentiùs Deo seruiendũ: vel etiã persuadendo sibi, multo se grauiùs fuisse casurũ, si tam acriter esset impugnatus: gratiasq; agendo Deo, quòd se à tam infesta tentatione seruârit. Hoc humilitatis fundum quisquis hac ratione obtinuit, is multis verbis instituí opus nõ habet: quippe qui plura diuinitùs percipit, quàm ei dici queant, vel ipse possit dicere. Tales enim oñes sunt docibiles Dei. Quæ aũt hîc scripta sunt, eò tantùm faciunt, vt via quædam ad veram capessendam humilitatem nobis munita & patefacta sit, vt qui humilitatis obtinẽdæ tenentur desiderio, faciliùs ad eam pertingãt, eamq; ardentiꝰ concupiscãt, meliꝰ etiã, quid sit vera humilitas, & quid eos eò perducat, possint habere cognitũ. Cõtinuũ nãq; ac feruidũ desideriũ, ad verã obtinendã hũilitatẽ haud vulgariter suffragat. Et quia iam antè dictum est, mentem humilem vas esse aptissimum ad diuinam capiendam gratiam: equidem mihi persuadeo, eiuscemodi mentem humilem, modò diuinæ gratiæ satisfacere, eamq; iugiter obseruare velit, eò posse pertingere, vt idẽ in ipsa possit Dei gratia, quod superbię spiritus in hoïe supbo potest: hoc videlicet, vt quemadmodùm superbũ excel-

Charitatem violatã, humilitate instaurari.

Quãta confessionis humilis vis.

2. Cor. 11.

Gregorius.

Ioan. 6.

cellẽtia, dignitas, honor gaudio afficiũt: ita etiam, & quidem multo magis & veriùs, humilem abiectio, depressio & suî contemptus exhilaret. Iugis nanq; exercitatio humilis animę, cum diuina gratia coniuncta, efficacior est plusq; valet, quàm natura inordinata: potestq; propensionem in superbiam, vertere ac mutare in propensionem ad humilitatem. Siquidẽ D. Ambrosio teste, consuetudo est altera natura, id est, naturæ ppensiones immutat. Quòd si id consuetudo & iugis potest exercitatio, multo sanè meliùs diuina gratia in humili anima propensiones naturæ inordinatas mutare valebit. Atq; ea ex causa diuina nobis prę̃statur gratia, vt quãdam in nobis Dei similitudinem efficiat, adimatq; quicquid est inordinatum, ne nos inhabiles ac ineptos DEVS inueniat, possitq; in nobis gratissimam exequi volũtatem suam. Quantùm enim in nobis decrescunt vitia, tantùm augescit Deus & illius similitudo. Qui verò iam nihil habet deponendum, cuiusmodi in hac vita nemo esse potest: donec enim mortales sumus, semper multa satìs quę deponi oporteat, supersunt: rectiùs ergo dixerim, qui in abijciendis ac deponendis vitijs omnibus studiosiùs nauat operam, is omnium sanctissimus est, & in eo DEVS voluntatem suam perfectissimè potest exequi. Sicut autem in superioribus iam commemoratum est, etiamsi in principio non absque cordis pressura & grauamine contemnamur, non tamen propterea studium perfectæ obtinendæ humilitatis omittere debemus. Multùm enim potest humilis, diuinæ gratiæ subnixus adminiculo. Est tamen alius alio etiam ex ipsa natura aptior & propensior ad humilitatem, minusq; suî contemptu permouetur, quàm qui minùs aptus est: nec tamen propterea sanctior est. Ille autem sanctior habendus est, qui per DEI gratiam probiùs ac viriliùs decertat. Porrò vt ad humilitatem apprehendendam via sit planior & expeditior, eorum quæ iam dicta sunt, sententiam paucis ac velut in summa comprehendam. Quisquis humilitatem hãc adipisci appetit, agnoscat & fateatur oportet, se suis viribus absque DEI gratia nil posse, considerabitq; Dei magnitudinem & erga nos fidelitatem, suamq; ipsius paruitatem & erga Deum infidelitatẽ: discetq; sese sunditùs habere despectui, sibiq; persuadere, neminẽ se vnquã satìs posse contemnere & affligere, etiãsi solus pati posset omnia quæ creaturæ omnes vnquàm pertulerint. Indè verò quædam in ipso erga Deum libertas & fidẽtia orietur. Quanto enim quis humilior est, tanto & liberior & fidẽtior est: erigetq; omnes vires suas ad laudes gratesq; agendas Deo. Interìm tamẽ etiam si solus quolibet momento tantùm laudare Deum, eiq; gratias agere posset, quantũ creaturę omnes vnquã fecerint, hoc ipsum tamen nimìs parũ ei videbitur: atq; hoc pacto nec sese satìs despicere, nec Deum satìs laudare ac honorare poterit. Quòd autem in his deficere se sentiet, id ei sapiet quãoptimè. Non enim in suis exercitijs gustu aliquo affici optabit: sed quicquid egerit, purè faciet ad honorem DEI. Quòd si in Dei seruitio grauamen aliquod senserit, id de manibus Domini accipiet, cogitans id Deum *præcipuæ salutis suæ causa permittere, atque per humilitatem gustu spiritali indignum se iudicans, DEVM quicquid volet in tempore & æternitate, secùm agere pmittet: idq; meliùs ei sapiet, quàm si æternò deligere posset. Quãuis enim supra actiones oẽs iucundum sit laudare Deum, multo tamen iucundius est, proprium esse DEI: siquidem id profundiùs ducit in Deum, & passio potiùs est DEI, quàm actio. Denique vt humilitatis virtutem ea, qua diximus, ratione adipisci queamus, id nobis humilitatis præstet fundũ, quod est Deus ipse benedictus in secula. AMEN.

Ambrosius.

Humilitatẽ verã appetẽti quid faciendum.

*præcipuæ

¶De Obedientia. Caput III.

EX humilitate porrò obedientia nascitur. Itaque vt super humilitatis fundamentum Obedientiam collocemus, de ea iam dicere incipiamus. Est autem Obedientia, vt à definitione nostra proficiscatur oratio, virtus quędam, per quam quis propriã deserit & abnegat voluntatem, eligitq; facere quicquid iussus fuerit secundum Deũ, vel in Deo. Itemq;: Obedientia est animi submissio ac flexibilitas, & volũtatis ad omne bonum promptitudo. Obedientia præceptis ac vetitis, Deiq; voluntati hominem subditũ facit, sensusq; & vires sensitiuas rationi subijcit superiori, ita vt homo decenter ac rationabiliter viuat. Insuper & Ecclesię & Ecclesiasticis hominem subdit sacramentis, ac superioribus eius, cũctisq; Ecclesiæ dogmatibus, institutionibus, præceptis, consilijs, institutis, con

Obedientię definitio.

ſuetudinibus vniuerſis, omnibusque hominibus in præſtandis conſilijs, auxilijs, obſequijs tam corporalibus quàm ſpiritualibus, ſecũdum diſcretionem & cuiuſq; neceſſitatẽ, promptum atq; flexibilem reddit. ipſa in cõgregatione pace cõtinua fœderat vniuerſos. Neq; eñ poteſt aliquis verè pacificus eſſe, niſi qui verè obediens ſit. Talis aũt diligitur ab omnibus, ꝙbuscũ viuit. Oñi nanq; velle & nolle prorſus abnegato, p̃ceptũ neq; expectat, neq; in exequendo moras facit: ſed mox vbi ei aliquid iniungitur, ꝓmptus atq; paratus eſt omnibus. Sed ô quàm pauci verè & p̃fectè obedientes nunc inueniũtur, qui omni ꝓpria volũtate abdicata, nõ DEVM & creaturas ſibi obtẽperare cupiant, ſed ipſi magis DEI velint facere volũtatem, dicentes ſine ceſſatione cum Apoſtolo: Domine, quid me vis facere? Sanè Obedientia tam eximia virt' eſt, vt vel minimũ aliquod opus ex ipſa factũ, qualecũq; illud fuerit, multo melius Deoq; acceptius ſit, alio quãlibèt magno opere ſine ipſa ꝑpetrato, ſiue ſit Miſſæ auſcultatio, ſiue lectio, oratio, cõtẽplatio, ſeu quodlibet aliud opus, quod excogitari poſſit. Ipſa oñi tẽpore quod optimũ eſt, in oñibus & ante oñia operaẽ. Ipſa errare non poteſt. Nec negligit quicquã. Opera illius correctione non egent, nec aliquod ei bonum deeſt. Quantũ em̃ per Obedientiam ſeſe quiſq; non quærit, ſeipſum & quod ſuũ eſt, deſerit abnegatque, vitijsque moritur, tantùm quoq; DEVM ipſum cum gratia virtutibusque ſuis ingredi oportet. Et quanto in vitijs magis ac magis abnegamus nosipſos, tanto quoq; noſtrî potentiores efficimur. Quis em̃ magis ſuus eſt, quàm qui ſuijpſius potens ac liber, animam ſuã habet in manibus ſuis, dare eã valens cuicũq; voluerit? Hic nimirũ abſq; impedimento ex integro cor ſuũ ad DEVM poteſt erigere, (quod ꝓfectò nemo facere poteſt, niſi q ſibijpſi in Deo mortuus eſt) nec perire poteſt, qa à DEO per gratiã illius liberat' eſt: Dũq; ſeipſum nõ vult, DEVS ipſum vult. Siqdem in hoĩe obediente penitùs morari, immò nec offendi debent, Volo & nolo, ſic vel ſic, hoc atq; illud: ſed ſeipſum oñinò p urè exire ſtudebit: & ibi quicquid optat, aſſeqtur: dum videlicet Dei beneplacitũ oñibus illis quę DEVS dare poſſit, anteponit & chari' amplectit. Ideoq; & hęc optima oratio eſt: Da mihi dñe DEVS me' quicqd voleris, & fac mecũ in oñb' ſecundũ gratiſſimã volũtatẽ tuã. Iſta oratio, q̃ cælũ terra, celſior eſt. Quãuis em̃ dũ pro gratia & virtutibus oramus, à Deo in precibus noſtris exaudiri iucundũ ſit: multo tamẽ delectabilius eſt potiſſimo ſe Dei beneplacito reſignare, eiusq; ante oĩa in oñibus, & poſt omnia voluntatem appetere. Inter omnes nanque Chriſti preces, quas in hoc mundo fuderit, illa ſumma fuit & excellentiſſima, quam iuminente Paſſione fecit, dicens: PATER, non mea, ſed tua voluntas fiat. Hæc quippe oratio præ omnibus quæ vnquàm dixit, & DEO patri acceptiſſima maximeq; honorifica, & nobis vtiliſſima, & dæmoni terribiliſſima fuit. Per illam ſiquidem voluntatis ipſius ſecundum humanitatem eius, reſignationem, nos oñes, ſi tamen velimus, ſeruati ſumus. Atq; hoc modo gratiſſima Dei voluntas, verè humilium ſummum præcipuumque gaudium eſt, eosque iucũdiſſimè afficit ſecundum ſpiritum. In iſto nanq; & natura extremè deprimitur, & Deus altiſſimè extollitur, cunctorumq; diuinorum chariſmatum homo fit capax, vtpotè qui omnia pro omnibus dedit, ac ſeipſum abnegauit funditùs: nec tñ pro hoc aliud aliqd requirit, q̃ quod velit Deus. Dum ergo nosipſos diuino beneplacito reſignamus, in Spũſancto baptizamur, filijq; Dei conſtituimur: dumq; huc orationem noſtrã referimus, ſatis benè precati ſumus. Vt aũt vera obediẽtia non debet habere velle proprium, ita nec nolle in ea inueniri debet. Id enim veræ obediẽtiæ venenũ ſoret. Vndè & Auguſtinus ait: Fidelis Dei ſeruus nõ affectat, vt ſibi dicatur p̃cipiatúrve, quod libẽter audit, ſed poti', quid ſibi dicaẽ p̃cipiatúrve, eum audire delectat. Sciendum eſt aũt, ad obedientiã veram atq; perfectam multa requiri. Primò nanq; prudens & diſcreta eſſe debet, vt videlicet intelligat, nihil ſibi contra DEVM & eius præcepta, præcipi vel prohiberi poſſe. In alijs vetò omnibus, ſiue ſit orare, vigilare, ieiunare, laborare, ſiue quodlibet aliud: in his, inquã, quãto obediẽtia ſimplicior, tãto & fructuoſior & p̃clarior erit. Secundò ſimplex erit, vt ꝓ ſolius Dei gloria & honore, non aliquo priuato lucro, hîc vel in futuro percipiendo, fiat. Licèt enim vitam ęternam appetere ſit conceſſum, quo tñ obediẽtia puriùs ꝓ Dei exhibetur honore & gloria, eo melior atq; ſuauior eſt. Purè nanq; ad Dei gloriã obedire, nõ ſeruorũ aut mercenariorũ, ſed filiorũ eſt, quibus nimirùm ipſe

Quãta verę obedientiæ raritas.

Acto. 9.

Obediẽtiam ſacrificijs p̃ſtare.

Maximè ſuus quis.

Optim' orãdi mod' qs.

Mat. 26.

Oſonũ chri excellẽtiſſima quę.

Auguſtinus.

Ad verã obedientiam qd primò requiratur.

II.

ipſe Patris honor qualibet mercede dulciꝰ ſapit: ideoq; vel in vno ſaltem opere maiora acci
piũt virtutis incremẽta, quàm mercenarij, qui Deo non niſi mercedis cauſa ſeruiũt, annis etiam mille. Tertiò hilaris erit. Hilarẽ quippe datorem diligit Deus, & parùm aut nihil illi coacta placent ſeruitia. Vt igitur cum hilaritate obedire queas, multùm amare diſcas. Amor ſiquidem omnia reddit facilia, ita vt quęlibet etiam opera, ad offerendum dilecto ſuo, parua ipſi videantur. Quartò velox eſſe debet. Non enim moras nouit vera Obedientia, ſed ad omnia prompta atq; parata eſt: magisq; propenſam ſe ſentit ad exequendum ea quæ ſibi p̃cipiuntur, quàm quæ ſua ſuſcepit voluntate. Dum enim paruum aliquod Obediẽtiæ opus, magis etiam magno propriæ voluntatis actu, dilecto ſuo placere ſentit, ea de cauſa ſeipſam ſemper exire & abnegare deſiderat, vt tota fiat DEI. Quintò virilis erit, ita vt quicquid præcipitur, forti animo aggrediatur, & vix quicquam impoſſibile vel nimis difficile ducat. Quòd ſi etiam omnia quæ vnquàm facta ſunt, vel ſola facere poſſet, hoc ipſum tamen parũ ei videbitur. Talis nimirũ Obedientia, tam virtuoſa, tamq; honeſta eſt, vt omnium quę vel fecit, vel facere poſſet, oblita, hoc ſolũ ſpectet, quid illi debeat, propter quem omnia facit: ſicq; plura adhuc facere deſiderat, paratior ad obediendum, quàm alius ad præcipiendum. Sextò deuota eſſe debet. Vera nanq; Obedientia quicquid agit, ex recta intentione pro ſola Dei gloria, non ad placendũ hominibus, facit: & quicquid ei p̃cipitur, totũ de manu Domini ſuſcipit reuerẽter. Vndè etſi fortaſſis ex ſeipſa melius aliquod opus inchoaſſet, citra tamen difficultatẽ ipſum intermittit dum ei aliud impatur. Plùs enim ei Obedientia in paruo, quàm ꝓprietas in opere magno, ſapit. Quiſquis igitur Obedientiam difficilem eſſe cauſatur, necdũ quid ſit Obedientia, guſtauit. Quanto enim ſapor diuinus omnem naturalem excedit guſtũ vel ſaporẽ, tanto etiã Obedientia omni ꝓprietate meliùs ſapit. Cunctis nanq; quæ ꝓ Deo fiũt vel omittũtur, ipſe cum ſeipſo vicem habet reddere. Huius tale quoddã legitur exemplum: Quadam die ſolenni Moniales cuiuſdam cœnobij ad ſacram debebant cõmunionẽ accedere. Erat tũ inter eas virgo q̃dam, q̃ ſe ad cõmunionẽ p̃parârat. Cui Abbatiſſa, vt ad culinã pgeret, & q̃ ibì faciẽda eſſent ageret, impauit. Illa mox vt iuſſa erat, ſine murmure, immò magna cũ deuotiõe, ad exequendũ iniunctũ ſibi Obediẽtię munus, abſceſſit. Et cũ cæterę coꝛcaſſent, vox ibì audita eſt, virginẽ quę culinę miniſteriũ pegiſſet, Sacramẽti fructũ, ob ſuã Obedientiã, vberiùs ac veriꝰ eſſe conſecutã. Nihil itaq;, q̃libèt magnũ, cũ tali proprietate poſſideamus, quin illud, DEO vel hominibus aliud exigentibus, hilariter dimittere poſſimus: In quo ſanè non modò nullam facimus iacturam, ſed etiam meremur plurimũ. Intentionẽ quippe diuini honoris, quam in maiori opere habuimus, & ſi bonũ eſſe debeat, habere in quolibet ope tenemur, nihilominꝰ retinemꝰ, dum ad aliud nos opus ex Obedientia cõuertimus, alteriq; nos ſubdimus ſubijcimusq;: & inſuper virtutẽ lucramur Obedientiæ, quæ DEO ꝓculdubiò multo gratior eſt omni ope, quod ex ꝓpria volũtate facere potuiſſemus. Septimò, vera Obedientia etiã humilis erit, cùm ſit ipſa Humilitatis filia. Dum eñ hũilis obediẽs, ſanctos quoſq; cõſiderans, aduertit vt illi vnanimiter magno deſiderio eò pueñire cõtenderint, vt verè obediẽtes eſſe, ꝓpriumq; ſenſum penitꝰ extirpare ac obliuiſci poſſent: ac vbi ꝓpriã fortaſſis q̃ſitionẽ deꝑhenderent, ſeipſos cõtinuò abnegârint: ſpecialiter verò dum fideliſſimi amatoris ſui ꝓpendit Obedientiã, attẽdens vt ille, cùm Rex regũ eſſet & Dominus dñantiũ, ad mortẽ vſq; crucis obediẽs ac reſignatus fuerit: indè nimirùm æſtuanti Obedientiæ deſiderio ſuccenſus, ad omnia bona promptus, alacer, paratus efficitur, idq; non tantùm ſub DEO & Superioribus ſuis, verùmetiam ſub omni humana creatura, cunctisq; hominibus, qui etiam quanto inferiores ſunt, tanto eis ſubiectio ampliꝰ ſapit, libẽtiusq; obedit: cũ maior vtiq; mortificatio ſit in iſto, q̃ ſub ſupioribus inclinari. Quãto aũt noſipſos magis ac magis abnegamꝰ, tãto ſimiliores efficimur ei, q propter nos nõ tantũ cæleſti Patri ſuo obediuit, ſed etiam in manus peccatorum ſeſe tradidit, liberè eis ſine querela, quicquid vellent, ſecũ facere permittens. Porrò quanto ei ſimiliores ſumus, tanto & eidẽ ampliꝰ placemus. Deniq; licèt magnum ſit atq; laudabile, ſupioribus propter DEVM obedire: multo tamen maius eſt, æqualibus: maximum autem, inferioribus DEI cauſa obtemperare. Iſtud quippe mortificationem ac humilitatem maiorem exigit. Nec tamen ita hoc accipiendum eſt, quaſi inferioribus contra Superiorũ iuſſa parére debeamus:

III. 2. Cor. 8.

IIII.

V.

VI.

Parabola ſiue exẽplũ.

Minima obẽdiẽter exẽcuta, etiam maximis anteferri.

1. Reg. 15. II.

1. Timo. 6. Apoc. 17. 19.

Obedientia maxima q.

aut quasi verus humilis, aliquem se minorem vel inferiorem, aut viliorem vel contemptibiliorem debeat ducere. Attñ ꝑ statûs dignitate, sacerdos maior est hoïe plebeio: & subdiaconus prælato, ac sene iuuenis, inferiores sunt. Neq; enim scire possum, quo pacto aliâs verè humilis, aliquem se viliorem inferiorémve posset credere, nisi pro statuum cõditione. Demùm quantus sit Obedientiæ fructus, & quanta per Obediẽtiam sancti miracula fecerint, multis est codicibus posterorum memorię commendatum, & inter cætera, vt senex quidã discipulum suum iusserit abire, & leænam vinctam ad se adducere. Qui cõfestim abijt, & visa leæna, ait illi: Siste gradum, & sine vt te ligem. ita enim mandauit Abbas meus. Quibus auditis, leæna substitit, & se ligari permisit. Quo exemplo docemur, neminem tam ferum ac asperum esse hominem, quin, si per Obedientiam submittere & relinquere se velit, mitis ac mansuetus possit effici. Omnem enim feritatem ac inhumanitatem Obediẽtia domat ac mitescere facit. Itèm vt frater quidam iunior, ex Obediẽtia longiùs allata aqua, tam diu ligno aridum humi defixum irrigârit, vt fructum ex se produceret. Ita planè nec modò quisquam intantùm aridus & diuina gratia vacuus est, quin si Obedientiæ iugo suaui colla submittere velit, virere ac florere, copiosumq; fructum producere possit. Obedientia nanque ad omnem capessendam gratiam vel maximè habilis, apta & capacissima est.

Exẽplũ aliud obedientiæ commẽdatorium.

¶De abnegatione propriæ voluntatis, atque vt rebus temporalibus vti, exteriora opera ex fundo bono & sancto peragere, ac spiritu pauperes esse debeamus. Cap. IIII.

Porrò ex obedientia propriæ volũtatis ac sensus proprij nascit abnegatio. Non em̃ potest aliquis nisi verè obediens, ꝑpriam voluntatem suã in omnibus alterius resignare ac subdere voluntati, quanuis externa opera, etiam cum propriæ voluntatis retentione perfici queant. Hæc autem ꝑpriæ volũtatis abnegatio siue resignatio, de qua iam antè plura dicta sunt, hominem sine electione huius aut illius in agendo & omittẽdo ad Dei honorem iuxta superiorũ voluntatẽ, omniumq; bonorũ hominũ, quibuscum viuit, consiliũ, cum vera discretiõe viuere facit. Quis igit̃ in ꝑprietate viuit, nisi qui Deo donisq; omnibus cõmunis nõ est? Hic quicqd animo cõcipit siue ꝑponit, tam tenaciter ac mordicùs, tantaq; cum ꝑprietate tenet, vt vix aliquis eum indè possit abducere: adeoq; de se magnificè sentit, vt se difficulter relinquere possit. quod profectò totum venire ex superbia, dubium non est. Vndè nec pacem aliquam habet, nec opera bona, quæcunq; tandem agat, sapiunt ei, eo quòd ad diuinę gratię susceptionem inhabilis sit. Vndè etiam nunc hoc, nũc illud eligit appetitq;. Quandoq; enim multa libenter experiri, cum DEO pacem ac fortem ad eum conuersionem habere ꝓcuperet: iam verò libens pauper & mendicus esset: aliâs vel eremitorium, vel meliorem optat congregationem accedere. Et in his omnibus benè secũ agi arbitratur. Sed reuerà non nisi à seipso mouetur, nec quicquam hîc est nisi propria voluntas, licèt ipse hoc neq; sciat, neq; cogitet, sentiátve. Rarò siquidem vel nunquàm aliqua in homine suboritur perturbatio, nisi ex ꝑpria voluntate, siue aduertat ipse, siue nõ. Amor enim inter homines pacis seminarium est: cuius dilectionis venenum, ꝑpria volũtas est, eiq; è diametro repugnat. Nec quicqum Deus ita odit, sicut ꝑpriam voluntatem. Cesset ꝑpria volũtas, ait D. Bernardus, & infernus non erit. In quem em̃ ignis ille desæuiet, nisi in ꝑpriã voluntatem? Cæterũ sunt pleriq;, qui multa quidem fugiant, & singulares quosdã viuendi modos, loca & opera inquirãt. Sed his nõ res ipsæ impedimẽto sunt, sed ipsi potiùs seipsos impediunt in rebus, dum eas inordinato amore ꝑsequuntur. Quisquis igitur talis es, incipe primùm à teipso, & abnega temetipsum. Reuerà enim nisi tuĩpsius inordinatum ac priuatum in rebus amorem euulseris & abieceris, quôcunq; etiam ꝑgas fugiásve, quod te impediat, quodq; ꝑturbet, inuenies. Qui enim seipsum non abnegat, nec abnegare conatur, quo longiùs fugerit, eo minùs, quod quęrit, inueniet (haud secùs quàm is qui à recto aberrauit itinere) quantoq; magis hoc aut illud eligit, tãto plùs ꝑprietatis habet, & aberrat ampliùs. Quid ergo faciendum est in istis? Hoc nimirùm, vt dum aliquid nobis occurrit, in quo nosipsos inordinato cum amore quærimus, ibi statim nosipsos abnegemus & exeamus: & tunc reliquimus omnia. Sed iam quid sit amor inordinat', agè explicemus. Si qua mihi cõfusio oc-

Abnegatio suî vndè & qualis.

Pacis seminarium.

Dilectionis venenum,

Bernardus.

Amoris ior-

occurrit vel incommodum, si res meæ mihi auferantur, aut alia quæuis accidat mala, & hęc me multo dolore ac tædio perturbet, signum est euidens, me priuato meijpsius amore teneri. Si enim alteri hæc fortasse contingeret, quem minùs amarem, non me tãto dolore vel tædio afficeret, etiamsi ille multo esset melior. Et hoc totum vtiq; ex inordinato amore ꝓcedit. qui enim melior est, hunc iure plùs quàm nosipsos amare debemus, cùm & DEO charior sit & acceptior: magisq; illi cõdolebimus. quę nanq; DEVS plùs diligit, ea & nos ampliùs diligemus: nec quicquam in nobis diligere deberemus, nisi quæ DEVS amat in nobis: & odire, quæ ipse odit in nobis. Si igitur nosipsos inordinato non prosequeremur amore, gauderemus nimirũ, si ꝓsecutio vel oppressio nos aliqua molestaret. Ille nanque deprimitur, & ꝓsecutionem sustinet in nobis, qui & nobis quàm maximè aduersatur, & à nobis meritò odiri deberet. ET quis, quæso, molestè ferret, si capitalem eius hostẽ aliqs cum illo persequi conaretur? Planè igitur insipientes sumus, si dum ea quæ cum ꝓprietate possidemus, nobis auferuntur, ira incandescimus ac perturbamur. Et quid, quæso, magis odiri possit, quàm ipsa nostra ꝓprietas, quę nobis tot læta & aduersa, tãtumq; tædij & molestiæ irrogat, vt corda mentesq; nostras pro nostro desiderio ad DEVM liberè nõ queamus erigere? quid aũt DEVS ipse magis diligit in nobis, quàm ipsam nostri, vt sic dicam, integritatem, vt videlicet, ipse sine impedimento gratissimã in nobis queat perficere voluntatẽ suam? Quisqs igit minus proprietatis habet, hunc DEVS ampliùs amat, isq; DEO similimus, & ad gratissimæ voluntatis illius executionẽ aptissimus. Sed & sapientissimus, & tam Dei quàm suijpsius, iuxta ordinatę dilectiõis rationẽ, maximè ꝓprius est. Quãtò em plùs DEVM diligimus, eiq; placemus, tãto & nosipsos veriꝰ amamus. Vbi notandũ, quòd licèt omi inordinatæ ꝓprietati renunciare simus adstricti, ordinatã tamen ꝓprietatẽ, DEVM videlicet laudãdi, amãdi, ei perpetuò seruiendi, omnino retinere debemꝰ: nec hãc abnegare licet, cũ sit ipsa vita nostra æterna. Semp nanq; & æternò DEVM nostrum amabimus, laudabimꝰ, & in illius ministerio corã ipso assistemus. Et hãc vitam intra nosipsos habebimus, & per gloriã suã in nobis DEVS ipse regnabit. Porrò quando per amorem in Dei laude deficimus, nescientes quo pacto satis illum præ excellentia maiestatis eius laudare, satisq; diligere possimus, & nosipsos in DEVM excedimus, ibi sanè magis patimur, quàm agamus, vnaq; cũ Deo vita efficimur supra nosipsos, atq; in DEO morimur nobisipsis. Vbi verò per amorẽ in Deum excessimus, ac mortui sumus, ibi vna vita & vnus amor sumus cũ Deo. Hunc triplicẽ vitæ modum perenniter experiemur, ac sine cessatione habituri sumꝰ. Nec vnus modus impediet alium. Vbi nanq; Deũ per gratiã vel gloriã amamus siue laudamus, ibi re ipsa coram ipso semper assistemus, perpetuam quandam famẽ ac desideriũ sentientes. Vbi verò per amorẽ nos excedimꝰ, ibi magis patimur q̃ agamus. Opus nãque quod hic agimus, simplex quædam & amorosa est inclinatio in illum æternũ amorem, qui Deus ipse est, & hoc supra actionem est, & desideriũ virtutis amatiuæ. At vbi per amorẽ hoc ipsum quod sumus, excessimꝰ: ibi planè satiamur, nec quicquam deficit nobis. Sed iam vlteriùs de ꝓprietate dicamus. Sicut is qui in ꝓprietate viuit, difficulter abnegat seipsum, quin semper mãlit alterum sibi obtemperare, quàm ipse velit (superbꝰ quippe est) acquiescere alteri: ita ecõtrario is qui ꝓpriam voluntatẽ studuit abnegare in omnibus, tam in agendo, quàm omittẽdo vel etiam patiẽdo, ꝓnior est obedire alteri, quàm velit alterum obedire sibi. Atq; ꝑ hoc omnis supbiæ causa & materia ꝓfligatur penitùs, humilitas in supremo suo gradu pficitur, Deus ꝓ suo beneplacito hominis fit potens: hominisq; voluntas sic diuinæ copulatur volũtati, vt nihil aliud quàm Deus velit, velle queat vel appetere. Hic planè veterẽ exuit hominẽ & nouum induit, qui iuxta Dei gratissimam creatus est voluntatem. Sanè si quis vel augustum imperium, aut etiam totius orbis abdicaret à se DOMINIUM, & relinqueret possessionẽ, seipso retẽto, nihil aut parũ ille relinqueret. Qui verò seipsum funditùs abnegat & relinquit, quanlibèt multa sibi retineat, siue sint diuitię, siue honores, seu alia quæuis, quæ sibi reseruare cogitur, omnia tamen dereliquit. Omnibus nanq; ad DEI gloriam pro sua stricta necessitate vti nouit, tanquàm is cui mutuò data sunt atq; commissa velut seruo, ad imptiendum, quod supest, egenis & paupibus, non ad inordinato cũ amore possidendum. Dumq; alium rebus quas possidet, plùs quàm seipsum indigere considerat, illum ad bona sua seipso quoq; plus aliquid iuris habere arbitratur. Ex ipso autem

dinati descriptio.

diligẽda nõ bis aut odienda quæ.

Proprietas ꝓpria q̃ sit odienda.

Dei & suijpsius maximè ꝓprius q.

Proprietas bona maláve quæ.

Ephe. 4.

Volũtatem ꝓpriã relinquere, quãti sit momẽti.

cor-

Crux cuiuis sit mundus.

cordis fundo ab omni re & negocio temporali penitùs auersus, magis contemni q̃ honorari, & subesse potiꝰ quàm præesse appetit. Mundus siquidem iste crux illi est, dũ quod mundus amat, ipse non quærit: quod autem ipse diligit, mundus auersatur. Verũ cùm aliquem in externis opibus fructum sibi facere posse videtur, siue ꝓmouẽdo aliquem ad DEVM, siue ue infirmis ministrãdo, siue in alijs quibuslibet actibus charitatis, tũc q̃libèt solitudini deditus sit, seipsum hilariter foràs vertit. Charitas enim non quærit quæ sua sunt: nec est vlla vita præclarior vita communi cum vera dilectione coniuncta. Et quia ad interiora propensior est, ideò seipsum tutiùs ac minori cum impedimento extrouertit, quàm alij qui ad exteriora sunt faciles ac proni. Ad hoc autem, vt exterioribus quibusq; per amorem ac delectationem homo non inhæreat, omnis omninò diligẽtia ipsi possibilis exigitur, quo ab omnibus fluxis ac tẽporarijs rebus alienus intactusq; ꝓmaneat. Non em̃ vel tantillũ nos habere ꝓprij vult Deus, quantũ oculus possit capere. Eapropter quòd modò aufert nobis, modò largit, quodq; diuersis nos vrget & exercet molestijs: totum ideò facit, vt ab omnibus prorsus nudi & pauperes efficiamur, sicq; nostrã ipse in nobis valeat salutẽ operari. Quãdo igitur homo resignatus & mortuus, seipsum foràs recipit, tunc nihilominꝰ & in intimis ꝓmanere, & oculos suos internos semper ad Dominum directos habere conatur: cumq; aduertit inutiliter se extrouersum, ilicò ad Deum sese conuertẽs, cum ingenti seipsum ob suã instabilitatem dedignatione considerat. Et qa nihil possidet per amorẽ, ideò nullo se negocio & foràs & intrò recipit. Sanè Petrus Apostolus ait: Domine, eccè nos reliquimus oĩa, cũ tamẽ non nisi nauem vnam & retia reliquisset. Quod S. Gregorius exponẽs, ait: Multùm dimisit, qui cum re possessa, etiã concupiscẽtijs renunciauit. Sequẽtibus ergo tanta dimissa sunt, quanta à non sequentibus concupisci potuerunt. Qui em̃ voluntatẽ suã & seipsum derelinquit, oĩa tam verè reliquit, ac si ipsius fuissent ꝓpria, & in sua ea potestate habuisset. Cuncta siquidem, quæ propter DEVM non vis concupiscere, reliqsti. Ideo Dominus ipse ait: Beati pauperes spiritu, id est, voluntate. Reuerà si via alia hac ipsa fuisset melior, eam nobis haud dubiè fidelis Dominus indicasset. Nam & alio loco dicit: Qui vult venire post me, abneget primò semetipsum: quippe cũ in hoc sita sint omnia. Teipsum igitur diligẽter obserua, & sicubi ꝓpriæ quæsitionis aliqd inueneris, ibi confestim abnega temetipsum. Quanto em̃ celeriùs teipsum reliqueris, tanto & faciliùs id facere poteris: quantoq; sæpiùs te abnegaueris, tanto ad tuî abnegationẽ magis ac magis reddéris idoneus. Quotiès autẽ in hoc te abnegationis studio exercueris, magis id pro honore DEI, quàm pro ipsa virtute facies. Attamen sciendum est, neminem in hac vita ita penitùs in oĩbus esse abnegatum, quin iterũ aliquid inueniat, in quo se debeat abnegare. Sed pauci diligenter obseruant, vt ab isto incipiant, cùm tamen æqua sit hac in parte precij & rei emptæ cõditio valorq;. Quantùm em̃ te ipsum & omnia deseris & exis, tãtùm (& non plùs neq; minùs) DEVS cum omnibus diuitijs suis intima tua ingreditur: quantumq; moreris tibijpsi, tantũ intra te viuit DEVS. Quicquid igitur habes & pores, totum pro tuî abnegatione impende: sicq;, & nõ aliter, vera pace frueris, quam etiam, vtpotè in DEO firmatam atq; fundatam, nemo facilè turbare poterit. Pla· nè non tam quid faciant, quàm quid sint, homines attendere deberẽt. Si enim in fundo suo boni essent, & opa ipsorum facilè bona forẽt. Si in fundo suo iusti essent & recti, & opera iusta rectaq; forent. Multi sanctitatem suam in agendo constituunt: sed hoc optimum non est: quippe cũ in essendo, vt sic dicã, sanctitas sit constituenda. Quanhibèt enim sancta sint opa nostra, non tamen sanctificãt, quatenùs opa: sed quantùm nosipsi sancti sumus, & sundum sanctũ habemus, tantùm etiam opa nostra sanctificamus, siue sit edere, siue bibere, vigilare, dormire, orare, loqui, carnẽ ieiunijs afficere, & alia quæuis: quæ omnia, quantùm ex amore abundãtiori ad ꝓpetuum DEI honorem fiunt, tantùm etiam magna sunt. Qui enim DEVM maiore amore ꝓsequitur, fundum quoq; sanctiorem habet. Hoc igitur tota nobis diligentia curandum est, vt bonum ac magnum habeamus fundum, & ex illo, quantũ possumus, bona opemur. In ipso nanque animæ fundo & essentia & beatitudo hominis sita est: omniaq; opera illius indè virtuosa reddũtur, q̃ animus ipse bonus est, ac ꝓ amorem in Deũ impendiò subleuatus. Porrò huc omnia studia totusq; conatus noster sine cessatione referenda sunt, & in hunc finem quicquid agimus vel omittimꝰ, facere ac dimittere debemus,

1. Cor. 13

Mat. 19. Gregorius.

Mat. 5. Mat. 16.

Vera qui pace frui queas.

Ex fundo quenq; suo æstimãdum.

Sãctitas vbi cõstituẽda.

Quò studia nra omnia referenda.

VT DE-

vt DEVS nobis magnificetur, id est, magnus fiat. quod quãto plùs adepti fuerimus, tanto etiam omnia opera nostra, quæcunque tandem illa fuerint, modò nè sint mala, maiora diuinioraque erunt. NVNC igitur ô fidelis anima, inhæreas DEO tuo, & cuncta tibi bona vicissim adhærebunt. Si solum DEVM quæsieris, omnia simul bona cum ipso recipies. Qui enim deserit omnia, nec quicquam sibi DEI amore reseruat, cuncta procul dubio in DEO habet, sicut Apostolus ait. Nec quicquam DEO acceptius, & nobis vtilius aut iucundius est, quàm omnia quæ vel agimus, vel omittimus, vel sustinemus, purè pro DEI honore facere, dimittere, sustinere. HOC siquidem nunquã absq; ingenti fructu fieri potest, nec vllum aptius ad virtutes perfectè obtinendas opus est. Ei quippe qui DEO ꝓ amorem & laudem inhæret, cùm ad diuinæ gratię susceptiõem sit aptissimus, DEVS omne bonum copiosè infundit. Huc igitur vbi peruenimus, quod priùs, cùm adhuc nosipsos spectaremus, magno cum labore ac dolore quęrebamus, nunc ingenti cũ gaudio nobis pręstatur, dum videlicet nosipsos abnegantes, DEVM obseruamus, eiq; per amorem continuè adhæremus. Et tunc oĩa nobis coopantur in bonũ. Libenter igitur omni proprietati renunciabimus, cùm nihil hac peste virulentius ac perniciosius sit. Quantùm enim in ipsa est, DEVM fidelissimum omni potentia, sapiẽtia, iustitia illius spoliare cuperet, quippe cui gratissimum foret, DEVM nec velle nec scire peccata sua vlcisci, sicq; vellet eum nec potentem, nec sapientem esse: & quia ꝓ peccatis suis pœnam sentire nollet, eo ipso nec iustum eum esse appeteret. Sicut enim amãs anima oĩem potiùs difficultatem ac pœnam subire vellet, quàm DEO superglorioso minima eius gloriæ decederet portio: ita fundus proprię voluntatis lepra infectus, DEVM illius excellentia priuare vellet, vt suam posset seruare proprietatem. Quod procul à nobis auertat, qui ꝓpter nos ad mortem vsq; crucis obediens factus est. AMEN.

Deo gratissimum, nobisq; vtilissimum, quid.

Amãtis DEũ animæ affectus quis.

Phil. 2.

¶De patientia in omni aduersitate, ad exemplum Christi & omnium Sanctorum. Caput V.

EX ipsa autem, de qua iam diximus, propriæ voluntatis abnegatione, Patientia oritur. EStq; Patientia virtus, quæ omnem aduersitatem & omnium persecutionum ac contumeliarum perturbationem æquanimiter ferre potest. Patientia quippe quasi PACIS opus dicitur, cùm sine hac nemo veram pacem habere queat. Ipsa nimirùm ægritudinum omnium vera medicina est. Quãlibèt enim caro diuersis afficiatur cruciatibus, spiritus tamen verè patiens, in sua quiete & tranquillitate perseuerat. Vndè & Dominus ait: In PATIENTIA (corporis vestri) possidebitis animas vestras. Nam ipsa PATIẽTIA multùm etiam dolores ac pœnas corporis mitigat alleuiatq;. Quanto enim quisq; in anima impatientior, magisq; inuolũtarius est, tãto & in corpore ampliùs cruciatur. QUI igitur virtute PATIENTIÆ magis abũdaret, ille vel in maxima pſecutione & cõtumelia, gaudio maiori diuinioriq; sapore perfrueretur. Pro æterno siquidem DEI honore, etiã aduersa quælibet ei placent, sapiũtq;. Reuerà si sanctorum grauissimas libéret afflictiones inspicere, nõ solùm patienter, sed gaudenter etiam aduersa quælibet sustineremus, cõsiderãtes qualiter ipsi in maximis pœnis atq; pressuris ꝑcipuè exultârint. Nónne glorioſissimus Christi apostolus Andreas, visa cruce, in qua suspẽdi debebat, in hęc verba ꝓrupit? Salue crux, quę in Christi corpore dedicata es, & ex membris eius tanquã margaritis ornata: gaudens venio ad te, vt & tu exultans suscipias me, accipiens me ab hominibus, & reddens me MAGISTRO meo, &c. Itèm S. Vincentius in grauissimis doloribus constitutus, ita subridens Iudicẽ alloquebat: Insurge miser, & toto malignitatis spiritu debacchare: videbis me DEI virtute plùs posse dum torqueor, quàm te qui torques: Quo eñ putas te graui' iraſci, eo meliùs mihi incipis misereri. Planè si & nos verè patientes essemus, nihil nobis magis ex vsu nostro esse posset, quàm vt omnes nos pſequerentur despicerentq;: & quo tunc nobis alij plura inferrent mala, eo nobis reuerà vtiliores benigniores q; forẽt. Eñuerò nihil vnquã, quãlibèt paruũ, ꝓ Dei honore patimur, quin nobis longè sit vtili', quàm si totius mundi dominio potiremur. Quãlibèt enim exiguũ sit, quod ad Dei perpetimur gloriã, pro illo tamẽ non minùs nobis, quàm seipsum Deus retribuet restituetq;. Si igitur sanctos quosq; cõsiderare velimus, quãta videlicet ipsi pro Deo perpessi sint, qui tamen, sicut & nos, fragiles vtiq; homines fuêre: & attendere ni-

Patiẽtię descriptio & laus.

Luc. 21.

S. Andreas sua qui cruce lætatus.

S. Vincentij patiẽtia inuicta.

Vndè nobis meritò erubescendum.

hilominùs, quō nō sit abbreuiata manus Dei, sed idem nobis, quod & illis auxilium gratiæ suæ impendat: meritò sanè in nobis ipsis cōfundimur, quòd non solùm non possumus, sed nec volumus quicquā pro DEO sustinere, qui non minùs nunc nobis, q̄ olim illis, est potens & paratus auxiliari. Cæterū quādo nō solùm qd sancti pertulerint, sed ipsam quoq; dñi passionē omnis solatij expertē, mortemq; ignominiosissimā, durissimumq; cruciatū, qualē nemo vnquā expertus est, cōsideramus, attendentes qualiter ipse cū sceleratis deputatus fuit, & nec vnā qdē sanguinis in corpore suo seruauit guttulā, nec quicq̄ in ipso non lacerū, atq; discerptū extitit: perpēdentes etiā quisnam ipse sit, quodq; hæc omnia ex amore purissimo sustinuit, p illis etiā peccatis, quæ ipsius tortores in eū commiserant, quos ipse de nihilo ad magnam fecerat gloriā: q̄ insup tam amanter vera cū fidelitate ad hostes suos, q̄ mortē ipsi inferebant, conuersus fuit, brachia sua ad suscipiendū illos extendēs, caput ad osculandum inclinans: cor, quo in ipso habitare possent, aperiens: multaq; alia dilectionis p̄ferens signa, quæ hīc enumerare longum foret. Quando igitur hæc omnia cōsideramus, ex ipsis magis, quàm ex aliquo alio ad patientiā roboramur, inflammamur, accendimur. Sanè dum attentè perspicimus, quæ & quanta maiestas illa in humana natura pro nobis ppessa sit, mirum est, si vel grauissima quæq;, immò vel infernū ipsum, perēniter p illi' amore pati recusamus, attendentes quid pro nobis ipse sustinuit, pro ipsis eisdem planè iniquitatibus quas in eum admiseramus, summum vtique Dominū, qui solus est, & absque illo nō est ampliùs: quodq; ipse non modò nostræ patientiæ exemplar, sed victoriæ quoq; corona erit & p̄mium. Non enim vult gratis & absq; fructu nos aliqua pati, & non solū copiosum nobis pro aduersitatum tolerantia parabit p̄mium, sed omnem quoq; suæ nobis Passionis fructum largietur, in qua nimirùm multo securiùs, quàm in nostris Passiōibus, respiramus cōsolamurq;, quippe cùm sine suæ Passionis fructu nulla nobis afflictio nostra vtilis esse queat. Cùm igitur Christus IESVS fidelissimus amator noster (quem nulla infidelitas nostra mouere potest) seipsum ita funditùs abnegārit, & nō tantū patienter, sed & gaudenter p gloria Patris sui & salute nostra passus sit, ideò & nos de manu illius ad honorem ipsius, quicquid nobis siue ab ipso, siue ab hominibus possit accidere, patienter accipere debemus. Si enim verè patientes fuerimus, nihil nos neque rerum temporalium amissio, neque Propinquorum, charorum, Affinium extinctio, neque infirmitas, neque ignominia, neque mors, neque vita, neq; Purgatorium, neque dæmon, neq; infernus ipse contristare poterit, eo quòd nosipsos ex vero amore diuinæ resignauerimus ac subiecerimus volūtati & beneplacito. Quisquis enim mortalis sibi peccati conscius non est, seq; in manus Domini commendauit: facile est illi, quicquid DEVS ipso facere volet in tempore & æternitate, sustinere. Denique hac patientia aduersus subitos iracundiæ motus, facilemque impatientiam in aduersis, quę sæpè intùs & foris occurrunt, animumque ad diuersas tentationes inflectere possent, communimur & corroboramur. Non enim poterit vnquàm diuina esse exercitatione prędituș, qui non paratus sit quæuis potiùs perpeti, quàm diuinā inspirationem, Deiq; beneplacitum ob ea ope adimplere, eiq; pro viribus satisfacere negligeret. Porrò quisqs in aduersis impatientię succumbit vitio, non hunc aduersa malum efficiunt, sed ea quę in ipso latebāt, impatientiæ morbum p̄dunt: fitq; ei velut cupreo, sed deargentato, nummo: qui, priusquā igni examinādus tradit', totus omninò argenteus videt': dum verò igni inijcit', non eum ignis cupreum efficit, sed quòd intùs cupreus sit, omnibus reddit manifestum. Equidem dñs noster IESVS Christus suo nos precioso sanguine redemit, vt in ipso & p ipsum Deiformes efficeremur. Tum aūt Deiformes aut diuini reddimur, quādo sanctispūs freti gratia, inordinatas ad vitia, ppensiōes vincimus, & quæ Dei sunt, nobis sapiunt: vt sicut, verbi gratia, Deo sapit omnis iustitia, misericordia, benignitas, bonitas & virtutes omnes: ita & nobis p Christi merita, iustitia, misericordia & cęterę virtutes sapiāt. Porrò quāto magis ac magis virtutes cunctę nobis sapiunt, tanto etiā Deo similiores ac diuiniores sumus. Sicut aūt Christi diuinitas in ipsius & nostra humana natura ita se occultauit, vt pauci diuinā eius potentiā agnoscerent: videbant em̄ eum velut pauperē ac miserū quendā degere in hoc mūdo: ita & nos meritò in humana natura nostra sic ingredi ac viuere debemus, vt p eius intra nos inhabitationē, humanā fragilitatē nostrā nemo in nobis queat deprehēdere, vitaq; nostra planè diui

Esa.53. Luc.22. Mar.15.

Vndenā ad patiēdū inflāmari debeamus.

Tolerantiæ fructꝰ quāti.

Cui & cur & quî oia facilè sustinenda.

Immpatientis & nūmi adulterini lepida collatio.

Deiformes qui quō reddamur.

Viuendū nobis qui esset.

ñā reddaṫ, nec quicquā in nobis, niſi quod DEI ſit, poſſit aīaduerti. Id verò nō in eo tm̄ ſitū eſt, q̄ verborū ſuauitate affluimus, q̄ geſtus religioſos & grandē quandā ſanctitatis atque virtutū p̄ nobis ferimus ſpeciē, q̄ longè lateq̄; opiniōis noſtræ fama diffundiṫ, q̄ magno dilectiōis affectu etiā ſpiritales quiq; & DEI amici nos p̄ſequunṫ: q̄ deniq; tā delicatè ac molliter à Dn̄o fouemur & educamur, vt eum velut omniū oblitū, noſtrī duntaxat curā habere, nobisq̄; quicqd ab eo petierimus, haud dubiè ſine mora cōcedendū fore credamus. Hęc inquā, oīa DEVS à nobis p̄cipuè nō exigit. Aliud planè eſt, quod vita & doctrina ſua Dn̄s in nobis efficere voluit & intēdit, id nimirū, vt nihil nos neq; lęta neq; triſtia permoueāt, & libero, reſignato ac immobili ferre diſcam⁹ aīo, ſi ab alijs fallaces ac ſeductores vocemur, ſeu alia q̄libet verborū in nos cōgeranṫ iacula & iniurię, q̄b⁹ bonę famę & exiſtimatiōis noſtrę vitiet integritas: ſi p̄tereà nō verbis tm̄, ſed opibus quoq; infeſtemur: ſi corporis nobis ſubtrahanṫ neceſſaria: ſi nō ſolū tēporalia, q̄bus carere nō poſſumus, nobis denegenṫ, ſed ipſis quoq; corporib⁹ noſtris iniuria inferaṫ & læſio, cui infirmitas ſuccedat, aut alia q̄uis pœna ſeu dolor irrogeṫ, q̄ ijſdē corporibus noſtris moleſtiā poſſit adducere: ſi p̄tereà oīes actus noſtros meliori quo poſſumus, modo pficiamus, & ipſos nihilomin⁹ alij quàm peſſimè interpretenṫ. Inſuper, vt hęc non ſolū ab hoībus feramus æquanimiter, ſed ipſa quoq; DOMINI flagella patiēter toleremus, ſi nobis p̄ſentiæ ſuæ cōſolationē ſubtrahat, adeoq̄; ſe à nobis elōget, ac ſi inter ipſum & nos murus ſit interpoſitus: & ſi in labore & anguſtijs noſtris pro conſolatiōe & ope ad ipſum venientibus talē ſe nobis exhibeat, velut ſi oculos ad noſtrum occludat occurſum, neq; videre, neq; audire nos volens, ſolosq̄; nos in afflictionibus ac mi ſerijs noſtris certare ſinat, ſicut & ipſe à Patre ſuo relictus fuit. In his oīmbus in eius nos diuinitate abſcondere debemus, vt in ipſa noſtra deſolatione immobiles p̄manentes, in nulla mortali creatura vel negocio ſolatiū queramus, niſi in illo dūtaxat verbo, quod & Chriſtus ipſe dicebat: Fiat voluntas tua. quæ quidē verba, & iucundiſſima & Deo gratiſſima ſunt: & quiſq̄s ea dicere poteſt ex ſentētia, is nec turbari vnquā, nec mœrore affici poterit, ſed in p̄cipua ſuī reſignatiōe maximū guſtum pacemq̄; p̄cipuam experietur, eo q̄ Deus fundus abnegationis ſit, & in qualibet ſuī reſignatione, vbi ſeipſum ex integro reſignat, ipſum incommutabilem reſignationis fundum inuenit.

Quid à nōbis maximè Deꝰ exigat.

Mat. 6. & 26.

¶De interna Abſtractione, per quam in omni loco & actione in Dei præſentia & vnione permanemus. Caput VI.

VITAM quiſquis abſtractā habere appetit, in Hieruſalē, quæ pacis locus eſt, commoreṫ, & à mortalis peccati, vndè non doleat, accuſatione ſit immunis, ab omni quoq; inordinata erga creaturas, p̄penſione ſit liber, nec vllis vel p̄ſperis vel aduerſis rebus permoueaṫ, animū autē ſuum ſine impedimentò erigat ad Deū, idq̄; cōtinēter obſeruet, DEIq̄; inſtinctib⁹ ac inſpiratiōibus faciat ſatis, Deoq̄; p̄petuò deditus, & ad DEŪ p̄penſus ſit oportet. Vita em̄ abſtracta nō tm̄ foris, ſed p̄cipuè intùs agiṫ. Vt autē in perfecto cuiquā externa vitāda ſunt, etiā cum labore & dolore, ſi ſe totū velit ad DEVM conuertere & adiūgere: (quę em̄ cū amore poſſidem⁹, ea, velim⁹ nolimus, tenaci⁹ nobis inhęreṫ, ſeq̄; nobis ingerūt) ita qui p̄fectus eſt, externa pindè fugere nō habet opus, quippe qui nihil horū inordinato cum amore poſſidet, ſuiq̄; ad DEVM introuerſio per amorē iugemq̄; exercitationē & Dei obſeruationē tam ipſi parata eſt, vt ad intrò ſe recipiendū nullā ſibi vim adhibere cogaṫ. Et ſi q̄nq; ſe ſentiat rebus inutilibus ac infrugiferis intentū, (Nō eſt em̄ poſſibile, vt in hac vita tēporaria perpetim̄ ſimus erecti ad DEVM) mox ingenti cum ſuī ac inſtabilitatis ſuæ dedignatione indè ſe auertit. Et quia citra affectūs adhæſionē rebus ijs intēdebat, abſq̄; aliqua violentia facilè ſe indè auertit. Siqdem ad interna p̄penſior eſt quàm externa: eoq̄; faciliùs intrò quàm foràs ſe recipit. Noſſe tamen fuerit operæprecium, quoſdam alijs eſſe ad ſtabilitatem propenſiores: quo fit, vt aduerſus inſtabilitatem minùs certare habeant: nec tamen propterea ſanctiores ſunt. Sed qui diuini plus habet amoris, Deumq̄; ſtudioſi-

Abſtractè quinam & vbinā viuendum.

Abſtracta quī vita potiſſimū agatur.

Impoſſibile huic vitæ quid.

Sāctior vn-

dè qs alio atque alio sit.

ùs obseruat, eiq; obseruationi facit satìs, is nimirùm sanctior est. Immò sępiùs ita vsuuenit, vt qui natura erant instabili, indomita, ac inepta, studiosiores fuerint, & perfectiorem sint adepti vitam, quàm qui natura quieti & benè compositi ac sedati erant. Sępiùs nanq; istiusmodi, ob studium, strenuitatem & feruentem amorẽ suũ erga Deũ, instabilitatem suam vsqueadeò ponderant, atque intantùm sese vilipendunt ac dedignantur, vt vix ferre se valeant: exiguamq; culpã interdum magìs exaggerãt, magisq; ponderant, quàm alius, licèt bonus, etiam peccatum mortiferum: atq; indè fit, vt tanto sint ad cauendas etiam leues culpas studiosiores: quod non parùm eis ad obtinẽdam stabilitatem adminiculatur. Et in hoc potiùs Dei honorem quàm seipsos spectant. quodlibet enim, licèt tenuissimum, quod Deo in ipsis displicere queat, pluris faciunt, q̃ iacturam vllã vel detrimentũ. Quanto autem amorem studiosiùs colunt, tanto fiunt sanctiores, propensioresq; ac stabiliores erga eum quem diligunt. Agè igitur ô anima sancta, libẽter sis sola, vt illi vni vnicã te serues, quem prę creaturis omnibus delegisti. Fuge simulatos hominum affectus & propensiones: fuge amicos, infrugiferamq; societatem, & omnem pernicioſam multiplicitatẽ: obliuiscere populum tuum & domum PATRIS tui, & concupiscet rex decorem tuum. Nec tamen solo fugias corpore, sed etiam corde, deuotione, intentione, hoĩs interioris inhabitatione, & spiritu. Cùm enim Deus spiritus sit, non solam corporis, sed etiam cordis solitudinem expetit. Interdum sanè frugiferum est, etiam corporis captare solitudinem: ETenim DOMINUS IESVS exemplar nostrum, nonnunquàm secessus petijt, vt solus oraret, non quo ipse opus haberet solitudine, sed vt nos itidèm facere doceret: & vt bonorum societas quandoque prodest, ita malorum conuictus & societas impfectis officit ac impedimentum præstat. Cordis autem & spiritùs solitudo est necessaria. Is autem solus est, qui non cogitat ea quæ mundi sunt, nec leuiter insolescit in rebus prẽsentibus, contemnitq; ea quæ multi Deo inuito appetunt: cuiq; tædio sunt, quæ perplures inanissimo cum gaudio & voluptate possident: & qui cõtentiones fugit, nec sentit damno vel ignominia se affici, atque irrogatę sibi iniuriæ obliuiscitur. Quisquis talis non est, etiamsi corpore solus viuat, non est tamen reuerà solus. Qui verò eiusmodi est, vt iam dixim⁹, is etiãsi multis hoĩm turmis admixtus sit, attamẽ verè solus est.

Aĩę solitarię qs esse debeat scopus.

Psal. 44.

Ioan. 4.

Mar. 6. Luc. 6.

Solitudo q̃ qb⁹ cauẽda, aut q̃rẽda.

Solus qs esse dicatur.

cordis solitudini necessaria quæ.

Porrò ad cordis & mentis vnitatem ac solitudinem peruenire volenti, cum primis danda opa est, ne curiosè exploret aliorum vitam aut viuendi rationem, nec facilè aliorum facta iudicet, etiamsi quippiam vitij in alijs deprẽhendere sibi videatur, sed potiùs excusare ac in melius interpretari conetur. Quòd si factum excusare non possit, saltem intentionem quoad poterit excuset: quòd si nec id potest, cogitet eum inscientem id feciſſe, aut errore deceptum esse. quòd si nulla ratiõe vel excusare, vel quippiam ei prętexere queat, persuadeat sibi grauiter eum impugnatum fuisse, & se fortassis multo peiùs acturũ fuisse, si tã acriter esset impugnatus: agatq; gratias DEO, quòd non tam fortiter sit impugnatus, & cum ingenti commiseratione ac condolentia precetur pro illo DEVM. Maximè autem & super omnia caueat alios aspernari aut dedignari. Id enim magnum præstat obtinendæ abstractioni impedimentum. Plures nanque siniſtras in hominem suspiciones adducit, quæ non mediocrem pstant instabilitatis causam. Benigno aũt & compatiẽti oculo culpas aliorũ adspiciat, ita vt omnia vertat in melius: seipsum autem callidè & seriò attendat, sic vt sese ex animo asperne tur, & leues etiam culpas suas non paruipendat. Præterea det operam, ne quid vel iudicet vel amet: atque ita, quandocunque volet, poterit se auertere ab omnibus. Mota quandoque fuit quæstio cuidam sancto viro, quòd nonnulli plurimùm sese ab alijs abstraherent, libenterque secùm vel soli viuerent, & pro suo iudicio magna gauderent pace, si vel soli vel in sacris essent ædibus, vtrúmne hoc eis optimum foret. Qui respondit, minimè. Cuius equidem ista est ratio: Si quis verè ac perfectè iustus sit, is etiam in locis omnibus, & apud quoscunque homines iustus est: Itemque qui iniquus est, idem & quibuslibet locis apud quoscunque iniquus est. Iustus autem ille dicendus est, qui DEVM reuerà habet, idque omnibus in locis, etiam in plateis, & apud quoslibet mortales, haud secùs quàm vel in ædibus sacris, vel in cubiculo, aut incluſorio: quemadmodùm Dominus ait MULIERI sedens super fontem, quòd tempus veniret, atque etiam adesset, quòd neque in Hierosoly-

Aliena facta qui excusanda aut extenuandũ.

Abstractioni obtinẽdæ qd maximè cauendũ.

Quæstio de nimiũ abstractis.

Iustus dicendus quis.

Ioan. 4.

mis

mis, neque in monte illo Patrem adorarent, sed in spiritu & veritate. Quid est autem adorare Patrem in spiritu & veritate, nisi per amorem cohærere DEO? Itaque qui DEVM verè amat, is DEVM adorat in spiritu & veritate. Non enim potest quisquam verè amare, quod non nouerit. Atque hoc pacto quisquis DEVM verè amat, non necesse habet DEVM aliquo in loco tantùm, neque ab hominibus quærere, sed eum intra se inuenit: quandoquidem propior ac vicinior est nobis, quàm nosipsi simus, estq; adeò conseruator & essentia essentiæ nostræ. Si igitur DEVM verè ac solum habet, spectat & amat, seq; & omnia propter DEVM habet, non potest eum quisquã, nec etiam hominum aut locorum multiplicitas impedire, sed omnia ei diuina redduntur. Etenim DEVM inuenit in omnibus, habetque DEVM in cunctis actionibus suis & locis omnibus: cunctaq; eius bona opera Deus ipse efficit. Qui enim operis alicuius causa est, ei etiã ꝓpriè ac ꝑcipuè opus illud est. Si ergo Deũ solum in actionibus nostris purè spectamus, eumq; verè diligimus, necesse est, vt ipse operum nostrorum principalis effector sit. Fieri nanque non potest, vt quispiam DEVM sine DEO purè spectet & amet, aut ex sola natura seipsum excedat. Hęc eñ supra naturã sunt, q̃ seipsam ꝑ seipsam abnegare non potest. Eamobrem q DEVM in omnibus quærit & gustat, eum propemodùm nemo possit prępedire, quin potiùs in omni multitudine vel multiplicitate solus & Deo vnitus manet: atque vt DEVM nulla potest perturbare multiplicitas, ita fermè nec istum vbi vnitus est in vno. Id autem supra virium actionem est, quò nulla potest pertingere perturbatio. adeoque in DEO est, in quo omnis multiplicitas præsens, & collecta siue vnita minimè multiplex est. Danda igitur cuilibet opera est, vt DEVM in omnibus spectet & amet, animumque suum eò assuefaciat, vt DEVM semper in amore ac intentione præsentem sibi habeat. Vide, obsecro, vt DEVM habueris, cùm esses in templo, aut cubiculo tuo, atque eundem animum tecùm ad homines, ad inquietudinem & occupationes, & ad dispares euentus adfer & conserua. Qualem autem te habere appetis sub precibus tuis in templo, ita te fac geras extra orandi tempus. Quæ enim ante preces cum amore tractaueris & gesseris, eorum, velis nolis, sub ipsis precibus imagines patieris. Cæterùm quòd de æqualitate hîc dictum est, non sic accipi velim, quasi cuncta opera, vel loca, vel homines aquales censendi sint: Id enim periniquum fuerit: præstanti⁹ enim opus est orare, quàm nere: & potior locus ædes sacra, quàm platea: sed ea potiùs dictorum meorum mens est, in cunctis actionibus & locis eundem animum, eandemque erga DEVM fidelitatem, amorem, studium ac diligentiam gerenda esse. Qui enim istiusmodi est, ei præsentiam DEI nemo potest eripere. Porrò qui sic DEVM præsentem non habet, sed eum foris quærere & accipere necesse habet, is vbi dissimili vel dispari hominum societati, vel loco, vel operi adiungitur, facilè aliquod patitur impedimentum. Non enim DEVM verè pręsentem habet. Et quia DEVM solum purè non quærit & spectat in omnibus, sed seipsum inordinatè amore ac intentione prosequitur, fit sæpenumerò, vt nedum malorum, sed etiam bonorum hominum societate, nec solùm in platea, sed etiam in templo præpediatur. Siquidem impedimenta sua ipse intra se gerit. Quicquid eñ inordinatè amat, id ei impedimento est, nec Deum habet præsentem in omnibus, vtpotè quem nec amat, nec spectat purè in oñibus. Si enim Deũ quibuslibet locis acciperet, eundem etiam vbique locorum apud quoscunq; & nunquàm non reuerà pręsentem haberet, nec eum aut eius actionem quisquã ei posset eripere aut præpedire. Deum autem reuerà ꝑsentem habere, in animo & interna ac intellectuali introuersióe & DEI intentione sitũ est. Non eñ cuiquã satis esse debet vt cogitet Deũ: nã aliquì recedẽte cogitatiõe, etiã DEO carebit: sed Deũ, vt sic dicã, essentiatũ ac fixũ, cogitatiões hominis, immò etiã creaturarũ oĩm lõgè excedẽtẽ, habebit. Hoc aũt modò Deũ intra se habet, q seipsum ꝑ amorẽ excedere, & supra viriũ suarũ actiões Deũ intra se sentire ac inuenire nouit. Illic eñ simplicẽ quandã ac amorosam cõtinuãq; in Deũ ꝓpensionẽ in se reperit, quã nulla possit vnq̃ creatura ꝓpedire: siqdẽ oẽs creaturarũ actiões, cũcta & ꝓspera & aduersa, atq; oẽm adeò mutabilitatẽ excedit. quo fit, vt simplex, nudus & diuinę cõtẽplationi intẽtus oculꝰ, nullũ ferè neq; ab imaginibus, neq; distinctiõe patiat impedimentũ, qñquidẽ cũctis imaginibꝰ atq; oĩ distinctione superior est, nõ nisi Deũ sibi habẽs, ꝓpositũ. Atq; vt oculus intellectualis Deũ sub formis

Deum verè amãti ab solitudo vbiuis necessaria.

cuiuã minimè noceat multiplicitas.

Quid cuiuis vbiq; sũmè conandum.

Aequalitas q̃ quibꝰ vbiq; præstanda.

Cuiuã societas etiam bona officere videatur.

Dei ꝓsentia quibꝰ in rebꝰ sita.

Simplicis oculi felicitas quanta.

ſpiritalibus, putà, quatenùs eſt miſericordia, bonitas, & eiuſmodi contẽplatur: ita ſimplex obtutus DEVM ſupra imagines omnes intuetur. Vt autem DEVS in animæ viribus per gratiam ſuam commoratur: ita per ſeipſum in animæ eſſentia ac nuda mente, ſine medio DEO cohęrente, & vnum cum DEO exiſtente, viuit & habitat. Iam quiſquis per DEI gratiam & charitatem actiones animæ ſuæ excedere nouit, is in ſimplici animæ ſuæ mente DEVM nudum & imaginum expertem inuenit. Ibì tum gratia oritur, promanatq́; indè in vires, quo anima gratię freta ope, ſupra virium ſuarum actiones ſeſe poſſit ſubrigere, vbi gratia ſumit originem, eſtq́; in DEO. Gratia nãque in ſuo fonte vel origine DEVS eſt: vbi verò in noſtras profluit ac deriuatur vires, nosq́ue per eam operamur, ibi vtique res creata eſt.

Gfæ origo vbi & vñ.

Quiſquis igitur hoc pacto Deum intra ſe per gratiam ſuam regnantem, & per ſeipſum ſupra virium actionem manentem inuenit, is nullum facilè ex creaturarum multiplicitate, vel à proſperis aut aduerſis ſucceſſibus patietur impedimẽtum. Habet enim DEVM intra ſe fixum ac velut eſſentiatum: propenſiorq́ue eſt & paratior ad introuerſionem quàm extrouerſionem: eademq́; propenſio vbicunque ſit homo, ſemper eum ſuî reddit memorem, nec ſinit eum ſuî obliuiſci, niſi fortè deliberata voluntate ſeſe auertat à Deo, quod certè ægrè facturus ſit. Qui enim hac ratione DEVM inuenit, haud facilè ſe ab illo poſſit auertere: non quo oñinò id fieri non queat: neq; enim quiſquam in hac vita, niſi fortè ex diuina reuelatione, de ſua ſalute certus eſſe poteſt, ſed quòd difficilè poſſit accidere. Quicunq; autem DEVM ita fixum & eſſentiatum intra ſe habet, is DEVM diuino quodam capit modo, & DEVS ei in omnibus illucet. Qui enim cuncta refert ad honorem DEI, ei etiam ſapit DEVS in omnibus. In omnibus etiam DEI quandam præſentem intuetur ſpeciem, quippe qui omnia accipit de manu DEI, eiq́; de omnibus laudes gratesq́; agit. Perpetuoq́; in illo pſeuerat illucetq́; DEVS: ſiquidem ſeriò DEVM obſeruat, nec vnquàm ſciens & prudens ad inutilia ſeſe conuertit. Quòd ſi id quãdoq; eueniat, mox vbi id animaduertit, ilicò indè ſe auertit, idq́; nõ ſine magna erga ſeipſum acerbitate, queriturq́; DEO inſtabilitatem ſuam, proponitq́; nunquàm deinceps ſeſe ad vana conuertere. Vana autem & inutilia ea omnia habenda ſunt, in quibus nec Dei honor, nec propria vel proximorum vlla vtilitas ſita eſt. Ita qui ſuî agit curam puigilem, minùs impeditur: ſępiùs enim dilectum ſuum pręſentem habet, vtpotè cuius magno tenet deſiderio. Sicut verbi gratia, qui acriter ſitit, ſub ipſa ſiti quãuis alia agat & cogitet, aut apud quoſcũq; ſit, potûs tamen imago ab eius memoria non recedit, quandiu ſitis permanet, ſed & dolor ſemper increſcit: aut qui quippiã intantũ amat & ſpectat, vt nihil eum aliud afficiat, nihil ei cordi ſit, is vbicunque aut apud quoſcũq; ſit, vel quicquid agat, à ſuo animo id, quod tantoperè diligit, per hæc non expellit, ſed oñia ſpeciem rei tam charę ipſi velut repræſentant, idq́; tanto euidentiùs, quãto res ipſa charior eſt: nec ad eam rem amandam ocium aut quietem expetit, quãdoquidem nulla occupatione impeditur, quo minùs eiuſce rei ſic dilectæ ſpeciem aut ſimilitudinem ſemper pręſentem retinere queat. Ita nimirùm & nos Deũ amare debemus, vt charitatis ac pſentiæ eius imaginem ſemper intra nos circunferamus, idq́; in cunctis actionibus noſtris, & quibuſlibet locis, & apud quoſcunque ſiue homines, ſiue res aut occupationes: vt quemadmodùm Deus eſt in oñibus, & oñia illi pręſentia ſunt, ita & nos Deum in noſtra intentione, deſiderio, exercitatione, & in ijs oñibus quæ tum agimus, tum omittimus, præſentem habeamus, vt ipſe horum omnium ſolus cauſa ſit. Sic autem DEVM habere præſentem, non exteriori tantùm ab omnibus diſtractione diſcitur & obtinetur, ſed & interior quædam ſolitudo comparanda eſt, vt vbicunque ſiue apud quoſcũq; ſit homo, oñia ſic penetrare contendat, vt nullum ei ad dilectum Deũ ſuum pertingendi præſtent impedimentum. Huc autem requiritur, vt Deum ita intra ſe recipiat, eiusq́; amorẽ & imaginem tam fortiter eſſentiali quodam modo in ſe retineat: id eſt, vt Dei ſui ita capax, ad eumq́; adeò ſit propenſus, ac ſi naturale ei foret, Deum ſemp & vbiq; præſentem habere. Sicut eñ is qui ſcribendi ſcientiam cupit adipiſci, magnam initio diligentiam adhibere, ſeduloq́; aduertere pingentis manũ, & in ipſo ſeſe ſcriptionis exercere ſtudio, ſæpiusq́ue magno cum labore literarum ſibi imagines imprimere cogitur: & quanuis in initio perquãdifficile & penè impoſſibile ipſi videatur, vt poſſit eam artem adi

An hîc ſua de ſalute qs certus.

Vana habẽda quæ.

Dilectionis vehementis & ſitis collatio.

Diligendus quî nobis ſit Deus.

Dei pſentia qobtineat.

Studij vehemẽtis efficacia quæ.

adipiſci, ſi tamen ſæpiùs exercitare ſe velit: deindè à diligentiori attentione & literarũ imaginibus abſolutus, faciliter literas pingit, quod ſimiliter & in alijs artibus atque ſciẽtijs ita ſe habet. Ita & Deus per continua exercitia in homine fixè ſtabiliterq; præſens fieri debet. Ipſe nanque adeò nos vbiq; & ſemper mouet, admonetq;, vt ſi illius ſaltem curam haberemus, nec ad alia plùs ſatìs eſſemus effuſi, ipſum vtique vbiq; in oẽi re, loco & opere p̃ſentem haberemus, in nobis ſentiremus, imaginis ſuæ forma transformaremur, & in ipſo vniti ac (vt ita dicam) habituati eſſemus, adeò, vt citra difficultatem nulloq; negocio & abſq; alia quauis imagine, eius nos amabilis oẽi in re, loco & opere poſſideret p̃ſentia, nosq; p̃ ordinata in Deum propenſione, prorſus liberi ac expediti maneremus. Quiſquis aũt ad iſta volet pertingere, diligens ſit oportet, Deumq; magna cum diligẽtia obſeruet: eidẽq; obſeruationi faciat ſatìs: nihil cum amore inordinato, ſed oẽia purè ad Dei honorem poſſideat: nec aliqua demùm inutilia, vana, friuola ſciens ac volẽs tractet, agátve. Cumq; aduertit inutilibus ſeſe occupari, ſtatìm illa cũ magna contritione ac ſuijpſius inſtabilitatisq; ſuę dedignatione, deſerat abnegetq;. Enimuerò ſi veram voluerit ſtabilitatem conſequi, nihil oẽinò proprietatis ſeruare debebit. Dabit autem oẽia pro oẽibus. Sicq; illi ſapient omnia in oẽibus. Et licèt fortaſſis in initio difficilè huc attingere poſſit, nequaquã tamẽ ob hoc facere, quod in ſe eſt, deſiſtet. Nec eñ magno fructu labor eius fraudabitur. Sine labore magno ad magnam ſanctitatem non peruenitur. Quiſquis tamen feruida dilectione ſuccenſus eſt, hic aut laborem non ſentit, aut ſi ſentit, ipſum ad Dei gloriam amat & amplexatur. Certè quotquot nos præceſſere ſancti, difficultates plurimas experti ſunt: defectusq; ſuos grauiter ponderârunt. Sicut & ante hos dies apud Bruxellas Brabãtiæ oppidum cùm quidam Preces veſpertinas, ſomno obrepẽte correptus, tempore ſuo p̃ſoluere neglexiſſet, idipſum poſteà deprehẽdens, cum tanta ſuijpſius ſe ad ſeipſum dedignatione cõuertit, vt ſe dignum iudicaret, qui pro tali negligentia per totam Brabantiam circumactus puniretur. Quæ quidem ſuî dejectio, plùs illi ad veram humilitatẽ contulit, quàm ſi Preces veſpertinas ſuo tempore perſoluiſſet.

Proprietas quæ quibus cauenda.

Laborẽ qui aut non ſentias, aut facilè tolerès.

Culparũ leuiũ grauiter põderatarũ fructus.

¶Vtì quis omnia opera ſua modo perfectiſſimo faciat, vt in omni loco & opere intùs nullum patiatur impedimentum. Caput VII.

INVENIRE eſt quoſdã, qui dum diligentiã adhibere curant, ad hoc peruenĩt, vt exteriora quælibet quibus licitè occupantur, ſiue quibus iuſtis ex cauſis adſunt, nihil eos impediant, nec aliquã eis nociuã intùs pariant imaginẽ. Quę eñ mens & cor DEO plena ſunt, in eis creaturæ locũ non habent. Sed hoc nobis ſufficere non debet. Immò verò ex oẽibus virtutis augmentũ ſumere, cũctaq; vt noſtris deſeruiãt profectibus, efficere conabimur, quæcunq; etiã ſint illa, & vbicunq; ſimus, & quãlibèt aliena ſiue diſtorta vel inæqualia ſint illa quæ nobis occurrunt. Eñuerò tum demũ, nec vnquã antè, rectè nobiſcũ agitur. Nec hìc vllũ vnquàm terminũ reperire eſt, quin ſine ceſſatione in iſto creſcere, atque in hoc profectu magìs ac magìs augeri poſſimus. Quiſquis autẽ huc peruenire volet, ille cuncta opera ſua & res oẽes prudenti quadã conſideratione attendere, atq; ſuijpſius & interiorũ ſuorũ verã notitiã habere, Deũ ſupremo, quo poteſt, modo accipere, & demũ (vt Dominus ait) hominibus ſemper vigilantibus & expectantibus dominũ ſuũ, ſimilis eſſe debebit. Porrò ad hoc, vt oẽia excellentiſſimo capiamus modo, id requiritur, vt oẽia quæ occurrunt, de manu Domini ſuſcipientes, illi pro eiſdem gratias agamus, ipſum laudemus, vtpotè q ea pro ſuprema noſtra diſpoſuerit ac pmiſerit vtilitate: vtque omnia, quę vel audire, vel videre, vel pcipere contingit, ad Dei referamus gloriã, totaq; mentis intentione perſcrutemur, vt ea quàmoptimè interpretari, & ad noſtrã ſupremã vtilitatem inflectere poſſimus. Scimus eñ (ait Apoſtolus) quoniã diligentibus DEVM, oẽia cooperantur in bonum. Requiritur etiam, vt noſipſos ſagaci conſideratione attendentes, deprimere ſemper, ac ſub Deo humiliare, & de manu illius, vt iam dictũ eſt, quæcunq; accidentia ſuſcipere conemur: ea quę patimur, longè noſtris demeritis eſſe minora ſentiamus: proximos quoſq; benigno ac miſericordi reſpicientes oculo, eorũ facta in melius interpretemur. Hoc autẽ difficile no

Exterioribꝰ quoſdã nil affici.

Qñ ſolũ rectè nobiſcũ agatur.

Luc. 12.

Roma. 8.

Iob 2. Iudith 8.

bis

bis non erit, si fundū bonum habuerimus, quippe qui solus idoneus est oīa in melius vertere, & DEVM in omnibus magnificè laudare. Sanè qui talis est, eum verum Christi discipulum dicere non dubites, cui & ipse occultas semitas suas manifestat. Hic semp alacer & vigil perseuerans, diligentissimè obseruat, vndenā is quem expectat, Dominus videlicet suus, venire velit, & in omnibus quæ sibi occurrunt, quālibèt aliena & peregrina sint, diligenter explorat, si quid fortè illius quem p̄stolatur, in eis non liceat inuenire. Bonus siquidē fundus, Dei in omnibus peruigilem ac doctā habet curam, cum integra suijpsius abnegatione. Huc autem diligentia magna requiritur, nec minùs quàm omnis in hoc nobis est nostra expendenda facultas. Ita nanq; facientes, iusti ac recti efficimur, Deumq; in rebus omnibus, & in qualibet actione vel perpessione nostra, diuina quadam ratione capimus ac inuenimus. Qui ergo opera sua in vera mentis æqualitate operatur, cuncta illius bona opa Deo placita, rectaq; fiunt. Quòd si oēs hoc agerent, ita nudè Deus omnipotens in maximè mundanis, sicut in p̄fectissimis ac Deiformibus, reluceret hominibus. Deus nāq; ita veraciter malis, sicut bonis inest per essentiā, cùm & sit oīm cōseruator creaturarū, viciniorq; ac interior illis, quàm sint ipsæ sibi, & essentiæ illarum essentia. qui pindè seipsum viribus actiuis per amorem nouit excedere, ille DEVM in supremo creatæ essentiæ suæ, vbi cū ipso sine medio, vnū quodammodò est, inueniet. Sicut autem ipsum intra se, ita & in alijs eum creaturis oīmbus reperire potest, ea ratione, quòd & ipsæ cum DEO supra creatam essentiā suam, suo quodam modo vnum sunt. Atq; hoc pacto DEVM in oīmbus rebus creatis, bonis quoq; ac malis hominibus, æqualiter dep̄hendet inuenietq;: in malis quidē per iustitiā atq; vindictā, in bonis verò per gratiā. Sicut autē in istis diuinā extollit misericordiā, ita in illis diuinam iustitiam, vel etiā bonitatem, illorum malitiā benignè tolerantem, ipsosq; protegentem, ac vt quandoq; pœniteant, misericorditer expectantem, prædicat & laudat. Rursus, sicut in his qui saluantur, Dei clementiā ac bonitatem, ita in damnatis, illius effert iustitiam. Insupèr sicut pro his, q & sibi & alijs benigni ac benefici sunt, DEO gratias agit ac laudis offert sacrificiū, ita nihilominùs & pro illis, qui vel sibi vel alijs duri, asperi, molesti sunt, DEVM laudare, eiq; gratias agere contendit, cogitans DEVM omnipotentē hoc pro sua & aliorum p̄cipua vtilitate permittere. Sic ergo bonus quisque DEVM in omnibus inuenit hominibus, & ipsi oīa cooperanī in bonum. In oīmbus aūt excellentissimo, quo potest, modo DEVM sumit. Nec tamen hoc ita accipi velim, quasi huiusmodi homo defectus aut vitiosum aliquid siue distortum, admittere debeat. Sed in omnibus quæ illi videre extrinsecùs vel audire contigerit, DEVM ea, qua iam dictū est, ratiōe p̄sentem habere nitetur. Qui eīm sic DEVM in omnibus p̄sentē habet in intelligētia sua, id est, nuda essentia, seu intenta acie animę suę, DEVM supra oēm imaginem contemplante, quiq; seipsum in vitæ sanctitate cunctisq; studuit exercere virtutibus, ita vt eisdem per simplicem ac amorosam ad DEVM ꝓpensionem, supra omnē virium operationē, omnemq; discretionem potens sit vti: hic solus, quid vera pax sit, nouit, ac veracem & felicem prorsus agit vitam. Quisquis eīm iustus esse voluerit, alterum ei è duobus congruat oportet, vt vel DEUM ipsum in suis capiat, discat, spectet vel intendat operibus: vel supra actiones omnes per amorem erectus ac sublimatus, DEVM magis patiatur quàm agat ad illum. Et quia sine opere esse non valemus, ideò summè necessarium est, vt DEVM in oīmbus p̄sentem habere, & in cunctis operibus ac locis animo liberi & absque impedimento esse discamus. quotiès ergo perfecto alicui siue spiritali homini foris aliquid cum hominibus agere incumbit vel operari, seipsum totis obseruabit viribus: Deūq; in memoria sua tam sibi fortiter proponet, vt MENS siue MEMORIA ac Intellectus ipsius, nullis alienis imaginibus aut formis, vel depingi queant, vel occupari.

Opa q̄ qui recta fiant.

Deus q̄ malis pindè ac bonis insit.

Roma. 8.

Quid, cū sine labore eē nequeam⁹, summè conandum.

¶ Vt in vitiorum impugnatione & tentationibus habere nos debeamus. Caput VIII.

IPSA vitiorum impugnatio, & ad mala propensio, bonis hoībus nunquā absque fructu magno dilabitur. Est autem duplex bonorū hominum genus. Quidā ita habent, vt vix aut tenuiter à vitijs impugnentur. Alij verò, dum sese occasiones offerunt, tentant forinsecùs & ad peccata cōmouentur: verbi gratia, vel ad iram, vel vanam gloriam, vel gu

Duplex bonorū hominum genus.

lam

lam,vel luxuriã,vel alias quaslibet culpas:intùs autem in viribus supremis,horum nihil patiuntur,nec quicquã mouentur:immò etiam peccata huiusmodi auersantur penitùs. Fixũ nanq; atq; statutum est illis, nunquàm vel iræ, vel superbiæ,vel alicui alij vitio consentire: dumq; ab his impugnant,resistunt viriliter. Et licèt fortassis ex ipsa natura quædam eis vitia insita sint, sicut quidã ex natura in superbiam,vel iram, aut alias culpas procliues sunt: illis tamen nulla ratione volunt præbere consensum. Hi longè ampliùs à DEO laudantur atq; probant:ipsasq; virtutes multo illis alijs excellentiùs nobiliusq; possident. Virtutum nanque perfectio, strenua ac legitima decertatione comparatur, & Apostolus ait: Virtus in infirmitate perficitur. Vndè & necessaria nobis tentatio est. Non enim coronabitur,nisi qui legitimè certauerit.Certare autem non potest,qui non impugnatur,& absque certamine nemo victoriæ palmam obtinet: immo & turpe foret, sine bello & victoria triumphum agere,aut vsurpare coronam. Cùm igitur vita nostra plena tentationibus ac prælijs, militia sit sup terram,nec tamen ex nobisipsis vlli tentationi resistere possimus:(quod quidem satis nobis placere & gratum esse debet,cùm optatius sit, à DEO quàm à nobisipsis virtutẽ accipere resistendi:eiusq; magis voluntati præsto esse,quàm eligendi habere facultatem:Nihil enim vel in tempore vel in ęternitate iucũdius,nihil est securius,quàm ꝓprium esse DEI. Nam sicut Deus in oĩbus plena gaudet securitate,ita & is qui ꝓprius est DEI,securissimus est,& vicissim maiori Deum ꝓprietate possidet,quàm rem vllam vnquàm occupârit.) Cùm ergo,vt dixi,sine DEO nihil possimus,oĩnò necessarium nobis est, vt & ipsius & gratiæ eius curam habeamus ꝓuigilem atq; ꝓpetuam,quo ꝓ ipsum tentationes oĩes supare queamus.Enimuerò quotiès de tentatione referimus palmam,totiès & DEO gloriam,& angelis sanctis lætitiam exhibemus ingerimusq;.Deniq; ipsa ad malum ꝓpensio, peccatum non est:sed pficere velle peccatũ,id vitium est.Sunt tamen aliqua peccata,vt verbi gratia,cogitationes obscœnæ,quibus diu immorari absque peccato non possumus, etiamsi fortassis ad actum ꝓcedere nolimus. Nimis enim ad mala hominem inclinant. Vndè mox vt illas aduertere contingit,indè citiùs multa cum diligentia est recedendum,& animus auertendus. Cętera nanq; peccata omnia,resistendo: carnalia autem meliùs fugiendo vincuntur. Planè si quis rectè valeret in anima,etiam si optio ei daretur, nequaquã tamen vitiosis ꝓpensionibꝰ tentationibusq; velle deberet absolui.Quibus enim ista desunt,sine solicitudine & circunspectione sunt in cunctis actibus suis,nec aduersum aliquid suspicantur:& coronam illam quæ datur probè certantibus,minimè pcipiunt. Ille autem pugil est optimus, qui vitiosas ꝓpensiones & tentationes superat,& dominatur animo suo. Vitiosæ præterea propensiones,ipsas virtutes in animum inducunt,& nos in DEI seruitio studiosiores efficiunt,mentemq; ad DEI & suijpsius obseruationẽ & ꝓpetuum quoddam virtutis studium & exercitiũ excitant:atq; ipsa demũ sedula vitioſę ꝓpensionis obseruatio,in virtutibus nos confirmat stabilitq;.Quanto autem nos infirmiores cognoscimus,tanto diuinam nos gratiam & benedictionem ardentiùs suspirare,ac studiosiùs obseruare cõuenit. Virtus nanque & vitium in nostra consistunt voluntate.

Nra de tẽtatore victoria Deum & angelos gaudere.

quæ peccata resistẽdo, q̃ fugiendo vincenda.

Pugil optimus quis.

¶Vt bona voluntas diuinæ voluntati vnita,ac Deum in omnibus purè quærens & spectans, omnia possit:& de interna consolatione ac derelictione. Caput IX.

QVandiu bona se quispiam voluntate sentit prędituꝫ,ex nulla re turbari immodicè,nec plùs æquo dolere,nec à DEO se remotioꝛẽ arbitrari debet. Omnis nãq; virtus & bona oĩa,ex voluntate dependẽt. Nihil ergo deficit illi,q verè iustam possidet voluntatem. Proindè si humilitatem,si charitatem,si quaslibet alias appetis habere Virtutes, tantùm sortiter ac tota voluntate velis, & haud dubiè habes eas. Nec potest istud quisquã subripere tibi,siue DEVS,siue creatura, modò voluntas tua sit recta & Deiformis. Est autem voluntas Deiformis siue Deifica,qua quicqd volumus,purè ad Dei volumus gloriam.Hoc quippe voluntati naturaliter non inest. Nec potest in vllo Deiformis hæc siue Deifica meliùs agnosci voluntas,quàm si in omnibꝰ purè Dei gloria quęratur. Hanc voluntatem nihil superare potest, neq; mors, neq; vita,neq; dæmon,neq; infernus

Virtutes ac bona oĩa ex voluntate pendere.

Voluntas deifica,quę.

Roma.8.

nus,neq; purgatorium,neq; alia quæuis creatura. Veruntamen non satis est ita leuiter dicere, Vellem me talem aut talem esse: sed tota intentione ac fortiter oportet velle, dicẽdo: Sic planè facere vel esse volo. Si virtus aliqua vel bonum spiritale per mille abesset milliaria, atq; ego hoc pfecta volũtate habere vellẽ, magis hoc ꝓpriè meũ esset, quàm quę sinu inclusa tenerem, nec tamen habere vellem. Neq; cm̃ minùs coram DEO ad bonum efficax est bona voluntas, quàm ad malũ mala. Constat autem, quia licèt nullum fortassis opus impium agam, pfecta autem voluntate aliquod malum opus velim: haud secùs coram DEO reus sim, quàm si opus iniquum re vera ꝓpetrassem. Vndè etiam fieri posset, vt tanto voluntatis affectu in multorum necem consentirem, vt etiamsi re ipsa nil tale pficerem, coram DEO tamen reus illorum tenerer scelerum, essemq; illius iudicio homicida. Nec tamẽ hîc asseuerare velim, peccatum opere ꝓpetratũ, non maius esse illo, quod sola voluntate admittit: sed quòd ipse voluntatis consensus peccatum cõstituat, etiamsi nullum vnquàm opus subsequatur. Magis siquidem in voluntate, quàm in opere, peccata posita sunt. Cumq; hęc ita se habeãt, cur non eadem sit bonæ voluntatis efficacia? Planè idipsum multo magis in bonis possumus. Deus nanq; bonæ voluntati cooperans, eius opus leuius ac tolerabilius reddit. Malæ autem voluntati sola duntaxat illius suffragaĩ iniquitas. Quanto autem gratia diuina bonæ voluntati coniuncta, sola peruersa voluntate ampliùs potest: tanto & bona voluntas, diuinæ gratiæ freta auxilio, quicquid volet, efficaciùs poterit pficere, quàm mala voluntas, sola duntaxat propria peruersitate adiuta. Aio ergo, & qdem constãter, quia per voluntatem possum omnia. Per hanc omnium labores sustinere, cunctos alere inopes, omnia omnium opa exequi, & quicquid demùm cogitari potest, facere queo. Si enim hæc pfectè volo, & sola deficit exequendi facultas: Libenter autem, si possem, facerem, & quãtùm possum in his, facere non omitto, nimirùm omnia coram D E O feciſſe iudicabor. Nec potest quisquam hanc mihi voluntatis efficaciam, vel ad momẽtum eripere, immò si voluntas mea maior ac intentior foret ad opus aliquod ab alio perpetratum, quàm ipsius facientis: & ego ad operis illius executionem id, quod possem, adhiberem: licèt illud forinsecùs non omninò perficerem, maius tamẽ illo pro ope à iusto iudice DEO reciperem præmium, quàm alius ille, qui magno hoc labore peregisset. HOC tamen affirmare non ausim de opibus illis, in qbus amor atq; voluntas paria per omnia forent, quòd videlicet in his idem sit præmium agentis, & non agentis. Aureolam siquidem, quæ martyribus præstatur, non habebit is, qui martyrij dolores non sustinuit: licèt alioquì tanto feratur martyrij affectu desiderioq;, quanto illi, qui reuerà pœnas subiêre martyrij. Si qs autem affirmare vellet, perfectã voluntatem absq; opere tãtundem valere, quãtùm bonã voluntatem simul cum opere: haud equidem contentioſè huic sentẽtiæ refragarer, cùm magna sit bonæ voluntatis virtus & efficacia, hoc quod in se est, ex toto facientis. Si enim reuerà tãtùm ad DEVM laudãdum voluntatis ac amoris habere potes, quãtùm vnquã quisquam potuit, idipsum habes haud dubiè, si modò voluntas tua integra sit, recta, perfectaq;. Deniq; iusto ac recto homini ob bonæ voluntatis suę perfectionem, nullum tẽpus nimis breue esse potest. Quãdo enim sic voluntas est affecta, vt quicquid potest, facere velit, idq; nõ solùm nunc, sed etiãsi mille adhuc annis oporteat superuiuere, tunc planè coram DEO totum hoc illi imputabitur, quod tanto interim annorum spatio opere perfici posset. Tunc autem recta est & integra voluntas, quando nihil omninò vitioſæ habet admixtum proprietatis, id est, quando nihil scienter malitiæ continet, quando à propria vitiositate auersa, immò segregata penitùs, in diuinam est voluntatẽ trãsformata ac immutata, ita vt nihil iam velit, nisi quod pro suo iudicio & cognitione DEO gratum credit, atque hoc ipsum, prout potest & fieri debere iudicat, & agendo & omittendo declarat. Quanto autem his voluntas abundat magis, tanto verior & rectior est. Et hac voluntate nihil est quod non possis, siue sit DEVM amare, siue quodlibet aliud. Veruntamẽ non est ignorãdum, quòd licèt fortassis tantam quis habere appetat sanctitatem, quantam vllus vnquàm habuit, non tamen ideò statim eam habet sanctitatem. Tantũ autem sanctus est, quantùm voluntas illius ad Deum magna est. Vndè si tanta illius, tamq; perfecta voluntas esset, quàm alicuius vnquàm fuit: eadem quoq; illius, quæ perfectiſſimi, foret sanctitas: quam licèt alioquì plurimùm affectat, non tamen maior est sanctitas illius, quàm volũtas. Sed quę-

Voluntatis energia quanta.

Peccata volũtati magis q̃ operi inesse.

Volũtatem bonã mala potẽtiorem esse.

Voluntate qui omnia possimus.

Aliena quî bona iustè ac facilè tibi cõpares.

Aureola q̃ quibus tantùm debita.

Voluntatis vis quanta.

Volũtas vñ & quando sit recta.

Sanctitas vñ ęstimanda.

rat

rat aliquis: Qua ergo ratione iam dictam sanctitatem assequi potero, cùm eam neque sentiam, neq; aliquod illius in me deprehendam vestigium: multos quoq; grādium quorundā operum esse & exercitiorum, ac mira quędam facere videam, quorum in me nihil inuenio? Quæstio.

Hic iam duo consideranda sunt, quæ congruunt amori. Vnū est, ipsa essentia: Alterū, opus ipsum siue effectus amoris. Porrò amoris essentia eius est magnitudo, quæ in volūtate dun taxat sita est. Vndè qui bona voluntate est ditior, plùs quoque veræ dilectionis habet. Hæc autem in anima latet abscondita, nec quisquā eam in proximo facilè discernere potest. Vndè & præceptum habem⁹ à DOMINO, ne temerarium super alios iudicium feramus. Effectus verò siue opus amoris, quandoq; magnum aliquid esse videtur, vt est iubilatio, deuotio, & alia huiusmodi: sed hæc nō semper potiora melioraq; sunt, cùm & sine vera possint charitate subsistere, & natura sæpè huiusmodi saporē ac dulcedinem ministrare soleat, vel etiā, DEO permittente, malignus spiritus ea in homine excitare queat, vt aliquo ille in precio ab alijs habeatur. Nec ille sanctior dicendus est, qui his ampliùs abundat: Vndè solerter est discutiendum, vtrùm à DEO, & cur à DEO, præstetur. Sæpe nanq; huiusmodi DEVS p̄ sua pietate largiri solet, vt hominem ad altiora prouocet, & in vitæ contineat integritate. Dum verò is, cui hęc conferre solebat, in vera dilectione proficit, hanc ei dulcedinis instillationē paulatìm subtrahit. Porrò etiam si quis in hac consolatione DEO fidem seruet, adhuc tamen vigilāter satìs inspiciendū est, vtrùm ex vera dilectione procedat: & licèt hoc esse constiterit, at nec sic quidem optimū est. Quod indè satìs appāret, quòd huiusmodi cōsolatio pro dilectionis aliquo opere, alteri vel spiritaliter vel corporaliter necessario, est postponē- da. Si enim ad illum quis contemplationis pertigisset excessum, ad quem vnquàm vel D. Petrus, vel Paulus, vel Apostolorum aliquis peruenit, sciret autem pauperem quendam infirmum calida egere sorbitiuncula, aut alio quouis seruitio habere opus, multo quidem melius foret, ipsum à contemplationis interìm quiete exurgere, & pauperi illi in vera charitate dilectionis impendere obsequium, quàm p̄senti cōtemplationis dulcedini immorari. DEI nanque præcepta, pro nullo quālibèt magno exercitio sunt negligenda. Huius quoddā exēplum Bruxellis in D. IOANNIS HOSPITALI euenit: Fuit illic virgo quædam multùm religiosa, quæ infirmis benignam & piam præstare se solebat. Hæc cùm quandoq; in suo esset cubiculo, Dominus IESVS sub pueruli cuiusdam specie iuxta ipsam se posuit. Interìm illa fortè audiuit, ęgrotum quendam sua indigere opera & auxilio. Itaq; confestìm surgens, relicto Domino IESV solo, ad ægrotum perrexit, necessariumq; illi impendit ministerium. Quo expleto, reuersa ad cubiculum suum, DOMINUM IESVM quem paruulum reliquerat, iam speciosissimū iuuenē inuenit. Quod illa stupens, ait ad eum: O DOMINE, quinā tantillo tempore tam grandis effectus es? Cui ille respondit: Tantùm nunc tuo in corde excreui, eo quòd me, & quam ex me habebas, consolatione relicta, ad seruiendum membro meo perrexisti. Itaque DEO gratius est, vt ipsum propter ipsum relinquētes, eius membris ex charitate seruiam⁹. Nec sanè credendum est, aliquod hinc nos detrimentum accipere. Quæ enim ex animi beneuolentia deseruntur, multo excellentiùs restituuntur à DEO, sicut ipse in EVANGELIO testatur, dicens: Qui reliquerit patrem vel matrem &c. propter me, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit: vbi planè centuplum, saporem illum significat, quem experitur is, qui aliquid pro DEI gloria deserit, abnegat, relinquit. Hic nanq; sapor spiritalis, omni illo sapore, quem rei alicuius propriæ possessio habet, longè (immò centuplo) nobilior est atq; præclarior. Vndè si quis magnoperè affectaret diuinam intra se consolationem, Deiq; p̄sentiam, instar aliorum piorum hominum sentire, DEVS autem hoc illi negaret, & ipse hac in parte se ex toto diuino pro DEI gloria resignaret beneplacito, multo ei veriùs hoc ipsum præstaretur, quàm si sensibiliter idem percepisset. In propriæ siquidem voluntatis abnegatione centuplo plus saporis est & p̄mij, quàm in ipsa sensibili cōsolatione, proprietate retēta. Sanè quicquid à DEO aliquis sperare vel desiderare potest, siue corporale sit, siue spiritale, totum in ipso reperit. DEVM autem pati, multo, quàm propter DEVM operari, præclarius est. Quòd autem interìm ex charitate cōtemplationis studium intermittendum sit, etiam APOSTOLUS testatur cùm ait: Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. quod quidem non de verę dilectionis, sed sensibilis illius cōsolationis subtracti-

Duo q̄dam congruere amori.

Mat. 6. Ioan. 7.

Suspecta deuotionis dulcedo quî discutienda.

Cōtēplandi quies vbinā actiōi posthabenda.

Exēplū seu parabola.

Mat. 19.

Rom. 9.

Quî Paulus

esse voluerit anathema.

one, intelligit. A vera siquidem charitate, pro nulla re mũdi vel ad momentum separari voluit. Attamen amici Dei nunquàm diuina carent cõsolatione, quãdo quicquid eis Deus siue largiri, siue cum eis facere velit, id summum eorum solatium est, qualecunq; demùm sit illud, iucũdum vel triste. Cæterũ multos inuenire est, qui se bonam habere voluntatẽ arbitrentur, quam tamen minimè habent. Dominatur autem eis volũtas propria, qua sic vel sic Deum secũ agere debere volunt. Sed hi aberrant penitùs. Talis enim voluntas à bona voluntate prorsus abhorret. A DEO nanq; non solatium internũ, siue dulcedo, non hoc aut illud, sed eius duntaxat gratissima voluntas est votis omnibus expetenda. Alia siquidem licèt in gratia peti possint, ea tamen immoderatiùs appetere, imperfectio est. Planè super oĩa DEVS ipse à nobis id exigit, vt nostram illi penitùs voluntatem offerentes, quicquid volet, ipsum facere permittamus: & per hoc in omnibus vera gaudemus pace. Præter hoc autem, quicquid siue nos cum DEO, siue ipse nobiscũ loquatur, parùm aut nihil prodest, donec cum Apostolo ex sententia dicere possimus: Domine, quid me vis facere? Tùnc nimirũ sciet Dominus, quid facere debeat. Et hoc illi multo acceptius est, quàm si mira quædã ex voluntate ꝓpria pro illius amore nos libenter facere velle dicamus. Super omnia nanque quæ vel dicere vel facere possemus, hoc vel maximè DEVS poscit, efflagitatq;, vt intùs in corde dicamus: Domine, fiat gratissima volũtas tua. Cùm Angelus Gabriel virgini Matri summæ Trinitatis nunciaret consiliũ, parùm omnia illa, quæ cum eo loquebatur, ad hoc vt Mater DEI fieret, conferre poterant. Mox autem vt voluntatem propriam resignauit & obtulit DEO, vera DEI & sempiterni verbi Mater effecta est: DEIq; filium concipiens, eundem quoque & ipsa filium habere, eiusq; vera genitrix & dici & esse meruit. Nec enim aliquid est, quod hominem securum aut verè iustum reddere queat, donec propriæ renunciet voluntati: quod quãdiu non facit, nihil profectò apud DEVM, quod quidem ad perfectionem attinet, se nouerit profeciſſe, tametsi hoc aut illud eligere, etiam cum gratia subsistere possit, modò DEVS oĩbus anteponatur. Cùm autem ad hoc peruenerit, vt seipsum ex toto resignãs & offerens DEO, omnia propter ipsum intùs & foris, pati ac subire paratus sit, tunc benè cum ipso agitur, & non antè. Tunc enim de omnibus ita quodammodò securus efficitur, vt est ipse DEVS: & omnia magis illi propria sunt, quàm vnquàm aliquid fuit: talemq; hic saporem percipit, qualem nemo absque hac voluntatis abnegatione sentire meretur. Heu igitur, tam paucos inueniri, qui sic perfectè omnem volũtatem suam diuinæ substrauerint voluntati. Nemo iam propè est, qui funditùs mori velit, siue sentiãt id homines, siue non. Plurimi sunt, qui hunc aut illum viuendi modum, aut illa vel illa bona appetant: sed reuerà totum quod agunt, ex ꝓpria plerunq; voluntate ꝓcedit. Qui autẽ integra resignatione omnẽ voluntatem suam in DEVM transfudit, & in ipso firmauit, omnia quę illi DEVS in tẽpore vel ęternitate euenire, siue ipso facere velit, libens suscipit, suãq; in omnibus voluntatem diuino beneplacito conformat. Itaq; nihil equidem dicere verear, vnam saltem Angelicam salutationem, cnm suĩpsius abnegatione, ad perpetuam DEI gloriam ꝓlatam, etiã multis psalterijs ex ꝓpria voluntate atq; cum ꝓprietate propter seipsum cantatis, multo meliorem, immò & vtiliorem esse. Nam & is qui perfectè seipsum & omnia exijt deseruitq;, adeò in Deum est receptus, vt quisquis eum contingere volet, DEVM priùs tangere habeat, cùm sit ipse in DEO, & DEVS vicissim in ipso: & quicquid ei euenit, totũ de manu Domini suscipiẽs, eundem ob id laudare, eiq; gratias agere cõtendit: sicq; velut per Dominũ suscipiens omnia, in omnibus quãdam expitur suauitatem. Nõ enim potest aliquid amarum trãsire per Dominum. Sicut em̃ exempli gratia, potus palatum nõ afficit, nisi priùs per linguam defluat: quæ si infecta vel acida fuerit, quãlibèt alioquì in seipso vinum dulce sit atq; suaue, non potest alium q̃ ingratum, saporem ingerere, ob linguę infectionem: ita nimirũ quisquis seipsum, quod ad vitia attinet, funditùs abnegauit, reliquit, exijt, & in DEO iam mortu⁹ est, ita à DEO vndiq; circundatur, vt nulla eum creatura, sicut iam dixi, cõtingere possit, nisi priùs DEVM tangat. Quicquid enim ei euenire debeat, priùs per DEVM transire habet: vbi saporis condimentum accipiens, totum Diuinum efficitur. Vndè quãlibèt magna sit, quę illi occurrit, afflictio: quãdo priùs illam DEVS portat, & ipsi pro sua vtilitate euenire permittit, facilè illam sustinet, dum eam non de illius qui hanc ipsi irrogat, sed de manu Domini suscipit.

A Deo qd duntaxat petendum.

Quid maximè à nobis exigat Deꝰ.

Act. 9.

Lucę. 1.

Securꝰ quó ąs verè fiat.

Suĩ abnegatio vera quã vim habeat.

Infectę linguę & proprietatis collatio.

Hoc

Hoc autē non à ſeipſo habet. Deniq; nulla vnquā cuiquā occurrit aduerſitas, quin eam permittere, diuinæ quodammodò naturæ repugnet: Vndè nec vllo eam pacto admitteret, niſi homini ſciret eam vtilem ac fructuoſam. Afflictio enim, quatenùs afflictio eſt, Deo nō placet, nec niſi ob hoc duntaxat incomparabile bonum, quod indè nobis accreſcere nouit, & ipſe ab æterno conſtituit & ordinauit. Cumque ipſe, ſicut iam antè diximus, ſimul cum illo, qui ſe ipſi p̄fectè reſignauit, onus aduerſitatis ferat, ipſaq; aduerſitas non niſi per DEVM iſtiuſmodi eueniat homini: fit indè nimirùm, vt ipſa crux ſeu afflictio, dulcis omninò ac Deifica reddatur, & iam perindè ſit homini deſpici vel honorari, amara experiri vel dulcia: quippe cùm hæc omnia in DEO condiantur, & diuina fiant ac Deiformia. Immò gratior illi foret amaritudo, quàm dulcedo, vtpotè qui ſe illam magis meruiſſe, & ideo potiùs ſibi deberi, exiſtimat: qa tñ ſeipſum ex toto, diuino reſignauit beneplacito, gratum eſt illi, qcqd ei DEO p̄mittente occurrit, omniaq; de manu illius ſtudet accipere. Cùm em̄ nihil ipſe q̄rat, nihil diligat, nec quic̄q illi ſapiat niſi DEVS, ita hunc in amaris atq; contrarijs, ſicut in maxima dulcedine, capit. Hîc planè lux in tenebris lucet, & eam hîc ſentire licet. Nec enim fieri poteſt, vt aliquis pro DEI gloria quicquā ſuſtineat, qn in eo ipſo quod patitur, ſaporē quēdam diuinitatis percipiat. Et licèt fortaſſis nihil illi ſentire, id eſt, guſtare contingat ſenſibiliter, DEO ſe ad tempus occultante, hoc ipſo tamē benè illi quod patitur, non poteſt non ſapere, quo ſe hoc ad æternam DEI gloriam ferre velle cognoſcit. Enimuerò DEO purum impendere honorem, diuino ſapore carere non poteſt. Sed obſecro, cur hæc & alia plura, ſalubria vtique, dicuntur, niſi vt eis, in afflictione ſiue mentis obnubilatione poſiti, vti conentur? Quem enim alioquì hæc fructum afferre poterunt? Addo igitur adhuc: Si quis ſeipſum ex toto, quod ad vitia attinet, exiens, in DEVM tranſiſſet, diuina p̄ſentia nunquā in quocunq; etiā opere fraudari poſſet. Nam etſi in verbis fortè vel operibus ſuî oblitus excederet, aut alia ei mala in mentem inciderēt, minimè tamē ob hæc, bona ſtudia & opera ſua iam inchoata deberet intermittere. Cùm enim DEVS operis eius initium ſit, & ipſe hoc ad honorem illius inchoârit, facilè quoq; illis qui ſe operi immiſcent, defectibus ſiue incidentijs veniam dabit, ſicut hoc & in D. Bernardo, & alijs ſanctis videre licet. Neque enim, quandiu hîc ſumus, ab huiuſmodi incidētijs prorſus eſſe liberi poſſumus. Nec tamen ob aliquarum admixtionē palearum, frumētum reijciēdum eſt. Reuerà huiuſmodi prauæ immiſſiones diaboli ſiue incidentiæ malæ, homini recto reformato, & cum DEO viuere ſciēti, non ſolùm non officiunt, ſed & magnum inſupèr adferunt emolumētum. Sicut enim Apoſtolus ait: Diligentibus DEVM omnia cooperantur in bonum. Roma. 8.

Afflictiones hoīm quatenùs placeāt Deo.

Cuiā amara pindè ac dulcia ſapiant.

Quis diuina p̄ſentia nunquàm fraudandus.

Defectꝰ qui bꝰ ſancti implicant, facilè ignoſci.

¶ Vt Deo gratiæ referendæ ſint, q̄ nobis non ſolùm peccata dimiſerit, ſed etiam à multis nos præſeruârit vitijs: & vt nos cum dolore & contritione ad ipſum conuertere debeamus. Caput X.

CVM peccatū adeò deteſtandū ſit, vt pro nulla mundi vel proſperitate vel aduerſitate quodlibet vel mortale, vel veniale committi debeat, nos tamē interìm heu multa nimìs admiſerimus: mirum p̄fectò eſt, quomodò nos continere poſſimus, vt non penitùs peringentē ac feruidam dilectionem reſoluamur, deficiamusque, attendētes vt pius ille & fideliſſimus DEVS, omnē à nobis impietatē auferēs, in nouā nos gratiæ vitam tranſtulerit, & de inimicis amicos fecerit: quod quidē maius eſſe, quàm mundum creare de nihilo, certum eſt: vt p̄tereà etiam ipſa peccata noſtra per bonitatē ſuam ad noſtros inflexerit vſus & vtilitatē noſtrā, ita vt, ſi nos velimus, ipſa quoq; noſtræ ſaluti coperentur. Nec tamē hoc ita intelligēdum eſt, quaſi pro peccatis noſtris dolere non debeamus: ſed ideò nobis illa prodeſſe, quòd nos ad pœnitentiam adduxerint, & humilitatis ac deiectionis nobis præbuerint cauſam. Eſt autē & alia præclarior humilitatis cauſa, quam ignorare non debemus. Intemerata nanq; DEI genitrix glorioſa ſemper virgo MARIA cùm ab oīmi peccato ſit p̄ſeruata, maiorē ſe hūiliandi cauſam habet, q̄ beatiſſima Maria Magdalena, q̄ ſic diuina bonitate à peccatis liberata, ſicut virgo glorioſa ab ipſis p̄ſeruata fuit. Maius etem̄ beneficium eſt, à vulneribus illæſum ſeruare, quàm inflicta curare vulnera. itemq; p̄clarius

Pctm̄ quàtopè deteſtandum.

Peccatoris iuſtificatio quantum ſit Dei opus.

Peccaſſe, q̄ nobis occaſionē p̄ſit

Deipare ne Mariæ, an magdalenæ maior humiliandi cauſa?

est,& maiori dignum gratiarumactione,seruari à peccatis,quàm de admissis consequi veniam.Quanto autem cumulatiora sunt in nos beneficia DEI, tanto & nos illi cum humilitate ac reuerentia gratias abundantiores agere sumus adstricti,non solùm de peccatis nobis misericorditer indultis,sed multo magis de ijs quoq;,quæ incidere poteramus,nisi sua nos bonitate ipse custodisset,& non tantũ de beneficijs iam collatis,sed de oĩb⁹ quoq; bonis illis q̃ nobis collatur⁹ erat,nisi nostra hoc malitia ꝓpediſſet.Vndè si quis solerter aduertere velit, ex ipsis quoq; virtutibus ei à DEO collatis,& ex DEI bonitate,quæ à ꝓfundiori ipsum ruina præseruauit,maiorem ꝑclarioremq́; humilitatis rationem,quàm ex hoc,quòd lapsus,à DEO veniam meruit & indulgentiam,habet inuenitq́;. Cùm autem omnia iam nobis à DEO peccata tam misericorditer remissa sint,vel hinc confidere licet,haudquaquàm ipsum,vt in ea caderemus, permissurum fuisse,nisi ex ipso casu nostro nostrã vellet salutem ꝓmouere copiosiùs,& aliquod indè bonum nostrum elicere,si tamen nosipsi cooperari velimus. Dum enim quisq; peccator à vitijs resurgens, & ab eis integrè se auertens, Deo perpetuò seruire, eiq́; soli viuere statuit: adeò se illi benignã exhibet illa æterna ac immẽsa bonitas, ac si nunquã in peccata corruisset.Omnia nanq; peccata illi perfectè remittit,nec vnquàm illi ea imputabit,etiamsi tot essent,quot omnes simul homines commiserunt,si tamen perfectè doleat purè ad gloriam DEI,& ideò potissimũ suæ illi iniqtates displiceãt,q; eas Deo displicere intelligit.Feruentissima quippe charitas illa, ex qua dolor iste,ꝓmanat,omnem peccati absumit rubiginem,modò sit magna satis charitas ista atque contritio,ex omnibus(vt decet & oportet)viribus procedens.Quãlibèt autem parua sit contritio, purè Dei intuitu concepta,Deo tamen multo gratior est omni illo dolore,quem propter seipsos omnes simul homines habuêre.Deniq; huiusmodi conuerso peccatori Deus familiaritatem omnem & secretorum suorum reuelationem,quam vnquàm alicui impendit,exhibere iam potest.Si em paratum eum & idoneum inueniat,non magnoperè attendit qualis antè fuerit.Nam Deus præsentiæ DEVS est. Qualem vnumquenq; reperit,talem eũ suscipit & assumit.Nec respicit quid olim fuerit,sed quid modò sit. Ideoq́; contemptum omnem & iniuriam, quæ sibi per peccata inferunt,Deus misericordissimus libenter tolerat & multis annis benignissimè tulit,vt homo q̃nq; ad peccatorum suorum & æternæ charitatis DEI veram perductus agnitionem,ex his suus amor,gratitudo,reuerentia,strenuitas erga suum conditorem augeantur,fiantq́; meliora,& vehementiùs accendãtur.Ista quippe non rarò ex peccatorum cognitione oriuntur in homine. Vndè vitiorum probra & contumeliam libenter ab electis suis Deus tolerat,& tulit,quos ad magna quædam & sublimia perducturum se præuidit. Quis, quæso,Domino nostro IESV Christo vasis illis misericordiæ,Apostolos dico,charior aut familiarior fuit,quorum tamẽ nemo perstitit,sed omnes in peccata ceciderunt,vnus tamen grauiùs alio?Huiusmodi lapsus tam in veteri quàm nouo instrumento sæpè Deus etiam in illis sustinuit,qui ipsi postmodùm fuêre chariores.Et perrarò contingit aliquem ad magna quædam prouehi,qui non priùs in aliquo lapsus sit. Cur autem hæc ita circa nos fidelissimus ille amator noster disponit,nisi vt ex his immensitatem misericordiæ suæ attendentes, ad profundiorem humilitatem ac diligentiam seduliorem accendamur, ipsiq́ue deinceps perpetuis temporibus per amorem inhæreamus, & in ipso nos exercere curemus? Quoties enim per peccati commemorationem dolor & contritio renouatur, totiès & amor & feruens in Deo exercitatio augeri debet.

Iniqtates cur potissimùm nobis displicitur.

Dei erga cõuersum familiaritas quanta.

Cur peccatores tam & diu & patiẽter de⁹ferat.

Matt.26.

¶De duplici contritione. Caput XI.

Contritio naturalis.

EST autem duplex cõtritio:Altera,naturalis vel sensualis:Altera,diuina & supernaturalis.Contritio quam naturalem dicimus, graui quodam & inordinato mœrore animum deprimit,ac propemodùm in desperationem adducit,semperq́ue in tristitia ac displicentia subsistit,nec vllos efficit fructus,nullamq́ue salutem operatur. Detinet enim in quadam desperatione hominem,tanquàm nulla ipsius cura sit DEO: potiùs enim sese ac suum damnum, quàm Dei offensam, spectat. Itaque licèt vnus aliquis huiuscemodi contritionis tantum habeat,quantum simul omnes vnquàm creaturæ habuerint, non meretur tamen nec vnius saltem peccati veniam: quippe quæ ex charitate, quæ oĩis

omnis veræ cõtritionis causa est, neutiquàm proficiscitur. Diuina autem cõtritio lõge aliter sese habet. Ea enim displicere homini facit peccata sua, in eisq; magis põderare ac dolere, quòd displiceat & peccauerit DEO, quàm sese damno affecerit: efficitq; vt firmo ac perpetuo nunquàm peccandi cum ꝓpoſito ad DEVM se cõuertat: plurisq; faciat & vehementiùs ponderet ac acerbiùs doleat minimum, quo DEVM offenderit, peccatum, quàm damnum omne & dedecus ac ignominiam, quæ ob id vnquàm perpeti queat. Vbi autem hoc pacto quispiam DEI offensam, quàm suam iacturam ac incommodum, grauiùs põderat, magisq; dolet, indè nimirùm quædam in eo vera erga DEVM fidutia vel cõfidentia oritur, facitq; eũ intùs sentire spem bonam veniæ à DEO impetrandæ, siue quòd DEVS peccata ipsi cõdonare velit. Isthæc enim cõtritio ex charitate, tanquàm sua causa, trahit originem. Charitas autem nunquàm est absque sapore vel cõsolatione. Deindè spiritale intùs in eius anima gaudium exurgit, ex omni eam mœrore & miseria releuans ac sustollens, firmũq; eam cum DEO pactum ac fœdus inire faciens: Quanto autem maiori à DEO cõsolatione afficitur, tanto in ea vera cõtritio magis augescit. Porrò cùm animaduertit DEVM non modò peccata ipsi remittere velle, sed etiam cõsolationem infundere, auxiliumq; præstare ex ineffabili bonitate ac misericordia sua, simul etiam attendit DEI ac domini sui immensam maiestatem ac dignitatem, & quòd is talis ac tantus ipsum cõsolari dignatur, iam tanta intùs animi cõtritione accenditur, vt se putet nũquàm satis dolere posse: nec solùm petat à DEO, vt is peccata sua sibi remittat per bonitatem & misericordiam suam, sed etiã, si id ad maiorem DEI laudem cedat, per iustitiam suam ea in se vindicet. Quanto enim maiorem erga se experitur DEI benignitatem, tanto peccata sua magis põderat: quemadmodùm etiam D. Petrus visa Christi benignitate, ait ad eum: Exi à me domine, quia homo peccator sum. Sanè si quis eò posset pertingere, vt DEI erga se iustitiam, perindè vt misericordiam, exoscularetur ac diligeret, is reuerà peccatorum suorum omnium, atq; etiam pœnarum illis debitarum tam facilè plenam obtineret veniã, quàm vna aquæ guttula in ardenti fornace consumeretur. Nec in hoc grandis situs est labor, sed potiùs gaudium ingens: quandoquidem multo est iucundius, diuinæ se permittere vel resignare iustitiæ, quàm misericordiæ, eo quòd maior in illo sita sit mortificatio. Atquì quo est mortificatio maior, eo & gustus copiosior. Cæterùm quanto se quispiam pluribus senserit implicitum culpis & defectibus, tãto maiorem habet causam sibi displicendi, tantoq; fortiùs amore inseparabili DEO sese cõiungere, cum eoq; fœdus inire debet: quem quidẽ amorẽ nusquàm meliùs licet perspicere & agnoscere, quàm vbi veriùs ac magis propriè DEI sumus. Interìm tamen qui ad hanc perfectam cõtritionem ptingere non potest, minimè despõdeat animum, nec de infinita DEI misericordia desperet. Si enim tanta est contritione põditus, vt se peccasse doleat, velitq; ex animo plùs se dolere, idq; potiùs ob honorem DEI, quàm iacturam suam, studeatq; iuxta sanctæ Ecclesiæ catholicæ instituta pœnitentiam agere, omninò confidere potest, DEVM peccatis suis veniam daturũ. Nam tametsi vnus aliquis tam esset paratus & aptus à DEO veniam consequi, quàm oẽs vnquàm mortales aut fuerint, aut possint esse, attamen infinito paratior est DEVS veniã dare peccatis nostris, si tantùm ex animo verè nos peccasse pœniteat. quod cùm ita se habeat, quisnam desperare possit? Itaq; vtile sanè ac salutiferum est, vt dum quispiam sese ad DEVM conuertere instituit, sua inspiciat peccata, & amara cordis contritione in confessione coram sacerdote sese accuset, & domini IESV pedibus prouolutus, firmaq; cum fidutia & spe, veniam se à DEO impetraturum. quod etiã meritò illi confidere debebit. Et quinã vnquã, obsecro, desperare possimus, si immensam velimus attendere benignitatem DEI, dicentis ꝑ Prophetã suum: Etiam si mater obliuiscat infantis vteri sui, ego tamen tui non obliuiscar. Quantillus verò est amor cuiuslibet, quanuis amantissimæ, parentis erga vnicum licèt filium suum, si conferas eum cum amore illo prorsus immenso, quo nos DEVS ꝓsequitur? Agè igitur ex vera contritione peccata nostra magni pendamus. Quo eñ ea nos magis ponderamus, eo paratior est DEVS illis ignoscere. quod eñ cuiq; magis aduersum & inuisum est, id libentiꝰ ac studiosiùs eliminat ac depellit: cũq; peccata Deus maximè habeat exosa, dubiũ nõ est, qn ea libẽter sit à nobis ablaturus, si modo ex aĩo doleamus. Nec quisquã ambigere debet tantã esse Dei misericordiã, vt dũ quispiã hac diuina cum contritione ad DEũ sese conuer-

Contritiõ diuina.

Fidutia quę vñ oriatur.

Cõtritio q̃ qui magis ac magis augescat.

Lucę. 5.

Resignatiõ q̃ cui prę̃stet.

Remissiõ peccatorũ q̃ vndè certò speranda.

Esa. 49.

Cur sua cuiq; delicta grauissimè põderanda.

uertit & erigit, in immẽsę bonitatis ac benignitatis ei⁹ abyſſo cũcta ei⁹ peccata citi⁹ abſorbeã-
tur & conſumanť, quàm poſſit oculus aperiri & claudi. Nam tãetſi mũdus vniuerſus igne-
Quib⁹ pœni tẽtib⁹ q̃ de⁹ peccata remittere paratus. us quidã globus foret, & in eius medio pauxillum lini poſitum eſſet, non tam celeriter id conflagraret, quàm paratus eſt DEVS remittere peccata verè pœnitentibus. Enimuerò inter bonitatem DEI & peccatorem verè pœnitentem, neq; tempus, neq; medium vllum intereſt: eiusq; peccata vſqueadeò in obliuionem abeunt apud DEVM, ac ſi nunquã facta ſint. Deindè plena inter DEVM & eiuſmodi pœnitentem hominem fides oritur. Tanta nanq; DEI, vt ſic dicam, ciuilitas & honeſtas eſt, vt quod ſemel p̃fectè remiſit, nunquàm deinceps improperare queat, modò is, cui remiſit, in bono perſeueret.

De vera Pœnitentia. Caput XII.

Pœnitentia optima q̃. MVltos inuenire eſt, qui tum demũ grandem ſe agere pœnitentiã arbitrenť, cùm magna quædã & dura, eaq; externa, exercitia ſectanť, putà ieiunia, vigilias, & id genus alia pœnitentiæ opera. Quæ quidem dubium non eſt grata eſſe DEO, & pœnitentibus neceſſaria: attamen veriſſima ac optima, & qua ad DEVM proximè acceditur, pœnitentia eſt, vt ex animo & verè quiſpiã ſeſe conuertat ad DEVM, & ad virtutes omnes p̃pter DEVM, idq; perfecta cum auerſione ab illis omnibus, quæ nouerit aduerſa eſſe Deo, ita vt omninò ſtatuat pro re nulla quæ poſſit accidere, eorum aliquid velle p̃petrare: ac deindè firmam gerat fidutiam erga bonitatem Dei, quòd ea nunquàm ipſi opitulari deſinet. Iſta autem conuerſio, cũ immobili quodã coniuncta erit amore erga fideliſſimũ amicum ſuum, Deum Opt. Max. cuius tanta fidelitas eſt, vt nunquã quenq̃ poſſit, ſed nec antehàc potuerit, deſerere, q ipſi, ita vt oportet, cõfidere nôrit. Feruẽti etiã ſtrenuitate ac diligentia p̃ditus erit iſtiuſmodi, iugiq; exercitatiõe gratias DEO agẽdi, q̃ ipſi in eius peccatis pepcerit, veniã & gratiã p̃ſtiterit, vt ſe peccaſſe doleat, nolitq; deinceps in ſe peccatũ admittere: cũ tamẽ interim innumeri ſint relegati in Tartara, qui longè minùs quàm ipſe, peccauerint, & fortaſſis quãdoq; ad ſuſcipiendã Dei gratiã fuerint aptiores. Nec tñ id ita dictum ſit, quaſi perſonarum acceptor ſit Deus: Non enim poteſt cuiquam Deus facere iniuriam: ſed vt facit, ita ſemper optimum eſt. Quibus enim ſupernaturaliter non infundit gratiam ſuam, eorum id vtique vitio fit: fatisq; meriti ſunt ea carere, ſine qua tamen DEO placere non poterunt. Quibus aũt ea infundit, non habent ſanè quod ſeſe iactitent aut de ſe glorientur, tanquàm ſuis potiſſimùm meritis eam ſint adepti: quando eam Deus gratuitò largitur. Cur autem alijs gratia præſtetur à Deo, alijs minimè, nemo curioſiùs inquirere debet: ſiquidem iudicia Dei incompræhenſibilia ſunt. Id verò pro indubitato habendum eſt, nemini eum iniuriam facere. Sed ad propoſitum reuertamur. In quibus operibus vel actionibus quiſpiam Dei benignitatem meliùs guſtat ac experitur, & quæ eum opera aptiorem efficiunt ad plangenda ponderandaq̃ue peccata ſua, & ad ampliùs confidendum ex vero amore DEO, ea ſectetur & colat: & quo horum plura fecerit, eo plus veræ faciet pœnitentiæ. Vera nanque pœnitentia eſt, vt Dei bonitatem & erga nos fidelitatem magnipendamus, noſipſos ex animo admodũ aſpernemur, & opera noſtra quãuis magna, tamen parua putemus, arbitremurq; planè indignos nos eſſe tanta benignitate DEI, quam experti ſumus atq; etiamnum experimur: nec poſſe nos pro illius minimo beneficio vnquàm illi ſatisfacere, aut dignas referre gratiarũ actiones. Quid verò p̃ ineffabili, quam ei exhibuimus, infidelitate illi reſpondere poterimus? Ex horum ergo conſideratione quicquid aut agimus, aut agere poſſimus, paruipendere debemus, etiamſi tantũ ſoli facere queamus, quantum creaturæ omnes vnquàm fecerint: quæ autem adhuc deſunt nobis, ea magnipendere debemus. Atque hoc pacto ſeriò ſemper dabimus operam, vt DEVM quidem præcipuè veneremur, nos autem planè deſpiciamus. Hoc exercitio nullum aliud aptius eſt ad delenda peccata, pœnasq; minuendas. Immò poſſit quiſpiam breui ſpatio tam efficaciter ac fortiter ab omni ſe peccato auertere, idq; tãta cum diſplicentia ac aſpernatione ſuî, ad honorem DEI, vt etiamſi ſolus tot perpetraſſet peccata, quot mortales oẽs vnquàm egerint & ſint acturi, ſimul omnia cum pœna quoq; ipſi remittãtur: & ſi ſic moriatur, confeſtim euolet ad conſpectum DEI. Nulla enim malitia diuinæ poteſt bonitatis vel minimũ pręponderare punctum, ſi modò ex vera cha-

Roma. II.

Opa q̃ cuiq; potiſſimùm ſectanda.

Pœnitentia vera quæ.

Quali exercitio qs ad quãtã felicitatẽ puenire queat.

charitate quis ei possit confidere. Quæ fidutia vel confidentia non nisi in multùm amantibus inest. Amor enim parit confidentiam. Vera autem istiusmodi confidentia & amor erga DEVM, nostriq; displicẽtia, thesaurus est longè præclarissimus, quo quicquid desideramus aut possumus appetere, immò etiam ampliùs quàm desiderari possit, id est, bona sempiterna mercari queamus. Non enim potest sese cõtinere Deus, quin in quibus hæc insunt, præstet quicquid velint: vtpotè qui in eo sauciatus est latere, vbi se tueri non potest. Hęc igitur nostri displicentia & seria nunquàm peccandi voluntas, veraq; erga Deum confidentia & amor, vera Pœnitentia est. Hinc autem externa Pœnitentiæ opera, vt sunt confessio sacramentalis, ieiunia, vigiliæ, orationes, eleemosynarum largitiones, aliaq; huiusmodi satisfactoria opera pia proficiscuntur: eaq; tanto magis sunt grata DEO, quanto maiori cum charitate coniuncta sunt. Porrò istiusmodi Pœnitentiam illi perfectiùs obtinent, qui se ad meditandam dignissimam Saluatoris vitam conferunt, eiusq; acerbissimos cruciatus, ignominiosam mortem, totamq; adeò vitam longè fidissimam, quantùm maximè possunt, in se recipiunt, sibiq; imprimere conantur: nec solùm attendunt, quid egerit ac perpessus sit, sed etiam quis & quantus sit ipse, & quòd omnia propter nos tam exiguos, ex immensa fidelitate fecerit ac tolerârit: qua de re iam antè diximus, & ne cui tædio simus, hîc multis repetere non audemus: quanquàm hoc ipsum exercitium tam est amabile, efficax & iucũdum, vt mirum sit, vel ad momentum id nobis posse excidere, aut aliundè nos posse loqui, quàm vt eius magnitudinem & fidelitatem, & nostram exiguitatem ac infidelitatẽ consideremus. Enimuerò vtilissimum hoc exercitium est, quo facilè peccatorum nostrorum & eorum omnium q̃ inordinata sunt, displicentiã obtineamus. Vndè etiam libenter Dominicæ exercitandæ atq; commemorandæ Passioni vacare debemus, sed multo magis eius fidelitati & charitati, ex qua tanta pro nobis perpeti voluit. Quædam etiam nobis efficienda consuetudo est, vt in cunctis actionibus ac omissionibus nostris, Domini IESV fidelitati, vitæ & actionibus nos imprimamus ac conformemus: & cùm aliquid patimur, & in omni euentu ita cogitemus ac desideremus: Fidelissime PATER, sicut ipse ab omni æternitate, antequàm ego essem, voluisti, ita fiat, & non vt ipse volo. Charior est enim mihi tua gratissima voluntas, quàm optandi Libertas. Optima igitur pœnitẽtia fuerit, animum habere eleuatum ab omnibus, quæ nos impedire queãt, prorsusq; DEO infixum: & quæ opera huc magis conferũt, ea libentiùs sunt amplectenda. Quòd si quis ita sit debilis, vt externa opera hac in parte ipsi impedimento sint, ea licebit ex boni ac prudentis confessoris iudicio intermittere: Diligentissimè tamen inspiciendum est, ne seipsum hîc quęrat. Semper enim tutissimum est, Christi IESV & Sanctorum eius vestigijs inhærere. Quod qui præ virium imbecillitate non potest, faciat quod poterit, & sufficit DEO. Non enim opera dũtaxat adspicit DEVS, sed multo magis ex qua charitate, qua reuerẽtia, quo animo procedãt. Non enim tam opera quàm Animum & Amorem cunctis in Actionibus nostris pensat. Hæc enim præcipuè appetit. Vt autem Diuus Augustinus ait, valdè is auarus est, cui non sufficit DEVS: quandoquidem in DEO plus inuenitur, quàm quis possit capere: & quicquid de diuitijs DEI intellectu potest appræhendi, minus est quàm acûs acies ad totum vniuersum. DEI nanque diuitiæ nullum finem habent. Porrò cunctæ Actiones nostræ eatenùs meritum & laudem habebunt, quatenùs ea DEVS agnoscet. Quæ enim DEVS ignorat, ea sempiterna obliuione sepelientur: non quantùm ad vindictam, sed Remunerationem, attinet. Quæ enim DEVS nescit ex benignitate munerari, ea ex iustitia vlcisci nouit. Semper igitur in omnem æternitatem & in cunctis actionibus nostris id nobis sufficiat, quòd solum DEVM Amore ac intentione in illis prosequimur, ita vt omnes Actiones nostræ ad cuncta peccata nostra emendanda referantur. Cogitare etiam debemus, DEVM totius mundi communem fuisse liberatorem, atque indè magis eum laudare, amare, gratias agere sumus adstricti, quàm si quemlibet vnum ex nobis redemisset. Ex singulis enim beatis singulare percipiemus gaudium, & proprium gustum: & quotiès illi DEVM laudabunt, totiès nos exhilarabimur. Maximè enim nos afficiet & delectabit, quòd eum laudari sentiemus quem diligimus: & quo maiori erit laude affectus, eo nobis dulciùs sapiet. Sed & hoc cogitãdum est, Reparatorem ac instauratorem eum esse eo-

Quo thesauro quę bona cõparanda.

Externa pœnitẽtię opa q̃.

Quę q̃b⁹ cõsuetudo facienda.

Pœnitentia optima quę.

Augustinus.

Opera meritoria quę.

Quę Deus nẽ scire dicat.

rum omnium, quæ in nobis ipsi peccando destruximus. Itaq; dedamus nos totos DEO, sinamus eum agere nobiscùm quicquid volet, & ipse restaurabit ac reformabit in nobis, quę nos perdidimus. Destruximus autem in nobis per peccata nos totos, putà cor, sensus, vires, corpus & animam. Nihil ergo melius, quàm vt in ipsum confugiamus, vtpotè in quo nullus est defectus, in quo bona omnia abundant, qui nos longè ampliùs amat quàm ipsi nos, quiq; tum etiã dilexit nos, cùm nos ipsi odiremus ac perderem⁹. Et qa amare nos nõ destitit, etiam cùm ipsi per inobedientiam essemus contrarij, multo magìs fidere iam licet, eum nos vtique & amaturum, & auxilio futurum, nobisq; necessaria cuncta præstiturum, quando ipsum amare, ipsi obedire volumus.

¶Quòd qui vitam asperam & rigidam agere non possunt, non ideò se à Deo alienos aut remotos iudicare, sed Christum in vera dilectione & omni virtute imitari debeant. Cap. XIII.

INfirmiores quidã, dum vitę Christi & sanctorũ eius seueritatẽ & laborẽ attendũt, seq; talia nõ posse, nec ad huiusmodi intùs impelli atq; moueri sentiunt, reddunt pusillanimes, & à Deo nimiũ se remotos arbitrant, vtpotè qui vitã asperã nõ agãt. Sed in hoc nõ satìs prudẽter faciũt. Neq; eñ vlla rõne vel ob defectus quosdã minores, vel ob naturę imbecillitatẽ, vel qa forinsecùs asperiorẽ viuẽdi modũ seruare neqt, vel ob inæqualitatem, quã in seruitio Dei & virtutũ sentit exercitio, à DEO se remotiorẽ homo bonæ volũtatis æstimare debet. Hoc aũt summo curabit studio, vt vitia grauiora maioresq; defectus suos itara dicit⁹ euellat, vt pro nulla re, neq; pro vita, neq; ꝓ morte quicq̃ aduersus p̃cepta Dei facere consentiat. Quę voluntas quãdiu in ipso perseuerat, nõ est vndè se à Dño longi⁹ abesse suspicetur. Nã si rigidiorẽ adhuc pœnitentiã agere nescit, hoc tantũ faciat quod potest: & satis est. Nimirũ & Apostolus ait: Corporalis exercitatio, si quidẽ sola fuerit, ad modicum vtilis est: pietas aũt ad oñia vtilis est. In oñibus qppe, quod optimũ est, facit. Dum eñ pius aliquis alium magna quædã operari cernit, gratias agit DEO, quòd hãc illi gratiã & virtutẽ dederit, vt Christum IESVM, & alios sanctos in pœnitẽtiæ & bonę vitę & austeritate sequi possit: Dumq; se talia nõ posse animaduertit, indignũ se fatẽ cui De⁹ illã, quã alijs dedit, gratiã largiat̃: & seipsum corã Deo despiciẽs, vel in alijs colere & amare satagit, quod se minimè sentit habere vel posse. Qui si interìm maiori vitæ asperioris desiderio & amore teneat̃, quàm fortassis ille, q magna opa & durã agit pœnitentiã, & ipse quoq; si vires haberet, eadẽ libẽs ageret: veri⁹ ea proculdubiò habet, & maiori dign⁹ censẽt̃ pręmio, atq; is, q ipsa opera facit. Nequaq̃ igiť ob ea, quæ facere nõ potes, à Deo te remotiorẽ arbitrabere. Nã etsi longi⁹ ab illo te abesse suspiceris, ipse tñ tibi proximus est, comes indiuiduus peregrinationis tuæ: & si fortassis ad cor illi non daťacceſſus, ad ostiũ (sicut in Apoca. testat̃) stat pulsans, cui si qs voluntatis ianuã aperuerit, intrat ad illũ, & cœnat cũ illo, & ille cũ Deo. Post cœnã aũt succedit reqes. Nec potest aliqs verã animi quietẽ obtinere, nisi cũ quo Christus cœnare & cõuiuari dignat̃, id est, cuius animã Christus inhabitat. Illius aũt habitator est Christus, q vitam ipsius cum vera patiẽtia, amore, cęteris q; virtutibus imitari & intra se possidere studet: sine quo alia oñia, dura licèt, opera magni æstimãda nõ sunt. Attñ de vitæ asperitate hoc tenendum est, vt obseruet quisq;, ad quid à Deo ampli⁹ impellat̃ atq; trahat̃. Non eñ oẽs eadẽ ad Deũ via ingredi intùs monent̃, nec eundẽ viuendi modũ tenere possunt, nec singuli modos oẽs. Bona igiť studia & sua quisq; laudabilia seruet instituta, ad eaq; alia quęq; reducat, in suisq; institutis cũcta instituta bona cõprahẽdat. Crebra nãq; exercitiorũ & consuetudinũ immutatio, animũ instabilẽ reddit. Porrò qcqd boni in aliquo viuẽdi instituto cõtingere tibi potest, idipsum & in alio reperies, si tñ bonũ & laudabile sit. Deniq; q purè Deũ nec aliud quicq̃ spectat & amat, & similiter oñes alios in suis exercitijs & institutis hunc solũ spectare & amare desiderat, hoc ipso omniũ bonarũ consuetudinũ atq; institutorũ fit particeps. Quod etiã intelligi licet de quorundã sanctorũ aspera & austera viuendi ratione. Charitas quippe omniũ bonorũ illorũ, quæ in alio diligis, participẽ te reddit. Veruntñ licèt oẽs non eundẽ modũ seruare, nec eadẽ forinsecùs via possimus ingredi, intùs tñ eadẽ omninò via, via vtiq; amoris, oẽs incedere oportet. Quisquis eñ Deũ non amat, ille necdũ modum aliquẽ habet, & claudus est. Sed dicat aliquis: Cùm ipse Dominus ac redemptor noster subli

mis-

Scrupulosorum consolatio.

1. Tim. 4.

Apo. 3.

Bonorũ qui oim participes fias.

missimum viuendi modum tenuerit, nónne meritò ipsum sequi debemus? Ita planè. Exemplum enim dedit nobis, vt sequamur vestigia sua. Et quanto ei similiores, tanto & sanctiores sumus. Sed tamen in omnibus ipsum foris sequi non possumus. Exempli gratia: Ieiunauit ille quadraginta diebus & totidem noctibus. Non hoc potest infirmitas nostra. Sicut enim alia plura, ita & istud ea mente fecit, vt ipsum in hoc non corporaliter, sed spiritaliter sectemur. Vndè summo studio nobis enitendum est, vt sciamus quomodò ipsum prudenter & rationabiliter sequi possimus. Sanè in imitatoribus suis hoc semper p̃cipuè dilexit, vt se in DEI & PROXIMORUM omnium fideli dilectione sequerentur. Vndè etiam ait: In hoc cognoscent omnes quia DISCIPULI mei estis, si dilectionẽ habueritis ad inuicèm. Ideoq; rationale siue spiritale opus, soli exteriori operi præferendum est, meliusq; censendum. Interim nihilo minùs, quantùm facultas admittit, ipsa DILECTIO operibus comprobanda est. Ieiunauit CHRISTVS quadraginta diebus. In hoc illius & tu imitator factus, ab omnibus quidem vitijs spiritaliter, & præter hoc, quantùm potes, etiam corporaliter ieiuna. HUC autem necessarium est, vt tuijpsius curam gerens peruigilem, vbicunque te ad mala inordinatiùs propensum repereris, ibi statim te deseras, ac prauæ affectioni propensioniq; resistas. In corporalibus nanque, ad quæ procliuiores sumus, seipsum quisque studiosiùs abnegare, vincere, & DEI AMORE mortificare debet: vt verbi gratia, in accuratiori cibo & potu, & id genus alijs, quibus necessariò nõ indigemus. Sæpè etiam fit, vt q̃dam minùs patienter ferãt verbum aliquod asperiùs prolatũ, quod nulli alioquì momẽti est, q̃ DOminus IESVS etiam dura verbera & contumeliosa verba. Quisque igitur pro æterna DEI gloria minora quælibet sufferre discat, cùm ipse pro salute nostra grauissima quæq; perpeti non refugerit. Denique hoc pacto CHRISTVM in omnibus pro nostrarum tenuitate virium sectari debemus, à quo etiam nos haudquaquã remotos suspicabimur, quandiu illius præcepta seruare, & voluntati morem gerere volemus. Quanto autem Obedientia & Humilitate excellẽtiùs præditi fuerimus, tanto etiam plura sustinere, & CHRISTVM meliùs sequi, valebimus. Neque enim CHRISTO aliquis aut obedientior aut humilior fuit, QVI EST BENEDICTVS IN SECVLA. AMEN.

Ioan. 13

Mat. 4. Luc. 4.

Ioan. 13.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

de Fide & Iudicio tractatulus insignis.

VIS QVIS seruari appetit, & ad æternam peruenire vitam, huic omninò necessarium est, vt ad supremũ vsq; vitæ suæ diem fidem catholicam retineat. Per fidem enim anima coniungitur Deo, despondeturq; illi ceu sponsa suo sponso. Fides vera animã eò perducit, vt confidat DEO: felicemq; ac salutarem ei præstat Dei rumq; æternarum cognitionem. Et hæc cognitio hìc incipit, & in vita æterna perficit, vbi DEVS facie ad faciem, ita vt est in seipso, in perenni claritate videtur. Fides quoq; Catholica docet nos vtì viuendũ nobis sit, & quid DEVS ex amore fecerit, ac deinceps in omnem æternitatem facturus sit. Atq; eamobrem sine vera fide nemo benè ac beatè viuere, nec placere DEO, nec saluus effici potest, quicquid alioquì bonorum agat operum. Itaque principio Christiana fides id nos instituit, vt singulus quisque fidelis absque vlla hæsitatione & formidine, libero, syncero ac neutiquàm ficto corde, animo sentire & ore profiteri debeat in hunc modum: CREDO IN VNVM DEVM, PATREM OMNIPOTENTEM, FACTOREM CAELI ET TERRAE, VISIBILIVM OMNIVM ET INVISIBILIVM, id est, tam materialium siue corporalium, quàm spiritalium rerum, putà angelorum ac animarum. Hæc enim omnia DEVS ex nihilo creauit. Sequitur indè in Symbolo fidei: CREDO ETIAM IN VNVM DOMINVM IESVM CHRISTVM, FILIVM DEI VNIGENITVM, ET EX PATRE NATVM ANTE OMNIA SECVLA, id est, ab omni æternitate, & sine vllo initio, DEVM DE DEO, LVMEN DE LVMINE, DEVM VERVM DE DEO VERO, GENITVM, NON FACTVM, CONSVBSTANTIALEM PATRI, id est, vnius ac indiscretæ cũ patre naturæ. PER QVEM filiũ OMNIA FACTA SVNT: quippe qui Patris est sapientia, in qua omnia viuunt, & licèt sit altera & discreta à patre persona, vnius tamen sempiternæ cum patre naturæ est. Sequitur: QVI PROPTER NOS HOMINES ET PROPTER NOSTRAM SALVTEM DESCENDIT DE CAELIS, ET INCARNATVS EST DE SPIRITVSANCTO, id est, per virtutem ac operationem Spiritussancti, EX MARIA VIRGINE. ET VERVS HOMO FACTVS EST. Nam sicut anima rationalis & caro, vnus est homo, ita DEVS & homo, DEI patris & virginis Matris filius, vnus est CHRISTVS. CRVCIFIXVS ETIAM PRO NOBIS & pro salute nostra SVB PONTIO PILATO, qui id temporis agebat præsidem Hierosolymis, PASSVS ET SEPVLTVS EST: moxq; eius anima cum ingenti potestate & exultatione descendit ad inferos, & diuina virtute contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit, eripuitq; indè patriarchas & prophetas, qui in eum crediderunt, & magno desiderio illius præstolabantur aduentum: simul etiam indè eduxit oẽs quotquot ei ab origine mundi fideliter seruierãt, & sine mortifero peccato diem suum obierant: alios verò minimè. Nam qui Deum non amârant, & improbi ac infideles instar malorum spirituum fuerant, æternùm apud inferos pmanebunt, quemadmodùm Abrahæ verba confirmant, quę ad diuitem illum auarum respondit sepultum in profundo inferno, longè infra omnes illos, qui ad Deum pertinebant. ET RESVRREXIT TERTIA DIE SECVNDVM SCRIPTVRAS, idq; ppria virtute, quod nemo potest alius. Emuerò glorioſa viuidaq; anima eius diuinitati vnita, erat in Limbo apud inferos: itemq; extinctum corpus eius Deo vnitum, erat in monumento. Vbi aũt anima redijt ad corpus, totus glorioſus resurrexit, & cum eo plura alia corpora, ad patris honorem & gloriam, lætitiamq; omnium angelorum & sanctorũ

Sine quà fide nemo saluandus.

Lucę 16.

Mat. 27.

ctorum atque piorum hominum: eiusq; humanitati data est potestas & honor in cęlo & in terra & apud inferos: atq; ex ipso & per ipsum omnis sanctæ Ecclesiæ potestas proficiscitur: & sicut ipse sua potestate ante mortem & post mortem excitauit mortuos, ita sępenumerò sancti homines tam sub veteri quàm nouo Testamento perplures illius virtute spiritaliter & corporaliter mortuos, ad vitam reuocârunt. Deinde quadragesimo die ASSCENDIT IN CAELVM: immò supra omnes cælos materiales, vti Apostolus ait, in cælum spirituale, vbi Angeli degunt, atq; adeò etiam vltra omnes spiritus angelicos in cælum occultum, id est, arcanam quandam dignitatem, vbi supra omnes spiritus est exaltatus. Nam secũdum humanitatem SEDET AD DEXTERAM PATRIS omnipotentis. Non autem putandum est, Deum patrem cæleſtem sedere vel stare, aut manus habere, cùm sit spiritus: sed pręclarissima in Christo Natura Humana eleuata est, sedetq; supra creata omnia in summa ac celsissima potestate, & præcipuis ac excellentissimis bonis, quæ Deus præstare queat. ET ITERVM in extremo die VENTVRVS EST CVM GLORIA, diuinaq; virtute & potentia, cum frequentissimis omnium sanctorum Angelorum agminibus, IVDICARE VIVOS ET MORTVOS, id est, bonos atque malos. CVIVS REGNI NON ERIT FINIS. Credere præterea debemus, Patrem cum Filio quinquagesimo post Christi resurrectionem die sanctum misisse Spiritum, qui amborum charitas est, eumq; sancti omnes Apostoli susceperę, tanta simul virtute & sapiętia repleti, vt deinceps neminem extimescerent: sed toto terrarum orbe mortales omnes aptos ac idoneos Regno Dei docerent & conuerterent. Itaque singulus quisque è Religione Christianus, sanctæ sese cõformare Ecclesiæ debet, pioq; corde ac libero animo proferre ea quæ sequuntur: CREDO ET IN SPIRITVMSANCTVM, DOMINVM ET VIVIFICANTEM, quippe q æterna Patris & Filij charitas est, QVI EX PATRE FILIOQVE PROCEDIT, QVI CVM PATRE ET FILIO SIMVL ADORATVR ET CONGLORIFICATVR. Tres enim Personę istæ vnus Deus, id est, vna substantia, sunt in naturæ vnitate: & sicut Dei verbũ Filius est Dei, ita Dei charitas est Spiritussanctus. Et quisquis Deum amat, etiam Spiritũsanctum habet, & omnes bonos actus suos per Spiritumsanctum operatur. Vndè sequitur in symbolo: QVI LOCVTVS EST PER PROPHETAS, qui in veteri Testamento Domini aduentũ præcesserunt. Credendum etiam nobis est, Sanctumspiritum profluętem esse charitatem, cælum ac terram bonis omnibus implentem, & per hanc charitatem sancta Ecclesia vna & Catholica est, toto terrarũ orbe diffusa, sicut sequitur in symbolo: ET VNAM SANCTAM CATHOLICAM ET APOSTOLICAM ECCLESIAM, quæ idcircò Apostolica dicitur, quòd sublimis ille Apostolici ordinis Princeps diuus Petrus, cæterique Apostoli eam in firma petra, id est, Christo IESV, fundârint atq; ædificârint. Christus enim fundamentum nostrum est, & nos omnes, sicut ait diuus Petrus Apostolus, viui lapides sumus in templo DEI, id est, quandiu fidem Catholicam & charitatem retinemus: simulq; credentes omnes sanctam Ecclesiam efficiunt. Etenim per Spiritumsanctum, qui est Amoris vinculum, omnes in vna fide, vno baptismo, vna mandatorum & sacramentorum DEI lege adunati sunt. Atque eam ob rem nemo deuiare debet, ad hæsitandum aut opinandum de aliquo ex his, quæ sancta Ecclesia generatim colit, obseruat, & credit: nam alioquì infidelis erit. Vera autẽ fides si sit charitate decorata, intimum ac pręcipuum, quod equidem modò nouerim, gaudium præstat. Porrò vna isthæc omnium credentium collectio siue Ecclesia, sancta est: siquidem omnes abluti sunt precioso sanguine Domini nostri IESV Christi, & vncti gratia Spiritussancti, atque sacrosanctæ Trinitatis inhabitatione sanctificati. Vndè etiã sanctę Ecclesiæ vnitas similis est arcę Noę. Sicut enim omnes qui extra Arcam mansere, Diluuij vndis perierunt: ita pereant necesse est, quotquot segregant semetipsos, & in aliquo articulo à sancta Ecclesia aut Catholica fide dissentiunt, putà vel falsa & corrupta vita, falsa spe & consolatione, falsa hæsitatione, aut spem & consolationem constituendo in imposturis, in augurijs, in somnijs, in superstitionibus siue diuinationibus, in incãtationibus, in dæmonũ implorationibus. Itẽ quicunque aliquã rem creatã plùs quàm Deum verentur, honorant & amant, magisq; in creatura extra Deũ, quàm DEO, confidunt & sperãt. Istiusmodi omnes disiuncti & perditi sunt homines, nec in sanctæ Ecclesiæ vnitate viuunt. Vt enim Anima & corpus perplura habent membra, ita Christus & sancta Ecclesia multa habent membra, eaq; omnia viuunt de Spiritusancto.

Mat. 28.

Ro. 11.

Eph. 4.

Ioan. 4.

Act. 2.

1. Pet. 2.

Ecclesię & arcę Noicę pulchra collatio.

Et ſicut vnus aliquis vno ore cuncta ſua membra cibat ac nutricatur, & ſingulum quodq; membrũ alijs viuit & inſeruit: ſic & CHRISTVS & vnuſquilibet homo bonus, bonis actibus ſuis cuncta ſanctæ ECCLESIAE membra fouet, cibat ac nutrit.

Bonorũ inter ſe cõmunio quanta.

Vndè tametſi ſingulorum ſanctorum & quorũlibet bonorũ hominum opera bona, ipſorum propria ac peculiaria ſint, quod ad honoris & præmij retributionẽ attinet, attamẽ etiam per omnia ſanctæ Eccleſiæ membra deriuantur ac penetrant: ſiquidem ſancti & credentes oẽs, vnũ ſunt in Chriſto IESV Domino noſtro, & ſinguli aliorũ membra ſunt. Chriſtus autem prẽcipuum ac principale ſanctæ Eccleſiæ membrum eſt, nempe omnium noſtrũm caput, & nos illius membra ſumus, ipſumq; caput cunctis membris ſuis vitã ſubminiſtrat. Porrò qui Chriſti ſpiritum & vitam in ſe nõ habent, ij non ſunt eius, ſed ſunt mẽbra ſeparata & abſciſſa. Quapropter ſancti Apoſtoli in Symbolo ſuo adijciunt, SANCTORVM COMMVNIONEM, vt etiã ipſam credam⁹. Vt eñ iam dixi, Chriſtus IESVS ſuo ſpiritu ſuaq; vita & beatos in cælo, & animas in Purgatorio, & bonos homines in terris, ſingulos pro ſua conditione ſiue ſtatu cibat ac alit. Iſti nanque omnes vna Eccleſia ſunt, & vna ſanctorum atq; etiã oñis boni communio. Atq; extra hanc ſanctorũ cõmunionem ne quis maneret excluſus, conſequẽter Spũſſanctus per Apoſtolos etiã VNVM BAPTISMA ET REMISSIONEM PECCATORVM credendam pronunciauit. Quæ quidem peccata primò remittuntur per baptiſma, vbi tingimur, & emundamur in ſanguine Chriſti, atq; per ſanctam illius mortem reuiuiſcimus: vbi ſimul culpa & pœna omnis præterita laxatur. Sed baptiſmum hunc non niſi ſemel percipere licet. Nec tamen vult nos Spirituſſanctus perdere ſiue amittere, ſi peccatis noſtris primũ baptiſma contaminauerim⁹. Nam alter baptiſm⁹ cunctis peccatoribus paratus eſt, qui quidem peccaſſe ſe dolent, & gratiam ac indulgentiam quærunt, & ſanctorum ac ſanctæ Eccleſiæ communionem expetunt. Tales enim omnes baptizantur in Spirituſancto, id eſt, abundantiſſima Dei bonitate, cui nulla peccata neq; magna neq; multa nimis eſſe poſſunt, ſi tñ iuxta veram ſanctæ Eccleſiæ conſtitutionem ac ordinationem, gratia, venia & miſericordia quẽrat. Sequitur iam in Symbolo, loquente & docente nos Spirituſancto: Credo ET EXPECTO cum ſanctis omnibus RESVRRECTIONEM generalem omnium MORTVORVM corporum à primi vſq; ad extremi hominis corpus. Quælibet enim anima propriũ ſuum, quod geſſit, & in quo vixit in terris, corpus recipiet. Deus nanq; oĩpotens, qui oĩa in prima materia creauit ex nihilo, & Adæ corpus de limo terræ formauit, facilè et iã poterit ex eodem, vndè facta ſunt, puluere quantumuis longè lateq; diſtracto ac diſperſo, noſtra reformare corpora. Atque hoc ipſum ex omni æternitate Deo viſum eſt iuſtum eſſe, atq; condecens, vt homines boni in anima & corpore prẽmia conſequantur, quandoquidem Deo anima & corpore ſeruierint, eumq; adamârint: iuſtumq; nihilomin⁹ eſſe, impios oñes in corpore & anima torqueri & excruciari, prout diabolo & vitijs ſeruierint, & in tota vita ſua ſe emẽdare conuertiq; noluerint. Atque eãobrem in nouiſſimo iudicij die, in tuba Dei mortui reſurgent, vt Apoſtolus ait, quod tum erit, quando Chriſtus Dei filius cũ angelis & ſanctis oñibus maxima cum gloria, maieſtate & poteſtate è cælis deſcendet in aera, circa Hieruſalem, vbi (vt qdã volunt) primũ formauit hoĩem, & ꝑditũ refecit ac reparauit ſacratiſſima morte ſua, quantũ quidem in ipſo fuit: atque eo loco vocem præceptumq; ſuum edet, vt Dominus & Iudex potentiſſimus totius mundi: & ad hanc eius vocem & imperium cuncta mortalium corpora reuiuiſcent, & in momento reſurgent, non quidem paria ordine & ꝓmio, ſed ætate, eadem videlicet qua fuit Dominus noſter IESVS Chriſtus, cùm propter nos moreretur. Nam ſenex centum annorum, & infans noctis vnius, eiuſdem ſtaturæ erunt. Et licèt boni quidam hîc ſint claudi & cæci, ſed tunc cum membris omnibus ſani & integri, abſq; omni macula & glorioſi reſurgent, ſicut & corpus Dñi noſtri IESV Chriſti. Malis autẽ & damnatis omnia euenient contraria. Ita ergo vnaquælibet anima ſuum ꝓprium induet corpus, & ſinguli ad iudicium venient cum anima & corpore, & vt ſanctus Iob ait, in carne noſtra videbimus Deum ſaluatorem noſtrum, id eſt, Dñm noſtrũ IESVM Chriſtũ ſecundum humilitatem illius. Is enim omnibus ſeſe hominibus conſpiciendum præbebit eadem in forma & figura, in qua propter nos vixit & mortuus eſt. Et boni quidem faciẽ eius hilarem, iucundã, glorioſam cõſpiciẽt: malis verò terribilis, dedignabũdus, & iratus nimiũ apparebit.

Et

Pctõrũ remiſſio qui bifariẽm fiat.

1. Co. 15.

Iudicium quod vbi & quõ futurũ.

Iob. 19.

Chriſtm diuerſis in iudicio diuerſimodè apparaturum.

Et ſingulus quiſque per iuſtitiam & ſapientiã DEI cuncta dilucidè perſpicientem, iuſtè iudicabitur de cogitationibus, verbis, factisq; ſuis oĩbus: eaq; ſentẽtia ſiue iudicium nunq; reuocabitur. Mali enim ſemper damnati & perditi erunt, boniq; æterna gaudebũt beatitudine. Deindè docet nos Spiritusſanctus per Apoſtolos, vt VITAM credamus & appetamus æternam, vitam ſcilicet VENTVRI SECVLI. ſicq; in fine Symboli tum Apoſtoli, tum tota Eccleſia ſubiungũt, AMEN, in ſignum atq; argumentum, promiſſam nobis diuinitùs futuræ vitæ beatitudinem nos omnes & expectare & deſiderare debere: ſiquidem ea omnium, q̃ modò credimus, finis & conſummatio eſt. Perfecta autem beatitudo in eo ſita eſt, vt poſt hoc exilium cum anima & corpore in DEI gloriam tranſlati & aſſumpti, DEVM clarè cognoſcamus, amemus, ac æterna fruitione poſſideamus. Etenim ſupra omnia DEVS ipſe eſſentiale p̃mium eſt, vtpotè in quem ſupra omnia credimus & confidimus, cuiusq; gratia cũctas virtutes noſtras operamur. Hoc præmium vbi nacti erimus ac poſſederimus, tum omnia ſummo ac excellentiſſimo modo perfecta & conſummata erunt. Tunc nanq; æternò DEVM cognoſcemus, & intima cum appetentia ac delectatione amabimus, & ſine vlla defatigatione laudes gratesq; ei ſemper agemus. Singuli autem Sancti ſpeciale ſuum habebunt præmium pro dignitate & ſanctitate ſua: præmium verò Accidentale ſingulorum tam erit multiplex, quot erunt beati. Vnuſquilibet enim de aliorum beatitudine, perindè vt de propria, gaudebit ac gratulabitur. Ipſam autem præmiorũ & gaudiorum varietatem ac multiplicitatem, quam quilibet in ſeipſo & alijs oĩbus habiturus ſit, ſolus DEVS nouit, isq; cui volet, id poterit reuelare. Erit autem in illa vita omnimoda ſapientia: ſiquidem cognitum perſpectũq; habebimus quicquid volemus: erit etiam omnimoda poteſtas: quãdoquidem Reges erimus & filij DEI, & quicquid libuerit, faciemus: erit prætereà omnigena opulentia, eaq; longè vltrà quàm capere poſſimus, nos inundabit. Ad hæc erit pulchritudo ſempiterna & immarceſcibilis, itemq; æterna & imperturbabilis pax. Deniq; erit ibidèm omnium affluentia diuitiarũ, omnigenũm influxus deliciarum, oĩs boni acceſſus, atq; florida iuuentus, oĩs expers mortalitatis. Nihil ibì erit, quod quenquã malè habere aut moleſtia afficere queat: Abundabit aũt, quicqd poſſit adferre lętitiã. Atq; iſthoc gaudiũ & lætitia & abũdãtiſſima Beatitudo, tam ingẽs, tam multiplex, tã inexhauſta erit, vt nec enũerari, nec mẽſura cõpræhẽdi, nec cogitari, nec ſcribi, nec verbis exprimi, nec vlla demũ ratione oſtẽdi ſatìs queat. Maior eſt eñ & cumulatior, q̃ vel ſpe, vel deſiderio, vel cũctis ſimul viribus noſtris cape queamus. Enimuerò Deus ipſe incõpræhenſibilis & immenſus, noſtrũ vult eſſe præmium, noſtrumq; gaudium: & ipſe dicit: Serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Cùm enim cuncta vaſa noſtra Dei gloria plena erunt ac abundabunt, tunc in gaudiũ Domini immenſum ac interminatũ intrabimus, in eoq; nos amittemus, & eſſentialiter permanebimus in fruitione ſempiterna, & ſinguli in ſuo quiſque ſtatu & ordine conſiſtemus, atque in CHRISTO IESV ad cæleſtẽ Patrem noſtrum cum perenni veneratiõe ac laude erecti ac ſublati erimus. Porrò infra nos cæli, terræ, elementorum omnium, quæ poſt iudiciũ mirificè ornata erunt, elegantiã & pulchritudinem conſpiciemus. Atquì iuxta nos beatiſſimos ſpiritus angelicos & homines ſanctos, qui vnà nobiſcùm perenni DEVM laude & amore proſequentur, habebimus. Et in glorioſis corporibus noſtris vitales habebimus animas, cunctis ornatas virtutibus: ipſaq; corpora noſtra ſeptuplo Sole clariora, & tanquàm cryſtallus vel vitrum perſpicua, adeoq; impaſſibilia erunt, quòd omnis inferorum ignis & quotquot vnquàm fuêre enſes, nec minimo ea vulnere aut nocumento poterunt afficere. Tanta etiã agilitate prædita erunt ac leuitate, quòd vbicunq; anima eſſe debebit aut volet, mox in momento ſuũ ſecùm corpus eò adducet: & tanta ſubtilitate, vt etiamſi murus ſit æneus centum milliaria latus & craſſus, minori negocio quàm per vitrum Solis ſplendor, ſint penetratura. Inſuper corporalibus oculis noſtris Dominũ IESVM, eiusq; beatiſſimã & dulciſſimam genitricem ſemper virginem MARIAM, vnaq; ſanctos omnes, omnemq; antè à me commemoratum corporeum decorem ac elegantiã adſpectabimus. Internis autem oculis noſtris diuinę ſapientiæ ſpeculum, in quo quicquid vnquàm factũ eſt, quod nos exhilarare queat, relucebit æemicabit, contuebimur. Sic etiã externis quidem auribus noſtris angelorũ & ſanctorum, DEVM ęterna laude afficientium, melodiã cãtusq; tinnulos ac ſuauiſſimos audiemus: interna

Beatitudo perfecta vbinã ſita.

Aeterna vita qualis.

Mat. 25.

nis

nis verò auribus verbũ Patris insitũ auscultabimus, in eodemq; verbo scientiã & veritatem omnem percipiemus. Præclarissimus quoque Sanctispiritus odor nos transibit, omni balsamo & quibuscunque aromatibus longè suauior: isq; nos extra nosipsos in æternam Dei trahet ac rapiet charitatem. Gustabimus etiam æternam bonitatẽ Dei, omni melle dulciorẽ, eaq; nos pascet & cibabit, atque per corpus & animã pferetur ac penetrabit: eiusq; nos perpetua tenebimur fame ac siti: sicq; fiet, vt perennem sitim ac esuriem etiã perpetuus gustus & cibatio comitetur, semperq; renouetur: quæ est vita æterna. Ad hęc Amore compræhendemus, & ab amore comptræhendemur, Deumq; possidebimus, & vicissim à DEO possidebimur in vnitate, DEOq; perfruemur, & illi vniti, cum ipso in beatitudine quiescem*: quę quidem modinescia fruitio, & quies in supereſſentiali Diuinitatis substantia, altissimũ beatitudinis fundum est: siquidem hîc supra famem in satietatẽ absorbebimur, quò nulla potest esuries pertingere, quando hîc non nisi vnitas est: atq; inibì omnes amantes spiritus in supereſſentiali caligine obdormient, ac nihilo minùs in lumine glorię cum oñi antè dicto ornatu & glorioſis exercitijs semper viuent & vigilabũt, singuli in suo statu & ordine. Nemo igitur sibi à quoquam imponi sinat ocio fallaci siue falso: certus quæ à me dicũtur, ijs nostrã fidem & scripta diuina adstipulari: quippe quæ semper duratura veritas sunt. In futura nãq; vita semper amabimus & fruemur, agemus & quiescemus, exercitabimus ac possidebimus, eaq; simul omnia in quodam NVNC, præsenti absque temporis decessu & accessu, vel sine Antè & Pòst. Si quis diuersum affirmet, ei fides commodanda non est. Possem equidem hoc loco cõmemorare multa de singulari laude & præcellenti dignitate Martyrum, Virginum & Doctorum: sed ea nunc missa facio: satìs enim multa iam diximus. Itaque hęc est vita æterna, quã obtinebunt quotquot à dextris Domini iudicantis erunt, quibus ipse dicet: Venite benedicti Patris mei, possidete paratũ vobis regnum ab origine mundi. Quibus dictis, mox ad sinistrã versus, cunctis infidelibus & quicũq; à mũdi exordio vsq; ad extremũ diem in peccatis mortiferis ex hac luce migrârint, voce terribili dicet: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius, id est, Lucifero, cunctisq; peccatoribus & dæmonibus. Peccatores enim diaboli sunt serui ac mancipia: immò verò etiã serui peccati, sicut ipse Deus ait. Deindè confestìm Dominus cum angelis suis & iustis hominib* ascendet in cælum: & diabolus cum suis in puteum abyssi, & in sempiterna inferorũ tormenta demerget. Cùm eñ peccatores in vita sua in æternũ, immortalẽ ac infinitum Deum peccârint, eorumq; peruersa voluntas vnà cum peccatorum maculis æternò perseueret, eamobrem etiã pœnas peccatis ex æquo respondentes luent sempiternas. Itemq; quando sponte scientesq; DEI gratiam à se repulerunt, & temporaria prę æternis amplexi sunt, Deumq; & eius gratiam contempserunt, idcircò & DEO & eius gratia æternùm carebunt. Quod enim quispiam sciens & prudens vendit, suoq; in eo iuri renunciat, illo etiam vt careat, æquum & iustum est. Deo aũt & perenni beatitudine æternò carere, pœna damni vocatur: eaq; spiritalis est, & omnem in corpore sensibilem dolorem siue cruciatum superat. Paruuli tamen, qui sine baptismo decedunt, antequàm rationis sint compotes, ob solam originis culpam Deo carent, nec vllum prętereà cruciatum perpetiuntur. Sed qui spõte sua ac libera voluntate à Deo se auertunt, Deumq; cõtẽnunt ac deserunt, his ppetuò carere Deo, prima atq; grauissima pœna est. Et quia ijdem inordinatò cum amore cõtra Dei honorem ad creaturas sese conuertunt, huic amori inordinato æternus respõdet ignis. Vtrùm verò ignis iste spiritalis sit, an materialis, vel spiritalis simul ac materialis, quod mihi magìs placet, Deo meliùs cõmittimus: certi eam illius esse potentiam & virtutem, vt ignem materialem in animabus & corporibus ardere facilè possit efficere. Est deindè tertia apud inferos pœna, eaq; interior, & est Tartareum ac sempiternum frigus. Qui enim Deũ non amat, magnum secũ frigus adducit, & in frigore semper pereat necesse est: quiq; creaturas amat inordinatè, semper ardeat oportet, quando ipsemet secùm ignem apportat, nempe peruersum Amorem & concupiscentiam. Et quisquis ad DEI iudicium absque charitate perductus fuerit, intima spiritus eius præ frigore Tartareo contremiscent & cõcutientur: qui verò eò Amorem peruersum ac alienum adduxerit, eius anima & corpus igni tartareo crematuntur. Porrò præter has pœnas impij etiam internas patientur tenebras peccatorum suorũ,

Mat. 25.

Ibidẽm.

Ioan. 8.

Pœna damni quę.

Infernalis ignis qualis.

Frigus inferni quale.

rum,ac ſimul etiam omni externo carebunt lumine,tãtillo duntaxat excepto,quo poſſint tetras ac Laruales Dęmonum & corporum damnatorũ ſpecies ac loci illius fœdiſſimi horrorem conſpicere.Nec vnquàm in eis morietur conſcientiæ vermis, ſed perpetim eos rodet & arguet,quodq́; vitam potuiſſent mereri æternam,ſolaq́; culpa ſua & propter demerita ſua ſe æternas illas dare pœnas teſtabitur.Dabunt etiam magnos gemitus & querimonias,non quidem ex contritione aut odio peccati,ſed præ nimia anguſtia,& horrore pœnarum illarum æternarum.Semper quidem morientur,nec vnquã tamen eſſe deſinent.Vnde pœna inferni,Mors dicitur æterna,de qua Propheta:Mors,inquit,depaſcet eos. Vt em̃ gloria DEI ſanctos ineffabili paſcit gaudio,ita pœnæ inferorum dãnatos ſempiterno mœrore depaſcunt.Obtinebit etiam miſeros illos æterna deſperatio: quippe quibus id certò conſtabit,pœnas quas ſentient,nullo vnquàm fine claudendas.Et vt modò diuerſa ac multiplicia ſunt peccata,ita ſingulis vitijs ſingula reſpondebunt tormenta.Qui enim hîc elationis & ſuperbiæ vitio intumeſcũt,illic omnium infimi erunt, & à dæmonibus damnatisq́; hominibus conculcabuntur.Eſt nanq; infernus,DEI omnipotentis carcer, vbi mala om̃ia ex vero æquoq́; iudicio vindicabuntur.Homines auari ac tenaces ardentibus flammis tanquàm candenti argento & auro, & velut metallis liquidis perfundentur ac complebuntur: tumque deſiderabunt mortem,& ea longè fugiet ab eis.Mutuum odium ac inuidentia ſingulorum erga alios tanta illic erit,quanta nunquàm fuit in terris.Et tamen ſemper in omne ęuum ſimul illic degere compellentur,perindè vt quæ ſimul in eadem coquuntur olla.Iracundia ac furor inſanus haud ſecùs,quàm canes rabidos,qui ſe inuicèm diſcerpere ac deuorare velint,eos omnes occupabit.Tanto verò torpore animæ & corporis conſtringentur,quòd nullam vnquàm agere,immo nec deſiderare quidem virtutem poterunt: & corpora habebant molaribus ſaxis grauiora ac immobiliora,non aliter quàm ſi ſint ferreis adſtricta & religata catenis. Homines guloſi & delicati ac lautitijs dediti,qui hunc Deum ex ſua memoria remouent,omnemq́; conſolationem & proſperitatem ſuam in gulæ ſuæ voluptate conſtituunt,ſi quidẽ tales hinc exceſſerint,cibi potionisq́; loco ſulfure bullientiq́; pice complebuntur,præ cuius eſcæ ardore ſudor infernalis ex eis erumpet. Credite mihi,ſi quis etiam totus eſſet æneus,& huius Tartarei ſudoris vna ſaltem guttula adſpergeretur, mox colliqueſceret. Cuius quoddam exemplum audiſſe me memini: Tres guloſi monachi circa Rhenum in quodam degebant cœnobio, qui non contenti cibis communibus, ſed eſcas ſingulares ſibi miniſtrari volentes,ſeorſim à fratribus alijs ſemper edebant. Quorum duo ſubitanea ac improuiſa abrepti ſunt morte:vno prẹfocato,altero,dum ſe lauaret,ſubmerſo in aquis.Vnus autem ex eis ſocio tertio ſuperſtiti appárens,ait ſe damnatum eſſe.Interrogatus ab illo,cui apparuit,ſi magna pateretur tormenta,extenſa manu, guttam vnam ſudoris ſui in cãdelabrum ſtanneum vel æneum,quod ibi ſortè erat,cadere permiſit: quod momento celeriùs,perindè vt ſeuum vel cera in ardenti fornace,liquefactum eſt: tantusq́; indè extitit fœtor,vt illius loci monachi tribus diebus à cœnobio abeſſe cogerentur. Ille autem Frater qui hæc vidit,relicto eo Monaſterio,Franciſcanus effectus eſt.& qui mihi hęc retulit,inibì monachum egerat, ſed indè recedens, ſancti Dominici inſtitutum amplexus eſt. Poſſem hîc aliud recitare exemplum,quemadmodùm ipſe legi, de illis qui impudicam agunt vitam,& in ea abſque contritione & confeſſione moriuntur:ſed quia parùm honeſtè dici poſſet,ſuperſedere ſatiùs eſt.Id vnum pro comperto habendũ eſt,magnitudini obiectationis contra DEI præceptum & ſanctæ Eccleſiæ conſtitutionẽ captæ & expetitæ,pœnæ quoquæ magnitudinẽ ex æquo reſponſuram:atque in ijſdem mẽbris, quibus diabolo & carni mos geritur ac inſeruitur, ſingulares cruciatus ac tormenta perferenda.Etenim potentiſſima Diuinæ iuſtitiæ manus in igni Tartareo operatur:quo fit,vt idem ignis in ſingulis quibuſque damnatis magìs minúsve ardeat,prout meriti ſunt,atque etiam pro modo & ratione maleactorum,Atquì ignis iſte ſempiternus eſt & inextinguibilis,nec minuitur vnquàm.Non enim vnquàm damnati boni quippiam agent,ſed nec appetent quidem. Vndè Dominus in Euangelio ſecundum Matthæum,iuſſit hominem non veſtitum veſte nuptia-

Vermis quis vbi nũquàm moriturus.

Mors ęterna quę.

Pſal.48.

Infernus qd carceris ſit.

Guloſorum pœna futura quę.

Sudor inferni qualis.

Exemplum notabile.

Voluptati ſuã ex ęquo rõſuram Pœnam.

Mat.22.

li, id est, ad iudicium sine charitate veniẽtem, ligatis manibus & pedibus, mitti in tenebras exteriores, id est, perennem omnis consolationis, gratiæ, & misericordiæ obliuionem, vbi, vt idem Dominus ait, fletus erit & stridor dentium, qui est cantus infernalis, nullum vnquã finem habiturus: vlulatus ac rugitus dæmonum & hominum condemnatorum, & quicqd horrori ac abominatiõi esse poterit, illic semper videbitur, audietur, ac sentietur. In puteo illo infernali sempiternus erit ignis, perpetuus tremor & gemitus, stridorq; dentium, tenebræ, fumus, internæ lachrymæ, clamor miserabilis, dæmonũ visio, ardentes hominum damnatorum vultus, probra, dedecus, præ nimio æstu exaresc ere ac perire, sitim vehemẽtissimam perpeti, omni carere bono, in carcere tartareo catenis religari, itemq; sulfur, fœtor, miseria, timor ac pudor, dolor acerbissimus, conscientiæ vermis nunquàm rodere desinens, odium ac inuidẽtia, & ira perpetua ac pœnitentia quòd diuini vultûs cõtemplatione carere oporteat. Istæ nimirùm sunt pœnarum infernaliũ species quædam. Porrò in ipso iudicij die Tartarus damnatos omnes vbicunque fuerint, atque insupèr quicquid in mundo fœtoris ac spurcitiei est, in se recipiet: claudeturq; supernè, ac deindè nullus indè vnquã dęmon aut homo egredietur: sed erunt superiùs obstructi atque operti instar ollæ, in qua quippiam pilo tunditur: sicq; ex diuina iustitia & ob propria maleficia sua semper sine fine inibì coquentur & assabuntur. Vos igitur omnes quicunque adhuc in Gratiæ tempore estis, Vos, inquam, compello, vt iam nunc eligatis, vtra cum societate viuere ac mori velitis. quòd si gloria DEI non trahimini, saltem pœnæ infero rum vos exterreant, vt relictis vitijs, VIRTVTIBVS operã detis. Quę enim ex me audistis, CATHOLICA fides est, & DICTA sanctorum Patrum, & VERITAS sempiterna. Rogetis DEVM, vt CATHOLICAM retineamus fidẽ, sicq; virtutibus exornemur, vt in DEI iudicio, Christi suauissimam illam vocem audire mereamur,

VENITE BENEDICTI PATRIS MEI, POSSIDETE PARATVM VOBIS REGNVM AB ORIGINE MVNDI.

QVOD NOBIS PRAESTET DEVS IN SECVLA BENEDICTVS. AMEN.

D.IO.

Mat.8.b 13.c & g 22.b 24. d 25.c

Purei infernalis descriptio.

Iat.25.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

TRACTATVLVS VTILISSIMVS,

De quatuor ſubtilibus tentationibus, per quas bona pars hominũ ad vitia pertrahuntur & ſeducuntur: & quomodò eiuſmodi ſit tentationibus reſiſtendum, & vita correctior obtinenda.

In hoc vertendo Opuſculo, partim impreſſum, partim manuſcriptum exemplar ſecuti ſumus.

QVI habet aurem, audiat quid ſpiritus dicat Eccleſijs, hoc eſt, vniuerſæ Chriſtianitati ſeu populo Chriſtiano: Qui vicerit, non lædetur à morte ſecunda. Hoc eſt: Qui aduerſus diabolum, mundum & carnem dimicans, victor euaſerit, non lædetur à morte, nullo fine terminanda. Hæc em̃ mors, ſecunda dicitur. Quotquot igitur ſtudioſiùs ſe introrecipiunt ad inſpirationes diuinas intùs hauriendas, quàm ad hominum percipienda verba foràs ſeſe conuertant, quosq; non tam ſciendi curioſitas, quàm benè viuendi cupído ad audiendum Dei verbum ſolicitat & inuitat: quibus item Dei ſermo, cibus eſt introductorius, in quo Deus illis quàmoptimè ſapit, & placet ſuper omnia, quiq; demũ cum fide & dilectione verbo interno ſimpliciter inhærent: ij ſunt qui aures audiendi habent. Tales nanq; apti ſunt omnem intelligere veritatem, quam Deus illis reuelare voluerit, & ipſi peccata omnia vincunt, quæ eſt mors prima: nec lædunt̃ à dãnatiõe perpetua, quæ eſt mors ſecunda, quæ peccatum, hoc eſt, primã mortem, certiſſimè ſubſequitur. Illos verò qui multiplices ſunt, & in ſtudio ſacræ ſcripturæ cum vana ſuí atq; ſcientiæ ſuæ cõplacentia procedunt & verſantur, ſemper alios docere volentes: hos, inquã, quicũq; ſequunt̃, nunquam ad ipſius notitiam veritatis pertingunt, ſicut nec ipſi quos ſequuntur, eo quòd hi faciem ſuam à ſimplici lumine veritatis, quod in ipſis eſt, auertentes, ad ſcripturæ ſeſe multiplicitatem conuertant. Quamobrem diuinam non merentur illuminationem. Siquidem nec Spiritui ſancto, nec cuiq̃ cedere conſentiũt, ſed ſemp ſcripturę literã ſequi, & omnia pro ſuo volunt ſenſu & iudicio non intelligere tantùm, ſed & docere. Hinc ſæpiùs accidit, vt opiniones & dogmata eorum, communibus bonorum hominum aſſertionibus, atq; ſanæ doctrinæ, & veræ quoq; ſanctitati repugnẽt. Indè verò bella plurima, lites & cõtentiones oriuntur, corda diuidunt̃, & vera charitas impedit̃ quàmmaximè. Si enim reſiſtatur illis, prorũpunt ad irã: ſin verò ſuę voluntati relinquant̃, iã malè victores euadunt. De talib' Apoſtolus ait: Qui ſtat, videat ne cadat. Planè ſi perſeueranter ſtare volumus, ſi à grauibus ſæcinoribus cupimus præſeruari: operæpreciũ eſt, vt diſcam' noſſe & obſeruare noſipſos per ſimplicem ad interiora noſtra introuerſionem, atq; ita intùs commorando, intra noſipſos & circa diuinas inſpirationes permaneamus, audientes quid loquat̃ in nobis Dominus Deus. Ibi veram veritatem & vitã audiemus atq; diſcemus: & tunc vita noſtra, & ſacræ ſcripturæ & ſanctæ Eccleſię & omnibus ſanctis conſentanea atq; cõformis erit: ſed & virtutũ ac præcipuè humilitatis amore, tũ à ſcripturis diuinis, tum à cunctis mortalibus argui & reprehendi deſiderabimus: & breuiter iucundum atq; gratiſſimũ nobis erit, & audire & videre ſa-

Apo. 2.

Mors ſecunda.

Quinã habẽt aures audiendi.

Mors prima

Peccatum eſt ſe mortem primam.

1. Co. 10.

Pſal. 84.

nam doctrinam, vitæq; sanctitatem & innocentiam. Hæc porrò boni hominis indicia sunt: Omnia nanque ista inuiti audiunt, & non sine molestia percipiunt, quotquot seipsos non penitùs exeunt, omemque voluntatis suæ proprietatem in quibuslibet rebus aduersis, præsentibus vel futuris, non perfectè abnegant per studium atque exercitium mortificationis suijpsorum, carnis, sanguinis, sensuum, & intellectualium operationum suarum, iuxta omnem modum quo id facere, tam à DEO intùs, quàm à secretioribus amicis illius foris admonentur, instruuntur, vrgentur, ac impelluntur, quandiu hîc supersunt. Cæterùm id cum primis hîc dicendum venit, quatuor in mundo TENTATIONES siue diabolicas seductiones & impostura, grassari: quas si quis diligentiùs perspexerit, nullo negocio nosse poterit, vtrùm errore aliquo deceptus sit, an Christum IESVM re vera sequatur. Sunt enim TENTATIONES istæ, modi qdam errorũ. Et quotquot spiritales videntur, nec tamẽ coram DEO veram ducũt & virtutũ studiosam vitã, aliquo horũ quatuor modorũ seducti sunt atq; decepti. Aduertatur hîc, oro, quænam sint errorum omnium causæ atque origines. Quisquis DEVM & supra seipsum & supra creata omnia intentione ac amore non prosequitur, ille semper diuini honoris, verarum virtutum, atque adeò ipsius DEI, neglector est. Hinc fit, vt omni TENTATIONUM generi siue modo expositus sit, procliuis ad mala omnia. Siquidem infirmus & ignarus existens, facilè seduci potest, & sæpè nescies in varios errores ac laqueos pertrahi. Hic iam nihil dicturus sum de illis, qui in manifestis ac grauibus mortiferis degunt vitijs: (horum enim aperta sunt opera) sed de ijs, qui sub dubio, specie & opiniõe spiritalis vitæ, erroribus implicantur ac agitantur, & à sua salute procul aberrant.

Tentationes quatuor

Errorum oim causę.

¶Itaque prima TENTATIO siue impostura, qua vel maximè bona pars hominum miserabiliter seducta est, natura est indomita. Ad hanc pertinent omnes illi, qui naturę & sensuum suorum voluptates, oblectationes, affectus, propensiones & commoda sectantur in videdo, audiendo, loquendo, conuersando pro sensuum desiderijs, desiderando item placere inuicèm, prouocando mutuum amorem per munerum largitiones, per verba & opera, per gestus, literas & nuncios: curiositatem quoque, vanitatem & lautitias sectando contra rationem, absque iusta necessitate, tam occultè quàm manifestè, in cibo & potu, in vestitu, in habitũs varia, peregrina & lasciua specie, gratoq; colore, aliarumq; diuersarum rerum multiplicitate, quibus putre carnis suæ cadauer, paulopòst vermium escam futurum, ornare gestiunt, quo diabolo & satellitibus ei seruientibus, queant placere. Hæc igitur prima est TENTATIO siue impostura, quæ & communissima est omnibus, quæ omnem ferè totius Ecclesiæ & populi Christiani deuotionem ac synceritatem miserabiliter infecit atque corrupit. Ipsa siquidem in MONASTERIJS, in Inclusorijs, in Ordinibus, inter Prælatos, atque in omni sanctæ Ecclesiæ statu, à supremo vsque ad infimum dominatur: quæ potior causa est, cur verę virtutes hodiè tam parùm agnoscantur, tam miserè negligantur ab omnibus. Quodq; magis dolendum est, adeò quidam excæcati sunt, vt mutuam complacentiam dicant esse castitatem & spiritalem amicitiam, quam DEVS amet: se teneros & infirmos, ac nobilioris habitudinis vel complexionis esse, & ideò multa commoditate & supellectili opus habere. Denique bonos quosque omni honore dignos asseuerant, persuasum habentes se tales esse: in quo tamen nimiùm falluntur. Et licèt chorum noctu diuq; visitent, multa legant, psallãt, preces vocales multiplicent, & id genus alia bona opera perficiant, ea tamen nec ipsis, nec DEO sapiunt, eo quòd ad exteriora diffusi, secundum carnem ambulent, non secundum spiritum, cæci, & inobedientes veritati ac instinctui Spiritus sancti. Ideoque sacra scriptura, & sancti veteres in cælis iam degentes, verbis & vita omnes illos execrantur & maledicunt, qui cùm secundum carnem & sanguinem viuant, nihilominùs se sanctos esse arbitrantur. Tales nanque destruunt, quod CHRISTVS & Sancti eius, sanguine suo, & tam viuendo quàm moriendo, ad DEI gloriam sacrârunt, fundârunt que. Denique hæc prima TENTATIO est, quæ in carne dominatur, per quam plurimi seducuntur.

Prima tẽtationum quatuor, quę

Virtutes verę cur vel nescianť adeô, vel negligãť.

II. ¶Secunda tentatio, ex qua secundus error oritur, prædictæ contraria est, vtpotè quę ex falso spiritu procedit, magnam præ se ferente sanctitatem, vbi nulla est. Hinc liquidò aduertere licèt, multos in graues errores incidere, qui tamen plurimũ videanť religiosi & magna præditi sanctitate. Quod vt manifestius fiat, quę subiungo, notanda sunt. Quicunq; negle-

cti-

ctiorem habitum, vitã duram & pœnitentię deditam assumit, & amicis atq; cognatis, bonis temporalibus & omni mundano solatio ita renũciat, vt in hoc seipsum magis, propriumq; commodum & lucrum suum, quàm Dei honorem, spectet & amet, hic instabilis est & procliuis ad malum, ad illapsus vel incidentias vanas diuersarum rerum, cogitationum & imaginum, & ad quaslibet tentationes spiritales & errores. Opera nanq; sua, ex ꝓprietate quadam suijpsius perficit, & ad sese reflectitur. Et si DEVM diligit, eidemq; qualecũq; seruitium impendit, cùm id pro suo faciat lucro, commodo & amore priuato, amor iste naturæ est, non gratiæ. Sibijpsi enim necdum mortuus est, nec se libero Dei vult beneplacito resignare & offerre. Ideoq; DEO omnipotenti confidere non audet: quippe cuius natura cedere nusquàm, sed in oĩbus vult esse certa atq; secura. quapropter DEVM pro sua voluntate & commodo habere desiderat, putà, vt ille specialem quandã ipsi præ cęteris exhibeat familiaritatem, angelum aliquem aut sanctum ipsi mittat, à quo, vti viuendum sit, instituat, & vtrùm Deo placita sit vita sua, intelligat: vel certè literas aureis scriptas characteribꝰ ad ipsum perferri curet, aut saltem ꝑ somniũ siue visionem beneplacitum suum ipsi reuelet. Hæc autem vt plurimũ ex spiritali ꝓcedunt superbia, qua excæcatus eiusmodi, tantis Dei beneficijs dignum se arbitrat. Et licèt quibusdam sanctis talia contigisse dubium non sit, nõ est tamen, cur iste ad similia adspiret. Hic porrò fallitur sæpiùs. Singularia DEI beneficia sanctis quibusdam præstita, sibi quoque præstari exoptat: sed saluberrima sanctorum dogmata, vitamq; sanctissimam pro nihilo ducit negligitq;: vellet autẽ libenter inuisam antèa sanctitatem exhibere, & raris quibusdam vijs, nulli hominum cognitis, ingredi. Et quia ex amore priuato, quo quis sese ac suum potiùs quàm Dei amat & aucupat honorem, falsa quædam & vmbratica sanctitas, & hypocrisis, id est, vita superba ac simulata nasci solet, singularem quendam forinsecùs viuendi modum, signa & gestus assumit, & singularem præ se fert sanctitatem, quo ab omnibus credatur esse sanctus: atq; per hos ipsos, quos foris exhibet, singulares modos suos, gratiam inueniat apud oĩes, placeat omnibus, & cunctorum opinione magnus habeat. Sed si vita pœnitentiæ dedita, dura ac rigida exercitia, & externa instituta siue modi, profunda sint cordis humilitate destituta, semper ibi hypocrisis quædam admixta est. Hinc nimirũ accidit, vt is de quo agimus, eiq; similes, æquanimiter ferre non possint, vt aliquis ipsis dicat sanctior, aut maioris sit opinionis quàm ipsi. Nam & instar phariſæorũ spiritaliter superbi sunt, & suo iudicio sapientes & perspicaces, cùm tñ reuerà obesæ naris sint, inscij atq; rudes, vtpotè q summã felicitatẽ & sanctitatẽ in solis externis opibus constituant. Et si DEO ꝓmittente diabolus illis vel per somnia peruersa, vel per visiones manifestas ꝗppareat, trãsfiguratus in angelum lucis, gloriant admodùm, & sibijpsis impensiùs placent: atq; ita periculosiùs adhuc decipiunt: istaq; adeò sibi appropriãt, vt deindè vix vnquàm conuerti possint. Hic itaq; secũdus est tentationum modus, per quem hostis fraudulentus homines ꝓprietarios, qui suam nolũt abnegare, exire, relinquere voluntatem, quiq; seipsos per inordinatum sui amorem possident, tentat atque seducit. ¶ Tertia tentatio siue impostura ꝓcedentibꝰ longè intellectu subtilior est, difficiliusq; aduerti potest. Hunc incidunt, qui religiosum siue spiritalem viuendi modũ tenentes, sensibus subtiles sunt & acuti, ac intellectus naturalis acumine & versutia pollent, sed diabolica fraude seducti, naturã ac donis naturalibus pro naturæ voluptate, absq; amore & paupertate spiritûs, profundaq; humilitate, vtuntur & exercent. Natura siquidem ipsorum & sensus interiores, naturali lumine vigent ac florent, ipsumque lumen tanta cum voluptate ac proprietate possident, vt omninò persuasum habeant, veritatem omnem & quicquid ad vitam rectissimè instituendam ac agendam ꝑtinet, absque supnaturali diuinæ gratię ope & auxilio se capere posse, & ꝑspecta habere. Sed in hoc falluntur maligni spiritûs consilio ac persuasu decepti, magnamq; spiritalem supbiam incidunt, adeò ipsorum animum inflantem, vt rarò possint resipiscere. Putant eñ primã veritatẽ naturali suo lumine se cõsequi & appræhendere posse: atque suo acumine & scientia penetrare & pueſtigare moliuntur arcana quæq; mysteria sacræ scripturæ, quam ipse Spiritussanctus, æternaq; sapientia dictauit. Hinc præ supbia, quatument, se totius orbis sapientissimos credunt, omnemq; scripturam multò se lucidiùs ac perspicaciùs intelligere arbitrant, quàm ipsis sanctis, qui eam ex Sanctispiritûs inspiratio-

Singularia aliquorum, vniuersis ad exoptanda.

Humilitas quãtã. vbiq; vim habeat.

2. Cor. 11.

III. Tentatio.

Scientię potiꝰ ꝙ sanctitati incumbere, quale quid.

ne conscripserunt, docuerunt, ac viuendo sectati sunt, fuerit intellecta. Horum omne exercitiũ est intùs imaginari, studere, & ipsas quoq; scripturas, quatenùs audent, arguere. Alios quosq;, vitam sanctã & simplicem, aut pœnitentię deditã ac rigidã ducentes, vt rudes asinos & bestias despiciunt: quippe qui sibijpsis præ omnibus placent, plusq; delectationis & gaudij intùs experiunt in illis, quę intra sese per rationẽ intelligunt & apprehẽdunt, quàm in his quæ rationẽ omnem transcendentia, fidem exigũt, fideq;, non intellectu, capiuntur, & æternã nobis conferunt beatitudinem. Quapropter non absurdum fuerit, eos gentilibus ac paganis incredulis DEVM ignorãtibus comparare. Semper noua quędã & nouas adinuentiones proferre gestiunt & exhibere coram hominibus, loquentes indè cum naturæ delectatione. Est enim hoc maximè commune eis, vt agant omnia & loquant ex quadã sui ꝓprietate: quo fit vt placeãt sibijosis, priuatum venent honorẽ & superbiã exerãt, q̃uis id ipsi minimè aduertant. Huc accedit, quòd vt plurimũ difficilis extrinsecùs conuersationis sunt, moro sam quandã præ se ferunt grauitatem, adspectu torui & asperi, erga alios superbi & animosi, & corpori suo necessaria, quãuis precioſa & lauta, abundè in omnibus administrantes. A cunctis honorari appetũt, & cęteris hominibus anteferri. En hic TERTIUS est TENTATIONUM modus, quo omnes illi seducunt, qui magno ingenio ac subtilitate prædĩti, in sua naturali prudentia aut acquisita scientia per vanam suam complacentiam sese extollunt, atque per

IIII. seipsos cũ lumine naturę suę absq; gratia DEI asscẽdere moliunt. ¶Quarta TENTATIO siue impostura, præ iam dictis ampliùs formidanda, (quam quotquot incidunt, adeò à DEO cunctisq; virtutibus procul aberrant, vt vix vnquàm ad iustitiæ semitam reduci possint) omnes illos complectit, qui sine virtutum exercitijs, per indepictũ nudumq;, intellectũ, essentialem animæ suæ existentiam intra se reperiunt, possidentq; in nudo quodam ocio spiritûs ac naturæ suæ. Hi in vanum & cæcum quoddã essentiæ suæ ocium ꝓlabũtur: omniũ prorsus bonorum operum & exercitiorum, intùs æquè vt foris, incurioſi fiunt: cunctasq; internas actiones, vt est verbi gratia, velle, nosse, diligere, desiderare, & omnem demũ actuosam ad DEVM accommodationẽ, contemnunt abijciuntq;. qui si toto vitæ suę spatio vna saltem horula DEVM puro amore ac intentione fuissent prosecuti, verasq; virtutes gustassent, ad hanc cęcitatem & infidelitatem ꝓlabi haudquaquã potuissent. Sanè ipse Christus dñs & redemptor noster, omnes beatorum spirituum ordines & homines sancti, in omne æuum agent, amabunt, desiderabunt, gratias agent, laudabunt, velle & nosse habebunt: & sine his actionibus beati esse non possunt. Ipse DEVS si non operaret, neq; DEVS esset, neq; beatus. Vndè multùm fallunt isti planè miseri, & omni lachrymarũ fonte plangendi, qui in peruersa naturæ suę qete obdormiunt ac demergunt, eandẽq; colunt & sectant quietem. Cumq; hanc intra se sentiunt, absq; amore & virtutum exercitijs ipsam possidere, eidemq; inhęrere volunt. Indè verò magna infidelitas, hęresis, & puersa salsaq; spiritûs libertas oritur. Hac tentatione siue impostura quotquot seducunt, vt plurimũ simplices sunt, in virtutibus parùm aut nihil exercitati, & de vera suî mortificatione, ne pilum quidem habentes: aut si etiam diu multumq; in magna se pœnitentia exercere curârunt, absque amore tñ & pura erga DEVM id intentione fecêre. Istorum modus est, quieta corporis in aliquo loco Sessio & collocatio, & omni operatione sepositа, cum ociosa & ab imaginibus denudata sensualitate,

quinã ꝓpido lo habeant seipsos.

intra seipsos se recipere. Et quia absq; exercitio sunt & amorosa ad DEVM adhæsione, ideò non penetrant seipsos, sed in sua ꝓpria essentia quiescentes, ipsam pro DEO seu idolo habẽt. Interim tamen vnum esse cum DEO & vnam essentiam cum illo sibi habere videntur. Quod cùm impossibile sit, omninò periculosissimè grauissimeq; decepti sunt, sicut & antè dixi, & aliâs crebrò me vobis dixisse memini. Iam restat vt videamus, quo pacto his iam dictis & alijs quibuscunq; tentationibus & impostoris qsq; reluctari, eas diuino fretus auxilio superare, Deoq; honorificè, & sibi ac proximis omnibus vtiliter viuere debeat & possit. Quod sanè quisquis obtinere appetit, aliud ei omninò tenendum est iter, alia ad cælestem patriam gradiendum via, quàm sit ea de qua hactenùs locuti sumus. Seipsum nanque vt verè miser peccator, qui nihil ex se habeat, nihil possit, nihil velit boni absque gratia & auxilio Dei, in loco infimo sub hoĩbus vniuersis collocabit, cõstituetq;: (Super hoc suæ depressiõis ac humiliatiõis fundamẽtum, vitã poterit sublimẽ construere) semperq; intùs cum PUBLICANO cla-

Remediũ cõtra tẽtationes primũ.

ma-

mabit, dicẽs: Deus, propici⁹ esto mihi peccatori, simulq; spem perpetuam erga diuinam ge- Luc. 18.
ret bonitatẽ. Dehinc præcepta Dei & sanctæ Ecclesiæ tali strenuitate aggredietur, vt fixum habeat in animo suo, ea quoad vixerit, diligenter implere, & perseuerãter inhærere eisdem. Rectæ ratiõis suæ dictamen promptè sequetur, Deoq; & cunctis hominibus, apud quos vitam agit, libenter obediet, quatenùs in hoc pacem, virtutem & suæ proprietatis mortificationem consistere aduerterit. Sensus atq; naturam sub freno semper habebit, cunctis inordinatis resistet oblectationibus, seipsum exiet & abnegabit: propriam voluntatem, iudicium, & sensum in omnibus, quando in hoc virtus sita erit, mortificabit & abijciet. Crucem suam tollens, dominum Iesum Christum in pœnitentia & abstinẽtia sequetur, discretè tamen, quantùm vires corporeæ & natura poterit sustinere. Erga omnes strenuã fidelitatem & beneuolentiam, & communem in animo geret dilectionem, à quibus neminem prorsus excludere licebit. Domino Deo suo integram exhibebit obedientiam, & in omnibus eiusdem cum illo voluntatis erit. In aduersis quibuscunq; patientiam cum hilaritate coniunctam seruabit: mitem, benignum & Amabilem se præstabit omnibus, quos aliquo saltẽ modo ad Deum & virtutes se conuertere posse putabit. Prælatis ac superioribus suis, immò & bonis omnibus, vbicunq; eos nosse poterit, pro cuiusq; tamen conditione, sine simulatione honorem impendet ac reuerẽtiam. In omnibus omnium necessitatibus, plena fidelitate, verbis, opibus, & rebus oĩbus qbus poterit, salua semper discretione, misericordiæ & charitatis exercebit opera, ac pietatis viscera pandet. Oĩbus falsis ac subdolis hominibus, vbicunq; eos agnouerit, semper grauem, serium ac maturum se exhibebit. Quæcũq; recta ratio dictat, aut diuinæ tradunt literæ, aut sancti homines docẽt, pro viribus (cum discretione tamen) obseruare conabitur. Possem hîc innumera dicere, quæ ad vitam componendam moresq; formandos pertineãt, de bonis quoq; exercitijs & vitæ sanctimonia: sed istud haben- Matt. 16.
ti fundamentum, de quo iam paulò diffusius loquutus sum, intra seipsum, cum Dei gratia cuncta ad vitam rectè instituẽdam necessaria inuenire, pronum erit. Est enim hîc communis quidam virtutum modus, omnibus illis oppidò quàm necessarius, qui Deo placere volunt, & tentationes omnes vincere. Attamen velim nos adhuc subtiliùs & profundiùs interiora nostra scrutari, & obseruare, quo diuitias Dei in spiritu nostro viuentis, lympidiùs ac viciniùs reperiamus sentiamusq;. Itaque nosipsos intrò recipere debemus, ac nudam & indepictam intelligentiam incompræhensibili exhibere & exponere veritati DEI, quam nobis impressam, nosq; vicissim illi impressos, & vnum cum illa effectos, in nobis inueniemus. Et hæc est clarissima vox, qua Dei filiũ inuocamus, eiusq; cũ illo hæreditatẽ & nosipsos possi debimus. Deindè hac sublimi cũ dignitate & honore ad nosipsos redeũtes, corã oĩpotenti Dei maiestate nos submittemus ac inclinabimus, idq; in quandã nostrî nihilipensionẽ, resignationemq; ad perferenda æquanimiter oĩa, quę Deus nobis euenire voluerit in tempore ac perennitate. Et hæc est vox gratiosissima. Ita & Christus secundum humanitatem sese demittens, vitam nobis æternam comparauit, ac emeritus est. Cum hac voce diuinam inuocamus iustitiam, simulq; cũ Christo in infinitam Dei abyssum siue ꝓfunditatem, cuius fundum nemo vnquàm attingere valebit, descendimus. Ex hac verò ꝓfundissima demissione, libera mente ad summã nos sublimitatem erigemus, atque cum omnibus beatis spiritibus & sanctis, Dominum Devm in Christo IESV amabimus, laudabimus, eiq; deuotissimè gratias agemus nũc & in oĩe æuum. Et hæc est iucundissima vox, qua supsanctissimã inuocamus Trinitatem, quam intra nos inueniemus habitantem in nobis cum omniũ donorum & gratiæ plenitudine: nosq; cunctis cum virtutibus ab illa nobis collatis, in diuinam reflexos vnitatem. Deindè ex hac locupletissima vnitate liberè ꝓfluem⁹ vnà cum largissima bonitate diuina, cordeq; liberalissimo atq; pijssimo per cælum & terram, cum gratia & gloria, bonisq; oĩbus cuiq; necessarijs ꝓmanebimus. Et hęc est vox dulcissima, qua sanctũ inuocamus spiritum, per quã amoris possidemus latitudinem, vnumq; efficimur cũ illo. Porrò vbi amor ita spiritum possidet in vnitate, tum spũs attingit viuacitatem, eidemq; immensas suas diuitias felicissimè gustãdas exhibet porrigitq;. Tum verò cuncta hoĩs interiora delectatiõe spiritali, castissimaq; ꝓmouentur voluptate: vndè deinceps auidè desiderare & inhiare incipit in amoris infinitatem. Et hæc est occultissima vox, qua ipsum postulamus amorem, vt nos

in se

in se absorbeat atq; cõsumat in abysso sua, vbi omnes amãtes spiritus sua destituũtur operatione, & fruitioni cedũt & vacant. Ibi se caliginosum manifestat silentiũ siue quies, q̃ supra omnẽ modum ociosa cõsistit, in qua mortui sumus, & supra nosipsos viuimus. Hæc est em̃ fruitio & summa beatitudo nostra. Hic est ꝑpetuũ quoddã silentiũ in nostra, vt ita dicam, supessentialitate: hic nullũ ꝑfertur verbũ in ꝑsonarũ vnitate: nec huc quisquã ptingere potest absq; amore, & virtutũ exercitatiõe in iustitia. Fallũtur igit̃, & ab om̃i ꝑcul veritate nimis aberrãt, quotquot falsum sectãtur ocium, falsamq; spiritũs libertatem. Et hæc ratio est oẽs vincendi tentationes, cunctasq; nequissimi hostis insidias & imposturas. Sanè hanc amoris celsitudinem & perfectionem multi nullo negocio cõsequi possent, si ita probè & sapienter exercere se curarent, vt iam superiùs dixi faciendum. Sed hoc plerisq; admodùm difficile est, & à paucis adamatur. Alij nec perspectum habent, vt carnem & sanguinem, & quod amplius est, propriam oporteat mortificare volũtatem. Nemo proindè facilè sibi magnam arroget sanctitatem, nemo de seipso plùs æquo sentiat. Sæpè etenim non nisi naturalis quædam affectio siue propensio est, hoc est, indita naturę delectatio & proprius sensus siue iudicium, & instabilitas aut nouitas quædam, vel naturę impet', quod magna putatur esse sanctitas atque perfectio. Quandiu enim quadragesimum necdum excessit annum, ad varias affectiones homo promptissimus est & natura instabilis: frequenter etiam saporem & delectationem quęrit, seipso neque sciente, neque aduertẽte, in exercitijs suis: atque ita his ipsis vt plurimũ natura sese admiscet. Vndè fit, vt vbi se spiritum fouere, id est, sanctè viuere existimat, ibi immortificatam quandã suijpsius proprietatem & merã naturam suam foueat. Hinc sanctus Papa Gregorius Leuitas Testamenti veteris vsque ad annum quadragesimũ in Tabernaculo fœderis ministrasse, deindè vasorũ custodes effectos fuisse ait, ea ratione, quòd tunc natura frigidior sit & ad occasum tendat: sicq; Leuitas per ministerij sui perseuerantiam & bonorum operum aggregationem in seipsis, ea ætate sedatos, roboratos, solidatosq; fuisse. Indè etiam est, quod olim in lege anno quinquagesimo, qui Iubileus dicebatur, terra quiescebat, remissio fiebat cunctis habitatoribus terræ, laxabantur debita, reuertebatur quisque ad hæreditatem Patrum suorum, captiui soluebãtur, & serui liberè nati, manumittebantur. Ita nimirùm Dominicam intra nos consequuti natiuitatem, seu verbi æterni generationẽ experti, tum primùm viuere incipimus: estq; tunc oppidò quàm necessarium, vt in templo DEI, hoc est, intra nosipsos ministremus, actibus Pœnitentiæ incumbendo, & sanctis operam nauando Exercitijs, donec per DEI gratiam, terrenam & vitiosam vitã nostram, & quicquid tam DEO quàm virtuti contrarium est, in cogitationibus, verbis, moribus, actibus, & cunctis Exercitijs nostris, funditùs extirpemus, abdicemus, atq; vincamus: adeoq; ipse in nobis DEI amor conualescat, vt ad affluentissimam bonitatem, quæ idem ipse est, nos sustollere queat: vbi tum eadem bonitas cuncta interiora nostra penetrans perfluensq;, tanta ea voluptate & gaudio perfundet atque replebit, vt om̃is terra corporis nostri, ocio & quiete perfruatur. Exterior nanq; homo noster eo tempore ab om̃i feriabitur opere & Exercitio. Et hic est quinquagesimus Remissionis annus, dictus IVBILEVS. Incipimus autem numerare ab eo tempore, quo Christus DEI sapientia in nobis natus est. Hæc est, inquã, nostra ad ROMANAM vrbem peregrinatio. Hic enim debita laxantur omnia, id est, peccata remittuntur: captiui à vinculis omnibus absoluuntur, id est, animus ab omni inordinato quarumlibet rerum creatarũ amore eximitur: serui omnes, qui de libera stirpe seu progenie descendêre, manumittuntur, id est, vires animę superiores tantam consequuntur libertatem, vt in suĩ eleuatione DEVM amare, laudare, DEO gratias agere & seruire, in quolibet etiam modo, omni loco & tempore, possint, absque vllo siue dæmonis, siue mundi, siue carnis impedimento. Attamen vires infimæ & sensus exteriores, perpetuę manent subiecti seruituti, ac laborare coguntur. Cùm enim caro sint, & ex carne traxerint originem, si suæ voluntati relinquerentur, ipsam quoq; carnem sequerentur, & carni seruirent: atq; ita opus eorum vitiosum foret, rectæq; contrarium rationi ac inordinatũ. Hoc igitur modo ad æternã nostrã reuertimur hæreditatem, quam heu peccando vendidimus ac perdidimus: & ita demũ veri custodes tabernaculi Dei quod nosipsi sumus, efficimur, quãdo iuxta Apostoli doctrinam, in sanctitate & honore scimus vnusquisq; possidere vas suum, & per diuinam virtutẽ om̃es supe-

Affectionibus qualib' quousq; obnoxij simus.

Gregorius.

Iubileus.

1. Thes. 4.

ſuperare tentationes, atque libera mente ſine impedimẽto ſupra omnia ad perenne bonum illud, quod noſtra hæreditas, noſtra eſt beatitudo, nos ſubleuamus. Quod nobis omnibus præſtare dignetur, ſuper omnia toto diligendus affectu, dominus noſter Ieſus Chriſtus, propter nos ſæpè à diabolo, ſæpè à mundo & flagitioſis hominibus tentatus, qui nobis hæreditatem patris ſui precioſo ſanguine, morteq; ſua acerbiſſima comparauit atq; mercatus eſt, vt hanc, ab omni abſoluti impedimento, liberi atque felices cum ipſo & in ipſo poſſideamus in beata & interminata perennitate, Amen.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

De ſeptem Cuſtodijs libellus multò pijſſimus.

PRAEFATIO AVTHORIS.

VM primis quidem & ante omnia Deum, & amare & ſpectare ſeu pro ſcopo habere nos, æquum eſt, chariſſima. Propter quod obſecro, vt vltimum petas locum, & ita poteris ad ſummum amoris puolare gradum. Et id quidem Deo pollicita es ac iuramento confirmaſti: ſi ſteteris promiſſis, nimirùm inter electos numeraberis. Si qd interìm in te rebelle, & quod obedire nolit, ſenſeris, idhaud ſecùs q̃ ſtercus aſperneris. Odio proſequaris quicquid in te vitij eſt: idq;, vbicunq; potes, profliges ac depellas. Teipſam autẽ ama & diuini cultus & famulatus gratia, & à Deo veritatẽ doceberis. Amor ſuî quõ licitus. Sed his ita præmiſſis, iam veritatem ipſam liquidò præſcribere aggrediamur.

¶ Vt nihil ſit præclarius Chriſti ſeruitute. Caput I.

ONIDERANDVM tibi eſt chariſſima, vt Chriſtus Dei filius ſeipſum abiecerit ac humiliãrit, ſerui forma aſſumpta, in qua nobis deſeruiret, vtq; mitis, benignus, pius, & cæleſti Patri ſuo ad mortem vſq; noſtrî cauſa obediens fuerit, & in medio diſcipulorum ſuorum velut miniſter vixerit, ſuoq; ore profeſſus ſit, non ſe miniſtrari veniſſe, ſed miniſtrare. Quam etiã ob cauſam iuxta humanitatẽ ſublimiter exaltat' eſt, dato illi nomine à Deo, quod eſt ſupra omne nomen, (Apoſtoli verba ſunt hæc) vt in nomine IESV flectatur omne genu cæleſtium, terrſtrium & infernorum. Quæ cùm ita ſint, ſi æterna Dei ſapientia miſeros peccatores & ſeruos ad ſuî famulatum eligat, libenter ſanè illi famulari: atq; obedire debes, neque illi duntaxat, ſed & ſuperioribus tuis. neq; eſt vndè magnipẽdere debeas ſeruire te Deo, ſed id potiùs pro magno habeas dignari illum te famulam habere. Nam etiamſi vel Romani Imperatoris filia & totius orbis domina fores, ijſq; omnibus derelictis, ad pauperis ancillæ conditionem te abijceres, ſeruiens Chriſto in membris eius, etiam tum ſanè eſſet vndè meritò gauderes, tanquam cui ingens bonum & grandis honor obtigiſſet. Nulla enim in terris aut maior dignitas, aut ſublimior honos eſſe poteſt, modò id probè intelligeremus, q̃ ſit ſeruire Deo. Etenim ſapienter ſeruire Deo, regnum poſſidere ac gubernare eſt. Et licèt regnum iſtud in nobis, dum hìc ſumus, occultum & abditum ſit, poſt hanc tamẽ vitam manifeſtum erit, vbi Dominus IESVS dixerit: Eugè ſerue bone & fidelis, intra in gaudiũ Domini tui. Atq; eam ob rem quicunq; hìc domini ac dominæ eſſe volunt, nec cuiquam ſeruire dignãtur, ſed mãlunt ab alijs ſibi inſeruiri, ij ad Dei regnum non pertinent. Eninuerò etiam ipſe Pontifex

Philip. 2.

Luc. 22. Mat. 20.

Philip. 2.

Seruiendi Deo dignitas quanta.

Mat. 25.

S. Franciſci laus

Romanus ſeruum ſeruorũ Dei ſe ſcribit, idq; de ſe vt ſentiat neceſſe eſt, quãtũ qdem ad ſpiritale miniſteriũ, & ſanctę ECCLESIAE vtilitatem attinet, ſi modò Chriſti ſectator eſſe velit, & regnare cum Chriſto. Sed & ipſa probè noſti, vt D. Frãciſcus ſecundũ religionẽ pater tuus, Chriſtũ Chriſtiq; euãgelium verbis & actib⁹ ſectat⁹ ſit, vtq; paupertatẽ, abiectionẽ, ſuî contẽptum, obedientiã elegerit, optârităq; toti⁹ orbis communẽ ſe pſtare miniſtrum, modò id cõmodè fieri potuiſſet, & vt deniq; inter fratres ſuos humilis, morigerus, & omniũ minimus vixerit, eundẽ viuendi canonẽ, idemq; exemplum tibi ſectãdum relinquẽs. quò facit & hoc, q; ſupremi veſtri ordinis ꝓpoſiti ſeu ꝓlati, miniſtrorũ nomine appellant, vt vel hoc ipſo ſignificet, toti vbiq; ordini & corporaliter & ſpiritaliter, hoc eſt, laborãdo, docẽdo, corrigendo, ſanctè viuẽdo, miniſtrare ipſos debere. Et ſeruat quidẽ hodiè canon iſte ſeu Regula, ſed ſecundũ gloſſas duntaxat, nõ vt ipſa verborũ veritas habet, quẽadmodũ ſolebat ab initio. Pauptas em̃ in magnificũ dñatum, opulentiã, mollitiẽ, quaten⁹ hæc adipiſci licet, abijt. Et verbis quidem laudat paupertas, re autem ipſa negligit. Pœnitentiæ ſtudiũ & labor vehementer torpuit, fratribus ſibi ꝓſuadentibus affecta & debili ſe eſſe valetudine, eamq; ob cauſam ſolatia & cõmoda ſua captãtibus. Doctrina in ſubtilitates verſa eſt, & quæſtiones, & noua quædã commẽta ſeu adinuentiones, parùm aut nihil ad Dei honorẽ, aut animarum ſalutem facientes. Correctio & caſtigatio remiſſa ac mollis eſt: neq; id mirum, qñ charitas & timor elanguerunt. Et ſi qua interim adhibeat correctio, fit id potiùs famæ cauſa quàm DEI, aut ſalutis animarũ. Ita iam prohdolor vitæ ſanctimonia apud ordines omnes Religionis q; Monaſticæ ſtatus, plùs ſatìs obſcurata eſt ac interijt. Quamobrẽ ſoror mea, ſi viuida eſſe Dei filia, & à Chriſto IESV amari appetis, eius exempla ac inſtitutiones ſectãdę tibi ſunt, itemq; priſci illi ſancti, qui in naſcentis Eccleſię initijs ac deinceps vixerunt, à quibus canones ac ordines Monaſtici inſtituti ſunt, idq; verbis & factis, honeſtis moribus, ſanctis exercitijs tum internis tum externis, tam coram DEO, quàm mundo & hominibus. Id verò hac ratione aggredi & inchoare debebis.

Virtutes q̃ quib⁹ vitijs cõmutatæ.

¶Qua ratione bona vita inſtituenda & agenda ſit. Cap. II.

Sãctitatis totius fundamentum.

PRINCIPIO ſciendum tibi eſt, totius ſanctitatis fundamentum conſcientiæ eſſe puritatem. quã vt poſſis adipiſci, teipſam explorabis ac diſcuties, examinabis q;, quantùm longiſſimè meminiſſe potes, à primis ætatis puerilis initijs: & ſi quid in te repereris, quod cenſeas eſſe mortiferum peccatum, indè coram ſacerdote & æterna veritate te expurgabis contritione, confeſſione & ſatisfactione, ac deindè ſpe bona ac certa erga diuinam miſericordiam fiducia concepta, peccata tua tibi remiſſa confides. Atquì licèt à Deo peccatorum veniam conſecuta ſis, nihilominùs coram illius ſemper miſericordia perſeuerãs, corde & affectu intùs vociferaberis: DEVS, propicius eſto mihi miſeræ peccatrici. Animũ tuũ perpetua cum laude ad ipſum ſuſtolles, & affectum ac deſiderium tuum cum diuina bonitate ad beatos & mortales omnes perenni cum charitate latè extendes: cor verò tuum ingenti cum reuerentia corã ſublimi Dei omnipotentis maieſtate & Domini IESV pedibus ſubmittes ac humiliabis: in eoq; verſaberis exercitio, & quendam illius habitum tibi efficies ac comparabis, in quo omnes vitæ tuæ dies verſeris ac ambules. Porrò ſingulis q̃buſq; diebus manè ſurgens, flexis humi genibus, humiliter precare DEVM, eam tibi pręſtet gratiam, vt ea die ſic miniſterium exequaris tuũ, vt ad ipſius honorem, tuam ſalutem ac cœnobij totius pacem & quietem cedat.

Luc. 18.

Quotidiana Religioſorũ exercitia.

¶Quemadmodùm ſub Miſſæ auſcultatione ſeſe exercitare quis debeat. Caput III.

SI PER officium, quo fungeris, atq; per ſuperiores tuos licitum erit, MISSAE ſacrum auſcultes. Et in ipſo Miſſæ exordio peccata tua & incuriam, negligentiam ac defectum Deo confitearis atq; queraris, orans illum, vt tuî miſereatur, tibi clemẽtem ac propicium ſe exhibeat. Deindè petas ab illo, vt veritatis, virtutis & iuſtitiæ viã te edoceat, tibiq; demonſtret. Si concionem aut ſalubres inſtitutiones auſcultes, diligenter attenta ſis: idq; viuendi potiùs, quàm ſciendi cauſa. Qui enim multa nouit, neque iuxta ea tamen

Facere, multo q̃ ſcire pſtare.

men vitam componit ſuam, is temporis precioſi iacturã facit. Deindè ſub Miſſæ ſacro Chriſti IESV Paſſionem tibi proponas, amãti cum compaſſione eam commemorãs ac animo reuoluens, & humili cũ deuotione gratias illi agens, q; tuî ac peccatorũ tuorũ cauſa homo fieri, viuere, ac turpiſſimã & acerbiſſimam perpeti mortem voluerit, eamq; Patri cæleſti & teipſum ſimul ac omnes neceſſitudines tuas & quicqd ad ſanctæ Eccleſię vtilitatem pertinet offerens, ſicut & ipſe moriens fecit, atq; etiãnũ facit in vita æterna corã cæleſti Patre ſuo. Et hoc eſt venerandum illud ſacrificium, quod Chriſtus ipſe, vt dixi, fecit, quodq; hodiè faciunt ſacerdotes oẽs in Miſſa, vbi virtute Dei carnẽ Chriſti & ſanguinẽ conficiunt, eadem in Paſſionis, mortis & æternæ charitatis eius, quam & in tempore nobis exhibuit, & exhibebit deinceps in æuum ſempiternum, memoriam offerentes. Simul autem cum his offeras ſublimem & celſiſſimam intemeratæ ſemperq; Mariæ, ſanctorum Apoſtolorum ac martyrũ prę-ſtantiã & dignitatem, confeſſorum firmã ac honeſtiſſimã profeſſionem, puriſſimam virginum caſtitatem, & laudes angelorum, omnemq; ſanctæ ECCLESIAE cultum ac miniſterium. Et cum omni hac oblatione, & cum vniuerſis viribus, & tota facultate tua in diuinæ Maieſtatis conſpectum tete erigens, ibidèm cum laude & gratiarum actione atque intimo amore conuerſeris ac commoreris, hoc ipſo Paſſionis & mortis Chriſti, & bonorum omnium, quæ vnquàm in cælis & terris facta ſunt & fient, particeps futura. Hac enim ratione fructus omnes venerabilis Sacramenti in anima ſpiritaliter percipiunt̃ ac obtinentur. Ad idem quoq; præſtantiſſimũ Sacramentum intima cum deuotione, mãgnoq; deſiderio, & cum ſodalibus tuis accedas, non quidem quotiès tibi libitum erit, ſed pro ordinis conſtitutione & conſuetudine. Quando autem ad ipſum acceſſura es, ante & poſt perceptionem, & quotiès poteris, ad ſpiritalem eſuriem ac ſitim cęleſtis & ęterni edulij tete exerceas, idq; adeò, vt oẽs internæ vires ac venæ tuę illo cibo refici ac exatiari hianti ore ac deſiderio appetant. Excitat enim Deus famẽ in viribus noſtris per ſuã gratiam, & noſtrã exercitationem: idemq; ipſe animę eſſentiam implet & exatiat per ſuã in ea inhabitationem. Agè ergo eſurias illum & ſitias vehementer, & in eſſentia tua quandã ſenties ac experieris ſaturitatem. Modò enim poſſis ipſa Chriſtũ auida cum appetitione edere atq; manducare, ab ipſo quoque viciſſim manducaberis & in ipſum tranſferéris. Ita enim habent verba illius: Qui manducat, inquit, carnem meam, & bibit meum ſanguinem, in mẽ manet & ego in illo: quæ eſt vita æterna. Rurſumq;: Niſi, inquit, manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitã in vobis, videlicet placentem & gratã Deo. Tam ergo vehementer amare coneris, vt æterna Dei charitas te ſuis ſtringat amplexibus: ſicq; vnus cũ Deo ſpũs & vnus Amor efficieris. Porrò in Sacramento ipſo cordiali te amore & ſenſibili appetentia ac deſiderio exercitabis. Siqdem CHRISTI carnem, ſanguinem & corpus accipis. In rationali autem anima tua amorem & iuſtitiã exercebis, quãdoquidem vitalem CHRISTI animã cum vniuerſis meritis & omni gloria eius ſuſcipis. In mente deniq;, hoc eſt, in ſpiritu tuo amorem exercitabis liquefaciẽtem. Etem̃ Chriſtũ ſumis Deũ & hoĩem, qui te illuſtrare poſſit atq; tranſformare in diuinitatis vnitatẽ. Ita videlicet amabis DN̄M DEVM tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omni mente tua, quod eſt primũ & maximũ mandatũ, ſanctitatis oẽis principium ac finis. Cęterùm ſi amorem & ſanctitatem in ſupremo gradu colere, exercere ac poſſidere velis, vim intellectiuã à cunctis expedias ac nudes formis & ſimulacris oportet, & per fidẽ ſupra rationem eleues, vbi æterni Solis micant radij, q te ſuo illuſtrabit ſplendore, & omnem docebit veritatem, & veritas liberabit te, & nudum adſpectũ tuum in formæneſcia defiget ac ſtabiliet nuditate. Beatos illos oculos, qbus hanc videre contingit. Siqdem viſionem hanc vis amatiua nudo amore ſemper inſequtur, & in ipſo ſequendi actu diuinæ gratię riuus iugiter manat, animã iſtiuſmodi ad viuidum ſanctiſpũs fontem introducẽs, vbi ęternę ſuauitatis ſcaturiunt venę inebriãtes animã, ſupraq; rationem eã ſubleuãtes in quandam vehit aberrationem ſeu auia itinera, in ipſam ſcilicet ęternę ſalutis ac beatitudinis eremum: & hęc verę ſanctimonię radix ac ſubſtantia eſt, ex eademq; radice interna virtutũ exercitia continenter emergunt ac proficiſcuntur. Non enim poteſt amor vacare ocio.

Qua deuotione ſeu feruore Menſæ dñica accedenda.

Ioan. 6.

Ibidèm.

Exercitia q̃ qbus & vbi oportuna.

Matt. 22.

Luc. 10.

Verę ſanctitatis radix.

¶De quadruplici internarum exercitationũ modo. Cap. IIII.

Modus I. INTERNARVM autē exercitationum quadruplex modus eſt. Primus ad Deum nos ſuſtollit cum intima charitate, cum amore perenni, cum laude & gratiarum actione, cum deuotis precibus, cum ſitibunda ſtrenuitate ac exactione libera cum fiducia cōiuncta, cum defectu ſpiritūs & omnis actionis noſtræ in amoris & æternæ bonitatis illius contuitu. Iſte videlicet primus internæ exercitationis noſtræ modus eſt, & ſurſum tendens noſtræ in Deo vitæ celſitudo. Alter modus ad humilem noſtrīipſorum contemptionem deorſum nos mittit, ita vt nemo nos ſuis laudibus extollere queat, certos videlicet, cuncta opera noſtra Deum in nobis operatum eſſe: neq; etiam quiſquā vituperando cōtriſtare aut premere nos queat, quando peccatorum noſtrorum ſolum Deum iudicem fore certi ſumus. Et quia peccatores ſumus, & in cunctis virtutibus deficimus, libenter & ſub Deo, & ſuperioribus ac præfectis noſtris & æqualibus, itemq; inferiorib⁹ nos ſubmittemus ac humiliabimus: neq; cuiquam nos comparare aut ęquiparare audebimus, ſed potiùs conténemus noſipſos, & infra omnes infimos, omniumq; mortaliū indigniſſimos nos putabimus, & ſub cunctas nos demittemus creaturas, etiam ſub dæmones ipſos, vt nos, quatenùs Deo viſum erit ꝑmittere, flagellis & vexationibus afficiant, ficq; peccata in nobis ſua vltione plectantur, & Deo honor, nobis verò confuſio & ignominia ſit. Hic alter eſt modus exercitatiōis internæ, deſcenſus videlicet vitæ noſtræ, quo nos deſpicimus, ac nihili facimus, in humilitatis vſq; fundum. Tertius porrò modus foràs nos mittit cum exercitatione interna in charitatis latitudine, ita videlicet, vt ſanctos omnes veneremur, de eorum meritis & laude gratulemur ac exultemus, eorum preces & auxilium imploremus ac ambiamus, vt & nos cum ipſis in meritis & æterna Dei laude idonei ac digni efficiamur: vtq; cum bonis omnibus per charitatem & virtutes nos coniungamus ac vniamus, quo ſimul omnes adipiſci victoriam, & in extremis noſtris palmam referre, & hoſtibus noſtris eſſe ſuperiores valeamus: vt deniq; tum pro nobiſipſis, tum peccatoribus quibuſcunq; Dominum precemur, vt noſtri miſertus, à peccatis & vitijs nos abſtrahat, & ad electorum numerum adiūgat. Et hic tertius internæ vitæ modus eſt, quo ad proximos egredimur in latitudine charitatis, cęlum terramq; gratiæ & virtutum diuitijs ac opibus implentis. Quartus demum internæ vitæ modus, rationem noſtram inter tempus ac æternitatem conſtituit: & inferiùs quidem vbi deſpicimus ſiue deorſum reſpicimus, mundum hunc nobis oſtendit ceu exilium quoddam, in quo velut in carcere detinemur: Superiùs autem dum ſuſpicimus, cælorum nobis regnum demonſtrat, quò vocati & electi ſumus. Et quandiu ratio noſtra inter vtrunque ſuſpenſa manet, mœrore ac dolore afficimur: cernimus enim ſupra nos gloriam Dei & pacata ac tranquilla omnia, neq; eò tamen pertingere licet: & infra nos miram conſpicimus inſtabilitatem, vitia & peccata, probra ac ignominiam & rerum omnium confuſionem ac perturbationem, & iſtic demorandum nobis eſt: itaq; mundus hic nobis in crucem, tædium ac nauſeam vertitur: atq; ea re dum in iſto degendum exilio eſt, plorare, gemere, queritari cogimur & dicere cum Propheta: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt. Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Hinc verò ex Dei gratia in cordibus amantibus ſuprema, quam equidem nouerim, virtus emergit, videlicet patiens longanimitas, eaq; ſic dicit: Non mea Domine, ſed tua voluntas fiat ſemper: non meum commodum, non mea oblectatio aut voluptas, ſed tuus honor & laus tua. En meipſum dedo ac reſigno & permitto tibi Deus meus, non in tempore modò, ſed etiam in æuum ſempiternum. Hæc nimirum internæ exercitationis longitudo eſt, cuncta patiēter ac longanimiter ſuſtinens & expectās. Hoſce quatuor internæ vitæ modos ſi cum ipſo ſubſtantiæ fundo, in quo ſuas egērunt radices, adepta es, iam in nudo ocio ſupra rationem contemplari, itemq; ratione virtutes omnes diſtinctè ac diſcriminatim cōſiderare poteris. Quod quidem exercitium ceu nummus quidam eſt ex puro confectus auro, quo æternam liceat mercari ac obtinere vitam. Sed vnuſquilibet nummum probet & inſpiciat ſuum, num probè aureus, & iuſti ponderis, & vtraq; ex parte debitè formatus ſit. Quæ quid ſibi velint, attendas oro. Quando Deum ipſius duntaxat cauſa, nō ob aliud quippiam amamus, iam nummus noſter ex puro confectus auro eſt: cumque alia omnia in charitate & non niſi ordinatè ſiue in ordine ad Deum gerimus & exercemus, ijsq; vtimur, ita vt Dei amor omnibus præponderet, iam

II.

III.

IIII.

Quàm ſubmiſſè de nobis ſentire debeamus.

Eſaiæ 26.

Sanctos vt veneremur.

Miſeria præſentis vitæ.

Pſal. 119.

Pſal. 41.

Virtus præcipua quænam.

Nūmus noſter qñ aureus ſit.

iam nummus noſter iuſtus eſt, ac debitũ habet pondus ſuum. quãdo deniq; Chriſtum ſequimur, & noſtram ferimus crucem, naturamq; noſtram pœnitentiæ ſtudijs premimus ac mortificamus, eiq; reluctamur, & præfectis ac maioribus ſiue ſuperioribus noſtris, legiq; & ꝑceptis Dei, & rationi noſtrę ac vitæ Dñi Saluatoris morem gerimus, iam Chriſtus viuit in nobis, & nos in illo: atq; hoc ipſo nummus noſter ſuum habet decorem, formam ac monetã à crucis latere: at nihiloſeciꝰ eundẽ nos magis ac magis virtutibus exornare conabimur, idq; ſectandis veſtigijs Dñi ſaluatoris. Et latus qdem nudum ſeu informe nũmi noſtri, animę noſtræ eſſentia eſt, cui Deꝰ ſuã impreſſit imaginẽ. Cumq; per fidem, ſpem & charitatẽ intrò nos recipimus, atq; ita Deum amamus & poſſidemus, in nudo nũmi noſtri latere imaginem illius ſupnaturaliter accipimus. ſiquidem ſacroſanctę Trinitatis imagine, quę Deus ipſe eſt, nudum nũmi noſtri latus, id eſt, vita noſtra introuerſa, inſignita, formata, ac decorata eſt: quãdoquidem illic & Deus in nobis, & nos in Deo viuimus. Ita ergo nudum nummi noſtri latus, Dei inhabitatione: & crucis latus tum virtutibus noſtris, tum Dñi IESV vita ac meritis decoratur. Atq; hic aureus nummꝰ eſt, idem ipſe dignus vita ętterna, cùm ſit ipſe vita æterna. Itaq; ſibijpſi ſingulus quiſq; inuigilet, certus quòd quiſquis nummũ ſuum vitioſum ac deprauatum ad Chriſti tribunal apportauerit, igni ſemper arſuro addicendus ſit. At tamen ſi modò nũmus tuus fortè plumbi admixtione vitioſus eſt, nec iuſtum pondus ac debitã monetam habet, obſecra & implora Spiritum ſanctũ, vt purum tibi largiatur aurum, quo inter te & ipſum tantę elegãtiæ ac puritatis poſſis nummũ cudere ac exprimere, vt Deo gratus & acceptus ſit. Verùm de his iam dictum ſit ſatis.

Qñ iuſti pẽderis.

Qñ ſuã habeat, monẽtam.

Nũmũ vt qſq; que ſuũ cor rigere debeat.

¶De obedientia erga ſuperiores, de humilitate & cura erga infirmos. Caput V.

DICAMVS nunc, quemadmodũ, ſoror mea, in humilitate ac caſtimonia vuiere debeas, ita vt Dei filia ſis, & virginum aureolã cum ꝑmio centuplici adipiſcaris. Ait quodã loco Propheta Dauid: Audi filia & vide, & inclina aurem tuã, & obliuiſcere populum tuũ & domũ patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum. Obſecro igitur ſoror mea, audi Deũ & prælatos tuos, & vide atq; attende qd illi præcipiant, & inclina aurem tuã ad omnem obedientiã, & ſic concupiſcet rex (id eſt, Chriſtus) decorẽ tuum. Manè poſteaquã Miſſæ ſacrum auſcultaueris, ad tuum perge laborem. quòd ſi vſque eò occupata es, vt Miſſam audire non poſſis, neq; Dñici corporis ſacramentũ percipere, nihil te res iſta perturbet. Gratior eſt Deo obedientia quàm victimæ: & reſignatæ voluntatis maior atq; vberior & excellentior ſemper fructus eſt, quàm ꝓprię voluntatis. Semper etiam infima & abiectiſſima atq; contẽptiſſima ſeruitia & officia eligas ac amplectaris, ſiue ea coquinæ ſint, ſiue valetudinarij, aut domus infirmorum. Nulli quicquam imperes aut iubeas, niſi cui fortè, præfecta ſis: ſed ſemper per teipſam quicquid poteris libens exequaris. Si infimum atq; extremũ tibi demandẽt officium vel miniſterium, gaudeas, & gratias agas Deo ꝙ id pręſtare queas. Quòd ſi infirmarum habere curam iubearis, ſerenum ac hilarem illis vultum exhibeas, ſeruiasq; illis hilariter, humiliter, & cum manſuetudine ac citra murmurationem. Et licèt illæ fortaſſis moroſæ ſint ac impatientes, cogites te miniſtrare Chriſto: tamq; benignam, piam, ac mitem illis exhibeas faciem, vt coram Deo & te meritò pudeſiant: quãtò autem pauperiores atq; ægriùs affectæ ſunt, & rariores amicos habent, hoc eis propẽſiùs atq; prompti ſeruias, neq; eas ſolũ attẽdas, qbus inſeruis, ſed Deum potiùs, cuius cauſa id agis. Magno verò opere caueas, ne aduerſa correptas valetudine, ſiue verbo, ſeu facto, aut geſtu aliquo tuo cõtriſtes, vel affligas & premas: ſed ſi quas cõſpexeris mœrore animi cõtractas aut impatiẽtes, tum dñica, tum ſanctorũ perpeſſiõe eas cõſoleris, cõmemorãs eis, vtì illi alacriter & cũ gaudio aduerſa ptulerint, atq; ea re beati iã & glorioſi agãt in cęlis. Qñ petũt ꝙppiã ſibi neceſſariũ, abſq; mora ꝙ poteris celerrimè id eis miniſtres aut miniſtrari cures: Si quid verò petãt incommodũ ac pernicioſum ſibi, & vndè morbus poſſit augeſcere, ſi id miniſtrare vereris, ſimula te non intelligere qd velint. quòd ſi illę in petendo pertinaci aío pſiſtãt, dicito illis nociturũ ipſis quod petũt: at ſi nec ſic qeſcãt, agè cũ cõſilio ſupiorũ tuorũ, aut eorũ, q te prudẽtiores magisq; experti ſint. quicqd aũt eis aut cibi aut potionis paraue-

1. Reg. 15. Obediẽtia ꝙ ſit grata Deo.

Infirmi vt tractandi ſint.

Infirmi vt ad patientiã incitãdi.

ris,id tanta munditia, tantaq; saporis gratitudine, modò possis,accures ac præpares, vt illis satisfaciat,eoq; contentæ sint,& vtrobiq; pacem conserues.Lectos quibus decumbũt,subinde moueas atque componas:& quicquid poteris commodi illis impendas,idq; eo magis, quo erunt teneriores, & his opus habebunt. Si res postulet, maneas peruigil apud eas,tantaq; dum illis ades,hilaritate vtaris, adeoq; verbis iucundis & ad exhilarãdum appositis eas recrees,vt quæcunq; malè valent,te sibi adesse peroptent.Verba salutaria & pia exẽpla tum Domini Saluatoris,tum sanctorum illis referas,si tamen audire velint,vt quibuscunq; adesse te contigerit, simul omnes spiritaliter in anima reficiantur.

¶ Vt sese gerere debeat,qui aduersa laborat valetudine.

Caput VI.

Querimonia vitanda ægrotis.

psal.68.

Porrò dum ipsamet aliquo morbo correpta es, ita tibi persuadeas,paupere te esse peregrinam,alienæ domus vtentem hospitio,& ad ęternam patriam suam peruenire cupientem.Itaque sis patiens &hilaris in omnibus,& agas gratias Deo pro beneficijs ac donis eius,nec quicquã aliud velis vel optes aut eligas,nisi quod Deus præstare & conferre velit,neq; plus satis curiosa sis,hoc est,non nimiam tui curam geras,sed sis contenta omnibus,quæcunque præstantur tibi. Resignes te Deo,neq; de hominum infidelitate aut solatij defectu, vel morbo ipso queraris, & licèt nemo te inuisat, non murmures, nec iudices quẽquam,sed de manu Dei tui accipias,quicquid is tibi euenire volet. Ede & bibe ea quæ tibi ministrantur,si tamen libet aut potes, velut mendicus quispiam. Etiamsi cibus aut nimiùm salsus,aut adustus, aut insipidus est, cogites Dominum IESVM dum maximè sitiret,& esset ægerrimè affectus,fel & acetum potasse,& tacuisse tamen, nec quicquam questum esse:ita & tu quoq; illius causa rebus oblatis contenta sis. Iam si quid fortè libeat, quod tamen non habeas, & sit tibi necessarium, indicare illud poteris illis qui tibi adsunt: & si quidem obtinueris,age gratias Deo:sin minùs,esto patiens,& Dei causa libenter eo careas,& erit Deus merces tua.Refrena interim cupiditatem ac appetitiones tuas,neq; exigas qcquid in mentem venerit,aut appetitus exigit. Id enim solent homines delicati, rebus omnibus locupletes: sed molestum ac graue est in homine mendico ac paupere, & probro datur ac ægrè auditur ab illis,q eiuscemodi homini adsunt.Si alij tui parùm memores sint & obliuiscantur,neq; te inuisant quando id tibi putas necessarium, feras isthæc moderatè & placidè,certa tum adesse tibi Christum cum sanctis & angelis suis.Semper esto hilaris, & à querelis ac murmure abstineas. Sit tibi Deus semper in corde,& bona verba in ore,sicq; in virtutibus iugiter profectum facies,& quotquot sese tibi adiunxerint,meliores à te recedent.

Hoim visitationes raræ infirmis quĩ ferendæ.

¶ Communes quædam institutiones viuendi cum proximis.

Caput VII.

Humilia officia libẽter amplectenda.

Atqui vbi conualueris, & morbo liberata, pristinas recuperaueris vires,rursum ad officium vel ministerium tuum humiliter accede,nec quicquam eligas,sed quicqd iniunctum erit,id assumas,eoq; pergas,siue id sit lauandi officina,siue valetudinarium aut domus infirmorum,aut culina ipsa:& quantùm quidem ex te est,semper mâlis infima seruitia, ijsq; tibi demandatis gaudeas, ac libens ea amplectere: sin verò exaltari te contingat, doleas, & inuita id recipias ac nolens, atque hoc pacto facies in virtutibus profectum.Esto præterea simplex & prudens, & fidelis in officio siue ministerio quo fungeris.Non mentiaris vnquàm,non iures,nec vnquàm sciens &prudens cuiquam maledicas aut execrationibus vtaris: qui enim his dediti sunt & assueti,animas suas perdunt. Inter sorores pacifica sis,& feras æquanimiter aliena onera,neque propriæ sis dedita voluntati, sed cum sororibus in omnibus rebus bonis cõcordiam secteris. Nemini exprobres aut verbum mordax dicas,neminem spernas,neminem contristes, aut premas, aut confundas, aut contumelia afficias, aut iudices temerè, nec cuiquam detrahas aut obloquaris. Quin potiùs ames omnes,inuideas nemini,neminem neque verbis neq; factis decipias,non rancorem vllum retineas,nec vindices quicquam.Sed sis mitis ac benigna,neq; vlla pro re contendas aut decertes,sed semper vinci ac superari te patiaris:magisq; velis virtutem seruare incolumem, quàm superbiam,contentionem ac propriam retinere voluntatem.Nihil omnino fictè ac simulatè

Hypocrisis fugienda.

mulatè geras, quo videaris ab alijs, aut ſancta credaris: ſed ſis verbis & actibus verax, & oñe in te vitium odio perſequaris, idemq; diligenter obſerues ac animaduertas, & vbicunq; poteris, profliges ac elimines. Eas quibuſcum viuis, bonis verbis, magis verò etiam bonis exemplis inſtituas. Si qua te velfacto, vel dicto offendit, ilicò corde remittas, etiamſi illa id nõ petat, nec deſideret: tamq; illi iucundum ac amicabilem exhibeas vultum, vt rubore ſuffundatur & erubeſcat coram DEO & te, animoq; miteſcat ac ſedetur. Sin verò ipſa aliquam vel verbo, vel actu læſeris, mox veniam preceris, & ab illa tibi ignoſci petas, & ſi neceſſe ſit, poſſisq; eam hac ratione placare, eiusq; tibi conciliare gratiam ac beneuolentiam, eius te veſtigijs aduoluas. Inter conſodales poſita, ſemper iucunda, amicabilis ac benigna ſis, non ſingularis, ſed communis, & parata ſingulis quibuſq; tuam expetẽtibus ac deſiderãtibus operam. Iſta nimirùm iam dicta, à te DEVS expetit atq; præſtari peroptat.

¶ De vitanda in menſa edacitate, & vt in menſa ſumendoq; cibo ſe quis gerere debeat, & de corruptis quorundam moribus. Caput VIII.

VBI verò ad REFECTORIVM cum cæteris acceſſeris, benedictionẽ menſæ pro conſuetudine legas, & licèt magna te fames occupet, ingenſq; cibi ac potûs appetitus, caueas tamen exceſſum ac immoderatum eorum vſum: quando gula cauſa & origo eſt vitiorum omnium, quippe cùm indè torpor, acedia, & impudicæ propenſiones, atque interdum etiam libidinoſi actus oriantur, ex quibus deinceps diuerſa ac multiplicia vitiorum monſtra emergunt ac proficiſcuntur. Adam quidem protoparẽs noſter nulla licèt fame laboraret, gulæ tamen vitio tentatus eſt, & legem DEI violauit, atque eo ipſo in mortiferum lapſus crimen eſt, & nos ſimul omnes cum illo. Atqui CHRISTVS DEI filius & famem ſenſit, & tentatus eſt à dæmone, ſed vicit improbum, noſtræ inſtitutionis cauſa ita illi dicens: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Conſtat enim, ex duabus hominibus naturis compoſitum eſſe, ſpiritali videlicet & corporali, hoc eſt, anima & corpore. Et corporea quidem natura cibo alitur corporeo, & ſpiritalis alimento viuit ſpiritali. Fames corporis quandoque perit, cibus deficit, & vita mortalis eſt: at eſuries ſpiritualis, quæ eſt charitas amorq; diuinus, æterna eſt, eſca vitalis, & vita beata ac glorioſa, vtpotè qua DEO feliciſſimè copulamur ac vnimur. Cibum corporeum aut ipſi nobis præparamus, aut paratur ab alijs: ſed eſcam ſpiritalem DEVS ipſe nobis in beata æternitate parauit: & vbi ſpiritalis eſuries eſt, ibi quoque æternum alimentum ſemper paratum eſt: contrà verò vbi fame laboratur corporali, ibi plerunque rerum defectus ac ingens penuria eſt. Ita quiſquis ſpiritaliter eſurit ac ſitit, nunquàm non reficitur à DEO, viuitq; coram DEO in gratia: ſed qui corporalem duntaxat famem ſentiunt & implere contendunt, iuſtitiæ fame neglecta, mortui ſunt coram DEO, cùm vita illorum non niſi beluina ſit. Quando igitur corporis percipis neceſſaria alimenta, animo ad DEI conſpectum ſubleuato, cum CHRISTO, & angelis & ſanctis omnibus diſcumbe inter ſorores ſeu conſodales tuas, donaq; & fercula ex DEO manantia ſuſcipe, ſicq; ſecundum hominem interiorem æterna aléris ac reficieris eſca, hoc ipſo victura in DEO. Moriaris (obſecro) mundo, & viuas DEO: quæ ſurſum ſunt, hoc eſt, cibum æternum à CHRISTO tibi præparatum, quæras & ſapias. Neque te tui corporis cura occupet, ſed eius victum neceſſarium accipe, ita vt à DEO datur ac prouidetur: neq; ibi ſaporem, aut delectationem, aut commodum quæras, ſed rudiori cibo contenta eſto: & quæ alijs ſuperſunt edas, ſi tamen natura tua id patitur. Sis diſcreta ac prudens, & naturæ tuæ attende habitudinem ſiue complexionem, & quibus habeas opus, quibusq; carere poſſis. Si enim corpori vltra neceſſaria plùs nimio indulſeris, hoſti tuo vires addes: ſin autem minùs quàm debeas illi tribueris, mancipium tuum, quo DEO te ſeruire oportebat, deſtrues. Inſpice quæſo vitas priſcorum patrum, eremos incolentium, vt illi panem ſuum certo pondere & aquam certa menſura ſumpſerint, idq; maximo abſtinentiæ amore, cuius cauſa etiam carere, ac penuriam pati, & ipſa quoque neceſſaria parcè ac ſtrictè capere, ſolebant: interim tamen erga ſibi conuiuentes, itemq; aduentantes hoſpites, pios ac liberales ſe præbebant.

Gene. 3.

Matt. 4.

Deut. 8.

Hoſem duãbus cõſtare naturis.

Cibũ ſumẽti quid mente tractãdũ.

Naturæ habitudo obſeruanda.

Sed

Sed & primi illi ordinum Monasticorũ Patriarchæ ac Architecti siue institutores, non verbo tãtùm, sed etiã exemplo suo, vt verbi gratia, Augustinus, Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciscus, in seipsos qdem rigidi, duri ac seueri, & sobrij ac temperantes admodùm, ita vt necessaria parcè sumerent, suisse legunt: sed erga fratres & qui eis aderant, clementes, propicij, & perquàm pij ac liberales in omnibus quæ illis fuissent necessaria. Et isthæc vita, istiq; viuendi canones, in libris hodieq; descripta visunt, sed in cordibus & actibus ꝓpemodùm obliterata sunt ac pessùm ierunt. Abbates enim & Abbatissæ & Prælati Ecclesiastici cuiuscunq; illi Religiosi sint statûs, magna ex parte, vt videt, dominãdi pompam & sui corporis oblectamenta, grãdi alenda familia & immanib⁹ faciendis sumptibus, colũt ac sectantur haud secùs quàm si in mundo agãt. Et in omni propè Religione, & in multis cœnobijs diuites & pauperes, pindè vt in mũdo, inuenire licet. Prelati, Monachi, Monachę, & quos fratres ac sorores vocãt, & quotquot in Religiosis statibus locupletes sunt, suis obseratis cubiculis, edunt ac bibunt quicqd libet. Vesperì percontãdum est, quid altera die cibi ac potûs ministrari, idemq; vt apparâri sibi velint. Nolo quisquã putet me hîc de infirmis, valetudinarijs, senio affectis, aut qui ità teneræ sint naturæ, vt neglectiori vel incondito cibo vti non possint, agere, sed de illis poti⁹ omnibus, qui carni viuant, & seipsos ac suum commodum inordinati⁹ ament, qui omnes duri, inclementes, auari sunt, nec facilè vel seipsos vel quicqd hãbent aut obtinere possunt, alijs communicant ac impartiunt. Istos haud incongruè quisquam diuiti illi comparauerit Epuloni, cuius Domin⁹ apud Lucam meminit, qui purpura & byssо induebat, & epulabat quotidiè splendidè, nec alijs quicquam tribuebat, ne ipsi qdem Lazaro mendico ad ostium illius iacenti. Enimuerò fratrum pauper conuentus, in refectorio velut ad diuitum ostium ponit: sed nihil illis, præterquàm quod debetur, apponitur: & licèt tantos edant clamores, vt vel in cælo audiri possint, nec sic tñ vel ouũ vnum aut halec dimidium, præter solitũ, illis dãtur: tametsi interdũ ieiunare, & onera nocte ac die cantãdo & legendo ferre coganť. Sed si isti obedientes ac patientes sint, & in ordinis obseruatione ad mortẽ vsq; constantes pseuerent, cum Lazaro ab Angelis in Abrahæ sinũ perducunť: diuites autem auari, qui bona cõmunia sibi priuatìm vendicant ac vsurpant, & indè pro sui corporis voluptate ac delectatione viuunt, cum diuite Epulone in inferni ꝓfundo sepeliuntur, vbi in flãmis semper arsuris vel guttulam vnam aquę pro linguæ suę petent refrigerio, nec eam vnquàm obtinebunt. Quapropter in cibo ac potu percipiendo sobria ac temperans, taciturna & necessarijs contenta esto: & dum corpori necessaria præbes alimenta, cor ad Deũ subleuato. Sumpto cibo, dic gratiarum actiones cũ ceteris ꝓ instituti vestri consuetudine: laudes & grates agens Deo pro bonis omnibus, & obsecrans eũ ꝓ illis, à quibus ea præstita sunt vobis: itidemq; orans, vt det veniam immoderationi siue indiscretioni tuæ, si quid plùs minúsve sumpseris, seq; tibi propicium præbeat.

Luc. 16.

Inclementia quorũdã erga subditos.

Post cibum quid agẽdũ.

¶ Qua ratione sit accedendum ad hominum colloquia. Caput IX.

Deindè si fortassis ad cãcellos, vbi fit collocutio, vocata fueris, si qdem libens eò & cum animi voluptate accedas, est sanè quod doleas: quippe quæ plùs adhuc carni viuas, quàm spiritui, plùs mundo, quàm Deo: cuiq; etiam primũ illud desit, quod ad clausurã siue custodiã tuã pertineat. Quãdo autem ad cancellos iam dictos itura es, neq; nimiùm tete habitumq; tuũ coles ac apparabis, nec etiã plùs satìs abijcies, sed medium obseruabis. Cumq; ad cancellos ventum erit, fixis humi oculis, in nullius intendas vultum, nec quenquã te considerare sinas, modò id vitare possis: maximè verò adspectum caueas virorum. Eos qui te inuisunt, breuibus ijsq; simplicibus salutes verbis. Si religiosi aut spiritales sunt, ora eos, vt boni quippiã tibi referant, vndè possis effici melior, & vt in votis tuis atq; cœnobio, cui inclusa es, ad extremum vsque spiritum persistere queas. Si seculares sunt & mundani, cautè satìs attende verbis tuis, ne quid ex tuo proficiscat ore, quod carpi ab illis possit, aut eis esse offendiculo: tamq; sedeas procul à cancellis, vt qui te inuisunt, & te dicentem audire, & abs te audiri queant. Nihil de amicis, neq; cognatis, nec de vlla re mundana sciscìteris. Si quis ex te quicquam percontet, quod tibi constet, respondeas

Habit⁹ vt cõponẽdus sit.

In colloquẽdo qs seruãdus modus.

deas quàm poteris breuissimis ac apertissimis verbis. Sin verò id interroget quispiam, quod ipsa nescias, nihil verearis nec te pudeat illi fateri eius te imprudentem esse. Quòd si cupiant quidam audire ex te vndè corrigantur, vituperes apud eos peccata, & commendes ac prædices virtutes & iustitiam: terreas eos pœnis tartareis, ac consoleris Dei misericordia, proponasq; illis immanitatem ac horrorem dæmonum, & tormentorum inferni, itemq; gloriam & lætitiam angelorum & sanctorum cum Deo in æterna degentium vita ac beatitudine. Ita inquam, loquaris eis, adiunctis exemplis ad isthæc appositis & accommodatis: sicq; arguentur ipsi ac instituentur, terrebuntur ac consolationem accipient, idq; in omnibus eis necessarijs. Nihil à quoquam exigas aut petas, neq; sine superioris permissu quicquam des vel accipias, & à cunctis hominibus & erga eos occupationibus & collocutionibus, vt primùm poteris te expedias, atq; ad tuam cum Deo vnitatem & solitudinem reuertaris. Si enim ita affecta sis, vt libenter & cum affectu ad colloquij cancellos accedas, & citiùs foràs quàm intrò te recipias, delectetq; te fabulari, & cum aduentãtibus colloqui, ac rumusculos mũdanos percipere, non poteris illustrari intùs, sed in dies magis ac magis obtenebraberis, atque rudior & crassior efficieris: & licèt boni quippiam diuinitùs senseris aut perceperis in gratia & virtutibus, hoc ipsum amittes, & intùs virtutibus vacua, & corde multiplex, vaga & instabilis reddéris, & sub precibus tuis gustu, strenuitate & diligentia ac deuotione destituéris, formisq; ac simulacris & peregrinis cogitationibus atque id genus alijs innumeris culpis & vitijs abundabis. Quamobrem obseruaui ipse in D. Clara ordinis ac instituti tui duce ac auspice, septem eam custodijs inclusam fuisse, atque ita cunctis virtutibus illustratam, clarificatam atque exornatam esse, sanctamq; & beatam vsq; ad diuinæ fruitionem gloriæ effectam esse. Hasce custodias septem quæso vt attentis percipias auribus, quas equidem commemorare ac docere te constitui, modò eas ipsa suscipere velis. Neq; enim conferre eas quisquam potest, nisi spiritussanctus: neq; suscipere, nisi qui Deum amet.

Loquacitas quãtùm obsit.

D. Clara quibus se custodijs incluserit.

¶De prima custodia. Caput X.

IN prima quidem custodia, per Dei gratiam ac liberæ volũtatis arbitrium corpus includitur, tum videlicet, quando tecùm ipsa ex amore constituis ac proponis & Deo polliceris, omnes vitæ tuæ dies absq; immutatione eo te in loco permansuram in seruitio ac cultu Dei, in quo nunc agis siue constituta es. Hęc, inquam, prima custodia est, cui corpus per gratiam ex amore & libera voluntate ac spontè includitur. Libera siquidem charitas, corporis custodia est.

Promissio stabilitatis in eodem loco.

Corporis custodia quæ sit.

¶De altera custodia. Caput XI.

SEQVITVR porrò altera custodia, vbi externus sensitiuus homo in interno rationali homine includitur, ita vt portio sensitiua rationis semper imperio, haud secùs quàm ancilla dominæ suæ subdita ac morigera sit. Etenim ratio custodia ac conclaue tuum erit, in quo demoraberis, quodq; charitate, sanctis exercitijs, cunctis tum corporalibus tum spiritalibus virtutibus munies ac exornabis. Sunt autem custodiæ vel cõclauis huius quinq; portæ, quæ sunt sensus quinq;, quas Deus rationis curæ ac solicitudini commisit, vt eos à cunctis seruet ac tueatur hostibus. Et licèt sensus isti ad externum hominem iure naturæ pertineant, non tamen potest eos moderari ac regere, cùm sit ipse stolidus ac fatuus & sensibus consentiens, eoq; cum omnibus ad se pertinentibus meritò interioris hominis debeat imperio subiacere. Quotiès enim ex aliqua harum quinq; portarum absq; rationis permissu & vigilantia foràs progreditur, semper peccatum admittit, si naturæ fuæ propensiones & oblectamenta sectetur. Idq; vbi accidit, à ratione trahendus est intrò, & pro ratione culpæ ac errati sui obiurgandus, castigandus, flagellandus & verberibus afficiendus. Si nãq; sic diu foris hæreat, & amore ac voluptate capiatur, in eandem captiuitatem etiam interiorem hominem secùm pertrahet atq; perducet: tum verò vterque apostata ac stolidus reddetur, & custodiam atque conclaue siue cellam suam amittet, in quam ingressus hostis tartareus, sibi eam vendicabit: quo facto, necesse est & Deũ & virtutes oẽs ex animæ regno depelli ac exturbari. Serua igit custodiã siue cõclaue tuũ, virtutesq; cole & exerce, & libẽter intùs maneas, sicq; afflictiões & necessitates oẽs & qcqd te excruciat, vincere ac superare valebis.

Ratio vt sit custodia nostra.

Portæ 5.

¶De tertia custodia. Caput XII.

Charitas & Gra Dei vt obtineatur.

EST deindè custodia tertia, quę nunquã non patet, nunquã non recipere parata est, quotquotid appetunt. Nihil enim custodia hæc aliud est, quàm gratia & charitas dñi IESV: neque ea obtineri vel possideri potest, nisi integrè redamando. Rumpenda igitur nobis sunt vincula omnia, laquei omnes atterendi, cuncta trãscendẽda, & curæ, occupationes, solicitudines cordis, & omis inordinatus Amor propulsandus ac repellendus. Ita enim exuemus nosipsos, ac deponem⁹ veterem hominem cum actib⁹ suis, & induemus nouum, id est, dñm IESVM Christũ, q nos seipso, & vita, gratia, ac charitate sua vestiet & induet. Cũq; hoc pacto suę nos charitatis & desiderij habitu vestierit, & nos in illo, & ipse in nobis viuet. Et hęc tertia nostra custodia est, qua affectus vel desiderium nostrum modo excellentissimo exornat̃. Enimuerò dñi præceptum est, vt ex toto corde, ex tota anima, & ex cunctis virib⁹, siue tota vi affectiua amemus: vbi verò amans cum dilecto in eadem amoris custodia iungitur ac vnitur, ibi amor perfectus est. Et hic cordialis amor ita erga DEVM exercitatus, quartam nobis præstat custodiam.

Ephe. 4.

Deut. 6.

Amor qñ p-fectus sit.

De quarta custodia. Caput XIII.

EST autem quarta custodia, quãdo ex amore propriã voluntatem, omnemq; adeò proprietatem in liberrimam Dei resignam⁹ ac abnegamus voluntatem, vt iam nihil aliud, nisi quod velit Deus, velle possimus. Tum enim libera voluntas nostra sponte sua in voluntate DEI ceu in custodia quadam, absq; retrocessione ex amore includitur atque cingitur siue captiua tenetur: & ita in veræ sanctitatis ordine DEO professionem facimus, qualicunq; simus tecti habitu, aut quẽcunq; vitæ statum teneamus. Cæterùm quandiu certi & securi esse mâlumus, quàm confidere Deo, & voluntas nostra volendo nolendo diuinæ necdum est vnita voluntati, cupimusq; ab illo potiùs nobis morem geri ꝑ nostra voluntate, quàm à nobis ipsi pro illius arbitrio, tam diu non poterimus in amore profiteri, sed nouitij maneamus necesse est, quandoquidem diuinæ charitatis ignis æs omne auro admixtum, id est, omnem amoris nostri proprietatem, qua nosipsos spectamus & quærimus, necdum absumpsit & exussit. Porrò cùm vsque eò in nobis conualescit & feruescit amor, vt in nobis amorem vitiosum & dolorem, metumq; cuiuscunq; rei amittendæ, & spem cuiuslibet lucri acquirendi, & quicquid demũ in nobis est in quo nosipsos spectare vel quærere possimus, prorsus exurat & suo ardore absumat, iam planè pura & munda charitas est, atq; instar annuli aurei, qui cælo, terra, & rebus omnibus amplior sit, perfecta. Atq; hæc cella vinaria est, in quã charitas suos electos introducit, quẽadmodũ in ipsius (id est, Canticorum) volumine discimus: & hîc nedum charitas, sed etiã cæteræ virtutes oẽs ordinantur: estq; hic radix, vita, incrementũ, nutrimentũ, & conseruatio virtutũ omnium, idq; cũ ordine quodã ac discrimine in honestis moribus, & cunctis actibus bonis: at tñ charitas cum dilecto suo supra rationem, supraq; modũ & supra exercitia virtutũ in æterna permanet cella, nec ibi nisi sibijpsi dat operã, & sufficit ipsa sibi, & habet in se quicqd appetere aut desiderare queat: neq; eñ extra se aliqd q̃rit aut concupiscit: nẽpe Deũ habẽs intra se, & in suo ad Deũ assẽsu ebria & modi expers est: quo fit, vt supra rationẽ in modi carentiã ac felicẽ ignorantiã sine fundo aberrare nos faciat: vbi sine reuersione capti manemus.

In amore ꝑfiteri qs nequeat.

Charitas vt sit pura. Cant. 1.

¶De quinta custodia. Caput XIIII.

QVAE nimirùm quinta nostra custodia est, in qua nudum intellectum nostrum subleuatum, fixum, & simplici adspectu in diuino lumine intentè cõtemplãtem reperimus. Huc quotquot amor perducit, Dei electi sunt: quippe qui istic vitam inueniunt cõtemplatiuam in æternum amorem subleuatã: habentq; intra se vitam rationalem, gratia, charitate & sanctis exercitijs abundantem: Porrò infra se vitã obtinent sensitiuam moralem, ad Dei præcepta compositam, honestis præditam moribus, atq; externis actionibus bonis coram hominibus quibuscunq;. Quæ quidem triplex vita dum ceu vna obtinetur siue possidetur ac exercetur vita, qualibet agente quod suum est, tum demũ perfectus est homo, vtpotè qui supra se nuda charitate in diuino lumine Deo coniunctus & vnitus est, & in seipso per gratiã & benè compositas atque ordinatas virtutes DEI quan-

Vita contẽplatiua 1.

Rõnalis 2.

Moralis 3.

Perfectus quis sit.

quãdam gerit ſimilitudinem,atq; infra ſe per Pœnitentiã & carnis ac ſanguinis & omnium vitioſarum ac inordinatarum naturæ ſuæ affectionum ſiue propenſionum contemptum, humanitati Chriſti vtcũq; ſimilis eſt. At verò quoddam hominum genus reperire licèt, qui ſe pfectos arbitrentur,cñ tñ ab his in omnibus planè diſſentiãt atq; diſcordent. Ij ſunt, qui per nudum ocium & imaginum denudationem atque abſterſionem internam,modi quandam carentiam repererunt,& abſque DEI amore occupârunt ac poſſederunt. Quãobrem perſuaſum ſibi habent,ſeſe Deũ eſſe,eo quòd ſe amoris,formarum,imaginum,cognitionis expertes,& à virtutũ actibus abſolutos reperiant. Itaq; cũcta Eccleſiæ ſacramenta,inſtituta & exercitia,vt ſunt verbi cauſa,ieiunia,vigiliæ, preces,cãtiones,lectiões,ordines Religioſi,ſiue Monaſtici,lex, & omnis ſacra ſcriptura, & quæcunq; ſancti vnq; ab ipſo mundi exordio coluêre,quibusq; dedêre operam: hæc,inquam,omnia paruipendunt ac floccifaciunt, quandoquidem pro ſuo iudicio in modi carentiã ac neſcientiam ſubleuati ſunt. Hanc autem modi carentiam & delectationẽ,DEVM eſſe putant:& quia DEVM non amant,& ocium in modi carentia poſſident, omnem vitæ, laudis ac diſcretionis ordinem, in beata æternitate interiturum autumant:nec quicquam illic remanſurum,niſi eſſentiam ſimplicem ſine perſonarum tam in Deo quàm creaturis diſtinctione. Quæ ſanè ſtolidiſſima ac impijſſima,quę vnquàm vel inter ethnicos,vel Iudæos,vel Chriſticolas extiterit,perfidia eſt. Obſecro igit, vt in quintam cuſtodiam tuam ſemper ſubleuata maneas,idq; contemplando,amando,intendendo,& propendendo in Deum tuũ,adeò vt ſpiritus tuus præ amore deficiat, ac quaſi redigatur in nihilum,& ipſemet in amore amor,&vnus ſpiritus & vita cum Deo efficiatur, quæ eſt ſexta cuſtodia noſtra.

Hæreticorũ quorũndam deſcriptio.

Hæreſis oĩm impijſſima.

¶De ſexta cuſtodia. Caput XV.

SICVT enim ſexta die homo conditus eſt,ſecundum naturam ſuam,ad imaginem & ſimilitudinem Dei,ita & in ſexta hac cuſtodia totus reformatur ac reparatur, recipiens iſthic imaginem & ſimilitudinem Dei ſupra naturam ſuam in amoris vnitate vel vnione,vbi vnus cum Deo ſpiritus & vna vita eſt. Ita enim S. ait Ioãnes Euãgeliſta: Quod factum eſt,in ipſo vita erat. Enimuerò in principio ſiue origine noſtra,quæ eſt fœcunda cæleſtis parentis noſtri natura,ſupernaturaliter ac minimè manifeſti & ingeniti viuim⁹ ſecundum ideas: in Filio autem generamur,& ab æterno cognoſcimur ac eligimur,& in Sanctiſpiritũs emanatione ab omni æternitate dilecti ſumus,id quod nobis auditu iucundum eſſe debet. Ita ergo ſemper in filio geniti ſumus,& abſq; intermiſſione cum eodem filio generamur,& perenniter in patre ingeniti manemus:itidemq; amoris nexus & vnitas ſiue vnio inter patrẽ ac filiũ perſeuerat:&tñ tũ filij generatio,tum ſanctiſpũs emanatio ac pceſſio,ſine ceſſatione in ſublimi diuinitatis natura renouat. Eſt em Dei natura fœcunda & actio pura in perſonarum Trinitate:ſicq; Deus regnat ac viuit in nobis,& nos in illo ſupra creatã eſſentiã noſtrã in ſpũs vnitate,vbi amoris connexione ſiue vinculis Deo ſemper vniti manemus. At nihilominùs continenter ac ſine intermiſſione in virtutibus ac maiori Dei ſimilitudine nos renouemus oportet: quando non ad imaginem duntaxat, ſed ad ſimilitudinem quoq; Dei,facti & conditi ſumus. Vbi igitur cum Deo vniti ſumus,ibi occultus quidam attactus eſt,qui idem diuinæ gratiæ origo eſt,intellectũ quidem noſtrũ dilucida ac perſpicua diſcretione illuminans ad cognoſcendam perſpiciendamq; veritatem,& voluntatem ad omnem appetendam iuſtitiam charitate inflammans. Et quandiu amor & deſiderium vel affectus, rationi illuminatæ obſecundant,magna nos actitare opera valemus,& virtutibus ac ſanctis exercitijs noſtras exercere cuſtodias. Quando verò amor & affectus ex Dei,in amoris vnitate,contactu velut æſtuantes ac impatientes fiunt, iam ratio cedere & amorem vt ſuum agat opus,ſinere compellitur,quandiu hic amoris æſtus ac impetus perſeuerat. Sic nimirùm Deo per gratiam &virtutes intra nos ſimiles,eidemq; per intentam ſubleuati ſpiritũs noſtri contemplationem in ipſo vniti eſſe debemus. Et hæc ſit ſextæ huius cuſtodiæ concluſio,vbi ſpiritus noſter in vitam contemplatiuam ſubleuatus eſt, & vna cum Deo vita, vnus ſpiritus, vnus amor effectus eſt.

Gene.1.

Ioan.1.

In Dei ſimilitudine vt creſcamus.

¶De septima custodia. Caput XVI.

ACCEDIT hinc septima custodia, cunctis custodijs excellentior ac sublimior, eaq; est supra actionem omnem tranquilla & ociosa requies, & supra cuncta sanctæ vitæ studia & amoris exercitia simplex beatitudo, & supra famem deniq; ac sitim, amorem & desiderium erga Deum æterna satietas. Nimirùm intra se dies, cælum, terram, angelos, homines Deus condidit, & suo quæq; ordine dispositi atque exornauit: septima autem die requieuit ab omni opere suo. Et nos itidèm sex diebus operabimur, septima quietem capiemus ac feriabimur. Sexta quidem ætas à mundi exordio nunc agitur: si ergo benè operati erimus, vbi ex hac vita migrandum fuerit, æternæ quietis tempus incipiet.

Gene. 1.

Gene 2.

Sexta ætas.

¶De triplici cuiuslibet boni hominis vita. Caput XVII.

EST autem triplex in bono homine vita, quarum duæ imperfectæ sunt, & suos defectus habent: tertia, perfecta est. Infima ex his vita, corporea & sensitiua est: eaq; fame & siti affecta, cibo ac potione alitur & sustentatur: & quandiu fames & sitis, appetitus & gustus simul in homine perseuerant, corpus nutritur & confirmatur. Atquì dum saturitas famem & sitim, appetentiam & saporem excludit, si priusquàm antè sumpta concoquantur, alia sumere velit, naturam destruit & corrumpit. Non enim possunt, salua corporis incolumnitate, in inferiori hominis portione satietas & esuries simul persistere. Itaque secundum infimam hanc sui partem homo ignobilis, defectui obnoxius, ac mortalis est. Media vita, spiritalis est ac rationalis: & hæc scientiam ac sapientiam, deuotionem & internam vitam, charitatem ac iustitiam & virtutes omnes concupiscit. Et hæc quanto magìs appetimus, eo ampliùs adipiscimur: quoq; eis magìs prædìti sumus, eo vehemẽtiùs ipsa concupiscimus. Est igitur vita hæc in seipsa imperfecta, eo quòd semper defectum patiatur, nec potest hoc desiderium vlla omninò re, quæ Deo minor sit, exatiari atque compleri. Quam ob rem vitam quandam præstitit nobis DEVS supra nos, quæ est vita diuina, quæ nihil est aliud, quàm intentè contemplari, & nudo amore cohærere DEO, gustare ac perfrui & colliquescere ex amore, & semper renouari in idipsum. Vbi enim supra rationẽ, & cunctas actiones nostras in nudam visionẽ seu intuitũ exaltati sumus, ibì à spiritu Domini agimur, deiq; actionem sustinemus, diuinaq; illustramur claritudine, perindè vt aëra solis splendor & vt ferrum ignis virtus & ardor penetrat: ita, inquam, nos ad increatam lucẽ, quæ Deus ipse est, contemplandam subleuamur ac illustramur: sicq; transformamur atq; transferimur à claritate in claritatem in eandem beatissimæ Trinitatis imaginem. Siquidem per creatam diuinæ gratiæ lumen erigimur atq; illuminamur ad contemplandam lucem increatam, quæ Deus ipse est, atq; ita per amorem in æternam imaginem nostram, quæ & ipsa Deus est, introducimur ac reformamur siue transformamur. Istic verò Pater nos inuenit & amat in Filio, & Filius reperit, eademq; charitate nos diligit in Patre, & Pater vnà cum Filio in Sancti spiritũs vnitate nos circumplectitur ac amplexatur in beata fruitione, quę in omnem æternitatẽ absque intermissione cognoscendo & amando renouabitur, nempè per æternam filij ex patre generationem, & ex ambobus, hoc est, Patre & Filio, Sancti spiritũs emanationem. Si nanq; pereat in Deo cognitio & amor, simul pereat necesse est tum ęterna filij generatio, tum processio Spirituſſancti, & ita personarum Trinitas interibit, & iam neque Deus, neq; creatura vlla permanebit: quod est planè impossibile, & extrema dementia ita sentire vel cogitare. Enimuerò cunctarum ordine ac distinctione creaturarum nihil à Deo vel in cælis vel terris neq; pulchrius, neque præclarius conditum est. Nam tametsi verum est, omnes nos in vno amore, vno amplexu, ac eadem DEI fruitione colligi ac adunari, singulo tamen cuique sua vita & suus in gratia ac virtutibus status & conditio manet: & vnusquilibet à DEO gratiam ac dona suscipit pro dignitate sua, & quatenùs illi in virtutibus similis est: sicque singuli magìs ac minùs DEO adiuncti sunt & cohærent: & quantùm quisque DEVM sitit, esurit, appetit, tantùm & sentire, gustare ac perfrui poterit. Est enim DEVS communis quidam cibus & bonum commune, quod vnusquilibet pro vitæ, desiderij, & spiritalis sanitatis suæ dignitate siue nobilitate gustat. Et vt stellæ cæli aliæ ab alijs claritate, loci altitu-

Vita sensitiua.

Vita rationalis.

Vita diuina.

2. cor. 3.

Ordo & distinctio creaturũ, quale sit Dei opus.

Deus quale sit bonum.

1. Cor. 15.

altitudine, molis magnitudine, & in cũcta hęc inferiora agendi virtute ac efficacia differũt: ita & quotquot DEVM amant, intellectûs claritudine, vitæ ſublimitate, amoris magnitudine, & emanantium actionum virtute, alij ab alijs diſtant ac diſtinguuntur. Videmus vt ęſtiuo tempore ventis duobus contrarijs ac vehemẽtibus in aere ex aduerſo in ſe mutuò incurrentibus, tonitrua, fulgura, grandines & pluuię, nonnunquàm etiã tempeſtates ac clades hîc inferiùs exiſtant, atque hoc idem in æſtuante ac propè inſaniennte & impetuoſo amore conſiderare licet, hominis videlicet ſpiritu in vnitate ad DEI ſpiritum ſubleuato, & vnoquolibet alterum inuitante, alteriq; offerenti & exhibenti quicquid eſt & poteſt. Hinc enim illuminatur ac claritate quadam perfunditur ratio, modisq; omnibus perſpectum habere contendit quid ſit Amor: & attactus vel inſtinctus ille quo tangitur ac cietur ſpiritus, quiq; velut ebulliens ſurſùm nititur: affectus autem ſeu deſiderium quicquid ratio illuminata percipere & aſſequi poteſt, experiri ac penitùs guſtu penetrare conatur: ex quib⁹ in ſpiritu Amoris impetus ac tempeſtas & ingens impatientia naſcitur. Interìm tamen haud obſcurè cognitũ habet Amans ſpiritus, quo plus obtinuerit, eo plus deeſſe ſibi: ſed Amoris impetum ac æſtum in ipſo cum Ardore quodam ac ebullitione exorientem, ſedare & compeſcere non valet. Etenim mutuus ille identidèm renouatus attactus, nouos Amoris impetus excitat, ijq; impetus velut quidam ictus tonitrui ſunt, ex quibus amoris ignis velut candentis metalli ſcintillæ, & vt cæli fulgura emicat & excutitur. Atque hæc ipſa fulgura in vires vſq; ſenſitiuas décidunt: quo fit, vt quicquid in homine viuit, in eam vſque ſurſùm nitatur vnionem, vbi amoris contactus trahit originem. Sed in hoc contactu vires neque agere, neque durare poſſunt, ſed in ſeipſas recidunt ac relabuntur: atquì nec hîc durare queunt: quãdoqdem vbi ſpiritûs impetus & cõmotio eſt, ſurſùm tendere ac ambulare coguntur: ſicq; pergere ſemper ac reuerti eas neceſſe eſt: quibus omnibus Ezechiel propheta adſtipulatur vbi ait: Animalia ibant & reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coruſcantis.

Electi vt alij ab alijs diſtent.

Amoris eſtũ & impatientiam quid efficiat.

Ezechiel.1

¶De quadruplici ſpiritalis vitæ modo. Caput XVIII.

QVAM enim Propheta ille quatuor animalium euntium ac reuertentium ſimilitudinem vidit, ea ſpiritalem ſignificat vitam quatuor habentem modos, in quibus charitas ipſa & virtutes omnes exerceantur. Ex his primus modus fortitudo ſpiritalis eſt, quæ quicquid Deo & virtutibus aduerſum eſt, vincit ac perimit, atque ea re Leonis ferarum omnium regis habet effigiem. Alter modus, cordis aperti ſiue patentis pietas eſt, Deo ſemper honorem impendere ſitiens. Hic modus Animam, corpus, cor, ſenſus, & quicqd fortitudo debellat, vincit & occidit, Deo offert, & id totum cum deuotione ac Reuerentia concremat: habetq; ob hoc ipſum vituli faciem, quem lex Moſaica offerri atq; in honorem Dei penitùs cremari iubet. Tertius modus diſcretio eſt, quæ cum ſapienti coram æterna veritate moderatione cuncta in agendo ac omittendo, dando & accipiendo foris & intùs ordinat ac moderat: atque hoc ipſo faciem gerit hominis, qui eſt animal rationis particeps. Quartus idemq; poſtremus modus, eſt recta intentio & Amor erga Deum: & hic Aquilæ comparat. Vt enim Aquila non multam carnem, ſed plumas multas habet: ita qui Deum Amore ac intentione proſequit, carnem & ſanguinem & quicqd temporarium eſt, paruifacit: ſed plumis abundat, id eſt, exercitijs cæleſtibus, quæ leuia ſunt, & ad Deum ſubuehunt. Et vt Aquila cæteris auibus altiùs volat, ita amor & intentio vltra virtutes omnes ad eum quem amore & intentione proſequimur, ſubuolat. Et ſicut Aquila ſubtili & acuto eſt adſpectu, ita vt in ipſum Solis axem immota acie intendat: ſic qui Deum diligit, ac pro ſcopo habet, æterni Solis radios firma acie intuet: ſiquidem & Deum amat, & virtutes omnes quæ poſſint ducere ad DEVM. Atque ea re iuſtus eſt, volatq; ſurſùm vbi eſt quod amat: itemq; deorſùm, vbi in virtutibus & bonis actibus ſe exercet. Vadit igitur & reuertitur inſtar fulguris, qñ & aſſcendendo & deſcendendo ſuam captat vitam & alimoniam. Sic enim etiam Aquila dum altiſſimè leuata eſt in aera, exiguos maris piſciculos, quibus vescitur ac viuit, conſpicit, & hoc pacto ſurſùm & deorſùm volitat, & vtrobiq; reficit ac nutritur. Hæc nimirùm quatuor animalium figura eſt cum modis totidem, quibus Deus moderatur ac præſidet, & quibus virtutes omnes coluntur ac exercentur.

Aſaliſi quatuor myſtica ſignificatio.

Modus I.

II.

Exo.29.

III.

IIII.

Plumę myſticę.

¶ In his quatuor modis intima cum deuotione se exercenti quę eueniant. Caput XIX.

Porrò si in his quatuor modis interna cum deuotione exercere nos velimus, in fundo voluntatis seu vis amatiuæ nostrę Sanctispûs contactum velut fontem viuum æternæ suauitatis venis scatentem, ebullientem atque emanãtem sentiemus: itemq; in vi intellectiua æterni Solis Domini nostri IESV Christi diuina veritate radiãtem atque coruscãtem adspectum & vultum experiemur: & Pater cælestis memoriam denudabit & ex, ediet, & ad sublimem suam nos inuitabit, exiget ac trahet vnitatem. Hæ videlicet portæ, cælestes sunt, quas Deus amãti animæ aperit, vt ad ipsius possidendos thesauros ingrediat̃. At vicissim anima cunctas vires suas Deo patefaciens, illi dare cupit quicquid ipsa est, & recipere quicqd ille est. Id verò ei prorsus impossibile est. Quo enim plùs largitur & accipit, tanto plùs dare & accipere appetit. Neque tamen vel totam se transfundere in Deum, vel illum totum suscipere valet. Quicquid em̃ adipiscitur, si ad id quod illi deficit, conferatur, exiguum & quasi nihil esse videtur. Hinc igitur quodam agitatur impetu, & amoris impotentia ac æstu corripitur, eo quòd DEO neque carere, neque eum adipisci, non illius imum attingere, nõ celsitudinem assequi, neque demùm illum aut apphendere, aut deserere valet. Et hæc ea tempestas ac spiritalis calamitas est, cuius suprà memini. Multimodos enim impetus, turbines, motus ac agitationes ex amore vtrinque nascentes, nulla exprimere lingùa sufficit. Siquidem interdum charitas animum hominis æstu, interdum frigore afficit: modò timidum, modò audacem reddit: quandoq; hilaritate perfundit, aliâs mœrore contrahit: & breuiter ipsa sperare ac velut desperare, queri, plangere, cantare, laudes gratesque agere facit, atq; id genus innumera alia efficit, quibus vacare cogunt̃, qui amore ebrij sunt. Et tamen intima ac vtilissima hæc vita est, quam possint homines istiusmodi secundum suum modum colere ac exercere. Cæterùm vbi ipsorum deficit modus, neque potest tendere altiùs, ibi Dei modus incipit: hoc est, vbi ipsi intentione, amore ac implacabili desiderio Deo cohærent, nec possunt ad vnionem pertingere, iam Domini spiritus ceu ignis vehemens accedit, comburens atque absorbens in se, & consumens omnia, adeò vt suijpsorum & exercitiorum omnium ipsi obliuiscant̃, & non nisi spiritum vnum, atque vnum cum Deo amorem effectos se sentiant. Hîc iam sensus & vires omnes silent, & pace quadam sopiuntur, vtpotè diuinitatis ac diuitiarum Dei fonte irrigatæ ac abundè perfusæ, plusq; adeptæ singulæ, quàm vel desiderare queant. Et hic primus Dei modus est, spiritum hominis in se sustollens ac erigens. Alter modus filio Dei tribuitur, quo is intellectum supra rationem, supra considerationem ac discretionem subuehit, nudaq; intelligentia diuino illustratur ac penetratur lumine, ita vt simplici adspectu in eodem diuino lumine diuinam claritatem ac æternam veritatem in seipsa intenta acie contẽplari queat. Tertius porrò modus cælesti Patri ascribitur, quo is memoriam formis & imaginibus vacuam reddit & expeditam, nudamque mentem in eius, quę est ipse, originem sustollit: vbi figitur ac stabilit̃ & vnitur homo in suo principio Deo, p̃staturq; illi virtus, facultas & libertas extrorsùm ac introrsùm virtutes oẽs actitãdi: itemq; conferẽ ei notitia & discrimen siue discretio in cunctis quę cum ratione fiunt exercitijs, & vt Dei internã operationem diuinorumq; modorũ supra rationem transformationem, sicut iam dictum est, pati ac sustinere debeat. Deniq; vt supra ipsos quoq; diuinos modos oẽs eodem intuitu absq; modo omnis modi expertẽ intelligat essentiã Dei, quę modo carere dicit̃, eo ꝙ nec verbis, neq; actu, nec modis, nec signis, nec aliqua similitudine demonstrari queat: verùm ipsa se simplici mentis ab imaginibus vacuæ intuitioni manifestat. Interim tamen collocari in itinere signa quædam possunt atque similitudines, quibus ad DEI conspiciendum regnum homines præparentur. Imagineris igitur ipsa, quasi videre te immensam ignis ardentis atq; candentis molem, in qua cuncta conflagrârint ac penitùs redacta sint in tranquillum, excandescentem, immobilem ignem. Iuxta hunc modum tranquilla essentialis sese habet charitas, quæ & DEI & sanctorum omnium fruitio est, idque supra modos & actiones omnes cunctaque virtutum exercitia. Est enim tranquillum quoddam ac prorsus inexhaustũ, & vt ita dicam, abyssale pelagus vel flumen, in quo san-

Mentis amãti quæ portæ aperiantur.

Charitatis multiplices effectus.

Primus Dei modus.

II.

III.

Essentia Dei cur modi expers.

Charitas essentialis cuiusmodi sit.

ſancti omnes cum Deo in modineſciam promanârunt fruitionem, quæ quidem vaſta ac deſerta eſt ceu deuiatio quędam ac aberratio: quippe quę nec modum, nec viam, nec ſemitam, neq; menſuram, neq; finem aut initium vllum, nec quicq̃ omninò habet, quod aut certis verbis exprimi, aut demonſtrari queat. Et hæc omnium noſtrûm ſimplex beatitudo eſt, diuina videlicet eſſentia, & noſtra, vt ita dicam, ſupereſſentia, ſupra rationem & abſq; ratione. Hęc ſi nos re vera experiri velimus, ſpiritu excedamus neceſſe eſt in eam ipſam ſupra creatã eſſentiam, in ipſum vſq; centrũ æternum, in quo omnes lineæ noſtrę originẽ ac initium ſumunt, itemq; deſinunt, & in quo ſuum amittunt nomen & diſtinctiõem omnem, vnum cum ipſo puncto & quaſi ipſum punctum effectæ, ita tamen, vt ſemper in ſeipſis lineæ accedentes maneant. Ita enim & nos ſemper quidem id quod ſumus, in creata eſſentia noſtra manebimus: & tamen per ſpiritûs exceſſum ſemper in ſupereſſentiam noſtram tranſcendemus, vbi iam noſipſos in ſublime ac profundum, in longum & latum excedemus, idq; in æternam quandam aberrationem vel amiſſionem abſq; reditu vel reuerſione. Hoc videlicet Ezechiel propheta teſtatur, vbi ait de animalibus quatuor, quòd gradiebãtur quidem nec reuertebãtur. Quod reuerà ita ſe habet, vbi homines boni & perfecti cum ſanctis omnibus ſupra ſeipſos modineſcia fruitione & quiete potiuntur, vbi nunq̃ retrò adſpicitur, nec quiſquam reuertitur. Atq; hæc ſeptima noſtra cuſtodia eſt, in qua ſanctitas & beatitudo omnis perficitur & conſummatur: in eaq; nos ſupra creatam eſſentiam noſtram ſimplices ac immoti commorabimur. Quanq̃ nihilo minùs omnes cuſtodiæ noſtræ poſſidendæ, occupandæ, atque etiam exornãdæ nobis ſunt virtutibus, & intrò ac foràs nos recipiẽdo ſanctis exercitijs, & antè commemoratis quatuor modis. Et in his multiplex differentia eſt, quando ſinguli Deo, & ſibijpſis ac virtutibus incumbunt ac ſtudent tum pro modo donorum ac illuminationis diuinæ, tum prò ſuæ charitatis ac ſapientiæ mẽſura. Atq; eam ob rem ſinguli magis ac minùs & eſuriunt, & ſitiunt, & guſtant, & appetunt Deum virtutesq; omnes, prout quique ſancti ſunt & beati, & pro meritis ac dignitate ſingulorum. Supereſſentialis autem beatitudo, quę Deus ipſe eſt, cum qua ſupra noſipſos in noſtri liquefactione, ſeu diffluxione vel abſorptione vnũ ſumus per nos omnes cõmuniter abſq; menſura & ſupra oẽm virium noſtrarum captum exundat & abundanter affluit. Id verò ſinguli plusq; minusq; in ſeipſis diſcriminatim ſentiunt, guſtant, cognoſcunt & amant, quatenùs peculiari beatitudine ſancti ac beati ſunt. Et hic tam angelorum q̃ ſanctorum in cælis ac terris degẽtium, & eorum quos Deus ab ęterno elegit atq; prędeſtinauit, ordo eſt, qui etiam in omnem ſemper perſeuerabit æternitatem. Clamemus igitur ſitibundis cordibus: O potentiſſima abſq; vllo ore vorago, in tuam nos perduc abyſſum, tuusq; nobis fac innoteſcat amor. Nam ſi vel lœthalibus ſimus cõfecti vulneribus, modò amor nos complectatur, ſalui erimus. Agè iam ſoror mea in teipſam deſcende, & vide num ſeptem has in te cuſtodias experiaris, ſisq; illis intùs ornata ac veſtita virtutibus, quæ huc pertineant.

Simplex beatitudo noſtra quæ.

Ezechie. 1.

Cuſtodiæ noſtræ vt exornandæ.

Ordo qs electorũ oĩm.

¶ Cuiuſmodi ſit vtendum veſtibus, & de petulantia veſtium horum temporum. Caput XX.

VEREOR enim ipſe ſatis, vt plurimùm hodiè in religioſis ordinibus ac cœnobijs maiorem impendi operam ac ſtudium veſtiendis atq; ad ornatum componendis corporibus, quàm animabus. Quamobrem monitam te velim, ne erga habitum ſiue veſtitum tuum curioſa ſis, ſed potiùs negligẽs: vt ſiue ille vetus ſit, ſiue nouus, ſiue rudis, ſiue abiectus, nihil te iſthæc moueant: ſed quemadmodùm tibi miniſtratur, ita contenta eſto. Satis eſt ſi corpus aduerſum frigora & æſtus munitum atq; contectum ſit. Nimirùm ſi iuxta canonis veſtri præſcriptũ viuere, Deumq; retinere cupis, caue ne vnquàm murmures. Ab ipſo enim initio inſtitutarum à ſanctis patribus religionum & ordinum monaſticorum, ijdem ipſi totius, in qua morabantur, prouinciæ pannum maximè rudem atq; viliſſimum, eundemq; colorium, hoc eſt, nullo tinctum colore, deligebãt. Atquì hodiè malignus ſpiritus & homines improbi noua quædam commenti ſunt. Niger color in fuſcum verſus eſt: cinericeus habitus, ex cæruleo, viridi, & rubicundo mixtus eſt. Cãdidus vel albus

color

color fucum quidem nõ admittit, ſed ita maneat neceſſe eſt: at tamen qualiſcunq; ſit color, libẽter ꝑſtãtiſſima ſemper quę haberi poſſit lana capiẽ, idq; etiã in ſtatu Monaſtico. Deindè pãno ꝑparato, vix ipſorũ aliqui ſatis cõminiſci queũt, quẽadmodũ veſtes ſibi confici velint, quę mũdo ac tetris ſpiritibus arrideãt. Quidã tam latas, amplas & ingentes ſibi parari veſtes volunt, vt duæ vel tres indè cõfici poſſint. Alij contrà tã ſtrictas, vt ad corporis cutem aſſutæ videanẽ. Inferiores quorundã veſtes non niſi genua attingunt, & circa ventrẽ nodis ſtringuntur inſtar morionum. Alij tam prolixas mãlunt, vt ſuccingere oporteat. Quidam in humum defluere, ac cœno immergi ſinunt. Sed vide, obſecro, & animaduerte, quantùm iſthęc à prima inſtitutione diſſentiant. Itaq; nulli dubium eſt, & lanam, & colorem, & habit⁹ formam, eſſe irregularia, id eſt, minimè ad ipſum ordinem ſiue Monaſticum inſtitutum accommodata & congrua. Præſtet illis D E V S ſapientiam ſuam, qui iſtiuſmodi veſtes parari iubent, quiq́ue eis vtuntur. Accedit autem ad hanc inſaniã, quę modò paſſim in cœnobijs regnat, aliud quoddã ornamẽti genus, putà cingula argenteis laminis obducta, appẽdentibus hincindè decoris gratia quibuſdã rebus tinnulis ac ſtrepẽtib⁹, vt moniales dum eunt, haud ſecùs q̃ gallinæ crepitacula geſtãtes, tinnitum ac ſonitũ reddãt. Monachi verò armati equitãt, & longis ad latera appenſis enſibus pindè vt ſeculares equites. At ijdem ipſi aduerſum dæmones, mundum & fœdas ac ſordidas carnis voluptates nihil muniti ſunt, eoq; ſæpiùs ab illis ſuperãtur. Iam quaſdam cernere ſacras virgines licet, quę longè magis mundo placere, q̃ Deo, appetant: quarum in publicum ꝓceſſus, æternę mortis virus eſt, gratiſſimũ tartareis hoſtib⁹, quod cum ijſdem miſerę illæ in ſpurciſſimo inferorũ conclaui ſine fine potabunt. Adde his, q̃ iſtiuſmodi Deo ſacratę virgines in cœnobijs agentes, lectorum fulcris & puluinaribus, ac ſedilium inſtratis plùs ęquo precioſis, & ſtragulis pictis ac ceruicalibus non aliter quàm ſi in medio viuãt mundo, ſua inſtruunt atque ornant cubicula. Ex quibus omnibus facilè poteſt colligi ac animaduerti, quam viuendi rationem ac inſtituta ſancti Patres in ordinum Monaſticorum initijs fundârunt ac conſtituerunt, ea ab hiſce noſtro æuo deſtrui ac euerti. Interìm qui cœnobijs hodiè traduntur aut ea petunt pueri ac puellæ, tam pernicioſa inueniunt exempla: itáque perit in dies religio & vitæ ſanctimonia.

Monachorũ eqtatio.

Inſtituta ſanctorũ patrũ à quib⁹ euertantur.

Quam ob rem certam tibi vnius diei tranſigendæ normam præſcripſi, iuxta quã omnes ipſa vitæ tuæ dies tranſigere curabis. Conſidera quæſo & inſpice temetipſam quotidiè foris & intùs, vtrùm etiam penſum quotidianum abſoluas. Vt enim diuinam ſapientiam perſcrutari non ſufficis, ita eam nec fallere poteris. Et diuina quidem iuſtitia, quo in ſtatu ex hac vita deceſſeris, ſecundum eum iuſtiſſimè de te feret ſententiam. Hortor itaq; & obſecro, vt diligenter, probè ac ſtrictè te examines, obſerues ac animaduertas. Tempus enim breuiſſimum eſt, & mors adeſt prę foribus. Vbi ad eam vẽtum erit horam, qua extremum trahes ſpiritum, mercedem pro ratione tuorum accipies operum: nec deinceps vnquàm huc redire licebit

Pſal. 61.

¶De triplici codice ſerò euoluendo. Caput XXI.

Cubitũ ituro qd agendum.

VESPERÌ ſemper dum quietem captura, lectum accedis, ſi datur ocium & opportunitas, tres primùm perlegas libellos, quos ipſos nunquàm non etiam tecùm feres. Primus ex his liber peruetuſtus eſt ac deformis & ſordidus, nigerrimo ſcript⁹ atramento. Alter candidus eſt & gratus ac elegans, rubicundo ſanguine exaratus. Tertius cæruleus ac viridis eſt, & totus aureis ſcriptus literis. Primò igitur vetuſtum perleges codicem, hoc eſt, antiquam & præteritam vitam tuam, quæ ſicut in cæteris mortalib⁹, ita in te quoq; vitijs & erratis obnoxia eſt. Ergo in temetipſam deſcendens, ac intrò ingrediens, librum explica conſcientiæ tuæ, qui in extremo Chriſti iudicio Deo ac mundo vniuerſo apertus erit. Explora, attende & iudica temetipſam, ne illa tremenda die iudiceris ac condemneris. Conſcientiæ autem examinandæ hic tibi præfixus ſit modus, vt ad memoriam reuoces, quemadmodùm vixeris, vtì te neglexeris in verbis, actibus, deſiderijs, cogitationib⁹, meditationibus, inordinato ac iniuſto timore, illicito auditu, non recto amore ac dolore, inſtabilitate, tuĩpſius immortificatione, duplicitate, ſimulatione vel hypocriſi, agendo ac omittendo inutiliter, ſenſus foràs ſequendo, ſenſitiuæ parti vel ſenſualitati intùs conſentiendo, appetendo, commodum proprium captando, impuritatem contrahendo, atq; in alijs demùm

Liber I. II. III.

Apoc. 20.

Liber cõſcięvt explicandus.

demùm omnibus, quæcunq; præter ordinẽ vel inordinatè admittuntur, & à charitate diſſentiunt, & vel præceptis, vel conſilijs, vel gratiſſimæ Dei voluntati repugnant: Quorum quidem atque id genus aliorum tantus eſt numerus, & tam multiplex varietas, vt nulli, præterquàm Deo ſoli, perfectè cognita ſint. Et tamen animæ faciem commaculant, eo quòd atramento ſcriptæ ſint, hoc eſt, carnis & ſanguinis voluptate ac delectatione, & peruerſa quadam ad res terrenas propenſione. Diſplicebis igitur ob ea tibijpſi, & cum publicano coram patre tuo cæleſti & eius æterna miſericordia humi in faciem proſtrata, dices: Deus, propicius eſto mihi peccatrici. Peccaui Domine, peccaui, miſerere mihi miſeræ. Da cordi meo lachrymarum & veræ pœnitentiæ ſiue contritionis vndas, quibus animæ meæ faciem à vitijs & peccatis meis abluam, priuſquàm in tuum me conſpectum erigam. Largire mihi Domine gratiam tuam, qua exornem atq; colorem faciem meam, ita vt placeam tibi. Præſta mihi bonam voluntatem atque animum ſtrenuum, quo tuo in ſeruitio tuaq; laude continenter ac ſine intermiſſione renouer. Et iſta quidem ſi obtinere velis, maneas affixa humo, tundas pectus, altos ede clamores, funde lachrymas, neque auſis ſurſum tollere oculos, ſed contemne, abijce, humilia, & obiurga teipſam: Deum autem miſericordiæ ſuæ commonefacias, neque ab his deſiſtas, donec ipſe tibi reſpondeat & veram loquatur pacem, verumq; gaudium in corde tuo. Tum verò metum anxium & formidinem, dubitationem ac horrorem, & quicquid ipſi in te diſplicet, à te auferet ac remouebit, præſtabitq; tibi fidem, ſpem, & erga ſe fiduciam de illis omnibus, quæ tum in hac temporaria, tum æterna illa vita tibi neceſſaria fuerint. Hinc iam illum laudandi, illi ad mortem vſq; fidem ſeruandi quodam accendéris deſiderio: ac deindè vetuſto poſito codice, in genua cum laude & gratiarum actione cõſurgens, ex memoria tua candidum proferas librum rubicundis literis exaratum, id eſt, innocentem Chriſti IESV vitã: cuius quidẽ anima innoxia eſt, eiq; totius ineſt gratiæ plenitudo, eſtq; ardenti inſtar flammæ rubicunda amore. Corpus autem glorioſum & mirificè candidum, ipſo ſole ſplendidius, vndiq; confectum flagellis, roſeo ac precioſo perfuſum ſanguine, qui ſunt characteres rubri, q nobis illius erga nos veræ charitatis ſigna & literæ ſunt. Quinq; verò inſigniora vulnera, literæ maiuſculæ ac capitales ſunt, quibus huius codicis capita inchoantur. Literas igitur in venerando eius corpore exaratas, ingenti cum miſeratione & condolentia releges: charitatem autem in illius anima viuentem, intima cum deuotione commemorabis. Agè fugias ac deuites mundum hunc fallaciſſimum, quandoquidem cernis Dominum tuum ſua extendiſſe brachia, quibus te ſuſcipiat & amplectatur. Commorare in foraminibus vulnerum eius, quemadmodùm columba ſolet in petrę cauernis. Appoſito ad patulum lateris eius vulnus ore, cæleſtem ſuauitatem ex corde eius manantem guſtato atque olfacito. Adſpice pugilem & gigantem tuum, vt ad mortem vſque pro te dimicârit, victis hoſtibus tuis, & ſua morte peccatorum tuorum morte perempta, ac perſolutis debitis tuis, patriſq; ſui hæreditate precioſo ſanguine ſuo recuperata atque comparata tibi, & vt in cælos aſſcendẽs, æternę glorię portas tibi patefecerit, ac locum prępararit. Quas ob res gaudere meritò debebis, & Domini tui charitatem ac paſſionem tuo geſtare in pectore, ita vt & ipſe viuat in te, & tu in illo: quo fiet, vt mundus omnis cruciamento ac tædio tibi ſit, & mori ipſa appetas, & ſequi dilectum tuum in regnum ſuum. Et ſic cãdidus quoq; liber perlectus erit. Tum verò in pedes erecta, & ſurſum in cælum leuatis oculis, & mentẽ tuam DEO explices & aperias, librumq; tertium perlegas cæruleo viridiq; colore conſpicuum, & aureis ſcriptum characteribus, quo vita ſignificatur cæleſtis, quę in hyacinthi morem, cæſio ſiue cęruleo nitet colore, & triplici claritate refulget, in eaque claritudine viridis quidam elucet atque exiſtit color, multiplicem illi decorem adferens. Prima cęli claritas ſenſibilis eſt, eaq; Deus cęlum ſupremum compleuit ac illuſtrauit, quemadmodùm totum vndiq; terrarum orbem ſolis ſplendor implet & illuminat. In hoc cęlo cum Chriſto beatis angelorum ſpiritibus cum anima & corpore perenniter viuemus ac regnabimus, ſingulis corporibus p meritorũ dignitate fulgẽtibus: & tñ omniũ minimè ſplẽdidi corporis claritas, ſolis huius viſibilis claritudine ſeptuplo maior erit, cunctaq; illic corpora impaſſibilia erunt, & ipſa quoque cogitatione agiliora, aëre leuiora, & ſolis ſplendore ſubtiliora. In hac cæli & glorioſo-

Luc. 18.

Venia vt pẽ tẽda ac impetranda.

Vita Chriſti eiusq; paſſio q; reuoluenda.

V. Vulnera.

Triplex cæli claritas.

I.

Corporum beatorũ dotes.

rum corporũ claritate, viridis apparet ac eminet color similis Iaspidi: eamq; nostris nos corporeis conspiciemus oculis viriditatẽ, quę sunt cuncta illa externa bona opera, quę iam facta sunt, & deinceps fient vsq; ad mũdi terminũ, quocũq; illa modo & pacta sunt, & pagẽtur, putà moriẽdo, viuẽdo, martyrij cruciamẽta pferẽdo, humilitatẽ, castitatẽ, pietatẽ vel liberalitatẽ, charitatẽ colẽdo ac exercẽdo, ieiunãdo, orãdo, vigilãdo, legendo, cãtãdo, multiplicẽ agẽdo pœnitẽtiã, & quis demũ bona actitãdo opa, quorũ oĩm nũer⁹ est infinit⁹. Hic, inquã, amœn⁹ & grat⁹ ille viridis color est, quo corpora glorioſa pl⁹ minúsve, p suo q̃q; labore, merito ac dignitate decorabũt. Altera beatę vitę claritas spiritalis est, oculos oẽs ĩtellecti les ad pspiciendas cognoscẽdasq; internas virtutes oẽs sciẽtia & sapiẽtia in cælis adimplens & illuminãs: & in ipsa itidẽ color elucet viridis, qualis est smaragdi gẽmæ viriditatis eximię, & hic color mirificè elegãs est, & oculis intellectualib⁹ lõgè gratissim⁹: p ipsum aũt, virtutũ decorem, fructũ ac discrimẽ oĩne intelligi volumus, q est regni cęlestis color oĩm elegantissimus atque iucũdissimus: quantoq; virtutes ipsæ cũ fructibus suis attẽtiùs inspiciunt, & altiùs scalpunt, tãto sunt adspectu pulchriores atq; amœniores: quãobrem smaragdo pclarę admodùm gẽmę cõparant, quippe quę quo scalpit magìs, eo obtutus ampli⁹ delectat & exhilarat. Atq; in huiusipsius gemmæ morem singulus quisq; beatus pro sua excellentia, merito ac nobilitate magis vel minùs clarus, viridis, formosus, iucũdus & glorioſus est. Vndè etiã Dominus quibusdã sanctis suis cæli gloriã sub huius gemmæ eximio colore visendã exhibuit ac demonstrauit. Tertia demùm cælica claritas, prorsus diuina est, & non nisi ipsa æterna est sapientia & claritudo, quę Deus ipse est. Hæc claritas quicquid est creatæ claritudinis, circumplectitur & excedit: & ad diuinam sapientiam omnis creaturarum omnium tam cęlestium quàm terrigenarum cognitio collata, minor est, quàm candelę vnius lux in radiantis media æstate Solis splendore. Atque ea re intelligentiæ omnes incompræhensibili illi claritati ac veritati, quæ Deus est, planè cedant necesse est. In hac autem diuina claritudine color viridis quidẽ sese manifestat ac emicat, sed nulli cõparari potest, quippe cuius tãta amœnitas, gratia & gloria est, vt obtutus oẽs in ipso hebescãt & excæcent, & omni considerationẽ destituant. Ex his animaduertere potes tertiũ, quẽ euoluendũ tibi dixi, codicem vitã esse cęlestẽ ac beatã, triplici claritate ac viriditate distinctum, prima sensibili, altera spiritali, tertia diuina. Script⁹ aũt tot⁹ hic liber est auro puro, qñquidẽ singulę q̃q; amoroſę introuersiões singulos efficiũt versus auro scriptos. Itaq; vera Dei, nostrĩjpsorũ & virtutũ cognitio, hui⁹ nostri codicis claritas est: Multiplices aũt & varij modi, discrimĩa & exercitia virtutũ, eiusdẽ libri color viridis est. Atq; intima desideria, amoroſa adhęsio, & vnio diuina ęterni versus sunt in eodẽ nostro cęlesti volumine auro exarati. Quapropter in qbusdã reuelationib⁹ vitã hãc cęlicã dns modò Sapphiro, modò Iridi cõparat, q hęc duo multicoloria sint. Sapphirus em̃ flauus, purpure⁹ ac viridis, & aureo velut puluere pmixtus esse dicit. Et Iris itẽ multicolor est, quẽadmodũ in sãctis varios virtutũ modos ac discrimĩa cernere licet, ijdẽq; auri puluere mixti sunt, id est, claritate penetrati ac Deo vniti. Et eorũ q amãt, singuli quiq; cũ codice suo corã Deo clari ac virides, iucũdi, gratioſi ac glorioſi assistũt. Mẽte igit vltra cęlos oẽs subleuata, codices hosce legito, q quidẽ oẽs tũ foris in sensib⁹ ob pclara & grãdia opa sua, tũ intùs in spiritu ob multiplices virtutum modos ac exercitia pleni sunt gloria, ac deniq; supra oĩa subleuati in Deũ in fruitionẽ amoris. quòd si in Christo tibijpsi & rebus oĩb⁹ emortua es, & cũ ipso in nouã & ęternã resurrexisti vitã, q̃ surs̃ũm sũt & q̃ ęterna sunt, sapito q̃rito q̃;. percurre septẽ custodias tuas, & inspice codices tuos. & licèt tertiũ hũc neq; plegere, neq; pspicere ac euoluere possis, (siqdẽ gloria cęlestis regni immẽsa est & tãta abyssus, vt puideri non possit) potato tñ & gustato ac inebriare, & in ipsum pcumbẽs ac reclinãs codicẽ tuũ, in pace ęterna q̃sce & obdormi. Pòst vbi euigilaueris, mox occurret aío tuo id quod amas, quodq; potissimũ colere & exercere soles, & quod tuo viuit in pectore. Sis, obsecro, firma ac stabilis in seruitio ac cultu Dei tui, eiusq; iugiter gratiã preceris. Oleũ ardẽs semp sit in lucerna tua, vigilijs ac precib⁹ qua oportet moderatiõe insiste. Sponsus qdẽ tuus opinione tua celeriùs aderit. tm̃ vide vt inter prudẽtes virgines inueniaris, quo ab illo eiusq; familia recipi digna sis, vbi gaudia erunt interminata: q̃ vt oẽs cõseq & experiri mereamur, præstet nobis Deus omnipotens, absq; frustratione spei & expectationis nostræ, AMEN.

D. IO-

Bona opera cuiusmodi coloré reddét in cælis.

II. Virtutum cuiusmodi color erit.

III. Cognitio creaturarũ oĩm q̃ nihil sit ad Dei sapientiam.

Codicis nfi q̃ claritas.

Quis color viridis.

Qui versus.

Beati vt sint cõtẽplandi.

Colos.3.

Psal.4.

Mat.25.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

De septem gradibus amoris libellus optimus.

¶ De primo Amoris Gradu, nempe bona voluntate. Caput I.

GRATIA ET TIMOR DOMINI SANCTVS, SIT CVM omnibus nobis. Omne quod natum est ex Deo, sanctus Ioannes Euangelista ait, vincit mundum. Et vera quidem sanctimonia ex Deo nata est. Sancta autem vita, amoris scala est septem distincta gradibus, quibus ad cæli regnum conscenditur. Hæc est enim voluntas Dei, Paulus Apostolus inquit, sanctificatio nostra. Porrò vbi cum Dei voluntate nostra consentit & concordat voluntas, iam primùm in charitatis & sanctæ vitæ scala gradum tenemus. Nanq; bona voluntas virtutum omnium fundamentũ est. Quamobrem Propheta regius: Ad te Domine, inquit, confugi, doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam veritatis & virtutum. Hæc bona voluntas cum Dei voluntate coniuncta & vnita, diabolum & vitia atq; peccata superat omnia: siquidem diuinæ gratiæ plena est: & ipsa, prima oblatio vel sacrificium est, quod Deo offerre ac præstare tenemur ac debemus, modò ipsi viuere velimus. Qui bona voluntate præditus est, secùm statuit & appetit amare Deum & seruire Deo non in hac duntaxat vita, sed etiam in omem deinceps æternitatem: hæcq; illius vita est & exercitatio interna: atque hinc bona gaudet pace cum Deo, cum seipso, & cæteris rebus omnibus. Itaque cælestes illi spiritus, in mundum recèns edito Saluatore, concinebant: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nunquàm autem voluntas bona ab actibus bonis vacare aut ociari potest. Ipso enim Domino authore, arbor bona fructus bonos facit.

1.Ioan.5.

Scala amoris quid.

1.Thes.4.

Virtutum omniũ fundamentum.

Psal.142.

Bonæ volũtatis effectus.

Luc.2.

Matt.7.

¶ De altero Amoris Gradu, putà voluntaria paupertate. Caput II.

PRIMVS autem ex bona nascens voluntate fructus, volũtaria paupertas est, eademq; alterum in amantis vitæ scala gradum efficit. Qui spontè pauper est, vitam agit liberam & omnium sibi non necessariarum rerum temporalium curis vacuam. Enimuerò vt prudens mercator, terram cælo commutauit, morem gerens illi sentẽtiæ Domini IESV, qua dicitur: Nõ potestis Deo seruire & mammonæ. Relictis igitur atque posthabitis omnibus, quæ terreno affectu & amore possidere potuisset, voluntariam mercatus est paupertatẽ, videlicet agrum, in quo Dei regnum inuenit. Beati enim pauperes spiritu, hoc est, volũtate, siue pauperes volũtarij, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Regnum Dei, charitas est & amor, & cunctorum operum bonorum studium ac exercitatio, ita vt istiusmodi pauper spiritu erga omnes qui suæ sunt opis indigi, largiter misericors, benignus, clemens, ac verax sit, eisq; prodesse conetur, sic vt quandoq; in Christi iudicio declarare testatumq; reddere possit ex larga Dei beneficentia & ab eo perceptis rebus, misericordię actibus se dedisse operam, ijsq; intentum fuisse. Nihil enim in terrenis rebus proprij habet, sed quicquid habet, commune est Deo & cunctis ad familiam Dei pertinentibus. Beatus planè pauper voluntarius, nihil ca-

Laus voluntariorũ pauperum.

Luc.16.

Mat.5.

Regnũ Dei quid sit.

ducum ac labile possidens. siquidem Christum sequutus est, & centuplex virtutum præmi
um consequetur, Deiq́ue expectat gloriam & vitam sempiternam. Contrà verò qui auarus
Mat.19. est, admodùm imprudens ac stolidus est, quippe qui cælum terra commutat, tametsi cer-
Auari stoli- ditas. tus est etiam terram breui se amissurum Pauper spiritu cælos scandit: auarus mergitur in
tartara. Si camelus potest transire per foramen acûs, etiam auarus & tenax cælos pe-
Mat.19. netrare poterit. Et licèt rebus terrenis pauper sit, si tamen DEVM non præ omnibus
eligat, si auarus obierit, dubio procul peribit. Auarus præ nucleo nucis putamen, præ vi-
tello testam eligit. Et tamen reuerà qui aurum diligit, & res terrenas possidet, non nisi ve-
Auarus inex plebilis. nenum edit mortiferum, & aquam bibit æterni mœroris. Et quanto plùs bibit, eo sitit
vehementiùs: & quo magis caducis abundat bonis, eo plùs appetit. Et licèt habeat multa, ta
men contentus non est: deest enim illi quicquid alienum adspicit: quæ autem habet, parua
Auarus cur dæmonũ vn guibus simi lis. aut nulla ipsi videntur. Nec cuiquam ferè charus est. Cùm enim auaritiæ laboret morbo,
diligi non meretur. Possit quidem haud ineptè dęmonis vnguibus comparari. Nam quæ-
cunque appræhendit, deserere non potest: sed ad extremũ vsque spiritũ mordicùs retinet,
quæcunq; etiam dolo & fraude adipisci valet. Tum verò, velit nolit, amittit omnia, moxq́;
excipit eum dolor æternus: & dignè quidem, cùm inferni similis sit, qui quantumuis mul
Pro.30. tos recipiat damnatos, nunquàm tamen dicit, sufficit, & licèt deuorârit plurimos, non ta-
men propterea meliùs habet. Quotquot autem appræhendit, firmiter retinet, & semper ho-
1.Tim.6. spites tartareos hianti ore expectat. quapropter auaritiæ pestem, tanquã vitiorum omnium
totiusq́; improbitatis ac malitię radicem, summoperè caueamus.

¶De tertio amoris gradu, videlicet castitate.

Caput III.

Castitatem obtinere volenti quę necessaria.

SEQVITVR hinc tertius in charitatis scala gradus, putà munditia & castitas animæ, &
puritas corporis. Attentum se præstet lector, obsecro: Si cuius anima munda & casta
esse debeat, ob Dei Amorem odio atque contemptui habeat necesse est omnem amo-
rem, propensionem & affectum inordinatum erga seipsum, erga Patrem & matrem,
erga creaturas omnes, ita vt seipsum & creata omnia non nisi ad Dei cultum atq; famula-
Mat.12. tum diligat: Dicere tunc poterit cum Christo: Quicunq; facit voluntatem Patris mei, ille
meus frater, & soror, & mater est. & sic proximos suos diliget tanq̃ seipsum. seruet etiã sese
mundum, neque à quoquam vel dictis vel factis, vel munusculis, vel inuitamentis, vel obse-
quijs aut exercitijs, aut specie sanctitatis trahi, illici ac irretiri se patiat. Nam tametsi quan-
doq; spiritum præ se ferãt, tandem in carnem vertunt, nec illis tutò credi potest. Neminem
admodùm colat, nec coli ab aliquo se velit. Quãuis enim boni speciem habeat, in tristes de-
sinit exitus, efficiturq́; venenum. Inuigilet ac intendat sibijpsi, sit prudens, nec se falli sinat.
Si se illici ac trahi permiserit, delusum ac deceptum se sentiet. Missa igitur faciat quæcunq;
eiusmodi sunt, & curam agat suijpsius, IESVMque colat vnicum sponsum suum. Huic, ex-
clusis ac vitatis extraneis hospitibus quibuscunque, fixus adhæreat, cum eo firmus ac stabi-
lis permaneat, eius fruatur beneuolentia. Recipiat sese intrò, & auido vacet amori, cunctisq́;
virtutibus. Docebitur ab eo, atq; pascet, & diriget: siquidem ipse eius fructus est. Immò eti-
am vltra vicinos suos omnes in sinum Patris ducet ab illo: vbi nimirùm summam experí-
etur & inueniet fidelitatem, & ab omni mœrore ac necessitudine se sentiet releuari ac
refici. Et hæc animæ mundæ & castæ vita est. Supereſt corporis puritas. De qua vt ali-
Hó ex quib⁹ compositi⁹. quid dicamus, sciendum est, compositum esse hominem à DEO ex naturis duabus, pu-
tà anima & corpore, vel carne & spiritu. Et hæc duo vnam efficiunt personam in na-
tura humana, in peccatis concepta & nata. Et licèt animam DEVS mundam & imma-
culatam fecerit, tamen vnita corpori, originalis peccati labe adspergitur. Atque hoc
Psal.50. pacto omnes nos in peccatis ex materno vtero nati sumus. Quod enim natum est ex
Ioan.3. carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Et quanuis amet carnem su-
am spiritus secundum naturalem generationem, at tamen in regeneratione, vbi ex DEI
spiritu nascitur, sibi inuicèm aduersantur, atque inter sese confligunt & pugnant, car-
Gala.5. ne videlicet concupiscente aduersus DEVM & spiritum, & spiritu simul cum DEO ad-

aduersus carnem. Iam si iuxta procliues carnis nostræ appetitiones ac delectamenta viuamus, morimur in peccatis: sin autem facta carnis spiritu mortificemus ac superemus, in virtutibus viuimus. Odiendum igitur atque despiciendum nobis est corpus nostrum tanquàm hostis capitalis, à DEO ad vitia abducere nos cupiens. Itemque amandum & in precio habendũ nobis est corpus nostrum vitaq; sensitiua, quatenùs instrumẽtum est quo Deo seruiamus. Nam sine corpore in externis actibus, putà ieiunando, vigilando, orãdo, & alijs id genus bonis agendis operibus, quæ iure meritoq; faciẽda nobis sunt, Deum colere, Deoq; seruire non valemus. Hactenùs ergo libenter nobis alendum, cibo potuq; reficiendum atq; vestiendum est corpus, nempè quo tum Deo, tum nobisipsis, tum etiam proximis seruimus. At tamen diligenter animaduertenda, ac studioſè vitanda nobis sunt tria quædã vitia in carne regnantia, putà Acedia, Gula, Luxuria: quibus permulti, etiam bona prædiți voluntate, in peccata grauia collapsi sunt. Et contra Gulam quidem modum, temperantiam ac sobrietatem eligemus & chariùs amplectemur, quippiam nobis semper subtrahendo, minusq; quàm libeat sumendo, ita vt necessaria eaq; parca refectione contenti simus. Contra acediã autem vel torporem, erga omnes omnium necessitates quandam intùs cõmiseratione, fidelitatem ac beneuolentiam sentiemus: & foris alacres ac strenui erimus, paratiq; singulis, qui nostra indigeant ope vel opera, idq; pro viribus & rectæ rationis moderamine ac discretione. Contra luxuriam deniq; foris quidem inordinatam conuersationem & libidinis incitamẽta deuitabimus ac fugiemus: intùs verò immunda cauebimus phantasmata & spurcas imagines, ne in illis moram faciamus, nec propenso cum affectu ac delectatione ijs inhæreamus: ita em fiet, vt nullæ nobis imprimantur imagines, neque aliquam naturæ immunditiam contrahamus. Vertemus autem nos intrò ad Dominum & in Dominum nostrum IESVM Christum, eiusq; cõsiderabimus passionem & mortem, & precioſi sanguinis nostra causa ex amore largissimas effusiones. Et in his nos exercebimus, horum imaginem nostris cordibus, animabus, corporibus, totiq; adeò naturæ imprimemus, perindè vt sigillum in cera imprimitur. Tum verò Christus nos in sublimem illam secum subuehet vitam, vbi Deo vniti sumus, & munda ac casta anima nostra per amorem adhæret & commoratur in spiritu sancto: vbi mellei fluunt riui cælestis roris & omnis gratiæ: quibus gustatis, mox desipit omnis caro & sanguis, & quicquid totus hic mundus habet. Et quandiu vita nostra sensitiua subleuata est & vnita spiritui, vbi Deum colimus, & intentione ac amore prosequimur, tam diu corpore & anima casti, puri ac mundi sumus. Ast vbi rursus ad inferiora redimus & sensibus vtimur, guttur quidem seruandum est à gulæ vitio, & corpus ac anima à torpore & acedia, atque natura ab obscœnis ac libidinosis propensionibus. Vitanda item & cauenda improba societas, qualis est eorum, qui mendacijs, execratiõibus, maledictis, dediti sunt, quos iurare & in Deum blasphemias euomere delectat: quiq; tum verbis, tum factis obscœni & impuri sunt: qui sanè haud secùs, quàm ipsi cacodæmones, fugiendi sunt. Seruandi quoq; & cohibendi sunt oculi & aures, ne quid vel videatur vel audiatur, quod non liceat agere. Nitatur ergo vnusquilibet mundum se seruare: sit libenter secùm: fugiat multiplicitatem & multitudinẽ: colat sacras ædes, & manibus suis bona exerceat opera: execretur ac odio habeat ocium: fugiat commoda inordinata, & seipsum ducat pro nihilo. Amet veritatem & vitam, & licèt castum se sentiat, tamẽ peccandi fugiat occasiones: diligat pœnitentiæ opera, ametq; laborẽ, inspiciat Domini præcursorem & baptistam Ioannem, vt is, tametsi antequàm natus, sanctus fuerit, tamen teneris sub annis patrem, matrem, honores & diuitias mundi, & ciuium turmas peccandiq; occasiones fugiens ac deserens, antra deserti petierit. Et tamen innocens erat & puritatis angelicæ, & veritatem tum viuendo coluit atque sectatus est, tum alios verbo docuit, ac demum causa' iustitię neci datus est, & vltra vulgarem siue communem oẽm vitæ sanctimoniam prædicatur & effertur. Consideret etiam patres olim in Aegypti eremo commorantes, vt illi mundum reliquerint, carnem naturamq; suam, vitijs reluctando, agenda pœnitentia, abstinendo, fame sitiq; perferenda, & subtrahendis sibi omnibus illis quibus carere poterant, excruciârint & afflixerint. Deindè in memoriam redeat sententiæ illius & iudicij, prolati à Domino in diuitem indutũ purpura ac byſſo & epulantẽ quotidiè splen-

Rom. 8.

Corpus vt & odiendũ & amãdum.

Tria vitia carnis fugienda quæ.

Remedia gulæ.

Acediæ.

Luxuriæ.

Christũ vt nobis imprimamus.

Mala societas vitãda.

Occasiones cuilibet fugiendæ.

Luce 1. Ioã. 3. Mar. 6

Luc. 16.

didè,nec quicquam egenis impertientem,vt videlicet posteaquã exceſſiſſet è viuis, ſepultus ſit in inferno, vbi iam cruciat & ardet in flammis tartareis,& quãuis multũ optet, non poteſt tamẽ pro æſtuantis linguæ refrigerio vel vnã obtinere aquę guttulã. Contrà verò,vt Lazarus mendicus, qui ad diuitis huius ianuã fame ac ſiti laborans, & vlceribus plenus iacebat,petens micas ſibi dari quę caderent de menſa diuitis,nec impetrauit tamen,poſtquàm vita functus eſt,in ſinum Abrahę ab angelis deportatus ſit, vbi ſunt gaudia immenſa nullo dolore permixta,& vita ęterna nunquam moritura.

¶De quarto charitatis gradu,ſcilicet humilitate. Cap. IIII.

Humilitas quali ſimilis fonti.

PROXIMVS dehinc in cæleſti ſcala noſtra gradus, vera eſt humilitas,q̃ ſpiritalis quędam ſuî in ima demiſſio eſt,in qua & Deus nobiſcùm,& nos cum Deo vera in pace viuimus:Ipſa nimirùm totius ſanctitatis vitale eſt fundamẽtum,eamq; nos fonti comparamus,quatuor virtutum omnium & ęternę vitę riuulis dimanãti:ex quibus priorem locum occupat obediẽtia,alterum mãſuetudo,tertium patientia,quartũ abnegatio ꝓprię volũtatis. primꝰ ergo riuus ſiue fructꝰ primꝰ ex humilitate ſeu humili fundo emergens,vt diximus,obedientia eſt. Hæc exigit à nobis,vt nos ſub Deũ, eiusq; præcepta & creaturas omnes ſubmittamus ac deſpiciamus, ita vt tam in cælis quàm terris locum vltimũ ac nouiſſimũ eligamus,neq; vlli nos in virtutibus aut vitę ſanctimonia,æqparare auſimus,ſed potentię Dei pedibus velit ſocculus vilis ꝓculcari appetamus, & aures habeamus ad percipiendã ex diuina ſapientia veritatem & vitam ſubmiſſas ac humiles, & promptas ac alacres manus ad perficiendam gratiſſimã Dei voluntatem. Hęc aũt gratiſſima Dei voluntas eſt, vt ꝓpudiata atq; cõtempta mundi ſapientia, Chriſtũ Dei ſapientiã ſectemur ac imitemur. Qui cùm diues eſſet,pauper factus eſt,vt nos ſua inopia ditaret:ſeruiuit alijs, vt nos domini ſimus:mortuus eſt,vt nos viuamus. Porrò vt viuendũ nobis ſit,ipſe nos inſtituit, dum ait:Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidiè, & ſequatur me. Itẽq;:Qui mihi miniſtrat,me ſequatur:& vbi ſum ego,illic & miniſter meus erit. Et hoc ipſum quoq;,vt eum ſequi debeamus,alibi nos docet,ita dicens:Diſcite à me,quia mitis ſum & humilis corde. Atquì mitem eſſe,ſiue manſuetudo,alter virtutum riuus eſt, ex humilitatis fundo promanans. Beati mites,quoniam ipſi pacificè poſſidebunt terram,hoc eſt, corpus & animam. Siquidem ſuper humilem & mitem requieſcit ſpiritus domini. Atq; vbi ſpiritus noſter ſubleuatus eſt,& vnitus ſpiritui Dei,ibì nos iugum Chriſti ferimus ſuaue & leue,portamusq; onus eius leue ac facile. Non enim laborat amor illius:nam quo plùs amamus, hoc leuiorem ſarcinam ferimus: quandoquidem amorem gerimus,& amor vltra cælos omnes ad dilectum vſq; nos portat ac euehit. Etenim amãs ſpũs,quôcunq; vult,peruolat,cũctis illi cælis patentibꝰ. habetq; aĩam ſuã ſemper in manibꝰ ſuis,traditq; eã quôcunq; vult. Deniq; intra ſe animæ ſuæ theſaurũ inuenit, putà Chriſtum vnicè ſibi charum atque dilectum. Si ergo,ô homo Chriſtiane,Chriſtus viuit in te,& tu in Chriſto,ſequere illum vita,verbis,actionibus,& afflictionibus tolerandis:Sis mitis,benignus, clemẽs,miſericors,pius erga omnes & ſingulos,quibus opera tua neceſſaria eſt. Neminem odio habeas,nulli inuideas, neminem aſperneris :nec premas quenquã verbis aſperis ac duris,ſed ex animo ignoſcas. Neminem confundas,nec vllum vel verbo,vel facto,vel ſigno, vel quouis geſtu dedigneris,aut contumelia afficias. Neque ſis toruus nec acerbus ac moroſus, ſed moribus quidem maturus,vultu aũt hilaris ac ſerenus. Audias libenter & diſcas,etiam ab vnoquolibet, quę ſcitu neceſſaria tibi ſunt. De nemine ſiniſtrè ſuſpiceris:nulli diffidas:nec ea quæ latent, iudices temerè. Non contendas aduerſus quenquam, quo videaris illum anteire ſapientia. Ouis amplectere mãſuetudinem,quæ ne tum quidem iraſci nouit,cùm neci datur. Itidèm & ipſe morigerus ac obſequens eſto, & quicquid tibi ab alijs inferatur, ſilentiò feras. Ex hac porrò animi leuitate tertius manat riuus, qui eſt patientia. Eſt autem patientia, libenter aduerſa perpeti abſque voluntatis detrectatiõe vel obmurmuratione. Afflictio & perpeſſio,nuncij ſunt DEI,quibus nos viſitare conſueuit, quos cùm nos hilari mente ſuſcipimus, ipſe Dominus vnà cum illis aduenit. Hoc enim per Prophetam ipſe affirmat:

Volũtas Dei gratiſſima q̃.

2.Cor.8.

Luc.9.

Ioan.12.

Mat.11.

II. Manſuetudo.

Mat.5.

Eſa.66.

Mat.11.

Pſal.118.

III.Patiẽtia.

Afflictiouũ vtilitas.

Cùm

Cum ipso sum, inquit, in tribulatione eripiam eum, & glorificabo eum. Enimuerò patiens perpessio DOMINI IESV, vestis nuptialis fuit, quando is in crucis altari sponsam suam Ecclesiam sanctam sibi despôdit, eademq; veste omnem suam familiam, quæ ipsum sectata est iamdudè à mundi exordio, induit. Libenter enim electi omnes, afflictiones perpessi sunt, quando Christum Dei sapientiam vitam humilem, abiectam, cõtemptam, rigidam & asperam elegisse viderunt. Atque in hoc ipso omnes religiosæ seu monasticæ vitæ ordines fundati & instituti sunt: quanquàm qui hodiè cœnobiticam agũt vitam, Christi vita, eiusq; veste nuptiali contempta, cultu ac vestibus corporis quàm maximè possunt, mundum imitantur, non tamen omnes, sed magna ex parte. Superbia nanq; & vana complacentia, item auaritia, inuidia, gula, luxuria, desidia, & omne malorum genus in plerisq; monasterijs seu monasticis ordinibus, non minùs hodiè quàm in mundo dominatur. Mundum dico eos, qui in mortiferis viuunt peccatis. Itaque vel nunc pudeat vos ac erubescatis, qui Deum deseruistis, & canonum atque votorum vestrorum omnium obliti, vitam viuitis nihil à beluina differẽtem, & spurcissimo seruitis cacodæmoni, qui mercedem vobis refundet, qualem ipse suis p scelerib⁹ consecutus est. Non est enim discipulus supra magistrũ. Probè suos ille agnoscet discipulos, habitabuntq; cum eo in igni Tartareo, vbi erit fletus oculorum & stridor dẽtium, & æterna nec vllum vnquàm finem habitura miseria. Quos autem Christus seipso suisq; vestierit donis, in Patris eius gloria sine fine cum ipso commorabuntur. Sis igitur mitis & patiẽs: id enim passioni dominicæ debes. Si vis exaltari, patiaris necesse est: ipsa te hoc veritas docebit. Quartus hinc idemque postremus sequitur humilis vitæ riuus, putà abnegatio propriæ voluntatis & omnis proprietatis: qui quidem riuus ex patienti perpessione profluit. Itaque cùm homo humilis intùs tangitur, mouetur, absumitur ac trahitur siue rapitur in Dei spiritum, idem ipse propriæ valefacit ac renunciat voluntati, libereque totum sese Dei tradit ac offert manibus, sicq; vnius fit cum Deo voluntatis, eiusq; voluntas in diuinam quodammodò tranſit voluntatem ac libertatem, neque iam potest velle aliud quàm quod Deus velit: quod ipsum est humilitatis fundum. Dum enim sua nos gratia Deus tangit, ita vt nosipsos abnegemus, propriam repudiemus voluntatem, eamq; in Dei gratissimam voluntatem resignemus, iam voluntas Dei etiam nostra est. Et quia voluntas Dei libera est, immò libertas ipsa, spiritu timoris seruilis à nobis ablato, tum à nobisipsis, tum ab omni metu ac timore, qui nos siue in tempore, siue æternitate premere ac grauare possit, liberos ac expeditos nos reddit, præstatq; nobis spiritum adoptionis filiorum siue electorum Dei, in quo vnà cum filio clamamus, Abba pater: & ipse filij spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd filij Dei simus, & cohæredes cum filio in regno Patris, vbi nos subleuatos quidem atque exaltatos cõspicimus in Dei sublimitate, humiles autem siue demissos in nobisipsis, & in Dei vnione plenos gratia & diuinis charismatibus. Atque hîc summa libertas, & infima seu ima humilitas, in vnam confluxêre personam. Quæ autem huc tum in humilitate tum sublimitate pertinent exercitia, eorum extranei ac alieni imprudentes sunt & ignari. Deniq; qui verè humilis est, idemipse vas est electionis DEO, donis ac bonis omnibus plenum & redundans: qsquis eum fideliter pulsauerit, quicquid appetit & quibus habet opus, adipiscetur. Sed cauẽdum est simulatorum genus, eorum qui se putant aliquid esse, cùm reuerà non nisi folliculus sint vẽto turgidus ac inflatus, qui si prematur, sonum reddit inuisum ac minùs gratum. Ita & ipsi cùm sint superbi ac ficti, habeantq; persuasum sibi, se sanctulos esse, vbi affliguntur atque premuntur, mox erumpũt & crepitant: nõ em̃ ferre possunt, neq; se aut obiurgari, aut doceri patiuntur. Etenim nequam & asperi sunt, aliosq; dedignantur & despiciũt. Animo nulli se submittunt, sed cunctis qui se illis coniungunt, sese anteponũt. Atq; ex hisipsis nosse licebit, fictos atq; fallaces eos esse, & intùs semper immortificatos ac propriæ deditos voluntati. Esto igitur ô homo humilis, obediens, mitis & resignatæ voluntatis, & in amoris ludo victor euades. Considera etiam quæ tuæ sint saluti necessaria. Nam tametsi diuinæ gratiæ fretus auxilio, vitia & peccata omnia per virtutes in spiritu fortasse superâris, viuunt tamen adhuc natura & sensus in vitia culpasq; procliues, aduersum quos dimicandum concertandumq; erit, donec corpus mortale & necdum glorioſum fuerit.

Psal. 90.

Christi vestis nuptialis quæ.

Vitia vt hodiè in cœnobijs dominẽtur.

Luc. 6.

IIII. Propriæ voluntatis abnegatio.

Fundum humilitatis quod sit.

Roma. 8.

Verè humilis vas electionis Dei.

Hypocritę fugiendi.

¶ De

¶De quinto Amoris gradu, qui est Dei spectare & appetere honorem. Caput V.

virtutũ oĩm ac bonarũ actionũ nobilitas quæ.

DEindè quintus sequit in spiritalis Amoris scala gradus, qui est virtutum oĩmium cunctorumq; rectè factorum siue bonorum operum prestãtia vel nobilitas. Virtutum autem omnium & bonarum actionum nobilitas est, Dei honorem supra omnia appetere. Hæc prima omnium virtus in cælis ab Angelis, & intra materna viscera à Christi anima in terris exercitata est: ipsaq; itèm prima à nobis Deo danda ac offerenda est, modò illi placere velimus. Ipsa omnis sanctitatis fundum est & origo: atq; vbi ipsa deest, nihil boni adest, Dei honorem appetere, & amore ac intentione ꝑsequi, vita est æterna: & primũ ꝓcipuumq; sacrificium quod exigimur à Deo. qui verò sibi placet, & ꝓprium concupiscit & aucupat honorem, is Deo placere non potest. Deus quidem dum sua nobis largit dona, sibijpsi placet: facit enim pro bonitate sua: & nos dum perceptis ab eo donis vicem reddimus, virtutes ad eius honorem colendo: etiam ipsi placemus, eo quòd morem illi gerimus. Cæterùm quẽcunq; viuendi teneamus modum aut institutum, quantumuis excellentis vitæ & sublimium bonarum actionum esse videamur, si nosipsos, & non potiùs DEI spectamus honorem, planè fallimur, quandoquidem charitatis expertes sumus. Enimuerò vbi ex fundo humili DEI honorem corpore & Anima, cunctisq; viribus desideramus ac intentione spectamus, hoc ipsum charitas est, quę virtutum omnium totiusq; sanctitatis radix est & origo. Sed qui DEI honorem negligit aut non curat, sed suum aucupatur, is superbiæ vitio laborat, quę radix est vitiorum omniũ ac totius improbitatis & malitiæ. quãdo igit Domini spiritus cor humile tangit, gratiã illi suã infundit, exigitq; eam quę per virtutes habeẽt, sui similitudinem, & supra cunctas virtutes charitatis secùm vnitatem vel vnionem. Porrò ad hãc exactionem Anima viuida, & cor amãs hilarescit, tametsi ignorat, vt illi vocationi vel exactioni possit esse satis, & soluere debitum quod ab amore exigit ac reposcit. Et quia eademipsa amãs anima honorem & reuerentiã erga Deum pręclarissimã virtutum & compendiosissimũ, quod haberi possit, ad Deum iter esse intelligit: eamobrem supra quęuis bona opera cunctasq; virtutes, honoris ac reuerentiæ exhibitionem erga Deum, perennis exercitij loco assumit & eligit, absque vllo fine in eo perseuerare proponens: quæ nimirũ vita cælestis est, & Deo grata valdè. Siqdem ob Dei exactionẽ, & viuidę animę satisfactionem nedum vires oẽs, sed etiã cor, sensus, & quicqd in homine viuit, exhilaratẽ. Cunctæ, inquã, vires animę hilarescunt, vires oẽs hiant, & sanguis incalescit desiderio diuini pficiendi honoris. Cũ em secundũ Christianę religionis fidẽ nobiscũ ipsi ꝑpendimus & considerамus DEVM Patrẽ nostrum oĩpotentẽ cælum, terrã & creaturas oẽs in suum æternum honorẽ cõdidisse, & per filium suum coæternã sibi sapientiã suam & fecisse nos & refecisse ac reparasse, & quæcũq; sunt, ad suum æternum honorẽ ordinasse ac moderatum esse, atq; per Spm̃sanctũ, Patris & filij voluntatẽ & amorẽ, cũcta ad æternũ honorẽ suũ ꝑfecisse & cõsummasse, atq; hũc in modũ tres esse ꝑsonas in naturę vnitate, & vnitatẽ naturę in ꝑsonarũ Trinitate, simul vnũ verũ ac oĩpotẽtẽ Deũ: ex horũ, inquã, cõsideratiõe satis intelligim⁹, q̃ iure meritoq; hunc ipsum Dn̄m Deũ nostrũ tota facultate nostra venerari ac adorare debeam⁹. Honorãdus etiã nobis est & adorãdus dulcissim⁹ Dn̄s noster IESVS Christ⁹ De⁹ & homo sub vna ꝑsona. Etem Deus ipse humanitatẽ suã, quę vnũ nobiscũ est, ꝑ creaturis oĩmibus honorauit, bn̄dixit, extulit, exaltauit, sibiq; cõiunxit & vniuit: atq; per hãc sublimẽ cũ Deo vnionem corpus & anima Christi repleta est, immò plenitudo ipsa est toti⁹ gratiæ & donorũ oĩm: & ex ei⁹ plenitudine, quotquot illius discipuli sunt, eumq; imitantẽ, gratiã & qcqd ad vitã sanctè agẽdam necessariũ eis est, accipiũt. Et ipsa ꝑclara Dn̄i IESV humanitas cũ oĩmi familia sua ad exhibendũ Deo Patri honorẽ cum laude, gratiarum actiõe ac reuerentia, tota facultate sua & suorum reflexa est. Ita videlicet De⁹ Pater suum honorat filiũ, & quotquot eũ sectantur, eiq; vniti sunt. Qui enim Deum honore afficit, viciſſim honoratur à DEO. Honore afficere ac honore affici, Amoris exercitatio est: non quo Deus nostra honoris exhibitione opus habeat, cùm sit ipse suus honor, sua gloria, sua immensa beatitudo, sed vult sibi à nobis honorem haberi, seque à nobis amari, quo sibi vniamur, ac beati simus.

vitiorũ oĩm radix.

Virtus ꝑclarissima quę.

quę nos meritò ꝓmouent ad honorem Deo habendum.

Chfs vt nobis honorãdus.

Ioan. 1.

1. Reg. 2.

Honorari à nobis cur velit Deus.

Qua

Qua autem ratione & honorandus & laudandus nobis sit Deus, me dicente, lector animaduertat. Quando Deus seipsum oculis nostris intellectualib⁹ infusolumine manifestat, potestatem nobis facit sub similitudinib⁹ tanq̃ in speculo, vbi formæ, imagines, ac similitudines DEI reluceant ac videantur, sese cognoscendi. Eam autem quæ ipse est, substantiam non nisi per ipsum videre possumus, quod est supra nosipsos & supra cuncta virtutum exercitia. Atq; hac ex causa libenter sanè DEVM in formis, imaginib⁹, diuinisq; similitudinib⁹ adspectare ac exercere debemus, quo nos supra nosipsos in quandam secùm vnitatem vel vnionem, vbi iam nõ sint similitudines, euehat ac sustollat. Porrò in ipso speculo nostro sub formis, imaginibus ac similitudinib⁹ DEVM magnitudinem, excelsitatem, potentiam, fortitudinem sapientiam, veritatem, iustitiam, clementiam, pietatem, opulentiam, bonitatem, misericordiam, fidelitatem, amorem inexhaustum, vitam & coronam nostram, gaudium interminatum, & æternam beatitudinem esse contuemur: sed & plures id genus alias illi conuenire appellationes, quas nec capere, nec enumerare sufficimus. His autem ita consideratis, ratio & intellectus admiratione afficiuntur & obstupefiunt, & amoris nostri affectus DEO pro illius dignitate honorem laudemq; tribuere concupiscit ac molitur.

¶ Triplex spiritalium exercitiorum modus, & speciatìm de primo, cuius partes sunt, Adorare, Honorare, & Amare Deum.

Caput VI.

ITAQVE quia id appetimus, spirit⁹ Domini triplicem nos docet modum exercitiorum, in quib⁹ omni studere possimus veneratione ac honoris exhibitiõi, quem quidem Deo præstare queamus. Atq; ex his primus modus absq; medio coniungit nos DEO: alter diuinæ nos vnit voluntati, idque per gratiã & bonos actus nostros: tertius seruat nos vnitos DEO, facitq; excrescere & augeri in gratia, virtutibus & omni genere sanctitatis. Primus modus tria complectitur Deo nos vnientia, quæ sunt adorare, honore afficere, & amare DEum. Secundus similiter tria habet, putà desiderare, orare & exigere. Tertius æquè trib⁹ constat, videlicet DEI laude, gratiarum actione, & benedictione. Sed iam quid sit adorare Deum, videamus: nempe in fide Christiana magna cum reuerẽtia supra rationem in spiritu nostro DEVM æternam intueri potentiam, creatorem ac Dominum cæli, terræque & creaturarum omnium. Et hæc primi modi prima pars est. Altera est honorare DEVM, quod est abnegare & obliuioni tradere nosipsos & res creatas omnes, & absq; termino & sine respectu æterna cum veneratione ac reuerentia sequi DEVM. Tertia est possidere, & intentiõe ac amore prosequi Deum, nõ quidem priuati alicui⁹ lucri nostri, aut honoris aut beatitudinis, aut cuiusquam alterius rei gratia, quam ipse nobis præstare queat, sed propter ipsum dũtaxat, eiusq; æternum honorẽ. Et hæc est perfecta charitas, qua nos vnimur & copulamur DEO, in ipsoq; manemus ac habitamus, & ipse in nobis.

Modus I. II. III.

Adorare Deum quid sit.

Honorare Deum quid.

Perfectè Deum amare, quid.

¶ De altero spiritalium exercitationum modo, qui constat desiderio, oratione & exactione.

Caput VII.

EX hac deindè charitate alter spiritalis exercitationis procedit modus, tribus constãs partib⁹, videlicet appetitione vel desiderio, oratione & exactione, ex quib⁹ desiderium corde, oratio ore, exactio spiritu fit. Desideranda enim nobis est gratia & auxilium DEI & quidẽ intima cum deuotione, ad illi⁹ honorem, & pro nostra necessitate, quo illi per ea seruiam⁹. Et hoc desiderium nostra in anima, amore & appetitu gratissimam DEI voluntatem tota virium nostrarum exequendi facultate ardebit: & hinc alterũ, hoc est, oratio proficiscitur, quæ fit ore & corde. Sanè rogandus nobis est pater noster cælestis, cùm omne datũ optimum & omne donũ perfectum ab ipso ad nos descendat, vt det nobis spiritum casti ac filialis timoris, quo erga ipsum reuerenter nos geram⁹, & per peccata eum offendere vereamur ac formidem⁹: det etiam nobis spiritũ pietatis, vt in suo nomine vera cũ virtute ac probitate mites, pij, humiles, benigni simus erga omnes nostrî indigos: ad hæc, vt largiatur nobis scientiæ spiritum, quo tum coram ipso, tum hominibus quibuscunq; semper

Gratia Dei vt desideranda.

Orandus vt sit Deus. Iacob. 1.

ingrediamur & ſimus honeſti moribus, & verbis veraces, in agẽdo, omittẽdo, patiẽdo, atq; in omnibus benè cõpoſiti, vt nõ modò nemini ſcãdalo ſimus, ſed etiã modis oĩbus cuncti ex nobis ad meliora prouocent ac emendent: vt inſupèr tribuat nobis ſpiritum fortitudinis, quo vincamus omnia, nempe diabolum, mundum, & carnem propriã: quibus debellatis, cũ Deo in pace viuimus. Rogãdus prætereà nobis eſt Pater luminũ & oĩs veritatis, vt infundat nobis conſilij ſpiritum: quo præditi, Chriſtum vltra cælos omnes ſequamur, & ſpreto mundo, & calcatis oĩbus quæ mundi ſunt, veri diſcipuli & ſectatores ſim⁹ IESV Chriſti Dñi noſtri. Ad hæc deſiderabim⁹ atq; obſecrabim⁹ Deũ, vt veri intellect⁹ ſpm̃ nobis prę-ſtet, vt eo ratione noſtra illuminata, veritatem omnem in cælis ac terris nobis neceſſariam perſpiciamus ac intelligamus. Denique orandus nobis eſt cæleſtis Pater noſter, & IESVS Chriſtus ſempiternus atque chariſſimus filius eius, vt ſapientiæ ſpiritum nobis donet. Eo em̃ ſuſcepto, deſipiet atq; tædio nobis erit, quicquid caducum ac temporarium eſt, tumq; immenſam atq; inexhauſtam Dei videbim⁹, guſtabimus, ſentiem⁹ ſuauitatem, ſimulq; Spm̃ ſanctum omnis gratiæ & gloriæ, donorumq; omniũ & totius ſanctitatis tam quæ in cælis quàm terris eſt, dñm, vt in nos veniat, liberè poſcemus ac exigem⁹. Hic videlicet alter modus eſt, vt apud cæleſtem Patrem noſtrum deſiderando, petendo exigendo agere debeamus, quo ipſi efficiamur ſimiles, & Chriſtum filium eius imitemur, & cum vtroq; gloriam ipſorum in ſanctiſpiritũs vnitate ſine fine poſſideamus.

quid exigẽdus Deus.

¶ De tertio ſpiritalium exercitiorum modo, eiusq; partibus, nempe Gratiarumactione, laudatione, & Benedictione.

Caput VIII.

IAM porrò tertius modus, in virtutibus & omnigeno ſanctæ vitæ ornatu nos perficiens, etiam tres partes habet, videlicet erga Deum gratiarum actionem, laudationẽ & benedictionẽ. Laudes igit̃ gratesq; agemus Deo, quippe qui cælũ, terrã, & quicqd vſpiàm rerum eſt, in ſuum honorẽ & noſtros vſus neceſſarios creauit: fecitq; nos ad imaginem & ſimilitudinem ſuã, & dominium nobis contulit in omnia quæ in mundo ſunt. Et licèt prim⁹ ſecundum naturã genitor noſter Adam, pręceptũ illi⁹ violârit, & in peccati conſenſum lapſus ſit, nosq; ſimul omnes in illo, at tamẽ ætern⁹ & omnipotens Pater noſter peccata noſtra ſua gratia & pietate texit & operuit, dato nobis filio ſuo, qui noſtra in ſe onera recepit ac pertulit, viamq; veritatis viuendo calcauit, eamq; nos docuit ac nobis demonſtrauit. Seruiuit etiã nobis humiliter obediẽs vſq; ad mortẽ, quo nos cũ ipſo in eius gloria pereniter ſine fine viuamus. Meritò ſanè grates & laudes agere ac benedicere debem⁹ cęleſti parenti noſtro, eiusq; dulciſſimo filio, & amborum adorãdo ſpiritui, q̃ ſtupenda hęc ex amore in noſtra natura operati ſunt. Sed & gratias ac laudes agem⁹ & benedicemus amãtiſſimo Dño noſtro IESV Chriſto, qui vnũ eſt cum Patre, q̃ carnem & ſanguinem ſuum & p̃clariſſimã ac glorioſam vitam ſuam nobis contulit ac dereliquit in præſtantiſſimo ſacramento, in quo eſcam & potum & vitam ęternam, atq; adeò quicquid appetere poſſimus, longè copioſiùs quàm abſumere queamus, inuenimus. Ad hęc offeremus Deo Patri noſtro filiũ eius vulneribus confectum, excruciatum, & noſtra cauſa ex amore mortuum: offeremus aũt eũ cum cunctis illis ſanctis ſacrificijs, quæ vnquàm ſint in illius nomine à bonis facta ſacerdotibus: & cum his ſimul diuinę præſtantiæ ac Maieſtati cultum omnem & miniſterium ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ, & omnium bonorum hominum à primo ad extremum vſq; offeremus. Gratias prætereà agem⁹, & laude afficiemus Dominum noſtrum IESVM cum dignitate & excellentia amantiſſimæ matris ſuæ ſemperq; virginis MARIAE, quam ab omni æternitate vnam ex toto mundo ſibi digniſſimã elegit genitricem, & à qua cõcipi dignatus eſt ex Spiritu ſancto, geſtariq̃ caſtis eius viſceribus, & abſque vlla macula, & ſine dolore naſci ex ea Matre ſimul & Virgine, eiusq̃ ſugere præclara vbera. Et cùm ab Angelis cantaretur ei, Gloria in excelſis, ipſe in maternis auribus, poſit⁹ in præſepio, mœſtos dabat vagitus. Adorabat autem eum mater pijſſima, intuebaturq̃ue vt DEVM & filium ſuum. Ac deinceps multa cum Reuerentia officioſiſſimè illi miniſtrabat, & ipſe viciſſim ei tanquàm pijſſimus filius chariſſimæ atque ſuauiſſimæ ſuæ genitrici. Orabat quidem eum vt

Laudes & grates vt agẽdæ Deo.

Gene. 1.

Gene. 3.

Phil. 2.

Filiꝰ Dei vt pri offereꝺ.

Luc. 1.

Luc. 2.

vt Deum ſuum, itemque imperabat vt filio ſuo: cui rei, quod æquè ſit ſtupendum, nihil vnquàm ſimile viſum eſt. At verò beatiſſimæ huius virginis matris quanta fuerit tum in virtutibus, tum vitæ ſanctitate dignitas & excellentia, neq; ſcribi, neq; enarrari poteſt. Enimuerò profunda eſt humilitate, ſublimis puritate & caſtitate, charitate latiſſima, & longa ſiue in longum ſe extendens miſericordia erga peccatores omnes, ipſius petentes opem. Siquidem omnis gratiæ & pietatis ac miſericordiæ mater eſt, & aduocata ac mediatrix noſtra, media intercedens inter nos & filium ſuum, qui nihil illi petenti negare poteſt, cùm ſit ipſius mater, ſedeatq; ad eius dexteram regina cum ipſo coronata, & domina potens in cælo & in terra, ſupra creaturas omnes exaltata, & ipſi proxima. De hoc igitur tãto honore & dignitate collata ab eo ſuæ amantiſſimæ genitrici, & in ea noſtrũm omnium naturæ humanæ, gratias illi agere, eumq; laudibus celebrare debemus. Ingratitudo enim diuinæ pietatis fontem exiccat. Atqui gratias agere, laudare, venerari ac honorare Deum, primum quod vnquàm à creaturis actum ſit, opus & exercitium fuit, idemq; ſemper in omne æuum durabit. Et primò quidem in cælis ſumpſit initium. Cùm enim Michael & angeli eius præliarentur cum Lucifero & angelis eius, quinam cælum obtinerent, Lucifer victus eſt cum omni exercitu ſuo, eoque inſtar fulguris & flammæ ardentis è ſummo cælo cadẽte, (qui enim ſe exaltat, humiliabitur) omnes bonorum angelorum chori & ordines, & potentes cælorum virtutes ac dominationes lætatæ ſunt, ſummusq; Seraphici ordinis ſpiritus æternam DEO laudem tribuit, & poſt eum reliquus omnis cæli exercitus gratias egẽrunt Deo de victoria, adorantes & laudantes eum, quòd ipſe eſſet eorum Deus: amantq; eum, & æternò ipſo in illius gloria perfruuntur.

Mariæ virginis excellẽtia quãta.

Apoc. 12. Luc. 10. Luc. 14. 18.

¶Vt angelici ſpiritus, præſertim primæ & ſecundæ Hierarchiæ, ſeſe erga nos habeant: & de mutua inter Deum & animam ſanctam complacentia & interna collocutione. Caput IX.

Et ſummæ quidem hierarchiæ ſpiritus, putà Throni, cherubim ac Seraphim, non certant nobiſcùm aduerſus vitia noſtra vt ea ſuperemus, ſed viuunt vnà nobiſcùm, vbi ſupra certamen ſubleuati ſumus, cum Deo in pace, in contemplatione, & in amore perẽni. Alterius autem, id eſt, mediæ hierarchiæ ſpiritus, nempè Principatus, Poteſtates & Dominatiões, nobiſcùm contra dæmones, mundum, omne vitiorum genus, & quicquid in Dei famulatu officere nobis poſſit, decertant, itemq; ordinant, regunt ac moderantur nos, ſuntq; nobis auxilio ad perficiendum internam vitam cũctis virtutibus decoratam. Itaq; ſi diuina gratia & angelorum adiutorio ac ope freti, mundum vincamus, & contemnamus quicquid eſt in mundo, iam reges ſumus & principes totius mundi, & noſtrum eſt regnum cælorum, & Principatuum ordo, qui quartus eſt, nobis pro Dei honore miniſtrat. Et ſi ob Dei honorem ex corde & ipſo fundo ſubter cunctas creaturas nos abijciamus, contẽnamus ac humiliemus, iam dæmonem vincimus, & omnem virtutem illius: & Poteſtates, quæ quintum obtinent chorum vel ordinem, ſocij noſtri ſunt, & in internis exercitijs inſeruiũt nobis tum ob victoriam noſtram, tum ob dignitatem Dei. Vbi verò ſeſe quiſpiam aſpernatur & abijcit infra bonos omnes, ita vt nulli homini bono in virtutibus æquiparare ſe audeat, quippe qui iudicare neminem, neq; quenq; niſi ſeipſum condemnare nouit, & quicquid virtutum actitet, parùm aut nihil ipſi videatur, eo quòd tam diuinę iuſtitiæ, quàm ſuę humilitatis ſpiritus quieſcere ipſum non ſinant, nocte ac die eius in corde clamitantes, vt Deo viuat ac ſeruiat, & ex ipſis viſceribus cor illi rodẽtes, & ex oſſibus medullas ipſas ebibentes & abſumentes: fameſq; & appetitus Deo ſeruiendi tam ingens ſit, vt quicquid etiam poſſit facere boni, mox conſumptum ſit, nec eum quietum & pacatum reddat, atque eam ob rem ſibi ipſi indignetur ac iraſcatur, quòd tantum facere non poteſt, vt ſibi factum ſit ſatis. Omnis nanq; naturalis erga ſeipſum & creaturas omnes complacẽtia, in ipſo mortua eſt & interijt: nec aliud nouit aut ſentit, niſi huiuſcemodi tantùm validas voces ſuo in corde ſonantes, Viuas & ſeruias Deo: quod cùm pro voto ſuo facere non queat, odio & contemptui ſe habet. Etenim Domini ſpiritus à deſiderio ipſius nouum ſemper famulatum, nouamque honoris

Totius mundi reges vt ſimus.

Dæmonis victores vt ſimus.

Iuſtitiæ Dei & noſtræ humilitatis ſpiritus quid exigant.

exhibitionem postulat:& qdem multo ampliùs q̃ ipsum perficere aut p̃stare queat:quicqd enim dederit,maiori semp debito manet obligatũ:atq; indè fit,vt idemipsum illius desideriũ, quadã impatiẽtia corripiat. Cumq; id quod exigit à Deo,istiusmodi humilis homo p̃fici à se non posse animaduertit ac respicit,ad dñi pedes humiliter ꝓuolutus, ita dicit: Non possum tibi Domine facere satis:itaq; meipsum abnegans, tuis me manibus offero: fac mecùm quicquid tibi visum erit. Sub hac humili resignatione Dominus ita respondet: Satis mihi places,teipsum resignãs,mihiq; confidẽs: quãobrẽ libertatis &veritatis spm̃ meũ tibi largior,quo ipse solus supra cũctos actus bonos & q̃q; virtutũ exercitia vnicè placeã. Hæc nimirùm inter Deum & liberum istiusmodi ac humilẽ hoiem complacentia,charitatis & totius sanctitatis in interna vita radix est.Et in hoc complacentiæ exercitio, à nullo vitio impugnari aut tentari potest qui talis est:quandoquidem hostes vniuersi haud secùs ab eo diffugiunt,quàm serpentes à vineis florentibus.Itemq; mutua hæc inter Deum & eiuscemodi hominem complacentia, excellentissimum & præclarissimum in interna vita opus & actio est:& ex ipsa virtutes omnes & cuncta bona opera benè agunt,ac probè ordinant. DEVS nanq; suam dat gratiã,& homo internus Deo vicissim cuncta sua dat opera: sicq; tum gratia,tum actus boni semper & augescunt & renouant. Loquit enim Deus intùs homini interno.En ipse meã tibi confero gratiã,tu mihi actus tuos & opera tribue.Rursumq; in liberi desiderij complacentia loquit,Tu te mihi dato,siquidem ipse me tibi do. Si vis esse meus,equidem tuus ero.Istæ amicabiles sunt quæstiones ac responsiones,intùs in spiritu,non foris verbis factę ac redditæ.Respondet autem amãs Anima Deo suo:Tu quidem Domine in me viuis per gratiã tuam, & supra omnia vnicè mihi places. Amare, gratias agere,& laudare te cogor,neque his carere possum, cùm sint vita mea æterna. Tu meus cibus & potus es:quantoq; plùs edo & bibo,hoc magis esurio:quo plùs habeo,eo plùs concupisco .Dulciores faucibus meis melle & fauo,&omni mensa vel finita dulcedine.Et quia te absumere non possum,semper in me fames & desideriuꝫ pmanet.Vtrùm verò ipse me edas,aut edaris à me,non satis compertum habeo,quãdo vtrunque mihi sentire videor in fundo meo. Exigis quidem vt sim vnum tecùm,sed hoc ipsum grauis mihi crux est: quãdoquidem mea nolo deserere exercitia,nec in tuis obdormire vlnis.Nõ possum sanè te nõ laudare,non tibi gratias agere,non te honore afficere, cũ hæc mea sint vita sempiterna. Impatientiam quandam intra me sentio,& quid sit ignoro.Si quidem ita possem ad vnitatem tecùm pertingere, vt tamen semper in meis liceret actib⁹ perseuerare,nihil ampliùs conquererer.Sed tu Domine, qui necessitates nosti omnium, mecùm interìm facis quicquid tibi libet, itaque meipsam tuis prorsus permitto ac dedo manibus, futura hoc ipso in omni semper afflictione vel perpessione virilis & magnanima. Ad hæc Domni spiritus non quidem foris verbis,sed intùs ita vt sentiat,eiuscemodi in animæ intimis penetralibus reddit responsum: Equidem tuus sum chariſſima mea,&tu mea es:meq; tibi int⁹ tribuo supra cuncta dona mea,teq; rursum exigo ac traho in me supra omnes actiones tuas.Deindè vbi deuota ac internæ vitę dedita anima diuino huic tractui facit satis, liberè sese permittens ac tradens spiritui Dei, iam inexhaustum ac infinitum quendam sentit amorem se penitùs circumplectentem: atq; vbi supra seipsam & dona omnia in Dei spiritum subleuata est, infinitum experitur gaudium, quod capere non sufficit,& in quo prorsus immergitur ac liquescit.Ita ergo inter immensum ac inexhaustum amorem & infinitum gaudium Anima deuota & internæ vitæ studiosa,sub amoris adspectu circumplexa atque cincta est.Sed hæc breuis horula est. Non enim potest esse ocioſus Amor:quamobrem alta voce in hac ipsa clamat Anima: Grates & laudes agas,& honorem habeas Deo tuo:id enim Amor non consulit solùm,verumetiam imperat. Iste videlicet internæ exercitatiõis summ⁹ & excellẽtissim⁹ modus est,&vitę contẽplatiuę ꝓximus.quẽ cũ adepti sum⁹,similes sumus sexti ordinis spiritibus, quos dñationũ vocabulo exprimũt,eo q; qnq; inferioribus angelorũ ordinibus dñentur.Itidẽq; modus hic iã dictus, cunctis exercitijs,q̃ quidẽ in interna possint coli vita,longè p̃stat & est excellentior.

Resignatio sui q̃ placeat Deo.

Cõplacẽtia mutua inter Deũ & hominẽ amãtẽ toti⁹ sanctimõiæ radix.

Collocutiones amicabiles in spũ, Dei & hois.

Aĩa deuota qñ ægrè intermittat exercitia pietatis.

Amorẽ ociũ non pati.

Modus internæ vitæ excellentissimus quis.

¶De duplici via,à Christo nobis verbo & exemplo tradita, putà mandatorum & consiliorum. Capnt X.

Nima

NIMIRVM Christus IESVS viuētis Dei filius, duas nos vias nedum verbo, sed etiam exemplo edocuit, quibus ad vitam perducamur æternam, si tamen ipsum sectari non recusemus. Prima quidem via, mandatorum eius est, altera consiliorum. Ipse enim ait: Si vis perfectus esse ac meus discipulus, desere omnia quæ cū amore possides, patrem, matrem, sorores, fratres, vxorem, liberos, domum, rem familiarem, & quicqd mūdus hic habet, quod in internis erga Deum exercitijs tuis impedimento tibi esse aut officere queat. Id enim omne relinquas & contemnas oportet, si me imitari & ad meum exemplum componere te velis. Etenim sicut misit me pater, & ego te mitto. Neque enim ipse vel tantillum habui, vbi caput meum reclinarem. Sic igitur nec tibi quicquam in hoc mūdo seruare ac retinere licebit, quod cum affectu, delectatione & amore possideas: sed abnegāda ac repudianda sunt omnia, si quem in interna vita profectum facere velis. Quod si facere potes, iam planè meus es discipulus, & pauper spiritu, & totius quem vicisti, mundi rex & dominus. Et licèt nihil habeas proprium, tamen omnia possides in Deo, à quo vincendi vires & facultatem adeptus es. Rursumq; Christus loquitur: Relinque oīa quę cum amore possides, & veni, sequere me, id est, ex hoc ipso quod reliquisti omnia, non tu tibi placeas, sed Deo tribuas honorem. Ita Christus ipse fecit, sicut illius verba testantur, quibus ait: Ego non quæro gloriam meam, sed honorificio patrem meum. Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Istud qui facit, hocipso similis est filio Dei, à quo humili est sapientia donatus. Ait porrò Christus: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suā quotidiè, & sequatur me. Fecit hoc ipse idem DOMINVS noster IESVS Christus, quando seipsum abnegans, corpus quidem occidendum tradidit manibus inimicorum suorum, voluntatem autem in PATRIS manus resignauit. Ac deindè posteaq̄ quicquid erat & poterat, resignārat, alta clamauit voce: Consummatum est. & inclinato capite, emisit spiritum. Quod itidèm nobis quoque faciendum est, si in charitate & vita interna perfecti esse volemus. Abnegemus enim oportet & omninò resignemus ac permittamus nos gratissimæ Dei voluntati: atque etiam voluntarij & parati simus mortem oppetere siue pro honore Dei, siue causa proximorum, si per hoc ad æternam vitam eos seruare possimus. Ita nimirùm perfectam habemus erga Deum & proximos charitatem, & similes sumus spirituisancto, qui cūctos amoris actus operatur, perficietq́; in vita æterna. Isthæc tria absq; fictione coram Deo exercitata, DOMINI consilia sunt, & via occulta ad Deum, paucis explorata & inuenta. Esenim paupertas externa si exercitijs internis cæterisq́; virtutibus destituta sit, hanc inuenire nō potest viam. Contrà si quis diuitijs prudenter & religiosè vtatur, & in pauperes liberaliter eas distribuat ad honorem Dei, iter hoc inuenire poterit, fictis & qui inuiti ac contra voluntatem suam pauperes sunt, incompertum & incognitum. Communis autem via, ad Deum nos perducens, iter est mandatorum DEI, de quibus Christus ait: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Itemq́;: Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea: sicut & ego præcepta Patris mei seruaui, & maneo in eius dilectione. Charitas enim siue dilectio primum ac maximum mandatum est. Amare autem non potest, nisi qui Christiana sit fide præditus. Credenti verò omnia sunt possibilia: infidelis autem & incredulus, inferni titio est. Si ergo præcepta DEI seruare velis, credas necesse est & confidas Deo: neque id satìs tamē esse putet, sed insupèr conscientiam expurges oportet à peccatis iuxta christianæ legis decretum, & sanctæ Ecclesiæ catholicæ institutum ac institutiones: ad hæc, bona sis præditus volūtate, & morigerum ac obedientem te præstes nedum Deo, sed etiam PRÆLATIS tuis in cunctis institutis, modis & exercitijs bonis, quibus in sancta Ecclesia communiter vacatur: idq́; tum pro virium tuarum facultate ac vera discretione, tum etiam pro more & consuetudine bonorum hominum quibuscum viuis, atque etiam terræ vel regionis in qua demoraris. Decem præcepta perdiscas, & secundum ea vitam transigas tuam. Septem peccata mortifera fugias ac deuites, ne offenso Deo, pœnas merearis inferni. Ieiunia obserues, festosq́; dies colas: obedientem ac promptum te præbeas pro virili in omnibus rebus bonis. Esto fidelis Deo tuo; itemq́; tibipsi in cunctis actibus bonis, tanq̄ seruus bonus DOMINO suo, donec te ad se recipiat. Ista videlicet mandatorum DEI vita est, ad quam colendam omnes obligati sumus. Atque ea re an-

Via consiliorū DEI quę. Mat. 19

Ioan. 20. Luc. 9.

2. Cor. 6. Mat. 19.

Ioan. 8

Luc. 9.

Ioan. 19. Perfectio charitatis & vitę internę ad requat.

Via mandatorum DEI quæ sit. Matt. 19. Ioan. 15. Mat. 22. Mar. 9.

Fides sola non sufficit.

Hebr.1. geli oēs infimi ordinis miniſtrāt nobis, quo nos immaculatos & mundos à vitijs ad conſpectum Dei ac Domini noſtri perducāt. Atque hic primus eſt gradus & modus infimus in vita actuoſa, quo nos infimis cæli ſpiritib⁹, qui Angeli, id eſt, nuncij vocantur, ſimiles ſumus.

Gradus I. vitæ actiuæ quis. Sequitur hinc alter gradus & via celſior vitæ actuoſæ, putà innocens patientia. Innocentia quidem charitatis filia eſt, & patientia ſoror illius eſt: atque ex his tribus per DEI gratiam cuncta opera bona aguntur: compeſcunt enim & refrenāt inordinatas naturæ ꝓpenſiones. Omne quoq; virtutum diſcrimen, in innocenti patientia ſimplex eſt. Qui em̄ innocens ſimul & patiens eſt, in Dñi pace viuit: ſiqdem humilis, mitis, obediens, benignus, pius, liberalis, moribus honeſtus, ſimplex, patiens, & in omnibus bonis rebus flexibilis ac ductilis eſt. Enimuerò non docilis tantùm eſt, ſed & ipſius Dñi diſcipulus, ſemper à Deo veræ pacis diſciplinā accipiens. Hunc in modum vbi in virtutibus compoſitus ac benè conſtitutus fueris, alterum habes gradum, ſimilem alteri, id eſt, Archangelorum ordini, qui infimis primæ hierarchiæ ſpiritibus imperant ac dominātur: Iamq; vltra eos oēs qui in infimo bonarum actionum & operum ordine, in quo ſaluum fieri liceat, poſiti ſunt, ſubleuat⁹ eſt. Sequitur gradus tertius, in quo omnis vita actiua, quæ qdem DEO ſit accepta, perficitur & conſummatur. Quādo igitur homo ſimplex ac timens Deum, legem & præcepta Dei non arida ductus conſuetudine, nec metu adactus, ſed qa Deus id vult & præcipit, obſeruat: iam bonus eſt, & placet in infimo bonæ vitæ ordine. Deindè, vbi aſſcendit alti⁹, ornaturq; intùs virtutibus multimodis, vt ſit ſimilis Deo, Angelicis ſpiritib⁹, ſanctis ac beatis & bonis omnibus, atq; etiam ob virtutum honeſtatem, vitiorum odium, æternam vitam, conſcientiæ pacem, itemq; gaudium ac tranquillitatem, quam in vita minimè ficta experitur: hic iam multo eſt Deo acceptior, magisq; placet, quàm homines vulgares infimi ordinis. Atquì dum ſupra omnes bonos actus externos, cunctasq; virtutes internas, leuatis ſurſùm oculis, Deum ſuum fideliter in Chriſtiana fide adſpectat ac intuetur, eum ſupra omnia intentione ac amore ꝓſequens, atq; in hoc perſeuerans, idemq; præcipuè ſupra omnia exercens & colens, iam tertium appræhendit gradū, in quo vita omnis actuoſa, vt diximus, conſummat̄: neq; abſurdè tertij chori infimæ hierarchiæ Angelis, q virtutū habent vocabulū, comparatur. Tum em̄ virtutes omnes perfectæ ſunt, ſuosq; habent numeros, quādo hoc pacto ſeſe quiſpiā offert Deo, eumq; vltra omnia & præ omnibus ſpectat & amat. Ita iam habemus vitam actiuam tribus ordinibus perfectā & abſolutam, ducentē nos ad vitam æternā, idq; altiùs atq; altiùs, prout in gratia meremur, & digni ſumus coram Dño. Hanc ſi in te vitam expertus es, eamq; ſeruare cupis ac poſſidere, à teipſo & creaturis oībus, oīmiq; erga teipſum inordinata ſolicitudine et curis expedit⁹ ac liber ſis oportet, nec vllo modo placeas tibijpſi: ſed Deū reſpicias, intentiōe ac amore ꝓſequaris, & colas atq; exerceas, eius honorē ſupra oīmia magnoperè appetas. Hac ratione ſtabilis ac firmus in conſpectu illius æterna cum reuerētia ac veneratione permanere & commorari poteris.

Innocēs patientia.

Gradus III.

In vita actu oſa quis ſit grat⁹ Deo.

Quis gratior.

quis gratiſſimus.

virtutes qñ pfectę ſint.

¶ Vt quidam grandes ſint in ſuis oculis, cùm tamen reuerà multis laborent vitijs. Caput XI.

Hoīm ſibi placentium deſcriptio.

MVLTOS em̄ inuenire licet, qui placeāt ſibijpſis, & ſublimis vitæ, atq; corā Deo ſubleuatos eſſe ſe putent, cùm tamen multis ſint erroribus impliciti. Qui enim natura ſunt immortificata ac irreſignata, ijdem etiam in gratia minimè ſunt ſubleuati, nec viuendo exercitati corā diuinę excellentia Maieſtatis. Et quāuis acuto ſint præditi intellectu, & ſubtiles ex rationali lumine, at tamen & ipſi ſibi placent, & alijs placere appetunt, quæ ſunt auerſiones à Deo, & vitiorū omniū radices principales. Atq; hinc ꝓficiſcit, q; alios excellere cōcupiſcunt, immò etiā præferri ac præponi oīmibus, modò id eis poſſet obtingere. Nemini ex aīo acqeſcūt & obſequūt, ſed cupiūt poti⁹ vt mortales oēs ipſorum iudicio ſubſcribāt & obſecūdent: qñquidem cōtentioni ac ꝓprię volūtati dediti ſunt. Semper ſe rectè ſentire arbitrant̄, errare aūt eos omnes qui ipſis cōtradicāt. Facilè pulſant̄, turbantur, iraſcuntur, & nedum verbis ac geſtibus, ſed etiam actibus nequiter, aſperè, dedignanter ſeſe gerunt: quo fit, vt pacificè cum illis vita tranſigi non poſſit. Sed & in ſeipſis

vitiorū oīm radices pręcipuæ.

ama

amari,ac pacis expertes ſunt. Acutè enim & diligenter obſeruant & temerè iudicant plures alios,ſeipſos autem minimè. Eam ob rem multis agitantur ſuſpiciõibus,multumq; inuidentia,diſplicentia,ac interna erga alios,qui ipſis non ſatis arrident, dedignatione & quibuſdam velut aculeis mouentur:atque his animi perturbationibus & vitijs torquentur,vexantur ac perturbantur in ſeipſis. Perſuaſum enim habent,cuncta ſe & noſſe meliùs, & rectiùs facere quàm alios. Promptuli ſunt ad docendos, moderandos, obiurgandos,calumnijs inſectandos alios:ſed ipſi à nemine doceri,dirigi, reprehendi ſe patiuntur: quippe qui totius orbis ſapientiſſimos ſe arbitrantur. Libenter premunt & aſpernãtur ipſis inferiores aut etiã equales,qui eis honorem non habeant,aut eos non magnipendant. Inſectantur ac maledicũt aliis:& ſæpenumerò toruo,immiti ac aſpero ſunt animo,eo quòd intùs ſanctiſpiritûs vnctione careant. Quando cum alijs ſunt,etiam bonis ac Deum timentibus, ipſi in loquendo primas ſibi partes vendicant:putant enim præ cæteris dignos ſe eſſe qui primi loquãtur: vtpotè qui ſuo iudicio,vt dixi,omnium ſapientiſſimi ſunt. Superbiam ſuam humilibus obtegũt moribus ſiue geſtibus,& inuidiam ſuam quodam iuſtitiæ colore ac ſpecie. Amiciſſimos atque coniunctiſſimos ſe præbent illis,qui ipſis adulantur ac benignè faciunt. Si qua eis expedienda aut gerenda ſint,ijs intùs animo occupantur ac diſtrahuntur,ob eaq; cordis anguntur curis & ſolicitudine immoderata. Ex rebus terrenis haud aliter quàm homines mundani,nunc gaudium,nunc mœrorem contrahunt. Dum in faciem vel laudantur vel vituperantur,facilè ipſi ſe produnt,qualesnam ſint. Anxia quadam tenentur ſolicitudine, multumq; ſibi metuunt à morbis,à morte,ab inferno,à purgatorio,à Dei iudicio & iuſtitia. Et quia in ſeipſis curioſi ſunt,de omnibus quæ accidere poſſint,formidant,trepidant,ac mala opinantur. Amant enim ſeipſos inordinatè non ad Deum,neque propter Deum,ideoque naturaliter timidi ſunt,& nec liberi,nec benè verſati coram Deo. Permultis vexantur ijſdemq; ſuperfluis ac extraneis curis & timoribus ob res temporarias & mundanas. Malos verentur dominos, metuuntq; ne vita fortunisq; ſuis priuentur,ne bona ſua furto ſubripiantur,aut ab alijs detineantur,aut malè ſoluantur,ne fortè reddantur inopes,miſeri, calamitoſi,deſpecti,ne ſenio ac morbis afficiantur, ac demùm ne tum amicorum, tum rerum temporalium ſolatio & adminiculo deſtituantur. Quæ omnes curæ ſunt inanes,ſuperfluę ac ſtolidę,quæ ſenes aua ros ac deliros depaſcunt,& quoſdam etiam ſuis priuant ſenſibus. Atque huius farinæ homines etiam in monaſticis ordinibus ac religioſis ſodalitatibus inueniuntur: ad eorumq; numerum pertinent,qui etiamnum propriæ obſequuntur volũtati, nec ſibijpſis mortui ſunt, qui interdum verentur ac formidant,ne ipſis viuentibus quidam exiſtant ac inſtituanẽ prælati vel præfecti,à quibus premantur & contemnantur: putantq; ſe id æquanimiter laturos non eſſe. Etenim ipſi ita ſecùm animo voluunt, dum quis fortè eis contrarius eſt: Si hominem iſtum mihi præfici contingat, quînam illi ſubditus ac morigerus eſſe potero? Neq; eũme charum habet:atq; hauddubiò vbicunq; poterit me affliget,peſſùm premet ac deſpiciet: & quotquot illius amici fuerint,cum ipſo ſentient,mihiq; aduerſi erunt. Ex hoc autem anxio timore etiam ſanguis cordis eorum mutatur, ipſiq; impatientes fiunt, & ſibijpſis ita loquuntur:Non id ferre potero,quin totus amens fiam,aut cœnobium mutem. Et hi itidèm ſtolidi timores ſunt & inordinata prudentia ac prouidentia, ex ſuperbo cordis fundo trahens originem. Qui tamen ſi ipſi alijs præponerentur, premerent potiùs atque contemptui haberent omnes ipſis contrarios, nec ipſorum iudicio obſequentes:idq; eo, quòd ſe putent rectiùs ac ſapientiùs moderaturos atque ordinaturos omnia,quàm quiuis alius poſſit. Quo fit,vt ſæpè etiam ſuos prælatos vel præfectos, & quibus officia demandata ſunt, non modò ſuis in cordibus,ſed etiam apud eos,quos talia libenter audire nôrunt,inſimulent atque calumnientur. Grauiter ferunt ſi quis laudetur ex eis qui ipſis adſunt:putãt enim per hoc aliquid ſuæ exiſtimationi detrahi. Neque de aliquo perſuaderi eis poteſt,ſublimioris eum vitę eſſe,quàm ipſi in ſe ſentiant & intelligant. Iſti ergo cæteris quidem omnibus qui ipſis conuiuunt,ſapientiores prudentioresq; ſe credunt,cùm tamen ad veram obtinẽdam ſanctitatem planè inepti,inhabiles atque incompoſiti ſint & inordinati. Probet igitur,examinet, attendat, & iudicet quilibet tum ſpiritum,tum naturam ſuam,ſi quid fortè ex iam dictis vitijs in

Timoris inordinati cauſa.

Timores ſtuoli quorũdam religioſorum.

ſe

se reperiat ac sentiat. Quicquid enim eiusmodi est, id profligandum, debellandum ac superandum est, si vnquã verã velit sanctitatem adipisci. Moriamur necesse est vitijs, si Deo viuere velim⁹. Nulla nos neq; prospera, neq; aduersa detineant, aut imaginibus afficiãt oportet, si regnum Dei conspicere velimus. Corda & affectus seu desideria nostra terrenis rebus clausa, Deo vero & æternis rebus aperta esse necesse est. Vt Deum gustare digni simus, mundus omnis deserendus nobis est: & quę Deus amat, amãda: quę odit, habenda odio sunt: vt Dei potentes & compotes esse queamus. Denique nosipsos vt abnegemus, oportet, si Dei spiritus in nobis proficere debeat, qui nos absoluat & expeditos reddat ab omnibus: quo facto, iam illum pati & vltra cælos omnes sequi, & cum eo absque diuisione vniti esse poterimus: atque indè ei benedicemus, & in pace cælestem audiemus melodiam, sextuplici vocum discrimine ac diuersis tonis resonantem.

¶De cælesti melodia, sextuplici vocum discrimine resonante. Caput XII.

ENIMVERÒ cælestis Pater noster ex oĩi æternitate vocauit nos & elegit in amãtissimo filio suo, & nomina nostra charitatis suę digito in vitali æternę sapientię libro descripsit, nosq; ei æternò tota viriũ nostrarũ facultate perenni cum reuerentia ac veneratiõis studio respõdebimus: quod est initiũ omnis cantûs tam angelorum q̃ hominum iustorũ, q nec vllo vnquã fine claudet. Primus aũt cælestis melodiæ vel cãtionis modus, est amor Dei & proximi: quem vt nos sciremus, filium suum DEVS Pater in mundum mittere dignatus est, vt is eum nos doceret. quisquis enim huius cantûs rudis & ignarus est, ad cælestes choros conscendere non poterit: quippe qui nec scientia, nec habitu q̃ choris illis congruat, p̃ditus est: eoq; ab eis semper excluſus manebit. Ipse Dñs IESVS, qui æterno nos amore complexus est, in venerando dignissimæ Genitricis suę conceptus vtero, in spiritu gloriã & honorem cecinit Deo Patri suo cælesti, & pacem ac quietẽ cunctis hominibus bonæ voluntatis: eãdẽq; cantilenã etiã Angelici cecinêre spiritus ea nocte, qua ex Matre virgine natus est: cuius nos immemor sancta Ecclesia catholica in vtroq; hoc festo eandẽ etiã specialiter decãtat cãtionẽ. Deũ nãq; amare & p̃ximũ ad Deũ & p̃pter Deũ & in Deo, ea & altissima & iucundissima vox est, qua vel in cælis, vel terris cãtari queat. Modus aũt & scientia cãtûs huius, Spũssanctus est. Porrò Christus IESVS, qui cantor & supremus magister ac moderator noster est, iam indè ab initio præcinuit, atq; in æuum præcinet nobis fidelitatis ac ęternę charitatis canticũ: nosq; eũ in hac vita & in gloriæ Dei choro oĩi viriũ nostrarũ facultate p̃sequemur. Nimirũ vera, syncera, ac minimè fucata vel ficta charitas, cantus ille cõmunis est, cui⁹ nos oẽs peritos esse oportet, si in Dei regno cũ angelicis ac beatorũ hominum spiritib⁹ in chorum admitti velim⁹. Charitas intûs q̃dem virtutũ oĩm fons & radix est, foris autẽ, oĩm bonarum actionum & operũ decor & vera exhibitio est. Charitas suijpsius vita & merces est. Exercitatio amoris errare nõ potest: quã Christ⁹ ipse cũ oĩbus electis suis nobis viuẽdo, docẽdo, p̃cedẽdo demonstrauit: quos oẽs imitari nos debebimus, modò cũ illis seruari & beatitudinẽ adipisci volem⁹. Et hic prim⁹ est cælestiũ cantionũ modus, quẽ ęterna Dei sapiẽtia cũctos discipulos suos sibi morẽ gerẽtes per Spm̃ sctm̃ docet. Est deindè cælestis melodiæ mod⁹ alter, q est syncera ac minimè simulata suĩ in ima abiectio, quã nemo nec attollere nec deprimere queat: q̃ppe quę virtutũ oĩm & toti⁹ spiritalis structuræ radix est & fundũ absq; fundo, itemq; tenor & clauis oĩis cælicæ cantionis, cũ virtutibus q̃buscunq; aptè pulchreq; consentiẽs, vpotè quę charitatis ipsi⁹ palliũ est ac ornamentũ: & vox dulcissima, qua cantetur in conspectu Dei. Toni illi⁹ tam suaues, iucũdi, illices & attractiui sunt, vt ipsum Dei filium æternam sapientiam ad nostram assumendã naturam attraxerint. Posteaquàm enim virgo intemerata beatissima MARIA ea protulerat verba, Eccè ancilla Domini, fiat mihi secundum verbũ tuum: vsqueadeò deuictus est DEVS, vt humilẽ eiusdẽ sacratissimę virginis thalamũ sua æterna sapiẽtia implere voluerit: atq; hoc ipso q̃ celsissimus, imò celsitudo ipsa erat, factus est infimus ac humilimus, Dei filio sese humiliãte, & serui formam assumente, nosq; in Dei formã attollente: adeoq; seipsum infra mortales oẽs abijciẽte ac humiliante, seq̃ue contempto, nobis ad ipsam vsque mortis perpessionem ministrante.

Cæleſtis melodię mod⁹ I.

Luc. 2.

Altissima & iucũdissima vox q̃ sit.

Chr̃s quale cãticum nobis p̃cinet.

Charitatis cõmẽdatio.

odus II. Humilitatis mira laus.

Cui

Cui quiſquis ſeſe conformare,eumq; ſequi appetit eò,vbi minimè fucatæ ac fictæ humilitatis canticum depromitur,ſeſe abneget & contemnat neceſſe eſt, atque etiam infra mortales omnes abijci,nihilipendi,deſpici,neſciri optet & amet. Humilitas enim neq; proſperis,neque aduerſis,neq; lætis,neq; triſtibus rebus,non honore,non ignominia,neque vlla re quæ non ſit ipſa, mouetur.Ipſa munus excellentiſſimum, & elegantiſſimum ornamentum eſt, quod animæ amanti infra ſe Deus præſtare ac largiri queat.Ipſa deniq; omnis gratiæ donorumq; omnium plenitudo eſt: & quiſquis in ea manet ac commoratur, vnum cum ipſa eſt, & pacem æternam inuenit. Tertius porrò cæleſtis melodiæ modus is eſt, cùm propriæ renunciamus voluntati, atque etiam omni proprietati, naturamq; noſtram Dei permittimus ac reſignamus gratiſſimæ voluntati,parati ſuſtinere ac perpeti quæcũq; is nobis euenire voluerit.Et in his tametſi dolet mœretq; natura,crucem ipſam ferens,& ſequens DOMINUM IESVM ad mortem vſq;, ſpiritus tamen gaudet,tam vltroneum faciens ſacrificium.Et licèt natura modò dum grauiter afflicti ac onuſti ſumus,ploret & queratur:ſed poſteà in DEI gloria exultabimus,quando DOMINUS IESVS abſterget omnes lachrymas ab oculis noſtris,oſtendetq; nobis mercatum ſe nos eſſe à patre ſuo precioſo ſanguine ſuo, & perſoluiſſe ac ſatisfeciſſe morte ſua:quando nos vnà cum ipſo cantiunculam decantabimus volũtaria perpeſſione emeritam,quæ humanæ duntaxat congruit naturæ, non angelicæ: & pro laboris cruciamentorum ac perpeſſionum magnitudine ac multiplicitate, honor item & gloria atque merces multiplex erit. Et CHRISTVS quidem cantoris vel præcentoris fungetur officio, præcinetque nobis, eo quòd princeps ipſe ſit omnis liberæ ac voluntariæ perpeſſionis, quæ vnquàm ex amore tolerata ſit ad honorem DEI: eiusque vox clara admodùm & eximia eſt, ſoniq; gratiſſimi, & cæleſtium cantionum ipſe peritiſſimus eſt, optimeque callet tonos, modulos ac cantuum varietates. Et nos cum eo ſimul omnes concinemus, & laudes grates q; agemus Deo Patri cæleſti,qui ipſum nobis miſerit.Sanè oportuit Chriſtum pati,& ita intrare in gloriam ſuam:itaq; & nos libenter pati debemus, vt ipſi ſimiles reddamur,& ſequamur eum in gloriam ſuam & patris ſui, cum quo vnum eſt in vna ſanctiſpiritûs fruitione, vbi nos omnes cantabimus in nomine DOMINI noſtri IESV Chriſti, ſinguli ſpeciatim in ſpiritu ſuo, prout quiſq; meritus erit, & dignus habebitur apud Deum. Sequitur hinc quartus cæleſtium cãtionum modus,idemq; intimus, præclariſſimus atq; celſiſſimus, qui eſt deficere in laude DEI. Pater noſter cæleſtis & auarus & liberalis eſt.Etenim dilectis ſuis,in ſpiritu ſubleuatis,& coram vultu eius ambulantibus,gratiam & dona ac munera ſua liberaliter tribuit,& rurſus exigit à ſingulis,vt vicem reddant gratias agendo, laudando, & cunctis operib⁹ bonis nauando operam,quatenùs quiſq; tum foris, tum intùs à Deo donatus eſt.Non enim datur fruſtrà aut inaniter gratia Dei.Si nanque eam nos obſeruemus,manat iugiter atque ſubminiſtrat nobis quibuſcunq; habemus opus, rurſumq; repoſcit à nobis quicquid præſtare valemus:& inter hæc duo virtutes omnes abſq; errore colũtur & exercentur.Atquì ſupra actiones omnes & exercitia virtutum,cæleſtis Pater noſter ſpecialiter ſibi charis reddit manifeſtum, non ſolùm dando & exigendo, liberalem & auarum ſe eſſe, ſed etiam ipſam auaritiam & liberalitatem.Vult enim totum ſe, & quicquid ipſe eſt, largiri nobis:poſtulatq; viciſſim,vt nos ſibi demus totos & quicquid ſumus:ſicq; mens & voluntas illius eſt,vt nos toti ſui ſimus,& ipſe totus ſit noſter, manentibus tamẽ ſingulis id quod ſunt. Non enim poſſumus nos Deus fieri,ſed vniti ſumus Deo & per medium & abſq; medio.Sumus enim vniti illi per ipſius gratiam,& noſtra bona opera:&per mutuum amorem, hoc eſt,illius gratiam & noſtras virtutes,ipſe viuit in nobis,& nos in illo:ſumusq; illi morigeri & obſequentes,adeoq; vnius cum eo voluntatis in omni bono. Spiritus eius & gratia cuncta bona opera noſtra operatur,etiam magis propriè quàm noſipſi. Gratia illius in nobis,& charitas noſtra erga ipſum,opus quoddam eſt, quod mutuò ſimul agim⁹. Et quidem amor noſter erga ipſum,celſiſſimus ac præclariſſimus actus eſt,quem inter Deum &nos ſentire queamus.Exigit autem ſpiritus Dei à ſpiritu noſtro,vt Deum amemus,& laude ac gratiarum actione proſequamur pro illius nobilitate ac dignitate:ſed in hoc omes amantes ſpiritus tam in cælis quàm terra deficiunt.Enimuerò ſeipſos agendo velut exhauriunt,& omes

Modus III.

Apoca. 21.

Modus IIII.

Luc.24.

Modus IIII.

Deus vt auarus & liberalis ſit.

Deus vt auaritia ipſa ſit & liberalitas.

Deo vt per mediũ vniti ſimus.

viribus deficiunt coram infinita & immensa Dei omnipotentis excelsitate. Et hoc est nobilissimum atque celsissimum inter Deum & nos medium: & hîc Dei gratia cum cunctis virtutibus perfecta siue consummata est. Porrò supra hoc medium, supra gratiam & virrutes omnes Deo sine medio vniti sumus. Siquidem supra hoc medium, Dei imaginem in animæ nostræ viuacitate suscepimus, & istic Deo vniti sumus absq; medio, non tamen Deus efficimur, sed semper Deo similes manemus, & ipse viuit in nobis, nosq; in illo per eius gratiam & nostra bona opera. Ita ergo vniti Deo sumus citra medium supra virtutes omnes, vbi in supremo creatæ essentiæ nostræ apice illius imaginem gerimus: sed tamen semper in nobis ipsis manemus illi similes & vniti tum per ipsius gratiam, tum vitam nostram virtuosam: Atque hoc pacto perenniter Deo similes manemus & in gratia, & in gloria, & supra similitudinem vnum cum ipso in æterna idea vel exemplari nostro. Et ipsa vitalis vnitas vel vnio cum Deo, in nostra essentia est, eamq; nos capere, assequi vel consequi non valemus. Præludit ipsa cunctis viribus nostris, postulatq; vt absq; medio vnum simus cum Deo. Id verò nos prestare non valemus. Sequimur igitur Deum in quodã nostrę essentiæ ocio. Et in hoc ocio quiescit ac commoratur spiritus Domini cum oñibus donis suis, infunditq; & largitur gratiam & dona sua cũctis viribus nostris, reposcitq; à nobis amorem, laudem & gratiarũactionem: ipsemet verò in nostra habitat essentia, exigitq; à nobis ociũ, & vt supra virtutes oñes secùm vnum simus. Quo fit vt neque in nobis durare possimus cum actibus bonis: neq; supra nos cum Deo in ocio. Et hic intimus amoris lusus est. Spiritus quidem Domini perpetuò operat, vultq; vt nos quoq; perenniter operemur, simusq; sui similes: & idemipse Patris & Filij & omnium charorum suorum in æterno ocio quies ac fruitio est. Porrò fruitio actionibus nostris superior est, neq; eam capere vel apprehendere valemus: actionesq; nostræ semper infra fruitionem subsistunt, nec eas ad fruitionem introducere possumus. In agendo semper deficimus: neq; enim Deum satis amare valemus: In fruendo autem satis est & sufficit nobis: sumus enim illic quicquid volumus. Et hic cælestium cantionum modus, quartus est, & præstantissimus ac nobilissimus omnium, qui vel in cælis vel terris exerceantur. Sciendum tamen est, neque DEVM, neque angelos, neque animas beatorum corporalibus cantare vocibus, cùm sint spiritus, & nec aures, nec os, nec linguam, nec guttur habeant, quibus cantum formẽt: at nihilominùs scriptura diuina affirmat DEVM priusquàm humanam sumpsisset naturam, diuersis modis, verbis sensibilibus loquutum esse Abrahamo, Mosi, Patriarchis & Prophetis: & sancta testatur ECCLESIA cãturos angelos perenniter sine fine, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus DEVS Sabaoth. Archangelus item Gabriel nuncium apportauit virgini sacratissimæ, q̃ conceptura esset Dei Filium è Spiritusancto. Angeli quoque beatissimi præsulis Martini animam cum cantu ad cælos deportasse leguntur. Denique sacratissima Maria Magdalena singulis diebus angelorum pascebatur canticis. Possunt igitur tum boni, tum improbi spiritus & animę corporibus exutæ, DEO permittente, quacunque velint forma hominibus apparere: sed id in vita æterna nihil est necesse. Illic enim oculis nostris intellectualibus DEI & angelorum atque sanctorum gloriam in communi, & singulorum præmia & gloriam singulatim, quocunque volemus seu desiderabimus modo, conspiciemus. In ipso autem extremi iudicij die, posteaquàm Domini IESV virtute cum corporibus nostris glorioſis resurrexerimus, eadẽ corpora nostra tanquã nix candida ac nitida erunt, & sole lucidiora clarioraq;, & velut crystallus perspicua. Et vnusquilibet sua habebit signa vel notas in honorem & gloriam modis omnib', quibus vel martyrij pœnas aut alias afflictiones & dolores ob Dei honorem voluntariè ac liberè ppessus erit. Habebunt enim oĩa suum ordinem suumq; præmium, ita vt æterna constituet Dei sapientia, & pro bonorum operum nostrorum excellentia & nobilitate. Et CHRISTVS IESVS cantor ac prẽcentor noster glorioſa & suauissima voce sua, æternum cantabit canticum, nempe laudẽ & honorem cælesti & sanctissimo Patri suo: & nos omnes idem carmen iucundis animis & claris vocibus æternò & absque vllo fine prosequemur & continuabimus. Gaudium autem & gloria animarum nostrarum in sensus nostros redundabit, & per eosipsos ac membra cũcta manabit, nosq; mutuò inter nos glorioſis oculis adspectabimus, & laudem Dei nostri audiemus, itemq; proferemus ac decãtabim' vocib' nunq̃ defecturis. Et

Deo vt absq; medio vniamur.

Lusus amoris intimus quis sit.

Esa. 6. Apoc. 4. Luc. 1.

Gloria & beatitudo futuræ vitæ quãta erit.

Cuiusmodi cãticũ seruator nr̃ sit semper cãtur'.

Et Christus IESVS ministrabit nobis, ostendetque nobis lucidissimam faciem & glorioſum corpus ſuum cum notis omnibus fidelitatis & amoris ipſi impreſſis: atque itidèm intuebimur cuncta glorioſa corpora cum omnibus amoris ſignis, in quibus Deo iam indè à mundi exordio ſeruierint: & omnis ſenſitiua vita noſtra foris & intùs Dei gloria replebitur: viuidaq; corda noſtra ardentiſſimo flagrabunt amore erga Deum & ſanctos omnes, & cunctæ animarum noſtrarum vires gloria complebuntur, ornatæque erunt donis Dei & virtutibus cunctis, quas ab initio fuerint operatæ. Atque ſupra hæc omnia ſpiritu excedemus & abſorbebimur in Dei gloriam prorſus incomprehenſibilem, & omnis ſundi ac modi vel menſuræ expertem, eaq; vnà cum Deo perenniter perfruemur. Chriſtus autem in humana natura dextrum moderabitur chorum, vtpotè qui celſiſſimus atque nobiliſſimus eſt omnium quæ vnquàm condita ſint à Deo: & ad hunc chorum pertinent omnes in quibus ipſe viuit, & qui viuunt in ipſo. Alter chorus Angelicis ſpiritibus aſſignatur. Nam tametſi naturæ ſunt præcellentioris ac præſtantioris, ſed nos in Chriſto IESV, cum quo vnum ſumus, ſublimioribus donis affecti ſumus. Atque eam ob rem Chriſtus IESVS inter Angelorum & hominum choros ante excellentiſſimæ potentiæ Dei thronum ſummus Pontifex erit, & coram cæleſti patre ſuo Deo omnipotente cuncta quæ vnquàm tum ab angelis, tum hominibus oblata fuerint ſacrificia, renouabit ac offeret: eademq; in Dei gloria ſine intermiſſione renouabũtur, ſemperq; fixa manebunt. Ita nimirùm corpora & ſenſus noſtri, qbus nunc famulamur Deo, gloria & beatitudine complebuntur, quemadmodùm Chriſti corpus, quo is & Deo & nobis ſeruiuit, glorioſum eſt: & animæ noſtræ ſpiritus erunt glorioſi, quibus nunc & in oẽm æternitatem Deo ſeruiemus, & laudes gratesq; agemus, ſicut & Chriſti anima, itemq; angeli & ſpiritus omnes Deum amantes & laudantes, Deoque gratias agentes, beati & glorioſi ſunt. Denique per Chriſtum omnes ſpiritu deficiemus, vel excedemus in Deum, vnumque cum eo erimus, ſimul cum ipſo æterna perfruentes beatitudine. Et hactenùs quidem de quanto cæleſtis ſcalæ noſtræ gradu dictum ſit ſatis.

Luc. 12.

Chorus hominum.

Chorus angelorum.

¶ De VI. amoris gradu. Caput XIII.

IAM porrò ad ſextum gradum accedamus: is eſt clara ac dilucida cõtemplatio vel intuitus, puritas ſpiritûs & nuditas mentis: quæ ſunt contemplantis animę tres proprietates, ex vitali proficiſcentes fundo, vbi Deo ſupra rationem & cũcta virtutum exercitia vniti ſumus. Quod quiſquis experiri optat, omnes virtutes ſuas & cuncta ſua bona opera Deo offerat neceſſe eſt, etiam abſque vllius mercedis contemplatione: & ſupra omnia ſeipſum offerat ac reſignet liberrimæ Dei poteſtati, & abſq; retroſpectiõe in viuida Dei veneratiõe iugiter ꝓcedat. Hunc in modũ ad vitam contemplatiuam, diuina gratia, ſeſe præparare debebit, ſi eam velit adipiſci. Vita eius externa & ſenſitiua foris coram hominibus quibuſcunq; benè morata erit, beneq; ordinata in actibus bonis: & interna vita illius plena ſit gratia oportet & charitate, omnis ſimulationis expers, recta intentione prædita, & cunctis virtutibus locuples. Memoria ſit à curis, ſolicitudine & occupationibus libera ac expedita, & cunctis imaginibus vacua & abſoluta. Animus liber, apertus, & vltra cælos omnes ſubleuatus. Mens à conſideratione ocioſa, & nuda in Deo, qui eſt amantium ſpirituum arx & clauſula, vbi omnes puræ mentes in ſimplicem quandam puritatem congregantur & adunãtur: & ipſa Dei intra nos eſt habitaculum, nec quiſquam niſi ſolus Deus in eam agere põteſt. Hæc puritas æterna eſt: & in ea nec tempus, nec locus, nec antè, nec pòſt eſt: ſed ſemper ipſa præſens, parata ac manifeſta eſt mentibus puris in eam ſubleuatis. In ipſa nos omnes vnum ſumus, viuentes in Deo, & Deo viuente in nobis. Hoc ſimplex vnum oculis intellectualibus in ſui in mentis puritatem introuerſiõe, nunquàm non clarum ac manifeſtum eſt: & hic aër purus ac ſerenus eſt, diuino illuſtratus lumine: transformatisq; & illuminatis oculis, æternã hîc claritatem intuemur ac intentè cõtemplamur: atque inibi cuncta ſunt vniformia, vna veritas, vna imago in æternę ſapientię ſpeculo. Quam vt nos imaginem in eſſentia noſtra & puritate mentis noſtræ inueniamus, cognoſcamus & poſſideamus, ea de cauſa à Deo, conditi ſumus: cumque eam in diuino lumine ſimplicibus ijſdem intellectualibus oculis intuemur

Proprietates tres animæ contemplantis.

Ad vitã contemplatiuã vt præparemur.

Conditi à Deo cur ſimus.

& exercemus, iam vitam adepti ſumus contemplatiuam. Verùm huc vnum quiddam adhuc requiriť, quod eſt puritas ſpiritûs. Siquidem ocioſa & formis ſeu imaginibus vacua & nuda mens, claraq; ac ꝑſpicua in diuino lumine contemplatio, & purus ac ſubleuatus in Dei conſpectum ſpiritus, tria hæc, inquam, ſimul iuncta, vita ſunt verè contemplatiua, in qua nullus errare poteſt. Enimuerò purus ſpiritus ſemper inclinat ſeſe, & nudo cum amore clarum ac illuſtratum intellectum in ſuum principiũ ſequiť. Pater autem noſter cęleſtis, omnium quæ fiunt, principium & finis eſt. In ipſo nos omne bonum nuda mente & adſpectu imaginum experte inchoamus. Porrò in filio eius claro ac illuminato intellectu veritaté omnem diuino in lumine contuemur. Atquì in Spiritu ſancto cunctos actus noſtros perficimus & cõſummamus, vbi nudo amore ſpũ excedimus in conſpectu Dei, ſimulque ab oñi multiplicitate rerum creatarũ & omni cõmentatione abſoluimur atq; nudamur. Quę quidem eſt maximi ponderis vita contemplatiua. Singulis enim momentis & inchoare & abſoluere amor conſulit. Et hic cæleſtis ſcalæ noſtræ ſextus gradus eſt.

Vitã cõtemplatiuã q̃ efficiant.

¶De ſeptimo gradu Amoris. Caput XIIII.

Cõtẽplatio ſublimiſſima tã futurę q̃ ꝑſentis vitæ, q̃ ſit.

SEPTIMVS hinc idemq; poſtremus ſequiť gradus, quo nihil poteſt neque in tempore, neq; æternitate obtineri pręclarius vel ſublimius: & eſt quãdo ſupra omnem cognitionem & ſcientiã, infinitum ſiue abyſſale quoddam neſcire in nobis ſentimus ac deprehendimus: quãdo ſupra appellationes vel nomina omnia, quæ tum Deo tum creaturis tribuimus, emorimur atq; trãſcendimus ſiue excedimus in æternum quiddã omnis nominis expers & innominabile, in eodẽ ipſo nos amittentes: & quãdo vltra quæuis virtutum exercitia intra nos perenne quoddã ocium conſpicimus ac experimur, in quo nulli operari licet: & ſupra cunctos ſpiritus beatos infinitã ac immenſam beatitudinem, in qua nos oñes vnum ſumus, & illud ipſum vnum, quatenùs creaturæ poſſibile eſt, quod ipſa beatitas in ſeipſa eſt: & quãdo deniq; omnes beatos ſpiritus eſſentialiter immerſos ac liquefactos, ſeſeq; amiſiſſe cernim⁹ in ſuperſubſtãtiali eſſentia, in ignota quadã & modineſcia caligine. Pręter quæ etiã contemplari debemus Patrem & Filium & Spiritũ ſanctum, in perſonis trinũ, in natura vnum verum Deum, creatorem cæli ac terræ & omnium rerum creatarum, eumq; in omne æuum laude, amore, & gratiarum actione proſequemur. Fecit enim nos ad imaginem & ſimilitudinem ſuã, quod ingens præſtat gaudium omnibus puris ac præclaris mentibus. Diuinitas qdem illi⁹ non operať, cùm ſit ſimplex & ocioſa eſſentia: quod ocium ſi nos cum Deo poſſiderem⁹, iam cum ipſo etiam nos ocium eſſemus, in eiusq; celſitudinem conſurrexiſſemus, atque vltra gradus omnes & ſcalas cæleſtes cum ipſo ex gratia in eius diuinitate ocioſa eſſentia & æterna eſſemus beatitudo. Diuinæ aũt ꝑſonę in naturæ ſuæ fœcunditate vnus Deus ſunt ſemper operantes: & in eſſentiæ ſuæ ſimplicitate diuinitas ſunt & ſempiterna beatitudo: atque ita Deus in perſonis quidem æterna eſt operatio, in eſſentia autem perpetuũ ocium & vacatio. Porrò inter actionem & ocium amor & fruitio viuunt. Amor ſemper vult operari, quandoquidem perennis eſt actio cum DEO. Fruitio ſemper ocio vacat, cùm ſit ſupra velle ac deſiderare dilecti in dilecto, in formæneſcio ac nudo amore complexus, vbi Pater vnà cũ Filio dilectos ſuos in fruitiua ſpũs ſui vnitate ſupra naturę fœcunditatẽ circumplexus eſt, & idem Pater vnicuiq; ſpiritui æterna cum complacentia dicit: Ego ſum tibi, & tu mihi: ego tuus ſum, & tu meus es. Equidem ab æterno te elegi. Vbi mutuum gaudium & complacentia inter Deum & ei charos ſpiritus tam ingens eſt, vt à ſeipſis ſpiritus deficiant, colliqueſcant, diffluant, & vnus cũ Deo ſpiritus fiant, æternò cum ipſo perfruentes, & propendentes in infinitam eſſentiæ eius beatitatem. Et hic vnus eſt viuidorum contemplatiuorum hominum perfruendi modus. Præter quem tamen etiam alter quidam modus eſt, homines internos ac DEO deuotos, & pro gratiſſima DEI voluntate in charitate perfectos, ad DEI fruitionem perducens. Tales autem ſunt, qui ſeipſos abnegant, & ſibijpſis valefaciunt ac renunciant, itemq; creaturis omnibus, quas cũ delectatione & amore poſſidere queant, & omnibus à Deo conditis, quatenùs eis aliquam occupationem, ac impedimentum pręſtare poſſint in vita interna, in qua ipſi Deo ſeruiũt, & ſurſùm ad deũ erecti ac ſubleuati ſunt, idq; cũ intimo cordis amore, cũ viuida anima, cum erecto vltra cælos omnes

Gene. 1.

Amor vt ſẽper operet.

Fruitio vt ſemp vacet.

Modus fruendi prim⁹.

Secundus.

omnes animo, cum cunctis viribus ardenti amore flagrantibus, & cum spiritu in mẽtem formis ac imaginib⁹ vacuam subleuato: vbi charitatis lex completur, & virtutes omnes perficiuntur: nosq; ociosi sumus, & Deus pater noster cælestis manet ac habitat in nobis cum plenitudine gratiæ suæ, & nos in illo supra omnes actiones nostras fruitioni vacantes. Vbi etiam Christ⁹ IESVS viuit in nobis, & nos in illo: & in eius vita nos mundũ & peccata oĩa vincimus, & cum ipso ad cælestem patrem nostrum per amorem subleuati sumus. Denique spiritussanct⁹ omnes bonos actus nostros in nobis operatur, & nos cum ipso: idemq; ipse alta voce sine verborũ strepitu vociferatur in nobis: Ametis amorẽ æternò amantẽ. Clamor autem eius, internus quidam in nostro spiritu cõtactus vel instinctus est. Et hæc illius vox tonitruo terribilior est: & quæ indè emicant fulgura, cælum patefaciunt, lumenq; nobis & æternam demonstrant veritatem. Tactus autem & amoris eius æstus tam ingens est, vt nos penitùs cõcremare velit: idemq; eius in nostro spiritu attactus vel instinctus absq; intermissione clamitat: Soluatis debitum vestrum, Ametis amorem vos ex omni æternitate amantem. Hinc verò magna intùs existit & oritur amoris impatientia, & gestus modi expertes. Quo em̃ plùs amamus, eo magìs amare libet: quantoq; ampliùs exoluimus quod amor exigit, tãto maiori debito manemus obligati. Nunq̃ conticescit amor: sed perpetuò sine cessatione clamat, Ametis amorem. Hoc amoris certamen sensibus dediti & externi penitùs ignorãt. Amare & frui, agere est & perpeti. Deus quidem per gratiam suam viuit in nobis, docetq; & cõsulit ac præcipit nobis, vt amemus. Nos verò in ipso viuimus supra gratiam & supra actiões nostras, vbi ipsum patimur, ipsoq; fruimur. In nobis amor, cognitio, contemplatio, propensio viuit, & supra hæc omnia fruitio. Nostrum agere, Deum diligere est: & nostrum frui, Deum pati est & eius amore esse complexos. Inter amorem & fruitionem hoc interest, quod inter DEVM & DEI gratiam. Vbi Deo per amorem cohæremus, ibì spiritus sumus: vbi verò ipse nos in mentis rapit excessum, & suo spiritu transformat, ibì, vt sic dicam, fruitio sumus. Et ipse q- dem Dei spiritus suo flatu nos foràs propellit, vt amemus & virtutum actib⁹ demus operam: rursumq; nos intrò in se trahit, vt quieti ac fruitioni vacemus: & id vita est æterna: quemadmodùm illũ qui in nobis est, spiritũ emittendo, recentemq; attrahendo, mortalis hęc corporis nostri vita subsistit. Et licèt spiritus noster à seipso deficiat, & actione sua in fruitione ac beatitudine destituatur, semper tamen in gratia, in charitate, in virtutibus renouatur. Ingredi igitur in ociosam fruitionem, & egredi ad actus bonos, & spiritui Dei semper vnitum manere, id est de quo ipse ago, siue quod ipse dicere volo. Vt em̃ sensibiles oculos nostros modò ad cernendum aperimus, rursusq; celerrimè claudimus, vt id nec ipsi quidem percipiamus: ita morimur in Deo, & viuimus ex Deo, semperque vnum cum Deo manemus. Sic ergo in sensitiuam vsque vitam nostram foràs exire, & cum amore ingredi ac cohærere DEO, & cum Deo immobiliter vniti permanere debemus. Et hoc experimento nihil præclari⁹ in nostro spiritu vel sentire, vel intelligere possumus: at nihilominùs per cælestis scalæ nostræ gradus semper nobis & ascendendum & descendẽdum est, idq; tum internis tum externis actionib⁹ bonis iuxta legis diuinæ præcepta, & sanctę Ecclesię constitutiones, quemadmodùm superiùs dictum est. Per bonorum autem operum similitudinem Deo sumus vniti in natura illius fœcunda, in personarum Trinitate nunq̃ non operante, & bona omnia in spiritûs sui vnitate perficiente, vbi nos vitijs & peccatis emortui sumus, vnus effecti spirit⁹ cum Deo, & denuò nascimur è spiritusancto electi filij Dei, atque à nobisipsis spiritu defecimus, & Pater cum Filio in ęterna nos charitate ac fruitione circumplexus est: Et hoc opus à nouo semper incipit, agens simul & perfectum: atque hìc nos beati sumus cognoscendo, amando, fruendo cum Deo. Fruendo quidem ociosi sumus, solo Deo id operante, vbi is omnes amantes spiritus supra seipsos rapit, transformat atque consumit in vnitate spiritûs sui: vbi nos omnes vnus amoris ignis sumus, qui maior est, quàm quæcunque vnquàm condita sunt à Deo. Singuli spirit⁹, singuli carbones ardentes sunt, incensi à Deo infinitæ charitatis illi⁹ igni: simulq; omnes nos adunati ardens nec vnquàm interiturum incendium sumus cum Patre & Filio in sanctispiritûs vnitate, vbi ipsę diuinę personę seipsas, vt sic dicam, excedunt in essentię suę vnitatem, in inexhaustã ac infinitam simplicis beatitudinis abyssum, vbi nec Pater, nec Fili⁹,

Sanctispiritûs quis sit clamor.

Amare & frui qd sit.

Agere & pati nostrum, quid.

Inter amorẽ & fruitionẽ qd interſit.

Vita perfectissima quę sit.

Ignis amoris quantus.

nec Spirituſſanctus eſt, nec vlla creatura, ſed æterna duntaxat eſſentia, quæ eſt diuinarum ſubſtantia perſonarum, vbi nos omnes vnum ſumus & increati ſecundum ideas noſtras, & fruitio in eſſentiali beatitudine conſummata eſt & perfecta, vbi etiam Deus in ſimplici eſſentia ſua abſque operatione ſempiternũ eſt ocium, modi expers caligo, innominabilis exiſtentia, & omnium creaturarum, vt ita dicam, ſupereſſentia, atque tum ſua, tum creaturarum omnium ſimplex & infinita beatitudo. Porrò in diuinæ naturæ fœcunditate, PATER quidem Deus omnipotens eſt, & creator ac opifex cæli, terræq; & omniũ rerum creatarum. Idem autem ex ſua natura filium ſuum gignit, nempe æternã ſapientiam ſuam, vnum ſecùm in natura, ſed perſonam alteram, DEVM de DEO, per quem omnia facta ſunt. Ioan. 1. At verò Spirituſſanctus tertia in diuinis perſona, ex Patre Filioq; procedit ac ꝓmanat, vnum cum ipſis in natura, infinitus amborum amor, quo ipſi mutuò ſeſe æternò complectuntur amando ac fruendo, & nos omnes cum eis circumplectimur, vtpotè vna vita, vnus amor, & vna fruitio. Deus igitur natura vn⁹ eſt, TRINVS aũt fœcunditate: tres videlicet perſonæ diſtinctæ, eædemq; in natura vnitas, & in proprietate ſua, naturę videlicet diuinæ fœcunditate, TRINITAS ſunt. TRES proprietates, tres perſonæ ſunt, nominibus ac diſtinctione diſcretæ, ſed vnum natura ac operatione. Et vnaquælibet perſona totam in ſe diuinam naturam habet, & ſic vnaquæque Deus omnipotens eſt, idque in naturæ virtute, non perſonali diſtinctione: habent, inquam, tres iſtæ perſonæ vnam ac indiuiſam & inſeparabilem naturam diuinam, eoque in natura Deus vnus ſunt, non tres dij in perſonarum diſcretione. Ita ergo DEVS trinus eſt nominibus & perſonis, vnus autem in natura, & in naturæ fœcunditate Trinitas. Atque hęc Trinitas proprietas perſonarum eſt, ſicut vnitas naturæ proprietas: quę quidem noſter cæleſtis PATER eſt, creator omnipotens cæli ac terrę & rerum omnium creatarum, qui viuit & regnat in nobis, vnitas in Trinitate, & Trinitas in vnitate, DEVS potens in ſupremo creatæ eſſentiæ noſtræ, eumque nos inueſtigare, inquirere, inuenire, poſſidere debemus, illius gratia & Chriſti IESV auxilio freti, idque in fide catholica, recta cum intentione & charitate non ficta: Itemq; per vitam noſtram virtuoſam & Dei gratiam nos in illo PATRE & creatore noſtro viuimus, & ipſe in nobis cum omnibus ſanctis ſuis: ficque omnes nos cum ipſo in amore adunata ſiue collecta vnitas ſumus: & PATER quidem atque FILIVS in Spiritũs ſui vnitate nos compræhenderunt, amplexi ſunt, atque transformârunt, ibidemque nos cum perſonis diuinis vnus amor & vna fruitio ſumus: quæ quidem fruitio in modineſcia diuinitatis eſſentia conſummata eſt, vbi nos omnes cum DEO ſimplex & eſſentialis beatitudo ſumus, vbi nec DEVS eſt, nec creatura, quantùm ad perſonarum diſtinctionem attinet, ſed oms cum DEO ſine diſtinctione perceptibili ſimplex ac infinita ſumus beatitudo, cunctique noſipſos amiſimus, liquefacti ſumus, & defluximus in incognitam caliginem. Nimirùm hoc omnium eſt ſublimiſſimũ, quod in æterna beatitudine viuendo, moriendo, amando, fruendo obtineri poſſit: & quiſquis huic diuerſum docet, is planè deſipit. Oretis DEVM pro eo, qui hæc ex DEI gratia compoſuit & ſcripſit, itemque pro omnibus, qui hæc vel audituri, vel lecturi ſunt, vt DEVS ſeipſum nobis æternò largiatur, AMEN.

Deũ vt inquirere ac poſſidere debeamus.

Sublimiſſimum omnium, quod in æterna vita poſſit obtineri, quidnã ſit.

D. IOAN-

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

De Ornatu Spiritalium Nuptiarum

LIBER ex tribus PRIMVS.

PRAEFATIO AVTHORIS.

ECCE SPONSVS VENIT, EXITE OBVIAM EI. Hæc nobis verba Matthæus Euangelista describit, eademq; olim Dominus noster IESVS Christ' dixit ad discipulos suos, immò & ad mortales omnes, in quadam de virginibus parabola vel similitudine. Mat.25.

Sponsus autem hic, est idem Dominus noster IESVS Christus: & sponsa, humana natura, quam is condidit ad imaginem & similitudinem suam: collocârat q; eam iam indè ab initio in editissimo ac elegantissimo terræ loco, qui cæteris opulentia, gaudio, voluptate, delicijs præstaret, id est, in paradiso. Sed & creaturas illi omnes subiecerat, gratia eam exornârat, dato insuper præcepto, cui si morem gereret, cum sponso suo fide perpetua stabiliri ac confirmari mereretur, ità vt nunq; deinceps vllam in pœnam, molestiam vel culpam prolabi posset. At verò accedens improbus quidam veterator hostis ille tartareus, inuidens tantæ hominis felicitati, sumpta serpẽtis, vtpotè callidi & astuti, figura, primò fœminam decepit, mox ambo illi virum euerterũt, in quo tota potissimùm natura consistebat. Hunc igitur in modum serpens antiquus naturam humanam, Dei sponsam, fallaci consilio subuertit: quæ deindè in regionem exteram relegata est, misera, inops, captiua, oppressa, occupata ab hostibus suis, tanquàm nunquàm ad terram suam & conciliationis gratiam reditura. Atquì vbi DEO tempus adesse visum est, dilectæ suæ calamitatem miseratus, vnigenitum filium suum misit in terras, in præclarissimam aulam, templum illud gloriosum, sacratissimum virginis intemeratæ vterum: atque inibì hanc suam sponsam naturam nostram sibi despondit, vniens eam atq; copulans personæ suæ, idq; ex purissimo eiusdem præstantissimæ virginis sanguine. Porrò in his celebrandis nuptijs sanctus spiritus sacerdotis explebat vicem, Angelus Gabriel nuncium apportauit, virgo glorioſa consensum præbuit: sicque Christus fidissimus sponsus noster naturam sibi nostram copulauit, nos in extera regione positos inuisit, cælestib' instituit moribus ac disciplinis, fide summa atque integerrima, quemadmodùm illius opera satis superq; testantur: laborauit etiam atque decertauit vt pugil egregius contra hostes nostros, rupitq; carcerem, & palmam vt athleta fortissimus reportauit, mortem nostram sua pemit morte, precioso nos redemit atque mercatus est sanguine suo, in baptismo vitalibus vndis suis nos in libertatem asseruit, & suis demùm nos sacramentis ac donis ditauit, vt virtutibus cunctis instructi, quomodò ipse ait, illi exeamus obuiàm in gloriæ aulam, eoipso illic absque fine perenniter felicissimè perfruituri. Ait ergo veritatis magister Christus IESVS: Eccè sponsus venit, exite obuiàm ei: quibus verbis idem ipse pijssimus amator noster quatuor nos docet. Primò dat mandatum, dum ait, Eccè. Iam qui cæci manent, hocq; illius præceptum negligunt, ij omnes condemnantur. Secundò ostendit nobis, quid cernere debeamus, videlicet sponsi aduentum, vbi dicit, sponsus venit. Tertiò instituit nos ac præcipit, quid agendum nobis sit, cùm ait, Exite. Quartò dicens, Obuiàm ei, fructum nobis vtilitatemq; omnium actionum nostrarum & totius vitæ nostræ demonstrat, vtpotè quæ non nisi amorosus quidam exitus esse debeat, quo huic sponso nostro

Gen.1.& 2.

Gene.3.

Galat.4.

Luc.1.

Sponsus. Sponsa.

Beneficiorũ Christi ergà nos summa.

Quæ quatũ or quo Christi verbo doceamur.

Vita nostra quid exitus esse deberet.

ſtro obuiàm proficiſcamur. Et hæc iam commemorata Chriſti verba, explicanda nobis declarandaq; ſumpſimus triplici ratione. Primò quidem, cõmuni modo de vita inchoante ſeu incipiente, quę actiua vel actuoſa dicitur, quæ eſt neceſſaria cũctis ſeruari volentibus. Secũdò, accommodabimus ea ad internam, ſubleuatam, affectiuam vitam, ad quam non omnes pertingunt: multi tamen eam ſtudio virtutum & Dei gratia apphendunt. Tertiò & vltimò trahemus ea ad vitam contemplatiuam ſupereſſentialem, ad quam ob illius dignitatem & excellentiam pauci peruenire, eamq; guſtu percipere queunt.

Spõſo trifariã qui obuiandum.

DE VITA ACTVOSA. CAPVT I.

PRINCIPIO quidem, vt de actuoſa vita dicere incipiamus, Chriſtum Dei ſapientiam certum eſt & dicere etiãnum, & ab ipſis vſque Adæ temporibus dixiſſe ſemper intùs ſecundum diuinitatem ſuam ſingulis quibuſque hominibus: Eccè, id eſt, vide, quæ viſio vtique neceſſaria eſt. Hìc iam mihi, obſecro, ſeriò animum aduertite. Viſuro omni ſiue corporaliter ſiue ſpiritaliter, tria ad vtramlibet viſionem neceſſaria ſunt. Primò, corporaliter videre cupienti, aut extremum cæli, vel aliquod aliud naturale lumen adſit oportet, quo medium, id eſt, aer illuſtretur, atq; ita conſpicuum fiat id quod videri debet. Secundò voluntas libera quoq; requirit, vt eorum quæ viſurus eſt, imagines oculis hauriat. Tertiò, vt videndi organa, id eſt, oculi ſani ſint & abſq; macula, quo res corporeæ ſpecies ſuas ſubtiliter illis imprimere queant. Horum trium ſi quod deſit homini, deficit viſus eius corporalis. At hinc nihil ampliùs dicturi ſumus: ſed de ſpiritali potiùs ac ſupernaturali quadã viſione, in qua ſalus oĩs noſtra poſita eſt. Itaq; viſuro ſupernaturaliter tria itidẽ neceſſaria ſunt. Primũ eſt lumen gratię Dei. Alterũ eſt libera voluntatis ad Deũ conuerſio, ſeu motus liberi arbitrij in Deum. Tertium, conſcientia mortalis peccati expers. Hìc iam attendite. Quãdoquidem Deus incompræhenſibile & cõmune quoddã bonum eſt, amorq; illius immenſus ſimiliter communis eſt, gratiã ſuã duplici ratione impartitur. Prior nanq; gratia, antecedens ſeu præueniens dicitur. Altera, qua vitam meremur æternã. Gratia antecedens ſiue gratìs data, communis eſt omnibus, Iudæis, Ethnicis, bonis malisq; hominibus, per communem illum amorem, quo mortales cunctos domin⁹ proſequitur indiſcriminatim, ex quo etiã nomen ſuum humaniq; generis liberationem, creaturis omnibus ad vltimos vſq; terræ fines, annunciari, prædicari, manifeſtari curauit. Cui conuerti libet, licebit vtique. Enimuerò ſacramenta oĩa, vtcũq; ea vocent, baptiſm⁹, &c. parata ſunt cunctis ea pcipere volentibus, ſingulis pro cuiuſq; neceſſitate: ſiquidem omnes Deus noſter ſaluos fieri vult, perire neminẽ. Itaq; in tremendi illius iudicij die nemo de illo conqueri poterit, quin ſatìs præſtitum ſibi fuerit, modò cõuerti voluiſſet. Ita etiã ſplendor quidã & lux cõmunis eſt Deus, cælũ, terrã, & ſingulos quoſq; voluntarios illuminãs, pro cuiuſq; tum neceſſitate, tum dignitate. At tñ licèt ita cõmunis ſit DEVS, ſicut etiã Sol iſte licèt in oĩes generatim ſplendorem ſuũ arbores diffundat, pleręq; tamen ſteriles pmanent, alię ſylueſtres pferunt fructus nullo ferè hominum vſu. quamobrẽ etiam agreſtes putant arbores ac trãſplantant, indè frugiferi feraciũ arborũ ſurculi inſerunt, qui bonos gignant fructus grati ſaporis & hominibus vtiles & accommodos. Sic ex vitali perennis regni paradiſo frugifer quidam ſurculus proficiſcitur, qui eſt lumen gratiæ Dei gratum facientis. Nullum omninò opus aut rectè ſapere, aut prodeſſe homini poteſt, niſi ex hoc ſurculo trahat originẽ. Hic verò gratiæ Dei gratũ faciẽtis, qua vitam meremur æternã, quæq; hominẽ DEO pparat accõmodatq;, ſurculus offert quidẽ omnibus, ſed non oĩbus inſerit, nõ plantat in oĩbus: eo q agreſtes arbores ſuæ partes, reſecare nolunt, putà infidelitatẽ ſuã, vel peruerſam erga Dei pręcepta inobediẽtiam. Vt verò hic gratiæ ſuperne ſurculus nobis inſeratur, eò tria neceſſariò exigunt. Primum eſt gratia antecedens ſeu pueniẽs. Alterũ, volũtatis libera applicatio ſiue conuerſio. Tertiũ, conſcientiæ expurgatio. Gratia pueniens tangit ſeu monet oĩes: qñquidẽ cõmuniter hæc pſtatur oĩbus. At liberę cõuerſioni & conſciẽtiæ emundationi minimè operã dant, neq; ſeſe applicãt omnes: ideoq; nec eã adipiſcunt gratiã, qua vitã mererentur æternã. Porrò gratia illa pueniens ſeu gratìs data, monet hominẽ vel foris, vel intùs. Foris quidem eum monet aut ægrotatione cor-

Viſuro cuiuis quę tria oportuna.

Viſioni ſpiritali q̃ tria neceſſaria.

Gratia quotuplex.

Sacra quî cunctis parata. 1. Tim. 2.

Gr̃æ gratũ facientis efficacia.

quę tria cui ſurculo nobis inſerẽdo neceſſaria.

Gr̃a pueniẽti quòvel foris vel intùs moneamur.

corporis,aut rerum iactura,aut amicorum &affinium amissione,vel ignominia publica,vel concionibus & collocutionibus auscultandis,aut sanctorum hominumque piorum exemplis,verbis & actibus,ex quibus ad sui peruenit notitiam & cognitionem:atque ista externa Dei commotio est. Nonnunquàm verò etiam intùs mouetur homo,meditandis Christi pœnis & cruciatibus,& cunctis sibi cęterisq; hominib⁹ diuinitus collatis beneficijs:vel propria contemplando peccata,vitęque huius fragilitatem: aut mortis, inferni, & perennium tormentorũ formidine:aut sempiternis cæli gaudijs,aut benignitate & misericordia Dei,quòd is tandiu ipsi pepercerit in peccatis suis,tantaq; mansuetudine ipsius emendationem & cõuersionem expectet:aut etiam miris Dei operib⁹ cõsiderandis in cęli,terręq; & creaturarum omnium productione & opificio. Hęc omnia pręuenientis seu antecedentis gratię opera sunt,hominem tum foris,tum intùs multiplici ratiõe permouentia.Præter hęc inest homini naturalis quædam animi ad Deum propensio secundum animę scintillam, seu synteresin & rationem superiorem,semper bonum appetẽtem,& malum detestantem.Deniq; his modis omnes Deus homines mouet, singulos pro cuiusq; indigẽtia ac necessitate:adeò vt interim hinc permoueant quidã,& percellant,ac reprehendant,timore itèm ac metu correpti stent in seipsis attoniti,ac sese dispiciant & pscrutentur.Hęc tñ omnia gratię duntaxat ꝓuenientis seu gratis datę sunt, nõ illius quę gratum faciens dicit, quaq; meremur. Interim hoc pacto gratia antecedẽs seu gratis data, ꝓparat hoiem ad alterius gratũ faciẽtis gratiæ susceptionẽ. vbi nanq; anima prauam deserit voluntatem,& iniqua respuit opera,ac in seipsa reprehensa & timore perculsa,animi dubia est quid agere debeat,contemplans interim Deum,& seipsam & praua opera sua,nascitur hinc in ea naturalis quidã dolor vel attritio & displicentia peccati,itidemq; naturalis quædam voluntas bona: atq; hic supremus gratię antecedentis seu gratis datæ vertex est.Faciente deinde homine id quod potest & faciẽdum intelligit, neq; ex propria infirmitate vltrà progredi valente, iam immensæ est bonitatis Dei opus absoluere. Itaque sublimius quoddam lumen gratiæ diuinæ,ceu solis fulgor desupèr lapsum, animæ infunditur,tametsi id ea saris pro dignitate neq; merita sit, neq; desiderârit: quãdoquidem in hoc sese lumine Deus liberrima bonitate ac sola gratiæ suæ pietate largitur:quem alioquì mereri nemo potest,anteq̃ illum habeat. Est autẽ secreta quædam Dei in anima supra tempus operatio, qua totam eam cunctasq; illius vires permouet. Atq; hic terminus est gratiæ prævenientis, & initium alterius, putà gratum facientis,quæ, vt dixi,supernaturale quoddam lumen est.Porrò lumẽ hoc primum est quod ad spiritalem exigitur visionem,atque ex ipso alterum nascitur, ad animam pertinens, seu ex parte animæ,quod est libera volũtatis applicatio seu conuersio puncto vel momento temporis,vbi tum charitas oritur,in coniunctione scilicet Dei & animæ.Hæc autem duo mutuò sibi cohærent,ita vt alterum sine altero perfici non possit.Deo nanq; & anima amoris glutino ac vnione coniunctis,Deus lumen gratiæ suæ supra tempus infundit: itemq; anima diuinæ gratiæ adiuta ope, breuissimo temporis puncto,seu instantaneè liberè sese conuertit ad Deum:atq; ibì charitas nascitur in anima ex Deo & anima, cùm nihil sit aliud charitas, quàm nexus quidam amoris inter Deum & animam amantem.Ex his igitur duobus,vt iam dictum est,putà ex gratia DEI, & libera animæ ac voluntatis gratia illustratæ conuersione,charitas & diuinus gignit amor: ex quo porrò tertium,quod est conscientiæ expurgatio, proficiscitur. Et hæc tria sibi connexa sunt atq; concurrunt,nec potest aliquod horum diu esse sine alijs. Quisquis enim diuino amore verè præditus est,is quoq; perfectè dolet de peccatis suis.Quanquàm licèt hîc ordinem animaduertere Dei & creaturæ, vtì iam demonstratum est. Primò nanq; suum Deus lumen animæ infundit,atque per idemipsum lumen suam homo voluntatem dédit & offert Deo cum perfecta ac libera conuersione illius ad Deum: ex his porrò duobus perfecta erga Deum charitas nascitur:ex charitate deindè perfecta procedit contritio & cõscientię emundatio,quæ fit p peccatorum & macularum animæ cõsiderationem.Etenim cùm diligat Deum, oritur in ipso suijpsius & cunctorum operum suorum displicentia, qui est conuersionis ordo:hinc verò perfectus dolor & vera contritio ob quæuis vnquàm perperàm admissa contra Deum,ducit originem, itemq; perfecta tum nunquàm deinceps peccandi, tum Deo humili obedientia seruiendi voluntas, purè quoq; ac syncerè absq; tectione aliqua vel du-

Quibus mõdis qui Deus quẽq; mouet.

Defectũ quì nostrũ Deus suppleat.

charitas qd sit.

Charitas vñ dè gignatur.

Ordo inter Deum & creaturas qs.

plicitate confitendi, necnon iuxta prudentis ſacerdotis conſilium ſatisfaciendi, atq; indè totum ſe ad virtutum bonorũq; operum ſtudia conferendi propoſitum. Et hęc tria, putà gratię lumen, libera voluntatis conuerſio, & expurgatio conſcientiæ, vtì iam nobis commemorata ſunt, neceſſariò ad ſpiritalem ſeu diuinam viſionem pertinent. Quę quiſquis habet, in eo iam loquitur Chriſtus, Eccè: & ipſe reuerà videt: atq; hoc vnum eſt ex quatuor illis præcipuis, quę Chriſti ſuperiùs recitata verba complectuntur, vt ſcilicet videamus.

¶ De primo Chriſti aduentu, videlicet in carnem. Caput II.

Tres Chriſti aduentus.

IAM porrò indicat, quid cernendum ſit, dum ait, Sponſus venit. Vbi principio animaduertendum eſt, verbum iſtud, venit, duo ſignificare tempora, prętęritum ſcilicet & pręſens: & tamen Dominus de futuro potiùs tempore vult accipi. Eamobrem tres ſponſi noſtri CHRISTI IESV aduentus nobis conſiderandi veniunt. In primo fieri homo dignatus eſt propter hominem, puriſſimo victus amore. In ſecundo, quotidiè ſingulis quibuſque amantibus cordibus noua cum gratia nouisque donis pro cuiuſque capacitate ſępiùs illabitur. In tertio manifeſtus veniet in tremẽdi illius extremi iudicij die, aut etiam mortę ſingulorum. In his verò omnib⁹ & ſingulis ſponſi noſtri aduentibus, & quibuſlibet operibus illius, tria attendenda ſunt. Primum eſt ratio ſiue cauſa. Secundum, modus vel ratio interior. Tertium, opus externum. Primò quidem ſi rationem quęras vel cauſam, cur angelos homines q; condiderit, nimirùm non aliam inuenies, quàm immenſam illius bonitatem, pietatem, pręſtantiam ſeu dignitatem, quòd ſcilicet ita voluit, vtì ipſius beatitudo, excellentia, maieſtas, & opulentia, quę ipſe eſt, rationali innoteſceret creaturę, quo illam & deguſtaret in tempore ſeu vita hac temporaria, eademq; frueretur ſupra tempus in ęternitate.

Quę tria in opib⁹ chriſti attẽdẽda.

Hic ſi quæras, quamobrem DEVS homo factus ſit, occurret mox incomprehenſibilis charitas illius & mortalium omnium neceſſitudo: ſiquidem omnes ob originalis peccati reatum perditi & è paradiſi ſedibus depulſi eramus, nec tamen viribus noſtris ſatisfacere poteramus. Ad hæc ſi illorum perquiras rationem operum, quæ CHRISTVS ſecundũ diuinitatem iuxta ac humanitatem ſuam in terris peregit, quadruplex illorum ſeſe offert ratio. Prima eſt diuinus illius amor increatus & immenſus. Altera creatus amor, qui charitas dicitur, qua anima illius ex vnione verbi æterni & perfecto patris munere prædita erat: Tertia, ingens humani generis neceſſitas. Quarta, paternus honor. Iſtę, inquam, aduentũs CHRISTI ſponſi noſtri rationes ſunt, cunctorumque operum eius externorum pariter & internorum. At nunc idem ipſe ſponſus noſter conſiderandus nobis eſt, ſi modò illum in virtutibus pro noſtra facultate ſequi velimus. Conſiderandus autem & attendendus nobis eſt & modus eius internus ſiue habitudo & opera quæ foris egit: hoc eſt, virtutes & actus earum. Modus quidem illius ſiue habitudo interna ſecundum diuinitatem nobis incomprehenſibilis & inacceſſibilis eſt, nec illam explicare vel demonſtrare poterimus. Ea nanque eſt, quòd à patre gignitur abſque intermiſſione: quodq; pater in ipſo & per ipſum cognoſcit, condidit & creat etiamnum omnia, & regit cuncta ac moderatur & diſponit in cælis & in terra, cùm ſit ipſe patris ſapientia: ipſiq; ambo vnum ſpirant ſpiritum, qui amor eſt & nexus vtriuſque, ſimulque ſanctorum angelorum hominumque bonorum in cælis atque terris degentium. Sed de hoc modo vel habitudine interna nihil hac vice ampliùs dicturi ſumus, ſed de eo potiùs modo vel habitu, quo ex diuinis chariſmatib⁹ ac donis ſecundũ humanitatem prædita erat. Huiuſmodi verò habitus perplures ſunt. Quot enim internas Chriſtus virtutes habuit, tot & interni illi modi vel habitus inerant. Quælibet nanque virtus ſuum modum habet peculiarem. Atquì virtutes iſtæ & habitus animæ CHRISTI, creaturarum omnium captum & intelligentiam longè vincebant: ex ijs tamen noſtræ inſtitutionis gratia tres nobis tractandas ſumimus, putà humilitatem, charitatem & patientiã, qua æquanimiter feramus quicquid intùs vel foris nobis acciderit. Iſtæ nanq; præcipuæ radices ſunt, & initium quoddam virtutum omnium & totius perfectionis.

Quotuplex operũ Chriſti ratio.

¶ De gemina Chriſti humilitate. Caput III.

EST autem duplex in CHRISTO humilitas ſecundum illius diuinitatem. Prima eſt, quòd homo fieri voluit, naturamque in imum vſque inferni damnatam, relegatam, & maledictam à DEO, in ſe recipere atque ſecundum perſonam ſuam, cum ea vniri ſeu vnum eſſe, ita vt cuiuis tum bono tum malo homini, CHRISTVM DEI filium fratrem ſuum appellare liceat. Altera eſt, quòd virginem pauperem elegit in matrem, cui panni non erant quibus eum inuolueret, non autem filiam regis potentis, ſed illam potiùs inopem, volens eam DEI eſſe genitricem, DEI inquam, qui cæli terræque & creaturarum omnium Dominus eſt: ita vt iam ſecurè dicere liceat, quicquid vnquàm humiliter in terris à CHRISTO geſtum eſt, id diuinitatem eſſe operatam. Eſt deinde & altera in Chriſto humilitas ſecundum humanitatem & ex DEI gratia ſeu munere. Per hanc humilitatem anima illius cum vniuerſis viribus ſuis ſumma cum reuerentia & veneratione altiſſimæ patris potentiæ ſeſe ſubmittebat & inclinabat. Etenim cor ſubmiſſum, humile eſt. Hinc cuncta ſua opera ad æterni patris ſui honorem & laudem peragebat, neque vlla in re ſuam iuxta humanitatem gloriam vel honorem aucupabatur. Sed & veteri legi ac præceptis, nonnunquàm etiam inſtitutis ſeu conſuetudini, vbi id vtilius erat, humiliter ſeſe ſubdidit. Indè eſt, quòd circunciſus, quòd in templum delatus, quòd iuxta morem redemptus eſt. Quin etiam inſtar cæterorum Iudæorum tributum pendebat Cæſari, matrique ſuę & Ioſeph ſancto ſubditus erat, vera cum animi demiſſione, vbicunque & quantumcunque illorum poſcebat neceſſitas, ſeruiens eis. Ad hæc inopes, & abiectos ſibi elegit & adſciuit homines, admittens eos ad ſuî conuictum & conſuetudinem ſeu ſocietatem, vt ambularet cum eis & mundum conuerteret: ij ſcilicet Apoſtoli erant, inter quos, ſicut & cæteros omnes, humilis ac ſubmiſſus fuit. Cunctis denique paratiſſimus erat, quacunque ſiue foris ſiue intùs detineretur neceſſitate, tanq̃ communis orbis miniſter. Et hoc primum eſt, quod in Chriſto ſponſo noſtro contemplarì debeamus, illius ſcilicet humilitas.

Humilitas Chriſti quotuplex. Luc. 2. Mat. 17.

¶De charitate Chriſti cunctis virtutibus exornata. Caput IIII.

ALTERVM in Chriſto conſiderandum, quodque & initium & præcipua radix eſt virtutum omnium, charitas eſt. Hæc in CHRISTO vires animæ illius ſupremas in quadam tranquillitate & ſilentio, eiuſdemque qua etiamnum fruitur, beatitudinis fruitione continebat. Hæc ipſum abſque intermiſſione ad patrem ſeruabat erectum cum reuerentia, cum amore, cum laude, cum veneratione, cum intimis attentisque precibus pro omnibus omnium neceſſitatibus, cum cunctorum denique actuum ſuorum Ad patris honorem & gloriam relatione. Hæc demum, vt amantiſſima fide & beneuolentia ad quaſuis tum corporeas tum ſpiritales mortalium omnium neceſſitudines ſeſe dimitteret ac emanaret, ipſum permouebat. Hinc in ſeipſo ſua vita exemplum præſtitit cunctis, vt vitam ſuam inſtituere deberent. Hinc itidem cunctos qui tamen capaces erant, veraci doctrina ſpiritaliter paſcebat intùs, & miraculis foris in ſenſibus, atque interdum etiam alimento corporeo, quando eos ſe ſubſequi in deſertum vidit, & cibo habere opus, nec eo carere poſſe. Sic ſurdis auditum, cæcis viſum, mutis loquendi beneficium reſtituit: dæmones ex obſeſſis eiecit: mortuos reuocauit ad vitam, clauſis greſſum reformauit. Quæ quidem omnia tum corpotaliter tum ſpiritaliter intelligenda ſunt. Nimirùm CHRISTVS IESVS amator noſter & foris & intùs noſtra cauſa fideliſſimè laborauit: neq; charitatem illius vnquàm plenè comprehendere poterimus: quando ea ex inexhauſto ſanctiſpiritûs fonte promanauit, longè excellentior, quàm ſit vlli vnquàm collata creaturæ, quòd idem ipſe CHRISTVS IESVS Deus pariter & homò fuerit in perſonæ vnitate. Et hoc alterum eſt, quod nos in ipſo conſiderare oporteat, putà charitas illius.

Virtutum oím radix. Quãta Chriſti charitas. Mat. 14. Matt. 11. Charitas Ieſu cur incõprehenſibilis.

¶De patientia Chriſti ad mortem vſque. Caput V.

TERTIVM porrò in Christo contemplandũ, quod & ipsum initiũ & radix virtutũ est, æquanimis aduersorũ tolerantia est: Quæ quidem seriò nobis considerãda venit, vtpotè quæ Christum sponsum nostrum per omnem ipsius vitam mirificè exornet. Enimuerò ab ipso statim natiuitatis exordio pati cœpit, putà frigora, paupertatem, circuncisionem, in qua suum fudit sanguinem, & fugam in exteras regiones. Huc pertinet, quòd matri virgini & Ioseph nutricio humiliter seruiuit, quòd famem, sitim, probra, contemptum, indigna Iudæorum verba & opera pertulit: quòd vigilijs & ieiunijs vacauit, quòd ab hoste tentari voluit, quòd subiectus omnibus fuit, quòd grandi cum labore pedes huc illucque regionatim ac oppidatim discurrit, seriò admodùm ac strenuè Euangelium Iudæis prædicans: à quibus tandem, vtpotè hostibus suis, cùm ipse eorum præcipuus esset amicus, captus est & proditus, irrisus, conspútus, flagellatus, cæsus, iniquis & falsis testibus oppressus & damnatus: ac deindè ingenti cum dolore crucẽ ipse suam ad Caluariæ montem detulit, vbi vestibus ex toto nudatus suis, sub totius adspectu orbis ignominiam, cruciatum, frigus perpessus est. Etenim nudus erat & vulneribus vsquequaque confectus, & cælum frigidum ac asperum. Mox obtusis clauis affixus crucis ligno, dirè distendebatur vsqueadeò, vt venæ illius dirumperentur: deindè eleuatus cum cruce, missa ea in petram excisam, totus concussus & quassatus est, vt sanguine totus manaret, sicut paulò antè corona affectus spinea, inuidæ gentis horridos audiuit clamores, vociferantis, Crucifige crucifige eum: atque alia multa indigna euomentis: Oculis suis cernebat Iudæorum obstinatã in malo voluntatem, & matris pijssimæ non ignorabat miseriam & calamitatem. Et inter hæc deficiebant oculi eius præ doloris ac mortis acerbitate & amaritudine: odoratu phlegmata putentia, quæ ex spurcissimo ore suo in faciem eius conijciebant, grauiter percipiebat: gustu potionem felle & aceto mixtam attingebat: omnisque adeò tactus eius, flagellis confectus & vulneribus erat. En tibi CHRISTVM, sponsum nostrum ad mortem vsque vulnetibus affectum, à Deo & creaturis omnibus derelictum, morientem in cruce & ceu stipitem dependentem: nec quisquam tamen magnoperè hæc attendebat, præter mœstissimam genitricem eius doloribus plenam, quæ tamen auxilio illi esse non poterat. Præter hæc patiebatur Christus etiam in anima sua spiritaliter, dolens obstinatam Iudæorum peruersitatem ac improbam voluntatem, itemque eorum qui ipsum cruci affixerant. quantacunque enim viderent signa & miracula, in sua tamen improbitate animo obfirmato perseuerabant. Mœrebat etiam perditionem illorum & mortis suæ vltionem, certus videlicet Deum in animabus & corporibus eorum illam quandoque vindicaturũ. Insupèr dolebat vehementissimæ matris suæ ac discipulorũ grauiter mœrentium calamitatem: itidemq; mortem suam innumeris hominibus prorsus nihil collaturam. Dolebat etiam ingratitudinem: dolebat impia iuramenta præstãda à multis ac euomenda in ipsius ignominiam & opprobrationem, qui nostra causa ex amore mortuus est. Ad hæc natura illius seu sensualitas & ratio inferior dolebant plurimùm, eo quòd diuinæ consolationis donorumque suorum influentiam Deus ipsis subtraxerat, atque in tanta necessitudine reliquerat sibijpsis: id quod tum CHRISTVS querebatur, cùm ait: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Ac nihilominùs omnium istorum dolorũ immemor, cunctisque suis tacitis afflictionibus, patrem inuocans: Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt: & exauditus est à patre pro sua reuerentia. Fortasse enim qui ignorantes hæc illi intulere supplicia, postmodùm conuersi sunt. Eccè hæc Christus IESVS sponsus noster intùs spiritaliter perpessus est. Hinc igitur perspicuum fit, humilitatem, charitatem, patientiam toto eum vitæ suæ spatio retinuisse, cum ijsdemque mortem obijsse, atque ita debitum nostrum iustitia & æquitate dissoluisse, latus suum ex pietate aperuisse, vndè voluptatis ac deliciarum promanant riui, sacramenta scilicet salutis. His peractis, potenter ascendit ad cælos, sedetque ad dexteram patris, sine fine regnaturus. Itaque hic primus est sponsi nostri aduentus, qui iam planè perfectèq; peractus est.

Vitæ passionisq; Christi succincta rememoratio.

Mat.27. Mar.15.

Luc.23. Heb.5.

¶ De altero Christi aduentu, vtì quotidiè noua cum gratia nostris illabatur pectoribus. Caput VI.

Alter

ALTER Christi Sponsi nostri Aduentus quotidiè in bonis aperitur hominibus, & cunctis pro virili eò se accommodãtibus, & quidẽ sæpiùs noua cũ gratia, nouisq; donis. Hic iam nihil denuò dicturi sumus de prima hominis conuersiõe, neq; de priori gratia in ipsius à peccatis cõuersiõe diuinitùs illi infusa: sed de eo potiùs agemus profectu, quem indiès magis ac magis nouis charismatibus ac donis, nouisque acquirendis & cumulandis virtutibus facimus, deque præsenti Christi Sponsi nostri singulis quibusque diebus Aduentu in animas nostras. Hic iam principio huius quoque Aduentûs causa, & modus & effectio seu opus nobis animaduertenda sunt. Causa quidem seu ratio quadruplex est, putà misericordia DEI, & necessitudo nostra, diuina largitas, nostrumq; desiderium. Ex his quatuor virtutes excellenter adolescunt & accipiunt incrementa: Sed vt clariùs pateant ea quæ dicimus, vtendum similitudine est. Sole summum cæli verticem obtinente, si qua vallis profunda sit inter duos altos posita montes, possitque suos in illius fundum radios Sol lucens diffundere, tria notatu digna illic eueniunt. Vallis ipsa ex montibus illustrior fit, magisque splendescit ac fulget, incalescit itidèm vehementiùs, reditur q; feracior atque fœcundior, quàm plani æquora campi. Eadem ratione dum vir bonus in imo suæ residet paruitatis, agnoscitque se nec esse, nec habere, nec posse quicquam suis viribus, nec etiam perseuerare, nec progredi in virtutibus, sæpiusq; in ijsdem ipsis virtutibus ac bonis operibus sese deficere & multa negligere sentit, intelligens hinc paupertatem & necessitudinem seu indigentiam suam, vallem efficit humilitatis. Et quia humilis est ac indigus, agnoscitque inopiam & indigentiam suam, hanc ipsam diuinæ bonitati ac misericordiæ pia cum querimonia explicat & ostendit: interim & diuinam celsitudinem & suam attendit paruitatem. Is itaque vallis profunda est. Porrò CHRISTVS Sol iustitiæ ac misericordiæ, qui in supremo cæli vertice, hoc est, ad Patris sui dexteram constitutus, in humilium cordium ima seu fundum suos mittit radios atque splendorem. Neque enim potest ille non moueri misericordia, quotiès cum humilitate pias ipsi offerimus querimonias ac preces. Tum verò excrescunt hic montes duo, id est, geminum desiderium: Alterum seruiendi Deo, eumq; laudandi cum Reuerentia, alterum virtutes excellenter obtinendi. Hi montes cælo celsiores sunt, quandoquidem Deum ipsum absque medio contingunt, illiusq; liberalem appetunt pietatem: quæ tum continere se non valet, quin profluat ac emánet. Tum nanque anima habilis est seu idonea, quę plura capiat dona. Istæ igitur noui Aduentûs Christi cum virtutibus nouis rationes sunt. Tria autem quædam accipit hic vallis ista, id est, cor humile: Illustrat copiosiùs gratia, charitate ampli' feruescit, perfectarumq; virtutum & bonorum operum fit feracius atque fœcundius. Ita nimirùm & rationes & modus & operatio seu effectio huius Christi Aduentûs, nobis explicata & exposita sunt.

Quotuplex mystici aduẽtûs Christi ratio.

Lepida vallis profundæ & humilitatis collatio.

Humiliũ pre cum vires.

Quæ tria cor humilẽ suscipiat.

¶Vt quotidianum faciamus profectum per Sacramenta Ecclesiæ. Caput VII.

EST verò & alius quidam Aduentus Christi sponsi nostri, qui quotidiè agitur cum gratiæ nouorumq; charismatum ac donorum incremento. Is est, cùm quis humili corde & absque ijs, quę sacramento contraria sunt, aliquod percipit sacramentum. Etenim noua tunc dona, nouaq; charismata & gratia copiosior illi pręstãtur, tum ob illius humilitatem, tũ Chuisti occultam in sacramento operationem. Contraria autem sacramento sunt, in Baptismo infidelitas, in confessione nulla contritio, & cum peccato mortifero aut improba voluntate ad Altaris accedere sacramentum: itidemque de cæteris sentiẽdum est sacramentis. Huiusmodi malis impliciti si sacramenta accipiant, non nouam illi reportant gratiam, sed deteriùs peccant. Hic videlicet alter est CHRISTI Sponsi nostri Aduentus, qui nobis quotidiè pręsto seu præsens est, eumq; nos sitibundis cordibus attendere decet, quo intra nos agatur: quod quidem cum primis necessarium est, si aut in bono persistere, aut progredi ad beatitudinem debeãmus.

Sacro contraria quæ.

¶De tertio Christi Aduentu ad Iudicium. Caput VIII.

Quotuplex vltimi aduẽ tûs Christi ratio.

TERTIVS indè Aduentus Christi, qui etiãdum futurus est, ad iudicium vel mortem vniuscuiuslibet erit. Huius quoq; Aduentꝰ Christi ratio triplex est, scilicet, Temporis oportunitas, causæ decentia vel congruentia, & iudicis æqtas. Tẽpus quidem huius Aduentꝰ oportunũ hora est extrema cuiuslibet morientis, & nouissimi dies iudicij, quo generalis in omnes ferenda sententia est. Etenim cùm animã ex nihilo conderet DEVS, eamq; corpori vniret, certã illi prẽstituit diẽ atq; horam, sibi vni notã, qua decedens de huius curriculo vitę temporariæ, suo conspectui sistatur. Causæ verò decentia siue congruentia, eiusmodi est. Decet nanque & necesse est, rationem reddat anima corã æterna veritate de cunctis verbis & operibus suis, quę vnquàm egerit. Deniq; iudicis æquitas causa huiꝰ Aduentûs est. Ad ipsum nanq; iudicium hominum & sententia pertinet, cũ sit filius hominis & sapientia Patris, cuius sapientiæ omne iudiciũ est, quòd aperta & manifesta illi sint corda oĩm, in cælis, terra ac Tartaro degentium. Hæc igitur tria generalis Aduentꝰ Christi ad oẽs in iudicio extremo, itemq; specialis ad singulos dum moriuntur, causa & ratio sunt

¶ Vt sese Christus geret in extremo iudicio. Cap. IX.

Suis ꝓ opibus cuiq; ꝓmiũ dandũ.

PORRÒ modus, quo se geret Christus sponsus & iudex noster in hoc suo iudicio, is erit, vt præmia decernat & agat pro ęquitate, reddens singulis quibusq; pro meritis singulorum: bonis quidem pro quolibet bono opere recta intentione in DEVM relato, præmium inæstimabile ac immẽsum, quod ipse est: quod sanè ex condigno mereri creatura nulla potest suis viribus, sed ex cooperatione DEI in homine: ex illius, putà Dei, virtute meret homo ipsum DEVM habere mercedem seu prẽmium: Malis autem & damnatis itidèm ex debita iustitia ęterna restituet ac infliget tormenta & cruciatus, eo quòd pro vili caducoq; bono, bonum ęternum ac immensum contempserint abiecerintq;, & sese vltrò ac data opera à DEO contra illius honorem ac voluntatem auerterint, & ad creaturas sese transtulerint applicuerintq;: & hac de causa iure meritoq; condemnabunt. Testes autem, qui in hoc iudicio testimonium dicent, Angeli erunt & conscietiæ singulorum. Accusatoris verò & aduersarij partes diabolus sibi vendicabit: & Iudex denique Christus erit, quem fallere nemo poterit.

Testes. Accusator. Iudex

¶ De quintuplici hominum genere, Christi iudicio ac tribunali sistendorum. Caput X.

Sistendorũ Christo genus primũ, quod.

IAM quòd ad eos attinet, qui huic iudici sistendi sunt, eorum quinq; erunt genera. Primi generis, eiusdẽq; deterrimi, hoies christiani erunt, qui in peccatis mortiferis absq; dolore & contritione vera diem clauserint extremũ. Qui cùm Christi mortem & sacramenta contempserint, aut inaniter, indignè & secùs quàm oportebat sumpserint, neq; in charitate in proximos Christianos iuxta præscriptum diuinæ legis, misericordiæ declarârint ac exercuerint opera, meritò ꝓfundissimis inferni cruciatibus immergent. Alterius generis homines sunt infideles, Ethnici vel Iudæi, quos & ipsos ad Christi oportet comparére Tribunal, tametsi etiãdum superstites in corpore per omnem vitam dãnati fuerint, eo quòd diuinam nunquã perceperint gratiã & amorem, atq; ea re semper in ęterna damnatio nis morte vixerint: at tamẽ leuiores ij, quàm impij Christiani, pœnas dabunt, eo quòd non tanta perceperint dona Dei, atq; ita non tantã illi præstare fidem fuerint obligati. Ad tertium genus boni pertinent Christiani, qui tamen interìm in mortifera sint lapsi vitia, sed resurrexerint per contritionem & pœnitentiam, ita tamen, vt non omninò satisfecerint secũdum iustitiã: & ij ad Purgatorium mittunt. Quarti generis sunt, qui mãdata Dei seruârunt ac seruant, aut si fortè ea trãsgressi sint, ad Deum cum contritiõe & pœnitentia, & charitatis ac misericordiæ actibus redierunt, perfectamq; egerunt pœnitentiã, ita vt absque Purgatorio ex ore mox ad cælos euolent. Quinti demũ generis ij sunt, qui vltra quæuis charitatis opera, conuersatione iam in cęlis degunt, licèt corpore adhuc in terris positi sint, suntq; vniti & immersi in Deum, & Deus in eos, ita vt inter Deum & ipsos nihil prorsus medij sit, præter tempus & mortalis vitę conditionem: qui cùm corpore absoluunt, eodẽ momento æterna sua perfruunt beatitudine. Isti nõ iudicant, qn ipsi potiùs in die nouissimo vnà cum Chri-

II.

III.

IIII.

V.

Mat. 19.

Christo in cæteros sententiam ferent. Tum verò mortalis vita omnis, & temporarius dolor omnis cessabit. Damnati autem omnes in profundum inferni, in perditionem, in horrorem sempiternum, cuius nullus erit finis, cum diabolo & socijs eius demergentur: & benedicti seu electi in momento in gloriam recipientur æternam cum CHRISTO sponso suo ibiq; æternò atque in omne æuum infinitas ac immensas diuinæ essentiæ opes & diuitias contemplabuntur, plenoq; gustu persentient, ijsdemq; felicissimè perfruentur. Hic iam tertius est Aduentus Christi sponsi nostri, quem omnes necdũ præteritũ, sed futurũ expectamus. Primum quidem illius Aduentum, quo factus est homo, & humilimè vixit ac docuit, & ex amore nostrî causa mortem oppetijt: imitari nos decet, foris quidem perfectos virtutum colendo mores, intùs autem per charitatem veramq; humilitatem. Alterum, qui præsens etiamnum est, quo per gratiam cuilibet amanti illabitur cordi, desiderare debemus, & quotidianis contendere à DEO precibus, vt in bono perstare & in nouis indiès progredi virtutibus queamus. Tertius denique Aduentus siue ad iudicium generale, siue ad obitum singulorum expectandus nobis est cum desiderio, cum fiducia, cum Reuerentia, quo ab exilio absoluti, in gloriæ & beatitudinis aulam introducamur. Atque hic triplex CHRISTI sponsi nostri Aduentus, alterum est ex quatuor illis præcipuis suprà commemoratis, quæ CHRISTI verba complectuntur, eumq; (vt diximus) isthæc nobis verba significant, Sponsus venit.

Aduentus Chri primũ quî nobis imitandus.

II. vtì desiderandus.

III. quõ expectandus.

¶De tertio principali, putà exitu spirituali ad virtutes omnes.

Caput XI.

ITAQVE, vt dictum superiùs est, in ipso illorum, quæ tractamus, verborum exordio Christus sponsus noster ita ait: Eccè, quod est, vide, scilicet per charitatem, ex Dei gratia, & libera voluntatis applicatione seu conuersione, & conscientiæ expurgatione, vtì audiuimus, nascentem siue scaturientem. Deindè & quid videre debeamus, explicuit, videlicet triplicem ipsius Aduentum nobis pauloantè pertractatum. Iam porrò & quid agere debeamus præcipit, dicens: Exite. Quisquis ergo primum illud habet, vt videat per gratiam & charitatem, & CHRISTVM exemplar suum illiusq; exitus probè attenderit, nimirũ moritur in illo tum ex charitate, tum amorosa sui sponsi Domini IESV consideratione iustitia quædam, illa scilicet, quòd eum in virtutibus appetit imitari. Et hunc iustitiæ in anima illius ortum, CHRISTVS eo significat verbo, quod intra eiusmodi hominem loquitur, putà, Exite. Atquì exitus iste triplici fiat ratione necesse est. Exeamus nanque oportet, ad DEVM, ad nosipsos, ad proximos, idque cum humilitate, charitate & iustitia. Charitas semper contendit sursùm ad regnum DEI, id est, DEVM ipsum, qui ipse charitatis fons & origo est, vndè ea sine medio profluxit, & in quo per vnionem perpetuò intùs permanet. Iustitia, quæ ex charitate nascit, bonos mores ac virtutes omnes, quæ Dei regnũ, id est, animam deceant, adipisci & exequi in animo habet. Deindè charitas simul & Iustitia in regno animæ, cuius habitator sit DEVS, fundamentum collocant profundæ humilitatis. Atque ita hæ tres virtutes omne pondus totamq; virtutum omnium, totiusq; sanctitatis & præclaræ ac excellentis vitæ structuram seu ædificium sustinent. Enimuerò charitas continenter hominem in immensi amoris diuini, vndè & profluxit, præsentia seruat, vt sic dignè DEO viuat, perseueretq; & crescat in virtutibus cunctis & vera humilitate. Iustitia itidèm coram æterna Dei veritate hominem iugiter retinet, quo veritatem dilucidè perspiciat & clarè intelligat, atque ita virtutes omnes absque vllo perficiat & exequatur errore. Humilitas demùm perpetuò in diuinæ hominem potentiæ & maiestatis consideratione constituit, vtì semper paruulus ac humilis permaneat, innitaturq; DEO suo, nec se aliquo in precio habeat aut quippiam esse arbitret. Ista videlicet ratio est & modus, quo sese corã Deo gerere quisq; debeat, vt nouarum virtutum perpetua & continua accipiat incrementa.

Exitus quõ tristariàm faciendus.

Charitas vndè.

Iustitia.

Humilitas.

¶Vt humilitas virtutum omnium fundamentum sit.

Caput XII.

Quan-

QVANDO igitur humilitatem fundamentum esse diximus virtutum omnium, decet ab ea nos initium sumere. Itaque humilitas interna quædam cordis vel animi submissio est coram celsissima Dei dignitate: & hanc quidem submissionem iustitia Dei exigit & iubet, charitas autem id agit, vt anima Deum amans, non possit se non ita submittere. Considerãs nanq; humilis homo, ministrasse sibi DEum tanta cum humilitate, tantoq; cũ amore ac fidelitate, deũ item tã potentẽ, tam pstantẽ & excellentem esse, se verò tam pauperem, miserum, abiectum, pusillum esse, magna hinc ipsius in corde erga DEũ reuerẽtia orit. Deo autem cunctis actibus tum externis tum internis honorem impendere & exhibere, id vtique humilitati iucundissimum, primumque opus & studium est, sicut & charitati suauissimum est, & iustitiam maximè decet. Cor nanq; amans & humile neq; satis colere & honorare Deum eiusq; præclaram humanitatem, neq; se satis pro suo affectu & desiderio deijcere ac in imo collocare potest. Atq; eamobrem semper sibi humilis deficere videt à digna veneratione Dei, humiliq; illius cultu ac famulatu. Humilis etiam Ecclesiæ Dei & sacramentis prestat reuerẽtiam: in cibo, potu, verbis & responsis erga singulos moderatus est, non excedens necessitatis modum: itidemq; in conuersatione, habitu seu vestitu, humilibus obsequijs, humili gestu absque fictione aliqua, modestiam præ se fert, atque demùm etiam in exercitijs suis internis & externis coram DEO & hominibus adeò est est humilitatis obseruans, vt nemo ex ipso scandalũ patiatur: & hoc pacto vincit profligatq; superbiam vitiorum omnium causam & originem. Per humilitatem quoq;, dęmonis, mundi, & peccati retia conteruntur ac dissipantur, homo in seipso benè componitur ac ordinatur, & in ꝑprio virtutum collocat loco, cælum illi panditur, DEVS propensiori voluntate illius exaudit preces, & ipse gratia impletur, fundamento nitens firma illa petra Christo IESV, in quo qui virtutes cum humilitate extruit, errare non potest.

Quantã qs habeat sui humiliandi causam.

vitiorũ oĩm origo.

¶De Obedientia. Caput XIII.

EX hac autem humilitate nascitur obedientia. Neque enim quisquã intùs siue ex animo obediẽs esse potest, nisi q hũilis sit. Obediẽtia verò est animi submissi ac flexibilis prompta ad virtutes quascunq; voluntas. Obedientia hominem diuinis facit parére & obsequi mandatis ac prohibitionibus, diuinæque morem gerere voluntati, sensusq; & vires infimas seu bestiales, rationi superiori reddit subiectas, ita vt homo decenter ac rationabiliter vitam transigat suam. Quin & Ecclesiæ sanctæ, itemq; sacramentis, ac Prælatis horumq; salutaribus ac pijs institutionibus, præceptis quoq; & consilijs, ac omnibus deniq; in Ecclesia sancta vsitatis consuetudinib⁹ ac institutis obedientia hoĩem reddit subditum ac obtemperantem, paratum etiam ac promptum & propensum ad quæuis siue corporalia siue spiritalia qbusuis impẽdenda obsequia, seruitia, consiliũ, auxiliumq;, idq; ꝑ necessitate cuiusq; & rectæ rationis seu discretionis moderamine. Ipsa insupèr procul oẽm depellit inobedientiam, superbiæ prolem, haud secùs quàm virus pestiferum fugiendam. Obedientia voluntatis & operis, hominis & exornat & instruit seu præparat & declarat ac indicat humilitatem: ipsa in congregationibus pacem conciliat, & erga Prælatos reuerentiam debitam, quibus etiam morigeros subditosque efficit, quotquot illis subesse debent. Pacem itèm & ęquabilitatem inter æquales fouet ac conseruat. Deniq; quicunq; obedientiam colit ac retinet, eum superiores & penes quos imperandi authoritas est, charum habẽt & diligunt, exaltaturq; à Deo, donisq; illius sempiternis abundè ditatur.

Obedientia vndè & qd.

¶De propriæ voluntatis abdicatione. Cap. XIIII.

OBEDIENTIA porrò abdicationẽ gignit propriæ voluntatis, sensusq; & iudicij proprij. Non enim potest in omnibus suæ renunciare voluntati, eamq; alterius subijcere, nisi qui verè obediens sit: quanquã potest quispiã ita externum exequi opus, vt tamen intùs propria illi maneat voluntas. Ista propriæ voluntatis abdicatio id efficit in homine, vt delectiõis sit expers, nec quicquam sibi audeat assumere, adsciscere vel eligere agendo vel omittendo, quod peregrinum vel alienũ sit, & à sanctorum siue vita, siue doctrinis discordet: sed id potiùs semper obseruet ac sectetur, quod sit pro Dei honore, diui-

Abdicatio q̃ qd efficiat.

diuinisq; mandatis & prælatorum ſuorum voluntati conſentiat, & ad pacem cedat illorum quibuſcum viuit, quatenùs recta ratio ſeu diſcretio permittit. Per hanc ꝓpriæ voluntatis in agendo, omittendo, patiendo abnegationem, materia & cauſa omnis ſuperbię penitùs profligaꝫ, & humilitas ſupremo in gradu perficiꝫ, fitq; DEVS potens hominis, ſeu pleno illius dominio potiꝫ pro omni ſua voluntate, adeoq; voluntas hominis diuinæ vnitur, vt nihil ab hac diuerſum neq; velle, neq; appetere queat. Iſtiuſmodi homo veterem ſuum exuit, & nouum induit hominem, renouatum atq; formatum iuxta gratiſſimã D E I voluntatem. De eiuſcemodi Chriſtus ait: Beati pauperes ſpiritu, id eſt, qui propriã abdicârunt voluntatem, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Mat. 5.

Vſũ & quî ſuꝑbia omnis ꝓfligetur.

¶De Patientia. Caput XV.

EX hac voluntatis ꝓpriæ abdicatione patientia proficiſciꝫ, quando perfectè patiens nemo eſſe poteſt in omnibus, niſi qui propriã voluntatem non in Dei tantùm, ſed cunctorum etiã mortalium trãsfuderit ac reſignârit voluntatem, vbi id vtilitas poſcit vel honeſtas, ſiue in rebus licitis, vtilibus & honeſtis. Eſt autem Patientia, tranquilla ac ſedata omnium quæ homini vndecunq;, ſiue à Deo, ſiue à creaturis quibuſcunq; accidere queant, perpeſſio ac tolerãtia. Qui nãq; patiens eſt, eũ perturbare nihil poteſt, neq; iactura terrenarum rerum vel amicorum & cognatorum, neq; corporis aduerſa valetudo, neq; ignominia, neq; mors, neq; vita, neq; PVRGATORIVM, neq; dæmon, neq; infernus: quoniam quidem ex vero AMORE, diuinæ ſeſe dedidit & permiſit voluntati: & quia nullius mortiferi peccati conſciẽtia mordeꝫ, facile illi toleratu eſt, quicqd de eo fieri mandat DEVS in tẽpore ac ęternitate. Hæc patientia munit, ornat & armat hominem aduerſus iram, & ſubitos iræ motus, & impatientiæ vitium, in rebus moleſtis & contrarijs & afflictionibus, quę ſæpiùs intùs & foris perturbant hominem, & ad varias tentationes propenſum ſiue procliuem efficiunt. Patiẽtia qd.

¶De Manſuetudine. Caput XVI.

PATIENTIA deindè mãſuetudinem producit, cùm nemo poſſit eſſe mitis & manſuetus in aduerſis, ꝓter eum qui patiens ſit. Lenitas hęc ſeu mãſuetudo, pace & tranquillitate animi gaudere facit hominem in oĩbus: & qui mitis eſt, ſuauiter ac moderatè ferre nouit & verba aſpera, & truces geſtus, & ſæua opera, & quicquid demũ iniurię ſiue in ipſum ſiue amicos eius cõferri poſſit, & in ijs oĩbus pacem retinet: quãdoquidem nihil aliud eſt mãſuetudo, quàm æquanimiter, trãquillè & ſedatè ferre omnia. Per mãſuetudinẽ vis iraſcibilis in quadã tranquillitate manet immota: vis concupiſcibilis in virtutibus ſubleuaꝫ & erigiꝫ: vis rationalis hęc agnoſcens, gaudio perfundiꝫ: & conſciẽtia hęc perſentiens atque guſtans, manet trãquilla & pacata, eo quòd alterum capitale vitium, putà Ira, ex ipſa eliminata ſit. Etenim DOMINI ſpiritus ſuper quietum, mãſuetum, & humilem requieſcit, ideoq; Chriſtus ait: Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terrã, id eſt, proprium corpus ſiue naturam ſuam & res terrenas in quadam tranquillitate. Mãſuetudo quid ſit. Eſa. 66. Mat. 5.

¶De Pietate. Caput XVII.

EX hoc ipſo manſuetudinis fonte pietas ſcaturit. Enimuerò pius eſſe non poteſt, qui non idem & manſuetus ſit. Iſta pietas eò mouet hominem, vt vultum geſtusq; amabiles præ ſe ferat, ſuauiter & amicè reſpondeat, & omnis generis pia præſtet opera ijs, qui animo ſunt offenſo & exaſperato, ſi modò ſpes ſit, fore vt illi ſuum agnoſcant vitium, ſeſeque emendent. Per benignitatem ſeu PIETATEM charitas in homine vitalis ac viuida & fructuoſa permanet. Cor nanque pietate refertum, eſt inſtar lampadis præclaro oleo plenæ: adeoque hoc ipſum pietatis oleum, frigidis & duris peccatoribus bonis prę-lucet exemplis: vngit & ſanat contritos ſeu quaſſatos, vel læſos corde, itemque mœrore affectos, & acerbioribus dictis factísve exulceratos: ardetque & lucet clarè charitatis ardore ijs, qui iam virtutibus prædíti ſunt, neq; attingere eam vel inficere poteſt vlla erga proximum diſplicentia vel inuidia. Pietas vſũ & qs ei⁹ effect⁹. Cor piũ cuî lampadi cõferendum.

¶De Compaſſione. Caput XVIII.

Compassio quid.

PIETAS autem compassionem parit, qua generaliter cunctis condolemus hominibus: quod facere vtique non potest, nisi qui pietate præditus est. Est verò compassio, interna cordis per miserationem commotio erga omnes mortalium omnium necessitates tum corporales, tum spiritales. Ipsa hominem compati facit Christo patienti, dum attendit causam pœnarum & afflictionum eius & modum, itemque resignationem, necnon amorem, vulnera, corporis teneritudinem, cruciatus, verecundiam, ignominiam, calamitatẽ, miseriam, contemptum, coronam spineam, clauos, præstantiam & nobilitatem, pietatem, benignitatem illius, & vt denique summa cum patientia, secundum corpus perierit ac mortuus sit. Hæ nimirùm inauditæ ac multijuges Christi IESV redemptoris ac sponsi nostri pœnæ & cruciamenta, hominem pium erga illum compassione & commiseratione afficiunt. Sed & seipsum ista compassio hominem inspicere facit, & considerare quàm nihil in virtutibus proficiat, sæpè & deficiat in illis, & à digna veneratione Dei: attendere etiam teporem, infirmitatem ac fragilitatem suam, vitiorum & defectuum suorum multitudinem, temporis amissionem, & præsentem etiamnum in bonis perfectis q; moribus defectum ac imperfectionem: quæ cùm benè perpendit, ex vera compassione seipsum miseratur, & ad sui emendationem sese accingit. Ad hęc mouet etiam hominem ad contemplandum errores & cęcitatem hominum, incuriam ac neglectum Dei & ęternę beatitudinis suæ, ingratitudinem erga diuinitùs illis collata beneficia, & erga pœnas omnes illorũ causa à Christo toleratas, quod q; virtutũ verarũ tam rudes sint ac imperiti, tã alieni ab eis, tam q; nihil in illis exercitati: contrà verò tam callidi, nequam, & astuti ad omne malum omnem q; iniustitiam: quòd item tam exactè, tam solicitè rerum temporalium siue lucra, siue iacturam explorent & attendant, Deum verò & ęterna omnia tam miserè ac dissolutè negligant & nihilipendant. Ista consideratio magnam in bonorum cordibus erga mortalium omniũ salutem condolentiam & cõmiserationem excitat. Ex compassione etiã fit, vt attendat homo cum misericordia corporeas proximorũ necessitates & multijuges corporũ afflictiones, putà famem, sitim, frigora, nuditatem, aduersam valetudinem, paupertatem, contemptũ, oppressionem pauperũ multimodã, mœstitiã & dolorem ob rerũ, honoris, quietis, amicorũ, cognatorũ, affiniũ iacturã & amissionẽ, & ob innumeras corporis molestias, incõmoda, vexatiões: atq; ex his oĩbus cõmiseratiõe & cõpassione vir bon⁹ permouet. Itaq; cõdolet oĩbus, miserat oĩm: maxima tñ hęc illi crux est, q; in suis afflictionibus hoĩes impatienter sese gerũt, & ita sua se mercede defraudãt: qn & infernũ qñq; merent. En hoc cõpassiõis & cõmiseratiõis negociũ est. Istud cõpassiõis & cõmunis dilectiõis opus vincit & expellit tertiũ capitale peccatũ, putà odiũ vel inuidentiã: qñquidẽ cõpassio cõmuni quodã vulnere cor sauciat & afficit, id q; vulnus cõmunẽ efficit amorẽ erga oẽs: neq; potest hoc curari vulnus, quãdiu vlla in homine virtus viuit ac residet, eo quòd Deus huic compassionis virtuti præ cęteris virtutibus id demãdârit officij, vt luctũ doloremq; circũferat. Et de huiusmodi Christus ait: Beati qui lugẽt, q̃m ipsi consolabunt, tum scilicet, quãdo cum gaudio messuri sunt, quod modò in compassione, luctu, multiplici q; mœrore ac dolore seminant.

Cõpassio q̃ bona producat.

Mat. 5.

Que quẽ cõ passiõe afficiant,

¶ De Liberalitate vel Largitate. Caput XIX.

EX hac aũt cõpassione, cõmiseratiõe & misericordia, liberalitas seu largitas orit, cùm nemo supernaturaliter cõmuni fidelitate, fauore ac beneuolẽtia largus vel liberalis esse queat, nisi q misericors est: licèt alioq certis ac singularb⁹ personis, in quas ꝑpẽsiori sit anĩo, liberaliter qdẽ, sed tñ absq; charitate, & supnaturali largitate, vel etiã ob mũdi honorẽ & gloriã, bñficia ac dona cõferre qs possit. Atq ea de qua nos agim⁹, liberalitas, larga q̃dã & cõmunis seu gñalis est effluẽtia cordis charitate ac misericordia pmoti. Sic cõsiderãte quopiã ex cõpassiõe Christi dñi passionẽ & cruciatus, ex ipsa hac cõsideratione quędã existit & emergit liberalitas, qua fit, vt Christo ꝑ illi⁹ cruciamẽtis amor, laus, gratiarũ actio, honor, reuerẽtia exhibeat, itẽq; iucũda q̃dã, hilaris ac humilis aĩæ & corporis submissio, nedum in tẽpore, sed & in oĩ æternitate. Conspiciẽte itidẽ per cõpassionẽ seipsum homine cum miseratione suijpsius, necnon bona ipsi diuinitùs præstita, & negligentiã ac defectum suum, non potest non is cum pia fiducia ad diuinam effluere seu confugere liberalitatem, clementiã, fidem, gratiã, cũ perfecta ac liberrima illi perpetuò famulãdi volũtate.

Liberalitas quid.

Atten-

Attendens prætereà homo largus ſeu liberalis errores & iniquitates & iniuſtitiã hominum, deuota fide ſeu intima fidelitate precaẽ DEVM, vt diuina ſua munera profluere ac promanare ſinat, ſolitaq; liberalitate ſua vtatur in omnes, quo cuncti ipſum cognoſcant, & ad veritatem ſeſe conuertãt. Ad hæc perpendit liberalis pia ex compaſſione & miſeratione corporales mortaliũ cunctorum neceſſitudines & indigentiã: itaq; ſingulis pro cuiuſq; neceſſitate, pro ſua facultate, pro rectæ rationis ſeu diſcretiõis moderamine obſequitur, miniſtrat, largiẽ, mutuum dat, & ſolatium impendit. Ita hac liberalitate ſeptem exercenẽ ac præſtãtur miſericordiæ opera: à diuitibus quidem, rebus ac bonis temporarijs & obſequijs: à pauperibus verò, pio affectu & fauore ac bona voluntate, libenter & re ipſa præſtituris, ſi adeſſet facultas. Sic videlicet liberalitatis virtus perficiẽ & exhibeẽ. Hac deniq; cordis liberalitate, quę ex ipſo prodit fundo, virtutes omnes multiplicantur & augmentanẽ, cunctæq; animæ vires exornanẽ. Qui nanq; liberalis eſt, idem ſemper ſpiritu gaudet, cor gerit curis vacuũ, affectu profuſus eſt, & oĩbus communi beneuolentia gratificari ac pietatis impendere officia paratus. Quiſquis, inquam, liberalis eſt, & terrena non diligit, quãlibèt alioquì pauper & inops ſit, Deo tamen ſimilis eſt, eo q; cuncta illius interiora & animi ſenſus largiri, emanare, beneſacere cupiant. Itaq; hoc ipſo quartum in ſe extinxit mortiferum crimen, putà Auaritiam & tenacitatem. De iſtiuſmodi Chriſtus ait: Beati miſericordes, qm̃ ipſi miſericordiam conſequenẽ, ea ſcilicet die, cũ audituri ſunt vocem illam: Venite benedicti Patris mei: poſſidete paratum vobis ob miſericordiam veſtram regnum à mundi conſtitutione.

Liberalitatẽ qui diues, quì pauper exerceat.

Mat. 5. Mat. 25.

¶De ſtrenuitate ac diligentia. Caput XX.

ISTHAEC porrò liberalitas ſupernaturalem quandã ex ſeſe gignit ſtrenuitatem ac diligentiã ad virtutes oĩes, & quicqd hoc eſt, quod fieri deceat oporteatq;. Hanc ſtrenuitatem nõ percipit, niſi ſtudioſus, largus ac liberalis homo. Eſt autem hæc ſtrenuitas, interna quędã perpetua ac irremiſſa ſtimulatio & impulſus ad virtutes cunctas, Chriſtiq; ac ſanctorũ eius imitanda veſtigia, ijsq; ſeſe conformandum. Hac qui ſtrenuitate benè prędituſ eſt, corpus, cor, animã, quicquid eſt, habet & obtinere poteſt, totũ ad DEI honorem & laudem conferre, impendere & accõmodare cupit. Strenuitas hæc id præſtat homini, vt ratione ac diſcretione ſeu moderatione ſit peruigil, virtutesq; corpore & anima ex iuſtitiæ præſcripto opereẽ. Hoc itidèm ſupernaturali ſtrenuitate cunctæ animæ vires Deo adaperiuntur ac patefiunt, & ad virtutes omnes, promptę paratæq; efficiunẽ, exhilaraẽ conſcientia, gratia augeſcit, virtutes cum quadam voluptate ac iucunditate animiq; hilaritate exercitãtur, & actiões ſeu opera externa decoranẽ. Deniq; quiſquis viuidã hanc adeptus eſt ſtrenuitatem, ex illo iam quintum profligatum eſt vitiũ capitale, quod eſt acedia, ſeu animi torpor ac tædium erga virtutes quę ſint ad ſalutem neceſſariæ, ſtudium atque cultum: atq; interìm etiam eadem hac virtute naturæ quoq; ſeu corporis ægra quædã ac pigra affectio ſeu deſidia & pigritudo ppulſaẽ ac depellitur: Sicq; in eos, qui hac ſunt virtute præditi, illud competit dictum ſaluatoris: Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur: tum videlicet cùm Dei gloria manifeſtabitur, & ſingulos quoſque pro cuiuſque amoris ac iuſtitiæ menſura ac ratione exatiabit.

Strenuitas quid.

Virt⁹ acedię cõtraria q.

Mat. 5.

¶De Temperantia & Sobrietate. Caput XXI.

AT verò ſtrenuitas iſta ſobrietatem ex ſeſe gignit & temperantiã, idque tam intùs quàm foris. Non enim poteſt cõmodè in ſobrietate, eam, quã oportet tenere mediocritatem atq; modum, niſi qui haud vulgariter tum ſtudioſus tum ſerius ſit, corpus Animamq; in iuſtitia & officio continere. Hæc autem ſobrietas vires ſupremas à beſtialibus diſcernit atq; diſiungit, ſeruatq; hominem ab immoderatiõe & ſuperfluitate. Non ea ſcire aut guſtu percipere appetit, quę non ſint licita. Sublimis quidem & incomprehenſibilis Dei natura, tam cæli quàm terræ creaturas omnes lõgè lateq; excellit. Quicqd eñ creatura capit, non niſi creatura eſt. Atquì (vt diximus) DEVS & ſupra, & extra, & intra oĩes eſt creaturas: omnisq; adeò creatę intelligentię captus anguſtior eſt, quàm vt eum poſſit comprehendere. Si verò creatorem capere debeat creatura, ſupra ſeſe rapta & ſublata ſit oportet in DEVM, capiatq; DEVM in DEO. Itaq; ſi qs immoderatiùs ſcire atq; perſpe-

Sobrietas vndè.

Dei natura quàm ſit incomprehenſibilis.

Sobriè de q bus agẽdũ.

ctum habere vellet, quidnam sit DEVS, atque huic inuestigandę rei impensiùs nauaret operam, studiumq; adhiberet, id quidem prorsus esset illicitũ, facileq; istiusmodi amentiã incurreret. Adeò planè lux omnis creata in illius, id est, Dei cognitione fallitur ac deficit, nec scire potest quid sit DEVS: idque ea de causa, quòd diuina, vt sic dicam, quidditas vel essentia omnes, vt dictum est, excellat creaturas. At tñ quòd sit vel quia sit DEVS, nosse vtiq; licet. Id eñ & natura, & scriptura, & oẽs testantur creaturæ. Sic nimirũ articulos fidei credere, nõ autem exploratos habere velle debemꝰ: & id sobrietatis est. Dum enim hîc sumus, fieri non potest, vt articulos fidei prorsus cognitos habeamus. Eadem ratione abditæ subtilesq; institutiones scripturæ, quarum author & conditor est Spiritus sanctus, non nisi conuenienter Christi IESV sanctorumq; illius vitæ tum intelligẽdæ, tum explicandæ ac edisserẽdæ sunt. Ad hæc naturã ipsam, atque scripturas, itemq; creata omnia vnusquilibet cõsiderabit quidẽ, nõ tñ, nisi quod sit ex vsu vtilitateq; sua, indè accipiet seu aucupabit: & hęc est sobrietas spũs. Est aũt & in sensibus quędã obseruãda sobrietas: quod ita fiet, vt vires bestiales ratiõe coerceant ac refrenẽtur, vti ne appetitus bestialis plùs æquo in cibi potusq; saporẽ præceps auidusq; feratur: sed ita potiùs corporis ab quolibet sumãtur alimenta, perindè vt ab ægro medicamenta: idq; pro sua necessitate, quò vires conseruare suas, Deoque vacare ac seruire queat. Et hæc corporis sobrietas est. Est præterea & alia quædã sobrietas, quę modum quẽdam ac mediocritatem, itemq; disciplinam asseruare docet in verbis, in actibus, in silendo, in loquendo, agendo ac omittendo, idque pro sanctæ ECCLESIAE instituto, more ac consuetudine, exemplisque sanctorum. Ad hæc interna spiritũs sobrietate ac temperantia, firma ac stabilis retinetur fides, intelligentiæ puritas, rationis in perueſtiganda cognoscendaq; veritate sedata quædam modestia ac moderatio, ad virtutes omnes pro Dei voluntate animi facilis inflexio & accommodatio, ac conscientiæ demùm serenitas, expers scrupulosæ perplexitatis. His videlicet perpetuam homo in DEO atq; in seipso pacem possidet. Ea autem, quæ circa sensus corporeos adhibenda est, sobrietate ac moderatione sæpiùs naturę quoque seu corporis asseruatur incolumitas & trãquilla quædam temperies vel medium temperamentum, itidemque vitæ seu conuersationis honestas, & famæ atque existimationis integritas: atque his & in seipso & in proximis pacem sibi comparat: quandoquidem animos gratiamque sibi conciliat piorum omnium, & quotquot bona sunt prædita voluntate. Denique hac temperantia & sobrietate sextum expellit mortiferum vitium, id est, gulam ac edacitatem. De talibus CHRISTVS ait: Beati pacifici, quoniam filij DEI vocabuntur: quòd scilicet filij similes sint, qui creaturis omnibus, id desiderantibus, quantùm ex ipso est, pacem confecit & conciliauit: atque eamobrem quotquot temperantia ac sobrietate sectanda pacem efficiunt, ijs ipse paternam impertietur hæreditatem, vt hanc æternùm cum ipso occupent, & ea felicissimè perfruantur.

Que in sensibus obseruãda sobrietas.

Sobrietatis internæ vis & vsus.

Sobrietas externa quò aut qd; conferat.

Mat. 5.

¶De Castitate. Caput XXII.

Castitas qd & cui debeatur.

ATquì sobrietas isthæc corporis & Animæ, ex sese producit munditiam & castitatem, cùm nemo perfectè Animo & corpore purus & castus esse queat, præterquàm qui corporis Animæque sectetur sobrietatem. Est autem castitas propensiori affectu nulli adhærere creaturæ, sed vni duntaxat inhærere creatori. Rebus nanque creatis vtendum est, & solo conditore fruendum. Puritas quidem seu castitas mentis vel spiritũs, hominem inhærere facit DEO suprà intelligere ac sentire, supraque dona omnia, quæ possint in Animam diuinitùs infundi. Quicquid enim creatura aut sensu vel experimento, aut intelligentiæ captu percipere potest, id ista puritas omne prætergredi, in Deoque suo quiescere statuit. Ita ergo ne ad ipsum quidem venerabile Altaris Sacramentum ob gustum, aut appetitionem, aut affectum, aut pacem, vel dulcedinem, siue rem quamcunque aliam, præterquàm ob DEI honorem & virtutum omnium capessenda incrementa, accedendum est, & id est puritas Spiritũs. Cordis autem puritas vel castitas ea est, vt in qualibet corporis tentatione aut naturæ commo-

sacrm quod qua tm causa expetẽdũ.

motione libera voluntate ac noua cum fidutia & ſpe bona abſq; hæſitatione vel diffidentia, nouaq; cum fidelitate & forti ac conſtanti Deo perpetuò famulandi, cum eoq; æternò pſeuerandi voluntate, ad Deum ſeſe quiſq; conuertat. Peccatis nanq; & naturæ voluptatibus, quas ea inſtar pecudis appetit, præbere aſſenſum, id verò cordis eſt immunditia, & receſſus à Deo. Corporis deniq; caſtitas eſt, vt omnem libidinis ac obſcœnæ voluptatis actum, qualiſqualis ille ſit, quemq; cõſcientia noſtra teſtabitur, intusq; dictabit ad luxurię vitium pertinere, & diuino repugnare præcepto, honori ac voluntati, fugiamus & declinemus. Hoc videlicet triplici caſtimonię ratione ſeptimum capitale expugnatur, vincitur, fugatur vitium, quod eſt luxuria, quę nihil eſt aliud, quàm quodam fruendi affectu ad aliquid creatum, & impudicos corporis actus, pręterquàm ab Eccleſia permiſſum eſt, relicto Deo, ſeſe conuertere: itemque corde perſeueranter inhęrere ac immorari cuiuſlibet rei creatę, qualiſqualis ea ſit, ſapori vel delectationi. Neq; tamen hîc repentinos ac ſubitarios affectus vel appetitionis motus, quos nemo euitare poteſt, accipi velim. Scire autem hîc operęprecium fuerit, ſpiritûs puritatem hominem in quadam Dei conſeruare ſimilitudine, liberum ac expeditum à creaturis, propęſum ac deditum vnitumq; Deo. Porrò corporis caſtitas tum liliorum candori, tum angelicę comparatur puritati: ob eam autem, qua aduerſum prauas libidines reluctatur, pugnam & concertationem, tum roſarum rubori, tum martyrum pręſtantię ac dignitati ęquiparatur: atquì vbi pugna hæc ex amore ad DEI gloriam & honorem ſuſcipitur ac pugnatur, iam quidem perfecta iſthæc caſtimonia eſt, & ita heliotropio aſſimilatur, eo quòd præcipuũ quoddam ſit naturæ decus ac ornamẽtum. Cordis verò puritas vel caſtitas, Dei gratiam renouari atq; augeſcere facit. in eaq;, id eſt, puritate cordis virtutes omnes meditamur ſiue concipimus, exercemus, colimus & conſeruamus. Ipſa itidem ſenſus continet, munit & cuſtodit externos, intusq; beſtiales reſtringit edomatq; oblectationes appetitionesq;. Ipſa interioris hominis decor eſt & ornatus: ipſa aduerſum res terrenas & omne fallaciarum genus cor claudit, idemque rebus cęleſtibus omniq; patefacit veritati. Eamobrem Chriſtus ait: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. In qua nimirùm viſione æterna conſiſtit lætitia, & omnis merces noſtra, ingreſſusq; felicitatis æternæ. Itaq; danda eſt ſobrietati opera, moduſq; ac temperantia ſeruanda in' omnibus, cauendaque conuerſatio ſeu ſocietas, itemque occaſio omnis, qua vel animæ vel corporis puritas & caſtimonia queat commaculari.

Puritas ſpiritûs aut cordis quæ.

Luxuria ſeu carnalis libido quid.

Motiões ad peccatũ primoprimæ, quales.

Caſtitas quę quibus curaptè cõferat.

Quid cur heliotropio conferatur.

Matt. 5.

¶ De tribus hoſtibus per iuſtitiam ſuperandis. Caput XXIII.

Atqui ſi iam antè commemoratas obtinere ac poſſidere virtutes, & contraria profligare vitia volemus, iuſtitia prædi ti ſimus oportet, eamq; in cordis puritate ad vltimum vſq; ſpiritum colamus, exercitemus, conſeruemus. Enimuerò tres aduerſum nos dimicant hoſtes, ijdemq; robuſti ac potentes valdè, qui nos nullo non loco ac tempore varijs multisq; modis tentant & impugnant. Et ſi vel cum aliquo illorum pacem faciamus, eiq; morem geramus, iam planè vincimur: quandoquidem in omni improbitate ac iniuſtitia ſumma inter eos conſenſio & conſpiratio eſt. Sunt autem hoſtes iſti, cacodæmon, mundus, & caro propria: quæ vt nobis coniunctiſſima, ita ſæpè & perniciоſiſſima & nequiſſima eſt. Porrò beſtiales noſtræ appetitiões & concupiſcẽtiæ, arma ſunt quibus aduerſum nos aduerſarij noſtri militant atq; decertant: ocium verò & indiligentia ſeu incuria atq; neglectus tum virtutum, tum honoris diuini, cauſæ ſunt fomentaq; belli & concertationis: naturæ denique fragilitas & cuſtodia negligentior, & veritatis ignoratio, enſes ſunt, quibus nos interìm hoſtes lædunt, quandoq; etiam vincunt ac ſuperiores euadunt. Eſt igitur quædam nobis noſtrîipſorum facienda partitio ſeu in partes diſtributio: & infimã quidem noſtrî portionem, quæ beſtialis eſt, nobisq; quod ad virtutes attinet, continenter oblectatur, & à Deo diſiungere ac ſeparare nititur, odio inexpiabili proſequemur, perſequemur & pœnitentiæ actibus, & aſpera viuendi ratione affligemus & excruciabimus, ita vt perpetuò depreſſa ſit & ſubdita rationi, ſemperq; iuſtitia & cordis puritas ſuperiores maneant, &

Tres hoſtes animæ qui.

Hoſtium illorũ arma.

Quæ noſtri partitio nobis faciẽda.

obtineant principatum, idq; tum in cunctis actibus bonis & cum virtute coniunctis, tum quibuslibet rebus aduersis, afflictionibus, crucibus, persequutionibus, quas Deus nobis ab ijs omnibus euenire permiserit, q virtutibus aduersant, ita vt eas ad Dei gloriam, & ob virtutis honorem, iustitiæq; consequendæ & in cordis puritate retinendæ ac possidendę causa libentib⁹ animis perferamus. CHRISTVS enim ait: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cęlorum. Deniq; iustitia hęc in virtutibus bonisq; & cum virtute coniunctis actibus culta ac obseruata, nummus est eiusdem cum cælesti regno ponderis ac valoris, quo æternam licet vitam mercari ac adipisci. His videlicet iam dictis atq; hactenùs memoratis virtutib⁹ tum ad Deum, tum nosipsos, tũ proximos quoq; cum honestis ac bonis moribus, cum virtutibus, cum iustitia eximus.

Matt. 5.

¶De regno animæ. Caput XXIIII.

Rex in animę regno quis.

Corona.

IAM verò quisquis has & adipisci & conseruare virtutes cupit, is animam suam regni instar exornabit, disponet seu ordinabit possidebitq;. Rex autem regni huius, libera erit voluntas, quæ natura quidem libera, at gratia liberior est. Huius regis corona seu diadema, charitas erit, cuius quidem vnaq; regni possessio, gubernatio, occupatio, seu possessio, ab summo Imperatore, qui & Dominus, & moderator, & rex regum est omnium, suscipi debebit. Habitatio autem vel palatium regis eiusdem, putà volũtatis, in regni metropoli erit, quæ est animæ vis concupiscibilis: habebitq; vestem discriminatam, cuius pars dextra virtus erit diuina, seu donum sanctiſpiritûs, fortitudo, quo robustus sit ac potens cuncta superare impedimenta atq; obstacula, in ipsoq; cælo, palatio domini sui summi regis ac Imperatoris versetur, caputq; suum diadematum seu coronatum cum amore ac propenso Deoque dedito & addicto affectu summo submittat ac inclinet regi & Imperatori: quod nimirùm proprium est charitatis opus, quo & corona percipitur, ac ornatur, & regnum retinetur, in omnemq; occupatur æternitatem. Sinistra autem pars vestis regiæ, virtus erit cardinalis, seu moralis fortitudo, qua rex mores omnes incompositos frenabit ac premet, cunctas colet & exequetur virtutes, magnaque tum potestate, tum autoritate regnum suum ad mortem vsq; possidebit. Deliget autem in regno suo, qui sint ipsi à consilijs, viros ditionis suæ omnium sapientissimos, qui quidem virtutes erunt sagaces ac diuinæ, putà scientia & discretio, diuinæ gratiæ lumine illustrata: quorum erit habitatio regi proxima, in palatio vis rationalis, habebuntq; vestem qua ornentur, moralis temperantiæ, vtì rex nihil non consilio & agat & omittat. Et per scientiam quidem conscientia à vitijs est expurganda quibuscunq;, & cunctis exornanda virtutibus: cum discretione autem seu rationis iudicio ac moderatione dandum & accipiendum, agendum ac omittendum, tacendum, loquendũ, edendum, ieiunandum, audiendum & respondendum, & cuncta demùm agenda secundum scientiam ac rectam rationem siue discretionem, morali vestitam virtute, videlicet temperantia. Insupèr etiam iudicem suo rex in regno constituet iustitiam ipsam, quę virtus planè diuina est, cùm ex charitate proficiscitur, & inter virtutes cardinales primas obtinet: cuius erit domus in animo, in ipso regni meditullio, animæ vi irascibili, ornabitq; eam virtus cardinalis Prudentia: quandoquidem iustitia absq; prudentia suos habere numeros, id est, perfecta esse non potest. Ipse autem idem iudex, id est, iustitia per regnum omne peruagabitur regis quidem potestate & authoritate, & consiliariorum consilijs, & suapte prudentia, promouebitq; ac remouebit, figet ac refiget, absoluet & damnabit, vitæ neciq; dabit, visum reddet & auferet, subleuabit ac deprimet, flagellabit castigabitque, & cuncta demùm pro rectæ rationis ac moderationis iudicio, siue ex æquo & bono administrabit & exequetur, cogetq; omnem abnegare ac abijcere iniquitatem. Vulgus demùm regni huius, cunctæ sunt animæ vires, quas in humilitate fundatas esse oportebit, & cum timore diuino subditas Deo, cunctisq; virtutibus singulas quasq;, ita vt ex earum officio erit, seu ad eas ptinere videbit. Hac qsquis ratione animæ suæ regnum possidet, disponit, atq; tuet & conseruat, is cum amore & virtutib⁹ tum ad Deum, tum ad seipsum, tũ pximos suos egressus est: & isthæc qdem triplex exeundi ratio, qua qs per virtutum antè dictarum studium veterem suam exit vitam, tertia pars est ex quatuor præcipuis, quam Christus commemorat, dicens: Exite.

Metropolis.

Consiliarij.

Cõscientia q̃ expurganda.

Iudex.

Iustitiæ primatus quis.

Vulgus regni animæ, quod.

Triplex exitus quis.

Mat. 25.

¶De

¶ De triplici ſpiritali occurſu ſeu obuiatione animæ. Caput XXV.

POSTEAQVAM verò per diuinam gratiam viſum iam adeptus eſt homo & conſcientiæ puritatem, triplicemq́ Chriſti ſponſi conſiderauit aduentum, & per virtutes egreſſus eſt, ſequitur indè occurſus ſeu obuiatio ad ſponſum: quæ eſt pars quarta eademq́; poſtrema ex ijs, quas antè commemorauimus. In hac autem obuiatione omnis noſtra conſiſtit ſalus, & initium finisq́; virtutum omnium, neque abſq; ea virtus vlla perpetratur. Porrò qui Chriſto ceu ſponſo ſuo longè amātiſſimo cupit ire obuiàm, in eoq́; & cum eo vitam poſſidere ſempiternam, is quidem hac in mortali vita triplici eidem ratione debet occurrere: quarum prior eſt, vt Deum in cunctis, quibus vitam poſſit æternam mereri, finem ſcopumq́ ſibi præfixum habeat: altera, vt nihil illi coniungat, quod aut ſupra Deum, aut æquè vt Deum amet: tertia, vt ſupra res creatas omnes, donaq́; Dei omnia, cunctas virtutum piasq́; actiones & bona opera, & ſupra ſenſibilem gratiam omnem, quam Deus vel animæ vel corpori adſpirare ſeu infundere queat, in ſolo Deo toto quieſcat ſtudio. Quæ iam ſunt nobis paulo fuſiùs explicanda. Deum itaq; hoc pacto in omnib⁹ ſcopum tenebit, vt eum diuina quadam ratione præſentem habeat, ita videlicet, vt eum ſolum ſpectet & intendat, qui eſt cæli, terræ, creaturarū omnium DOMINVS, qui noſtra cauſa mortem perpeſſus eſt, qui æternam & vult & poteſt conferre beatitudinem. Et ita quidem quocunq; ſiue modo ſiue nomine vel appellatione Deum ſibi ceu rerum omnium creatarum DOMINVM proponat, benè ſemper ſentit. Ita ſi diuinam quamlibet capiat perſonam, in eaq́; naturæ diuinæ maieſtatem, potentiam & eſſentiam, rectè habet. Item ſi Deum vt ſeruatorem, Imperatorem, redemptorem, creatorem: ſi vt beatitudinem, potentiam, ſapientiam, veritatem, clementiam, bonitatem, idq́; ſub vna eademq́; & quidem infinita ſeu incomprehenſibili diuinæ naturæ ratione ſibi proponat, benè eſt ipſi. Nam tametſi plures ſunt appellationes quas Deo tribuimus, ſublimis tamen illius natura ſimplex eſt, nec poteſt à creaturis nominari. Hæc autem & quotquot eius generis alia ſunt vocabula, ob incomprehenſibilem illi⁹ præſtantiam, excellentiam, dignitatem ipſi attribuimus, eo quòd nullo eum appellare nomine, nec perfectè exprimere valeamus. Et iſthæc ratio eſt atq; modus, vti Deum noſtra in intentione præſentem nobisq́; præfixum habere debeamus. Deum nanq; intendere, id eum ſpiritaliter cernere atq; ſpectare eſt. Debet autem intentioni huic coniunctus eſſe amor, quando Deum noſſe & videre abſq; charitate, neq; ſapit quicquam, neq; prodeſt, nec vllum præſtat emolumentum. Semper igitur in cunctis noſtris actionibus in Deum cum amore tendere ac propendere debemus, vtpotè quem ſupra omnia & amore & intentione proſequimur: & id eſt obuiare DEO charitate & intentione. Sic & peccator ſi dignam agendo pœnitentiam à ſuis debeat conuerti peccatis, occurrat Deo neceſſe eſt cum dolore ſeu contritione animi, liberaq́; ſui ad illum conuerſione, itemq́ue intentione recta illi perpetuò famulandi, nec vnquàm peccatum in ſe admittendi. Quod vbi is facit, in hoc ipſo occurſu ex Dei miſericordia certam conſequitur ac concipit fidutiam & ſpem ſalutis æternæ, & remiſſionis peccatorum ſuorum: adeoq́; virtutum omnium ſuſcipit fundamentum, putà fidem, ſpem, charitatem, & bonam ac prōptam erga virtutes omnes volūtatem. Atquì ſi is idem iam vltrà in fidei lumine progredi, & omnes Chriſti actus & perpeſſiones afflictionesq́;, & quicquid ille iam præſtitit ac pollicitus eſt nobis, & olim præſtabit in iudicij vſq; diem, & in omni deinceps æternitate, cum ſalutis ſuæ fructu quodam ac emolumento commemorare ſecùm & perpendere velit, rurſum vt Chriſto pergat obuiàm oportet, eumq́; præſentem habeat, illi laudes grates q́; agendo, illum dignè ac reuerenter colendo pro cunctis illius donis ac beneficijs, ijsq́; omnibus quæ iam in nos contulit, & in æuum conferet ſempiternum. Indè verò fides illius confirmabitur, pietas ac deuotio ſua quædam capient incrementa, eritq́; propenſiori volūtatis inclinatione in virtutes omnes. Cæterùm ſi in virtutibus & actibus virtutum pgreſſum facere velit, obuiàm procedat Chriſto neceſſe eſt abnegatione ſuijpſius, vti ne ſeipſum ſpectet aut quęrat, nec extraneas ſibi conſtituat cauſas aut rationes, ſed ſit in ſuis actibus diſcretus ac moderatus, & Deum Deiq́; honorem & laudem purè velit ac ſpectet in omnibus, & id

Obuiatio virtutū oīm initiū ac finis, quæ.

Quotuplex occurrendi Chriſto mo dꝰ ſeu ratio.

Deus qui oī bus in rebus pro ſcopo habendus.

Dei natura qualis.

Deus vti no bis intendē dus.

DEO vtiliter qui obuian dum.

id ad finem vſque perſequatur. Hinc verò illuſtratur ratio, charitas augeſcit, increſcit pietas ac deuotio, & fit ipſe ad virtutes omnes propenſior. Quòd autem Deum in cunctis ſcopum habendum dicimus, de bonis eſt actib⁹ intelligendum: nam in malis id fieri non poteſt. Neque verò duo ſunt intentione fines conſtituendi, ita vt Deum ſpectemus, & vnà aliud quiddam cum illo: ſed quicquid id eſt quod præter eum ſpectatur ſeu intenditur à nobis, vt id infra illum ac minùs illo quæratur & ametur, non tamen aduerſum ſit illi, ſed in ordine quodam ad illum, ita vt adiumento ſit ac incitamento, quo faciliùs ad eum pertingamus: atque tum demùm rectè nobiſcùm agitur. Semper etiam in illo potiùs acquieſcendũ eſt, qui amatur ac intenditur ſeu pro ſcopo habetur, quàm in cunctis ab eo miſſis nuncijs, id eſt, donis illius: itidemq; in Deo ſupra omnia ſua vel munera vel ornamenta, quæ ipſa ſuis cum nuncijs Deo offerre ac mittere queat, animæ eſt quieſcendũ. Animæ autem nuncios intentionem, amorem, deſiderium dicimus, quæ cuncta illius opera bona virtutesq; omnes perferunt ad Deum: ſupra quæ tamen omnia, omnemq; adeò multiplicitatem, in amantiſſimo Deo ſuo acquieſcere debebit. Iſta nimirùm ratio eſt & modus, quo Chriſto in omni vita cunctisque actibus & virtutibus noſtris recta cum intentione ire obuiàm debeamus, vtì in mortis extrema hora in lumine gloriæ ei occurrere poſſimus. Ea autem quæ hactenùs nobis dicta ſunt, ad vitam pertinent actuoſam, quæ quidem eatenùs ad minus omnibus neceſſaria eſt, vt tametſi fortaſſis ea, qua dictum eſt, virtutum omnium perfectione non ſint præditi, ne tamẽ vitam agant virtuti repugnantem atq; contrariam. In ea nanque viuendi perſeuerare ratione, quæ ſit virtutibus aduerſa, nihil eſt aliud, quàm in vitijs viuere, dicente Domino IESV: Qui non eſt mecùm, contra me eſt: ex quo id conſequens fit, qui humilis non ſit, eum ſuperbum eſſe. Qui autem ſuperbiæ vitio laborat, & humilitatis eſt expers, is non eſt de grege Domini: quod eſt itèm de cæteris tum virtutibus, tum vitijs ita ſentiendum. Neceſſe eſt enim, vt aut virtutibus præditus ſis & in gratia viuas, aut contrarijs infectus ſis peccatis & vitam agas improbam ac vitioſam. Qua in re ſeſe vnuſquilibet exploret ac diſpiciat, & ita vt dictum eſt, vitam inſtituat exigatq; ſuam.

Quõ vbiq; Deus p ſcopo habẽdus.

In dño potiùs q̃ donis eius acquieſcendum.

Nuncij animæ qui.

Luc. 11.

¶ De deſiderio cognoſcendi Deum, ita vt eſt in natura ſuæ diuinitatis. Caput XXVI.

SOLET autem interìm vſuuenire, vt qui eam quæ ſuprà explicita eſt, vitæ perfectiõem adeptus eſt, omnemque tum vitam, tum actiones ſuas ad Dei refert laudem & honorem, Deumq; ſupra omnia ſpectat, intendit & amat, ſæpiùs quodam ſtimuletur affectu ac deſiderio videndi, cognoſcendique, quiſnam & cuiuſmodi ſit ſponſus hic ſuus Chriſtus IESVS, qui ipſius cauſa humanam induerit naturam, ex charitate ad mortem vſq; laborârit, peccata ipſius hoſtemq; diabolum ex ipſo depulerit, ſeipſum & gratiam ſuam ipſi contulerit, ſacramenta ſua dereliquerit, regnum ſuum & ſeipſum æterni præmij loco pollicitus ſit, corporis neceſſaria, internam conſolationem & dulcedinem, & innumera denique dona quocunq; modo ijs opus habeat, largiri paratiſſimus ſit. Cumque hæc & eiuſcemodi ſecùm ipſe perpendit, vltra modum vehemens eum inceſſit cupído Chriſtum ſuum conſpiciendi ſponſum, & vt ſit in ſeipſo, cognoſcendi. Quanuis enim eius in operibus vtcunque eum cognoſcat, non tamen ea notitia contentus eſt. Itaq; faciet is, quod Zachæus ille publicanus, Chriſtum videre, quiſnam eſſet, auidè concupiſcens, feciſſe legitur. Præcurrit turbam, id eſt, creaturarum multiplicitatem, quippe quæ nos puſillos breuesq; efficiũt, vt Chriſtum conſpicere nequeamus: aſſcendetq; fidei arborem à ſupernis deorſùm creſcentem, vtpotè cuius radix in ipſa ineſt diuinitate, eiusq; rami ſunt duodecim, qui ſunt totidem articuli fidei: quorum infimi, Chriſti loquuntur humanitatem, & ea quæ ad corporum animarũq; noſtrarum ſalutem pertinent: ſupremi verò diuinitatem, & perſonarũ trinitatem, diuinæq; naturæ vnitatem exprimunt. In hac autem vnitate in ſupremam arboris partem ſeſe ſubleuabit, quandoquidem hac Chriſtus tranſeat neceſſe eſt cum omnibus donis ſuis. Qui vbi eò aduenit, cernens hominem, in fidei lumine affatur, docens eum ſe ſecundum diuinitatem ſuam eſſe prorſus immenſum, incomprehenſibilem, inacceſſum, & qui lumen omne creatum captumq; omnem finitum longè ſuperet & excellat, & ſit quædam abyſſus inexhauſta. Et

Luc. 19.

Arboris nobis aſſcẽdendæ rami quot & qui.

hæc

hæc celsissima Dei cognitio est, quæ possit in actuosa vita haberi, vt videlicet ex fidei perspiciat lumine Deum neq; comprehendi, neque cognosci satis posse. At verò in eodem ipso hoc lumine, appetitioni seu desiderio hominis ita loquitur Christus: Festinans descende, quia hodiè in domo tua oportet me manere. Quæ quidem velox descensio, quam exigitur à Deo, nihil est aliud, quàm cum amore ac desiderio coniunctus defluxus seu immersio sui in diuinitatis abyssum, quam solo creato lumine nullus intellectus attingere potest: at vbi intellectus exclusus foris subsistere cogitur, eò affectus & amor penetrant ac intromittuntur. Vbi igitur hac ratione anima cum amore ac intentione supra omnia quæ possit intellectu consequi, in Deum propendet, inclinat ac demittit sese, hoc ipso quiescit habitatq; in Deo, & in ea vicissim Deus. Atque vbi affectu seu desiderio supra omnem descendit creaturarum multiplicitatem, sensuumque actiones & naturæ lumen, ibi planè in fidei lumine fit Christo obuiàm, à quo illuminata, Deum neq; cognosci, neq; comprehendi posse, satis superq; intelligit. Ita igitur vbi affectu seu desiderio in incomprehensibilem propendet seseq; reclinat Deum, ibi Christo venit obuiàm, eiusque repletur donis: vbi verò illum supra dona omnia, supra seipsam, supra creaturas omnes amat & in eo acquiescit, ibi commoratur in Deo, & Deus in ea. Et iste quidem modus est Christo IESV in supremo vitæ actiuæ gradu occurrendi ac obuiàdi. Itaq;, vt quæ latiùs dicta sunt, in quàdam summam contrahant, si iustitia, charitas, humilitas fundamẽti loco nobis sunt collocatæ, ijsq; deindè ædificium superstruximus, putà virtutes antè explicatas, si Christo fide, intẽtione, amore processimus obuiàm, nimirùm & nos habitamus in illo, & ipse in nobis: sicq; priori hac ratione fecimus satis Christo dicenti: Eccè sponsus venit: exite obuiàm ei: & vitam tenemus ac possidemus actuosam: estque hæc prima iam dictorum Christi IESV sponsi nostri verborum explanatio, quam ijs explicandis adhibere placuit.

Summa Dei cognitio q.

Luc. 19.

Velox descẽsio quid.

Quî Christo obuiet.

Qua obuiatiõe inhabitationem Christi obtineamus. Mat. 25.

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, de ornatu spiritalium nuptiarum LIBER SECVNDVS, TRACTANS POTISSIMÙM de vita interna, eleuata & affectiua.

¶ Argumentum dicendorum hoc secundo libro. Caput I.

ECCE SPONSVS VENIT, EXITE OBVIAM EI. Anima munda, quę terrenarum rerum affectibus seu appetitionibus iam valefecit, Deoq; deinceps viuit virtutibꝰ excolendis, ea nimirùm prudens virgo est, quæ in cordis sui vase, charitatis bonorumq; operum oleum cum conscientiæ immaculatæ lampade sumpsit. Atquì vbi Christus sponsus illius consolationis donorumq; suorum nouos recentesq; influxus diutiùs subtrahit, ac longiorem morã facit, iam fit somniculosa anima, dormitansq; dormit & pigrescit. Verùm in noctis medio, id est, vbi ea minimùm sperat vel opinatur, huiuscemodi fit clamor spiritalis in ea: Eccè sponsus venit, exite obuiàm ei. Quæ verba cùm quatuor in se contineant, vt est suprà nobis dictũ & explicatum, putà visionem,

Virgo prudens quæ.

Nox media.

internum Christi aduentum, spiritalem hominis exitum, & vt Christo sit obuiandum, de ijsdem ipsis nunc quoq; dicturi sumus, sed ita, vt ad internam, subleuatam & affectiuam ea vitam exponendo accommodemus: quam tametsi non omnes attingũt, at plures tamen moralium studio cultuq; virtutum, & interna diligentia ac strenuitate eã appræhendũt. Ijs igit iam dictis verbis, quibus ait: Eccè sponsus venit, exite obuiàm ei, quatuor quædam Christus IESVS longè suauissimus sponsus noster nos instituit edocetque. Primò quidem id exigit, vt intellectus noster claritate supernaturali sit illustratus, quod ea sibi vult dictio, Eccè. Secundò demonstrat, quid cernendum nobis sit, videlicet internus sponsi nostri æternæ veritatis aduentus, idq; vbi ait, Sponsus venit. Tertiò in internam vt exeamus iubet vitam, id est, exercitationem internam ex iustitiæ prescripto, ita dicens: Exite. Quartò demùm, vbi ait, obuiàm ei, finem atque causam totius operationis atque conatûs huius ostendit, putà obuiationem sponsi, qua nos illi occurrimus adorandæ diuinitatis eius fruenda vnitate.

Quæ quatuor qb⁹ Christi verbis docemur.

¶Vt supernaturalem adipiscamur visionem in exercitatione interna. Caput II.

Quæ tria cui aut quò necessaria.

SED vt de prima verborum Christi particula dicere incipiamus, quisquis in exercitatione interna videre appetit supernaturaliter, tribus is necessariò opus habet: quorum primum est lumen gratiæ, sed modo longè excellentiori, quàm possit in externa actuosa vita absq; interna sentiri strenuitate. Alterum est cordis denudatio, ita vt prorsus homo à creaturarum omnium imaginibus, affectibus, & occupationibus liber sit. Tertium est, libera voluntatis applicatio siue conuersio cum virium cunctarum tam spiritalium quàm corporalium collectione coniuncta, & ab omni amore inordinato penitùs absoluta, atque ita in diuinitatis & mentis suæ profluens vnitatem, vtì hoc pacto creatura rationalis sublimem Dei consequatur supraque naturam possideat vnitatem. Hac nimirùm ex causa cælum terramq; & creata omnia condidit Deus, itemq; homo factus est, nosq; & verbo docuit & exemplo, quo sit pergendum itinere ad hanc vnitatem, ac deinde ex amoris ardore mortem sustinuit, ad cælosq; ascendẽs, eãdem ipsam nobis patefecit vnitatem, in qua felicitatemac beatitudinem possideamus sempiternam.

¶De triplici vnitate hominis naturali. Caput III.

Vnitas hoîs prima, quæ.

AT nunc diligenter quæso animum aduertite ad triplicem hominis vnitatem, quæ in cunctis quidem hominibus inest ex ipsa natura, sed in bonis etiam ratione quadam supernaturali. Prima eademq; suprema hominis vnitas est in ipso Deo: quando non homines duntaxat, sed etiam creaturæ omnes, quod ad essentiam, vitam, & conseruationem attinet, in quadam vnitate ex Deo dependent: & hac ratione si à Deo disiungerentur, redirent prorsus in nihilum, nihilq; efficerentur. Isthæc vnitas, siue boni, siue mali sim⁹, ex natura in nobis essentialiter inest, neque ea absque nostro studio & conatu seu cooperatione sanctos nos efficit aut beatos. Possidemus autem eam in nobis & tamen supra nosipsos ceu originem quandam ac principium conseruationemq; vitæ & essentiæ nostræ.

II. Altera vnitas, quæ & ipsa naturaliter nobis inest, virium est supremarum, vbi eę actiua quadam ratione ex spiritûs seu mentis vnitate naturalem suam trahunt originem ac proficiscuntur: quę quidem vnitas eadem est cum priori vnitate ex Deo pendente: verùm hîc actiuè, illic essentialiter accipitur: tametsi spiritus vtrobiq;, id est, & in hac & illa vnitate totus est secundum substantię suę integritatẽ. Hãc vnitatem intra nosipsos supra partem sensitiuam obtinemus, ex ipsaq; Memoria, Intellectus, Voluntas, & omnis spiritalium actionum vis virtusq; promanat: & hîc anima spiritus appellatur. Tertia demùm nobis ex natura insita vnitas, virium est corporalium seu sensitiuarum in cordis vnitate proprietas siue collectio, vitę nostrę corporeę fons & origo: quam quidem vnitatem in corpore & cordis meditullio seu vicinitate possidet anima: & ex ipsa actus oms corporis, & sensus quinq; externi proficiscuntur, atque indè anima idem ipsum animę habet vocabulum, quòd sit forma corporis, idéq; animet, id est, vitam illi motumq; subministret, viuumq; cõseruet. Hę tres vnitates naturaliter in homine constitutę sunt, ceu vita quædam atq; regnum: quarum in infima sensibiles

III.

Animæ vocabulũ vñ. Vnitates q & quot hoîbus insint.

ac

ac beſtiales, in media rationales ac ſpiritales ſumus, in ſuprema verò ſecũdum eſſentiam con ſeruamur: & vt diximus, cuncti his mortales natura præditi ſunt. Exornantur autem ac incolunt ſupernaturaliter ceu regnum quoddam & æterna habitatio, vita actuoſa per virtutes morales cum charitate coniunctas: multoq; inſuper meliùs ornãtur & excellentiùs ac digniùs poſſidentur exercitationibus internis ſimul cum ipſa vita actiua: ſed longè omnium feliciſſimè atque præclariſſimè ea poſſidentur vita, quæ in ſupernaturali Dei contemplatione verſatur. Et infima quidem eademq; corporea vnitas, externis exercitijs & perfecta morum ac vitæ exterioris, Chriſti ſanctorumq; eius imitatione ſupernaturaliter colitur ac exornatur: ita vt crucem feramus cum Chriſto, naturamq; quatenùs vires illius ferre valebunt, pro rectæ rationis moderatione, Eccleſiæ præceptis ſanctorumq; inſtitutionibus prẽdo ſubdamus. Altera verò, eademq; prorſus ſpiritalis vnitas tribus virtutibus theologicis, fide, ſpe & charitate, diuineque gratię ac donorum Dei influxibus, & voluntatis ad virtutes omnes Chriſtiique & Eccleſię ſanctę exempla imitanda, promptitudine incolitur ac decorat̃. Tertia deniq; vnitas, quę & ſuprema eſt, noſtręq; excedit quidem intelligentię captum, & tamen in nobis eſſentialiter ineſt, tum demùm ſupernaturali quodam modo poſſidetur & occupatur à nobis, cùm in ijs omnibus, quę rectè & ex virtute gerimus, Dei laudem ſpectamus & honorem: ita vt ſupra intentionem, ſupra noſipſos & ſupra omnia in ipſo vno acquieſcamus. Atque iſthęc vnitas ea eſt, ex qua creati emanauimus, & in qua iuxta eſſentiam pmanemus, & ad quam per charitatem amanter redire contendimus: & his quidem virtutibus triplex hęc vnitas in vita actuoſa decoratur ac exornatur. Sed nunc id quoque expediamus, vti eædem tres vnitates ſublimiori quadam ratione exornentur, longeque præclariùs obtineantur atque incolantur exercitatione interna cum vita actiua coniuncta. Itaque vbi quiſpiam per charitatem rectamque intentionem in cunctis ſuis actibus, omniq; adeò vita ſua ad DEI laudem & honorem ſeſe refert, erigit ac ſuſtollit, appetitque quieſcere ſupra omnia in DEO, is iam cum humilitate, patientia, ſui reſignatione, certaque ſpe & fiducia, nouas ſemper expectabit diuinæ gratiæ diuitias, nouaque dona, nec animo anxius aut ſolicitus admodùm erit, ſiue largiri placeat DEO, ſiue non placeat. Hoc modo ad vitam ſuſcipiendam atque amplectẽdam internam & affectiuam, quędam fit hominis accommodatio adaptatioq;: haud ſecùs quàm priùs vas inſtrui ac præparari ſolet, cui precioſus ſit liquor infundendus. Neque verò vllum anima rationali DEVM amante vas dignius & præclarius, nec potio vlla diuina gratia ſalubrior ac præſtantior eſt. Tantùm curet quiſque, ita vt diximus, cunctas ſuas actiones & opera, omnemque vitam ſuam ſimplici ac recta intentione referre ac ſuſtollere in DEVM, atq; ſupra intentionem, ſupra ſeipſum & omnia in ſublimi illa quieſcere vnitate, vbi cum DEO ſpiritus amans abſque medio vnitus & feliciſſimè coniunctus eſt.

I. ſeu infima vnitas qui exornetur.

Qui II. ſeu media.

Qui III. ſeu ſuprema.

Quõ ſuprà dictæ vnitates adhuc ſublimiùs exornandæ.

Animæ rationalis & diuinæ gratiæ præſtantia.

¶De diuinæ gratiæ in ſpiritum noſtrum influxu. Caput IIII.

EX HAC porrò vnitate, vbi (vt diximus) cum DEO ſpiritus abſque medio vnitus eſt, & ſupra ſeipſum quieſcit in DEO, omnis gratia & cuncta dona promanant: hicque iam auditur vox CHRISTI æternæ veritatis, inuitantis atque dicentis: Eccè ſponſus venit, exite obuiàm ei. CHRISTVS, inquam, qui ipſa veritatis lux eſt, hîc iam vt videamus, hortatur. Per eum nanque, vtpotè ſplendorem paternæ gloriæ, videre incipimus: neque eſt abſque eo lux vlla vel in cælo vel in terra. Hæc autem CHRISTI interna intra nos allocutio, nihil eſt aliud, quàm quidam lucis & gratiæ eius influxus: quæ illius gratia, in ipſam illabitur virium noſtrarum ſuperiorum ac ſpiritûs vnitatem, vndè vires eædem gratiæ huius virtute actiuè promanant ad exequendas virtutes omnes, eodemque charitatis conſtrictæ vinculo refluunt ac reuertuntur. Et in hac vnitate virtus ſeu efficacia, finis ac initium omnis creatæ conſiſtit actionis tam ſupernaturalis, quàm naturalis, quatenùs quidem creaturæ modo tum ex DEI omnipotentis gratia diuinisque muneribus ac donis, tum ipſius quoque creaturæ facultate ea proficiſcitur peragiturque. Atque ea de cauſa in hanc virium ſupremarum vnitatem ſuam DEVS gratiam infundit, quomodò gratiæ huius vir-

Mat. 25.

Videre per quê quõ incipiamus.

Gratiã cur nobis ſuam Deus infundat.

tute ac opulentia fretus homo continenter virtutibus exercendis det operam. Eo nanque gratiam ſuam adſpirat & præſtat nobis, vt proferatur in opus: ſeipſum autem ſupra omnem idcircò largitur gratiam, vt in eo acquieſcamus, ipſoque perfruamur. Et ita nimirùm in vnitate ſpiritûs noſtri in diuina quadam pace & charitatis opulentia commoramur, in eaque virtutum omnium ſeſe colligit & adunat multiplicitas, & viuit in ſimplici eſſentia vel ſimplicitate ſpiritûs. Gratia autem diuina ex DEO promanans, internus quidam impulſus eſt, ſeu ſtimulatio ac agitatio ſpirituſſancti, ſpiritum noſtrum intùs ad virtutes omnes impellentis ac perurgentis, & quoſdam velut ſtimulos ei admouentis: eademq; gratia non extrinſecùs, ſed intrinſecùs promanat: quandoquidem DEVS intra nos eſt, & quidem longè nobis vicinior atque coniunctior, quàm noſipſi ſimus: eiusque interna agitatio ſeu ſtimulatio ac operatio, ſiue ea naturalis ſit, ſiue ſupra naturam, ipſis noſtris actionibus nobis interior, propior atque vicinior eſt. Eamobrem DEVS quidem intra nos foràs ſeu extrorſùm operatur & agit, creaturæ autem omnes forinſecùs introrſùm: ex quo etiam illud planum fit atque teſtatum, gratiam omnem & quicquid eſt diuinorum munerum atque donorum, omnesq; inſtinctus & inſpiratiões Dei, nõ forinſecùs in phãtaſia ex ſimulacris ſeu imaginib⁹ ac formis ſenſibilibus, ſed intrinſecùs in ſpiritûs noſtri vnitate emergere ac proficiſci.

Gratia diuina quid.

Quàm propè nobis adſit Deus.

¶Vt vita interna in libertate formis ac imaginibus vacua, fundanda ſit. Caput V.

Mat. 25.

LOquitur itaq; Chriſtus ſpiritaliter homini ſeſe intùs eò conuertenti atque accommodanti, & dicit, Eccè. Vbi, quod antè iam dixi, animaduertẽdum eſt tria quædam ſpiritalem in internis exercitijs efficere hominis viſionem. Primum eſt diuinæ gratię illuminatio ac irradiatio. Eſt enim Dei gratia in anima conſimilis cãdelæ vaſi vitreo aut laternæ incluſæ. Nam quemadmodum candela vas iſtiuſmodi vitreum calefacit, illuſtrat, & ſuo ſplendore penetrat ac tranſradiat: ita & gratia bonos homines feruefacit & illuminat, atque per eos foràs elucet & radiat: & ipſi quidem homini eã intùs habenti, ſeſe manifeſtam exhibet, ſi tamen internus ſit ac deuotus, & ſuî inſpector ac obſeruator ſedulus: itemque alijs per eum ſeſe aperit ac manifeſtat, nempè per virtutes illius ac bona exempla. Porrò gratiæ hæc irradiatio intùs hominem raptim celeriterque tangit ac mouet: atque hic motus repentinus & velox, primum eſt, quod nos videre faciat. Ex hac autem ſubitaria DEI motione alterum naſcitur ex parte hominis, quod eſt cunctarum virium & internarum & externarum in vnitate ſpiritûs amoris nexu collectio atque coadunatio. Tertium eſt libertas, qua ſe poſſit homo abſque imaginibus & ſimulacris, & citra vllum impedimentum, quotiès ipſi libitum erit, Deique ſui meminerit, intrò ſe recipere: quod eſt, vt animum gerat penitùs liberum & expeditum, quem nec proſpera, nec aduerſa, non compendium vel diſpendium, non ſuî exaltatio vel depreſſio, non curæ aut ſolicitudines extraneæ, non gaudium, non metus occupet: ſed ſit ab omnibus abſolutus ac expeditus creaturis. Hæc tria viſum homini præſtant in exercitijs internis. Quæ quiſquis habet, iam fundamentum quoddam ac initium internarum exercitationum vitæque internæ adeptus eſt, poteritq; exequi primum iſtud, quod Chriſtus monet, dum ait, Eccè.

Quæ tria ſpiritalẽ hoîs efficiant viſionem.

Gratiæ & lucernę trãſparenti vaſi incluſæ collatio.

I.

II.

III.

¶De triplici Chriſti aduentu in hominem internum, & maximè de primo. Caput VI.

ATverò licèt oculi perſpicaces ſint, viſusque ſubtilis & acutus, niſi ſit obiectum amabile, gratum & iucundum, viſus acutus & perſpicax non explet animum, & parùm aut nihil proficit. Oſtendit eam ob rem CHRISTVS oculis intellectûs illuminatis, quidnam conſpicere debeant, videlicet internum aduentum CHRISTI ſponſi ſui: idque his verbis, quibus ait, Sponſus venit. Eſt autem triplicem ſingularis aduentûs Dei rationem ſiue modum inuenire in eis, qui ſe in deuotione in interna vita exercent: horumq; aduẽtuum vnuſquilibet hominem ad ſublimiorem gradum magisq; internã exercitationẽ euehit ac ſuſtollit. Primus Chriſti aduentus in exercitijs internis, vrget & impellit in-

Aduentûs Chriſti triplicem eſſe modum.

I.

intrinſecùs hoïem ſenſibiliter,& cũ vniuerſis viribus eius ſurſùm eũ trahit ad cælũ,exigitq́; ab eo,vt vnum ſit & efficiatur cum Deo.Hîc impulſus & tractus in corde,& in omnium virium corporalium vnitate,maximè autem in vi concupiſcibili ſentitur.Mouet enim & tangit ac operatr̃ hic Aduentus in infima hominis portione:quã nimirùm penitùs expurgari,exornari,accendi,& introrſùm trahi oportet.Impulſus iſte Dei internus & dat & aufert,pauperem facit & ditat, iucũdum ac triſtem ſiue deſolatum reddit,ſpem & deſperationem adducit,frigore & calore afficit.Deniq; quę hîc dona & actus planè contraria viciſſim eueniunt,nulla poteſt lingua exprimere. Porrò Aduentus iſte cum ſua exercitatione quadruplex eſt,ſeu ratione quadruplici diſtinguitur, quarum tamen aliæ alijs ſublimiores ſunt, quemadmodùm poſteà aperiemus:hisq́; portio hominis infima in vita interna exornatur. quadruplex primi aduẽtûs ſubdiuiſio.

¶ De ſecundo Chriſti Aduentu in hominem internum.

CAPVT VII.

ALTERA interni Aduentûs Chriſti ratio in hominem præſtantiori cum excellentia ac nobilitate,& quadam ſuijpſius ſimilitudine, donisq́; potioribus ac maiori claritudine, quidam in ſupremas Animæ vires donorum Dei, multis modis ſpiritum ſtabilientium, illuſtrantium ac locupletantium,largus & opulentus effluxus eſt: idemq́; in nos effluxus Dei,quendam à nobis effluxum & cum vniuerſis hiſce donis in fundum eundem,eandemq́; huius effluxus originem refluxum poſcit & exigit à nobis. In hoc etiam effluxu magna quædam mira præſtat & manifeſtat Deus,ſed rurſùm dona ſua ab Anima multùm aucta & multiplicata cum vſura repoſcit, idque longè ampliùs, quàm poſſit à creatura prẽſtari.Iſthoc exercitium,iſtaq́; ratio,priori illa prẽſtantior,Deoq́; aſſimilior eſt: & hac tres vires ſupremæ decorantur. II.

¶De tertio Chriſti interno Aduentu.

CAPVT VIII.

TERTIA demùm interni Aduentûs Chriſti ratio ſiue modus,internus quidam DEI cõtactus ſiue motus eſt in ſpiritûs vnitate, in qua ſupremæ vires & inſunt,ex eaq́; emanant,in eamq́; reuertuntr̃,& in qua demùm per Amoris nexum & ſpiritûs vnitatem coniunctæ & vnitæ ſemper naturaliter permanent. Iſte Aduentus intimũ ac ſupremum vitæ internæ gradum ſiue ſtatum efficit, eoq́; vnitas ſpiritûs multis modis exornatur.Atquì in vnoquolibet Aduentu ſuo CHRISTVS ſpecialem extra nosipſos exitum poſcit à nobis, ita vt vitam agamus ſuo Aduentui reſpondentem. Atque eam ob rem in quolibet Aduentu ſpiritaliter noſtris in cordibus loquitur in hunc modum: Exite viuendo,vosque exercitando iuxta eum modum, quo mea vos gratia, meaque dona incitant & impellunt. Quo enim modo Spiritus CHRISTI nos agitat, vrget, impellit, trahit,& tangit,atque in nos influit, eo & nos exeamus neceſſe eſt & internis exercitijs operam demus ac incumbamus, ſi tamen perfecti eſſe velimus. Quòd ſi Spirituiſancto vitæ diſſimilitudine reſtiterimus,iam planè interno hoc illius impulſu ac ſtimulatione deſtituemur,atque ita virtutibus quoque vacui permanebimus.Hi nimirùm tres ſpirituales Chriſti Aduentus ſunt, quibus viſitat Animam internis exercitijs vacantem: qui iam ſinguli nobis ſpeciatim fuſiùs tractandi & explicandi veniunt. Lector attentum, ſerium, & diligentem ſe præbeat. Cui enim nunquàm iſta re ipſa contigit experiri, eum vix arbitramur capturum ea quæ à nobis adferentur. III. Quotuplicẽ exitû à nobis exigat Chriſtus.

¶De primo modo ſiue gradu primi ſpiritalis Aduẽtûs Chriſti.

CAPVT IX.

PRIMVS itaque Chriſti Aduentus,quo affectiuis exercitijs incumbẽtes viſitat,internus quidã,vt iam diximus,& ſenſibilis impulſus eſt Spirituſſancti,ad virtutũ oñium ſtudium nos incitantis ac impellentis.Huius autem Aduentûs quadruplex modus eſt,vt æquè iam antè cõmemorauimus. Primũ ex his modũ,ſplendori ac virtu Primo primi

aduēt⁹ mod⁹ seu gradus.

ti seu efficaciæ Solis cōparabimus. Vt eñ Sol vno eodemq; ortûs sui momento ab Oriente in Occidentem vsq; lucis suę radios diffundit, perlustratq; oñia & calefacit: ita & Christus Sol æternus supremam spiritûs portionem inhabitãs, hominis partem infimam, hoc est, cor ipsum & vires sensitiuas momento citiùs illustrat, suoq; splendore penetrat & incendit. Ve lox est enim Dei operatio: quanquàm qui id contingere sibi cupit, oculos intellectûs siue intellectuales, sanos & apertos intùs habeat necesse est. Porrò quemadmodùm Sol corporeus in superioribus regionibus, & in partibus Oriētis in orbis medio in loca mōtosa radians, æstatem accelerat, fructus perplures optimos efficit, vinum forte generat, vndè hilarescūt homines illis in locis degentes: rursusq; vt idem Sol in inferioribus mūdi partibus, in extremis terræ finibus suos licèt mittat radios, ob locorum tamen situm & frigidas qualitates, non eandem vim exerit: & licèt multos pręclaros efficiat fructus, non tñ vini copiam generat: ita etiam qui in infima suî parte iuxta sensus externos commorantur, bonaq; cum intentiõe virtutes morales excolunt, & externis exercitijs vacãt in gratia Dei, multos quidem diuersis modis virtutum ferunt fructus, sed interni gaudij ac spiritalis consolationis vinum parcè ac tenuiter percipiunt. Itaq; quisqs æterni Solis, hoc est, Christi IESV radios & splendorem sentire appetit, is nimirùm videat oportet, & in locis montosis superiorũ regionum cum vniuersis viribus suis in vnum collectis cōmoretur, sitq; corde subleuatus ad Deum, prorsus liber & expeditus à lætis & tristibus, siue ꝓsperis & aduersis rebus, itemq; à creaturis omnibus. Illic enim Christus Sol iustitiæ in libera ac sursùm erecta corda, quæ nos per Montes accipi volumus, suæ lucis splendorem emittit. Christus, inquam, Sol gloriosus, diuinaq; claritas, sub interno Aduentu suo virtute spiritûs sui cor liberum & ab omnibus absolutũ, atque omnes Animę vires illuminat, suo splendore penetrat & accendit. Et sicut vis atq; natura ignis materiam, quę possit ardere, inflammat & incendit: ita Christus prę feruido ac ęstuanti interni Aduentûs sui ardore libera ac subleuata incendit corda. Hoc videlicet interni Aduentûs Christi, exercitijs affectiuis intentam Animam visitãtis, primum opus seu primus effect⁹ est: in eodemq; Aduentu dicit homini: Exi, videlicet cum exercitijs ad ipsum Aduentum accommodatis.

Oculi intellect⁹ vbi & cui apti habẽdi.

Montes.

¶De cordis vnitate. Caput XII.

Cordis vnitas vñ & quî obtinẽda.

Quę sit natura ignis.

Vnitas cordis quid.

EX hoc autem interno feruore & æstu, cordis vnitas oritur. Non enim veram vnquã poterim⁹ cordis adipisci vnitatem, nisi spiritus IESV nostris in cordibus suum accendat ignem. Est enim ea natura ignis, vt vniat, sibiq; reddat assimilia ea omnia, in quæ agere, quæq; transformare possit. Est autem vnitas cordis, qua quis intùs cum vniuersis viribus sensitiuis in cordis domicilio collectum & adunatum se sentit. Hęc vnitas internam pacem & cordis præstat tranquillitatem: estq; ceu vinculum quoddam & nexus, corpus, Animam, cor, sensus & vires omnes internas & externas, in charitatis vnitate connectens, copulans atq; complectens.

¶De compunctione. Caput XIII.

Compũctio vñ, & cui soli propria.

PORRÒ ex hac vnitate cordis, internitas seu interna vita & quædam compunctio nascitur, quam habere non potest, nisi qui sit intra sese collectus & vnitus. Isthæc interna vita est, qua quis intrinsecùs ad cor suum sese recipit, quo diuinam intra se operationẽ ac instinctus sentire & intelligere queat. Est etiam sensibilis ignis amoris, à Sanctospiritu succensus & ardens. Denique interna compunctio ista inflammat, vrget, impellit intrinsecùs hominem, ipso interim nesciente vndè id accidat, aut quidnam patiatur.

¶De Amore sensibili. Caput XIIII.

Amor sensibilis vñ & quis.

DEINDÈ ex hac interna vita & compunctione amor quidam sensibilis ꝓficiscitur, cor hominis & vim concupiscibilem seu affectum penetrans. Amor iste affectuosus vel affectus amoris, cum sensibili cordis gustu neutiquàm haberi potest, nisi ab eo, qui sit corde animoq; internus siue compunctus. Hic Amor sensibilis desi

dera-

derabundus quidam gustus & flagrans appetitus ac desiderium est erga Deum ceu bonum æternum, in quo, quicquid est boni, continetur. Amor iste sensibilis creaturis omnibus valefacit & renunciat, non quidem quātùm ad necessitatem, sed quātùm ad voluptatē & concupiscentiā pertinet. Ad hæc sentit Amor iste internus tactum ipsum intrinsecùs amore æternō, trahentem, eiq; continenter vacare ac operam dare compellitur. Denique internus hic Amor facilè contemnit omnia, quo possit id, quod amat, adipisci. Quis amor omnia facilè spernat.

¶De Deuotione. Caput XIII.

Efficit autem amor iste deuotionem erga Deum, illiusq; honorem. Non enim potest sitienti esse cordis Deuotione præditus, præterquā qui amorem erga Deū sensibilem suo gerit in pectore. Est verò deuotio, quando Amoris ignis flammā desiderij sui mittit in cælum. Ista deuotio foris & intùs instigat ac permouet ad cultum Dei. Ipsa corpus & Animam honoris ac Reuerentiæ exhibitione tum coram Deo, tum cunctis hominibus florere facit. Exigit planè à nobis Deus deuotionem in omni quem ipsi debemus, cultu ac famulatu. Deuotio corpus & Animam ab illis omnibus, quæ nobis officere queant & esse impedimento, repurgat. Et vt semel dicam, ipsa verum salutis monstrat ac præbet iter. Deuotionis origo ac descriptio. Deuotionis quanta vis.

¶De Gratitudine vel gratiarum actione. Caput XIIII.

Ex hac porrò interna Deuotione gratiarum actio emānat: quādoquidem nemo tam idoneus est laudes gratesq; agere Deo, atque is qui ex animo deuotus est. Et est sanè multiplex ratio, vndè iure meritoq; DEVM laudare, DEO gratias agere debeam⁹, putà quòd nos ratione prēditos creauit: quòd cælum, terrā, angelicos spiritus nostris vsibus nostroq; seruitio deputauit & accommodauit, quòd propter abolenda peccata nostra homo factus est, quòd nos instituit, nobis vixit, nobis rectum iter ostendit, quòd in abiectis & humilibus actibus nobis officiosè inseruiuit, quòd fœdum & probrosum mortis genus nostra causa perpessus est, quòd æternum regnum suum atque etiam seipsum nobis nedum præmij loco, sed etiam in nostri obsequium & ministerium pollicitus est, quòd nostris in peccatis nobis pepercit, atq; etiam illis omnibus ignoscere paratus est, aut fortè iam ignouit, quòd gratiam & charitatem suam in nos effudit, quod in nobis & nobiscùm perenniter commorabitur, quòd omnibus vitæ nostræ diebus cum præclarissimis sacramentis suis ad omnem vsum ac necessitudinem nostram nos visitare paratus est, atq; etiam visitauit: quòd precioſum corpus & sanguinem suum in cibum & potum pro cuiusque appetitu & desiderio nobis reliquit, quòd naturam, scripturam, & creata omnia velut exemplar quoddam & speculum nobis proposuit, ex quibus instituamur atque animaduertamus, vt omnes actus nostros ad virtutes accōmodare debeamus: quòd sanitatem, vires ac Robur corporis, & interdum etiā aduersam valetudinem nostra pro vtilitate nobis præstitit, quòd res externas vitæ sustentandæ necessarias & pacem internam nobis contulit, quòd deniq; Christiano nomine insigniti, & ex Christianis parentibus in hanc lucem editi sumus. Pro his, inquam, omnibus meritò hīc gratias DEO agere debemus, quo eum in superna patria post huius vitæ curricula perenniter laudare queamus. Denique tota facultate nostra nobis laudandus est DEVS. Porrò laudare DEVM nihil est aliud, quàm tota vita nostra honorem, venerationem, ac Reuerentiam diuinæ exhibere Maiestati. Laudare DEVM, maximè proprius est actus angelorum & hominum beatorum, atque etiam DEVM in terris amantium. Est aūt laudandus DEVS corde, Affectu, Desiderio, subleuatis viribⁿ, verbis, Actibus, corpore, Anima, bonis temporarijs, atque etiam humilibus officijs siue seruitijs non internis modò, sed etiam externis. Et reuerà qui hīc Deū minimè laudant, ij perpetuò muti erunt. Sanè laudibus DEVM afficere, cordium amantium iucundissima actio & occupatio est: & cuius cor laude diuina plenum est, DEI laudem creaturas omnes vnà secum prorumpere & consonare appetit. Neque Deum laudandi vllus vnquàm finis erit, quandoquidem in eo nostra consistit æterna salus & beatitudo: & iure quidem æternò illius laudes celebrabimus. Agēdæ pro qbus Deo gratiæ. Laudare Deum, quid & cui ppriū. Quō laudādus Deus. Dei laudādi actio q̄lis.

¶De

¶De gemino quodam dolore ex gratiarumactione nascente. Caput XVII.

Quotuplex in nobis vñ exoriturus dolor. I. II.

ORITVR autem ex hac interna gratiarumactione & laude geminus quidam cordis dolor, & affectus seu desiderij cruciatus. Primus dolor indè suscipit, quòd nos in laude, in gratiarum actione, in veneratione & cultu Dei deficere, nec satis posse pro dignitate sentimus. Alter dolor is est, quòd non quantum appetimus, in charitate, in virtutibus, in fidelitate, in perfectis moribꝰ profectũ facimus, quo digni ac ido nei efficiamur laudare DEVM, eiq; gratias agere, & ita vt decet & congruit, illi famulari & obsequi. Dolores isti, virtutum omnium internarum radices sunt & fructus, initium & finis. Denique interno huiuscemodi dolore affici, eo quòd tum in virtutibus, tum Dei laude deficiamus, huius primi gradûs vel modi internę exercitationis siue prioris Aduentûs supremum opus est, atq; hoc ipso plenè perficitur & consummatur.

Qui dolores quarũ virtutum initum ac finis.

¶Proposita similitudine docet, vt in hoc primo modo exerceri debeamus. Caput XVIII.

CVIVSMODI verò esse debeat huius gradûs exercitatio, ex proposita similitudine percipi poterit. Vbi ignis naturalis vi & efficacia caloris sui aquã vel aliũ aliquem liquorem aheno infusum feruefecit, ita vt ebulliat, nec possit vlteriùs progredi, aut agi sublimiùs, iam aqua ita feruescens in fundum aheni subindè relabitur: indè verò rursus vi ignis in summam vsque aheni oram impellitur, sicq; fit vt ignis semper impellat, & aqua continenter ebulliat. Eundem igitur in modum agit ignis Spiritussancti. Impellit enim & vrget atque excitat cor, omnesq; animæ vires vt ebulliant, id est, vt Deo laudes gratesque agant eo, quo diximus, modo: sed rursum in idem recidimus fundum, vbi diuini spiritûs ignis ardet: ex quo fit, vt ignis quidem diuini Amoris semper ardeat & feruefaciat, cor autem in gratiarum actione & laude Dei verbis & actibus perpetuò feruescat & bulliat, & nihilominùs semper in imo perseueret, ita vt magnipendat quidem id quod meritò à nobis DEO præstari debet, quodque illi libentissimè præstaremus, paruipendat verò id quod facit.

Ignis & aq̃ ebulliẽtis ad amorẽ diuinũ & cor humanum lepida collatio.

¶Alia similitudine idem explicat. Caput XIX.

POTEST idem etiam ex alia aduerti similitudine. Vbi æstiuum tempus appropinquat, & Sol altiores petit gradus, is idem ex terræ visceribus humores elicit, trahitq; primò in radices arborum, deindè in truncum, pòst in Frondes & Ramusculos, atque indè folia, flores & fructus emergunt. Ita videlicet quando Sol æternus Christus Dominus nostris in cordibus tendit in sublime, ita vt ex virtutum ornatu quædã velut æstas in nobis oriat̃, tum lumen ardoremq; suum Christus in nostrum mittit affectum & desiderium, cordeq; ab omni rerum terrenarum multiplicitate seuocato & abstracto, vnitatem internamq; compunctionem efficit, corq; virere & intimo cum Amore laudare, & affectuosa cum deuotione florere, fructusq; afferre, laudando Deum eiq; gratias agendo, eosdemque fructus humili illo, qui ob virtutis laudisq; diuinæ defectum susceptus est, dolore tueri ac perenniter conseruare facit. Et hactenùs quidem de primo internæ exercitationis gradu vel modo ex quatuor illis præcipuis, hominis portionem infimam in vita interna exornantibus modis, dixisse satis sit.

Solis externi & æstatis, ad Solẽ æternũ nos feruidos reddentem, comparatio.

Intima nra quó viridia aut florida fiant.

¶De altero gradu primi spiritalis Aduentûs Christi. Cap. XX.

CAETERVM quando quatuor hos primi Aduentûs Christi modos vel gradus, Solis splendori & efficiciæ cõparauimus, placet in eadem comparatione adhuc persistere. Est igitur quosdam Solis effectus & operationes cernere, quibus fructus, quod ad maturitatem attinet, maximè accelerent̃ & etiam multiplicent̃. Quando enim Sol admodùm in sublime conscendit, pertingitq; ad Geminos, quod fit fermè in Maij medio, iam illius virtus & efficientia in herbis, in floribus, & in cunctis terræ nascentibus, quasi duplicari videt̃: & si tum Planetæ qui in inferiora influunt & agunt, pro temporis ratione & oportunitate benè consentiant, Sol radios mittit suos in terram, humoresq; eliciés, tol-

Alia solium duorũ, visibilis & eterni, dilucida collatio.

tollit in aera, ex quibus deindè Pluuia generatur, fructus augescunt, maximeq; multiplicantur. Sic nimirùm quando lucidissimus Sol Christus in cordibus nostris vltra omnia in altum subleuatus est, & corporalis naturæ desideria aduersus spiritum militantia, probè repressa ac refrenata & secundum rationem composita ac discretè ordinata sunt, virtutesque eo modo, qui in præcedenti gradu dictus est, obtentæ sunt, atque interim etiam omni gustu & quiete ex virtutibus perceptis, per charitatis feruorem cum laude & gratiarumactione in DEVM relatis DEOque oblatis, solet hinc nonnunquàm suauis imber recentis internæ consolationis, & diuinæ consolationis ros cælestis oriri, quæ tum virtutes omnes, modò ne ex nobis aliquod sit impedimentum, quasi gemino quodam incremento excrescere & augmentari facit. Et hic est singularis quidam effectus, & nouus Christi Aduentus in corda Amore diuino succensa, quo altiori quadam ratione in sublime tollunt, quàm modo præcedenti. In hac suauitatis instillatione dicit Christus eiuscemodi hominibus, Exite, videlicet iuxta huius Aduentûs modum, id est, vt iste Aduentus postulat.

Quali imbre virtutes omnes quasi magis ac magis excrescant.

Matth. 25.

¶De casta cordis & sensitiuarum virium voluptate. Caput XIX.

ORITVR autem ex hac dulcedine, casta quædam cordis & omnium sensitiuarum siue corporalium virium voluptas, quam qui experitur, intrinsecùs diuino Amoris amplexu circundatus ac circumplexus sibi videtur. Quæ quidem voluptas & consolatio interna corpus & Animam longè copiosiùs afficit, quàm omnis omninò possit terrena voluptas, etiamsi in vnum aliquem hominem, modò id fieri queat, tota congeratur. Enimuerò in hac castissima voluptate per sua dona DEVS in cor hominis, tanta cum sensibili consolatione & gaudio sese demittit ac illabitur, vt cor intùs redundet ac superfluat. Hinc iam animaduertit is qui hæc percipit, quàm verè miseri sint quotquot viuũt diuinæ charitatis expertes. Voluptas ista cor liquescere ac diffluere facit, ita vt istiusmodi homo prę internę lætitiæ copia & exuperantia sese continere non queat.

quanta & qli pia quorundã corda voluptate Dei pfundat.

¶De spirituali Ebrietate. Caput XX.

DEINDÈ voluptas ista spiritalem ebrietatem efficit. Est autem ebrietas spiritalis, quãdo quispiam plùs spiritalis gustus & voluptatis percipit, quàm cor illius aut appetitus vel concupiscere vel capere possit. Isthæc spiritualis ebrietas gestus varios & insolitos in homine excitat. Quidam dum sic ebrij sunt, præ gaudij abundantia in cantica & DEI laudes prorumpunt. Alij prę nimia cordis voluptate multas emittunt lachrymas. Nonnulli membris omnibus inquieti fiunt, ita vt nunquàm consistere queant, sed cursitare, saltare, tripudiare, aut etiam præ nimia vehementia manibus plaudere cogantur. Alij magnis vocibus eam quam intùs sentiunt, testantur voluptatem. Alij præ delicijs in sensibus omnibus expertis obmutescunt & colliquescunt. Istiusmodi homines modò oẽs id experiri putant quod ipsi sentiant: aliâs neminẽ id expertũ credũt, quò ipsi pertigerint. Sæpiùs etiã ita sibi persuasum habẽt, nunquã se hisce delicijs internis destituendos esse, sed nec posse destitui vnquàm: aliâs DEVM totum sibi vacare putant, nec vllis alijs perindè vt sibi. Interim etiam mirantur non omnes prorsus spiritales ac diuinos effici. Quandoque secùm ipsi obstupescunt, quidnam sit ista voluptas, vndè proficiscatur, aut quidnam sibi euenerit. Hæc nimirùm etiam secundum corporis castam oblectationem delicioſissima vita est, quam possint vllus obtinere in hac vita. Nonnunquàm vsqueadeò isthæc augescit voluptas, vt cor penitùs rumpendum videatur. Sed pro his omnibus planè stupendis operationibus & multimodis donis is qui hæc sentit, humili corde gratias aget, honoremque deferet omnipotenti Deo, qui ista omnia efficere potest, intimaque cum deuotione animi gratias illi aget, quòd hæc operari dignatur. Semper etiam suo in corde ita sentiet ac statuet, ac ore profitebitur & edicet vera cum animi intentione: Domine, non sum equidem dignus vt ista mihi pręstes, sed tamen immensa bonitate & conseruatione tua prorsus opus habemus. Et in hac humilitate ad virtutes sublimiores excrescere & augmentari poterit.

Ebrietatis spũalis descriptio.

Qui corda quorũdam pia, piè exultent in Deũm viuum.

Voluptas castissima & delicioſissima quæ.

Mat. 8.

¶Quid in hac ebrietate officere possit.

CAPVT XXI.

Heb.5. AT quia ista Aduentûs ratio siue modus, quibusdam in ipso conuersionis præstatur exordio, quando huic mundo valefaciunt, tametsi penitùs isti sese ad Deum conuertunt,& omne mundi solatium à sese abdicant, quo vni Deo ex toto vacare possint & viuere:at nihilominùs teneri sunt,& lacte ac rebus dulcibus indigent,non autem cibo solido,putà tentationibus magnis,& vt à DEO sint derelicti. Eamobrem hoc in statu sæpiùs eis Pruina ac Nebula officiunt,vtpotè qui iuxta internæ vitæ conditionem in ipso Maij medio versantur. Pruinam dico,quippiam aut esse aut videri velle, aut de se sentire quippiã,& consolatione ista dignum se credere,aut eam benè meritum se esse. Isthæc Pruina & flores & fructus virtutum omnium facilè possit elidere. Nebula autem est,in interna consolatione vel suauitate velle quiescere,quod sanè rationis aerem obscurat,efficitque vt vires quas Patulas esse,& Flores ac Fructus afferre oportebat,sese claudant,& ita veritatis cognitione destituantur.Quandoq; tamen fallax quædam homini dulcedo manet ab ipso instillata diabolo,sed hæc tandem illum seducit & euertit.

Pruina mystica quid.

Nebulæ spiritalis descriptio.

Falsę dulcedinis exitus quis.

¶Vt sese quisque in his gerere debeat.

CAPVT XXII.

LIBET hîc breui proposito exemplo vel simili declarare, vt in hoc statu sapienter sese quilibet gerere debeat, ne impingat in errorem. Sit igitur exempli loco Apis nobis proposita.Ipsa quidem vnitatem colens,in sui gregis cœtu & contubernio moratur, neque aere turbulento, sed tranquillo & sereno,ad omnes illos flores conuolat, ex quibus possit dulcedo elici, neque tamen vel pulchritudinis vel suauitatis causa vllis in floribus moras nectit, sed seriò sibi suisque vsibus consulens, mel & ceram indè extracta, ad domicilium commune, vbi est vna omnium aggregatio, comportat & conuehit,quo vberes possit magna cum fertilitate fructus producere.Ita nimirùm CHRISTVS IESVS Sol æternus cor Patulum suorum virtute radiorum, itemque vires omnes internas gaudio & suauitate virere ac florere facit. Faciet igitur hic, qui ista sentit, si tamen sapiens & intelligens sit, quod Apis solet, & cum ratione ac discreta consideratione ad dona ea omnia,omnemque suauitatem quam senserit vnquàm, & cuncta sibi diuinitùs collata ac præstita bona conuolabit, & charitatis intimæque considerationis radio quicquid est eiusmodi multiplicium bonorum & consolationum degustabit quidem, sed in nullis omninò quorumlibet donorum DEI floribus requiescet:quin potiùs laude & gratiarum actione onustus, ad eam reuolabit vnitatem, vbi cum DEO in omnem æternitatem quiescere & commorari decreuit. Et hæc est altera internarum exercitationum ratio siue modus,hominis partem infimam multis diuersisq; modis exornans.

Apis mellifi cantis lepida depictio.

Quibus qd instar apis qua in re faciendum.

Secundus primi aduẽtûs gradus.

¶De tertio spiritalis Christi Aduentûs gradu.

CAPVT XXIII.

VBI porrò summum cæli verticem Sol attigit, id quod fit in cancro, nec potest vltrà progredi, sed retrogredi compellitur, iam totius anni vehementissimus feruere æstus incipit, Solque humores terræ attrahens, humum exiccat & arefacit,& fructus properant ad maturitatem.Eodem etiam modo quando CHRISTVS Sol diuinus nostris in cordibus altissimè sublimatur,id est, cùm vltra quæuis dona, omnes consolationes, omnemque dulcedinem quam ab ipso consequi possimus,in nobis exaltatur,& in supremo cordium nostrorũ stat fixus vertice,ita vt in nullo quiescamus gustu vel sapore,quẽ Deus in animas nostras infundere ac pstare nobis queat,quãlibèt etiã ingens sit,sed nostrî semp cõpotes simus,nobisq; dominemur,& humili cũ laude ac intima & deuota gratiarũ actiõe ad idẽ fundũ & originẽ,vñ dona cũcta p creaturarũ tum necessitate, tum

Solis torridi descriptio.

Quo sole qui omnia matureſcãt

tum dignitate promanant, eo quo diximus, modo iugiter intrò reuertamur, iam nimirùm Christus ita in nobis exaltatus, cuncta (id est, vires nostras omnes) in se attrahere molitur. Cumq; hunc in modum cordi DEVM amanti nullus neq; gustus neq; consolatio vel dominari, vel officere potest, quippe quod dona omnia pertransire statuit, vt possit suo potiri dilecto: hic iam tertius internarum exercitationum existit gradus sine modus, hominis affectum & infimam portionem subleuans & exornans. In hoc autem gradu prima Christi effectio vel operatio est, quòd cor, Affectũ & omes Animę vires sursùm trahit in cælũ, & vt secùm vniantur, inuitat & exigit, loquens spiritaliter cordi in hæc verba: Exite extra vos ipsos ad me, idque eo modo quo ipse vos traho & exigo. Hic tractus istaque exactio cuiusmodi sit, facilè demonstrari non potest. Est tamen interna quædam cordis inuitatio, & exactio postulantis Dei, vt cor sublimi suæ coniungatur vnitati. Ista inuitatio interna cordi amanti præ omnibus quæ vnquàm senserit, iucundissima est: & hinc nouus quidam modus & sublimior exercitatio emergit. Enimuerò cor gaudio & affectu expanditur ac dilatatur: venæ omnes hiscunt ac patefiunt: vires id, quod à DEO & illius vnitate exigitur, perficere & exequi nedum paratæ sunt, sed etiam appetunt & concupiscunt. Hæc inuitatio, ęterni Solis irradiatio est: tantamq; in corde delectationem & gaudium excitat, ipsumq; cor vsqueadeò expandit & latè explicat, vt ægrè claudi possit. Hinc iam quodam cordis vulnere afficitur homo istiusmodi, quod est vulnus Amoris. Nihil verò potest hoc Amoris vulnere aut sentiri suauiùs, aut vehementiùs excruciare. Hoc vulnere affici, certissimum est sanitatis consequendæ indicium. Hoc vulnus spiritale vno eodemq; tempore gaudium simul & dolorem ingerit. Rursusq; verissimus Sol Christus IESVS coruscæ lucis suæ radios in eiusmodi cor patulum & amore sauciũ mittens, denuò vnitatem vel vnionem exigit: hinc verò amoris vulnus & plagæ omnes recrudescunt.

Tertiꝰ primi Aduentꝰ gradus.

Inuitatio q̃ cui qualis.

Quę corda quî expandantur.

Vulnꝰ amoris quale.

¶ De languore & impatientia Amoris.
Caput XXIIII.

VBI igitur Christus intùs exigit & inuitat ad suî vnionem, & creatura sese erigens, totum offert & exhibet quicquid præstare potest, neq; tamen ad hanc vnitatem pertingere valet, indè quidam nascitur languor spiritalis. Siquidem intimis cordis medullis, vbi vitæ initium residet, Amoris vulnere cõfectis, si obtinere non liceat quod præ omnibus desideratur, permanere autem oporteat vbi esse animus planè recusat, ex his videlicet duobus Languor iste conflatur. Hic CHRISTVS in supremo mentis fastigio constitutus, diuinæ lucis suæ radios in sitibundam cordis appetentiam & affectum diffundit, quorum æstu & ardore humores omnes, id est, virtus omnis & facultas virium consumitur & exiccatur. Itaque cordis patuli sitibunda appetentia & diuinæ lucis irradiatio, languorem efficiunt continuum ac perseuerantem. At verò si Deum adipisci non liceat, neque eo tamen fraudari aut carere animus velit aut possit, ex his duobus in eiusmodi homine quædam foris & intùs existit & oritur æstuosa impatientia, quæ quandiu durat, nulla est creatura neque in cælis, neque in terris, in qua illi vel quietem vel aliquod solatium capere libeat. Hoc in statu nonnunquàm intùs verba sublimia, eaq; salutaria, & singulares ac raræ institutiões, & vera sapientia inspirantur ac infunduntur, & nihil omninò est quod animus pati recuset, tantùm vt possit id, quod amat, adipisci. Hic Amoris æstus, quædam interna impatientia est, quæ rationi morem gerere & obsequi non vult, donec re amata potiatur. Et hæc Amoris impatientia & æstus cor hominis exedit, eiusque ebibit sanguinem. In hoc gradu sensibilis ardor Amoris tam ingens est, vt in omni hominis vita non sit feruentior, idq; adeò, vt absq; vllo externo labore corporea hominis natura clàm lædatur & absumatur. Circa hæc anni tempora Sol visibilis leonem ingreditur, qui est animal natura sæuum & iracundum, & inter animantia cuncta obtinet principatum. Eodemque modo vbi quispiam ad eum de quo agimus, vitæ gradum conscendit, CHRISTVS lucidissimus Sol noster leonem obtinet, radijs illius tanto æstu feruescentibus, vt in impatienter amante ipsum quoque cordis sanguinem bulliendo conficiant & concoquãt. Itaque vbi hæc Amoris impatientia dominium obtinet, modos omes superat, nec se aliquo

Lãguor spiritalis q cõfletur.

Impatientia bona q̃ vbi & quõ fiat.

Amoris impatiẽtis efficacia.

Quid aĩalis sit leo.

Leonem quî & qñ in quibus obtineat Christus.

Mortẽ ex amore desiderati.

certo modo contineri vel adstringi patitur. Siquidem modi omnis expers esse appetit. Qui sic amat, interdum impatienti cruciatur mortis desiderio, vt à corporis sui carcere absolutus, cum dilecto possit vniri. Eamobrem oculis internis sursùm leuatis, aulam cælestem gloria & gaudijs affluentem, & inibi dilectum suum eximiè coronatum & immensis cum delicijs in sanctos suos profluentem contemplat̃, simul attendens, quòd his omnibus ipse carere compellitur. Hinc verò solent interim etiam oculi externi lachrymis humescere & anhela nasci desideria. Deindè reuocatis è cælo oculis, dum suum in quo degit, exilium, quodq; euadere non licet, adspectat, iam lachrymæ doloris & auidæ expectatiõis per ora decurrunt. Quæ quidem illius animum sedant ac refrigerant, & sunt reuerà naturæ corporeæ, ob tuendas illius vires & valetudinem vtiles ac salutares, quo possit tantus Amoris æstus & impatientia, donec deferuescat, sustineri. Conferũt etiam hoc in statu varij considerationum & exercitationum modi, idque ob conseruandas vires, & vt diu liceat virtutibus dare operam.

Lachrymę q̃ quòd non vtiles tãtũ, sed & necessariæ.

¶De raptu & reuelationibus.

CAPVT XXV.

Raptus spiritalis descriptio.

SVB hoc Amoris æstu & impatientia nonnulli interdum supra sensus in spiritum rapiuntur: & vel dicitur eis verbis, vel sub formis & similitudinibus quædam proponitur veritas siue pro ipsorum, siue aliorum necessitate, vel etiam futura pãduntur. Ista, reuelationes aut visiones dici solent. quę si sub corporeis fiant simulacris & imaginibus, in phantasia suscipiuntur: & hæc interim angelici spiritus virtute DEI in hominibus efficiunt ac operantur. Sin autem sub intellectili veritate, aut spiritalibus ijsdemq; (vt sic dicam) incomprehensibilibus fiant similitudinibus, quibus DEVS quodam modo incomprehensibili vel abyssali sese ostendat, intellectu suscipiuntur: & ea quidem hactenùs verbis exprimuntur, quatenùs fieri potest. Interdum verò quidam supra seipsos & supra spiritum suum, non tamen omninò extra seipsos, in quoddam incomprehensibile rapiuntur bonum, quod eo modo, quo ipsum vel viderunt, vel audierunt, nullis vnquàm verbis aut exprimere, aut indicare valent. Etenim in hac operatione & visione simplici, audire & videre vnum sunt: neque potest hoc agere quisquam in homine, nisi solus DEVS, qui etiam citra medium, vel cuiuslibet creaturæ cooperationem, id efficit. Dicitur autem raptus. Porrò quandoque velut fulgores quosdam repentinos instar fulgurum DEVS mittit in Spiritum. Siquidem subitaneus quidam singularis claritatis fulgor ex simplici radians nuditate emicat: tum verò spiritus in momento supra seipsum subleuatur: sed mox lumen huiusmodi dispáret, & homo redit ad se. Et hoc quoque DEVS ipse operatur, & est quiddam præclarum valdè: quandoquidem tales sæpiùs homines redduntur illuminati. Solet præterea etiam aliud quiddam vsuuenire Amoris æstu laborantibus. Nonnunquàm enim quoddam percipiunt lumen, quod quidem profectum sit ex DEO, sed per media. In ipso autem lumine cor & vis appetitiua versus ipsum lumen sese erigunt: & ex hac luminis obuiatione tanta sentitur appetentia & delectatio, vt sit cordi intolerabilis, & præ exultatione in quandam prorumpat vocem: & id Iubilus appellatur, quod eiuscemodi gaudium est, vt verbis non possit explicari. Neque id deuitari aut supprimi potest. Si enim corde sursùm erecto ac patulo quispiam lumini huic occurrere velit, vox talis sequatur necesse est, quandiu lux ipsa & exercitatio perseuerat. Præter hos alij vel à proprio Angelo, vel ab alijs beatis spiritibus in somnis de diuersis sibi necessarijs rebus instituuntur. Quosdam etiam inuenire licet, quibus incidant multa aut inspirentur, quique opinentur multa & mira somnient, tametsi semper foris hærent in sensibus. At isti Amoris æstum ignorant, quandoquidem multiplices sunt, & Amoris vulnus minimè experti. Possunt hæc ex ipsa natura accidere, vel bonorum vel malorum spirituum opera. Quatenùs igitur cum scriptis diuinis & veritate consentiunt, hactenùs fidem commodare illis licèt. Quòd si præterea quippiam eis tribuere quis velit, facilè is poterit in errorem induci.

Reuelationes seu visiones quę quí fiant.

2. Co. 12.

Quid qua in re soli Deo agẽdũ.

Iubilus qd gaudij sit.

¶De

¶De quodam periculo, amoris æstu ac impatientia laboranti cauendo. Caput XXVI.

OPeræprecium hoc loco fuerit quædam indicare incommoda seu damna ac impedimenta eorum qui amoris æstu & impatientia laborant. Itaq; vt suprà meminimus, hoc tempore sol in leone versatur, quod est tempus totius anni insaluberrimum, licèt frugiferum sit. Iam enim caniculæ rabies desæuire incipit, quæ multa secùm mala aduehere consueuit. Interdum enim vsq; adeò etiam innaturalis feruescit æstus, vt quibusdam in regionibus herbæ & arbores arefiant, & in vndis pisces quidam emoriantur, & homines aliquot aut langueſcant, aut extinguantur. Neque tamen malorum istorum causa omnis, in solem vnum conferenda est: aliâs enim locis & aquis & hominibus cunctis eadem accideren: sed interìm, etiã ob earum rerum, in quas sol suos mittit radios, aut operaſ, intemperiem & vitium, ista eueniunt. Eundemque in modum vbi impatienti quispiam amore corripitur, quasi in caniculares incidit dies, diuinorumq; radiorum splendor supernè admodùm feruescit & ardet, & cor amoris vulnere confectum, valdè intùs incenditur & inflammatur. Itaq; affectionis æstu & desiderij impatientia vsqueadeò accensis & feruescentibus, vt is qui hæc sentit, reddatur impatiens & inquietus vel malè contentus, perindè vt solent fœminæ partu laborantes, nec tamen partum valentes edere: si iam iste & cor suum amore vulneratum, & eum quem sic impatienter amat, continuè adspectare velit, dolor hic iugiter augescit, idq; intãtùm, vt natura illius corporea haud secùs exiccetur & arescat, quàm solent arbores in calidis regionibus: atque ita præ æstus & amoris vehementia moriens, ad cælos absq; vllis Purgatorij pœnis euolet. Verùm quanuis feliciter hinc emigret, qui præ amore moritur, attamen dum potest arbor bonos ferre fructus, non est vtiq; perdenda aut destruenda. Nonnunquàm etiam DEVS tanta cum suauitate in corda amoris æstu seruentia promanat, vt in delicijs, quemadmodùm pisces in aquis, velut natare videantur, atq; intimum eorum fundũ charitatis æstu ardeat, idq; ob delicioſam in Dei donis natationem, & impatientem delicioſumq; ipsorum æstum ac feruorem. Sed in his diu immorari, naturæ corporeæ destructio est. Denique quotquot ita impatienter amant, & sic amore æstuant, omnes quidem in hoc statu langueſcunt, sed non omnes moriuntur, si tantùm benè se gerere nôrint.

Caniculariã æstûs sæuitia.

Caniculari æstui quis amor cõparandus.

Quis quõ absq; purgatorio cælũ obtineat.

Feruentiſſimi amoris deliciæ quæ.

¶De alio quodam periculo. Caput XXVII.

EST ET aliud vndè commonendi sint quibus hæc eueniunt, quod maximum possit damnum adferre. Vt enim interdum sub diebus caniculariſ ros quidam mellifluus fallacis dulcedinis cadit, fructus ipsos aut commaculãs, aut penitùs destruẽs, vt plurimùm autem ros iste in meridie sole splendente magnis decidit guttis, & difficilè à pluuia potest internosci: ita & fieri sanè potest, vt lumine quodam operatione diabolica effecto, quidam suis sensibus externis destituãtur. Id enim lumen hominem ambit & circumplectitur, & nonnunquàm variæ hîc exhibentur formæ & imagines, quandoq; mendacia, quandoque veritas, & diuersæ hîc inspirationes sentiuntur: & ista quidem à quibusdam magna cum voluptate cernuntur ac suscipiuntur, atq; interìm mellifluæ hîc fallacis dulcedinis guttæ decidunt, in quibus huiusmodi admodùm sibi placent. Fitq; Deo permittente, vt qui istha:c magnipendunt, ea copioſè percipiãt, sed ita facilè contaminantur. Si enim ea quæ à veritate discordant, pro veris suscipere ac tueri velint, eo quòd hũc in modũ reuelata ipsis aut inspirata sint, nimirùm erroribus implicantur, & virtutum fructus pereunt. Cæterùm qui antè memorata ambulârunt itinera, etiamsi ab istiusmodi spiritu vel lumine tententur, facilè ea cognoscunt, nec quicq; indè damni vel detrimenti patiuntur.

Roris cuiuſ dã noxij depictio.

Diabolicæ illusiões quibus q. & vbi maximè interponant.

Inspiratiões q à qbus quî facilè discerni queant.

¶Exemplum formicæ, amoris æstu laborantibus imitandum esse. Caput XXVIII.

LIbet hîc adhuc breue quoddam exemplum proponere illis qui amore æstuant, quo hunc gradum excellenter & ita vt oportet percurrant, & ad virtutes sublimiores peruehantur. Est inter animantia vermiculus quidã formica nomine, & ea fortis ac pru

Formicæ descriptio.

dens,& ægrè moritur,libenterq; in calidis & ſiccis terræ locis in ſodalium ſuorum congregatione & cœtu demoratur,laborat æſtate,& cibum frumentumq; comportat,quo hyeme veſcatur,idq; ne computreſcat vel pereat,partitur, vt eo tempore quo nuſquàm quicquam alimenti reperire licet,vſu illius gaudeat. Non amat nec amplectitur aliena ſeu deuia itinera,ſed vnam omnes viam tenent:& quandoq; etiam ſi iuſtum expectet tempus, alas accipit quibus volet.Ita videlicet agendum eſt impatienter amantibus. Fortes enim eſſe debent,& Chriſti aduentũ præſtolari.Prudentes quoq; erga reuelationes & inſpirationes diabolicas. Non eligent mori,ſed Dei potiùs augere laudem,& ſibijpſis nouas ſemper mereri & cumulare virtutes.Ad hæc in ſui cordis cunctarumque virium ſuarum collectione commorabuntur,& diuinæ vnitatis inuitationi & exactioni obſequentur.Habitabũt etiam in ſiccis & calidis locis,hoc eſt,prævalido amoris æſtu & impatiẽtia:& præſentis vitæ æſtate ſedulam coaceruandis pro æternitate virtutum fructibus operam nauabunt, eoſdemq; fructus biperti entur, quorum pars altera erit, vt ad ſublimem continenter adſpirent fruitiuam vnitatem: altera, vt quoad fieri poterit, ratione ſibijpſis moderentur,& frenũ imponant. Seruabunt autem fructus hos virtutum ad tempus diuinitùs præfinitum,ſicq; in omnem illæſi perdurabunt æternitatem. Neq; verò peregrina ſibi parabunt itinera, neque ſingulares quoſdam modos ſectabuntur,ſed amoris ambulabunt itinere,idq; per omnes illius turbines & tempeſtates,quacunq; eos ille deduxerit.Ita demùm ſi tempus opportunum ſuſtinuerint,cõtemplari diuina,& in Dei arcana ſubuolare valebunt.

Formica quibus quõ imitanda.

Sicci calidiq; loci qd, & qbus myſticè habitandi.

Fructus qui quõ ad tempus ſeruãdi.

¶ De quarto ſpiritualis Chriſti aduentûs gradu. Caput XXIX.

SED nunc de quarto ſpiritalis Chriſti aduentûs modo vel gradu,hominem iuxta infimam illius portionem in interna exercitatione ſuſtollente ac perficiente, dicere aggrediamur. Et quia ſuperiores omnes interni aduentûs Chriſti gradus,ſolis ſplendori & efficaciæ ſecundum anni proceſſum comparauimus:congruum eſt,vt adhuc iuxta temporis progreſſionem de alijs quibuſdam ſolis effectibus & operationibus ac conditionibus dicere pergamus.Vbi igitur ſol à ſummo cæli vertice ad inferiora demigrare incipit,ad virginis ſignum deuoluitur,ideò fortaſſis virgo dictum,quòd inſtar virginum,tempus iam tum minùs fœcundum fieri videatur.Quo etiam tempore virgo glorioſa Dei genitrix Maria cælos conſcendit,gaudio abundans & cunctis virtutib⁹ locuples. Circa hoc tempus feruor ſolis diminuitur,& fructus maturi,quorum eſt vſus diuturnus,vt eſt frumẽtum & vinum,alijq; fructus durabiles iuſtam adepti maturitatem,p totius anni ſequentis vſibus coguntᵉ in horrea: ex eodemq; frumẽto mandantᵉ humo ſemina,quę p communi hominum vtilitate in multas conſurgant ſegetes.Denique hoc fermè tempore ſolis omnis illo p anno efficientia quibuſdam in locis conſummatᵉ. Eodem modo Chriſto iuſtitiæ ſole in corde hominis ſupremum obtinente faſtigium,vt ſuprà in tertio gradu dictum eſt,atque indè iam ad humiliora declinante,diuinæq; illuſtrationis ſuæ radios retrahente,& hominem velut deſerente,iam amoris æſtus & impatientia deferueſcit.Et hæc Chriſti occultatio,luminisque & ardoris ſui ſubtractio,prima illius hoc in gradu operatio & nouus aduentus eſt: ſimulq; hic ſpiritaliter eiuſmodi homini intùs loquitur:Exi eo, quem tibi demonſtro,modo. Exiens igitur homo iſte,miſerum ac deſolatum ſeſe conſpicit.Hic iam omnis amoris æſtus,impetus & impatientia miteſcit & refrigeſcit, & feruens æſtas tranſit in autumnum, & opes omnes in ingentẽ inopiam commutantur. Tum verò ex quadam erga ſeipſum commiſerationeque querulas reddit voces,quõnam amoris æſtus,compũctio,laus & gratiarumactio iucunda abſceſſerint,vbinam cõſolatione interna,intimo gaudio,& guſtu ſenſibili deſtitutus ſit, & quî tandem validus amoris æſtus, & dona omnia vnquàm percepta, ita penitùs extincta ſint.Neq; ſecùs iam cum illo agitur,quàm cum homine erudito,ſed qui poſteà ſcientiam & operam omnem perdiderit.Interim ſæpenumerò ob huiuſmodi iacturam natura perturbatur & dolet.Quandoq; etiam Dei permiſſu homo ſic deſolatus,inſupèr terrenis ſpoliatur rebus,aut amicis & cognatis,& à creaturis omnibus derelinquitur,& quicquid habet ſanctitatis,in obliuionem abit ac nihilipenditur:totamque vitam & omnes eius actus in peiorem par-

Signũ quod cur virgo dictum.

Ex amoris gradu ſummo quî & qualis fiat deſcenſus.

Autumnus myſticè ſecũ incõmoda ferat.

partem homines interpretantur: contemnitur item & despicitur ab ijs omnibus quibuscum viuit. Interdum quoq; diuersorum generum morbis corripitur, aut tentationibus corporalibus, vel quod omnium grauissimum est, spiritalibus fatigatur. Sub hac igitur tãta paupertate constitutus, iam casum vereri incipit, & quadam pulsatur diffidentia: qui est extremus & vltimus terminus, in quo citra desperationem in gratia persistere quis possit.

Diffidentiæ qs quõ reddat obnoxius.

¶ Quid homini vndique desolato agendum. Caput XXX.

CAeterùm quisquis hanc patitur desolationem & penuriam, libenter bonos inquirat homines, eisq; suam aperiat & queratur miseriam, eorum & bonorum omnium & totius Ecclesiæ preces & auxilium imploret. Attendat interim humili corde, nihil se præter vitia & defectus habere ex seipso, & cum patiẽtia & sui resignatione dicat verba illa S. Iob: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Deserat & resignet seipsum in omnibus, & dicat ex animi sententia: Domine, æquè paratus sum eorum omnium quibus despoliatum me sentio, inopiam & paupertatem perpeti, quatenùs tibi placet, & ad tuum honorem & animæ meæ cedit salutem & vtilitatem, quàm illis abundare. Non mea Domine voluntas naturalis, sed tua & mea rationalis vel spiritualis fiat. Omninò enim totus sum tuus, & si potest ad tuam esse laudem, tam libenter mergi velim in infernum, quàm recipi in cælum. Fac mecùm Domine secundum excellentissimæ maiestatis tuæ voluntatem. Hoc pacto ex omni sua afflictione, perpessione & desolatione internum sibi eliciat & efficiat gaudium, totumq; se Dei manibus offerens, se pro illius honore quippiam pati posse lætetur. Reuerà si hac in parte rectè se gesserit, & ex animo ita facere valebit, nunquàm potuit tam ingens internum gaudium experiri. Nihil enim Deum feruenter amanti iucundius est, quàm vt sentiat se dilecti sui proprium esse. Quòd si per virtutum iter ad hunc vsq; gradum conscendit, etiamsi modos omnes prędictos non sit expertus, nihil refert: neq; enim id necesse est, modò ipso virtutum fundo præditum se sentiat, quod est in agendo humilis obedientia, & in tolerando patiens resignatio, in qbus duobus modus iste vel gradus ppetua securitate consistit. Circa hęc anni tempora, sol libram ingreditur, & dies ac noctes æqualibus spatijs clauduntur, solque lucem tenebris exæquat. Ita & Christus in homine istiusmodi desolato libræ æquamẽtum vel æquilibrium obtinet. Siue enim dulcib⁹ eum afficiat vel amaris, siue lucẽ infundat vel prematt tenebris, siue quicquid demùm illi imponat, semper libræ seruat æquabilitatẽ, & omnia æqualiter accipit, semper tamen peccato excepto, quod penitùs oportet esse profligatum. Porrò cùm ita omni est consolatione destitutus, & pro suo iudicio virtutum omnium expers, & tam à Deo, quàm creaturis omnibus, derelictus, si benè colligere & coaceruare nôrit, frumentum & vinum & generis omnis fruges suam iam adeptæ sunt maturitatem. Quo significatur, quicquid corpus quouis modo perpeti potest, id totum Domino Deo sine superioris voluntatis detrectatione vel contradictione libenter ac vltrò offerendũ esse: Item q; virtutes omnes & externas & internas, quæ, dum amoris duraret æstus & ardor, delectabiliter exercebantur, eas iam quatenùs cognosci possunt & vires suppetunt, cum labore & bona voluntate seu bono corde colendas & exercitãdas, sicq; Deo offerendas esse: neque ambigendum quin nunquàm maioris apud Deum precij, aut dignitatis & excellentiæ fuerint: Ad hæc consolatione omni vnquàm à Deo præstita, quatenùs eidem honorificum esse possit, libenter carendum esse. Ista, inquam, frumẽti & omnigenũm frugum maturarum, vndè perenniter viuemus, & locupletes erimus coram Deo, comportatio & aggregatio est. Et hoc pacto virtutes perficiunt, & desperatio in vinum sempiternum commutatur. Ex huius generis hominum vita & patientia instituuntur & prouocantur ad meliora, quotquot eos nôrunt, & apud ipsos commorãtur: & ita virtutum eorum frumentum dissem̃inatum, in bonorum omnium vsum mirificè multiplicatur. Hic nimirùm quartus gradus vel modus est, quo iuxta vires corporeas & infimam sui partem homo in exercitatione interna decoratur & perficitur, non vsq; eò tamen, quin perpetuò sine intermissione magìs ac magìs in virtutibus p-gredi ac perfici queat. At tamen quia in hoc gradu & à Deo, & à seipso, & creaturis omnib⁹ for-

Desolatõ qd solatij q̃rendum.

Iob 1.

Afflictiões q̃ qbus etiam gaudij loco futuræ.

Quæ libra qualẽ æquabilitatem notet.

Mystica frumẽti cõportatio quid.

Quart⁹ primi aduẽtus gradus.

Resignatio q̃ quibus necessaria.

fortiter probatur, visitatur, tentatur & impugnatur, ipsa resignationis virtus pro magna ac singulari perfectione illi rectè tribui potest. Quanquàm reuerà propriæ voluntatis in diuinam resignatio vel abnegatio necessaria est omnibus, qui salui & beati effici velint.

¶ De quodam huiùs quarti gradûs impedimento. Caput XXXI.

Aequinoctium quod q̃ secùm mala qui vehat.

AT verò quia hoc anni tempore æquinoctium agitur, sol ad ima mouetur, aëris calor tepescit ac remittitur, & homines quidam parùm circunspecti; prauos colligunt humores, quibus oppletur stomachus, atq; indè corpus ægrè afficitur, & varij existunt morbi ac ægrotationes, omnis boni cibi sapor & appetitus extinguit̃, & quidam mortem obeunt hisce malis humoribus corrupti. Alij hydropisim contrahunt, qui partìm diuturna vexantur illius morbi molestia, partìm emoriuntur. Ex prauis demùm vitiosisq̃; humoribus existunt languores varij & febres, quibus permulti diu laborant, quidam etiam extinguuntur. Eundem in modum vbi homines bonæ voluntatis, aut qui vnquàm quippiam de DEO gustauerint, deinde à DEO & veritate diuagantur & aberrant, ij omnes in vero profectu langueſcunt, aut etiam virtutibus moriunt̃, vel æternam incurrunt mortem: horum inquam trium aliquo laborant morbo, vel etiam tribus simul. Cum primis autem hac desolatione correpto magna opus est animi fortitudine, & vt paulò antè dicto sese modo exerceat: quod qui faciunt, minimè subuertunt̃ aut fallunt̃. Imprudentes autem, & qui malè se gerunt, facilè in antedictas incurrunt ægritudines, eo quòd amoris æstus in ipsis refrixerit. Quam ob rem natura eorum ad virtutum & bonorum actuum studia torpescit, commoda nonnunquàm & mollitiem expetit, etiam citra rationem vel immoderatè, & plùs quàm necessitas exigat. Quidam ex eis diuina optarent consolatione p̃frui, si absque labore & dolore eam consequi liceret. Alij ex creaturis solatia sibi captant & aucupant̃, quod sæpè magna solet adferre detrimenta & incommoda. Nonnulli ita sibi p̃suasum habent, imbecilles ac teneros & exhaustis viribus se esse, ideoq̃; necessariam sibi esse corporis quietem & resocillationem tantam, quantam aut ipsi sibi impendere, aut aliundè obtinere possint. Verùm ita immoderatè rebus & commodis corporis affici & obsequi, ijsq̃ue sese tradere & oblectare, hoc planè est prauis abundare humoribus, stomachũ (id est, cor) opplentibus, & omnis boni cibi, hoc est, virtutum omnium, gustum ac appetitum extinguentibus.

Cui desolato qua fortitudine sit opus.

Captare ex creaturis solatia, quò tãdem euadat.

Prauis abundare humoribus, quid.

¶ De alio quodam impedimento. Caput XXXII.

Hydropisis mysticè qd, & qbus obueniat.

SOLET interdùm vsuuenire hunc in modum langueſcentibus & frigore correptis, vt hydropisim contrahant, id est, appetitionem possessionum rerum temporalium: qui tamen quanto plùs acquirunt, tanto plùs habere appetunt, eo quòd hydropisim patiant̃. Corpus quidem, id est, appetitus & cupiditas multùm in eis augescit, & tamen sitis non minuit̃, sed facies (id est, conscientia & ratio) extenuat̃ & macrescit, eo quòd escæ congruenti ac salutari, id est, gratiæ DEI medium ac impedimentum obijciãt, quo minùs in ipsos influere possit. Isti si hydropisim terrenæ cupiditatis iuxta cor patiant̃, ita vt in rebus temporalibus fruitiuo cum amore acquiescant, iam ita efficiunt̃ debiles, vt in charitatis actionibus & studijs ingredi nequeant: deficitq̃; eis internus spiritus, & anhelitus abrumpit̃, id est, diuinæ gratiæ & intimæ sunt charitatis exptes: quo fit, vt aquam intercutem vel hydropisim terrenarum opum expellere non possint, vtpotè quæ cor ipsum vndique strin-

Aquæ intercutis circũ p̃cordia & infra, discrimen quod.

git & circumplectit̃: neque rarò euenire solet, vt hinc præfocati, mortem obeant sempiternam. Cæterùm qui istiusmodi aquam intercutem longè infra cor gerunt, ita vt sint rerum suarum domini, possintq̃; vbi necesse est illas dimittere, tametsi fortasse inordinata quadam propensione diu langueant & laborent, quandoq; tamen curari poterunt.

¶ De quadruplici febre spiritali, quæ possit officere homini in hoc gradu. Caput XXXIII.

Quandoq;

QVandoq; etiam accidit, vt prauis repleti humoribus, quadruplicem incurrant febrim. Prauos humoribus repletos dico, qui immoderatiùs & inordinatè corporis commodis, & pegrinis creaturarum consolatiunculis afficiunt̃ ac dediti sunt. Prauis humoribus repleti qui.

Prima febris quotidiana dicit̃, & significat cordis multiplicitatem: qua qui laborant, omnia nosse volunt, de rebus omnibus loquunt̃, multa iudicant, & pluribus rebus sese admiscent, & suijpsorum sæpiùs parùm memores sunt, curis extraneis plùs satìs abundant: sæpiùs quæ nolint, audire cogunt̃, & leui occasione perturbant̃. Cogitationibus variis modò huc, modò illuc mirè agitant̃. diceres ventis similes. Hæc, vt dixi, febris quotidiana est, qua isti à manè vsque ad vespam, sæpè etiam noctibus dormientes & vigilantes multipliciter distrahunt̃ & occupantur. Quod licèt fortassis cum DEI gratia & citra mortale vitium possit subsistere, non parùm tamen vitam internam, & exercitia interna Deiq; gustum impedit: immò etiam penni damno afficit. Altera febris tertiana vocat̃, quæ vnum diem intermittit, tertio redit, & inconstantiam ac instabilitatem designat. Hæc febris licèt interim diu ꝓtrahat̃, sæpè tamen piculosa est. Potest autem in duas secari species, quarum altera ex immoderato calore, altera ex nimio frigore orit̃. Illa quidem priori, putà quæ ex caloris intemperantia ꝓficiscitur, eos laborare constat, qui tracti vel vocati à Deo & posteà derelicti, instabiles efficiunt̃. Istiusmodi modò hunc, cras alium amplectunt̃ viuendi modum. Iam silentio aliquandiu vacare placet, deindè loqui consultius putant. Quandoq; istud, mox aliud vitæ religiosæ institutum arripe statuunt. Modò cuncta sua paupibus dilargiri, aliàs rursum ea suis seruare vsibus mâlunt. Interdum exteras peragrare regiones, paulò pòst in incluſorium sese abdere proponunt. Iam delectat sæpiùs ad Christi corpus sumendum accedere, deindè paucis euolutis diebus illud fastidiunt. Hodiè multa legendi concipiunt desiderium, mox satius putant diuturno silentio dare opam. Isthæc omnia ex cordis nascuntur instabilitate, quę sanè ab internæ veritatis intelligentia distinet ac impedit hominem, & totius internæ vitæ ac deuotionis fundamentum & exercitia euertit. Quæ vndè bonis accidat hominibus, iam debemus animaduertere. Vbi quispiam intentionem suam & actuale cordis studium & conatum potiùs ad virtutes confert & externa exercitia vel instituta, quàm ad obtinendam veram cum Deo vnionem vel vnitatem, tametsi hic eo quòd in virtutum studio Deum pro scopo habeat, in Dei gratia permanet, vita tamen illius instabilis est: quandoquidem non sentit supra virtutes omnes quiescere in Deo. Habet igit̃ intra se, quod ipse ignorat. Quem enim in virtutibus & multifarijs externis quærit modis & exercitijs, eum intra se longè vltra intentionem & modos omnes circunfert. Itaq; vt hanc à se repellere possit multiplicitatem, danda illi opa est, vt supra virtutes omnes in Deo & sublimi Dei vnitate quiescere discat. Altera tertianæ febris specie ex frigoribus oriunda illi omnes detinent̃, qui Deum quidem amant, sed tamen simul cum Deo etiam aliud quiddam inordinatè intentione & amore ꝓsequuntur & quærunt. Ista febris ex frigore contrahi dicit̃, eo quòd charitatis feruor ibi modicus sit, vbi res extraneæ vnà cum Deo ad agendas colendasq; virtutes excitant & impellunt. Huius generis homines corde diuisi & instabiles sunt: quando in omnibus quæ agunt, natura quod suum est occultè aucupat̃, sæpè etiam ipsis insscientibus, quippe qui seipsos necdum benè ꝓspectos & cognitos habent. Sæpenumerò modò hæc, modò illa instituta & exercitia aut eligunt aut auersant̃. Hodiè quidem nescio cui totius anteactæ vitæ suæ peccata confiteri, & ab eo consilia petere volunt: cras alium potiùs eligunt. De omnibus consilium expetunt, sed rarò cuiusquam consilijs morem gerunt. Quicquid eis repræhendit̃ aut vituperat̃, libenter excusant aut palpant. Verbis pulchris abundant, sed virtutibus inopes & vacui sunt. Optarẽt quidẽ virtutes & honorẽ conseq;, sed paruo aut nullo labore. Virtutes suas ad omnium ꝓferri notitiã appetunt: quod ipsum argumento est, vanas & nihili eas esse, & neq; ipsos neq; Deũ illis affici. Ad docendũ alios ꝓmptuli sunt, ipsi verò ægrè admodũ doceri aut repræhendi se patiunt̃. Deniq; ne sim longior, naturalis quædam erga seipsos ꝓpensio & affectio, & occulta supbia, hanc in eis efficiunt inconstantiam & mutabilitatem. Itaque ꝓ oram inferni gradiunt̃: si paulùm exorbitauerint, ruent in tartara. Ex hac porrò instabilitatis febri quandoque in eisdem ea quæ quartana dicit̃, oriri solet, hoc est, quædam & à Deo, & à seipsis, & à veritate & cunctis virtutibus deuia aberratio, siue horum omnium

Quotidiana.

II. febris.

Duplicé esse tertianam.

I.

Tertiana q̃ mysticè quibus obueniat.

II.

Tertiana ex frigore contracta quæ.

Qui tertiana ista laborent.

Quartana qui febris in qbus oriat.

Periculosissima febris quæ.

cæca ignoratio. Qua dum laborant, tantis implicant erroribus, vt quonam in statu res suæ sint, aut quid agendum sit nesciant. Et hæc febris cæteris multo piculosior est. Et qui ita à Deo & virtutibus efficiunt alieni, nonnunquàm in geminam quartanam, id est, in incuriam & quasi contemptum incidunt, vbi quarta dies geminat, qui est morbus ꝑpè incurabilis. Tales enim negligunt ac nihilipendunt quicquid saluti suæ necessarium est: & hucvsq; ꝑlapsi, dubium non est quin æquè possit in quæuis corruere vitia, atq; illi quibus nunquàm contigit nosse Deum. Vbi non negligenter aduertendum est, si hæc euenire possunt in antè dicta desolatione malè se gerentibus, quantopè meritò illis formidãdum sit, qui nunquàm Dei neque internæ vitæ notitiam sunt adepti, neque gustârunt vnquàm ea, quæ boni homines suis in exercitijs experiuntur.

Quartanæ geminatio qualis.

¶Vt Christus quatuor prædictos gradus in se expresserit. Caput XXXIIII.

Quid solis sit Christus.

Luc.12.

Quid splendoris ex se diffuderit. Col.1.

Cant.2. Matt.11. Ioan.17.

Quàm affcẽderit & emicuerit.

Ioan.13. Quomõ sol æternus descendendo, quartum absoluerit gradum.

AT verò si in antedictis quatuor spiritalis Christi aduentûs gradibus vel modis, hominis infimam portionem & vires corporeas in interna vita exornantibus, probè versari volemus, in luce vt ambulemus oportet, ne per deuia aberremus, & Christum DOMINVM adspiciamus, hosce quatuor gradus vel modos nedum verbo docentem, sed etiam viuendo exprimentem. Ipse est enim sol splendidus, qui in celsissimæ Trinitatis cælo exortus est, idq; in aurora præclarissimæ matris suæ semp virginis Mariæ, quæ & fuit & est etiãnum aurora & initiũ diei totius gratiæ, in qua nos die ꝑpetuò exultabimus. Principio quidem primum gradum DOMINVS IESVS & tenuit olim, & obtinet etiamnum: siquidem vnicus & vnitus fuit. In ipso virtutes omnes vnquàm pactæ & pagendæ, & cum illis pariter creaturæ omnes quæ virtutes egerint & deinceps agent, collectæ & vnitæ & sunt & fuerunt. Itaque vnicus ille fuit & est æterni PATRIS filius, & humanæ naturæ vnitus est. Fuit etiam internus. Ipse enim ignem aduexit in terras, quo sancti & boni omnes accensi sunt: sensibilem quoque amorem ac fidelitatem vero ex affectu nedum erga PATREM, sed oẽs etiam ipso perenniter fruituros gerebat. Prætereà deuotio illius & cor amantissimum sursumq; erectum ꝑ mortalium omnium necessitatibus ad patrem cælestem suspirabat, & ingenti coram illo desiderio ardebat. Tota deniq; vita, omnes tum externi, tum interni actus & conatus, & cuncta illius verba non nisi gratiarum actionem, laudem & honorem patris redolebant. Et hæc ad primum gradum ꝑtinent. Idem ipse quoque sol benignissimus Christus IESVS maiorem insupèr ex se splendorem feruoremq; diffudit. In ipso enim & fuit & est omnis gratiæ, cunctorumq; donorum & charismatum plenitudo. Eam ob rem cor, mores, conuersatio & officia illius pietate, mansuetudine, humilitate, liberalitate manabant & effluebant: & ipse totus vsqueadeò gratus erat & amabilis, vt omnes quotquot non improbi ingenij & bonę voluntatis essent, ipsius conuersatione & morum ac vitę suauitate traherentur. Ipse planè inuiolatum lilium conuallium, ipse flos campi erat communis omnibus, ex quo boni omnes ęternę suauitatis & consolationis mel eliciunt & comportant. Secundum humanitatem suam de donis oẽibus eidem collatis gratias agebat patri cęlesti, vtpotè donorum ac munerum omnium largitori: & secundum vires animę supremas in altissima eiusdem patris vnitate, ex qua dona cuncta ꝑmanant, supra dona & charismata omnia quiescebat. Et hęc ad alterũ gradum ꝑtinent. Cęterùm idemipse sol gloriosus & sublimiùs ascendit, & splendidiùs atque feruentiùs emicuit ac radiauit. Toto enim vitę eius tempore, vires illius corporeę & portio sensitiua, cor atque sensus, à patre ęterno ad sublimem illam inuitabant & exigebant capessendam gloriam & delicias ac voluptates, quas in pręsens secundum easdem vires corporales sensibiliter experiẽt. Et quanuis ipse ad hoc affectu tum naturali tum supnaturali maximopè adspiraret, tempus tamen ab omni ęternitate à PATRE definitum & cõstitutum pręstolari voluit. Et hactenùs tertium in se gradum expressit. Atqui vbi oportunum aduentabat tempus, quo virtutum omnium vnquàm & actarum & agẽdarum fructus ad regni cęlestis horrea conuehere & comportare decreuerat, iam ipse idem sol ęternus ad inferiores cœpit remeare circulos. Enimuerò humiliauit semetipsum, & vitam corporis sui hostium suorum ꝑmisit potestati: moxq; in tanta necessitate ab amicis velut incogni-

gnitus derelictus est: portioni inferiori nedum consolatio omnis externa & interna subtracta est, verumetiam miseria, cruciatus, ꝓbra, contemptus illata, omniumq; peccatorum & criminum onera imposita, exactumque ab ea, vt ex iustitiæ prescripto ꝓ illis omnibus meritas pœnas daret ac satisfaceret. Nec quicquam horum CHRISTVS detrectauit, sed humilima cum patientia cuncta in se recepit & ꝓtulit: & in tanta licèt desolatione positus, fortia charitatis ꝑegit opa, quib⁹ æternã nobis recupauit & mercatus est beatę vitę hæreditatẽ. Sic videlicet quartum in seipso gradum nobis exhibuit, qui fuit pręclarissimę humanitatis eius ꝓfectus decor & ornamentum secundum portionem inferiorem, in qua ob scelera nostra tantos labores & dolores ꝓpessus est. Hac ex causa mundi saluator dicit, & est gloria & honore coronatus, ac mirificè exaltatus, sedetq; ad dexteram Patris, & summa cum virtute ac maiestate dominatur, & in celsissimo nomine eius omne genu ęternò flectitur cęlestium, terrestrium & infernorum.

Mũdi saluator qs cur & vñ dictus Heb. 1. Phil. 2.

¶ Quid agendum sit diuinam illuminationem obtinere volenti. Caput XXXV.

QVisquis igit iuxta Dei præcepta ex vera obedientia virtutibus moralibus dat operam, & simul etiam ꝓ sanctiſpiritûs ductu, instinctu & omnigenis inspirationibus secundum iustitiæ normam virtutes colit internas, nec aliquid suum spectat & aucupat siue in tempore siue ęternitate, mentis quoque caliginem, tenebras, grauamina & omnimodas miserias vera cum patientia ęquabiliter ferre nouit, & de omnibus gratias agit Deo, illiq; se vera cum resignatione offerre potest, is nimirùm iuxta internarum exercitationum rationem primum aduentûs Christi modum suscepit, idemq; cum vita interna egressus est, & copiosis virtutibus, donis & charismatibus ac cordis viuacitate secundum corpoream sensibilem vnitatem sese exornauit. Sanè vbi quispiam à vitijs benè purgatus est, ac benè compositus & sedatus, & secũdum infimam sui partem introrsùm attractus, etiam in suæ conuersationis initio diuinam intùs poterit illuminationem suscipere, si modò totum se in diuinam referre & resignare voluntatem, omniq; ꝓprietati penitùs renunciare nôrit: quod est summa omnium. Idem tamen posteà antedictas vias & modos omnes tam externæ quàm internæ vitæ scandere debebit: sed id longè illi facilius erit, quàm cuiuis alij ab infimis ad superna gradienti: quippe qui plùs cæteris luminis est adeptus.

Quis primũ primi aduentûs Christi modũ suscipiat.

Resignatio quæ quorũ sit summa.

¶ De altero spirituali Christi aduentu. Caput XXXVI.

SED nunc ad alterũ CHRISTI in interna exercitatione aduentum explicãdum accedamus: cuius quidem est excellentior dignitas, in eoque dona potiora cumulatioraque præstantur, & tres supremę hominis potentię exornantur, illustrantur, & in libertatem vindicantur. Hunc aduentum fonti tribus riuulis dimananti comparare libet. Fons iste, diuinę gratię plenitudo est in nostri spiritûs vnitate, in qua gratia ceu plenus fons essentialiter permanet: & actiuè suis quibusdam riuulis indè in singulas animæ potentias superiores pro quarumlibet necessitate ꝓmanat. Tres igit riuuli isti, singulares quidam influxus sunt seu operationes DEI in viribus supremis, in quibus DEVS per gratiam suam multis ac varijs modis operatur.

Secundus Christi aduentus qualis.

Fons.

Tres riuuli quid.

¶ De primo riuo in memoriam influente. Caput XXXVII.

PRimus ex his gratiæ riuus in hoc altero aduentu ex Deo promanans, pura quædam ac mera simplicitas est, spiritum ipsum simpliciter sine discrimine illustrans. Porrò riuus hic in spiritûs vnitate ex ipso fonte suam trahit originem, manansque rectà deorsum, per vires omnes animæ tam infimas quàm supremas decurrit, easque supra omnem multiplicitatem & occupationem euehens, quãdam in homine simplicitatem efficit, & in spiritûs eius vnitate internum quoddam vinculum ei monstrat ac præbet. Hinc iam hominis memoria subleuatur, & à peregrinis ac extraneis incidentibus cogitationibus

Riuus primus.

Quid exitûs à quo exigatur.

& ab inſtabilitate ſit libera. Sed in hoc ipſo lumine exitum quendam pro luminis & aduentûs huius ratione Deus exigit. Itaque exit is cui hoc præſtatur, aduertitq; & reipſa deprehendit ſimplici hoc lumine ipſi infuſo in ſpiritûs vel mentis ſuæ vnitate collectum, ſtabilitum, penetratum ac fixum ſe eſſe. Hic iam ad nouum quendam & cæteris altiorem euectus gradum, intrò ſeſe recipit, & memoriã ſupra omnes ſenſibilium imaginum incidẽtes ſpecies, & vltra omnem multiplicitatem in quandã defigit nuditatem: ibiq; eſſentialem & ſupernaturalem ſpiritûs ſui vnitatem ceu ꝓpriam habitationem ac æternam hęreditatem ſuam poſſidet: in eandemq; vnitatem ꝓpetua tum naturalis tum ſupnaturalis illi manet ꝓpenſio. Iſthęc verò vnitas per Dei dona & gratiam ſimplicemque intẽtionem penniter ac amanter in ſublimem illam ꝓpendebit vnitatem, vbi PATER & FILIVS sanctiſpiritûs nexu cum ſanctis omnibus coniuncti & vniti ſunt. Et ita quidem primo riuo vnitatem poſcenti, ſatis factum erit.

¶De riuo altero intellectum illuſtrante. Caput XXXVIII.

Riuus ſecũdus quid, & vñ aut qui ſcaturiat.

PORRO ꝓ amorem internum, & amantem in Dei vnitatem ꝓpenſionem, diuinamq; fidelitatem ex gratię plenitudine in ſpiritûs vnitate riuus alter ſcaturit ac erumpit. Is eſt ſpiritalis quędã claritas, varijs modis diſcretè ac diſtinctè in intellectum influens, eumq; ſuo ſplendore illuſtrans, adeò vt cunctis in virtutibus veram præſtet ac indicet diſcretionem. Atquì lux iſta non omninò in noſtra ſita eſt poteſtate. Quanùis enim animabus noſtris iugiter præſtò ſit, at tamen Deus aut ſilere aut verba edere, occultare ſe vel prodere eam præcipit, idemq; vel præſtare vel auferre eam poteſt quibus volet horis vel temporibus. Cùm enim lux iſta illius ſit, agit ac operatur ea & quando & vbi viſum ſibi eſt. Hiſce hominibus nulla eſt reuelatio neceſſaria, neque ſupra ſenſus rapi opus habent: quandoquidem vita, conuerſatio & habitatio eorum ſupra ſenſus & portionem ſenſitiuam in ſpiritu agitur, vbi quicquid ſibi placet, & vel eis vel alijs neceſſarium eſt, Deus illis manifeſtò reuelat. Quanquàm ſi vellet, poſſet vbique Deus à ſenſibus externis abſtractis, intùs eis diuerſis modis raras quaſdam ſimilitudines ac ſpecies, & futura oſtendere ac manifeſtare. Sed hic DOMINVS IESVS hominem hac luce perfuſum egredi iubet, & in ipſo lumine pro lucis modo verſari ac ambulare. Cui ille morem gerens, egreſſus, vitam ſtatumque ſuum ſoris & intùs conſiderabit, attendens vtrúmne perfectam CHRISTI gerat ſimilitudinem tam ſecundum diuinitatem quàm humanitatem illius, idq; quatenùs ad DEI imaginem & ſimilitudinem conditus eſt: leuatisque ſurſum in intelligibili veritate illuminatis oculis cum ratione illuſtrata, ſecundum creaturæ modum celſiſſimam DEI naturam & incompræhenſibiles proprietates adſpiciet ac contemplabitur. Naturæ nanque infinitæ & incomprehenſibilis, virtutes item & actiones ſunt incompræhenſibiles ſeu abyſſales. Conſiderari autem & inſpici poteſt diuinitatis natura ſublimis, vt in ea ſimplicitas inſit, & inacceſſibilis altitudo, immenſa profunditas, latitudo incompræhenſibilis, ſempiterna longitudo, caliginoſum ſilentium, vaſtiſſima ſolitudo, ſanctorum omnium beatiſſima quies in vnitate, communis & æterna fruitio ſuaipſius & ſanctorum omnium. Sed & plura alia mira ac ſtupenda in diuinitatis pelago contemplari quis poſſit: quæ licèt ſub craſſis quibuſdam externis ſimilitudinibus ob ſenſuum hebetudinem foris ꝓponamus, re vera tamen cuncta hæc intùs non niſi infinitum quoddam bonum omnis modi exps conſpiciunt & conſideranț. Verùm vbi eiuſmodi quippiam verbis exprimendum eſt, diuerſis id fit rationibus ac ſimilitudinib', ꝓut ea ꝓferentis ac eloquentis ratio diuinitùs eſt illuſtrata. Deindè contemplabit etiã ac animad uertet idem iſte cæleſti lumine ꝓfuſus, patri in diuinis appropriata, vt is omnipotens virt' ſit & potentia, creator, conſeruator, motor, initiũ, finis, cauſa & exiſtentia creaturarũ oĩm: quę cuncta gratiæ riuus illuſtratæ rationi ꝓſpicuè viſenda ꝓponit: ſimul etiã æterno filio ꝓpria & appropriata oſtẽdẽs, vt is verbũ ſit ſempiternũ, infinita ſapiẽtia, veritas exẽplar, vita creaturarũ oĩm, ęterna regula ꝓrſusq; incõmutabilis, cuncta euidentiſſimè adſpectãs & ꝓſpiciens, ſanctorum omnium tam in cælis quàm in terris degentium pro cuiuſq; dignitate ac merito perluſtratio ac irradiatio. Et quia riuus iſte claritatis varios diſcretosq; habet modos, ſimul etiã rationi illuminatæ ſanctoſpiritui conſpicienda exhibet appropriata, vt hic incõprę hẽſibilis ſit charitas, pietas, liberalitas, miſericordia, clemẽtia, infinita fidelitas ac bñuolẽtia, incom-

Quibus nulla ſit reuelatiõe opus.

Quibus qua luce perfuſis qui egrediendum.

Quænã de Dei natura conſiderari queant.

Patri appropriata quæ.

Filio.

Spũiſancto.

incompræhensibilis & largiter emanans opulentia, immensa bonitas, per cunctos cæleſtes ſpiritus delicijs ac voluptate permanans, flãma ignea & ardentiſſima, cuncta in vnitate cõſumens & exurens, fons viuus pro cuiuſq; appetitu, deſiderio & præparatione omni ſapore abundãs, introductio ſanctorum omnium in æternã ipſorum ſalutem & beatitudinẽ, complexus deniq; PATREM & FILIUM & ſanctos omnes in fruitiua vnitate intimè penetrans. Quæ quidem oĩa indiuiſim & ſine partitione in ſimpliciſſima diuinitatis natura conſpiciũtur, tametſi pro noſtra conſideratione perſonarum iſta appropriata multiplici diſcrimine alia ab alijs diſtincta videanẽ. Etenim potentia, pietas, liberalitas, bonitas, veritas pro noſtro iudicio non parùm inter ſe differunt: ſed vt dixi, in prçcelſa diuinitatis natura vnũ ſunt, nec diuidi vel diſtrahi ſe patiunẽ. Relationes aũt, quas perſonarum efficiũt proprietates, in Deo ſemper diſtinctę manent. Enimuerò PATER ſine intermiſſione ſuum gignit filium, ſed ipſe à nullo generatur: Filius verò gignitur ex PATRE, ſed ipſe non generat. Sẽper igitur in omnem æternitatem, & PATER FILIUM, & FILIUS PATREM habet, quę ſunt inter haſce perſonas relatiões. Pater autem & Filius vnum ſpirant ſpiritum, qui eſt amborum voluntas vel amor: iſq; nec generat, nec generatur, ſed eſt vtriuſque ſempiterna ſpiratio. Et hæ tres perſonæ ſimul vnus Deus & vnus ſpiritus ſunt: earumq; opera & actiones emanãtes, communes eis ſunt: vtpotè quę in vnius ſimpliciſſimæ naturæ virtute operantur.

Perſonis diuinis appropriata an inter ſe differant.

Relatiões q̃ qui ſemp diſtinctæ maneant.

Spũſanctus quid ſit.

¶ De admiratione diuinę communicationis & generalis effluentiæ. Caput XXXIX.

PORRÒ incõpræhenſibilis opulentia, & celſitudo, ac liberaliſſima & effluentiſſima diuinæ naturæ communicatio, hominem in admirationem rapit: ſed idem is ſingulariter ac ſupra omnia Dei diuinorumq; effluxuum communicationem ſtupet & miratur. Adſpicit enim & contemplatur vt incomprehenſibilis illa diuinitatis eſſentia, cõmunis Dei & ſanctorum omnium fruitio ſit: vtq; perſonę diuinę communiter emãnẽt & operenẽ in gratia, in gloria, in natura & ſupra naturã, cunctis locis & tẽporibus, in ſanctis & hominibus vniuerſis, in cælo & terra, in creaturis omnibus rationalibus ac irrationalibus, & materialibus, idq; pro indigentia, captu & dignitate ſingularum. Contemplatur etiam cælum, TERRAM, SOLEM, LUNAM, ELEMENTA quatuor, creaturas omnes & cæli motum, omnibus communia. Nimirùm DEVS ipſe communis eſt cũ omnibus donis ſuis. Angelici ſpiritus communes ſunt. Anima rationalis cunctis viribus ſuis, toti corpori, membris omnibus & ſingulis cõmunis eſt, & eſt tota in membris ſingulis. Non enim poteſt niſi ratione diuidi. Sic inter vires ſupremas & infimas, iuxta rationem quidem permultùm intereſt, ſed natura vnum ſunt. Itidemq; DEVS & in omnibus & in ſingulis ineſt, ac nihilo ſeciùs communis creaturis omnibus. Per ipſum enim & in ipſo ſunt omnia, & ex ipſo cælum, TERRA, & quicqd eſt in rerũ natura, dependet. Vbi igiť is, de quo agimus, ſtupendas ac mirificas omnipotentis Dei diuitias, diuinæq; naturæ excellentiam, & dona multifaria, quæ hominibus præſtat & offert, ſedulus contemplat, interna quædam in eo excreſcit admiratio, qua ſecùm ipſe tam ingentes & multimodas ſtupet Dei opes ac diuitias, celſitudinẽ, & immenſam quam erga ſuas gerit creaturas fidelitatem. Et hinc ſingulare quoddam gaudium ſpiritũs, & ingens in DEVM ſpes & fiducia emergit: idemq; gaudium oẽs animę vires & ipſam vnitatem ſpiritũs penetrat ac circumplectitur.

Coſcatio q̃ quibus q̃ ſit admiranda.

Quę qb⁹ q̃ ſint coſa.

Roma. 11.

Qua ex contemplatiõe qb⁹ ad gaudij obtin-gat.

¶ De tertio riuo voluntatem confirmante. Caput XL.

HOC porrò gaudium, & diuinę gratiæ abundãtia, Deiq; fidelitas, tertiũ in hac ipſa ſpiritũs vnitate riuũ ſcatere ac manare faciunt, qui eſt feruor quidã inſpiratus, hominis voluntatem velut ignis inflammãs, vorãsq; & abſumens omnia, & redigens in vnitatem, necnon cũctas animę vires largiſſimis donis & ſingulari quadã excellentia perfundens atq; permanãs, & in ipſa deniq; volũtate ſubtilem ac ſpiritalem abſq; labore amorem excitãs & efficiens. Hìc iam iterũ Chriſtus per hunc ardentem riuũ intùs ſpiritui vt exeat imperat, idq; cum exercitatione huic dono & aduentui congrua & accom-

Tertius rĩuus quid.

Primi riui opatio quę.

modata. Per primũ qdem riuũ qui est simplex quoddã lumẽ, memoria supra sensuũ inciden tes species translata ac subleuata est, & in spiritûs vnitate constituta ac stabilita. Per alterum

Secundi.

quoq; riuũ, id est, infusam claritatem, ratio & intellectus illustratus est, ad omnigenos virtu-

Tertij.

tum & exercitationũ modos ac genera, scripturæq; diuinæ arcana distinctè perspicienda co gnoscendaq;. Atquì per hunc tertiũ riuum, qui est ardor inspiratus, sublimis voluntas tran quillo accensa amore, & maximis est opibus ditata. Ita iam is cui hęc pręstita sunt, homo spi ritalis ac illuminatus effectus est. Siqdem diuina gratia in ipsa spiritûs vnitate fontis instar sese cõtinet, eiusq; riuuli vires animæ cũctis cũ virtutibus emanare faciũt. Sed fons ipse gra tiæ perpetuũ quendã in eãdem, vndè fit effluxio, originem refluxum exigit ac reposcit.

¶Vt is qui in amore firmus est, quadruplici ratione exire debeat. Caput XLI.

Quotuplex exeundi mod⁹ vñ exigat.

QVISQVIS autẽ amoris nexibus ita deuinctus & confirmatus est, is intûs quidem in sui spiritûs vnitate cõmorabit: sed & illuminata cũ rõne & effusa ac effluenti cha ritate foràs egressus, per cælum & terram creaturasq; omnes peruagabit, cuncta dilucida cum discretione considerans, & ex vera liberalitate diuinaq; opulen tia tribuens omnibus. Quatuor verò modis egredi & exigitur à Deo, & ipsemet propensus est. Primus modus est, exire ad Deũ & ad sanctos omes. Secũdus, ad peccatores & peruersos omnes. Tertius ad purgatoriũ. Quartus ad seipsum & ad bonos omnes.

¶De primo exitu. Caput XLII.

Prim⁹ exeũ di mod⁹ qs.

EX his primus exeundi modus is est, vt Deum in ipsius gloria contemplet, adspiciatq; largissimos & profusos Dei effluxus, vt is cũ seipso & cum gloria incompræhensi-bilibus cũ delicijs ac voluptate in oẽs & singulos beatos spiritus ꝑ appetitu & desi derio singulorũ liberalissimè ꝑmánet, vtq; ijdem cũ seipsis & omnibus à Deo perce ptis, totaq; facultate sua in easdem diuitias & opulentã vnitatem, vndè deliciæ omnes ceu ex fonte ꝓficiscunt, refluant ac reuertant. Semper em̃ Dei hæc effluentia siue effluxus reflu xum exigit. Est nanq; DEVS velut mare quoddã fluens ac refluens: fluens quidem sine inter-

Qualenam mare sit De⁹.

missione in omnes sibi amore deuinctos pro cuiusq; tum indigentia, tum dignitate: reflu-ens verò, id est, quasi resorbens omnes tam in cælo quàm terris degentes, quibus sua lar-gitus est munera, neq; eos dũtaxat, verumetiam quicquid habent & possunt: immò etiam

Quãta De⁹ à qbus exigat.

à quibusdam maiora exigens quàm præstare queant. Quãdoq; enim maximè opulentum, li beralem ac piũ, & immensè bonũ sese exhibet, simulq; amorem & honorem à nobis impen-di sibi poscit pro sua dignitate. Vult enim à nobis amari pro sua pręstãtia & excellentia: sed hîc omnes deficiunt spiritus: sic Amor modi fit expers: quandoquidem vt id præstare aut ef ficere possint, penitûs incompertũ habent. Cunctorũ enim spirituum finitus est Amor: atq; ita semper in eis Amor renouat, vt tum pro Dei exactiõe, tum pro suo desiderio DEVM ama-

Beatos oẽs vnã amoris flammã red-dere.

re queant. Eamobrem omnes beati spiritus absq; cessatione adunati, & in vnum collecti, vnam amoris flammã vel globũ efficiũt: quo vel sic assequi possint, vt DEVS pro sua præstan tia diligatur. Et licèt ratio perspicuè testetur creaturæ id esse impossibile, Amor tamen aut omninò perfectè amare constituit, aut suo in defectu colliquescere, in nihilum velut redi-gi & conflagrare. Atquì nec sic tamen vnquàm DEVS pro dignitate simul à suis omnibus amatur creaturis. Et hoc ipsum rationi illuminatæ magnam adfert voluptatem & delecta-

Dei diuitiæ quantæ.

tionem, quòd Dominus DEVS suus, quem vnicè amat, tam sublimis, tam diues & opulentus est, vt omnem creatarum virium facultatem longissimè superet, nec ab vllo omninò præ-terquàm à seipso dignè possit amari. Istiusmodi sic spiritaliter locuples ac illuminatus ho-mo ex diuitijs Dei sui, & liberalitate fundi sui mirificè illustrati, & admirandis Dei donis af-fluẽtis, choros oẽs cælorum, cunctosq; beatos spiritus generatim, & priuatim singulos pro cuiusque dignitate donis ac muneribus afficit. Peruagat enim & circuit per choros omnes, status & ordines ac conditiones beatorum, considerans in singulis inhabitantem Deum pro excellentia ac meritis singulorum. Peruagatur, inquam, spiritali pernicitate per cun-cta cælorum agmina, charitate diues & affluens: immò & omnem cæli exercitum noua qua-

dam

dam gloria ex opulentiſſima & bonis omnibus affluentiſſima diuinæ naturæ Trinitate ac vnitate abundè locupletans. Et hactenùs de primo exitu ad Deum & ſanctos eius, dictum ſit ſatis.

¶De altero exitu ad omnes peccatis implicitos. Caput XLIII.

Exeũdũ ad peccatores qui ſit.

INTERDVM quoque ſic diuinitùs illuſtratus homo, ingenti cum condolentia & profuſa miſeratione ad peccatores quoſq; deſcendet & egredietur, & intima cum deuotione magniſq; precibus ad DEVM eos adducet, admonens eum bonorum omnium quæ ipſe eſt, & poteſt, & præſtitit ac pollicitus eſt nobis, tanquàm horum iam oblitus ſit. Vult nanq; rogari DEVS, & charitas nullis ſuis precibus & votis fruſtrari ſe potitur: neq; tñ moroſè aut contentioſè agit, neque propria ducitur voluntate, ſed omnia diuinæ liberalitati, opulentiæ, pietati committit. Nouit enim amare DEVM abſque modo & menſura: & in hoc ipſo maiori pace gaudet. Et quia is de quo agimus, erga oñes communi flagrat amore, precibus & deſiderio agit apud DEVM, vt charitatem & miſericordiã ſuam impertiatur gentibus, & Iudæis, & omnibus à fide alienis, quo & ipſe ametur, cognoſcatur, laudetur in cælis, & gloria, gaudium & pax noſtra propagetur, & in cunctis terræ finibus ſuis augeſcat incrementis. Et hic alter eſt exitus ad peccatores.

¶De tertio exitu. Caput XLIIII.

Quõ ad in Purgatorio detẽtos exeundum.

QVANDOQVE verò illuminatus iſte ſuos adſpectabit amicos in locis PURGATORIJS detentos, eorumq; conſiderata miſeria, expectatione, deſiderio, & diris grauibusq; cruciamentis, Dei clementiam, miſericordiam, pietatem obſecrabit ac deprecabitur, proponens illi bonam eorum voluntatem, ingentem miſeriam & calamitatem, & miſerandam ac anhelam immenſæ bonitatis ipſius expectationem, admonensque eum obijſſe eos in charitate, omnemque eorum ſpem & fidutiam in ipſius potiſſimùm paſſione & miſericordia collocatam eſſe. Vbi obiter aduertendum eſt, fieri interdum poſſe, vt homo iſtiuſmodi à Dei ſpiritu, p re quapiã ſingulari, putà vel pro peccatore aliquo, vel ANIMA in pœnis manente, aut pro aliquo ſpiritali emolumento ac vtilitate preces fundere iubeatur ac incitetur, ita vt reuerà ſentiat ac animaduertat non motus proprij, nõ propriæ voluntatis, neque naturæ, ſed Sanctiſpiritûs impulſu ac inſtinctu ſe moueri. Et hic interdũ vſqueadeò ſuis in precibus mira tum deuotione, tum feruore ſuccenditur, vt quoddam in ſpiritu reſponſum percipiat preces ſuas exauditas eſſe: ſub eodemq; reſponſo impulſus ille Sanctiſpiritûs, ad orandum eum impellens, conquieſcit.

Quinã diuinitùs ſubindè aliqs pro aliquo orare incitetur.

¶De quarto exitu ad ſeipſum & bonos omnes. Caput XLV.

Ad ſeipſum et bonos oẽs qui excundum.

DENIQVE etiam ad ſeipſum & ad omnes bonæ voluntatis homines egrediens, eam quæ inter ipſos eſt AMORIS concordiam & adunationem guſtabit & contemplabitur, orabitque Deum magno cum deſiderio, vt conſueta dona ſua in ipſos manare ſinat, ipſisque impertiatur, quo ipſius in AMORE & veneratione perenni ſtabiles perſeuerent. Inſtituet etiam, ac diriget, & obiurgabit, officioſusque deſeruiet magna cum fide omnibus, ſemper tamen diſcreto adhibito moderamine. Cùm enim communi omnes AMORE complectatur & beneuolentia, inter DEVM & cunctos homines medius intercedit. Deindè etiam totum ſe cum ſanctis & bonis omnibus intrò recipiens, tum ſpiritûs ſui, tum DEI vnitatem, in qua ſpiritus omnes requieſcunt, in pace poſſidebit. Hæc nimirùm vera eſt ſpiritalis vita, qua modi ſeu inſtituta & virtutes omnes tam externæ quàm internæ, itemque tres vires ſupremæ, congruè ac decenter decore ſupernaturali exornantur.

vera ſpiritalis vita, quæ.

¶Vt agnoſci poſſint ab AMORE communi alieni. Caput XLVI.

IAM

Quibus & quot signis sibijpsi & alijs innotescere quis possit.

IAM quosdam reperiri licet homines, verbis illos qdem admodùm subtiles, & qui sublimia acutè differere nôrint, sed tamen tum antedictæ illustrationis, tum cõmunis largifluæ charitatis prorsus expertes. Qui vt & seipsos agnoscant, & cognoscant ab alijs, tribus eos signis hoc loco visum est indicare: ex quorũ primo ipsi qdem nosse seipsos, ex reliquis duobus ab omnibus intelligẽtibus cognosci poterũt. Primum signum hoc est:

I. signum.

Cùm homines verè illuminati ex diuino lumine simplices, quieti ac stabiles sint & absque consideratione multimoda: isti contrà multiplices, inquieti ac instabiles, & studijs ac varijs curiosisq; considerationibus prorsus dediti sunt, neq; tamen vel internã vnitatem, vel imaginum expertem ac indepictã experiuntur animi tranquillitatem. Hoc signo seipsos, si volent, nosse valebunt. Alterum signum est, vbi homines illuminati diuinitùs infusam sibi habent sapientiam, qua citra laborem perspicuè ac distinctè veritatem cognoscunt: ibi ediuersò subtilia & acuta multa istis incidunt, de quibus secùm imaginantur & meditantur, acuteq; considerant & disquirunt, sed fundo sterili sunt, neque copioscè ex se salubres institutiones proferre nouerunt: doctrina quoq; eorum multiplex & subtilis est, & de rebus peregrinis ac superuacaneis: quamobrem hominibus internis officit ac impedimento est, eorumq; pacem interturbat. Neque enim ad vnitatem adducit aut dirigit, sed acutè, subtiliter ac multipliciter considerare docet. Hoc genus hoĩm dogmata sensumq; suum libenter etiam pertinaciter ac contentioscè tuetur, etiamsi alij non minùs benè atque ipsi, sentiãt: quod autẽ ad virtutes attinet, eis excolendis nullã nauant operã: immò etiã penitùs nihilipendunt aut non curant: denique in omni conuersatione sua superbia spiritali laborant.

II.

Doctrina quorũdam qualis.

III.

Tertium signum est, vbi illustrati ac amantes homines communi charitate cælum terramq; vt dictum est, permanant, isti contrà in omnibus singularitati studeant. Videntur sibi omnium sapientissimi & optimi: sese doctrinamque suam magno in precio haberi volunt: Quicquid autem ipsi neque docent, neque consulunt, & quotquot eorum non sectantur mores & instituta, neque ad eos sese adiungunt, eos omnes in errore versari arbitrãtur. Necessaria corporis largissimè vsurpant: & culpas minores paruipendunt. Et vt simul omnia dicamus, neque in seipsis iusti & humiles sunt, neque in pauperes pij, liberales ac officiosi: neque erga DEVM deuoti & strenui sed prorsus: sensibilis diuinæ charitatis expertes, nullam denique neque Dei, neque suĩ notitiam habent vera cum patientia & virtutibus coniunctam. Isthæc tria signa aduertant singuli, eaq; nosse discant, & cognita deuitent, tum in seipsis, tum alijs omnibus, in quibus ea reuerà depræhenderint. Neminem tamen de his vnquàm iudicẽt, nisi quem res ipsa & opera talem esse manifestò testentur: alioquì facilè cordis contrahent immunditiam, qua à diuinę veritatis cognitione præpediantur.

In hęreticos q quõ euadant.

¶De communi Christi charitate.

CAPVT XLVII.

VERVM vt hunc communis dilectionis gradum, de quo iam dictum est, tanquàm omnium supremum, præ cæteris gradibus feruentiùs appetamus & obtinere nitamur, CHRISTVM exempli loco nobis constituamus oportet, vtpotè qui maximè semper communis fuit & est, semperq; manebit. Enimuerò communiter omnibus ad ipsum conuerti, seseque accommodare volentibus, pro ipsorum salute & vtilitate missus est in terras. Vndè quod ipse ait, non missum se nisi ad oues, quæ perierant, domũs Israel, non de solis Iudæis accipiendum est, sed de omnibus DEVM perenniter contemplaturis, qui omnes & soli ad domum Israel pertinent. Iudæi nanque Euangelium spreuerũt: sed Ethnici ingressi, illud amplexi sunt, sicq; omnis Israel fit saluus, id est, omnes ab æterno electi à Deo. Sed videamus porrò, vt Dominus IESVS totũ se fideliſſimè omnibus communicârit. Sublimes quidem ac deuotissimas & intimas preces suas pro communi vsu omnium seruari volentium fundebat ad Patrem. Sic itidèm communem se præstitit omnibus amando, docendo, increpãdo, leniter consolando, liberaliter tribuendo, pijſſimè ac misericorditer ignoscendo. Illius Anima, corpus, vita, mors, & cuncta officia ac ministeria, communia semper & sunt & fuerunt: nec minùs sacramenta, donaque & beneficia illius. Nullum vnquàm in terris cibum aut quippiam corpori necessarium sumpsit, nisi pro

Mat. 15, Israelis noie quinam cõprehẽdant.

quàm &quî se coẽm pſti terit oĩbus Christus.

si pro communi omnium vnquàm saluandorum vtilitate. Nec quicquam vnquàm proprium sibi vsurpauit, sed erant illius omnia nobis communia, corpus, Anima, Mater, Discipuli, Tunica, Pallium. Nostra causa edit & bibit, nostra causa vixit & mortuus est. Cruciatus quidem, & Passio atque miseria quam tolerauit, propria illius erant: sed fructus & vtilitas indè nata, communia sunt. Denique gloria meritorum eius, in omnem semper æternitatem communis erit.

¶De communitate Ecclesiastica, & obiurgatio eleemosynis malè vtentium. Caput XLVIII.

RELIQVIT insupèr nobis Dominus IESVS Thesaurum & Reditus suos in terris, pũ tà septem sacramenta, & externa bona Ecclesiastica, quæ cùm illius morte parta sint, iure meritoq; communia esse deberent, sicut & ministros eius indè victitantes esse oporteret: adeoq; quotquot ex eleemosynis vitã ducunt, vt sunt Religiosi & qui in cœnobijs & inclusorijs viuunt, ad minùs precibus communes esse conuenit. Nimirùm circa prima nascentis Ecclesiæ & fidei initia, summi Pontifices & Episcopi ac sacerdotes cõmunes erant. Etenim conuertendis Populis dabant operam, Ecclesiamq; & fidem nostram non fundabant modò, sed etiã sanguine & morte sua consignabant. Erant nanq; simplices, & continua gaudebant pace in vnitate spiritûs, diuina illustrati sapientia, fidelitateq; ac beneuolentia & charitate erga Deũ & mortales oñes mirificè affluentes. Ast nostra tempestate res planè in diuersum abijt. Qui enim hodiè Christi hæreditatem & Ecclesiæ reditus, olim partim ex charitate ac beneficentia, partim ob Ecclesiasticorum sanctimoniam Ecclesiæ collatos occupant, Animo instabiles, inquieti, dissoluti ac multiplices sunt, prorsusq; effusi seu extrouersi ad ea quę mũdi sunt, neq; funditùs ac penitùs quę sui sunt muneris & officij, & quid ea sibi velint, introspiciunt ac animaduertunt. Itaq; labijs quidem orant, sed corde orationũ suarũ sensum, id est, arcana & stupenda diuinæ scripturæ & sacramentorum, suiq; officij mysteria non percipiunt. Rudes igit & crassi sunt, & diuinæ veritatis lumine neutiquàm perfusi: & quidam ex eis, cibi ac Potus oblectamenta & corporis commoda pręter decorum ac immoderatè sectantur. Atque vtinam faxit Deus, ab obscœnis voluptatibus sese contineant. Sed quandiu istiusmodi gerunt vitam, nunquàm diuinitùs illustrant. Et vt prisci illi Ecclesię proceres ac sacerdotes charitate ac liberalitate vsqueadeò affluebãt, vt nihil reseruarent sibi, ita hodiè auari ac tenaces sunt, nec quicquam suis è manibus excidere patiunt. Pugnant igit mores isti prorsusq; discordant à sanctorum pręcedentium moribus, atq; etiam communibus illis gradibus, de qbus paulo superiùs dictum est. Hęc tamen in genere dicta esse velim: interim vnusquilibet seipsum inspiciat, doceat ac reprehendat, si quidem opus habet: sin verò ab his vitijs immunem se sentit, pace, gaudio & quiete bonæ conscientię suæ perfruatur, seruiatq; & gratias agat Deo, & tum sibijpsi, tum alijs omnibus frugiferum se præbeat ad honorem Dei.

Bona q̃q; quæ tota forent.

Quos religiosos q̃ tas deceret.

Ecclesię plãti olim qles.

Quales hodie.

Mat. 15.

Hodiernã q̃ differant à pristinis.

¶Vt Christus communem se reliquerit in venerãdo Altaris Sacramento. Caput XLIX.

ET quia gradum hunc communis charitatis præcipuis vehere laudibus maximeq; cõmendare statui, adhuc eximium quoddam Christi beneficium, ab eodem in Ecclesia bonis omnibus communiter derelictum, sese mihi offert. In cœna illa pręcipuæ solennitatis Paschalis, qñ Christus ex hac miseria transiturus erat ad Patrem, posteaquàm agnũ Paschalẽ ederat cũ discipulis suis, veteremq; legem consummauerat, in ipso cœnæ termino singulare pręstiturus ferculum, quod iam diu antè summoperè concupierat, eoq; priscã cõpleturus legẽ, & nouã inchoaturus, accepit panẽ in sanctas & venerabiles manus suas, & consecrauit in corpus suũ, ac deindè vinũ in sacrosanctũ sanguinem suũ, porrexitq; ea cõmuniter discipulis suis, & bonis omnibus ad æternũ eorũ vsum seu vtilitatẽ communiter dereliquit. Hoc munus, istudq; ferculũ solennitates omnes cunctaq; conuiuia tam quę in cælis quàm terris gerunt, lætitia afficit & ornamento, in eodemq; ipso munere Christus

Ioan. 13. Mat. 26. Luc. 22. Mar. 14.

Qui se nobis trifariàm coícârit Christus.

ſtus ſeipſum nobis triplici ratione communicat. Primò enim largit hîc nobis carnem & ſanguinem, vitamq; ſuam corpoream iam glorificatam, gaudio & ſuauitate refertam. Secundò dat nobis ſpiritum ſuum cum viribus ſupremis, gloria, chariſmatum donis, veritate & iuſtitia plenum. Tertiò ſuam nobis tribuit in diuinis perſonam cum diuina claritate, ſpiritum eius, atque etiam omnes illuſtratos ſpiritus ad ſublimem diuinitatis vnitatem fruituam ſubleuante.

¶Vt ad celebrandum vel communicandum præparari debeamus. Caput L.

quę qñ &q-b⁹ potiſſimũ de Chſto cõtempläda.

ITAQVE vbi ad ſacratiſſimum corpus eius conſecrandum, offerendum, ſumendum accedimus, ſecundum hunc triplicem modum CHRISTVS ſuî nos vult eſſe memores. Quod quî faciendum ſit, agè aduertamus. Conſiderabimus primò, vtì Dominus IESVS amãtiſſimo cum affectu, immenſo deſiderio, corporali appetentia, & intima cordis liquefactione in natura noſtra corporea ſeſe ad nos demittat & inclinet. Quod enim ex noſtra ſuſcepit humanitate, id totum confert nobis, videlicet carnem, ſanguinem, naturamq; ſuam corpoream. Vbi ſimul etiam diligenter adſpiciemus, quemadmodùm corpus hoc precioſiſſimum excruciatum, vulneribus vndiq; confectum ac perforatũ fuerit, idque non niſi ex Amore puriſſimo ac nimia erga nos fidelitate. Hoc pacto glorioſiſſima Chriſti humanitate ſiue natura corporea ſecundũ infimã noſtrî portionem & reficimur & decoramur. Deindè etiam attendemus, vt in præclariſſimo hoc venerandi Sacramenti munere ſuum nobis donet ſpiritum gloria & largiſſimis donis ac virtutibus & ineffabili prorſusque ſtupenda charitate affluentem, quo nos in vnitate ſpiritûs noſtri & ſupremis viribus cibamur, exornamur, ac illuſtramur, per inhabitantem ſcilicet in nobis CHRISTVM cum vniuerſa opulentia ac diuitijs ſuis. Tertiò ſtudioſè contemplabimur, vt in hoc eodem præſtantiſſimo Altaris Sacramento Dominus IESVS excellentiſſimam ſuam in diuinis perſonam incompræhenſibili claritate fulgentem nobis largiatur, cum qua nimirùm nos vniti tranſferimur ad Patrem, & Pater filios ſuos adoptiuos cum vnico ac naturali Filio ſuo ſuſcipit, & ita nos ad noſtram pertingimus hæreditatem, id eſt, ſempiternæ diuinitatis in æterna beatitudine percipiendam fruitionem. Deindè vbi dignè iſta commemorauerimus, ac intima diligentiq; conſideratione perpenderimus, iuxta omnem modum quo Chriſtus ad nos venire dignatur, nos quoque illi pergemus obuiàm. Corde igitur & affectu ac deſiderio, & cum Amore ſenſibili, vniuerſisque viribus & ſitienti appetentia ad ipſum ſuſcipiendum nos erigemus. Hoc modo Chriſtus ſeipſum in cœna nouiſſima ſuſcepit. Porrò appetitus iſte non poteſt eſſe nimius. quandoquidem natura noſtra hîc ſuam naturam ſuſcipit, putà Chriſti humanitatẽ glorioſam, gaudijs affluentem & dignitate præcipuã. Quamobrem velim ipſe in huius perceptione Sacramẽti præ deſiderio, gaudio, caſtaque voluptate vel delicijs, totum colliqueſcere ac diffluere hominem. Eum enim hîc recipit, illiq; copulatur ac vnitur, qui eſt ſpecioſus forma præ filijs hominum, longè omnium gratiſſimus ac amabiliſſimus. In huiuſmodi ardenti ſuî ad hoc percipiendum ſacramentum applicatione & appetentia, maxima ſæpenumerò quibuſdam bona euenerũt, multaq; per ineffabilem Dei benignitatẽ ſecreta ac mira ſunt reuelata. Vbi verò ſub hac eadem tanti perceptione Sacramenti, precioſi corporis illius, quod iamiam ſuſcepturus eſt aut ſuſcipit, cruciatus, paſſionem & Tormenta quiſpiam DEVM amans ſecùm cõmemorat, tam amanti interdum animi deuotione & ſenſibili compaſſione afficitur, vt cum CHRISTO optet clauis ad crucem affigi, & cordis ſui ſanguinem ad CHRISTI honorem profundere: totumque ſe in vulnera & patulum Saluatoris ſui cor imprimit ac immergit: ſub quo quidem exercitio multa itidèm quibuſdam ſæpè diuinitùs reuelata, & plurimùm boni præſtitum eſt. Et poſſit ſanè Amor hic ſenſibilis & compaſſio ac intenta & intima vulnerum CHRISTI conſideratio ac imaginatio, vſq; eò increſcere, vt nedum in corde, ſed etiam in membris ſuis omnibus CHRISTI vulnera & plagas quiſpiam ſibi ſentire videatur, adeoque ſi cuiquam quouis modo vulnerum CHRISTI ſtigmata reuerà imprimenda forent, nemo ad id iſto eſſet ac-

com-

quî ſeipſum Chſs in cœna ſuſcepit.

Pſal. 44.

Deuotio ſiue cõpũctio quæ quibus ex Chſti cõpaſſione ꝓueniat.

Vulnerum Chſti ſtigmata quõ obtineri queãt.

commodatior. His nimirùm CHRISTO quantùm ad humanitatis eius partem infimam pertinet, facimus satis. Præterea etiam spiritûs nostri vnitatem incolemus, & latissima cum charitate ac dilucida discretione per cælum terramque emanabimus: quibus rebus Christo efficimur similes secundum spiritum, eique etiam hac in parte satisfacimus. Postremò diuinitatis CHRISTI freti gratia, simplici cum intentione & Amore fruitionis auido nosipsos & CHRISTI creatam substantiam transcendentes, in nostra acquiescemus hæreditate, quę est sempiterna diuinitas: quam nobis Dominus IESVS semper spiritaliter impertiri paratus est, quoties eo, quem diximus, modo nos exercitabimus, nosque ad id intùs accommodabimus ac præparabimus. Estque planè voluntatis eius, vt sacramentaliter & spiritaliter ipsum percipiamus, quando id decet & congruit, & recta dictat ratio. Et licèt non semper eo, de quo antè dictum est, desiderio quis ferueat, neque ita affectus sit & sentiat, modò tamen DEI laudem spectet & honorem, & profectum ac salutem Animæ suæ, securus ac liberè poterit ad Domini mensam accedere, si tàtùm nullius sibi mortalis peccati conscius sit

Mensa Dñi cui intrepidè accedenda.

¶ De diuinæ naturæ vnitate, & personarum Trinitate.

CAPVT LI.

SVBLIMIS quidem & supereſſentialis diuinæ naturæ vnitas, in qua Pater & Filius in Sanctiſpiritûs vnitate supra omnem virium nostrarum captum suam possident in nuda spiritûs nostri essentia, vbi est altissimum silentium, creaturas omnes in lumine creato longè lateq; excellit. Et hæc excelsa vnitas & viuida & fœcunda est. Ex ipsa enim progignitur sine intermissione verbum æternum à Patre, per eandemq; generationem Pater cognoscit Filium & omnia in Filio: itemque Filius cognoscit Patrem, & omnia in Patre, cùm sint eiusdem ac simplicis naturæ. Ex hoc autem Patris & Filij in æterna claritate mutuo intuitu & contemplatione, æterna quædam emanat seu procedit complacentia ac Amor infinitus, qui est Spirituſsanctus. Porrò per Spiritum sanctum & æternam sapientiam suam ad singulas quasq; creaturas, discriminatim tamen sese DEVS inclinat, donisque eas afficit & amore accendit pro merito seu dignitate singularum, atq; etiam pro statu siue gradu in quo constitutæ sunt, & tũ ob virtutes suas tum per ęternam illius prouidentiam ex omni ęternitate electæ: ab eodemq; Spiritu quotquot in terris & cælis sunt boni spiritus, ad virtutes & iustitiam incitantur ac permouentur.

Spũſſanctus ex pſo & filio qui prománet.

¶ Exemplum, vt Animam DEVS possideat ac moueat tum naturaliter, tum supra naturam.

CAPVT LII.

QVOD vt fiat euidens & perspicuum, quodam id exemplo declarandum est. Deus quidem Optimus Maximus supremum ita condidit cælum, putà Empyreum, vt sit pura quædam & simplex claritudo, cælos omnes & quicquid est in creatis rebus corporeum ac materiale suo, ambitu circumplectens. Siquidem externa est habitatio & regnum DEI ac sanctorum eius, gloria perennique gaudio affluentissimũ. Quod cùm sit æterna, simplex ac impermixta claritas, nullũ neq; tẽpus, neq; locũ, neq; motũ, neq; vllã vnquàm mutabilitatem admittit: quandoquidem fixum ac firmum, & vltra materialia cuncta incommutabile perseuerat. Huic proximè succedit illud cælum, quod primum mobile dicitur, vbi motus omnis initium accipit ex supremo cælo DEI virtute deriuatum: quo deindè motu firmamentum & planetæ omnes circumaguntur, & corporeæ creaturæ omnes suo quæque modo vegetantur. Eodem scilicet modo Animæ essentia spiritale DEI regnum est, diuina plenum claritudine, excelsius ac eminentius cunctis viribus nostris, nisi fortè quod modò prætereo, simplici quadam ratione transformentur. Sub hac autem Animæ essentia, in qua DEVM regnare diximus, Spiritûs nostri vnitas ceu primum mobile sita est. In hac enim vnitate Spiritus noster supernè vel desupèr mouetur virtute DEI tam naturaliter quàm supra naturam. Nihil nanque ex nobisipsis vel in natura, vel supra naturam habemus. Porrò motus iste vel motio DEI, quando supernaturalis est, pri-

Cęlũ empyreũ qui conditũ & ąle.

Quale Dei regnũ, aĩa.

Quę motio virtutũ oĩm

um cauſa.

ma ac præcipua eſt cauſa virtutum omnium: & in ipſo quibuſdam diuinitùs illuminatis ſeptem dona Sanctiſpiritûs, velut planetę ſeptem conferunt, qbus omnis eorũ vita fœcũda ac fertilis redditur & illuſtratur. Hac videlicet ratione DEVS omnipotens eſſentialem ſpiritûs noſtri vnitatem ceu regnum ſuum occupat: & hunc in modum cũ donis ſuis in potentialem vnitatem cunctasq; vires noſtras prománat, illabitur, agit ac operatur.

¶ Quemadmodùm exornatum eum eſſe oporteat, qui ad intimam ſpiritûs exercitationem pertingere velit, & de tertio Chriſti ſpirituali aduentu. Caput LIII.

Exercitatio quę quî obtinenda.

IAM porrò videamus ac ſeriò aduertamus, quemadmodùm intimam ſpiritûs noſtri in creato lumine exercitationem perſequi ac obtinere queamus. Vbi quiſpiam virtutibus moralibus in vita externa benè inſtructus & ornatus eſt, & per intimas exercitationes nobiliter ac excellenter ſurſùm conſcendit, atque in diuina quadam pace, ſpiritûs ſui poſſidet vnitatem, ſupernaturali illuſtrati ſapientia, ac profuſa charitate per cælum terramque dimanantis vel emanantis, rurſumque cum honoris ac reuerentiæ exhibitione in idem vndè profluxit, fundum, hoc eſt, celſiſſimam DEI vnitatem, quæ eſt omnis effluentiæ fons & origo, refluit, refertque omnia: (quælibet enim creatura quo pluribus eſt affecta DEI muneribus, eo plùs habet amoris ſurſùm tendentis, cunctaq; refundentis ac referentis in DEVM, magisque ſeſe intùs ad ſuam accommodat & adiungit originem. DEVS nanque & illius dona omnia, in ipſum vt tendamus exigunt ac repoſcunt: nosque per charitatem & virtutes & illius quandã ſimilitudinem, in ipſum tendere conamur ac appetimus) vbi igitur, inquam, quiſpiam ita ſe habet, iam per ipſam amantiſſimam CHRISTI demiſſionem vel inclinationem, & operationem intimã in ſpiritûs eius vnitatem, ipſiusq; hominis ardentem amorem, & cunctarum virium ſuarum in eandem vnitatem quæ eſt DEI habitatio, perfectã & omnimodã impreſſionem ac immerſionem, tertius in interna exercitatione Chriſti oritur & exiſtit aduentus: qui ſanè nihil eſt aliud, quàm internus quidam Chriſti attactus, in quo diuina claritate ſua, intima ſpiritûs noſtri penetralia contingit ac mouet. Et ſicut alterum Chriſti aduẽtum, de quo ſuperiùs actum eſt, fonti tribus dimananti riuulis ſimilem diximus, ita hunc tertium venæ fontis comparare libet. Vt enim nullus riuus abſq; fonte eſt, neque vllus fons ſine viuida vena vel ſcatebra vndè emergit: ita Dei gratia in vires ſupremas ſuis quibuſdam riuulis emanat, vrgetque, impellit & inflammat hominem ad virtutes omnes, ac nihilominùs in ſpiritûs vnitate vndè erumpit, inſtar fontis ſeſe continens, in eadem haud ſecùs ebullit ac ſcatet, quàm viuida quædam ſcatebra ex vitali ebulliens ac profiliens diuinæ opulentiæ fundo, fidelitate, pietate, ac clementia nunquàm defecturo. Et hic ille contactus eſt, de quo iam dicere inſtituimus. Hunc autem attactum creatura patitur: quandoquidem vires ſupremæ vltra omnem virtutum multiplicitatem in ſpiritûs vnitatem copulantur ac adunantur: neque hîc quiſquam agit aut operatur præter ſolum Deum, ex liberrima iſthîc operantem bonitate ſua, quæ cauſa eſt virtutum omnium ac totius ſalutis noſtræ. In hac Spiritûs vnitate, vbi venæ huius ſcatebra ebullit, omni actione ac ratione animus ſuperior eſt: non tamen eſt abſque ratione. Etenim ratio illuminata, maximè vis amatiua, tactum hunc ſentit ac percipit: ſed ratio modum illius capere non poteſt, putà quomodò vel qualiter fiat: Eſt nanque opus diuinum, & omnis gratiæ donorumque omnium illapſus, fons & origo, extremumque medium inter DEVM & creaturã. Supra hũc verò tactũ in ſilenti ac tranquilla Spiritûs eſſentia incomprehenſibilis quędam verſatur claritas, quę eſt altiſſima Trinitas, vndè hic attactus proficiſcitur, vbi & Deus omnipotens viuit & regnat in ſpiritu, & ſpiritus in Deo.

Cuinã deus magis amandus.

Aduẽtꝰ chſti tertiꝰ, quid.

Virtutum oim nr̃æq; ſalutis cauſa quæ.

¶ De intimo ſpiritûs exitu, qui in hoc diuino fit contactu. Caput LIIII

HIC

HIC iam Christus sub hoc attactu intùs spiritum alloquit in hæc verba: Exi per exercitia pro huius ratione contactûs. Siquidem profundus hic attactus spiritum nostrum in intimam, quam possit creatura, quatenùs creatura est, in creato præstare lumine, exercitationem trahit ac inuitat. Subrigit autem hîc sese spirit⁹ vi amatiua vltra actionem omnem in ipsam vnitatem, vbi tactûs hui⁹ viuida emergit ac erumpit scaturigo. Porrò tact⁹ iste exigit ab intellectu, vt Deum in ipsius claritudine cognoscat: & à vi amatiua siue à voluntate, vt Deo citra medium perfruatur. Idemq; spirit⁹ amans & naturaliter & supra naturam præ omnib⁹ maximè appetit. Itaq; p rationem illuminatam interna sese consideratione subleuans, in intima sua penetralia, vbi hic viget attactus, introspicit ac contemplatur. Cæterùm omnis hîc ratio, & lumen omne creatum deficit, nec potest vltrà progredi. Etenim supereminens illa claritudo, ex qua contactus iste trahit originem, suo occursu visum omnem creatum, cùm sit immensa ac infinita, prorsus excæcat: & creatus omnis intellectus creato duntaxat fretus lumine, perindè hîc se gerit, vt oculi vespertilionis ad solis radios ac splendorem. At nihilo seciùs spiritus ipse tum à Deo tum à seipso denuò semper & excitatur & exigitur intimum hûc attactum perscrutari ac inquirere, atque etiam inuestigare & habere exploratũ, quid Deus, quidque tactus iste sit. Ita semper ratio illuminata denuò perquirit, vndè hic tactus proficiscatur, itemq; noua semper peruestigatione venam hanc & scaturiginem mellifluam in ipsa eius origine inquirit. Verùm in huius cognitiõe nihil omninò proficit. Ait itaque & ipsa & omnis consideratio cum ratione coniuncta: Nescio quid sit: idq; ob claritudinem supereminẽtem, quæ intellectum omnem suo occursu repercutit, perstringit & occæcat. Eumque in modum diuina sese habet claritas supra spiritus omnes tam in cælo quàm terra degentes. Qui verò p virtutum studia & internas exercitationes sunt dum suum ipsam vsque originem suam, quod est ostium vitæ æternæ, penetrârunt ac perfoderunt, ij tactum hunc sentire ac percipere valent: vbi sanè tam immensa effulget Dei claritudo, vt ratio & intellectus omnis ab vlteriori progressione planè deficiat, & incomprehensibili Dei claritati, velit nolit, cedere compellatur. Quod licèt ita se habeat, ratioq; & intellectus foris ad ostium gradum figere cogatur, vis tamen amatiua, quæ æquè vt intellectus inuitata & exacta est, introrsùm nititur ingredi, & quanuis cæcutiat, tamen frui appetit. Fruitio verò potiùs in gustando ac sentiendo, quàm intelligendo consistit. Ita nimirùm amor prorsus penetrare ac ingredi contendit, vbi intellectus foris manere compellitur.

Quibus verbis spm̃ intus affetur Christus.

Claritudo q̃ quê visum excæcet.

Ostiũ vitæ æternæ qd.

Amore aliquò intromitti, intellectu excluso.

¶De perpetua quadam spiritûs nostri esurie erga Deum. Caput LV.

EXistit autem & oritur hîc ppetua quædam esuries, quæ nec expleri vnquàm potest: & hæc est interna quædam & auida ac inhians vis amãtis vel amatiuæ, & spiritûs creati ad bonum increatum adspiratio. Cùm enim spiritus fruitionis vehementi desiderio teneatur, ad eamq; sit inuitatus & exactus à Deo, omninò ad eam pertingere molitur. Itaq; oritur hîc perennis quædam auiditas & fames, obtinendiq; desiderium, nec vnquàm tamen perfectè potest voto potiri suo. Tales reuerà omnium quos præsens habet vita, pauperrimi maximeq; inopes sunt. Siquidem gulosi ac famelici ac auidi sunt, eaque laborãt fame, quam medici bolismum vocant: quo fit vt quicquid interim edant vel bibant, nunquàm tamen exatientur. Etenim, vt diximus, fames ista perpetua est, quando non potest vas creatum bonum increatum compræhendere ac continere. Manet igitur hîc perenne quoddam, idemque auidum valdè famelicumque desiderium: sed Deus vsqueadeò illud excellit ac superat, vt non possit ad plenum id quod optat, assequi. Grãdia quidem hîc fercula dapesque propositæ sunt, esculenta ac poculenta plurima, nulli satis præterquàm experienti cognita: sed deficit tamen ferculum quoddam, quod est plena fruitionis satietas. Quamobrem fames perpetuò recrudescit: tametsi sub eo, quem hîc sentiri diximus, attactu, melliflui dimanãt riuuli cunctis affluentes delicijs, internum hominis palatum omnigena, quam quidem excogitare vel imaginari possit gustus, suauitate afficientibus. Cæterùm quando hæc omnia creato modo fiunt, & sunt vtique infra Deum, perpetuã famem & impatiens desiderium excitãt. Nam tãetsi istiusmodi homini Deus dona omnia sanctorum omnium & quic-

Fames spiritûs insatiabilis, quid.

Bolismus.

quid præstare posset, se vno excepto, largiretur, at tamen spiritûs eius auidissima fames & cupiditas minimè expleret. Hãc famem & cupiditatẽ spiritûs, internus Dei cõtactus in nobis efficit, Dei spiritu nostrum incitãte ac perurgente: quãtoq; tactus est vehementior, tãto & fames ac auiditas maior est. Hæc planè amoris vita est, iuxta pręcipuã ac excellentissimã illius operationem, ipsam quoque rationem ac intellectum trãscendentem. Nihil enim hîc ratio amori vel adimere vel conferre potest, eo quòd noster amor diuino tactus amore est. Et quãtùm equidem capio, quisquis huc pertigit, non facilè deinceps vnquàm à DEO poterit separari. Tactus autem iste Dei, quatenùs sentiri potest, & amãs cupiditas ac desiderium nostrum, vtraque inter creata referenda sunt, quo fit, vt donec ista perdurabit vita, increscere semper & augeri possint.

Amoris vita quæ.

Quis haud facilè à Deo separandus.

¶ De amorosa quadam diuini nostriq; spiritûs concertatione. Caput LVI.

IN hoc amoris impetu duo inter se certant spiritus, videlicet Dei ac noster. Deus quidem per spiritum sanctum se in nos demittit, atque indè nos amore contingimur. Atquì spiritus noster tum Dei operatione, tum vi amãti vel amatiua in Deum se immergit & inclinat, vndè Deus vicissim attingitur. Ex his porrò duobus contactibus amoris exurgit concertatio: & vterque sanè spiritus in profundissimo occursu & intima ac acutissima visitatione amoris vulnus accipit. Hîc iam duo isti spiritus alter in alterum suos vicissim mittunt radios atque fulgores, suosq; mutuò sibi vultus exhibent: vndè fit, vt amore vicissim alter in alterum magna auiditate contendat & adspiret. Exigit igitur quilibet alterum totum quod est, & quilibet alteri exhibet totum quod est, ad illudque eum inuitat: hinc fit amantium liquefactio. DEI quidem contactus atque largitio, nostrumque amans desiderium ac retributio siue relargitio, amorem firmum atque stabilem conseruant. Et hic fluxus atque refluxus, charitatis fontem redundare facit: sicque attactus DEI, nostrique amoris auida fames & cupiditas, in simplicem amorem transeunt. Quod dum fit, spiritus vsqueadeò ab amore occupatur ac possidetur, vt & DEI & suijpsius non possit non obliuisci, neque quicquam præter amorem nouerit. Hic spiritus amoris igni conflagrat, támq; profundè in DEI contactum immergitur, vt omne illius desiderium ac auiditas superetur, omnis eius actio conquiescat ac deficiat, totumque se agendo exhauriens ipsemet suo modo amor vltra omnem applicationem efficiatur, & creatæ essentiæ suę intima penetralia, vbi actiones omnes creatæ initium accipiunt ac desinunt, supra virtutum omnium multiplicitatem obtineat possideatq;. Ita nimirùm amor se habet in seipso, idemq; virtutum omnium radix est & fundamentum.

Spũum duo rũ cõcertatio iucunda.

Charitatis fons qui redundet.

¶ De frugiferis ijsdemque æternis spiritûs actionibus, siue de summo spiritalis exitûs gradu. Caput LVII.

ATquì cùm spiritus noster & amor iste viuidus sit & virtutibus fœcundus, vires supremæ in spiritûs vnitate se continere non valent. Etenim incompræhensibilis Dei claritudo, eiusq; amor immensus spiritui supereminens, vim tangit amãtem. Quapropter spiritus rursus ad agendum accinctus, sublimiori atque interiori, quàm vnquàm antè, desiderio & auiditate corripitur. Quanto autem magìs internus & excellentior est, tanto celeriùs amando se consumit & exhaurit, ac quasi in nihilum redigit, moxq; rursus ad denuò agendum accingitur: quæ est reuerà vita cælestis & æterna. Semper quidem auidus ac famelicus spiritus Deum exedere ac absorbere appetit: sed ipse potiùs sub hoc Dei attactu absorbetur, ab omniq; actione sua deficiẽs, ipse quodammodò supra operationem omnem amor efficitur. Enimuerò in spiritûs vnitate vires supremæ adunantur ac vniuntur. Hîc videlicet gratia & charitas supra actionem essentialiter existit: quandoquidem hic charitatis virtutumque cæterarum fons est & origo: Et sicut hinc iugis quędam fit emanatio siue exitus per charitatem & virtutes cæteras, ita rursus perpetua est cum intima quadam Deum gustandi cupiditate ac fame introuersio, atq; etiam perennis inibì in simplici amore permansio. Et hæc omnia, creato quodam modo infra Deum aguntur: estque

Quõ spũs Deũ exedere appetens, absorbeat.

hoc

hoc omium, quę in creato possint lumine vel in cælis vel in terris actitari, exercitiorum longè intimum: supra quod nihil restat aliud, nisi vita contemplatiua, quæ in diuino lumine & diuino quodam modo agitur. Neque potest quisquam hoc in exercitio aberrare aut decipi. Inchoatur autem hîc in gratia, & deinceps in æuum durabit sempiternum in gloria. Ita iam altera ac tertia quatuor principalium partes nobis absolutæ sunt, vbi Dominus ait: Spõsus venit, exite. Mat. 25.

Exercitiorũ omniũ intimum quod.

¶De quarto articulo principali, putà de obuiatione sponsi. Caput LVIII.

Hvc vsque in superioribus explicatum est, principio quidem, vt homo subleuati ac liberi animi, per Dei gratiam in exercitationibus internis videre incipiat: qui est articulus primus, quem Christ⁹ exigit ac petit à nobis, dum ait, Eccè. In altero deinde tertioque articulo, vbi ait, Sponsus venit, Exite, triplicem Christi aduentum internum commemorauimus ac pertractauimus, itemq; primi aduentûs modum quadruplicem absoluimus: simul etiam id indicare conati sumus, vt per exercitia exire debeamus iuxta omnem modum, quo nos Dominus suo in aduentu intùs accendit, instituit, ac mouet. Mat. 25.

Supradictorũ recapitulatio succincta.

Superest iam, ad quartum eundemq; postremum pertractandum articulum vt accedamus, vbi Christus dicit, Obuiàm ei. Omnis enim interna spiritalis visio nostra, siue ea gratiæ sit, siue gloriæ, omnis item exitus noster cum virtute coniunctus, in quocunque ille fiat exercitio, omninò ea de re agitur, vt obuiàm veniamus Christo sponso nostro, eiq; vniamur: quippe qui æterna requies, & finis ac merces est totius laboris nostri. Constat nimirùm, obuiationem duarum esse occursum personarum, ex diuersis ac disiunctis oppositisq; locis venientium. Venit igitur Christus è supernis, ceu Dominus potentissimus, ac dator munificentissimus, cui nihil sit impossibile. Nos contrà ab imo venimus, vt serui illi⁹ inopes ac miseri, q ex nobisipsis non possimus quicquam, sed omnium indigi simus. Christus ad nos ab intimis extrorsum venit, nos ad illum ab externis intrò venimus: sicq; mutuus quidam hîc spiritalis occursus agitur, idq; duplici ratione, putà cum medio & absq; medio.

Oĩa quæ agimus, cur agẽda.

Obuiatio quid.

Chr̃s vñ ad nos, nosque vñ ad Chr̃m.

¶De essentiali occursu siue obuiatione Dei, quatenùs in nuda natura agitur. Caput LIX.

Velim hoc loco intentus sit lector, & quæ dicturi sumus, pbè capiat. Spiritûs quidem nostri vnitas in DEO, duplici ratione sese habet, putà essentialiter & actiuè. Secundum essentialem existentiam idem spiritus aduentum Christi in nuda natura absque medio & sine intermissione suscipit. Ea em̃ vita & essentia, quæ secundum æternam ideam in Deo nos sumus, itemque quam in nobis habemus, medij ac discriminis expers est. Quamobrem spiritus noster secundum intimam ac supremam sui portionem, in nuda natura æterni exemplaris sui impressionem diuinamq; claritudinem sine cessatione suscipit, estq; sempiterna Dei habitatio, quam Deus perpetua inhabitatione occupat, & nouo semper aduentu, nouaque recentis splendoris ac claritatis æternæ generationis suæ irradiatione visitare dignatur. Quò enim hac ratione DEVS aduenit, ibidem iam est: & vbi est, eò aduenit. Vbi verò nunquàm fuit, eò nec venit vnquàm: quippe cùm nullum in eo accidens, nulla insit mutabilitas. In quibuscunq; autem ineſt, ea etiam in ipso sunt: neq; enim extra seipsum egreditur. Spiritus igitur Deum in nuda natura essentialiter possidet, & spiritum Deus. Viuit nanque in DEO, & Deus in ipso: & secundum supremam sui partem, Dei claritatem & quicquid Deus hoc pacto præstare potest, suscipere absque medio idoneus ac habilis est: quin etiam per æterni exemplaris sui claritudinem essentialiter ac personaliter in ipso lucentis, secundum supremam viuacitatis suæ portionem, in diuinã sese demittit ac demergit essentiam, ibidemq; perseueranter secundum ideam manendo, æternam suam possidet beatitudinem: rursumq; cum creaturis omnibus per æternam verbi generationem indè emanans, in esse suo creato liberrima sacrosanctæ Trinitatis voluntate constituitur. Et hic eiusdem adorandæ Trinitatis ac vnitatis, ad quam conditus est, quandam similitudinem habet. Porrò secundum creatam essentiam suam, æterni exemplaris sui impressionem cõtinenter ac sine intermissione suscipit, ac patitur, perindè vt speculum immaculatum ppetuò quidem

Duplicẽ esse vnitatis spũs nostri habitudinem.

Quibuscũq; Deꝰ insit, ea ipsa & Deo inesse.

dem præsentis obiecti simulacrum retinet, ac sine cessatione nouo semper adspectu agnitionem noua claritudine renouat. Ifthæc essentialis spiritûs nostri vnitas cum Deo, non seipsa nititur, neque in seipsa siue sua virtute subsistit, sed in DEO manet, & ex Deo dependet, in Deumque ceu æternam causam suam reflectitur: & hactenùs quidem nec recessit vnquàm à Deo, nec in omne æuum recedet. Etenim naturaliter nobis ineſt. Et si à Deo hoc pacto disiungeretur atque discederet, creatura mox rediret in nihilum. Est etiam loco ac tempore superior, & instar Dei perpetuò sine intermissione operatur: at tamen æterni exemplaris sui impressionem, quatenùs ea Dei quædam similitudo est, & in seipsa creatura patiendo recipit. Ista nimirùm præstantia ac nobilitate ex natura in essentiali spiritûs nostri vnitate, vbi is naturaliter cum Deo vnitus est, prædiți sumus: quod tñ neq; sanctos, neque beatos nos efficit, cùm ex æquo tam malis quàm bonis omnibus commune sit: quanquàm omnis sanctitatis & beatitudinis causa prima dici potest. Et hæc est diuini humaniq; spiritûs obuiatio ac vnio naturalis.

¶ De occursu supernaturali Dei & spiritûs nostri. Caput LX.

PRoindè attentus, obsecro, sit lector ad ea, quæ iam dicturi sumus, quæ q̃squis cum antè dictis benè perceperit, cognitaq; habuerit, quicquid diuinæ veritatis vlla possit docere creatura, immò etiam longè sublimiora faciliùs intelligere valebit. In ea ipsa, de qua iam partim egimus, vnitate spiritus noster alio quodam modo, id est, actiuè sese habet, & in seipso, putà creata ac personali essentia sua subsistit. Et hic virium supremarũ fundus est ac origo, vbi omnis creatæ actionis, quæ quidem creaturæ modo tam in natura quàm supra naturam exerceatur, & initium & finis est. Neque verò vnitas hæc, quatenùs vnitas est, agit aut operatur: sed vires omnes animo vtcunque operentur, facultatem virtutemq; ex ipso fundo seu origine, quæ est personalis spiritûs essentia, accipiunt. In hac vnitate spiritus hominis aut Deo similis sit necesse est per gratiam & virtutes, aut dissimilis per mortifera peccata. Quòd enim homo ad Dei similitudinẽ conditus esse dicitur, de gratia intelligendum est, quæ lux quædam deiformis est, suis nos radijs perlustrans, Deoq; similes efficiens, sine qua cum Deo coniungi ac vniri supernaturaliter neutiq̃ valemus. Et licèt Dei imaginem, naturalemq; quæ nobis cum illo est, vnitatẽ amittere non queamus, at tamẽ si similitudinem, quæ illius gratia est, perdiderimus, æterna damnatione plectemur. Atq; ea re vbi aliqua ex parte ad suam percipiendam gratiã Deus benignissimus accommodatos ac habiles nos conspicit, ex liberrima bonitate sua viuificare nos, sibiq; assimiles & conformes efficere paratus est. Tales autem nos sumus, id est, ad capessendam eius gratiam idonei, quotiès integra voluntate ad ipsum nos conuertimus. Eodem enim ipso momento Christus ad nos venit per media ac sine medijs, id est, per gratię suæ dona, & supra dona omnia: nosq; itidèm ad ipsum & in ipsum per media & sine medijs, hoc est, cum virtutibus & supra virtutes omnes venimus. Atquì suam ipse imaginem & similitudinem, id est, seipsum & dona sua nobis imprimens, à peccatis nos eximit atque absoluit, efficitque liberos & similes sui. Eo ipso autem quò nos à peccatis liberat, & in charitate similes suî ac immunes reddit, spiritus in amoris fruitionem sese demergit: atque ita hic iam quidam fit occursus atque vnitio medij expers ac supernaturalis, in qua nostra consistit salus ac beatitudo. Quanuis enim DEO naturale sit, ex amore ac liberrima bonitate largiri, nobis tamẽ pro nostro modulo accidens est, ac supernaturale, vtpotè qui antè alieni atque dissimiles fuimus, sed postmodùm similitudinem & cum Deo vnionem adepti sumus.

Spũs noster qui qua in re actiue se habeat.

Hõ ad Dei similitudinẽ qui cõditus.

¶ Vt Deus in vnitate supra omnem gratiæ similitudinem possideatur. Caput LXI.

HIc verò occursus, istaq; vnitas, quam amans spiritus in Deo citra medium consequitur ac possidet, in ipso essentiæ captu longè supra omnem nostram intelligentiam fiat necessum est, nisi fortè intellectus in essentiæ simplicitatem transierit. In hac perfruente vnitate tum supra nosipsos, tum supra res omnes iugiter requiescemus. Et licèt ex ipsa dona cuncta tam naturalia quàm supernaturalia promanent, at tamen amans

amans ſpiritus in ipſa ſupra dona omnia quieſcit. Neque enim aliud quicquam hîc eſt, niſi Deus & ſpiritus abſque medio vnitus cum Deo. In hac itèm vnitate & nos à ſancto ſuſcipimur ſpiritu, & nos ſpiritum ſanctum recipimus: neque eum ſolum, ſed & patrem & filium, totamq; naturam diuinam. Non enim poteſt diuidi aut ſecari diuinitas. Ipſa verò fruitionis auida ſpiritûs propenſio, ſupra omnem ſimilitudinem in ipſo DEO quieſcere appetens, in eſſentiali ſua exiſtentia quicquid vnquàm in ea ſpiritus naturaliter adeptus eſt atque percepit, ſupra naturam obtinet ac poſſidet. Hoc nimirùm bonis omnibus commune eſt. Quod tamen qua ratione fiat, per omnem vitam incompertum atq; incognitum eis manet, niſi interni ſint, & ab omnibus creaturis liberi ac expediti, & ſpiritali intelligentia illuſtrati. Eodem ſanè momento, quo ſe quiſpiã totum auertit à peccato, in eſſentiali ſua eſſentia, in apice ſpiritûs ſui ſuſcipitur à Deo, vt in Deo deinceps in omne æuum requieſcat: percipitq; gratiam & Dei quandam ſimilitudinem in ſupremarum virium ſuarum fundo ac origine, quo nouis in virtutibus creſcat ſemper & profectum faciat. Et quandiu ſimilitudo ſalua manet per charitatem ac virtutes, tandiu vnitas quiete gaudet, quæ nec amitti vnquàm poteſt, niſi mortiferi perpetratione peccati.

¶De effectu gratiæ, & vt ea neceſſaria nobis ſit. Caput LXII.

OMnis igitur ſanctitas, totaq; ſalus noſtra in eo ſita eſt, vt per ſimilitudinem ac mẽdium ſiue gratiæ ſiue gloriæ, in eſſentialis vnitatis ſuæ quietem ſpiritus introducatur. Dei nanque gratia via eſt, quam omninò pertrãſire neceſſe eſt, ſi in nudam velimus pertingere eſſentiam, vbi Deus ſeipſum ſine medio cum oñi ſua opulentia elargitur. Quamobrem peccatores & damnati omnes in tenebris verſantur, quòd diuinę gratiæ expertes ſint, quæ ipſos illuſtraret, & ad perfruentem ſiue fruitiuam deduceret ac dirigeret vnitatem. Interim tamen eſſentialis ſpiritûs exiſtentia vſqueadeò præſtans & nobilis eſt, vt ſecundum eam ne ipſi quidem damnati in nihilum redigi velle poſſint. Cæterùm peccata tam denſa media ac tenebras, tantamq; diſſimilitudinem inter vires & eſſentiam quam Deus inhabitat, efficiunt ac interponunt, vt ſpûs propriæ ſuæ nõ poſſit vniri eſſentiæ, quam vtique propriam eſſet habiturus, in eaque ęterna perfruiturus requie, niſi peccatum obſtaret. Nam qui ſine peccato viuit, in DEI quadam ſimilitudine & gratia viuit, DEVSque illi proprius eſt. Ex quo perſpicuum fit, gratiam eſſe neceſſariam homini, quæ peccatum depellat, viam præparet ac muniat, & omnem vitam eius fœcundam atque frugiferam reddat. Semper igitur hic CHRISTVS venit in nos per media, hoc eſt, per gratiam & multifaria dona ſua: nosque itidèm ad ipſum per media accedimus, putà virtutes ac multimoda exercitia: quantoque interioribus ille nos donis afficit, ac ſubtiliùs & penitiùs mouet, tanto & ſpiritus noſter magìs interna delectabilioraque aſſumit exercitia: id quod ſatìs patuit in omnibus antè commemoratis gradibus ſiue modis. Fitque hîc perpetua quædam ac iugis renouatio. Semper enim DEVS noua præſtat dona, & ſpiritus noſter iugiter rurſus intrò ſeſe recipit pro ratione donorum & exactionis DEI. Atque in hac obuiatione vel occurſu ſemper ſublimiùs renouatur: ſicque continuè ad altiorem vitæ conſcendit gradum. Omnis verò hic actualis occurſus per media agitur, quæ ſunt dona DEI, virtutes noſtræ, & ſpiritûs noſtri operatio. Et reuerà media iſtiuſmodi cunctis tum hominibus, tum ſpiritibus neceſſaria ſunt: quando abſque diuinæ gratiæ & amoroſæ ac liberæ ad DEVM conuerſionis mediis, nulla vnquàm ſeruata, aut beatitudinem adepta eſt creatura.

Salus noſtra vbi ſita.

Secundũ qd ne dãnati qdẽ in nihilũ redigi velle poſſint.

Quas tenebras pctũm inducat.

Quibus ad nos mediijs veniat Chriſtus.

Media q̃ q̃ neceſſaria.

¶De continua viſitatione & aduentu Chriſti in ſpiritum noſtrum. Caput LXIII.

CAeterùm DEVS tum habitationem, tum quietem, quas in nobis ac apud nos effecit, id eſt, ſpiritûs vnitatem & quæ per gratiam fit, ſimilitudinẽ conſiderans, vnitatem quidem abſque intermiſſione viſitare ſtatuit, idque nouo ſemper ſublimis generationis ſuæ aduentu, ac largiſſimo immenſæ charitatis ſuæ profluuio. (ſi quidem in delicijs vult apud amantes ſpiritus commorari.) Similitudinem verò quam per gratiam

Quõ nos deus aſſiduè viſitet.

tiam & virtutes ſpiritus obtinet, largis itidèm ac eximijs vult viſitare donis, quo per virtutes ad maiorem ſimilitudinem claritatemq́ue proficiamus. Eſt igitur voluntatis CHRISTI, vt in eſſentiali ſpiritûs noſtri vnitate habitemus, ſecumq́ue ſupra actus omnes creatos, cunctasq́ue virtutes diuites ac opulenti permaneamus: ac nihilo minùs voluntatis eius eſt, vt eádem in vnitate virtutibus ac donis cæleſtibus locupletes & pleni actiuè commoremur. Vult denique vt vnitatem hanc & ſimilitudinem abſque ceſſatione ſingulis quibuſque in actibus noſtris viſitemus. Enimuerò ſub quolibet recenti Nunc, ſeu quouis momento, DEVS in nobis naſcitur, ex eademq́ue præcelſa generatione ſpirituſſanctus cum donis ſuis omnibus emanat. Itaque donis quidem D E I, ſimilitudine: ſublimi verò generationi, eſſentiæ vnitate occurremus.

Deo quî occurrendum.

¶De continuo profectu ſpiritûs noſtri, & de intentione ſimplici. Caput LXIIII.

VIdeamus nunc, vt in ſingulis actibus D E O pergere obuiàm, & maiorem ſemper adipiſci ſimilitudinem, & vnitatem perfruentem excellentiùs occupare debeamus. Quodlibet ſanè opus bonum, quantumuis illud exiguum ſit, ſi cum amore & recta ac ſimplici intentiõe referatur in Deum, maiorem ſimilitudinem & æternam in Deo vitam emeretur. Simplex nanque intentio vires animæ diſperſas in vnitate ſpiritûs colligit & adunat, & ſpiritum ipſum Deo accommodat & adiungit. Ipſa Deo laudem, honorem, virtutes omnes offert & exhibet: ſeipſamq́; & cælos omnes & creata omnia pertranſiens ac penetrans, Deum in ſimplici fundo ſuo reperit. Ipſa videlicet virtutum omnium finis, initium, decus ac ornamentum eſt. Simplicem autem intentionem eam dicimus, quę nihil ſpectat niſi Deum, & omnia in ordine ad Deum. Ipſa nimirùm fictionem, hypocriſim, duplicitatem omnem pellit ac profligat. Quamobrem danda cuilibet opera eſt, vt in cũctis actionibus ſuis ſupra omnia illam retineat, exerceat & colat: quippe quæ hominem diuino ſemper ſiſtit conſpectui, intelligentia perſpicacem, in virtutibus ſtrenuum, & ab omni aliena ac vana formidine tam hîc, quàm in die iudicij, liberum ac vacuum efficit. Ipſa planè ſimplex ille oculus eſt, cuius Dominus meminit, totum corpus, id eſt, omnes hominis actus, omnemq́; eius vitam illuſtrans, & à peccato mundam puramq́; conſeruans: eſt etiam ſpiritûs interna illuminata propenſio, atq; totius ſpiritalis vitæ fundamentum. Ipſa in ſe ſpem charitatemq́ue complectitur, vtpotè quæ & confidit Deo, eiq́; fidelem ſe præbet. Naturâ verò peſſùm premit atq; proculcat, & pacem adducit, omneq́; ſpiritûs murmur compeſcit ac depellit. Ipſa virtutes omnes incolumes conſeruat, pacem, ſpem, & confidentiam in Deum tam hîc quàm in illius iudicio præſtat. Ita ergo in ſpiritûs noſtri vnitate cum gratia ac ſimilitudine commorabimur, ſemperq́; Deo per medias virtutes ſiue virtutum media pergentes obuiàm, totam illi vitam & omnes actus noſtros ſimplici intentione offeremus, in ſingulis quibuſq; actibus hocipſo horis ſingulis maiorem adepturi ſimilitudinem. Per ipſum autem ſimplicis intentionis fundum noſipſos tranſeuntes vel tranſcendentes Deo abſq; medio occurremus, cum eoq́; in ſimplici quieſcemus fundo, poſſeſſuri illic hæreditatem ex omni nobis æternitate paratam. Ita nimirùm ſpirituum omnium vita & actio cum virtute coniuncta, in gratiæ ſimilitudine & ſimplici intentione conſiſtit, eorumq́ue ſuprema quies in eſſentiæ ſimplicitate ſupra virtutes omnes agitur. At nihilo minùs ſpiritus alij alios virtutibus ac ſimilitudine excellunt, & ſinguli ſuam ipſorum in ſeipſis pro ſua dignitate eſſentiam poſſident: & DEVS ipſe ſingulis ſingulatim ſiue ſingulari quodam modo facit ſatis, & ſinguli quique in fundo ſpiritûs ſui pro menſura ac modo amoris ſui Deum tum hîc, tum in æterna vita quærunt.

Opis boni vtilitas quę.

Intentionis ſimplicis efficacia.

Simplex intentio quæ.

Mat. 6.

Intentionis ſimplicis laus.

¶De ordine tam actiuę quàm ſpiritualis vitæ ſecundum ſeptem dona ſpirituſſancti, & primò ſecundũ dona timoris, pietatis, & ſcientiæ. Caput LXV.

SED iam virtutum omnium totiusq́; ſanctimoniæ gradus & ordinem conſideremus, vt videlicet Deo ea, quæ per gratiam & virtutes obtinetur, ſimilitudine occurrere debeamus, atque ita cum eodem in ſpiritûs quieſcere vnitate. Quando igitur quiſpiam in Dei viuit timore, & moralibus virtutibus ac externis exercitijs dat operam, eſtque

tum

tum Dei, tum ſanctæ Eccleſię præceptis obediens, & ſimplici intentione ad quæuis bona paratus, iam quidem fidelitate & voluntatis ſuæ tam in agendo quàm omittendo cum diuina voluntate concordia ac conſpiratione Dei quãdam habet ſimilitudinem ſiue conformitatem: quieſcit verò in Deo ſupra hanc ipſam ſimilitudinem. Enimuerò per fidelitatem & ſimplicem intentionem Dei exequitur voluntatem, magis tamen ac minùs, pro ſuę ratione ſimilitudinis. Per charitatem verò in dilecto Deo ſupra ſimilitudinem requieſcit. Iam ſi in Dei timore diuinitùs percepto probè ſe exerceat, datur illi à Deo etiam ſpiritus pietatis ac liberalitatis: quo adepto, fit corde ac animo pius, manſuetus, liberalis: & hoc ipſo redditur viuacior, ad maioremq; proficit ſimilitudinem. Atque etiam magis quàm antè ſe in Deo quieſcentẽ, & in virtutibus latiorem profundioremq; experitur. Hęc verò tum ſimilitudo, tum quies tanto cum ſuauiùs afficit, quanto eſt ſimilior. Quòd ſi hîc quoq; magno ſtudio, ſimplici intentione, & aduerſus ea, quæ virtutibus contraria ſunt, virili decertatiõe probè ſe gerat, tertium obtinet ſcientiæ ac diſcretionis donum: quo inſtructus, fit rationabilis, nouitq; quid agendum, quid omittendum, vbi dandum & accipiẽdum ſit. Et per ſimplicem intentionem diuinũq; amorem ſupra ſeipſum in Deo in ipſa ſpiritũs vnitate quieſcit: poſſidetq; ſeipſum in ſimilitudine, & actus ſuos omnes delectabiliùs perficit. Eſt nãq; ſubditus & obediens Patri, eſt rationabilis ac diſcretus filio, & largus ac pius ſpirituiſancto: & ita ſacroſanctæ Trinitatis quandam gerit ſimilitudinem, quieſcitq; in Deo tum per amorem, tum intentionis ſimplicitatem. Et in his omnis actuoſa cõſiſtit vita. Quamobrem vnuſquilibet ſeriò admodùm ſeſe exercitabit, & ſimplici intentioni ſuæ cũ diſcretione obſequetur: cauebitq; ſibi ab oĩbus virtuti cõtrarijs, & ad pedes Domini IESV ſemper humiliter ſeſe demittet, magnum hoc pacto ſingulis quibuſq; horis in ſimilitudine & virtutibus progreſſum habiturus. Neq; aberrare poterit, ſi ſic ſe geſſerit: ſemp tamẽ hac ratione in vita actiua poſitum ſe nouerit. Quiſquis enim potiùs illis vacat exercitijs, quæ cor & animum diſtẽdunt & occupant, & operum multiplicitati magis deditus eſt & intentus, quàm rationibus ipſis & cauſis actionũ vel operum, plusq; ſua exercitatione, Sacramentis, ſignis ac conſuetudinibus externis, quàm cauſæ & veritati per ea deſignatæ inhæret, is planè ſemper externus & actiuus pmanet: idem tamen in ſuis bonis actionibus cum ſimplici intentione coniunctis, vitam obtinebit æternam.

Voluntatẽ Dei quõ exẽquamur.

In Deo quõ quieſcamus.

Scientiæ dõnum quõ ſaciat.

Intẽtiõi ſimplici quõ obſequendum.

¶De dono Fortitudinis. Caput LXVI.

CAeterùm ſi propiùs ad Deum accedere, & ſublimiora accipere exercitia, vitæq; gradum altiorem capeſſere velit, ab operibus ipſis ad cauſas operum, & à ſignis ad veritatem intrò ſe recipiat & ingrediatur oportet. Atq; ita actuum ſuorum dominus ac magiſter, & veritatis cognitor effectus, ad internam ptingit vitã, accipitq; quartum à Deo donum, hoc eſt, fortitudinis ſpiritum, quo communitus, vincere poteſt aduerſa & proſpera, lucrum & iacturam, ſpem & curam rerum temporalium, omnigenaq; media & oĩem multiplicitatem: atq; hoc ipſo à creaturis oĩbus totus fit liber & expeditꝰ. Vbi verò à cunctis ſimulacris ac imaginibus abſolutus eſt, fit compos ac potens ſuĩipſius, facileq; ac nullo negocio ad vnitatem pertingit ac internus efficitur, & citra vllũ impedimentum interna cum deuotione, ſublimi affectum laude, gratiarumactione & ſimplici intẽtione ad Deum ſeſe conuertit: ſapiuntq; ipſi oĩes actus, & tota vita ſua tam interna q̃ externa: quippe qui ante adorandæ Trinitatis thronum coràm aſſiſtens, ſæpiùs à Deo interna conſolatione ac ſuauitate afficitur. Quiſquis enim ad hanc menſam cum laude, gratiarumactiõne, & intima reuerentia miniſtrat, ſæpè quidẽ & vinum potat, & reliquias ſeu fragmenta & micas de Domini menſa decidentes guſtat ac edit. Præter hoc verò ob intentionis ſuæ ſimplicitatem etiam pace interna ſemper gaudet. Et ſi quidem in laude, gratiarum actione & ſurſum erecta intentione fixus perſtiterit, ſpiritũ fortitudinis duplicem obtinebit: Quo percepto, minimè iam ſecundum corpoream appetentiam vel affectum cõſolationi, vel ſuauitati, vel vllis Dei donis, vel quieti, vel paci cordis ſui ſeſe immerget, vel in illis acquieſcet ac immorabitur, ſed per quęuis potiùs dona oĩemq; conſolationem tranſibit ac penetrabit, quo poſſit ad dilectũ pertingere. Fortis igitur is eſt, qui cordis inquietas occupationes & nos terrenas abijcit, deſerit, ac vincit. Duplici verò fortitudine prædituſ eſt, quiſquis conſolationem

Fortitudinis donũ quõ faciat.

Duplex fortitudinis ſpiritus quî obtinendus.

Fortis qs.

Duplici for

titudine prę ditus. omnem & dona cæleſtia pertrãſit ac ſuperat. Talis nimirùm ceraturas omnes excellit, & magna virtute ac libertate per ſpiritalis donum fortitudinis ſeſe poſſidet.

¶De Conſilij dono. Caput LXVII.

VBI verò nulla eum res creata aut impedire, aut vincere poteſt, quo minùs in ſimplici ac ſurſùm tendente intentione ſua, & in Dei laude Deum ſupra illius dona omnia quærens & intendens, per donum fortitudinis immobilis perſiſtat, quintum illi donum confertur à Deo, quod eſt cõſilij: per quod Deus Pater intùs eum trahit, vocatq; cùm electis ſuis ad vnitatis ſuæ dexteram. Filius ſpiritaliter intùs ei loquitur: Luc.10. Sequere me ad Patrem meum, etenim vnum neceſſarium eſt. Spirituſſanctus cor aperit ac expandit, atq; ardenti inflammat & accendit amore. Hinc verò æſtus quidã & impatiẽtia amoris intùs naſcitur. Qui enim conſilio huic morem gerit, vehementem amoris impetum ſuſtinet, neq; quicq̃ præter ſolum Deum ſufficere illi poteſt. Eam ob rem & ſeipſum & oñia deſerit, illum vt reperire queat in quo ſe viuere nouit, & in quo omnia vnũ ſunt. Hìc nimirùm curandum eſt homini, vt Deum ſimplici intentiõe proſequat̃, ſeipſum ratione compeſcat & Cõſilij ſpũs qui duplicãdus. cohibeat, omnem ſuam abneget volũtatem, optatam q; præſtolet̃ vnionem vel vnitatẽ, donec eam Deo præſtare viſum erit: ficq; ſpiritus conſilij in ipſo duplicabit̃. Magnus em̃ eſt & ordinatione conſilioq; Dei obtemperat, qui ſeipſum relinquit & omnia, amoreq; impatienti, ęſtuanti ac flãmigero dicit: Adueniat regnũ tuũ. At verò maior is eſt, & conſilio Dei obMat.6. tempantior, qui ꝑpriam abnegat & ex amore ſuperat voluntatẽ, & ſubdita cum reuerẽtia diMat.6.26. cit Deo, Fiat in oñibus voluntas tua, non mea. Quod quidẽ ipſe Dominus IESVS paſſioni ſuæ proxim⁹, cum humili ſuiꝑſius abnegatione Patri ſuo dixit. Neq; quicq̃ vnq̃ ipſe aut ſibiꝑſi iucundius, delectabilius, & honorificum magis, aut nobis vtilius, aut Patri gratius & amabilius, aut dæmonibus ꝓbroſius ꝓtulit. Per eam enim ſecundũ humanitatẽ voluntatis ſuæ abnegationem oẽs nos ſeruati ſumus. Sic etiam hoiem Deum amantem ac humilem voluntas Dei maximo & præcipuo gaudio & delectatione afficit, neq; ſecundũ ſpm̃ quicq̃ magis illi Reſignatio ſumma quæ. libet, etiamſi Deus, quod tñ impoſſibile eſt, in infernum eum demigrare vellet. Et hic natura extremè deprimit̃, & Deus altiſſimè ſublimat̃: eſtq; iſtiuſmodi homo capax donorũ Dei oñium, eo quòd ſeipſum abnegârit, ꝑpriæq; renunciârit volũtati, dederitq; oñia ꝑ oñibus: neque tñ quicq̃ ob id recipere deſideret, neq; exigat quicq̃, niſi quòd Deus dare velit. Siquidem volũtas Dei, illius gaudium eſt. HOC pacto quiſquis ex amore ſeſe penitùs Deo permittit et reſignat, idem mortalium oñium liberrimus eſt, vitamq; agit curis vacuam, certus Deum, quod ſuum eſt, amittere vel perdere non poſſe. Verùm tametſi corda oñia & quicquid vſq̃ eſt in creaturis, Deus benè perſpecta habeat, interdum tamen huiuſcemodi hominem tentare ac probare ſolet, vt videat, poſſit ne abnegare ſeipſum, quo diuinitùs illuſtrari mereatur, viuatque tum honorificè Deo, tum vtiliter ſibiꝑſi. Hac de re nõnunquàm à dextris remotum, ad læuam collocat: è cælo in infernum deponit: à delicijs omnibus auulſum, magnisq; patitur miſerijs inuolui: idq; adeò, vt ſibi iam nedum à Deo, ſed etiam à creaturis oñibus relictus & contemptus videatur. Atquì ſi anteà in amore & gaudio ſeipſum & propriam abnegauit voluntatem, ita vt nihil quæſierit ſuum, ſed Dei ſemper honorem & gratiſſimã voluntatem, facilè etiam nunc in pœnis, doloribus & miſerijs, ſeipſo abnegato, nihil quæret ſuũ, ſed Dei duntaxat honorem. Qui em̃ ad magna agenda prompto eſt animo, idem etiam magna libẽter Paſſio quæ cui operationi preſtet. ꝑpetitur. At tñ patiẽter & reſignato animo aduerſa ferre ac ꝑpeti, præclari⁹ Deoq; acceptius eſt, & ſpiritui noſtro delectabilius, quàm eádem cum reſignatione magna quædam agere. Pati enim naturæ magis moleſtum & contrarium eſt. Vndè etiam & ſpiritus magis erigitur ac exaltatur, & natura vehementiùs deprimitur afflictione vel cruce graui, quàm magna operatione, ſi vtrobique indiſſimilis vel par charitas habeatur. Quòd ſi in hac reſignatione abſQuis ſpiritũ conſilij duplicem adipiſcatur. que aliquo delectu perſtiterit, quaſi qui nec velit nec nôrit aliud, ſpiritum conſilij duplicem adeptus eſt. Satisfacit enim conſilio & voluntati Dei tum agendo, tum patiendo, & reſignatione ſuiꝑſius, & ſubdita obedientia: naturaque illius modo excellentiſſimo ornata eſt, & ipſe diuinam in ſpiritu illuminationem conſequi idoneus ac habilis eſt.

¶De

¶De primo gradu doni intellectûs, quo ſpiritus ſtabilitur in vnitate. Caput LXVIII.

PROINDÈ ſextum illi donũ confertur à Deo, quod eſt Intellectus. Hoc donum iam ante fonti tribus riuulis dimananti comparauimus. Stabilit enim atq; figit ſpiritũ noſtrũ in vnitate, veritatem reuelat ac detegit, & charitatis erga omnes in communi præſtat latitudinem. Idemq; donum aptè qdem Solis radijs ſimile dici poteſt. Vt enim Sol ſplẽdore ſuo aerem ſimplici perfundit ac cõplet claritudine, rerũq; ſpecies declarat, & ciborũ diſcrimina ſub oculos ponit, vim ſuam hoc ipſo reddens oĩbus manifeſtam, vtq; æſtus illius toto vbiq; terrarũ orbe quod ad vtilitatem ac fœcunditatem attinet, communis eſt: Ita nimirùm primus doni huius fulgor quandam ſpiritui præſtat ſimplicitatem, quæ ſingulari quadã perluſtrat ac perfunditur claritudine, perindè vt aer radijs ſplendentis Solis. Enimuerò diuina gratia, quæ donorũ omniũ fundamentũ eſt, velut ſimplex quędam lux, intellectũ noſtrum poſſibilem eſſentialiter inhabitat, eademq; luce ſpiritus noſter conſtabilit, ſimplex fit ac illuſtrat, & gratia donisq; Dei complet, & per gratiã diuinumq; Amorem quandã Dei obtinet ſimilitudinẽ. At verò quia ſuo modo Deo ſimilis eſt, & DEVM ſimplici intentiõe, ꝓſequit & amat, ſupra dona oĩa, neq; ſimilitudine, neq; creata claritate contentus eſt. Nã ſecundũ intimũ fundũ ſuũ & naturaliter & ſupra naturã, in immenaſm illã, vndè profluxit, eſſentiã, ꝓpendet. Porrò diuinæ eſſentiæ vnitas ſimilitudinẽ omnem vel qcquio ſui ſimile eſt, ad ſe trahit. Spiritus igitur ſeipſum fruitiuè demergit, profluitq; in Deum ceu æternam requiem ſuam. Gratia nanq; Dei ita ſe habet ad DEVM, vt radius ad Solem, ipſaq; medium & iter eſt, quo ducimur in DEVM. Atq; ea re ſimpliciter in nos radians, Deo nos conformes efficit. Qui autem Dei ſimilis eſt, horis omnibus in DEVM, ſeſe demergens, moritur in Deo, fitq; & manet vnũ cum Deo. Etenim charitas Deo nos coniũgit & vnit, efficitq; vt ſimul permaneamus, ac habitemus in vnum. At tamen æternã retinemus ſimilitudinem in gratiæ vel gloriæ lumine, vbi noſipſos in charitate & virtutibus actiuè poſſidemus: itemq; ſupra Actus noſtros in nuda eſſentia ſpiritûs noſtri in diuino lumine vnitatẽ retinemus cum Deo, vbi DEVM ſupra virtutes omnes in quiete poſſidemus. Charitas enim ſecundũ ſimilitudinem æternò operabitur: & vnitas cum Deo in Amoris fuitione ſeu Amore perfruente æternò requieſcet. Et hoc eſt Amoris exercitiũ ſiue negocium. Vno nanq; & eodem tempore charitas & operat, & in ſuo quieſcit dilecto: alterumq; ab altero corroborat. Quo enim ſublimior charitas, eo requies copioſior: rurſusq; quãto quies maior, tanto charitas interior ac intentior. Siquidem in ſeſe mutuò viuunt. Ergo qui non amat, quietis expers eſt: & qui minimè quieſcit, non amat. Quanquã etiam bonis quibuſdã interim vſuenire ſolet, vt ſe putent non amare DEVM, nec quieſcere in Deo: ſed hoc ipſum Amor illis videri facit, eo quòd plùs quàm poſſint, amare appetant: & quia vires non ſuppetũt, in Amore deficere ſibi videnẽ. Hoc ipſo autem in actu vel opere amorem & quietem experiuntur. Nemo enim capere poteſt, quemadmodùm actiuè amemus, & fruitiuè quieſcamus, niſi qui reſignatus, quietus vel ocioſus, expeditus & diuinitùs illuſtratus ſit. Veruntamen vnuſquilibet DEVM amans, vnum cum Deo eſt in quiete, & Deo ſimilis charitatis actione. Ipſe nanq; DEVS in excellentiſſima natura ſua, cuius quandã nos gerimus ſimilitudinem, ſecundum eſſentialem ſuam vnitatem æterna perfruitur requie, & ſecundũ perſonarum Trinitatem æternò operatur: Alterumq; alterius perfectio eſt. Etenim quies in vnitate, actio in Trinitate conſiſtit, manentq; ſimul in æuum ſempiternũ. Quãobrem ſi cui DEVM guſtare libet, amet neceſſe eſt, & ſi amauerit, guſtu Dei nõ defraudabit. Atquì ſi alijs rebus contentus ſit, non poterit guſtu percipere quid ſit DEVS. Simpliciter igit noſipſos in virtutibus ac ſimilitudine, & DEVM ſupra noſipſos per Amorem in quiete ac vnitate poſſidebimus. Et hæc de primo doni Intellectûs gradu dixiſſe ſufficiat, vti videlicet is, qui communi erga omnes charitate prædítus eſt, in vnitate conſtabiliatur.

Intellectûs donũ cur ſolis radijs aſſimilandũ.

Donorum oĩm fundamentum.

Quo medio in Deum ducamur.

Charitas q̃ ſemp operatura.

Quid nõ niſi à reſignatis intelligẽdum.

Quies & actio vbi conſiſtant.

¶De ſecundo gradu doni intellectûs. Caput LXIX.

PORRO quemadmodùm aere Solis splendore illustrato, totius mundi decor, elegantia & opes elucescunt, & nostris sese ingerunt obtutibus, hominisque oculi illuminati, colorũ multiplici hausta varietate animũ exhilarant & oblectant, sic vbi intra nosipsos simplices sumus, & intellectus noster possibilis spiritu Intellectûs illustrat ac transradiat, iam qdem præcelsas Dei proprietates, quæ omniũ ex ipso manãtiũ actionũ eius causa sunt, cognoscere valemus. quanuis enim & opera DEI, & DEVM ipsum per illius effectus mortales omnes intelligere possint, ipsam tamẽ operũ eius proprietatem, iuxta modũ fundi sui, nemo sensibiliter neq; propriè intellectu cõsequi potest, nisi hoc sit dono præditus. Enimuerò hoc intellectûs donum contemplari & agnoscere nos docet nostram ipsorũ præstantiam ac nobilitatem, & virtutum & exercitiorũ omnium discrimen siue discretã cognitionem nobis præstat, vt sciamus quo pacto in æterna veritate citra errorem viuendum nobis sit. Et quisquis eo illuminatus est, versari ac ambulare in spiritu, & oñia tã in cælis q̃ terris ratione illustrata probè ac sanè & considerare & intelligere nouit. Atque eamobrem in cælis degens, cũ sanctis oñibus dilecti sui attendit & contemplat pulchritudinem, incomprehensibilem sublimitatem, inexhaustam profunditatem, longitudinem, latitudinem, sapientiã, veritatem, bonitatem, ineffabilem liberalitatẽ ac pietatẽ, & cætera id genus amabiles Dei proprietates, vel attributa, quæ in Deo, hoc est, sublimi natura DEI prorsus innumera sunt, eademq; penitùs immensa ac infinita, cùm sint idem ipse. Deindè reductis ad seipsum & cunctos homines & creata omnia oculis, diligenter considerat, vtì DEUS ex liberrima pietate ac liberalitate sua secundum naturã ea condiderit, donisq; varijs affecerit: vtq; etiam supra naturã seipso ea donare ac ditare velit, si modò id inquirere ac desiderare non recusent. Istiusmodi rationalis multiplicium diuitiarum ac donorum Dei consideratio, spiritum mirificè exhilarat, si tamen pro Dei amore nobisipsis emortui simus in Deo, viuamusq; & conuersemur in spiritu, & gustu percipiamus ea quæ semper mansura sunt. Idem etiam Intellectûs donum eam, quam in Deo habemus, ac per fruitiuũ & penitùs absorptũ AMOREM possidemus, vnitatem nobis reddit manifestã: itemq; similitudinem illam Dei, quam per charitatem & virtutes in nobisipsis habemus: atq; etiam lumẽ nobis & claritudinem ministrat, in qua discretè ambulemus in spiritu, & contemplemur ac cognoscamus DEVM in spiritalibus similitudinibus, & nosipsos quoq; & omnia pro luminis ipsius ratione ac mensura, Dei voluntate & intellectûs nostri dignitate ac præstantia. Et ita iam alter huius doni gradus absolutus est, putà quemadmodùm homo communi ardens charitate, diuinitùs illustretur.

Dei ꝓprietates qui nosse queamus.

cõsideratio quę quî spũ exhilaret.

De tertio gradu doni Intellectûs. Cap. LXX.

PORRÒ sicutì quatenùs aer Solis splendoribus illustratur, eatenùs æstus quoq; increscit, & reddit fœcunda omnia: ita si ratio & intellectus noster hunc in modum discreta ac distincta diuinæ veritatis cognitione illuminetur, sæpenumerò voluntas, quæ est vis amatiua, admodùm feruescens & exæstuans, communi erga omnes fidelitate & amore largiter emánat. Etenim donum istud per veritatis illam, quam ex eius claritudine percipimus & adipiscimur cognitionem, latissimam & ad omnes sese extẽdentem in nobis fundat charitatem. Nam simplicissimi quiq;, etiã sedatissimi, atque in seipsis pacatissimi & in DEVM altissimè immersi & absorpti, intelligentia clarissimi, bonis actibus abundãtissimi, & profluente charitate omnium maximè communes sunt: minimeq; omnium impediunt, eo quòd Deo similimi sint. Enimuerò DEVS omnipotens in essentia simplex est, claritas in intelligentia, & effluentissima communisque charitas in sua operatione. In quibus tribus quanto nos illi similiores sumus, tanto etiam illi coniunctiores ac propiùs vniti sumus. Danda igitur nobis opera est, vt in ANIMÆ fundo permaneamus simplices, & ratione illuminata consideremus oñia, & cõmuni charitate p oñia profluamus: quẽadmodũ Sol iste visibilis, ita vt est in seipso, simplex & nihil mutatus permanet, ac nihilo seciùs claritatẽ ardoremq; suũ toti vbique orbi cõmunicat. Sed iam pauliſper explicandũ est, vtì ratione illustrata, in communi charitate viuere debeamus. Pater quidem totius diuinitatis principium est secũdum essentiam & personas. Itaq; secũdum spiritum humili cum reuerentia

Voluntas quęquî erga oẽs afficiat.

Simplicissimi quique quales.

Deo quî maximè similes fiamus.

coram

eorũ æterni Patris celsissima maiestate nos inclinabimus ac submittemus: & hoc ipso humilitatẽ possidebimus virtutũ oĩm fundamentũ, simul etiã intimè ac deuotissimè Patris potẽtiã adorabimus, id est, honorem ac reuerentiã illi impendemus: & ita spiritaliter subleuabimur. Ipse nanq; sua virtute creat & conseruat oĩa. Laudes item gratesq; agemus, & æternũ præstabimus famulatum immensæ fidelitati & charitati diuinæ, qua ab inimici vinculis, & æterna morte liberati sumus, sicq; liberi efficiemur. Diuinæ quoque sapientiæ pijs querimonijs humanæ naturæ proponemus ignorantiã & cæcitatem, desiderabimusque vt omnes illuminentur, & diuinæ veritatis notitiã consequantur, & ita DEVS ab illis agnoscatur ac honoretur. Prætereà diuinam obsecrabimus misericordiam, vt peccatores omnes conuertat, & faciat in virtutibus progredi, sicq; DEVS ab illis magno affectu diligatur. Liberaliter quoque ex abundantissimis diuinæ bonitatis thesauris cunctis tribuemus indigentibus, quo expleantur oẽs, refluantq; in DEVM: & ita ab ijs omnibus Deus possidebitur. Ad hæc in honorem & venerationem ipsius DEO Patri ministerium omne cunctosq; actus Domini IESV, quos in humanitate sua vnquàm ex Amore peregerit, offeremus: sicq; omnes preces nostræ exaudient. Offeremus insuper Deo Patri in Christo IESV omnem angelorum, tum sanctorũ, tum etiã bonorũ hoĩm in terris degẽtiũ, amãtem sui ad DEVM applicationẽ & adiunctionem: & ita cum eis in DEI veneratione copulabimur ac vniemur. Itidemq; DEO Patri omnem sanctæ Ecclesiæ cultum ac famulatũ, & sacerdotũ omnium præcelsum sacrificium, & quicquid vel præstare vel intellectu consequi possimus, in Christi nomine offeremus, vt per Christum Deo occurramus, & communi charitate similes illi simus, atq; etiam simpliciter omnem excedentes ac transcendentes similitudinem, in essentiali vnitate cũ ipso vniamur. Id enim curandũ nobis est, vt cum Deo in vnitate permaneamus, & cum eodem ipso & sanctis omnibus communi charitate perenniter promanemus, & cum gratiarum actione & laude iugiter intrò reuertentes, Amore perfruenti in essentialem nosipsos quietem demergamus. Quæ sanè, quãtùm ipse capio, longè omnium opulentissima vita est, per eamq; donum Intellectûs possidemus.

De⁹ pr̃ quo nobis honore afficiẽdus.

Sapiæ Dei quid propẽ nendum.

Mĩæ ei⁹ qui supplicãdũ.

Quid pr̃i à nobis offerẽdum.

quid maxiẽ nobis curãdum.

Vit opulẽtiss ma .e.

¶De dono Sapientiæ. Caput LXXI.

PORRÒ quando intrò (vt dictum est) reuertimur, siue rursus intrò nos recipimus, fruitiua DEI vnitas, ceu caligo quædã & velut quiddam modi expers ac omninò incomprehensibile, sese habet. Spiritus verò noster per Amorem & simplicem intentionem intrò se recipiens, actiuè quidem virtutes oĩes, & fruitiuè seipsum supra virtutes oĩes offert. Itaque sub hac amorosa introuersione septimũ oritur donum, putà spiritus sapientiæ vel sapidæ scientiæ, idemq; nedum spiritûs nostri simplicitatem, sed etiam Animã & corpus sapientia & spiritali quodam sapore penetrat. Est autem hoc donum attactus ille diuinus, quo nostri spiritûs vnitatem iam antè contingi diximus: adeoq; totius gratiæ, & donorum virtutumq; omniũ illapsus & fundum ac origo est. In hoc Dei attactu vnicuilibet sua exercitia, suaq; vita, iuxta ipsius attactûs virtutem, & Amoris sui mensuram sapiunt. Et est reuerà tactus iste diuinus inter DEVM & nos, inter quietem & actionem, inter modum & ea quæ modi sunt nescia, inter tempus deniq; & æternitatem, medium maximè internum. Et licèt spiritali hoc contactu Deus ante cætera dona nos afficiat, omnium tamen nouissimè à nobis cognoscitur ac propriè degustatur. Posteaquàm enim DEVM in cunctis exercitijs ad intimum vsque fundi nostri quæsiuimus, iam tum gratiarum ac donorum omnium influxũ quendã percipimus ac experimur. Sentimus verò tactum hunc in supremarũ virium nostrarũ vnitate supra rationẽ quidẽ, non tamen absque ratione: quandoquidem nos tangi percipimus. Atquì si, quid sit vel vndè veniat, explorare velimus, ratio ipsa & omnis creata consideratio fallitur, deficit ac hallucinatur. Nam quemadmodùm licèt aer Solis splendore perfusus sit, & oculorũ acies benè firma & perspicax, si quis tamen radios splendorem efficientes oculis insequi, & in ipsum Solis axem aciem intendere velit, non possunt non oculi in sua actione deficere, & radiorum splendorem patiendo suscipere: Ita planè lucis incomprehensibilis DEI coruscа irradiatio, in supremarum virium nostrarum vnitate tam vehemens, tamq; ingens occurrit, vt actionem omnem quatenùs creaturæ

Spũs nr̃ quì se aliquãdo offerat.

Doni sapiæ descriptio.

Exercitia q sua cuiq; sapiant.

Tactum quẽ qui sentiamus.

turæ eſt,& cum diſcretione ſiue diſtinctione coniũcta eſt,deficere,& Dei hîc operationem perpeti oporteat,quod nimirùm donorum omnium fons & origo eſt.Enimuerò ſi DEVM noſtra capacitate vel captu totũ compræhendere poſſemus,abſque medio ſeſe nobis daret. Sed quando id impoſſibile eſt,(anguſtiores enim & minores longè ſumus, quàm vt illum totum capere queamus) dona ſua pro captûs noſtri menſura & exercitiorum noſtrorum præſtantia ac dignitate nobis infundit. Fœcunda nanque DEI vnitas ſupremarum virium noſtrarum vnitati ſupernè imminens, nunquàm non eam quæ charitate & virtutibus conſtat,ſimilitudinem exigit à nobis.Singulis igitur quibuſque horis de nouo tangimur, quo ſingulis horis in virtutum creſcamus ſimilitudine, & magìs ac magìs innouemur.Sentiens autem ſpiritus nouum huiuſmodi attactũ,ſame ac ſiti afficitur,totusq; guſtu & amoris impetu ac vehementia oẽm diuinitatis abyſſum penetrare molitur, quo vel ſic expleatur & exatietur.Indè porrò perpetuũ quoddam,idemq; auidum valdè & famelicum naſcitur deſiderium,quod tamen nunquàm id quod vult, perfectè poteſt agendo adipiſci. Siquidem oẽs amantes ſpiritus,pro ſuæ quiſque nobilitatis & diuini contactûs ratione,auidi adſpirant ad DEVM:ac nihilo ſeciùs nunquã Deus à noſtro deſiderio, quatenùs actiuũ vel actuoſum eſt,comprehendi poteſt.Quamobrem perennis quædã in nobis fames ac perpetua, eademq; cupida vel deſiderabunda, cum ſanctis omnibus introuerſio perſeuerat. Vbi verò Deo occurrimus,tam ingens & immenſa illius claritudo & æſtus eſt, vt ſpiritus omnes ſua actione deſtituant,& Amore ſenſibili in ſuaipſorũ vnitate colliqueſcant: vbi tum diuinam operationem tanquã meræ creaturæ patiantur oportet. Hîc nimirùm & ſpiritus noſter,& diuina gratia,& cunctæ virtutes noſtræ in ſenſibilem,vt ſic dicam,tranſierunt amorem, & actione vacant:quoniãquidem ſpiritus noſter totus agendo exhauſtus, ipſe iam Amor ſuo modo effectus eſt. Itaque ſimplex hic eſt,& capax donorũ omniũ, & ad virtutes omnes habilis.Denique in hoc ipſo ſenſibilis Amoris fundo vena ſcaturiens viuit, hoc eſt, irradiatio aut intra nos operatio diuina,horis omnibus nos mouens,incitans,vrgens, introrſùm trahens,& nouis virtutũ actibus emanare faciens.Ita iam virtutum omnium fundum & origo modusq; nobis explicata ſunt.

Capacitas nr̃a quàm ſit exilis.

Quid à nobis Deꝰ exigat.

Quis cuius ſpũs impetꝰ.

Qui ſpũs q̃ auidè ad Deum anhelet.

qui quô colliqueſcant.

Amãdo quî ſpũs noſter amor fiat.

¶De ſummo gradu obuiationis.
Caput LXXII.

AT verò immenſa Dei irradiatio cum incompræhenſibili claritate coniuncta, quæ eadem donorum &virtutum omniũ cauſa eſt, fruitiuã ſpiritûs noſtri propenſionem vel inclinationem incompræhenſibili ac modineſcia luce transformat ac penetrat.Et in hoc ipſo lumine ſpiritus in fruitiuam ſeſe demergit quietem, quę & modi & fundi omnis expers eſt,& non niſi ſeipſa, hoc eſt, quiete cognoſci poteſt. Nam ſi compræhendi & cognoſci à nobis poſſet,ſub certũ aliquem modũ ac menſurã caderet:neq; tum ſatis explere nos poſſet,ſed quies ipſa in æternã verteretur nobis inquietudinem. Simplex igitur ac immenſa ac amoroſa ſpiritûs noſtri inclinatio, fruitiuũ in nobis Amorem efficit:& hic Amor quædã abyſſus eſt ac fundo caret.Inuocat aũt abyſſus Dei,abyſſum,id eſt, omnes cũ ſpiritu Dei fruitiuo Amore coniunctos & vnitos,quæ quidem,vt ſic dicã,inuocatio ſiue introrſùm vocatio,eſſentialis cuiuſdã claritatis abundans perfuſio eſt:eadẽq; claritas immenſi amoris cõplexu noſipſos amittere,& in vaſtiſſimã diuinitatis caliginẽ profluere nos facit.Sic verò ſpiritui Dei abſque medio vniti,DEO cũ DEO occurrere,& cũ ipſo & in ipſo æternam ſalutem ac beatitudinem noſtram perenniter poſſidere poterimus.

Quî abyſſum abyſſus inuocet.

¶De primo modo huius ſummæ obuiationis.
Caput LXXIII.

ISTHAEC autem intima vita tribus agitur ac exercetur modis.Nonnunquã enim homo internus fruitiua propenſione vel inclinatione ſupra omnem actionem, & ſupra virtutes omnes ſimpliciter intrò ſeſe recipit, Amore fruitiuo ſimpliciter introſpiciens. Et hic DEO abſque medio occurrit.Ex ipſa aũt Dei vnitate ſimplex quædã lux in ipſum radiat,exhibens ſe velut caliginem,nuditatem,ac nihilum.In caligine quidem homo iſtiuſmodi

modi circundatur vel circũplectitur, omnemq; amittens modum, quasi errabundus vagatur. In nuditate verò omni consideratione & discretione rerum omniũ destitutus, simplici quadã claritudine penetratur, perfunditur ac transformatur: In nihilo autẽ ab actione oñi deficit. Siquidem immẽsæ charitatis Dei operatio & ipsum & actionem eius superat: & ipse vicissim in fruitiua spiritûs sui inclinatione DEVM quodãmodò vincens, vnus cũ eo spiritus fit. In hac aũt cum spiritu Dei vnione, ad fruitiuum quendam pertingit gustũ, diuinamq; essentiã possidet, & vbi seipsum in DEVM demersit, in essentiali existẽtia sua immensis repletur diuitijs ac delicijs Dei. Ex his porrò diuitijs in supremarũ virium vnitatem complexus quidam & plenitudo sensibilis fluit Amoris, ex qua deindè sensibilis Amoris plenitudine in cor ipsum & vires corpòreas gustus vel sapor quidam sensibilis ac penetrabilis promanat: eodemq; influxu homo intùs immobilis, & suijpsius ac omnis actionis suæ impos efficitur: neque quicquã aliud in intimo fundo suî, in Anima & corpore suo vel scit vel experitur, nisi singularem quandam claritatem, cum delicijs sensibilibus & gustu penetrabili coniunctam. Iste videlicet primus modus est, qui idcircò ociosus dicitur, quòd hominem ab omnibus feriatum ac expeditum reddat, subleuatumq; tum supra actiones tum virtutes omnes, cum DEO eum vniat & coniungat, firmam quandam intimæ, quæ quidem haberi possit, exercitationis efficiens stabilitatem. Cæterùm vbi homini interno quæuis occupatio aut exercitiũ virtutũ tale aliquod medium aut imagines adferre & ingerere possunt, vt pro suo desiderio nudè sese intrò recipere non queat, eo ipso in hoc primo modo præpeditur, vtpotè quo transcenduntur ac exceduntur omnia, & ad sanctum quoddam ocium ac quietem pertingitur.

Qnó vnꝰ cũ Deo spiritꝰ fias.

Primus iste modus cur ociosus dicatur.

¶De altero summæ obuiationis modo. Caput LXXIIII.

QVANDOQVE verò homo istiusmodi internus, cum desiderio & actione se conuertit ad DEVM, quo illi honorem exhibeat & præstet Reuerentiam, atq; seipsum totũ & quicqd pręterea pręstare potest, DEO offerat, & in illius consumat amore. Et hic DEO per mediũ, siue cum medio, venit obuiàm: idq; est sapientiæ donum, quod, vt iam antè diximus, virtutũ omnium fons & origo est, & vnumquemlibet hominem bonũ pro mensura Amoris illius ad virtutes instigat, mouet, impellit: internũ verò hominem nonnunquã vsqueadeò suo contactu amore succendit, vt vniuersa Dei dona, & quicquid citra seipsum largiri DEVS potest, nimis angustum & exiguum sit ei, nec illius expleat desiderium, magis verò eius impatientiã augmentet. Sentit nanq; & percipit quiddam intùs in fundo suo, vbi virtutes oñes oriuntur ac desinunt, & vbi cunctas ipse virtutes DEO magno cum desiderio offert, & vbi deniq; charitas viuit, atq; hinc esuries & sitis amoris intantũ excrescit, vt singulis horis & à seipso & oñi actione sua per mentis excessum deficiat, & totum se agendo exhauriens atq; conficiens in amore quasi in nihilũ redigatur. Etenim magna quadã fame ac siti & desiderio DEVM gustandi tenetur. Quotiès aũt diuinę irradiationis intùs fulgorem percipit, totiès à DEO compræhendit, rursumq; nouo amoris contactu permouet. Itaq; viuendo moriꝰ, & moriendo reuiuiscit: atque hoc pacto auida, fames & sitis amoris horis omnibus in ipso renouat. Et iste qdem alter modus est, quem affectuosum dicere possumus, in quo amor similitudinẽ obtinet, vultq; & appetit vniri cũ DEO. Nimirùm modus iste superiori illo & tutior & vtilior nobis est, idemq; pręcedentis causa est: quãdo nemo potest supra actionem ad qetem pertingere, nisi q antea desideranter & actuosè amauerit. Quapropter Dei gratia & actuosus amor noster & antecedat & subsequat, hoc est, & antè & pòst colat ac exerceat, necessum est. Eñuerò nec merita nobis cõparare, nec obtinere DEVM, neq; eaipsa quę per amorem adepti sumus, absque charitatis actibus conseruare valemus. Quod cùm ita sit, nemo sanè ocio indulgere debet, modò suijpsius cõpos ac potẽs sit, & amori vacare ac operam dare queat. Impedit aũt bonus quilibet in hac exercitatione interna, quotiès in donis Dei aut creatura aliqua acquiescit & immorat: qñquidẽ exercitatio ista siue modus iste secundus esuries quædã est, quam extra Deũ explere nihil potest.

Sapiæ donũ quale.

Amore quo qui in nihilũ redigaris.

Quãtopere Dei gra necessaria.

¶De tertio summę obuiationis modo. Cap. LXXV.

EX his autem duobus modis tertius proficiſcit, qui eſt vita interna ſecundũ iuſtitiæ præſcriptum. Deus nanq; abſq; intermiſſione & cũ medio & ſine medio in nos veniens, & actionem & fruitionem exigit à nobis, ita tamen, vt altera ab altera minimè præpediatur, ſed potiùs confirmet, & robur accipiat. Quamobrem in his duobus, putà actione & requie, homo internus vitam poſſidet ſuam, vtrobiq; totus ac indiuiſus, quippe qui totus eſt in Deo, vbi fruitiuè quieſcit: & totus in ſeipſo, vbi actiuè diligit. Exigit autem atque admouet à DEO quibuſlibet horis vtrũq;, putà & quietem & actionem, renouare: & iuſtitia ſpiritûs id, quod exigit, horis omnibus præſtare contendit: ſicq; ad ſingulares quaſq; Dei irradiationes & actiuè & fruitiuè ſeſe ſpiritus intrò recipit: & hoc ipſo in cunctis renouat virtutibus, & in fruitiuã quietem profundiùs demergit. Vno ſiquidem munere & ſeipſum DEVS & ſua dona largitur: itemq; ſpiritus ſub qualibet introuerſione & ſeipſum & actiones ſuas oẽs dat Deo. Enimuerò per ſimplicẽ Dei irradiationẽ, & fruitiuã ſui inclinationem, ac amoroſam immerſionem & liquefactionem, ſpiritus in DEVM propendet, & abſque intermiſſione rapitur atq; transfert in quietem. Porrò intellectûs & ſapientiæ donis actiuè vel actualiter tangit, atq; etiam illuminat, & ſingulis quibuſq; horis amore accenditur: proponũturq; & oſtendunt illi in ſpiritu, quæcunq; deſiderare poſſit. Fame igitur ac ſiti æſtuat, quandoquidem angelorũ videt eſcam potumq; cæleſtem. Gnauiter in amore deſudat atq; laborat. cernit enim requiem ſuã. Peregrinus eſt, & iam patriã contemplatur. In amoris certamine pro victoria contendit, quippe qui coronã ſibi paratam conſpicit. Deniq; conſolatio, pax, gaudiũ, pulchritudo, diuitiæ, & quęcũq; exhilarare animũ poſſint, rationi illuminatæ abſque modo vel numero, ſub ſpiritalibus ſimilitudinibus viſenda hîc ꝓponunt ac demonſtrant. Et iſthæc talium rerum demonſtratio & Dei attactus, amoris in agendo efficiunt perpetuitatem. Iſtiuſmodi nanq; homo iuſtus, & quietã & actuoſam in ſpiritu ſibi fundauit vitam, quę in omnem durabit æternitatem: at tamen poſt hãc vitam in ſtatum ſublimiorem commutabitur. Hoc videlicet pacto iuſtus eſt homo, accenditq; ad DEVM intimo cũ amore, cum perpetua actione coniũcto: pergitq; in DEVM fruitiua inclinatiõe, perenni ꝓfruẽs requie: manetq; in DEO, ac nihilo ſeciꝰ cõmuni cũ dilectiõe in virtutibꝰ & iuſtitia ad cunctas egredit creaturas. Deniq; hic internæ vitæ ſupremus gradus eſt. Sanè quotquot in vno eodemq; exercitio quietem & actionem non colunt ac poſſident, ij hanc iuſtitiam minimè ſunt adepti. Cæterùm iuſtus iſte, de quo agimus, in ſua introuerſione pati impedimentum non poteſt, eo quod & fruitiuè & actiuè ſeſe intrò recipit: eſtq; veluti ſpeculum quoddam gemina facie ꝓditum, vtrinq; imagines recipiens. Nam ſecundũ ſupremam ſuî partem, DEVM cũ omnibus ſuis ſuſcipit donis: & in parte infima, ex ſenſibus corporea recipit ſimulacra vel imagines. Porrò quotiès libet, intrò ſe conferre poteſt, & abſq; impedimẽto vacare iuſtitię. Sed quia dum hęc agit vita, mutabilis eſt homo, ſępiùs foràs egreſſus, abſq; neceſſitate & illuminatæ rationis iniuſſu ſecundũ ſenſus ſeſe occupat & exercet, ſicq; in veniales labitur culpas. Atquì culpæ omnes veniales in hac amoroſa hominis iuſti introuerſione ita ſe habent, vt vna aquę guttula in ardenti ignis camino. His iam abſoluta nobis eſt quatuor pręcipuarum partium quarta, eademq; poſtrema, iſta videlicet, vbi dñs ait, Obuiàm ei. & hæc de vita interna dicta ſint ſatis.

Actionẽ & fruitionẽ q Deꝰ à nobis exigat.

Donis qbꝰ q quõ tãgãt.

Speculo q̃li qs aptè conferendus.

Culpæ q̃ ad qualẽ aquæ guttam quî cõparandæ.

¶ De origine ſectæ ſpiritalium ocioſorum, primo modo contrariam agentium vitam. Caput LXXVI.

HIC tamen antequàm ad alia tranſeamus, operæpreciũ fuerit commemorare quoſdam, qui etſi forinſecùs boni videantur, hiſce tamen tribus modis, immò & cunctis virtutibus contrariam agunt vitã. Agè iam animaduertat quilibet & diſpiciat ſemetipſum. Quiſquis diuinitùs tractus & illuminatus nõ eſt, idem quoq; amore tactus non eſt: atque ea de re cùm nec actiuè ſeſe cum deſiderio ad DEVM adiungat & applicet, neq; ſimpliciter ac amanter in fruitiuam ſeſe inclinat ac recumbit quietem, non poteſt vtiq; vniri cũ DEO. Quotquot em̃ charitatis ſupnaturalis expertes viuũt, ad ſeipſos reflexi, in rebus extraneis quietẽ captãt & aucupant. Ex ipſa ſiqdem natura creaturæ omnes quietem appetunt. Quamobrem tam à malis quàm bonis quies multis expetitur & inquiritur

Diuino tractu ad quid ſummè opꝰ.

Quietẽ qui captẽt oĩa.

modis

modis. Vbi igitur quiſpiam ſecundum ſenſus nudus eſt, & liber ab imaginibus & abſq; vlla actióe ocioſus ſecundũ ſupremas vires, hic ex mera natura quietem adipiſcit: ſed talem, qualem mortales omnes ex ſola natura abſq; Dei gratia in ſeipſis repetire ac poſſidere queant, modò ſe à cunctis tum imaginibus, tum actionibus expedire nõrint. Sed huiuſmodi quietem DEVM amans captare non poteſt. Etenim charitas Dei, & internus diuinæ gratiæ tactus, ocioſus non eſt: quo fit vt homo intern⁹ ac Deo deuotus, in ſeipſo in quiete naturali diu durare non poſſit. Sed iam aduertat, obſecro, qua ratione qeti huic naturali vacet. Huius ſectatores ſeſſum abeũt, manentq; quieti & ocioſi abſque vlla vel interna vel externa exercitatione, quo optata potiantur requie, nec aliundè impediantur. Verùm hoc pacto quieti dare operam, nefas eſt & illicitum. Huiuſcemodi nanque quies quandam in hominem cæcitatem, & ignorantiam nihil ſcientem adducit, efficitque vt abſque omni actione totus iners in ſeipſo ſubſidat: neque aliud quicquam iſta quies eſt, quàm ocium remiſſum, cui adeò ſeſe tradunt illi, quos præ manibus habemus, vt quantùm ad actionem attinet, & Dei & ſuî ipſorum, & rerum omnium obliuione capiantur. Eſt igitur quies hæc ſupernaturali illi, quæ in Deo poſſidetur, quieti planè contraria: quandoquidem ea amoroſa ſpiritûs liquefactio eſt, cum ſimplici quodam in incompræhenſibilem claritatem proſpectu coniuncta. Immò verò quies iſta ſupernaturalis, quæ intimo cum affectu & deſiderio actiuè ſemper inquiritur, & in fruitiua inclinatione reperitur, & in amoroſa immerſione atque abſorptione æternò poſſidetur, atq; etiã obtenta & poſſeſſa, nihilo minùs exquiritur. Hæc, inquam, requies tantùm naturalem excellit quietẽ, quantùm DEVS ipſe creaturis ſublimior eſt. Planè igitur fallũtur, quicunque ſeipſos intentione proſequentes, in naturali quiete molliter ſubſidunt, & neque deſiderio DEVM quęrunt, nequeamore fruitiuo reperiunt. Siquidem quies eiuſmodi in deſidioſo quodam conſiſtit ocio, quo penitùs ipſi vacent, ad quod tum natura, tum conſuetudine procliues ac propenſi ſunt. Sed in hac requie naturali DEVM inueniri non licet, quanquàm ſolet ſuî ſtudioſos ad eiuſcemodi adducere ocium, quod & Iudæi & Ethnici, immò quanuis flagitioſi peccatores obtinere queãt, ſi in peccatis ſuis nullam conſcientiæ patiantur repræhenſionem, & ab imaginibus omniq; actione expedire ſe nouerint. Quo ſanè in ocio quies magna & delectabilis ſentitur, quæ tamen ſecundum ſeipſam peccatum nullum eſt, cùm in omnibus ex natura inſit hominibus, modò ſe ab omnibus expedire ſciant. Verùm ſi quiſpiam eam ſectari, eique ſeſe dédere velit abſque ſtudio & actibus virtutum, iam quidem abit in vitium: idemque ipſe in ſpiritalem ruit ſuperbiam, hoc eſt, complacentiam ſuîipſius: quod vitium vix vnquàm benè curatur: Perſuadetque ſibi nonnunquàm aut habere aut eſſe ſe, quò tamen nunquàm pertingit. Vbi igitur quietem hanc iſta ratione inerti in ocio poſſidet, putatque omnem amoroſam ad DEVM conuerſionem & applicationem impedimento ſibi eſſe, eadem ipſa quiete in ſeipſo ſubſidet, vitam agens primo, quem antè explicuimus, modo contrariam, hominem videlicet vnienti cum DEO: quod reuerà omnis erroris ſpiritalis initium eſt. Proponamus huius rei quandam ſimilitudinem: Spiritus quidem angelici à primis creationis ſuæ initijs quicunque amanter ac fruitiuè cum omnibus diuinitùs perceptis donis in DEVM ſeſe receperunt, beatitudine & æterna requie potiti ſunt: quotquot verò ad ſeipſos reflexi, quietem in ſeipſis captare volebant, idque cum vana ſuî complacentia in lumine naturali, requie quidem potiti ſunt, ſed illa perbreui ac illicita: moxq; excæcati & magno interuallo diſiuncti à lumine æterno, in tenebras & æternam corruerunt inquietudinem.

Ocioſũ eſſe qd nequeat.

Ocium ſeu quies illicita quæ.

Quies q̃ cui contraria.

qui quó ſe ipſos fallãt.

qua in qete Deꝰ nó inueniendus.

Cõplacẽtia ſui, quàm ſit periculoſa.

Erroris oĩs ſpiritalis initium quod.

¶ De ſpiritualibus vitijs falſò ocioſorum, quibus modo ſecundo contrariam agunt vitam. Caput LXXVII.

VErùm vbi quiſpiam ocioſam prorſus requiem ſine vlla ad DEVM amoroſa applicatione & conuerſione poſſidere inſtituit, is iam facilè in quoſuis poterit prolabi errores, quippe qui à DEO auerſus, & ad ſeipſum Amore naturali reflexus, ſolatium, ſuauitatem, & quicquid libet, captat & aucupatur. Eſt igitur

Mercatori cõtẽplatoris cur similis.

mercatori similis: quandoquidem in cunctis suis Actibus ad seipsum reflexus, quietem, lucrum ac emolumentũ suum potiùs, quàm Dei spectat & quærit honorem. Sanè quisquis hoc naturali duntaxat Amore præditus est, is seipsum semper cum proprietate & absque suî resignatione possidet. Interìm tamen huius farinæ quosdam inuenire est, qui rigidam & asperam viuendi teneant rationem, & magnis pœnitentiæ actibus incumbant: sed hoc tantùm fine, vt magnæ sanctitatis opinionem celebrem obtineant, & grande sibi præmium acquirant. Omnis enim naturalis Amor sibijpsi cupit & fauet: & libens honorem in vita hac temporaria, & in æterna præmium ingens amplectitur. Quidam ex horum genere multa optione vtuntur & eligunt multa, itemque plura rara ac singularia precantur & appetunt sibi præstari à DEO: quamobrem falluntur sæpiùs, permittente DEO, vt dæmonum opera obtingant eis quæ concupiscunt: quod tamen suæ illi sanctitati tribuunt, & omnibus planè dignos se arbitrantur. Neque id mirum, cùm superbiæ morbo laborent, & neque tacti, neque illuminati diuinitùs sint. Hærent igitur atque subsidunt in seipsis, & exigua consolatio magnoperè eos exhilarat, vtpotè qui nesciant quanta sibi desint: prorsusque secundum appetentiam ad saporem vel gustum internum, & spiritalia naturæ commoda captanda propensi sunt, quæ luxuria spiritalis rectè dici potest, eo quòd inordinata quædam naturalis Amoris propensio est, semper ad seipsum reflexi, & suum commodum in rebus omnibus captantis & expetentis. Semper etiam spiritali laborant superbia, & propriæ sunt dediti voluntati: quo fit, vt affectu, desiderio & appetitu vsque adeò nonnunquàm ad ea ferantur quæ concupiscunt, & à DEO importunè obtinere contendunt, vt non rarò decipiantur, quidam etiam à malo spiritu occupentur. Nimirùm quotquot huius farinæ sunt, omnes vitam viuunt repugnantem charitati, & amorosæ illi introuersioni, vbi sese totum quis offert, & simul quicquid præstare vel habere potest in honorem & amorem DEI, quamque nihil sedare, nihil explere, nec quicquam sufficere potest, præter bonum illud incomprehensibile, quod est solus DEVS. Enimuerò charitas Amoris nexus est, transuehens nos in DEVM, per quam nosipsos abnegamus, & vnimur cum DEO, & nobiscùm DEVS. At verò naturalis Amor ad seipsum & suum commodum reflexus est, & ita semper solus manet. Idem tamen externis actibus charitati tam similis est, quàm duo pili eiusdem capitis: sed intentionum magna est diuersitas. Nam qui charitate præditus est, corde in DEVM omnia referente, DEI semper spectat, quærit & appetit honorem. Contrà cui naturalis tantùm Amor inest, seipsum & sua lucra perpetuò pro scopo habet. Iam si quando id accidat, vt Amor naturalis charitatem in homine exaduersò præponderet ac superet, in quatuor ille labitur peccata, videlicet spiritalem superbiam, auaritiam, gulam, luxuriam. Sic nimirùm in Paradiso Adam cecidit, & in illo simul omnis humana natura. Cùm enim seipsum Amore naturali inordinatè prosequeretur, eamobrem auersus à DEO, illius contempsit mandatum ex superbia: appetijtque scientiam & sapientiam ex auaritia: Gustus quoque delectationem captauit ex gula, ac deindè luxuriæ sensit pruriginem. Contrà verò intemerata DEI genitrix semper virgo MARIA, quam nos vitalem dicimus Paradisum, gratiam quam Adam perdidit, etiam cumulatiorem multo inuenit. Est enim mater pulchræ dilectionis. Ipsa se actiuè seruentissima charitate ad DEVM conuertit: ipsa CHRISTVM humilitate concepit, eundemque Patri cum cunctis illius virtutibus, ingenti obtulit liberalitate: Ipsa nulla vnquàm dona DEI vel consolationem gulosè percepit, neque eadem auarè petijt. Omnis denique vita illius, castitate enituit. Hanc sacratissimam virginem quisquis imitatur, quicquid virtutibus contrarium est, superat: & ad illud pertinget regnum, vbi cum filio suo in omnem regnat æternitatem.

Ex bonis operib⁹ famã captare, q̃lc.

Qui quõ p satanam fallantur.

Luxuria spiritalis quæ.

Adã quõ ad seipsum reflexus, ceciderit.

Vitalis paradisus quis.

Marię virginis pconiũ.

Quid imitator Marię cõsecuturus.

¶ De erroribus malè ocioſorum, quibus tertio repugnat modo.

Caput LXXVIII.

DE-

DEINDÈ posteaquàm naturali quispiam requie potitus est, eamq; inerti ocio possidet, in cunctis actibus suis seipsum spectans, & in proprietate sua obstinato animo inflexibilis perseuerans, is planè neutiq̃ Deo vniri potest, eo quòd vitam agat vitiosam & charitatis expertem. Et hìc iam tertio modo contrariam ducétium vitam pestis existit ac oritur, cæteris antè dictis longè pernicioſior: Est autem vita planè iniusta, erroribus spiritalibus & om̃igena peruersitate abundans. Quam dum explicamus, lector attentum adhibeat animum, vt probè capiat quæ dicturi sumus. Hoc genus hominum DEI contemplatores se esse arbitrantur, immò omnium quos orbis habeat, longè sanctissimos esse se autumant, cùm tamen reuerà vitam agant nedum dissimilem, sed etiam contrariam Deo & sanctis ac bonis omnibus. Animaduertat horum sententiam lector, & tum ex verbis, tum actib⁹ dignoscere eos poterit. Ob eam, quam experiuntur & in seipsis ocioſi obtinent seu possident quietem, liberos seſe putant & absq; medio Deo vnitos: neq; id tantùm, sed etiam transcendisse atq; subleuatos se esse supra omnem Ecclesiæ cultum & exercitia, vltra præcepta Dei, supra legem & actus omnes virtutum, qui vllo possint exerceri modo. Siquidem persuasum sibi habent, ocium hoc tantæ esse præstantiæ, vt nullis quanuis eximijs & præclaris actibus interturbandum sit, eo quòd cunctis præstet virtutibus. Quamobrem meræ seſe tradunt, vt ita dicam, passioni, nihil prorsus neque sursum neq; deorsum actitantes, perindè vt instrumentum aliquod in seipso ocioſum, artificem dum operari velit, præstolatur. Putant enim si quid ipsi moliantur operis, Dei opus præpeditũ iri. Sedent igitur ab om̃i virtutum studio & actione ocioſi, idq́ue adeò, vt nec laudes neque grates agere Deo, neque cognoscere, neque velle, neque amare, neque precari, neque desiderare velint: arbitrantur enim, quicquid vel petere vel desiderare queant, id omne se iam obtinuisse: atque ita spiritu se iam pauperes esse, vtpotè qui voluntatis expertes sint, & omnibus valefecerint, & absque vllius delectionis vel optionis proprietate viuant. Putant inquam, planè se expeditos ac ociosos esse, & transcendisse omnia: iamq́; obtinuisse se ea, quorum causa omnis Ecclesiæ cultus & exercitia instituta sunt. Et vt ipsi aiunt, nemo prorsus, & nec ipse quidem Deus, quicquam eis vel conferre vel auferre possit. Etenim pro suo iudicio exercitia, cultũ & virtutes omnes excesserunt, & ad merum quoddam pertigerunt ocium, vbi à cunctis sint virtutibus absoluti. Et huc quidem, putà vt ita quispiam in ocio à virtutibus absoluatur, maiorem requiri aiunt operam ac studiũ, quàm ad ipsas virtutes obtinendas. Quapropter libertate gaudere volunt, nec parére cuiquam omninò, non summo pontifici, non episcopis, non pastoribus siue prælatis suis. Et licèt foris quandam sola simulatione præ se ferant obedientiam, nulli tamen intùs neque actione, neque voluntate subditi sunt. Quæcunque enim sancta actitat & obseruat Ecclesia, ab ijs omnibus om̃inò vacant, & se volunt esse immunes ac exemptos. Et est hæc eorum sententia, donec quispiam virtutibus acquirendis dat operam, & gratam appetit exequi Dei voluntatẽ, eum necdum perfectum esse, eo quòd virtutes etiamnum colligat & comparet sibi, & spiritalem hanc paupertatem atque ocium ipsorum penitùs habeat incomperta. Et ipsi quidem supra omnes omninò & angelorum & sanctorum choros siue ordines, atque præmium omne quod vlla ratione mereri quis possit, subleuatos esse se putant: ideoq́; nihil se vltrà mereri, nullum vnquàm ampliùs in virtutibus profectum facere, sed nec peccatum deinceps vllum admittere posse: quippe qui voluntatis expertes sint, & spiritum suum Deo tradiderint in quiete & ocio, adeoq́; vnum cum Deo effecti sint, vt in seipsis penitùs in nihilum redierint. Hinc iam quicquid corpori libet, etiam planè licere sibi affirmant: vtpotè qui ad statum innocentiæ reducti, nullam sibi habeant positam ac præscriptam legem. Itaque si alicui rei, qualis qualis ea sit, natura ipsorum corporea ex appetitu afficiatur, si spiritûs sui ocium ea re subtrahenda interturbari sentiant, aut aliqua ex parte impediri, naturæ indulgent ac satisfaciunt desiderio, ne quod spiritûs ocium impedimentum patiatur. Hac de causa ieiunia, festorum celebrationem, & præcepta deniq; omnia prorsus nihili pendunt, nisi fortè hominum gratia secùs agant. Siquidem in omnibus absq; vlla conscientia viuunt, nec quicquam sibi nefas esse arbitrantur. Equidem spero id genus hominum paucos inueniri: quotquot verò ad illorum numerum pertinent, ij mortalium omnium longè pessimi ac sceleratissimi sunt, & ægrè sanè vnquàm resipiscunt: immò fit interim

Quæ vita qualis sit pestis.

Cõtemplatores q; q; grauiter seducti.

Ignauissimi ocij descriptio.

Quãtò errori q quõ obnoxij.

Pessimi om̃i qui.

terim, vt nequam ſpiritus eos occupent. Tum verò tanta eorum calliditas & verſutia eſt, vt difficilè poſſint ratione ſuperari. At tamen ſcriptis diuinis & Chriſti IESV ſermonibus ac inſtitutionibus benè perſpectis, falſos ac euerſos eos eſſe, perſpicuè poteſt animaduerti.

¶De quodam alio genere ſpiritaliter ocioſorum. Caput LXXIX.

Deipaſſiuos q cur ſe dici velint.

PRæter hos aliud quoddam hominum genus peruerſum, hypocriſi ac ſimulationi deditum inueniri licet, qui tamen ab iſtis in certis quibuſdam diſſideant, eisq; contrarij ſint: Et ij quidem Deum patientes dici ſe volunt, & hactenùs cum ſuperioribus conſentiunt, quòd ſe quoque ab omni actione immunes & ocioſos putãt, neque aliud niſi velut quoddam Dei inſtrumentum ſe eſſe, quo Deus quicquid & vtcunq; velit, agat. Affirmant igitur, abſque vlla actione tantũmodò merè ſe pati, eaq; opera, quę Deus ipſis tanquàm ſuis organis perficiat, præclariora ac meriti maioris eſſe quàm cuiuſlibet alterius, quæ ipſemet in Dei gratia peregerit. Aiunt ergo Deum ſe pati ac ſuſtinere, nihil ſeipſos agere, ſed actus ſuos omnes Deum operari. Deindè quemadmodùm alij, ſic etiam ipſi nullum ſe peccatum committere poſſe aſſeuerant, eo quòd Deus in ipſis agat omnia, ipſi verò planè ocioſi ſint: & quicquid Deus velit, id per ipſos fieri, nihil prætereà. Homines iſti omni intùs actione poſtpoſita, ocio ſeſe dediderunt, & omnis electionis vel optionis expertes viuunt. Simplicem ac reſignatum præ ſe ferunt viuendi modum: & moderatè ac æquabiliter ferre nõrunt quicquid eis accidat, putant enim Dei inſtrumenta ſe eſſe, quibus is pro ſuo arbitrio vtatur & agat. Et multis ſanè modis & actionibus bonorum hominum mores æmulantur ac referunt: in quibuſdam tamen eis contrarij ſunt. Ad quæcunque enim intùs incitantur, ſiue ea virtuti conſentanea ſint, ſiue ab ea abhorreant, ea omnia putant ex ſanctoſpiritu proficiſci. Sed in hoc alijsq; id genus falluntur. Certum eſt enim, ſpiritum ſanctum nihil neque velle, neque conſulere, neque quouis in homine operari, quod à Chriſti & ſanctæ Eccleſiæ catholicæ inſtitutionibus diſcordet. Difficile tamen eſt, fateor, iſtos agnoſcere, niſi quis illuminatus ſit, & ſpirituũ ac diuinæ veritatis diſcretionem obtinuerit. Quidam enim ex eis acuti & ſubtiles admodùm ſunt, & ea quibus virtuti aduerſantur, probè fucare & velamina quædam eis prætexere nouerunt: propriæq; voluntati dediti ſunt, adeoq; ptinaciter & animo obfirmato ſeipſos poſſident, vt antè mortem oppetere velint, quàm vel ab vnico ſemel concepto articulo diſcedant. Omnium enim quos præſens habeat vita, ſanctiſſimos maximeq; illuminatos ſeſe autumant. Diſcrepant autem à prioribus, quòd ſe ꝓgredi, & mereri poſſe non negent: illis cõtrà aſſerentibus, nihil vltrà mereri ſe poſſe, eo quòd in vnitate & ocio ſe poſſideant, vbi non liceat vltrà ꝓgredi, quandoquidem nullum ibi exercitium eſt. Sed ſimul omnes iſti puerſi, & mortalium omniũ multò peſſimi ſunt, haud ſecùs quàm ipſe hoſtis tartareus fugiendi. Falſos autem & ſubuerſos eos eſſe, nullo negocio aduertere poterit, quiſquis ea quæ multis modis ſupiùs tradita ſunt, benè perſpexerit. Siquidem vitam viuunt contrariam Deo, iuſtitiæ, & ſanctis omnibus: & ſunt omnes reuerà præcurſores Antichriſti, vitam illius ad omnem errorem ac infidelitatem præparantes ac munientes. Volunt nanque abſque Dei præceptis & virtutibus immunes eſſe ac liberi, & ocioſi ac vniti Deo ſine amore & charitate: DEI quoque contẽplatores abſque amoroſo cõtuitu, & viuentium omnium ſanctiſſimi abſque actibus ſanctitatis. Dicũt etiam quieſcere ſe in eo, quem tamen amore haud ꝓſequuntur, & in eo ſubleuatos ſe eſſe, quem minimè ſentiunt neque concupiſcunt, & à cunctis denique virtutibus & omni ſuî ad DEVM applicatione ſe vacare & ocioſos agere, ne quod DEI actionibus obijciant impedimentum. Interìm fatentur quidem DEVM omnium creatorem ac Dominum eſſe, & tamen nullas ei neque grates neque laudes agere volunt: itemque immenſam illius potentiam & infinitas eſſe diuitias & opes, & tamen nihil eum ſibi neque conferre, neque auferre poſſe, & ſe quoque nihil vltrà progredi, nihil mereri, nihil deficere, nihil demereri poſſe. Quanquàm quidam ex eis diuerſum ſentientes, cæteris hominibus maiora ſe præmia mereri affirmant, eo quòd DEVS ipſorum agat opa, & Dei ipſi actionem ocioſi ſuſtineant vel patiant, adeoq; etiam ipſi aganꝫ tur à Deo: in quo, vt ipſis placet, ſumma conſiſtit ratio merendi. Verùm errant toto cælo, & ne-

Quæ ſpũſanctꝰ ſuggerit, qualia.

Spũum diſcretio vbi maximè oportuna.

nedum falsa, sed etiam impossibilia proferunt. Actio enim vel operatio Dei, in seipsa æterna & incõmutabilis est: quippe qui nõ nisi seipsum hîc agit: & in hac actiõe nulla creatura quicquam vel meretur vel proficit: quando nihil hîc est præter Deum, cui neque adiungi, neque detrahi quicquam potest. Creaturæ autem per Dei virtutem proprias ac peculiares suas & in natura, & gratia, & gloria actiones habent: quarum dum actiones eæ quæ in gratia fiunt, hîc finem accipiunt, deinceps æternò durant in gloria. Quòd si possibile foret, vt est reuerà impossibile, creaturam, quod ad actionem attinet, penitùs redire in nihilum, adeoq; effici ociosam, vt tum erat cùm necdum creata esset, hoc est, adeò vnum fieri cum Deo omni modo quo tum erat secundum ideam, non posset sanè mereri quicquam, non magìs quàm tum poterat: neque sanctitatis ac beatitudinis quicquã lapide vel ligno haberet ampliùs. Siquidem absque proprijs actionibus, & sine amore & cognitione Dei, beati esse non valemus. Deus verò & esset & est beatus vt ex omni fuit æternitate, sed propter hoc nihilo nos meliùs haberemus. Quamobrem ocium quod isti colunt, non nisi mera quædam impostura censenda est. Enimuerò improbitatem atque peruersitatem omnem nedum fucare, sed etiam cunctis virtutibus longè anteferre, & sublimiori ac præstantiori loco ponere moliuntur: quodque pessimũ est, id subtilitate quadam prætexere ac velut palliare studeant, vt videatur optimum. Nihil ergo dubium est, & Deo & sanctis omnibus aduersos eos esse: similimos verò dæmonum & spirituum in tartara damnatorum, qui nimirùm neque amant, neque cognoscunt Deum, à laude & gratiarum actione atque omni amorosa ad Deum conuersione & applicatione semper vacant: quæ etiam causa est, vt perpetuò damnati maneant. Neque his, de quibus nobis sermo est, aliud supereſt, quàm vt ex tẽpore deuoluantur ad æternitatem, & iustitia Dei in eorum actibus manifestè declaretur. At verò Christus Dei filius, qui secũdum humanitatem suam bonorum omnium caput ac norma siue regula est, secundum quam vitam exigant suam, & fuit, & est, semperq; in omne æuum cum cunctis membris, hoc est, oĩbus sanctis suis, in amando, desiderando, gratias agendo, & laudando Deo Patre, intentus manebit. Et licèt secundum animam & fuerit & sit etiamnum vnitus diuinitati, & felix ac beatus, ad hoc tamen ocium pertingere non potuit, nec poterit vnquàm: quandoquidem glorioſa anima illius, atque etiam beati omnes perpetuò sese per amorem adiungunt & applicant ad Deum, quasi qui fame ac siti laborent, & Deum quidem gustauerint, sed nunquàm exatiari queant. Ac nihilo minùs eadem Christi anima & sancti omnes supra omne desiderium, vbi nõ nisi vnũ est, fruitioni vacant. Et hæc est tum ipsius Dei, tum oĩum electorum eius æterna beatitudo. Agere igitur atque frui & ipsius Christi & sanctorum omnium, beatitudo est & vita bonorum omnium, pro modo charitatis cuiusque, atque etiam iustitia nunquàm finem habitura. Quamobrem in eam nobis curam incumbendum est, vt quemadmodùm sanctos feciſſe constat, virtutibus nos & bonis moribus foris & intùs exornemus: simul etiam cum vniuersis actibus nostris amanter ac humiliter diuino cõspectui nos offeramus. Quod dum agimus, Deo cum medijs donorum illius omnium obuiàm venimus, tangimurq; amore sensibili, & communi erga omnes fide ac beneuolentia replemur. Tum verò foràs manamus vera cum charitate, & stabilimur ac firmiter in simplici pace & diuina quadam similitudine intùs permanemus: per eandemque similitudinem, & amorem fruitiuum, ac diuinam claritatem in vnitatem immergimur ac profluimus, obuiàm venientes Deo per Deum siue cum Deo absque medio in requie fruitiua: atque ita eò quandoque pertingimus, vt perpetuò maneamus intùs, & iugiter foràs promanemus, & absque medio intrò reuertamur: quibus rebus vera interna vita perfectè possidetur. Quod nobis præstet benignissimus Deus, Amen.

Actio Dei qualis.

Quo sine beati esse non queamus.

Hypocrisẽos hæreticæ nequitia.

Bonorum oĩm regula quæ.

Quid quorũ exemplo nobis faciũdũ.

D. Io-

D. IOANNIS RVSBROCHII DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS, de ſpiritalium nuptiarum ornatu LIBER TERTIVS, AGENS SPECIATIM de vita contemplatiua ſupereſſentiali.

¶ Quinam ad hanc vitam pertingant. Caput I.

DORRÒ INTERNVS AC DEVOTVS DEI AMATOR, DEum quidem in fruitiua quiete, & ſeipſum in applicante ſiue accommodante ad Deum actuoſo amore, ac totam denique vitam ſuam in excolendis cum iuſtitia virtutibus poſſidens & obtinens, per hæc ipſa tria & occultã Dei manifeſtationẽ, ad ſupereſſentialem contemplatiuã pertingit vitam: amator, inquam, Dei internus, ſiue interna deuotione præditus, atque iuſtus, quem Deus liberrima voluntate ſua ad eiuſmodi ſupereſſentialem contemplatiuam vitam, quæ in Dei lumine & modo quodam diuino agitur, eligere ac ſubleuare velit. Quæ nimirùm contemplatio in quadam nos puritate & lympitudine ſupra omnem intellectum conſtituit: ſiquidem virtutum omnium & vitæ omnis ſingulare quoddam decus ac ornamentum & cælica corona, atque etiam perenne præmium eſt. Huc verò neque ſcientia, neque ſubtilitate, neq; vlla exercitatione pertingi poteſt: ſed quem Deus ſuo ſecùm in ſpiritu vnire, & ſeipſo illuſtrare dignatur, is videlicet hoc pacto contemplari Deum poteſt, non alius quiſquam. Ipſa quidem occulta diuinitatis natura, quantùm ad perſonas pertinet, æternò actiuè contemplatur & amat: in ipſa autem eſſentiæ vnitate, in perſonarum complexu æternò perfruitur. Et in hoc ipſo complexu in eſſentiali Dei vnitate omnes deuoti ac interni ſpiritus vnum cum Deo ſunt amoroſa ſuî in illum immerſione ac liquefactione: adeoq; ex gratia idem illud vnum ſunt, quod eadem eſſentia in ſeipſa eſt. In hac autem ſublimi diuinæ naturæ vnitate, cæleſtis Pater omnis operationis, quæ vel in cælis fit vel in terris, principium & origo eſt: idemq; ipſe in abſorptis ac immerſis ſpiritûs penetralibus loquitur in hac verba, Eccè ſponſus venit: exite obuiàm ei. Quæ nos verba hoc tertio libro ad ſupereſſentialem accommodabimus contemplationem, totius ſanctitatis & perfectæ vitæ omnis, quæ poſſit agi in hoc tempore, fundum atque finem. Ad quam ſanè contemplationem pauci admodùm perueniunt, tum ob ſuam ipſorum ineptitudinem ac inhabilitatem, tum ob luminis, in quo iſta fit contemplatio, latebras ac receſſus. Quamobrem etiam ea quæ dicturi ſumus, nemo quauis inſtitutione aut conſideratione propria funditùs capere valebit. Enimuerò tum verba omnia, tum quæcunque iuxta creaturæ modum doceri ac intelligi poſſunt, aliena ſunt & longè infra hanc, de qua quippiam dicere conſtituimus, veritatem. Quiſquis tamen Deo vnitus eſt & hac veritate illuſtratus, is poterit intelligere eam per ſeipſam. Deum nanque vltra ſimilitudines omnes ita vt eſt in ſeipſo capere ac intelligere, hoc eſt quodam modo Deum eſſe cum Deo, ſine medio aut aliqua (vt ſic dicam) perceptibili alteritate, quæ impedimentum aut medium aliquod efficere poſſet: ita tamen, quod ſemel pro ſemper lectorem diligenter aduertere & memoria retinere velim, vt creatura maneat ſemper creatura, nec vnquàm eſſentiam amittat ſuam: quod abſurdum ſit dicere. Quæ cùm ita ſe habeant, obſecro oẽs ad quorum manus iſta notitiamq; peruenerint, ſi quidem

Virtutũ oĩm decus ac p̃mium quod.

Qui quomõ ſint vnum cum Deo.

Mat. 25.

Vitę oĩs pfectę ſundum ac finis qs.

Qualia & quãta hoc libello tractẽtur.

Authoris de hic tractan-

ea

ea non intellexerint, neque in ſpiritûs ſui fruitiua vnitate ſentiant ac experiãtur, vt ne quod hinc offendiculum capiant, ſed ſinant eſſe id quod ſunt: neque enim niſi vero conſentanea prolaturi ſumus. Eademque ſanè DOMINVS IESVS æterna veritas pluribus EVANGELIJ locis trã didit, id quod eſſet oĩbus perſpicuum, ſi tantùm nos ea idoneè exprimere, declarare ac explicare poſſemus. Quiſquis autem hæc intellectu conſequi debeat, is ſibijpſi mortuus ſit & in DEO viuat oportet, vertatq; faciem ſuam ad lumen æternum in fundo ſpiritûs ſui, vbi occulta & arcana veritas ſine medio ſeſe manifeſtat. Et PATER quidem cæleſtis, cùm ſit pater luminũ, vult vt videamus: atq; eam ob rem ſine intermiſſione, & abſq; medio perpetuò in intimis ſpiritûs noſtri penetralibus verbum vnicũ æternum, ac vt ita dicã, abyſſale, nec plura, loquitur: in eodẽq; verbo & ſeipſum profert & oĩa. Nihil autẽ aliud verbum iſtud ſonat, quàm Eccè, vel Vide: & hic exitꝰ eſt & generatio filij luminis æterni, in quo beatitudo oĩs cognoſcitur & conſpicitur.

dorũ ſubli-mitate pro-teſtatio.

Iac. 1.

¶ De tribus ſupereſſentiali contemplationi neceſſarijs. Caput II.

Quæ tria quò neceſſaria.

IAM ſi ſpiritus DEVM per DEVM in hoc diuino lumine abſq; medio contemplari debeat, eò quidẽ tria neceſſaria ſunt. Primum eſt, vt ſit benè cõpoſitus ac ordinatus foris in cunctis virtutibus, & intûs tã expeditus, ſiue tã nihil impeditus, tamq; liber à cunctis actibus externis, quaſi nihil operis ageret. Etem ſi quibuſlibet virtutũ actibus intûs in animo diſtendatur vel occupetur, iã quoque intûs imaginibus implicitus eſt: quod quandiu in ipſo perſeuerauerit, non poterit contẽplari. Secundũ eſt, vt DEO intûs adhæreat adiunctiua intentione & amore, velut igni incenſus & excandeſcens, & qui nunquàm poſſit extingui. Vbi ſe ita ſenſerit affectum, contẽplationi vacare poterit. Tertium eſt, vt in diuinitatis eſſentia omnis modi neſcia, & in caligine, vbi omnes contemplatores fruendo aberrârunt, nec ſeipſos vnquàm ſecundum creaturæ modũ reperire queunt, ſeipſum amiſerit. In cuius quidem caliginis abyſſo, in qua ſpiritus amore flagrans ſibijpſi mortuus eſt, DEI manifeſtatio & vita æterna incipit. Iſthic enim lux quædam incomprehenſibilis lucet ac naſcitur, quæ eſt filius DEI, in qua vitam contemplamur æternam: & in ipſa videre incipimus. Porrò lumen iſtud diuinum in ſimplici ſpiritûs præſtatur exiſtentia, vbi ſpiritus hominis DEI ſuſcipit clari tudinem, idq; ſupra dona omnia, & actus omnes, quatenùs creaturæ ſunt, in ipſa ocioſa ſuî vacuitate ſiue inanitate, vbi per fruitiuum amorem ſeipſum amiſit, & vt dixi, claritatem DEI abſque medio ſuſcipit: immò etiam quatenùs creaturæ congruit, abſque intermiſſione eadem fit claritas quam percipit. Nimirùm occulta iſthæc claritudo, in qua ſecundum ſpiritûs ocium contemplari licet quicquid deſiderari poſſit, tam ingens eſt, vt amans contemplator in fundo ſuo, vbi quieſcit, nihil neq; ſentiat, neque conſpiciat, niſi lumen quoddam incomprehenſibile: & ſecundum ſimplicem nuditatem oĩa complectentem, velut idẽ ipſum ſe ſentiat ac deprehendat. Ita iam primum illud, vtì videlicet in diuino lumine videre incipiamus, explicatum eſt. Beatos planè oculos illos, qui ſic vident, quoniam vitam æternã, quatenùs in tempore licet, poſſident.

I. II. III.

Quæ lux q ex caligine luceat & naſcatur.

Claritudo q quãta ſit, & cui quõ obtingat.

Oculi q cur beati.

¶ De aduentu ſponſi in ſpiritum contemplantem, & de æterna in eodem filij Dei generatione. Caput III.

AT verò vbi hunc in modum videre cœperimus, iam ſponſi noſtri aduentum perpetuum cum gaudio contemplari valebimus: & id alterum eſt, de quo dicere ſtatuimus. Sed quiſnã, obſecro, ſponſi noſtri aduentus perpetuus eſt? Videlicet noua generatio, recenſque ſine intermiſſione illuſtratio. Etenim fundum illud vndè claritas iſta refulget ac lucet, immò quod claritas ipſa eſt, fœcundũ ac viuidũ eſt: ideoq; æterni luminis manifeſtatio in intimis ſpiritûs penetralibus continenter renouatur. Atque hîc ſanè quicquid eſt actuum creatorum, & cuncta virtutum exercitia cedant ac ſuccumbãt oportet: quandoquidem Deus ipſe non niſi ſeipſum hîc agit in ſuprema ſpiritûs dignitate ſeu nobilitate: neq; aliud hîc eſt, niſi perpetua & intenta quædam luminis huius per ipſum

Perpetuus ſponſi aduẽtus quis.

Aduentus spôsi qualis.

& in ipso lumine contemplatio. Et sponsi aduentus tam velox ac repentinus est, vt & veniat semper, & semper intùs permaneat, & quidem cum opibus immensis: atque etiam personaliter sine cessatione cum eiusce modi claritudine recès semper adueniat, perindè quasi nunquàm antè venerit. Siquidem aduentus eius absque tempore in quodam NVNC sempiterno consistit, & semper noua cum appetentia ac nouo gaudio susçipitur. Quas verò delicias quæq; gaudia sponsus iste secùm suo in aduentu apportat & aduehit, ea sanè infinita ac immensa sunt: siquidem ea ipsemet est. Atque hac de causa oculi spiritûs, quibus is sponsum suum intètè cõtẽplatur & adspectat, vsqueadeò aperti sunt ac latè patent, vt nunquàm occludantur. Spiritûs nanq; intenta contemplatio, qua is in occultam Dei manifestationem intendit, perpetuò perseuerat: eiusdẽq; spiritûs capacitas erga sponsi aduentũ vsqueadeò sese expandit, vt transisse videatur in eam quam susçipit amplitudinem. Atque hoc pacto DEVM capitur atque conspicitur, in quo nostra omnis consistit salus ac beatitudo. Et id quidem alterum est, vtì videlicet perpetuum sponsi nostri aduentum in spiritu nostro cõtinenter susçipiamus.

Quas secùm delicias spõsus adferat.

Spũs qs qui se expandat.

¶De exitu spiritûs contemplantis, quo pergit sponso suo obuiàm, tum ad contemplationem, tum fruitionem. Caput. IIII.

Deindè spiritus Dei in occulta spiritûs nostri liquefactione siue defluxione ac immersione ita loquitur, dicens: Exite. videlicet in perpetuam contemplationem & fruitionem modo quodam diuino. Sanè diuitias omnes Dei, quas is habet ex natura, nos amanter in ipso possidemus, & ipse in nobis, idq; per amorem illum immensum, qui est spiritussanctus, in quo gustare licet quicquid desiderari possit. Atque per hunc ipsum amorem nobisipsis mortui sumus, nosq; exiuimus amorosa nostri liquefactione siue immersione in essentiam omnis modi expertem atque in caliginem: vbi iam spiritus in sumuæ TRINITATIS complexu in supereſſentiali Dei vnitate quiescendo & fruendo perpetuò intùs permanet. Et in hac eadem vnitate secundum fœcunditatem & PATER in FILIO, & FILIUS in PATRE est, & in ipsis creaturæ omnes: & hoc supra personalem distinctionem. Siquidem hîc paternitas & filiatio in naturæ fœcunditate ratione discernuntur siue intelliguntur. Oritur autem hîc æternus quidam exitus & operatio initio carens. Est nanque hîc principium sine principio. Vbi eñ PATER omnipotens in fœcunditatis suæ abysso seipsum plenè ac perfectè compræhendit, eiusdem PATRIS FILIUS, verbum scilicet æternum, altera diuinitatis persona exijt: & per hanc æternam verbi generationem creaturæ omnes, antequàm creatæ essent temporaliter, ab æterno egressæ sunt, viditq; eas Deus & agnouit distinctè in seipso in alteritate quadam sub viuidis rationibus, non tamen omnimoda alteritate. Quicquid enim in Deo est, Deus est. Hic verò æternus exitus & vita hæc æterna, quam ab oñi æternitate in DEO habemus & sumus absq; nobisipsis, vt arbitror, ratio est temporaliter creatæ essentię nostrę: & creata essentia nostra dependet ab essentia æterna, & vnum cum illa est secundum essentialem existentiam. Porrò esse æternum & vita æterna, quam secundum ideas in æterna Dei sapientia habemus & sumus, Dei similis est: eteñ ppetuò in diuina essentia sine discretione intùs pmanet: atque etiã p æternã verbi generationẽ ppetuò emanat sub discreta alteritate secundum rationem æternam siue ideam. Et p hæc duo tantam habet Dei similitudinem, vt in hac ipsa similitudine Deus omnipotens sine intermissione sese cognoscat tam secundũ essentiam quàm personas. Nam tametsi secundum rationem discrimen & alteritas hîc est, attamen similitudo hæc vnum est cum summę TRINITATIS imagine, quæ est æterna Dei sapientia, in qua seipsum Deus & oñia in quodam NVNC æterno absque antè vel pòst, simplici intuitu contemplatur. Est enim DEI sapientia, illius imago & similitudo, & nostra forma ac exemplar: in eaq; sese Deus & oñia velut in speculo contuetur. Et in hac diuina imagine creaturæ omnes tanquàm in suo exemplari æterno penniter viuunt secundum ideam: atque ad istam ipsam ęternã imaginem & hanc similitudinem à sacrosancta TRINITATE conditi sumus. Quam ob rem exigit & vult Deus, vt extra nosipsos in hoc diuinum lumen exeamus, & imaginem hanc ceu propriam vitam nostram supernaturaliter assequi conemur, & cum ipso in

Deus spũs quì nostrũ alloquatur.

Quo nobis amore mori amur.

Quæ nostra essentia vñ pendeat.

Quanta p q̃ Dei similitudo obtineat

Quà in imagine q quõ viuant.

Quò nos exire Deus velit.

ætern

æterna beatitudine actiuè pariter & fruitiuè possideam⁹. Enimuerò satis animaduerti licet, Dei patris sinum vitę &essentiæ nostræ fontem & originem esse. Ex eodem autem ipso Deo patre & oñi eo quod in ipso viuit, æterna quædam radiat claritudo, quæ est filij generatio: & in hac claritate, hoc est, in filio seipsum deus & quicquid in ipso viuit, perspicuè ac manifestò cognoscit. Nam totum hoc quod ipse est & habet, suo largitur filio, præter tamen paternitatis ꝑsonalem proprietatem quæ ipsi ꝑmanet. Quicquid igitur in patre viuit occultum & abditum in vnitate, id oñe etiam in filio viuit in emanatione manifesta. Ita ergo simplex æternæ imaginis vel exemplaris nostri fundum, ꝑpetuò in caligine oñis modi expers permanet: sed claritas immensa hinc radians atq; lucens, occulta Dei cum modo quodam profert, redditq; manifesta. Et quotquot vltra creatam essentiam suam in vitam supersessentialem contemplatiuam subleuati sunt, cum hac diuina claritudine vnum sunt, immò iuxta quendam modum ipsa hæc claritas sunt: perq; lumen hoc diuinum vident & sentiunt ac reperiunt intra seſe, secundum ideam, vel esse suum increatum idem se fundum illud esse vel abyssum, vndè claritas ista immẽsa diuina quadam ratione relucet, atq; etiam vbi secũdum essentiæ simplicitatẽ æternò simpliciter & absq; modo intùs manet. Quapropter homines interni & supersessentialiter contẽplatiui, iuxta contemplationis huius modum supra rationem, supra discretionẽ, & supra creatam essentiam suam, ꝑpetua cum contẽplatione ꝑ lumẽ insitum exibunt: sicq; de claritate in claritatẽ tanquàm à Domini spiritu transformabuntur, & vnum cum hoc lumine, quo vident & quod vidẽt, efficiẽtur: simul etiam æternam suam assequẽtur imaginẽ, ad quam conditi sunt, & simplici quodam in diuinam claritatẽ intuitu, Deum ipsum & oñia absq; discrimine vel discretiõe cõtemplabũtur. Quæ nimirùm & præclarissima & frugifera maximè cõtemplatio est, ad quã possit in hac ꝑtingi vita. In hac nãq; cõtemplatione sui quisq; meliùs cõpos manet ac liber, potestq; in vitæ sublimitate sub qualibet amorosa introuersione suprà quàm capi queat, ꝑfectum facere. Siquidẽ quod ad deuotionem internam & virtutum exercitia attinet, sui potẽs & liber manet: ipsa verò in diuinum lumen intenta contemplatio, supra deuotionem omnem, & supra virtutes ac merita oñia sese continet: quippe quæ corona & præmium est, ad quod magna animi contentiõe adspiramus, quodq; modo quodam etiamnum in supersessentiali contemplatione habemus & possidemus. Enimuerò vita supersessentiali contemplationi dedita, cælestis planè vita est. At tamen si ab hoc exilio & miseria extracti essemus, dubium non est, quin secundum creatam essentiam nostram ad suscipiendam hanc claritudinem aptiores magisque habiles essemus, & Dei gloria iuxta oẽm modũ præstantiùs & copiosiùs lumine suo nos irradiare ac penetrare posset. Hic videlicet modus est oñem transcendens modum, quo in diuinam perpetuamq; contemplationem exitur, quoq; in diuinam transformamur claritatem. Idemq; contemplantis hominis exitus etiam amorosus est. Siquidem per amorem fruitiuum suam transcendens creatam essentiam, illas inuenit gustatque diuitias ac delicias quæ DEVS ipse est, quasque is continenter manare facit in intima spiritûs penetralia, vbi hic diuinæ nobilitatis quandam obtinet similitudinem.

Vitæ nostræ fons.

Quæná pater filio præstet.

Cõtẽplatio maximè frugifera quæ.

Quõ cælestis hic agi vita queat.

¶ De intima obuiatione spiritûs ac sponsi.
Caput V.

ATquì vbi intimus cõtemplator ea, qua dictum est, ratiõe æternam suam assecutus est imaginem, & in hac puritate ac synceritate, ꝑ filium, Dei patris sinum obtinuit ac possedit, iam quidẽ diuina illustratus veritate est, & diuinam generationem horis oñibus nouam susciꝑit, & iuxta luminis modum in diuinam exit contẽplationem: vbi tum quartum idẽq; postremũ oritur, putà amorosa Dei obuiatio, in qua suprema salus ac beatitudo nostra præcipuè consistit. Hic quidẽ scire operæprecium fuerit, patrẽ cælestem ceu viuidum principium vel originem, cum oñibus in ipso viuentibus ad filiũ suum tanquàm æternam sapientiam suam, actiuè conuersum esse, eandemq; sapientiam cum vniuersis in ipsa viuentibus in patrẽ suum, vtpotè principium vndè exijt, reflexam esse: atque in hoc mutuo patris ac filij occursu tertiam existere personam, ex patre & filio procedentem, ipsum videlicet spiritũ sanctũ, qui amor amborũ est, & vnũ cũ ipsis in identitate naturæ. Hic

Quõ pater ad filiũ conuersus, filiusque itidẽ ad patrẽ reflexus.

Tertia trinitatis ꝑsona

vndè & quî emánet.

verò amor vel charitas tũ actiuè tum fruitiuè patrẽ ac filiũ & quicquid in eis viuit, tãta cum opulẽtia tãtisq; gaudijs cõplectitur ac penetrat, vt hinc creaturas oẽs æternò silere necesse sit. Etenim incomprehensibilia illa mira, quæ in hoc cõtinentur siue cõsistunt amore, creaturarum oẽnium intelligẽtiam æternò superant & excellunt. Vbi igitur mira hæc sine admiratiõe & intelligũtur & gustãtur, ibi spiritus supra seipsum subleuatus, vnum cum Dei spiritu effectus est, & in vitalis fundi vnitate, vbi seipsum secũdum esse suum increatũ possidet, diuitias illas, quæ Deus ipse est, sine mẽsura diuino quodam modo gustat & adspectat. Cæterum delicioſa isthæc diuinaq; obuiatio, absq; intermissiõe actiuè in nobis renouatur. Pater nanq; seſe dat in filio, & filius in patre, idq; in æterna quadam mutua complacentia ac amantissimo amplexu: & hoc in amoris nexu horis oẽnibus renouatur. Sicut eñ pater sine intermissione in filij sui generatiõe cũcta recèns contemplatur: ita etiam à patre & filio in sanctiſpiritûs emanatiõe recenter omnia amantur. Et hæc est actiua patris & filij obuiatio, in qua nos per Spiritũsanctum in æterna charitate amanter circumplexi sumus. Porrò actualis hæc obuiatio & amabilis hic amplexus, in fundo suo fruitiuus est & absq; fundo. Siquidem diuinitatis abyssus oẽnis modi expers, tam caligino ſa est, tamq; modi nescia, vt in se diuinum omnem modum, & actionem & proprietates in opulento essentialis vnitatis amplexu comprehendat ac circumplectatur, & in innominabili abysso diuinam efficiat fruitionem. Hîc verò fruitiuus quidam excessus agitur, & defluens in essentialem nuditatem immersio, vbi quæuis Dei nomina, & modi ac viuidæ ratiões omnes in diuinæ veritatis speculo relucẽtes, in simplicem illam ac innominabilem decidunt diuinitatis essentiam, modi omnis ac rationis expertem. In hac nanq; inexhausta ac inscrutabili simplicitatis abysso, cuncta in fruitiua beatitudine complectuntur: sed abyssus ipsa nunq; comprehenditur, nisi ab essentiali vnitate. Atq; hîc sanè tum personas ipsas, tum quicquid viuit in Deo, cedere oportet: quando nihil hîc aliud est, quàm in fruitiuo amoroſæ liquefactionis siue defluxionis circumplexu ppetua requies: quæ nimirùm in essentia illa omnis modi nescia capitur, quam intima deuotione prædíti spiritus supra omnia elegerunt. Et hæc est caligino ſum silentium, in quo omnes amantes spiritus seſe quodam modo amiserunt. Et nos quidem si ita, vt dictum est, virtutibus excolendis nos præparare studeremus, ipso propemodùm corpore exuti, in vastissimum diuinitatis pelagus nauigaremus, à nulla vnquàm assequendi vel impediendi creatura. Præstet nobis diuina charitas, quæ nullius vnquàm quanuis mẽdici, preces frustrata est, vt essentialem vnitatem fruitiuè possideamus, & vnitatem in Trinitate dilucidè contemplemur, Amen.

Spũs qs vbi & qñ cũ dei spũ vnũ fiat.

Qui oĩa recens à patre & filio amẽt.

Abyssꝰ quæ qualis.

Abyssus q̃ an & qui tñ cõprehẽdat.

Finis trium de Nuptijs spiritalibus librorum admirabilis & diuinissimi viri D. Ioannis Rusbrochij.

D. Io-

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

de calculo, siue de perfectione filiorum Dei Libellus admirabilis.

¶ Quatuor requiri ad perfectissimum vitæ genus, & primò, quænam bonum efficiant hominem. Caput I.

QVISQVIS IN PERFECTISSIMO SANCTAE ECCLESIAE statu degere appetit, is vt homo strenuus ac bonus, itemq; internus ac spiritalis, atque etiam subleuatus, Deumq; contemplans, & denique larga pietate omnibus sese communicans, cunctisq; communis sit oportet. Isthæc quatuor dum in vno aliquo simul concurrũt, illius status absolutus & pfectus est, idemq; in gratia & cunctis virtutibus veritatisq; cognitione coram Deo & omnibus hominibus ratione vtentibus, cõtinenter crescit ac proficit. Sed iam principio tria quædam consideranda veniunt, quę bonum reddunt hominem. Primum, idemq; necessariũ homini bono, pura ac munda est conscientia, sine mortalis peccati remorsu vel accusatione. Quæ vt possit obtineri, is qui bonus effici cupit, magno cum iudicio siue discretione ab eo vsq; tempore quo peccare potuit, se se vt exploret, dispiciat, scrutet oportet, & iuxta sanctæ ECCLESIAE constitutionem, institutũ ac modũ se expurget. Alterum, quo qs bonus efficit, id est, vt in omnibus DEO, sanctę Ecclesiæ, & ppriæ rationi obtemperet. His nanq; tribus consimiliter obediendum est, atq; ita sine perplexitate vel ambiguitate ac sine solicitudine viuet, nec vnquàm in suis actibus intùs reprehendet. Tertium, idemq; ad omnes pertinens, est, vt in cunctis actionibus suis potissimùm ac præcipuè DEI spectet honorem. Quòd si actionum suarum multitudinem & occupationes DEVM præ oculis semper habere non potest, ad minus tamen ita debet esse affectus, vt secundum gratissimam DEI voluntatem appetat velitque seu intendat viuere. Isthæc tria bonum efficiunt hominem: cui autem aliquod horum deficit, is bonus non est, & diuinæ gratiæ expers est. Porrò dum quispiam tria hæc exequi statuit ac proponit in animo suo, quantumuis anteà malus fuerit, eodem ipso temporis puncto fit bonus, Deoq; charus & acceptus, & Dei gratia impletur.

Quę ꝫtuor statũ alicui perfectum reddant.

Quę tria hominẽ bonũ.

I.

II.

III.

Quàm mox è malo quis fiat bonus.

¶ De tribus quæ reddant hominem internum. Caput II.

IAM si istiusmodi homo bonus, etiam internus ac spiritalis effici debeat, eò tria alia exiguntur: Primùm est, cor imaginibus vacuum. Alterum, spiritalis sapiẽtia in affectu. Tertium, internam sentire vnionem cum Deo. Exploret hìc & inspiciat vnusquilibet semetipsum, qui se putat esse spiritalem, qui cor appetit habere imaginibus vacuũ, huic nihil licet possidere cum amore, neq; cuiquã voluntaria ppensione vel affectu adhærere, aut adesse siue cõuersari familiariter. Omis em cõuersatio, & amor omis, cuius verissima causa Deus non est, cor hominis imaginibus afficit, eò quod non ex Deo, sed ex carne traxerit originem. Atq; ea re si qs velit spiritalis effici, omnis ei carnalis amor repudiandus est, ita vt soli Deo cum amore & affectu adhæreat, eumq; hoc pacto possideat. Hoc ipso nanq; omnes ex corde imagines & omnis erga creaturas amor inordinatus depellitur ac profligat: ipsaq;

Quę tria homĩem faciant internũ.

Spiritali qꝫ amor repudiandus.

Dei per amorem poſſeſſio, cunctis intùs hominem imaginibus liberat & abſoluit: ſiquidem
Ioan. 4. ſpiritus eſt Deus, cuius nulla poteſt vera aut ꝓpria imago effingi. In ipſa autem ſui exercitatione is, de quo agimus, bonas aſſumet ꝓponetq; imagines, putà dominicam paſſionem, &
quæcunq; ipſum ad maiorem poſſint incitare deuotionem ac pietatem. At verò dum DEVM
I. poſſidet, nuditati cuidam imaginũ experti, quæ Deus ipſe eſt, inhærebit. Et hoc primũ eſt,
II. adeoq; fundamentũ vitæ ſpiritalis. Alterum eſt interna libertas, id eſt, vt abſq; imaginibus
vel ſimulacris & impedimentis ſeſe qs poſſit erigere in DEVM in cunctis exercitijs internis,
verbi gratia, in gratiarũ actione, in laude, in veneratione, ſeu reuerentiæ exhibitione, in deuotis precibus, in intimo amore, ac demùm in omnibus illis, quæ affectum ſiue appetentiam
& amorem excitare queant, idq; per diuinæ gratiæ opem, & internam erga cuncta ſpiritalia
III. exercitia ſtrenuitatem ſedulitatemq;. Per hæc autem exercitia interna ad tertium pertingit, quod eſt, ſpiritalem cũ DEO ſentire vnionem. Quiſqs enim in ſua exercitatione liberũ ac imaginum expertem ad DEVM acceſſum habet, nec quicquam niſi Dei ſpectat honorem, is non poteſt non guſtare bonitatem Dei, veramq; intùs cum Deo ſentire vnionem, in qua vita interna ac ſpiritalis perficit & conſummat. Ex hac nanq; vnione affectus ſiue deſideriũ nunquàm non recenter ad nouas internas actiones excitatur ac permouetur, atque continenter agendo ſpiritus in nouam aſcendit vnionem: ſicq; actio & vnio perpetùm renouatur: &
Quis bonus, qui ſpiritalis fias. hæc vtriuſq; innouatio, vita ſpiritalis eſt. Ex his igitur perſpici licet, hominem eſſe bonum
per virtutes morales cum recta intentione coniunctas, eundemq; ſpiritalem fieri per virtutes internas, vnionemque cum DEO. Atque ſine his duobus nec bonus, nec ſpiritalis poteſt euadere.

¶Vt tria quędam contemplatorem efficiant. Caput III.

Cõtẽplatorem quę tria faciant. CAEterùm ſi homo iſte ſpiritalis, Dei contemplator fieri debeat, eò itidèm tria requiruntur. Primum eſt, vt eſſentię ſuæ fundamentum prorſus fundo carere ſentiat: & ita quoq; ipſum poſſideat. Alterũ, vt exercitatio eius, modi expers ſit. Tertiũ, vt eius inhabitatio q̃dã diuina fruitio ſit. Animũ hîc aduertãt, qcunq; in ſpiritu viuere conant: ijs eñ ſolis iam loquor: Vnio illa, qua homo ſpiritalis DEO ſe coniũctum ſentit, dum ſe ſpiritui infinitam exhibet ac manifeſtat, id eſt, abſq; modo & menſura profundam, ſublimem, longam ac latam, in eadem ipſa manifeſtatione vel apparitione animaduertit ac ſentit, ꝑſpicitq; ſpiritus, ſeſe ſibijpſi per amorem demerſum eſſe in ꝓfunditatem, ſublimatum in altitudinem, procul ꝓgreſſum in lõgitudinem, ac in latitudinem aberraſſe: itemq; commorari ſe in incognita cognitione, & per adhæſiuum vnionis experimentum in vnitatem, atq; per omnem mortificationem in Dei vitam ſiue viuacitatem ſeſe defluxiſſe, vbi iam
Vitę cõtemplatiuę fundamentum. vnam ſe ſentit vitam cum Deo. Et hoc vitæ contemplatiuæ fundamentum eſt, primumq; illi neceſſarium. Atq; hinc alterum trahit originem, quod eſt exercitatio ſupra rationem, eademq; modo carens. Dei nanq; vnitas, quam ſingulus quiſq; contemplator ſiue contemplatiuus ſpiritus per amorem poſſidet, tum ipſas diuinitatis perſonas, tum omnes amantes ſpiritus ꝑpetuò in ſeipſam intrò trahit, vocat ac exigit: & hunc tractum ſinguli amantes pro
Liber à lapſu in mortale peccatum, quis. ſui amoris menſura, atque exercitationis ſuæ modo, magis ac minùs ſentiunt. Quiſqs autem hunc obſeruat tractum, eiq; perſeueranter adhæret, is non poteſt in peccatum labi mortiferum. Atquì homo contemplator, qui ſeipſum abnegauit & oñia, nec vlla re ſe ſentit abſtrahi, eo quòd nihil cum ꝓprietate poſſideat, ſed ſit liber & expeditus ab omnibus, ſemper in intima ſpiritũs ſui penetralia nudus & imaginibus vacuus penetrare ac pertingere valet. Hic verò æternam quandam lucem inuenit manifeſtò apparentem, in ipſaq; luce ꝑpetuum vnitatis Dei tractum intrò inuitantem ac vocantem percipit: & ſeipſum quidem velut perenne quoddam ſentit amoris incendium ſiue ardorem, ſupra omnia vnũ cum Deo eſſe appetentem. Quantoq; ipſum tractum intrò inuitantem ſtudioſiùs obſeruat, eo ampliùs ſentit:
Quę vnitatis Dei exactio quid efficiat. & quo plùs ſentit, tanto magis ei libet vnum eſſe cum DEO. Appetit enim ſoluere debitum, quod exigitur à Deo. Et ipſa quidem ꝑpetua vnitatis Dei exactio, pennem quendã in ſpiritu amoris ardorem efficit: ſed vbi ſpiritus ſi ne intermiſſione ſuum perſoluit debitum, id

per-

perpetuam in ipso conflagrationem excitat. Siquidem in vnitatis transformatione cuncti spiritus in sua actione deficiunt, neq; aliud sentiunt, nisi penitùs conflagrare vel concremari se in simplicem Dei vnitatem. Hanc Dei simplicẽ vnitatem nemo sentire neq; possidere potest, nisi in immensa corã assistat claritudine, & Amore rationem excedẽte ac modine scio. In hac aũt assistentia, id est, dum ita coràm assistit, perpetuum quendam Amoris ardorem spũs in se sentit, nec tamen vllum huius ardoris vel initiũ vel finem reperit, & seipsum cum hoc Amoris ardore vnum esse sentit. Semp quidem spiritus in seipso ardet, eo quòd Amor eius perpetuus est, & semp etiã in Amore conflagrare sentit, eo quòd in vnitatis Dei transforma tionẽ. Cæterùm vbi in Amore ardet spũs, si seipsum animaduertat, inter se & DEVM discrimen atq; diuersitatem sentit: Vbi verò conflagrat, ibi simplex est, nec ꝓcipit discrimen, nihil nisi vnitatem sentiens. Enimuerò immensa charitatis Dei flamma quicquid apꝑhendere & circumplecti potest, in seipsam absorbet, vorat, & consumit. Ex quibus animaduerti licet, Dei vnitatem intrò trahentem, nihil esse aliud, quàm infinitam charitatem illam quę Patrem & Filium, cunctaq; in eis ꝑ Amorem viuentia in æternam fruitionem introrsùs trahit. Et in hac charitate nos sine fine in omnem æternitatem & ardebimus & conflagrabimus: siquidem in hoc cunctorum spirituum beatitudo consistit. Atq; eamobrem omnis vita nostra in inexhausta ac infinita abysso fundanda nobis est: sicq; perenniter in Amorem nos immergere, atq; in infinitam ꝓfunditatem demergere poterimus. Et cũ eodem amore nosipsos in incomꝑhensibilem eleuabimus ac excedemus sublimitatem: atq; in ipso Amore modinescio vagabundi aberrabimus, & ipse nos in immensam charitatis Dei abducet latitudinem, in eaq; nos manabimus, & à nobisipsis in incognitas opulentiæ bonitatisq; diuinæ delicias defluemus: atq; in ijs liquefiemꝰ atq; colliquescemꝰ, & æternò infinitè absorbebimur ac demergemur in Dei gloriam. Nimirũ sub qualibet harum similitudinum homini contemplatiuo suum statum suamq; exercitationem demonstro: nec alius quisquam isthæc poterit intelligere. Etenim vitam contemplatiuã nemo alium docere potest: sed æterna veritate in spiritu se manifestante, quæcunque necessaria perdiscuntur.

Spũs in seipso cur sẽper ardeat.

Vnitas Dei ĩtrò trahẽs, quid.

Vita q̃ q̃ in re fundãda.

¶ Quid sibi velint calculus candidus & nomen nouum, in sancti Ioannis Apocalypsi. Caput IIII.

VNDÈ Domini Spiritus in S. Ioannis Apocalypsi ait: Vincenti & transcendenti seipsum & omnia, dabo manna absconditum, id est, gustum quendam internum & occultum, & cælicum gaudium. Et dabo ei calculum candidum, & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit. Lapillus iste ob suam paruitatem calculus dicitur, eo quòd etiam pedibus calcatus, nullo dolore calcantẽ afficiat. Est autem nitidus & rubicundus instar flammæ igneæ, exiguus etiam ac rotundus, & vndiq; æquabilis, ac leuis admodũ. Itaq; per calculum hunc candidũ, Dominus noster IESVS Christus accipi potest. Is enim secundum diuinitatem suam cãdor est lucis æternæ, & splendor paternæ gloriæ, & speculũ sine macula, in quo omnia viuunt. Vincenti igit̃ ac transcendenti omnia datur hic calculus candidus, & in eo accipit ille claritudinem, veritatem & vitam. Est etiam calculus iste flammæ igneæ similis: Siquidem ignita verbi æterni charitas totũ terrarum orbem Amore impleuit, omnes amantes spiritus in Amore penitùs concremare volens. Tanta quoque calculi huius exilitas est, vt vix sentiatur calcatus pedibus. Atq; indè calculus velut à calcando dictus videtur. Quod quemadmodùm Filio conueniat, Apostolus exponit vbi ait: Qui cũ in forma Dei esset, semetipsum exinaniuit & humiliauit, formã serui accipiens, & factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Et ipse Dominus per Prophetam loquitur de seipso: Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Vsqueadeò id temporis idem ipse se exinaniuit, vt Iudæorum pedibus proculcaretur, nec tamen sentiretur à calcantibus. Si enim filium Dei cognouissent, cruci eum figere non fuissent ausi. Immò hodieq; idem Dominus IESVS paruus & nullius pensi habetur in cordibus omnium ipsum non amantium. Deindè præclarus hic lapillus, putà calculus, de quo nobis hic sermo texit, figurę sphæricę est & oñi ex parte ęquabilis: Et rotũditas qdem siue forma sphærica diuinã veritatẽ neq; principiũ, neq; finẽ habere nos instituit

Apoc. 2.

Calculꝰ vñ dictus.

Calculus candidus.

Heb. 1.

Phil. 2.

Psal. 21.

1. Cor. 1.

Rotunditas qd sibi velit.

Quid æquabilitas.

ſtituit. Aequabilitas autem circularis eandem veritatem æquo iudicio libraturam omnia, & vnicuique pro meritis reddituram. Quod autem quiſque acceperit, id illi æternò manebit. Calculus denique admodùm leuis eſt. Etem̃ æternũ Patris verbũ pondus non habet, & tamen ſua virtute cælum terramq; portat: atq; oḿibus æquè iuxtà eſt, nec tamen ab vllo poteſt apꝑhendi. Excellit em̃ & antecedit creaturas omnes: & quibus vult & vbi vult, ſe manifeſtat: atq; illius leuitate graue pondus humanitatis noſtrę vltra oḿes conſcendit cælos, ſedetq; coronatum in Paterna dextera. Iſte ergo calculus ille cãdidus eſt, qui homini contemplatori datur: & in ipſo nomen nouũ ſcriptum eſt, quod nemo ſcit niſi q accipit. Vbi ſciendum eſt, ſpiritus oẽs certa accipere nomina in ſua ad DEVM reuerſiõe, & priuatim ſingulos pro meritorum ſuorum excellentia & dignitate, ac pro Amoris ſui celſitudine: atquì primum innocentiæ nomen, quod in baptiſmo nobis imponitur, Domini IESV meritis exornatur. Hoc autem innocentiæ nomen dum peccando amittimus, ſi tamen vel poſt peccata DEO obtemperare, velimus, idque præſertim in tribus eius actionibus, quas in nobis peracturus eſt, iam baptizamur denuò in Spiritu ſancto, & hìc nouum ſemperq; nobis manſurum nomen accipimus.

Apoc. 2.

¶De quibuſdam quæ Deus in cunctis eò ſe accommodantibus communiter operatur: & de ſex peccantium generibus. Caput V.

Liberarum Dei actionũ prima.

SED iam liberas Dei actiones attendamus, quas is in cunctis eò ſe accommodare volentibus efficit ac operatur. Prima eius actio generalis in omnibus, hæc eſt, quòd cunctos ad ſuam vnionem vocat & inuitat. Huic autem vocationi quãdiu peccator non ſatisfacit, etiam alijs omnibus Dei donis indè conſecuturis careat neceſſe eſt. Peccatores autem omnes in quinq; partes diſtributos animaduerti. Primæ partis ſunt omnes illi, qui bonas actiones ſeu bona opera negligunt, aut ea exercere non curant, quibus ſecundum corporis commoda & ſenſuum oblectamenta, in mundi negocijs & occupationibus & cordis multiplici diſtractione viuere ſtatutũ eſt. Huius gñis quotquot ſunt, ad Dei ſuſcipiendam gratiam inhabiles ſunt: & quanuis eam ſuſcepiſſent, ſeruare tamen nequirent.

Peccatores oẽs quinq; partibus diuidi.

I.

II. Alterius partis ſunt, qui ſpontè ſcientesq; in mortifera lapſi ſunt peccata, & ſimul etiam bona agunt opera, & ſemper DEVM metuunt ac verentur, & bonos diligunt, eorumq; preces expetunt, ac in eis non parùm ſpei collocant: at tamen quandiu auerſio & delectatio peccati, Dei amorem atque ad DEVM conuerſionem vincit & excedit, ſemper DEI gratia indigni

III. ſunt. Tertiæ partis ſunt homines à fide alieni ſiue infideles, aut q circa ipſam fidẽ erroribus impliciti ſunt. Qui quicquid agant bonorum operum, aut quæuis ſectentur viuendi inſtituta, DEO ſine verâ fide placere non poſſunt. Etenim vera fides totius ſanctimoniæ & virtu-

IIII. tum omnium fundamentum eſt. Quartæ partis ſunt, qui abſque vllo metu & pudore in mortiferis iacent peccatis, & neque DEVM, neque illius gratiam curant: ſed virtutes nihilipendunt, & vitã ſpiritalem pro hypocriſi aut impoſtura habẽt: & quicqd eis ſiue de DEO, ſiue de virtutibus dici queat, grauatè audiunt: quippe q prorſus ſibi perſuaſum habent, neq; DEVM, neque infernum, neque cælum eſſe: quo fit, vt ſcire nolint, præterquàm quæ in præſens ſentiunt, aut quæ eis ante oculos atque ora verſantur. Hos omnes Deus abiecit, reprobauit, & habet contemptui: ſiquidem in Spiritum ſanctum peccant, poſſunt tamen reſipiſcere, ſed ægrè admodùm & rarò id contingit. Quintæ partis hypocritæ ſunt & ſimulato-

V. res, qui externa quædam bona actitant opera, non quidem ob honorem DEI, vel ſuæ animæ ſalutem, ſed vt ſanctitatis nomẽ ſeu opinionẽ obtineãt, aut ob quaſlibet res caducas & temporarias. Iſti licèt forinſecùs boni & ſancti videãtur, intùs tamen corrupti, fallaces & à Deo auerſi ſunt, diuinæ gratię virtutumq; omnium expertes. Hæc nimirùm quinque hominum peccatorum genera ſunt, qui tamen omnes intrò vocantur ad vnionem Dei. Sed quandiu peccator aliquis vitiorum ſeruituti foris ſeſe mãcipat, ſurdus & cæcus manet, nec eſt habilis & aptus ad guſtãda vel ſentiẽda bona ea omnia, quę intra ipſum Deus poſſet operari. At verò vbi ad ſe redit, ſeque obſeruat, ſi quidem tum vita ſua improba ac mala ipſi diſplicet, iam appropinquat DEO: ſed ſi vocationi ac inuitationi diuinæ morem gerere ve-

Conuerſis aut cõuerti ſtudẽtib⁹ qd neceſſariũ.

velit, liberè secùm statuat oportet peccatis valefacere, & agere pœnitentiam: atque hoc ipso diuinæ fit concors & consentiens voluntati, Deique gratiam adipiscitur. Principiò igitur omnes ita DEVM considerare debemus, quòd ex liberrima bonitate sua cunctos indiscrimi- Quî nobis primũ deus cõsiderãd⁹.
tim mortales tam improbos quàm bonos, nemine excluso, ad suam vnionem vocet & inuitet. Secundò, de diuina sentiemus bonitate, cum gratia emanare eam in omnes illos, qui II.
vocationi DEI obtemperent. Tertiò, dilucidè in nobis experiemur ac intelligemus, vnam III.
nos vitam, vnumque cum DEO spiritum effici posse, si nobisipsis modis omnibus renunciemus, nosque abnegemus, & DEI gratiam in summum illud vsque, quò ipsa nos ductura est, subsequamur. DEI nanque gratia in singulis quibusque hominibus pro cuiusque captûs siue capacitatis modo ac mensura ordinatè operatur. Itaque per communem eandemque internam diuinæ gratiæ operationem peccator quilibet sapientiam & vires accipit, quibus fretus, & peccata deserere, & ad virtutes se transferre queat, modò velit. Porrò per occultam diuinæ gratiæ cooperationem bonus quisque cuncta debellare ac profligare vitia, tentationibus quibuscunque fortiter se opponere, virtutes omnes perfectè exequi, & in suprema denique perfectione præstare potest, si eidem diuinæ gratiæ in omnibus morigerum & obsequentem se præstet. Quicquid enim sumus, & quæcunque foris & intùs accepimus, ea omnia liberrima DEI dona sunt, pro quibus gratias illi agere, quibusque ei seruire nos oportet, modò illi placere velimus. Multa autem DEI dona sunt, quæ bonis occasionem præstant & adiutorium ad exercendas virtutes, putà bona valetudo, pulchritudo, sapientia, diuitiæ & honores mundi. Et hæc infimi generis ac minimi precij sunt, quæ communiter Deus vtilitatis causa & amicis & hostibus suis, id est, bonis malisque largitur: & boni quidem ea ad honorem DEI, & amicorum eius vsum conferunt & accommodant: mali verò indè suæ carni, dæmoni, & mundo seruiunt ac obsequuntur. Infimã dona Dei quæ.

¶De differentia inter mercenarios & seruos fideles.

Caput VI.

ADVERTENDVM est etiam, alios DEI suscipere dona tanquàm mercenarios, alios vt seruos fideles: atque hi planè inter se contrarij sunt in cunctis actionibus internis, putà in Amore, intentione, affectu, & omni internæ vitæ exercitatione. Attendat hîc lector: Quicunque tam inordinato suisipsorum detinentur Amore, vt DEO seruire nolint, nisi priuati lucri sui aut propriæ mercedis causa, isti omnes à Deo se disiungunt ac separant, seipsos minimè liberos & in quadam proprietate retinent: quippe qui sese in cunctis suis actionibus spectant & pro scopo habent. Enimuerò cunctis precibus & bonis actibus suis vel temporaria, vel æterna aucupantur bona, quæ sui duntaxat commodi & vtilitatis gratia expetunt. Huius generis homines inordinati ad seipsos reflectuntur & afficiuntur: sicque fit, vt semper sibijpsis soli maneant. Deficit nanque eis vera charitas, quæ eos tum DEO, tum omnibus amicis & charis eius coniungeret ac vniret. Et quanuis videantur legem seruare ac præcepta DEI & ECCLESIAE, charitatis tamen legem non obseruant: quandoquidem quicquid agunt, sola faciunt necessitate adacti, non Amore permoti, ne videlicet damnationis pœna plectantur. Et quia intùs DEO infideles sunt, eidem confidere non audent: sed tota eorum vita interna, perplexitas est & pauor & labor ac miseria. A dextris enim vitam contemplantur æternam, & hanc amittere metuunt. A sinistris verò Tartareos, eosdemque nunquàm finiendos adspiciunt cruciatus, & his se afficiendos verentur. Interim preces omnes, omnisq; labor, & quicquid actitare possunt bonorum operum, vt hunc à se timorem expellant, parùm eis proficiunt. Quanto enim sese inordinatiùs amant, eo magis inferni pœnas metuunt. Ex quibus id potest colligi, inferni formidinem ex priuato, quo sese prosequuntur amore, proficisci. Sed dicat forsan aliquis: Propheta tamen Dauid, itemque Sapiens aiunt, Initium sapientiæ timorem DOmini esse. Verùm hoc de timore illo dictum est, qui à dextris exercetur: quo quis me- Deo mercedis gra seruientiũ status quis. Deũ seruiliter timẽtiũ descriptio. Psal. 110. Eccl. 1.

tuit æternam amittere beatitudinem. Hic nanque timor ex naturali omnibus insita propensione trahit originem, qua nemo est qui non appetat esse beatus, id est, contemplari DEVM. Ideoque licèt infidelis quispiam sit DEO, si tamen intùs se exploret ac obseruet, ex seipso affici se sentiet beatitudini, quæ DEVS est. Et hanc beatitudinem ne amittat, veretur, eo quòd plùs sese quàm DEVM diligat, ipsamque beatitudinem nulli non desiderabilem, sua duntaxat causa (id est, propter seipsum) amet. Quæ causa est, cur DEO fidere non ausit. Et tamen hic timor Domini dicitur, qui est initium sapientiæ, & lex seruorum DEI infidelium. Cogit enim hominem abstinere à peccatis, virtutes concupiscere, & bona opera actitare: quibus omnibus foris præparatur ad percipiendam DEI gratiam, & vt transeat in seruum fidelem. Qua autem hora ex diuinæ gratiæ adiutorio proprietatem potest calcare ac superare suam, id est, vt à seipso tam sit liber & expeditus, vt de rebus omnibus sibi necessarijs DEO confidere ausit, hoc ipso intantùm placet DEO, vt is suam ei infundat gratiam: atque per hanc veram in se sentit charitatem, omnem diffidentiam ac formidinem propulsantem, spemque & fiduciam in ipsum adducentem. Atq; hoc pacto seruus fit fidelis, Deumq; in cunctis suis Actionibus spectat & amat. Et hæc est fidelium ac infidelium seruorum differentia.

Timor quis hoiem quò cogat.

¶Vt inter se differant serui fideles & amici familiares.
Caput VII.

Quid agant fideles serui.

PORRÒ ANIMADVERTI LICET, non parùm interesse inter seruos fideles, & familiares ac secretos DEI amicos. Etenim fideles serui diuina freti gratia & auxilio, DEI præcepta seruare constituunt ac eligunt, videlicet obtemperare DEO & Sanctæ ECCLESIAE, idque in omnigenis virtutibus & bonis moribus. Et hæc vita, externa seu actuosa vocatur. Sed secreti DEI amici, vnà cum præceptis etiam vitalia DEI consilia amplectuntur, id est, intùs amanter adhærere DEO ad æternum illius honorem, & vltrò renunciare ac valefacere omnibus, quæ extra DEVM cum affectu, delectatione & amore possidere queãt. Eiuscemodi amicos DEVS intrò accersit & inuitat, internorumque exercitiorum differentiam siue discretionem, & perplures occultos vitæ internæ modos eos edocet. Seruos autem suos foràs mittit, quo sint ipsi eiusque familiæ cunctis in officijs siue ministerijs ac omnis generis externis bonis Actionibus fideles. Ita nimirùm DEVS omnipotens gratiam opemque suam pro cuiusque aptitudine seu habilitate præstat, hoc est, quatenùs vnusquilibet DEO consentit & concordat, siue in externis bonis Actionibus, siue in interna Amoris exercitatione. Cæterùm internis exercitijs vacare, sed nec sentire ea quis potest, nisi totum se intrò recipiat ad DEVM. Quandiu enim corde diuisus est, foràs respicit, & animo instabilis est, facileque rerum temporaliũ etiam nũ in ipso viuentiũ vel prosperis vel aduersis casibus permouetur. Et quãuis ad Dei præcepta vitam accommodet suam, intùs tamen nunquàm illustratur, nec edocetur vnquàm quid sit interna exercitatio, aut qua ratione illi vacare oporteat. Dum verò DEVM se spectare, eiusque gratissimam voluntatem in cunctis Actibus suis vt possit exequi, desiderare se sentit, & compertum habet, hoc ipso contentus est. Siquidẽ in intentione minimè fictũ, & in ministerio suo fidelem se experitur. Atque ex his duobus placet sibi, putatque externa bona opera, recta cum intentione peracta, quibuslibet exercitijs internis sanctiora vtilioraq; esse. Etenim diuina adiutus gratia, externum viuendi modum amplexus est, atque eamobrem externa potiùs discriminatim exercet opera, quàm amore intimo eum amplexetur, cuius causa operatur. Quo fit, vt magis eum occupent operum ipsorum quæ agit, imagines, quàm DEVS, cuius gratia ea facit. Atque ob hoc ipsum externus manet, nec est aptus vel idoneus, qui DEI consilijs faciat satis, eo quòd exercitatio eius potiùs externa, quàm interna, magisq; secundum sensus, quàm spiritalis sit. Et licèt fidelem se præstet Domini seruum in officijs seu ministerijs externis, at tamen eorum quæ secreti ac familiares DEI amici sentiunt, rudis ac expers manet. Et hæc causa est, quamobrẽ istiusmodi rudes ac externi homines, eos qui inter-

Quid amici secreti.

Gram q̃ suã Deꝰ singulis dispenset.

Exercitatio q̃ q̃ sit rara.

Quis cur Dei cõsilijs non faciat satis.

ternis dant operam exercitijs, nunquàm non iudicent ac reprehendãt: Putant enim eos ociosos agere. Quod idem etiam Martham mouit, vt sororem suam apud Dominum accusaret, tanquàm quæ nihil sibi ferret auxilij. Existimabat eñ se quidem grande exercere ministerium, & rem facere vtilissimam, sororem autem inaniter ocio desidiæque vacare. Sed Dominus de vtraque sententiam tulit: & Martham quidem reprehendit, non de ministerio, quod bonum ac frugiferum erat: sed ob cordis solicitudinem, quòd erga plurima, id est, res externas anxia turbaretur: Mariam autem de illius interna exercitatione commendauit, ita dicens: Vnum est necessarium, Maria optimam partem elegit, quę non auferetur ab ea. Hoc vnum omnibus necessarium, DEI amor est: Pars autem optima, vita interna est, & Deo amanter cohærere. Et hanc partem Maria tum elegerat, atque etiamnum familiares & secreti Dei amici eligunt & amplectuntur. Martha verò minimè fictam externam actuosam elegit vitam, quæ est pars altera, in qua Deo quidem seruitur, sed non perindè bona ac perfecta est, vt altera. Et hanc eandem hodieque serui fideles Dei amore suscipiunt & amplectuntur. At nunc quosdam inuenire est homines prorsus amentes, qui sic vitæ internæ ac ocio sese dédere velint, vt nihil agere operis, nec pximis suis, licèt in necessitate constitutis, inseruire velint. Isti planè nec familiares Dei amici sunt, nec serui fideles, sed corrupti ac falsi penitùs. Non enim potest diuinis satisfacere consilijs, qui eius præcepta contemnit. Non igitur isti secreti Dei amici sunt, qñ exercitatio eò necessaria, prorsus eos latet. Et hactenùs quidem de seruorũ fidelium, & secretorum Dei amicorũ discrimine, dictum sit satis.

Martha cur Mariam accuset.

Luc. 10. Vnũ oĩbus necessariũ, quid.

Pars optima.

¶ Quantùm interfit inter secretos amicos, & occultos Dei filios.

Caput VIII.

PRAETER hæc autem occultior quędam & interior inuenitur differentia, idque inter familiares & secretos Dei amicos, & occultos eiusdem filios: licèt vtrique ante conspectum Dei cum exercitatione interna æquè sint erecti ac subleuati. Sed amici suam internam exercitationem cum proprietate quadam possident, dum ipsam amorosam ad DEVM adhęsionem, tanquàm optimũ ac prȩcipuum & celsissimum quiddam, quò vel possint vel velint pertingere, eligunt & amplectuntur: vndè accidit, vt per actiones suas in indepictam seu imaginum expertem nequeant penetrare nuditatem. Suijpsorum nanque & actuum suorum simulacris & imaginibus depicti sunt, atq; hinc medium quoddam patiũtur. Et licèt in amorosa sua cohæsione vnionem cum Deo sentiant, in ipsa tamen vnione inter DEVM ac sese discrimen semper diuersitatemq; experiuntur. Non enim cognoscunt, sed neq; amore prosequuntur simplicem excessum in nuditatem ac quiddam modi nescium: sicque fit, vt altissima eorum vita interna, semper in ratione & modo versetur ac perseueret. Esto, virtutes omnes rationales perspicuè intelligant ac discernãt: atqui simplex patulæ mentis in diuina claritate intenta contemplatio, eis abdita manet. Quanuis etiam ve hementi Amoris ardore ad DEVM sese erectos experiantur, suijpsorum tamen quandam retinent proprietatem, nec in Amoris vnitate penitùs consumunt & concremantur. Ac tametsi perpetim Deo seruire, & in omne æuum placere statuant, non tamen omni spiritûs proprietati in Deo volunt emori, neque consimilem ac conformem cum Deo vitam agere. Ad hæc, licèt quæuis externa solatia, omnemque externam quietem paruipendant, sed Dei dona, suas actiones internas, & consolationes ac suauitatem, quæ intùs percipiunt ac experiuntur, admodùm magnisaciunt: atque ita in itinere requiescunt, neque conantur perfectè sibi moriendo, nudo ac modinescio Amore supremam obtinere victoriam. Denique tametsi omnem amorosam ad DEVM adhæsionem, cunctaque interna sursùm tendentia itinera, quæ quidẽ ante Dei conspectum exerceri queant, distinctè nosse atque colere seu exercitare possent: neutiquàm tamen compertum habent modinescium excessum, & opulentam aberrationem siue deuiationem in Amore supereſſentiali, cuius nullum vnquàm neque terminum, neque initium, neque modum reperire licet. Ex his igitur facilè potest perspici, permultùm interesse inter secretos Dei amicos, & occultos filios DEI. Siquidem amici

Amicorum secretorum descriptio.

quãto secretis amicis occulti prestet filij.

nihil in se sentiunt, præter amorosum ac viuidum assensum cum modo coniunctum: sed vltra hunc, filij simplicem quendam ac emorientem sentiunt excessum in id quod modi-

Interna amicorum Dei vita quę.

nescium est. Vita quoque interna amicorum Dei, sursùm tendens est Amoris exercitatio, in qua semper perseuerare cum proprietate constituunt: vt verò supra cuncta exercitia nudo Amore DEVS in ocio quodam possideatur, id minimè exploratum habent: semper autem in vera fide assendunt ad DEVM. Deumq; & æternam beatitudinem vera spe præstolantur, & perfecta denique charitate in DEO fixi sunt, eidemq; cohærent. Atq; eamobrẽ felices sanè sunt, & benè cum eis agitur. Placent nanq; Deo, & ipsis vicissim DEVS placet: neq; tamen vitam æternam se adepturos certi sunt: quippe qui necdum omninò sibijpsis & omni proprietati emortui sunt. Quotquot autẽ in sua exercitatione, & ea, quam elegerunt, ad DEVM

Electi ab æternò qui.

conuersione in finem vsq; perseuerãt, ij oẽs ab æternò à DEO electi sunt, eorũq; nomina & Actus ab omni æternitate in vitali diuinæ prædestinationis libro cõscripta fuere. Porrò qui alia amplectuntur, & vultu interno à DEO auersò, sese ad illi contraria (id est, peccata) conuertũt, in eisq; permanẽt, illorum etiamsi nomina ob temporariam siue momentaneam iustitiam, quam anteà coluerint, scripta forent & cognita à DEO, quando tamen ad mortem vsque constanter non perseuerant, eadem ipsa eorum nomina rursus ex vitæ libro delentur ac eraduntur, nec vnquàm siue DEVM, siue fructum aliquem ex virtutibus nascentem gustare poterunt. Quapropter nobis omnibus id necessariò incumbit, vtì nosipsos seriò obseruemus, nostriq; ad DEVM conuersionem intùs quidem amore intimo, foris autem bonis Actibus exornemus: atque ita iudicium DEI & Aduentum Domini nostri IESV spe bona & cum gaudio expectabimus. At verò si nobisipsis & omni proprietati in Actionibus nostris

Quõ certi fiam⁹ esse nos Dei filios.

renunciare poterimus, iam nudo ac imaginibus vacuo Spiritu cuncta transcendemus & excedemus, atque in ea nuditate sine medio agemur à DEI Spiritu, simulque quandam sentiemus certitudinem, perfectos nos esse filios DEI. Qui enim aguntur à Spiritu DEI, vt Apo-

Roma. 8.

stolus ait, ij filij sunt DEI. Interìm pro certo habendum est, bonos omnes Christifideles, DEI filios esse: quandoquidem ex DEI Spiritu cuncti nascuntur, & DEI Spiritus viuit in eis, singulos quosque speciatìm pro cuiusque aptitudine seu habilitate mouens, atque agens siue incitans ad virtutes & bonas Actiones, in quibus DEO placeant. Verùm ob conuersionis & exercitationis inæqualitatem ac diuersitatem alios seruos fideles, alios secretos & familiares amicos, alios denique occultos filios appellare placuit: cùm tamen boni omnes & serui & amici & filij sint, eo quòd omnes vni seruiant DEO, & vnum eundemq;

Quę in suis amicis quousq; toleret Deus.

DEVM intentione ac Amore prosequantur, viuantque & operentur ex liberrimo DEI spiritu, atque ipse DEVS tolerat in amicis suis quæcunque agunt vel omittunt, modò ne sint contra præcepta sua. Qui autem ad illius seruanda consilia se adstrinxerunt, ipsa obligatio eis præcepti loco est. Nemo igitur DEO immorigerus, aut contrarius censendus est, nisi qui illius præcepta non seruat. Ea nanque omnia quæ in scripturis diuinis vel per sanctam ECCLESIAM, vel in conscientia nostra DEVS aut iubet, aut vetat, nobis sanè facienda vel omittenda sunt: nam aliâs non sumus obedientes, & DEI gratiam amittimus. Dum verò in veniales labimur culpas, id vtique tolerat DEVS & ratio nostra, eo quòd eas ex toto vitare nequeamus. Atque hac ex causa eiuscemodi culpæ vel defectus non nos efficiunt immorigeros vel inobedientes: siquidem nec DEI gratiam, nec internam nostram

Venialia, tãetsi minuta, q̃ cauenda.

expellunt pacem. Quanquàm nihilominùs culpas tales, quantumuis minutas, accusare ac deplorare, & totis viribus cauere debemus. Atque hisce verbis iam explanandum est, quod antè in initio dixi, nempe vnumquemlibet in omnibus DEO, sanctæ ECCLESIAE, ac propriæ rationi necessariò obedientem esse oportere. Nolo enim, quisquam ex meis dictis aliquod iniquum patiatur offendiculum. Sed iam de superioribus dictum sit satis.

¶Quo pacto filij occulti & veri contemplatores efficiamur.

Caput IX.

Atqui

ATquì ſcire adhuc magnopè velim, quanam ratione filij occulti effici, & vitam contemplationi deditam poſſidere queamus. Quod cùm ipſe inueſtigarẽ, iſte mihi modus occurrit: Quemadmodùm ſupiùs dictum eſt, ſemper cunctis in virtutibus viuendum atq; vigilandũ nobis eſt, & ſupra virtutes oẽs moriendum atq; obdormiendum in Deo. Oportet, inquam, vt moriamur vitijs, & ex Deo in vitam virtutum ſtudioſam naſcamur: itemq; vt noſipſos abnegemus, moriamurq; in Deo in vitã æternam. Hinc porrò ordine iam ſequitur. Si quidẽ ex Dei ſpiritu naſcamur, gratiæ filij ſumus, & oẽis vita noſtra virtutibus decoratur, vincimusq; quæcunq; Deo aduerſa ſunt. Oẽne eñ quod natum eſt ex Deo, vt ſanctus Ioannes ait, vincit mundũ. Et in hac quidem regeneratiõe cuncti homines boni, Dei filij ſunt, Deiq; ſpiritus ſingulos quoſque ſpeciatim ad eas virtutes bonasque actiones mouet ac inſtigat, ad quas eos habiles, paratos & accommodatos nouit. Et hac ratione omnes placent Deo, ſinguli quidẽ priuatim pro ſui amoris magnitudine, & exercitiorũ ſuorũ excellentia ſiue dignitate. Iſti tamẽ necdum ſe confirmatos, nõdum poſſidere ſe Deum, necdũ de vita æterna omninò certos ſe ſentiũt: ſed adhuc auertere ſeſe, & in peccata mortifera labi poterũt. Atq; hac ex cauſa ſeruos magis vel amicos, quàm filios eos appellare placuit. Vbi verò noſipſos excedimus, atq; in noſtro ad Deum aſſcenſu intãtùm ſimplices reddimur, vt nudus amor in ea nos ſublimitate queat circumplecti vbi ſupra cuncta virtutum exercitia, ſibijpſi dat operam, hoc eſt, in ipſa noſtra origine, vndè ſpiritaliter naſcimur, ibì iam deficimus ſiue transformamur, morimurq; in Deo nobiſipſis ac omni proprietati. Atq; ita moriendo, occulti Dei filij efficimur, nouam quandam in nobis reperiẽtes vitam, eamq; æternam. De huiuſcemodi filijs Apoſtolus loquitur, vbi ait: Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Hìc autem tali eſt ordine procedendum: In ipſo ad Deum acceſſu noſtro tum noſipſos, tum omnes actus noſtros ceu æternam DEI oblationẽ, ante nos feremus ad Deum: in ipſaq; Dei præſentia & nos & omnes actus noſtros relinquẽtes, in amore moriẽdo, creata omnia in ipſas vſq; ſupereſſentiales Dei diuitias excedemus, atq; inibì Deum in ſempiterna noſtrî mortificatiõe poſſidebimus. In Apocalypſi ſancti Ioãnis, Spiritus Dei beatos dicit mortuos, qui hoc pacto in Domino moriũtur. Meritò ſanè beatos vocat, quippe qui ꝑpetuò feliciter manẽt mortui ac ſibijpſis demerſi in fruitiuam Dei vnitatẽ, ſemperq; à nouo in amore moriũtur per eiuſdem vnitatis intrò trahẽtem trãſformatiõem. Atq; in eodem libro de eiſdem ſubditur: Amodò iam dicit ſpiritus, vt requieſcãt à laboribus ſuis. Opera enim illorum ſequũtur illos. Eo quidem modo, vbi ex Deo naſcimur in ſpiritalem virtuoſamq; vitam, opera noſtra velut Dei ſacrificium vel oblationem ante nos ferimus. Atquì vbi modũ omnem tranſcendimus, rurſumque morimur in Deo in ſempiternam ac beatã vitam, illic bona opera noſtra nos ſequuntur, vtpotè quæ nobiſcùm vna vita ſunt. In acceſſu quidẽ noſtro cum virtutibus ad Deũ, Deus in nobis manet ac commoratur: vbi verò noſipſos & oẽia excedimus, nos in Deo manemus & cõmoramur. Quòd ſi fide, ſpe & charitate prædìti ſumus, Deum vtiq; ſuſcepimus, isq; in nobis cum gratia ſua manet & commoratur: mittitq; nos foràs tanquàm fideles ſeruos ſuos ad ſua exequenda ac obſeruãda præcepta: rurſusq; intrò nos vocat ceu ſecretos amicos ſuos, ſi tamen illius cõſilijs morẽ gerim⁹: ſimul etiã ſuos nos filios eſſe nobis reddit manifeſtũ, modò vita noſtra mũdo cõtraria ſit. Sup omnia verò, ſi Deum guſtare, aut æternam vitam in nobis ſentire vel experiri velimus, ſupra rationẽ viua fide noſtra in Deum vt ingrediamur oportet, illicq; ſimplices, ocioſi, imaginibus vacui, atq; ꝑ amorem in patentem mẽtis noſtræ nuditatẽ ſubleuati manebimus. Dum enim per amorẽ excedimus omnia, omnem conſiderationem vſq; in caliginẽ ac ignorationẽ ſiue neſciẽtiam quandã, ibidèm verbo æterno, quod eſt Dei Patris imago, agimur ac transformamur: atq; in ipſo ſpiritũs noſtri ocio incompræhẽſibilem ſuſcipimus claritatẽ, circumplectentem nos ac penetrantẽ, perindè vt aër ſolis claritudine perfunditur ac penetratur. Iſthæc autẽ claritas nihil eſt aliud, quàm interminata ſeu infinita quædam contemplatio ſiue intenta intuitio. Quod enim ſumus, intentè cõtemplamur: & quod contemplamur, hocipſum ſumus: quandoquidem mens, vita, & eſſentia noſtra ſimpliciter ſubleuata eſt, & ipſi, quæ Deus eſt, veritati vnita. Atq; eamobrem in ſimplici hac intentaq; contemplatione vna vita, vnusque cum Deo ſpiritus ſumus. Et hanc ego vitam appello contemplatiuam. Dum eñ per amorem Deo cohæremus, partem optimam exercemus: Vbi

Viuendũ ac moriendũ q bus q ſit.

1. Ioan. 5.

Quos ad ꝺ ſpũs Dei qui moueat.

Qui cur amici, nõ filij, dicendi.

Col. 3.

Apoc. 14.

Ibidem.

Qui Deus in nobis, nosq; in Deo maneamus.

Quã claritatẽ qui ſuſcipiamus.

Claritas ea quid.

verò hoc pacto supereſſentialem diuinitatem intentè contemplamur, ibi Deum ex toto poſſidemus. Huic autem contemplationi exercitatio quædam modi neſcia ſemper connexa eſt atq; cohæret, quæ eſt vita exinaniens ſiue deficiens. Vbi enim noſipſos eximus in caliginem & modi carentiam prorſus infinitam, inibi ſemper lucet radius ſimplex diuinæ claritatis, in qua nos fundati ſumus, extra noſipſos trahens nos in ſupereſſentialem diuinitatem & amoris ſubmerſionem, ſiue abſorptionem cui ſemper adiuncta eſt, ſemperq; ſubſequitur modi expers amoris exercitatio. Non enim poteſt eſſe ocioſus amor: immò verò diuitias immenſas ac interminatas in ipſius fundo viuentes, prorſus habere cognitas & exploratas, penitusque guſtu penetrare molitur. Quæ eſt fames inexplebilis ac inſedabilis. Ita verò ſemper conniti atque contendere ac inhiare in id, quod tamen cõpræhendi non poteſt, quid aliud dixerim, quàm contra fluminis natare tractum? Et tamen nec deſeri iſtud poteſt, nec appræhendi: eo carere eſt intolerabile, aſſequi impoſſibile: denique nec ſilentio premi, nec verbis exprimi poteſt, ſiquidem rationem, intellectum & creata omnia excedit. Quapropter neque attingere, neque appræhendere vel aſſequi ipſum licet: Verùm intima noſtra inſpicientes, à Dei ſpiritu in hanc amoris impatientiam agi ac impelli nos ſentiemus: itemq; ſupra nos ſuſpiciẽtes, à Dei ſpiritu extra noſipſos trahi & quaſi in nihilũ redigi ſiue penitùs cõſumi nos ꝓcipiemus in ipſum, hoc eſt, amorẽ ſupeſſentialẽ, cum quo vnum ſumus, quemque ꝓfundiùs ac latiùs, quàm ſint res omnes, poſſidemus. Hæc autem poſſeſſio ſimplex quidam & infinitus ſiue fundo carens totius boni vitæq; ꝛternę guſtus eſt: in ipſoque guſtu ſupra rationẽ & abſque ratione in profundiſſimam ſemper immotæ diuinitatis tranquillitatem abſorpti ſumus. Quod quidem ita ſe habere, vt dicimus, non niſi ſola poteſt noſſe experientia. Nam quemadmodùm, vel vbi, vel quidnam iſtud ſit, neque ratio, neque ꝓexercitatio aſſequi poteſt. Quo fit, vt ſubſequẽs exercitatio noſtra ſemper modi expers maneat. Etenim bonum illud immẽſum ac infinitum, quod guſtamus & poſſidemus, neque compræhẽdere, neque intelligere, ſed neque noſtra exercitatione extra noſipſos in ipſum vnquàm pertingere valemus. Quamobrem in nobis quidẽ pauperes, in Deo locupletes: in nobis famelici ac ſitibundi, in Deo ebrij ac ſaturi ſumus: itemq; in nobis ſemper agimus ac operamur, in Deo autem ociamur ab oĩbus: ſicq; ætèrnò permanebimus. Enimuerò abſq; amoris exercitatiõe nunquàm Deum poſſidere poterimus. Quiſquis ſecùs ſentit aut credit, falſus ac euerſus eſt. Viuimus igitur toti ſiue omninò in Deo, vbi noſtram poſſidemus beatitudinem: itemq; toti ſiue omninò in nobis viuimus, vbi in amore erga Deum nos exercemus. Et quanuis totos in Deo, itemq; in nobiſipſis totos nos viuere dicamus, hæc tamen non niſi vna vita eſt. Planè autem contraria eſt & gemina ſecundum ea quæ ſentit vel experitur. Nam diuitem eſſe & pauperem, famelicum & ſaturum, actiuum & ocioſum, è diametro repugnant: & tamen in his, tam in futura quàm præſenti vita, præcipua ac ſuprema noſtra conſiſtit excellentia & dignitas. Vt eĩ prorſus efficiamur Deus, creatumq; eſſe noſtrum amittamus, id planè impoſſibile eſt. Si verò oĩnò in nobiſipſis ꝑmaneamus, ſeparati à Deo, miſeros ac infelices nos eſſe neceſſum eſt. Itaq; vt dixi, & totos nos in Deo, & totos item in nobiſipſis ſentiemus. Inter hoc autem geminum ſentire nihil inuenimus medium, niſi Dei gratiam, & noſtri amoris exercitationem. Siquidem ex ſupremo ſentire ſiue ſenſione noſtra, Dei claritas in nos lucẽs, veritatem nos edocet, atq; ad virtutes oĩes & perpetuum erga DEVM amorem nos mouet. Hanc autem claritatem abſq; ceſſatione in ipſum vſq; vndè proficiſcitur, fundum nos inſequimur: ibi verò nihil iam ſentimus aliud, quàm ſpiritûs defectionem atq; immerſionem in ſimplicem atque infinitum amorem, idq; ſine vlla reditione ſiue reuerſione. Quòd ſi ſimplici adſpectu noſtro ſemper illic permaneremus, hocipſum etiam iugiter ſentiremus. Noſtri eĩm in Dei transformationem immerſio ſiue demerſio, ſine intermiſſione perpetua perſeuerat. Porrò ſi quidem noſipſos exiuimus, Deumq; in amorẽ ſubmerſi, ſiue in amoris ſubmerſione vel abſorptiõe, id eſt, in noſtrijpſorum amiſſiõe poſſidemus, iam Deus propriè noſter eſt, & nos illius proprij ſumus: perpetuoq; à nobiſipſis ſine reuerſiõe in ipſam, quæ Deus eſt, ꝓprietatem noſtram demergimur. Et hæc demerſio eſſentialis eſt amore habituali: eoq; ꝑpetim perſeuerat tam dormientibus, quàm vigilantibus: tam neſcientibus, quàm ſcientibus nobis: atq; hac ratiõe non meretur nouum aliquem præmij gradum vel acceſſionem, ſed tum in

Amorẽ eſſe nõ poſſe ociosum.

Quid experientia ſola noſci queat.

Poſſidere Deũ qui tm̃ queamus.

Quo in ſubiecto qui q̃ſi cõtraria mutuò ſe ferãt.

Quõ vel Deus nobis, vel nos ei proprij fiamus.

in Dei, tum bonorum omium, quæ sumus adepti, possessione nos conseruat. Potest nimirùm demersio ista riuulis comparari, cõtinenter ac sine reditione in mare ceu ꝓprium locum suum fluitãtibus. Ita em̃ dum solum Deum possidemus, etiam nostrî essentialis cum amore habituali immersio, iugiter in infinitæ ac interminatæ abyssi quam in Deo possidemus, quæq; nobis ꝓpria est, sensionem vel experimentum sine reuersiõe ꝓmanat. Vndè si nos perpetuò æquali integritate simpliciter intueremur, semper etiã æqualiter sentiremus. Excedit autem hæc submersio virtutes omes, cunctaq; amoris exercitia, quãdoquidem nihil ipsa aliud est, quàm perpetua nostrî ipsorum egressio cum dilucido ꝓspectu in quandam diuersitatem, in quam extra nosipsos velut in ipsam beatitudinem ꝓpendemus siue inclinamur. Enimuerò ꝓpetuam quandam in quiddam à nobis diuersum extra nosipsos inclinatiõem siue ꝓpensionem sentimus. Et hoc intimum atque abditissimum, quod inter Deum & nos sentire queamus, discrimen est: vltra quod nulla alia differentia sentitur. At nihilo minùs ratio nostra apertis persistit oculis in caligine, id est, ignoratiõe quadam infinita ac interminata: & in ipsa hac caligine claritas immensa ac infinita, tecta & abdita nobis manet, eo quòd superueniens eius immensitas ratiõem nostram occæcat: quadam autem nos simplicitate circumplectens, in seipsam nos transformat, atque ita & actiõe destituimur, & agimur à Deo ad ipsam vsque amoris absorptionem, siue in amorem demersionem, vbi beatitudinem possidemus & vnum cum Deo sumus. Dum verò hac ratione Deo vnimur, indè in nobis manet viuida quædã scientia & actuosus amor. Siquidem absque nostra cognitiõe vel scitu Deum possidere nequimus: sicut nec vniri illi, neque in ea vniõe perseuerare possumus absque amoris exercitatione. Si em̃ absq; scitu nostro beati esse possemus, nihil obstaret, quo minùs etiam lapis beatus effici posset, in quo nulla cognitio inest. Equidẽ si totî⁹ orbis monarcha essem, & id tamen ignorarem, quæ indè ad me rediret vtilitas? Semper igitur in om̃em æternitatem gustare ac possidere nos & sciemus & experiemur. Id quod etiam Christus ipse confirmat, vbi de nobis loquens, dicit Patri suo: Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quẽ misisti IESVM Christum: quibus ex verbis id licet animaduerti, æternã vitam nostram in Dei discreta cognitione consistere.

Submersionis mysticę descriptio.

Quõ & agamur à Deo, & actiõe destituamur.

Ioan. 17.

¶ Quòd licèt vnum simus cum Deo, tamen æternò aliud ab ipso manebimus. Caput X.

ET quanuis paulò antè dixerim, vnum nos esse cum Deo, quod & scripta diuina testantur: at nunc perspicuè demonstrabo, æternò nos aliud à Deo permanere oportere: quod itidèm sacræ affirmant literæ. Et si quidẽ rectè nobiscũ agi debeat, vtrunq; hoc vt in nobis sentiamus, atq; ita esse intelligamus oportet. Aio igitur in interiori facie nostra ex Dei vultu siue suprema sensione nostra quandam radiare claritudinem, quæ nos amoris virtutum̃q; om̃ium docet ac instituit veritatẽ, maximè verò, vt Deũ & nosipsos ratiõe quadruplici sentiamus. Primò quidẽ Deum in nobis cum illius gratia sentimus: idque dum obseruamus, ociosi esse nõ possumus. Vt em̃ sol claritate & calore suo totũ mundum illustrat, redditq; fœcundum: ita & Deus sua gratia omnes sibi obtẽperare volentes illuminat, exhilarat, redditq; fœcũdos ac frugiferos. Enimuerò si Deum in nobis sentire velimus, ignisq; amoris eius penniter in nobis ardere debeat, oportet sanè vt quatuor modis ignem hunc vnà cum ipso, id est, Deo ex libera voluntate struamus ac nutriamus. Oportet enim primò, vt intra nos igni huic per internæ vitæ studiũ vniti maneamus: deindè, vt extra nos ad mortales omnes cum fidelitate ac fraterno amore ꝓgrediamur: tertiò, vt infra nos eamus ad agendam pœnitentiã & omnigenos actus bonos, atq; ad cõcertandum & reluctandũ aduersus inordinatas appetitiões nostras. Quartò, vt ignis huius flãma supra nosipsos cum deuotiõe, laude, gratiarũactione ac in precibus internis assendamus, Deoq; recta cum intentiõe ac sensibili amore adhæreamus. Isthæc quatuor id efficiunt, vt Deus in nobis cum gratia sua maneat ac cõmoretur: Siquidẽ in eis cõtinentur ac includuntur exercitia omnia, quæcunq; per rationẽ cũ modo actitari queant, nec sine eis quisq̃ Deo placere potest. Ille autẽ Deo gratissimus est & maximè placet, qui in his perfectissimus est. Atq; eamobrẽ cunctis hominib⁹ necessaria sunt, neq; ea quisquã potest excedere nisi homines cõtemplatores. Primò igitur vt dixi,

Quotupliciter in nobis Deũ sentiamus.

I.

Quis ignis quotupliciter nobis struendus.

Quid quatuor ista in nobis efficiant.

Qui Deũ in

nobis sentia mꝰ primò & II. dixi, cuncti in nobis DEVM sentimus cũ gratia sua, si tamẽ illius esse velimus. Secundò, si quidẽ vitã agimus cõtemplatiuam, in DEO nos viuere sentimus, atq; ex hac vita, qua nos in DEO viuere sentimus, quædã in interiori facie nostra relucet claritas, nostram illuminans rationẽ, atq; inter DEVM & nos mediã se interponens. Cũq; in hac claritudine cũ ratiõe nostra illuminata intra nos persistimus, iam quidẽ sentimus creatã vitã nostram, iugiter in vitã suam increatam sese demergentẽ. Atquì dum claritatẽ hanc simplici adspectu ac voluntaria nostrì ꝓpensiõe siue inclinatiõe supra rationẽ in supremã vsq; vitã nostrã insequimur, ibì iam III. toti in DEVM transformamur: sicq; nos totos in DEO circũplexos sentimus. Hinc porrò tertia sequitur sensionis differentia, siue sentire tertium, quo nos vnũ cũ DEO sentimus. Etẽm per DEI transformationẽ in infinitã æternæ beatitudinis nostræ abyssum nos sentimus absorptos, vbi inter DEVM & nos nulla vnq̃ distinctio à nobis percipitur aut inuenitur, eo quòd hoc supremũ nostrũ sentire, siue suprema nostra sensio sit, quã nõ nisi per amoris absorptionẽ ac demersionẽ possidere valemus. Quando igitur in hoc supremũ sentire nostrũ trahimur, rapimur, ac subleuamur, omes vires nostræ in essentiali fruitiõe ociosæ sunt: nõ tamen rediguntur in nihilũ: alioquì creatũ esse nostrũ amitteremus. Et quandiu quidẽ ꝓpenso siue inclinato spiritu & apertis oculis sine cõsideratiõe ociosi persistimus, tandiu contẽplationi ac fruitiõi vacare licet: eodem autem temporis puncto, quo explorare atque cõsiderare molimur, quidnã sit hoc quod sentim⁹, ad rõnem relabimur, tumq; inter DEVM & nos discrimen ac diuersitatem, ipsumq; DEVM extra nos planè incompræhensibilem esse inueni- IIII. mus. Atque ipsa est quarta sensionis differentia, qua DEVM & nos sentimus. Etenim hìc in DEI præsentia nos adstare reperimus: eaq;, quam ex DEI vultu suscipimus, nobis testatur veritas, DEVM oẽinò atq; ex toto nostrũ velle esse, ipsumq; exigere, vt nos vicissim toti sui simus: eodemq; momento, quo DEVM oẽinò nostrum velle esse sentimus, auida quędã & inhians in nobis existit oriturq; appetentia, eaq; tam ꝓfunda, tam inanis, tam famelica, vt etiãsi DEVS, quicquid præstare posset præter seipsum, largiretur, nobis tamen minimè possit sufficere. Dum eẽm sentimus, quòd seipsum liberæ appetentiæ nostræ modis omnibus, quibus id desiderare queamus, gustandum præbuerit permiseritq; atq; etiã in vultûs eius veritate perdiscimus perspicimusq; totũ id quod gustamus, illius quod nobis deficit ac reliquum manet, cõparatione, vix guttulam vnã esse ad vniuersum mare, hocipso spiritus noster amoris æstu ac impatientia incitatur ac velut exagitatur. Quanto eẽm plùs hinc gustamus, tanto etiam magìs fames & appetitus augmentatur: quando quidẽ vnũquodq; alterius causa est. Itaque cogimur hinc inhiare incõpræhensibili DEO. De illius nanq; pascimur immensitate, quã absorbere nequimus: eiusq; inhiamus infinitati, quã assequi nõ valemus: sicq; fit, vt neq; nos in DEVM, neq; DEVS in nos peruenire queat: siquidẽ amoris impatiẽtia laborantes, nobisipsis renunciare nequimus. Tanta igitur æstûs huius intẽperantia est, vt amoris exercitatio inter nos & DEVM velut cæli fulgura vltrò citroq; eat redeatq;, nec tamen cõflagrare possumus. In hac autẽ amoris tempestate vel impetu actiões nostræ ratiõe superiores modiq; expertes sunt, quando amor id appetit, quod ipsi impossibile est: & ratio testatur, amorẽ rectè habere, nec tñ hìc aut consiliũ illi præstare, aut eum ꝓhibere potest. Nam quandiu interno feruore adspectamus DEVM nobis ꝓprium esse velle, eiusdem DEI benignitas ac pietas auidam ac inhiantem contingit appetentiam nostram, vndè amoris nascitur impatiẽtia. Eẽm uerò foràs emanans DEI cõtactus impatientiam ciet & concitat, vocatq; nos intrò, nempe vt æternum amemus amorẽ. Contactus autẽ DEI intrò trahẽs, nos è nobisipsis absumit, exigitq; vt in vnitatẽ colliquescamus, ac velut in nihilum redigamur. Sub hoc intrò trahẽte attactu id DEVM velle sentimus vt nos sui simus: atq; in hoc nobisipsis abnegatis, eum vt nostram operetur salutẽ, sinere compellimur. Sub altero verò attactu, quo nos foràs emanans cõtingit, nobisipsis nos relinquit, efficitq; nos liberos, & in sua constituens præsentia, in spiritu orare & cum quadã libertate exigere siue postulare nos docet: ostẽditq; nobis incompræhẽsibiles diuitias suas, idq; tam varijs sub formis, quàm nosipsi imaginari vel excogitare queamus. Quicquid eẽm cogitatione complecti possumus, quod cõsolationem & gaudium præstare queat, id oẽne in ipso absq; mensura inuenimus. Vbi igitur sentimus cum omnibus hisce diuitijs eum nostrum velle esse, sempq; nobiscùm ꝓmanere ac commorari, contra eas omnes

quo amoris æstu spũs noster velut exagitetur.

Quo æstu q̃ quasi fulgura inter nos & Deũ fiãt.

Quales Dei cõtactus qd in nobis operentur.

Diuitias q̃ suas Deꝰ nobis oẽndat.

omnes ſeſe vires animæ noſtræ inhianti ore aperiunt, maximè verò auida appetentia noſtrã. Hic nanq; cuncti diuinæ pietatis, bonitatis & gratiæ riui manant: quantoq; hinc plùs guſtamus, tanto magis guſtare libet: quanto autẽ ampliùs guſtare libet, tanto ꝑfundiùs in DEI attactum contendimus ac inhiamus: quò autẽ ꝑfundiùs eius attactui inhiamus, eo dulcedinis eius flumina nos copioſiùs peruadunt, penetrant, ac mundant. Quanto verò copioſiùs per nos permanant, nosq; mundant, tanto meliùs ſentimus & cognoſcimus DEI dulcedinem ꝑrſus incõpræhenſibilem, inexhauſtam, ac infinitam eſſe. Hoc nimirùm Propheta ſignificare voluit, cùm diceret: Guſtate & videte, quoniam ſuauis eſt DOMINUS: nõ tamen dicit, quàm ſuauis ſit, ſciens DEI ſuauitatem ꝑrſus immenſam eſſe: quo fit, vt eam neq; cõpræhendere, neq; abſorbere queamus. Aſſentitur his etiã ſponſa in canticis, vbi ait: Sub vmbra illius quẽ deſiderabam, ſedi, & fructus illius dulcis gutturi meo. Pſal. 33.

Dei ſuauitas quanta. Can. 2.

¶ De differentia inter claritatem patriæ & ſupremam huius vitæ claritudinem. Caput XI.

MVltùm ſanè intereſt inter claritatem ſanctorum in patria, & ſupremam illam claritudinem, ad quam in hac vita pertingere licet. Siquidẽ vmbra DEI internam noſtram illuſtrat ſolitudinẽ. In excelſis autem montibus terræ ꝑmiſſionis nulla exiſtit vmbra, & tamen vnus idemq; ſol eſt, eadẽq; claritas, qua & noſtra ſolitudo, & ſublimes illi montes illuminantur. Sed ſanctorũ ſtatus pellucidus eſt & glorioſus, ideoq; claritatẽ hanc ſine medio ſuſcipiunt: noſter verò ſtatus adhuc mortalis & craſſus eſt, & hoc ipſum medium illud eſt, vndè ea naſcitur vmbra, quæ intantùm noſtram obumbrat intelligentiam, vt neq; DEVM, neq; cæleſtia pari cum beatis perſpicuitate cognoſcere poſſimus. Donec eñ in vmbra verſamur, ſolem in ſeipſo cõſpicere non valemus: ſed vt Apoſtolus ait, videmus nunc per ſpeculum in ænigmate. At tamen vmbra hæc ſolis ſplendore vſq; adeò illuſtratur, vt virtutum oñium totiusq; veritatis huic mortali cõditioni vel ſtatui noſtro vtilis ac frugiferæ diſcrimina ſiue diſtinctiones ꝑdiſcere queamus. Porrò ſi cum ſolis claritate vnum effici velimus, amorem vt inſequamur, & extra noſipſos in id quod modineſciũ eſt, exeamus oportet: ſicque cæcis oculis in ſuã ipſius ſol nos trahet claritudinem, vbi vnitatem cũ DEO obtinemus ſiue poſſidemus. Hæc ſi in nobis ſentimus, experimur ac intelligimus, ipſa nimirùm eſt vita cõtemplatiua, ad præſentis vitæ noſtræ ſtatum pertinens. Status quidem Iudæorum ſub veteri teſtamento frigidus erat ac velut in nocte verſabatur. Vt eñ Eſaias ait, ambulabant in tenebris, & ſedebant in regiõe vmbræ mortis, quam vmbrã efficiebat peccatũ originale, cuius cauſa oñes DEO carere cogebantur. Noſter verò Chriſtianæ religiõis ſtatus, inſtar matutini temporis adhuc frigidulus eſt: ſiquidem dies nobis iam ortus eſt: Itaque in luce ambulare, & in DEI vmbra ſedere debemus: Inter DEVM aũt & nos media erit gratia illius, per quã vincemus oñia, cunctisq; moriendo, impedimentis omnibus abſoluti in DEI vnitatem, vbi vnũ ſimus cũ DEO, excedemus ſiue tranſcendemus. Deniq; ſtatus beatorũ feruidus eſt & lucidus, quippe qui in meridie viuunt atq; verſantur, apertisque & illuminatis oculis ſolem in ſua claritudine cõtemplantur. Permanauit enim eos atque inundauit gloria DEI. Et quatenùs quiſq; illuſtratus eſt, eatenùs etiã virtutũ omnium ex cunctis beatis ſpiritibus illic aggregatarũ fructũ guſtat & perſpicit. Quòd aũt Trinitatem in vnitate, & vnitatem in Trinitate guſtant & cognoſcunt, ſeq; illi vnitos inueniunt, is excellentiſſimus cibus eſt, qui ſuperat omnia, eosq; inebriat, & in ſeipſo quieſcere facit. Cuius deſiderio flagrans anima, in Canticis ita ait ad Chriſtum: Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie, id eſt, vt DIVVS Bernardus exponit, in lumine gloriæ DEI. Nã quæcunque nobis paſcua hîc interim in aurora & vmbra præbentur, nõ niſi præguſtatio quædã ſunt futurorũ paſcuorum in meridie gloriæ DEI. Et tamen gloriatur ſponſa DOMINI, ſediſſe ſe ſub vmbra DEI, & fructum illius dulcem fuiſſe gutturi ſuo. Et nos cùm ſentimus intùs nos tangi à DEO, iam fructũ & cibum illi' guſtamus: ſiquidem tangere illi', paſcere eſt. Tactus autem illi', vt antè dixi, aut intrò trahit, aut foràs emanat. Dum nos intrò trahit, totos nos illi' eſſe oportet: atque inibi mori & contemplari diſcimus. Dum verò foràs emanat, totus ipſe

Nullam eſſe alicub ì vmbrã, myſticè quid.

Qualis olim Iudæorum ſtatus.

Eſaiæ 9.

Quis Chriſtianæ religionis.

Quis beatorum.

Canti. 1.

Dei fructus quis.

noſter vult eſſe, illicq́; docet nos virtutib⁹ locupletem agere vitã. Sub illi⁹ tractu intrò trahẽte omnes vires noſtræ deficiunt, tumq́; ſedemus ſub vmbra illius, & fructus eius dulcis eſt gutturi noſtro. Fructus enim DEI, filius DEI eſt, quem PATER gignit in ſpiritu noſtro: qui quidem tam infinitè dulcis eſt gutturi noſtro, vt eum abſorbere & in nos mutare nequeamus, ſed ipſe potiùs nos in ſe abſorbet atque commutat. Et quotiès hic fructus intrò trahendo nos contingit, ſemper deſerimus ac vincimus omnia: vincendo autem manna guſtamus abſconditum, quod vitam nobis præſtat æternam. Etenim candidum illum, de quo ſuprà dictum eſt, calculum accipimus, in quo nomen noſtrum nouum ante mundi originem ſcriptum eſt. Et hoc eſt nomen nouum, quod nemo ſcit niſi qui accipit. Vnuſquilibet autem DEO ſe vnitum ſentiens, ſuum guſtat nomen iuxta modum virtutum ſuarum, itemq́; acceſſus ac vnionis ſuæ. Atque eamobrem vt ſinguli quique ſuum obtinere nomen, idemque perenniter poſſidere poſſent, Agnus DEI (id eſt, CHRISTI humanitas) morti ſe tradidit, librumque vitæ nobis reſerauit, in quo omnia electorum nomina inſcripta ſunt, nec eorum vllum deleri poteſt, eo quòd vnum ſunt cum ipſo libro vitæ, qui eſt DEI filius: eademque mors CHRISTI, libri huius ſignacula ſoluit, ita vt virtutes omnes ſecundum æternam DEI prouidentiam perficiantur & conſummentẽ. Quatenùs igitur vnuſquiſque ſeſe vincere atque omnibus emori poteſt, hactenùs etiam intrò trahentem PATRIS tractum ſentit, dulciſq́; eius palato eſt inſitus filij fructus: atque ex ipſo guſtu ſpirituſſanctus ei reddit teſtimonium, filium ipſum eſſe & hæredem DEI. In his autem tribus nemo alteri per omnia ſimilis eſt. Habent igitur ſinguli ſua ſpeciatim nomina, eademq́; per nouam gratiam, nouosque virtutum actus ſemper renouantur: Quamobrem in nomine IESV omne genu flectitur, quandoquidem ipſe pro nobis decertauit ac vicit, ipſe noſtras illuſtrauit tenebras, abſterſitque caliginem, & virtutes omnes in ſupremo gradu perfecit: eſtque nomen illius exaltatum ſupra oñe nomen, tanquàm principis electorum oñium, & in eius nomine nos vocati & electi, gratiaq́; & virtutibus decorati ſumus, & Dei gloriam præſtolamur.

Apoc. 2.

Apoc. 5. Luc. 10.

Apoc. 5.

Philip. 2.

¶ Vtì DOMINUM IESVM in montem Tabor, id eſt, nudæ mentis noſtræ, inſequi debeamus. Caput XII.

Mat. 17.

Tabor.

QVapropter vt illius in nobis nomen exaltetur & clarificetur, ſequamur eum ad montem nudæ mentis noſtræ, perindè vt Petrus & Ioannes & Iacobus eum in montem Tabor ſequuti fuere. Tabor lucis acceſſionem quidam interpretantur. Si ergo Petrus ſumus veritatem cognoſcendo, & Iacobus mundum ſupplantando ac ſuperando, & Ioannes gratiæ plenitudinem obtinendo, & virtutes in iuſtitia poſſidendo, iam CHRISTVS ducit nos in montem nudæ mentis noſtræ, in vaſtum quoddam ſiue deſertum ſecretum, oſtenditque ſeſe nobis diuina claritudine glorioſum: atque in eius nomine PATER cæleſtis vitalem æternæ ſapientiæ ſuæ librum nobis aperit: & ipſa DEI ſapientia nudum adſpectum noſtrum & ſpiritûs noſtri ſimplicitatem in ſimplici quodam ac modineſcio totius boni guſtu abſque diſcrimine ſeu diſcretione circumplectitur. Siquidem in noſtrî in DEVM exaltatione contemplari ac ſcire, guſtare & ſentire, viuere & exiſtere, habere & eſſe, prorſus vnum ſunt: atque coram hac exaltatione omnes conſiſtimus, ſinguli ſuo quodam modo peculiari vel ſingulari. Pater autem noſter cæleſtis per ſapientiam & bonitatem ſuam vnumquemlibet ſpecialibus afficit donis pro cuiuſlibet vitæ exercitiorumque dignitate & excellentia. Vndè ſi cum DOMINO IESV in Tabor, id eſt, nudæ mentis noſtræ monte perpetuò permaneremus, ſemper nouæ lucis nouæque veritatis acceſſionem & incrementa ſentiremus. Semper enim PATRIS audiremus vocem, tangentem nos aut emanando per gratiam, aut intrò trahendo in vnitatem. PATRIS nanque vocem omnes Chriſti ſectatores audiunt, atque de ijs omnibus ipſe dicit: Hi ſunt filij mei dilecti, in quibus mihi benè complacuit: ex qua complacentia ſinguli gratiam accipiunt pro modo ac menſura, quibus eis placet DEVS. Inter hanc autem mutuam inter Deum & nos complacentiam ve-

Dona qui ſua DEVS ſingulis diſpenſet.

ra

ra exercetur charitas,& quilibet suum gustat nomen, suumque officium & fructum exercitiorum suorum. Hic verò boni omnes illis qui mundo viuunt, absconditi sunt. Tales enim mundi amici coram Deo mortui sunt & nomine carent: ideoq; quæ ad viuentes pertinent, neque sentire, neq; gustare nouerunt. Porrò emanans DEI attactus, spiritu viuentes nos efficit, repletq; nos gratia, & ratione nostram illuminans, veritatem virtutumque discretionem perspicere atque cognoscere nos docet: tantaque virium nostrarum fortitudine in DEI præsentia nos retinet atque conseruat, vt omnem gustum, omneq; sentire, & cuncta in nos manantia DEI dona absque spiritûs defectu sufferre queamus. Tactus autem DEI introrò trahens, vnum cum DEO vt simus, exigit, & vt spiritu deficientes, moriamur in beatitudine, id est, æterna charitate, PATREM FILIUMque in vna fruitione complectente. Vbi igitur cum IESV in montem nudæ seu indepictæ puritatis nostræ conscendimus, si quidem eum tum simplici adspectu, intima complacentia, fruitiua propensione vel inclinatione sequamur, iam vehementissimum sanctispiritûs sentimus ardorem, in ipsam vsque DEI vnitatem nos conflagrare & colliquescere facientem. Vbi enim vnum existentes cum FILIO DEI in nostrum principium amanter reflexi sumus, ibidèm PATRIS audimus vocem introrò trahendo nos contingentem. Dicit enim ipse omnibus suis electis in verbo suo æterno: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacuit. Vbi sciendum est, PATREM vnà cum FILIO & FILIUM cum PATRE, æternam in hoc habuisse complacentiam, quòd FILIUS nostram susciperet naturam, & in ea mortem pateretur, electosque omnes in suam reduceret originem siue principium. Itaque si per FILIUM in nostram sustollimur originem, vocem patris introrò trahentem audimus, æterna nos veritate illustrantem. Ipsa autem veritas latè patentem nobis demonstrat DEI complacentiam, omnis complacentiæ initium & finem. Ibi verò omnes nostræ deficiunt vires, nosque proni cadentes in apertum adspectum nostrum, in amantissimo trinæ vnitatis amplexu cuncti vnum efficimur. Et hanc quidem vnitatem dum sentimus, iam vna essentia, vna vita, vnaque cum DEO beatitudo sumus: ibique consummata sunt omnia ac renouantur. Enimuerò vbi in amplissimo charitatis Dei complexu baptizamur, illic tam ingens, tamq; singulare vniuscuiuslibet gaudium est, vt nullius alterius gaudium vel animaduertere vel meminisse queat: siquidẽ vnũ est cum amore fruitiuo, qui in seipso est oẽia, nec extra se quicq̃ requirere opus habet, immò nec potest.

Qui cur mundi amicis incogniti.

Emanãs dei attact⁹ quales nos reddat.

Quales introrò trahens.

Mat. 3. & 17.

Qualẽ Dei vocẽ quó audiamus.

¶ Vt sex quædam ad fruendum Deo requirantur. Caput XIII.

Quæ tria quò requrãt.

CAeterùm vt quis DEO perfruatur, eò tria requiruntur, nempe Vera pax, Internum silentiũ, & amorosa adhæsio. Pacem autem veram inter DEVM & se reperire volens, tantopere DEVM amet necesse est, vt libero animo pro DEI honore, illis omnibus renunciare queat, quæ inordinatè colit, siue actitat vel exercet, aut amat, quæque contra DEI honorem siue possidet, siue possidere queat. Hoc videlicet primum est, idemque cunctis hominibus necessarium. Alterum, putà internum silentium, hoc est, vt ab eorum oẽium, quæ quis vnquàm viderit, vel audierit, simulacris & imaginibus liber sit & expeditus. Tertium, quod amorosam esse adhæsionem diximus, ipsa fruitio est. Qui enim ex puro amore, non ob priuatum aliquod commodum aut vtilitatem suam, DEO cohæret, is re vera Deo fruitur, sentitq; se & amare DEVM, & amari à DEO. Præter hæc tamen tria quædam alia sunt istis sublimiora, hominem stabilientia, aptumque & habilẽ reddentia ad fruendum semper DEO, eundemque sentiendum, quotiès eò se applicare & accõmodare velit. Primum horum est, quiescere in eo quo quis fruitur: quod est, vbi dilectus à dilecto vincitur, & in nudo essentiali amore possidetur, vbi planè dilectus in dilectum cum amore concidit ac prolapsus est, & quilibet alterius totus est possessione mutua & quiete. Alterum est obdormire in DEO, quod fit, vbi spiritus sibijpsi excidit, siue à se deficit, nesciens quò, vel vbi, vel quonam modo. Tertium, idemque postremum, quod quidẽ verbis exprimi queat, est vbi spiritus quandã contẽplatur caliginem, in quã ratione pertingere non valet: vbi nimirùm mortuũ & amissum se sentit, vnumque cum DEO sine differentia per-

I. II. III.

Quę tria alia.

I.

II.

III.

ceptibili: atque hic DEVS ipse illius pax, fruitio & quies est. Itaque prorsus infinitæ profunditatis id est, in quo sibi ipsi mori habet in beatitudine, rursumque in virtutibus reuiuiscere, dum amor, instinctusque amoris id imperat. Ista sex quisquis in se experitur, idē ipse quæcunq; à me antè dicta sunt, aut dici possent, sentit ac experitur: in eiusq; introuersione tam illi facile est atque promptū & paratum contēplationi fruitioniq; vacare, quàm vitam viuere naturalem.

¶ De vita communi ex contemplatione & fruitione proficiscente. Caput XIIII.

EX hac verò opulentia, vita cōmunis proficiscitur, de qua dicturū me initio pollicitus sum. Itaq; quem DEVS ex hac celsitudine deorsùm mittit in mundū, is veritate plenus est, & cunctis virtutibus locuples: nec quærit quæ sua sunt, sed eius duntaxat, à quo missus est, honorem: ideoq; iustus est & verax in omnibus: estq; prædiuite, pio ac liberali præditus fundo, qui cùm sit in diuitijs DEI fundatus, non potest non manare iugiter in omnes suæ opis indigos. Viuus nanq; sanctiſpiritus fons, qui nunquàm obturari potest, eius diuitiæ sunt, ipseque viuidum est ac voluntarium DEI instrumentum, quo DEVS quicquid vult & vtcunque vult operatur: atque hinc nihil ille sibi ascribit vel arrogat, sed DEO omnem concedit tribuitq; honorem: sicq; semper paratus manet ac volūtarius ad agenda quæcunq; DEVS iusserit, itemque robustus ac strenuus ad perferenda tolerandaq; omnia, quæ DEO permittente ipsi acciderint. Communem igit vitam agit, quippe cui contemplari & agere æquè in promptu est, & in vtroq; perfectus est. Nemo autem communem hanc potest habere vitam, nisi sit contemplator: contemplari verò fruique DEO non potest, nisi sex antè commemoratis eo quo dixi, ordine præditus sit. Falluntur ergo & toto errant cælo, qui se contemplatores idoneos arbitrantur, & simul quamlibet creaturam inordinatè diligunt, colunt, ac possident: itemq; qui se frui putant, antequàm ab imaginibus sint absoluti: aut quiescere, priusquàm fruantur. Necesse est enim, vt ad DEVM conuersi & adiuncti siue accommodati simus, idque patenti corde, tranquilla conscientia, & facie reuelata ac nuda in syncera veritate, omni simulatione remota. Tum verò ibimus ac ascendemus de virtute in virtutem, Deumque contemplabimur ac DEO perfruemur, & quemadmodùm antè dixi, vnum cum illo efficiemur: id quod nobis omnibus idem ipse præstare dignetur.

Perindè Mariā ac Martham pstare qs possit.

Falsi cōtemplatores q.

Psal. 83.

D. Io-

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

Liber insignis, cuius titulus est,

REGNVM DEVM AMANTIVM.

ARGVMENTVM EORVM, QVAE HOC LIBRO tractantur.

IVSTVM DEDVXIT DOMINVS PER VIAS RECTAS, ET ostendit illi regnum DEI. Sapientiæ decimo capite.

Hisce verbis Sapiens quidam quinq; nos instituit. Principiò quidem dum ait, Dominus, illius ipsius Domini nobis potentiam subindicat, vtpotè qui creaturis omnibus dominetur. I. Secundò vbi dicit, deduxit, id est, reduxit, hominis casum & errorem siue aberrationem, Deiq; condolentiam, commiserationem, ac misericordiam significat, dum is hominem ab originalis peccati lapsu, atq; ab errore ad viam, & à morte ad vitam reduxit. II. Tertiò, cùm ait, Iustum, Dei Amorem, Pietatem ac clemẽtiam nobis demonstrat: qui vt nos iustos efficeret, ex vera charitate & desiderio mortem vltrò perpessus est. III. Quartò, dum adiungit, Per vias rectas, Dei immensam innuit sapientiam ac liberalitatẽ, quam is multimodis declarauit donis suis impellentibus hominem ad virtutes, quæ sunt viæ rectæ. IIII. Quintò demùm, vbi adijcit, & ostendit illi regnum Dei, fructum ac vtilitatem causamque omnium horum operum Dei nobis ostendit, vt videlicet homo contempletur regnum Dei, id est, DEVM ipsum, eoq; in omnem æternitatem felicissimè perfruatur. V

¶ Quemadmodùm Deo rectè competat Domini nomen, & de rerum omnium creatione. Caput I.

ATQVI vt de Domino, quod primum est, dicere incipiamus, rectè sic appellatus est DEVS: quippe qui initium, origo, vita & conseruator est creaturarum omnium. Quatuor autem ad Dominum pertinent, putà Potentia, Sapientia, Largitas siue Pietas, & Iustitia. DEVS ipsa potentia est, cui cedũt omnia: & ipsa sapientia infinita, cui nihil non manifestum, perspicuum & apertum est: & ipsa pietas ac liberalitas, quæ cuncta largitur: & ipsa deniq; iustitia, quæ præmia soluit, atq; vlciscitur omnia. Porrò vt suam potẽtiam, sapiẽtiam, bonitatem declararet, cælum terramq; condidit: & cælum quidẽ seipso & Angelicis spiritibus, terram autẽ hominibus & multiplici creaturarum varietate decorauit. Itaq; creando suam ostẽdit potẽtiam: disponẽdo ac ordinando, sapiẽtiam: emanãdo autem per multimoda dona ac benficia sua, bonitatem ac liberalitatẽ suam. Angelicam quidẽ naturam, id est, præcelsos illos ac intellectuales spiritus ita condidit, vt eis facultatem & gratiam conferret, se ad ipsum cum humilitate, cum reuerẽtia, cum laude, cum amore, & deniq; cum digna veneratione conuertẽdi: vti ipsis hoc pacto conuersis, facultas ipsa infinitam æternæ incommutabilitatis possideret regnum, Intellectus immẽsa sapiẽtia illustraretur ac transformaretur, & Amor volũtatem spontè se ad DEVM cõuertentẽ inexhaustus permanaret ac penetraret, atq; omnium deniq; virium vnitas, æternæ ac interminatæ fruitioni immergeretur ac imprimeretur. Et quicunq; sese ad DEVM conuerterunt, æterna gaudent beatitudine: quãdoquidem

Quę quatuor ad dñm pertineant.

singulæ vires suam habent conuersionem in lumine gloriæ, suamque fruitionem in diuinitatis vnitate, suscipiuntque essentialem claritudinem. Qui verò sese auerterunt, ad seipsos reflexi cũ ingenitę ac naturalis nobilitatis suę complacentia, illi omnes infelices sunt, quando eorũ facultas vsqueadeò imbecilla ac impotẽs est, totq; medijs distinet, & intãtùm omni gratia priuata ac destituta est, vt nunquàm sese ad DEVM conuertere queant: Intellectus autem vitiorũ tenebris, diuinam ab eo claritatem excludentibus, obnubilatus ac depictus est. Volũtas deniq; amaritudine & æternæ damnationis pœnis repleta est. Corruerũtq; omnes à summo loco in infimum, & sunt hostes Dei, & Angelorum, & sanctorum hominum. Creauit porrò DEVS humanam naturam, eamq; gratia exornauit, vt locum illum occuparet, ac humilitate, obediẽtia, famulatu, laude, amore, veneratione mereatur, quem improbi spiritus vitijs contrarijs amiserunt. His iam primũ illud explicatum est, quo DOminus appellatur. Cuius potentiam in hoc apparere diximus, quòd creârit omnia ex nihilo: Sapientiam, quòd cuncta in cælo terraq; ordinârit: Bonitatem ac liberalitatem, quòd cælum, terram, Angelos, homines multimodis exornârit donis: Iustitiam deniq;, quòd bonis seipsum in ęternis fruendum gaudijs præmij loco tribuerit, & malos pœnis adiudicârit, nullum vnquàm finem habituris.

Cur hõ creatus, gfaq; exornatus.

¶Vt Christus nos reduxerit ad beatitudinem: & de septem Sacramentis. Caput II.

ALTERVM est, vbi ait, Deduxit, siue, reduxit. Nemo quidem reduci opus habet, sed nec reduci solet, nisi qui aberrârit. Humana aũt natura protoparentũ nostrorũ culpa plapsa est: quæq; priùs libera erat, per peccatũ carcer, & custodia, & exiliũ & iter auium atq; aberratio siue error facta est cunctis in ea nascentibus: quandoquidem ij omnes filij sunt inobedientiæ. Christus verò nostram assumens naturam, hominem reduxit. Etenim in ea vixit humilis, obediens, officioseè inseruiens DEO patri & hominibus, quibus etiam fidum se prębuit in docendo, exempla præferendo, atq; benignũ se exhibendo. Prætereà charitatis actibus incubuit, patientissimè ac mitissimè perpessus est, ex amore mortuus est, debitum nostrũ pro æquitate dissoluit, sicq; demũ naturã in libertatem euexit. Ipsa igitur natura libertati restituta est, & quotquot in Christo renascuntur, ij omnes liberi sunt. In Christo autem renasci, & libertate donari volens, credat necesse est, & primũ Baptismi sacramentum accipiat, quod est spiritalis emundationis signum, & nouæ vitæ in Christiana vnione (vt sic dicam) induitio siue reuestitio. Renunciet etiam oportet diabolo & seruitio eius, & Christo fidẽ det: atq; ita reddeẽ ei vestis innocentiæ, id est, anima eius Christi morte ac meritis vestieẽ. Et hanc innocentiæ vestẽ polliceri debet à vitijs incontaminatam se adducturum ad tribunal Christi. Quatuor verò indè consequitur: Primum est, quòd ab æterna pœna liberatur. Alterum, quòd æternis fit gaudijs dignus. Tertium, quòd diuina ei infunditur gratia, qua fretus, singulis quibusq; horis in nouis possit virtutibus progredi. Quartum, quòd bonorum omnium, quæ vnquàm facta sint & fient, particeps redditur. Atq; vt huic suæ pollicitationi meliùs satisfacere, Deiq; gratiam in se augmentare queat, etiam alterum suscipiet Sacramentũ, quod confirmatio appellaẽ: desiderabitq; ferre crucem DOmini sui, idq; aduersus carnem propriam, mundum & satanã. Præstant autem ei hîc tria quædam. Primò, diuina in ipso gratia augeẽ. Secundò, hostis antiquus eneruatur ac debilitatur, magisq; ipsum hominem reformidat ac veretur. Tertiò ad virtutes omnes corroboratur. Hac nimirùm ratione in Baptismo quidem renascitur & exornatur, Confirmatione aũt confortatur. Verùm sæpè ita vsuenire solet, vt per animi superbiam, & animæ cupiditatem, & voluptatem corporis, in propria labatur peccata, promissi sui violator, animamq; suam defœdet, Dei amittat gratiam, & mortem ac liberationem Christi habeat contemptui. Sed quia mutabilis est, benignissimus DOminus, qui priùs eum creauit, ac deindè perditum sua morte recreauit, illius nolens iacturam facere, tertium in sancta Ecclesia catholica reliquit sacramentum, putà Pœnitentiæ. Ad hoc ex parte hominis quatuor requirũtur, quæ Deo mouente, siue ex Dei motione fieri habent: Primũ est, verus dolor, quo quis ex animo vnquàm se peccasse doleat. Secundũ, integra nunquã deinceps peccandi volũtas. Ter-

Inobediẽtię filij qui.

Baptismus.

Quibus per quos q renunciandũ.

Quę ẽtuor indè consequẽda.

cõfirmatio.

Quę tria cõfirmatio cõferat.

Pœnitentia.

Quę ẽtuor pœnitẽti necessaria.

Tertium, perfecta sanctæ ECCLESIAE, confitendo agendoq; pœnitentiã, iuxta sacerdotis consilium, satisfaciendi voluntas. Quartum, feruens perpetim DEO in obedientia humili seruiendo desiderium, & vt illum sibi confidat æternam collaturum beatitudinem, suaq; peccata ingenti cum amaritudine confiteatur. Isthæc quatuor necessaria sunt: quę quisquis habet, nedum peccatorũ veniam, sed maiorem etiam, quàm habuerat antè, gratiã adipiscitur, omniumque ECCLESIAE bonorum operum fit particeps. Et quia ab exilio ad patrium solum, ab exteris ad Amicos & cognatos, ab inopia ad diuitias, à morte ad vitam, & à mœrore deniq; ad gaudium reuertit, CHRISTVS singularis conuiuij loco quartum instituit Sacramentum, putà corporis & sanguinis sui, vt sit nobis in cibum ac potionem, quo ipsi inseparabiliter vniamur. Hoc Sacramentum humili cum Reuerentia ac veneratione dignè suscipiet. Recipit enim & suum & Rerum omnium creatorem. Itemque cum interna & affectuosa sui applicatione ipsum sumet, certus eum se accipere, qui ex Amore fidelissimo ipsius causa mortem perpessus est, & seipsum ei in beata æternitate daturus est. Quintum deindè Sacramentum, Ordo est, quod hominem à terrenis oblectamentis & occupationibus disiunctum & abstractum, cum ingenti pace ac dignitate ad DEVM applicat & adiungit, si tamen debita cum iustitia suscipiatur. Confert etiam virtutum discretionem, exornatq; eũ, & in singulari quadam dignitate cõstituit ac excellentia: & character istius ordinis in omnem manet æternitatem. Sextum Sacramentum, Matrimonium est: vt qui in mundo perseuerant, legitimè viuant, & mutuam sibi dent fidẽ, ad mortem vsque inuiolabiliter obseruandam. Septimum idemq; postremũ Sacramentum, est vnctio extrema: quæ cũ desiderio suscipienda est, cùm quis putat se moriturum, idque vt peccata venialia & mortalia obliuioni tradita, per ipsum Sacramẽtum & preces sacerdotum & Ecclesiæ sibi remittantur. Ista septem sunt Sacramenta, reducentia hominem ab æterna peccati originis, propriorumq; exitialium & venialium peccatorum morte, atq; contra hostem armantia, & ad DEVM ordinantia ac adiungentia, & legitimam denique in tempore vitam ei conferentia. Et hoc secũdum est ex quinq; principalibus, vt videlicet hominem DEVS reduxerit ad seipsum per mortem suam & septem sacramenta.

Eucharistia.

Ordo.

Mrimoniũ

Vnctio extrema.

septẽ sacrorũ energia.

¶ Quęnam efficiant hominem iustum, tam in actiua quàm contemplatiua vita.

Caput III.

TERTIVM porrò est, quod ait, Iustum. Nemo em̃, nisi iustus effectus siue iustificatus, reducit: siquidẽ iustificare siue iustũ efficere, id reducere est. Sunt aũt quatuor, ex quibus cuiq; aduertere liceat, vtrũ iustus sit & reductus à Christo per sacramenta in virtute Spiritussancti. Primum est, si confidat DEO de om̃ibus tum in tempore, tum æternitate sibi necessarijs: ipseque fidelem se præstet DEO cunctis quę habet, est, & potest. Secundum, si voluntate & actione amorem & beneuolentiam gerat erga omnes hominum tam corporales quàm spiritales necessitudines. Tertium, si patientiam & mansuetudinem constanter retineat in om̃ibus, quę siue à DEO, siue à creaturis sibi accidant. Quartũ, si sit excelso & erecto animo, prorsusq; libero, absoluto & expedito à creaturis om̃ibus, in stabili quodã amore, & læta ac iucunda expectatione cũ secura & certa spe vitæ æternę. Hæc quatuor iustũ efficiunt hominẽ in vita actuosa. Pręter hęc aũt alia quatuor sunt, quæ iustũ reddunt hominẽ in vita contẽplatiua. Primũ est animus liber, per amorẽ inhærens, & cum desiderio siue affectu erectus ac eleuatus in Dei vnitatem. Alterũ, intellectus gratia illustratus, cum admiratione sacrosanctæ Trinitatis considerans opulentiam, & sine admiratione intenta acie contẽplans, immensa transformatus claritudine, & in vnitatis lumine subleuatus. Tertiũ, fruitiua propensio vel inclinatio, & liquescens seu diffluens inhęsio virium cunctarũ, quas diuitiæ maiores quàm ipsæ vires possint appetere, & gaudia complectantur ac penetrẽt & inundẽt. Quartũ est, diffluens sui amissio in obiecti huius abysso. Nemo quidem in caligine ambulare potest: eoq; æternò nos amittimus, quæ est summa ac p̃cipua beatitudo. Isthæc octo iam dicta, hominem efficiunt iustum in actiua & contemplatiua vita. Ita ergo Dominus reduxit iustum.

Quatuor discernendi indicia in vita actiua

I.

II.

III.

IIII.

quatuor alia in vita cõtemplatiua.

I.

II.

III.

IIII.

¶ Quę-

¶ Quænam sint viæ ad regnum Dei. Et primò de via sensibili. Caput IIII.

Triplici ad Dei regnum via pueniri.

QVARTVM est, Per vias rectas. Agè iam animaduertat Lector, vt Dominus reduxerit iustum per vias rectas. Viæ quibus ad Dei Regnum perueniatur, triplices sunt: Prima via est corporea & sensibilis. Secunda merè naturalis. Tertia supernaturalis ac diuina. Prima, inquam, externa sensibilis via est, q̃ sunt quatuor elementa & tres cæli, quos Dominus singulos, prout cuique congruit, exornauit. Et hoc est externum sensibile regnum, atque vestigium & crassa quædam similitudo DEI. Creata autem sunt hæc & decorata ad hominis vsus necessarios, vt istis visis ac animaduersis, de omnibus & cum omnibus fidus sit ac seruiat Deo suo, eumque collaudet. Infimum quidem Terræ elementum condidit Deus, ornauitque multimodis diuersorum generum pro hominum necessitate & vsu fructiferis herbis & arboribus, varijs item ac multigenis animantibus, quæ homini seruiant, quibusq; omnibus ipse dominetur. Secundum etiam Aquarum elemẽtum condidit, diuersis modis terram circunfluentium ac permeantium, atque etiam quendam illi decorem afferentium: ornauitq; eas piscibus multigenis diuersisque animantibus, vt sint homini in escam: & ipsum denique elementum multimodis pro hominum necessitudine purificationibus præparauit. Creauit etiam Tertiũ Aeris elementum, quod Terræ simul & Aquis est ornamento, vtpotè cæli lumine illustratum atque perspicuum. Neque enim absq; luce corporea vllus forinsecùs color aut species secundum sensus discerni, aut distinctè cognosci potest. Huic elemento multiplex auium varietas non mediocrem præstat ornatum. Quartum denique Ignis elementum fecit, quod cęteris tribus inferioribus elementis fœcunditatem tribuit: quandoquidem sine igni nihil neque in Terra, neque in Aquis, neq; in Aere vel crescere, vel vitam consequi vel habitam conseruare potest. Hæc videlicet quatuor sunt elementa, ex quibus res omnes terrenę confectę sunt. Pręter hęc autem condidit Devs cælum infimum, putà firmamentum, quo simul omnia ornantur elementa. Siquidem ex illius motu creaturæ omnes inferiores mouent̃, viuunt & crescunt. Ornauit autem ipsum multiplici siderum errantium & stellarum naturam regentium claritate, præstantia, ac nobilitate: eiusq; pars suprema, summi cæli claritudine perfunditur atq; resplendet. Fecit itẽ cęlum medium, quod pellucidum siue crystallinum vocatur, non quòd crystallus sit, sed ob suam claritudinem. Hoc cælum ipsi Firmamento cum supremi cæli splendore ornamẽto est, & est claritate decoratum: eiusq; pars summa, primũ mobile dicit̃, vtpotè quod omnis motûs tam cælorum quàm elementorũ, origo est & principium. Atq; huic primo mobili Planetæ, cursusq; cæli & cuncta subiacent elementa: omnisq; adeò natura corporea pro ipsius influentia operat̃. At verò creaturæ rationali nulla res creata ratiõis expers, ne ipsum quidẽ primũ mobile dominari potest: quippe quæ & cæli & totius naturę cursum in se compescere potest, & supra omnem naturæ motum viuere, quatenùs is virtuti contrarius est. Creauit demùm etiam cælum supremũ, quod est pura quædam & simplex claritas, prorsusq; immobile omnium rerum corporalium origo, principium ac fundamentum: suoque ambitu sphærico siue circulari cælos omnes cunctaque elementa circumplectitur: Estque omnibus rebus corporeis vnquàm à DEO conditis sublimius, amplius, maius ac profundius. Hoc cælum Devs seipso & Angelicis spiritibus, & sanctis hominibus exornauit. Etenim corporea creata claritudo, ex spiritali increata, quæ est celsissima Dei natura, claritate dependet. Atque hoc ipsum cælum cum omnibus quæ suo ambitu infra se complectitur, res corporeæ sunt. Et ipsum est externum sensibile DEI regnum: quod vnusquilibet cum suo ordine atque ornatu considerare atque contemplari debet, & de omnibus laudare Devm, eiq; debitum impendere famulatum. Ea quidem quæ infra firmamentum posita sunt, oculis conspici, vel sensibus externis animaduerti queunt. Quæ autem firmamento superiora sunt, ea sensibus internis imaginari, aut rationali consideratione speculari licet. Vbi verò cæli corporei desinunt, ibi pariter imaginatio omnis, cunctique sensus tam interni q̃ externi deficiunt. Vbi enim id quod corporeum est, finem accipit, ibi desinit etiam sensus omnis.

Via I.

Elemẽtũ I. Terra.

Elemẽtũ II. Aqua.

III. Aer.

IIII. Ignis.

Firmamẽtũ.

cęlũ mediũ.

Primũ mobile.

Planetæ.

Homini nullã creatã rẽ dñari.

Cælum supremum.

Qui cælum hoc ornatum.

Visibilia q̃.

Inuisibilia.

Non

Non enim poteſt ſenſus vllus neq; DEVM, neq; Angelum. neq; animã compræhendere, eo q nullam habeant ſpeciem vel figuram. Et hactenùs de prima ſenſibili via dixiſſe ſufficiat. Cõpræhẽdi q̃ cur non poſſint.

¶ De via naturalis luminis.

Cãput V.

ALTERA via naturalis eſt luminis, qua illi omnes gradiuntur, qui virtutes naturales peregrina intentione abſq; Sanctiſpiritûs impulſu vel inſtinctu actitãt & operantur. Iſthæc via totum penetrat hominem: per vires quidem inferiores, naturalibus ac moralibus virtutibus ornatas: per vires ſuperiores, in ocio ſubleuatas in ſimplicem eſſentiæ animæ fundum, qui DEI gerit imaginem, & eſt naturale DEI regnum. Ipſe nimirùm homo ſecundum corpus creatus eſt ex quatuor elementis, & ſecundum Animam ex nihilo ad imaginem DEI. Prima eius vis naturalis, Iraſcibilis vocatur: cuius id eſt officium, vt quicquid eſt bonis moribus aduerſum, omnemq́ naturæ beſtialitatem & malas propenſiones ſub freno contineat atque compeſcat, & his omnibus dominetur. Ornari autem debet prima virtute cardinali, quæ Prudentia dicitur: per quam conſiderabit ſedulò, Vndè venerit, vbi ſit, quò tendat: vitæ quoque breuitatem, temporis inſtabilitatem, mundi exilium, & futuræ vitæ longitudinem, ac ſemper duraturam perpetuitatem: Attendet etiam ac probabit virtutum, foris ac intùs hominem exornantium, decentiam ac nobilitatem. Altera vis naturalis, concupiſcibilis eſt, quam exornare debet altera virtus cardinalis, nempe Temperantia, quæ concupiſcentiam refrenet & cohibeat, arceatq́ue omnem edendi ac bibendi, itemq́ue veſtium & rerum temporalium immoderationem ac nimietatem: vti ne quid vnquàm appetat ſuperfluum, aut quod homini neutiquàm neceſſarium ſit: quæ verò neceſſaria ſunt, non nimis auidè vel auarè concupiſcat. Tertia naturalis vis, eſt RATIONALIS. Priores quidem vires duæ, ſi non ſint virtutibus decoratæ, beluinæ ſunt: at iſthæc vis rationalis, à brutis animantibus hominem diſiungit. Hanc autem Iuſtitia exornabit, vt det homo & accipiat, agat & omittat, moderetur, regat & diſponat ſiue ordinet omnia ex rectæ rationis ſiue diſcretionis præſcripto. Quarta hominis vis naturalis, voluntatis libertas eſt, quæ ornari debet virtute naturali, quæ eſt moralis FORTITUDO, vt cunctis homo beſtialibus animæ viribus imperare ac frenum injcere, & hac animi fortitudine damnũ & ignominiam, ſuî humiliationem & exaltationem, lucrum & iacturam, proſpera & aduerſa, ſiue iucunda & triſtia, & quicquid vndecunque ex quibuſlibet creaturis illis poſſit accidere, quadam animi tranquillitate ferre queat: itemq́; vt accepto robore ſumptiſque viribus, virtutes actitare poſſit, nec vſpiàm deficiat. Iſtæ videlicet quatuor ſunt vires naturales, quas totidem cardinales ſiue morales regunt, ordinant ac moderantur virtutes, quæ forinſecùs hominem in vita morali adornant. Atque hæc infima portio eſt viæ luminis naturalis: Suprema autem eiuſdem naturalis viæ portio, tres ſunt animæ vires ſuperiores, ab occupationibus & multiplicitate ſeuocatæ & auerſæ, atq; ad ocium in vnitatem conuerſę. Ex his eleuata memoria in eſſentię ſuę nuditatem introuerſa, in ſimplici illa eſſentia actione deſtituit: EſtQ; illi naturalis quędam propenſio & appetentia in ſimplicem mentis fundum: vertitque ſe deorſùm ad actiones externas, idque vnà cum rationali intelligentię vi, & voluntatis libertate: regitque, moderatur ac ordinat ſenſus omnes & vires corporeas. Itemque ſeſe ab occupationibus & multiplicitate in nudam animę eſſentiam naturali quadam propenſione tanquàm in originem & naturalem quietem ſuam intrò recipit: atque illic nudę eſſentię mentis oppoſita eſt, & ipſa eſſentia illi naturalem quendam decorem confert ac ornamentum. Altera vis intellectus eſt, qui in ſuam introuerſus eſſentiam, & fundi ocium adſpectans, ex ipſa natura actione deſtituitur, quieſcitque in non agendo, & eſſentię ſuę ſimplicitate circumplectitur: ſicque facilè perſpicit atque deprehendit, tum in ſeipſo, tum cęteris creaturis omnibus, cauſam quandam eſſe, ex qua res creatę omnes dependeant ac promanârint: & in ipſa ęternùm quieſcere appetit: colligitq́; ac animaduertit ex rebus creatis potentiã, ſapientiã, bonitatem & diuitias primę cauſæ, vt quę cuncta potenter creârit, ſapienter diſpoſuerit ac ordinârit, & ex immenſa bonitate & liberalitate largiſſimè ac multipliciter decorârit ac munerata ſit: ita tamẽ, vt quic-

Quæ via 2.

Hõ ſecũdũ q̃ q creat⁹.

Vis hoîs prĩma quę.

Virt⁹ cardinalis pría.

Vis 2.

Virt⁹ cardinalis 2.

Vis 3. Iuſtitia.

Vis 4. Fortitudo.

Quę 4. vires qbus 4. virtutibus ornandæ.

Vis I. Memoria.

Vis II. Intellectus.

quid ratione multiplici creaturis impertijt, id in ipſa prorſus immenſum in inhauſta celſiſſimæ naturę eius opulentia permiſerit. Tertia vis eſt voluntas, quæ memoriam ac intellectum circumplectit, ſicque naturaliter in ſuam introrſus propendent originem. Cùm enim vires ſupremas nullæ res temporarię, nulla corporea oblectamenta detinent ſiue occupant, ſed in vnitatem erectæ ſunt, indè ſenſibilis quędam exiſtit ac orit quies, corpus animamque peruadens: tumq; vires hæ penetrant, & in mentis transformant vnitatem, & vnitas in ipſas. Porrò viæ naturalis excellentiſſima pars, Animę eſſentia eſt, quę ex DEO dependet, eſtq; immobilis, & ſummo excelſior cælo, & maris fundo profundior, & toto ſimul mũdo cũ elementis oĩbus latior, ampliorq;: ſiquidem natura ſpiritalis omnem naturã corpoream excellit. Ipſa etiam eſt naturale Dei regnũ, & omnium Animę actionum terminus. Nulla nanq; creatura in ipſam agere poteſt, præter ſolum DEVM, vt qui eſſentiæ omnis eſſentia, omnis vitæ vita, & creaturarum omnium principium & conſeruatio eſt. Iſta ergo naturalis luminis via eſt, qua quis virtutibus naturalibus & ocio ſpiritûs ingredi poteſt. Atq; ea re naturalis via dicit, quòd abſq; Sanctiſpiritûs impulſu vel inſtinctu, & ſine ſupernaturalibus diuinis donis teneri atque calcari poteſt: quanquàm abſque DEI gratia rarò tam excellenter abſoluitur & conſummatur.

Vis III. Voluntas.

Aĩæ eſſentia qualis.

Quę via cur naturalis dicatur.

¶De via ſupernaturali & diuina. Caput VI.

TERTIA via ſupernaturalis diuinaq; eſt, vbi anima mouet à Spirituſancto, qui eſt charitas diuina, hominem ſeptemplici ratione mouens, quę ſunt ſeptem dona, quemadmodùm ab Eſaia commemorant, quæ nimirùm ceu ſeptem principales virtutes ſunt, virtutũ omnium radices & initia. Et ipſe ſpũs DEI velut viuus fons eſt ſeptẽ ſcatentibus venis, q̃ ſeptẽ efficiũt vitales riuulos, in eodẽ fonte ſcaturiẽtes ac ebullientes, atq; per omne Animę regnum permanantes, idemq; multis modis fœcundum reddentes. Ipſe etiam Dei ſpiritus immenſa pietas, claritudo & ardor ſiue incendiũ eſt, ſeptem iſthæc dona incendens, ac inſtar ſeptem lampadarum ante ſummę maieſtatis thronum in pura Animę mente ardere ac lucere faciens. Ipſe prętereà Spirituſſanctus, diuina charitas, æternus atq; clariſſimus Sol, ſeptem lucidos ac ſplendidos emittit radios Animę regnum calefacientes, illuſtrantes, atq; fœcundantes. Eadem quoq; ſeptem dona ſimilia ſunt Planetis ſeptem, in pura mente velut in firmamento ſita, Animę regnum in diuina charitate moderantia atque ordinantia gubernantiaq;. Itemque ſeptem pilis illis comparantur, qui fortiſſimi Samſonis (id eſt, amantis Animę) ornant caput, hoc eſt, liberam voluntatem, dum eam diuina implent gratia, & fortitudine ac ſapientia inſtruunt atq; communiunt aduerſum omne vitiorum genus: quę idcircò hoſtis Tartareus cupit abradere. Denique ſeptem hæc dona, ſeptem modi ſunt Actionum Spũſſancti in Anima, quibus eam ornat & componit ac ordinat, & ſuî efficit ſimilem, atq; ad æternam perficit perducitq; fruitionem.

Que via III.

Eſa. 6.

Iudic. 16.

¶De ſex hominum generibus, ſe ad ſuſcipienda Spirituſſancti dona non applicantibus: & ſpecialiter de primo. Caput VII.

SVNT autem ſex hominum genera, qui ſeſe pro viribus, ita vt naturalis exigit decentia, ad hæc ſupernaturalia diuinaque percipienda dona non accommodant.

Primi generis homines ſunt, qui in manifeſtis viuunt mortiferis peccatis, Deoque relicto, ad corporis voluptates & oblectamenta, ad Animi faſtum & ſuperbiam, ad res opesq; terrenas appetendas & corradẽdas contra DEI pcepta & honorem, ſeſe conuertêrunt. Eorum autem, qui vitam agunt manifeſtis obnoxiam peccatis mortiferis, triplex genus eſt. Primum eſt eorum qui in Terris honores, dignitates, ſublimes gradus, & præ cęteris quædã priuilegia ambiunt & aucupantur, alijsq; inuident, & eos opprimere appetunt.

Mortalibus obnoxij peccatis, quotuplices.

I.

II. Alterum eſt eorum, qui auaritiæ ac tenacitatis morbo laborant, qui ea quæ DEVS communiter cunctis condidit mortalibus, ſibi priuatim vſurpãt & vendicant, & ſi poſſint, ſoli poſſi-

possidere concupiscũt. Qui sanè non parua DEVM iniuria afficiũt, quando de suis facultatibus illi non seruiunt, atque etiam sibijpsis iniuriam inferunt, dum omnem vitam suam sibijpsis inquietam & negocij plenã efficiunt: denique & in proximos iniurioſi sunt, quandoquidem non eis benignè impertiuntur, quod in vtrorunq; vsus diuinitùs creatum est.

Tertium demùm eorum est, quos torpor & acedia, itemq; Gula & Luxuria tenent irretitos, qui pecudum more suis obsequuntur voluptatibus, ideoq; crassi ac rudes sunt, mini meq; diuino lumine illustrati. Isthæc tria cunctis apertos habentibus oculos id manifestò declarant, eos omnes qui ipsis morem gerant, eaq; sectentur, à diuina charitate procul abesse, maximeq; alienos esse ac dissimiles. Ethnici quidem siue gentiles illi q legi naturali rectæque rationi non obtemperant, sed Beluinis suis obsequuntur viribus, & naturæ indulgent affectibus ac voluptati, maiores dabunt pœnas, à DEOq; magis extranei sunt, maiorique dissimilitudine dissentiunt, quàm cæteri homines Ethnici, qui ad naturalis rationis præscriptum vitam exigunt suam. Iudæi quoque, quibus datus decalogus & collata prophetia est, & multa alia præstita mira, ac dona impensa, quique præcedentium Patrum suorum exempla visu vel auditu sunt assequuti, & hæc tamen omnia nihilipendunt, & vitam agunt bestialem, suæq; legi contrariam, multo vtique & Ethnicis & cæteris Iudæis diuinæ legi parentibus deteriores sunt. At verò homines è religione Christiani, quorũ causa Christus mortuus est, quosq; sua morte redemit, quibus sua reliquit sacramenta & dona multiplicia, atque adeò etiam seipsum æternò fruendum pollicitus est, & qui illi in Baptismò fidem siue fidelitatem, innocentiam ac perpetuum promisere famulatum, ac nihilominùs ab illo auersi, mundo, diabolo, & beluinis suis voluptatibus seruiunt, ij sanè & paganos & Iudæos improbitate antecellunt, quãdo & plura sunt diuinitùs consecuti, & ad maiora sese obligârunt, & tamen ea omnia ducunt pro nihilo. Verùm si resipiscere, seseq; conuertere velint, faciliùs redeunt cum DEO in gratiam, quòd ipsi quidem filij sint, cæteri extranei ac alieni. Et hoc primũ genus malorũ hominum est, eorumq; maximè Deo dissimilium, & à Deo longissimè distantium.

III.

Ethnici qui quãtas præ alijs pœnas daturi.

¶De secundo malorum hominum genere.
Caput VIII.

Alterivs generis sunt homines infideles siue perfidi, qui errorem aliquem contra duodecim symboli Apostolici articulos, siue contra septem Ecclesiae Sacramenta retinent ac sequuntur, aut qui aliquo à sancta Ecclesia Catholica dissident, aut ei contrariam tenent opinionem, siue id publicè agant, siue occultè, si sic pertinaciter perseuerare statuunt, atque ita moriuntur, etiamsi cunctis moralibus præditi sint virtutibus, omnesq; misericordiæ ac condolentiæ exerceant actus, tantaq; intellectûs perspicacitate polleant, quanta simul mortales omnes qui vnquàm fuerint, Tartareas tamen merguntur in flammas. Sunt autem quatuor quædam, quæ solent homines in hæresim aut fidei errorem inducere. Primum est propria voluntas & pertinacia, dum quis nullius vult sequi consiliũ aut informationem. Alterum est complacentia sui in naturali scientia, ingenio ac subtilitate, aut etiam in singulari quodam præ cæteris hominibus bonis externo viuendi modo. Tertium est credulitas, qua quis nimis facilè cuilibet instinctui aut illabenti cogitationi accommodat fidem, non priùs diligenter & exactè perpendens, vtrùm cũ sancta Ecclesia catholica consentiat, vel ab ea discordet: Quartũ est spiritalis superbia, quòd suo quis iudicio magis credit, quàm sanctæ Ecclesiæ. Ista videlicet præcipitem agunt hominem in errorem aut hæresim, qua infectus, DEI gratia prorsus indignus est. Si qui verò ex his conuerti velint, illi propriæ vt renuncient voluntati oportet, suamq; scientiam & intellectum sanctæ Ecclesiæ Catholicę scientię ac institutioni submittant atq; substernant, & omnem vitam suã foris ac intùs absque fastu & elatione ad DEI honorẽ exigant & consumant: & intùs quidem absque simulatione credant, quod sancta credit Ecclesia Catholica: foris autem modis omnibus singuli iuxta statum suum & Ecclesię decreta ac pręcepta colant & exerceant, quę sancta colit Ecclesia & exercet: ita nimirùm & gra-

Genus II.

Hæreticorũ descriptio.

Quę q̃tuor hæresim inducant.

I.

II.

III.

IIII.

Quid cõuerti volẽtibus necessariũ.

tiam modò,& poſteà beatitudinem poterunt adipiſci. Ethnici quidem etiamſi modò naturalem colant ac ſectentur iuſtitiam,nihilominùs damnãtur, eo quòd ferè per cũcta mundi climata,IESV CHRISTI nomen hodiè diuulgatum ſit, eiusq; geſta,prophetiæ, & humanæ naturæ liberatio,prædicata,denunciata,atque propalata ſint.Et Iudæi itidèm etiamſi hiſce temporibus ſecundum prẽcepta DEI, & priſcorum patrum morem, conſuetudinem & inſtitutionem viuant, nihiloſeciùs & ipſi damnationis ſententia puniuntur,eaque grauiori, quàm Ethnici, eo quòd ſibi traditæ legis contemnant vaticinia, quæ CHRISTI aduentum & Paſſionem loquuntur: contemnant etiam ex vera certaque malitia ipſius Chriſti viſitationem, doctrinam & res geſtas, ſiue opera:vndè haud dubiò Ethnicis peiores ſunt, vt qui maioribus ſint aucti & affecti DEI beneficijs, nec ea tamen velint agnoſcere.

Ethnicis an lex naturalis hodiè p-fit.

Iudęi q cur ethnicis peiores.

¶De tertio malorum hominum genere.
Caput IX.

Hypocritæ quotuplices.

TERTII generis ſunt,homines ficti & hypocritæ, qui ob mercedem temporariam duntaxat bona agunt opera. Hoc genus ſimulatorum hominum in quatuor partes diſtribuitur. Primi ſunt,qui ſeſe finguñt,& ſuis adulantur ſuperioribus, I. bonaq; foris præ ſe ferunt opera & iuſtitiam,& virtutes omnes morales,quo ſupra cęteros honore,commodis ſiue Priuilegijs,aut diuitijs eleuentur:vt vel ad ſummũ Pontificatum, vel Epiſcopatum, vel aliquem dignitatis gradum promoueantur: aut ſi religioſi ſunt,cuiuſcunq; ſint ordinis, vt Abbatis,Prioris, vel Abbatiſſæ & eiuſcemodi adipiſcantur officia:vel ſi ſint homines Laici,ſeculari potiantur dominio:atq; ita ſe ſimulant, & palpum alijs obtrudunt atque blandiuñ,humilesq; & iuſtos,& cunctis in virtutibus benè compoſitos ſeſe exhibent & oſtentant.Quę omnia vel ex ſuperbia,vel auaritia proficiſcuntur. Et hæc eſt ſimulatio.Et quia iſtiuſmodi homines hypocritæ & ficti ſunt, quicquid hac mente ſiue intentione agunt bonorum operum,id omne pro perdito habetur. Alij ſe ſimulant, II. & magnos perſerunt labores,tantùm vt ſancti habeañ,aut ob aliquod lucrum temporarium ſiue terrenum.Huius generis hominum maxima multitudo eſt. Quicunque palàm bona ſua agunt opera,vt laudes hominum aucupentur, ij ficti ſunt, & eiuſcemodi Actus nullam DEI mercedem merentur. Sacerdos ſi Miſſæ faciat ſacrificiũ ea potiſſimùm intentiõe, vt tẽporale reportet lucrũ,aut bonus videatur,hypocrita eſt,æterna morte plectẽdus. Monachus,monialis,cuiuſcunque inſtituti monaſtici profeſſor, Begardus,ſoror,Begutta,aut vtcunque demùm vocentur, ſi bonis Actibus externis dent operam, putà, ſi ieiunent,ſi vigilẽt,ſi orẽt,ſi peregrini terras peragrent, ſi nudi incedant,ſi concionenẽ, ſi abiectũ gerant corporis habitũ, ſi multo dediti ſilentio ſint,ſi ſoli deſerta inhabitẽt, ſi varios eosq; raros & inſolitos aſſumant viuendi modos,idq; eo tantùm,vt ſanctitatis opinionem ſibi captẽt, III. aut qppiã lucrenẽ tẽporariũ,ficti planè ac hypocritę ſunt. Tertij ſunt,q idcircò bona quędam oſtentãt opera,vt in adminiſtrãdo cibo aut potu ipſorũ ſatisfiat volũtati, & vt mollẽ, iucũdam ac delicatã poſſint vitã agere. Tales interdũ callidi & ſubtiles admodùm ſunt.Honores mũdanos nõ magnipendũt,nulla appetũt bona tẽporaria,ſed gulo ſi ac delicati ſunt, itaq; blandiuñ ac adulañ illis omnibus,à qbus aliqd ventri ſuo plauſibile conſeq ſe poſſe IIII. ſperãt.Quarti ſunt,q occultè machinañ malũ ſiue occultè improbã agũt vitã,& tñ foris ſe ſimulãt,& externis qbuſdã ornãt virtutibus,quo ſuã tegere malitiã ac ĩpbitatẽ,eiq; liberiùs vacare queãt.Itaq; oẽs iſti quos cõmemorauimus,ficti ac hypocritę ſunt,diuinaq; gratia indigni.Qui tñ ſi conuerti velint,& diuina charitate digni effici,bona ſua opera,q̃ vel ob honorẽ tẽporariũ,vel diuitias,vel vt alijs prẽferãtur, ſiue vt ſancti videañ,aut ob aliquod terrenũ quarũlibet rerum externarũ commodũ,ſiue vt cuipiã placeãt,aut vt ſuã contegãt peruerſitatẽ, ea qdem, inquã,bona opera oñia retinebũt,ſed corruptã ac vitioſam mutabunt intentionẽ,ita vt in cunctis ſuis actionibus Dei laudẽ & honorem, & ſuam æternã ſpectent beatitudinem,cunctaq; temporalia contemnant atque proculcent:Sic nimirùm & charitatem diuinam, & æternam poterunt vitam adipiſci.

¶De quarto malorum hominum genere. Cap. X.

Quar-

QVarti generis sunt homines peruersi, astuti, ac nequiter prudentes siue malè callidi, qui & terram possidere, & cæleste regnum mereri appetunt. Istis quatuor impedimento sunt, quo minùs DEI gratiam consequantur. Primum est intentionis duplicitas, qua DEO simul & mũdo seruire, & vtriq; satisfacere volũt. Ieiunãt eñ, & festos colũt dies, templa visitant, sacris intersunt concionibus, & in multis DEI præcepta seruare videntur: & suo ipsorum iudicio DEO faciũt satis. Duplices autem sunt & iniusti: sicq; ex altera parte intùs multis agitantur curis, & acutè ac subtiliter multa secùm cogitant & inquirũt. Foris autem multiplicem impendũt operam ac laborem, varijsq; incũbunt modis, vt terrenas opes facultatesq; corradant. Atq; hoc pacto cælũ pariter cũ terra, & tempus vnà cũ æternitate possidere moliũtur. Sub hisce signis oñe genꝰ hoĩm militat, ecclesiastici iuxta ac seculares. Monachi quoq; ac sanctimoniales religiosos se haberi volunt, ac interim nihilo minùs quantùm libet proprij siue rerum propriarum habere & corradere. Canonici & sacerdotes seculares duo vel tria simul habere volũt Ecclesiastica beneficia, vel etiam negociationi dant operam, & reditus quantos maximè possunt sibi comparant. Laici ac plebeij, & mechanici homines, itemq; fœminæ quas beguttas siue beginas vocant, quocũq; in statu degant, si cum DEO simul bona temporaria vltrà quàm poscat necessitas, aucupent & conquirant, duplices sunt & dissimiles DEO, diuinaq; gratia indigni. Secundum impedimentũ est tenacitas vel auaritia. In multis enim seruiũt DEO, sed in condolentia erga proximos, in actibꝰ charitatis & pietatis, siue misericordiæ ac liberalitatis, non illi seruiũt. Semper sibi defectum pati videñt, nec à rebus suis auelli possunt, vt eas pauperibꝰ largiañt: & de omnibus quidẽ peccatis & vitijs sua ipsos conscientia accusat, præterquàm de tenacitate & auaritia. Conscientia nanq; ipsorũ non ad Iustitiam, sed ad propriam eorum volũtatem est accommodata: neq; enim diuino tangũtur aut mouentur amore. Tertium est naturalis scientia & acumen siue subtilitas, qua lucrũ iacturámve suam procul adspiciũt, ac longè præuident: & quibuscũ aliquid commercij habent, siue diuites illi sint, siue inopes, semper sua captant lucra, idq; tam apertè, quàm occultè. Ob suam nimiam tenacitatem ac auaritiam omnibꝰ odio sunt & inuisi. Et qa naturali vigent prudentia, cùm mortem adesse in foribus suspicañt, libẽter sua tribuũt, vt æternam sibi possint mercari beatitudinem: q si se semper victuros nossent, nihil vnquàm in alios conferrent beneficij. Quartum est saxea quædam durities cordis. Quascunque enim conciones auscultent, quicquid eis dicatur boni, quantalibet videant bona exempla, quamlibet à DEO siue corporis aduersa valetudine, siue rerum iactura temporalium castigeñt, semper in sua perseuerant inueterata cõsuetudine mala. Isti nimirùm callidè siue neqter prudentes sunt, q de bonis diuinis parùm aut nihil gustare merenẽ. Sed si diuina charitate digni velint effici, toto corde DEVM vt spectent, & terrena omnia præterquàm quæ vitæ agendæ necessaria sunt, DEI amore contemnant, & ea quæ habent, pauperibꝰ communicent ac impertiañt, Deiq; regnũ studioſẽ ac seriò inqrãt, & totam denique vitam suam vera charitate ac discretione ordinent atque constituant oportet: sicq; & in præsenti gratiam, & in futuro seculo vitam poterunt æternam adipisci.

Quarto malorũ gñi q. quatuor impedimenta sint.

I.

Proprietariorũ nota & præbendosorum.

II. Tenaciũ & auarorum.

III. Attentiorũ ad rẽ seu fœneratorum.

IIII. Iuduratorũ

Quõ suprãdictis medẽdum.

¶ De quinto malorum hominum genere.

Caput XI.

QVinti generis sunt, mancipia siue seruilis conditionis homines. Sunt autem quatuor, quæ homines efficiunt seruos, libertatis expertes, ignobiles, & diuina gratia indignos. Primum est, quòd seipsos ac propriũ spectant lucrum, priuatumq; vitant incommodum siue damnum: hoc est, flammas cupiũt tartareas euadere, & cælestibus perstrui gaudijs: atq; horum gratiæ faciũt ac omittũt omnia. Magnos isti labores facilè perferũt, eo quòd seipsos in oñibus pro scopo habent. Alterum est, quòd semper aut amittendi metu, aut spe lucri detinentur: atque ex ijs quidam nullo negocio terrena cũcta fastidiũt, vt possint æterna adipisci. Tertiũ est, quòd sua opera suumq; famulatũ magnipendũt, suisq; magis nitũtur ac fidũt actibus, quàm libertate illa, qua DEI sunt hæredes, & CHRISTI sanguine redempti. Quartum est, quòd seſe seruos reddũt mercenarios. Nisi eñ mercedem à DEO consequuturos se sperarent, neutiquàm illi seruirent: plusq; verenẽ æter

Quæ quatuor quã seruitutem inducant.

I.

II.

III.

IIII.

næ damnationis plecti ſententia, quàm DEVM offendere: potiusq; ipſum DEI regnum, & ſuam in illo felicitatem appetũt, quàm æterna DEVM laude afficere, eiusq; liberos manere ſeruos in æuum. Itaq; tales libertatis erpertes ſunt, neq; diuino tacti amore: quandoqdem ſeipſos ſpectant in oĩnibus. Charitas autem ſemper DEI aucupaĩ & quærit honorem, facitq; hominem ſuĩpſius obliuiſci, ſeſeq; abnegare, atq; in DEO potiſſimùm ſpem ac fidutiam collocare ſuam, efficitq; in eodem, vt in vera charitate & in temporaria & in æterna vita DEO perpetim ſeruire concupiſcat, confidatq; DEO præſtiturum eum ſibi regnum ſuum, atque ſeipſum æternò fruendum. Hac videlicet ratione ſerui ſuam debent intentionem quadam libertate ad DEVM transferre atq; conuertere, hocipſo diuinę gratiæ capaces futuri, ſuaque ſeruaturi opera, & vitam adepturi ſempiternam.

Quid potiſſimũ charitas quærat.

Quibus ſeruis qd maximè nitendũ.

¶ De ſexto malorum hominum genere. Caput XII.

Sexti generis ſunt, natura ſuperbi, & ſcientia naturali ſiue acquiſita ſubtiles & acuti, ſæpiùs in vita atque conuerſatione externa benè morati, in naturali contemplatione eleuati ac ocioſi, propriæ ſemper volũtati dediti. Iſti ex ſupbia ſublato ac erecto ſunt animo, atq; in ſingulari viuendi ratione ſemper præcipuos ſe putant & eſſe conaĩ: ob ſuamq; ſpiritalem vitam honore ac dignitate ab oĩnibus affici ſe volunt: & perpaucos ſanè reperiunt, qui ipſis faciant ſatis, aut q ipſorũ ſedeant animo. Non eĩ poteſt illis placere ſatis, niſi q de ipſis magnificè ſentiat. Quicquid ſiue de interna, ſiue externa quorumlibet aliorum vita eis reciteĩ ac exponatur, id ſemper extenuant: ſuam autem ipſorũ vitam magnipendũt. Alios oĩnes docere volũt, & oĩnem ſe putant ſapientiam adeptos eſſe, nec ſe ab vllo inſtitui aut obiurgari ferũt: ſiqdem ſuperbi ſunt & propriæ volũtatis. Per naturalis autem intelligentiæ acumen atq; ſcientiam oĩnia ſua confirmant, cunctasq; rationes & quicqd eis aduerſum eſt, refutant: ipſaq; ſcientia naturalis, occaſio eis eſt & adiumentum ſuperbiæ. Et quicũq; diuino non ſunt illuſtrati lumine, nec in vera fundati humilitate, ob ſubtilitatem & extrinſecùs benè compoſitos mores, ac naturalis contemplationis ocium ſublimiter de eis ſentiũt. Sed quia diuina non mouenĩ nec incitantur gratia, ſæpè proximis in neceſſitate cõſtitutis deſunt. Charitas autem nũquàm proximos deſerit: ſed natura iniuſta eſt, eo quòd in contemplatione ſeipſam ſpectet: pluriſq; iſti faciũt ſuam contemplationem, quàm vllum charitatis opus: In quo planè falluntĩ & errant. Eteĩ charitatis opera in præcepto ſunt: & contemplatio, etiamſi ſit ſupernaturalis, abſq; charitatis actibus peſſùm eat neceſſe eſt. Porrò quicquid iſti aut habent, aut adipiſcuntĩ, neceſſarium ſibi eſſe putant: Credũt eĩ & foris & intùs admodùm ſeſe teneros eſſe. Intellectus naturalis multùm in eis viget, & valdè ſublimis eſt: nec mediocrẽ ex ſua ſcientia & ſpiritali vita capiunt voluptatẽ. Deniq; huius generis pauci ſunt in terris: quotquot autem ſunt, diuina gratia non ſunt digni: qua tamen ſi digni volent fieri, in cunctis actionibus atq; in oĩni vita ſua humili corde Dei laudem & honorem ſpectare debebũt: agnoſcentq; ſeipſos, minimeq; animo ſe extollent, aliosq; homines æquè, vt ſunt ipſi, virtutib⁹ ornatos atq; compoſitos, non minoris, immò etiam maioris, facient, quàm ſeipſos: & eam, qua prædiți ſunt, intellectûs perſpicacitatem cum humilitate ſeruabunt ac poſſidebunt, ſicq; longè ampliùs diuino illuſtrabuntur lumine: atque per ſanctum ocium & earum quæ circa res terrenas ſunt, occupationum reiectionem, vitam obtinebunt contẽplatiuam. Virtutũ quoq; naturaliũ benè cõpoſitos mores erga Deum & proximos ac in vera charitate, pietate, benignitate, liberalitate retinebũt: atq; indè vitã conſequenĩ actuoſam. Itaq; quicunq; ſex iam commemoratis hominum generibus cõpræhenduntĩ, illi oĩnes ex Dei viuunt gratia, & ſunt peccatis obnoxij mortiferis: nec ſeruari poterunt, niſi eo quo dictum eſt, modo ſinguli conuertantur.

Suphorum ſeu arrogantiũ depictio.

Sciẽtia qui ſua quó abutantur.

Nullũ charitati ſtudium añferendũ.

Quõſuphię medendum.

¶ De tribus virtutibus Theologicis. Caput XIII.

Omnis

OMnis autem gratiæ, cunctorumq; donorum, omniumq; virtutum diuinarum initium diuina fides est, quæ est lumen quoddam supernaturale, ac totius boni fundamentum. Quam qui obtinere volunt, & in æterni regni filiorum ascribi numerum, naturam in id vsq; quod ea supremum præstare potest, euehant oportet, vt videlicet secùm ipsi explorent, ac considerent, quemadmodùm DEVS cælum terramque ex amore causa hominis creârit: eidemq; homini multigena tum spiritalia, tum corporalia sit dona largitus: atque etiam propter ipsum hominem mortem perpessus sit, libenterq; omnibus illius peccatis veniam dare velit, si tantùm pœnitentiam agere nõ recusset: paratus etiam sit diuinam charitatem & cunctas ei virtutes liberaliter infundere, adeoq; & seipsum totum & quicquid habet, in perenni gloria æternò fruendum illi donare, modò id ipsi confidere, eiq; libera voluntate ex vera obedientia seruire velit. Et quia cuncta fecit DEVS ex liberrima bonitate, pietate, ac liberalitate: eiusq; natura est, vt cum omnibus donis suis in tempore & æternitate iugiter emánet, & vt eos omnes, quos suis affecit donis, ad seipsum sustollat, & in æternam introducat fruitionem: meritò etiam homo cuncta sua opera ex libertate seu libera voluntate ad DEI honorem vera cum humilitate ac obedientia peragere debet, nec quicquam pro eis repetere, aut velle, vel exigere, nisi quod DEVS dare velit. Qui cùm sit liberalissimus, pijssimus ac beneficentissimus, quicquid ei impensum erit seruitij, non manebit irremuneratum, nec in obliuionem abibit, Hoc pacto iam natura ad supremum suî fastigium perducta est: vbi cùm ipsa deficiat, nec possit vltrà progredi, DEVS supernaturali accedens lumine, intelligentiam vsqueadeò illustrat, vt maiorem concipiat homo fidem ac fiduciam, quàm possit conscribi. Itaq; considerat ac intuet bonum illud sempiternum, quod expectat, & sine vlla ambiguitate vel diffidentia consecuturum se sperat id quod credit & adspectat. Indè verò sensibilis quædam emergit charitas, quæ in libertate eum cum DEO coniungit ac vnit. Atq; hæ sunt tres virtutes theologicæ, nempe, Fides, spes, Charitas. Cum his simul Spiritussanctus animæ hominis illabit, velut fons vitalis, septem dimanans riuulis, qui sunt septem dona diuina, quibus ornatur, componitur, ordinat, ac perficit & perducitur anima in vitam æternam.

Fides.

Facta, data, ppessa hois causa, quæ.

Nihil Dei causa factũ, oblitũ iri.

Spes.

Charitas.

¶De dono timoris Domini, & quibusdam virtutibus indè nascentibus. Caput XIIII.

PRimum autem donum ex his septem, est amans siue amorosus timor Domini, q magis veret DEVM offendere, quàm mercedem amittere: efficitq; in homine, vt DEVM eiusq; præclaram humanitatem reuerenter veneret, totamq; vitam & omnes actiones suas ad CHRISTI honorem referre & accommodare concupiscat, vtque cuncta Ecclesiæ sacramenta, Christique doctrinam ac institutiones, & omnes sanctos illius, Deiq; cultum ingenti cũ reuerentia veneret: & vt Prælatis suis siue seculares sint, siue spirituales, ex animi fauore præstet reuerentiam: & cunctos deniq; homines bonos in quibus virtutes ac DEI similitudinem agnoscit, veneret. Nascit autem ex hoc amabili timore vera humilitas, & minimè ficta suî in ima abiectio, dum quis DEI considerat & attendit magnitudinem, & suam ipsius paruitatem, DEI sapientiam, & suam ignorantiam, DEI diuitias ac liberalitatem, & suam inopiam ac indigentiã. Humilitas ista semper hominẽ sese paruipendere & abijcere facit coram DEO, itemq; dimittere se nedum subtus superiores & æquales, verumetiam inferiores, ita vt quatenùs recta dictat ratio, omnibus opis eius indigis humiliter inseruiat: cibo etiam ac potu pro naturæ viribus contentus sit: habitu quoq; siue cultu corporis, ita vt status eius exigit, atque decet, humilitatem præferat, vt nemo iure possit reprehendere: & vt denique in sua conuersatione foris & intùs coram DEO & cunctis hominibus humilis sit. Ex hac porrò humilitate Obedientia trahit originẽ, qua quis DEO & omnibus illius præceptis, itemque superioribus suis, & sanctæ Ecclesiæ, & cunctis bonis hominibus in omnibus rebus bonis subditum & morigerum se præbet: sensusq; eius & vires bestiales supremis viribus in subeundo labore, in corporali agenda pœnitentia, quatenùs natura ex rectæ rationis moderamine ferre potest, obsecundant. Obedientia autem propriæ generat voluntatis abnegationem, qua quis sese in agendo ac omittendo abnegat, & omnia

Septẽ donorũ primum quod aut quale.

Humilitas vera vndè.

Obedientia vndè.

pro

pro DEI voluntate facit ac omittit, immò etiam pro suorum voluntate superiorũ, & eorum omnium apud quos viuit, idq; in licitis ac frugiferis rebus, ex rectæ rationis iudicio vel discretione. Hunc DEI timorem quisquis ita perfectè adeptus est & executus, omni propria voluntate priuatoq; commodo calcato & repudiato, is nimirùm ex eis est, de quibus Christus ait: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Nemo enim pauperior est, nec quisquam plùs dereliquit, quàm qui tota vita sua seruit DEO, nec tamen vult quicquam neq; exigit, neq; appetit, nisi quod DEVS dare velit. Is planè est discipulus ac imitator CHRISTI, quippe qui nihil possidet, meliusque fidit DEO, quàm si omnium donorum illius optionem haberet in tempore ac æternitate. Neq; inconuenienter infimi ordinis angelicis spiritibus comparatur, vtpotè quorum & socius est, & in ipsorum ordinem admittendus. Præstant enim angeli reuerentiam DEO, cunctisq; spiritibus angelicis & hominibus, eosq; venerant: suntq; humiles admodùm, & ad seruiendum nedum DEO, sed etiam singulis quibusq; hominibus paratissimi. Itemque nuncij sunt, & tum DEO, tum hominibus, tum cunctis angelorum ordinibus obtemperant. Et quia voluntatem suam cum diuina coniunxerunt, idcircò prorsus resignatæ sunt voluntatis, & æterna felicitate fruunt. Est etiam homo istiusmodi similis DEO, tam secũdum diuinam, quàm humanam illius naturam. DEVS enim secundum diuinitatem suam humanæ naturæ reuerentiam impendit, eamque veneratus est, quando vltra cælos omnes & cuncta angelorum agmina eam euexit ac exaltauit, idemq; suam nobis declarauit humilitatem, quando nostram assumpsit naturam, sibiq; copulauit ac vniuit. Obediuit etiam desiderijs, suspirijs, & precibus siue clamoribus patriarcharum ac prophetarum: & voluntatem deniq; suam multis diuersisq; modis secundum scripturæ verba resignauit, & amicorum suorum est exequutus voluntatem. Secundum humanitatem autem CHRISTVS IESVS ingenti patrem reuerẽtia semper veneratus est, eius vbiq; laudem, honorem, gloriam in cunctis suis actibus spectans & quærens. Et nedum in patris seruitijs, sed etiam erga mortales omnes, suosque discipulos humiliter ac submisse se gessit, ministrans eis in omnib⁹, quæ illis fuissent necessaria: atq; ex ineffabili humilitate eorum lauit pedes, & de seipso ait: Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Obedientiam quoq; & resignatam exhibuit voluntatem patri suo toto vitæ suæ tempore ad vltimum vsq; spiritum: itidemq; legi Iudaicæ, præceptisq; & quandoq; etiam consuetudinibus patriarcharum & prophetarum, vbicunq; fuisset vtile ac frugiferum. Hoc DEI timore quisquis ita, vt dictum est, instructus est, is diuinis virtutibus primum terræ elementum, hoc est, vim Irascibilem decorauit ac transformauit. Terra quidem multigenos proferentibus fructus arboribus exornat, qui sunt intentio ad DEVM accommodata & applicata, cum veneratione ac reuerentia. Ornat etiam herbis multigeneribus, odorem eximium & fructus præclaros afferentibus, qui significant rationabilem siue discretum famulatum, minimè ficta cum humilitate coniunctum. Exornat præterea varij generis animantibus, iumentis pecoribus ac feris, quæ designant sensus ac vires beluinas, qbus dominari, easq; sub vera semper continere ac cohibere obedientia, id multo sanè insigniùs hominem ornat rationalem, eum videlicet, q seipsum abnegans, DEO absq; calcitratione, contentione, & propria volũtate subditus ac morigerus est. Hac videlicet ratione terra & vis rationalis ornat. Et hic est paradisus terrestris, in quo posuit DEVS hominem, vt operaret & custodiret illum. Eius operari, virtutibus incumbere est: Eius custodire, operam dare ne peccet. Nam si peccauerit, fructus atq; ipsum etiam paradisum amittet. In medio autem paradisi plantauit DEVS lignum vitæ, lignumq; scientiæ boni & mali. Lignum est naturalis appetitus siue voluptas. In ipso producunt & crescunt fructus varij, pulchri ac suaues & delectabiles naturæ, quos diabolus & mundus offerunt sensibus, id est, mulieri. Mulier porrò, id est, sensus porrigunt viro, hoc est, rationi superiori, cui DEVS paradisi curam custodiamq; commisit. Et ipsi quidem de cunctis virtutum fructibus consolationem & gaudium edere licet, sicque semper in gratia crescere: sed fructu voluptatis interdictum est ei, putà ne secundum naturæ oblectamenta viuat. Quacunq; em̃ hora suprema ratio hoc fructu vescit, eique cum fœmina, id est, sensibus & maligno spiritu contra DEI prohibitionem ac voluntatem præbet assensum, homo extra paradisum profligat, cunctis nudus ac destitutus virtutibus, excluſusq; & disiunctus

Mat. 5.

Angeli qui quales, & qs eis similis.

Hõ quî deò similis.

Hoibus q obedierit Deus.

Mat. 20.

Vis irascibilis. Intentio.

Sensus aut sensualitas.

Paradisus.

Lignum.

Quõ sensus decepti, rõnem decepe rint.

ctus à sempiterno DEI regno. Cæterùm vt hunc DEI timorem cum cũctis indè nascentib⁹ virtutibus in suprema perfectione possidere quis possit, curandum illi est, vt perquàm seriò intentio sua erecta ad DEVM, Deoq́; dedita & accommodata sit, & in timore Domini constanter & absq; retrocessione DEO seruiat, illum laudando ac venerando: perspectum etiam habeat & consideret, ac secùm ipse ex verâ scientia inquirat & excogitet, quemadmodùm DEO cunctisque simul hominibus per humilitatis officia siue seruitia vacandum sit: vtq; præterea in virtutibus semper peruigil ac sedulus perseueret, neutiquàm somnolentiæ succumbens, & absq; tædio ac desidia obedientiæ opera cum gaudio ferat, propriamq́; voluntatem per veram abnegationem DEO prorsus habeat deditam ac resignatam. Sanè quisquis absq; dilectione vel optione viuit, is nullam neq; in tempore, neq; in æternitate iacturam facere potest. Si cui huc placet animum adiungere, iste nimirùm timorem Domini obtinebit in suprema suî perfectione. Sunt autem quatuor, quæ impediunt hominem, ne diuinum timorem in suprema suî perfectione possidere queat. Qui absque cura & solicitudine dissolutam agunt vitam, ijs modicus inest timor, vt DEO pro dignitate seruire contendant. Rudes & plumbei & sine intellectu, in æterni regis palatio ægrè nôrunt seruire humiliter. Qui grauatè ac molestè ferunt obedientiæ iugum, illos querulos esse necesse est. Propriæ voluntati quotquot inuiti renunciant, ægrè possunt quicq̃ proficere, quandoquidem morosi sunt. Isthæc quatuor impedimento sunt homini, quo minùs in timore Domini perfectus sit. Sunt alia quatuor, quæ hunc timorem & simul virtutes omnes eliminant ac depelunt. Quicunq; relicto DEO ad creaturas sese conuertunt, DEVM contemptu & iniuria afficiunt. Inscius, ignarus, seipsum non cognoscens, à vitali humilitate procul remotus & extraneus est. Qui virtutibus nullam nauat operam, neq; eas colit & exercet, is (vt sæpè aliâs diximus) vitam agit obedientiæ expertem, siue inobedientẽ. Deniq; voluntas propria infernum efficit, cui qui dediti sunt, ijdem morosi ac peruicaces sunt. Hæc quatuor separant hominem à DEO, & in æternę damnationis angustias & calamitates adducunt.

Quatuor à Dei timore hoiem impedire.

Quatuor alia idẽ facientia.

¶De dono Pietatis & virtutibus indè emergentibus. Cãput XV.

SEcundum sanctiſpiritûs Donum animam virtutibus exornans, Pietas est, quæ hominem reddit benignum, pium, obedientem, paratũq́; DEO & cũctis hominibus: considerantemq́; ac piè intuentem oẽs in necessitate, miserijs & inopia constitutos. Ex hoc autem benigno intuitu & ex ipsa pietate Compassio siue Condolentia proficiscitur, qua quis Christo patienti, itemq́; cunctis mortalib⁹ compatit. Ex condolẽtia porrò omnes charitatis actiones emanant: siquidem charitati DEVS septem misericordię opera commisit atq; mandauit: & charitas, fidelis ille seruus est, quem constituit Dominus supra familiam suam, toto regno cũctisq́; opibus & thesauris suis illi traditis, vt cibo potuq́; recreet, & hospitio recipiat, vestibusq́; tegat eos qui his opus habent, & miseros, exules, ægrotos visitet, ita vt cuiusq; poscere necessitas videbit: captiuos quoq;, siue illi iure, siue iniuria, vel etiam ob nomen DEI in carceres coniecti sint, secundum nostræ rationis iudicium siue discretionem consolet: defunctis itidèm siue mortuis sepeliendis suam commodet operam: & quidem si diues fuerit, rebus à DEO illi concessis, suisque opibus ex vera charitate: sin verò pauper, bona voluntate, & cordis pietate ac liberalitate, animo ad præstanda funeri necessaria, parato, si adesset facultas, defunctos sepeliat: quod vtique tantundem valet apud DEVM. Pietas enim & misericordia virtutes sunt, non ipse actus externus, in his quibus non suppetunt facultates vel bona temporaria: vt deniq; pium ac misericordem se præbeat proximis suis & affabilem atq; fidelem, nedum impendendis consilijs, verumetiam factis & rebus ipsis & quibuscunq; potest modis. Ex pietate etiam Patientia procedit, quando patiens esse non potest, nisi qui mitis & pius est. Patientia autem in quibuscunque afflictionibus hominem exornat, munit ac tuetur, vt in rerum iactura, in probris ac ignominia, in aduersa valetudine, & in cunctis demùm, quæ illi possint tam à DEO, quàm cunctis creaturis accidere, patiens sit, semperque pacem & veram animi tranquillitatem seruet. De huiuscemodi CHRISTVS ait: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Pij nanque

Pietas.

Compassio seu Condolentia vndè: Mat. 25.

Patiẽtia vñ.

Mat. 5.

hominis DEO in exercendis misericordiæ operibus, & in præstanda compassione seruientis, totus est orbis terrarum: qñquidem totus cum oñibus quæ habet, & quæ in terris sunt, si suæ subiacérent potestati, DEO & proximis suis eorum indigis ad DEI honorem seruire appetit. Idemque corpus suum possidet in patientia ac mansuetudine: atq; ea re beatus est, quando & seipsum & res omnes diuinitùs creatas secundum DEI voluntatem, constitutionem, ordinationemque possidet. Est autem perquàm similis alterius chori angelis, qui Archãgeli vocant, eo quòd alios sub se habeant spiritus: ad eorumq; contubernium & ordinem pertinet, siquidem & ipsi pietate ac beneuolentia cunctis hominibus iungunt: ijs maximè, quos sui similes nôrunt, quales sunt, qui charitatis opera studiosè ac liberaliter exequunt. Ipsorum nanque est, ad charitatem & misericordiam permouere eos omnes qui se in illis exercent: infimique ordinis spiritibus dignitate antecellunt. Supremi nanque nuncij sunt, qui sub humana effigie à DEO ad homines mittant. Ex eis Archangelus Gabriel virgini intemeratæ nuncium attulit clementiæ, pietatis, commiserationis siue condolentiæ ac liberalitatis, putà quòd DEVS homo fieret. Ita nimirùm semper Archangeli charitati seruiunt, atque etiam illis omnibus, qui in charitate magno studio multaque strenuitate versant. Idem autem ille qui charitate & pietate plenus est, etiam DEO tam secundum diuinitatem quàm humanitatem similis est. Etenim secundum naturam diuinam tanta DEVS pietate ac benignitate abundat, vt quisquis eum tetigerit, donis omnibus redundet. Plenus item commiserationis, condolentiæ, liberalitatis est. Creauit enim deditque nobis cælum & terram, & quicquid horum ambitu continet, vt seruiant homini, quo is DEO fidelis sit: Neque his contentus, seipsum quoque in incomprehensibili gaudio daturum pollicitus est, modò se homines eò accommodare velint. Prætereà longanimiter & patientissimè hominem dum conuertat expectat: & ingenti cum mansuetudine multimodam hominum improbitatem, peruersitatem, iniustitiam patit ac sustinet. Secundum humanitatem verò suam CHRISTVS & est & fuit semper in oñi sua conuersatione erga quosuis homines pijssimus ac mansuetissimus: plenus quoq; compassione, quod vel illæ satìs confirmant lachrymæ, quas sup Hierusalem eiusq; incolas, licèt hostes suos, vbertìm fudit, eorum miseratus exitium & perditionem: & quando ex condolentia cũ beatissima Magdalena & Martha suos iunxit gemitus & lachrymas, ad Lazari fratris earum monumentum: & cùm cõdoleret viduæ & populo extra portam ciuitatis, ad quam eiusdem fœminæ excitauit filium. Plenus iti dẽ fuit & est etiamnũ charitate & misericordia erga oñes eius misericordiã desiderates. Ex charitate refecit quinq; illa millia hominũ quinq; panibus hordeaceis & duob⁹ piscibus. Ex amore & misericordia nulli vnq̃ homini in eius necessitate defuit, sed nec deesse poterit, si modò id illi cõfidere nôrit. Porrò in cũctis afflictionibus & ppessionibus suis, & in extrema illa suí à DEO Patre & amicis oñibus derelictione patiẽtissimus fuit. Oñem deniq; hanc miseriã & desolationẽ cum corporalis naturæ abnegatione ad mortẽ vsq; tulit. Hoc diuinum Pietatis donũ quicunq; ea qua dictum est perfectione executus est, is singulari virtutum exi miarum ornatu alterum in homine Aquarum elementum, id est, vim animæ concupiscibilem decorauit.

Pij quõ sit totus terrarum orbis.

Archangeli q, & qs eis similis.

Luc. 1.

Quis DEO q̃ similis.

Luc. 19.

Ioan. 11.

Luc. 7.

Ioan. 6.

¶Vt Pietas fluuio paradisi rectè possit comparari.

Caput XVI.

ET aptè quidem Pietas fonti siue fluuio illi terrestris Paradisi comparat, quippe quæ instar fluuij illius vim cõcupiscibilem quatuor riuis dimanare facit. Primus ex his riuus manat in cælum, qui est condolentia erga Christi passionem, & sanctos illius oñes, qui eius causa perpessi sunt. Iste vis concupiscibilis riuus, iucundus & hilaris est, ac gratulabundus & laude plenus, eo quòd pœnæ & cruciatus eorũ iam trãsierint, & deinceps æternis sint gaudijs perfruituri. Alter riuus in purgatorium decurrit, q est commiseratio & compassio erga animas oñes in pœnis detentas, quo pro suis peccatis satisfaciant. Hic riuus intimis ac deuotis ad DEVM precibus abundat, quandoquidem amici nostri in necessitate sunt constituti. Tertius vitalis paradisi riuus, per totum terrarum orbem promanat, qui est condolentia & miseratio erga totius Christianitatis necessitudines ac vtilitatem.

Riuorũ quatuor mystícorũ prim⁹.

II.

III.

tem. Iste riuus affectuosa, vt sic dicam, internitate siue interno affectu plus largitur & agit, quàm simul mortales omnes cunctis externis misericordiæ operibus præstare possent. Quartus riuus, qui est charitas ac liberalitas, externis actibus in omnes sui indigos profluit, idque præstando consilio, & reipsa atq; etiam corpore, & bonis temporarijs in omi eorum necessitate eis succurrendo. Hic riuus magnos sæpè labores tolerat. Isti ergo quatuor riui sunt, qui varijs modis pietatem exornant. IIII.

¶ Qua ratione Pietas perfectissimè possideatur, & quæ eam impediant, & quæ omninò excludant.

Caput XVII.

HOc autem Pietatis donũ cum cunctis indè nascentibus virtutibus in suprema perfectione possidere volenti, necessarium est vt animum habeat tranquillum & sedatum, rerum siue successuum alienorum incuriosum, sed semper in simplicitate perseuerantem: & vt mansuetus sit. Qui enim mitis est, absq; vllo dolore pietatem colit: vtq; communem erga omes rerum vitæ sustentandæ necessariarum indigos ac inopes miserationem gerat, idque diligenter attendat & consideret, subueniendo eis per virtutum actus cum recta ratione siue vera discretione coniunctos: & vt in charitate & misericordiæ præstandis operibus liberalis sit: quod sanè nulli omittendum est, neq; id tamen pro fauore, neq; cognatis tantùm præstet, sed erga singulos communem gerat amorem ex recta rationis præscripto: vtq; præterea in rebus aduersis & in afflictionibus semp hilaris sit, & DEO laudes grates q; agat: Ad hæc, vt animi studeat libertati, & naturam in vera patientia abneget. Qui mansuetus est, vitam agit excellentem & doloris expertem. Quatuor quædam hominem impediunt, vt Pietatẽ in summa perfectione non obtineat. ¶ Facilè moueri sensibus, turbulentum esse, & foris ac intùs perturbari atq; exagitari, hominem non sinit esse mansuetũ. ¶ Condolere amicis & cognatis potiùs, quàm hominum communitati, siue communiter oibus. ¶ Charitatẽ non pro comperta necessitate, sed pro fauore impendere, hominis est in virtutibus fluctuantis ac vacillantis. ¶ Qui afflictiones molestè ferunt, non possunt excellenti cum gratiarum actione lætari. Hæc videlicet nedum deficere à pietatis perfectione faciunt, sed ipsam interdum etiam depellunt pietatem. Sunt adhuc alia quædam dehonestantia hominem, & æterna eum priuatia beatitudine. Animus ferus, & rabidus ac furiosus, benignitatis siue pietatis expers. Nulli condolere, nihil distat à tyrannide, eoq; meritò oes eiuscemodi hominem inuisum habent. Semper auaritiæ ardere cupiditate, deforme est admodùm: & hoc est vitam agere pietatis expertem. Impatientem & in afflictionibus siue persessionibus toruum ac asperum esse, magnis hominem cruciatibus afficit, eiusque dolores exaggerat: nec mansuetudinis duntaxat virtute spoliat, sed etiam in ęternas adducit miserias & calamitates.

Possidendo pietatis donũ qd necessarium.

Quatuor impedimẽta pietatis.

I.

II.

III.

IIII.

Nulli cõdolere, quale quid.

¶ De dono scientiæ, & de vera discretione.

Caput XVIII.

TErtium sanctiSpiritûs Donum animam exornans, diuinitùs infusa scientia est, qua præcedentia duo dona, putà Timoris ac Pietatis, decorantur. Est autem hæc scientia lumen quoddam supernaturale, vi animæ rationali infusum, vtì homo iuxta supremam perfectionem, rationalem exigat ac prosequatur vitam. Ex hac scientia vera nascitur Discretio siue Moderatio. Cùm enim aliquis per fidem & amantem siue filialem timorem iugum diaboli, id est, peccata à sua ceruice reiecit & excussit: atq; per humilitatem, & obedientiam propriæ renunciauit voluntati, paratus obedire DEO, eiusque, cunctas sectando virtutes, portare iugum: isthæc in voluntate vim exornant Irascibilem: dumq; per pietatem, condolentiam, libertatem proximis in oi necessitate per misericordiæ opera assistit & succurrit, hoc itidèm voluntatẽ secundum vim concupiscibilẽ decorat. Sed in omni officio siue seruitio, itẽq; in alijs oibus discretum ac moderatum esse, vt scias quo tẽpore, quam ob causam, cui & quantùm, id est, quàm multùm vel quàm parùm, & qua ratione singula quæq; præstanda & curanda sint, id Intellectum secundum vim rationalem adornat.

Scientia qd.

Discretio vñ nascat.

Discretiõis vis quanta.

Hæc discretio siue moderatio, cunctarum virtutum moralium ornamentum & perfectio est, & sine ea nulla potest virtus esse durabilis: quippe quæ virtutum parens est. Ipsa hominem considerare facit, quid ad DEI cedat honorem, & quæ proximi vel necessitas vel vtilitas sit, & vt singulis debeat satisfacere. Hinc verò sui cognitio proficiscitur, putà quòd animaduertit & reipsa experit, sæpenumerò deesse se DEO in exhibenda reuerentia, honore, laude, veneratione, ac vero humilitatis famulatu: itẽq; crebrò deesse se proximis: ex charitatis tepóre, incuria ac negligẽtia. Indè porrò orit, suijpsius oñiumq; actuum suorum displicẽtia ac animi mœror, eo quòd se nec DEO nec cuiquam satisfacere, neq; quod iure deberet, prestare cognoscit. Id nimirùm facit, eum tam seipsum quàm omnes actiones suas parui pẽdere.

Cognitio q̃ vtilis.

Cognitio nostrijpsorum, considerare nos facit, vndè venerimus, vbi simus, quò vẽturi simus. Venimus quidẽ à DEO, sumus autẽ in exilio: Amans etenim desiderium semp adspirat ad DEVM, cupitq; esse cum DEO: atq; ea re semp degit in exilio. Secundum corpus foris in multigenis versamur pœnis ac doloribus, famis, sitis, frigoris, æstus, morborũ, & id genus multiplicium malorum ac defectuum. Sępè ab hostibus tartareis, sæpè ab hominibus grauiter diuexamur ac impugnamur. Et hæc oñia diuinitùs infusa sciẽtia cognoscere nos docet, ne maioris quàm oportet nos faciamus, neq; immodicè exhilaremur aut lætemur in reb' fluxis & caducis, neq; in cunctis actibus nostris, sed doleamus potiùs atq; tristemur, q̃ DEI inutiles serui simus, & cunctis in virtutibus plurimum nobis desit. Et hoc summum ac præcipuum est istius doni sciẽtiæ diuinitùs infusæ. De talibus loquebat Christus,

Matt. 5.

vbi ait: Beati qui lugent, qm̃ ipsi consolabunt. Qui lugẽt ac dolent deficere sese in præstando ac exhibẽdo DEO seruitio & honore, tametsi faciunt qdquid possunt, id ex amore ac fidelitate ipsorũ erga DEVM virtutesq; ꝓficiscit. Tales etiam si virtutes oñes, quæ vnq̃ pactæ sint, soli efficerent, nimis parùm eis videret: eo q̃ illi, quem amant, plùs multo cupiunt, fauent, optantq; honoris & seruitij impendi, quàm à cunctis possit præstari mortalibus. Ergo ipsi beati illi lugentes sunt, qui in sempiterno DEI regno consolabunt. Sunt etiam consimiles spiritibus angelicis tertij ordinis, ad quorum ptinent societatem & ordinem. Spiritus isti, Virtutum appellant vocabulo, quòd discretiõe duobus inferioribus ordinibus lucidiores siue illustriores sint: quãobrẽ etiã dirigunt eos, illuminantq; in cũctis eorũ actionib': siqdem discretiõe (vt dixi) & sciẽtia p̃ illis illustriori p̃diti sunt: Possunt etiã suo lumine suisq; inspirationib' per imaginès & similitudines illustrare homines: multaq; eis spiritalis cõsuetudo & conuersatio est cum hominibus istis, ipsorum in diuina scientia magisque perspicua discretione similibus. Dicuntur etiam virtutes, eo quòd duobus inferioribus ordinibus præcipiendi habeant authoritatem, vbicunque volunt & vtilitas exigit. Et in infima quidem Hierarchia supremum obtinent locum, eiusque tres ordines absoluunt perficiuntq;. Deniq; præcipui ac supremi sunt ex his, quibus moralem incumbit dirigere ac moderari vitam. Hac diuina scientia & discretione quisquis plenus est, idem ipse DEO tum secundum Diuinitatem tum humanitatem illius assimilis est. DEVS quidem secũdum diuinitatis naturam æterna scientia ac discretione sua deorsum sese vertẽs, creaturas omnes contemplatur, cælumq; & terram, & quæcunq; in eis sunt, pro veræ discretionis moderatione & cuiuslibet creaturæ necessitate componit, ornat, ordinat: & singulis q̃busq; hoĩbus in cũctis eorũ actionibus oñiq; vita modis oĩbus q̃bus singuli sese ad ipsum accõmodant applicãtq;, rñdet, itẽq; illustrat singulos foris & intùs iuxta oẽm modum, quo qsq; capax est. Secundum humanitatem verò CHRISTVS IESVS diuina erat repletus scientia & discretione, eamque exactissimè in tota vita cunctisq; actionibus suis seruauit. Hoc diuinæ sciẽtiæ & discretionis donum qui ea, qua diximus, perfectione adeptus & executus est, is tertium, putà aëris elementum, hoc est, vim animæ rationalem decorauit, ac singulari illustrauit claritudine. Vis autem rationalis, diuinæ scientiæ irradiata ac perlustrata luce, ornamentum est terræ, id est, vis Irascibilis, quę propterea terræ comparatur, quòd virium infima sit, ipsaque hominem ad humilitatem & obedientiam sese submittere cogit. Est etiam ornamento Aquis, id est, vi concupiscibili, quæ misericordię operibus hominem manare facit. Porrò huius vis rationalis Aer multigenis ornatur auibus, id est, discretis actionibus. Auium autem aliæ in terra gradiuntur, alię versantur in Aquis, Alię per aëra volitant, alię demùm in supremam aëris regionem

Quis angeli cur dicãtur virtutes.

Quis qua scientia Deo similis.

Vis irascibilis cur terrę conferatur.

Auiũ diuisio.

non

non longè ab igne euolant. Quæ in terra gradiunt, illos significat, qui res & facultates temporarias in pauperum vsus ex rationis moderamine siue discretione liberaliter conferunt: qui omnium maximè commodat siue prosunt hominibus, quàtùm ad corpora attinet. Verùm etiam manadum est in Aquis in fines omnes orbis terrarum, id est, compassione, commiseratione, & misericordia erga omes omnium necessitates: quod qui faciunt, ij omnium vtilissimi sunt, humano generi secundum animũ spiritali ferenda ope & auxilio. Volãdum prętereà est in aere vis rationalis, id est, vt sese vnusquilibet in cũctis actionibus & omni vita sua secũdũ rõnis discretionẽ scruteẽ, inspiciat & exploret. Et eiuscemodi sibijpsis vtilissimi sunt. Volitãdum deniq; instar Aquilę vltra vis rationalis Aerẽ vsq; in diuinæ charitatis ignẽ, hoc est, vt actus & virtutes oẽs ingenti cum desiderio ad Dei honorẽ referamus. Ita iam habemus tres inferiores animæ vires diuinis ornatas virtutibus: Irascibilẽ quidẽ amãti seu filiali timore, humilitate, obedientia, omnis proprietatis abnegatione: Concupiscibilem aũt mansuetudine, pietate, condolẽtia, liberalitate siue largitate: Rationalem deniq; scientia, discretione, omnium rerum scienti ordinatione. Has autem virtutes ea, qua dictũ est, ratione obtinuisse & executum esse, ea perfecta est vita actuosa: & qui eiusmodi est, is ad virtutes oẽs cunctaq; Dei capessenda dona paratus & aptus est.

Aues terrestres quid.

Aquatiles.

Aereæ.

Aethereæ.

Vita actiua perfecta q.

¶Quid agendum sit illi, qui scientiæ donum possidere velit: & de illius impedimentis atque etiam exterminijs. Caput XIX.

CAETERVM diuinum hoc scientiæ donũ cum omni indè nascenti discretione possidere volenti, danda opera est, vt animũ habeat tranquillum & sedatum, bonaq; pace gaudentem & ordinatum in magnis aduersitatibus: vtq; æquabiliter hominum maledicta, execramenta, querelas, morositatem ferat: & omnia sagaciter ac maturè perspiciat, & absque ambiguitate perspicuè cognoscat, quid pro discretione agendum sit: vtq; dare & accipere, cunctaq; probè administrare, regere ac moderari nõrit, quod est vitam cum veritate coniunctã agere: itemq; seipsum & oẽs actus semper attendat, consideret, obseruet, quod est vitam vera discretione illuminatã ducere, qua scilicet agnoscit ac perspicit, se neq; Deo, neq; hominibus, quãtùm iure deberet, præstare ac impendere, sed semper à iustitiæ perfectione deficere: vndè suam imperfectiõem defectumq; cognoscit ac animaduertit. His autem cognitis, sibijpsi cum vera sui abiectione ac demissiõe displicebit, tristiq; ac lugubri animo suum perpetim defectum queret & accusabit: atq; hac ratione virtutes in vera ipsarum præstantia ac nobilitate possidebit. Sunt autem quatuor quędam impedimẽtum obijcientia homini, quo minùs scientiæ donum in suprema perfectione obtineat, possideátve. ¶Magno virtutũ flagrare desiderio absq; discreta consideratiõe, id vtique scientiæ impedimento est. ¶In actibus virtuosis corde occupatum & inquietum esse, rationem obnubilat hebetatq;. ¶Qui in suis sibi placet virtutib⁹, nec defectũ suum querit, is veræ cognitionis expers est. ¶Qui in hoc mundo degit, & parùm cupit liberari ab exilio, is à scientiæ dono deficit. Possunt his alia quatuor adiungi, quę virtutem omnem subruunt, euertunt, eliminantque. ¶Animus iracundus, iræ insania feruens ac ebulliens, scientia destituitur. ¶Toruos præ se ferre gestus, vultumq; crudelem, itemque iurare & maledicta euomere, hominis insipientis & indiscreti siue irrationalis est. ¶Sibijpsi multum tribuere, de alijs nihil sibi persuadere boni, nihil virtutis polliceri, id hominis est minimè sese agnoscentis. ¶Mundo isto contentum esse, nec ob malefacta sua dolere, id planè ducit in Tartara.

quę ad obtinẽdum scię donũ necessaria.

Impedimenta doni scięntiæ obtinendi quot.

I.

II.

III.

IIII.

Alia 4 impedimenta.

I.

II.

III.

IIII.

¶De dono Fortitudinis, & virtutibus indè originem trahentibus. Caput XX.

QVARTVM Dei donum, Animæ decorem adferens, spiritalis Fortitudo est. Quemadmodùm tria pręcedentia dona hominem in vita actiua foris & intùs ornant, componunt, ordinant, perficiunt: ita hoc donum intùs & foris exornat hominem in vita affectiua. Isthæc spiritalis fortitudo animũ vltra res omnes tempo-

Quid fortũ-

tudo ſpiritalis efficiat. rarias eleuat, rationiq; perſonarum oſtendit proprietates, putà Patris potentiã, Filij ſapientiam, & Sanctiſpiritûs bonitatem: incenditq; affectum Amore quodam ſenſibili, ita vt Memoria ob omnibus ſe expediat & abſoluat: & Ratio æternã veritatem in cunctis eius operibus contemplet: & Affectus amore ſenſibili in DEI bonitatem perpetuò ſeſe imprimat & demergat: Atq; oēs deniq; Animę vires, tã externę quàm internæ, in animum ſeſe erigãt, eiq; vnianť, ita vt homo iſtiuſmodi ea omnia quę in mundo ſunt, negligat ac paruipendat: nec vlla eum cogere creatura, immò nec impedire aut officere ei queat, quo minùs quotiès velit, diuinæ ſe poſſit ꝓmittere ac offerre bonitati. Quod argumẽto eſt, à creaturis oĩbus ꝓrſus eum expeditum ac abſolutum eſſe, nec ab vlla earum captiuum ſeu irretitum detineri. Eoq; fortis eſt, quòd terrena omnia vicerit, cũctasq; Animę vires, ſingulas in ſuis Actionibus vnierit ac eleuârit. Ex hac autem Fortitudine & Affectûs inflãmatione, laudis & honoris exhibitio, deuotio, internęq; ac pię preces oris, cordis, intentionis, & minimè fictarum actionum ꝓficiſcunť, atq; ijs ipſis ſenſibile deſiderium ſeu Affectûs inflãmatio augeť. Ipſum enim obiectum, quod eſt æterna veritas, infinita ſapiẽtia & pietas ſiue largitas, tam eſt adſpectu delectabile, vt deſiderium continenter maioribus augeſcat incrementis. Porrò hoc ipſo deſiderio & intuitu cor hominis vulnerať, intusq; ſub qualibet ſui introuerſione læſum & dolore confectum ſe ſentit. Quantoq; ſępiùs eò ſe conuertit, tãto vulnus fit grãdius. Nonnunquã verò tãta intùs homini ꝓſtať conſolatio & ſuauitas, vt ſe vix poſſit continere, neſciatq; vti ſe gerere debeat. Putat eñ neminem non experiri, quæ ipſe experiať: atq; indè Iubilũ oriť, eo quòd ſe nõ poſſit cohibere. Interdum quãdo ſeorſùm extra homines in ſecreto poſitus eſt, (non enim vult DEVS Amicos ſuos ignominia afficere) impatientia iſthęc tãta vehementia foris & intùs eum inuadit, vt viribus membrisq; eius oĩbus tam benè ſit, vt rupto corde, ſe putet Animam exhalaturum: idq; in eo ebrietatem ac inſaniã efficit. Ita nimirùm DEVS Amicos ſuos feliciter ſtulteſcere facit. Solet nonnunquã iſta inſania vſqueadeò inualeſcere, vt res abeat in ſerium, cogaturq; ſępiùs in lachrymas & clamorem prorumpere, dum tangiť vel pungiť, vbi id ipſe percipit ſiue intelligit, vel in nuda introuerſiõe in diuinę lucis coruſcationem vel reflexum. Ex omnibus autem hiſce effectionibus ingens naſciť deſiderium in ſingulis quibuſq; virtutibus Deo ſatisfaciendi, efficiente ac agente id huius diuinæ fortitudinis dono. Atque hi ſunt de quibus Dominus ait: Beati qui [ſpiritaliter] eſuriunt ac ſitiunt iuſtitiã. Ea eſt enim iuſtitia, vt à creaturis oĩbus expediti & abſoluti, intentione, deſiderio ſeu Affectu, Anima, corpore, oculis, manibus & tota omninò facultate noſtra, ſurſùm erecti ſimus, vt Deo tum in tempore, tum æternitate laudem ac honorem impendamus ac præſtemus, neq; in hoc ipſo tamen delectationem captemus ſiue quæramus. Id enim duplicitatem efficit, & iuſtitiæ eſt impedimento: quanquàm qui hoc pacto vitam agit Amori deditam, nunquàm magnis caret delectationibus. Hoc ſpiritalis Fortitudinis donũ quiſquis ita, vt diximus, perfectè executus eſt, quarti ordinis Angelicis ſpiritibus iure comparať, in eorum recipiendus chorum ac ſodalitatem. Dicunť autem ſpũs iſti Poteſtates, id eſt, potentes Principes ante Thronũ ſummę adorãdæ Trinitatis, q cũ vniuerſis viribus ſuis ſitientiſſimo Affectu iugiter abſq; intermiſſione ſurſùm erecti ſunt: potentesq; ſunt ſuijpſorum ad ſacroſanctã Trinitatem contemplandam: poſſuntq; omnes per eleuatum Affectum ſui ſimiles illuſtrare in Amoris applicatione ſiue coniunctione. Imperant etiam tribus infimę Hierarchiæ ordinibus, quãdoquidem præ illis ardentiori flagrãt Amore: lucidioriq; ſunt cognitione prædĩti, quàm qui vitam actuoſam moderari, regere, ac ordinare habent. Ipſi præterea, quæ eorũ excellentiſſima actio eſt, totis viribus DEVM perpetim laudare non deſinunt: poſſuntq; freno continere dęmones, ne pro improbo ac peruerſo ſuo deſiderio hominibus nocere aut impedimenta obijcere queant. Hanc ſpiritalem quicunq; eſt fortitudinem conſecutus, tam diuinitatis Dei, quàm humanitatis Chriſti quãdam habent ſimilitudinem. Etenim ſecundum diuinitatis naturã Patris æterni memoria vnitatem ſuæ fœcũdæ naturæ paternæ ſine ceſſatione contemplaťatq; ex duarũ ꝑſonarũ in vna ſapientia, q filius eſt, mutua contemplatione, Amor immenſus ac infinitus, id eſt, Spũſſanctus promanat ſiue procedit: quo Amore Pater & Filius in vnitate colliganť ac cõnectunť: & hæ duæ perſonæ ſemp amorem eſuriunt: quę Fames nihil eſt aliud, quàm deſiderium continenter manandi in vnitatem, & ſine

Ex fortitudine q̃nã virtutes oriãť.

Obiectum quod q̃ ſit delectabile.

Iubilum qui ſubitò fiat.

Qui q̃ ex re diuinit' q̃ſi ſtulteſcant.

Matt. 5.

Quis angelis 4. ordinis cõferendus.

Qui angeli cur poteſtates dicti.

Poteſtatum poteſtas q̃.

Fames ſpiritalis quid.

sine intermissione in celsissima Trinitate operari. Secundum humanitatem verò CHRISTVS cum cunctis Animæ & corporis sui viribus, cum sensibus & membris omnibus, & fuit & est etiamnum erectus per desiderium: idemque ipse in cunctis Actionibus & omni vita sua, Patris venabatur & spectabat honorem, Patriq; laudes & grates venerabūdus agebat: Seipsum verò abnegabat penitùs, quæ fuit grandis humilitas, nostrumque volebat dissoluere debitū, & iustitiæ satisfacere. Donū istud spiritualis fortitudinis qsqs hac ratione obtinet, is quartum ignis elementum, hoc est, liberam voluntatem præclaris virtutibus exornauit. Ignis quidem elementum cæteris elementis est ornamento: & inter ea præcipuum sibi locum & dignitatem vendicat, atque ex ipsa natura & ingenita nobilitate semper in sublime fertur: & in cunctis creaturis subtiliter agit ac operatur. Neque absurdè sanè voluntatis libertati, diuinæ fortitudinis dono tactæ siue permotæ, comparatur, eo quòd & eiuscemodi voluntas ingenti desiderio semper sursùm flagrare appetit ac molitur: & id quidem ex hoc diuino munere siue dono Animæ collatum est, vt in omnibus quas mundus habet, creaturis non possit cum delectatione diutiùs immorari. Ardeat igitur igni, sursùm erecto desiderio: sicque vera virtutum dignitate ac nobilitate exornatā nemo calumniari poterit, quippe quæ ad virtutum pertigit præstantiam ac nobilitatem.

Ignis natiua seu proprietas.

Voluntas q̄ cum igni cōparetur.

¶Vtì quis Fortitudinis donum excellenter obtineat, & quæ illud impediant, quæve expellant.

Caput XXI.

HOC autem donum sublimiter ac excellenter possidere volenti, enitendum est, vt animo sit supra mortales omnes subleuato, atque in interioribus erecto. Dei contemplari bonitatem, & quicquid ab eo discordat, siue illi dissimile est, vitare, id spiritalis est Fortitudinis: itidemq; DEVM omnipotentem laude ac honore magna strenuitate ac diligentia perpetìm afficere. Qui ad cælestis regis palatium admissus est, ingenti cum desiderio semper diuinis vacabit laudibus. Desiderium vulnus cordis & languorem efficit, paritque impatientē esuriem. Hanc q̄ perpeti posset donec medelam vulneri apponeret DEVS, is verè perfectam ac excellentem ageret vitam. Perpetua quadam teneri fame DEO perfectam ac integram tribuendi laudem, honorem ac veneration̄em, id est sese regere nosse: quo equidem nihil melius effingere aut exprimere possum, quo ad æternam pertingatur beatitudinem. Quatuor sunt impedientia ac perturbantia hominem in fortitudine spiritali. ¶In animo ocioso peregrina quærere vel captare oblectamenta.

¶Gustum & dulcedinem, quæ sunt res extraneæ, cum Affectu expetere & aucupari.

¶Delectationem quærere & appetere, vndè multa oriuntur incommoda & miseriæ, & interna vita minuitur. ¶Paruam denique sentire famem: Tales enim à perfectione plurimùm distant: nec possunt perfectæ iustitiæ facere satis, siue perfectam præstare iustitiam. Sunt alia quatuor quæ spiritalem Fortitudinem profligant, abigunt, eripiuntque.

¶Corde inquietum & occupatum esse, prauisque incumbere actionibus, interna spoliat deuotione seu vita interna. ¶Qui nunquàm ad æterni regis admissus est palatium, laudibus DEVM afficere non nouit, eo quòd nullo feruet desiderio: & quia neque foris, neque intùs vllum accepit Amoris vulnus, inuidentiæ morbo laborat. ¶Qui nullam affectûs siue desiderij famem patiuntur, curari aut sanari non possunt. Hæc quicunq; attentè legerint, satis explanatum inuenient, vt iustitiæ esuries repulsa sit.

Quid possidendo fortitudinis dono cōmodū.

Qua fame teneri sit optimum.

Quatuor fortitudinis impedimēta. I. II. III. IIII.

Quatuor alia.

¶De celsioribus quibusdam virtutibus ac magìs spiritalibus Actionibus, ex Fortitudinis dono procedentibus.

Caput XXII.

AT

AT verò sunt aliæ quædam sublimiores virtutes magisq; spiritales actiones, ex hoc diuino spiritalis fortitudinis dono manãtes. Vbi enim præcelsum hoc donũ animum liberum cunctasq; Animæ vires in desiderium, laudem, libertatem & incelsitudinis, sapientiæ, bonitatis, pietatis, largitatis, inexhaustæ opulentiæ, è sublimi vnitate profluentis contemplationem erexit, iam quidem aduertit homo eiuscemodi, longè minùs quàm par sit, Deo laudis, honoris, veneratiõis impendi. Vertit deindè adspectum ad creaturas in hoc exilio per deuia aberrãtes: Atq; hinc spiritalis in eo existit condolentia & cõmiseratio, quãdoquidem hominũ cernit experiturq; dãna grauissima, quòd cùm tã miseri sint, totq; calamitatibus obnoxij, possentq; immẽsas opes, honores, delicias (modò vellent, seq; eò accõmodarent) adipisci, Deoq; honorificè & amãter deseruire, tamen omnia hæc ab eis negligunt atque perdunt: quę res tanto eum dolore afficit, vt qui idem expertus non est, nec capere quidem possit. Itaque rursus oculos reducit, tum ad infinitã Dei bonitatem, liberalitatem, benignitatem, commiserationem siue compassionem, misericordiam, tum hominum miserorum necessitatem. Atq; ex hac consideratione ingens admodùm erga DEVM, cunctosq; generatim homines in eo Amor existit ac oriť: simul etiã ad memoriã illi certa quędã persona reducit, & Affectu singulari erga illam permouet: & si quidẽ nullũ indè in suo ad DEVM assensu impedimentum vel imaginem sentiat, inter DEVM cunctosq; homines velut mediator ac sequester medius intercedit. Hinc verò preces intimæ ac deuotæ nascunt, quarum tãta vis & efficacia est, vt etiã longè maiora quàm dici queãt, possint efficere ac impetrare. Cùm enim immensa Dei bonitas tam benignã, liberalem, opulentã, atq; erga mortales omnes tam fauorabilem, largeq; profluentem & effusam sese exhibeat, tantam ea res homini sic orãti fidentiã ingerit, vt sibi quicquid appetierit, facilè videat impetraturus. Interim tamen nihil propria cum voluntate aut contentioſè vel pertinaciter, neq; rogare, neq; appetere potest: sed volũtas eius in infinita Dei bonitate morit. Agnoscit em Dei erga homines charitatem prorsus immensam esse, longeq; maiorem, quàm simul toto humano generi vnquàm collata sit. Huic ergo infinitæ charitati, pietati, beneficentiæ omes totius Christianitatis necessitates, & quicquid illi ex vsu esse queat, committit atq; commendat. Deindè etiam homines bonos & sanctos ac beatos in regno cælesti speculat, vt diuina per eos gratiæ & gloriæ dona permanârint: vtq; DEVS instar maris vastissimi, cũ delicijs incomprehensibilibus sese effundat, atque effluat in omnes suî capaces: rursusq; refluat, ac secùm eos rapiat, & introrsus trahat in amplissimum suæ æternitatis pelagus. Neque enim, ob vnitatis eis propositum obiectum, in seipsis consistere aut durare queunt, sed in vero Amore fluere ac refluere cogunt. Hinc verò etiam vehementior iustitiam exequendi perficiendiq; fames orit. Tales nimirùm præcelsi, vt sic dicam, gigantes ac eximij heroês sunt, virtutibus sublimiter & excellenter ornati, quos carpere aut insimulare nemo debet, quãdo vitam agunt veritate plenam: & ipsi sunt de quibus Christus ait: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabunt: hîc quidem suæ moriendo voluntati in DEI voluntatem tanto gaudio ac libertate, vt nihil neque eligere, neque appetere possint, quàm quod DEVS velit tam in tempore, q̃ æternitate. In futuro autẽ sempiterno Dei regno saturabunt, quandoquidem illic cuncta ex iustitiæ ordinatione, siue iusto ordine completa siue perfecta erunt: & singulis quibusque in cælo, terra & apud inferos, quod iustum est, & vt decet, redditũ erit. Et hoc ipso sancti saturabunt, quippe quorũ est iusta & recta voluntas. Hanc spiritalem fortitudinem quotquot hoc pacto obtinẽt, quinti ordinis beatis Angelorum spiritibus consimiles sunt, ad eorumque societatem & ordinem, quandoque referentur. Dicunt autem Angelici spiritus isti Principes, & Potestatibus longè sunt sublimores. Potestates enim ad DEVM desiderio sine intermissiõe, cũ speciali laudatione erectæ sunt: isti autem præcelsi Principes maiori laude & deuotione eleuati sunt. Atque ex Amore, quo feruent erga DEVM, cupiuntque eius augere ac promouere laudem & honorem, & id tamen neque pro suo voto ac ignito desiderio, neque pro illius incomprehensibili dignitate perficere ac præstare queunt, planè eis videtur, quasi nullo DEVS honore, nulla laude, neque ab ipsis, neque à creaturis omnibus afficiatur: Idque deorsùm eos adspectare facit, atq;

Qua cõdolẽtia qui erga quos quàm afficiantur.

Quis quõ inter Deũ & hoies mediator fiat.

Quãta Dei erga homines charitas.

Quæ fames vñ exurgat.

Gigãtes qui quõ fiant.

Matt. 5.

Angelis 5. ordinis q cur similes.

Qui Angeli cur Principes dicti.

atq; intueri creaturas rationales, æquè vt sunt ipsi, ad DEI laudem & honorem conditas. Tum verò miseros homines nimiùm excæcatos, atque per deuia aberrantes, suiq; & cuncta rum virium suarum ob peccata & suam ipsorum peruersitatem impotentes contemplantur: atque ex horum consideratione ingenti afficiuntur misericordia & compassione, seseque amicabiliter ad eos adiungunt siue applicant, suisque DEVM desiderijs solicitant, vt suam is permittat in eos manare bonitatem, trahatque eos sursùm à rebus fluxis ac extraneis, quo ipse ab omnibus honoretur creaturis, atque in omnem æternitatem ipsum gustare, ipsoq; perfrui mereantur. Angelici prîcipes qui. Eñ isti præpotentes ac robusti sunt principes, qui & sursùm erecti sunt, & ad creaturas se se inclinant atque emittunt: habentque præcipiendi authoritatem quarti ordinis spiritibus, putà Potestatibus, vt homines eleuatos siue sursùm erectos illuminent, & vt in DEI persistant laude, conseruent. Potestates enim sursùm quidem erectæ sunt, sed hac ratione deorsùm se vertere non nouerunt: Siquidem id ipsas excedit. Itaque sui similes homines, atque illos etiam, qui infra ipsos sunt in vita actuosa, & in infima Angelorum hierarchia, illuminare, conseruare, protegere, & ad maiora pluraque bona prouehere queunt. Iam quisquis hanc spiritalem fortitudinem perfectè adeptus est, DEO tam secundum diuinam, quàm humanam illius naturam similis est. DEVS enim quis fortitudine deo similis reddat. secundum diuinitatem suam seipsum in omni sua opulentia, atque affluentissima & interminata felicitate, itemque bonitate, pietate, liberalitate sua intuetur: simul etiam miseros à se auersos, & ad res vanissimas, momentaneas, atque exteras peruersa cum voluntate, & tum sui, tum omnium donorum suorum incuria ac nihilipensione conuersos adspectans, ineffabili erga eos condolentia & commiseratione mouetur, eo quòd seipsum & dona sua eis impertire non possit, quãdo ea nec curant, neque recipere volunt. Permittit igitur oriri bella, facultates eorum diripi, aut incendijs conflagrare, vti vel sic ab eis cognoscatur. Bellorum causæ. Quosdam prospera, quosdam aduersa afficit valetudine: hos diuites facit, illos multis premi finit oneribus. Alios gaudio exhilarat, alios mœrore ac dolore affligit: nonnullos perpetua notari ignominia finit, quo ipsum agnoscant, & suæ saluti consulant. Facit autem hæc omnia ex immẽsa fidelitate & Amore. Itaque qui ex ijs ad verum Dominum suum redire atque conuerti volunt, illi & vitia profligare, & in eius Amore perseuerare queunt. Scripsi ista fusiùs & explicatiùs, vt illius infinitam sapientiam, ineffabilem misericordiam, atque immensam pietatem liberalitatemq; commendarem. Quàm variè Deus homines quò vocet seu agat. Cæterùm vertit ille etiam se se amore singulari ad bonos omnes & singulos, pro vniuscuiusque dignitate ac merito. Et ipsa quidem æterna Sapientia, sursùm erecta amantia siue amorosa desideria, tam in cælis quàm terris intuetur, vti videlicet magno cum impetu, interna strenuitate, ac totis simulque adunatis & collectis viribus, in sublimem confluant vnitatem. Charitas autem & pietas siue largitas infinita & inexhausta cum vniuersis diuitijs suis, quæ ipsamet est, atque cum donorum suorum thesauris se se effundit. Itaque qui haurire potest, licet illi omnia sua complere vasa. Attamen quod hauritur, creatura siue creatum est: quo fit, vt hîc durare non possint. Atquì nihilominùs semper hauriunt & potant, nec ad animum reuocare volunt, persoluenda sibi esse omnia, antequàm discedere liceat. Potent interìm, si libet: sed posteà penitùs despoliabuntur. Dici solet, rem retentam, satis esse lucrosam, quæ suum reddat precium. Quicquid igitur isti adipiscuntur, eis manare non potest, quippe qui coram vnitate, multo ampliùs quàm ipsi soluere queant, exigente, consistunt. Rursus ergo cum omnibus quæ præstare possint, intrò refluentes, voluntatem degustant. Iterumque gratiæ & gloriæ manant riui in singulos pro cuiusque excellentia siue dignitate. Atque hic fluxus & refluxus æternam efficit esuriem. Dum introrsùs cum desiderio fluunt, illic & famem sentiunt, & gustant vnitatem: & quia nunquàm non vnitatem sentiunt, perpetua quoque esuries magno cum appetitu coniuncta, in eis inest. Porrò CHRISTVS secundum humanitatem suam spiritalis fortitudinis donum perfectissimè habuit, vtpotè qui semper in libertatẽ in honoris ac laudis paternæ exhibitionem, ingenti cum desiderio erectus fuit. Idemq; ipse ad omnes omnium necessitudines, & ad quoslibet peccatores ingenti cum misericordia & condolentia, intimisque & attentissimis ad Deum Patrem pro cunctorum necessita-

Qui sẽ ad quos Deus vertat.

Qui oĩa tãdem persoluenda.

quõ fortitudinis donũ Chris habuerit.

te precibus ſemper ſeſe inclinauit, atque etiamnum inclinare non deſinit. Et reuerà ſi quis ei ita vt oportet, fidere non dubitaret, facilè, quicquid poſſet appetere, adipiſceretur. Ad bonos etiam omnes tanta ſemper beneuolentia & fuit, & eſt etiamnum propenſus atque conuerſus, vt ſeipſo & morte ſua nos redimere, noſtraque debita perſoluere non ſit dedignatus: carnemque ſuam nobis in cibum, & ſanguinem in potum contulerit, vti corpus, animam, cunctasque vires noſtras penetrare ac permanare poſſit, atque ita nos edat, id eſt, totos nos in ſe trahat, quo ipſum ſitienti & cupido amore poſſideamus, ſicque ipſe nos viciſſim penetrabili ſiue penetrante guſtu poſſidere queat. Et hoc eſt manducare & manducari. Equidem affirmare auſim, qui vel minimùm inhiet, eum à CHRISTO manducari.

Ioan.14. 1.Tim.2. Heb.8.9.12.

CHRISTVS autem cùm ſit via & mediator noſter, quicunque ab eo manducatur, totus colliqueſcens diſſluit in vnitatem. Et quid admirationis habet, ſi in vehementiſſimo illius deſiderio nos manducemur, quando illius deſiderium prorſus immenſum eſt? Ita autem edere & edi, iuſtitiæ fames eſt: cui nos nedum toto hoc vitæ præſentis ſpatio, ſed etiam in æuo ſempiterno perenniter vacabimus.

¶Vt libera voluntas quatuor modis Igni ſimilis ſit. Caput XXIII.

Ignis ꝓprietas ſeu vires.

I.

II.

III.

IIII.

IAM quicunque diuinum hoc donum iſta ratione adeptus eſt, quartum exornauit Igniselementum, id eſt, arbitrij ſiue voluntatis libertatem, quæ quatuor modis quandam refert ignis ſimilitudiuem. ¶Ignis enim ex ingenita naturæ ſuæ nobilitate ſemper contendit in ſublime: ſed magna cæli ſtellati ſiue firmamenti virtute & ex diuina ordinatione reprimitur atque deorſùm repellitur. ¶Eſtque ei ſubtilis, eaque inuiſibilis ac ſpiritalis, agendi vis & efficacia in oĩes creaturas inferiores. ¶Per eumq; creata omnia, in terris, aquis & aere viuunt, creſcunt, & in vita conſeruantur. ¶In ſuo denique loco perſeuerat ſupra cætera elementa, illuſtrans, caleſaciens, atque fœcunda efficiens quæcunque ſunt in terris. Et hæc quatuor etiam in libera voluntate, diuina exornata fortitudine, reperiuntur. ¶Talis enim voluntas iugum ſeruitutis diabolicæ & creaturarum omnium, quantùm ad vitia earumque fruitionem attinet, abiecit, excuſſit, ac renunciauit. ¶Erexitque animum & omnes animæ vires ad laudandum in omnem æternitatem DEVM ac dominum ſuum: obtinetq; ſiue poſſidet perenni ſtabilitate vnitatem. ¶Atque etiam deorſùm ſe vertens, mortalium omnium neceſſitudines vera cum miſericordia contemplatur: nititurque & optat creaturas omnes virtutibus fœcundas reddere: & ſicubì id non poteſt conſequi, dolet ac mœret. ¶Denique ignis in morem omnia exurentis, abſorbentis, & ad vnitatem ſubuehentis, rurſùm ingenti cum deuotione ac feruore in ſuperna contendit. Sed hactenùs de igni dictum ſit ſatis.

Quę q̃tuor in libera voluntate reperiantur.

¶Quibus modis iſthæc fortitudo obtineatur, & quæ eam impediant, quæve omninò deſtruant. Caput XXIIII.

SI quis verò hæc ita optat conſequi ac poſſidere, ei danda opera eſt, vt ferueat deſiderio, & vitatis occupationibus non neceſſarijs, diuinæ bonitati, ac opulẽtiſſimę pietati & liberalitati adſpiciẽdę vacet. Contueat etiam creaturas rationales, maxima cum miſeria mundo huic deditas & adhærentes: quas profectò DEVM tota ſua facultate non laudare & colere, omninò miſerabile & ingens miſeria eſt: quandoquidem earum ſemper manent deliciarum expertes, quæ amicorum DEI cibus & potus ſunt, ſuauiſſimam eis adferentes ebrietatem. Oret igitur DEVM, vt propicius ſit miſeris iſtis, & pro ſua clementia, pietatis ſuæ riuos in eos manare ſinat, vti ad ipſum cum laudis ac honoris exhibitione conuerſi, refluant in vnitatem. Sanè quotquot ita vt diximus, eſuriunt iuſtitiam, illi plenam ſunt adepti ſanitatem. Iſta iam commemorata qui in ſe reperiunt, nihil debent ambige-

Quarũ deliciarũ q̃ maneãt exptes.

bigere, quin in ſupremum ſpiritalis fortitudinis gradum conſurrexerint. Sunt autem quatuor quædam, non vulgariter præpedientia hominẽ, quo minùs hoc fortitudinis dono potiatur: Videlicet quòd neque Dei bonitatem, neque hominum praua peruerſaq; piè conſiderare opera vel facta, magnæ eſt inſcitiæ ac ingratitudinis. Tam miſerè eas errare, Deumq; eis manere occultum & abditum, quiſquis cum dolore non ſentit, parùm habet miſericordiæ. Sic qui ex animo non cupiunt & petunt, vt ad DEI laudem & honorem reſipiſcant & conuertantur, eorum tepida & remiſſa deuotio eſt. Quicunque demùm modico ſeruent deſiderio, ij neutiquàm ſublimiter reſurrexerunt, quod indè poteſt animaduerti, quòd parua eorum fames ſit. Sunt alia quatuor, quę quicquid eſt virtutis, non ſolùm impediunt, ſed etiam quodam modo eripiunt ac profligant. Neque DEVM curare neque homines, magnæ impietatis, magniq́ue dedecoris & extremæ cęcitatis eſt. Tales ſe ad DEVM non adiungere & applicare, vbi gratiæ manant riuuli, quiſquis non dolet, miſericordiæ expers eſt. Ad DEVM laudandum ſe non conuertere, neque id petere vel deſiderare ab aliquo, odij ac inuidẽtiæ eſt. In quibus nulla fames eſt ad iuſtitiæ ſatisfaciendũ quicquid illa exigit, illos perſpicuum eſt in ſpiritali fortitudine minimè reſurrexiſſe.

Fortitudinis donũ impediẽtia quæ.

Quatuor alia nõ minùs noxia.

¶De dono conſilij. Caput XXV.

QVINTVM Sanctiſpiritûs donum, Animę decorem conferens, conſilium eſt. Per ſpiritualis quidem fortitudinis donum homo erectus ac eleuatus eſt ad DEVM cum laude ac deuotione: itemq́; deorſùm conuerſus cum miſericordia & condolentia ad homines peccatis deditos: rurſumq́ue erectus ad DEVM precibus & deſiderijs, vt miſeros tales miſeratus, gratiã eis ſuam largiatur, qua ſubnixi, ad eius laudem ſeſe conuertant. Hoc verò vt obtineat, Deusq́; laudetur, fames quædam & Amor ac deſiderium augetur & increſcit. Siquidem DEVS ſe largiſſimum, pijſſimum, opulẽtiſſimum, amabiliſſimum, & delicijs ac ineffabili ſuauitate & gaudijs pleniſſimum & affluentiſſimum offert & exhibet: & hæc omnia homo eiuſcemodi in Sanctiſpiritûs, qui eſt Amor immenſus, proprietate contuetur. Cernens autem Amorem hunc infinitum ac immenſum eſſe, certus eſt haſce eum proprietates ſubſequi oportere: quandoquidem bonitas infinita, infinitis quoque virtutibus plena eſt. Dum igitur ita Amorem & quicquid habet diuinitùs ſibi prę̃ſtitorum ac infuſorum munerum ſiue donorum cõſiderat, adſpectat & ſentit, facilè animaduertit, DEVM continenter & ſine intermiſſione horis oñibus ſeipſo & cũ vniuerſis donis ſuis fluitare. Atq; eamobrem fit Amore impatiens, nec ſe cõtinere aut cohibere poteſt, qn cũ omnibus ſuis viribus in bonitatẽ incõprę̃hẽſibilẽ & celſiſſimã Trinitatẽ & deliciоſiſſimam vnitatẽ, quoad fieri poteſt, refluat: ſicq́; rurſus exardeſcit deſiderio, & in eandem refluit vnitatẽ. Hic iam diuini oritur conſilij donum, quod eſt attactus quidam vel inſtinctus in mẽte hominis, ex æterna ꝓficiſcẽs Patris gñatione, vbi is filiũ ſuũ in præcelſa mẽte, hoc eſt, ſupra rationẽ in Animę eſſentia gignit: Ex eoq́; attactu mirũ in modum anima nobilis & ſupnaturalis efficit, nec tamẽ comprę̃hẽdere aut intelligere poteſt, quidnam ſit illud quod ſentit, maximoperè tamẽ ſcire appetit: ſed quanto penitiùs explorat & adſpectat, tanto minùs adipiſcitur. Et hæc eſt ſingularis ſiue ſpecialis quædam Patris in Animæ memoria operatio, quam ea illoipſo obtinuit, quòd ſe tam amanter, tamq́ue ingenti deſiderij ſeu affectûs ſui fame in ſublimem mentis ſuę immerſit ſeu impreſſit vnitatẽ: non quòd ea ſit diuinæ vnitas naturæ, vbi Pater ſuum gignit filium, & ſeſe in naturæ ſuæ fœcunditate poſſidet, atq; vbi perſonæ charitatis virtute ſine intermiſſione cum Amore immẽſo rurſus intrò refluunt. Hanc enim vnitatẽ diuino modo in hoc gradu neutiquàm ſentit: alioquì in id quod modineſcium eſt, & in amorẽ fruitiuum prolaberet. Sentit aũt eam creaturę modo, qui non pindè ſublimis eſt, ſed eſt diuinæ vnitatis q̃dam ſimilitudo, & amoris impatiẽtiam excitat. Ex hoc porrò animę contactu, & ex ipſa filij, id eſt, æternę ſapiẽtię gñatione, ſplendida quædã lux animę intellectui illabitur, ſingulari claritate rationẽ illuſtrans. Hanc autẽ lucẽ DEI præſtat ſapientia, vt animę intellectum ſibi reddat conſimilẽ, eundemq́; illuminet ac ſuſtollat: eandemq́; lucem & irradiationẽ ſiue illuminationẽ totiès ſuſcipit ratio, quotiès vero cum affectu ſiue deſiderio ſeſe ęrigit ac imprimit ſęu demergit in vnitatem.

Flux⁹ ac reflux⁹ qs inter quos myſticè q fiat.

Conſilij donum quid.

Singularis opatio Dei ꝑris in anima, quæ.

Qualẽ cum deo vnitatẽ qs quõ ſentiat.

Qua luce qs vñ q potiat.

Cæterũ perquã vellet ratio ſic illuminata compertũ habere, quidnã cauſæ ſit, ſiue qd ſe impediat, quo minꝰ in hac vnitate tã ſibi iucũda ac delectabili, perdurare poſſit, atq; etiã vndè hic ꝓficiſcat attactus, & quidnã ſit. Sagaciter itaq; diligẽterq; perueſtigãs attẽteq; cõſideràs, in ipſo mẽtis fundo ceu viui fontis cuiuſdã venã ex vitali ac fœcũdo reperit ſcaturiẽtẽ fundo, q eſt vnitas Dei, & origo ꝓſonarũ, ex qua Animę vnitas depẽdet ac ꝓficiſcit. Ipſe eñ fundus fœcũdus eſt, & initiũ ac finis oĩm rerũ creatarũ. Porrò vena hęc ebulliẽs, iſteq; attactus, tam admirabilis & intellectui vſq; adeò delectabilis, & volũtati tam gratꝰ & amicabilis ſiue amabilis & nõ vulgariter deſiderabilis eſt, vt anima Amoris impatiẽtia ac ęſtu, ingẽtiq; deſiderio corripiat. Rurſus igit inueſtigare ac explorare conat, qdnã obſiſtat ſibi, quo minꝰ, neq; in Deo, neq; in ſeipſa cõſiſtere aut durare queat. Statuit ergo à ſummo vſq; deorſùm totũ perluſtrare ac ꝓſpicere Aĩæ ſuæ regnũ: & hîc ratiõis magna eſt pernicitas ac celeritudo. Itaq; ſupremũ illud cui ſe in mẽtis ſuę vnitate impreſſit, cõtuet: vbi nimirũ tres ſupremę vires trahũt originẽ, eòdẽq;, id eſt, in eandẽ refluũt mẽtis vnitatẽ: vbi etiã viuit attactus ille, & diuini fontis vena ſcaturiẽs. Et hęc mẽtis vnitas, Aĩæ ſcintilla eſt & ſcaturigo, vbi cũcta Dei dona iuxta virtutũ aſſcẽſum & ꝓ dignitate ꝓſtant ac inſundunt. At tñ in hoc gradu eadẽ ſcintilla manet incognita, niſi q; Amoris quædã impatiẽtia hîc ſentit. Porrò q in actiua ſunt vita conſtituti, ſcintillã hãc tã ſublimi modo non ſentiũt: cũ tñ oĩs eorũ bona volũtas, oĩsq; Amor & cunctæ illorum virtutes, in eadẽ ipſa ſcintilla vitam accipiant retineantq;. Quòd autem tã ſublimi ab eis ratione nõ ſentit, indè accidit, quòd in Animæ regno & deſiderio nõ ſatis aſſcẽderint, ſed adhuc in imo verſent. Hæc verò ſcintilla ex Deo dependet in ſupremo Animæ vertice, & quatenùs quidem ſentit & compræhendit ab Anima, creatura eſt: quatenùs verò compræhendi ab ea non poteſt, Deus eſt, & hæc impatientiæ cauſa eſt. Atq; hîc Anima ſemper in vnitate manet ſecundum mẽtem, & per vires quidẽ foràs manat ad operãdum: ſecundum virium autem fundum ſiue eſſentiam, in mentis vnitate intùs perſeuerat. Interìm tamẽ ſummoperè vellet mellifluã illã venã inſequi per vnitatem, quo viuũ illũ, vndè hęc vena proficiſcit, fontem reperire poſſet: ſed quãto id maiori conat deſiderio, tãto fit impatiẽtior, maioréq; amoris æſtũ experit. Eñuerò creatũ ſiue creaturæ deſideriũ, Deũ perfectè aſſequi nõ poteſt, eo quòd certo modo, & in lumine & amore creato operat: vndè fit, vt in hoc gradu ſemper amoris æſtu laboret, quod ſanè præclarũ quiddã eſt, & præcelſa quædã ſemper venerãdæ Trinitatis ſimilitudo. Cernens autem nihil ſe proficere vel conſequi, ſed ſemper omnem perdere operam & conatum, iam ſublimis Memoria de toto animæ regno cogitat, ſi quid in eo vſpiàm deſit, quod diſponi, ordinari, regiq́ue oporteat. Quamobrem duos mittit nuncios deorſùm in Animæ regnum, quorũ vnus eſt ratio, diuina illuminata ſapientia: alter eſt Agilitas ſeu celeritudo, acta & impulſa tum à Patris contactu ſiue inſtinctu, tum ab Amoris in anima exiſtentis æſtu ſiue ſancta inſania. Celeritudo maximoperè per regnum omne feſtinare cogit, idq́ue agente Domino à quo miſſa eſt, & diuini tactũs & amoris æſtuantis impulſu ac ſtimulatione. Ratio autem illuminata ſtudioſè explorat & conſiderat: ſeruit enim æternæ ſapientiæ. Sicq́ue vnà currunt in regno Celeritudo & Ratio illuminata, componuntq́ue, regunt & moderantur omnia. Inueniunt autem magnam virtutum inopiam & defectum, totumq́ue regnum excellentium ac virtuoſarum actionum ornatu vacuum & deſtitutum. Quod licèt ratio animaduertere & perſpicere poſſit, non habet tamen vndè largiatur, & huic ſubueniat inopiæ. Simul itaque ſurſùm recurrunt ad vnitatem, ſublimiq́ue id aperiunt ac conqueruntur Amori, ob DEVM perfectè guſtandum præ impatientia æſtuanti & languenti. Amor verò hoc percepto nuncio, tantam ſcilicet in animæ regno bonorum & ornatũs virtutum eſſe penuriam, aſſumptis pariter duabus filiabus ſuis, puta Miſericordia ac liberalitate ſeu pietate, eorumq́; ſocia Rõne illuminata, atque harum omnium famula celeritate, ſimul in animæ regnum decurrunt. Et Ratio quidem illuſtrata, ſecundum iuſtitiam cuncta regit & ordinat: Amor verò liberaliter omnia largitur, omnemq́ue ex miſericordia miſeratur neceſſitatem: atque hoc pacto homo iſtiuſmodi totum animæ regnum ſecundum rationẽ moderatus eſt & rexit atq; compoſuit, omnemq; neceſſitudinem miſericorditer reſpexit, & indigos ac inopes quoſque illius regni liberaliter muneratus eſt, atque ipſum denique regnum per Amorem in vnitate poſſedit.

Et

Vnitas q̃ q̃lis ſit fontis vena.

Venę huius delectatio quanta.

Vires ſupremæ tres vñ & quò.

Scintilla q̃ q̃lis, & qbus minꝰ cognita.

Scintilla hæc cur minꝰ ſentiat, vndéve dependeat.

Anĩa in vnitate quî maneat, foriſq; mánet.

Qui nuncij vndè & cur quò mittãt.

Quid celeritas, quídve rõ ꝓcuret.

Anĩæ regnũ quî vaſtatũ.

Vndè & per quos aĩæ regnũ quî reparetur.

Et hęc dicitur vita affectuosa, amans veritatis: & qui tales sunt, illi DEI consilia excellenter exequuntur, amantq; DEVM ex tota anima sua: & ipsi sunt de qbus Christus ait, Beati misericordes; quoniam ipsi misericordiam consequentur. Tales em̃ verè misericordes sunt, qp pe quos DEVS & diuina charitas in animę regno sursùm ac deorsùm agunt & impellunt, vt oim necessitates miserentur: ipsamq; DEI misericordiam in vnitatem vsq; insecuti sunt, vbi iam non possunt vltrà progredi. Et opportunè satis angelicis sexti ordinis comparãtur, ad quorum etiam contubernium, societatem & ordinem pertinent. Dicuntur autem spũs angelici Dominationes, eo quòd qnq; inferioribus agminibus dominentur ac imperent, ijdemq; omnes angelorum & spũum inferiores ordines illustrant, regunt ac ordinant, quan doqdem præ illis copiosiùs illustrati, & virtutibus excellentiùs ornati sunt, estq; eis spiritalis consuetudo & conuersatio cum hoĩbus, q ipsorum in virtutibus & vitæ claritate similes sunt. Deniq; cælum ipsi mouent pro creaturarum omnium quæ in terris, aqs & aere versan tur, necessitate. Habent etiam homines isti quandam celsissimæ ac fœcundæ diuinæ naturæ similitudinem. Præclarissima em̃ DEI Patris natura, quæ prima & principalis creaturarum omnium causa est, cùm sit fœcunda, non potest se continere in paternitatis vnitate ob suam fœcunditatem, qn idem DEVS Pater absq; intermissione æternam generet sapièntiam, quæ est Filius Patris. Et hic Filius DEI semper sine interpolatione genitus est, & generatur, & manet (secundum essentiam) ingenitus. Est em̃ in Patre tanquàm in proprio sempiternoq; fonte, à quo immanens siue in illo permanens egreditur, & absq; egressione oritur: & tamen vnus idemq; Filius est. Vbi em̃ Pater Filium suum æternam sapientiam, & in ea simul creata omnia intuetur, ibì genitus est Filius, & est altera à Patre persona. Et qa Pater per eandem sapiẽtiam eundem Filium contuet̃, hoc ipso Filius sine intermissione generatur. Porrò licèt Patris natura semper fœcunda maneat, tamen (secundum essentiam) ingenitus est Filius. Siqdem in tribus diuinis personis est vna essentia: ideoq; singulæ earum in singulis sunt. Vbi em̃ natura fœcunda est, inibì Filius in Patre, & Pater in Filio est. Vbi autem Pater gignit Filium, ibì Filius est de Patre. Deniq; vbi Pater suum adspectat Filium, & in eo simul omnia, illic genitus est Filius. Et hic tamen non nisi vnus idemq; Filius est ex fœcunda natura. Neque etiam ex hac generatione qua Pater suum gignit Filium, charitas, quæ est Spũssanctus, promanat. Sed vbi Filius est ex Patre genitus altera ab eodem persona, dum eum Pater inspicit genitum, & in eo, & cum eo, atq; vnum cum eo, (in quo vita est creaturarum omnium) simul omnia intuetur: rursusq; Filius Patrem generantem, & fœcundum, & seipsum & oĩa in eo adspectat: ex hac, inquam, mutua in eadem fœcunda natura intuitione amor procedit, q est Spũssanctus, amborum (id est, Patris ac Filij) nexus. Et hic amor personas circumplectitur ac penetrat, rursusq; intrò manare facit in vnitatem, ex qua pater continenter & sine cessatione generat. Sed licèt rursus intrò refluxerint in vnitatem, non tamen illic durare possunt ob naturæ fœcunditatem. Et hæc generatio, istaq; in vnitatem refluxio, Sanctæ Trinitatis operatio est: atq; ita & personarum illic Trinitas, & naturæ vnitas est. Et per hanc Trinitatem DEVS adorandus cuncta sua efficit opera. Ex vnitate autem est generatio, & refluxio personarum in eandem cum immenso amoris ardore infinitoq; desiderio & complacentia mutua. At tamen in eadem vnitate durare non valent, eo quòd hæc vnitas fœcunda sit, & essentia (aliàs fundum vel proprietas) personarum: ideoque iuxta hunc modum supremum est modi diuini, & infra id quod modi expers est. Et hac ratione non est ipsa fruitiua DEI beatitudo: siqdem vnitas hæc de qua nunc loqmur, in naturæ fœcunditate consistit: quo fit, vt inibì non fit fruitio durabilis, quando DEI fruitiua beatitudo in eo quod est modi nesciũm, & in personarum secundum personales proprietates in modinesciam DEI essentiam immersione siue diffluxione sita est. At verò cùm celsissima hæc natura, æterna sapientia, bonitate, liberalitate, pietate, infinito amore & misericordia plena sit, Pater omnipotens sese vertens ad inferiora, cuncta quæ condidit per sapientiam, adspectat, regitque ac moderatur & ordinat rationabiliter & discretè, & attrahit per misericordiam, & liberaliter munerat, applicatq; & adiungit sibi per amorem, imprimitq; in vnitatem quotquot ob virtutes digni sunt.

Affectuosa vita quæ. Mat. 5.

Qui verè misericordes.

Dñationes angelicæ cur sic dictę

Cælũ qbus cur mouendum.

Alia exẽplaria nõ habẽt (secundũ essentiã)

¶Vt Christo similes sint secundum eius humanitatem, qui Consilij donum in hoc gradu adepti sunt: & de triplici hominum genere, qui sacrosanctæ Trinitatis & Christi humanitatis quandam gerant similitudinem.

Caput XXVI.

Quotuplices sint, qui Trinitatis imaginẽ gerant.

HOc diuini donum consilij qcunq; in isto gradu perfectè adepti sunt, etiam Christo secundum eius humanitatem similes sunt. Vbi aduertendum est, triplex hominum inueniri genus, q excellentissimæ DEI Trinitatis, & CHRISTI præstantissimæ humanitatis quandam gerant similitudinem. Primi qdem naturaliter & imperfectè similes sunt. Alij supernaturaliter & perfectè, singuli tamen secundum gradum suum: Tertij similes pariter & beati sunt, singuli pro meritorum suorum excellentia ac dignitate.

I. Primi generis, quorum est naturalis & imperfecta similitudo, illi omnes sunt, qui virtutum actus efficiũt sine motu vel impulsu Spiritus sancti, & absq; charitate DEI: cuiusmodi sunt, qcunq; siniſtra vel aliena intentione bona agunt opera, putà vel ob lucrum temporale, vel aliam aliquam causam quæ non sit DEVS: atq; etiam infideles, vel q in aliquo articulo siue Ecclesiæ catholicæ, siue sacramentis, siue præceptis repugnant & aduersantur: qui omnes quantamcunq; præ se ferant aut ostentent similitudinem, aut quantalibet agant opera, non possunt absq; diuina gratia DEO perfectè similes esse. Et licèt per ocium & eorum quæ circa res terrenas sunt occupationum vacationem & reiectionem, atq; ex naturalis intellectus perspicacitate & claritudine, necnon per virium suarũ in animæ essentiã introuersionem eò vsq; pertingerent, vt naturalem animæ in suum principium DEVM sentirent propensionem: (Quicqd em̃ creatum est, in propria sua causa, tanquàm in propria qete sua dependet) tumq; se in suam imprimerent essentiam sese amittendo, ac nihil neq; foris, neq; intùs agendo, id est, nec amando, nec cognoscendo, totum hoc vtiq; non nisi temporis perditio foret, eo quòd planè dissimiles sunt. Nam neq; DEI spũs, neq; diuinus amor nec in gratia, nec in gloria ociosus est: atq; eam ob rem seipsos minimè transcendunt vel excedũt: sed quod sentiunt, non nisi naturalis quædam ipsorum in suum principium DEVM propensio est. At verò diuinæ fruitionis gustum percipere nemo potest, nisi CHRISTO & sanctæ Ecclesiæ catholicæ similis sit, atque per eam similitudinem possit vniri. Et quia homines istiusmodi neutiquàm perfectam sunt adepti similitudinem, ocio & qeti vacare volunt, virtutum autem actibus renunciant, quippe q seipsos in omni sua vita spectant & quærunt. Putant autem sublimes se esse spũs, eo quòd suum gustent fundum, & quiddam modi expers sentiãt: sed si per Dei gratiam forãs impellerentur ad agẽdas virtutes omnes in charitate diuina, rursumq; per amoris impatientiam & æstum intrò traherentur, atq; etiam per amorem fruitiuum in DEI supereſſentiam raperentur, ita vt eam diuino quodam modo gustarent, tum demùm cunctis in virtutibus CHRISTO & sanctis eius similem agerent vitam: essentq; similes in eo quod cum modo coniunctum est, & sine intermissione per amorem fruitiuum illi quod modinescium est, inhærerẽt. Alterius generis, quorum est supernaturalis & perfecta similitudo, singulorum iuxta gradum suum, omnes illi sunt, quos diuina gratia & charitas mouet, vt à peccatis abstineant, virtutes agant, DEVM DEIq; honorem & propriam salutem spectent. Isti omnes CHRISTO perfectè similes sunt, singuli tamen in suo ordine. Quatenùs em̃ plùs gratię habent, pluresq; virtutum efficiunt actus, sublimiores vtiq; similioresq; sunt: semper tamen in hoc gradu similes manent, non autem vnum sunt. Tertij generis beati sunt in gloria, q & ipsi in lumine gloriæ similes CHRISTO sunt, singuli ita vt in gratiæ lumine meriti sunt. Cùm ergo CHRISTVS secundum humanitatem suam in gratia diuinisq; donis oĩm perfectissimè DEO similis fuerit, etiam in gloria excellentissimam obtinet similitudinem: vtpotè de cuius plenitudine nos omnes accepimus qcqd iam in gratia sumus, & pòst in gloria erimus. Ipse em̃ sine cessatione Patris attactu ex vnitate ad virtutes omnes, cunctorumq; tam corporales quàm spiritales necessitudines impellebatur: rursumq; ex desiderio & amoris impatientia intrò refluebat: neq; tamen ob Patris attactum in

Quis diuinę fruitiõis gustum percepturus.

II.

III.

Ioan. 1.

vnitate

vnitate qescere potuit: qppeq in hoc gradu & fuit & est etiamnum sacrosanctæ consimilis Trinitati, quæ in seipsa fœcũda est, nec in naturæ vnitate persistere vel durare potest. In hoc ergo, inquam, CHRISTVS & fuit & est sanctæ Trinitati consimilis, habuitque olim gratiam & nunc habet gloriam pro creatæ capacitatis suæ mensura. In eodemq; ipso gradu boni omnes tum in gratia, tum gloria quandam DEI referunt similitudinem. Qui cùm omnes ista præditi sint similitudine, omnes etiam in vnitatem profluunt: non tamen eam possunt attingere vnitatem, in qua personæ diuinæ sese possident. Isthæc em̃ creaturarum vnitas in virium proprio fundo in supremo creati modi, & infra diuinum modum sita est: Creatus em̃ siue creaturarum modus, finitus est: diuinarum autem personarum modus, immensus est: atq; eam ob rem vnitas creaturarum neq; diuinum modum, neq; personarum vnitatem, creato lumine potest contingere: quando ista creaturarum vnitas diuinæ vnitatis quædam similitudo est: ipsaq; diuina vnitas supra istam sese continet vnitatem: quæ causa est, vt hæc ipsa creaturarum vnitas amoris impatientia teneatur, eo videlicet, quòd æternò cogat̃ manere similis, neq; DEVM iuxta illius modum gustare queat. Atque hęc est istius gradûs dignitas & excellentia. Siqdem in hoc gradu in creato lumine, putà vel gratiæ vel glorię cognoscit & amat homo: ideoq; eam gustare non potest vnitatem, in quam personę cum immensa sapientia, & amore incomprehensibili manãt. Semper em̃ sancti in hoc gradu tam in gloria, quàm gratia DEI similes permanent: neque vnquàm gratia aut gloria tanta esse potest, vt efficiatur immensa. DEI autem vnitatem nemo nisi cum immenso amore possidere valet: ex quo id seqtur, neminem qui DEO similis tantùm sit, eam posse apprehendere vel in eam pertingere, ita vt similis maneat. In hoc autem gradu nos perenniter necessariò similes manebimus: semper em̃ in eterna vita permanebit gloria, nec poterit perire vnquàm. Itaque siue id in gratia sit, siue in gloria, iuxta creatum suum modum homo tam in glorię quàm gratię lumine cognoscit: quę, vt dixi, huius gradûs excellentia vel dignitas quędam est. Hinc em̃ affectûs seu desiderij fames & impatientia oritur, eo quòd neque contingere, neq; gustare liceat dilectum, secundum illius modum, plana perfectaq; cum satietate. Porrò vnusqlibet in gratia vel gloria constitutus, creatam vnitatem singulari quadam ratione possidet. Prout em̃ qsq; à DEO donatus est, & virtutibus ac diuino amore instructus est, ita etiam hac in vnitate gustat, sentit & experitur: Nec tamen vnitas hęc vna est, sed singuli in gratia vel gloria cõstituti, specialem suam in seipsis vnitatem suamq; actionem pro dignitate siue pro nobilitate sua habent. Sita autem est hæc vnitas in mente, & om̃ium virium per amoris nexum impressione. Atq; vnusqlibet pro sua excellentia vel dignitate, prout diuinitùs donatus est, se sentit: idq; in ꝓpria sui fundi vnitate, vbi singulis qbusq; plùs vel minùs pro cuiusq; dignitate donatur. Diuina autem personarum vnitas supra has omnes sese continet vnitates, satisfaciens singulis ꝓ illarum dignitate, videlicet & foràs impellendo ad actitandas virtutes omnes, & introrsus trahendo in amoris æstum & impatientiam. Et quò qsque sanctæ Trinitati similior est, tanto & faciliùs mouetur, & maiori cum charitate intrò refluit. Atqui totum hoc tam in gloria quàm gratia finitis constat actionibus: atq; ea re non nisi sacrosanctæ Trinitatis quædam similitudo est. Sine hac autem similitudine neq; in tempore, neque in æternitate quisquam vnquàm vnum cum Deo potest effici. Is autem q hanc similitudinem per diuini donũ consilij tam perfectè consecutus est, conuenienter potest cæli firmamento comparari, quod diuina tangitur potentia, mouetuŕq; angeli virtute, perindè vt mens ex diuino contactu, amoris impatientia correpta. Et vt ratio illuminata, æternæ sapientiæ perfusa radijs, totam animæ regionem illustrat, ita Firmamentum & sub eo posita sidera errantia, maximè sol, rebus terrenis omnibus lucem adferunt. Et quemadmodùm ex calore, quem firmamentum & Planetæ inferioribus rebus creatis ministrãt & communicant, cuncta viuunt & increscunt, ita homo eiuscemodi amoris & compassionis atque commiserationis suæ feruorem impertit ac diffundit, & indè omnes animæ vires in virtutibus viuunt, operantur & crescunt. Enimuerò firmamentum septem infra ipsum sitis planetis & fixis est ornatum sideribus, quibus res corporeæ om̃es quæ sub firmamento sunt, reguntur ac illustrantur.

Quõ Trinitati Christ⁹, Christoque boni oẽs similes.

Vnitas non gustabilis q.

Quæ vnitas qui tm̃ possidenda.

Vnitas q vbi sita.

Quis cur firmamẽto cæli cõparãd⁹,

Quõ firmamẽtũ ornatum.

¶Septem

¶Septem planetarum myſtica quædam ad animam accommodatio. Caput XXVII.

Sol. ET planetæ quidem ſeptem dierum, quibus omne tempus voluitur & compræhendi tur, quandam habent ſimilitudinem: & inter ipſos efficaciſſimus atq; lucidiſſimus ſol eſt: ſicut & mentis deorſum verſæ clariſſima & efficaciſſima lux ratio eſt illuminata: quę in animæ regno diem Dominicum, quem solis vocant, & ferias efficit, cunctas animæ vires quieſcere faciens, vt qd ipſa, id eſt, ratio illuſtrata iubeat, auſcultent ac animaduertant, & ſecundum illius imperium tota hebdomada, id eſt, toto vitę preſentis tempore ſe gerant. Alter autem hebdomadę dies, quo operãdum eſt, lunę dies vocat̃, quem eadem ipſa luna, hoc eſt, diſcretio ornabit, quę lumen ſuum ab illuſtratę rationis ſole mutuatur, quo tota ſeptimana, id eſt, oñi tẽpore moderatè ac diſcretè ſe gerat. Luna etiam, id eſt, diſcretio terrę finitima eſt, quandoquidem vitam actuoſam ipſa moderatur. Sol verò, hoc eſt, ratio illuminata ſublimem obtinet locum, quippe quæ internam affectuoſam dirigit ac ordinat vitam. Tertiam porrò hebdomadæ diem Mars, id eſt, cunctis in virtutibus humilitas ac obedientia decorabit. Quartam diem exornabit Mercurius, id eſt, charitas & largitas. Iam eñ in media verſamur ſeptimana, id eſt, in medio tempore, quo operãdum eſt: ſi tempus negligamus, ipſum fluit ac labitur, & deindè æterna adueniente celebritate, nos vacui & inanes ſumus. Quintam diem Iupiter ornabit, hoc eſt, amando & laudando erectus ac eleuatus in amore erga DEVM affectus. Feſtus nanque aduentat & præ foribus adeſt dies, quo ad æterni regis ingrediendum palatium eſt. Sextam diem Venus decorabit, id eſt, contactus diuinus, q ſicut Veneris ſtella in aurora, ita in ipſa oñis creatæ actionis origine ac principio, id eſt, in animæ vnitate oritur: ac deindè ſol ſuos ſpargit radios, per quem ratio ſignificatur illuminata. Vbi autem Luciſer iſte diuini contactũs in aurora oritur, totum animæ regnum exhilaratur, eo quòd radius iſte ex incommutabili diuinæ vnitatis cælo proficiſci ac procedere ſentiẽ: fitq; ſæpiùs, vt hęc Veneris ſtella ſiue luciſer ſolis claritate & charitatis ardore vſqueadeò transformet̃, vt quaſi nunquàm obtinendus videat̃ is qui diligit̃: id quod fit in meridie, quando debitum agnitum perſoluit̃. Cùm eñ DEI magnitudinem & noſtram intuemur paruitatem, cognoſcimusq; & perſpicimus multùm nos debere DEO cunctisq; hominibus, iã planè videmur nobis deficere in oñibus, & neque DEO, neque hominibus facere ſatis. Charitas nanque ingens eſt in nobis, & ratio illuminata clarè admodùm lucet. Itaq; ob defectum noſtrum prolabimur in humilitatem, & ſic oñe poteſt debitum diſſolui. Et hic ſtella iſta Heſperus dicit̃, quando ratione illuminata & charitatis ardore ſingulis quibuſq; ſatisfit. Et hactenùs quidem rationis illuminatæ ſol ſtellam hanc, dum luciſer dicitur, id eſt, charitatem ad actitandas virtutes omnes antè ſe egit: ſed poſtquàm vnicuiq; pro viribus ſatisfactum eſt, iam eadem ipſa ſtella, Heſperi ſumpto vocabulo, hoc eſt, charitas ſolem ſubſequitur, in vnitate perenniter quieſcere appetens, ſi modò conſequi id liceret. Poſtremam denique, id eſt, ſeptimam hebdomadæ diem Saturnus adornabit, per quem auiditatem inſatiabilem accipimus, id eſt, famem ac impatientiam, eo quòd DEVM appræhendere non valeamus. Saturnus autem, id eſt, fames iſta in ſupremo vis affectiuę vertice ſita eſt: & maior quidem iſthæc eſuries eſt, quàm ea, quam efficit defectus noſter in virtutibus, quòd nos in ijs DEO minimè ſatisfacere videmus. Hæc enim de qua nunc agimus, fames, fruitionis auida eſt: ſed altera illa virtutes actitare & exercere vehementer concupiſcit. Et ea quidem, quam nunc præ manibus habemus, ad DEVM, altera verò ad ſeipſam reſpicit. Vtraque tamen fames in eodem affectu verſat̃, ſed actione diſpares ſunt. Iſta eſuries, quam per Saturnum, ſæuum ac iracundum planetã, ſignificari diximus, fulgura horrendaq; tonitrua, & ventos grãdesq; tempeſtates in animæ regno excitat. Fulgura quidem contactum illum dixerim, qui animã ad impatientiã mouet, cæloq; mentis patefacto dilectum in gaudijs incompræhenſibilibus coronatum oſtendit. Indè concitãtur tonitrua, id eſt, amoris æſtus vehemens, eo quòd dilectũ conſequi non liceat: quæ res magnas in animæ regno ſupernè ac infernè mouet tempeſtates: & niſi ratio illuminata, quam DEVS huic coniunxit tempeſtati, prohiberet, neutiquàm animæ regnum ſolennitatem & aduentum ſponſi diutiùs præſtolari poſſet. Sed ratio illu-

Luna.

Hebdomada

Mars.

Mercurius.

Iupiter.

Venus.

Luciſer.

Debitũ oñe qui diſſolubile.

Heſperum ſubſeq; ſolẽ, quid.

Saturnus.

Fulgura.

Tonitrua.

illustrata, dilucidè ac perspicuè demonstrat, propediem affuturum tempus, quo pro cuncta rum appetitu virium omni cum voluptate & maximis delicijs dilecto vacare, frui ac potiri liceat: & id animã amãtem patienter ac æquanimiter expectare facit. Talis nimirùm, vt in cunctis iam commemoratis gradibus declaratum est, vita hominis esse debet, si ad supersessentialem, id est, diuino quodam modo contemplatiuam vitam pertingere velit. Qualis vitã ad cõtẽplan dũ requiratur.

¶Cuiusmodi esse debeat Consilij donum excellenter obtinere volens, & de eiusdem doni quatuor impedimentis ac totidem exterminijs. Caput XXVIII.

VT autem hoc diuinum Consilij donum ea qua dictum est ratione possidere queat, vitam necesse est affectiuam vt adeptus sit, & sublimiter eleuatus atque impressus siue immersus in vnitatem: vbi tum diuinitùs attingitur, & cum ingenti amoris impatientia rursus expellitur foràs. Indè verò ratio illuminatur, nititurq; rursus intrò redire, exploratura quidnã sit iste contactus. Hoc autem amoris parit æstum istud compræhendere non valentis: & iste amoris nexus est siue vinculum. Porrò illustrata ratio deorsùm in animæ regnum pergere, & vires omes excellenter virtutibus ornare constituit. Iungit se illi sociã itineris Celeritudo, quo tãto citiùs ad sublimem liceat redire sensionem vel experimentum. Charitas autem & misericordia, cùm sint impendiò liberales, omnibus satisfacere volunt, rursumq; ad superna refluere. Hæc si quis benè perpendat, inueniet in his quandam sanctissimæ Trinitatis similitudinem. Sunt verò quatuor quædam, quæ impedimentum præstãt, & ad vltrò citroq; vagãdum incitãt, officiuntq; vnitati. ¶Non sentire attactum diuinum, id à sublimi vnitate deficere facit. ¶Atque hac ex causa illustrata deficit ratio, quæ in animæ regnum descenderet, idemque virtutibus excellenter ornaret. ¶Celeritas quoque exigua est, eoque deficit strenuitas ac diligentia. ¶Charitas demùm & misericordia raræ ac tepidæ sunt: quo fit, vt parca sit liberalitas. Hæc ꝓbè dispicienti foris ac intùs facilè animaduertere licebit, eiuscemodi homines beatissimæ Trinitati dissimiles esse. Possum equidem quatuor commemorare alia, quæ fallãt hominem, nec finant effici beatum. ¶Qui extraneis inordinatè se admiscet occupationibus, est sanè vndè sibi displiceat: is enim amittit vnitatem. ¶Cuius ratio obcæcata est, eum constat admodùm esse dehonestatum: viuit em in iniustitia. ¶Amplexus est torporem ac desidiã, abiecta & amissa agilitate vel celeritate, nec vllo feruet desiderio. ¶Charitati & misericordiæ nullam vnquàm dat operã, ideoque liberalitatis ac beneficentię expers est. His attentis, reipsa & ex factis colligere licet, talem longè abesse à salute & beatitudine.

Quid celeritudo & charitas conẽt.

Impedimẽta vnitatis quę & quot.

Impedimẽta 4. alia.

¶De sublimiori quodam doni Consilij gradu, præclarioribusq; effectibus. Caput XXIX.

SED nunc quid maioris dignitatis, præstãtiorumq; virtutum hoc Consilij donum conferat, videamus. Anima quidem dum ex diuino contactu, qui huius doni origo est, ꝑ patris potentiã ad virtutes omes incitat ac impellit, & ꝑ filij claritudinem illuminata ratione ad cognoscendum creaturæ modo & in sublimi claritate DEVM illustratur, ex hoc contactu & ratione illuminata, amoris illi à sanctospũ præstat impatientia, quã efficit desiderium in incomprehensibilibus ac immensis gaudijs gustãdi Deum. Atq; hac ratiõe excellentissimæ Trinitatis, & fœcundæ vnitatis quãdam obtinet siue gerit similitudinem. Et licèt quicquid creare posset, ipsi præstaret DEVS, seipso tãtùm excluso, impatiens tamen & insedata ꝑmaneret, idque ꝓptereà quòd DEI habet similitudinẽ, & ad fruitiuã adspirat vnionem: atque ꝑ ipsam similitudinem quatenùs prę̃stare potest, in vnitatem se erexit: quod est supremum huius similitudinis. Hic iã eiusdem doni consilij sublimior quidã gradus incipit. Vbi enim creaturę omnes rationales, tum angeli tum homines, quas DEVS sui fecit similes siue in gratia, siue in gloria, ꝑ similitudinem in suæ mentis ꝓfluxere vnitatem, & naturaliter secundum fundum suum in supessentialẽ DEI essentiam tãquàm in ꝓprium fundum suum ꝓpensę sunt, eidemque cum collectis ac adunatis viribus fruitiuè inhęrent: Siquidem

quí oís essẽtia diuinæ essentiæ inhæreat.

vnaquæque mens in suã introuersa essentiã, non actiuè, sed essentialiter sese habet: omnesq; essentię simplicem DEI attingunt essentiã, in eaque ceu ꝓpria sua causa dependent, nec hîc medium aliquod prętat quod creatę sunt: nam hactenùs supra actionem sunt in essentia, & oñis essentia absque medio diuinę essentiæ inhęret: atque ipsę etiã psonę diuinę in vnitatem ꝓmanârunt, & tum naturaliter, tum fruitiuè eidem essentię inhęrent: tum verò diuinitatis abyssus tãquàm simplex quędã lux sese habet, quę est essentia ipsa, in psonarum vnitate, atque etiã in cuiuslibet mẽtis introuersę, id est, cuiusq; creaturæ rationalis ad fruitionem in supremo mẽtis suę adspirãtis vnitate coruscãs. Et hæc lux incompręhẽsibilis, mẽtis introuersę intellectum illustrat: Est enim ipsa ęterna sapientia, quę in anima genita est. Atque in hac luce eã licet contemplari simplicitatem, vndè ipsa progenita est, quę est natura diuina. Non eñ nisi in hoc lumine incõpræhensibilis DEI essentia potest fruitiuè videri. Istud nãq; lumen CHRISTVS est: & idem ipse est ostium, per quod nedum secundum humanitatem, sed etiam diuinitatem transeundum est. Non enim admittitur quisquam in æternæ fruitionis aulam, nisi viuat conuenienter CHRISTI humanitati, siue secundum CHRISTI humanitatẽm, atq; per eiusdem immensam claritatem contempletur & introrefluat. Ista essentiæ huius simplex lux prorsus interminata, immensa ac modi expers est: diuinarumq; personarum & ipsius etiam animæ vnitatẽ, cunctasq; animæ vires ambit & circumplectitur, idque adeò, vt ipsam naturalem sundi propensionem & fruitiuam inhæsionem DEI & omnium quos sibi in hac luce vnitos habet, circundet atque perlustret: sicq; vna DEI & amãtium spirituum vnitas efficiat. Omnes nãq; amãtes spũs cum immenso lumine modo quodã diuino hîc supra seipsos in vnitatem confluunt. Et quia in hac modinescia luce, per quã ista fit immersio ac influxio, omnis tã DEI, quàm creaturarum omnium actio deficit: (In hac nãq; DEI essentia nulla neque DEI, neque creaturæ vllius existit operatio, quãdoquidem personæ secundum personales proprietates, in fruitionem demergunt ac velut absorbent: nõ tamẽ vnquàm interire possunt, cùm sint naturæ sempiternę. Hoc autem totum fit per fruitiuã demissionem vel inclinatiõem in diuinę essentię interminatam modi carentiã) idcircò hîc DEVS cum omnibus sibi vnitis, simplicis lucis trãsformationem sustinet, & hîc satìs anima experit aduenisse dilectum suum, dum plùs accipit in fruitiua vnitate, quàm vel desiderare queat.

Quæ lux qd quõ illustret.

Quis quò tantùm admittendus.

Quí dilectũ aduenisse aía expiat.

Et singulus quisque DEO vnitus, in hac trãsformatione incompręhẽsibilia percipit gaudia & ineffabilem fruitiõem, quãquàm nõ omnes ęquali beatitudinis gaudio perfruunt. Etenim pro cuiusque fame, amoris impatiẽtia, & virtutum sublimitate, etiam vnusquilibet excessus, illustris & nobilis est. Et licèt commune quoddam bonum præstetur oñibus, sed vt quisq; esurit & præ amore impatiens est, ita ętiã magìs ac magìs perfluit ac inundat: at tamen oñibus supereſt semp, eo quòd inexhaustæ illæ, quas sentiũt, deliciæ, prorsus immensæ ac modinesciæ sint. Ipse etiam DOMINUS IESVS, secundum creatam animam suam, totus est inundatus: plusq; illius animæ præstitum est, quàm ea vel desiderare queat, quando ipsa creata est, istud verò bonum immensum ac infinitum est. Diuina quidẽ charitas, cùm sit immensa quędam proprietas, modo immenso & desiderare & amare potest. Istæ autem deliciæ modi expertes sunt, & in ipsa DEI essentia consistunt: personæ verò, quatenùs personæ sunt, cum modo diuino operantur: sed secundum essentiam absque modo perfruuntur. Et hîc vtique etiam ipsę illo quod modi expers est, inundantur, id est, infinitam habent claritatem, plusq; percipiunt, quàm desiderare queant, putà secundum essentiam. Atque hinc fit vt quicunq; in hac fruitione sunt inundati, in essentiam modi expertem à seipsis diffluant in hac luce. Ista nanque lux interminata in hac fruitione modi expers est. Dum autem ita à seipsis in modi expertem essentiam defluxerunt, iam lucem hanc infinitam nusquàm, id est, incompręhensibiliter possident: & id ipsorum pręcipuum gaudium est. Et quia per fruitionem à seipsis diffluendo sese amiserunt, DEVMq; ceu quiddam modinescium, & vt delicias incompręhensibiles possident, ipsi vicissim à DEO in eadem modi experte essentia possidentur. In hac autem modinescia essentia omnis tam DEI quàm creaturarum actio deficit, cùm sit tam Dei q̃ sanctorum omnium fruitio, quę est DEI cunctorumq; amantium spirituum in eadem simplici essentia DEI fruitiua inhęsio. Itaque vt personarum vnitas secundum ipsarum personarum intuitũ siue introspectionem & fruitiuam inclinationem, continenter in essentia

Quõ animæ Christi plus datum sit, q̃ ipsa desiderârit.

Vbinã oñis actio deficiat, & qd hoc fit.

(vt

(vt dictum est) perfruitur, ita etiam eadem ipsa vnitas fœcunda est, & in ea Pater sine intermissione ęternam gignit sapientiam: ex genitore autem & genito sanctus procedit spiritus. Et hęc est operatio DEI. Sine cessatione enim operat̃, eo quòd mera actio est secundum naturę suę fœcunditatem: & nisi ageret, nec ipse, nec vlla vel in cęlis, vel terris creatura foret. Semper igitur & operatur, & perpetìm fruitur. Et in hac pręcelsa diuinę naturę vnitate secundum suĩ in essentiam suam inclinationem, DEVS fruitiuè sese possidet: in eademque vnitate fœcundus est, & in ipsa Pater sine intermissione suum generat filium, qui est sapientia æterna. Isthæc vnitas sacrosanctæ Trinitatis thronus est & paternæ potẽtiæ victoria: siquidem inter fruitionem & actionem excelsa diuinitatis natura sese possidet, continenter ac sine interruptione & fruens & agens. Porrò ex patris generatione quotquot vel in gratia vel gloria similes sunt, attinguntur, singuli pro dignitate seu nobilitate sua, efficiuntq; oms & operãtur vitales seu viuos virtutum actus secundum sacrosanctæ Trinitatis similitudinem: atque etiam sine cessatione æternæ beatitudini fruitiuè inhærẽt. Et ipsi sunt, de quibus Dominus ait: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam cõsequentur. Seipsos em̃ miserati sunt, tum quòd ipsi DEO in sectãdis virtutibus & perfecta vita deessent, seu minùs satisfacerent: tum quòd ipsis DEVS secũdum deliciarum suarum fruitionem defuturus esset. Hæc duo, vnà cũ diuina bonitate causa sunt, quòd DEI misericordiam vsq; in inexhaustam illam fruitiõem insecuti sunt, atq; à seipsis inibì in diuinitatis abyssum diffluxere, & celsissimæ Trinitatis throni & quies effecti sunt. Vndè etiam spiritus illi angelici, qui in hoc gradu DEI possidẽt regnum, throni appellãtur, quòd & ipsi possideãt DEVM, & vicissim possideãtur à DEO: ijdemq; inter actiõem & fruitiõem positi, vtriq; perfectè vacãt, & inter cælestes spiritus septimum obtinẽt chorum siue ordinem, qui est infimus tertiæ Hierarchiæ: cæteris autem omnibus sex ordinum inferiorum spiritibus & claritate & sublimitate præstãt. Et quicunq; ea quæ diximus, per DEI dona & virtutũ actiões siue in gratia, siue in gloria assecuti sunt, ij oms Throni sunt, vtpotè qui inhæsiõe fruitiua in Dei supereſſentia DEVM possidẽt, & ab illo vicissim tanquàm proprij eius throni & quies possidẽtur: siquidem in simplici illius essentiæ fruitione vnum sunt absque differentia perceptibili. Atque in hac simplici diuinæ essentiæ vnitate neque cognitio, neque appetitio, neque actio est, quandoquidem modinescia quædam abyssus est, quam captus actiuus nunquàm potest assequi vel appræhendere. Eoq; orabat CHRISTVS Patrem, vt & nos vnũ efficeremur, sicut ipse cum Patre vnum est, putà per amorem fruitiuum, & immersiõem siue absorptiõem in modi expertem caliginem, vbi & DEI & creaturarum oms actio amittitur ac absorbetur. Sanè quisquis hoc Cõsilij donum tam perfectè cõsecutus est, is iure potest cæli firmamento stellis decorato assimilari. Etenim & firmamenti & siderum errantium atque stellarum motu, creata oms in terris, aquis & aëre viuunt & crescunt: parsq; suprema firmamenti passiuè sese habet ad primi mobilis influẽtiam, & ad angeli ac diuinæ virtutis motum: ficq; perpetuò secundum infimam suĩ partem agit, patiturq; secundum supremam.

Quõ pater mera sit actio, sempq; & agat, & fruatur.

quæ vnitas, cuius thronus & victoria.

Mat. 5.

Throno rum noie q spũs cur vocent.

Quinã homines throni dicendi.

Ioan. 17.

Quis cęli firmamento cõferendus.

¶ Vtì hic doni Consilij gradus in suprema perfectione possideatur: & de quatuor illius impedimentis, ac eiusdem numeri exterminijs. Caput XXX.

CAeterùm vt hoc diuini cõsilij donum talis quispiam in summa perfectione possideat, necesse est vt excellentem sit adeptus DEI similitudinem, atque per amorem raptus sit, DEI supereſſentiali essentiæ inhærẽs. In hanc supersubstantialem essentiam qui sese inclinant atque procumbũt, nihil nisi fruitiõem expectabũt: ijdemq; simplicem lucem cum ingẽti lætitia in vnitatis virtute suscipiũt: atque ita sine vllo tædio nõ possunt nõ rapi & absorberi in ipsius lucis simplicitatẽ, vbi tum in remotissima illa suĩ amissiõe commorari, nec indè vnquàm reuerti cõstituunt. Et hìc ipsa deliciosissima Trinitas cum cũctis hospitibus suis in eis vult quiescere. Ita nimirùm absq; vllo defectu in DEI supersubstantialem essentiam cõtendemus ac inhiabimus: semperq; rursus ad inferiõra descẽdentes, animę regnum per virtutes ad DEI similitudinem componemus ac moderabimur. Sunt au-

Dono consilij possidendo necessaria quæ.

In qbus quis S. Trinitas quiescat.

Quatuor fruitionis huius impedimenta.

tem quatuor quędam ſpecialiter fruitionem prępediẽtia. In quibus paruum eſt deſiderium, non ſatìs firmiter DEI ſupereſſentiæ inhærent, vel in DEI ſupereſſentia ſuſpenſi ſunt: quo fit, vt nec DEI luce irradientur, nec à modineſcia DEI eſſentia tangañ, ſed in ſeipſis ſubſiſtant ac permaneant. Et quia ab hac luce deficiunt, non poſſunt eò inhiare atque cõtendere, vbi ſeſe penitùs amittant: Id verò dum non faciunt, neutiquàm beatitudinis ore deuorantur

Quatuor alia virtutũ exterminia.

& abſorbentur. Denique ſunt alia quatuor, quæ virtutes premunt vel etiam eripiũt. Qui ſeſe foràs cõuertunt, & laudem ac honorem ſuum aucupañ, ij ab vnitate longiſſimè abſunt. Itaq; ſimplicem æternæ ſapiẽtiæ lucem in miſera ac deſolata eſſentia ſua nõ experiunt. Necdum etiam reſurrexerunt, ſed in quodam iacent torpore ac ignauia, & in ſeipſis & creaturis quieſcunt. Quòd ſi oñem vellent pellere deſidiam, iam vtique poſſent eniti atque contẽdere ſurſum, DEIq; guſtare ac percipere contactum, & beatam poſſidere æternitatem.

¶De dono Intellectûs. Caput XXXI.

Quibus perfecta Dei ſimilitudo q obtinenda.

SExtum ſanctiſpiritûs donum animam pręclarè exornans, Intellectus eſt. Quando eñ quiſpiam internum PATRIS percepit attactum, & ſecundum rationem illuminatus eſt à Filio, & amoris impatientia accenſus eſt à ſpirituſancto, iam quidem perfectam DEI adeptus eſt ſimilitudinem: at nihilo minùs continenter in virtutibus, maioriq; ſimilitudine creſcere poteſt. Non enim tantùm mereri valet, quin DEVS multo amplius largiri queat: nec vſqueadeò intellectu poteſt eſſe clarus ac illuſtris, quin poſſit à DEO reddi illuſtrior: neque demùm tanto poteſt eſſe amore præditus, quin maiorem DEVS illi infundere queat. At tamen (vt diximus) per internum DEI contactum, & illuminatam rationem, & charitatis ardorem, perfectè DEO ſimilis eſt. Porrò cùm ſecundum animam creatus ſit

Quõ nihilũ tuum inſequẽs, piè teipſum amittas.

ex nihilo, quod DEVS nuſquàm accepit, ipſum nihilum, quod nuſquàm eſt, inſequens homo, à ſeipſo intantùm diffluxit, vt ſeſe amiſerit, idq; per immerſionem in ſimplicem DEI eſſentiam, tanquàm in proprium fundum ſuum, eſtq; mortuus in DEO. Mori autem in DOmino, eſt eſſe beatum: Hoc verò modo ſinguli beati ſunt pro dignitate ſeu excellentia ſua, quæ perquàm diſſimilis eſt tam in gratia quàm gloria. Et hæc beatitudo eſt compræhendere DEVM, & compræhendi à DEO in fruitiua diuinarum perſonarum vnitate: atque per

Beatitudinis diuerſitas quanta.

ipſam vnitatem in DEI ſupereſſentiam fluxiſſe. Iam quando vnitas hæc ſecundum introuerſionẽ & emanationẽ internã fruitiua, & ſecundũ extrouerſionẽ ſeu emanationẽ externã fœcũda eſt, idcircò ipſe fons vnitatis manat, dum PATER ſuũ gignit filiũ, veritatẽ æternã, quæ eſt PATRIS imago, in qua ſeipſum cognoſcit & oĩa. Eademq; imago vita & cauſa eſt creaturarum oĩm: ſiqdem in ea diuino quodam modo viuunt oĩa: Et p ipſam imaginẽ cuncta pfectè creata ſunt: p idẽq; exẽplar cũcta ſunt ordinata ſapiẽter: atq; p huius imaginis rationẽ oĩa ad ſuũ

Eſſe cuique ad beatitudinẽ obtinendam, ſatìs datum.

ſunt accõmodata & adiuncta finẽ, quantùm quidẽ ad DEũ ptinet. Vnicuilibet eñ creaturæ rationali ſatìs præſtitum eſt, vt æternam poſſit adipiſci beatitudinẽ. Ipſa tñ creatura rõnalis quatenùs vt creatura, pfluxit EX DEO, nõ eſt iſta PATRIS imago, quandoquidem vt creatura, pmanat: atque eam ob rem cognitio & amor illius tum in gratiæ, tum gloriæ lumine menſuram habet. Neq; eñ diuinã naturam quiſquã modo diuino actiuè poſſidet, niſi perſonæ diuinæ. Nulla nanq; creatura modo immenſo operari poteſt. Nam ſi eius actio foret immenſa, DEVS vtiq; & non creatura eſſet. Per imaginẽ aũt ſuam Deus creaturas rationales etiam ſecundum naturam ſibi fecit ſimiles: quæ verò ſe ad ipſum cõuerterunt, multo fecit ſibi ſimiliores ſupra naturam in gratiæ vel gloriæ lumine, ſingulas pro capacitate, ſtatu ac dignitate ſua. Quotquot autem intùs diuinũ ſentiunt attactũ, & rõnem habent illuminatam, ac amoris impatiẽtia præditi ſunt, & modineſcia eis diuinitatis eſſentia oſtenſa eſt, ij oñes in Dei ſu

Quæ lux vbi vel occumbat, vel non occumbat.

pereſſentiam fruitiuè introuerſi ſunt. Et ipſe quidẽ DEVS ſuę inhęret eſſentię fruitiuè, & cõtemplaẽ eandẽ eſſentiam qua fruiẽ. In fruitiõe lux diuina cõtinẽter in modineſcia ipſi⁹ eſſentia occũbit: In intẽta aũt cõtẽplatione nõ deficit neq; ſuccũbit viſio: ſemp eñ cõtẽplabimur id quo pfruemur. Qui aũt ſine intermiſſione in ipſo lumine deficiũt, illi ſunt, q in vaſtiſſima diuinitatis ſolitudine fruitiuè qeſcunt, vbi Deus fruitiuè ſeſe poſſidet: Illic, inquam, deficit lux in qete & modineſcia eſſentia DEI. Et in hac pcelſa eſſentia DEVS ſuuſinet thronus eſt. Et

Qui quó throni ſint Dei.

quotquot hunc gradum in gratia & gloria occupant, THRONI & TABERNACVLA DEI ſunt,

mor-

mortuiq; ſunt in Deo, & æterna requie perfruunt. Ex hac morte ſupereſſentialis proficiſcit vita, quę eſt vita contẽplatiua: atq; hîc donum Intellectûs incipit. Itaq; cùm Deus inceſſabiliter eandem, qua fruitur, contemplet eſſentiam, ſicut Amoris impatientiam confert, dum ſuî facit ſimiles: ita quietem & fruitionem præſtat eis, quos ſibi coniungit & vnit. In ipſam autem eſſentiam immerſi & abſorpti, nec dare nec accipere nouerunt. Et ſicut idemipſe Deus rationem tribuit illuminatam, dum ſuî confert ſimiltudinem: ita immenſam præbet claritatem, vbi ad ſuî vnionem admittit. Et hæc immenſa claritas, imago Patris eſt, ad quam imaginẽ nos creati ſumus, poſſumusq; excellentiꝰ ac ſublimiùs illi vniri, q̃ vel ipſi Throni, ſi tamen ſupra defectum, de quo iam diximus, glorioſam Patris faciem, id eſt, celſiſſimam diuinitatis naturam contemplemur. Claritas autẽ iſta immenſa ac interminata, cunctis fruentibus mentibus communi in gratia & gloria prębet: & ipſa quidem inſtar lucis ſeu claritatis ſolaris omnibus ſeſe communicat, ſiue communiter manat: non tñ, qui eã ſuſcipiunt, ęquè oẽs illuſtrant. Sed ſicut Solis radij ſplendidiùs vitrum q̃ ſaxa, & cryſtallum q̃ vitrũ penetrant: & vt ſingulę gemmę ad Solis ſplendorem ſuam virtutem, præſtãtiam, nobilitatem & colorem reddunt manifeſtum: ita ab hac Dei claritate vnuſquiſq; pro ſuę capacitatis dignitate vel excellentia tum in gratia, tum gloria illuſtraẽ. At tamen q in gratia omniũ maximus & pręcipuus eſt, minùs illuſtratus eſt, quàm minimus in lumine gloriæ: tametſi lumen gloriæ nullum ſit medium inter animã & hãc immenſam claritatem. Sed ſtatus noſter atq; conditio, itemq; tẽpus & mutabilitas, nobis ſunt impedimẽto. Et idcircò nos quidẽ meremur, ſed qui in gloria ſunt, minimè. Pręterea ſublimis iſthæc claritudo, ſimplex Dei Patris cõtemplatio eſt, necnõ eorum omnium, qui fruitiuè contemplanẽ, & mẽtis aciem intendũt in vna & cum vna eademq; incompręhẽſibili luce, ſinguli qdem, prout illuſtrati ſunt. Siqdem lux iſta inexhauſta ac infinita, ſine intermiſſiõe in cũctis lucet mẽtibus. Sed q etiamnum hãc tẽporiã viuit vitã, ſępè imaginibus adſpergiẽ, atq; ita nõ ſemp actualiter per hãc lucẽ Dei ſupereſſentialẽ ſubſtãtiam intentè contemplaẽ. Secũdum habitum tñ id obtinet, quiſqs hoc intellectûs donũ aſſecutus eſt, & qñ vult, eiuſcemodi cõtemplationi vacare poteſt, quatenùs in hac vita poſſibile eſt. Atquì cùm lux iſta, per quã contemplamur, immẽſa ſit, idq; quod contemplamur, interminatũ & infinita quædã abyſſus ſit, eamobrẽ nõ poſſunt à ſe inuicẽ vnq̃ appręhẽdi: ſed intẽta contemplatio ſemper in modineſcia diuinitatis eſſentia, in fruitiua celſiſſimæ maieſtatis facie verſaẽ, vbi ipſe Pater per Sapiẽtiam, inexhauſtã ac infinitã eſſentiã ſuam hac rõne contemplaẽ. Quotquot aũt iſta permanauit ac illuſtrauit Sapiẽtia, Cherubim vocanẽ, eo quòd ad eius nominis ſpirituum angelicorum ordinẽ pertineãt, atq; in oẽm ęternitatem huic rei vacẽt, ſinguli tamẽ pro ſua excellẽtia ac dignitate. Non emm oẽs æquè ſunt illuſtrati. Nunquàm tamẽ quãtùm ad ſimilitudinẽ attinet, neq; à virtutibus deficiũt, neq; vlli deſunt creaturæ: itemq; ſupra hãc ſimilitudinem ſine ceſſatione in ſimplicem diuinitatis eſſentiam mẽtis aciem intendũt. Et ipſe Deus oẽipotens, qui cõtemplationis huius author & dñs eſt, ſine vlla intermiſſiõe & cõtemplaẽ & agit. Chriſtus etiam ſecũdum humanitatem & creatã animã ſuam, omniũ qui vnquã fuerint, altiſſimus & fuit, & eſt cõtemplator: quippe qui cum æterna Sapiẽtia vnum erat, immò ipſa erat & eſt Sapiẽtia, per quam iſta fit contemplatio. At nihilominùs idem ipſe cunctis ſemper mortalibus externis charitatis impendendis officijs & actibus ſatisfecit: & ſine interruptione Patris vultũ contemplabaẽ. Et hæc iſtius doni præſtãtia ac dignitas eſt, nempe agere & cõtemplari, & ab oẽi impedimẽto ſemper manere liberum, quãtùm qdem fieri poteſt. Et qui eiuſmodi ſunt, ad eos illa Chriſti pertinent verba, qbus ait: Beati mundo corde, qm̃ ipſi Deũ videbũt. Cùm em̃ nullis terrenarũ rerum ſimulacris vel imaginibus adſperſi ſint, & corporea negligant ac floccipendant oblectamenta, deiq; eam quę ſecũdum virtutes & iuſtitiã eſt, ſint ſimilitudinem adepti, atq; modineſciam Dei eſſentiam nudè cõtemplenẽ, meritò beati prædicanẽ, quãdoquidem hęc diuina ſeu deiformis cõtemplatio eſt. Satis etiam appoſitè medio cęlo, quod cryſtallinum dicit, poſſint comparari: ſiquidem vt cryſtallinum hoc cælum à ſummo cælo, ita ipſi ab æterna Patris veritate perluſtranẽ ac tranſradianẽ. Iſta nimirùm, vt diximus, vita eſt contemplatiua ſupereſſentialis, vbi Intellectus introuerſus, dono Intellectûs exornatus eſt, & ipſo DEO, ipſaq; ęterna ſapientia.

Qua claritate oẽs æquè donent, nõ tñ æquè illuminentur.

Cherubim qui cur vocentur.

Quãtus cõtemplator Chriſtus.

Mat. 5.

Cryſtallino cęlo qui cur ſimiles.

¶Cuiusmodi esse oporteat eum, qui dono intellectûs præditus esse debeat:& de quatuor ipsum præpedientibus,ac totidem ipsum excludentibus. Cap. XXXII.

Quot obtinẽdo intellectº dono necessaria.

HOC autem donum vt possit ab homine possideri,& ipse vicissim ab illo,istisquatuor vtì præditus sit oportet. Qui illustrari appetit, in DEI supersessentialem substantiam excedere & rapi debebit. Illic enim in ipsius fundi simplicitate lucem Dei immensam experietur,sicq; totus lumine veritatis penetrabit̃,inundabitur,ac reparabit̃. Etenim lux ista generatìm in mundos oẽs atque illuminatos, pro singulorum dignitate,suos effundit radios:eaq; freti,absque intermissione in fruitiuum Dei vultũ mentis aciem intendere,eamque contemplari valent. Semper enim id quo fruunt̃, seipsis longissimè amissis,fidelissimè contemplabuntur. Cùm enim dilectus procul absesserit,hocipsum in sublimem beatitudinem mentis oculos perpetìm intendere facit. Interìm tamen dilectus à dilecto in diuinæ solitudinis vnitate appræhẽdit̃ & possidet̃.Atq; ita semper manebimus, vitaque nostra continenter celsissimæ inhiabit abysso. Sunt alia quatuor,quæ si benè perpendant̃, donum intellectûs impedire comperient̃. Qui oculis semper clausis meditantur,vt supersessentiali Dei possint perfrui substantia, ij illustrari non valent, eo quòd in diuinæ lucis simplicitatem non intendant. Idq; impedimento eis est, vt cum Cherubim dilectũ tam excellenter cognoscere nequeãt.Scrutari quidem volunt diuinæ vultum maiestatis,sed ob hoc ipsum deficiunt.Denique adhuc alia quatuor commemorari possunt,quę donum intellectûs excludant.Qui rerum terrenarum gustum & oblectamenta aucupatur, in præcelsam Dei fruitionẽ pertingere non potest. Sed nec illuminationis diuinæ capax est, cùm rerum labentium imaginibus premat̃ ac onustus sit. Et vix vnquàm resurgere poterit, eo quòd cibi ac potûs oblectamenta captans,vitam agit gulę deditam & addictã.Ista,vt dixi,hominem euertunt,& æterna spoliant beatitudine.

Quatuor intellectûs donum impedientia.

Quatuor alia excludẽtia.

¶De dono Sapientiæ. Caput XXXIII.

SEPTIMVM Sanctiſpiritûs donum sapida Sapientia est,quę in supremo introuersæ mentis apice attingit̃, penetratq; intellectum & voluntatem, prout sese in ipsum mentis verticem intrò receperunt.Ista sapientia siue sapor immensus ac inexhaustus est,atq; ab intimis foràs promanat,ipsum corpus & animam ita vt singulę vires capaces sunt, penetrans vsque in sensum extimum,id est,sentire,vel tactum corporeum.Alij sensus,putà visus & auditus, suum foris gaudium capiunt ex mira atque stupenda rerum creatione, quas mundi opifex DEVS ad suum honorem,& hominum vsus necessarios condidit. Sapor autem iste incomprehensibilis supra mẽtem quidem in animæ amplitudine siue vastitate immensus est,& hic est ipse Spiritussanctus,incomprehensibilis Dei amor. Infra mentẽ verò finitus ac mensus est. Sed quia vires suspensæ sunt & inhærent, idcircò omnes redundãt ac superfluunt. Porrò cùm PATER æternus mẽtem introuersam vnitatis fruitione exornârit, præstiteritq; illi vt & comprehendat,& comprehendat̃ in suijpsius amissione, sitq; THRONUS & quies Dei:Filius etiam, ipsa æterna veritas intellectum introuersum suaipsius decorârit claritudine,vt illius quo fruit̃, vultum contemplet̃, ipse iam Spiritussanctus voluntatem itidèm introuersam,viriumque suspensam & inhærentem vnitatem adornare constituit,quo gustet,cognoscat,& experiat̃ Anima,quàm bonus sit Deus. Et hic gustus tam ingens ac immensus est,vt Animæ illum percipienti,cælum,terra & quæcunq; in eis sunt,præ illius magnitudine colliquescere,& in nihilum redigi posse videant̃. Huius autẽ gustûs deliciæ superiùs ac inferiùs,foris & extrà percipiunt̃,totumq; animæ regnũ complexę sunt ac penetrârunt.Itaq; intellectus eam contemplat̃ simplicitatem, vndè omnes istæ deliciæ promanãt.Atq; hinc rationis illuminatæ orit̃ consideratio:tametsi satìs ea compertũ habet,nõ posse se delicias hasce incomprehẽsibiles comprehẽdere vel cognoscere, qñquidem creato considerat lumine:gaudiũ autẽ istud immensum est:sicq; fit, vt ipsa ratio in sua consideratione deficiat.Intellectus aũt immẽsa hac claritate trãsformatus,sine intermissione incõprehẽsibilia hęc beatitudinis gaudia contemplat̃,in eaq; suos defigit & intendit obtutus.

Sapĩa q̃ quî animã penetret.

Gustus quis quãtus, delicięq; eius quantę.

¶Vt

¶Vt ratio illuminata Deum in intellectualibus imaginibus & diuinis effectibus contempletur. Caput XXXIIII.

ATQVI ratio iuxta modum creaturæ in creato lumine multùm attentè ſpeculat, vt in rationabilibus ſiue intellectualib⁹ imaginibus, & ex infinita diuinitate emergẽtibus effectionibus ſiue actibus ſeſe recreet, exhilaretq́ue. Animaduertit igit̃, dilectum ſuum tantæ eſſe magnitudinis, vt ſecundum modum ſuum nec à ſe, id eſt, à ratione, nec ab vlla creatura vnquàm compræhendi queat. Tam etiam excelſum, vt nunquàm creaturæ modo quiſquam eũ appræhendat vel aſſequat̃. Tam ſimplicem, vt omnis multitudo ſiue multiplicitas in ipſo initium finemq́ue capiat. Animaduertit prætereà eſſe eum pulchritudinem, quę cælum terramq́; adornat: opulentiã, ex qua creaturę omnes, pfluxere, & in qua eſſentialiter permanẽt: Decus ſiue honeſtatẽ cæli, TERRÆ, & creaturarũ omnium. Vitam, in qua viuunt omnia, quę vnquàm facta ſunt aut fient. Victoriam, qua cuncta ſuperanẽ. Coronam, amantium omnium. Sanitatem, quam adeptus, deinceps perpetua ſalute & incolumitate gaudebit. Pacem, in qua cuncti amantes acquieſcunt. Securitatem, quam quiſquis adeptus eſt, ei nihil vnquàm deeſſe poteſt. Beatitudinem, quę fruitionem præſtat. Solatium, quo mœrore affecti exhilaranẽ. Suauitatem, omnes ſuí appetentes penetrantem. Gaudium, in quo amantes glorianẽ. Lætitiæ fontem ac originem, in quo fruentes colliqueſcunt. Iubilum, id eſt, gaudium quod verbis non poteſt explicari, in quo ſenſus viresq́ue deficiunt. Præmium, cui omnes inhiamus. Voluptatem, quę hominem nuſquàm durare ſinit. Ardorem ſiue Feruorem, qui amãtes oẽs incẽdere vult & concremare. Potẽtiam, quę poteſt compeſcere ac domare oẽia. Diuinitatem, quę poteſt implere oẽia. Aeternitatem, per quam facta ſunt tempora. Bonitatem, quę cuncta dare parata eſt. Pietatem ſiue liberalitatem, quæ cælum, TERRAM, cunctaq́ue penetrat atque permanat. Charitatem immenſam, quę omnes virtutum ſtudioſos ſibi vnire appetit. Preſtãtiam ſiue NOBILITATEM, quę cuncta decenter ac pręclarè ordinauit. Puritatem, cui nihil falſum, nihil iniuſtum vniri poteſt. Fœcunditatem, per quã mouet̃ firmamentum, atq; ita res omnes corporeæ naturaliter viuunt & creſcunt: per quam itidèm cunctis DEVM amãtibus ſupernaturaliter dona omnia diuina, & res ſpiritales conferunẽ: & in beatitudinis gloria, vita æterna & fruitio præſtat̃. Virtutem ac poteſtatem, cui nihil eſt impoſſibile. Sapientiam, quę cuncta ornare, moderari, regere, ordinare nouit. Stabilitatem, quę peccatores vt reſipiſcant, & iuſtos, vt coronent̃, expectat. Fidelitatem, quę neminem vnquàm deſerit. Veritatem, cui perſpecta ſunt corda omnium. Sanctitatem, quę à TERRENIS rebus hominem expedit & abſoluit. Calorem, in cunctis hominem virtutibus inflammantem. Lumen, quod virtutes omnes reddit manifeſtas. Satietatem, quæ in eis quidem qui per virtutes ipſi ſimiles ſunt, perpetuam efficit eſuriem: EIS autem qui ipſi vniti ſunt, plùs multo quàm appeti poſſit, largit̃. Fortitudinem, quæ hominem ſupra cuncta nouit attollere ac euehere. Iuſtitiam, quæ ſecundum actus alios damnabit, alijs vitæ æternæ præmium conferet. Puritatem, quæ in extremo Iudicij diè impuros omnes aſpernabit̃, & puros ac mundos omnes feliciſſima ſibi vnione copulabit. Hæc, inquam, omnia ratio illuminata in infinita diuinitate conſiderat: quæ quidem rõnales ſeu intellectuales ſunt imagines, ex ſimplici diuinitatis eſſentia creaturę modo pcũtę & extractę. Et quatenùs ratio eas comphendit, eatenùs creatę ſunt, & à diuina natura q̃dam abſtractę ſimilitudines. Sed qa cũctæ, ſecũdum quod intrò reſpiciũt, in abyſſali ſeu interminata eſſentia incipiũt, deſinũtq́; in eandẽ, hîc iã ratio & cõſideratio deficiũt: ſiqdem hîc ſimplex Dei natura ſunt. Hũc igit̃ in modũ ratio illuminata in cũctis iam enumeratis excellẽtijs ſuũ ſolet cõſiderare dilectũ, atq; indè oẽis huius opulẽtię capit̃ admiratiõe, ſimul animaduertẽs ea, quę cõmemorauim⁹, oẽia poſſidere eũ ſupra oẽm ſuũ, id eſt, rõnis captũ. Quæ res tm̃ in anima deſideriũ ac impatientiã excitat, vt in lucis ſimplicitatẽ intendere ac contemplari cogat̃, quo impatiens deſiderium fruitionis auidum refocillet ac conſoletur.

Dilectus q̃ q̃ntus, q̃ excelſus, pulcher &c.

Epithetorũ dilecti cõtẽplandorum catalogus.

Mat. 16.

Mat. 25.

Rõ q̃ q dilectũ contẽpletur.

¶De Spiritu ſancto quędam notatu digna. Cap. XXXV.

ET

Quo igne quod regnũ q̃ inflãmet.

ET in hac mẽtis intentione absq; discretiõe contẽplat: cũctaq; diuinitatis flumina in supremam regni animæ portionem promanant: vndè totum animæ regnum inflammatur, & magno flagrat igni, qui est Spiritussanctus, in diuinæ vnitatis fornace ardens: in qua quidem præcelsa vnitate per spiritus omnes Amor incomprẽhensibilis permanat, eosq; perlustrat. Ista nimirùm fruitiua vnitas, thesaurus est in Animæ agro absconditus, quem qui fodiendo reperit, repertumq; degustat, seipsum & omnia, quantùm ad delectationem attinet, vendit & abnegat, quo hunc agrum, id est, delicias hasce possideat. Et Spiritussanctus DEI ac Animæ thesaurus est: quandoquidem is Amoris nexus & complexus ac penetratio est, cunctos introuersos spiritus in fruitiua vnitate penetrãs ac circumplectens. Idemq; ipse charitas est, quæ amantes præ Amoris æstu deficere atque consumi facit. Ipse etiam est digitus Dei, qui cælum, terramq; & creaturas omnes secundum naturã condidit: eas autem quæ se ad ipsum conuertẽrunt supra naturam, singulas pro dignitate muneratus est, atque in seipso eosdem omnes, quos suis affecit donis, coniunxit ac vniuit. Ipse præterea vastissimum pelagus est, ex quo bona cũcta promanârunt, & tamen bona innumera ac immensa in ipso permanserunt. Ipse est ardens & lucidus Sol diuinus, qui septem prẽcipuis ijsdemq; supernaturalibus radijs, id est, septem sublimibus donis suis regnum Animę decorauit. Ipse itidem est ignis immensus, quo cuncti introuersi spiritus in gratia & gloria transformant̃ ac perlustrant̃, instar auri in diuinæ vnitatis fornace liquefacti, perfruentes singuli atque gustantes DEVM pro statu & dignitate sua, licèt ignis iste diuinus ardeat indiscriminatim: sed quia diuersa metalla, putà cuprum, plumbum, ferrum, stannum, argentum & aurum in hoc igni incomprẽhensibili simul in vnum conflata sunt, & singula metalla, id est, singuli spũs intelligunt, sentiunt, patiunturq; essentialis charitatis Dei transformationem pro suaipsorum excellentia, nobilitate ac dignitate, tametsi charitas ipsa in commune prománet, indè videlicet fruitionis discrimen seu differẽtia orit̃. Porrò Amor iste inexhaustus ac infinitus secundum fruitionem essentialis est, non actiuus. Etenim per essentialis huius charitatis redundationem, Pater & Filius & cuncti inhærentes spũs, supra actionẽm in fruitionẽ diffluxerunt ac inundati sunt: atq; per eiusdem charitatis ex Patre & Filio emanationẽ, cunctę virtutes in creaturis omnibus agunt̃ & perficiunt̃. Ita ergo diuina charitas actuosa est secundum emanationem, impellens ac incitãs hominem ad colendas virtutes omnes: Quatenùs autem introrsùs manat, essentialis est, omnes sibi vnitos gustu quodam incomprahẽsibili inundans. Ipsa ergo est abyssus immensa, cui omnes præclaræ mẽtes per fruitionem inhærent, & in quã per sui amissionẽ demersæ sunt. Ipsa est Sol splendidus, qui in supremo Animæ vertice radians & flagrans, Intellectum sursùm trahit in contemplationem & illustrationem, facitq; eum absq; defectu in æternitatem intendere. Ipsa est fons viuus & inexhaustus, quæ ab intimis foràs manat cum septem principalibus riuis, quæ sunt septem dona, Animæ regnum cunctis virtutibus fœcundantia. Hanc autem viuam scaturientemq; venam præcellentes spũs in vitalem vsque fundum insecuti, vbi fons iste suam trahit originem, inibi diffluunt ac inundant̃ à claritate in claritatem, & à delicijs in delicias. Isthic enim mellifluæ ineffabilium gaudiorum stillæ rorant, quæ in diuinæ beatitudinis delicijs colliquescere ac manare eos faciunt. Et ij sunt Seraphim, celsissimi ac supremi perennis regni spũs, in fruitiuæ diuinæ vnitatis conspectu ardentes ac liquescentes. Et quicunque hoc diuinæ sapientiæ donum hac ratione obtinent, Seraphicis spiritibus istis similes sunt, singuli pro sui illustratione & claritate. Est nãq; & in Seraphicis spiritibus claritatis, amoris, fruitionis differentia: adeoq; omnes spũs & in gratia & gloria, cognitione, amore & gustu differunt siue discreti sunt. Sed qui minimum obtinet in gloriæ lumine gradum, maiora cognoscit, amat & gustat, ac experit̃ gaudia, quàm q̃ in gratia excellẽtissimus est. Et licèt indiscriminatim ac æqualiter delicias hasce Deus communicet ac impertiat̃, sed qui eas percipiunt, dispares sunt. Interìm nihilominùs, quatenùs vnitate perfruunt̃, omnes superabundant. Vbi verò seipsos in diuinę solitudinis caligine amiserunt, illic nihil manet reliquum, nec quicquàm supereſt: quãdoquidem ibi nec dare est, nec accipere, sed simplex duntaxat essentia, in quam Deus, Deoq; similes & vniti, immersi sunt, seq; amiserunt: nec vnq̃ in hac modinescia essentia sese possunt reperire, cũ sit ibidẽ pura quędã ac simplicissima simplicitas, eaq;

Metalla.

charitas Dei secundũ qd qualis.

Seraphim quales.

Seraphicis spiritibus similes qui.

quaĩ caligine sese amittẽtib⁹ quid quõ obtingat.

est

est regni Dei præcipua ac summa beatitudo, At tamen qui in terris sunt horum Seraphicorum spirituum similes, ad Actus charitatis & virtutes omnes exequendas sese submittere ac descendere coguntur. Quanto enim excelsiores præclariores q; sunt, tanto & communiores sunt oĩbus, opis ipsorũ vel corporaliter vel spiritaliter indigis. Et DEVS ipse seipso qdem supra sanctos omnes modo immenso perfruit: siquidem eius introuersio fundi expers est, & essentia eius modum non recipit. Nisi enim essentia eius modi expers foret, non esset ibi perfecta fruitio: sed in ipsa eadem modi nescia essentia actio personarum cessat. Itaque fruit DEVS supra cunctos creatos spũs, qui excellentiam & dona, certa mensura definita, diuinitùs sunt adepti: at nihilominùs idemipse perpetuò cum donis omnibus tam spiritalibus, quàm corporalibus in cælo terraque actiuè promanat. CHRISTVS etiam secundum creatam Animam suam & fuit & est omnium qui vnquàm fuerint, summus ac præcipuus contemplator & amator, & præ omnibus maximè fruitur. Secundum diuinitatem autem suam illud est, quo fruimur. Neque tamen vlli vnquàm defuit, sed nec deerit vnquàm: quandoquidem communem se præbet omnibus ipsum appetentibus. Qui verò ipsum non appetunt, eorum vtiq; dolet vicem: & pro omnibus precat Patrem, eidemque seipsum & omnem Passionem suam offert. Sic itidem quotquot in cælestibus Thronis excellentissimi sunt sancti, ijdem cùm essent in terris, communes fuere omnibus, & sunt etiamnum in regno illo superno, orantq; & postulant pro nobis. Supremi quoque Seraphim, & quicunque tam in terris quàm cælis ad illorum pertinent ordinem, hominũ salutem multo impensiùs precant & optant, quàm vlli ordinum cæterorum: quippe qui & clariùs cognoscunt, & amant vehementiùs: ideoque & communiores sunt, Deiq; honorem & salutem hominum ardentiùs sitiunt & concupiscunt. Et qui eorum similes sunt, ad eos illa Christi pertinent verba, qbus ait: Beati pacifici, qm̃ filij Dei vocabuntur. Isti nanque præcelsi spũs pacẽ fecerunt cũ Deo, cũ cũctis viribus suis, & cũ creaturis oĩbus, cunctaq; decorârũt ac ordinârũt, singula in dignitate seu nobilitate sua: Deiq; regnũ in vera possidẽt pace, in vnitatis seu simplicitatis diuinæ abyssum absorpti. Et hęc est suprema regni illius æternæque beatitudinis excellentia. Atq; hac ratione regnum istud non incongruè supremo cælo assimilatur, quod est pura quædam ac simplex claritas, immota origo & principium cunctarum rerum corporalium, creatumq; & corporeum Dei sanctorumq; omnium regnum. Istæ igitur rectę sunt viæ, per quas Dominus iustum deduxit supra vias omnes in perpetuum quoddam silentium & tranquillitatem. Et ita iam demùm quarta nobis quinque principalium particula absoluta est.

chrs secũdũ q d, quât⁹ có templator.

Sãctos in cę lo etiãnũ p nobis orare.

Precatores efficaciſſimi in cælo q.

Mat. 5.

Regnũ quod cur ſupremo cælo cõ parandum.

¶ Vt Sapientię donum excellenter possideatur, & quæ illud impediant, queque prorsus eliminent. Caput XXXVI.

Quæ sapiæ possidendæ oportuna.

PORRÒ quisquis præcipuum ac supremum hoc sapientiæ donum excellenter possidere cupit, eum immensus Amor intùs vt penetrârit, & gustus siue sapor antè dictus vt inundârit, atque etiam perspicuè ac dilucidè emanantẽ ex diuini fundi simplicitate operationem vt consideret oportet. Indè verò nascitur admiratio multigenũm donorum & incomprehensiblium diuitiarum Dei. Admiratio autem desiderare facit, ac auidè inhiare præcellæ fruitioni. Tum verò intentè contemplationi insistere, & affectum siue desiderium supra actionem omnem recreare ac refrigerare oportet. Et ipse qdem immẽsus Amor in vnitatis fornace in cũctis ardet flagratq; sensibus: idq; hoiem in fruitionis delicijs penitùs liquescere, defluere ac immergi facit. Sicq; pfusus homo, in modinescia diuinitatis abysso fluitando sese amittit in diuinæ solitudinis caligine. Hic iam neque datur nec accipitur, nec Amoris vacatur exercitationi, sed pura quædam ac simplex vnitas est. Sunt aũt quatuor quædam, quæ Sapientię gustũ præpediũt. Contemplari absq; consideratione emanãtium ex vnitate actionum, gustum hunc impedit. Qui admiratione non sunt suspensi, ij desiderio ex Amoris impatientia nascente minùs feruent: & Amor immensus in suprema portione regni Animæ ipsorum minùs intùs ardet. Et quia in nuditatem aciem mentis intendunt, nec præ Amoris æstu rapiuntur & absorbentur, id vtique summæ obti-

Qui & vbi se quis piè amittat.

Quatuor impedimenta.

Quatuor alia.

nendæ puritati officit, præstatq; impedimentum. Sunt alia quatuor, quæ ipsa salute ac beatitudine hominem priuant: Homines instabiles ac cæci, huc illucq; pro peregrinis & extraneis captandis oblectamentis curritant atque vagant. Vilia quædam & misera cognoscunt atq; attendunt lucra, & in rebus infimis acquiescunt. Amor peruersus & improbus miseros dementat sensus, eorumq; rationem excęcat. Peregrinum quærunt & aucupant gustum siue saporem, ideoq; eò pertingere non valent, vbi sempiternę manant deliciæ. Deniq; quod ab ęternę lucis susceptione tantoperè impedit, vita immunda est & impudica.

¶De quintuplici regno Dei, & primò de regno sensibili, & quę in extremo iudicio futura sint. Cap. XXXVII.

Quotuplici rõne Dei regnũ ostendatur.

QVINTVM denique idemque postremum eorum, de quibus hoc libello agimus, ipsum est, quod Sapiens ait: Et ostendit illi regnum Dei. Vbi enim quispiam cuncta antè commemorata & explicata Dei dona, sublimiter & excellenter obtinuit possidetq;, iam illi regnum Dei quintuplici RATIONE ostenditur. Siquidem ostenditur illi externum sensibile regnum, itemq; REGNVM naturale, & REGNVM scripturæ, & REGNVM gratiæ supra naturam & scripturam, & diuinũ deniq; REGNŨ supra gratiam & gloriam. Hæc autem omnia perspicuè ac dilucidè cognita compertaq; habere, vita communis appellatur. Et de externo quidem sensibili regno, id est, quatuor elementis & tribus cælis superioribus, vt ea DEVS exornârit à principio, explanatũ est. Vt verò post vltimã resurrectionem tum ea, tum humana corpora diuinitùs ornanda sint, iam explicabimus. In extremo

Ignis quotuplex, & q̃ qs exusturus.

die Ignis per ea omnia quę in terris sunt, peruagabit ac penetrabit, eaque excedet & exuret penitùs. Et hic ignis quadruplex erit, PVTÀ TARTAREVS, PVRGATORIVS, ELEMENTARIS, ac MATERIALIS. Et TARTAREVS quidem damnatorum cremabit animas, PVRGATORIVS bonos homines à peccatis quotidianis & ab omni debito expurgabit. ELEMENTARIS ipsa elementa repurgabit, renouabit, reddetq; subtilia. MATERIALIS demùm quicquid est in terris, exuret, & ipsa hominum corpora rediget in puluerem. Deindè continuò Christus totius mundi iudex apparebit, & defunctos omnes resurgere, suoq; tribunali cum anima & corpore adstare iubebit: moxq; virtute omnipotentis DEI in ipso iudicij die anima & corpus denuò iungent. Boni omnes cum ingenti apparebunt claritudine, & damnati nimia cum deformitate. Iudicium autem in valle Iosaphat agetur, eo quòd locus ille quasi in medio terræ situs, & ob CHRISTVM non longè ab ipso passum & mortuum, omnibus notus sit. CHRISTVS cum sanctis omnibus in aere erit. Impij peccatorum pondere graues in terra consistent. Sententia in damnatos ferenda, talis erit: Ite maledicti in ignem æternum: quo nihil possit audiri terribilius.

Mat. 25.

Ibidem.

Bonis verò dicet DOMINVS: VENITE, quæ est vox amabilis: BENEDICTI, quæ est vox amabilior: POSSIDETE REGNVM, quod nemo non libẽter audit: PATRIS MEI, quod adhuc dulciùs sapit: PARATVM VOBIS A MVNDI CONSTITVTIONE, quod æternam efficit laudationem & gratiarum actionem, eo quòd electi sint antè quàm creati. Simul autem vt iudicium peractum fuerit, & damnati in TARTARA demersi, cælum & elementa renouabunt. Ignis enim, quem diximus, tam ingens erit, quòd omnia quę in terris repererit, in cineres ac puluerẽ rediget. Per ignem autem DEVS omnipotens elementa purgabit, claritateq; ac subtilitate renouata donabit, reddetq; elegãtioris formę quàm antè fuerint. Cùm enim eadem ipsa elementa hominũ sceleribus & peccatis contaminata sint, igni ea repurgari necesse est. Quando verò bonis hominibus seruierũt, claritatem & subtilitatem ceu pmij loco vt cõsequant oportet: idq; partim etiam eam ob causam, vt mũdus iste glorioſorum corporum quandam obtineat similitudinem: & vt homines beati secundum sensus externos cæli terræq; pulchritudinem contemplẽtur. Suprema autem naturæ portio, putà cælum & PLANETÆ, eo q̃ procul à terra distãt, pura sunt & impermixta, ideoq; purgatione non indigent, sed fient immobilia, maioremq; assequent claritudinem. Et hęc illorũ transitio & innouatio est. Sol Orientem, & Luna ☽ccidentem, vbi conditi fuere, occupabunt. Cælum quidem & PLANETÆ in vsus hominum creata sunt duplici ratione. Primò, quòd tum homines, tum creaturæ omnes corporeæ cæli motu & influentia generentur, viuant & crescant. Sed quia nulla tunc erit mortalis creatura, cæli motus conquiescet.

Post iudiciũ eleméta q̃lia futura.

Motus cæli cur aliqñ cessaturus.

Secun-

Secundò, ob pulchritudinem & claritatem ſuam, quæ tunc multò erunt auctiores. Terra autem tanquàm cryſtallus perſpicua, & vt palmus plana erit. Aqua, quàm nunc ſit, purior, magisq; perſpicua erit, manebitq; ei nedum ſubſtantia, ſed etiam ſpecies ſua. Aer plùs habebit luminis: ſiquidem Sol & Luna & ſtellæ ſeptuplo, quàm nunc ſint, lucidiores erunt, nec vllæ erunt deinceps nubes, neque grādines, nec pluuiæ, nec venti, neque fulgura, neque tonitrua: nox itidèm eſſe deſinet, ſuccedente perpetua die & luce ſiue claritate tam in terris, quàm cælis. Quicquid autem vel in terra opacum & obſcurum, vel in vndis frigidum eſt, aut in igni vim habet vrendi, id omne deſcendet in Tartara. Porrò Aquarum & Aeris perſpicuitas, & ignis ſplendor, ſingula in ſuis ſphæris, etiam maiori aucta claritate ſiue luce manebunt. Ita ergo cælum & Terra tranſibunt quidem, ſed non penitùs interibunt, quin potiùs multo excellentiùs renouabunt̃. Et hoc eſt externum ſenſibile regnum Dei & omnium ſanctorum eius: ipſumq; glorioſa beatorũ corpora cum perenni lętitia poſſidebunt.

Terra quãdo lis futura.

Illapſura inferno quæ.

¶De quatuor dotibus corporum glorioſorum.

Caput XXXVIII.

PORRÒ Animæ à mortalibus corporibus, quæ eis multa præſtiterunt impedimenta & onera, ſeparatę, perfectius habent eſſe, quàm eiſdem coniunctę. Vbi verò animæ glorioſa poſſidebunt corpora ſua, iam nec impediměto, nec oneri aut tormento, ſed ſempiterno potiùs gaudio eis erunt. Vt autem corpus Animæ gaudium præſtet, non autem impedimento ei ſit in Actibus beatitudinis, ſiue in operibus gloriæ, quatuor dotibus præditum vt ſit oportet. Prima dos Claritas eſt. Erit enim in corporibus beatis Aquę elementum glorificatum, eoq; perſpicua & clara erunt: Simul etiam à ſuo poſſidebunt̃ ſpiritu, lucido & glorioſo. Et quia corpus glorioſum perſpicuũ ſiue tranſparens erit, Animæ gloria per ipſum ſeſe diffundet, ficque Sole ſeptuplo lucidius erit. Non tamen pari cuncta beatorum corpora claritate fulgebunt. Quanto enim cuiuſque Anima nobilior, illuſtrior & clarior erit, tanto etiam corpus maiori ſplendebit lumine. Et vt ſtella ab ſtella differt in claritate, ita & corporum glorioſorum in vita æterna pro meritis ſingulorum magna erit differentia. Infantium quidem ſeu puerorum corpora eorũ qui moriuntur priùs quàm rõnis compotes ſint, Lunæ ſplendori poſſunt comparari. Non enim aliquod habent in ſe propriorum lumen meritorũ, ſed à Sole glorioſo, id eſt, à morte Chriſti & meritis eius ſuum mutuant̃ & accipiunt ſplendorem. Altera dos eſt impaſſibilitas. Habebunt enim in ſe corpora glorioſa terrę elementũ ex glorificatiõe firmum ac robuſtum, ita vt nõ poſſit pati. Deindè etiam elemẽta nec inter ſeſe, nec in hominibus beatis contraria erunt, vndè fit, vt ſint eorum corpora impaſſibilia. Tertiò Anima glorioſa proprium ſuum idemq; beatum poſſidet corpus, idcircò à nulla re quicquam corpus tale pati poterit. Adam quidem protoplaſtus antequàm in ſe peccatum admiſiſſet, non patiebat̃ quicquam: & eo durante ſtatu, non poterat pati. Paſſibilis tamen erat & pati potuit, id quod res ipſa probauit, peccato perpetrato. Pueri autem, qui abſque ſalutaris lauacri perceptione, & ſine peccatis prijs decedunt, non patiunt̃ quidem in limbo, ſed hoc non ex potentia reſiſtendi læſioni externæ, quam non habent: Non enim beati ſunt: ſed ex diuina miſericordia. Atquì ſanctorum corpora glorioſa etiamſi in inferno, aut ſub Terra, aut in profundo pelagi ponerentur, nullam omninò moleſtiam aut dolorem pati poſſent. Tertia dos corporum glorioſorum, ſubtilitas eſt, quam habebunt ex ignis elemento in ipſis glorificato, quo etiam corpora ipſa vſqueadeò ſubtilia reddentur, vt nihil eis obſiſtere, nihil obicem aut impedimentum præbere queat. Præter hoc etiam Animæ nobiles in eiuſcemodi ſubtilitate ſua poſſidebunt corpora, eisque antè à ſe victis ac edomitis, & omni excluſa craſſitie ad talem ſubtilitatem adductis, denuò copulabuntur. Quarta demùm dos, agilitas eſt, quam obtinebunt ex elemento aeris in ipſis ornato. Si enim glorioſum eſſe debeat corpus, omnis ponderis prægrauantis expers vt ſit oportet. Atque ita Anima beata cum glorioſo corpore ſuo breuiſſimo temporis puncto vbicunque volet, erit. Sed vt beatorum corporum non æqualis erit claritudo, ita & impar erit agilitas. Atque hæ ſunt dotes corporum glo-

Quatuor corporis glorioſi dotiũ ptima.

Glorioſorũ corporum differẽtia.

Dos II.

Puerorum abſq; baptiſmo decedẽtiũ ſtatus.

Dos III.

Dos IIII.

Matt. 17. rioſorum, quibus poſt reſurrectionem prædita erũt. Quas etiam DOMINUS IESVS in ſuo corpore mortali demonſtraſſe legit. Claritatẽ qdem in ſuî transfiguratiõe: Impaſſibilitatẽ,
Matt. 26. qñ ſeipſum pridiè quàm pateret, cum ingenti deſiderio & exultatione & ſine vllo torméto in cibum contulit: quod tamen intelligendum eſt ſecundum actum, non ſecũdum habitũ:
Luc. 2. Subtilitatem, naſcens ſine vllo dolore ex intemerata virgine: Agilitatem, ambulans ſuper
Mat. 14. mare. Habebunt prætereà corpora glorioſa in regno Dei ſingulare gaudium tum vidẽdo, tum audiendo. Videbũt enim oculis corporeis glorioſum corpus ipſius DOMINI ſaluatoris
Gaudia beatorum. & eius ſemper venerandæ genitricis & virginis MARIAE, itemq; cætera præclara ſanctorum omnium corpora, plena gloriæ & deliciarum cæleſtium. Cernent etiam ornatum eximiamq; claritudinem cælorum ac elementorum: atque ſub vna hora cælum terramq; peragrabunt, iterumq; ad cælos reuertent. Ad hęc canticis & quibuſcunque poterunt modis atque omni ſua facultate DEVM & DOMINUM ſuum collaudabunt, vndè ſonus reſultabit auribus longè gratiſſimus ac ſuauiſſimus: atque his ſemper in omne æuum vacabunt. Porrò, ANIMARŨ gloria in corporeas omnes animæ vires exundabit, per easq; permanabit in ipſum vſque ſenſum externum, qui tantis affluet delicijs, vt id à nemine in hac poſſit vita comprę hendi. Nec vllum vnquàm iſtæ deliciæ finem habebunt, ſed continuæ ac perennes erunt. Hoc igitur externum ſenſibile eſt regnum Dei, idemque infimum in gloria. Oſtenditur autem ipſum homini modo iam dicto, vt ad id ſuſpiret, atque excellenter virtutibus acquirendis nauet operam.

¶De regno naturali. Caput XXXIX.

OSTENDITVR etiam ſecundò DEVM amantibus regnũ Dei in lumine naturali. Etenim neque gratia, neq; gloria lumen repellit naturale, ſed illuſtratur ampliùs. Si enim natura vitiorum ſimulacris non ſit obnubilata, etiam naturaliter poteſt noſſe quiſpiam, cælum terramq; & quęcunque condidit DEVS ad honorem ſuum & hoEntia oñia cur creata. minũ vſus, eò creata eſſe, vt cum omnibus & de omnibus laudet DEVM, eidemq; famuletur. Iſthæc autem laudatio & hic famulatus, occultum illud eſt regnum Dei, quod is in lumine naturali oſtendit. quod ignorant qui alieni ſunt à Deo, tametſi naturali vigent lumine. Talis etiam modo quodam naturali ſiue naturaliter virium ANIMÆ & ſenſuum ſuorum tam externorum quàm internorum, atque etiam creaturarum omnium diſpoſitionẽ ſiue ordi-
Creaturas oẽs quî Deo poſſideat. nem perſpicere atque cognoſcere poteſt. Et ipſum eſt regnum DEI naturale: ſiquidem DEVS creaturas omnes tanquàm proprium ſuum regnum poſſidet. Atque iuxta hunc modum oſtenditur homini naturale regnum DEI, quod tamen etiam abſque DEI gratia & laudatione cognoſci poteſt. Sed qui diuino ſunt AMORE præditi, non poſſunt res à DEO conditas, ſiue ea quæ hîc commemorauimus, ſine DEI laude adſpicere & conſiderare: ideoque ex omnibus mercedem conſequentur.

¶De regno Scripturę. Caput XL.

AD hæc tertiò oſtenditur Dei regnum pręclaris hominibus in ſcripturis, nempe in ſacri Chriſti IESV & ſanctorum eius doctrinis ac inſtitutionibus, itemq; exemplis, quæ ea ex cauſa nobis reliquerunt, vt ea ſectemur, ſicque & nos quæ ipſi iam aſſecuti ſunt, quandoq; adipiſci mereamur. Hoc ſcripturę regnum cui à DEO
Scripturas quis facilè intelligat. oſtenditur, is probè ac perſpicuè ſcripturas intelligit: quanquàm fieri poteſt, vt earum ſubtiles ſenſus omnes non aſſequat, quod etiam nihil neceſſum eſt. Ea autem q à DEO vel abducant, vel ad DEVM adducant, ſatis intelligit: atq; eo ipſo omnem perſpicit veritatem, ſiquidem in ijs virtutes omnes & vitia includunt & compræhendunt. Probè etiam agnoſcit
Ioan. 10. vocem alienorum, qui cùm paſtorum ſpeciem præ ſe ferant, fures & latrones ſunt: cuiuſmodi ſunt, qui in ſacris exponendis literis diuerſam à ſanctis PATRIBUS, eisq; repugnantem ſententiam ſequunt, vitamq; ab illis diſſimilem agunt. Tales omnes à virtutibus abducũt, resq; temporarias potiùs quàm ſalutem hominum quærunt & aucupant: meritoque inter alie-
Quî regnũ ſcripturæ perficiẽdũ. nos, & non inter PASTORES numerandi ſunt. Perficietur autem hoc regnum à DEO & bonis hominibus, id eſt, ne vnum quidem iota in verbis, factis, & cunctis virtutibus omittetur.

Deni-

Deniq; hoc idem ſcripturæ regnum nobis implere & exequi incumbit, quippe quod per DOminum noſtrum IESVM CHRISTVM & ſanctos eius ex ſancto ſpiritu manauit. Et ſcriptura quidem quandoque peribit, ſed ſcripturæ fructus æternùm perdurabit. Qui docti & acuti ſunt, ſcripta diuina, tum quòd memoriam illis refertam habeant, tum ob intellectûs & ingenij perſpicaciam, tum etiam ob multam in ſcholis exercitationem, planè ac dilucidè explicare quidem poſſunt, etiamſi diuinæ charitatis & gratiæ expertes ſint: ſed in eis latentem fructum ac ſuauitatem abſque diuino amore guſtare nequeunt. Itaque regnum hoc ſcripturæ DEVM amantibus eam ob cauſam oſtenditur, vt eidem ſcripturæ conuenienter viuant, ſicque fructum illius atque dulcedinem nedum in præſenti, ſed etiam futura vita guſtare ſint idonei. Enimuerò virtutes, interna conſolatio, & ſpes vitæ æternæ hoc ipſum DEI regnum ſunt, quod in ſcripturis latet, ſed amantibus oſtenditur, nec poteſt ab alienis & extraneis ſine charitate DEI vlla vel ſcientia, vel acumine aut ſubtilitate guſtari.

Scripturam explicare quõ etiã charitatis & grãtiæ exptes nõrint.

¶De regno Gratiæ & Gloriæ. Caput XLI.

QVartò DEVS præclaris hominibus & amicis ſuis regnum ſuum in gratiæ aut glorię lumine oſtendit: idque fit ſupra ſenſus, ſupra naturæ lumen, & ſupra ea omnia, quæ poſſint diſci ex ſcripturis: non tamen eſt ſcripturis contrarium. Quæ em̃ bona, quasque delicias DEVS amicis ſuis in hoc lumine demonſtrat, eas nec ſcriptura tam euidenter exprimere, nec quiſquam tam perfectè & ita ad viuum ſcriptis tradere poteſt, vt à DEO ſpiritibus amore flagrantibus oſtenduntur. Etenim regnum iſtud, quod amantibus monſtratur, fructus guſtusque eſt virtutum omnium, qui eſt cibus angelorum, beatarum animarum, hominumque bonorum. Sunt autem multi, qui virtutum actibus incumbunt, ſed abſq; virtute, id eſt, ſine charitate diuina, ideoq; virtutum fructus minimè guſtant. Sunt alij qui virtutum actus colunt & exercent, atq; etiam diuino ſunt amore præditi: ſed quia non ſatis illuminati ſunt, virtutum fructus hac ratione nec ipſi guſtare queunt. Sed qui hoc ſibi regnum demonſtrari volunt, eiusq; fructus guſtare appetunt, ij vt à DEO in meditullio regni animæ ſuæ, in ſupremo mentis ſuę, id eſt, inter ſupereſſentialem, inhærentem, contemplatiuam, atq; emanantem actuoſam vitam conſtituti ſint oportet. Et de actione quidem & contemplatione iam dictum eſt.

Qui cur virtutũ fructus nõ guſtent.

¶De ſex fructibus gratiæ & glorię, quorum tres ad actuoſam, tres ad affectiuam vitam pertinent. Caput XLII.

AGamus nunc paucis de fructibus, qui in lumine gratiæ & gloriæ oſtendunt̃. Cunctę enim æternę actiones & exercitia virtutum quandoq; finem accipient: ſed earũ fructus cibus ac potus noſter erit in ęuum ſempiternũ. Sex aũt fructus & ſenſibilis guſtûs genera, hominibus eiuſcemodi oſtenduntur in actione: & quatenùs mens deorſùm ſpectat tum in gratię, tum glorię lumine: non tamen om̃es vel in gratia, vel gloria ęqualiter guſtant ac ſentiunt. Primus fructus, primusque guſtus, qui etiam neceſſarius eſt omnibus ſaluari volentibus, quamque nunc feliciter percipiunt ſiue guſtant, quotquot cum DEO beatam agunt vitam in cęlis, animus eſt morigerus, obediens, ac ſubmiſſus ſub pręcelſa potentia DEI. Et hęc ſubmiſſa erga DEI pręcepta & prohibitiones obedientia, vt iam dictum eſt, cuilibet ſeruari cupienti neceſſaria eſt. Secundus fructus eſt, ſentire ſe ex animo benè velle om̃ibus, atq; pium & liberalem eſſe erga omnes, & in iudicando clementem ac propicium, in aduerſis autem patientem ac manſuetum. Tertius fructus eſt, antedictam ſubmiſſam & humilem obedientiam, itemq; pietatem, atq; etiam patientem manſuetudinem haud ſecùs quàm propriam eſſentiam ſuam, in ſe ſentire & cognoſcere. Et hi ſunt fructus vitę actiuę. Quartus porrò fructus, eſt erectus ſenſibilis amor erga DEVM, idque cum anima & corpore totisq; viribus: ſenſibilis etiam affectus ſiue deſiderium, quo quis ex ipſis animi medullis appetit, vt & ipſe & creaturę omnes, quas benigniſſimus DEVS in laudem & honorem ſuum cõdidit ac ordinauit, hoc ipſum foris & intùs tota ſua facultate impleant, pręſtent ac exequant̃: & ſicubì minùs id faciãt, aut indè deficiũt, id ei perpetuũ parit dolorem, cuius non poteſt vnq̃ obliuiſci. Quintus æterni regni fructus, eſt ſenſibilis impa-

Fructꝰ quoꝝ quibus quõ oſtendãtur.

Fructus I.

II.

III.

IIII.

V.

tiens amor, q̃ sine intermissione desupèr mouet̃ siue attingit̃, semperq́; ad illi⁹, quem amat, vnionem auidus adspirat ac inhiat, nec vnq̃ potest à virtutũ actib⁹ ociari, q̃quidem hæc illi innata nobilitas vel dignitas est. VI. Sextus eiusdem regni fructus, est dilucida oĩm istorũ fructuũ contemplatio, atq; oĩs huius sensionis vel expimenti cõsideratio. Præter quæ cõtem plat̃ etiam q̃ talis est, regnũ sensibile nõ solùm vt id nũc est, sed etiam vt perenniter erit: Itéq́; regnũ suũ naturale, vt id DEVS creârit ornârit́q; tũ naturaliter, tũ supra naturam, atq; etiam vt idem in gloria sit ornaturus. Contuet̃ prætereà beatos omnes angelorũ & hoĩm spũs, vt ij in DEI laude fluitẽt refluant́q;. Adspectat etiam pietat̃ ac liberalitatem DEI, vt is præcipua virtutũ oĩm, omnisq́; sensionis vel experimenti causa sit: atq; vt idem cũ seipso & omnibus donis suis emânet: id quod hominem præ amore reddit impatientem, dũ eius obtinere similitudinem, eiq́; in æterna fruitione vniri vehementer appetit. Atq; ij sunt fructus vitę, quam affectu osam appellant.

¶ De regno diuinitatis supra gratię & glorię lumen: & de triplici fructu vitę contemplatiuę supereſſentialis. Caput XLII.

Vbinã triplex hoĩ detur fructus.

QVintò deniq; regnũ DEI supra oĩe creatũ lumen in immensa quadam dinina luce amantibus ostendit̃: idq́; supra rationem in mente in DEI supeſſentialem vnitatem introuersa, vbi triplex homini donat̃ fructus, putà claritas immẽsa, amor incompræhensibilis, & diuina fruitio. Ex q̃bus primus fructus, id est, claritas im
I. mensa, oĩs claritudinis quæ in contemplatione & actione habet̃, causa est: adeoq́; ipsa Intellectum suauiter afficit, vt sese essentialiter in ipsam immergens, vnum cum ea efficiat̃. Al-
II. ter aũt fructus, nempe amor incompræhensibilis, per totũ animæ regnum permânat, prout vis quælibet ipsius capax est, facit́q; colliquescere animam in simplicem ac essentialem charitatem. Porrò claritas hæc immensa & amor incompræhensibilis dum per animam permanãt
III. ac penetrant, iam ipsa anima ad fruitionem, quæ tertius fructus est, ptingit. Hæc autem fruitio, tanta tamq́; ingens est, vt & DEVS ipse & sancti beatiq́; oĩes, atq; isti homines sublimes in ea absorpti sint ac immersi in quiddam modinescium, hoc est, in nesciẽtiam quãdam ac p̃petuam sui amissionem. In qua tamen in hanc sui amissionem immersione summus ac præcipuus consistit sapor. Iam quisq̃s istiusmodi est, idemipse communis erit, mentẽq́; suam perindè vt rex suum regnũ possidebit, vt ipsa mens ad virtutes oĩes actitandas deorsùm iugiter sese vertat atq; demittat, sicq́; p̃fectam gerat similitudinem fœcundę vnitatis DEI, quæ secundũ p̃sonas cũ donis oĩbus p̃ creaturarũ oĩum necessitate continẽter emanat. Itidéq́; secundum eandem mentem suam essentialiter DEO inhærebit, vtì in inexhaustã ac infinitam claritatem transformetur, quemadmodùm & personæ diuinæ, quæ momentis oĩbus in diuinæ essentiæ abyssum absorbentur ac immerguntur, fruitioneq́; inundantur: ac nihilo minùs secundum personalem in ipsa fœcunda natura distinctionem, perpetuò emanãt ac operantur. Ita nimirùm etiam homo iste communis in supremo mentis suæ vertice inter essentiam & vires, id est, inter fruitionem & actionem consistet, semper essentialiter DEO
Fruitio quæ quanta.

Caligo quæ quorum beatitudo. 2. Cor. 3.

inhęrendo suĩ in fruitionem defluxione ac absorptione, & in diuinitatis caliginem immersione, quæ caligo tam DEI quàm omnium beatorum spirituum suprema beatitudo est. Atque ita à claritate transformabitur in claritatem, hoc est, à claritate creata in increatam claritudinem, idq́; per æternum exemplar suum, quod est sapientia DEI patris, quæ exemplar est creaturarũ oĩum, in qua res omnes tam corporeæ quàm spiritales viuũt. Atq; per idem ipsum exemplar creaturæ omnes in creatum esse emanant, DEIq́; accipiunt similitudinem.

Hoĩes deo similimi q.

Verùm istiusmodi homines præclari & cõmunes, omnium DEO similimi sunt, quandoquidem cum cunctis virtutibus foràs promanant, sicut & DEVS cũ omnibus donis suis: manẽtq́; intùs in perenni fruitione, & supra dona omnia vnũ sunt cum DEO. Huius generis quotquot sunt, ij præclarissimè ac excellenter admodùm illuminati & cõmunes sunt. Quod vt & nos omnes absq; vllo defectu consequamur, beatissima semperq́; venerandapræstet TRINITAS vnus Deus, Amen.

D. Io-

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

De vera contemplatione opus pręclarum, varijs diuinis inſtitutionibus, eo quo Spiritus ſanctus ſuggeſſit, ordine deſcriptis, exuberans.

¶ Sententię duodecim de amore IESV. Caput I.

CONSEDERVNT QVANDOQVE PARITER DVODECIM cordatæ virgines, & de ſpecioſo forma præ filijs hominũ DOMINO IESV colloquebantur, atq; ita apud ſe ſingulæ cogitabant: Iure nobis laudandus amor eſt, quippe qui initio dulcis ac longè ſuauiſſimus eſt. Pſalm. 44.

PRIMA AIT:

AMOREM IESV meo feram in pectore, nec propter aliquẽ hoc mihi omittendũ puto: virtutẽ mihi diuinitùs præſtari peto. Et iure ſanè IESVS nobis amandus eſt, vt quẽ tanta generis celſitudine & nobilitate prędituin non ignoramus.

ALIA DIXIT:

Equidem libens illum amarem, ſi quemadmodùm incipiendũ ſit, cõpertum haberẽ. Siquidem etiamnum ipſe me latet. Etenim cor meũ multiplex eſt: ſępiùs cõfiteor & reã me agnoſco, vitamq; ago perpetuis curis & ſolicitudine anxiam.

TERTIA AIT:

Haud ſecùs ad me venire ſolet, quàm amicus intimus, & omniã mihi pulchra & blanda promittit: ſed rurſum inſtar hoſpitis inſtabilis aufugit, nec iterùm eũ licet adipiſci. ſequor quidem eum totis viribus. Nimirùm ſapiens & prudens non eſt, quiſquis diẽ laudat, anteq̃ ſuauem & ſerenam ſit adeptus veſperam.

QVARTA DIXIT:

Iniquum ſanè fuerit, ſi operæ meæ conductitiæ mercedẽ ante laborem minimè perſolui indignè ferre velim. Nihil enim id mirũ eſt: ſed ita ſæpiſſimè vſuuenire ſolet, vt parùm operanti, etiam parùm reſtituatur mercedis.

QVINTA AIT:

Amor IESV me ſefellit, corq́; ſenſusq́; mihi abſtulit, nec habeo cui id conquerar. Noctes atque dies ille de me ſumptus facit, & plùs multo q̃ præſtare queam, me exigit: quæ vtiq; non ſunt paria ſymbola, vel æqua commercia.

SEXTA DIXIT:

Quænam ſunt hæc quæ hîc dicuntur, quæve quæruntur? Itáne DOMINUS IESVS tã eſt prodigus conuiuator? Certè ſœminæ iſtæ aberraſſe mihi videntur, & DOMINO IESV ſcãdalo ſunt: & vt apparet, vſqueadeò liberæ ſunt verbis, vt ſatiùs fuerit indè per confeſſionẽ ſeſe corrigere. An ignorant de amore IESV non niſi profunda cũ humilitate & ingenti timore eſſe loquendum?

SEPTIMA AIT:

Tanta

tanta animã meam fames detinet, vt etiamsi prẽsto mihi foret, quicquid vnq̃ cuiquã DEVS obtulit, meã explere esuriem non possit, nisi etiã seipsum daret. Planè emoriar necesse est, quando in hac necessitate mea tantæ amoris impatientiæ nemo mederi potest.

OCTAVA DIXIT:

Dñs IESVS suauissimũ est condimentũ, ex quo oñe manat gaudiũ: equidẽ cũ illo conuiuor. Nã & ipse meus est, & ego sua sum: oñinò illo carere nõ possum: Ipse mihi sorte datus est, & est mihi nux dulcissima: quam quicunque non frangunt, stolidissimi sunt: nucleus eius, summæ Deitatis deliciæ sunt. Dicam ex animi mei sententia: si penes me esset rerũ oñium potestas, & meo imperio subiacerent omnia, IESVM mihi in DEVM meũ eligerẽ, tam mihi, illi vacare, iucundum & gratum est.

NONA AIT:

Amor Domini IESV reliquit me solam, & nunc per rara & ignota eũ sequor itinera, gradiorq̃ue per deuia. Si quid priùs habui, iam prorsus nihil habeo: quod mihi perq̃ graue & molestum est. Dominus IESVS meum mihi cor furatus est.

DECIMA DIXIT:

Amor IESV longè pulcherrimus est, isq̃ue animã repleuit meã, præbetq̃ue mihi plenis semper poculis potandũ vinum suũ præclarum. DEVS bone, quinam vnq̃ maiori possim affici lætitia, q̃ dũ is mihi elegantissimã ostendit faciẽ suam, eiusq̃; excellens bibo vinũ? Errant, quicunque aliter loquuntur.

VNDECIMA AIT:

Vtrùm quicquam desiderem, nescio: siquidem in quadam felici nescientia, cuius nullũ est fundum, meipsam amisi. Absorbuit me inexhausta diuinitatis abyssus ore suo, nec indè reuerti licet.

DVODECIMA DIXIT:

Nunquàm non boni quippiã agere, id planè voluntatis est meæ. Nõ eñ potest ociosus esse amor. Itaque virtutes fideliter colere & exercere, & supra actiones virtutum, DEVM contemplari, id equidẽ non possim non laudare. Mentis aciem in diuinitatis dulcissimã essentiam intendere ac defigere, & in amoris cõspectu colliquescere, semperq̃ue amore ebriũ esse, modus est vitæ præclarus admodùm atque perfectus.

Si quidẽ simul maneamus, & ita vt cœpimus, de cęlestibus colloquamur rebus, vita ea præclara sanè fuerit. O quanto nos amore cõplexus est Pater noster cęlestis, qui suũ nobis misit donauitq̃; Filium, qui morte nos redemit sua, quod nobis eternã consolationẽ ingerit. Decet igitur illi nos viuere, & obsecrare omnipotentẽ DEVM ac Dominũ nostrum, vt nobis gratiã p̃beat sua semper exequendi præcepta ad laudem & gloriã suã sempiternã, quo in hac valle miserię inferorum euadamus tormenta, & ad suam pertingamus regiam, cęlesteq̃ue palatium.

Ioan. 3. Roma. 8.

¶ Cuiusmodi esse debeat verus Dei amator: de toleran-dis malis, & vt agnoscantur boni. Caput II.

Virginũ status qualis.

ISTE nimirùm bonarũ ac sapientium virginum status est, quæ magnã virtutibus acquirendis nauant operam: cuiusmodi nedum longè ante nostra fuere tẽpora, sed hodieq̃; visuntur: quanquàm magnã prohdolor status iste ruinam fecit, nullius magìs q̃ infidelitatis culpa. Sed quisq̃s verè fidelẽ se p̃stare cupit, eius cor vero amore, simplici veritate, & minimè ficta simplicitate Deo adhæreat necesse est, ipseq̃; mitẽ & humilẽ se præbeat erga eos qui facilè mouentur, & citò ira excandescunt, quiq̃; animo elato ac tumido alios impetunt & maledictis infestant, leuiter irascuntur, difficilè ad pacem redeunt, quod est infelix hominũ genus, & qui propriæ sunt dediti voluntati, & in suo sensu pertinaces & rixosi, nec vllius consilio vel iudicio acquiescunt, asperi & torui & amari, ad indignationem promptissimi, inuidi, inclementes, nequã & versipelles, crudeles & inexorabiles: quæ vitia in quibus insunt, eos certũ est ad prudentium virginum consortiũ minimè pertinere: quandoquidem nec vitam earũ, immò ne speciem quidẽ præ se ferunt. Sed hoc improbum hominũ genus

A prudẽtiũ virginũ consortio exclusi qui.

nus æquanimiter ferendum est, & ita facientis vitam benedicet DEVS. Porrò homines bonos agnoscere volens, foris eos & intùs cõsiderare debet. Omis quidẽ sanctimonia à DEO donatur eius præcepta colentibus. Quicunque mundum hunc corde contemnunt, cælestes possunt gradus scandere, diuinaque implẽtur gratia, quò eius cõsilia sectẽtur. Qui rebus & opibus terrenis valefaciũt, diuina charitate replẽtur, quæ reuerà præclara lanx est, amicis cognatisque omnibus ponderosior siue præpõderans, carnemque vincẽs & sanguinẽ, agilis & alacris ad virtutes omnes. Huic charitati quotquot dant operã, omniũ, quos præsens habeat tempus, ditissimi sunt: multaque in eis magnanimitas & fidentia inest, quãdoquidem hac in parte nemine opus habẽt, nec curis aut solicitudine animi laborãt, vt qui fideiussorem ipsum DEI spiritum habeãt: neque apparẽtem aliquam foris ambitiosè venãtur sanctitatis speciem, quippe qui nullius laudes expetunt. Singulares viuendi modos ipsi sibi non fingunt, sed alijs hominibus bonis sesè cõformant. Sanctæ Ecclesiæ instituta & exercitia omigenis bonis sanctisq; actionibus colunt & sectantur. Sacramẽta omnia admodùm venerantur, certi in eis diuinam contineri & viuere gratiam.

Hoies q quõ cõsiderãdi.

Qui quõ ditissimi.

¶ Vt se præparare & habere debeat Dominici corporis Sacramentum percepturus.

Caput III.

ATQVE eam ob rem dum aliquis homo DEI venerabile percepturus est Eucharistiæ Sacramentum, diuinitùs nobis missum & datũ, in quo Dominicũ cõtinetur & viuit corpus, eoq; iure nobis supra omnia colendum est ac honorandũ, coram præsente Domino DEO suo sedẽs, æternæ sese ostẽdet veritati, examinabitq; & perspiciet atque explorabit vitam suã, verba actusq; suos, mœstoq; corde dicet ad Dominum: Miserere mei æterna charitas. Iure mihi ipsi vehementer displicere possim, qui à teneris annis peccata admisi innumera, tempusq; meum malè perdidi: sed miserere mei tu clemẽtissime DEVS. Nõ sum quidẽ dignus, vt intres in me, sed quia peccatorũ vulneribus valdè cõfectus sum, nunquàm potero sanitati restitui, nisi me consoletur dulcissimum os tuũ, proferatq; verbum aliquod consolatorium, ex tua celsitudine emissum. Mat. 8.

¶ Respondet Deus animæ, sacræ communionis auidę.

Caput IIII.

AVdiui, ô homo, precem tuã: faciam ergo quod meũ est, respondebo dolori tuo, faciamq; tibi secundũ piam fiduciam tuam. Itaque sis magno, hilari ac imperterrito animo, votis tuis omnibus satisfiet: Equidẽ cibus & hospes tuus ero: tu te totũ ad me cõuertas. Caro mea tuî gratia in cruce benè assa est, sanguis meus viuidus ac feruidus est, corpus animaque penetrans. Agè iã simul epulemur, simul edamus ac bibamus: Sed tu vide, meæ passionis & mortis ęternæq; charitatis ne sis immemor. Nã si his te occupes & exerceas, pace perfruéris. Equidẽ ex verbis tuis animaduerti dilecte mi, tenéri te desiderio sumendi venerabilis Sacramenti: iam Missæ sacrificiũ peractũ est: si paratus es, ipsum vt accipias licet. 1. Cor. 12.

¶ Homo loquitur ad Deum, extollens mirificè gratiam Eucharistię.

Caput V.

BEnedictus sis Domine DEVS meus, qui meo satisfacis desiderio. Libenter eñ sanctissimũ percipio sacramentũ, quippe quod mihi dignissimũ munus est. Siquidẽ in eo sacrosanctũ accipio corpus tuũ, dulcissimũ mihi atque saluberrimũ: ipsum nanque est cęlicũ manna meũ, quod qui non edunt, iã mortui sunt. Est etiã esca angelorũ, quã qui gustant, verè sapientes sunt. Mundus eã gustare non potest, eo quòd ex rebus extraneis & à DEO alienis mõ hilarescit, mõ mœrore afficit. Iã paulò antè Dñe mi pmittere dignatus es, q; vnà ederemus. Et ego multũ aueo, multũ inhio, magnoq; flagro desiderio. Nec tñ te cõsumere possum: sed quo plùs edo, hoc ampli' appeto: quo plùs bibo, eo magis sitio: & semp multo ampli' reliquũ mihi manet, q̃ possint mortales oẽs absumere. Et tu Dñe mul Ioan. 6.

tùm liberalis es hospes, soluis eũ quicquid consumitur. Perquàm libenter Domine vitalem bibo sanguinẽ tuum, ex tuo latere tuoq; sanctissimo, nobilissimo ac glorioso corpore profluẽtem, nempe suauissimũ gutturi meo, qui me iam semiebriũ reddidit, nec celare possum. Reuerà Domine sanguis tuus musto malorũ granatorum siue punicorũ preciosior atq; prę stãtior est: itaq; implebo cũcta vasa mea, sicq; magnanimus & audax ero: nec quicq̃ mihi foris negocij est. Plenus sum totus, & tamen desidero & appeto, quanuis id quod habeo, consumere non possum. Sed quicquid id est quod habeo, non magnipendo: id potiùs quod mihi elabitur ac præterfluit, insequor. Verùm tametsi desiderio sequor & persequor, non tamen potest id quod modum habet, illud quod modi est expers, assequi. Quod eñ cũ modo coniunctum est, & quod modo caret, duo quædã sunt, quæ nunq̃ possunt prorsùs vnũ efficere: sed semper diuersa distincta q; maneant necesse est, nec alterum potest alterũ depellere. Fides quidẽ, ordo & boni modi seu bona instituta iure meritoq; laudantur. Etenim sanctæ Ecclesię exercitia & instituta in ordine, modis & bonis actionibus cõsistunt: nec potest quisquam neque in cælo, neque in terra sine modo viuere. Et DEVS ipse in ordine, in modo, in pondere, in mensura fecit omia. Ita ergo rationabiles sectabimur modos ac instituta, quo supra rationem contemplatiuam obtineamus vitam.

Cant. 8.

Modũm habẽs, & mõ carẽs, q̃ differant.

Sapien. 11.

¶ De impedimentis verę contemplationis. Caput VI.

PLures enim falluntur, vt nec ad cõtemplationem, nec ad id quod modi expers est, pertingere queant: & quicunq; ea reperire nõ possunt, eos certũ est quibusdã dissimeri impedimentis. Nimirùm qui corde multiplices sunt, & alios curioſẽ obseruant, quos amicorum & cognatorũ curæ extraneæ detinẽt, quiq; propriæ vitæ necessaria solicitè conquirunt, ijs diuitię DEI manent incognitæ. Prudens quidem ac prouida discretio, seu discreta prouidẽtia, bona est: sed qui multùm anxius & solicitus est, is neutiquàm prudens est. Foràs sese conuertere ad vitam sensibus plausibilẽ, veram internam exercitationẽ eliminat: & qui sensibus foris satisfaciunt & obsequuntur, intùs nulla vera libertate gaudent: sed foris pigri, desides ac imparati, intùs verò tam in prosperis quàm aduersis inordinati sunt. Et quãuis hęc fortassis absque peccato mortifero consistere queant, attamen impedimento sunt homini, quo minùs ad suũ pertingat fundum. Deniq; quos rerũ alienarũ imagines occupant, ij nec ad contemplationem, nec ad id quod modi nescium est, pertingere queunt.

¶ Quęnam ad veram perducant contemplationem. Caput VII.

POrrò quisquis ad contemplationem sese præparare appetit, eò perducentibus ingrediatur vijs oportet: quæ sunt, Immaculata conscientię puritas, benè ordinata vitæ innocẽtia, morum cõposita ac placida honestas, sensuum omniũ sobrietas, naturæ inordinatas reprimere ac cohibere propensiones, eidẽq; in necessarijs rationabiliter & discretè succurrere: foràs sese extrouertere ad quoslibet suî indigos, idq; benè morata cũ pietate ac benignitate: introuersum esse in ocium sanctũ, quod nullas admittat, sed omnes excludat imagines. Intuitus seu introspectio eleuata, & ad æternã aperta veritatẽ. Immansio, siue in intimis permãsio simplex & stabilis in vera pace. Inhabitatio, quã nihil vitiosum vel inæquale premat aut moueat. Amor deuotione conflagrans: Deuotionis flãma ignita, & in DEI sursùm tendens bonitatẽ. Anima amans, & sitiens ac concupiscens in omnem æternitatẽ esse cum DEO: Omnis proprietatis in liberrimã Dei voluntatẽ abnegatio & renunciatio. Cunctarũ animæ virium in spiritũs vnitate collectio: DEVM perpetua cũ reuerentia laudare, gratias agere, amare, colere, eidẽq; iugiter dignè famulari. His virtutibus ex amore nauare operam quicunque non recusat, ei vitam licet sperare contemplatiuã. Si enim DEO ac sibijpsi fidelem se præstiterit, vbi se DEVS ipsi ostendere voluerit, iam contemplabitur.

Viæ ad cõtẽplationẽ inducentes, q̃.

¶ Quid

¶ Quid sit vera contemplatio. Caput VIII.

EST nanque contemplatio cognitio seu scientia quædam modi expers, semper ratione superior, & nec ipsa potest in rationẽ descẽdere, neque eam ratio supra se assequi valet. Illustrata modinescientia pulcherrimum speculum est, in quo DEI splendor æternus relucet. Modinesciẽtia modum nõ habet, & in ipsa cunctæ actiones rationis deficiunt. Nec tamen isthæc modinesciẽtia DEVS est, sed lumẽ illud est, quo contemplamur. Qui in modinescientia diuinoq; lumine versantur, quandam in se conspiciunt vastitatẽ. Modinesciẽtia tametsi ratione superior est, non tamen est absq; ratione: & ipsa oñia sine admiratione adspectat. Admiratio nanq; infra ipsam est: & contemplatiua vita admirationis expers est. Modinescientia cernit quidem aliquid, sed quidnam sit ignorat: siquidem id quod videt, oñia excellit, & nec hoc nec illud est. Verùm si contemplationem dilucidè describere debeam, rhythmos interim vt missos faciam oportet.

Modinesciẽtia quid aũt qualis.

¶ Hucusq; libri huius sermo rhythmis tinnulis & iucundis in Germanico contexitur, quorum gratiam Latina interpretatio seruare non potuit. Sensus tamen redditus est bona fide.

¶ Cuiusmodi esse debeat, qui veram contemplationem in se experiri velit: & de mirificis quibusdam erga nos beneficijs Dei. Caput IX.

CONtemplatiuam vitam quisquis in se experiri cupit, is supra vitam suam sensitiuam intrò se recipiat oportet in suprem am interioris hominis sui portionẽ, cunctis iam dictis ornatus virtutibus, DEVMq; laude, gratiarũ actione, perpetuaq; reuerentia ac veneratione colat, memoriam habeat cunctis rerum sensibilium formis ac imaginibus nudam & absolutam, Intellectum æternæ veritati patentem, & per amorem ad eandem eleuatum, Spiritum deniq; DEO detectum ac reuelatum ceu viuidũ quoddam speculum, in quo æternam suscipiat DEI similitudinem. Hic iam lumen quoddam intellectuale sese exhibet & manifestat, idq; nec sensu, nec ratione, neq; natura, neque perspicua consideratione potest compræhendi. Idem autem lumen libertatem nobis præstat atq; fidentiam erga DEVM: estq; cunctis à DEO conditis rebus naturalibus præstantius atque sublimius. Etem̃ naturę perfectio est, & est supra naturam, atq; illustratum quoddam inter DEVM & nos mediũ est. Porrò nuda & imaginũ expers mens nostra ceu viuum speculum est, in quo lux ista lucet: exigitq; à nobis lumen istud tum similitudinẽ, tum vnitatem cum DEO. Atq; in viuido nudæ mẽtis nostræ speculo DEVS in nobis viuit cũ gratia sua: nosq; in DEO viuimus p virtutes & opa bona. In hoc etiam vitali speculo quandam æterni exemplaris nostri, quod DEVS est, obtinemus similitudinem: quandoquidẽ vitam agimus æternæ DEI prudentiæ siue prędestinationi consentaneã atq; consimilem. Lux aũt antè dicta, fòràs manat in similitudinẽ: trahitq; intrò in vnitatẽ: quod quidem nos supra rationem in nuda ac introuersa intelligentia nostra sentimus, loquente veritate DEI in spiritu nostro in hunc modum: Adspice me vti ipsa te adspicio, cognosce me, sicut ipsa te cognosco: ama me, quẽadmodùm à me amaris: fruere me, vt ego te fruor: & vt ipsa tibi tota sum, & omninò integra ac indiuisa, ita volo & te mihi prsus integrum ac indiuisum esse. Equidẽ ab oñi ęternitate antequàm quicquam creatũ esset, te intuita sum in meipsa, & vnũ mecùm, & vt meipsam vidi: atq; inibi te cognoui, amaui, vocaui & elegi: creaui etiã te ad imaginẽ & similitudinem meam. Assumpsi naturam tuã, & illi meam impressi imaginẽ, vt vnum sis mecùm absque medio in gloria Patris mei. Creaui animã meam cum viribus suis, donisq; oñibus impleui, quo Patri meo & Patri vestro, DEO meo & DEO vestro in cõmuni nobis humana natura tota facultate mea ad mortẽ vsq; seruirem: atq; ex mea gratiæ plenitudine tuam animam tuasq; vires repleui, vt mihi similis sis, meaq; virtute & donis meis DEO absq; vllo fine ęternùm seruire, & laudes grates q; agere possis. Ita nimirùm oñes vnum cum DEO sumus in æterno exẽplari nostro, quod est sapientia DEI, quæ nostrûm oñium naturam susce-

Quid cõtẽplãti necessãrium.

Quo in speculo qui Deũ nobiscũ viuat.

Gene. 1. Ioan. 1.

Ioan. 20.

Vnũ oẽs cũ Deo qui sumus.

pit. Et licèt cuncti simus vnum cum DEO in exemplari nostro p naturæ nostræ susceptionem, at tamen etiã in gratia & virtutibus similes illi simus oportet, modò nos in æterno exemplari nostro, quod DEVS ipse est, vnũ cum DEO sentire ac inuenire velimus. Atq; hũc in modũ Domini nostri IESV CHRISTI anima & fuit & est eleuata, vnumq; cũ sapientia DEI, eadẽq; eius anima cum vniuersis viribus eius & fuit & est etiamnum donorũ oĩum plenitudine abundè cõpleta: & ipse nobis ceu fons viuus est, ex quo cuncta nobis necessaria, seu quibus indigemus, accipimus: idẽq; ipse ait, Pater misit me DEVM & hominem, vt viuam singulis quibusq; me desiderantibus. Electe ac prædilecte amice mi, ipse quæso considera, ipse animaduerte, quia totus sum tuus. Tibi vixi, te instituí, te informaui, & tua causa mortem ppessus sum. Obtuli te Patri meo morte mea: & sacrosancto sanguine meo dissolui debitum tuum. Surrexi gloriosus corpore & anima, vt tu itidèm possis in extremo die cum anima & corpore gloriosus resurgere, & sine fine meam & Patris mei gloriam æternò contemplari. Ascendi in cælum supra omnes angelorum & hominum ordines in Patris vsque dexteram: & singulis quibusq; pro dignitate & virtutum ac vitæ suæ meritis locum præparaui. In vltimo deniq; die in gloria mea cum sanctis & angelis meis descendam, iudicaturus singulos tum bonos, tum malos pro ratione meritorum, & p iustitia ac æquitate. Vide adhuc & considera dilecte mi, quid prætereà tibi præstiterim. Relíqui & dedi tibi carnem vitalemque sanguinem meum in cibum & potum, atque in gustum quendam cæleste ac penetrabilem, iuxta omnem modum quo quisque appetere, gustare ac sentire possit. Cibaui, inquam, & repleui affectum siue desiderium & sensitiuam vitam tuam excruciato, glorioso q; corpore meo: & amorem ac rationalem vitam tuam spiritu meo, cunctisq; donis ac meritis meis, quibus placeo Patri meo: contemplationem deniq; tuam & eleuationem spiritûs tui cibaui persona mea, ita vt tu viuas in me, & ego in te DEVS & homo, idq; virtutum similitudine & fruitionis vnitate. Prætereà Pater meus & ego orbem terrarum repleuimus spiritu nostro, donis & charismatibus atque sacramentis nostris, pro vniuscuiuslibet desiderio ac necessitate siue indigentia. Adspice me ô homo, quisnam sim ego, vt tibi vixerim, tibi inseruierim, quid pro te ptulerim, quid tibi pollicitus sim: & sis gratus, vicemq; mihi redde pro omnibus tota virium tuarum facultate.

Quõ adhuc aliter vnũ eẽ cũ deo oportеat.

Luc. 24.

Matt. 25. Mar. 16. Ioan. 20. Ioan. 14. Matt. 25.

Ioan. 6. Mat. 26.

Sapiẽ. 1.

¶De primo verę contemplationis modo. Caput X.

O DEVS meus, esto mihi propicius: quippe qui nihil sum, nihil habeo, nihil possum absque ope & gratia tua. Cerno equidem in lumine naturali, creatorem te esse & Dominum cæli ac terræ & rerum creatarum oĩum. Atque insupèr in fide Christiana conspicio & credo quæcunque ad fidem pertinent, cupioq; tua fretus gratia & adiutorio, modis oĩibus exequi & implere legem & præcepta tua. Et hoc Domine commune est oĩibus membris tuis, cunctisq; hominibus è religione Christianis, qui tamen seruari velint. Iam verò etiam intùs exigis Domine spiritum meũ, vt te adspiciam sicut tu me conspicis, & te amem vt ipse me amas. Animum hîc lector aduertat. Dum se bonus quispiam & internæ vitæ deditus, in seipsum intrò recipit, vacans & absolutus ac expeditus à quibuscunque rebus terrenis, & cor habens superiùs reuerenter apertum erga æternam bonitatem D E I, hîc iam occultum patet cælum, & ex diuinæ charitatis vultu repentina lux quędam instar fulguris in eiuscemodi cor patulum irradiat, & in ea luce spiritus Domini eidem amanti patientiq; cordi sic loquitur: Ego sum tuus ô homo, & tu meus es: Ego in te habito, & tu viuis in me. Sub hoc autem luminis & contactûs occursu tam ingens lætitia & casta voluptas corpus animamque in istiusmodi eleuato corde occupant, vt planè nesciat homo quid sibi acciderit, aut qua ratione durare queat. Et hoc Iubilum dicitur, quod nemo potest verbis exprimere, nec quisquam nisi expertus nouit. Agitur autem istud in huiusmodi D E V M amanti corde, soli quidem D E O patenti, sed occluso creaturis omnibus. Atque hinc oritur Iubilatio, quæ est cordialis amor, & ardens deuotionis flamma cum laude & gratiarũactione, ppetuaq; reuerentia & veneratione erga DEVM.

Quæ cuiuis credẽda.

Quæ lux quod in cor qui irradiet.

Cuius cor qua lætitia qui occupet

Iubilũ qd sit nulli nisi expto, cõstare.

Iubilatio.

Sed

Sed quisquis dulcedinem sentit, in eaq; lætatur & delectationem ex ea captat, nec Deo laudes gratiasq; agit, is planè deceptus est. Et hic primus idemq; infimus est contemplatiuæ vitæ modus, in quo seſe DEVS ostẽdit: cuius eqdem hîc ipsum minimè expertis crassum quoddam proponam exemplum. Capiat quispiam speculum instar scutellæ concauum, ponatq; in eo res siccæ materiæ & igni accommodas, opponatque ipsum speculum solaribus radijs, & res impositę ob Solis ardorem & speculi concauitatem inflammabunt. Ita etiam in sui introuersione si quis habeat cor viuidum & apertum, & cum reuerentia sursùm erectum ad DEVM, diuinæ gratiæ lux in ipsum cor patulum ac eleuatũ suos mittit radios, purgatq; conscientiam, atq; igni charitatis Dei cunctas hominis culpas siue defectus exurit. Iste ergo, vt dixi, infim⁹ est contẽplatiuę vitę modus, idemq; exercet in cordis puritate, cum adspectu subleuato & amore sensibili, in laude & gratiarum actione, cum deuotione & desiderio seu affectu in diuinæ præsentia Maiestatis.

Primꝰ ac infimus cõtemplatiuę vitæ modus.

Paradigmà perspicuũ.

¶De altero verę contemplationis modo. Caput XI.

SEQVITVR hinc alter contemplatiuæ vitæ modus. Quotquot in simplicem spũs sui pũritatem per Amorem & Reuerẽtiam erga DEVM eleuati sunt, ij reuelata siue detecta facie in Dei prẽsentia coràm assistunt: atq; ex Patris vultu simplex quædam lux in nudæ ac imaginibus vacuę mentis, supra sensus, supra imagines, supra rationem & absq; ratione in eleuatam spũs puritatem erectæ, faciem irradiat. Atquì lux ista non est DEVS, sed medium quoddã inter adspicientẽ mentem atq; DEVM: diciturq; fulgor Dei, siue Patris adspiratio. Et in hac luce DEVS seſe simplici quodam modo ostendit, non quidem secũdum distinctionem, neq; modum personarum, sed in naturæ ac substantiæ suæ simplicitate: in eodemq; lumine spiritus Patris in eleuata, nuda, ac imaginum experte mente ita loquitur: Respice me, vt ipse te respicio: moxque per infusam simplicem Patris lucem simplices patescunt mentis oculi, & Patris faciem, id est, substantiam siue naturam Dei simplici adspectu, seu intuitu supra rationem citraq; considerationem inspiciunt. Lux autem ista & hæc DEI manifestatio veram contemplanti spiritui præstat notitiam, videre se DEVM, quatenùs eum in hac mortalis vitæ conditione cernere licet. Quod vt rectiùs capiat, simplicem huius similitudinem interserere placet. Si quis in radiãti Solis splendore positus sit, & oculos suos ab omni colore, ab omni consideratione, ab omni discrimine siue distinctione, & à cunctis denique rebus Solis luce perfusis auertat, atque deindè adspectu suo lumen & radios ex Sole procedentes simpliciter sequat, in ipsum vtique Solem ducit. Sic etiam si quis micantes radios ex Dei vultu in simplicẽ adspectum suum emissos atque lucentes insequatur, in creatæ essentię suę originem ipsum deducent, vbi nihil nisi solum DEVM reperiet.

2. Cor. 3.

Quib⁹ quõ hic Deũ cernere contingat.

Cõparatio alia.

¶De tertio verę contemplationis modo. Cap. XII.

TERTIVS deindè est vitæ cõtemplatiuæ modus, qui Speculatio dicit, quasi quędam in speculo intuitio. Est enim hominis contemplantis intellectûs viuũ quoddam speculum, cui Pater & Filius suũ infundunt spiritũ veritatis, vtì ratio illustretur, omnemq; cognoscat veritatem, quę qdem possit intelligi in imaginibus, in modis, in formis, atq; similitudinibus. Ad illũ autem modum, quo Dei vultus supra rationem & absq; ratione in nuda intelligentia & mente imaginum expertè conspicit, neque consideratio, neq; ratio pertingere potest. Vt enim Aquila prędara auis in Solis claritudinẽ immota oculorum acie ob visûs sui firmitatem intendit: ita vespertilionis oculi, cùm sint debiles & infirmi, in Solis claritate deficiũt, eiq; cedere cõpellũtur. Porrò simplex animę oculus, supra rationẽ & sine ratiõe in nudũ ac simplicem adspectũ siue visionem eleuatus, sem per Patris contẽplat faciem, idq; quodammodò vt Angeli qui nobis ministrant. Non enim aliud simplici huic Animæ oculo propositum est, nisi imago ea quę DEVS ipse est: ibiq; simplici intuitu DEVM cernit & omnia, quatenùs vnũ sunt cũ Deo, idq; illi sufficit. Et hoc contemplatio dicit, qua DEVM simplici quodam modo conspicimus siue contemplamur. Atq; hac ratione vis Animæ Intellectiua siue Intellectus, viuidum quoddam speculum est, in quo

Speculatio.

Aquilę visus quis.

quis vespertilionis.

Intellectus quale sit speculum.

DEVS cum ſua gratia commorat, deditq; ille ſuum veritatis ſpiritū, cuius lumine oculus rationalis illuſtratus eſt, ita vt in formis, imaginibus ac ſimilitudinibus DEVM & creaturas omnes poſſit cognoſcere, quatenùs qdem DEO manifeſtare vel exhibere placet. Imperat autem Spūs DEI rationi à ſe illuminatæ, vt vitam ſenſitiuam iuxta diuinæ legis præſcriptum & pręcepta Eccleſiæ, in charitate & vera diſcretione regat, moderet & ordinet. Deindè ſecundò homo eiuſcemodi intellectualis, qui à DEO ſpiritū veritatis accepit, coram diuino vultu debet ambulare: & internam vitam ſuam cunctis virtutibus pro gratiſſima DEI voluntate ornare, ordinare, componere: atque ita aptus & idoneus erit ſuauiſſimam PATRIS audire vocem, in ipſius ſpiritu loquentis: Adſpice me, cognoſce me, vt à me cognoſceris. Attentè & diligenter me conſidera, quidnam & quiſnam ſim ego. Ad hanc autem inuitationem & exactionem exhilareſcit ANIMA, & omnes vires hominis interiores, apertisq; & illuminatis oculis concupiſcit ANIMA cernere id quod exigit, quoq; inuitat à DEO: qui tum oſtendit ſeſe ANIMÆ in viuido intelligentiæ ipſius ſpeculo, non quidem vt eſt in natura ſua, ſed in imaginibus ac ſimilitudinibus, prout ratio illuminata capere ac intelligere poteſt. Iſtiuſmodi ſapiens ratio, diuinitùs illuſtrata, perſpicuè, dilucidè & abſque errore ſub formis ſiue imaginibus intellectualibus conſpicit, quæcunq; vnquàm audiuit de DEO, de fide, & de omni quam noſſe cupit, veritate. Illud autem obiectū ſiue imaginem illam, quę DEVS ipſe eſt, tametſi ei propoſita eſt, capere tamē neutiquàm ſufficit: ſed intellectuales oculi eius luci illi incompræhenſibili cedere coguntˉ. Sed quia ſapiens eſt & veritatis illuſtrata ſpiritu, DEŪ ſub intellectualibus ſimulacris ſeu imaginibꝫ adſpectat, nēpe vt ſit potētia, ſapiētia, veritas, iuſtitia, bonitas, benignitas, miſericordia, opulentia, pietas, viua fidelitas, conſolatio & dulcedo. Intueˉ etiam diſtinctionem perſonarū, & ſingulam quanq; verum DEVM, & æquè omnipotentes virtute, naturæ quoq; vnitatem in perſonarum Trinitate, & Trinitatem in vnitate, itemq; naturæ fœcunditatem, & eſſentiæ ſimplex ocium, atq; vnamquamlibet perſonam DEVM, & in communi ſua ſubſtantia diuinitatem. Ratio nanq; veritatis illuſtrata ſpiritu, in ſuo ſpeculo DEVM tot contemplatur modis, formis & imaginibus, quot ipſa comminiſci vel excogitare poteſt, aut quacunque eum ratione cernere appetit. Cęterùm vis intellectiua nedum propenſa eſt, ſed etiam inuitata & exacta à DEO, ad cernendum quidnam & quiſnam ſit DEVS. Eamobrem ANIMA contemplans ita dicit DEO: Oſtende nobis DOMINE faciem tuam ſupra imagines & ſimilitudines, nudam ac apertam, minimeq; velatam, & ſic ſalui erimus, & ſufficiet nobis. Ad quod Spiritus DOMINI rationi illuminatæ hunc in modū reſpondet: Reſpice me, quiſnam & quid ſim ego. Tum verò oculus intellectualis ſeſe aperit, vt videat id quod appetit, & ad quod cernendū inuitatus & exactus eſt, à Deo. Simplex qdem oculus ſimplici viſione vel intuitu in diuino lumine quicqd DEVS eſt ſimpliciter adſpicit: eumq; inſequitur oculus intellectualis, ſcire volens ac explorare & experiri in eodem lumine, quidnam & quis ſit DEVS. Sed in conſpectu DEI ratio & conſideratio omnis cū diſcretione coniuncta, ſuccūbit ac deficit: viſq; intellectiua in quiddam modineſcium ſubleuat, eiusq; viſio vel adſpectus modi expers eſt, id eſt, nec hoc vel illo ſe habens modo, & neq; huc neq; illuc proſpiciens. Totam em̄ vim intellectiuā id quod modi expers eſt, circūplexū eſt, eiusq; viſio vltra ipſam eleuata & dilatata eſt, ita vt nec ipſa vbinā ſit, compertū habet. Quod em̄ cōſpicit, aſſequi vel apphēdere nō poteſt, qñquidē viſio ſeu adſpectus eius modo caret, diffluitque ab ea & euagat abſque vllo fine & ſine reuerſione. Quod vtcūq; capit ſiue compręhēdit, nō poteſt ex toto comphendere neq; totū obtinere: ſiqdem eius captus modineſcius eſt, ideoq; multo ſublimiùs à DEO ipſa comphendiˉ quàm poſſit ipſa comphendere. Iſte nimirū modineſcius modus hoc pacto exercitatus, mediū eſt inter contemplationē eam quę fit in intellectualibus imaginibus ac ſimilitudinibus, & nudam illam contemplationem, quę ſupra imagines omnes in diuino fit lumine.

Aīa q̄ qñ & qui exhilareſcat.

Pſal. 79.

Ioan. 14.

Quo oculo qui Deꝰ adſpiciatur.

Modineſciꝰ modꝰ qs q̈le inter q̄ medium ſit.

¶De quarto verę contemplationis modo. Cap. XIII.

SEQVITVR iam quartus modus, veram contemplatiuam vitam modis omnibus, quatenùs ad contemplationem pertinet, perficiens & conſummans, appellaturq; eleuata ac illuminata in AMORE exercitatio pro DEI gratiſſima voluntate. Hic modus vnà cum hac exercita-

citatione ex DEO natus est. Dicit ipse Dominus in Euangelio: Nisi quis renatus fuerit ex Spiritusancto, non potest videre nec introire regnum DEI. Enimuerò Spirituſſanctus fons viuus est, in quo amantes spiritus baptizati sunt, & in quo viuunt & manent siue habitant: & ipse spiritui nostro viuam gratiæ suæ infundit aquam, in qua nos à peccatis nostris omnibus repurgati ac emundati sumus. Idemq; ipse manet & habitat in nobis per gratiam suam, & nos in illo per virtutes vitæq; sanctimoniam. Ita nimirùm viuit habitatq; & manet in nobis spiritus Domini, quem nos viuo comparamus fonti, & in quo supra creatam essentiã nostram viuimus, vbi vitales gratiæ eius aquæ scaturiunt, & flumina multiplicium donorũ manant in spiritum nostrum, idemq; spiritus nostrum tangit spiritũ digito, id est, seipso, sicq; nobis intùs loquitur: Amate me, vt ipse vos amo, & ex oñi æternitate amaui. Quæ quidem vox & interna postulatio vel exactio, tam est auditu horribilis, vt cuncta Amoris impetu ac tempestate concutiantur: omnesque Animæ vires respondent, atque inter sese colloquuntur: Amamúsne Amorem inexhaustum ab omni æternitate nos amantem? Cor desiderio expanditur, seseq; aperit, & cunctæ vires sensitiuæ cum sensibili erga DEVM Amore subsequuntur: Anima viuens supra seipsam recta cum intentione & interna gratiarum actione obliuioneq; & contemptu eorum omnium, quæ diuino Amori impedimentum aut nocumentum adferre queant, progreditur. Intellectus illuminatus & libera voluntas, cũ laude & gratiarum actione, cum reuerentia ac veneratione, in æternæ charitatis conspectu procedunt. Sanè quod ex DEO natum est, DEVS est & Spiritus: DEVS est, inquam, cum DEO, vna charitas, vna vita in æterno suo exemplari: est etiam spiritus & simile DEO per gratiã & amorosam ad DEVM adhæsionem. Est præterea sanctum, robustum, liberum, & in Amoris exercitatione vincens oñia. Porrò inter vnum esse cum DEO per amorẽ, & similem esse DEO per gratiam, Amor modis oñibus exercetur: siquidem DEVS nostrum tangit spiritum, exigitq; nos Amorem, quemadmodùm ipse nos amat. Amor autem eius immensus est, quippe qui ipsemet est: sed noster amor certam mensurã habet, sicque fit vt quod illius postulat amor, nos exequi ac præstare nequeamus, vndè defectũ incurrimus siue deficimus, amorque noster in conspectu charitatis eius fit modi expers. Amor nec frigidus est nec calidus, nec clarus, nec obscurus, neque cibus, neque potus: denique nihil est in Mundo, quod Amori proprie possit comparari. Amor autem Dei erga nos, spiritalis quidam attactus est, vbi suam ipse gratiam donaque sua distribuit singulatim, ita vt cuique vtile est, vt secundum ea vitam agamus virtutum studiosam.

Ioan. 3.

quõ spũs sanctꝰ in nobis, & nos i ipso.

Quæ vox quõ interiora nostra afficiat.

Nati ex deo quales.

Amor quid aut ꝙlis nõ sit.

Amor Dei erga nos, qd.

¶De quatuor modis amoris, in quibus omnis sanctimonia sita est.

Caput XIIII.

SVNT verò quatuor amoris modi, in quibus sanctitas omnis consistit. Primus modus in præcepto est, & ad amicos pertinet. Secundus in consilio est, qui eleuatorum est spirituum, secundum Dei consilia viuentium. Tertius neque in pręcepto, neq; in consilio est, qui est filiorũ Dei, & Dei actionẽ in nudo amore patientiũ. Quartus est vnum esse cum DEO per Amorem siue in Amore. Attentus, obsecro, sit Lector. Primus amoris modus est, DEVM timere & amare supra omnia, & tum ei, tum sanctæ Ecclesiæ obtemperare in fide catholica, in virtutibus, & in omnigenis actibus bonis. Isti sunt amici DEI, qui placent DEO infimo modo, quo quis possit viuere DEO. Est deindè alter amoris modus, quo viuitur DEO in spiritu & veritate: Id est, cùm bonus quispiam magis intùs exercet intentionem & amorem erga DEVM, quàm foris bona opera propter DEVM, tum à Domini spiritu tangitur, maioremq; semper amorem exigitur. Quanto autem plùs amat, tanto plùs tangitur, atque ita in felix quoddam & beatũ ac modi expers pertingit experimentum, id est, modinescium amorem: atque per hoc & secundum hunc modum purus spiritus est, & amore modinescio DEO cohæret: totumque se horis oñibus agendo exhaurit, donec ad ocium pertingat, tumque rursum nouum sentit attactum, iterumq; sese operando exhaurit: quandoquidem omnes vires eius in Amore modi experte deficiunt. Atque hoc est amare DEVM, & amari à DEO. Amor quidem quid in seipso sit, intelligi non potest, sed actiones

Prim' amoris modus.

II.

Actiões amoris q̃ sint, intelligi, amoeius

rẽ ipsum nõ intelligi.

eius istiusmodi sunt: Amor plùs largitur quàm capi possit, & plùs exigit quàm vt quis possit esse soluendo: Amoris exactio interdum in corde sentitur ceu affectiuus & ardens ignis in Anima, & in corpore velut æstus quidam ac impatientia, & in spiritu tanquàm famelica & cuncta consumens auiditas. Siquidem Amoris inhians auiditas actiones spiritûs consumit, & ad simplex quoddam ocium redigit. Ibì iam intellectualis incipit contemplatio, & amorosa in beatam ac suauem quandam auram inclinatio: vbi Amor modinescius perfectus siue consummatus est. Intellectualis enim contemplatio & Amorosa inclinatio cælestes fistulæ sunt, quæ sonum edunt absque TONIS & sine notis: semperque sine respectione atque reuersione in æternam progrediuntur vitam, seruantque tenorem & concordiam, atque consonantiam cum vniuersa sancta ECCLESIA. Ipse enim Spiritussanctus flatu suo sonum quem reddunt, efficit, mediumque obtinent locum inter Amorem modinescium,

III. & Amorem nudum ac ociosum. Tertius deindè modus sequitur, qui est Amor eleuatus, ac diuino illustratus lumine. In hoc Amoris modo spiritus ocioſi ac nudi sunt, & supra omnem actionem in nudum quoddam intelligere, nudumque Amorem erecti ac subleuati sunt: vbi iam non agunt, sed aguntur à Spiritu DEI, & quantùm ad ipsorum sentire vel experiri attinet, ipsimet quodam modo gratia & amor sunt, vocanturque filij DEI. Nimirùm quicunque sibijpsis emortui sunt in DEO, & omnem proprietatem abnegârunt, ac renunciârunt in gratissimam DEI voluntatem, eorum vita abscondita est cum CHRI-

Colos. 3. STO in DEO, & ipsi continenter sine intermissione renascuntur denuò ex Spiritusancto electi filij charitatis DEI, & supra gratiam, & supra omnes actiones suas apti sunt, ac habiles ad redeundum, vt ita dicam, in nihilum, siue ad amittendum sese & colliquescendum in Amore. Siquidem deiformes sunt, & transformantur à Domini Spiritu, perindè vt

Paradigma perspicuũ. ferrum candens in ignem transfertur atque transformatur, & igni vnitur: Vbi sanè quatenùs ferrum sese extendit, catenùs & ignis conspicitur: & quatenùs ignis videtur, & ferrum est: nec tamen ferrum efficitur ignis, nec ignis ferrum, sed vnumquodque suam retinet naturam suamque materiam. Ita etiam spiritus hominis neutiquàm fit DEVS: sed est deiformis, sentitque sese latitudinem, longitudinem, sublimitatem, & profundum, & quo-

IIII. usque DEVS DEVS est, eatenùs spiritus amans illi per amorem vnitus est. Atque hoc pacto quartus Amoris modus, status est ociosus, DEO in nudo Amore, & in diuino lumine vnitus, supra actionem ab omni Amoris exercitatione, vacans & expeditus, & simplicem patiens amorem spiritum hominis consumentem & quasi in nihilum redactum in sese transformantem, ita vt sui ipsius obliuiscatur, nec quicquam iam nouerit, neque Deum, neque seipsum, neque vllam creaturam, præter solum Amorem, quem gustat, sentit ac experitur, & in simplici possidet ocio. Sentit autem seipsum latitudinem cum Amore, qui immensus est, & complectitur omnia, nec vnquàm potest comprehendi. Cernit etiam æternæ se vnitum veritati, quæ nec principium habet, neque finem, & semper immota est, & creaturas omnes antecedit & sequitur. Intelligit præterea eleuatum sese in vnam sublimitatem cũ DEO, regnante ac dominante in cęlo, terra, & creaturis omnibus. Conspicit etiam se profunditatem, & in supereſſentiam suam, quæ DEI essentia est, & se eleuatum, ibidemque cum DEO & sanctis omnibus vnam se inuenit beatitudinem interminatam, quæ

Ociosũ sun damẽtũ qd. DEO quidem essentialis, nobis verò supereſſentialis est, & eademipsa supra ac infra omnia est, & ociosum fundamentum est, id est, sustentatio fundo carens, tam DEI quàm eorum omniũ, quæ sunt condita à DEO: nec vnquã nisi seipsa cognoscitur: & DEO quidẽ ociosa ac essentialis notio vel scientia est, nobis verò incomprehensibilis nescientia. Et nos vbi cognoscimus & scimus, ibì beati sumus & vniti Deo per amorem: vbi verò nescimus, ibì vnà sumus cum Deo ociosa beatitudo supra creatam essentiam nostram, vbi omes spiritu destituti sumus, & extra spiritum nostrum in supereſſentiali beatitudine nostra cum Deo supra creatã essentiam nostrã in inexhausta quadã sumus abysso, quæ Dei essentia est, quæ nunquàm neq; à DEO, neq; ab vlla creatura mouetur. Ita nimirùm secundũ rationem nostram inter DEVM & diuinitatem, inter actionẽ & ocium discrimen ac differentiam intelligimus. In fœcunda quidem personarũ natura & Trinitas in vnitate est, & vnitas in Trinitate, quæ cũ viua quadã personarũ discretione perpetuò operatur. Atquì simplex essentia Dei, quatenùs

nùs ſimplex eſſentia eſt, perpetuum quoddam DEI & creaturarum omnium ocium eſt, vbi nos oẽs ſecũdũ ſupereſſentiã noſtram, ſimplex & infinita abſq; diſcrimine beatitudo ſumus, quæ ſoli DEO eſſentialis, nobis autem ſupereſſentialis eſt, vbi creata eſſentia noſtra ſuperiores & ſine ſpiritu atque extra ſpiritũ noſtrũ ſumus in ſupereſſentiali beatitudine noſtra, quæ fundũ & finem nullũ habet, nec vnquã niſi ſeipſa cognoſcitur. Et licèt cuncti ſecundum ſupereſſentiã noſtram ſupra creatã eſſentiam noſtrã vna ſimus cum Deo eſſentialis vnitas, perpetuò vacans & abſque opere, ſumus tamen etiam cum Deo fœcunda perſonarum Trinitas, viuens & operans ſupra res creatas oẽs. Intelligimus enim nos vnam eandemq́ vitam æternã cum cæleſti PATRE noſtro, qui eſt origo noſtra, à quo conditi ſumus. Inuenimus etiam nos in filio eius viuam veritatem, quæ exemplar noſtrũ eſt, in qua omnes viuimus ſupra noſipſos, diſcriminatìm ac diſtinctè creati, ordinati, & cogniti in ipſius ęterna ſapientia. Sentimus denique nos in Spiritu ſancto, quòd is ex omni æternitate nos amârit, volueritq; cunctis nos ornari virtutibus, & ſecùm vnũ eſſe per amorem. Et ipſe foràs nos mittit plenos gratia & donis ſuis ad exequẽdam perficiendamq́ cunctis in virtutibus & actibus bonis voluntatẽ ſuã, & vt ſecundũ gratiſſimã voluntatẽ ſuã viuam', Chriſtumq́; ſequamur ac imitemur modis omnibus, quibus & intelligimus & valemus. Et quemadmodùm PATER ſuum miſit FILIUM DOMINÛ noſtrum IESVM Chriſtum, vt nobis ſeruiret & viueret, ac noſtra cauſa mortem oppeteret, ita etiam nobis mittit FILIÛ ſuum Chriſtum IESVM, & dat nobis Spiritũ ſuum, vt inuicèm viuamus in charitate, in virtutibus, & in cunctis actionibus & operibus bonis. Et cùm ita agimus, cùm eius ſeruamus legem & præcepta, & mutuo nos AMORE proſequimur, & alij alijs inuicèm fideles ſumus, iam eius diſcipuli ſumus, poterimusq́ue in gratia, in virtutibus, in vitæ CHRISTI ſimilitudine creſcere ac proficere & augeri: atque hoc ipſo in dies magìs magisq́ue diuina gratia, & virtutis ac veritatis fames ſitisq́ue in nobis increſcet, vtì iam ſuperiùs in ſanctæ vitæ exordio declaraſſe me memini.

Denſa ſupereſſentia ſiue idea, q̃ qcqd factũ eſt, in DEO vita eſt.

Qualis cum Deo vnitas ac Trinitas ſimus.

Scopus vitę Chriſtianę.

¶Vt Spiritus DOMINI operetur in nobis. Caput XV.

PORRÒ ſicut Spiritus DOMINI foràs nos mittit, vt virtutibus cunctisq́ue bonis actionibus operam demus ac intenti ſimus: ita rurſum intrò nos trahit ad exercitationes internas, exigitq́ue ac imperat nobis, vt DEO laudes gratesq́ue agamus, DEVM perpetìm amemus ac honoremus, ſicut itidèm in ſuperioribus dictum eſt: Quantoq́ue plùs cognitionis & amoris adepti ſumus, eo magìs nobis cognoſcere & amare libet, ſicq; ſenſus noſtros excedimus. Itaque Spiritus DOMINI intrò nos trahit, oſtenditq́ue nobis amoris faciem, expeditq́ue & abſoluit nos à nobiſipſis, ab aduerſis & ſecundis rebus, itemq́ue creaturis omnibus, infunditq́ue nobis gratiæ ſuæ plenitudinem, & perfecti amoris exercitia nos docet, putà mutuam inter DEVM & nos contemplationem, mutuum guſtum, mutuam cognitionem, mutuum AMOREM & complacentiam, atque in amore colliqueſcere ac diffluere. Largitur enim ſeipſum nobis DEVS, ſed nos eum capere aut compræhendere non valemus: & ex ipſo manant in nos multiplicia dona illius, videlicet in ANIMAM, corpus, cor, ſenſus, & omnes vires noſtras. Itaque amoris eius ſentimus & guſtamus conſolationem ac ſuauitatem, editq́ue & bibit ipſe nobiſcùm, & nos cum illo. Et hoc quidem ſupra captum ſenſuum agitur: quantoq́ue plùs edimus, eo maiorem ſentimus appetentiam: & quo plùs bibimus, eo acrior in nobis ſitis excreſcit: ſed amor impenſas omnes ſoluit. Ipſa DEI dona & conſumunt & nutriunt: ſiquidem ipſamet cibus & potus ſunt: & licèt redundent, cunctaq́ue noſtra compleant vaſa, at tamen occulta quædam in nobis fames & ſitis perſeuerat. Inhiamus nanque ingenti auiditate immenſo illi bono, quod amor ipſe eſt, dona oẽia in infinitum excedenti. Hac videlicet ratione Spiritus DOMINI ſeſe nobis tribuit, modò nos ipſum capere poſſemus. Idem verò etiã introrſus nos trahens, vt vnus ſecùm amor ſimus, exigit à nobis. Sanè quæcunque DOMINUS IESVS loquutus eſt, ea vt fiant, nihil eſt impoſſibile: & tamen ipſe deſiderauit, precatusq́ue eſt cæleſtem PATREM ſuũ, vt vnũ ſecũ ſimus & cũ eodem PATRE ſuo, ſicut ipſe ſecundũ humanitatẽ ſuam vnũ eſt in amore cũ Deo, non quidẽ ex natura, ſed ex gratia. Voluit etiã & petijt, vt vbi eſt ipſe, & nos ſi-

Spũs dñi nõ biſcũ intùs quid agat.

quale bonũ ſit amor.

Ioan. 17.

mus, vt videamus claritatem ſuam, quam dedit ei Pater. Quibus in verbis ſex quędam nobis diſtinctè conſiderãda veniunt, in qbus ſuprema inter Deũ & nos cognitio conſiſtit.

¶ De ſex quibuſdam, in quibus prędipua ſiue ſuprema inter Deum & nos cognitio conſiſtit. Caput XVI.

quę ſex quò requirãtur.

PRIMVM eſt, quemadmodùm vnũ ſimus cum Deo in Amore & in Spiritu ſancto. Alterum, vt aliud ſimus à Deo in gratia & virtutibus. Tertium, vt cum Deo ſupra noſ- ipſos vniamur. Quartũ, vtì in nobiſipſis maneamus, nec ſupra nos pertingere queamus. Quintum, vt in nobis famelici ac ſitibundi ſimus, & Deum comprędhendere non poſſimus. Sextum, quemadmodùm ſupra noſipſos in ęterna charitate ſaturi ac beati ſimus, & abundemus. Horum explicationem iam aggredimur. Lector ſe attentum prębeat, &

I. ſingula diſcriminatìm animaduertat. Omnes quidem nos vna in Deo æterno exemplari noſtro ſupra creatam eſſentiam noſtram vita ſumus: vna itidèm humanitas ſumus, quam Deus creauit, & vna humana natura, cui idem Trinitatis ſuæ imaginem impreſſit, quãq; ex amore

Quid oĩbus hoĩbus commune.

aſſumpſit, ita vt nobiſcùm ſit DEVS & homo. Et iſtud omnibus commune eſt hominibus malis æquè ac bonis: quandoquidem hęc noſtrę naturę celſitudo & nobilitas eſt: & hinc neq; ſancti neq; beati ſumus. Verùm quãdo gratia & virtutes in nudã ac ocioſam ſpiritûs noſtri vacuitatem, in qua Deus regnat, nos ſubuehunt atque ſuſtollunt, ibì nos vnum inuenimus cum Deo & ſanctis omnibus, ibiq, omnes conſummati ſumus in vnum amorem, qui Deus

II. ipſe eſt, principiũ & fons vitę noſtrę ſempiternę. Deindè etiã aliud ſumus à Deo, nec vnquã poſſumus cũ illo vnũ effici, ſed aliud ac diuerſum ab eo ęternũ maneamus neceſſe eſt: vbi videlicet in nobiſipſis ſubſiſtimus, ſinguli in ſua perſona, vbi DEVS nos ſuî fecit ſimiles, etiam

Quænã Dei ſimilitudo nos faciat, aut nó faciat beatos.

in mera ſeu nuda natura, ſecundũ vires noſtras ſuperiores. Sed hęc ſimilitudo, quã æqualiter oĩnibus nobis ex natura DEVS indidit, neutiquã nos vel ſanctos vel beatos efficit, ſed gratia & dona DEI, quę deſurſùm in nos veniunt, quę virtuoſam nobis conferunt vitã, per quã

III. DEVS viuit in nobis, & nos in illo: atq; ita DEO ſimiles ſumus ſupra naturam noſtram, ſicq; ei ſimiles manemus in gratia & in gloria. Tertiò vnũ ſumus cum DEO ſupra noſipſos, & eidem in nobiſipſis perpetuò ſimiles manemus. Id quidem quomodò ſe habeat, DEI inſtinctus ſiue attactus nos docet, rationem noſtram illuminans, foraſque nos mittens, & vitam à nobis exigens virtutum ſtudioſam, itemque intrò nos trahens, & exigens à nobis vnio-

Quõ iuxta Dei volũtatẽ viuamus.

nem cum DEO. Quibus duobus dum ex æquo obedimus, ſecundum gratiſſimam DEI vi-

IIII. uimus voluntatem: atque hic inſtinctus vel attactus, perpetuum quoddam ac vitale inter DEVM & nos medium eſt, quatenùs perpetuò ſimiles manemus in nobiſipſis, & ſupra ſimilitudinem vnũ cũ Deo. Quartò, ipſo Sanctiſpiritûs inſtinctu vel attactu omninò intùs mouemur, & quoddã in nobis exiſtit ſiue exorit deſideriũ inſedatũ, ac implacabile & auida appetẽtia, quæ nec ratio, nec vlla creatura compeſcere, ſopire, ac ſedare poteſt. Dei nanque Spiritus à noſtro id exigit ſpiritu, vt ex toto extra noſipſos nos transfundamus in DEVM, & DEVM ipſum totũ intra nos circũplectamur & capiamus: quod vtrunq; nobis impoſſibile eſt. Non enim poſſumus extra noſipſos tranſire in Deũ, amiſſa eſſentia noſtra: ex quo neceſſe eſt, vt in omnem æternitatem aliud à DEO, & conditæ creaturæ maneamus: quandoquidem neque creatura vlla poteſt Deus fieri, nec Deus verti in creaturam. Sed neque

Capere qui Deũ nequeamus.

DEVM intra nos comprædhendere ſiue capere valemus, cùm ſit magnitudo prorſus immenſa: neque eum aſſequi & apprædhendere poſſumus, cùm ſit longitudo infinita, profunditas interminata, ſublimitas, creata omnia nimìs excedens. Verùm quod nobis impoſſibile, id ei vtique poſſibile non negamus. Vbi enim ſpiritus noſter cunctæque vires noſtræ in ſua actione deficiunt, ibì Spiritus Domini ſupra vires & actiones noſtras operatur, atque illic ab eodem agimur ſpiritu, & eius operationem ſupra cunctas actiones noſtras patimur: atque ita patiendo, ipſum quodammodò comprædhendimus, & ab ipſo comprædhendimur. In noſtris quidem actionibus ſemper deficimus & ſuccumbimus, nec eum comprædhendere valemus: ſed ſupra actiones noſtras, vbi ipſe agit & nos patimur, ibì ipſum comprædhendimus: idque, vt dixi, patiendo ſupra omnes actiones noſtras. Et hoc eſt modo quodam incomprædhenſibili Deum comprædhendere, patiendo videlicet, & ſimul comprædhendendo.

Quintò,

Quintò, ſupra omnes actiones noſtras à DOMINI ſpiritu agimur, ibiq; à nobiſipſis & rebus omnibus abſoluti & expediti, Deoq; in AMORE vniti ſumus. Et hoc, vt antè iam dixi, in perpetuæ charitatis exercitatione omninò nos perficit. Atquì inter DEVM & nos ſemper iſthæc vnio & abſque intermiſſione renouatur. Siquidem DOMINI ſpiritus emanat & intrò trahit, tangitq; ſpiritum noſtrum, & exigit à nobis, vt ſecundum DEI gratiſſimam viuamus voluntatem: neq; id ſolùm, ſed etiam, vt DEVM pro illius dignitate amemus. Hunc contactum, qui inter DEVM & nos medius intercedit, nequaquàm penetrare valemus: quidq; idem ſit contactus in fundo ſuo, & quid itidèm ſit charitas in ſeipſa, ſcire non poſſumus. Vbi autem noſipſos agendo exhaurimus, ibì rurſus incipimus: quandoquidem dona DEI non ſinunt nos eſſe ocioſos. Ipſa quidem Sanctiſpiritûs promanatio nos reddit locupletes, cunctaq; hiantia vaſa noſtra diuinis donis, cibo æterno & ſpiritali potione adimplet: at nihilominùs fames ſitisq; nobis manet, & perpetua quædam appetentia & deſiderium illum ipſum aſſequendi & obtinendi, qui nullum neque modum neque menſuram habet. Sed id nobis impoſſibile eſt. Itaque neceſſe eſt, vt ſemper quidem auidè inhiemus, & tamen perpetuò in noſtra actione famelici ac ſitibundi permaneamus. Et quanuis noctes atque dies de DEO, vt ſic dicam, edamus & bibamus, itemque inhiemus & auidè appetamus, non tamen eum vel comprehendere, vel abſorbere, vel conſumere valemus: ſed perpetuò neceſſe eſt vt inhiemus incomprehenſibili: non eñ poteſt perpetua fames, ſitis & appetentia conquieſcere. Cæterùm quemadmodùm DEVS cum omnibus donis ſuis foràs nos mittit, vt pro ſua gratiſſima viuamus voluntate: ita ſpiritus eius intrò nos trahit, vt ipſum pro ſua dignitate amemus. Dignitas autem eius à ſpiritu noſtro AMOREM poſcit immenſum, cùm DEVS ipſe immenſus ſit, ametque nos ſeipſo, quantus. & qualis ipſe eſt. Atquì AMOR eius nimìs eſt terribilis, trahitque vehemẽtiſſimè intrò, & conſumit quicquid attingit. Hoc dum nos ſentimus, id quidem ſupra rationem eſt: ibiq; AMOR noſter modi expers eſt: neque enim vel poſſumus, vel ſcimus illius reſpondere AMORI, vtpotè tam auido, tamq; voraci, vt in ſeipſum cuncta ſibi propinquantia abſorbeat & conſumat. Itaque huic charitati noſter amor cedere compellitur: non enim poſſumus nos defendere: ſiquidem hîc amor noſter planè nudus, ocioſus & actionis expers fit. Dei autẽ charitas, ignis conſumens eſt, extra noſipſos nos conſumens, abſorbensq; cum DEO in vnitatem. Ibì iam ſaturi ſumus & abundamus, & cũ DEO ſupra noſipſos ęterna plenitudo ſumus: at nihilominùs ſemper famelici manemus in nobiſipſis, vbi aliud à DEO ſumus, & virtutũ prẽcepta amamus. Sẽper ergo ſupra noſipſos quidem cum DEO in vnitate ſaturi, at in nobiſipſis, vbi iuſtitiam amamus & viuendo colimus, famelici ſumus: Ita videlicet & ſaturi ſumus & eſurimus, agimus & fruimur, & vitam agimus ſynceram atq; veracem. Sextum denique, quod his ſuperius eſt, fruitio eſt in ſeipſa. VI

Dei quidem fruitio, & noſtrûm omniũ, qui cum illo in amore vnum ſumus, ſupereſſentialis fruitio, ocioſa quædã & glorioſa ac eſſentialis vnitas eſt ſupra perſonarũ diſtinctionem, vbi DEVS nec emanet, nec intrò trahit, ſed perſonæ ocioſæ ſunt & vnum in amore fruitiuo, qui ocioſa glorioſaq; perſonarũ vnio eſt. Ibì quies, fruitio & gaudiũ prorſus infinita ſunt, & abſque vllo fundo, ibidemq; cuncti amantes ſpiritus ſecundũ ſupereſſentiam ſuam vna ac indiſcreta cum DEO fruitio ſunt. Dei autem fruitio, vnitas eſt perſonarum, nudũ ocium, affluentiſſimum gaudium, interminata ac inexhauſta beatitudo, æternaq; perfecti amoris corona & præmiũ. Porrò vbi cum Deo per eius gratiam & noſtra bona opera in amore vniti ſumus, ibì ſingulus quiſq; ſingulare accipit & gratiã & gloriã, eãq; vel maiorẽ, vel minorem, prout dignus eſt, & in ſtatu gratiæ diuino fretus adiutorio meritus eſt. Ibì, inquã, oñes diſtincti ac diſcreti ſumus, & vnuſquilibet ſpeciatim percipit gratiã, merita, gloriã, ordinẽ, & præmium pro æquitate & iuſtitia, & ſapientiſſima DEI, qui noſtra ſupereſſentia eſt, ordinatione. Atquì vbi ſine medio ſupra omnem diuerſitatem vnum ſumus cum DEO, ibì DEVS & noſtra & ſua ipſius in æterna ac inexhauſta beatitudine fruitio eſt. Obitèr hîc ſciendum eſt, tametſi in noſtra viſione multa Deo tribuimus nomina, eius tamen naturã non niſi vnam eſſe in tribus diſcretis perſonis, quæ ſunt Pater, Filius & Spirituſſanctus: vnam videlicet naturam fœcundam in perſonarum Trinitate. Ita nimirùm nos intelligere, ſentire ac viuere debemus, atq; huc Deus oñipotens creauit & vocauit quotquot ex Adamo tra-

Quid à nobis dni ipſe exigat.

Quãt' à nobis exigatur amor.

Dei & eius amore ardẽtiũ fruitio quid.

Multa vni Dei naturæ tribui noſa.

Maledicti, damnationeq; plectendi, q.

xere orignem. Sed Pagani, Iudæi & infideles omnes DEI vocationem contemnunt, atque ea re maledicti sunt, & æterna damnatione plectuntur. Mali itèm ac improbi Christiani, qui in mortiferis viuunt peccatis, & hypocritæ ac ficti homines, qui bonos se esse simulant, talesq; perseuerant, atq; ex hac luce decedunt, isti omnes itidèm à DEO reprobantur & condemnantur. Et quanuis Christiani omnes, in Christi precioso baptizati sanguine, ad æterna DEI gaudia vocati sint atque etiam inuitati: at tamen si accepti esse velimus, & electi ad illa ipsa gaudia sempiterna, necesse est, vt DOMINI nostri IESV Christi vita vestiti, eidemq; intra nos per eius gratiã & nostros actus bonos vniti simus. Ita nãq; & ipse in nobis viuit, & nos in illo, idque pro mensura suæ gratiæ & nostræ sanctæ vitæ. Necesse est etiam, vt supra nosipsos vnum simus cum DEO in AMORE & fruitione: sicque vnus cum eo amor vnaque fruitio sumus, æterna beatitudine inundati. Atque inter eam quæ in nobis est Dei similitudinem, & in DEO vnitatem, viuida animæ nostræ scintilla media intercedit, quæ lux quædam est & ignis Spiritussancti. Et lux quidem indicat ostenditque nobis vnum nos esse cum DEO in amore ac fruitione, itemque similes DEO per eius gratiam & virtutes nostras. Ignis autem omnem in nobis exurit consumitque dissimilitudinem, & in stabili continuaq; nos cognitione & amore conseruat, consolationemque nobis præstat, & quandam gloriæ Dei prægustationem, & de æterna beatitudine certos securosque nos efficit. Ista qui intelligunt, sentiunt, & viuendo experiuntur, ij singulariter electi bonique sunt homines. Quod nobis omnibus præstet Pater & Filius & Spiritussanctus, vnus verus Deus in personarum Trinitate, qui nostra corona est & præmium sempiternum. Amen.

Saluãdis qd factu necessarium.

Electi, salutisq; suę certi, qui.

¶ Qui sint boni Christiani, quinam condemnentur: & breuis descriptio triplicis vitæ, putà actuosæ, contemplatiuæ, & communis. Caput XVII.

Mat. 18.

Dãnãdi qui.

ÆTERNA DEI sapientia DOMINUS noster IESVS Christus, DEVS & homo, in Euangelio secundum Matthæum nos instituens, ita ait: Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum. At verò boni Christiani omnes in vna fide, in lege Euangelij & mandatorum DEI, in vna voluntate, vno AMORE, in gratia, in virtutibus, in DEI honore, & in vera denique DEI ac DOMINI nostri IESV CHRISTI vita congregati sunt. Quotquot autem in aliquo articulo infideles siue increduli sunt, aut dubitant, aut sanctæ ECCLESIAE fidei catholicæ contrarias sectantur ac tuentur opiniones, ij omnes condemnantur, & cum eis pariter, quicunque in mortiferis viuunt peccatis, & tum prælatis suis, tum sanctæ ECCLESIAE in bonis consuetudinibus & exercitijs ac institutis non obediunt. Isti omnes diuisi ac separati sunt per multimoda peccata, & improbitatem atque malitiam: reprobatique sunt & abiecti atque contempti nedum à DEO, sed etiam sanctis eius omnibus. Et si in his permaneant & extremum claudant diem suum, diabolus eorum dominus est, & flammis ipsi Tartareis adiudicantur ac immerguntur. Agè iam probè me capiat Lector, & quæ dicturus, perquàm studioscè ac seriò animaduertat, certus id sibi esse necessarium, si quidem DEO in veritate absque spirituali errore viuere velit. Boni omnes, quicunque diuina sunt illustrati gratia, in sui introuersione supra rationem in propria essentia sua DEI regnum intra se reperiunt, & DEVM in regno suo. Et hæc vita dicitur contemplatiua, quam DOMINI spiritus exigit, & consulit nobis. In nostri autem extrouersione sensus nostros in virtutibus & in bonis actionibus secundum rectæ rationis moderationem siue discretionem, & in minimè ficta charitate exercemus. Et hæc vita vocatur actuosa, quæ est in præcepto, & est necessaria omnibus seruari volentibus. Porrò actio & contemplatio si sit simul in eodem homine benè ordinata, ea sanè beata & sancta vita est.

Qui quõ regnũ Dei intra se reperiant.

¶ De quibusdam pestiferis hæreticis, & eorum errore quadruplici. Caput XVIII.

Benè

BENE obsecro percipiat me lector, siquidem id admodùm necessariũ est. Homines quosdã peruersos ac toto errantes cælo, hoc nostro periculoso tẽpore inuenire licet, qui cùm neq; contẽplatiuam, neq; actiuã sint adepti vitã, nihilo minùs totius orbis sapientissimos atq; sanctissimos se arbitrentur. Ij sunt homines ocioſi & rerũ oñium imaginibus denudati, qui in mera nudaq; natura absq; DEI gratia & sine virtutibus supra rationẽ in propriã suã essentiã intrò se recipiunt, ibidẽq; ociũ, quietẽ & imaginibus vacuã inueniunt ac experiuntur nuditatem. Et hoc naturæ supremũ est, quò absq; gratia & virtutibus pertingi queat. Sed quia in spiritu Domini & vera charitate minimè sunt baptizati, DEVM, DEIq; glorioſum regnũ in sua essentia neque inuenire neq; cernere possunt: sed propriã suã essentiã, tranquillũ quoddã & imaginũ expers ociũ reperiũt: atq; inibì æterna se gaudere beatitudine pſuasum habent. Hinc verò quatuor errorũ ac hæresum, atque etiã malitię oñis, quæ in isto possit mundo exerceri, genera emergunt ac pficiscuntur. Primũ genus aduersus spiritũ sanctum, eiusq; gratiã & benignitatem repugnat. Alterũ cælesti patri nostro, eiusq; potentiæ contrarium est. Tertium Domino nostro IESV Christo eiusq; dignissimæ humanitati aduersum est. Quartum & Deo & vniuersæ sanctæ Ecclesiæ catholicæ aduersatur.

Malè ociosõrũ depictio.

Quatuor errorũ aut hæresum gña.

¶ De primo errore, qui Deum Spiritum sanctum impugnat. Caput XIX.

ITaq; ne quis aliquo implicetur ac seducatur errore, diligenter falsos hosce Prophetas, me eos depingẽte, animaduertat. Qui primi generis sunt, Dei essentiam se esse aiunt supra diuinitatis pſonas, adeoq; se esse ociosos, ac si non essent: quandoquidẽ Dei essentia non agit, sed spiritus sanctus operatur. Putant ergo se ipso sancto spiritu esse superiores, & se neq; ipso, neque eius gratia habere opus: dicunt eñ non modò nullam creaturam, sed nec ipsum qdem DEVM quicquam eis vel conferre vel auferre posse. Quidam etiam eius sunt sententiæ, vt animas suas ex DEI substantia creatas affirment, cumq; mortui fuerint, rursùm se futuros esse id quod anteà fuerint: perindè vt scyphus aquæ hauſt⁹ ex fonte, si in ipsum fontem refundatur, idem est quod fuit priùs. Aiunt præterea, si quis per cælum omne peruagetur, nullum eum neque angelorum, neque animarum, neque ordinum, neque gloriæ, neque prẽmiorum discrimen distinctionemque reperturum: siquidem nihil illic, nisi simplicem quandam beatamq; essentiam, omni actione vacantem, esse arbitrantur: Addunt his, post extremum iudicij diem omnes omninò homines, malos æquè ac bonos, & simul DEVM ipsum, non nisi vnam eandemq; DEI essentiam, quæ in omnem æternitatem absq; vlla actione semper ocio vacatura sit, esse futuros. Atq; eam ob rem nihil neque scire, neque cognoscere, neq; velle, nec amare, nec cogitare, non gratias agere, non laudare, sed nec desiderare, nec habere volunt. Nam supra DEVM & sine DEO esse, nec in vlla re DEVM quærere nec inuenire, atq; demùm ab omnibus prorsus immunes esse volunt. Et hoc ipsi perfectam appellant spiritũs paupertatem. Verùm eiuscemodi pauptas in cælo minimè inueniẽ neq; in DEO, neq; in angelis, neque in sanctis, sed nec in hominibus bonis toto orbe terrarum. Itaque non nisi diabolica & tartarea pauptas est. Enimuerò apud inferos nec cognitio, nec amor, neque laus, neque gratiarum actio, non virtus, non veritas, non sapientia, non iustitia est, sed dedecus & ignominia, & cruciatus, ignisq; Tartareus, & sempiterna miseria ac infelicitas. Qui verò ex Spiritu sancto nati sunt, eiq; viuunt, & virtutibus cunctis nauant operam, ij vtique cognoscunt, amant, quærunt, inueniunt, gustant & possident gratiam & gloriam, & gaudia ęterna ac immensa quę DEVS ipse est. Tales enim veri sunt pauperes spiritu, mortui sibijpsis in amore, viuentes in spiritu sancto, & ęterna perfruentes beatitudine. Cæterùm. qui per seipsos absque Domini spiritu sine eius gratia scandere moliuntur, etiamsi in suo fundo ocium reperiunt, sed supra suam essentiam & naturam non inueniunt id in quo æterna consistit beatitudo. Peccant enim in spiritum sanctum, qui omnis gratiæ, cunctorum charismatum, omnis gloriæ atque omnigenę beatitudinis dator & collator est. Hoc ergo primum est perfidiæ seu hęresis genus, in quo nostri temporis aliqui homines stolidi ac cæci aberrant, & in damnationis profunda præcipites abeunt.

I. Gñis q sint

Falsò dicta spũs pauptas, quæ.

Eccẽs 9.

Quinã veri paupes spũ.

¶ De altero errore vel hæresi aduersus Deum patrem. Caput XX.

II. EST deindè alterum perfidiæ genus, cælesti patri eiusq́; æternæ potentiæ repugnans. Qui huius generis sunt, ex natura DEVM se esse putant. Nã singuli ex his execrandis hominibus ita aiunt: Quando stabam in fundo meo, in ęterna essentia mea, non habebam DEVM: sed quod eram, id volebam: & quod volebam, id eram, atq; ex libera volũtate mea factus & egressus sum. Si voluissem, nõ essem vtiq; factus nec vlla creatura. DEVS enim neq; scit, neq; vult, neq; potest quicquam sine me: siquidem vnà cum DEO meipsum & oñia creaui: & ex mea manu cęlum, terra & res creatę omnes dependẽt: oñisq́; honor impẽsus DEO, etiam mihi impẽdit, vtpotè qui in essentia mea DEVS sum ex natura. Itaq; nõ spero, nõ amo, nõ cõfido, nõ credo in DEVM: & neq; orare, neq; adorare DEVM possum, nõ eñ vllum prę me vel supra me DEO vel honorẽ tribuo vel prærogatiuam. Nulla nãq; in DEO psonarum distinctio est, nõ PATER, nõ FILIUS, nõ Spiritussanctus. Nõ est nisi vnus DEVS, & cum illo ipse vnum sum, idẽ oñinò vnum quod est ipse: & cum eo creaui oñia, & sine me nihil est. quęso te Lector, quàm fœda ac detestãda est isthęc pfidia & hęresis. Sanè quicũq; ita sentiũt atque psuasum habẽt, indociles sunt, ineptiq́; ac inhabiles ad synceram catholicę fidei pcipiẽdam atq; intelligẽdam veritatẽ. Tãta eorum tamq́; indigna & amẽs spiritalis supbia est. Nec mouẽtur quicquàm, etiamsi Missarum sacra & cõciones ECclesiasticas auscultent, & audiant ea quę sunt Christianę fidei, ab ipsis Apostolis verbo & scriptis diuulgata ac docta, vt quòd DEVS PATER cælestis cælum & terram cunctaq́; creârit ex nihilo, & quòd Moses ait, In principio creasse DEVM cælum & terram, Solem & Lunam, cunctaq́; elemẽta & creaturas oñes, & supra hæc omnia feciſſe eum angelos in cælo, & primum hominẽ ex limo terræ, & inspirasse in eum spiraculum vitæ, atq; ex ipso nos omnes deinceps ppagatos esse. Quemadmodùm autem DEVS animam creet, nos illius scientiæ & veritati committimus. Et deniq; quòd Propheta dicit: Ipse DEVS fecit nos, & nõ ipsi nos. Quæ nimirùm catholica fides nostra est iam indè ab origine mundi, creasse videlicet DEVM angelos & cæteras res omnes, nõ autem à nobisipsis factos nos esse. Vndè etiam Lucifer ille, quem DEVS supra omnia extulerat atq; ornârat, quãdo ad DEI adspirauit similitudinem, mox in TARTARI ima pplapsus est. Et isti ergo infelices, qui nedũ similes esse DEO, sed etiam ipse DEVS esse volũt, ipso Lucifero, omniq́; eius familia pciores sunt, & grauiùs (vt vereor) condemnantur.

Blasphemiæ quorundam inauditæ.

Gene. 1.

psal. 99.

Esaiæ 14.

¶ De TERTIO errore, FILIUM DEI & eius humanitatem infectante. Caput XXI.

III. TERTIVM impiæ psuasionis genus, CHRISTO DEI filio & eius dignissimæ humanitati aduersatur. Huius assertores veritatem quidẽ partìm dicũt, sed erroribꝰ ac hæresi pmixtam. Veritas quidem & catholica fides nõ nisi vnum esse Christum in cælo & in terra, ab æterno ex PATRE genitum secundum DIUINITATEM, & in tẽpore secundum humanitatem natum ex matre virgine, atq; eam ob rem DEVM simul & hominem in psonæ vnitate testatur. Atq; idẽ ipse, ait hæreticus, etiam ego sum, idq́; p omnia, sine vlla exceptiõe. Siquidẽ vnà cum ipso vita æterna & sapiẽtia æterna sum, ñatus ex DEO patre secundum diuinitatẽ, & totum sum quicquid ipse est: itẽq́; cum eo natus sum in tẽpore secundum humanitatẽ & quicquid ipse est. Atq; ita vnum cum ipso sum, DEVS & homo, & quidẽ modis omnibus, nullo excepto. Quicquid enim illi datum est à DEO, id etiam mihi pariter datum est, nec minùs sanè quàm illi. ET quãuis natus ipse sit ex virgine, id nihilipẽdo, qppe quod accidẽs tãtùm est, in quo nulla neq; sanctitas, neq; beatitudo cõsistit: quod ad me attinet, pindè mihi esset si ex scorto natus esset. Missus aũt fuit in vitam actuosam, vt mihi seruiret, & ppter me viueret ac moreretur: atquì ego in vitam missus sum contemplatiuam, actiua illâ multo sublimiorem: vbi dum me intrò recipio, ociosum & à formis ac imaginibus atq; ab oñi discretione absolutũ, eandem ipsam quæ ipse est in diuinitate sua, æternam me DEI sapientiam inuenio. Et si quidem diutiùs ei viuere licuisset, ad eam, quam ego

Catholica de vno Christo assertio.

Blasphemiæ aliæ.

adeptus

adeptus ſum, vitam contemplatiuam anima eius pertigiſſet. Oñis ergo honor, quo ipſe affi citur, etiam mihi habetur, & illis oñibus qui ad hanc ſublimem peruenêre vitam. Vnũ nanque cum illo ſumus tam in diuina quàm humana natura: atq; eam ob rem, vt dixi, quicunq; ei exhibetur honor, itidẽ & mihi impenditur. In ipſo ſacramento dum corpus eius eleuatur in altari, etiam ego pariter eleuor: & cùm aliquò deportatur, ego vnà deferor: quippe qui cum ipſo caro & ſanguis, & vna eadẽq; inſeparabilis perſona ſum. Plures ſunt hodiè huius hæreſis neſandæ opiniones, quas equidẽ necdum audiui. Sed his oñibus ſcripta diuina & fides catholica, atq; ipſe DOMINUS noſter IESVS CHRISTVS, & ſingulus quiſq; pius ac bonus ita reſpondet: Agè nunc auſculta & animaduerte excæcate ac amentiſſime hæretice: mirum ꝓfectò eſt, vſqueadeò ſtolidum & iudicij ac mentis inopẽ te eſſe, vt te DEI filium ex natura eſſe arbitreris. Ipſe PATER cæleſtis filium ſuum ab ęterno ex ſe gignit alteram in diuinitate ꝑſonam: & p eundem filium, qui eius æterna ſapientia eſt, cælum, terram & res oñes fecit ex nihilo, idq; cùm faceret, non te adhibuit in conſiliũ, quippe qui tum necdum eras: & etiamſi fuiſſes, non ipſe tua indigebat opa vel conſilio. Et cùm primũ crearet hominẽ, te quoque benè cognouit, ſed tu id neutiquàm meminiſti. Extremum etiam diem, quo iudicaturus eſt MUNDUM, ipſe ꝓbè nouit, tu verò minimè. Ipſe cælum & terram & creata oñia cõſeruat, regit, moderatur & ordinat, nihil in his tuo vtens conſilio. Ipſe quæcunq; ſunt, & quæ facere poſſet, optimè nouit: tu nec teipſum noſti. Et licèt in DEI ſapientia æternò vixeris ſecundum ideam abſq; teipſo, non tamẽ es ipſa Dei ſapiẽtia. Sic etiam tametſi DEVS viuit in creaturis oñibus, & creaturæ omnes in DEO, non tamen vel creaturæ DEVS ſunt, vel DEVS creaturæ. Quod enim creatum eſt, & quod increatum, ſemp duo manẽt, & à ſe inuicèm abſq; menſura longiſſimè diſtant. Et quãuis DEVS homo factus ſit, & homo DEVS, nõ tamen diuinitas eſt humanitas, nec humanitas diuinitas, ſed in omnem æternitatẽ duo quædam manent, creatum & increatum, DEVS & homo. Verbum quidem PATRIS æternum carnem noſtram & ſanguinem, vitalẽq; animam ſuſcepit, ita vt CHRISTVS ex duabus naturis DEVS ſit & homo. Siquidem ab æterno ex PATRIS ſubſtantia genitus eſt, verus DEI filius & DEVS verus: & in tẽpore ex matris intemeratæ beatiſſimæ Marię virginis ſubſtantia in noſtra natura natus eſt verus homo: atq; ita & DEI & virginis matris filius eſt, & vtrunq; ex natura. Secundum humanitatem enim ſacratiſſimę ſemperq; virginis Marię filius eſt, eiusque corpus ex pręclariſſimis puriſſimisq; illius ſanguinibus Spirituſſancti operatiõe formatum eſt: ſicque in natura noſtra verus ac proprius eiuſdem virginis filius eſt, nec quiſquam alius omninò, niſi ipſe ſolus: Itemq; ſempiternus DEI filius eſt ex diuina PATRIS natura generatus, nec alius quiſquam pręter ipſum. Atq; hoc pacto idem ipſe CHRISTVS IESVS & DEI & beatiſſimę Marię virginis filius eſt, DEVS & homo, ex duabus quidem naturis conſtans, ſed non niſi vna diuina ꝑſona, quę eſt ipſe DEI filius: eiusq; humanitas, id eſt, corpus & anima, in cęlo & terra ſupra omnia quę vel condiderit, vel vnquàm conditurus eſt DEVS, honore ac dignitate eſt exaltata. Ex his nimirùm cęce ac amẽs hęretice, id liquidò potes animaduertere, non te eſſe CHRISTVM DEI filium, DEVM & hominẽ ex naturis duabus, ſed in omnibus planè falſum ac euerſum te eſſe. Iam quod porrò ais, quicquid DEVS CHRISTI humanitati dederit, id tibi ſimiliter dediſſe, neq; quicquam minùs, & ſine vlla exceptione, tam eſt immane ac impudens mendacium, vt etiam oculis cerni ac manibus palpari queat. DEVS nanq; CHRISTI IESV humanitati oñem dedit poteſtatem in cælo & in terra ſupra creaturas oñes: atq; eam ob rem peccatoribus ipſum petentibus & deſiderantibus peccata remittebat, atq; inſupèr gratiam ſuam conferebat: mortuos reſtituebat vitæ, animabus quidem ab inferis, corporibus verò ex ſepulchris reuocatis: quotquot vel ipſe tetigiſſet, aut cũ fide ei propinquaſſent, à morbis omnibus ſanabantur: quicquid volebat, poterat, & credentibus in eum quicquid petijſſent, præſtabat in animabus & in corporibus, prout ex ipſorum vſu & ſalute eſſe nouerat. Talem ſanè poteſtatem homo miſer ac amentiſſime tibi DEVS non contulit. Ad hæc Chriſti anima ex DEI donis tam erat ſapiens, vt & DEVM cognoſceret creatorem ſuum, & res creatas omnes in cælo & in terra, itemq; verba, actus & cogitatiões mortalium oñium, & cuncta deniq; diſcriminatìm, quæcunq; noſſe voluiſſet. Sciebat etiam præterita, præſentia & futura omnia ab ipſo vſq; mũdi exordio ad extremum vſq; diem:

Cõtra blaſphemias prædict.

Mat. 28.

nec

Mat.10. nec quicquam eius latebat animam neq; in cælo, neq; in terra. Vndè etiam prædixit passionem, mortem & cruciatus suos, & quidem distinctè, ita vt passurus erat, atq; itidèm resurrectionem suam tertia die, & gloriosam in cælos ascensionem, & sanctiſpiritûs missionem in eos omnes, qui ad eius susceptionem sese præpararent, atq; demùm aduentum suum ad iudicium extremo mundi die, quo bonos & malos est iudicaturus. Et tamen audes dicere homo vilissime ac miserrime, CHRISTVM IESVM in actiuam missum vitam, vt tibi ministraret, & tua cæterorumq; mortalium causa moreretur: si verò longius ei potuisset obtingere viuendi spatium, ad contemplatiuam eum fuisse peruenturum vitam, actiua sublimiorem præclarioremq;, eam videlicet ad quam tu pertigisti. Sed id certum habeas homo perditissime & omi talpa cæcior, CHRISTI animam ex DEI sapientia magis fuisse illuminatam, sublimiusq; & perspicaciùs contemplatam, quàm mortales omnes qui vnquàm fuerint aut futuri sint. Tu verò neq; cõtemplatiua, neq; actiua vita, neq; vlla omninò virtute, quæ DEO placeat, aut te beatum & saluum possit efficere, præditus es. Sed quàm beatus est canis dormiens, qui sẽ somniat frustum carnis tenére dentibus, dum autem euigilat, nihil habere se sentit: ita planè & tibi euenit. Fallax enim & vanum te decipit ocium, adeò vt te putes esse DEI contemplatorem, cùm tamen de DEO parùm aut nihil comperti habeas. Siquidem in ipsa tuî ab imaginibus vacua introuersione supra rationem, & sine consideratione, & supra cunctas animę tuę vires nudam animę tuę essentiã inuenis ex ipsa natura liberã & ociosam, quemadmodùm à DEO creata est: & hãc putas esse DEVM, & quòd ipse sis Deus, &

1.Cor.1. ipsa DEI sapientia CHRISTVS IESVS, DEVS & homo. Sed toto erras cęlo. Persuasum nãq; habes esse te CHRISTVM, aut vnum omninò cum ipso, & omnem ei præstitum honorem, etiam tibi non minùs, atq; illi, impendi. Verùm hæc persuasio hæretica est, & ab omni veritate aliena. CHRISTVM enim nos adoramus, in eumq; credimus & speramus, quippe qui DEVS noster est. Idem verò si tibi præstaremus, planè perfidi ac hæretici & execrabiles ac maledicti essemus, vt ipse es. Asseris prætereà hominum improbissime CHRISTI corpus tum esse corpus. Putas enim illius te carnem & sacrosanctum esse sanguinem, atque vnum omninò cum ipso, & vbi sanctissimum eius consecratur, eleuatur, ac defertur corpus in sacramento, idipsum te esse: atq; ea re nullo ipsius venerandi corporis tenéris desiderio, nec illi habes honorem ac reuerentiam, nec appetis præstantissimum conspicere sacramentum, non magis quàm canis qui cum DOMINA sua ad sacras venit ædes: & perindè est tibi, vtrùm parietem respicias, vel ipsum sanctissimum sacramẽtum, dum sacerdotis manibus eleuatur. Sed animum aduertas asine rudis ac plumbee: equidem te ipsissimam edocebo veritatem. In

Ex canone Missæ. cœna vltima, quando DOMINVS IESVS sacratissimum corpus & pretiosum sanguinem suum consecrauit, panem accepit in sanctas ac venerabiles manus suas, & eleuatis in cælum oculis ad DEVM PATREM suum omnipotentem, gratias agens, benedixit, fregit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & manducate ex hoc omnes: HOC EST ENIM CORPVS MEVM. Et quia idem ipse CHRISTVS IESVS æterna veritas est, mentiri vtique & nos fallere non potest. Deindè simili modo accipiens & calicem in sanctas ac venerabiles manus suas, itèm gratias agens PATRI suo cælesti, benedixit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex eo oẽs: HIC EST ENIM CALIX SANGVINIS MEI &c. QVI PRO VOBIS ET PRO MVLTIS EFFVNDETVR IN REMISSIONEM PECCATORVM. Hoc quotiensçunq; feceritis sacrificium, in meî, id est, meæ charitatis, passionis & mortis, memoriam facietis. Ita nimirùm sacrificium istud Christus ipse ab initio suo sanctissimo corpore & precioso sanguine fundauit: id quod sancti omnes

Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 13. Euangelistæ testantur, & Ecclesię sanctæ cultus ac exercitia iam indè ab eo tempore, quo DOMINVS IESVS sanctum misit spiritum in Apostolos & credẽtes omnes, qui se ad illũ suscipiendum pręparârant. Nec tamen vllus vnquàm quanlibèt sanctus, ea fuit audacia præditus, vt Christi corpus & sanguinem, suum esse corpus & sanguinem vel posset vel auderet affirmare. Immò nec ipsa quidẽ beatissima semperq; virgo Maria genitrix DEI, dicere possit filij sui corpus, suũ esse corpus, qñquidem illius corpus non nisi ipsius vnius est, DEI ac hominis, nec cuiusquã omninò prętereà. Atque hac de causa corpus eius in venerabili sacramento honoramus & adoramus, idemq; ex amore excruciatum ac tortum, DEO omnipotenti pro peccatis nostris & omni sanctę Ecclesię vtilitate & salute offerimus. Et tu tamen

nul-

nullam ei neq; honoris, neq; laudis tribuis prærogatiuam, & tametsi ex virgine natus est, id ei vis esse accidens, nec id alicuius pensi habes: & pro eodem duceres, si ex vili prostibulo natus esset. Verùm hîc planè blasphemus es tum in DEVM, tum in ipsam purissimam virginem DEI genitricem, dum eam proh nefas, scorto æquiparas, quæ ab omni æternitate præ creaturis omnibus in DEI matrem electa est. Et si nihil prætereà feciſſes mali, ob hoc solùm dignus es qui mergaris in Tartara, & etiam hîc viuus flammis exuraris, tanquàm hæreticus execrabilis ac maledictus & despectus à DEO & sanctis omnibus, totaq; sancta Ecclesia catholica. At tamen clementia, gratia & benignitas DEI prorsus immensa est, & ipse Christum IESVM filium suum donis oñibus, cunctisq; gratiæ & virtutum diuitijs repleuit abundè, deditq; ei potestatem in cælo & in terra supra creaturas omnes: & CHRISTVS ipse ex amore mortem perpessus est. Miserere ergo tuijpsius, ac plurimùm erubesce, & superbum ac putentissimum cor tuum deprime & humilia valdè, neque in desperationem consentias, sed quæras imploresq; gratiam & veniam, & pedibus Domini IESV ac dignissimæ & reuerendissimæ matris eius prouoluaris, & sic absq; vlla ambiguitate peccatorum omnium veniam impetrabis. Qui facilè veniam impetres, modò ex aïo q̃rat.

¶ De quarto errore vel hæresi, tum Deum, tum scripta diuina & totam Ecclesiam impugnante.

Caput XXII.

QVartum deniq; hæresis ac perfidiæ genus, quod cætera in se genera cõplectitur, DEO & scripturis sacris, totiq; Ecclesiæ catholicæ contrarium est. huius farinæ hæretici & modum, & id quod modi expers est, itemq; actionem, contemplationem, desideria, cognitionem, amorem, scire & habere, sanctæ Ecclesiæ exercitia ac instituta, cuncta sacramenta & præcepta & cõsilia, sacrosancta Euangelia, vitã Christi & eius institutiones, sacras virtutes, passionem & mortem, diuinas personas, & quæcunque vnquàm DEVS opera vel fecit vel facturus est, contemnunt. Eam quoque vitam æternam, quam in Dei sapientia habemus, de qua sanctus Ioannes Euangelista ait, quod factum est, in ipso vita erat, similiter contemptui habent: transcenduntque & seipsos & creata oĩa, ipsum DEVM & Diuinitatem, affirmantque neque DEVM neque seipsos, non beatum aliquem aut damnatum, non actionem, non ocium, non creaturam vllam, & neminem deniq; neque malum neque bonum esse.. Atque hoc pacto suam sibi videntur creatam perdidisse essentiam, & nihil se esse effectos, quemadmodùm pro ipsorum iudicio DEVS nihil est. Et cùm certum sit, cælum & terram, & quicquid à DEO conditum est, suam habere essentiam siue esse suum, isti tamen hæretici neque DEVM, neque se esse aiunt. Ipsa æterna Dei sapientia dicit, Ego sum alpha & ω, principium & finis creaturarum omnium. Et Dominus DEVS ad Mosen ait: Sic dices filijs Israel: Qui est, misit me ad vos. Itemque, Ego sum DEVS Abraham, DEVS Isaac, & DEVS Iacob. Et Diuus Bernardus: Non est, inquit, pars aliqua DEVS, sed totum. Verùm quod Propheta ait, Dixit insipiens in corde suo, Non est DEVS, id tibi hæretice accidit, dum affirmas DEVM esse nihil, & in hoc nihilo inuenire te omnia. Quod reuerà manifestum ac impudens mendacium est. Si enim nihil es, nihil etiam quæris, & nihil inuenis. Et si ipse nihil es, & DEVS nihil est, ergo & creaturæ omnes nihil sunt, siquidem DEVS viuens conseruatio est eorum omnium quæ fecit, ipseque viuit in nobis, & nos in ipso, estque viuens & perpetuus operator. Et gratiam quidem suam dat nobis, exigitque à nobis perennes vitales actiones, putà vt ipsum cognoscamus, confiteamur, amemus, ipsi laudes grates que agamus, quę sunt sempiternę ac vitales actiones, quas ipse in nobis & vnà nobiscum efficit. In ipso nanque initium accipiunt, & per ipsum in ipso consummant ac perficiuntur: supra has autem actiones nihil est aliud, nisi ipso vnà cum ipso in æterna beatitudine perfrui. Etenim ipse vita nostra est, & quicquid tum in temporaria, tum ęterna vita rectè appetimus, nobisque est necessarium. Denique ipse quoddam viuens ac sempiternum ens est, quod rebus omnibus ab ipso creatis, aut quas prętereà creare possit, & sublimius, & profundius, & lõgius & latius est. Agè iam Lector pie animum aduerte. Quicquid est, aut DEVS est, aut creatura. At nunc homines quidam emotę mentis, asseuerare non dubitant se nihil

Ioan. 1.

Apo. 1. & 22.

Exod. 3.

Psal. 13.

Quid Deus à nobis exigat

Quale quid Deus sit.

esse, & DEVM itidèm nihil esse. Sed id est impossibile. Esse nanque & non esse siue nihil esse, contraria sunt. Et tamen ipsis ita accidit. DEVS enim omnia fecit ex nihilo. Id autem nihilum, quod ipsi sunt, DEO mansit reliquum, nec illud facere potuit. Id enim peccatum est, & fallax ocium ac inobedientia, quod nihilum ipsi fecerunt. Quæcunque DEVS fecit, ea aliquid sunt: sed sine ipso (vt sanctus Ioannes ait) factum est nihil, id est, peccatum. Primum quidem peccati nihilum factum est in cælo. Nam quando DEVS hierarchias & ordines angelorum condidit, hoc eis præcepti dedit, vt agerent, ipsique obtemperarent, ipsum amarent & laudarent, ipsique gratias agerent. Et qui ita egêrunt, in suis actionibus confirmati sunt, & æterna beatitudine in DEI gloria perfruuntur. Qui verò se immorigeros præbuerunt, DEIque præceptum & actionem ex superbia contempserunt, è cælo in obscurum peccati nihilum & in falsum ocium collapsi sunt, ita vt nunquàm DEVM cognòscere, laudare, amare, nunquàm ei gratias agere, nec aliquem virtutis actum efficere queant. Peccati nanque nihilum & falsum ocium, inter DEVM & ipsos medium se interponit, vt vniri & coniungi non possint. Facilè autem animaduerti potest, nihilum in seipso nec bonum, nec malum: nec beatum, nec miserum: nec diues, nec pauper: nec DEVM, nec creaturam esse. Et tamen audent dicere amentes quidam, animę essentiam nihil esse, & DEI similiter, atque ociosarum animarum essentiam nihil esse. Atquì id planè commentitium & hæreticum est. DEVS enim est omnia in omnibus, & æternum, omnipotens, immensum ac increatum ens, rerum omnium conditor: idque oculis intellectualibus testantur & confitentur cuncta quæ varijs fecit modis. Enimuerò viuit ipse per gratiam suam in viribus animæ nostræ, exigitque à nobis, vt sempiternos ac benedictos actus operemur. Siquidem ipsemet perpetua quædam actio est: & per æternas bonas actiones illi similes sumus, manemusque semper cum illo, maioris abundantioris que gratiæ augmenta ac incrementa capientes. Viuit etiam in nuda essentia animæ nostræ per seipsum supra gratiam suam & nostras bonas actiones, illicque cum ipso vniti, & in sanctam beatamque vitam eleuati sumus. Inter eam autem, quæ supra nos est, cum DEO vnionem, & quæ in nobis est, eius similitudinem, medias interponamus necesse est benedictas actiones, quæ ei multùm placent, quasque ipse & præcepit, & consuluit: alioquì nec ei vniri, nec sancti aut beati esse valemus.

Ioan. 1. Vbinam primò peccatũ.

1. Cor. 15.

Quid DEI sit, & quô ei similes fiamꝰ.

¶De amoris quadruplici ratione. Caput XXIII.

Opa nos beatificantia, quot fiant modis.

Amoris modos 4. nobis præceptos.

Deut. 6. Mar. 12.

POrrò benedictæ actiones istæ siue benedicta opera, quæ nos sanctos & beatos efficiunt, quatuor actitantur & perficiuntur modis, qui quidem in DEO accipiunt originem, eosque illius freti ope nos perficimus, ijdemque semper renouantur ac incipiunt, & sine fine in omnem perseuerant æternitatem. Sunt autem quatuor amoris modi, quos nobis & præcepit & consuluit DEVS, qui nobis colendi ac exercitandi sunt, quod est dare & accipere, quæ amorem efficiunt firmum ac stabilem. Amor autem DEO nos similes reddit, itemque vnum cum ipso in amore efficit: non quòd nos DEVS possimus fieri, aut illi pares & æquales potentia, sapientia, cognitione, amore, & alijs omnibus, quæ ipsi ex natura insunt. Immò verò nec ipsa CHRISTI anima id possit: & quæcunque creata sunt, infra DEVM ac DEO minora semper manent. Præcepit autem nobis DEVS, nosque instituit, vt amorem quadruplici ratione exerceamus, vbi ait: Audi Israel, DOMINUS DEVS tuus, DEVS vnus est. Et diliges DOMINUM DEVM tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua. Hisce verbis quatuor æterni amoris exprimuntur modi, quibus nobis agnoscere licet, quid nobis præstet ac largiatur DEVS, & quid nos illi vicissim summo iure debeamus, si salui esse velimus.

¶De prima Deum amandi ratione, & vt verum exercere amorem, DEOq; vicem aliquam rependere debeamus. Caput XXIIII.

Primus

PRimus ex his amoris modus is est, DILIGES DOMINVM DEVM tuum ex toto corde tuo. Vbi quęso attendat vnusquilibet & discat seriò, quemadmodùm verum exercitare ac exhibere amorem, & DEO pro illius charitate vicem rependere debeat. Primus amoris modꝰ, qs.

Ipse planè ex omni ęternitate liberrima voluntate nos dilexit, naturamque nostram & primum hominem in natura nostra prędarum, nobilem ac liberum condidit, vt diligeret, & liberos exerceret actus, atque ita libertatem adipiscerętur, in qua ęternò confirmaretur. Sed id primus homo contemnens, ex PARADISO extrusus est in hoc exilium, quod nos quotidiè sentimus ac experimur. At verò PATER noster cęlestis tum ingentem necessitudinem nostram, tum inexhaustam contemplatus gratiam, benignitatem & clementiam suam, ex amore inæstimabili suum nobis misit vnigenitum filium nostra indutum natura, qui tantoperè nos dilexit, vt sese abiecerit ac humiliârit, naturamq; nostram exaltârit, secumq; vltra Seraphicorum spirituum ordinem euexerit. Idemque ipse omninò totus vult noster esse. Siquidem nobis ministrauit, nobis vixit, nos edocuit, & demùm propter nos ex charitate mortem perpessus est: Ad hæc reliquit ac dedit nobis carnem & sanguinẽ suũ, & quicquid ipse est & potest, DEVM & hominem, expectatq; nos, & æternam nobis præparauit vitam & gloriam. Præcipit autem nobis, vt se vicissim diligamus ex toto corde nostro. Itaq; deserenda nobis peccata sunt, & contemnendum quicquid eius in amore ac seruitio nobis impedimento vel nocumento esse queat: cuiusmodi sunt inordinatus timor & amor, dolor & gaudium ob res caducas & temporarias, itemq; cordis solicitudo & curæ & cuncta denique extranea ac aliena, quæ nos premere queant: liberisq; animis ex syncera ac minimè ficta charitate & cordiali amore ipsi seruiemus, eiusque dicta & præcepta seruabimus. Atque ita CHRISTVM in nobis viuentem reperiemus per gratiam suam, nosq; in ipso viuentes per virtutes nostras & minimè fictum ac cordialem erga ipsum amorem: poterimusq; tum dicere cum Apostolo ex sententia: Viuo autem iam non ego, secundum carnis desideria & obstamenta: viuit verò in me Christus. Qui enim amat DEVM, is & amatur à DEO, manetque & habitat in DEO, & DEVS in ipso. Prętereà quæremus ac inueniemus, & amabimus Christum supra nos in cælis, vbi sedet ad patris dexteram in DEI gloria, ibidemq; nos commorabimur atq; conuersabimur cum sanctis omnibus in diuinę præsentia maiestatis: sursumq; nos liberis animis vltra cælos omnes intẽtione simplici, deuotis precibus, ardenti deuotiõe, & cordiali ac effluenti charitate in glorioſam DOMINI nostri IESV Christi faciem erigemus, illicq; oculis intellectualibus & ratione illuminata patrẽ in FILIO, & FILIVM in PATRE conspiciemus: simul etiam FILIVM secundum humanitatem in paterna consedentem dextera, supra omnia potentissimum in cælo & in terra. Ibi tum amãs cor nostrum lætabitur, & cum DEO manebit eleuatum: licebitq; nobis dicere cum Apostolo, Nostra autem conuersatio in cælis est, cum affectu & delectatione cordialiq; amore: non autem in terris, mœrore ac exilio & miserijs depressa. Ad hæc quæremus Christum intra nosipsos & in venerabili Sacramento, vbi caro eius dilectis & charis illius cibus æternus, & sanguis præclara potio est: eaq; nos ingenti quæremus desiderio, vera fide inueniemus, & vera appetẽtia comedemus ac gustabimus, ficq; vitijs erimus superiores, & cũctis in virtutibus crescemus & augmentabimur. Hic em & appetimus, & appetimur: edimus DEVM, sed ipse nos in se consumit, optamusq; & desideramus, vt ipse nos in se trãsmutet, ita vt possimus cum ipso in PATRIS eius conspectu vnus viuensq; effici Christus, vbi tum Christi nostrumq; desiderium vnum fiet. Etenim cordiali amore in ipsum trãsformabimur, & vnà cum ipso à nobisipsis in sempiterna DEI gaudia profluemus, vbi amor ille, quem DEVS præcipit ex omni corde nostro præstari, perfectus & consummatus est. Christi erga nos bñficia. Gal. 2. Col. 3. Phil. 3.

¶ De altera DEVM amandi ratione.

Caput XXV.

SEcundus amoris modus est, vt DEVM ex tota anima diligamus. Enimuerò PATER vnà cum FILIO Sanctum nobis dedit Spiritum, qui est charitas vtriusq;. Et ipse Spiritussanctus sese nobis largitur, & cuncta dona sua. Idemq; Sanctusspiritus, qui (vt diximus) DEI charitas est, nihil nisi amorẽ à nobis exigit. Sed emanãtia dona illius, intùs virtu- Quis II.

tes,& foris bona à nobis exigunt opera pro gratissima DEI voluntate.Eã ob rem æternę charitati illius obedire nos oportet,perpetim ac ęternò redamãdo:liberę autem voluntati ac liberis donis eius,sponte ac libera voluntate foris & intùs per virtutes & bonas actiones obtemperãdum nobis est, ita vt liberè agere ac opari queam' quicquid iusserit,& absq; animi calcitratione perpeti,quæcũq; nobis accidere permiserit.Sicq; firmi erimus,vbi nihil aliud
Phil.2. velle poterim',nisi quod velit DEVS:itemq; Domino nostro IESV Christo similes erimus,qui Patris voluntatem ad mortem vsq; fecit ac pertulit.Vndè etiã anima & nomen eius gloriosum est præ creaturis oñibus,eo quòd in gratissima Patris voluntate vixerit ac obierit,amoriq; ex tota anima sua fecerit satis.Porrò vt dicere cœperam,præceptum nobis est,vt ex tota
Aía q̃ quoul que nobis subleuanda. anima diligamus.Itaq; vitalem animam nostram supra omnem vitã sensitiuam, eò vsq; eleuabimus,vbi anima spiritus dicitur,illicq; nosipsos & quicquid inordinatum est abnegabimus.Et tunc animam nostram in manibus nostris & potestate nostra habebimus, poterimusq; intrò nos recipere,& per amorẽ cohærere DEO, atq; ex tota anima nostra cum amo-
1.Ioan.4. re in æternum illum,vndè nati sumus,amorem profluere,inibiq; cum amore in amore manebimus siue commorabimur.DEVS enim charitas est:& qui manet in charitate,in DEO manet,& DEVS in eo,vt sanctus ait Euangelista Ioannes:animaq; nostra continenter ac sine intermissione cum amore in æternam emanabit charitatem,semperq; deficiet ac renouabitur redamando:quæ nimirùm est vita æterna:sicq; cum DEO viuens efficitur charitas,& in amoris simplicitate nullum nouit discrimen inter amare & amari.Vbi eñ in charitate manet ac habitat,à seipsa & cunctis actionibus suis vacat: siquidem in DEO charitas est supra seipsam & supra omnes actiones suas.Ita ergo amandus est DEVS ex anima tota.

¶ De tertia DEVM amandi ratione. Caput XXVI.

III. TErtius amoris mõdus est,vt DEVM ex omnibus nostris viribus amemus. Sanè DEVS vnus est in natura sua, quæ fœcunda est in personarum Trinitate, æternò emanans, viuens, operans cum personarum distinctione, cognoscens itèm & amans,creans & faciens cælum & terram & creaturas omnes.Itidemq; DEVS æternò sine cessatione intrò manat, ociosus & sine opere in essentia sua cum æterna charitate in Sanctispiritũs vnitate, vbi nos supra nosipsos cum ipso vna charitas, vnaq; fruitio sumus. Vbi cum gratia emanat, nos sibi reddit similes: Dum autem introrsus manat,nos secùm trahit in amoris sui vnitatem. Ibi tum Spiritussanctus, qui est æterna DEI charitas, nobis præcipit, vt ex cunctis amemus viribus nostris, quo vnum cum DEO in amore efficiamur. Colligimus igitur intra nosipsos cor,sensus animam,vires omnes spiritales & corporeas, & totum id quod sumus, erigimusque nos atque sustollimus in supremum illud quod præstare valemus. Ibi verò cunctorum amantium spirituum inuenimus vnitatem in diuinæ fonte gratiæ, quæ donorum omnium plenitudo, & æternæ DEI charitati
Amãtiũ spũum qualis inter se vnitas. proxima est. Hìc nimirùm omnes amantes spiritus, spiritalis quædam vnitas sunt, in qua DEVS cum sua gratia viuit: & vnicuilibet amanti pro ipsius dignitate gratiam largitur. Hanc vnitatem nemini neque inuenire, neque sentire licet, nisi illis duntaxat, qui cunctas virium suarum actiones excedunt, in tranquillum vsque amorem, qui Seraphicorum spirituum quandam habet similitudinem, eo quòd cunctos amoris ordines & exercitia superet,& totius sit plenitudo gratiæ, in qua omnia virtutum exercitia incipiunt ac desinunt.
Supremus amoris gradus quis. Iste tranquillus amor omnia excedit, non nisi seipsum exercet, & est perfectus virtutum omnium decor ac ornamentum, atque in suprema suî parte velut ignitorum carbonum congeries,materiam omnem & quicquid sibi dissimile est,in sese consumens, feruet & ardet, idemque ipse supremum amoris gradum obtinet. Neque est vel viuit in ipso venire & abscedere, nec etiam amoris virtutumque estus: sed est instar olei, quod posteaquàm
Olei feruidi & amoris collatio. bullitum omnem concremauit absumpsitque dissimilitudinem, deindè conquiescit & est tranquillum, purum, feruentissimum, & plùs quàm calidum. Ad hęc amor tranquillus viuit in DEO, & DEVS in illo, nec quicquam aliud in ipsum potest pertingere: cibatq;

batq; & alit virtutes oẽs, exceditq; oẽia, nec nisi in DEO suũ ipse alimentum capit. & aptè sanè Soli comparari possit, suum quidem emittenti calorem, & totum fœcundanti orbem terrarũ, nec tamẽ seipsum tribuẽti. Et quemadmodùm fons suos emittit riuos, & ipse nihilominùs in vitali fundo suo plenus manet: ita ex p̃clara spirituũ amãtium vnitate, in qua Deus cũ sua viuit gratia, & nos cũ illo in tranquilla charitate, dona nobis oẽia, oẽisq; sanctitas, in qua viuimus, ꝓmanat, & ipsa supra oẽia prorsus immota manet. Cumq; nosipsos & vires nostras oẽs amãdo exhaurimus, tum hãc cunctorũ spirituum amantium vnitatem, & DEVM nobis in trãquillo amore vnitũ inuenimus. Supra hãc aũt vnitatẽ nihil est aliud, quàm vnitas Spũssancti, in qua nostrũ omniũ vnitas & trãquillus amor ceu in vitali fundo suo radicata sunt. Ita videlicet dum nosipsos oẽsq; vires nostras in spiritũs nostri vnitate amando exhaurimus: ibì tum Amor noster sedatus & trãquillus est, illicq; DEVM & nos cum DEO, cunctosq; amantes spiritus ipsi vnitos, vno intuitu simpliciter adspectamus: atque hoc pacto DEVS à nobis ex cunctis animæ nostræ viribus amatur.

Soli quis amor aptè cõparetur.

¶De quarta Deum amandi ratione. Cap. XXVII.

QVARTVS deniq; Amoris modus est, vt DEVM ex tota mẽte diligamus. Nimirũ anima nostra rationalis tribus est p̃dita viribus distinctis, qbus vitã colimus ac exercitamus internã, atq; etiã virtutes oẽs: cumq; has vires in spũs nostri vnitate amãdo exhaurimus, inibì trãquillũ ac sedatũ amorẽ nostrũ, nosq; DEO per amorẽ in amore vnitos inuenim⁹. Siquidẽ supra nudã mentẽ nostrã nõ nisi ęterna charitas est, quę DEVS ipse est. Necesse est igit̃, vt mentẽ ac spiritũ nostrũ amãdo exhauriam⁹, si nos cũ DEO in charitatis vnitate inuenire velimus. Verũ tametsi supra nosipsos vnitatẽ siue vnũ in Amore nos sentimus cũ DEO, at tñ in spũ & mente nostra semp ac æternũ à DEO aliud manem⁹. Inter ipsam aũt cũ DEO vnitatẽ, & eã quę nos sumus, diuersitatẽ siue alteritatẽ, perpetua nostra viuit in amãdo exinanitio siue (vt sic dicã) exhaustio, in qua beatitudo nostra cõsistit. Dei nãq; spũs à nostro exigit spũ, vt amãdo, nos in ipsum exhauriamus & deficiamus, atq; spũs noster seipsum vult deserere, & vna effici charitas cũ DEO: Sed amãdo se exhaurire, & ea q̃ inter DEVM & nos est diuersitas, sempiternę actiões sunt, quas nos repellere nõ valemus: itaq; necesse est, vt in omnẽ æternitatẽ in nobisipsis à DEO cõditæ creaturæ permaneamus. Cæterùm amãdo nos exhaurire debemus in Spiritũsanctũ, qui nos æternò dilexit: atq; extra nosipsos in cælestẽ patrẽ nostrũ, qui nos in primo ortũs nostri initio creauit, trãsfundere, atq; demũ viuendo nos excedere in ipsam æternã Dei sapientiã, in qua sine principio æternas habemus ideas. Atq; per hęc tria extra nosipsos ꝓfluimus, atq; in DEVM manamus, & in nosipsos refluimus. Et istæ actiones perpetim ac sine intermissione renouant̃, & tñ semper aliud à DEO secundũ creatã nostram essentiã manemus. Eñuerò nuda mens nostra, creata quædã DEI imago est: atq; in nostra introuersiõe semper inter DEVM & nos discrimẽ atq; diuersitatem inuenimus, ꝑterquã vbi in amore siue amãdo deficimus atq; excessimus spũ, vbi inter DEI ac nostrũ amorẽ distinctionẽ ac discrimẽ amittimus, nec nisi solũ DEI sentimus amorẽ. In actione aũt dũ nos amãdo exhaurimus in DEO, inter DEI nostrãq; charitatẽ differentiã diuersitatemq; sentim⁹ ac intelligim⁹. Quod nisi ita esset, oẽis inter DEVM & nos amoris actio & exercitatio periret, sicq; nos neq; sancti neq; beati essem⁹. Fecit aũt nos DEVS ad imaginẽ & similitudinẽ suã, & qñ vitijs morimur, & nobisipsis ac ꝓprietati nostrę in DEI volũtatẽ renũciamus, iã DEO similes sum⁹, aptiq; & habiles crescere ac ꝓficere in maiori similitudine: atq; inter DEVM & nos nullũ aliud mediũ est, nisi eius gratia, & bona opera nostra: sicq; & DEVS nobis placet, & nos illi vicissim placem⁹. Mutua aũt inter DEVM & nos cõplacẽtia, vera est amoris exercitatio: & cũ ipso virtutes oẽs & cũcta bona opera nostra actitamus: Sine ipso aũt nihil boni possumus. Neq; etiã inuiti ac nolẽtes & sine nostra cooperatiõe DEO possum⁹ effici similes, nec ipse nos vel sanctos, vel beatos reddere potest. Libẽter igit̃ operã dare debemus, vt illi in virtutib⁹ & minimè ficta charitate similes simus. Ita em̃ ipse viuit in nobis, & nos in illo, & anima nostra rationalis cũ vniuersis viribus suis gratia & cũctis donis spiritalibus implet: sicq; semper virtutibus manemus locupletes, Deoq; similes in ęterna eius cõplacentia, atq; supra similitudinẽ ipsi vniti in amore absq; vlla defatigatione vel inertia.

IIII.

1. Ioan. 4.

Dei spũs à nfo qd exigat spiritu.

Gene. 1.

Qñ & quõ reddamur deo similes.

¶De omnipotentis Dei ſecundum naturam vnitate,& perſonarum Trinitate.

Caput XXVIII.

AT nunc agè celſiſſimam Dei omnipotentis naturam in perſonarum Trinitate conſideremus. Ipſa nimirùm omne bonum, cunctasq; virtutes in ſingulis quibuſque hominibus, id deſiderantibus atque indigentibus perpetuò operatur. Creauitq; DEVS animam rationalem cum tribus viribus, quę dum gratia repletę ſunt, homo Deo ſimilis eſt, itemque habilis, aptus, ſapiens, potens cuncta ſuperare peccata, & virtutes omnes perficere ac exequi, atque ſeipſum foris & intùs in quibuſlibet bonis inſtitutis ſiue modis, cunctisq; virtutib⁹ iuxta gratiſſimam Dei voluntatem moderari, regere ac ordinare. Sicq; Deo ſimilis eſt per illius gratiam & virtuoſam vitam ſuam. Porrò ſupra hanc gratiæ & virtutum ſimilitudinẽ fecit hominem DEVS etiam ad imaginem ſuam. DEVS quidem ſuijpſius & creaturarum omnium imago eſt, cognoſcitque ſeipſum per ſeipſum in ſeipſo, & res omnes. Et ipſe entium omniũ ſupereſſentialis eſſentia eſt: eiusq; diuinitas abyſſus eſt inexhauſta ac impenetrabilis, in quã quiſquis pertingit, ſeipſum feliciter aberrando amittit. Eſt autem idem ipſe vnus in natura, & trinus in perſonis. Trinitas quidem æternò intùs manet in naturę vnitate, & vnitas naturę in perſonarum Trinitate: atque hoc pacto natura vitalis eſt ac fœcunda in omnem ęternitatẽ. Eſſentia Dei, quatenùs eſſentia dicitur, ocioſa eſt, atq; etiam æternum principium, & finis atq; vitalis conſeruatio eorum omniũ quæ ſunt condita à Deo: eademq; eſſentia natura eſt perſonarum: quarum tres ſunt proprietates, videlicet paternitas, filiatio, &* voluntaria ſpiratio. Atquì non poteſt natura eſſe ſine perſonis abſq; ſubſtantia ſua: qppe quæ viuẽs perſonarũ cõſeruatio eſt. Ita ergo natura in ſeipſa vna eſt, & fœcunda in perſonarum Trinitate, & Trinitas in vnitate, & vnitas in Trinitate viuit. Trinitasq; in ſua natura fœcunda eſt, nec ibì eſt diſtincta re ipſa, ſed ratione. Trinitas enim vnitas naturæ eſt: Continet autem perſonas tres diſtinctas re & ratione, quæ ſunt Pater, Filius & Spirituſſanctus: qui quidem tres ſunt diſtinctæ perſonæ, atq; vna indiſcreta nec vllo modo ſeparabilis diuinitas. Ita videlicet vnum credimus DEVM in perſonarum Trinitate: atque hæ tres perſonæ licèt perſonaliter diſtinctę ſint, ſunt tamẽ vna eſſentia, vna natura, vnus idq; nullo modo ſeparabilis aut diuiſibilis DEVS. Et vnaquælibet perſona DEVS eſt, quãdoquidem totam in ſe diuinitatis naturam continet. Nec tamen dicere fas habemus tres DEOS, quemadmodùm tres perſonas credimus: ſiquidem perſonæ tres in natura inſeparabilis & quæ diuidi non poſſit, vnitas ſunt. Pater quidem in perſonis æternum principium eſt, idq; principium eſſentiale ac perſonale eſt. Aliæ duæ perſonæ vnà cum Patre æternum principiũ ſunt, abſq; priùs & poſteriùs, & neque magìs neq; minùs, ſed per omnia ſimul tres perſonæ coæternæ ſibi ſunt & coæquales in eſſentia, in vita, in actione. Pater tamen ſecundum rationem, ordinem, naturam, & etiã iuxta ſcripturæ loquendi modum, in diuinitate prima perſona eſt: & ipſe æternam gignit ſapientiam ſuam, id eſt, filium ſuum, conſimilẽ & ęqualem & conſubſtantialem ſibi: cognoſcitq; vnigenitum filium ſuum æternò in ſe ingenitum, & ſine ceſſatione perpetuò ex ſe naſcentem, ſemperq; genitum perſonam alteram, itemque ſemper vnum eundemq; ſecùm DEVM in natura. Filius autem, qui Patris ſapientia eſt, ſuum viciſſim principiũ, id eſt, Patrem ſuum intuetur, cognoſcitq; eum, & ſe in eodem ſecundum naturam quidem ingenitum, ſecundum perſonã autem ex Patris ſubſtantia promanantem, & alteram perſonam à Patre diſtinctam, atque etiam perpetuò in natura cum Patre intùs manẽtem contuetur. Ex hac autem mutua Patris ac Filij intuitione, ſempiterna emanat complacentia, quæ eſt Spirituſſanctus tertia in diuinis perſona, ex Patre filioque promanans: quippe qui amborum voluntas & amor eſt, & ex ipſis ambobus æternò emanat, refluitque intrò in diuinitatis naturã. Ita nimirũ celſiſſima Dei natura in diſtinctarum perſonarum Trinitate, & naturæ vnitate ſimplici ac indiſcreta conſiſtit. Atque hac ratione firmiter tenendum & credendum eſt, Filium cum Patre in Sanctiſpiritũs vnitate tres eſſe perſonas, vnam naturam, verumq; DEVM, & omnium creaturarum originem, viuentem & regnantem in cælo & in terra ſupra creaturas omnes in tempore ac ęternitate.

Quî De⁹ & vn⁹ & trin⁹ ſit.

* in his latens

perſonæ tres qualis ſint vnitas.

Spũſſanctus quid, & quó ex patre filioq; procedat.

¶Vt

¶ Vt Deus nos ſecundum corpus & animam creârit, & de vita triplici, nempe contemplatiua, interna & actuoſa.

Caput XXIX.

CREDIMVS porrò & confitemur DEVM omipotentem, cæleſtem Patrem noſtrum in natura ſua ſempiternam eſſe eſſentiam & vitam, cognoſcentem & volentem, atq; liberrima volũtate ſua per æternã ſapientiã ſuam cuncta creaſſe ex nihilo, idq; iuxta exemplar quod ipſe eſt. Idẽ aũt ipſe ſecundũ corpus quidẽ vitam nobis dedit mortalem, inſtar cæterorũ animantiũ, corpusq; ipſum ex elemẽtis cõpoſitũ atq; cõpactum: Secundũ animã verò, vitam nobis æternã dedit, ſicut & angelicis ſpiritibus ſupra firmamentum. Fecit igiť DEVS hominem atq; compegit ex duabus naturis, planè diſſimilibus, atq; inter ſeſe cõtrarijs, putà corpore & Anima, carne & ſpũ, beſtiali ac rationali, ipſumq; viuentem ac morientẽ, in terris quidem morientẽ, viuentẽ autẽ in cælis, DEO inferiorem, ſed ſimilem, imaginem deniq; & figuram Dei. Deus autem ipſe æternus & increatus eſt, ſuaipſius & electorũ omniũ beatitudo, atq; etiã oẽis eſſentiæ ſupereſſentialis eſſentia, & beatitas omnium beatorũ, primumq; obiectũ mentiũ in nuditatẽ eleuatarũ. Et ipſa nuda ſupereſſentialis beatitudo perſonas diuinas, & per exceſſum ſupra ſeſe raptos ſpiritus, ſecundũ ſupereſſentiam ſuã indiſcriminatim in ſimplici ocio in ſeipſa complectitur, vbi nec tempus, nec locus eſt, non prius aut poſterius, nec via, nec ſemita, non habere, nec appetere, nec dare, nec accipere, neq; virtus, neq; vitium, non amoris exercitatio, non graue, nec leue, non lux, neq; tenebræ, neq; nox, neq; dies, nec qcquã demũ, quod verbis poſſit exprimi. Ibi nobiſipſis mortui ſumus in DEO, & vita noſtra abſcõdita eſt cũ Chriſto in DEO, nec eſt ibi principiũ, neq; finis, nec qſquã illic nos inuenire poteſt. Etem nusq̃ eſt habitatio noſtra: ſiquidẽ ſupra oẽme quod creatũ eſt, cũ DEO ſpiritu exceſſimus in ſupereſſentialẽ eſſentiã noſtrã in ſimplicẽ beatitudinẽ, quę nunquã niſi ſeipſa cognoſcit. Ociũ nãq; in ſupereſſentiali eſſentia nemo neq; inuenire, neq; poſſidere poteſt, niſi homines illuſtrati & amãtes in diuino lumine, qui DEO vniti ſunt in amore, & cum ipſo per mẽtis exceſſum in ſupereſſentialẽ ocioſam beatitudinẽ, quę DEVS ipſe eſt, rapti ſunt. Deus em ſecũdum eſſentiã ſuam ſempiternũ quoddam ocium eſt. Cognoſcere aũt & amare & velle eius, ęternę actiones ſunt, quæ ipſemet eſt. Nihil enim in eo vel pręteritum eſt vel futurum, ſed omnia ei nuda & aperta atque pręſentia ſunt. Ergo, vt dixi, ſecundũ eſſentiam DEVS ocioſus eſt, naturaq; eius agit & operat oẽia ſecundum fœcunditatem, ſiue quatenùs fœcunda eſt. Atq; ad hãc dignitatem idem ipſe angelos & homines condidit: & à mundi exordio ſuum nobis regnũ dedit, ſi ipſi viuamus. Regnũ autem eius ipſemet eſt. Et ipſe nobis proprius eſt, ſi ipſi ſoli ſeruiamus. Cælum verò & terram & quicquid eſt in creaturis, noſtra cauſa fecit: deditq; nobis ſupra rationem libertatem ſpiritũs & imaginum expertem mentis nuditatem: & ſi propenſo ac inclinato ſpiritu liberè ipſi cohęreamus, iam noſipſos excedimus, & vnus cum eo ſpiritus efficimur, eiq; in ęterna charitate, quæ ipſe eſt, vnimur. Et hæc contemplatiua dicitur vita, quæ parata eſt omnibus, qui ſe ab imaginibus nudare nôrunt, Deoque ſoli in ſpiritu liberè ſeruiunt, Deumque amant. Ita enim ipſe manet in nobis, & nos in illo. Dedit etiam nobis animam rationalem ſiue intellectualem, & liberam voluntatem: & ſi quidem peccata deſeramus ac aſpernemur, ratio noſtra deſupèr illuſtratur, ſicque vitam agimus gratioſam, DEO benè placentem, viuitque ipſe in nobis per gratiam ſuam, & nos in illo per virtutes noſtras. Atque ita in his creſcendo ac proficiendo ſemper magis magisque illi placere, cunctasque vires noſtras nouis virtutibus intùs ornare, illuſtrare, ac locupletes efficere valemus: Et hæc eſt interna, virtutumque ſtudioſa ſiue virtuoſa vita, quæ quidem neceſſaria eſt omnibus ſaluari volentibus. Denique fecit nos ſenſitiuos mortalesq; homines in carne & ſanguine, & vitalem animam noſtrã mortali induit corpore, nato ex viro & fœmina, vt ipſi in abſtinentia, in pœnitentia, in bonis ac honeſtis moribus, in ſanctis actionibus & operibus foris ſeruiamus, ſicut ipſe nobis ſeruiuit DEVS & homo, viuens ac moriens, ad ipſum vſque crucis ſupplicium. Et quẽadmodùm ipſe cæleſti obediuit Patri ſuo, ita nos eum ſectari ac imitari debemus, ſi quidem eius eſſe diſcipuli velimus, noſtrãq; ferre crucem, & modis oẽibus abnegare noſipſos.

Ex qbus cõtrarijs homo compoſitus.

Col. 3.

Quale Dei ſit ocium.

Propriꝰ qui nobis ſit Deus.

cõtẽplatiua vita q̃, & qbus parata.

Interna vita quibus neceſſaria.

Sicq;

Sicq; liberè per Christum in Christum, & cum Christo ad patrem illius atq; nostrum ire poterimus, eiq; seruire ac obsequi & obtemperare ad mortem vsque: nec ei tm̃, sed etiã rationi nostræ, Deiq; præceptis, sacris Euangelijs, diuinis scripturis, fidei ac legi Christianæ, bonis omnibus institutis, consuetudinibus ac moribus, quos boni homines Christiani communiter colunt & obseruant, humiliter subditi & obedientes esse debemus. Atq; hæc vita est actiua, necessaria nobis omnibus, si Christum sequi, & cum ipso in regno eius sempiterno regnare velimus. Porrò quando tres isti exercitationũ modi simul in eodem homine concurrunt, is Christo similis, Christiq́ue discipulus est, sequiturq́; eum vsque in vitam æternam. Id quod iam & ex natura, & ratione, & sacris literis, & exemplis, & creaturis omnibus, & veritate quæ Deus ipse est, atque omnibus ab eo iam indè à mundi exordio conditis rebus probare atque confirmare decreui.

Vita actiua qb⁹ fit opus.

¶ Quam ob causam Deus cũcta creârit, & de cælo empyreo, ac primo mobili: quædam etiam de Dei vnitate ac personarum Trinitate. Cap. XXX.

Gene. 1.

IN ipso mundi principio, quemadmodùm Moses propheta in diuinæ scripturæ exordio nos docet, fecit Deus cælum & terram, vt nobis essent in ministerium, quo nos ipsi vicissim seruiremus, hîc quidem in terris in virtutibus & operibus bonis, & honestis moribus externis, in cælis autem in virtutibus spiritalibus, in sancta vita, DEO in fruitione & amore vniti. Hac de causa cuncta creata sunt: idq́; natura, exempla, figuræ, sacræ literæ & æterna veritas, quæ DEVS ipse est, testantur. DEVS enim secundum figuram suam supremum cælum simplicem ac igneam fecit claritatem, ex natura & essentia perpetuò tranquillam ac immobilem, in simplici essentia perpetuò immotam, perspicuam, lucidã & claram, cuncta magnitudine, sublimitate & amplitudine excedentem, incorruptibilem, sphærã sempiternã, ambientẽ omnia quæ in materia condita sunt à DEO. Et hoc supremũ cælum empyreum est, quod diuinę maiestatis habitatio, palatium, & THronus est, in quo DEVS cũ omni sua familia viuit & regnat. Atquì ipsemet occultum spiritale cælum est in naturæ suę vnitate ac Trinitate: sicq; est supra cælos omnes, cunctasq; creaturas & quicquid ipse condidit: nosq; eum supra creatam essentiam nostram sequuti sumus cum perpetua charitate in fruitionem & supereſſentialem beatitudinem nostram, quæ ipsemet est. Et quanuis ipse sit supra cælos omnes & cũcta quæ fecit tam spiritalia quàm corporalia, est tamen etiam in cælis omnibus, & in toto mundo creaturisq; omnibus, quas pro sua regit, moderatur & ordinat voluntate. Singulariter verò supra omnia in supremo cęlo est, quod iuxta suum exemplum, suamq; figuram cõdidit, ornauitq; seipso & gloria sua. Nuda siquidẽ supremi cæli essentia immobilis est, & sine actione, quieta, tranquilla, ociosa ac immota supra omnia quæ DEVS in cælo & terra ex materia fecit. Primũ autem mobile cũcta mouet, quæ quidem in materialibus creaturis moueri possunt, idemq́; perspicuum est. Sed cælum empyreum tanta est, eaq; sensibili ac lucidissima claritate perfusum, vt non nisi beatorum oculis glorioſis possit conspici. Et ipsum est regnum cælorum, in quo DEVS cum sanctis suis viuit & regnat: siqdem DEO in tribus simile est, vtpotè in essentia perpetuò ociosum, in natura semper agens, & influens, & hæc duo simplici habens claritate repleta atq; perspicua. Ita etiam intelligendum considerãdumq́; est, sublimissimam adorandæ Trinitatis essentiam in seipsa perpetuò ociosam & sine opere, prorsusq́; immotam esse. Sed personarum natura fœcunda est, perpetuoq́; agens secundum ipsarum modum personarum, siue secundum personas ipsas. Pater enim suum gignit Filium ex natura sua, eumq́; à se personam alteram. Filius tanquàm ęterna DEI sapientia generatur à PATRE, alter quidem in persona, sed vnum cum PATRE in substantia siue natura. Ex PATRE autem & Filio sanctus emanat Spiritus, idem ipse vnũ cum eis in natura. Est itaq; illic naturæ vnitas, sed diuersitas ac distinctio personarum. Enimuerò in personarum relationibus inter PATREM ac FILIUM mutua cognitio, mutuaq́; fluxio & refluxio est, & amor mutuus per Spiritum sanctum vtriusq; charitatem. Vnitas autẽ in qua personæ viuunt & regnant, in emanatione actiuè & fœcundè agit & operatur omnia secundum liberrimam personarum scientiam, sapientiam, potentiam ac nobilitatem. Atquì in refluxu perso-

Cur à Deo çõditi sim⁹.

empyreũ cę lũ Deo qd.

quì de⁹ & supra oĩa & in omnibus.

Vndè & quì cuncta amoueantur.

Vnitas ac diuersitas in Deo quì sit.

perſonarum, fruitiuè perſonas eaſdem ſupra diſtinctionem intrò trahit ac retinet in immenſæ ac infinitæ charitatis, quæ DEVS ipſe eſt in eſſentia & natura, fruitione. Atque hoc pacto Deꝰ in ſeipſo cũ ſeipſo viuit, ſeipſum ſupra creaturas oẽs cognoſcẽs, poſſidẽs & amãs, ac ſeipſo fruens feliciſſimè. Et hic ſummus eſt vitæ modus, qui poſſit de DEO verbis exprimi. Sicq; ipſe viuit in ſupremo cælo, & iuxta modum noſtrum propiùs atq; p̃clariùs in ſupremo creatæ eſſentiæ noſtræ. Vocauit autem nos & elegit, & ſi illum quærere velimus, inueniemus eum & intra noſipſos & ſupra noſipſos, vbi ſeipſo fruitur in gloria ſua cum electis ſuis, contemplans, cognoſcens, amans & fruens, ac permanans per omnia cum beatitudine ſempiterna. Et hîc miſſam facimus vitam illam contemplatiuam, quæ DEVS ipſe eſt, quamq; præſtat & donat illis, qui ſeſe abnegârunt, eiusq; ſecuti ſunt ſpiritum, vbi ipſe ſeipſo fruitur cum electis omnibus, in gloria ſempiterna. Sanè ſi quis intellectu ſuo à terra in ſupremũ velit cęlũ ſcandere, neceſſe eſt, vt elementa ac cælos omnes intermedios tranſcendat, ſicq; fide ſua DEVM in illius regno reperiet. Sic itidèm ſi ſupra fidem in ſupremum creatę eſſentię ſuę, id eſt, in cælum quoddam occultum aſſcendere velit, cunctis operibus bonis forinſecùs, & virtutibus ac ſanctis exercitijs intrinſecùs ſit ornatus oportet. Deindè ſenſus ſuos & phantaſiam ſiue imaginationẽ, & cunctas tum corporeas, tum ſpiritales imagines, rationes, formas, conſiderationemq; tranſcendet, ſicq; in nudam atq; ab imaginibus abſolutam viſionem ſiue adſpectum in diuino lumine eleuatus erit, ibiq; DEI regnũ intra ſe, & DEVM in ſuo regno contemplari poterit. Id verò, ꝑpriè in ea quæ ſequit̃ figura licebit animaduertere.

Inuenire q̃ Deum quęramus.

Intellectuin cælũ ſcãdẽti neceſſaria q̃.

¶De cælo ſtellato, de Stellis fixis & errantibus, earumq; efficientia. Caput XXXI.

DOCET enim nos Moſes feciſſe DEVM firmamentum, id eſt, cælum ſtellatum: quod quidem eſt ſupra elementa, ſiquidem inter elementorum atq; cælorum naturam medium intercedit, eaq; diuidit ac diſiungit: itemq; aquas has inferiores ſub cælo, & illas quæ ſupra cælos ſunt, quod eſt cælum cryſtallinũ, ita dictum à ſimilitudine aquarum in glaciem induratarum ſiue congelatarum. Hoc cælum, inter illud quod empyreum dicitur, & firmamentum, medium eſt, manatq; ſecundum quoſdam claritate & cæleſti ſubtilitate ceu vaſtũ pelagus, eſtq; claritudine perſpicuũ velut firmamentum, in quo ſtellæ fixæ ſitę ſunt. Planetæ autem nõ ſunt perſpicui, ſed lucent ac reſplendẽt ex Solis & cælorum claritate. Stellæ verò, quę in firmamento fixę ſunt, vnà cum ipſo firmamento ſingulę in ſuo loco & ordine, quo à DEO collocatę & ordinatę ſunt, ſurſùm ac deorſùm circumaguntur. Sed Planetæ ſeptem eiuſdem numeri ſphæras obtinent, quę à primo mobili agun tur, non quidem eo modo quo firmamentum mouetur ac voluitur, ſed ſingulę pro diuinę ſapientiæ, creaturas omnes pro noſtro vſu ac indigentia optimè diſponentis ac moderantis, ordinatione. Quo fit, vt Planetę diſſimiles ſint ac inuicem contrarij in natura, actione, forma & ſpecie: idque ita neceſſarium erat, vt elementa & creaturarũ omnium inferiorum naturam moderarentur. At tamen Planetę & ſtellę in ſeipſis nec frigidę ſunt, nec calidæ, nec ſiccę, nec humidę, ſed virtutem & efficaciã ſuam in cuncta hęc inferiora influunt, aguntq; & efficiunt in eis, quicquid ſecundum cæli curſum & proprietates creaturarum inferiorum, agitur efficiturque. Ideoque prout homines ex ſuę naturę habitudine vel complexione ſiue ad bonum, ſiue ad malum plùsve minùsve propenſi ſunt, ita etiam cæleſtis natura ſupernè operatur, vt id pro ſuę naturę propenſione exequantur. Atquì libero arbitrio ſeu liberę voluntati noſtrę neque natura cæleſtis, neque vlla omninò creatura, nec quicquam niſi DEVS dominatur. DEVS aũt ſemper nos ad bonum omne inſtigat & adhortatur, retrahitque & ſeruat ab omni malo, ſi modò ipſum ſequi velimus, quemadmodùm per ſeipſum & creaturas ſuas nos docet.

Gene. I.

Cryſtallinũ cælũ quod, & inter quę medict.

Planetæ quales.

Stellæ q cir cumagãtur.

Planetę cur ſibi inuicem contrarij.

quid quõ in quæ agant planetæ.

Nũ arbitrio libero qcq; dominetur.

¶Vt creaturæ omnes, quomodò viuere debeamus, nos inſtituant: & de vita ſpiritali ac interna: : itemque de mala ac bona voluntate. Caput XXXII.

Ipſis à creaturis quid quó diſcamus.

AGE iam attendat vnuſquilibet & capiat ſeriò quæ dicturi ſumus. Creaturæ oẽs dirigunt, inſtruunt, manuducunt ac inſtituunt nos, qua ratione vitam noſtram tranſigere debeamus. Ipſa cælorum natura, & qui eis diuinitùs inditus ordo eſt, noctis exemplar ſunt & vera figura, qua doceamur, vtì DEO ſupra elementa in cęlis viuẽdum nobis ſit, idq; per internam, occultam, ſpiritalem vitã, quã nemo nouit, neq; ſentit, niſi qui eam viuit, colit & exercet. Hęc autem vita interna ſic incipit: Pater noſter cæleſtis in intimis noſtris internum efficit firmamentum, ſi quidem naturalem animæ noſtræ ſequamur propenſionẽ, ſiue ſyndereſim nobis omnibus à Deo inſitam ac inditam, & ſemper ex ipſa natura boni appetentem. Ipſa enim eſt prima, vt ſic dicam, materia, creata à DEO in animabus noſtris, & ſemper, vt diximus, ex ſuapte natura bonum appetens. At tamen ſæpiùs vitiorum craſſitie obnubilatur & obſcuratur. Et quanuis natura à DEO condita bona ſit, placeatq; DEO etiam in ſeipſa nuda, diuinæ tamen gratię adiutorio habet opus, ſi ſupra ſeſe ſcandere debeat. Vbi igitur à grauibus craſſisq; vitijs & peccatis noſtris ceſſamus ac abſtinemus, & Dei quærimus & deſideramus gratiam, id ſummum ac pręcipuũ eſt, quod ex natura poſſimus. Verùm quandiu voluntas mala eſt, & vult malum, tam diu homo tum DEO, tum donis illius omnibus contrarius eſt, & neq; virtutes, neq; ſapientiam, neq; veritatem viuendo colere aut intelligere poteſt, & eſt cõtemptus à Deo, nec particeps eſt bonorum illorum omnium, quę in cælis ac terris peraguntur. Voluntas mala fundamentum eſt & initium omnis mali: & in ea quiſquis perſeuerat & moritur, nuſquàm niſi apud inferos inter damnatos ſpũs locum inuenit. Ediuerſò autem bona voluntas, in qua Deus cum cunctis donis viuit & regnat, opportunè ſatis firmamento cæli comparatur, quippe quę ſemper deſuper mouetur à Spiritu ſancto, qui omnis ſanctimonię prima cauſa, ſiue primus motor eſt. Atq; hoc firmamentum tum ex Dei inhabitatione, tum ex Sapientiæ in ipſo viuentis Sole, perſpicuum, clarum ac lucidum eſt. Idemq; ipſum ſpiritale mediũ eſt, aquas cæleſtes & inferiores, id eſt, virtutes actusq; virtutum, tempus ac æternitatẽ, externam, actuoſam & internam ſpiritalem vitam, gratiam & naturam, ſigna & veritatem, ſenſitiua deniq; ſiue ſenſualia opera, quæ finem habent, & ſpiritalia, quę æternò manent, ſi in gratia facta ſint, diſcernens ac diſtinguens.

Quæ vita q incipiat.

Synderesis aut synedeſis.

Voluntatis momentum quantum.

¶Triplicis cæli ac ſtellarum deſcriptio. cap. XXXIII.

PORRÒ cælorum natura ex pcipuis ſiue principalibus conſiſtit cælis, quorum primũ dicit firmamẽtum, alterũ cælum cryſtallinũ, tertiũ empyreum, quę omnia pellucida ſunt atq; perſpicua: & in tertio empyreo cælo DEVS habitat, viuit & regnat cum oĩbus ſanctis ſuis. Hoc cælũ, quod omniũ altiſſimũ eſt atq; ſupremũ, & Dei habitatio, vitam deſignat contemplatiuam, quemadmodùm antè de ea locuti ſumus. Reliqui duo cæli inferiores, vitam occultam, internam ſpiritalemq; ſignificant, in qua nos conuerſamur cum DEO, & DEVS nobiſcùm per gratiam, vel per gloriam ſuam. Primum ex his cælum in quo ſtellę fixæ ſunt, ęternam cæleſtis patris noſtri potentiam deſignat, introtrahentẽ nos atq; euehentem ac eleuãtem ſupra actiones oĩes ſenſitiuas in internum quoddam ſpiritale experimentum, ſiue ſentire, in quo virtutes oĩes viuunt ac exercitantur: vbi nos cæli ſtellis ſimiles ſumus, quę quidem ſuperiùs in conſpectu Dei ingentes ſunt, ſed hìc inferiùs perexiguæ videntur oculis hominum, non niſi virtutum ſigna & indicia, quæ forinſecùs in bonis actibus vel vident vel audiunt, cognoſcentium. Stellæ autem non ſunt pellucidæ, ſicut cæli, & ſunt figuræ ſphæricæ, circumagunturque vnà cum firmamento, cui inhærent, ſingulæ in locis ſuis, aliæ ſublimiores, aliæ humiliores, maiores item atque minores, natura, ſpecie, virtute ſiue efficacia & claritate diſſimiles tam hìc inferne, quàm illic ſupernè, prout à DEO tum ornatæ, tum ordinatæ & collocatæ ſunt. Nec lucent proprio ſuo lumine, ſed lumẽ ſuũ à Sole mutuant, ſplendentq; ac micãt & reſplendent perindè vt vaſa aurea Solis claritati expoſita: illuſtrantq; noctem, & nautis optatos indicant portus: ſed interdiu Solis ſplendori cedunt, & virtutem ſuam influunt in elementa, & ea omnia quæ in terris, in vndis, in aere viuunt & creſcunt. At nunc videamus, vt cæli cum ſtellis internam ac cæleſtem nos doceant vitam.

Cæli q quã vitã ſignẽt.

Stellæ in ſe & oculis hominũ q̃les.

Stellæ quî luceant.

¶Quem-

¶Quemadmodùm cæli ac ſtellæ vitam internam cæleſtemq́; nos edoceant. Caput XXXIIII.

CAELI quidem claritate pellucidi ſunt,& vita noſtra interna, ſpiritali claritudine ex gratia & inhabitatione Dei,cui vniti ſumus, pellucida eſt. Atquì vires animæ nõ ſunt pellucidę,ſiquidẽ ceu vaſa aurea,aut vitra ſpeculorũ cõtra æternę ſapiẽtiæ Dei ſolem eleuatę ac ſuſpẽſę ſunt:ibiq́; claritatẽ & calorem diſcriminatim accipiunt,prout ipſæ diſpoſitæ ſunt,& iuxta virtutum,quas offerunt Deo, præſtantiã ac dignitatẽ.Et ſicut ſtellæ fixę ſimul cum firmamento cui inhęrent,circumagunt:ita internę bonarum vires animarũ,Dei potentiã & ſapientiam,in quibus viuunt,virtutibus ac bonis actionibus perpetuò ſequunt ac obſequunt. Stellæ omnes ſphæricæ figuræ ſunt, cuius nullum neq, initium,neq; terminus conſpici poteſt:itidemq́; præclaræ ac nobilis animæ vires in ſuis eſſe habent actionibus.Etenim virtutes omnes ex Deo & ad Deum operant,ſicq́; viuunt in Deo,qui nec principium,nec finem habet.Omnis autem interna vita,quæ rotunda nõ eſt, cornua & angulos habet alienæ intentionis & amoris alieni,ideoq́; falſa fictaq́; eſt,nec poteſt placere Deo. Stellarũ quędam pallidæ,quędam claræ,quędam igneę ſunt.Et nos cùm in memoria noſtra vitia,culpas ac errata noſtra coram potentiſſima Dei iuſtitia reputamus, corde trepidamus,palleſcimus ac terremur,nobiſcùm penſitantes,quomodò ſeuerũ Dei iudicium tum in morte noſtra, tum in extremo die ferre poterimus: atque hactenùs pallentibus ſtellis ſimiles ſumus.Quãdo autem intellectum noſtrum imaginibus nudatum, ad æternam Dei ſapientiam eriginus, veritas quę DEVS eſt, animę noſtræ faciem irradiat::ſicq́; inter DEVM & nos ſplendoris emiſſio ac reflexio agitur, perindè ac ſi Sol radios mitteret ſuos in cryſtallum inter duos aureos montes poſitam:illicq́; tanquam ſtellæ cæli innocentes,puri,clari ac lucidi efficimur.Porrò cùm voluntatẽ ſeu vim amatiuã, cum affectu & deſiderio ad Dei bonitatẽ ſubleuamus,ſpiritus noſter igneſcit,redditq́; æſtuantis ac impatientis amoris ſcintillas,quas tãdiu ardere oportet,donec ſpũs ipſe p̃ amore deficiat,& hoc ipſo eiuſcemodi amantes ſpiritus,igneis ac micantibus cæli ſtellis aſſimiles ſunt.

Stellis q̃ vires qua in re ſimiles.

virtutes oẽs vñ & quò.

Stellarum diuiſio.

Pallidis qui ſtellis cur ſimiles.

Qui ſtellis claris.

Qui igneis.

¶De ſeptem planetis:& primò de Saturno, eiusq́; myſtica explanatio. Caput XXXV.

FECIT prætereà DEVS infra ambitum firmamenti Sphæras ſiue circulos ſeptem totidem planetarum,qui cælum ac TERRAM exornant,& hęc inferiora regunt & fœcũda efficiunt,ita vt à diuina ſapiẽtia conſtitutũ eſt atq; ordinatum.Summũ autem ex his locum obtinet Saturnus, qui ſua effectione frigidus & ſiccus eſt, colore pallidus, idemq́; Vaſer,crudelis,ferus ac immitis,grãdinem ac niues,inundationes aquarũ,tempeſtates,multasq́; calamitates,miſerias & clades in his inferioribus excitat creaturis.Dominatur em̃ media hyeme,Sole Capricornum & Aquarium obtiñente,quod eſt in Decembri & Ianuario.Quæ vt ad ſpiritalem ſenſum accõmodemus,ſciendum eſt,Saturnũ hodiè toto terrarum orbe tam ęſtate quàm hyeme dominari:quandoquidem charitas plùs ſatìs iam refrixit,cuius euidens argumentũ eſt,quòd homines aridi ac ſicci ſunt & ſteriles abſq; operibus bonis,pallidi,incompoſiti, deformes, & nullo bonorum morum calore prædiți,auari,tenaces,odio ac inuidia pleni,ſuperbi,callidi,aſtuti,& ſubtiles ad imponendum alijs,atque inuicèm ſeſe decipiendos.Qui em̃ vitijs & naturæ duntaxat viuunt,ijs Sol perpetuò in Capricorno decurrit.Cùm enim Caper vel Hircus ex natura malè oleat, non abſurdè peccatoris tenet ſpeciem,qui & DEO & ſanctis omnibus fœtet:cornuq́; virtutis ſeu potentiæ & decoris eius aridum eſt,nec niſi ſempiternis aptũ ignib⁹.Fructus eius,hœdi ſunt,qui in iudicij die ad ſiniſtram collocabuntur, cunctiq́ue æternis inferorum flammis adiudicabuntur. Sol etiam hyeme per Aquariũ decurrit,per quẽ ſignificant hoĩes propẽſis naturæ ſuæ appetitionibus & deſiderijs ac oblectamentis obſequentes & addicti, in Dei ſeruitio deſides ac plumbei,gulo ſi,intẽperantes,in cibo ac potu inordinati, corporis voluptatibus cunctisq́; eius deſiderijs indulgentes.Homines ętate iuuenes ac incolumi corpore,qui in carne & ſanguine

Quõ hęc inferiora planetę regãt.

Saturn⁹ qs aut qualis.

Saturn⁹ qa ſiduè & vbique hodiè dominetur.

Hirc⁹ cuius ſit typus.

Hœdi.

Aquarius quos notet.

guine viuunt absque gratia, sine conscientiæ formidine ac religione, & sine timore DEI, naturæq; affectibus & propensis appetitionibus morem gerunt ac obsequuntur, ij Aquarij similes sunt, quandoquidem omnis eorum vita in vitijs, & peruersæ ac improbę voluntatis eorum oblectamentis & voluptatibus manat, idque contra voluntatem ac institutiones Dei ac Domini nostri IESV CHRISTI, cuius nomen benedictum sit, & laudetur in secula.

¶De præclarissimo nomine IESV: de præcipuis quibusdam D. IESV solennitatibus: de creatione & ruina angelorum & hominum &c. Cap. XXXVI.

ET quia hîc sese offert opportunitas, dicamus aliquid de hoc salutifero nomine IESV. Quod quidem nomen pręclarissimum exaltatum ac honoratum est, idemq; cuncti verentur supra omne nomen in cælo & in terra, atque etiam supra creaturas omnes, & vltra omnem modum per infinita ac interminata secula seculorum. Phil.2. Ipse Pater noster cælestis, & terrestris mater nostra glorioſa virgo MARIA, suum nobis dedêre filium vnà cum hoc salutifero eius nomine IESVS. Pater qdem noster æternus filiũ suum cum eius nomine, Gabriele archangelo annunciante, ad intemeratam misit virginem Luc.1. MARIAM, quæ eum vnà cũ eius nomine in sacratissimo cõcepit vtero suo, idq; corde humili, & ingẽti cũ reuerẽtia. IESVS em̃ cũ suo nomine nostra laus, honor, titulus, atq; omnis dignitatis principium & finis est. Hæc autem Domini IESV intra virgineæ Matris beatissima viscera conceptio verno contigit tempore, & primo Anni Mense, vt apud Iudæos olim Annus inchoabatur. Quo tempore lõgè antè dñs DEVS cælum, Terram, & Tempus, cursumque cælorum, stellas ac planetas & cuncta, vt sibi placuit, creârat. Voluit igitur etiam eodẽ tẽpore restaurare ac reparare, & in statũ sublimiorẽ euehere ac exaltare omia, ideoq; suum misit filium in Matris virginis vterum, nouo illi indito nomine, quale nunquàm antè auditum erat. Virgo autem præclarissima eundem filium suum, eiusque nomen dulcissimum mensibus nouem intra purissimi ac dignissimi corporis sui viscera verno tẽpore & tota ęstate in hyemẽ vsq; occultauit. Cũq; eũ ex mundissimo suo ederet corpore absq; vllo dolore & macula, Angelici spũs in inferiori aere concinebãt: Gloria in excelsis Deo, & Luc.2. totus terrarũ orbis pace gaudebat. Pòst elapsis diebus octo & qñ circuncidẽdus erat puer iuxta legẽ Mosis, virgo sacratissima filiũ suũ obtulit, simul reuelans nomen eius, quod à Deo Luc.2. per Gabrielem angelum didicerat, acceperatq;. Itaq; circunciſus est puer, fuso sanguine suo pro peccatis nostris, & vocatum est nomen eius IESVS, sicut ex omni ęternitate à Deo Annũciatio. fuerat prędordinatũ. Prima igitur solennitas, eaque præcipua, quæ nunquàm antè in IESV nomine celebrata fuit, in Tempus vernum incidit, quando cælestis Pater noster Filium suum cum ipsius nomine in beatissimæ virginis MARIAE vterum misit: in eaque celebritate non nisi tres adfuere, putà IESVS & MARIA, & angelus Gabriel, qui DEI nun- Luc.1. cium agens, hoc festum annunciauit. Et licèt ingens esset hæc solennitas, & totius salutis nostræ exordiũ, occulta tamen fuit & incognita toto orbe terrarum. Proxima huic festiuitas hyeme occurrit, quando virgo intemerata in Bethleem Ciuitate Dauid suum pepe- Natiuitas. rit filium. Cũi solennitati interfuere IESVS, MARIA, & IOSEPH, & Angeli DEO laudem & gloriam, & cunctis in Terra bonæ voluntatis hominibus pacem concinentes, & Pastores infantem eiusque Matrem inuisentes, ac honorificè venerantes & adorantes. Huius festi celeberrima atque iucundissima octaua est, siue dies octauus, qui nun- Circũcisio. quàm antè sub veteri lege in figuris ita cultus erat. Virgo nanque beatissima suum produxit filium vt circuncideretur, eiusque nomen, quod à DEO & ab Angelo acceperat, & ad illum vsque diem suo in pectore seruârat abditum, toti orbi innotescceret, ac vbique diuulgaretur. Huic solennitati interfuere IESVS, MARIA, & Ioseph, & Iudæi, ac virginis matris cognati, qui puerũ circunciderunt, vt erat lege præceptum, & apud eos ab Abrahami temporibus vsitatum. Vocatum est autẽ pueri nomen IESVS: quod est reuerà tam p̃clarum ac ingens nomẽ, vt cælum ac totũ mundum nouo nec vnquã interituro gaudio cõpleuerit.

Hunc

Hunc filium ſuum DEVS Pater, vt antè diximus, in Vere ad nos miſit, & ſicut eodem tempore cælum, terram & cuncta creârat, ita tum & renouare ac reparare volebat omnia. Id tem- Arieti
poris Sol verſatur in Ariete: Aries autem ouium parens eſt: Vndè ſignificare poteſt, Dominum IESVM ſuarum ouium parentem atque paſtorem eſſe. Ipſe enim nos genuit, ſeruatq; nos & paſcit cibo cæleſti, atque ad gloriæ ſuæ caulas nos adducit. Quando verò natus & circunciſus eſt Dominus IESVS, hyems fuit, & Sol ad Aquarium properabat. Siquidem idem ipſe Dominus IESVS fons viuus eſt, cælum terramq; gratiæ ſuæ aquis perfluens ac inundãs. Itaque eo tempore quo ipſe circunciſus eſt, eiusque nomen toti mundo cœpit innoteſcere, cuncta inſtaurabantur, reformabantur, ac innouabantur. Vt enim quando primum DEVS hominem fecit, cuncta in ſuo initio noua & recẽtia erant, nempe Cælum, Terra, Sol & Luna, Tempus, Anni, Menſes, Dies, motus cęlorum, ſtellarum tam fixarum quàm errantium: ita quando DEVS ipſe in Nazareth, in candidiſſimo lilij flore, virgine ſacratiſſima homo fieri dignatus eſt, totus Mundus, qui iam in peccatis conſenuerat ac inueterârat, reſtitutus ac reſtauratus eſt. Indè in eius natiuitate noua apparuit ſtella in Oriente, quæ Magos adduxit in Bethleem, Vbi præclara ac precioſa obtulere munera, adorâruntque puerum, & honorem non vulgarem habuere tum illi, tum eius genitrici ac virgini Mariæ. Circunciſus autem puer, nomen IESV ſibi impoſitum æternò reſeruauit: qua in re tantoperè ſancta exultat Eccleſia catholica, vt illo die nouum annum, nouos menſes, nouos dies auſpicetur: quod anteà in lege non fuit conſuetum. Facilè igitur id poteſt animaduerti, Dominum IESVM in ſua natiuitate, ſuaq; circunciſione ſanctam exhilarare Eccleſiam: ſiquidem ſeipſum nobis, nomenq; ſuum donat. Porrò nomen eius oleum effuſum eſt, quod per totum manauit orbem, ſignis, miraculis, & ſanitatũ conferendis bñficijs, cũctis ipſum inuocãtibus, ac deſiderãtib⁹. Vbi verò Dñs Ieſus ſecundũ humanitatẽ triceſimũ egit ætatis annũ, baptizatus eſt à S. Ioãne in Iordanis flumine, dicẽte eodẽ S. Ioãne, Eccè agnus Dei, eccè qui tollit pcta mũdi, & Patris voce in aëre perſonante, Tu es filius meus dilectus, in te complacuit mihi: atq; ipſo Spiritu ſancto in columbæ ſpecie in eum deſcendente, ac veritati perhibente teſtimonium. Ibi tum Dominus IESVS ſub manibus erat baptiſtæ ſui, ſanctificans ſeipſo vndas, & ſub ea figura honorans baptiſmum noſtrum aqua & ſanguine ſuo. Deinde euoluto anno ſub idem tempus, vt habet Diuus Ioannes Euangeliſta, in nuptijs aquam mutauit in vinum, quo viſo, lætati ſunt diſcipuli eius, & crediderunt in eum. Rurſus alio anno, eodem tempore quinque hominum millia quinque panibus hordeacis & duobus piſcibus refecit. Verùm primus ille dies, quo DEVS homo factus eſt, inter omnes totius anni ſolennitates facilè primatum obtinet: quippe qui totius ſalutis noſtræ initium & finis eſt, id quod ita poterit animaduerti: In ipſo mundi exordio, quando DEVS creauit omnia, grandem inſtituit celebritatem, eamq; voluit eſſe ſempiternam. Ad hanc peragendam conſtituit ac ordinauit reges, principes & eximios dominos, nempe angelos in cælo, & homines in terra: quorum eam voluit eſſe functionem ac miniſterium, vt grates ac laudes agerent DEO, DEVM amarent & reuerenter honorarent ac venerarentur: quod ſi feciſſent, cum ipſo in æterna regnarent beatitudine, & creaturæ omnes irrationales ex ęternæ ſapientiæ DEI conſtitutione eis obſequerentur, inſeruirent, & eſſent ſubditę. Interim in eodem mundi initio numeroſa extitit angelorũ caterua, qui ſeſe eleuarent & contra DEI honorem regnandi ius & authoritatem ſibi vſurpare molirent: moxq; è cęli ſedibus in exteriores ſunt detruſi tenebras, id eſt, peccata ſempiterna, quæ nulla comitetur pœnitentia, atque ea re nunquàm impetrent veniam. Sed & Adam primus inter homines ſimiliter obedire contemnens, DEO ſeruire recuſauit, vndè & ipſe eiectus è paradiſo, in hoc exilium eſt relegatus, ceu nunquàm Domini DEI faciem contemplaturus, niſi peccatum eius tum pro ſua magnitudine, tum pro DEI iuſtitia in ipſo atq; eius poſteritate vindicaret. Ità tum nos omnes cum eodem protoparẽte noſtro in culpam originis lapſi, diuinæque vltioni obnoxij facti ſumus. Atquì tametſi peccatum illud in omnes per ſucceſſiones propagaretur, non tamẽ ęternò hærebat illis qui doluiſſent, & à DEO imploraſſent veniam & miſericordiam. Ab illius nanque perpetratione peccati quinq; annorum millia & eo ampliùs elapſa ſunt, antequàm DEVS humanam in ſe naturam ſuſciperet: & tamen interim plurimi fuere homines ſancti, qui placerent DEO, & benè

Ioan. 1. Mat. 3. Ioan. 1. Mar. 1. Luc. 3. Ioan. 2. Ioan. 6. Gen. 3. Rom. 5. Cant. Luc. 2. Mat. 2. Gene. 1.

ac honestè viuerent, cuiusmodi erant Patriarchæ & Prophetæ, putà Abraham, Isaac, Iacob, Moses, Dauid, pluresq; alij eximij Prophetæ & sancti homines, qui ab ipso mundi exordio ad nouissimum vsque diem de præteritis ac futuris rebus vaticinati sunt: prædixeruntq; aduentum Domini IESV, vitam, actus, passionem, mortem sanctissimam, & cuncta quæ perpessus est, distinctè ac dilucidè, denique & resurrectionem eius, atque ascensionem, Sancti quoque spiritûs aduentum, & quod extremo die futurum est iudicium DEI. Cuncta verò sanctæ Ecclesiæ instituta siue exercitia ijdem sub figuris quibusdam ac similitudinibus colebant. Decimas & primitias frugum suarum dabant ad honorem DEI. Abraham eiusq; posteri in nostri baptismatis typo circuncisi fuere. Moses extruxit tabernaculum in honorem DEI, initiauit sacerdotes pro voluntate DEI, instituit siue ordinauit sacrificia, modumque ac rationem DEO in illius tabernaculo ministrandi ex præcepto DEI præscripsit ac tradidit, idq; in figura sanctæ Ecclesiæ catholicæ, in qua hodiè DEO seruitur. Dauid & Salomon templum Hierosolymitanum exædificârunt, in quo diuinus exerceretur cultus, itidem in sanctę Christianæ Ecclesiæ typo. Atquì vt figuras quæ tum præcesserunt, ad veritatem & rem ipsam quæ nunc est, accommodemus, & in vnam Christianæ religionis legem copulemus atque compingamus: animaduertendum est, filios Israel, qui semen Abrahæ fuere, in terra Aegypti vehementer oppressos & contemptui habitos fuisse. Aduentante autem tempore, quo eos Dominus ex illa seruitute in libertatem vindicare constituerat, misit Mosen in Aegyptum, qui verbis Domini præcepit omni populo Israel, vt singulæ domus cum sua familia agnum anniculum masculum occíderent, eumque assum igni ederent stantes, baculos tenentes manibus, accinctique & parati ad iter quo Mosen in desertum sequerentur. Hoc primum omnium Pascha fuit, cuiusmodi nullum antè vsquàm gentium celebratum erat, typumque nostri gessit paschatis. Eadem nocte angelus Domini illius iussu cuncta Aegypti primogenita hominum æquè ac iumentorum & pecorum interfecit: & Moses populum suum per mare rubrum siccis vestigijs vsque in solitudinem perduxit, quem insecutus Pharao cum omni populo, fluctibus rubri maris obrutus & extinctus est. Deinde quinquagesimo die decalogum Moses accepit à Domino in monte Sinai, scriptum digito DEI in tabulis duabus. Vixerunt autem filij Israel annis quadraginta in deserto manna, diuinitùs eis præstito: quibus exactis, cunctos hostes suos pugnando superârunt, possederuntque terram, quam Dominus Abrahæ pollicitus fuerat, lacte & melle manantem. Deindè sicut Apostolus commemorat, vbi venit plenitudo temporis, ex omni æternitate à DEO præuisa ac præstituta, misit DEVS Pater cælestis filium suum, factum ex semine Dauid & Abrahæ secundum carnem: isq; eduxit populum suum ex Aegypto, id est, cunctis hostium & vitiorum tenebris, introduxitq; in solitudinem, vbi manna cęli viuimus. Nam quando trigesimumtertium excessit ætatis annum, ab ipso incarnationis tempore, sicuti eius anni in literis, annalibus, & contractibus annotari solent, conuocatis Apostolis suis in montem Sion, inibì cum eis primò agnum Paschalem, sicut erat lege definitum, comedit, ac deindè seipsum dedit in sacramento viuum agnum Paschalem, benè assum amoris igni, ac sequęti die excruciatum, tortum, occisum & assum in cruce propter peccata nostra, vt nobis benè saperet. Atque ita deduxit nos per mare rubrum acerbissimæ passionis & mortis & sacrosancti sanguinis sui, vbi peccata nostra omnia cũctiq; hostes nostri submersi & extincti sunt in mari rubro, id est, morte ipsius, & effusiõe precioſi sanguinis eius, & si eum sequamur in desertum gratiæ suę, mãna cęli, id est, sacratissimo corpore, & prędara sanguinis sui potiõe nos reficiet & alet. Mortuus est igitur ex amore purissimo propter peccata nostra, & resurrexit in gloriam suam. Et nos si peccatis moriamur, ei in virtutibus viuere, cum ipsoque mori & resurgere glorioſi in anima & corpore poterimus. Die autem quadragesimo assc̃dit in cęlum, cũctis seruis suis glorię suę locum prędaraturus. Indè decimo die sanctum suum Spiritum misit in discipulos, & etiã hodiè in nos omnes qui ei viuimus: isq; manebit nobiscùm, quãdoquidẽ vita, institutio, & charitatis lex nobis est: emanatq; nobis mel & lac, id est, dulcedinem ac puritatem: & quibuscũq; indigemus & habemus opus vsque ad extremũ illum diem, quo Dominus IESVS veniet iudicare viuos & mortuos, id est, bonos ac malos. Quo die Saturnus ferus ac terribilis Planeta dominabitur, quando Dominus IESVS cum angelis & sanctis

Dispensatio Christi in carne, quõ prænũciata.

Gen.17. Exod.25.26. 27.&c.

1.Para.22. 2.Para.2.

Exo.2.

Exo.3.

Exo.12.

Ibidem.

Exo.14.

Exo.19. &c.

Gala.4.

Mat.26. Mar.14. Luc.22.

Mat.27. Mar.15. Luc.23. Ioan.19.

Rom.4.

Mar.16.

Actu.2.

Mat.25.

sanctis suis secundum iustitiam & sine misericordia iudicabit omnes qui ipsi non vixere,& in mortiferis peccatis excesserunt è viuis. Tum enim cæli mouebuntur,terra contremiscet, & creaturæ omnes horrore concutientur ad aduẽtum iustitiæ DEI.Peccatores quiq; dicẽt montibus,cadite super nos,abscondentq; se in speluncis & in petris mõtium,& cauernis saxorum à terribili facie DOMINI.Interim nunc tempus est acceptabile,quo mortales omnes iure meritoq; extremum debẽt vereri diem,& relictis vitijs,veniam & gratiam quærere ac desiderare,dum eam inuenire ac obtinere licet.Iam DOMINVS IESVS Christus cum sua gratia paratus est singulis quibusq; à peccatis sese abstinentibus,& ad virtutes ac veritatem se cõuertẽtibus,occurrere.Atque eam ob rem nemo plùs satìs debet esse meticulosus. Immoderatus em̃ ac inordinatus timor,ad desperationem & diffidentiam adducit:quod est grãde peccatum mortiferum,& ex improbo ac amaro fundo nascitur, qui est cõtrarius spiritui sancto.Quod quidem etiam cælorum natura & errãtium siderum motus nos docet.Quæcunque em̃ DEVS tum in natura,tum gratia fecit,ea omnia benè sunt ordinata. Itaque supremus planeta Saturnus,qui hyeme dominatur,vafer,improbus,crudelis, immitis, frigidus, siccus ac sterilis est, excitatq; superbiam,iram,odium,inuidentiam in omnibus illis, qui sine DEI gratia in mera ac sola natura viuunt.

Mat.24. Oseę 10. Apo.8.

Metus quis sit pernicio sus.

¶De planeta Ioue,& quid is mysticè significet:de angelis & hominibus: de quatuor generibus malorum hominum,itẽq; de filijs Dei & naturæ. Caput XXXVII.

PRoximus deinde PLANETA, conditus à DEO,Iupiter est,qui verno tempore regnat, estq; clarus & instar lactis candidus,calidus & humidus, creaturas omnes fœcundans,gratus & amabilis,vt qui prosit omnibus,noceat nulli. Ex quibus perspici licet,duos hos planetas Saturnũ & Iouem,inter se esse natura & in cunctis suis effectionibus cõtrarios:& tamen vterque vtilis ac necessarius est tempore suo. Creaturæ enim omnes perfectæ sunt,& agunt ac operãtur quemadmodùm à DEO ipsis constitutum est. In principio quidem mundi cõditi, duas omnipotens DEVS naturas fecit in sui laudem, primam in cælis,alteram in terris:& quotquot ex vtrauis harum cõstabant,nobiles,præclari,liberi ac perfecti secũdum naturam erant,placebantq; DEO,nouerantq; bonum & malum, dataq; eis à DEO liberi arbitrij facultas est,qua eligerẽt & agerẽt id quod maluissent. Iam qui ex eis placebant sibi,ac sese inordinatè amabant, DEO se immorigeros præstiterunt, ipsoq; & eius gratia & volũtate cõtempta,seruire illi omninò recusãrũt:quam ob rem è cęlo tanquàm fulgur ceciderũt,& peccatum eorum factum est sempiternum,vt quod nulla vnquàm sequitur pœnitẽtia,& æternis tartari flammis exurũtur.Qui verò libera volũtate honorabant,amabant,adorabant DEVM,ij gratiam & gloriam sunt cõsecuti, in eaq; æternò cõfirmati sunt ac stabiliti in cõspectu DEI, singuli in ordine suo,alij alijs sublimiores pro naturæ excellentia,ministerij ac officij dignitate, & actionum præstantia ac magnitudine. Primus etiam homo DEO fuit inobediẽs,illo ipso ac eius volũtate & præcepto cõtemptis: quare & ipse eiectus quidem ex paradiso est, sed peccatum eius nõ fuit æternum,siquidem gratiam obtinuit & veniam,& nos omnes cum illo,si modò cum bona volũtate & cordis cõtritione peccatorum nostrorum veniam quęramus.Sunt autem quatuor peccatorum genera,quæ hodiè in mũdo vbiq; dominantur,in quibus quicũq; viuunt & moriuntur, æterna dãnatione plectũtur. Primi generis sunt PAGANI & Iudæi,& improbi Christiani, qui à fide catholica in aliquo articulo dissentiũt. Alterius generis sunt,qui spontè sciẽtesq; in peccatis viuunt mortiferis cõtra præcepta DEI & sanctę ECCLESIĘ cõstitutiones. Tertij sunt hypocritę homines ficti ac simulatores,qui cùm virtutibus intùs vacui sint, tamen forinsecùs virtutis speciem prę se ferũt ac simulãt,idq; nõ causa DEI, sed ob res caducas & temporarias. Quarti sunt,qui DEO quidem seruiũt,at nõ ex charitate,sed solùm propter seipsos,& propter priuatum suum lucrum ac commodum.Tales vocantur mercenarij. Quisquis autem DEO seruit aliquam ob causam,quæ DEVS non sit,is non amat DEVM.Qui semper lucrari & habere vult,dare nunquàm,is nęcdum bonus est.Qui autem DEVM amat,ipso cõtẽtus est,

Iupiter qualis.

Quæ duæ naturæ quorsum à Deo factæ.

Suĩ amor quos perdiderit.

4 pcãrum gña hodiè dominãtiũ.

I.
II.
III.
IIII.

Mercenarij.

est, nec quicquam pręterea appetit. Deo seruire, DEVM amare est. Qui verò DEO lucri & com
1.Cor.13. modi sui causa seruit, vtique non diligit DEVM. Vera em̃ charitas nõ quærit quæ sua sunt.
1.Cor.15. Et qui seipsum aut quanlibet creaturam amat supra DEVM, is DEVM non amat. Semper
Ioan.13. seipsum in om̃ibus quærere, spectare ac pro scopo habere, id natura est, & occulta superbia, etiam si id ipse homo nesciat. Quod natum est ex carne, caro est. Caro autem & sanguis DE VM & regnum DEI cernere, inuenire, possidere non potest. Spiritus autem qui ex DEO natus est, naturam, carnem & om̃ia superat, videtq; DEVM, & inuenit regnum DEI latens & abditum intra se. Ex quibus perspicuum fit, filios naturæ vel carnis, ex DEO natis filijs esse aduersos atque contrarios. Natura em̃ absque gratia, spuria est. Qui autem ex DEO na
Naturæ filij qui. ti sunt filij, ijdem legitimi sunt hæredes regni DEI. Dicam breuibus verbis, quinam naturæ, qui DEI filij sint. Naturæ filij sunt quotquot elementis subiacẽt, & cæli ac planetarum mo
Qui Dei. tui seruiũt ac obsequuntur. DEI autem filij, naturæ cæliq; ac planetarum cursui dominantur, & cuncta eis subdita sunt.

¶ Vt natura hominum in septem habitudines distincta sit, & de filijs Saturni. Caput XXXVIII.

Hoĩm natura in quot cõplexiones diuisa. POrrò hominum natura in septem habitudinum vel complexionum modos distributa est, quas nascentes ex planetis contrahimus, vtpotè quos secũdum natiuitatem ac habitudinem corpoream imitamur. Dominãtur em̃ & agunt in nostra corpora: sed nihil habent iuris in spiritum, vt qui supra naturam p̃ gratiam ex DEO
Saturni filij. natus est. Supremi planetæ, id est, Saturni filij, eidem secundum naturam similes sunt. Frigidi nãq; sunt, quod ad amoris affectum vel experimentum attinet, & sicci ac steriles absque virtutum fructibus: maleuoli quoq; & versipelles, torui, immites, crudeles, pallidi, deformes, ꝑpriæ voluntati dediti, morosi, pugnaces, & magni ac elati animi. Et cùm spiritales fie
Gehẽnę metus qualis. ri volunt, inordinato damnationis metu, cura & anxietate laborant, eo quòd seipsos non nisi ꝑpter seipsos secũdum naturæ consuetudinem spectant & amant. Sicq; fit, vt interdum frigidi ac sicci sint absq; bona volũtate & spiritali expimento vel affectu: nonnunquàm frigidi ac humidi, id est, sine gustu & consolatione diuina, vt plurimùm natura inquieti ac p-
Saturnus. turbati, & nunquàm non diffidentia ac timore inordinato nimiùm abundantes. Viuunt enim in hyeme, quando Saturnus dominatur, qui quidem in initio frigidus & siccus est,
Aquarius. tanquàm capricornus: in exitu autem frigidus & humidus, cùm versatur in Aquarij signo, quod pluuias, niuem, aquarum inundationes & clades multimodas secùm adducit. Istiusmodi ergo homines naturalem suam, in qua nati sunt, habitudinem siue complexionem odire & contemnere debent, & ꝑprietati renunciare volũtatis suæ, proprium abijcere iudicium ac sensum, & inordinatam diuinæ iustitiæ formidinem, oculosque suos claudere & cohibere à nimia consideratione iusti iudicij DEI, & nequaquàm habere contemptui aut diffidere vel despare de spũsancto eiusq; gratia & pietate. Id em̃ peccatum tartareum est, quo nullum magis est inuisum DEO. Credere etiam debent scripturis sanctis, quæ cælesti consolatione abũdant: & quòd CHRISTVS ꝑ cũctis peccatoribus, nemine excluso, mortuus sit. Deniq; submittere se debent bonis hominibus, eisque potiùs quàm sibimet credere: atque ita cor omnesque vires suas apire & expandere cum desiderio diuinam susciendi gratiam.

¶ De Ioue eiusq; filijs. Caput XXXIX.

Iupiter. SEquitur hinc alter planeta, id est, Iupiter, qui Saturno contrarius est. Calidus em̃ & humidus, clarus & instar lactis candidus, suauis & mitis est, regnatque in Februario, Sole piscium signum pcurrente, atq; ad sublimiora conscendente, quo tempore increscũt dies, vndæ fluitãt, pisces, quos rigida hyemis frigora in vnum collegerãt, cum ingenti voluptate vltrò citroq; natant in aqs. Planeta iste amabilis & gratus ac placidus est, gratificatq; ac benefacit creaturis omnib⁹ hic inferiùs degentibus. Et q̃ sub ipso nascunt, illius secũdum naturam similes sunt, putà calidi ac feruentes bonis desiderijs, & humidi ac ꝑfluentes bonis actionibus, formosi & candidi corpore, gratiosi, humiles, mãsueti, pij, libe

rales,

rales, benigni, hilares, ſociales, amabiles, cõuerſatione ac moribus ciuiles & compoſiti, atq; ex natura facilè alios ſibi attrahunt, & alijs ipſi afficiuntur. Habitudo q̃ qualis. Quę quidem naturalis habitudo, tametſi præclara, nobilis & bona eſt, non eſt tamen niſi caro & ſanguis, nec eſt perpetuò ſapiens ac prudens. Cõtemnit enim ſæpè DEVM & regnum eius ac bona æterna, quæritq; & amplectitur, eligit ac amat huius mundi res fragiles & caducas, & quas velit nolit, breuì amiſſura eſt. Sed qui ex his ſeſe abnegant, & mundo ac vitijs moriuntur, renunciantq; ac valefaciunt omnibus, ij denuò naſcunt̃ ex DEO, gratioſi, locupletes, & beati, & cum ſanctis & angelis cohæredes glorię ſempiternæ.

¶ De Marte & qui ſub illo naſcuntur. Caput XL.

TErtius planeta, ſi à ſuperioribus deſcendas, Mars eſt, qui calidus & ſiccus, malitioſus, inuidus & truculẽtus eſt, atq; in multis cõuenit cum Saturno. Mars. Qui ſub ipſo naſcuntur homines, natura ſicci, feruẽtes, vitioſi, inuidi, inſociabiles, nemini amici, nec gratificantes aut benefacientes cuiquam, niſi qui ipſis amici videantur, ac benè faciant. Quales ſint Martiales. Complexione vel habitudine calidi & feri ſunt, animo citò concitãtur ac mouentur, facilè pulſantur ac perturbantur, citò ira inflammantur, ſed diu fixum alto pectore retinent ſi quid acceperint iniuriæ, nec facilè condonant, libenter vlciſcuntur, leui ex cauſa contriſtantur, ſermone verſipelles & callidi, ſemperq; rectiùs alijs ſentire ſe arbitrantur. Latet enim in eis occulta ſuperbia. Iſti dum ſpiritalem inſtituunt vitam agere, externam quandam aſſumunt ſanctitatis ſpeciem, tantùm vt in ea humanam captent gratiam & placeant hominibus, putà grandia quædam ac alijs bonis hominibus inuſitata pœnitentiæ opera, vt vel diuturnum ſilentium, vel de ſublimibus rebus loqui. Et ſi natura ac ingenio ſint acuti ac ſubtiles, quoſlibet alios homines bonos, qui ipſorum inſtituta non magnifaciũt, temerè iudicant & condemnant. Itaq; ſuperbi ſunt & hypocritæ, nec apti ac idonei qui DEI gratiam conſequantur. Mat. 19. Mar. 10. At tamen quæ homini poſſibilia non ſunt, DEO omnipotenti non ſunt impoſſibilia.

¶ De Sole, & ſub ipſo genitis. Caput XLI.

QVartus planeta Sol eſt, medius planetarum, & communis omnibus, candidus eſt & luminoſus, coloris aurei, ſiccus & calidus, maximè cùm in Leonis verſatur ſigno æſtate media. ſolus per ſe lucet, illuminat tres ſuperiores, totidemq; inferiores planetas, atq; etiam cuncta ſuperiora & inferiora, fructus ad maturitatem adducit, vitam & incrementum ſubminiſtrat, mundi oculus & lux eſt, & velut fons viuus omnis luminis & caloris: abſq; illo nulli fructus creſcere, neque gratum obtinere ſaporem, nec matureſcere queunt. diem & noctem, æſtatem ac hyemem efficit. octiès maior terra dicitur, ſtellas omnes illuſtrat, quas tamen interdiu ſuo ſplendore reddit inuiſibiles, ægris oculis odioſus ac moleſtus, ſanis iucundus & amabilis. Sol. Qui ſub ipſo naſcũtur, facie ſplendidi, candidi ac amabiles ſunt, in cibo ac potu omniq; actione ſua ſobrij, ac benè ordinati, itẽq; ſicci, & omni inordinatæ appetentiæ ac delectationi reluctant̃, ſeruent ſanguine, magno & audenti animo ſunt inſtar Leonis, q ſerarum rex & princeps eſt: ſicut & Sol eorum omnium quæ in natura viuũt & creſcũt, rex & princeps dicitur. Leo. Parati etiam ſunt Solis filij oñibus ipſorum indigis, maximè quos ipſi dignos iudicant. Solis effigiæ ſeu virtutes. Quicquid enim cum virtute coniunctum & bonum ac benè ordinatum eſt, appetunt: ſuntq; ex ipſa naturali habitudine mites ac humiles, amant virtutis & veritatis diem, oderũtq; vitiorum ac improbitatis noctem. Spũ hilares, corde pij, & conuerſatione ſuaues, amabiles, benigni ſunt: ſicq; ſæpè fit, vt magnorũ principum gratia flagrent, & ad magnas dignitates & honores euehant̃. Deniq; ingenio capaces ac dociles, acuti, perſpicaces & ſapientes ſunt ad cognoſcendas virtutes & veritatem, & ex natura apti ac habiles ad DEI gratiam percipiendam. Solis filij quales.

¶ De Venere, & qui ſub ipſo naſcuntur. Caput XLII.

Veneris descriptio.

QVintus planeta, Sole inferior, Veneris habet vocabulum, estq; candidus & lucidus, coloreq; candenti ac resplendenti, & natura calidus ac humidus est. Dicitur autem Lucifer, quãdo solem antecedens sese humanis obtutib' lucidum micantemq; visendum exhibet. Hesperus autem appellat, cùm serò solem insequitur. Inter stellas lucidissimus est, effectione benignus, beneuolus, ac mitis est, Martis malitiam temperat: dominatur autem Sole Taurum & Libram percurrente, videlicet in Septembri. Cum Dominium obtinet, odium ac inuidiã imminuit, amoremq; & fidem cunctis in hominibus vi naturæ suæ corroborat atq; confirmat. Qui sub ipso in hanc eduntur lucem, Iouis filijs in multis consimiles sunt. Vultu candidi, lucidi, gratiosi, venusti, iucundi sunt, sociabiles, moribus ciuiles, compositi ac liberales, natura calidi & humidi, id est, luxuriosi, gulosi, & ad omnes inordinatas ac illicitas voluptates & oblectamenta, & quæcunq; corpus appetit, procliues. Fugiunt odium & inuidiam, pacemq;, amicitiam & concordiam inter mortales omnes pro viribus conciliant. Verùm tametsi natura bona præclara ac generosa sunt, & pro mundi honestate ac consuetudine in oculis hominum sic satìs compositi ac benè ordinati, non possunt tamen placere DEO absq; diuina gratia. Nati quidem sunt in aurora, & Luciferi ingenium acceperũt. Corporeis enim apertis oculis, lucem solis aç cæli excepere, viuuntq; iuxta solis oblectamenta, siquidem calidi & humidi sunt, eoque mundi & omnium quæ mundi ambitu continentur, amore tenentur: quo fit vt spiritu cæci sint, & intellectilis seu intellectualis eorum oculus diuinæ gratiæ lucem suscipere non valeat. Lucifer solis lumen, id est, mundi diem adducit. Eius filij sunt, qui ætate iuuenes & incolumes ac valentes viribus, sine metu & absq; conscientiæ religione mundo huiç militant & obsequuntur, cuiusmodi hilari sunt corde, vacantq; suis oblectamẽtis, cantant, saltant, nec magnoperè curant, qua ratione diem exigant perducantq; ad vesperam. Hesperus Solem occidentem sequitur, & post illum etiam ipse occumbit. Huius filij malè succumbunt, quotquot in mortiferis decedunt vitijs ex hac vita, qui omnes æternæ damnationis constringuntur nexibus, nec vnquàm lætus eis dies oritur, sed portio eorum est, semper esse damnatos. Iam agè vnusquilibet sibi consulat, sese benè consideret & attendat, dum licet, sicq; prudens erit. Intùs enim prouidum esse ac circunspectum, ad omnia vtilissimum est.

Quales Veneris filij.

Luciferi filij.

Hesperiani.

¶ Vt Natura incitet ad vitia, & quibus rebus vitia profligentur, & gratia obtineatur. Caput XLIII.

NAtura quidem corrupta instigat ad vitia: Lex autem vetus, pro peccatis sanguinem fundere iubere consueuit. Atquì preces internæ ac deuotæ, verus dolor & contritio, & multa in DEVM fidutia & amor peccata propulsant, gratiam impetrant & assequuntur, præstantque vt homo semper DEO possit esse vnitus: idque tum natura, tum quæ apud Iudæos præcessere figuræ, tum potissimùm omnis scriptura diuina nos docet. Vtì autem natura incitet ad vitia, facilè tum potest animaduerti, quando Sol cum Venere Tauri signum ingreditur. (Taurus animal immundum & natura audax est.) Dum enim hæc tria iunguntur ac dominant, quod est in Aprili, anni tempus calidum & humidum est, & creaturę omnes ad propinquum æstatis aduentum hilarescunt, terra virentia producit gramina & herbas multigenas, arbores, flores ac folia germinant, pisces maximis cum delicijs natant in vndis, aues per aëra sursùm deorsùm canentes volitant, & natura omnis aduentante æstate lætatur: homines bona præditi corporis habitudine vel complexione, qui calidi ac humidi sunt ex natura, facilè mouẽtur ac procliues sunt in vitia. Eam ob rem præcipit DEVS Iudæis, vt pro peccatis occíderent, concremarẽt ac immolarent Deo tauros siue boues, hircos & arietes, quæ sunt fœtida animalia. Et sancta Ecclesia, DEI loco præcipit nobis, vt certo anni tempore pœnitentiam agamus, ieiunemus, vigilemus, precemur, dies quadraginta pro peccatis nostris præteritis, præsentibus, & quæ in posterum nobis accidere possint. Nimirùm Moses olim in monte Sinai dies ieiunauit quadraginta, nihil alimenti sumens, quo dignus redderetur qui DEI legem acciperet. Helias itidèm Propheta totidem ieiunauit dies, qui postmodùm in curru igneo

Taurus.

Quæ animalia cur sibi offerri Deus iusserit.

3 Reg. 17.
4. Reg. 1.

igneo raptus & perductus est in terrestrem paradisum. Denique ipse Dominus noster IESVS CHRISTVS in eremo quadraginta diebus & noctibus ieiunus permansit propter peccata nostra, ac deindè discipulos suos elegit, & tum exemplo suo, tum etiam verbo docuit, ieiunijs, orationibus, vigilijs dare operam, & paupertati, sobrietati, castitati studere. Atque ita post eius assensum in cælos, illius viuebant ac docebant discipuli, & Ecclesia primitiua, itemque omnes monastici ordines ac religiones in suo initio. At nunc gratiæ dies nimiùm refrixit, quando etiam omnium monasticorum ordinum siue religionum professores optimis quibusque maximeque caris & gustui plausibilibus escis ac potionibus libentiùs vtuntur: vestesque gerunt eiusdem cum secularium hominum vestib⁹ lanæ & coloris, si quidem obtinere possint: & quanuis monasticæ vitę speciem quãdam præ se ferãt, tamen Apostolorum regulã pauci sectãtur. Itaque si Apostolos in ęternę beatitudinis gloriã sint subsecuturi, id sanè lex Euãgelica minimè testatur. Docet præterea nos natura cęlorum, Veneris stellã vnà cum Sole in Librę signo versari in Septembri. Atque eo anni tempore mundus opulentus est & plenus frumento, vino, omnigenis frugibus ac fructibus naturæ nostræ sustentandæ necessarijs. Cuius causa est amor Dei, qui præponderat omnia, & ministris suis abundantes præstat opes.

Mat. 4. Luc. 4.

Fernor oĩs hodiè q̃ tepuerit.

¶ De quadruplici libra charitatis Dei, et speciatìm de prima. Caput XLIIII.

IPSA nimirùm charitatis DEI libra præclara, in quatuor est distributa modos, quos DEVS omnipotens ad suî laudem, & nostram æternam salutem ordinauit, benedixit, sanctificauit atque discreuit. Primus modus vel prima libra amoris, qui quidem vnquàm exercitatus atq; exhibitus sit, docet nos, quemadmodùm DEVS creârit nos ex nihilo, & tum seipsum, tum cuncta quæ fecerat, nobis largitus sit. Ista charitas, quæ DEVS ipse est, nobis omnibus communis est, & singulatìm tota vniuscuiuslibet amantis: & ipsa vna est supra omnem numerum & absque numero, & æterna supra tempus & sine tempore, supra mensuram & absque mensura: & spiritus purissimus absque loco. Hanc præclarissimam charitatis libram, & simul quicquid potest, dedit nobis DEVS. Quamobrem cuncta vt deseramus ac relinquamus oportet, si huic summi amoris libræ vacare velimus. Charitas nanque profluens fluuius est, cunctis virtutibus præstantior, eiusque actio est flagrans incendium, cuncta sibi obuia comburens. Eius natura est, semper dare & accipere: sed ipsa in seipsa otiosa essentia est. Dare & accipere, in amoris exercitatiõe siue exhibitione perpetuò distincta sunt: atque hæc est suprema amoris libra, quam nemo extraneus vel cognoscere, vel sentire, vel excogitare potest.

Libra q̃ in quot modos̃ distributa. I.

1. Ioan. 4.

Charitatis actio & natura quæ.

¶ De altera charitatis libra. Caput XLV.

ALtera charitatis libra ęquabiliter ponderat omnia, & tribuit singulis, quod illorum est. Tribuit autem nobis charitas DEI, gratiam, virtutes & tempus, & horum singula in duas ex æquo partes distributa. Quod quemadmodùm se habeat, auscultare lectorem velim. Charitas DEI seipsam nobis dat & gratiam suam, vicissimq; exigit à nobis nosipsos, veritatem, & virtutes recta cum intentione & charitate coniunctas. Cumq; hoc pacto illi nos respondemus, fit quoddam libræ ęquamentum. Charitas enim in sua lance seipsam & gratiam collocat suam, & nos in nostra lance nosipsos virtutesque nostras recta cum intentione & amore coniunctas ponimus: sicque fit quoddam ęquilibrium. Vt autem virtutes & charitas nostra crescunt in lance nostra, quam nos DEO offerimus: ita & gratia & charitas DEI quam nobis reddit, in illius lance augescunt. Atque hac ratione æquabiles lances nostræ manent, semperque nos vnum cum DEO in charitate, & in virtutibus ac gratia similes manemus. Tempus quoque diuina charitas nobis ęqualiter bipertita est. Sol etenim media hyeme ascendit, semperque magìs ac magìs fertur in sublime vsque ad ęstatis medium, quę est anni pars dimidia, qua dies producuntur & crescunt, & noctes semper decrescunt: rursumq; Sol reuertitur descendendo vsq; ad mediam hyemem in idem signum, vbi cœpit ascendere, & tunc anni totius circulus euolutus est.

Libra II. qualis.

Dei charitas qd nobis det, qdve à nobis exigat.

Solis affcensus ac descẽsus q & qñ fiat, qdve sibi velit.

Eodem modo homo peccator semp in media viuit hyeme, vtpotè maleuolus, frigidus, siccus, & absq; vllo virtutũ fructu. Quãdo verò sese cognoscit, & dolet, submittitq; & humiliat sese, creditq; & sperat, & quærit ac expetit gratiam & veniam, iam gratię Sol eius in corde exoritur & assendit. Et hic primus est in tempore gratię dies. Quòd si cum Sole gratię assenderit, eumq; virtutibus ac sanctis exercitijs sequutus erit, veniet quandoq; ad æstatis medium, id est, vbi DEO per amorem adhęreat absque timore, & sit à seipso & creaturis omnibus liber ac absolut', quę quidem in diuinę gratię assensu suprema virtus est: Vbi tum cum gratię Sole in humili suijpsi' resignatione ad omnem descendit perpessionem, & quicquid DEVS vel ipso vel creaturis omnibus facere velit, id perindè est ipsi: est enim paratus & resignat' ad omnia: sicque humilitatis & mãsuetudinis in se reperit fundum, quod nulla quę in præsenti possit vita accidere, perpessio vel afflictio potest opprimere vel prægrauare. Est igitur hic quędã çstatis ac hyemis çquabilitas: atque homo istiusmodi, cordis & çonscientiæ pace & quiete gaudet in omnib': habitatque & quiescit in eo Spiritussanctus in ipso humilis resignationis eius fundo, & ipse vicissim per amorosam adhæsionem libera cum veneratione ac reuerentia in Sancto spiritu quiescit & commoratur: atq; hoc modo inter DEVM & ipsum quoddam est amoris æquilibrium.

dies primus.

¶Dę tertia charitatis libra: & de immenso Dei erga nos amore. Caput XLVI.

Deũ triplicitèr nobis seruijsse.

TErtia deindè amoris libra sequitur, quæ cuncta tripartitò distribuit ac ordinat, putà in Tempus, Vitam & Substantiam, vndè in tempore viuimus. Vbi discretè est animaduertendum, DEVM nobis per seipsum in tempore seruijsse, nosque amasse ac honorasse tripliciter, seu triplici ratione. In temporis exordio fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam. Quod quidem magnum fuit ministerium, sed honor maior erat, eiusque charitas absque vlla mensura multò maxima est. In temporis medio in natura nostra descendit ipsemet è cælis, seruiuitque & vixit nobis, nosque instituit & amauit ad ipsam vsque crucis mortem: obijtq; propter nos ex amore, & nostrã peccati mortem sua morte peremit, resurrexitq; in gloriam suam, & assendit ad patrem suum, misitq; Sanctumspiritum suum, qui in nobis viuit & manet: in quo reformati ac renouati sumus in tempore gratiæ, dedit etiam ac reliquit nobis carnem & sanguinem suum in cibum ac potum: & si quidem illi seruimus, illum honoramus & amamus, gustare eum poterimus. Promisit deniq; nobis vera fide, redituru se extremo die in fine seculorũ cum angelis suis in multa maiestate, excitaturumque corpora nostra, simul cum anima perenni gloria fruitura, & secùm nos ducturum ad patrem suum, atque inibi cum patre & filio in Sanctispiritus vnitate gauisuros ac regnaturos nos in æuum sempiternũ. Ista nimirùm charitatis libra est, quam nos accepimus à DEO, quamque illi vicissim pro nostrarum facultate virium debemus. Dedit ipse nobis id quod sumus, quod habemus, quod possumus, itemq; quod ipse est, habet & potest, seruiuitq; nobis, nosque honorauit, & æternò nos amore prosequitur: & hæc charitatis eius libra est, quam nobis donauit: exigitque vicissim à nobis libræ æquamentum, si modò vita nostra illi placere debeat. Quamobrem anni temp', quod nobis ea, vndè sensitiua sustentatur vita nostra, producit, in tres distinxit partes: itidemque gratiam suam qua nos potentes reddit, docetq; ac dirigit & informat, vt ipsi in virtutibus viuere debeamus, trib' elargiẽ modis: atq; ipsa virtuosa vita nostra tribus constat modis, in virtutib' & charitate nos perficientibus, & ad æternam ac beatam nos vitam perducentibus.

I.

II.

III.

¶Vt etiam post peccata liceat cum DEO redire in gratiam, & de vita interna ac contemplatiua. Caput XLVII.

Hyeme frigida mori, quid.

QVAE quidem quemadmodùm se habeant, iam manifestis declarabimus indicijs. Media hyeme, sole ad supiora se reflectẽte, tẽpus frigidũ, siccũ, sterile ac infrugiferũ est. Ita etiã hõ peccator frigid', aridus, & absq; vllo virtutũ fructu viuit. Quòd si hac tã frigida pctõrũ hyeme sine gratia diẽ clauserit extremũ, ętternis punieẽ damna-

dānatorū ſupplicijs. Peccatis inſeruire, nō niſi tēpus perdere eſt, & vita repudiata, mortē amplecti. Libēter igit aduerſum vitia decertare, & diuino freti adiutorio, gelidā peccati hyemē ſuperare debem⁹: ſicq; in calida diuinæ gratiæ æſtate ęternę vitę fructus, pferre ac efficere & opari poterim⁹. quod ipſum quoq; ſolis curſus & diſcreta anni tēpora nos inſtituūt. Cū em Dei gratiā in baptiſmo nobis collatā peccādo amittimus, iā mēdaces ac DEO infideles ſumus. At nec ſic quidem ille nos penitùs deſerit, ſi veniam & gratiam quæramus & expetamus. Media enim peccatorum noſtrorum hyeme tempus gratiæ rurſus oriri incipit, ſicutì media hyeme Sol ad ſuperna reuertitur: atq; indè quatuor eluctatur menſibus in Aprilem vſq;, antequàm totum hyemis frigus omninò poſſit ſuperare & abigere: ex quo id nobis diſcere licet, nos quoque cum diuinę gratię auxilio aduerſum peccata & peccandi occaſiones, prauasq; conſuetudines, & omnem amorem inordinatum, carnem quoq; & ſanguinem & improbos ſpiritus, eorumq; tentationes ac impugnatiōes, dimicare atq; luctari debere. Omne enim quod natum eſt ex DEO, vt ſanctus Ioannes ait, vincit mundum: neq; mundum dunta xat, ſed quicquid is in ſe complectit, putà, proſpera & aduerſa, & quęcunq; internum, affectuoſum, liberum aſſenſum in DEVM impedire, vel eidem officere, aut imagines adſpergere poſſent. Eluatus nanq; ad DEVM & virtutes omnes affectus, commodè ſatis Solis in Aprili aſſenſui comparatur. Vt enim tum Sol virere ac florere facit oīa, totumq; exhilarat mundum, præparando creaturas omnes inferiores, vt ſingulæ pro natura ſua æſtate calida ſubſequente fructus producant: ita etiam ſi liber ac eleuatus & à creaturis omnibus expeditus ac abſolutus ſit affectus, clauſusq; mundo, & patens DEO ac donis illius, vbi Sol gratię iſtiuſmodi patenti ac eleuato cordi DEVM & virtutes omnes ſuſpiranti ac deſideranti illabit, tum cunctæ hilareſcunt animę vires ad nouū diuinę gratię experimentū. Oſtendit enim ſeſe DEVS animę eleuatę, ita vt eſt in natura ſua, hoc eſt, nudum, formę ac modi expertem, & ſine vlla vel menſura, vel fundo, ſicq; eſt obiectū affectūs eleuati & Animę ocioſę, ſiue ab omnibus expeditę. Et quanùs cuncta excedat nomina, ſitq; ſine nomine atq; innominabilis ſecūdum naturam ſuam: at tamen eiuſcemodi cor amans multimodis eum appellat nominibus ſecundū effectiōes ſiue actiōes illius. Eſt em aīę DEVS quicqd appetit: immò verò multo amplius, quàm vel poſſit appetere: quandoqdem ſingulis quibuſq; eſt omne quo indigent, & quicqd poſſint appetere. Deniq; bonis omnibus affluentiſſimū ſe prębet cunctis ipſum deſiderantibus. Cor autem deuotū ac internū, eleuatumq; ad DEVM, & auarū eſt & liberale. Semper enim quippiam dare & accipere illi libet. Dando qdem, ipſum attingit DEVM: accipiendo autem, attingit à DEO: atq; hęc duo ſemper increſcere & augeri neceſſe eſt: ſiqdem vita ſunt interna, virtutū ſtudioſa, ſiue prędita virtute. Iſthic mutuus attactus, ſiue ita viciſſim tangere & tangi, Iubilū efficit. Iubilū autem in corde dona DEI percipiente verſat. Atq; hoc pacto dum affectus liber ac liberalis cuncta refundit in DEVM, ea planè delicata ac delicioſa vita eſt, quiſqs eam in ſe ſentit ac experit, probeq; intelligit. Hęc duo, putà inter DEVM & nos viciſſim dare & accipere, ſimul in ęternā excreſcūt vitā. Qui verò DEO in ſola natura, priuati dūtaxat commodi ac emolumenti ſui cauſa ſeruiūt, nihil de DEO neq; ſcire, neq; guſtare poſſunt: quippe q auari ac tenaces ſunt, ſemperq; à DEO optata accipere & conſequi volunt, ſed viciſſim dare ac retribuere DEO non nouerunt. Et tamen videmus Solem hunc corporeum calorem ac lumen prębere, terramq; vitam & fructus reddere. Atq; in his duobus tota conſiſtit vita naturalis. Sic DEVS ſuam nobis largit gratiā: nos illi viciſſim quicqd poſſumus honoris, venerationis, virtutū atq; omnigenū bonarum actionū reddimus. Et in his omnis noſtra conſiſtit vita ſpiritalis. Atquì iſthęc non eſt ſuprema vel altiſſima vita noſtra. Vt enim quod aduerti facilè poteſt, quandiu Sol tendit in ſublime, donec in cancri ſignū perueniat, omnes terræ fruges creſcunt ac proficiūt: nec tamen etiamdū maturę ſunt, aut ita perfectę, vt ſint aptę vſibus hominū: dum verò Sol ad inferiores incipit remeare circulos, atq; leonē ingredit, multo eſt flagrantior, & fruges oēs permaturescūt, perficiūturq; pro neceſſitate & vſu creaturarū omniū. Eodem modo dum quiſpiam eſt à rebus creatis oīnibus liber ac abſolutus, ac libero affectu q̄ poteſt altiſſimè ſeſe erigit ad DEVM, inibi gratię Sol ſplēdorē ac radios ſuos in ipſum liberū ac eleuatū mittit affectū, cunctęq; Animę vires tactu quodam cient ac inſtigant, vt gratię Dei, quā ſentit affectus, faciāt ſatis. Indè tum

quid ex q̄ tēporis mutatione diſcendum.

1. Ioan. 5.

Animæ illi quō ſe DEVS oſtendat.

cor deuotū quale.

Iubilū quid faciat.

Quib⁹ in duobus vita q̄ qui cōſiſtat.

Soli deſcendere incipiēti quid quō cōferendū.

quædam orit affectûs impacata ac insedata impatientia, ita vt quicquid vel det, vel accipiat à Deo, minùs parũ illi sit, eo q; inter se & DEVM mediũ quoddam ac diuersitatem sentiat, nempe ipsam Dei gratiam, quam superare non valet. Amat em seipsum & DEVM, atq; eamobrem quodam Amoris æstu ac impatientia laborat: siquidem deficit illi tum dando tum accipiendo, id quod concupiscit. Dicit igit cum Apostolo: Cupio dissolui & esse cum Christo. Iam enim peruenit in cancrum, id est, supremum illud, quò cum diuinæ gratiæ Sole in hoc gradu potest pertingere. Et quia inter se & DEVM quandam inuenit diuersitatem, amat autem ac appetit vnitatem siue vnionem, iam quidem rectè habet, dignusq; est honore sublimi, & gratia DEI, qua præditus est: non tamen id quod in Amore summum ac præcipuum est, sentit, eo quòd etiamnum nonnihil propriæ voluntatis in ipso viuat. Cùm igit per gratiam sublimiùs ascendere non possit, descendit, dicitq; cum Christo: Domine, non mea, sed tua voluntas fiat, & hoc supremum est vitæ illius: indè iam redit in sese, atq; cum Dei gratia suis vacat exercitijs, ita vt antè solebat. Si autem exercitia sua sinat frigescere, gratiã DEI, & quicquid per gratiam & virtutes erat adeptus, amittet. Cæterũ si summũ illud, quod Amor potest, sentire velimus, per gratiam & affectum cum vniuersis viribus nostris quàm possumus altissimè nos erigamus oportet, id est, in cancrũ vsque, vbi cunctę vires nostræ præ Amoris æstu ac impatientia deficiunt, atque ibi penitùs nos resignemus & abnegemus necesse est, si summus charitatis spiritus in nobis proficere debeat: dicemusq; cum Christo cælesti Patri nostro: Domine, in manus tuas commendo spiritum meum: tumq; totos nos diuinæ permittemus potestati, cui nihil est impossibile: atq; ita in Leonem perueniemus, qui rex est & princeps ferarum omnium, cuius tam acuti sunt dentes, vt ossa simul cum carnibus deuoret: atque eo ipso non incongruè diuino comparat Amori, absorbenti, consumenti, & concremanti, quæcunq; in ipsum pertigerint. Porrò dum libero spiritu nostro vltra creata omnia in DEVM eleuati sumus, Sanctus spiritus perpetuum suum emittit splendorem, qui & lux & ignis est: spiritus autem noster instar vitalis ac ebullientis olei est, in diuinę charitatis igni viuentis ac ebullientis. Oleum verò quãdiu spumam mittit, crepitatq; ac bullit, tandiu quædam illic dissimilitudo est: Atquì vbi ignis omnem conc̃oxit & concremauit dissimilitudinem, tum oleum purũ est & plùs quàm calidum, trãquillumq; ac immotũ velut ignis. Idem etiam nostro in spiritu quem oleo similem dicim⁹, sentire ac experiri licet. Vbi qdem supra affectûs impatientiam & virtutũ exercitationem in spiritûs nostri puritatem seu purũ spiritum nostrum eleuati sumus, inibì ab actione vacamus, & Sanctus spiritus perpetuum suum nostro puro in spiritu prębet splendorem, illicq; agimur ac patimur: siquidem Spiritus sanctus ignis consumens est, absorbens atq; consumens in se omnia, quæcunq; est amplexus siue asprehenderit: Ibì iam reuerà calidũ est, vbi noster ardet spiritus, patiturq; Dei charitatem: & plùs quàm calidũ, vbi conflagrat, & Dei transformationem patit: Vbi verò iam conflagrauit, & vnus cum Deo spiritus est, ibì ipsemet suo quodam modo ociosa ac essentialis charitas est: & hæc summa ac celsissima Amoris libra est, quam equidem in præsentiarum intelligam.

Phil. 1. Peruenire in cancrum. Matt. 26. Quo frigore q̃ facilè perdantur. vires nostrę vbi quõ deficiant. psal. 30. Luc. 23. Quis amor cur leoni cõferatur. Crepitatio olei quid sibi velit. Heb. 15. Amoris libra sũma q.

¶ De bonis temporarijs nobis collatis à Deo, & vt illis vti debeamus. Caput XLVIII.

PRætereà seruiuit nobis DEVS, atq; honorauit nos externis rebus ac bonis temporarijs, quę nobis ipse tribuit, vndè nos viuimus: eaq; ferè in tria partitus est genera, nẽpe fruges, fructus & terrę animãtia, multigenas piscium varietates in vndis, & varias auium species in aere. Atq; his oĩbus nos vicissim ei seruire, eumq; honorare triplici ratione debemus. Primò qdem in eius altari decimas, primitias & p̃clarissima quæq; facultatum nostrarũ offeremus: eaq; reuerenter & ingenti gaudio conferemus in vsus sacrarum ædiũ, ac ornamentorũ, vasorumq; sacrorũ, qbus diuinus agit cultus, itemq; sacerdotũ sanctorumq; hominũ, qui nostra ferunt peccata, & inter nos atque DEVM sancta vita & deuotis precibus suis medij intercedũt. Istud iam indè à mundi exordio est vsitatum. Ex altera aũt portione substantiæ, siue facultatũ nostrarũ nosipsi magno cum timore victitabimus, vbiq; obseruata temperantia, moderatione, ac sobrietate in cibo, potu, vestibus, cũctisq; alijs rebus

Quì De⁹ tri fariã honorandus. I. II.

bus corpori neceſſarijs. Tertiam deniq; bonorum noſtrorum partem, cùm ea ſit pauperum, libenter eiſdem & hilari ac liberali animo ſecundũ rectæ rationis moderationẽ ſiue diſcretionem impertiemur. Sunt enim mẽbra Chriſti: iſq; in extremo die illos qui pauperibus miniſtrârint, his affabitur verbis: Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. Quod enim vni de his fratribus meis minimis [in meo nomine] feciſtis, mihi feciſtis. III. Mat.25.

¶De quarta charitatis libra: & vt Deus gratiam ſuam quatuor largiatur modis, & nos illi famulatum noſtrum totidem virtutum modis reddamus: & quibus præditus eſſe debeat peccator, ſi cum Deo in gratiam redire velit. Cap. XLIX.

SEQVITVR iam quarta charitatis libra, quæ eſt libra præceptorum Dei, quam nos nunquàm non habere neceſſe eſt, ſi ſalui eſſe velimus: eamq; Deus quatuor diſtinxit modis, qui ſimul vitam efficiunt virtuoſam & placentem DEO. Natura quidem cælorum anni tempus quo viuimus, quatuor in partes diſtributum ſubminiſtrat, quæ ſunt, Aeſtas & Hyems, Ver, & Autumnus: quę ab ipſo vſq; mundi initio ad extremum diem accedunt & recedunt. Deus itidèm gratiam ſuam ſupra tempus & naturã quatuor largiẽ modis, quibus illi viuimus & ſeruimus vſq; in diem ęternitatis noſtrę. Nos deniq; illi noſtrum reddimus famulatum quatuor virtutũ modis, nunquã interituris. Sed hunc famulatum nemo illi præſtare poteſt, niſi q humilis ac morigerus ſit. Superbi eñ ac immorigeri vel inobedientes, ex cælo, ex paradiſo, & ex ſancta Eccleſia extruſi ſunt. Cæterũ ſi ſuperbus ac inobediens redire cum DEO in gratiam, illiusq; gratiã obtinere velit, quatuor his præditus ſit oportet. Primũ eſt naturalis timor iuſtitiæ Dei. Secundum eſt contemptio peccati, & virtutis deſiderium: atq; vt peccata ſua veritati ipſi, quę DEVS eſt, & ſacerdoti loco Dei aperiat, iuxta ſanctæ Eccleſiæ inſtituta. Tertium eſt, humili corde coram æterna Dei bonitate veniam & gratiam quęrere ac deſiderare. Quartum eſt, abſq; hæſitatione & diffidentia, ſine timore ſeruili & nimia ſolicitudine inexhauſtæ ac opulentiſſimæ D E I benigniſſimi pietati confidere. Hæc ſi ſentire poterit, iam peccati abſceſſit hyems, & gratiæ tempus prędtitũ eſt, licebitq; illi primum virtutis exercere & actitare modum. Is autẽ eſt, DEVM amare ſupra omnia, & ſeipſum propter Deum, putà vt illi ſeruiat, illi viuat, & proximum ſicut ſeipſum, nempe ad ſeruiendũ Deo, idq; modis oĩbus veraciter & abſq; vlla ſimulatione. Hoc primũ præceptum eſt, & primus obedientiæ modus, quem debemus DEO: prima etiã Amoris libra, quæ nos beatos poſſit efficere. Siqdem in hoc præcepto tota lex pendet & Prophetæ. Quãobrem prima hæc Anni pars eſt, idq; in natura, in gratia, & in virtutibus. Hic nanque Sol altiores incipit circulos petere media hyeme, nosque hĩc diuinæ gratiæ Solem ſuſcipimus, illuminantem nos, atque vt cunctis in virtutibus progrediamur, opem nobis ferentem. Sol quidem nunquàm poteſt quieſcere, ſed abſcedente hyeme, mox alteram Anni aduehit partem, quę eſt vernum tempus, quo elementa omnia fœcunda redduntur, quod eſt reuerà tempus omnium amœniſſimum ac iucundiſſimum, calidum pariter ac humidum & benignum, quo cantant Aues ſingulæ pro modo ſuo. Diuina quoque gratia præclara ac ſpecioſa eſt, eique DEVS nos vult obtemperare ac morem gerere, præcipuè hoc verno tempore, quo (Benedictus ſit DEVS) CHRISTVS IESVS Dominus noſter propter peccata noſtra mortem perpeſſus eſt, vt nos à peccatis mundi redderemur. Mercatus eſt enim nos ſacratiſſimo ſanguine ſuo, & in ſua nos vult habere protectione. Atque eamobrem à cunctis nos purgare vitijs debemus ad illius honorem, ac deinceps vitam pœnitentiæ deditam agere, ieiunijs, vigilijs, eleemoſynarum largitionibus operam dare, cõfiteri & accuſare peccata noſtra: & iuxta ſacerdotis conſilium nos gerere, ſemperque in virtutibus & bonis Actionibus ſanctæ Eccleſiæ obedire, atque ita licebit nobis venerabile Sacramentum percipere, & in ſancta vita progredi. Tertia porrò Anni pars, Aeſtas appellat. Nimirùm quando Sol quantùm maximè potuit aſſcendit, quod eſt Aeſtate media, & Anni parte dimidia: tum tempus ſerenũ, lucidum, calidum & ſiccũ eſt, fruges creſcunt & ad maturitatem properant.

Anni partes quot.

Qui vñ quq excluſi.

Quẽ qb⁹ q̃tuor pditũ oporteat. I. II. III. IIII.

Prim⁹ virtutis mod⁹ q⁹.

Matt.22.

Altera & iucundiſſima pars anni q.

Quæ pars anni tertia.

Aeſtas

Aestatis hebdomadæ quot.

Aestas duodecim constat hebdomadibus, quarum parte dimidia Sol tendit in altũ, reliqua parte ad inferiora demigrat. Et eo qdem ascendente, fruges ematurescunt & perficiunt in oriente: descendẽte verò, in occiduis mundi partibus, quas nos incolimus, iustam assequuntur maturitatem. Quę quid nobis figuratè significent, agè animaduertamus. In tertio gratię & spiritalis vitę modo docet nos DEVS, vt rationi & conscięntiæ nostræ obediamus. Vbi igit per gratiam & virtuosam vitam nostrã, quãtùm altissimè possunt vires nostrę, in laudando, gratias agendo, amando, reuerentiã ac venerationem præstando eleuati sumus, ibì iam cunctæ vires ascendendo & progrediendo deficiunt. Memoria nanq; in nuditatem formarum ac imaginum expertem eleuata est, Intellectus in diuinã euectus est veritatem, volũtas seu vis amatiua nudo ac essentiali Amore sese inclinat atq; procumbit in DEVM: Nuditate qdem imaginum experte Thronis, qui vicerunt omnia, claritate Cherubim, qui lucidam Dei irradiationem susceperc, Essentiali ac procumbente siue inclinante charitate Seraphim similes sumus, qui nudo Amore DEO coniuncti ac vniti sunt. Et hic diuinę gratiæ ac sanctę vitæ in exercitijs sursùm tẽdentibus modus est: hîcq; omnes virtutum fructus maturi ac perfecti sunt in oriente, id est, ascendente erga DEVM reuerentia ac veneratione. Enimuerò gratię Sol ac illuminata ratio nostra præcipiunt Spiritui nostro, vt instar Solis cum vniuersis viribus ac omni facultate nostra ad æternã Dei dignitatem, sursùm tendamus, ita vt singulis quibusq; horis præ anhelo desiderio, quo vnum effici in Amore cum DEO suspiremus, deficiamus. Eademq; gratia & nostra ratio exigunt, iubentq; nos Solis in morem in nosipsos descendere, & liberrimæ Dei voluntati nos permittere ac resignare, æquanimiter & citra optionem vel electionem ferendo, vt veniat & abscedat, det vel auferat, faciatq; nobiscùm in tempore ac æternitate, quicquid ipsi visum erit. In Amoris nanq; ascensu potest quippiam hærere in natura, pprietatis: sed in descensu abnegamus ac resignamus nos in liberrimã voluntatẽ Dei, atq; illic exercitationis Amoris fructus omnis perfectus est atq; maturus: libraque inter nos & DEVM æquam habet vtranque lancem, nosq; per eiuscmodi vera in charitate ascensum & descensum pacẽ inuenimus in DEO, & DEVS in nobis. Sequit indè quarta anni pars, nempe Autumnus, qui medius est inter æstatem ac hyemem: Estq; sic satìs temperatę naturę, moderatè calidus ac frigidus, humidus & siccus: abundatq; omnigenis frugibus, & est erga creaturas omnes, putà homines, aues, animantia terræ, liberalis, communis, benignus: & vt ipsi præstitum est à DEO, & Planetis & Sole ac Luna, ita ipse porrò distribuit ac elargitur in commune diuitibus & pauperibus, & singulis quibusq; indigis. Sed diuites auari, de bonis communibus plùs iusto sibi vsurpant. Vt autem rerum temporalium facultates vel substantia in tres sit distribuenda partes, paulò superiùs in tertia Amoris libra dictum est. Hinc reliqua virtutum instituta prosequamur.

Quib⁹ angelis ẽnã re similes reddamur.

Quid inter amoris assẽsũ ac descẽsum interfit.

Pars anni quarta.

¶Optimæ quædam institutiones. Caput L.

1. Pet. 2.

SERVA præcepta Dei, & esto subditus omni humanæ creaturæ propter DEVM, vt D. Petrus Apostolus ait: sicut & DEVS obediuit nobis seipso & cũ creaturis suis, idq; modis omnibus, quibuscunq; indigemus. Omnes qdem creaturæ irrationales obediunt seruiuntq; DEO, & nobis: itẽq; cũctæ creaturæ rationales, Angeli & beati, & quotquot in Dei gratia viuũt, DEO & nobis obtẽperãt, nosq; illis: sicq; oẽs nos vna inuicèm familia, vnus famulatus, ac vna erga DEVM reuerẽtiæ ac veneratiõis exhibitio sumus. Peccatores aũt, q contẽpto DEO DEIq; famulatu, vitijs seruiũt, DEVS interìm finit ac permittit, vt hoĩes bonos contemnãt, premãt, occ lãt, & ad magna perducãt pmia: Atq; hoc ipso etiãipsi, tũ DEO, tum bonis hoĩbus, quos pſequunt, licèt nescientes, seruiũt. Malũ cm velle siue intẽdere, & malè agere, vita dæmonum est. Pati aũt & propter DEVM tolerare, vita Christi est. Cuius quisqs vult esse discipulus, ei se conformet oportet, & sit innocens ac magnanimus, nulli cedens vsque ad peccati consensum. Abneget etiã sese, sibiq; renunciet, si Christi spiritus in ipso proficere debeat: Peccatorem hominem amet, sed eius peccata odio prosequat: sicq; Christi seruabit regulam. Diligat Christũ, & sese odio habeat, Christumq; in omnibus pro suo arbitratu sinat agere. Cũctos amet homines, neminem odiat. Si enim inimicos oderit, perditus est, siquidem extra charitatem viuit. Neminem spernat, premat, iudicet, condemnet, in quibus homi-

Malè agere, quale quid. Pati.

homines ficti & hypocritæ ſæpè ſunt. Contemnat, iudicet, damnet ſeſe, non tamen penitùs condemnet. Deus enim propè ipſi adeſt, paratus conciliari & in gratiam ipſum recipere: tantùm ſeſe reum ſemper agnoſcat, & confiteat: oretq; DEVM ſpe & fide ſubnixus, vt ſibi propicius ſit. Si pauper, inops & miſer ſit, habet nimirùm vndè gaudeat: Sic enim Chriſtus ipſe vixit. Et tamè ſi premat inopia ac rerũ penuria, non petat ſubſidiũ à diuitibus auaris: ijs enim dare moleſtum eſt: ſed oret diuites liberales, nec quicquã vereat. Tales nanque lætant, dum benefaciunt ac gratificant miſeris. Amet ſemper & appetat humilem ſubmiſſionem ſiue abiectionem, ſicque citra laborem in ſuo viuet ſpiritu. Non calcitret, nec obmurmuret, & ita vis eius iraſcibilis conquieſcet ac ſilebit. Sufficiat ſibi quod patitur vel agit: atque hoc ipſo in ſeipſo ſimplex, ſapiens & prudens erit. Non appetat dominari alijs, iudicare ac moderari alios. Occultæ enim laborant ſuperbiæ vitio, quõs aliorum curam gerere delectat. Si autem abſque ſuo deſiderio & voluntate alijs præficiat, ac honoretur, ſit obediens & taceat: & ſi quidem poterit permanere humilis, apud ſubditos gratiam inueniet, & quicquid volet, apud eos efficere poterit. Humilis nanq; apud bonos charus & in precio habetur. Superbia autem occulta & indomita, omnium vitiorum materia ac ſeminarium eſt. Et quiſquis vel minimum ac infimum quenque abſque conſcientiæ ſcrupulo & ſine deuitatione contẽnere audet, idemipſe vel maximũ quenque etiam citiùs haberet contemptui, modò ei adeſſet facultas. Qui in afflictione ac perpeſſione murmurãt & conquerunt, ij non poſſunt in humilitatis creſcere ac proficere libra. Qui alios curioſè obſeruant, & ſeuerè reprehendunt, nihil differunt ab hypocritis, qui cùm ſint verſipelles foris & intus, ſuperbiam vincere ac profligare nequeũt. Qui præ alio honorari appetit, nullo dignus honore eſt. Eos qui tibi inuident, premunt, obtrectant & rodunt, libenter feras propter DEVM: tales enim gratiæ dies tibi aduehunt. Caueas ſemper obtrectationes & detractiones: Eæ nanque alios exaſperant & offendunt. Et ſi ita egeris, ſapiens & prudens eris, atque in virtutibus proſperos habebis ſucceſſus. Feras omnia, nec te vlciſcaris, quicquid etiam tibi irrogatum fuerit vel acciderit: indè enim humiliter ſentire ac ſapere diſces. Si alios animo manſueto obiurgãris, inſtruxeris, informaueris, ſi beneuoli ſint, prudentiores eos atque cautiores efficies. Quòd ſi indè tibijpſi placere incipias, pernicioſa eiuſmodi tentatio eſt. Itaq; ſi ſuperbis propterea cogitationibus animo tuo incidentibus mouearis, obſtrue os tuũ & penitùs conticeſcas. Si ſuperbiam depellere non potes, erubeſce, diſcasque viuere & ſilere. Qui humilitate contra ſuperbiam decertant, ij ſacræ Theologiæ Baccalaurei ſunt. Qui ſi ex certamine palmam referre volent, & Doctores effici, ſuperbiam peſſùm premere & proculcare debebunt. Superbia reuerà pernicioſus ſerpens eſt, diſcipulos ſuos ac ſectatores mittẽs in Tartara. Quiſquis ſuo in ſpiritu humilitatem inuenit, is vitam agit tranquillam & ſuauem: Vera nanque humilitas, eſt ſupra vel vltrà omnem virtutum exercitationem ocium & vacatio: & ſupra omnem perpeſſionem innocens patientia, & vltra omnem afflictionem pax ſpiritùs, & omnium mitis ac manſueta perpeſſio ac tolerantia. Qui in puro ſpiritu humilitatem inueniunt, ij vitam ſine labore tranſigunt, habentque totius ſanctimoniæ radicem ac fundamentum. Submiſſam certè nos quærimus & deſideramus humilitatem, quæ eſt immota ſimplicitas, viuens in puro ſpiritu noſtro, nec niſi per ſeipſam vel ſeipſa reperitur. Ipſa nimirùm ſanctorum omnium ſimplicitas eſt, & cunctorum hominum bonorum conſtantia & ſtabilitas, & in omni afflictione patientia, & virtutum omnium primum initium. Ipſa in quolibet oblato honore neſcit efferri animo. Ipſa pax eſt infinita, & omnis ſanctæ vitæ vitalitas, in qua virtutes omnes in ſuprema noſtra innocentia ſumunt initiũ. Hanc vitam tametſi in puro ſpiritu noſtro inuenire, obtinere ac poſſidere valemus, non tamen poſſumus ſenſuum noſtrorum pellere inſtabilitatem. Sentiamus neceſſe eſt famem, ſitim, & perplures appetitiones inordinatas. Edendum nobis eſt atque bibendum, & ſomno vacãdum, atque interim ſæpè obliuiſcimur DEI noſtri. Tacendum eſt & loquendum, ſicq; in multas incidimus culpas & vitia. Et hęc eſt vita noſtra ſenſitiua, in qua quotidiè offendimus in multis, tametſi ſpiritus noſter mortuus eſt, in quo ſine curis & ſolicitudine viuimus, profundiſſimè & abſque fundo abſconditi in Deo.

Quibus vñ gaudẽdum.

Alienarũ rerum curioſi, quo vitio laborent.

Materia vitiorũ omnium quæ.

Ambitioſos nullo honore dignos.

Baccalaurei myſticè qui.

Humilitas vera quę.

Iacob. 3.

¶De duplici exercitationis modo ſpiritûs noſtri. Caput LI.

Altiſſim⁹ hîc obtinēd⁹ viuēdi mod⁹, quis.

PORRÒ ſi altiſſimum ac celſiſſimum viuēdi modum, qui poſſit in hac vita obtineri, ſentire ac viuendo exercere velimus, ſpiritus noſter ab Anima diuidatur oportet, ſeſeque ſupra Rationem, ſupra imagines, ſupra virtutum exercitationem erigat nudo adſpectu in diuino lumine, intusque ſurſùm reſpiciat, ac nudo Amore cohæreat DEO. Et in hac quidem actione inter nos & DEVM diſcrimen diuerſitatemque ſentimus: vbi verò ſpiritu in DEVM, eiusque infinitam exceſſimus celſitudinem, ibi cum DEO in eſſentiali illius vnitate quieſcimus & habitamus, ſemper cum DEO immoti, & abſque actione perpetuò ocioſi permanentes, atque hoc pacto perenniter & quieſcemus, & operabimur, quod eſt viuere ſine labore. Et hic ſupremus modus eſt, quo quidē in nobis deiformem poſſimus ſentire vitam, æterna veritate illuſtratam. Idemque ipſe primus noſtri ſpiritûs modus eſt, quo is nuda charitate in infinitam ac interminatam DEI celſitudinem ſurſùm liberè aſcendit. Alter noſtri ſpiritûs exercitandi modus, eſt humilis noſtri ipſorum contemptio & abiectio infra mortales omnes, cunctosque humiles modos, qui Rationem noſtram tranquillare non poſſint, quòd ſatìs humiles, nobisque in humili reſignatione ſiue optione vel delectione ſatìs emortui ſimus, nosque ſatìs abnegauerimus, ita vt introſpiciamus, ac ſubmerſi ſimus, & perpetìm demergamur in inexhauſtam DEI profunditatem, infra quam nihil eſt, vbi nos in reſignata noſtra humilitate, regnum DEI ſumus, in quo DEVS viuit & regnat, & nos cum illo infra creata omnia. Atque hic alter eſt noſtri ſpiritûs exercendi modus, nempe deſcenſus ac noſtrî abnegatio in interminatam ac infinitam DEI profunditatem. In hiſce duobus modis ſupra animam ſpiritus eleuatus eſt: at nihilominùs ſpiritus & anima vna vita ſunt: ſed anima in gratia, ordine, ac multimoda virtutum exercitatione viuit: ſpiritus ſupra Rationem & virtutum exercitationem DEO vnitus, & in nudo ac imaginum neſcio amore viuit.

Prim⁹ ac ſuprem⁹ exercēdi ſpûs noſtri modus. II.

¶De anima rationali iniqua. Caput LII.

quinq; ſenſus qui. Tres aīę virēs quæ.

ANIMA quidem rationalis, diuina repleta gratia, conuenienter ſatìs diuino illo Paradiſi fonti, quatuor Riuis dimananti, comparatur. Porrò anima rationalis in ſola natura conſtituta, infra ſeſe habet corpus mortale cum quinque ſenſibus, qui ſunt, Viſus, Auditus, Guſtus, Odoratus & Tactus: & ipſamet ſpiritalis, rationalis ac immortalis eſt. Habet etiam in ſe tres vires, putà Memoriam, Intellectum & Voluntatem, vt etiam naturaliter poſſit eligere, vtrum mâlit, ſiue bonum, ſiue malum. Denique ſupra ſe DEVM Deique gratiam habet. Iam ſi eligat & amplectatur maleuolentiam & peccatum, iniqua, mendax, corrupta & iniuſta eſt, nec quicquam ordine & iuſtè adminiſtrat ac regit. Non enim in maleuolam animam introibit ſapientia, neque veritas: ſed quęcunque eiuſmodi eſt, dum è ſuo emigrat corpore, iuſtitiam DEI experiatur neceſſe eſt. Corpus autem peccatis obnoxium, vermibus manet. Anima enim, quæ ſe vitiorum mancipium fecit, igneis eſt adſtricta catenis, quæ ſunt peccata illius ſemper manſura, eamque dæmones in ſua habent poteſtate. Et ſpiritus diuini expers Amoris, abijcitur, reprobatur, & contemnitur à DEO, mittiturque in tenebras exteriores, in omnem duraturas æternitatem.

Sap. I.

Corp⁹ quib⁹ eſca futurū.

Aīæ peccatis obnoxiæ merces quę.

¶De anima rationali gratiæ fonte repleta: & de quatuor gratiæ Riuis, & ſpeciatim de primo, eiusque triplici exercendi modo. Caput LIII.

Riui 4. myſticè qd aut qui. Triū exercē di modorū primus qs.

ATQVI anima rationalis, quam DEVS fonte ſuę repleuit gratiæ, quatuor gratiæ dimanat riuis, qui ſunt quatuor virtutum modi. Primus gratiæ riuus docet nos, vt erga DEVM tribus nos modis exercere debeamus. Primus modus ſenſitiuus eſt, Alter ſpiritalis, Tertius diuinus. Primus idemq; ſenſitiuus modus, bonis maliſque com

communis est, docetq; nos vt in cultu ac famulatu sensitiuo, qui per sensus exhibet, secundum sanctæ Ecclesiæ constitutiones & ordinem rationabiliter ac ordinatè nos ad DEVM versus orientem exerceamus. Id quod speciatim spectat ad sacerdotes, quippe qui in MISSAE sacrificio, dum orationes dicũt, aperta facie stant versi ad orientem, tanquàm qui Domini IESV ab oriente redituri ad iudiciũ, aduentum suspirent ac præstolent. Vndè & nos etiã & viuentes & defuncti versis vultibus spectamus orientem, expectantes Aduentum Domini, qui nos liberet, secumq; abducat in vitam. Hic tamen ignorãdum non est, exercitationes, quæ per sensus corporis fiunt, quãlibèt grandes ac honestæ sint, neq; sanctos, neq; beatos nos efficere, cùm malis æquè ac bonis communes sint. Sed si cũ recta intentione & charitate coniunctæ sint, ita vt fiãt ad honorẽ Dei, iam vtique sanctæ ac beatæ sunt. Adstricti sunt autẽ & tenent cuncti tam idiotæ quàm literati, idq; speciatim sub Missæ sacrificio, corde, recta intentione & Amore esse erecti ad DEVM. In Missa enim offert Patri cælesti in remissionem peccatorum nostrorũ Passio & Mors humilima, & sacrosancti effusio sanguinis vnigeniti filij eius. Et iste quidem sensitiuus est exercẽdi modus, quem debemus Christo, vtpotè qui nos morte sua ab æterna peccati morte liberauit. Docet præterea nos idem gratiæ riuus alium quendam virtutis modum, quem cuncti DEO Patri nostro cælesti debemus. Is enim exigit ab Anima nostra rationali sublimiorem quendam virtutis modum, iam indè à mundi exordio cultum & exercitatum ab omnibus q vnquã placuere DEO, tum Angelis, tum sanctis hominibus ab ipso vsque primo homine ad extremum. Modus iste æternus est ac beatus, docetq; nos, Animã nostrã rationalem in cælũ ad Patrem nostrum cælestem supra cuncta sensuũ exercitia, & omnes bonas actiones externas eleuatam esse debere. Quod idem sanè etiam ratio, & natura, & scriptura, & lex tam Ethnicorum quàm Iudæorum, & ipsa denique sacrosancta Euangelia nos docent. Immò etiã creaturæ omnes seipsis nos instruunt, instituunt ac informant, creatorem nostrum supra nosipsos in cælis nobis & inquirendũ & reperiendum esse. Et Christus Dominus, cùm nobis omnibus dicit, Pater noster qui es in cælis, sanctificetẽ nomen tuum. Eamobrem Anima rationalis per DEI gratiã vltra res omnes in cælum in Dei conspectum sese debet sustollere, credereque & confidere, sperare, desiderare, timere, diligere, grates ac laudes agere, honore prosequi, confiteri, benedicere, orare & adorare nomen Dei. Ibi tum gratiæ Riui fluitant, exigentes ab Anima, vt cunctas vires suas amando velut exhauriat: Ita enim poterit victoriam adipisci. Loquit ibi Animæ Pater cælestis, & ipsa respondet, nescius quo pacto respondeat. Inter hanc autem Patris allocutionem & Animæ responsionem, viribus Anima destituit, patiturq; defectum. Itaq; silere compellit & Patri genu flectere, sicque ab illo agit: cuius irradiatio & attactus diem Amoris illustrat: dumque ipse loquit, & Anima deficit, Amoris census soluit. Sed ea præterlapsa hora, Anima rursum descendit, colitque & exercet virtutes, vt antè solebat. Sequit hinc tertius primi gratiæ Riui modus, ducens nos ad DEVM, illique coniungens. Quanquàm modus iste, rectiùs modine scientia quàm modus dici possit. Incipit enim, vbi Anima Rationalis omnes vires, totamq; facultatem suam amando exhausit. Ibi, inquam, modi expers incipit Amor supra amorem ordinatum: & nuda formarumque nescia intelligentia, supra intellectum rationalem: supra virtutes habitus virtutum: supra exercitationes virtutum, vacatio & ocium: supra modum, modi nescientia: supra internas rationales exercitationes, vita contemplatiua. In ipsa nanque DEI manifestatione, dum is sese ostendit, ratio Animæ ceu oculus est vespertilionis, quem ad Solis claritudinem constat cæcutire. Spiritus autem Amore flagrans, & Animæ viuacitas absque intermissione per Amorem cohærens DEO, hîc incipit: meritoque spiritus præclaræ assimilet Aquilæ, immota acie in Solis radios intendenti. Ita enim & simplex amãtis spiritûs oculus, diuinæ claritatis irradiationem supra rationem & sine medio suscipit: ibique Pater cælestis eidem amanti spiritui sic dicit: Aperi simplicem oculum tuum, & me respice, quisnam sim, nempe essentia, vita, sapientia, veritas, æterna beatitudo, charitas sine vllo initio. Equidem te liberum reddo, maneto mecùm, amittas te in me, & ita inuenies te in me, & me in te, cunctosque amantes spiritus tecùm eleuatos & in me vnitos. Esto liber in te, & in me libertas: beatus in te, in me beatitudo. En simplicem ac perspicuam tibi in te mei cognitionem præbeo, atque impenetrabilem & inexhaustam ac incomprehensibilem

Orientẽ versus orare, qd præ se ferat.

Exercitia q̃ per sensus fiunt, qualia.

Ad qd omnes sub Missa obligati.

Quid nos creaturę omnes doceant.

Matt. 6.

Aiaq̃ qd Deo debeat.

Quali cum Deo collocutiõe quid aĩa patiat.

Tertius primi gratiæ riui modus.

Vbinã ratio aię cęcutiat.

Quem spm̃ quõ pr̃ cęlestis assequatur.

meî ignorationem. Exinanias te, moriarisque à teipso in teipso, & esto simplex mecùm beatitudo. Et hic tertius est primi gratię riui modus, simpliciter nos vniens Deo.

¶De altero diuinæ gratiæ riuo. Caput LIIII.

Riui secundi tres cẽ viuẽdi modos.

ALTER diuinæ gratiæ Riuus, ab Oriente manat in Occidentem, id est, ex Spiritu sancto per Animam rationalem in nostram vsque vitam sensitiuam. Habetque hic Riuus tres viuendi modos, quorum primus repurgat nos à vitijs, alter ornat gratia, tertius vnit Deo in Amore. Sanè quęcunq; DEVS in rerum natura fecit, bona sunt, eaq; ipse adspectat, & benè ei placent. Fecit enim cælum & Terrã: & creaturę irrationales ipsi & nobis seruiunt, singulæ suo loco & ordine, ita vt ęterna Dei sapientia constituit ac ordinauit. Fecit autẽ duas creaturas rationis participes, putà Angelos & homines, ex quibus Angeli in cęlo alij ab alijs dissenserunt: & licèt omnes in natura optimè placerent DEO, tamen qui nudo adspectu ac libera voluntate ex Amore ad DEVM sese conuerterunt, eorum vnitæ sunt actiones, & ipsi beati atque confirmati sunt in gloria Dei: qui verò sibi suo
Esa.14. in decore diuinitùs eis collato placuere, ij contempto DEO regnare, & DEO Opt. Max. celsitudine ac dignitate & honore pares esse volebant. Ibi tum prima quæ vnquàm fuerit, lis & concertatio inter bonos & malos orta est. Boni eñ Angeli nitebanť malos inuitare, trahere, informare ac instituere, vt DEVM amarent, DEO seruirent, & laudes gratesq; agerent: Mali contrà bonos moliebanť abstrahere & disiungere à DEO, vt secùm DEVM contemnerent, eique seruire, sicut & ipsi, penitùs detrectarent. Sed non diu eiuscemodi po
Apo.12. tuit durare certamen. Michael enim Archangelus cum suis Angelis diuina fretus virtute, terrimum ac inuidum draconem Luciferum & quotquot eius sectabanť partes, ex cælo eiectos, in obscurum Aerem, & in terram, atque in Tartara detrusit. Hierusalem autem ciuitas DEI & Angelorum atque sanctorum omnium, in pace & in gloria sine fine manet in æuum
Dãnati contra quos odio laborẽt. sempiternum. Odium autem & ira ac inuidia erga Deũ benignissimum & cunctos illi seruientes, eumq; amantes, dãnatos obtinet. Atque hoc pacto Angeli disiuncti ac diuisi sunt, partìm adhærentes DEO, partìm ab eo dissentientes, partìm boni, partìm mali, felices alij, alij infelices: idque in omnem durabit æternitatem. Hominum autem naturam DEVS in duaHoĩm natura q cõdita. bus condidit personis, viro & fœmina, Adam & Eua, eosq; rationis fecit participes, secundum corpus mortales, atque etiam innocentes, nobiles, ac liberos, & ad imaginem ac similitudinem suam. Deditq; eis potestatem multam & sapientiam, placebantq; ei haud vulgariGene.2. ter, & collocauit eos in paradiso, præcepitque eis vt sibi obtemperarent, addens quacunq; hora id nõ feciſſent, suũq; mandatũ violassent, morte morituros esse, morte vtiq; peccati. Interìm improbus quidam spiritus, ex illis qui è cæli sedibus deiecti erant, in serpentis effigie accedens, DEI sermonibus contradixit, & mendacijs fallacibusq; promissis suis euer
Gene.3. tit illos, adeò vt fructum, cuius esu interdictum eis erat, sumerent ac ederent: eiusque cansa inobedientiæ, eiecti sunt è Paradiso, & contempti à DEO: nec ipsi modò, verumetiam quotquot ex eis naturali conditione nascerentur. Mansit tamen eis naturæ, quam acceperant à DEO, libertas, nec peccata eorum æterna fuêre, sed egêrunt pœnitẽtiam, veniamq; & gratiam quæsierunt ac expetierunt, & iam beatitudine perfruuntur. Et licèt Paradisi ac
Volũtatis libertas. cæli aditus præclusus eis fuerit, & glorioſus DEI vultus tum eis, tum eorum posteris absconditus: voluntatis tamen suæ libertatem ac præstantiam retinuerunt, nouerunt que vitam & mortẽ, bonum & malum, & bonum quidẽ diligebant, malum verò habebant odio: sicq; ad DEVM cõuersi, veniã & gratiã sunt consecuti, & quotquot ex eis prognati in DEVM crediderunt, Deumq; honorârunt & Amore prosecuti sunt, ij omnes placuêre DEO, & gratiam ac indulgentiam impetrârunt. Id quod perspicuè cernere licet in Abel ex eis pro
Gene.4. genito, qui bonus & iustus fuit, habuitque honorem DEO, eumque amauit, & eius vita & sacrificium grata fuêre DEO. Cain autem frater eius auarus & tenax, inuidus & iracundus erat, & tam ipsum quàm eius munera ceu indigna contempsit DEVS. Vndè ille permotus, fratrem occidit suum, innocentem & iustum, & omnium primum martyrem, qui vnquàm pro DEI honore, pro virtute & iustitia perempti sint.

¶Vt

¶Vt mali & boni regnum Dei partiti sint: de hominibus & angelis: itemq; de bonis ac malis Prælatis. Caput LV.

NImirùm boni & mali regnum DEI partiti sunt. Quæcunq; enim creauit DEVS, regnum illius sunt. Mali & improbi, spreto DEO eiusq; cultu ac famulatu, caduca & labentia quæque eligunt ac amplectuntur, putà diuitias & honores mundi, corporis voluptates, & vitam diuturnam, modò eis possit obtingere: atque hoc ipso iusto DEI iudicio se reddunt obnoxios, & sempiterna damnatione plectunt. Boni ediuersò contemptis vitijs, contempto mundo, & omnib⁹ quæ ipsos possint abstrahere & abiungere à DEO, eligunt DEVM, eiusq; honorem, amorem, & cultum ac seruitium: & in DEI gratiam eleuant. Ita quotquot à primis conditi orbis initijs in DEVM crediderunt, DEVM honorârunt, & amore prosequuti sunt, & eius se cultui ac seruitio mancipârunt, atq; in his in finem vsq; perseuerârunt, seruati sunt. Beati. Qui autem in vitia quidem fuêre prolapsi, sed reuersi egêrunt pœnitentiam, & veniam ac gratiam exquisierunt, sicq; diem clausêre suũ, & ipsi itidèm per suam pœnitentiam, & DEI gratiam seruati sunt. Qui peccatores quò tandem seruati. Porrò quotquot increduli fuere, & vitijs ac malis spiritib⁹ seruiêrunt, talesq; ex hac migrârunt vita, ij omnes æternò damnati sunt & contempti à iustitia DEI. Dammati. Quæ quidem æquissima constitutio, norma siue regula & lex est sapientiæ DEI, qui cuncta benè ac sapienter ordinauit, & in omnibus creatis reb⁹ viuit, & quicquid est in rerum natura, distinctè ac discretè regit & moderat, & singulas quasq; creaturas in honorem suum, & cũctorum hominum ministerium, vsum ac vtilitatem, optimè & sapientissimè ordinauit. Et quicunq; in humana nascunt natura, ijs omnib⁹ parem hãc DEVS præstãtiam, nobilitatem ac libertatem tribuit, vt libera voluntate seu libero arbitrio vel ad DEVM sese conuertere, vel ab eo se auertere possint. Coacta enim seruitus non nisi seruorum est, eaq; DEO placere non potest, nec illius obtinere ac possidere regnum, quemadmodùm filij. Qualis coacta seruit⁹. Verùm tametsi mortales omnes, editi in humana natura, nobiles ac liberi sunt, nihilo minùs iam indè à mundi exordio permultis diuinitùs magna est collata dignitas, dominãdi authoritas, & honor præ cæteris mortalibus, eorum contemporaneis. Sic etiam licèt angeli omnes præclari ac puri spirit⁹ sint ex natura, magna tamen etiam inter ipsos differentia est principatûs, ordinis, primatûs, potestatis ac dominationis. Quãta hoĩm inter se, itẽq; angelorum differentia: Quidam ex eis imperãt, alij obsequuntur. Nonnulli ardent, amãt, & dilucida cognitione DEVM intentissimè contemplãtur. Quidam nobis hîc ministrãt. In quibusdam DEVS æterna pace residet. Nonnulli ciuitates, alij prouincias ac regiones ab hostib⁹ & ab oĩi malo seruãt ac tuentur. Summa autem inter omnes & singulos mutua concordia est. Et licèt DEI gloria communis sit omnib⁹, singuli tamen pro sua mensura hauriunt. Ibi planè gaudium est ingens atq; immensum, vita æterna mortem nescies: & eorum omnium abundãtissima ac immensa merces DEVS est, & singuli nihilo minùs pro suis meritis definita ac determinata in seipsis habent præmia. Ibi viget cognitio, gustus, experimentum, & amor sempiternus, tepescere aut frigescere nescies. Quo enim illi amore DEVM prosequunt, is intellectum ac sensum superat. Ibi, inquã, cognitio, amor, possessio & fruitio DEI præsto est: à quibus peccatores omnes perpetuò manent excluſi. Obtineri aliqua posse, exprimi non posse. Ibi denique colliquescunt ac diffluunt in inexhaustã diuinitatis abyssum: quod etsi obtineri potest, verbis tamen exprimi non potest: quãdoquidem sermonem omnem vincit: qui verò supra conatum ac nisum tacitus quiescit ac silet, is quid id sit, benè compertum habet. Atqui vnum esse in amore cum DEO, id quiescere ac silere est: & supra omnes virtutum actiones viuere ac emori in DEO, & resurgere, id meo iudicio excellentissimum DEI donum est. Illic enim peccata iam profligata sunt, & interna veritas percepta diuinitùs est, viuiturq; æternæ charitati absque vlla inconstãtia ac fluctuatione: quod nobis omnibus præstet DEVS. Hæc de angelorum natura dicta sunt satis. Altera à DEO condita natura hominum est, qui omnes ijsdem parentibus, nempe Adamo & Eua, orti sunt, & est vna omnium parq; dignitas, nobilitas & libertas naturalis. At verò æterna DEI sapiẽtia, vt paulo superiùs attigi, quosdam elegit præcitq; hominũ communitati, idq; in hac duntaxat, non etiam futura vita, vti in hoc ipso

Cur inter hoīes natura pares alius ꝑsit aut præstet. Sapien. 6.

merita sibi conquirant, in charitate secundum gratissimam DEI voluntatem vitā transigentes. Præsunt autem quidam alijs ex generis dignitate, vt sunt Reges, Duces, comites, Principes seculares, multimoda authoritate ac potestate pollentes. Qui si benè viuāt, & populum DEI suæ ditioni subditum, rectè administrent ac moderentur, maiora quoque quàm homines vulgares consequentur præmia, beatioresq; erunt. Sin verò vitam agāt sceleratam ac flagitiosam, maleque subditos gubernent, & dæmonum seruitio dediti sint, sæuiora quoque apud inferos, quàm alij, tormenta patientur. Quidam ab ipso eliguntur DEO, idq; à mundi initio vsque in hęc nostra tempora, & ij plerunq; boni ac sancti sunt. Alij DEO tolerāte ac permittente eliguntur ab hominibus, sicut summi pontifices, Episcopi, Abbates, Imperatores, Principes ac prælati: & horum quidam DEO & virtutibus seruiunt, populumq; sibi commissum secundum virtutes & iustitiam moderantur: & ij vtique placent DEO & gratiàm ac vitam merentur æternam. Quidam autem DEO non obediunt, sed sunt iniqui & iniusti, dæmonisq; & mundi ac suæ carnis mancipia, ij quocunq; in statu degant, omnes ad tartara relegantur. Qui ad dignitates spiritales electi sunt & vocati tanquàm Aaron, ij veri sunt prælati, placentq; DEO: Qui autem ipsi sese eligunt ac ingerunt, & supra alios se efferunt, ijsq; præesse nituntur, eos planè reijcit reprobatq; DEVS. Dominus noster IESVS CHRISTVS DEI filius, summus Ecclesię prędes est: perpluresq; homines boni ac pij, ob honorem mortis eius pro suis peccatis obtulere ei principat', dignitates, diuitias, dominia ac hæreditates, quę omnia idem ipse sacrosancta morte sua meritus est: eaq; illis vult conferri, qui suo spiritu prędditi sint, quiq; innocentes, sapientes, eruditi, & apti ac idonei sint populum suum regere, & verbis, factis, vitaq; sancta instituere, vt ęternā possint vitā adipisci. Quicunq; autem CHRISTI patrimonium seu hæreditatem emunt aut vendunt, Simonis Magi sectatores sunt: siquidem quod DEI est, vendunt ac emunt: quod tamen oportebat gratis dari illis, qui essent apti ac habiles ad seruiendum DEO, non autem superbis, aut inuidis, aut auaris, aut tenacibus, aut gulosis, aut impudicis, aut qui in manifestis viuunt peccatis mortiferis, quādo illi omnes indigni sunt, qui CHRISTI hæreditatem possideāt & consumāt. Nec intrāt per ostium vitę domini nostri IESV CHRISTI: perfringunt enim parietem legis Euāgelicę, & legis vitę CHRISTI IESV: sed aliundè ascendunt in ouile, putà vi & potentia, vel armatis precibus, vel donis ac muneribus, vel simulata sanctimonia & hypocrisi: qui reuerà neque oues, neque pastores sunt, sed lupi rapaces, & fures ac latrones. Occidunt enim & furantur, rapiuntq; & perdunt subditos sibi, pluribusq; ac multimodis peccatis occasionem præstant ac seminarium, licèt id ipsi ignorent. Omnis sanè ordinata potestas desursùm est à Patre luminum: qui omnium nostrùm præcipuum prælatum Dominum IESVM ex omni æternitate elegit, deditq; illi potestatem supra creata omnia in cælo & in terra, commisitq; ei populum suum per peccata separatum ac dispersum, ab ipso vsq; primo homine ad extremum, vt eos omnes colligat, secumq; adducat in gloriam suam. Atq; in hoc ipsum contulit ei omnis gratię plenitudinem, præfixitq; ordinem & legē, quēadmodùm pro salute plebis suæ atq; adeò totius orbis mortem perpeti deberet. Quæ oīa Dominus IESVS pro gratissima Patris voluntate executus est: quam ob causam datum est illi nomen, quod est supra omne nomen: siquidem communiter ac indiscriminatìm, quantùm in ipso est, pro omnibus, nullo penitùs excluso, mortuus est: cunctisque discipulis suis in virtutibus ipsi se conformantibus, ipsumq; imitantibus, morte sua vitam mercatus est æternam: & eadem sacratissima morte sua sanctam fundauit & collegit Ecclesiam, largiturq; gratiam & gloriam omnibus illis, qui ipsi in sancta fide catholica famulantur. Ob eiusdem autem mortis suæ honorem, reuerentiam ac dignitatem, permultos homines pios ac bonos ad suum honorem & pro peccatis suis ingentes permisit largiri opes, dominia, hæreditates, ac dignitates illis, quos Dominus DEVS ad sui cultum & famulatum elegisset. Iam in ipsis sanctæ Ecclesiæ primis initijs ex toto orbe CHRISTVS duodecim elegit Apostolos, & plures alios discipulos, quibus etiam suum dedit spiritum, & potestatem, supra plebem suam per totum mundum. Nec dubium, quin ille eius spiritus & potestas, discipulorum eius successoribus in sancta Ecclesia catholica maneat vsq; in extremum diem. Neque tamen quos tunc ipse elegit, discipuli omnes boni aç sancti fuêre. Iudas enim, qui ex

Præsides qui quō creētur aut fiant.

Veri ꝑlati q.

Vndè tanta Ecclesiæ dominia ac diuitię.

Pſimonij ac clesiastici emptores aut vēditores qui.

Ioan. 10.

Ibidēm.

Rom. 13. Iaco. 1.

Mat. 28.

Phil. 2.

Mat. 10. Luc. 10.

Iudas inter

Apostо-

Apostolis vnus fuit, fur & latro erat, & similis diabolo. Nam tametsi ipse electus erat, non tamen vicissim elegit: sed victus auaritia, magistrum suum Dominũ nostrum IESVM CHRISTVM spreuit, pdiditq; impijs ac furentibus Iudæis morte afficiendum. Et quanuis externa specie ceteris Apostolis esset consimilis, intùs tamen mali dæmonis discipulus, fallaxque ac infidelis fuit. Itidèm verò etiam hodiè Ecclesia in duas est distributa partes, id est, bonos ac malos: sed multò plures diabolus q̃ Christus discipulos habere videtur.

xij, qualis.

Mat. 26.

Partiũ eccle siæ duarum maior quæ.

¶Collatio prælatorum Ecclesiæ istorum temporum cum illis, qui primitiuæ Ecclesiæ præfuerunt.

Caput LVI.

NImirùm quæ à CHRISTO eiusq; discipulis ab initio fundata & constituta religio est, eam Satanas & eius discipuli destruunt ac euertunt. CHRISTVS quidem & illius Apostoli, rerum ac bonorum temporalium erant inopes, sed cælestibus virtutibus locupletes. Qui verò hodiè Ecclesiam regunt prælati ac sacerdotes, rebus terrenis diuites sunt, sed virtutib⁹ plerunq; paupes ac vacui: quod tamen pace bonorum omnium prælatorum, sanctorumq; sacerdotum dixerim, quos vtique perplures superesse non dubito. Verùm animaduerti potest in illo duodecim Apostolorum collegio non nisi vnum fuisse hypocritam ac improbum, qui se forinsecùs sanctum fingere ac simulare nouerit, intùs autem puersus fuerit: At nunc inter centum prælatos ac sacerdotes, qui sanctam Ecclesiã moderantur, & de CRHRISTI viuunt patrimonio eius sanguine compa rato, vix vnum repias, qui CHRISTVM foris & intùs, quemadmodùm Apostoli, sectetur ac imitetur. CHRISTVS enim eiusq; discipuli in sanctæ Ecclesiæ initio vitam sanctam veramq; religionem fundârunt ac instituerunt: erant nanq; pleni gratia, & contemptis rebus caducis ac temporarijs, æterna inueniebãt. Pars verò maxima eorum, p quos hodiè CHRISTI Ecclesia gubernatur, Iudæ potiùs discipuli esse videntur. Sunt enim gratia & virtutibus vacui: siquidem fluxa & labentia aucupantur, & contemnunt æterna. Id quod re ipsa factisq; suis toti orbi satis declarãt. Plures enim publicanos, id est, quorum manifestè improba sit vita, quàm phariseos hodiè cernere licet. CHRISTVS sine meritis nostris sese nobis in venerabili sacramento dedit & reliquit: dedit etiam nobis perpessionem, mortem, & gratiam suam, dona & sacramenta sua, & quicquid ipse potest DEVS & homo. Præcepit autem discipulis suis, vt singulis quibusq; hominibus ex vera charitate absq; vlla muneris vel retributionis contemplatione, sacramenta & bona cuncta spiritalia, quæ diuinitùs erant consecuti, ministrarent atque dispensarent. Quod quidem in initio fecere Apostoli, & sancti sacerdotes: hodieq; faciunt qui CHRISTVM eiusq; discipulos imitantur, qui ad eam vitæ normam, quam CHRISTVS docuit, quæq; sacrorum Euangeliorum, ac Christianæ religionis lege præscribitur, sese accommodant atque componunt. Porrò Iudæ sectatores, qui hodiè Ecclesiam moderantur & Dominium obtinent, auari, inuidi, tenaces sunt, atque apud eos quæuis bona spiritalia prostant: & si quidem possibile foret, nec eis deesset facultas, CHRISTVM eiusq; gratiam & vitam æternam peccatoribus, nummis ab eis acceptis, diuenderent. Non enim admodùm dissimiles sunt magistro suo, qui CHRISTI vitam impijs Iudæis accepta pecunia vendidit, & paulopòst vitam suspendio finiuit, mersus in æternas inferorum flammas ac suppliçia. Quod idem hodieq; euenit omnibus illis, qui ob lucrum temporale CHRISTVM deserunt, eiusq; vitam & gratiam nihilipendunt, atq; in sese perimunt ac extinguunt: nanque & ipsi contemnuntur ac abijçiuntur à DEO, & in æterna inferorum morte suspenduntur. Et quanuis peccatoribus sacram absolutionem, & excommunicationis sententiam, & quæ temporaria sunt vendant, ea tamen quæ æterna sunt, vendere non possunt, nempe DEI gratiam, ac dona multiuaria in sacramentis latentia, quæ nec emi nec vendi possunt, sed à CHRISTO dignis conferunt. Inueniunt sanè etiam hodiè intra sanctam Ecclesiam veri pastores, electi à CHRISTO ac missi, omniq; eius populo, id est, bonis ac malis præfecti: & his ipse suum spiritum, suam potestatem, suamq; dat sapientiam, quę sunt claues cęli, quas is dedit Petro & alijs Apostolis atq; eorum successoribus, per quos Ecclesia ad vltimum vsque diem administratur & regitur: Hi manibus CHRISTI &

An quales Apostoli, tales & eorum successores.

Quotus hodiè inter Christi sectatores Christum verè sectetur.

Quãta eccle siasticorum pars Iudam sequatur.

Publicani cur hodiè plures phariſæis.

Mat. 26. & 27.

Simoniaci qd solũ, q̃uis illicitè, vendant seu emant.

Mat. 16.

in

in ipſius nomine innocentibus cęlum aperiunt, idemq; etiam peccatoribus cum fide & vera contritione abſque ſimulatione peccata ſua confitentibus, & à diuina miſericordia veniam & gratiam quærẽtibus ac petentibus, referant. Tales enim ita pœnitentes, falli non poſſunt. Et quia CHRISTVS ſummus ſacerdos eſt, potens in cælo & in terra, cląuditq; & aperit, nec ſine illo quicquam vllus ſacerdos poteſt: eam ob rem etiam ſi ſacerdotes ipſi mortiferis ſint obſtricti vitijs, pœnisq; tartareis obnoxij & obligati, non tamen poſſunt contaminare ſacramenta, ſed in CHRISTI perſona ex DEI virtute ac poteſtate ſoluendi ac ligandi eis manet authoritas, licèt ipſi indigni ſint: CHRISTVSq; quantùm ad ſacramentorum adminiſtrationem attinet, poteſtatem ſuam perindè malis atque bonis deſupèr ordinatis, & populo Domini ipſis credito præfectis, impertitur. Non enim poteſt errare ſancta Eccleſia catholica, nec innocentes ob ſacerdotum malitiam & improbitatem falli ac decipi. Verùm vtì quis animam ſuam meliùs poſſit ſeruare in vitam ęternam, animaduertenda illi differentia eſt paſtorum quos CHRISTVS elegit, ſuoq; præpoſuit populo, ab alijs illis non paſtoribus, ſed mercenarijs, qui intra ſanctam Eccleſiam non niſi ſeipſos ſpectant, opesque & in DEI plebem dominãdi ius appetunt & aucupantur. Non tamen vt iſtos damnet, ſed in malis non imitetur.

An ſacerdotũ pctis clauiũ poteſtas impediatur.

Ouib⁹ an & quó inter paſtores diſcernendum.

¶Deſcriptio verorum falſorumq; paſtorum ac Sacerdotum. Caput LVII.

VIdeamus igitur, quinam ſint veri paſtores, qui Chriſti gradiantur veſtigijs, eiusq; populum ꝑ ipſius gratiſſima volũtate gubernent. Ij nimirùm ſunt, qui MVNDVM & quicquid poſſit à DEO abſtrahere, contemnunt ac deſerunt, atque reuerà DEVM ſupra omnia ſpectant & amant: ſeipſos autem & mortales omnes ꝓpter DEVM diligunt, vt videlicet vitijs moriantur, & DEO ac veritati viuant, ſicq; ad æternæ beatitudinis ptingant gloriam. Tales pręterea ſobrij, caſti, mites, & humiles corde, clementes, benigni, pacifici, pij, liberales, patientes, obedientes, reſignatæ voluntatis, ſimplices, ſapientes, prudentes, in virtutibus ſtabiles, moribus maturi, ſcientes & boni conſultores, hilares ſpiritu, corde eleuati, & virtutibus locupletes ſunt. Ore ſeruant veritatem, in verbis moderationem ſiue diſcretionem, in voce ꝓfluentem ſuauitatem. Cor & viſcera ſemp apta gerũt, plenaq; miſericordia erga neceſſitudines omnium. Cibo ac potu facilè contenti ſunt, nec magnoperè curant, ſi habitum gerant ex panno rudi confectum. Solis neceſſarijs contenti, quod ſupeſt, paupibus dilargiuntur. Ita videlicet ſe habet bonorum vita ſacerdotum. Quicquid enim rerum temporalium, quas ex DEI beneficentia habent, vltra neceſſarios vſus ſupeſt, id iure paupibus debetur. Cæterùm auari ſacerdotes, qui ſemp terrenis accumulandis bonis inhiant, vacui ac inanes manent: qui ſi miſereri vellent, & in paupum vſus liberaliter ſua diſtribuere, pace vtique potirentur. Detis obſecro omnia ꝓpter DEVM, eiusq; præceptis obedite, & ſecuri viuitis: ſi veraces eſtis, beati planè eſtis & benedicti in æternùm. Oñe quod natum eſt ex DEI ſpiritu, carnem & ſanguinem vincit, & viuit DEO: Et ij ſunt filij DEI, & diſcipuli Domini IESV, veri ſacerdotes & prelati, CHRISTO ſe conformantes, eũq; imitantes, & eius populum ꝓ illius gratiſſima moderantes voluntate. Quicquid autem ex ſola carne natum eſt, caro eſt, viuitq; carni & mundo, eſtq; aduerſum DEO, diſſimile Chriſto & diſcipulis eius, bonisq; paſtoribus & ſacerdotibus, de quibus ſuprà diximus. Tales enim non niſi mercenarij ſunt, gubernantque ſubditos & ſeruiunt ſolius lucri temporalis gratia: quos CHRISTVS fures & latrones vocat, quippe qui prædentur, occídant, & perdant populum Domini improba vita, ꝓnicialibus exemplis, & omnigenis peccatis, quibus haud ſecùs quàm homines mundani impliciti ac dediti ſunt. Certè Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſanctæ Eccleſiæ ſuum reliquit patrimonium ſuosque reditus, id eſt, externa bona temporaria, & veneranda ſacramenta diuinæ gratię plena. Et hæc ille ſacratiſſima acquiſiuit morte ſua. Et bona quidem externa corpori ſunt neceſſaria, modò incolume ſeruari debeat: Sacramenta autem plena gratia, animę ſunt neceſſaria, ſi in virtutibus ſpiritaliter viuere velimus. Atque hęc bona CHRISTVS dominus prelatorum ac ſacerdotum manibus tradidit & reliquit, eſtq; hęc eius voluntas, vt ſine vlla vel emptione vel venditione &

Veri paſtores aut ſacerdotes, ęiles.

Luc. 11.

1. Ioan. 5.

Mercenarij.

Scãdala quorũ hodiè quanta.

Bona quæ cui neceſſaria.

& execrabili Simonię vitio ſuis diſcipulis ipſi ſeruientibus,& qui digni ſint,eadem ipſa diſpenſentur ac diſtribuantur.Etenim bona eius libera ſunt,& ipſe ex charitate tribuit liberè ac liberaliter:nec eis quiſquam dignus eſt,præterquàm qui ob illius æternum honorem ex charitate liberè illi ſeruit. Vnuſquilibet ſanè oparius, qui tamen DEO ſeruiat,& DEVM amet,dignus eſt mercede ſua,& neceſſaria ſuſtentatione:ſed qui in manifeſtis degunt flagitijs & peccatis exitialibus ſiue mortiferis,quiq́ue diabolo, mundo & ſuæ carni obſequuntur,indigni planè ſunt, qui CHRISTI abſumant patrimonium,quod CHRISTVS morte ſua mercatus eſt.Quod quicunque emunt aut vendunt, aut ex illo malè quæſito victitant, non niſi virus exitiale & mortem æternam hauriunt.Licitum quidem ꝓmiſſumq́; eſt in Eccleſia,vt inopes ſacerdotes vel clerici,qui in ſacris ædibus cantant aut lectitant,& miniſtrandis ſacramentis hominibus inſeruiunt,opam ſuam locent alijs,atque indè vitam ſuſtentent ſuam:ſed gratia & res ſacra,quæ in ipſis latent ſacramentis, quasq́ue CHRISTVS dignis impertitur,nec vendi nec emi poſſunt:quandoquidem ſolius diuinæ ſunt poteſtatis & operis,ſupra omnem poteſtatem hominum, quanlibèt alioquì ſanctorum, aut quouis in ſtatu degentium.Ipſa autem corporis neceſſaria,ea ratione ſumenda ſunt, vt DEO eiusq́ue populo ſeruire queamus.DEO nanque ſeruire multo præclarius eſt,quàm ſit vita ſenſitiua. Itaque cibum potumq́ue cape debemus,vt poſſimus ſeruire DEO:non autem ea mente famulari DEO,vt cibum ac potum, vel quiduis tẽporarium conſequamur, ſed ꝓpter ipſum DEVM & illius æternum honorem.Huiuſmodi enim ordo placet DEO, nosq́ue ſanctos & beatos efficit,quanuis prohdolor nimis hodiè incognitus ſit,minusq́ue ſeruetur: vt nõ immeritò,quicunque DEI eſſe, DEOq́ue ſeruire appetunt, clamare poſſint ad DEVM: Mane nobiſcum Domine,quoniam adueſpaſcit.Gratiæ nanque & virtutum ac veritatis dies incognita eſt ac penè peſſum abijt,clerus magna ex parte occæcatus eſt,& à recto veritatis itinere ꝓcul aberrauit. Nec tamen quenquam noſtris in cordibus iudicare, contemnere, vituparе nobis licet,cùm id ſolius DEI ſit:maximè verò id illicitum eſt de illis qui nobis ꝓſunt,ac DEI vice in ſancta Eccleſia nos moderantur & regunt.Atquì vitia ipſa damnare & vituparе,virtutesq́ue laudibus vehere omninò licet.Ita enim fecit CHRISTVS Dominus, & priſci ſancti illius.Itaque videre licet,vt CHRISTVS IESVS Eccleſiæ ꝓceribus & prælatis poteſtatem, hæreditatem, ac patrimonium reliquerit & commiſerit ſuum, quod ſuo ſanguine,ſuaq́ue morte ſacratiſſima meritus eſt, vt indè viuant, & vitæ capiant neceſſaria eo quo decet ordine,tempantia ac ſobrietate.Si qua illis ſupſunt, ea iure paupibus ex rectæ rationis moderamine vel diſcretione imptienda ſunt.Et quicunque eiuſmodi ſunt, vt alijs præſint,& CHRISTI loco populum DEI adminiſtrent, eos planè decebat humiles, miſericordes,benignos,clementes,iuſtos eſſe,& ſingulis quibuſque velut CHRISTI ſeruos aſſiſtere,opitulari,ac fidos ſeſe præbere.Atque hinc facilè poteſt ꝓſpici,quinam DEO ſeruiant, eiusq́ue plebem iuxta Euangelicæ legis & Chriſtianæ religionis decreta gubernent. Nam qui CHRISTI bona hæreditaria,vltrà quàm neceſſitas exigat, & ſupfluè ad faſtum, ad opes cumulandas, ad dominandi pompam, ad explendas ſui corporis delicias & obſectamenta poſſident,ſuiq́ue ſigilli oppreſſionem,& ceram ac literas ſuas tam carè locant & vendunt, vt paupes innocẽtes vix poſſint eſſe ſoluẽdo,ac nihilo ſeciùs,quicquid exigit,dare cogantur,ſi modò neceſſarium referre ſubſidium,aut id quod quærunt & petunt, impetrare velint,ij ſanè auaritiæ potiùs quàm charitati militare videntur: quod vtique quandoque etiam ipſis in illo extremo mortis articulo obijcietur, quando CHRISTVM ſibi dicentem audient:Redde rationem villicationis tuæ:iam enim non poteris villicare. Interìm patitur CHRISTVS improbos quoſdam Prælatos ac Paſtores ſemetipſos eligere, ingerere, ac ſupra alios eleuare,& aliquam præfecturam vel dominium Eccleſiaſticum in ſuum populum mercari ac obtinere.Et tales CHRISTVM & eius vitam,inſtitutiones,præcepta floccipendunt:DEIq́ue populo non vt paſtores,ſed vt tyranni,dominantur & regunt. Verſipelles em̃ inuidi,auari ac tenaces ſunt. Animas miſeras ſibi commiſſas non vita,non verbis,non factis,non bonis exemplis, nec paupum corpora rebus terrenis quas habent & malè ſeruant, aut ſupra neceſſitatem conſumunt in vitijs,reficiunt,cibant & alunt.Cognatos quidem & conſanguineos bonis paupum locupletant:atque omne vitiorum genus haud grauatè to-

Mat.10.

Vtẽdo Chri pñmonio indigni qui.

Quib⁹ cleri-cis operã q; ſuã locare liceat.

Luc.14.

Iudicare quos quibus illicitum.

Bona q̃ quo rum ſint.

qui vel Deo, vel ſuo vẽtri ſeruiant.

Luc.16.

Eleemoſynę q̃ qui malè digerantur.

lerant, modò indè aliquod lucrum consequi liceat. Fœnerator ad altare offerre nihil ꝓhibetur, si tantùm benè sit nummatus, & multùm largiri velit. Si mori eum contingat, defuncti corpus, modò ipse petierit, etiam ante ipsum altare sepelietur. Nummus magis cordi est, quàm vt magna pro admissis peccatis pœnitentia agenda imponatur. Cuilibet iam permittitur scortum alere & flagitiosam agere vitam ab anno in annum, idq; pro cuiusq; censu, vt quisque locuples est. Si verò peccato relicto ad Ecclesiæ morem & consuetudinem transfer re se velit, non nisi pecunia potest obtinere. Iam inde à primo mundi exordio totum hominum genus in classes duas distributum est, quarum altera bonorum, altera malorum est. Boni iustitiam colunt, & DEI honorem appetunt: DEVMque vera cum simplicitate spectant ac intentione prosequuntur. Totum id quod sunt & habent, cum syncera ac minimè ficta veneratione & reuerentia DEO sacrificant & offerunt. Hoc pacto quicunque viuunt, & ab ipso orbis conditi initio vixerunt, CHRISTI IESV discipuli sunt, & cum illo benedicti in æuum sempiternum. Qui verò his contrariam agunt vitam, & ad vltimum vsq; spiritum Christum contemnunt, in pice ac sulfure tartareo sepeliuntur.

Holm gñalis diuisio quæ.

¶ De primitiua Ecclesia, & de vita Christi & discipulorum eius aliorumque credentium. Caput LVIII.

DOminus noster IESVS CHRISTVS & eius Apostoli sanctam Ecclesiam in fide Christiana fundârunt, communemque viuendi normam siue canonem, secundum quem vitam transigamus nostram, post se reliquerunt, quem etiam ipsi viuendo obseruârunt, verbis & scriptis docuerunt, ac sua morte consignârunt. Fundamentum huius canonis fides catholica est, quę mutua fidelitate & charitate, ipso DOmino IESV teste, fundatur. Latitudo autem est, bona sua omnia communicare pauperibus vsq; ad mortem. Sublimitas deniq; est, amare ac colere DEVM ꝑpetùm atq; stabiliter ad mortem vsq;. Hunc viuendi canonem CHRISTVS ipse docuit, tradidit, præscripsit ijs, qui cum ipso in Patris eius sinum venire appetunt. Et quotquot hunc recepêre canonem, & fidem Christianam ꝓfessi sunt, in eius morte baptizabantur, & à peccatis expurgabãtur, sancto q; spiritu replebantur. Conuentus ille vel cœtus non grandis admodùm erat, & in eo tamẽ nemo quicquam habebat ꝓprium, sed sua omnia in commune conferebant, nec quisquam egens erat inter illos, sed omnibus æqualiter ꝓ cuiusq; necessitate distribuebatur, & ex communibus viuebant bonis. Pauci, vt dixi, numero erant, & fideles: sed hostes habebant innumeros, tum Ethnicos tum Iudæos, atq; adeò mundum vniuersum. Iudæi Christum & eius fidem aspnabãtur, & fidem suam ac Mosis legem ꝑferebant. Ethnici solẽ & lunam, ligna & lapides & simulacra varia ipsorum manibus confecta, colebant ac adorabant. Postquàm verò Christus asscendit in cælum ad cælestem Patrem suum, spiritum suum misit discipulis suis, cunctisq; in ipsum credentibus: ijq; magnam cepe fidutiã, libertatem, audaciã, magnanimitatẽ: nullo eñ habebant opus: docebantq; populos & baptizabant vbiq; terrarũ in Christi nomine: & quotquot dictis ipsorum fidem accõmodassent, eos omnes suscipiebant, baptizabant, & ea quæ sunt Christianæ religionis, instituebant. Quod vbi Ethnici pariter & Iudæi cœpe animaduertere, Christi videlicet nomen intantùm vbiq; ꝓpagari, florere ac euehi, vsq; adeò inuidentia, ira, cõtemptione ac dedignatione accensi sunt, vt Christicolas oñes neci dare constituerent, ita demùm fore sperantes, vt sua instituta, leges ac deos retinerent, & de christianis cõmune statuerent trophęũ, ac Christi nomen penitùs extinguerẽt ac abolerent. Ibì tum manus iniecêre in oñes christianæ fidei ꝓfessores, summos põtifices, Episcopos, senes & iuuenes, mares ac fœminas, virgines & adolescẽtes. Nõ tamen ꝓmisit Dominus IESVS, vt virginibus castimoniæ eripent integritatem. Sæuiebãt autem in christianos omnes haud secùs, quàm lupi rapaces in agnos innoxios. Cædebãt, verberabãt, crucifigebãt, & pimebãt eos, atq; innumeros martyrio coronatos, miserũt in gloriã. Adeoq; Dominus IESVS ex ipsorum ꝑsequẽtium numero multos sua fide illustrãs, suorum fidelium gregi adiunxit: sicq; factum est, vt pars Domini & in cælis & in terra magis magisq; augmentaretẽ. Lætabant aũt Christiani de triumphis martyrũ in cęlos migrãtium, & nouorũ subindè incremẽtis cõ

Canonis ꝑscripti nobis à Chro, fundamentũ quod.

Actu. 4.

Quó & cur Iudæi cum Ethnicis aduersus Chrianos cõspirârint.

Quî Chriana fides ex ꝑsecutionibꝰ profecerit.

fesso-

fessorum, christianæ fidei sese adiungẽtium. Et q̃uis fidelium torméta diuturna interim & immania ac sæua forẽt, constãtes nihilo minùs, & patientes ad mortẽ vsq; pseuerabant: atq; ita tum hostes suos, tum omnes angustias ac necessitates suas supabant. Hæc generalis Christianorum pſecutio & vexatio vltra ducentos perstitit annos, priusq̃ fides Christiana toto vbiq; terrarum orbe inualesceret, ac purè, dilucidè, & publicè prędicaretur ac doceretur. At tamen ab ipso Christi assçensu multi erant homines boni, quos Apostoli conuerterunt, & vt in virtutibus & Christiana religione viuerent, instituerunt. Ast vbi Impatores & Reges fidem Christi suscepêre, & salutaribus sese tingi vndis permisêre, sanctæ Ecclesiæ priuilegia donârunt, potestatemq; fecerũt toto vbiq; terrarum orbe sacras ædes & cœnobia, aliaque loca sacra, in quibus DEO seruiretur, fundandi & exædificandi: Atq; in eorum qui Deo in spiritali statu famularentur, vsum & adminiculum decimas, pr̃imitias, hæreditates, diuitias contulerunt, Prælatosq; Ecclesiasticos præ seipsis cunctisq; sęcularibus principibus efferre ac honorare studuerunt. Per id temporis multi homines boni diuinitùs exigebantur, mundo relicto, eremũ petere, vti illic Deo p illius gratissima voluntate soli, puri, ac citra impedimentum deseruirent. Fecerunt id plurimi, multis annis in cauernis, in petris, in frutetis latitantes, aut cellulas & casas, in quibus commorarentur, extruentes. Ex ijs quidam herbis, radicibus, dactylis, carycis, pomis, atque alijs sylueſtrium arborum in desertis locis nascentium fructibus vitam ducebant. Alij manna ab angelis apportato sustentabantur. Plerique grandi numero simul degebant, & ij sacerdotes habebant, qui rem diuinam apud eos facerent, eisque diuina sacramenta præberent. Texebant autem sportulas, & eius generis alia quædam, quæ in vrbibus vendi curabant, atque ex precio indè confecto sustentandæ vitæ necessaria sumebant, vti in Vitispatrum habetur. Ea tempestate CHRISTVS spiritum suum toto orbe donabat, multiq̃ pij incitabantur ac intùs permouebantur adeò, vt secundum Apostolorum canonem, & vltra DEI præcepta, & communem sanctæ Ecclesiæ consuetudinem ac leges, conuenienter Euangelicis Christi consilijs viuere peroptarent.

Gñalis pſecutio ĩ chſianos q̃diu durârit.

Quæ qbus p quos sensim magis ac magis dari cœpta.

Eremitarũ origo.

¶ De Euangelicis CHRISTI consilijs, & tribus monasticis votis, & primò de Paupertate.

Caput LIX.

IPSE nimirùm Dominus noster IESVS CHRISTVS quendam instituit atque composuit viuendi canonem, quem ipse sectatus est, & suos docuit discipulos, & quotquot ipsum imitari volent. Atque in hunc vsque diem plures inuenias licet, qui in huius canonis verba iurent, sed pauci eum reipsa obseruant. Non est autem Canon iste in præcepto, sed à sancto cònsultus spiritu: non necessitatis, sed liberæ voluntatis. Ait igitur CHRISTVS: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidiè, & sequatur me. Et rursus: Si vis perfectus esse, vade & vende oñia quæ habes, & cum amore possides, & da pauperibus, & veni, sequere me, & ob DEI honorem etiam ipse voluntarius paup efficiaris. Hoc qui facit, ei de communibus spontaneorum pauperum bonis viuere licet, qui nihil vsquàm toto orbe p̃prij habent aut possidẽt, sed sunt ciues cæli, viuũtq; cum Christo abbate & rege suo in vita æterna. Sanè Christus ipse in hunc venit mundũ ceu p̃prium regnum suum, quod illius erat ex natura, iure & gratia. Siquidem DEVS erat & homo, rex regum, rerum omnium conditor, mortalium omnium princeps ac præfectus, cuius ditioni ac potestati nihil non subditum esset: Et tamen reliquit mundum, & quicquid is ipsi præstare potuisset, elegitq; & amplexus est pauptatem, atq; vltrò infra mortales omnes cunctorum seruus pauper & inops esse voluit. Ipsius verba sunt hęc: Regnum meum non est de hoc mundo. Quicquid autem erat, habebat, poterat, id totum suis dedit discipulis, & quotquot vsq; in extremum diem voluntariam sectarentur paupertatem. Ipse & discipuli eius de communibus victitabant bonis, nemo quicquam priuatim possidebat, sed cuilibet p cuiusq; necessitate rationabiliter ac discretè ex vera charitate distribuebat. Atq; hic primus est canonis illius articulus, quem CHRISTVS & viuendo coluit, & verbo suos docuit discipulos, atque omnes ipsum sectari volentes, & qui ad id idonei ac habiles sint.

Qualis sit de pauptate voluntaria Canon. Luc. 9. Mat. 19. 1. Tim. 6. Ioan. 18. Act. 4.

¶ De Castitatis consilio & voto: et quemadmodùm castitatem tu-

eri debeant homines, præsertim ætate iuuenes, atq; etiam alij.

Caput LX.

Vota cuique sua seruãda.

ALter verò eiusdem canonis articulus, est castitas animæ & corporis. Quisquis vel lege, vel quouis religiosæ vitæ statu deuinctus & adstrictus est, seruet vinculum & vota sua, & sit fidelis. Id enim iustitia exigit, & omnipotentis DEI præceptum est. Dominus noster IESVS CHRISTVS, DEI & intemeratæ virginis Mariæ filius, Deus & homo, vtranq; & DEI & hominis naturã habens, tametsi omni lege & quocunq; religiosæ vitæ statu ac genere longè esset supior, castissimus tamẽ ac innocentissimus vixit foris & intùs: neq; vllum vel veniale, vel mortiferum potuit peccatum in se admittere, qppe qui liber & nullis irretitus nexibus, sanctiſpiritûs opatione conceptus ac natus erat. Ipsam animã & corpus suum, atq; totum id quod ex matre virgine nostræ naturæ susceþat, excruciauit atq; afflixit: ambulansq; spũ, vitam sensitiuam, ac naturæ ꝑpensiones etiam nihil peccati habentes ꝑculcauit. Vndè etiam dixit: Quicunq; fecerit voluntatem Patris mei, ille meus frater, & soror, & mater est. Atq; alibì: Vulpes, inquit, foueas habẽt, & volucres cæli nidos: Filius aũt hominis non habet vbi caput suum reclinet. Deniq; famem, sitim, æstus, frigora ꝑpessus est, omniaq; placidè, leniter ac humiliter velut agnus ob nostra peccata & DEI Patris honorẽ ꝑtulit. Sanè qcunq; in ætate adhuc iuuenili siue in vita monastica, siue extra eam DEO castimoniam vouent, ijs necessarium fuerit, vt cum hominibus castis cõuersentur, & ieiunijs, vigilijs, precibus dent opam, corporis necessaria parcè accipiant, libenter audiant & legant verbum DEI, nunq̃ non soli libenter degant, & neq; in DEO, neq; in creaturis vllam aut voluptatẽ aut oblectationem venenẽ & appetant, sed IESV crucifixi, excruciati, & ex amore ꝑ peccatoribus quibuscunq; ipsi famulantibus, ipsum amãtibus, ipsius gratiam appetentibus mortui imaginem suo gerant in pectore. In his q ꝑseuerauerint, carnem & sanguinẽ, tetros spũs, mundũ, & cũcta animæ & corporis tentamẽta supabũt. Quod qdẽ in seipso Christus nos docere dignatus est. Cũ em canonẽ suũ cõponere ac instituere meditaret, ad S. Ioannẽ Baptistam accessit, ab eo baptisma suscipiẽs, ac deindè ductus est à spũ suo in desertũ extra cunctorũ hoĩm frequentiã, atq; inibì ieiunijs, vigilijs, orationibus vacãs, ab improbo spũ de gula, spiritali supbia & auaritia tẽtari voluit: ꝑfligauit hostẽ tartareũ virtute ꝑpria, Dei verbo, scriptisq; diuinis ad honorẽ Patris. Quibus ita gestis, accesserũt angeli, & ministrârũt ei: qñquidẽ ipse soli Deo, & cũctis mortalibꝰ ob honorẽ Dei inseruiebat. Deindè ambulãs iuxta mare Galilææ, quosdã sibi assciuit discipulos ex omni populo Israel, ijq; voci illiꝰ morẽ gerẽtes, relictis oĩbus, sequebanẽ eũ in pauptate & castimonia. At tñ in spũ, illius spũ iimmorigeri, dissimiles & cõtrarij, atq; in charitate imꝑfecti erãt. Ipse nãq; ob mũdi pctã ppeti ac mori cõstituerat, atq; ita scãdere cælos & intrare in gloriã suã: illi verò mortẽ ꝓhorrescentes, cũ delectatiõe & intimo cordis amore ipsi cohærere, atq; in hoc mũdo cũ ipso pmanere, si id fuisset possibile, ad vltimũ vsq; diẽ maluissent. Ipse è cælis demigrãs, sumpta serui forma, seipsum exinaniuit, factus obediẽs vsq; ad mortẽ crucis ꝑ Patris honore ac nostra salute: aitq; discipulis suis, Filiũ hoĩs tradendũ Principibus sacerdotũ & senioribꝰ & scribis, & ab eis morte cõdemnandũ, tradendũq; gẽtibus, atq; ab eis illudendũ, flagellandũ, cõspuendũ, & crucifigendũ, ac deinde tertia die resurrecturũ. Sed hęc discipuli nulla ratiõe æquanimiter ferre poterant, adeò vt ipse quoq; D. Petrus diceret: Absit à te Dñe, nõ erit tibi hoc. Cui Dñs: Vade, inqt, post me Satana. scandalũ es mihi. non em sapis quę Dei sunt. Quod etiã posteà satìs reipsa declaratũ est. Qua em nocte Dñs IESVS ab impijs captꝰ est, discipuli oẽs relicto eo fugerũt, & D. Petrus cæteris fidẽtior, q paulò añ dixerat paratũ se esse & in carcere & in mortẽ cũ illo ire, vsq; adeò vnius fœminę voce ꝑterritus est, vt ipsum abnegaret, etiã iuramẽto cõfirmans se nõ nosse hoĩem. Quod pctm tãetsi ingẽs erat, veniã tñ mereri poterat, qñquidẽ nõ malitia, sed infirmitate peccauit Petrus, sicut & cæteri Apostoli. Timor em & horror mortis corda eorũ frigore quodã ꝑstrinxit, adeoq; cõpleuit atq; eis sese ĩpressit, vt amoris oĩs erga Christũ obliuiscerenẽ. Atquì Christus eorũ neutiq̃ oblìtus est: sed in illa sua acerba ppessione, cũ esset ab oĩbus desolatus, cõuertit sese & ineffabili pietate ac misericordia respexit Petrũ, & eũ Petrꝰ vicissim cũ ingẽti cordis amaritudine: ex eoq; mutuo respectu

Castis pmanere volentibus qui viuẽdum.

Mat. 13. Mat. 8.

Mat. 3. & 4.

Mat. 4.

Luc. 24.

Phil. 2. Mat. 16. 20.

Mat. 16.

Mat. 26.

Mat. 26.

maior

maior quàm antè fuerat, inter eos amor renouatus est. Gratia nãq; & charitas, dolor & pœnitẽtia interna, grãdis fidutia, pudor, verecundia, & confusio vsqueadeò cor & cuncta interiora Petri complebãt, vt Anima eius ceu nix ad Solis splendorem, & vt cera ad ardentem ignem colliquescere, ex ipsaq; dulces simul & amaræ profluerent lachrymæ, amarę qdem ob admissa peccata, dulces verò & iucundæ ob fidelitatẽ, quã in Christo experiebat: atq; ita doloris simul & gaudij plenus erat. Quod quemadmodùm fieri possit, non nisi expertus nouit. Itidemq; cęteri Apostoli, quãdiu in Christi canone nouitij erãt, donec sanctũ acciperẽt spiritũ, semper & metu tenebanẽ Iudæorũ, atq; spem & fidutiã gerebãt erga Dei gratiã & benignitatem. Nondum eñ tum perfecti erãt in spũ suo in summa illa ac præcipua charitate, quæ omnẽ temporarium ac extraneũ depellit timorẽ. Vndè etiã mortis formidine in vnum collecti, intra cõclaue clausis demorabanẽ ostijs. Omnia tempus habent, ait Sapiens. DEVS cælum & terrã & creaturas omes, opportuno & ex omni æternitate ab ipso constituto ac definito fecit tẽpore. Et in temporis plenitudine factus est homo: cumq; venisset hora eius, & tempus statutum, pro totius mundi peccatis mortem obire voluit. Eo tempore multùm tristatus fuit, & omnes discipuli eius cũ ipso: atq; in eius morte cælũ, terra ac elementa haud obscurè mœstitiæ signa dederũt, Iudæi aũt necis eius authores lætabanẽ. Sic hodiè in mundo agit: Homines peccatis dediti, suis sceleribus crucifigunt Dñm, sicut olim Iudæi & manibus. Pij aũt & DEVM amãtes, suaipsorũ & totius mundi peccata lugent, pro eisq; deprecanẽ DEVM. Et quicunq; à DEO gratiã & veniam quærunt & expetunt, ij semper exaudiunẽ. Ipse Dñs ait: Beati qui lugent ac dolent, quoniã ipsi consolabunẽ, vbi id quod desiderant, adepti erunt. Id reuerà Apostolis ita contigit. Ingens enim eos obtinuerat mœror & luctus, sed magna consolatione & gaudio perfusi sunt, qñ tertia die Christus & Angelos suos misit, qui ipsum resurrexisse, & à vulneribus omninò curatũ nunciarent: & ipsemet Petro ac alijs Apostolis euidenter apparens, familiariter cum eis colloquebaẽ, mansitq; apud eos dies quadraginta, abiens ac reuertens noua semper cum consolatiõe, & multis eis argumentis sese perspiciendum præbens: abiens scilicet ac reuertens secundũ humanitatẽ, semper autẽ in eis intùs manẽs ac inhabitãs secundũ diuinitatẽ. Doluerãt horis quadraginta mortem illius: & quadraginta diebus ex eius resurrectiõe consolationẽ & gaudiũ percepêre. Interim tñ semper in eis timor qdã & horror mortis inerat: necdũ eñ seipsos perfectè ex Amore abnegârant: magisq; etiãdum carni viuebãt quàm spiritui, plusq; diligebãt Christũ natũ in tempore ex virgine matre, quàm ab oñi æternitate genitũ ex DEO patre. Intellectꝰ eorũ necdum diuino erat illustratus lumine, voluntas seu vis amatiua sapiẽtiæ dono necdũ repleta fuit: & spiritũ deniq; nõdum perpetuus pfectæ charitatis Dei gustus penetrârat. Itaq; vita & amor eorum, temporalia potiùs quàm ęterna fuêre. Optabãt eñ Christũ manere secũ, nec ad Patrem assendere. Quod ille eis exprobrans, ait: Si diligeretis me, gauderetis vtiq; qã vado ad Patrem: qa Pater maior me est. Itemque: Expedit vobis vt ego vadam. Si enim non abiero, paraclẽtus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos, spiritum veritatis, isque docebit vos omnem veritatem. Et cùm iam dies ageretur quadragesimus, quo erat assensurus in cęlum, apparuit recũbẽtibus discipulis, & exprobrauit eis incredulitatem illorum, & duritiam cordis, qua veritatem capere non poterant. Duxitque eos foràs in montem Oliueti, præcipiens, vt in mundum irent vniuersum, & prædicarent Euangelium omni creaturæ: Qui crediderit, inquit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Eleuatis autem sacratissimis manibus suis, benedixit eis, & nubes lucida excepit eum, leuatusque propria virtute, sub adspectu beatissimæ matris suæ & discipulorum suorum, & quotquot illic aderant, conscendit in cælum, maxima Angelorum & Animarum, quæ à mundi initio ei seruierant, frequentia stipatus: Sedetque à dextris virtutis DEI. Vt autem assendit, ita & reuertetur in extremo die, ad iudicandos viuos & mortuos, bonos & malos. Id enim duo illi cælestes spiritus Apostolis, & qui cum eis erant, testabantur. Indè Apostoli secundum Christi præceptum regressi Hierosolymam, noctes atque dies seriò admodùm ieiunijs, vigilijs & precibus insistebant, expectantes Sanctum spiritum, à Domino IESV & eius cælesti Patre mittendum. Vbi decimus aduenit dies, iam tempus aderat, quo Christus discipulos suos in suo ordine & canone professionem facere voluit.

Qui post lapsum Petri, amor eiꝰ erga Christũ auctus.

Eccẽs 3.

Ioan.13. Mat.26. Mat.27.

Quinam & hodiè Christus crucifigatur.

Mat.5.

Mat.28. Marc. 16. Luc.24. Ioan.20. & 21.

Act.1.

Ioan.14.

Ioan.16.

Luc.24.

Marc. 16.

Luc.24.

Act.1.

Act.1.

Nam ad id vſque temporis nouitij fuerant & imperfecti in charitate. Siquidem etiamnum mortem formidabant, ac præ Iudæorum metu in clauſis morabant ædibus. Circa tertiã au-
Act. 2. tem eius diei horam factus eſt repentè de cælo ſonus tanquã aduenientis ſpiritûs vehementis, & repleuit totam domum vbi erant ſedentes. Et apparuerunt illis diſpertitæ linguę tanquàm ignis, ſeditq; ſupra ſingulos eorum: & intùs quidem repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & ſupra rationẽ in ſpiritûs ſui puritatem adducti & rapti, inibi docebant à Deo, & igneas accepere linguas ſeruentiſſimi Amoris, ad laudandũ amãdumq; Deũ, & mortales oẽs ex
Qualẽ ſuis habitũ Chriſtus tradiderit. vera dilectione veritatem docendos. Forinſecùs autem nullum eis certum veſtiũ tribuit habitũ, ſed qualem ipſe ſemper ſectatus erat, putà vitæ innocẽtiam ac humilitatem, honeſtos, ſuaues, benignos ac pios mores, mundi contemptũ, laboris ac doloris perpeſſionem, amorem & fidem ſeu fidelitatem erga cunctos homines, ſeruire omnibus, mori, docere ac viuẽdo exempla præferre virtutis, omnibus eſſe communẽ, obedire Patri cęleſti & nobis oẽibus ad mortem vſq;. Iſte externus Dñi IESV habitus fuit, quo ſuos induit Apoſtolos ac diſcipu
An habitus facer malis qcquã ꝓſit. los. Verùm qui hodiè monaſticum ferunt habitum, & his iam dictis virtutibus contrariam agũt vitam, ijs probro & dedecori fit ipſe habitus ſanctus, idq; nõ modò in hac temporaria, ſed etiam futura vita. Dedit præterea Chriſtus diſcipulis ſuis etiam internum habitũ ſuum, quo ſupra creaturas omnes veſtitus ac ornatus eſt, quem eius humanitas à Patre cæleſti acce-
Quo habitu Chriſtꝰ diſcipulíque eius intꝰ ornati. perat, nempe liberam ſupra res creatas omnes in cælo & in terra poteſtatem, baptizandi, docendi, in ipſius nomine peccata remittendi, homines impios ac Tartareos conuertẽdi, & cælum deniq; per fidem Chriſtianã aperiẽdi authoritatem. Ad hęc dedit eis ſpiritum ſuum, &
Ioan. 20. internã vitã ſuã, ac ſpũs paupertatẽ, ita vt hilari animo diuitias, honores, mundi cõmoda, & quicquid deniq; mundus pręſtare poſſet, floccipenderent: abſtulitq; ab eis curam omnem, & anxietatem ac formidinem dæmonum, hominum malorum, & quarunlibet rerum creatarum, quæ eos premere, affligere, contriſtare, perimere, aut perterrere potuiſſent. Deniq; animum eis tribuit ſtabiliter atq; perſeueranter ſubditum gratiſſimæ Dei voluntati, paratum
veſtis prima diſcipulis à Chriſto data, quæ. II. ſufferre ac perpeti, quicquid ipſis Deus vel in tẽpore vel æternitate accidere voluiſſet. Hęc prima veſtis eſt, quã Chriſtus IESVS ſuis prębet diſcipulis, mundũ cõtẽnentibus, ipſiusq; conſilia & vitã in monaſtica vel religioſa vita imitãtibus. Aliam quoq; veſtem idemipſe diſcipulis largit ſuis, ſeipſos contemnentibus, ac naturã ſuam ſenſitiuã prementibus, atq; Chriſti
Trilix veſtis quid. conſilia & vocationem ſiue exactionem in interna ſpiritali vita ſectãtibus. Iſta veſtis trilix eſt, ſiue ex triplicis coloris contexta licijs, quę ſunt, caſtitas corporis, munditia cordis, & puritas ſpũs. Ipſa autẽ veſtis, mentis & corporis caſtitas dicit. Quiſqs vltra ꝑcepta Dei Euangelica ſectari conſilia appetit, is carnem & ſanguinem ſuum ſpernat neceſſe eſt. Et ſi mundum ac immunem à peccato ſeruare ſe velit, peccandi occaſiones fugiat ac vitet oportet. Quòd ſi Chriſti imitari innocentiam non recuſet, eius gratia fretus, caſtitatis veſtem poterit obtinere. Vt autem diuinæ gratiæ fultus præſidio, carnem & ſanguinem vincere poſſit, ſpiritu decertet neceſſe eſt aduerſum ſenſuum oblectamenta & voluptates: Ametq; & odio habeat, quæ Deus amat & odit, modò charitatem ſeruare velit, & inter ſpiritum & carnem partes efficiat. Ita enim caſtitatem tueri poterit. Neminẽ ſingulari complectat Amore, ſed com-
Odiẽdũ pec catũ, nõ ipſe peccator. muniter & æqualiter amet omnes ad laudem & honorẽ Dei. Neminem iudicet, contemnat neminem: execret ac odio proſequat vitia, ſed amet hominem qui peccata ipſa admiſit. Nõ eñ compertũ habet quem elegerit, quémve reiecerit Deus. Nulli ob quiduis caducum placere appetat, neminẽ illiciat aut ſibi adiungat & attrahat, nec ſe ab vllo vel conuerſatione, vel ſanctitatis ſpecie patiat illici aut attrahi ex Amore inordinato, facturus alioquì pudicitiæ iacturam. Amet eos qui corporis & animæ caſtimonia prædíti ſunt, & Dei honorem in ipſo & cunctis hominibus quærunt, venant & appetunt. Fugiat autem & vitet conuerſatio-
Loquẽdũ de Deo qd aut quomodò. nem cum animi propenſo affectu coniunctam, quãlibet ea ſancta videat. Audiat & loquatur libenter de Deo breuibus verbis ea quæ ipſi ac alijs conducibilia ac ſalutifera ſint. Semper ſilere mãlit, quàm multa dicere abſque vtilitate ac neceſſitate. Oculos & aures abſtineat ab attenta & curioſa conſideratione, ne affectu & delectatione in res illicitas propẽſus reddatur. In cibo ac potu, quatenùs natura ferre poterit, ſobrietatem ac temperantiam amplectat: Gulæ nanq; vitiũ & veſtiũ cultus ac ornatus, pleriſq; multorũ vitiorum occaſio ſunt.

Edẽdũ ac bibendũ q ſit.

Ore

Ore pudicus & caſtus ſit,& à verbis ocioſis,inutilibus ac infrugiferis linguam refrenet ſuam. Iocis enim & ſcommatibus vacare, tempus perdere eſt,& haud vulgaris in bonis hominibus culpa. Mentiri autem, & ex inuidentia detrahere, falſa teſtimonia dicere, iurare,malè precari ſiue maledicere,nomen ſanctum DEI blaſphemare, ea planè Tartarea ac execrãda vitia ſunt,quæ vitare ſummoperè debet,quiſquis caſtitatem ſeruare cupit. Idemq; libenter ſit ſolus,& ſeſe intrò recipiat, Deiq́ue gratiam & miſericordiam haud ficta intentione quærat. Vigilijs,ieiunijs,obſecrationibus nauet operam: ſit ſtabilis, conſtans & fidelis,& omnem ſuí conſolationem in DEO conſtituat:ita nimirùm corporis caſtimoniam ex DEI gratia & adipiſci poterit,& partam conſeruare. Porrò ad corporis caſtitatem ſpiritalis quidam ſtatus pertinet,nempe cordis munditia,per DEI gratiam cum affectu & delectatione ad CHRISTVM eiusq́ue cæleſtem Patrem eleuati. Cordis hæc munditia,lucernæ ardentis olei plenę comparatur. Vt enim eiuſcemodi lucerna flammas ſuas ſurſùm mittit ad cælum,ita facit & cor mundum,infernè clauſum mundo,ſupernè autem ad diuinam ſuſcipiendam gratiam patulum. DEI autem gratia huic cordi bonam voluntatem ac bona opera inſtillat,quæ ſunt huius lucernæ oleum. Et CHRISTVS ignem ſui Amoris bonorum operum oleo adiungit,quo lucerna perpetìm ardere queat. Atque hoc pacto lucerna iſtiuſmodi diuina gratia, deſiderio & bonis actionibus inter DEVM & nos magìs magisq́ue in dies fouetur. Affectus autem ſiue deſiderium in bonis actionibus minimè exercitatum,virtutis guſtum & delectationem, cordisq́ue munditiam plùs plusq́ue in dies infrigidat ac extinguit. Cordis enim munditia & vitæ caſtitas tribus modis aut contaminatur, aut omninò depellitur, videlicet ab hoſte Tartareo, à mundo, & à naturæ corporeæ deſidia ac torpore. Hoſtis Tartareus hominem caſtum inutilibus ac infrugiferis cogitationibus,impudicis imaginibus, extraneis phantaſmatibus, ac multimodis ſtolidis ac futilibus in animum immiſſis ſeu incidentibus cogitationibus, per quas DEI obliuiſcitur, ac tempus ſuum amittit, impugnat. Mundus eundem lætis ac triſtibus, & erga cognatos & amicos, curis & ſolicitudinibus, multiuarijs quoque rerum terrenarum occupationibus, cor multis modis onerantibus, depingentibus atque inſpirantibus, tentat. Naturæ corporeæ torpor, cibi potusq́ue lautitiam, ſomnum, commoda carnis,creaturarum ſolatia, & quicquid pro eius iudicio recta ratio abſque peccato admittere poteſt,expetit. Iſta ſcilicet cordis munditiam aut commaculant,aut penitùs profligant & corrumpunt. Neceſſe eſt igitur, vt aduerſum omnes hoſtes noſtros viriliter decertemus, ſi palmam referre velimus. Quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex ſpiritu,ſpũs eſt. Et hæc duo ſibi inuicèm aduerſantur. Si ſecundum carnem viuimus, morimur in vitijs. Sin autem ex DEO ſecundum ſpiritum nati ſumus cum gratia, fide, & fiducia in DEVM, poſſumus vtique naturam corpoream ſiue corpus ipſum rectæ Rationi,& præceptis ac legi & voluntati diuinæ ſubdere ac refrenare: quanquàm donec hîc erimus, natura ipſa ſemper natura manebit. Atque eamobrem communiamus nos neceſſe eſt armis Domini IESV, quibus is nos à cunctis hoſtibus noſtris & ab æterna morte redemit. In quibus etiam iure meritoq́ue omnes exultare debemus,eiusq́ue nomen & vitam cum amore & delectatione,noſtra in memoria noſtrisq́; pectoribus circunferre,itidemq́ue æternam eius ex DEO Patre,& temporariam ex ſacratiſſima Virgine Matre natiuitatem, ſanctiſſimam illius,hominis atque DEI vitam, & inſtitutiones, humilimum ad mortem vſque famulatum, Paſſionem,ſanguinis effuſionem,morte,glorioſam Reſurrectionem,admirabilem vltra cęlos omnes Aſſcenſionem, quò etiam ipſum nos ſubſequi, atque interioris hominis noſtri genua ipſi ac cæleſti Patri eius cum perenni Reuerentia ſubmittere debemus. Atque his rationibus peregrina phantaſmata,inutiles cogitationes & impudicas imagines ſuperabimus. Et reuerà ſi ſic Chriſtum Deum & hominem noſtris in cordibus crucifixum,excruciatum, viuentem ac morientem ex Amore pro nobis geſtauerimus,ipſe viuet in nobis, & nos in illo, ſicq́; carnem & ſanguinem,mundũ,diabolũ,eiusq́; omnes tentationes vincemus. Porrò vltra hoc exercitiũ,omnesq́; ſenſibiles de Chriſto conceptas imagines,ſpiritûs puritate eleuati ſimus oportet in internã ſpiritalẽ vitã & imagines intellectuales,vtì veritatẽ, ſapientiam,

Iocari.

Mentiri.

Quõ caſtitatẽ obtineas & cõſerues.

Quale ẽõt lucernæ q̃li ſimile.

Lucerna q̃ q nobis fouenda.

Munditia q̃ quot modis cõtaminet.

Satanas.

Mundus.

Caro.

Ioan.3. Galat.5.

Rom.8.

Quid in cordibꝰ nr̃is aſſiduè circunferendum.

Tentatiões oẽs q facilè vincantur.

&

& virtutes omnes spiritum exornantes atque illustrãtes in conspectu Dei cognoscamus. Sed & supra hæc omnia nudum ac imaginibus vacuũ in diuino lumine adspectum, ad æternam
Ioan.14. veritatem, quæ Christus ipse est, habere debebimus, atque illic munditia cordis & spiritus puritas consummata est. Ibi tum DEVM conspiciemus, & Christus veste puritatis, quæ ipse est, nos induet. Deniq; vitæ castimonia angelicam æmulans puritatem, Dei consilium est, & alterum religionis monasticæ votum ac præceptum. Eam quisquis promittit DEO & benè seruat, siue extra vitam monasticam, siue intra, Christum hauddubiè induit: Christiq; vita, eius interior habitus est: et si foris & intùs ad mortem vsque castus perseuerauerit, beatitudine sempiterna ac interminata perfruetur.

¶ De voluntariæ obedientiæ consilio & voto.

Caput LXI.

Regulę Chri articulus 3. TERTIVS denique canonis Christi Articulus, est ornamentum atque perfectio virtutum omnium, quã Christus aduexit è cælis, qua ipse in vita temporaria indutus fuit, in qua vixit, obijt, resurrexit, & ascendit in cælum: qua etiã Angelicos & hominum beatos spiritus omnes, sanctamq; Ecclesiã, maximè qui eum imitãtur, & eius consilijs conuenienter viuunt, induit ac vestiuit. Ea autem vestis est submissa ac humilis obedientia, & vltronea in gratissimã Dei voluntatẽ sui resignatio, ex Dei charitate nõ
Obedientię laus. ficta proficiens. Hoc videlicet pallium est, quo virtutes omnes exornant̃ ac operiunt̃, & gratio sę reddunt̃ apud DEVM: quo quisquis indutus est, ei cælorum patet regnum, & glorię Dei notitiã habet. Hac nuptiali veste quicũq; intra sanctam Ecclesiã destitutus est, is nudus planè est: & si sic ex hac migrãrit vita, pedes ac manus eius in mortem sempiternam cõstringen-
Verè sancta vita quæ. tur. Vera igit̃ & minimè fallax vita sancta, est ex Amore obedire DEO, sanctæ Ecclesiæ, superioribus, & cunctis hominibus discretè ac rationabiliter. Hęc communis & quidem necessaria vestis est omnibus seruari volentibus. Iam verò perplures inueniri licet in monastica ac religiosa vita, qui eiuscemodi vitã & Dei consilia etiã polliciti sint exequi, & tamen nedum consilijs, sed ne pręceptis quidem morem gerãt. Polliciti enim sunt paupertatem, nec quicquàm se habituros proprij, itemq; castimoniam & obedientiam erga DEVM & suos superiores ad mortẽ vsq;. Et hic Christi IESV internus fuit habitus, quo ipse indutus fuit, quemq; etiam in præcepto suis reliquit discipulis & eorum sectatoribus ac successoribus, qui ex ipsius reditibus, quos sua parauerat morte, victuri essent. Sed reditus libentibus accipiunt̃ ani-
Habitꝰ monasticꝰ hodiè qualis. mis, at habitus internus admodùm contemptui habet̃, ac pedibus conculcat̃. Ipse etiam externus habitus, quantùm maximè fieri potest, ad hominum mundanorum consuetudinem format̃, nec quicquam fermè ab eorum habitu distat colore & effigie, atq; ijs omnibus, quæ possint hominum secularium arridere obtutibus. Internus autem virtutum habitus plùs sa-
Hodierna satanę ditio quanta. tis pessùm abijt. Cacodæmon mundum sue subdidit ditioni ac voluntati, idemq;, putà diabolus, maximè armatus est in clerum, & eos omnes, qui in flagitijs & vitijs suis de bonis victitant spiritalibus seu Ecclesiasticis. Familiã suam suæ obsequẽtem voluntati tartareo suo
Suã qui satanas vestiat familiam. induit vestimento, id est, crudelitate, impudicitia, & inobedientia: qbus oñis religionis status profligatus est. Et licèt oculis præditi sint, non tamen vident: licèt aures habeant, non audiunt: & pedes, non ambulant: ac manus, non tamen operant̃: adeoq; omnis syncera &
Qualia fuerint monastices initia. vera vita fastidio eis est. Toti enim in externa & terrena hæc effusi sunt, intrò verò aut parùm aut nihil sese recipiũt. Sanè in religionis monasticæ exordio eius professores charitate pleni, deuoti, concordes, humiles, eiusdem in DEI seruitio voluntatis, minimè ficti, DEVM Amore ac intentione prosequentes, inuicèm fideles, misericordes, clementes, benigni, sapientes, prudentes, & in virtutibus cunctisque actionibus bonis benè constituti atque compositi erant. Nunc verò charitas erga DEVM & proximos multùm refrixit. Id temporis erãt eis communia omnia, & dabat̃ singulis ex bonis communibus quod cuique suisset opus, &
Eiusdẽ quales hodiè p cessus. omnes sat habebant. At nunc multi proprios habent reditus, quoscunque obtinere possint. In plerisq; cœnobijs & cõgregatiõibus diuites ac inopes haud secùs quàm in mundo viunt̃: & diuites quidẽ qcqd libet, edunt ac bibunt: cultis tegunt̃ vestibus, opes sibi accumulant, & pauperibus parùm aut nihil impertiunt̃. Et quanuis ij, qui ipsis assident, famẽ, sitim,

ma-

magnam penuriam patiant, nihil id eorum intereſt. Quidam etiam Præfecti ſeu Prælati religioſorum, ſubditis ſuis de communibus bonis ſubtrahunt, vndè ſuum exerceant dominatum, haud ſecùs quàm ſi ipſorum propria ſint, aut hæreditario iure ad ipſos ſint deuoluta. Tales vtique veri Paſtores non ſunt, ſed lupi rapaces, non parcentes cuiquam, ſed communia Dei bona malè conſumentes. Quicunque enim carni & Mundo obſequuntur, Dei famulatu contempto, ij haud dubiò quocunque in ſtatu vel ordine degant, vel quemcunq; gerant habitum, Deo placere non poſſunt. Dignitas quidem Eccleſiaſtica, Religio, Sacerdotium & Ordo neminem per ſeſe neque ſanctum, neque beatum efficiunt: quandoquidem boni ac mali æquè hæc percipiunt: ſed qui ea aſſumunt, nec tamen ijs conuenienter viuunt, maiori quandoque damnatione plectentur. Denique qui habitum oculis hominum placentem, mundiq́ue honorem & ornatum appetunt, ij vel in Tartara relegantur, vel pœnitentes ad immanes Purgatorij cruciatus.

Faſtũ ac tyrãnidẽ inter ſe & religioſos exercere.

Habitꝰ vanã ſeu curioſi pœnã.

¶De tribus peccatis, toto vbique orbe dominatum obtinentibus. Caput LXII.

TRIA in Mundo, in clero, & in omni Religionis ſtatu, qui de ſanctæ Eccleſiæ bonis victitant, idq́ue à ſummo ad infimum vſque hominem, paucis exceptis, peccata regnant, & obtinent principatum, nempe Acedia vel torpor, Gula & Luxuria, quibus omnis vera ſanctitas eſt propulſata. Acedia tædium eſt & nauſea erga DEVM & eius cultum, incuria inſtitutionũ, gratiæ & gloriæ illius, abſq; timore iuſtitię, & ſine ſpe miſericordię DEI: vitijs non eſſe mortuum, in Dominica Paſſione non eſſe exercitatum: legere, pſallere, orare, Miſſam celebrare vel auſcultare abſque vlla ſtrenuitate, deuotione, interna attentione, & ſine guſtu DEI, aut interno gratiæ eius experimento: cor habere inſtabile ac multiuagum, rerum terrenarum ſimulacris refertum, ocioſum ſine bonorum operum externa actitatione, corporis commoda & fomenta ſectari & aucupari ac appetere in oñibus, cuiuſmodi ſunt, mollis habitus, molle ſtratũ, ſomnus prolixus, quibus qui dediti ſunt, vitam Domini IESV guſtare non ſunt idonei. Ex hoc autem perniciali Acediæ morbo alterum proficiſcitur vitium, id eſt, Gula, quæ Adamum protoparentem noſtrum ex Paradiſi ſedibus exulem fecit, quando ſumpto pomo vetito, Dei præceptum violare non pertimuit: cuius rei gratia & ille tunc in hoc relegatus eſt exilium, & nos omnes pariter cum illo. Hoc vitiũ hodiè vix agnoſciť, & ab omnibus paruipendiť, maximeq́; in vſu eſt: totoq́; vbique terrarum orbe dominatum ſibi vendicat, etiam in cœnobijs, in incluſorijs, in ordinibus, atq; omnigeno Religionis ſtatu: id eſt, apud omnes illos, qui ſuæ Gulæ ſuæq́ue edacitati ſeruiunt, & ex inordinata appetitione in cibo ac Potu voluptatem captant & expetunt, temperantia illa ac ſobrietate contempta, quam Dominus noſter IESVS nedum verbo, ſed etiam exemplo nos docuit. Is enim poſteaquàm quadraginta dies & noctes ab omni alimento abſtinuerat, paſſus eſt humanam naturam ſuam fame affici: & quanuis eſuries & hoſtis Tartareus eum impugnarent, noluit tamen cibum ſumere. Itidemq́ue cùm fatigatus ex itinere & æſtu, ſuper fontem Iacob in Sichar, magna laborans ſiti, ſederet, non tamen potum accepit. Cæterùm quando morti proximus acerrima tenebatur ſiti, eſcam & potum ex aceto ſelle mixto admittere non recuſauit. Atque hunc in modum ſemper ad mortem vſque in ſobrietate nobis ſeruiuit. Ita etiam Patres antiqui in eremis vitam tranſigebant ſuam, certa menſura potum, ac certo pondere cibum ſumentes. Proponitur huic rei ſatis accommodum exemplum ab ipſo Domino in Euangelio, videlicet diuitis illius Epulonis, qui induebatur purpura & byſſo, & iucundos ducebat dies, viuens in delicijs, & quicquid libuiſſet ſuo gutturi voluptatis indulgens. Atque ediuerſò pauperis ac mendici Lazari, qui ad fores domũs eius iacens vlceribus plenus, cupiebat ſaturari de micis, quæ cadebant de menſa diuitis: ſed quia diues auarus, guloſus & miſericordiæ expers erat, nemo illi quicquam dabat. Accidit deindè vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ. Mortuus eſt autem & diues, & à diabolo ſepultus eſt in inferno: vbi cùm æſtuanti linguæ ſuæ guttulam aquæ inſtillari poſceret, non obtinuit, ſed nec obtinebit vnquàm.

Que tria vi' tia dominentur hodiè.

Acedia.

Gula.

Gene. 3.

Gulæ dñatio quanta.

Mat. 4.

Ioan. 4.

Ioan. 19.

Luc. 16.

Eligat nunc vnuſquilibet ſepulturam ſuam vel apud diuitem vel mendicum Lazarum. Secundum actus ſuos vnuſquiſque recipiet. Quotquot ſuæ gulæ oblectamentis & voracitati morem gerunt, DEVM Deiq́ue gratiam guſtare nequeunt. Comitatur enim eos ebrioſitas, intemperantia, vita inordinata, hebetudo mentis ac intelligentia, maledicentia, execrationes, iuramenta, pugnæ, concertationes, & vita impudica: quæ ſunt carnis opera, nec regnum Dei poſſidere queunt. Et tamen huiuſcemodi vitia etiam in quibuſdam ex ijs qui monaſticen & religioſam profitentur vitam, haud ſecùs quàm in mundanis reperiuntur hominibus. Eſt & aliud quoddam in multigeno religionis monaſticæ ſtatu inuenire vitium planè diabolicum, putà quòd corde, anima, & rebus terrenis communes non ſunt, ſiue eas res inter ſeſe non communicant. Enimuerò ex bonis communibus alij inopes, alij locupletes, alij domini, alij ſerui ſunt. Domini ac Prælati benè multo indulgent ſomno, & ſua fruuntur quiete ſuiſq́ue commodis: cum ſua familia reſident in conclaui: multa eis miniſtrantur fercula, & vinum quod haberi poſſit præſtantiſſimum. Qui verò chorum viſitant, & ad commune accedunt refectorium, pane & oleribus ac duobus ouis coguntur eſſe contenti. Id em̃ Prælati ſufficere putant. Quicqd interim de inæquabilitate murmurent monachi, id Prælati ſusq́ue deq́ue ferunt. Qui multum habent peculij, aut de rebus communibus, ijs liberiores facere ſumptus, aut plura ſibi coaceruare ac reponere licet. Diuites quidem mundani, fidos & benignos ac miſericordes ſe præbent erga inopes & valetudinarios: ſed qui in cœnobijs rebus locupletes ſunt, qui tamen iure nihil poſſint habere peculij, etiam confratres & conſorores ſuas apud ſe fame, ſiti, aduerſa valetudine præ inopia confici ac perire ſinunt. Cœnobia eiuſmodi ſuperbia, infidelitate, auaritia, dedignatione, ira, odio, laborant: neque ea tantùm, in quibus de communibus viuitur bonis, ſed etiam ordinis Mendicantium, de Eleemoſynis oſtiatim quotidiè conquiſitis ac emendicatis vitã ſuſtentãt ſuã. Chriſtus hodiè à multis neſcitur: vita, inſtitutiones & actus illius cũctis illis inuiſa ſunt, qui vitijs ſeruiunt, & propriæ ſunt dediti voluntati.

Quę ſequãt gulã pediſſequæ.

quãta in cœnobijs hodiè inæqualitas aut ꝓprietas.

Cœnobia quibus morbis laborent.

¶De quadam veſte D. IESV, qua is diſcipulos & ſectatores ſuos induit. Caput LXIII.

SED idemipſe diſcipulos ſuos veſte ſua induit, qua ipſe modò in vita æterna veſtitus eſt, atque etiam in hac vita indutus fuit pro quodam vitæ perennis typo ſeu figura. Cùm enim tempus adeſſet, quo mortem pro nobis oppetere conſtituerat, à Iudæis captus, Præſidi Pilato, vt ab eo neci daretur, traditus eſt. Eius iuſſu flagellis cæſus eſt, adeò vt toto corpore precioſi ſanguinis eius riuuli manarent. Indè purpureo eum induerũt veſtimento, tincto piſcis cuiuſdã ex concharum genere ſucco vel ſanguine, idq́; ſubductum fuiſſe videtur coccino coloris ignei, ex vermibus naſcente, vt aiunt quidam: ſicq́; indutum irridiculè adorabant, ſubmiſſis humi genibus, vt regem Iudæorum. Sed hoc totum figura quædam fuit, vitæ æternæ nobis veritatem ſignificans. Eo tempore Chriſtus iuuenili vigebat ętate ac incolumitate, totius mundi nobiliſſimus, optimus, ac elegantiſſimus homo, & ipſemet totius gratiæ, donorumq́; & virtutum omnium plenitudo erat, multumq́ue eum amabãt & cognati & amici, & pauperes & diuites, & maximè Pater cæleſtis. Natura corporea totus erat florentiſſimus & incolumis, vt piſces in vndis. Corpus autem eius, veſtis ſolennitatis eius erat. Magno enim illo feſtiuitatis die, quo Iudæi piſcem hũc præclariſſimum neci dedêre, corporis eius pallium, vſquequaq; roſeo ipſius perfuſum ſanguine, velut purpureo ac cocineo tinctũ colore eſt. Atq; hac ille veſte indutus eſt, & nos cum illo ad eius honorem, ſi tamen noſtram geſtemus crucem, eiusq́ue in fide catholica diſcipuli ac imitatores ſimus. Hoc autem pallium extrinſecùs purpureum, intrinſecùs coccineum fuit, vermiculorum ſanguine tinctum: quo interna illa exprimitur vnitas ſiue vnio animæ rationalis Chriſti cum Deo in Amore ac voluntate: quæ illius pallium fuit, quo ipſe veſtitus erat, omnesq́; eius diſcipuli, qui vnius cum ipſo ſunt voluntatis & Amoris. Iſta quidem cum Deo Amoris vnitas ſeu vnio, à ſpiritu noſtro non niſi nudum, imaginibus vacuum, perpetuumq́ue amorem exigit, ita vt nihil neque foris, neque intùs, ne noſipſos quidem inordinato cum amore poſſideamus, ſed tum à nobiſipſis, tum rebus omnibus ſimus abſoluti ac expediti, vni-

Mat. 27. Ioan. 19.

Chri corp' quale fuerit eius indumẽtum.

vniformes siue conformes DEO, & in Amorem essentialem transformati. Atq; hoc omnium præclarissimum ac celsissimum est, quod quidem hac in vita possidere, gustare aut experiri queamus: & hoc ipso spiritus noster in Amore essentiali DEO vnitus est.

¶Vt vnitas Amoris cum Deo in spiritu obtineatur. Caput LXIIII.

HVIVS AVTEM vitæ obtinendæ verum modum agè nunc explicemus. Quisquis suo in spiritu Amoris cum DEO vnionem seu vnitatem inuenire ac possidere cupit, eius Anima Rationalis & vires omnes cum DEI voluntate intùs vnitæ vt sint oportet, ita vt ad legis & præceptorum eius præscriptum omninò viuere statuat. Christus enim omnibus nobis dicit: Si p̃cepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei p̃cepta seruaui, & maneo in ei⁹ dilectiõe. Vita nãq; sublimis & excellens, nõ nisi humili virtutũ obedientia consistere potest. Vndè Apostolus omnes nos his compellat verbis: Hoc sentite in vobis, quod & in Christo IESV: qui cùm in forma DEI esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem DEO, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens: humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & DEVS exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, ita vt in nomine IESV omne genu flectatur cælestium, terrestrium & infernorum. Et Pater ipse per Prophetã dicit: Filius meus es tu, ego hodiè (id est, in æternitate) genui te. Idemque alibi de Filio suo dicit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite. Itemque ad eundem filium suum: Sede, inquit, à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Omnes Reges terræ confitebunt ei, & adorabunt eũ omnes Angeli DEI. Et tamen hic talis Filius, de seipso per Prophetã loquit: Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. DEVS quidem humanã naturam nostram in Christo supra creaturas omnes in cælo & in terra extulit, exaltauit ac nobilitauit: Christus verò seipsum in eadem natura nostra infrà creaturas omnes abiecit ac humiliauit, comparans sese vermi ex terræ imo nascenti ac victitanti, & secundum humanitatem abnegauit seipsum, voluntatemque suam in Patris voluntatem mortificauit, atque ita vnius cum DEO voluntatis est seu vna voluntas. Creatum quoque spiritum suum in Amore velut in nihilum redegit, mortificauit & concremauit, sicque cum DEI spiritu vnus spiritus est. Iste videlicet præclarus noster vermis est, natus ex terra purissimæ ac intemeratæ virginis MARIAE. Denique idemipse creatam voluntatem suam in Amore velut peremit ac exinaniuit, sicque libertatem in DEO assequutus est: adeoque cum Dei voluntate & Amore vnum est. Et hoc illius pallium, est purpureum simul atque coccineum, quo & ipse & quotquot ei sunt vniti, vestiuntur.

Ioan.15. Phil.2. Psal.2. Matth.3. & 17. Psal. 109. Psal.137. & 96. Psal.21.

¶De tunica Domini IESV inconsutili, quid ea mysticè significet. Caput LXV.

HABET tamen & aliam Dominus IESVS, qua indutus simul & ornatus est, tunicam inconsutilem, ex toto incontextam, quæ nobis diuinitatis humanitatisque eius naturam significat. Et ipsa quidem vestis, illi soli ex natura competit, tum à Patre, tum à Matre: nobis verò ex gratia, si tamen discipuli eius simus, ei fide & charitate coniuncti ac vniti, talesque ad vltimum vsque spiritum perseueremus. Ita enim omnes cum illo vestimur. Non enim potest præclarissima hæc tunica scindi aut in partes distrahi, quando quidem nos omnes vitalia eius membra sumus, & ipse caput nostrum est, eiusque tunica nobis, hoc est, sanctæ ECCLESIAE sorte obuenit, sicque omnes vna veste, id est, CHRISTO IESV induti sumus. Tum verò hilari spiritu cernere, cognoscere, amare, sentire, gustare licet æternam illam charitatem, & præclarissimam exercitationem, quæ inter DEVM & præstantissimam CHRISTI animam agitur: quæ quidem tunicæ nostræ, qua perenni in honore cum DEO vestiti sumus, decor & ornamentum est. Et hoc est incomprehensibile illud gaudium & exultatio, quam Apostolus commemorat, vbi ait: Quis nos separabit à charitate DEI, quæ est in CHRISTO IESV?

Ioan.19. Rom. 8.

Vbi apertis affirmat verbis, creaturas omnes & quicquid infra DEVM eſt, non poſſe nos ſeparare à charitate, quæ inter DEVM exercetur & CHRISTVM IESVM amantiſſimum Dominum noſtrum, qui ſempiterna vita noſtra eſt, ſi cum ipſo in perpetuo Amore ſtabiles & conſtantes perſeueremus.

¶De quatuor riuis, ex Sanctiſpiritûs fonte dimanantibus. Caput LXVI.

Sanctiſpûs riui quot.

I. IAM antè in ſuperioribus dicere cœperam, Sanctiſpiritûs fontem quatuor exundare riuis. Primus gratiæ & virtutum riuus manat ad Orientem, id eſt, in vitæ noſtræ originem, attingitq; voluntatem ſeu vim noſtram amatiuam, exigitque à ſpiritu noſtro, vt CHRISTVM ſequamur in DEVM, cum eoque Amoris poſſideamus vnitatem. Ita enim DEVS viuit in nobis, & nos in DEO, atque inibi liberrimam poſſidemus libertatem Spiritûs, eamque immotam, nihil impeditam, & vltra creaturas omnes eleuatam.

II. Alter gratiæ riuus è ſupernis deorſùm fluit in Occidentem, id eſt, vitam noſtram ſenſitiuam, illuſtratque rationem & tangit Affectum ſiue deſiderium noſtrum, exigens à nobis, vt carnem & ſanguinem domemus ac in ſeruitutem redigamus, & tum DEO, tum ſanctæ Eccleſiæ obtemperemus: vtque omnes ſenſus & externas actiones noſtras ex vera diſcretione pro gratiſſima DEI voluntate moderemur, dirigamus ac ordinemus. Hoc pacto natura noſtra ſua ſemper pace gaudet, manetque curis & angoribus vacua, ſimplex, tranquilla, ac

III. planè ſedata. Tertius gratię riuus ad vitæ noſtræ partes Aquilonares fluitans, cor & Animum noſtrum contingit, poſcitque ac imperat nobis, vt patientes, manſueti ac humiles corde, reſignati ac mortui ſub creaturis omnibus ſimus, adeò vt quicquid DEO permittente vel ab Tartareo ſpiritu, vel improbis hominibus nobis acciderit, ferre ac perpeti magno Animo queamus. Hac ratione filij DEI ſumus, animamque & vitam noſtram internam in quadam requie, patientia & pace omnis calcitrationis ac contentionis experte poſſidemus.

IIII. Quartus idemque poſtremus diuinæ gratiæ Riuus ex Spirituſancto manans, calidus & perſpicuus eſt, profluitq; ad Auſtrum vitæ noſtræ ſpiritalis, id eſt, in intima noſtra, in Animam cunctasque vires noſtras, tangitque & implet nos gratia, efflagitatque à nobis ſynceram ac minimè fictam charitatem erga Deum & mortales omnes, maximè Chriſtianos nobiſcùm in Chriſti morte baptizatos, & in fide Chriſti eiusipſius nomine inſignitos. Ijs em̃ ex amore debemus quicquid poſſumus, ſeruato iuſto ac recto ordine ad DEVM. Qui ex DEO nati ſunt, ijdem etiam viuunt ex DEO, ad DEVM, & in DEO, & DEVS in eis: amantque & pro ſcopo habent ac ſpectant & poſſidẽt DEVM ſupra ſeipſos & res omnes à DEO creatas. Conuerſant cũ DEO in cælis, & actionum ipſorum fructus perpetui ſunt: Voluntatis autem ſuæ proprietatem ex carne natam, atque omnem inordinatam oblectationem, & Amorem à DEO abſtrahentem, odio ac contemptui habent. Itemque fugiunt & deuitant, quicquid corde ipſorum vel Amore vel odio depingere, & nudam ſuî ad veritatem, quæ DEVS eſt, introuerſionem præpedire aut illi officere queat. Pro cunctis peccatoribus ad DEVM accedentes, ingenti cum deſiderio, humili corde, intimis ac intentis precibus vt illis parcat, & erratis eorum det veniam, ſeruetque eos omnes quos vocauit & elegit ad ſuum æternum honorem, obſecrantur. DEVS quidem omnipotens omninò totus vult noſter eſſe, ſicque viciſſim ab intimis noſtris exigit, vt ſibi reddamus vicem, ſimusque toti ſui cum omni eſſentia ac facultate noſtra, ita vt ſibi ſoli ſeruiamus, & creaturis omnibus ſua cauſa. Et iure ſanè cũ nobiſipſis & creaturis oḿibus Deo viuere ſumus adſtricti, ita vt illi fideles ſimus, ei perpetuò ac ſtabiliter famulemur: ſicque creaturæ omnes, tam malæ quàm bonæ, æternæ ſaluti noſtræ inſeruiunt, ſiue nobis ad æternam ſalutem noſtram famulantur. Atq; etiam nobis inuicèm alij alijs ſeruire debemus, idque in Actionibus bonis & cunctis virtutibus.

Ioan. 14.

Chriſtus in terras cur miſſus.

Hæc eſt enim iuſtitia DEI. Ipſi certè beatiſſimi ſpiritus Angelici, & DEO & nobis ſeruiunt, & in hoc eorum beatitudo ſempiterna conſiſtit. CHRISTVS IESVS DEI filius ea cauſa miſſus eſt in terras, vt nobis vera cum humilitate ac ſubmiſſione miniſtraret, & certè tum Patri ſuo, tum nobis quoque ad mortem vſque, obedientiſſimè ſeruiuit, atque ea re da-

re datum est illi nomen quod est supra omne nomen, præ cunctis nominibus in omem æternitatem dignius ac honoratius. Et ipse sua nos morte redemit ac mercatus est, vt ipsi æterna in libertate viuamus. Itaque nos illi viuimus, & ipse nobis: nos in illo, & ipse in nobis viuit: ipse nos amat, & nos eum vicissim amamus: ipse in nobis amore vnum est, & nos cum illo cunctisq; amicis eius in gratia & gloria vnum sumus. Atque hoc pacto in vnam sanctam Ecclesiam colligimur & adunamur in gratia & amore, idque nedum in terris, verumetiam in cælis. Et CHRISTVS Dominus in suo spiritu cum sanctis & angelis omnibus nos elegit & amauit, atque vnà secùm tanquàm dilectam familiam suam in cælestis Patris sui conspectum nos eleuauit: ibique & ipsi & omnibus ad ipsum pertinentibus, in vno amoris spiritu coniuncti ac vniti adstamus, laudes gratesque agentes, & reuerentiam, amorem, honoremque perennem exhibentes DEO. Hæc enim tum ipsius CHRISTI, tum omnium amicorum ac electorum eius in DEI conspectu exercitatio est. Et inibi quandam cum DEO in amore vnitatem in sancto spiritu sentimus ac experimur. Hæc autem amoris seu in amore vnitas, donorum & virtutum omnium, totius sanctitatis, cunctarumq; bonarum actionum fons & origo est: perpetuoq; cum gratia promanat, & quidem in singulos quosque speciatim pro cuiusque officio, dignitate & ratione seu modo seruiendi DEO: itemq; introrsus in amoris vnitatem attrahit, quoscunque gratia & virtutibus discriminatim munerata est. Et ipsa denique amoris vnitas semper intùs manet immota, ac abyssus inexhausta in fruitione & beatitudine. Denique hæc proxima est, quam equidem in præsentiarum capiam, in virtutibus & veritate viuendi via.

Quõ cũ sanctis & angelis oĩbus vnà quasi familia simus.

Fons & origo virtutum donorumq; oĩm, qs aut quæ.

¶ De duobus regnis iam indè à mundi initio venalibus: & de prudentibus ac imprudentibus mercatoribus: itemque de hostibus nostris. Caput LXVII.

Quæ duo regna qbus vsi concessa.

DVo quædam regna prostant iam indè ab origine mundi, quorum primum est Regnum cælorum cum omni gloria sua, & DEVS ipse in illo habitans, quod CHRISTVS IESVS sua morte mercatus est omnibus in ipsum credentibus, ipsiq; ad mortem vsque famulantibus. Alterum regnum Mundus iste est, quod DEVS omnipotens cum omnibus quæ natura in se complectitur, bonis malisque, sapientibus & insipientibus, in commune largitus est. Et ij omnes mercatores sunt, creati à DEO.

Negociatores sapiẽtes qui.

Sapientes autem negociatores sunt, qui mundi opibus, naturæ inordinata oblectatione ac voluptate, & omnibus quæ in mundo cum amore possidere queant, spretis ac posthabitis, hoc ipso regnum cælorum, gratiam & gloriam, vitam æternam, & CHRISTVM in suum Dominũ sibi mercant & acquirunt. CHRISTVS enim preciosa illa margarita est, quam qui quærit & inuenit, vadit & vendit omnia quæ habet, & emit eam, gemmam vtique præclarissimam, quam res creatæ omnes non possint suo pondere æquiparare. Idem ipse locuples thesaurus ille est, qui in vitæ spiritalis agro mundo huic absconditus est: sed sapiẽs mercator, eo inuento, præ gaudio vendit omnia quæ habet aut possidere possit in hac vita temporaria, & emit agrum vitæ spiritalis, in quo diuitiarum DEI thesaurus latet absconditus, ipsi in suo spiritu ostensus. Porrò stolidi negociatores sapientibus in omnibus planè contrarij sunt. Cùm enim quasi campsores vel argentarij sint, & pmutatione immensas opes & vitam ęternam sibi possint lucrifacere, etiam seipsos miserè pdunt. Quæcunque autem habere videnẽ, in ijs planè fallunẽ: Nam quascunq; sibi comparârunt opes & res temporarias, eæ omnes hic manent, ipsiq; nihil secùm auferunt, nihil habent, nihilq; inueniunt, nisi pœnas Tartareas & ignem sempiternum. Quis istos amentes ac stolidos dubitet campsores dicere, quando CHRISTVM & DEVM, itemq; gratiam, gloriam, & vitam æternam flocci-pendunt, & contra DEI voluntatem ac honorem id potiùs amplectunẽ & eligunt, quemad modùm Mundo, peccatis, & diabolo ceu patri & Domino suo, seruire ac placere queant? Sed quandoq; ab eodem improbo spũ idem recipient præmium, quod is p suis sceleribus iam adeptus est, nempe pœnas inferorum, omnis consolationis ac melioris spei expertes, & esse contemptos à DEO ac obliuioni traditos, & in sempiternum exilium perennesq; miserias relegatos. Quod quidem ita se habere diuina testatur iustitia. Virtutes enim omnes suum

Mat. 13.

Ibidem.

Qui stolidi.

Campsores amentes.

suũ quoſq; p̃miũ aut pœnã manere.

habebunt prę̃mium, & peccata omnia vindicabunt̃. Hoc ratio naturalis, hoc exempla & ſcripturę̃ iam indè à primis conditi orbis initijs, hoc CHRISTVS ipſe & eius vita, hoc Euangelium, hoc Apoſtoli, & eorum vita ac ſymbolum fidei quod nobis reliquerunt, abundè nos inſtituunt, nempe iuſtos in vitam ę̃ternam, & impios in ſupplicium ę̃què ę̃ternum abituros. Iam olim inter bonos ac malos angelos in cę̃lis orta concertatio eſt: ſed boni qui DEVM amabant, DEOq́; ſeruiebant, ex certamine palmam retulerunt, & diuino freti adiutorio, victores euaſerunt, malis ac improbis ſpiritibus debellatis, & in pœnas nunquàm finiendas atque in ima Tartari detruſis atque damnatis. Domini ſpiritus diſcipulos ſuos ſibi ſeruientes, ſeptem muneratur donis ſuis cunctisq́; virtutibus: & cacodę̃mon ſuos diſcipulos ſeptem dæmonijs & omnigenis poſſidet & occupat vitijs: ex quo mutua quædam inter bonos ac malos in hac vita temporaria oriẽ decertatio. Qui autem in virtutib⁹ pſeuerant, ij victores ex certamine redeunt, ſequunt̃q́; DEI conſilia, atque ita à DEO benedicunt̃. Porrò eſt nobis etiam alius quidam hoſtis, & quidem domeſticus, nobisq́; coniunctiſſimus, quem cibo potuq́; reficere, ac veſtib⁹ tegere compellimur, quippe qui cum ſpiritu noſtro vnus eſt homo: & ipſe eſt corp⁹ noſtrum ſeu vita ſenſitiua, quæ ꝑpetuò vitæ noſtræ ſpiritali aduerſatur: Nata eſt enim inſernè ex carne, ſicut ſp̃us ſupnè traxit originem ex DEO. Atque eam ob rem ſpiritu & diuina gratia ſemper nobis decertandum eſt aduerſus ꝑpriam carnem & naturam illi⁹ corpoream, ita vt eam habeamus odio, & premamus ac contemnamus, non tamen occidamus, ſed vtamur ea ad ſeruiendum DEO. Et hac ratione victoriam reportabimus, ſemperq́; ad honorem DEI in gratia & virtutibus viuere, creſcere & augmentari valebimus. Si verò ſecundum carnem eiusq́; deſideria & oblectamenta & corporis ꝑpenſiones viuamus, hauddubiò moriemur in vitijs & æterna damnatione puniemur. Sicitidèm ſapientia Mundi, & diuinitùs infuſa ſapientia, inter ſeſe contrariæ ſunt, atque inter eas mutua concertatio eſt: ſicut & inter naturam & gratiam, virtutes & vitia, bonos & malos, prudentes ac ſtolidos, qui omnes negociatores ſunt. Et illi quidem, qui Mundo caducisque rebus omnibus contemptis ac ꝑculcatis, DEVM potiùs eligunt, eiq́; ſeruiunt, eumq́; amore ꝑſequuntur, ſapientes vtique mercatores ſunt, & omnia verè beata ac æterna reperiunt & lucrantur bona. Qui verò ſpreto DEO & illius regno ac æterna vita & beatitudine, Mundũ & honores ac diuitias mundanas eligunt & amplectuntur, fatui ꝑrſus negociatores ſunt, imitanturq́; Dominum ſuum Luciferum, qui natura quidem ſpecioſus, locuples & præclarus fuit, ſed ſuperbia intumuit, atque vſqueadeò placebat ipſe ſibi, vt DEVM, DEIque honorem & debitum famulatum omninò reſpueret ac aſpernaretur. Michael contrà & eius angeli, DEI virtute & ſapientia erant prædiți: amabant enim DEVM, eiq́; famulabantur. Vndè inter eos bellum ortum eſt, malis aduerſum bonos dimicantibus: ſed boni expugnârunt malos, & Lucifer cum ſuis aſſeclis è cælo in pœnas tartareas in interminatam nec vnquàm finem habituram miſeriam proiectus eſt. Ex quibus id poteſt animaduerti, naturam certando ſuperari. Adam quidem ꝑtoparens noſter, ſine certamine victus eſt à diabolo. Et licèt præ cunctis mortalibus præclarus, locuples, pulcher, ſapiens, & fortis eſſet, ſtolidus tamen mercator fuit: quandoquidem pro vnico pomi morſello, DEVM eique debitam fidem itemque vitam æternam & terreſtrem paradiſum dedit. Atquì CHRISTVS IESVS DEI & intemeratæ virginis fili⁹, ſapientiſſimus negociator & robuſtiſſimus pugnator fuit, quippe qui omnes noſtros deuicit hoſtes, idque adeò, vt nemo nobis inuitis & abſque conſenſu noſtro nobis poſſit officere. Vicit enim Mundum, vicit diabolum potentiſſimum mundi principem, fregit portas inferorum, confregit vectes ferreos, & electos amicos ſuos ex diaboli carcere eduxit, vicit ſamem & ſitim, æſtum & frigora, docuitq́; nos ſobrietatẽ, vti non ſecundùm ſenſuum appetitiones & oblectamenta viuamus. Vicit denique ſenſibilem voluntatem, & ſenſitiuam vitam ſuam, atque obediẽtiſſimè ſeſe paternis manib⁹, & hoſtium ſuorum volũtati ad ipſam vſq; acerbiſſimam crucis mortem, tradidit atq; ꝑmiſit. Ita videlicet docuit nos, vt ſub creaturis omnib⁹ nos reſignemus & abnegemus, ac citra optionem liberrimæ DEI voluntati nos dedamus ac offeramus. Quod ſi faceremus, CHRISTVM in nobis viuẽtem, ac pacem illi⁹ ſemper nobis manſuram inueniremus. CHRISTVS, inquam, ſapiẽs mercator fuit. Mercatus eſt enim nobis vitam æternam morte ſua temporali: deditq́;

Apo. 12.

Internus hoſtis noſter quis.

Carni obſeq́, quod tãdẽ ferat ꝑmiũ.

Fatui negociatores qui.

Adã vñ facilè victus.

Chr̃s qualis mercator, & cha-

chara ꝑ charioribus,& perpeſſionem temporariam pro æternis gaudijs : ſeruiuitq; nobis ex amore,vt nos cum ipſo domini ſimus:pauper ac inops fuit,vt nos diuites ſimus:dedit nobis carnē & ſanguinē ſuū in cibū ac potū,vt ipſe in nobis,&nos in ipſo maneam⁹ ac habitemus, quo certamen oīe ſuperat. Sanè Planetæ in ſuis effectionib⁹ inter ſeſe pugnāt & contrarij ſunt. Quidam enim verſuti,crudeles, inclementes ſunt:alij mites ac pij,benigniq; ac liberales in omnib⁹. Nōnulli compeſcūt malos,& confirmāt bonos,efficiūtq; pacem & cōcordiam. Ita ſeſe Planetarum natura habet,& eorum quilibet naturā diuinitus ſibi inditā ſeruat. Quod idem ferè accidit hominib⁹ pro ſolo naturæ ductu viuētib⁹, quorum ſinguli planetā, ſub quo nati ſunt,quiq; in ipſis ſecūdum naturā dominatur,imitātur. Habēt em̄ dominium quoddā Planetę in vitā ſenſitiuam tam hominū quàm animātium cæterorum,ſed rationi dominari nō poſſunt:ſiquidem ratio naturalis quicquid in natura ſenſuale ac inordinatum eſt,freno quodam cohibere ac continere poteſt. Ipſa etiam elementa inter ſeſe contraria ſunt,non pugnant tamen,ſingulis ſuum ſeruantibus locum ſuamq; naturam, quam à DEO ſunt conſecuta. Hominum verò ac animalium rationis expertium corpora,ex quatuor elementis compoſita ſunt,vitamq; ſuam naturalem à DEO & planetis habent:ideoq; neceſſe eſt hæc ipſa eorum vita naturalis vt decertet, & quandoque etiam moriatur ſecundum naturam. Conſtat enim ex quatuor illis elementorum qualitatibus, putà calido, humido,frigido &ſicco,ex quibus noſtra æquè vt brutorum animantium vita mortalis compoſita eſt, quamq; partim ex cælorum ac planetarum motu & agitatione accepimus, vndè etiam gubernatur. Quando autem elementa in nobis cum Planetis benè conſentiunt, iam corpore rectè valemus: quando verò diſſentiunt , & vel calor nimius, vel nimium frigus, immodicaq; vel ſiccitas vel humiditas exuberat,iam morbo corripi nos neceſſe eſt. Vbi autem aliquod horum quatuor à cæteris omninò ſuperatur ac deficit in corpore, iam certa mors imminet. Cæterùm in vitali anima noſtra vitam aliam rationalem habemus, diuinitùs collatam nobis,æternam ac immortalem,nunquàm vel in bono,vel malo interituram,qua angelorum quandam obtinemus ſimilitudinem. Priorem illam mortalem vitam, partim ex cælorum(vt dixi)& Planetarum in naturam noſtram virtute DEI diuinitùs eis indita agentium,motu & agitatione habemus. Et omnes quidem ſecundum mortale corpus ſiue mortalem naturam, filij Planetarum ſumus: ſed ſecundum naturam ſpiritalem, quæ nunquàm interire poterit, DEI filij omnes ſumus. Et hæc duo inter ſe contraria ſunt, putà tempus & æternitas,mors & vita ſempiterna.

quid nobis mercatus.

Planetæ q̄ inter ſe differant.

Corpora q̄ ex quibus cō ſtent.

In corpore qñ & qui bñ valeamus.

Secundū qd planetarum aut Dei filij ſimus.

¶Proſequutio eorum,quæ ſuperiùs de Planetis dicere inſtituerat.
Caput LXVIII.

POrrò omnes nos ex natura mercatores ſumus, quotquot ſub Planetis naſcimur, emimusq; & vendimus, hoc eſt,cambimus & permutamus,datis minùs charis pro charioribus. Mercurius autem,qui inter Planetas ſextum obtinet locum, ſecundum naturam mercatoribus dominatur:idemq; cum planetis oīibus concordat, eſtq; cum noxijs noxius,cum ſalutaribus ſalutaris. Semper cum ſole graditur ac circumagitur,ob cuius claritudinem ac vicinitatem candidus ac lucidus eſt,ita vt ægrè poſſit conſpici,ſolis ſplendore id præpediente. Dominatur autem ſemper ſub Maij & Auguſti exitum, quæ ſunt anni tempora iucundiſſima & vberrima : ſiquidem vere creſcunt omnia, autumno matureſcunt. Mercurius natura calidus & humidus eſt:itidemq; filij eius ſub eius dominio nati,calidæ & humidæ ſunt naturæ,id eſt,ſanguinei,ac bonæ habitudinis ſiue complexionis,benigni, hilares, & ſimiles fermè illis qui ſub ſolis dominatione naſcuntur. Iſti nanque Planetæ duo ſocij ſunt, & qui ſub eis generantur, in multis aſſimiles ſunt. Ad hæc qui ſub Mercurij imperio in hanc eduntur lucē,ſapientes & natura callidi ſunt ac aſtuti,noueruntq; cōmodè viuere & conuerſari cū bonis ac malis, cū diuitibus ac pauperibus,itēq; ſapienter ac diſertè dicere, inſtar rhetorū, pacē inter diſcordes conciliare,emere ac vendere,mutuò exercere mercimonia, mentiri quoque ac fallere, prout alijs fauent, autèò inuitantur. Verbis, actibus,inſtitutis,& viuendi modo ac moribus & oīibus quibus ſeſe applicare aut admiſcere velint, ſapientes, habiles, idonei, induſtrij ac artificioſi ſunt:quo fit,

Mercurius planetarum quot⁹ qbus dominetur.

Mercuri⁹ nā tura qualis.

Mercuriales.

vt

vt sæpiùs apud principes & dominos ac potentes viros magnã obtineãt gratiã, notitiã, honores, dignitatẽ, diuitias, & alia id genus mundi commoda. Verùm tãetsi bonis his naturæ prædíti sint, non tamen absque diuina gratia regnũ DEI inuenire, cernere, possidere queunt. Natura eñ supra seipsam agere non potest. Sic nimirùm singuli planetæ sub ipsorum dominatu nascentibus, eã quam ipsi à DEO accepêre naturã, influere ac impertiri ferũtur. Atque eam ob rem dissimilis homines naturæ sunt ac habitudinis siue complexionis, morũq; ac institutorũ dissimilium, & tñ oñes in humana natura vnum sunt. Sed in corporea generatiõe singuli suos ferè sub quibꝰ nascũtur, planetas secũdum naturã imitari solẽt. Quicquid ex Adami semine sub cæli, siderum ac planetarum motu natum est, caro & sanguis, sensitiuum ac mortale est ex natura. In planetis quidem nec volũtas, nec sciẽtia, nec vita, nec vlla ex seipsis potestas inest, sed ex virtute DEI in ipsis existente creaturis omnibus sublunaribus in ipsum vsque maris fundum vitam, incrementum, multimoda naturæ & generis discrimina submini strare dicuntur, idq; in terra, vndis, & aëre, quibus ab initio DEVS mũdum exornauit ad honorem suum, nostramq; necessitudinem. Est autem necessitudo nostra, vt cognoscamus nosipsos, & DEVM colamus ac amemus. Oñes sanè ex carne prognati, & natura mortales sumus, & hactenùs filij planetarum sumus, vitæ ac naturæ nostræ mortali influentium ac aliquo modo dominantium. Sed si supra naturam euehamur, atque ex DEI spiritu nascamur denuò, filij DEI ex gratia sumus, & ipse suo spiritu in nostro spiritu dominatur & regnat, largiturq; nobis septem dona sua, in cunctis virtutibus nos moderantia, componentia, ac ordinantia, ita vt perspicuè ac dilucidè cognoscamus, in amore eleuati, & ipsi DEO in æterna vita coniuncti ac vniti. Inter hanc naturæ & gratiæ vitam, DEVS oñipotens rationalem condidit animam, quæ infra sese sensitiua, in se rationalis, supra sese spiritalis est: & hæc tria, non nisi vna in homine secũdum naturam vita sunt. Dedit autem animæ rationali DEVS libram in manus eius, seipsum & res creatas oñes eius lancibus imponẽs, exigitq; & præcipit rationi ac volũtati nostræ, vt cuncta æqua lance, ita vt oportet, ponderemus, atque ita quod optimũ est, hoc est, ipsummet eligamus. Et id iure facere nos debere, etiã ratio naturalis dictat ac testatur. Ex ipsa eñ natura semper ad optima, quatenùs ea intelligere licet, propensi sumus.

Planetę qui quã naturã influant.

An potestas vlla planetis insit.

Quõ ex planetarũ filijs Dei filij fiãt.

Aĩa q̃ secundũ qd q̃lis.

¶ Quam ob causam à Deo creati simus, & de imagine ac similitudine Dei, ad quam conditi sumus: de bona quoque ac mala siue propria voluntate, atque de canone præceptorum & consiliorum Dei. Caput LXIX.

VElim hîc lector attẽtum se præbeat. Dicam eñ, quæ ad nos oñes magnoperè ptineant. DEVS ex oñi æternitate in sua nos sapiẽtia est intuitus, pręuidit & cognouit, estq; hęc eius voluntas, vt apertis interioribus oculis nostris, ipsum syncera ac oñis simulationis experte simplicitate respiciamus. Vocauit etiã nos ab æternò, & vult vt patefactis internis auribus nostris, gratiæ suæ instinctus ac inspiratiões audiamus. Ab oñi itidèm æternitate nos elegit, rursumq; id exigit à nobis, vt ipsum præ creaturis oñibus eligamus. Denique summo nos amore prosequitur, & ab æterno prosequutus est, iubetque vt se vicissìm æternò diligamus. Et id oñninò iustum & æquum est. Vbi autem dilectus cum dilecto cõiungitur ac vnitur, iam fit libræ æquamẽtum. Amor æternus est, incipitq; in DEO & tãgit spiritum nostrum, mutuumq; à nobis poscit amorem. Atque hoc pacto inter nos & DEVM amor ceu circulus aureus, cuius nec initium, nec finis est, exercetur. Charitas nostra in DEO incipit, & in DEO perficitur ac cõsummatur. DEVS eñ seipsum præbet ac largitur in spiritu nostro, & nos vicissim in ipsius spiritu nos damus ac prębemus, atque hîc charitatis libra sistitur, & nos DEI imaginẽ in nostro gestamus spiritu, viuimusq; ex DEO, ad DEVM, in DEO, & sumus vnũ cũ DEO. Hîc iam planè sapientes negociatores sumus, quandoquidẽ nos totos siue nostrũ totũ proilliꝰ toto dedimus, & nostrũ totũ in eius toto oñinò possedimus ac obtinuimus, sumusq; filij DEI, & in nostro spiritu imaginẽ illiꝰ, ad quã sumus cõditi, circũferimus. Hæc aũt vita rationẽ, ordinem, sensus

Quid Deus à nobis velit.

Quõ sapientes negociatores simus.

ſenſus excedit, atq; inibi cũ DEO vnũ ſumus. Sciendum eſt aũt, non ad imaginem dũtaxat DEI, vt cum illo vnũ ſimus, ſed etiã ad illi⁹ ſimilitudinem factos nos eſſe, vt illi aſſimiles & cõformes ſimus, id eſt, vt in amore & charitate cæteriſq; virtutib⁹ oĩbus ſimus ordinati. 1.Cor.13. Charitas ſeipſam aut priuatũ aliquid nõ quęrit, ſed iuxta gratiſſimã DEI voluntatẽ viuere, ſummũ illi⁹ gaudiũ eſt. Eãobrem dãda nobis opera eſt, vt nobiſipſis ac proprię volũtati in agẽdo, omittẽdo, patiẽdo abſq; calcitratione, vel detrectatiõe & alteri⁹ electione renũcie mus. Creauit eĩ DEVS voluntatẽ noſtrã, nõ vt propriè noſtra ſit, ſed ſua, qui eã creauit. Vndè quiſquis voluntatẽ ſeruat ſuam, poſſidetq; vt propriã, is reuerà ſur eſt & latro, quandoquidẽ DEO ſubripit quod iure illi⁹ ſoli⁹ eſt: ſeruitq; ac obſequitur proprietati ſuę in vitijs, atq; hoc ipſo peccati ſeruũ ſe facit. Qui autem peccati ſeruus eſt, idem etiã diaboli mancipiũ eſt. Qui verò diabolo ſeruit, ſeipſum vtiq; perimit, amittitq; liberam ad DEVM per amorẽ conuerſionẽ: atq; eã ob rẽm pręmiũ conſequetur à ſpiritu Tartareo, quale is reddere ſolet ſeruis ſuis, id eſt, pœnas inferorũ, ſi tamen in eius ſeruitio ad mortẽ vſq; perſeuerauerit. Diabolo ſeruientiũ mercęs quæ. Porrò quotquot in gratia & gloria degunt, eis non niſi vna voluntas eſt, quæ eſt gratiſſima voluntas DEI. Siquidem intantùm diuinæ ſunt vniti voluntati, vt nihil aliud poſſint velle, niſi quod velit DEVS. Sunt eĩ oĩes vna cum DEO vita, & vnum in illi⁹ voluntate, & ipſe in eis oĩbus cum ſua viuit gratia & donis multifarijs: atq; hoc pacto ſimiles ei ſunt, quanquàm diſcriminatim, multigenis virtutum modis ac rationib⁹. Propria autem volũtas primas ſibi vendicare molitur, & ipſa quidem præire, DEVM autem ſubſequi vult, optatq; non pro DEI, ſed pro ſuo viuere arbitratu. Hæc propria volũtas ſuperba ac immorigera, auerſio à DEO, & toti⁹ malitiæ fundum eſt. Ipſa nedum cũctis mortalib⁹, ſed etiam ipſi DEO, modò id ei poſſet contingere, dominari appetit, eſtq; ptinax & contentioſa atq; inordinata in omnib⁹, nec cũ aliquo diu pacem & concordiam ſeruare poteſt. Volũtatis ꝓpriæ temeritas & inquietudo. In cęlũ quidem ptingere non poteſt: in terris autem pacem non habet, ſed in inferno ſepeliẽ: eiusq; ſepulchrum, inuida calcitratio & contradictio eſt. Propria volũtas nobis ex natura ineſt, quę nihil poteſt ex ſeipſa tanquàm ex ſeipſa, ſiquidem oĩe poſſe noſtrum ex DEO eſt. 2.Cor.3. Præcipit igiẽ DEVS, vt nobiſipſis & oĩ ꝓprietate abdicata, ſuę nos liberrimę dedamus ac ꝓmittamus volũtati: ſicq; oĩa p ipſum poterimus, quandoquidem vna cum eo libertas ſumus. Quî oĩa per Deum poſſimus. Præcipit etiam nobis, vt abſq; vlla mercedis contemplatione ipſum ſupra noſipſos & oĩa intentiõe ac amore ꝓſequamur. Charitas eĩ pręmium eſt & vita ęterna. Itaq; ſine aliquo reſpectu vel reflexiõe amare debemus. Amare enim ea de cauſa, vt viciſsìm amemur, naturę eſt & amoris inordinati. DEI autem liberę voluntati vniti eſſe debemus, ſicq; abſq; cura & ſolicitudine vitam agimus: & cum DEO dare & accipere, agere ac omittere, odire & amare debemus, atq; ita vnius cum eo libertatis ac voluntatis ſumus: multoq; grati⁹ nobis eſſe debet credere, ſperare atq; confidere illi, quàm de æterna vita eſſe certos atq; ſecuros. Liberè etiã eligemus perenniter ſeruire illi, ei grates ac laudes agere, quemadmodùm angeli & beati hominum ſpirit⁹ faciunt. Hæc eſt enim vita æterna. Atque vſq; adeò à nobiſipſis & ꝓpria voluntate nudi, abſoluti & expediti, & in eius gratiſſimam volũtatem mortui erimus, vt quicquid ille nobiſcum in tempore vel æternitate agere velit, pręcipuum noſtrum gaudium ſit. Mortui quó nobis eſſe debeamus. Pręcipit quidẽ nobis, vt ſe ęternò diligamus: non autem pręcipit, vt mercedem eligamus. Itaq; qui illic eſſe nolunt, vbi vult DEVS, ſed illic potiùs, vbi ipſi volunt, in eis natura & propria voluntas etiãnum viuit, nec ſunt in amore perfecti. Apud inferos ſi quis propriæ eſſet mortuus voluntati in liberrimã voluntatem DEI, is vtique non arderet. Et in cęlis ſi quis ꝓprię eſſet voluntatis contra voluntatem DEI, is planè non beat⁹, ſed miſer ac infelix foret. Volũtati ꝓpriæ mori, quãti ſit momenti. Nimirùm iuſtitia DEI malos condemnare, & DEI miſericordia ac benignitas bonos ſeruare conſtituit: & tamen audent ſceleſti quidam dicere ſe damnari nolle, etiamſi velit DEVS: & beatos ſe eſſe velle, nolit velitve DEVS: qui reuerà dæmonum ac homi num damnatorum ſimilimi ſunt: quos DEO in omnibus conſtat eſſe contrarios, ita vt damnati eſſe nolint, etiãſi velit DEVS, vellentq; obtinere beatitudinem inuito DEO. Sceleſta quorundã blaſphemia. Quæ ſunt peccata mortifera ac æterna in cunctis dãnatis ſpiritib⁹, atq; hominib⁹ maleuolis ac ſceleratis, DEO contrariã agentib⁹ vitã, atq; ita morientib⁹. Omnia poteſt DEVS, quæ quidem ordinata ſint: non poteſt autem velle, vt vel dãnentur qui ipſum diligunt, vt D. Petrus & reliqui Quæ Deus qucat aut nequeat;

ſancti oẽs: vel beati ſint qui ipſum non amant, vt Iudas, Pilatus, & cęteri homines impij. Qui boni ſunt, ijs charior eſt voluntas DEI, quàm ſua ipſorum: mallentq; eſſe apud inferos cum voluntate DEI, quàm in cælis nolente DEO. Impij autem & pctores diuinæ repugnãt voluntati. Cùm enim DEVM amare nolint, tamen beati eſſe volunt, quod eſt impoſſibile ac inordinatum: & qui tales ſunt, ij peccatis mortiferis obnoxiã ducunt vitã. Qui enim DEVM amore non proſequitur, is etiãſi in cęlis eſſet, miſer tamen ac dãnatus foret: ſicut ediuerſo qui DEVM amat, etiãſi in inferno eſſet, beatus tamen foret & benedict⁹ à DEO. Boni homines illic eſſe volunt, vbi velit DEVS: & quia vnius ſunt cum DEO voluntatis, perpetua pace gaudent. Ergo quiſquis ſeruari ac ſaluus eſſe appetit, is propriam contemnat ac proculcet voluntatem, quatenùs DEO aduerſa eſt, eligatq; potiùs & viuat gratiſſimæ DEI voluntati, ſicq; in illi⁹ gloria, & æterna ac beata vita illi coniungi ac vniri poterit. Qui DEO viuere, & DEI ſimilitudinem obtinere cupit, cum DEO amet ac odio habeat neceſſe eſt abſque proprietate. Oderit oportet quæ DEVS odit, nempe peccata & peccãdi occaſiones, & inordinatas erga corporis voluptates ac oblectamenta ꝓpenſiones & amorem, atq; etiam inordinatas ſenſuum delectationes. Ferat quoq; oportet crucem ſuam, & CHRISTVM dominũ ſuũ ſequat, propriãq; voluntatẽ ac ꝓpriũ iudiciũ & exiſtimationẽ, qua ſe cæteris ſapientiorẽ ac meliorẽ arbitret, ſpernat & peſſùm premat. Aduerſum hæc enim bellum ei gerendum eſt, & cõnitendum, vt ea vincat ac ſuperet: ita fiet, vt bonam habeat voluntatem, cum diuina voluntate conſentientem: quandoquidem odio habet, quæ DEVS odit. Hæc eſt autem voluntas DEI, vt vſqueadeò proprietati noſtræ in ipſius mortui ſimus voluntatem, vt quam ipſe morti propinquus fecit precem, eam & nos dicere poſſimus ex ſententia, videlicet: Pater, non mea, ſed tua voluntas fiat. Deindè etiam amanda nobis ſunt ex volũtate DEI, quæcunque ipſe amat. Creauit ille cælum, terram, & quicquid eſt vſpiàm in creaturis, & hæc in mortalis vitæ noſtræ vſum ac miniſterium contulit, exigitque à nobis, vt cum anima & corpore & creaturis omnibus, quibus pro noſtra neceſſitate vtimur, ipſi grates ac laudes agamus, ipſi ſeruiamus, idque ad ipſius æternum honorem: quod quidem iuſtum & æquum eſt. Ad hæc tantoperè nos amauit, vt etiam vnigenitum filium ſuum nobis dederit, quo nobiſcùm mortalis foret, eumque ad mortem vſque humiliauerit, & nos ad ęternam euexerit ac exaltârit vitam. Et hæc cæleſtis patris eius voluntas fuit, nec ratio eius aliud velle potuit, quàm quod vellet DEVS. Et quotquot vnius cum eo ſunt voluntatis in omnibus, ij omnes ex DEO nati, & CHRISTI diſcipuli ſunt. Nec dubium eſt, quin DEVS benigniſſimus omnes velit homines ſaluos fieri: ſed qui inſtitutiones ac pręcepta eius contemnunt, & vitam ipſi aduerſam in vitijs tranſigunt, ij planè ex tetri ſpiritûs conſilio nati ſunt. Bona voluntas, virtutum omnium fundum ſiue fundamentum eſt. Vnius autem eſſe cum DEO voluntatis, id virtutes omnes excellit. Quiſquis ita bona ꝓditus eſt voluntate, vt ſeſe abneget, ac proprię renunciet voluntati, ſeſeque liberrimę reſignet ac dedat voluntati DEI, eius bona voluntas perfecta eſt, idemque abſque formidine & anxia ſui cura vitam tranſigit, mortalemque vitam ſuam & caduca ac labentia cuncta proculcauit, & de vita ęterna obtinenda quandam ſe ſentit habere certitudinem. Eiuſdem in omnibus cum DEO voluntatis eſt, & pacem habet cum DEO & in DEO imperturbabilem: mitis enim & humilis corde, ex DEO prognatus eſt, & CHRISTVS in ipſo viuit cum omnibus donis ſuis, ſicut & in omnibus nobis, ſi tamen nobis renunciemus, & ipſi ſoli viuamus. CHRISTVS etiam docet nos tum communes vias, tum internas occultas ſemitas ſuas, id eſt, pręcepta & cęleſtia conſilia ſua. Oſtendit explicatque nobis, deſcendiſſe ſe ex amore puriſſimo ad nos, nosque docuiſſe, & nobis vixiſſe, ac ex amore itidèm noſtra cauſa mortem ſubijſſe, itemque ſuam nobis indicat glorioſam reſurrectionem in nobis viuentem, & aſſcenſionem admirabilem, qua in cęleſtibus glorię locum nobis pręparauit, charitatis etiam & ſanctiſpiritûs ſui in nos promanationem, reditum denique ſuum in extremo die, quando (vt ipſe pollicitus eſt) nos cum illo, & ipſe nobiſcùm mundum iudicabimus. In quibus ſanè merito gaudere nos debemus & bona ſemper ſpe eſſe prædi ti: ita enim & ipſe viuit nobis, & nos in illo. Et hęc fides noſtra eſt, & communis ſanctę Eccleſię catholicę canon ſiue regula, ab omni ęternitate pręuiſa ac pręordinata, ſcriptaque in libro vitę, qui eſt DEI ſapientia:

Amor Dei quantum habeat momenti.

Quid volẽtibus Deo viuere neceſſarium.

Quid deus à nobis velit.

Mat. 26.

Quantus erga nos Dei pris amor.

Voluntatis bonæ momẽtũ quantum.

Quis ſuæ ſalutis quodãmodo certus fiat.

Matt. 19. 1. Cor. 6.

Hunc

Hunc canonem CHRISTVS aduexit, & nedum verbis docuit, sed etiam vita sectatus est, eumque Apostoli & homines sancti elucidârunt ac expliçuerunt. Et idem ipse à mundi exordio Patriarchis & Prophetis in naturę & scripturę lege propositus ac demonstratus fuit, multisque modis in parabolis ac similitudinibus cultus & exercitatus est. CHRISTVS autem legem Euangelicam in sanctę Ecclesię canonem in terras adduxit, eamque viuendo tenuit, & verbis docuit discipulos suos, quo nomine illi omnes censendi sunt, qui ipsum imitantur. Qui verò ipsum spernunt, eiusque canonem floccipendunt, si quidem tales moriantur, damnationis ęternę luunt pœnas horrendas. CHRISTI enim vita & regula siue canon, cunctorum ordinum atque institutorum monasticorum, omnigenę sanctę vitę, cunctarum sanctæ Ecclesiæ exercitationum, sacrificiorum, sacramentorum, & eorum omnium, quæ quis piè viuendo possit sectari, fundamentum est. Ipsa Christiana fides in CHRISTO & eius vita fundata est: vita autem eius, canon illius est, sine cuius obseruatione non potest quisquam effici beatus. Idem autem Domini Saluatoris canon id omnibus nobis præscribit ac præcipit, vt cuncta DEI præcepta ex vera seruemus obedientia, & vt gratissimam DEI voluntatem in omnibus, ipso permittente nobis euenientibus, humili cum patientia perferamus. Hæc, inquam, præceptorum & Euangelij lex est, quam Dominus IESVS ipse coluit ac obseruauit, & omnibus beatam vitam adipisci volentibus seruandam tradidit ac edocuit. Præter quam id etiam ab eodem saluatore docemur, vt si quidem ipsum imitari, eique nos conformare, & eius sequi consilia velimus, quemadmodùm ipse vixit & docuit, mundũ contemnamus, nosipsos & propriam voluntatem & quicquid cum amore possidere queamus, eius liberrimæ voluntati resignemus, ijsque renunciemus, atque hoc pacto citra impedimentum in puro spiritu ad cælestem vsque Patrem ipsum sequamur. Quę autem huc pertinet exercitatio, ea syncera est & minimè simulata coram æterna veritate. Est autẽ hæc, nempe DEVM intentione ac amore prosequi, benedicere, grates ac laudes agere, honorem exhibere, ac adorare in spiritu & veritate. Iste canon omnibus præscriptus est, qui quidem in DEI consilijs & CHRISTI vita imitanda perfecti esse velint. Iubet igitur canon Domini IESV, vt simus morigeri ac obedientes, & vt aduersum propriam voluntatem ac naturæ propensiones dimicemus, CHRISTVMque imitemur obseruando præcepta, quæ ipse nedũ verbo docuit, sed etiã vita seruauit. Ita agendo & placere DEO, & æternã cum illo vitam possidere valebimus. Vltra præcepta verò CHRISTVS Dominus & eius Canon consulit nobis, si quidem in eodẽ canone perfecti esse velimus, vt mundũ habeamus contemptui, nosipsos & omnem proprietatem in DEI liberrimã voluntatẽ resignemus ac abnegemus, atque ita CHRISTVM sequamur in amore simplici, & spiritûs puritate. Hæc si egerimus, vnà cũ CHRISTO & sanctis omnibus pacẽ tranquillãq; beatitudinẽ in DEO inuenire, obtinere, ac possidere licebit. Ibi tũ præcepta cõsiliaq; impleta ac perfecta sunt, & amoris vnitas modo excellentissimo possidetur.

discipulorũ Chri noĩe digni qui.

Chri canon qs, & quid nobis præscribat.

Quis canon quibus cur pręscriptus.

¶ De tribus specialibus vitæ præsentis solennitatibus: & quarta, quæ in extremo die celebrabitur.

Caput LXX.

CAnonis nostri Ordinarius, vt vocant, tria quædam præcipua continet anni festa vel solennitates, quæ congruis semper renouantur tẽporibus, idque nouis cum gaudijs, quæ multiplici sanctæ Ecclesiæ cultu ac exercitijs declarantur. Prima solennitas hyeme, altera vere, tertia ferè æstate agitur. Prima, quę in hybernum incidit tempus, vitæ æternæ ac totius beatitudinis initium est, qua Pater omnipotens vnigenitum filium suum nostram voluit sumere naturam, concipi ac nasci ex intemerata virgine MARIA, & nobiscùm degere DEVM ac hominem. Altera, quæ Verno occurrit tempore, docet nos, quemadmodùm sempiternus DEI filius Dominus noster IESVS CHRISTVS seipsum nobis sumendum prębuerit in præstantissimo sacramento, vtque sese paternę voluntati, & manibus crudeliũ pmiserit Iudæorũ, morituru pro õmibus qui in ipsum crediturí, & ad eius honorẽ vitijs essent morituri. Ij em̃ omes cũ ipso resurgent in gloriã Patris. Hęc solennitas Paschatis nomen obtinuit, qua fideles omes singularibus vitę ęternę gau-

Triũ solennitatum mysticatio.

I. chri Natalis.

II. Pascha.

III. dijs exhilarantur. Tertia celebritas æstiuo fermè tempore euenit, qua Pater & filius Sanctum misêre spiritum suum in Apostolos die sancta Pẽtecoste, qui cęlum pariter ac terram repleuit, in quem quotquot credunt, sperant & amant, ij oẽs ęternis gaudijs & beatitudine pleni sunt. Pręter has autẽ solennitates quarta supereſt, quam futuram expectamus, appetimus, suspiramus & credimus, quæ in extremum incidet diem, quando CHRISTVS immensa cum maiestate & potestate, cum angelis & sanctis suis è cęlis ad nos descendet iudicare bonos ac malos. Qua die, festa & solennitates oẽs temporarię in vnã eamque celeberrimam semperque mansuram festiuitatem perficientur ac consummabuntur: & CHRISTVS IESVS oẽs suos, qui ipsi ac Patri cęlesti seruierint, benedicet, & in gloriã ab origine mundi eis pręparatam secùm abducet: itemque maledicet oẽibus, ipsum eiusque pręcepta modò contemnentibus, & ex iustitia sua cum Tartareis spiritibus in ignem inferni inextinguibilem impios illos relegabit semper arsuros. Ita se habet sanctæ Ecclesiæ & Christianæ fidei ordinarius: quæ quisquis non credit, damnatione plectetur. Occurrunt præterea toto anno cõplures alij festi dies tum ipsius Domini, tum sanctorum, qui partim communiter vbique terrarum in sancta Ecclesia coluntur ac venerationi habentur: partim illis duntaxat locis speciatim, in quibus sancti homines cõmorati sunt, vitamq; duxere, & mortui sunt ad honorẽ DEI. Atque hæ solennitates & festi dies oẽs in vltimo die in vnã DEI gloriã cõsummabuntur, oẽibus quidẽ sanctis cõmuniter, & speciatim singulis, pro cuiusque dignitate. Et hoc DEI omnipotentis & familiæ eius regnum est.

Pentecoste.

Iudicium vltimum.

Mat. 25.

Festa q̃ qui tandem consummanda.

¶Vt Dominus IESVS sit liber noster orarius: & in quem finem cuncti Monastici ordines instituti sint. Caput LXXI.

CHRISTVS IESVS DEVS & dominus noster, ipse noster canon est, & eius vita noster (vt sic dicam) ordinarius & commune breuiarium, seu communis liber horarius est, toto vbique orbe terrarũ, quem, vbicunq; simus, nobiscùm perpetuò circunferre debemus, eius videlicet passionẽ & mortẽ acerbissimã nostra in memoria absq; vlla obliuione, amorẽq; & fidelitatẽ illius nostris in cordibus cum delectatione & amore retinendo, vitãq; eius sanctissimam in amantibus animabus nostris cõmorantem atq; manentem. Hæc eñ cibus noster sunt, quibus perpetuò vesci possimus. Et hic liber horarius, laicis iuxtà ac doctis cõmunis est, cui quotquot vitam suam accõmodant & conformant, suasq; iuxta eum preces horarias persoluunt, ij in DEI iudicio fidenter ad Dominũ dicent: Domine, tibi placere, tibi perenniter viuere ac famulari concupiuimus. Huius rei gratia perplures sancti homines diuersa monasticæ vitæ instituta & ordines instituerũt, habitu quidem, ordine, modo, instituto, exercitijs & precibus, quibus DEVM laudarent & colerent, DEOq; seruirent, disparibus ac dissimilibus, sed eorum tamen singuli quique in eo, quod susceperant ac statuerant, viuendi genere ac instituto, pro gratissima DEI voluntate viuere ac mori optârunt ac decreuerunt. Quapropter oẽs religiosi ordines ac approbata instituta monastica, adunata & fundata sunt in vno eodemque fundamento, id est, CHRISTO IESV, qui omnis boni principium & finis est. Per ipsum atq; eius nomen cuncta perfecta sunt & benè ordinata in cælis & in terris, & in quibuslibet hominibus bonis ipsi famulantibus. Atque eam ob rem sancta Ecclesia catholica in eius nomine atque ad Patris eius honorem per Spiritum sanctum multiplices ac varios diuini cultûs & famulatûs modos ac rationes instituit, putà sacrificiorum, oblationum, exercitationum internarum, bonarum actionum externarum, Missarum, pœnitentiæ agendæ, abstinentiæ ferendæ pro peccatis, cum cultu & exercitatione septem sacramentorum, & septem horarum: quæ quidem mortales omnes vnà cum fide catholica, in quouis vitæ instituto vel modo, quem ipsi sibi elegerint, in quo DEO pro illius beneplacito viuere cupiant, obseruare debebunt.

Canon, ordinarius seu breuiariũ nostrũ quod.

Ordinis oĩs monastici fundamentũ quod.

PASSIO CHRISTI IN SEPTEM DISTIN-

STINCTA HORAS, CVM ALIIS NOTATV DIGNIS.

¶Tempus Matutinum siue Nocturnum: & quid eo tempore fecerit Deus ac perpessus sit, quid item fideles quique tunc agere debeant. cap. LXXII.

PRIMVM obsecrandi tempus in sancta Ecclesia, in nocte agitur, & dicitur vsitato vocabulo Matutinum. Hoc tempore Christifideles bona præditi voluntate, suum (vt vocant) Breuiarium seu librum horarium explicare debent, ac lectitare historiam Domini IESV & sanctorum, & meminisse Dei ac Domini sui cum Amore intimo & spiritu subleuato, ac dicere singuli pro deuotione sua: Domine, cor & labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem & honorem tuum. Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina, quo tuam laudem, tuumq; famulatum & cultum perficere queam. Ab omni æternitate Domine me intuitus es, & vocasti ac elegisti, & intentione ac Amore prosequutus es, modò ipse in te credere, & ad mortem vsque liberè tibi seruire velim. Creasti em̃ nos tum ad imaginem tuã, id est, vt in Amore tecùm vnum simus: tum ad similitudinem tuam, quo tua freti gratia, in omnigenis virtutibus tibi conemur esse assimiles. Et teipsum quidem abiecisti ac humiliasti infra omnia, nos verò supra omnia abs te condita exaltasti: atque intantùm nos amasti Domine, vt non sis dedignatus in hoc exilio nos inuisere: Assumpsisti enim & induisti humanam naturam nostram, & nasci voluisti in nocte ex pudicissima semperque virgine MARIA, collocarique in præsepio pusillus & humilis inter duo bruta animãtia. Ita noctẽ decorasti ac illustrasti natiuitate tua, canentibus angelis gloriam tibi, & hominibus bonæ volũtatis, tibi viuentibus, tuamq; vitã possidẽtibus, pacem in te sempiternam. Sed iam horæ Matutinæ primum nocturnum in Dominicæ Passionis memoriam aggrediamur. Posteaquàm Dominus IESVS discipulis preciosum corpus & sanguinem suum in sacramento tradiderat, eorum pedes humilima cum submissione abluerat, eisq; reuerenter admodùm & ingenti cũ dignatione ministrârat, deindè prolixum ad eos sermonem habuit, quem S. Ioannes in suo Euangelio describit, assumptisq; illis, egressus est cũ eis transtorrentem Cedron in hortũ quendam, quò sæpiùs ire solebat, dixitq; ad eos: Sedete hîc, vigilate & orate, vt non intretis in tentationẽ. Et assumpto speciatim Petro & duobus filijs Zebedæi Iacobo & Ioãne, pgressus pusillũ, cœpit contristari & mœstus esse, dixitq; ad eos: Tristis est anima mea vsq; ad mortẽ. Sustinete hîc & vigilate mecũ. Et ipse auulsus est ab eis, quantũ iactus est lapidis: & flexis genibus, procidit in faciem suã super terram, & mœstissimo ac humilimo corde orabat, dicens: Abba pater, omnia possibilia sunt tibi, si fieri potest, transeat à me hora ista, & transfer à me calicem hunc. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et surgens ab oratione, venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes. Et dixit Petro sic: Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecũ? Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Docemur hîc à Christo, vt cum ipso vigilemus & oremus, & spiritu nostro ac diuina gratia carnem & naturam nostram superemus, Deoq; in omni afflictione ad mortem vsque obtemperemus. Et hæc prima nocturni temporis hora est, qua Christum sequimur, eique nos conformamus.

Quid eulq; hora matutina faciẽdũ. Psal. 50. & 69.

Luc. 2.

Ioan. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

Mat. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Hora I.

Altera hora nocturna iterũ Dominus IESVS à discipulis suis paululùm secedens, leuatis in cælum oculis, dixit ad patrem: Pater mi, si non potest à me transire calix iste, nisi bibã illum, fiat volũtas tua. quibus verbis corpus & animã & totã creatã hũanitatẽ suã potẽtissimis eterni patris manibus obedientissimè ac humilimè permisit ac resignauit, summoperè desiderãs in se perfici ac impleri omnia, quæ in æterna Dei sapientia definita ac præordinata erant: dedidit q; sese liberrimè ac resignauit gratissimæ Dei voluntati, atq; inibi pacem & quietẽ reperit in spiritu. Rursus autem ad corporis & naturæ suæ tenerit̃udinem, passionis & cruciatuũ, quos & debebat & volebat perpeti, immanitatẽ oculos aduertẽs, magnas cordis pressuras, ingẽtemq; mœrorẽ ac horrorẽ in tota vita sensitiua in corpore & aĩa ac sensibus ptulit.

II. Mat. 26.

Siquidem valenti ac incolumi erat corpore, totus viuidus & ætate iuuenis, omnium quos vnquàm terrarũ orbis habuerit, vir multò pulcherrim⁹ ac amabilissimus. Itaq; in terrã collapsus, magno cœpit angore & concertatione fatigari. Secũdum spiritum enim mori omnino volebat, sed caro viuere maluisset, mortemq; perhorrescebat. Apparuit autem illi Angelus de cælo, confortans eum in hac spiritûs & carnis colluctatione. Spiritus qdem eius supra omnia erectus, liber, expeditus & beatus, ac DEO Amore vnitus erat: Anima eius rationalis plena erat gratia, itẽq; sapiẽs, illustris, interna, deuota, desiderijs & precibus intẽta ꝓ illis, quorum causa mortem oppetiturus erat. Atquì tota portio sensitiua horrore, anxietate ac formidine correpta, & acerbissimæ Passionis & mortis imaginatione plena fuit. Quamobrem prolixiùs orans, charitate carnem vicit & sanguinem, sese patris permittens ac offerens voluntati. In ipsa autem victoria tanto contendit labore, vt ex omnibus eius membris sanguineus erumperet sudor, manans largiter in terram. Deindè surgens ab oratione, veniensq; ad discipulos suos, inuenit eos iterùm dormientes. Erant enim oculi eorum grauati somno, & ignorabant quid responderent ei. Tertia noctis hora relictis discipulis, grates ac laudes egit cælesti patri, quòd eius gratia fretus, propriam vicisset voluntatem, orauitq; pro omnibus, qui ipsum in Amore, & suijpsorum abnegatione essent imitaturi, vt vnà cum ipso in sancto baptizarentur Spiritu, & eorum interna vita DEI gratia compleret. Iamq; tertiò surgens ab oratione, veniensq; ad discipulos prę tristitia dormientes, ait ad eos: Dormite iam & requiescite. Sufficit. Prima trium horarum noctis vigilia transijt: quarta iam appropinquat noctis hora, & filius hominis tradet in manus peccatorum. Surgite, eamus. Ecce qui me tradet, propè est. Adhuc eo loquente, venit Iudas Iscariotes vnus ex duodecim, & cum eo turba multa cum laternis, gladijs, fustibus & armis, missi à principibus sacerdotum & scribis & senioribus. Dederat aũt traditor eis signum, dicens: Quẽcunq; osculatus fuero, ipse est, tenete eũ, & ducite cautè. Et antecedebat eos, & statim accessit ad IESVM, & ait, Aue Rabbi. & osculatus est eum. Dixit ei IESVS: Iuda, osculo filium hominis tradis? Amice, ad quid venisti? Processit aũt IESVS, & dixit ad eos qui venerant cum Iuda: Quem quæritis? Responderunt ei: IESVM NAZARENVM. Dixit eis IESVS: Ego sum. Quo dicto, illi omnes viribus destituti, abierunt retrorsùm, & ceciderunt in terram. Iterùm ergo eos interrogauit: Quem quæritis? Illi autem dixerunt: IESVM NAZARENVM. Respondit IESVS: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos abire. Tunc accesserunt, & manus iniecerunt in IESVM, & tenuerunt eum. Videntes aũt ij qui cum ipso erant, quod futurũ erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio? Petrus ergo habẽs gladium, eduxit eum, & percussit Pontificis seruum, & amputauit auriculam eius dexteram. Dixit autem IESVS Petro: Mitte gladium tuũ in vaginã. Calicem quẽ dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum? An putas quia non possum rogare Patrem meũ, & exhibebit mihi modò plùs quàm duodecim legiones Angelorum? Quomodò ergo implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri? Et cùm tetigisset auriculam serui, sanauit eum. Sequitur hinc quinta noctis hora, qua Dominus IESVS dixit ad eos qui eum capere venerant: Tanquàm ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprædendere me: quotidiè apud vos eram in templo docens, & non me tenuistis: sed hæc est hora vestra & potestas tenebrarum. Hoc autem autem totum factum est, vt adimplerentur scripturæ Prophetarum. Tunc discipuli omnes, relicto eo, fugerunt. Sexta porrò noctis hora cohors & tribunus & ministri Iudæorũ comprædenderũt IESVM, & in terram eum prosternentes, sacratissimas manus eius ligauerunt, & vinctũ adduxerunt eum ad Annam primũ, qui erat socer Caiphæ Pontificis anni illius. Sequebaẽ autem IESVM Simon Petrus & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus Pontifici, & introiuit in atrium Principis cũ IESV. Petrus autem stabat ad ostiũ foris. Exiuit ergo alius discipulus, qui erat notus Pontifici, & dixit ostiarię, & introduxit Petrũ. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria: Nunqd & tu ex discipulis es hominis istius? At ille negauit illũ coram omnibus, dicens: Mulier, non sum, neq; noui illũ, neq; scio quid dicas. Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans & calefaciens se, vt videret exitum rei. Exeunte aũt eo ianuam, cùm vidisset illũ alia Ancilla, cœpit dicere circũstantibus: Quia hic ex illis est, & hic cũ IESV Nazareno erat. Et post pusillum rursus

Luc. 22.

III.

Mat. 26. Marc. 14.

IIII.

Marc. 14. Mat. 26. Luc. 22.

Ioan. 18.

Ioan. 18.

Mat. 26.

Luc. 22.

V.

Mat. 26

VI.

Ioan. 18.

qui

qui adstabant, dicebãt Petro: Verè ex illis es, nam & Galilæus es, & loquela tua manifestum te facit. Et iterùm negauit cũ iuramento, quia non noui hominem. Deindè dixit ei vnus ex seruis Pontificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculã: ¡Nónne ego te vidi in horto cũ illo? Ille autem cœpit anathematizare, detestari & iurare, quia nescio hominem istum. Et continuò adhuc eo loquente, iterùm gallus cantauit. Et conuersus dñs, respexit Petrũ, & recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat, quòd priusquã gallus cantet bis, ter me negabis. Et egressus foràs, fleuit amarè. Septima noctis hora p̃sentauerũt milites IESVM corã Anna Pontifice, q interrogauit eũ de discipulis & de doctrina eius. Rñdit ei IESVS: Ego palã locutus sum mũdo: Ego semper docui in synagoga & in tẽplo, quò oñes Iudæi conueniũt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos q audierũt quæ locutus sum ipsis. Eccè hi sciunt quid dixerim ego. Hæc cùm dixisset, vnus assistens ministrorũ, dedit alapã IESV, dicẽs: Sic rñdes Pontifici? Respondit ei Iesus: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: Si autẽ benè, quid me cędis? Octaua noctis hora misit Annas IESVM ligatum ad Caiphã põtificẽ, vbi scribæ, seniores & Pharisæi cõuenerãt. Principes aũt sacerdotũ & omne conciliũ quærebant falsum testimoniũ contra IES. M, vt eũ morti traderẽt, & non inueniebant cũ multi falsi testes accessissent, & conueniẽtia testimonia nõ erãt. Nona noctis hora venerũt duo falsi testes, & falsum testimoniũ ferebãt aduersus eũ, dicentes: Q̃m nos audiuim⁹ eũ dicentẽ, Ego dissoluã templũ hoc manufactũ, & post triduũ aliud nõ manufactũ ędificabo. Et exurgẽs summus sacerdos in medio, cũ taceret IESVS, interrogauit eũ, dicens: Nõ respondes quicq̃ ad ea q̃ tibi obijciunt ab his? Ille aũt tacebat, & nihil respõdit. Rursus summus sacerdos interrogauit eum, & dixit ei: Adiuro te per DEVM viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei benedicti. Dixit illi IESVS: Tu dixisti, quia ego sum. Si vobis dixero, non credetis mihi: si autẽ & interrogauero, non respõdebitis mihi, neq; dimittetis. Veruntamen dico vobis, amodò videbitis filiũ hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & veniẽtem in nubibus cæli. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimẽta sua, dicens: Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? Audistis blasphemiã. Quis vobis videt? Qui oñes condemnauerunt eum reum esse mortis. Tunc expuerunt in faciẽ eius, & q tenebãt eum, illudebant ei, & velauerunt eũ, cędẽtes eũ colaphis, & ministri eũ alapis cędebãt, & interrogauerunt eum, dicẽtes: Prophetiza nobis Christe, qs est q te percussit? Et multa alia blasphemãtes dicebãt in eum. Atq; hæc tribus durabãt horis donec illucesceret. Eo q̃dem tẽpore, quo dñs p̃pter nos pati voluit, nox duodecim constabat horis, quę efficiunt vigilias quatuor, singulis vigilijs in tres horas distributis. Prima noctis vigilia dñs IESVS seipso & p̃pria voluntate abnegata, Patris volũtati humiliter ac obediẽter sese permisit ac resignauit, paratus ad mortẽ vsq; ignominiosam absq; electiõe perpessionẽ ferre. Altera noctis vigilia idẽ dñs IESVS ministris Iudæorum se capiendi, ligãdi, & vinctũ ad Annæ ædes perdũcendi fecit potestatem.

Luc. 22. Mat 26. Marc. 14. Ioan. 18. VII. Ioan. 18. VIII. Ioan. 18. Marc. 14. IX. Mat. 26. Luc. 22. Vigiliæ noctis quot. I. II.

Tertia vigilia absque contradictione tacitus humiliter pertulit falsos testes & proditores, accusantes eum apud Caipham Pontificem. Et cùm veritatem eidem Pontifici & concilio edixisset, ab eis contemptui habitus est, nec secùs in eum incurrebant ac debacchabantur omnes, quàm hominem impium, q in DEVM blasphemias vomuisset, & mortem iure esset meritus. Quarta vigilia totum sese humilem, innocentem, ac patientem liberè suis permisit ac submisit hostibus, vt quantùm DEVS vellet permittere, ipsum contemptu, ludibrijs, sputis & tormentis pro oñi sua volũtate possent afficere & affligere. Ita nimirũ dñs noster IESVS Christus etiam à nobis exigit, vt nosipsos nihilipendamus & habeamus contemptui, atque in omni perpessione & afflictione humiles, obtemperantes, & diuinæ nos permittentes ac resignantes voluntati, atque etiam vitiorum ministris, & sanctæ Ecclesiæ tum secularibus, tum Ecclesiasticis p̃fectis & p̃latis, atque adeò cunctis hominibus odio nos habentibus & contẽnentibus, diuexãtibus, & ad mortẽ vsq; persequẽtibus nos submittentes, ipsum sequamur ac imitemur. Et hæ nostræ preces nocturnæ sunt, quas Matutinas dicimus.

III. IIII.

HORA PRIMA.

¶Quid hac hora Dominus pertulerit, quid egerit &c.

Caput LXXIII.

Porrò

Prima dici hora.

PORRÒ primum dici tempus, Primam vocamus, quod duabus constat horis. Prima hora ministri Iudæorum duxerunt IESVM vinctum à Caipha in prætorium, tradentes eum Pontio Pilato præsidi. Ipsi autem non introierunt in prætoriũ, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha. Exiuit ergo Pilatus ad eos foràs, & dixit: Quã accusationẽ adfertis aduersus hoiem hunc? Responderũt & dixerũt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Inuenimus eũ subuertentem gentem nostrã, & prohibentẽ tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestrã iudicate. Dixerunt Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam. Iudas autem proditor videns quòd damnatus esset, pœnitẽtia ductus, retulit triginta argẽteos principibus sacerdotũ & senioribus populi, dicens: Peccaui, tradẽs sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis in templo argenteis, recessit: & abiens, laqueo se suspendit. Verũ tametsi pœnituit Iudã sceleris admissi, non tamen expetijt veniam & gratiã, nec sperauit veniã sibi daturum DEVM, atq; ea re nihil ei sua contulit pœnitentia, sed damnatus semper erit, & æternùm apud inferos cruciabit. Intrauit autem Pilatus iterũ in prætorium, & vocauit IESVM, & dixit: Tu es rex Iudæorũ? Respondit IESVS: A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Respondit Pilatus: Nunquid Iudæus ego sum? Gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respõdit IESVS: Regnum meũ non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnũ meũ, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis. Nunc autem regnum meũ non est hinc. Dixit itaq; Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit IESVS: Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundũ, vt testimoniũ perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dixit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cùm hoc dixisset, ad Iudæos iterum exiuit, & dixit eis: Ego nullam causam inuenio in eo. At illi inualescebãt, dicẽtes: Commouit populum, docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsque huc. Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit si homo Galilæus esset. Et vt cognouit, quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes aũt viso IESV, gauisus est valdè. Erat enim ex multo tẽpore cupiens videre eũ, eo q; audierat multa de illo, & sperabat signũ aliquod ab eo videre fieri. Interrogabat ergo illũ multis sermonibus: at ipse nihil illi respondebat. Stabant etiam principes sacerdotũ & scribæ constãter accusantes eum. Spreuit aũt illum Herodes cũ exercitu suo: & illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die. Nam anteà inimici erant adinuicèm. Altera dici hora cùm Dominus IESVS redijsset ad Pilatum, Pilatus conuocatis principibus sacerdotum & magistratibus & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hominem hunc, quasi auertentem populum. Et eccè ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eum accusatis. Sed nec Herodes. Nam remisi vos ad illum, & eccè nihil dignum morte actum est ei. Corripiam ergo illum & dimittam. At illi succlamabant, Tolle tolle, crucifige eum. Respondit Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundũ legem debet mori, quia filiũ Dei se fecit. Cùm ergo audisset Pilatus hũc sermonem, magis timuit: & ingressus est iterũ in prætoriũ, & dicit ad IESVM: Vndè es tu? IESVS autem responsum non dedit ei. Dicit ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatẽ habeo crucifigere te, & potestatẽ habeo dimittere te? Respondit IESVS: Non haberes potestatem aduersus me vllã, nisi tibi datũ esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Exindè quærebat Pilatus dimittere eum. Hæc ad Primam pertinent horam, quam DEVS multis ornauit modis. Hac enim hora collocauit primũ hominem in Paradiso, collata ei gratia sua & innocentia, pcepitq; ei vt operaret & custodiret Paradisum, vetuitq; ne cuiusdam arboris fructu vesceret. Sed ille maligni spiritus & fœminæ inter sese consentientium consilio euersus, diuino non obtemperauit mandato. Eamobrem eiectus è paradiso, & in hoc exilium relegatus est cum omni posteritate sua. Noster Paradisus bona conscientia est, diuinæ gratiæ plena. Quãdiu aũt virtutũ actibus damus operã, & à peccatis abstinemus, tãdiu placemus DEO, & in bona conscientię nostrę Paradiso viuimus. Sapiens ille Paterfamilias prima exiuit hora, denario diurno cõducere operarios in vineã suã. Dei vinea, sancta

Qualis Iudę pœnitentia.

Hora dici 2.

Paradisus.

ęta Ecclesia est: denarius diurnus, diuina gratia est, quã Christus vineæ procurator largitur. Operarij qui absq; mercedis contemplatiõe operant̃, primi accipiunt laboris sui præmium: quippe qui & in gratia primas obtinent, proximiq; sunt vesperæ ac quieti & gloriæ sempiternæ, quę gratię nummo comparat̃. In qua gratia qui perseuerat, eius propriũ est regnum Dei. Prima etiam hora dñs IESVS ingressus in templum, eiecit indè ementes & vendẽtes omnes, dicens ad eos: Domus mea, domus orationis vocabit̃. Ex quo colligi licet, tenaces & auaros omnes, & quotquot huic mundo seruiunt ac obsequunt̃, DEO placere non posse. Non enim aut orare aut adorare nõrunt, quippe qui non nisi terrena omnia sitiunt & concupiscunt. Hac eadem hora prima Dominus IESVS tertio à sua morte die rediuiuus prodijt è sepulchro, quod nobis omnibus magnã ingerit lætitiã, quę fuit hora iucundissima, cui similis alia nulla extiterat, quãdo se amicis suis manifestò visendum exhibuit. Et nos si repudiatis vitijs, in cunctis ei virtutibus vixerimus, eius præmiũ consequemur. Prima hora, vt ante dixi, duas cõtinet horas: qbus q in virtutibus perseuerãt, absq; terrore & formidine vitam transigunt. Prima hora est, secundum Dei præcepta viuere, Deoq; per Amorem cohęrere: quod qui faciunt, nihil ab eo diuersum appetunt. Altera hora est, omnem Dei perferre ac perpeti voluntatem. Id qui faciunt, semper in virtutibus sublimiùs progredi, & vitam omnis tædij ac molestiæ expertem degere nõrunt.

Ioan. 2. Matt. 21.

Horę primę diuisio.

I.

II.

HORA TERTIA.

¶ Quænam hac hora Dominus perpessus sit, & quid nos agere debeamus. Caput LXXIIII.

SEQVITVR indè Hora Tertia, quę sic dicit̃, quòd tertia sit hora diei. Hæc hora tres in se horas complectit̃, à Tertia videlicet vsq; ad sextam. Prima Tertiæ hora Pilatus quęrebat dimittere IESVM. Iudæi autem clamabant, dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis em̃ qui se regẽ facit, contradicit Cæsari. Pilatus ergo cùm audisset hos sermones, adduxit foràs IESVM, & sedit p tribunali in loco qui dicit̃ Lithostratos, Hebraicè aũt Gabbata. Erat autem Paraseeue Paschæ hora quasi sexta. Et dicit Iudæis: Eccè Rex vester. Illi aũt clamabãt: Tolle tolle, crucifige eũ. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Respondẽrũt Pontifices: Nõ habemus regẽ nisi Cæsarẽ. Et accusabãt eum summi sacerdotes in multis & seniores populi, & nihil respõdit, ita vt miraret̃ præses vehementer. Per diem aũt solennẽ solebat eis dimittere ex vinctis vnũ quencũq; petissent. Erat autẽ qui dicebat̃ Barrabas, q cum seditiosis vinctus erat, q in seditiõe fecerat homicidiũ. Et cùm ascendisset turba, cœpit rogare sicut semper faciebat illis. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: Quẽ vultis vobis de duobus dimitti? Barrabam, an IESVM qui dicitur Christus? At illi dixerunt: Barrabam. Dicit illis Pilatus: Quid ergo faciam de IESV qui dicit̃ Christus? Dicũt omnes: Crucifigat̃. Quarta diei hora dixit Pilatus rabidis ac furẽtibus Iudæis: Quid em̃ mali fecit? At illi magis clamabant, dicentes: Crucifigat̃. Videns autem Pilatus quòd nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua, lauit manus corã populo, dicens: Innocẽs ego sum à sanguine iusti huius, vos videritis. Et respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Tunc Pilatus dimisit illis Barrabam, IESVM autẽ flagellatum tradidit eis vt crucifigeret̃. Milites aũt suscipientes IESVM, duxerunt in prætorium, & innumeras sacratissimo corpori eius imposuẽre plagas, detractis priùs vestibus eius. Deindè milites prędis suscipientes IESVM in prętorio, cõgregauerunt ad eũ vniuersam cohortẽ, & exuentes eũ, chlamydẽ coccineã circũdederunt ei: & plectẽtes coronã de spinis, posuerunt super caput eius, & arundinẽ in dextera eius, & genu flexo ante eum, illudebãt ei, dicentes: Aue rex Iudæorũ. Et expuentes in eũ, acceperũt arundinẽ, & percutiebãt caput eius, ita vt sanguis largiter manaret in terrã. Quinta aũt diei hora p̃duxit eũ Pilatus foràs ad populum, & dixit eis: Eccè homo. Cùm ergo vidissent eum Pontifices & ministri, clamabant, dicentes: Crucifige crucifige eum. Tunc Pilatus volẽs populo satisfacere, IESVM tradidit voluntati eorum. Hinc exuerũt eum chlamydem, & induerunt eum vestimẽtis eius, & duxerunt eum, vt crucifigeret̃, imposita cruce humeris eius. Hac tertia hora vult dñs IESVS vt se sequamur in prætoriũ conscientiæ nostræ, consideremusq; & agnoscamus, corriga-

Hora diei tertia.

Ioan. 19.

Mat. 27. Marc. 14. Luc. 23.

III.

Matth. 27.

V.

Mat. 27. Marc. 15. Ioan. 19.

Quid hora tertia meditandum.

mus,& contemptui ac odio habeamus,quicquid in nobis vitij reſidet, fugiamusq; ac deuitemus ſimulatã ſanctitatis ſpeciẽ abſq; virtutũ exercitatiõe,& ęternę veritati ſyncera ac neutiquã ficta ſimplicitate nos manifeſtos exhibeamus ac demõſtremus,atq; noſipſos & omnia peccata & culpas noſtras corã dño IESV põtifice & iudice noſtro,cęleſtiq; patre ei⁹, & ſacerdote confeſſore noſtro Dei vices ac locum obtinẽte,iudicemus,accuſemus &confiteamur, Et ſi quidem nos peccaſſe pœnitet,in Dei benignitate ac miſericordia ſperemus, credamus ac firmiter confidamus:& in agenda pœnitentia liberè ac fidenter nos ſubmittamus,nedum ſub iuſtitiam Dei,ſed etiam ſub peccatores oẽs,odio nos ac mendacijs infectantes,itemq; iudicantes,perſequentes,flagellantes & tum honore,tum bonis noſtris nos ſpoliantes: atq; adeò etiã ſub ipſos nos ſubmittamus damnatos ſpũs,& primum captãtes & aucupãtes honorẽ,nosq; cõtemnentes:& deniq; ſub creaturas oẽs nos diuexantes:ita vt aduerſa & incõmoda oĩa nobis ab eis illata taciti perferamus ob honorẽ Dei, &pœnitẽtiam pro peccatis noſtris:nec quenquã hoĩem habeamus odio aut deſpectui,quicquid etiã nobis mali irrogeẽ,ſed cauſa Dei cuncta æquanimiter toleremus. Id eñ magnum Amoris pſtat profectũ.Hac videlicet ratiõe dñm IESVM ſequi,& in perpeſſione & afflictiõe noſtra ei nos cõformare debemus:ficq; & ipſe in nobis,& nos in illo viuemus,mittetq; nobis Spiritum ſuum,quem hac tertia hora in Pentecoſte dedit diſcipulis ſuis.

Qua Spũſſanct⁹ hora datus.

HORA SEXTA.

¶ Quæ dominus IESVS hîc pertulerit:quæ beneficia nobis contulerit,& de Teſtamento eius. Caput LXXV.

Hora vi.q̃

Ioan.19.

ACCEDIT hinc hora ſexta dñicæ paſſionis,quę apud nos meridies dicitur.Hac hora milites Pręſidis ſuſceperunt IESVM,& eduxerunt eũ.Et baiulans ſibi crucẽ,exiuit in eum,qui dicit̃ Caluariæ,locum,vbi ſolebant rei morte affici.Et quia dñs IESVS primus Chriſtianæ Religionis Pontifex erat,altare ſibi parari volebat,in quo celſiſſimum ac præclariſſimũ,quod vnquã peractũ ſit,aut poſſit fieri, ſacrificiũ faceret. Quod quidẽ ſacrificiũ totius ſalutis noſtræ & initiũ,& finis,& cauſa eſt.Milites ergo tribus priùs foraminibus factis in cruce, totidẽ obtuſis clauis digito humano paulo minoribus, dñm IESVM veſtibus oĩnò ſpoliatũ, & in crucem proiectũ, confixerunt: & ambos qdem pedes vno fixêre clauo in infimo crucis foramine, ac manibus & brachijs crudeliſſimè diſtentis, ſingulos clauos ſingulis infixêre manibus ex vtroq; crucis latere: atq; deindè eũ ſimul cum cruce eleuârunt in aera,inter latrones mediũ ei tribuentes locũ. Precioſo aũt ſanguine ſuo ex manibus ac pedib⁹ tum largiter profluente, crucis arã,qua miniſtrabat Deo & ſeſe morti offerebat,dedicauit atq; ſacrauit.Porrò milites eius partiti ſunt veſtimenta in quatuor partes,vnicuiq; militi partẽ.Tunicã aũt eius,cũ eſſet inconſutilis,deſupèr contexta per totum, ſcindere noluerunt,ſed miſerunt ſortem ſuper eam,cuiuſnam eſſet.Pilatus verò inuitis Iudæis titulum ſcripſit,eumq; ſuper crucẽ ſuper caput Ieſu poſuit, in verba hæc:IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM. Principes aũt ſacerdotũ illudentes ad alterutrum cũ ſcribis & ſenioribus dicebant:Alios ſaluos fecit,ſeipſum non poteſt ſaluũ facere.Si filius Dei eſt,deſcẽdat nunc de cruce,& credim⁹ei.Confidit in Deo,liberet eũ ſi vult:dixit eñ,qa filius Dei ſum. Chriſtus Rex Iſrael deſcendat nunc de cruce, vt videamus & credamus. Et prætereuntes blaſphemabant eum,mouentes capita ſua,& dicentes:Vah, qui deſtruis templum Dei,& in triduo reædificas illud &c.Inter hæc Sol retraxit ſplendorem ſuum,& tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram. Multis inſupèr alijs ludibrijs, contumelijs & iniurijs eum affecerũt,ſed ipſe ſiluit,&ne verbum quidem protulit,ſtans fixus cruci manibus & pedibus,deſideransq; ſeruare eos omnes, qui eius miſericordiam & gratiam implorarent. Circa ſeptimã aũt diei horã cõditurus Teſtamentũ ſuũ,vt q iam morti eſſet proximus,leuatis in cælum oculis,Patri creatam ſubſtantiã & vitam ſuam & quicqd ab eo acceperat,humili cum obedięntia & grata laude obtulit,declarauitq; Angelis ſuis,verum ſe eſſe Dei filiũ, verũ Deum & hoĩem,exaltatũ ſupra creaturas oẽs,ſecũdum humanitatẽ aũt ipſorũ conſeruum,Deo cũctisq; mortalibus ad honorẽ Dei ſeruire paratũ.Quod tum angelicis ſpiritibus nouum,nec priùs expertũ attulit gaudiũ, nouũq; ac ſemp ipſis manſurũ fuit teſtamẽtum.

Mat.27 Marc.15.. Luc.23.

VII. Teſtamentũ q ſuũ Chriſtus condiderit.

Deniq;

Denique nos quoq; etiã antè quàm essemus, dilexit: ideoq; nos fecit ad imaginem & similitudinem suam, quo nos ipsum vicissim æternò amemus: idq; etiã nobis nouum & ęternũ est testamentum, sanctos ac beatos nos efficiens. Ipsis aũt factis suis nos docet, mortales oẽs rebus necessarijs ex æquo se velle gaudere. Creauit eñ cælũ & terrã & res oẽs in cõmunẽ mortaliũ omniũ vsum, quo singuli quiq; ipsum solum supra oñia diligant, & seruiant ipsi soli, seipsis aũt & creaturis oñibus vtant, easq; referãt ad ipsius laudem. Atq; hoc ipso vitã cõsequent ęternã. Nec his contentis, maiorem cunctis hominibus seipso declarauit amorem, qñ è summa cælorum descendit arce, atq; in hoc exilium demigrãs, humanã suscepit naturam, nobisq; vixit, nos instituit, nobis sudauit & laborauit ad mortem vsq; propter aboleñda peccata nostra, vtì etiã nos ad mortem vsq; peccata vitemus, ipsum amemus, ac eius pcepta seruemus. Idemipse Dñs IESVS DEVS & homo, totius mundi diligit optatq; salutem: siquidem oñes vult saluos fieri, perire neminem. Eius voluntati q consentiunt, salui fiunt. Vndè etiam cunctis hominibus liberam præstitit voluntatem, seu arbitrij libertatem, naturamq; intellectilem, & naturalem quandã in suã originem DEVM propensionẽ. Atq; hoc est ęternum Dei testamentum, iam indè à mundi exordio ab Angelis & hominibus cultum & exercitatum. Idq; Dominus IESVS in diebus renouauit suis, missis Apostolis, Doctoribus, ac Prophetis suis in orbem vniuersum, qui ipsum redemptorem ac seruatorẽ omnium veniſse docerent ac testarẽtur. Et quicunq; liberè in eum credunt, & in eius morte baptizati sunt, eiq; confidunt & seruiunt, ac ipsum Amore prosequũtur, illi vtique omnes salui fiunt. Est enim Dei filius: gratia & benignitas eius parata est omnibus ad ipsum venientibus. Qui verò increduli sunt, ipsumq; & eius Patrem, legemq; Christianam & Dei præcepta contemnunt, & huic mundo, vitijsq; & Tartareis spiritibus & suæ carni seruiũt, atq; hoc in statu perseuerãt, & ex hac luce emigrant, illi omnes æterna damnatione plectuntur. Quotquot Christum ex Amore eligunt, ij electi sunt: qui verò Christũ spernũt, reprobi ac perditi sunt. Atq; hoc dñi IESV testamentũ est, toti ab eo mundo communiter derelictum. Qua autem die testamentum suum perfecit, ordinauit, confirmauit, atque consignauit morte sua, multi illic aderãt Notarij siue Librarij ex diuersis mundi Regionibus collecti, atq; omnium idiomatum. Agebatur enim tum præcipua totius anni solennitas, ijque oculis perspexere suis & literis mandârunt Dominicam Passionem, & mira quæ tum fieri cernebant. Sed non eorum omnium scripta ab Ecclesia recepta sunt, nisi quatuor Euangelistarum, quorum Euangelia toto sunt annunciata, prędicata ac publicata orbe, & fides eis ab vniuersa Ecclesia adhibetur. Testamenti Chri notarij qui.

¶De sex hominum generibus, in Dominum IESVM peccantibus. Caput LXXVI.

AGè iam animum aduertant, & capiant quæ dicturi sumus, qbuscunq; animus est viuere DEO, & Domini IESV seruare testamentum. Ea die, qua Dominus IESVS mortem obijt propter peccata nostra, sex illic erãt peccatorum genera, in DEVM & ipsum Dñm IESVM peccãtium: quorum aliqui per Christi mortem suorũ peccatorum veniã & gratiam sunt consecuti: reliqui verò, quãdoquidem Dñm IESVM & eius mortẽ contẽnebãt, atq; ita ad vltimũ vsq; spiritũ perseuerârũt, in Tartara sunt relegati. Animaduertant iam singuli, & eligant ac maturè satis secùm deliberẽt, cum vtra parte viuere ac mori mâlint. Ea eñ sex peccantiũ genera cum totidem vitiorum generibus hodieq; in mundo, quãdiu Dominus permittere volet, dominanẽ. Primi peccantiũ generis fuêre discipuli Saluatoris, qui ab eo profugerunt, quando à ministris Iudæorũ captus & vinctus est, quanquã Amoris erga Christi humanitatem spiritus mansit in eis, ita vt omnia relinquere & contemnere possent, quo cum illo forent. Sed timor & anxietas intantũ in eis inualuit & excreuit, vt præ mortis formidine cor & sensus eorum imaginibus seu phãtasijs & medijs & frigore quodam opplerenẽ. Sicq; factum est, vt laberenẽ qdem: at tamen amor erga Christum secundum totam animam non perijt in eis, sed mansit semper. Casus eñ ille, DEO permittẽte accidit ob fructum ex eis posteà nasciturum. Deerat adhuc eis spiritus fortitudinis, qui vincit ac superat oñia: deerat etiã illis spũs sapientiæ, illuminãs omnia: quandoqdem in fide hæsitabant. Deniq; & perfectæ charitatis eis deerat spiritus, timorem omnem vanũ expellens Quotuplices peccatores morti Chri interfuerint.

I.

atq; consumens: eoq; timore & curis manebant anxij ad sacrã vsq; pentecosten, qñ sanctum percepêre Spiritum. Porrò licèt ipsi reliquissent Christum, non tñ sunt relicti à Christo, sed mansit is cũ eis, misitq; eis Angelos & nũcios, & multis argumẽtis ipse eis apparuit, semperq; spe & pace quadã fruebant, expectantes spiritum Paracletum, Spiritum salutis æternę, quem eis Dñs erat pollicitus. Huius ergo primi generis peccatores, quorum causa Dñs ex Amore mortuus est, homines sunt bona præditi voluntate, Dñm IESVM syncera intentione & Amore sequentes, simplices, innocentes, mansueti, & humiles corde: qui cũ in peccata labuntur vel ob Amoris imbecillitatẽ, aut magnã tentationẽ, aut mortis formidinem, vel prauam societatẽ, non tñ possunt diu hęrere aut perseuerare in vitijs. Sacræ em̃ literæ foris eos arguunt & castigãt: & sanctus Dei Spũs intùs eos in eorũ cordibus vocat & excitat, ita vt nõ secùs affecti sint, quàm qui spiã hausto veneno, q durare aut quiescere nõ potest, donec virus

II. sumptũ reijciat. Alterũ peccantiũ genus, eorum q in Dñm IESVM passionis eius die peccârunt, milites prę sidis & Iudæorũ ministri fuêre, q Dñm ceperunt, vinculis strinxerunt, flagellârunt, crucifixerunt, ac neci dederunt, compulsi ad id à Dominis suis, quãuis inuiti id facerent, & cum cõmiseratione quadã, hæsitãtes interìm ac formidãtes, ne fortè ipse Dei esset filius. Pro talib⁹ rogauit Dñs Patrẽ, vtpotè nesciẽtibus qd facerẽt, & exaudit⁹ est pro illis: si-

Crucifixoribus qd euenisse credat. quidẽ verisimile est, eos post eius obitũ veniam & gratiã consecutos. qui verò nihil ambigebant mali se agere, & ex improbitate & inuidẽtia, absq; timore & misericordia Dñm IESVM inhumaniter flagellis & verberib⁹ affecerũt, & cruci affixerũt ac peremerũt, pro illis nõ rogauit Dñs vt veniã consequerent. Quorũ sectatores vsq; hodiè apud nos perseuerãt, ij videlicet, q pios quosq; persequunt, cædunt, capiunt, eorũ bona & quæcunq; obtinere possunt, sine vllo mortis vel Tartari metu diripiunt ac deprædant. Qui planè malus sunt mũdus, DEVM eiusq; membra contemnẽs, pro quo Dñs precari noluit, siqdem ad diuinã suscipiendam gratiã non est habilis aut idoneus: eumq; post hanc vitã cruciamenta manẽt inferorũ & sempiterna miseria. Tertiũ peccantiũ genus hoĩes cõplectitur simplices & plebeios, q tũ à Pon-

III. tificib⁹ & Phariseis, tũ à dęmonib⁹ in malã de IESV opinionẽ seducti, & ad amarũ & iniquum zelũ cõcitati erãt & pstasi, vt suis obtrectatiõibus & mẽdacijs Dñm infectãtes, gladio linguę persequerent, qui cũ clamantib⁹ clamabant, crucifige crucifige eũ. Horũ aliqui post missum

Ioan.8. Spm̃ sanctum cõuersi, pœnitẽtiam egerunt, quẽadmodũ Dñs illis pdixerat, ita inquiẽs: Cùm exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis qa ego sum: reliquis Iudæis excęcatis, & in

Qui peccatores facilię veniam assequantur. perfidia cũ suis principib⁹ permanẽtibus. Sed & horũ imitatores permulti hodiè nobis non desunt, q falsis persuasiõibus seducti, bonos persequunt, aut tẽtatiõibus victi, Christũ peccatis suis rursus crucifigunt. Verùm qa horũ aliq ex infirmitate vel ignorãtia, magis q̃ ex malitia, in errores siue in vitia lapsi sunt, ideo miserãte DEO, ad pœnitẽtiã, saniori cõsilio acqescẽtes, faciliùs redeũt. Porrò data opera errantib⁹, & volũtariè peccãtib⁹, & in peccatis manẽ-

IIII. tibus, iam nõ relinquit pro peccatis hostia, nec dat venia, q̃diu persistũt in malitia. Ad quartum peccãtiũ gen⁹ latrones pertinẽt cum Dño crucifixi. Voluit em̃ Dñs mori inter latrones

Inter latrones mori cur Iesus voluerit. duos. Nõ em̃ peccatorẽ vllum aspernat: nec venit iudicare, sed saluare peccatores om̃es, vocatq; eos om̃es ad pœnitẽtiam & suam gratiã, eiusq; mors peccata om̃ia pponderat, & vitam cõfert ęternam cũctis ob malè acta sua dolentibus ac pœnitẽtiam agẽtibus, & in ipsum credentibus. Latro tñ ille qui pependit à sinistris, nequam & crudelis fuit, spreuitq; Dñm. & si

Latro sinister. licuisset, libenter plura perpetrasset mala: nõ enim verè doluit, nec veram habuit nunquàm peccandi voluntatem. Neque credidit IESVM esse DEI filium, respexitq; eum improbis oculis & quadam animi dedignatione, dixitq; ad eum: Si tu es Christus, saluum fac teipsum

Luc.23. & nos. At IESVS tacuit, nec vllum ei dedit responsum. Nam eius petitio nec bona, nec

Dexter. religiosa, nec cum ratione coniuncta fuit. Alter verò Latro pendens à dextris, de suis doluit peccatis, & socium suum increpabat, dicens: Neque tu times DEVM, quòd in ea-

Luc.23. dem damnatione es? Et nos quidem iustè: nam digna factis recipimus: Hic verò nihil mali gessit. Et conuersus ad Dominum, humili corde ac lugubri voce dixit ad eum: Domine, memento meî cùm vèneris in regnum tuum. Et Dominus IESVS tanquàm sempiternus, fidelissim⁹ ac vérus amicus, eum intuitus, ait: Amen dico tibi, hodiè mecùm eris in Paradiso: Ita alter Latro receptus est in gratiã, alter diuinæ relictus est iustitiæ. Huius farinę im-

pro-

probi peccatores nec hisce nostris desunt temporibus. Ad eorum enim ordinem pertinent homines infideles, qui DEVM non metuunt, infernũ non perhorrescunt, nec cælestis patriæ sperant beatitudinem: qui CHRISTO DEI filio eius passionem & mortem & cruciamenta sceleratis ac impijs suis iuramentis opprobrant, & foris ac intùs impudicitiam exercent nedum verbis lasciuis, sed etiam prauis ac obscœnis actibus. In hisce malis quicunque sine contritione & agnitione decesserint, nunquàm veniam obtinebunt. Quinti generis peccatores PONTIFICES & sacerdotes Iudæorum, scribæque ac seniores populi fuêre, qui omnes, quod ad exteriora attinet, homines erant religiosi & discipuli Mosis, qui eos diuina virtute ex Aegypto eduxerat. Sed erant reuerà superbi, immorigeri, versipelles, inuidi, auari, tenaces. Nam PATRES eorum adorabant vitulum aureum, quem fabricauerant, & idôla gentium, & vitulos quos Ieroboam rex Israel fecerat. Spernebant autem Mosen & Aaron & legem DEI, potiusq; leges gentium colebant. Contemnebant itidèm prophetas, qui eis aduẽtum DOMINI saluatoris, & quæcũq; ab eis passurus esset, annunciabant. Nolebant planè institui, nec de suis maleficijs reprehendi. Deniq; odio & inuidentia perciti, eò tandem pruperunt, vt DOMINUM IESVM precio emerent, quo eum possent neci dare, sicut & re ipsa fecêre, non aliam ob causam, nisi quòd vita illius & doctrina eis aduersa esset atq; contraria. Erant tamen etiam ea tempestate boni quidam PRÆLATI & sacerdotes, & complures homines pij, qui ad Mosaicæ legis præscriptum viuerẽt. Ita sanè & nostro quo sese res habet. Etiam hodieq; plures certè boni PRÆLATI, sacerdotes ac homines pij inueniuntur, qui CHRISTI discipulos & Apostolorum sectatores sese præstent vita, verbis & actionibus. Sed & perplures alios reperias licet PRÆLATOS, sacerdotes, & homines religiosos, quibus sanctæ Ecclesiæ administrandæ & gubernandę cura sit demandata, quiq; ex CHRISTI viuant patrimonio, quod is sua morte mercatus est, & tamen CHRISTVM eiusq; vitam & institutiones floccipendant, & sponte ac scientes diabolo, mundo & suæ carni seruiant, & qui scripturas quidem probè calleant, sed DEI spiritum non habeant, eoq; ipsi Iudæ similes sint. Enimuerò increduli sunt, & DEO contrarij ac infideles. Argentum enim & aurum & mundi huius dominia DEO chariora habent, eaq; eorum idôla sunt, quæ noctes colunt atque dies: & quicquid possunt, imò verò etiam plùs quàm possint, diuitibꝰ nummos apportantibus præstant. Sed longè aliter sese res habebat in primis nostræ fidei initijs, quando CHRISTVS ipse, eiusq; discipuli & perplures sancti PONTIFICES summi, & EPISCOPI ac sacerdotes, sanctiq; homines mundum contemnebant, CHRISTVMq; imitabantur, & nedum verbis, sed etiam vita & reipsa toto vbiq; terrarum orbe veritatẽ & fidem CHRISTI annunciabant atq; docebant: erantq; humiles, pleni charitate, & in omni afflictione patientes. Totus eos mundus odio & contemptui habebat, sed ipsi erga mortales oẽs benignos, clementes ac fidos se præbebant: orabant pro amicis & inimicis, & pro illis, qui ipsos persequebantur, & morte eos afficiebant. Ingens erat illa persecutio, & multos durauit annos, & DEVS per eos tot tantaq; signa ac prodigia efficiebat, vt hostes eorum eis credere cogerentur. Aperiebat enim Imperatorum ac REGUM & principum mundi oculos, ita vt veritatem intelligerent, & fide susceptа vndis vitalibus se tingi facerent. Tum verò magnam Ecclesiæ libertatem præstiterunt, sacerdotesq; & sacerdotium præ omni mundi statu præcipuę venerationi habuerunt. Fundabant sacras ædes & cœnobia, grandesq; reditus & dignitates cõferebant Deo famulantibus, excrescebatq; religio & magnis honoribus cumulabatur, & sancta Ecclesia virebat ac florebat, & ingentes sanctitatis ac virtutum proferebat fructus. Atque quandiu sanctę Ecclesiæ prælati & præfecti & sacerdotes humiles erant, & paupertatem amabant, etiamsi non essent rebus pauperes, Christumq; amore prosequebantur, eiq; viuebant & famulabantur intùs & foris, tandiu Christum habebant rectorem ac dominatorem suũ, ac sancta Ecclesia honoribus pollebat, & ipsi cum mortalibus cunctis pace fruebantur. Atquì posteaquàm PRĘLATI & sacerdotes animis sublati sese extulêre, sibique placere cœpunt ob diuitias & honores ipsis collatos, DEVMque & eius cultum habuêre neglectui, tum planè malignus eis dominabatur spiritus. Tumescebant enim superbia, auaritia, tenacitate, inclementia in subditos, quemadmodùm superiùs cõmemoràuimus, Christiq; hęreditatem mercari ac vendere non dubitârunt: quę vitia ne nostris quidem tempori

V.

Pctõres qui vtri latroni conferendi.

Prælatorum hodiernorũ differẽtia seu diuisio.

Quales ferè prælati Ecclesiæ primitiuæ.

Vndenã Ecclesiæ tãta ꝓ principes cõcessa libertas.

Qui tandem degenerârit prælati.

bus grassari desinunt. Plùs satis prohdolor etiam hodiè Simoniæ pestis vbiq; sęuit: Episcopatus, Abbatiæ & dignitates locupletes auro coëmuntur: & est magna hoc æuo auri & argenti vis & efficacia. Nummus etiam plùs DEO potest, eiq; & iustitia & æquitas, & gratia ac præcepta DEI cedere compelluntur. Attamen qui boni sunt sacerdotes, ij sancta sunt vasa, cælestibus repleta donis vltra modum. Sunt enim casti ac mundi anima & corpore, itęq; sobrij ac moderati in omnibus vitæ sustentandæ necessarijs: Instituti sunt atq; ordinati ad diuinum cultum & Christi famulatum, ipsumq; Dominum Iesum suis impressum ac insculptum cordibus gerunt, eius passionem, mortem, fidelitatem, amorem sua in memoria exercent: medij intercedunt inter DEVM ac miseros peccatores, benigni, humani, mites sunt erga omnes opis ipsorum indigos, & IESVM excruciatum ac ex amore mortuum cælesti eius patri pro cunctis viuis & defunctis offerunt, precãtur & poscunt omnipotentem DEVM, & quidem intima cum deuotione pro omni sanctæ Ecclesiæ vtilitate ac necessitudine: nulli placere speciatim appetunt alicuius rei temporariæ aut solatij obtinẽdi causa, sed in commune DEI honorem & mortalium omnium salutem desiderant. Et Dominus IESVS sanctæ Ecclesię thesaurum ac reditus eis commendauit, videlicet septem sacramenta, vti ea pro cuiusque necessitate iuxta sanctæ Ecclesiæ morem ac constitutionem absque vlla vel venditione vel mercedis exactione dispensent. Hæc enim larga DEI munera sunt, quę Christus plebi suæ in sancta Ecclesia dereliquit ac præstitit, idq; ob sanctæ vitæ & honestorum morum in omni vitæ ordine siue statu legem ac constitutionem. Ad hæc boni sacerdotes speculum quoddam sanctæ Ecclesiæ sunt & cunctis hominibus, qui quidem rationabiliter ac sapienter vitam cupiunt transigere: Præbent nanque bonum exemplum hominum oculis, bona verba auribus, & sanctæ vitæ famam laudabilem olfactui. Ipsum quoque, quod cęteris præbent, venerabile sacramentum præclarum adfert gustum cunctorum rectè valentium palato. Itemque animabus æternum præstant cibum ac potionem, id est, Christi corpus & sanguinem, quæ esurientium ac sitientiũ, auidè appetentium ac inhiantium, ac amoris vulnere laborantiũ perennis cibus & potus sunt, quo amantis spiritus sanitas & incolumitas conseruatur. Certè quicunque DEVM feruẽter amãt, semper animo hilares ac mites sunt, ideoq; eis omnia cedunt in bonum. Agè igitur cum angelicis spiritibus & sanctis omnibus Christum eiusq; cælestem Patrem honoremus & adoremus, & hoc ipso semper ab æternis damnis tuti ac immunes erimus. Hæc nimirùm piorum ac DEVM amantium sacerdotem regula est: cui quotquot contrariam degunt vitam, supflui, prsus ac miseri sunt.

Reditus Ecclesię à Christo relicti, q.

VI. Sextum peccãtium genus eos complectit, qui Dominum IESVM morti tradiderunt, vel etiã neci dare conati sunt, cuiusmodi fuêre duo reges Ethnici, & Iudex iniquus, itidèm Paganus. Primus quidem rex Herodes ille fuit, qui nascente Domino, Augusti Cæsaris nomine partem quandam Iudaici regni obtinuit. Qui cùm audisset natum regem Iudæorum, successorem suspicatus, multo correptus mœrore fuit, & cum eo pariter plurimi ex Iudæis. Verebat enim eo quòd esset alienigena, nec regnum illud ad ipsum ptineret, regni sede se deturbatum iri. Comptoq; quòd Christus in Bethleem ciuitate Dauid ex tribu Iuda nasciturus esset, post aliquãtum temporis interuallum, missis satellitibus suis, in Bethleem & omnibus finibus eius cunctos trucidauit paruulos à bimatu & infra. Ita ergo primus iste Domino IESV recens nato necem molitus est. Post quem Herodes filius eius Rex Galilææ fuit eo tempore, quo Dominus IESVS mortẽ ppessus est nostræ salutis causa. Hic sanctissimũ Christi Baptistã Ioannẽ, ob illius virtutes & iustitiã morte mulctauit, & post Domini obitum etiam Diuum Iacobum sancti Ioannis Euangelistæ fratrem neci dedit. Et Pilatus Dominum IESVM vinctum ad hunc eundem misit Herodem, vt quid is ei acturus esset, expiretur. Et Herodes Pilato Dominum remisit vinctum, & ludibrijs vexatum, ac alba veste notatum, vt scilicet à Pilato necaret. Hic igit alter Herodes est Tetrarcha Galilææ, qui Christum occidendum Pilato remisit. Hoc genus improborum hominum multis annis post Christi mortem in imperatoribus, Regibus, Ethnicis & Iudæis pseuerauit, qui Christum, & oms in eum credentes, ad mortem vsq; psecuti sunt. Christus nimirùm cùm sit æterna DEI sapientia, in cælis & in terris cuncta sapientissimè ordinauit: & regnum quidem suum bonis ac malis partitus est. Malis, id est, hostibus suis, terram & omnes mundi opes reliquit. Sunt enim nothi ac illegitimi

Mat. 2.

Mat. 14. Mar. 6.

Luc. 23.

1 Cor. 1.

Regnũ q suũ Christus qbus partitus.

timi fratres eius secundum humanam, quam & ipse susçipe dignatus est, naturam: re autem vera Antichristi pręcursores ac satellites sunt, quippe qui in Christum fratrẽ suum eiusq; famulos, immites, crudeles ac infidos sese exhibent. Bonis autẽ & in se credentibus sibiq; seruientibus Dominus IESVS regnum cælorum, quod seipso & omni sua decorauit gloria, dedit ac daturum se pollicitus est: eosdemque etiam in hac vita temporaria spiritalibus donis multipliciter exornauit atq; repleuit.

¶De tribus donis, quæ merito Passionis suæ Deus suis confert electis, & de tribus modis amoris perfecti.

Caput LXXVII.

PRimum autem donum, quod CHRISTVS suis confert electis, vera atq; catholica fides est: de qua dubium non est, quin totius sanctitatis & virtutum omnium sit fundamentum. Quisquis amat DEVM & credit in DEVM, immotam ac inconcussam quandam in suo spiritu sentit beatitudinem, quam nullus ei possit eripere. Alterum donum spiritale, quod DEVS in se credentibus tribuit, cælestis seu cælitùs infusa sapientia est, quæ omnem docet veritatem, & mundum hunc & quicquid introuersioni impedimentum, aut obicem, aut imagines parere queat, quo minùs in ea DEVS vniformi quadam simplicitate ametur, cognoscatur, ac possideatur, facit habere despectui. Tertium donum interna fortitudo est, quæ omnem vincit ac profligat amorem inordinatum, & tres amoris confert modos hominem ad DEVM euehentes. Atque omni virtutum & sanctitatis genere seu ratione pro DEI gratissima voluntate eundem & exornantes & proficientes. Primus amoris modus est, erga DEVM amor sensibilis, qui delectationem & gustum, & quicquid in exercitijs pro diuino obtinendo amore susceptis inordinatum est, contemnit, collocatq; hominem in humili quadam in imum demissione seu demissa humilitate, & suijpsius displicentia, facitq; eum intimis clamare desiderijs & affectu ad DEVM: Domine, adiuua me, vt te diligam. Quantoq; magis clamat & desiderat, tanto plùs amat: & quanto ei magis amare libet, tanto maiorem ꝓcipit gustum. Appetentia & gustus cor, sensus, animam & corpus penetrãt. Præcipit quidem & exigit omnipotens DEVS & vult se ab omnibus amari: Et qui eius vocem audiunt, eiq; morem gerunt, illi sic respondent: Domine, præsta nobis gratiam tuam, & sis nobis auxilio, vt te possimus amore ꝓsequi. Qui amat, non est mercenarius: non enim aut mercedem, aut lucrum captat vel aucupatur: sed ideò amat, quia amat: & quanto pluribus DEI donis afficitur, tanto est pauperior, quandoquidem dona oñia, vt retribuamus exigunt. Quo plùs vescitur esca cælesti, eo maiorem experitur esuriem: quo plùs bibit, hoc sitit acriùs: quo plùs gustat, eo magis appetit. Enimuerò cor amans, vacuum, impacatum, insedatum permanet. Accipere autem istud & retribuere, initium quoddam est amoris, foris sese prodentis. Donorum enim profluuium tam ingens est, vt vitam sensitiuam prorsus inundet: atque has animæ delicias sensus ferre non valent, sed cor amans ob amorem DEI & sanctæ Ecclesiæ vtilitatem emori appetit. Vita sensitiua, ebria est & ratione seu discretione caret: sed quanto hæc ebrietas maior est, tãto intellectualis ratio lucidior, illustrior ac sapientior est, contemptaq; oñi propria voluntate, dicit ad Dominum: Domine, fac mecùm pro oñi tuo arbitratu & voluntate: & nec vitã, nec mortem, nec quicquã proprium eligit. Hic iã sensus in delicijs ac experimento & delectatione casta deficiunt, ac viribus planè destituuntur. Non enim diuinæ gratiæ profluuium capere vel comprehendere possunt. Anima quoque rationalis oblita suî & virtutum omnium, quòd ad earum distinctionem attinet, corã diuina maiestate ac dignitate procidit, nec quicquã iam nisi sensibilem amorem & reuerentiã erga DEVM nouit. Hic videlicet primus est exercitãdi amoris in vita spiritali modus, qui paruipendit aut non curat ea omnia, quę DEVS prẽter seipsum dare possit: Seipsum enim reliquit & omnia, & vnum elegit, quod tamen ipsi elabitur. Atque hic alter in exercitatione amoris modus incipit. Loquit enim spiritus Domini animę amanti: Da mihi, & dabo tibi. Tum verò anima sese infra res creatas omnes humilimè deijciens, dicit ad Dominum: Non meus honor Domine, sed tuus fiat. Et hęc humilis suî in ima deiectio, DEI cum omnibus donis eius habitatio est: atque is animæ

I. Donum I.

II. II.

III. III.

Modus amoris primus.

II. II.

sic

ſic amãti ęternã ſuã celſitudinem ſupra dona & creata omnia oſtendit. Sanè quiſquis vltrà DEI prȩcepta ſecundum eius conſilia vitã agere cupit, is ſeſe abneget oportet, atq; ſub creaturas oẽs in humilem illam ſubmittat deiectionem, ſeu profundam humilitatem, in qua CHRISTVS vixit, & nos cũ illo. Enimuerò CHRISTI vita & fuit & eſt humilis demiſſio, ſeu demiſſa humilitas: & qui CHRISTO ſic viuit, is ſpiritum habet fortitudinis, vincitq; omnia, & in fundo ſuo nullis neq; triſtibus, neque lætis, non lucro, nec iactura permouet. Neminem contemnit, & libenter ipſe contemnitur, fert ac tolerat omnia immoto ac inconcuſſo animo. Et quia CHRISTVS in ipſo manet & habitat, magnos virtutum profert fructus: monſtratq; ei Chriſtus infinitam ſuam excellentiam & ſublimitatẽ, vbi ipſe cum Chriſto ſupra dona omnia, cunctasq; virtutes & res creatas omnes in DEO commoratur. Exercitium autem huc pertinens, laudis eſt & gratiarumactionis, reuerentiæ ac venerationis erga DEVM exhibitio. Sed hæc perficere non valet. Siquidem ſpiritus eius præ amore deficit, moriturq; in DEO, nec tamen redigitur in nihilum, ſed in eadem exercitatione ſine intermiſſione ſemper renouatur ac inſtauratur. Et hic ſupremus amoris & exercitationis erga DEVM modus eſt. In hac humili ſuî in ima deiectione, homo iſtiuſmodi vincit mũdum & peccata oẽia. Siquidem Chriſtus in ipſo viuit cum ſpiritu fortitudinis ſuæ, atq; in infinita celſitudine viuit ipſe cum CHRISTO in DEO, & immotã quandã in ſe ſentit beatitudinem.

III. Hic igiſ alter pfectæ charitatis ſecundum gratiſſimã DEI voluntatem modus eſt, qui etiam ſemp pmanebit, & nec in temporaria, nec ęterna vita eſſe deſinet. Tertius hinc ſequitur amoris modus, occultus ille quidẽ & ignotus oẽibus illis, qui in amoris exercitatione necdum renouati ſunt. Hic ſpiritus ſapientię DEI docet ac oſtendit, & ſentire ac experiri facit, quid ſit in amore vnitas cum Chriſto in DEO, quid itèm diuerſitas cum Chriſto, æterna cum reuerentia ac veneratione aſſiſtens corã DEO. Et amoris quidẽ ſeu in amore vnitas nõ poteſt effici diuerſitas, nec diuerſitas in vnitatẽ tranſire poteſt: ſicq; vtraq; in eodem ſpiritu diſcreta ac diſtincta eſt. Diuerſitas beata eſt, dũ aſſiſtendo DEVM cum æterna reuerentia ac veneratione contuet. Vnitas autẽ in amore cum DEO, beatitudo eſt & quies ac fruitio ſempiterna. Atque hic præcipuus & celſiſſimus modus eſt, quem quidẽ in hac vita per DEI gratiã ſentire liceat: idẽq; ipſe cum DEO in DEI gloria pfectus ac æternus eſt. Quicunq; ex DEO nati ſunt, ijdem hæredes ſunt & legitimi filij DEI, baptizati in ſpiritu ſancto, in vitali Chriſti IESV ſanguine, ſicq; denuò nati ſunt, viuuntq; vnà cum Chriſto in DEO. Qui verò ex carne & ſanguine nati ſunt, ij ſpurij ac nothi ſunt DEI: qui tãetſi ad capeſſendum ac obtinendum DEI regnum nati ſunt, DEVM tamen & cælorum contẽnunt regnum, MVNDVMq; & caduca quæque ac labentia amplectunt. Non eñ denuò nati ſunt ex ſpiritu ſancto, ideoq; DEI regnum nec videre nec in illud introire queunt. Contemptui nanq; ac odio habent filios legitimos ex DEO prognatos. Quod quidem ita ſe ſemper habuiſſe, ex illis quę ab ipſo MVNDI exordio facta ſunt, colligi licet. Adam duos habuit filios, ex quibus improbus Cain pium Abel ob eius virtutes odio proſequebat. Abraham itidèm duos genuerat filios, quorum alter filius ancillę, Iſmael nomine, Iſaac iuſta vxore natũ odio habuit. Iſaac quoque duo erant liberi, Eſau & Iacob, quorum Eſau ſpreuit ac odiuit Iacob ob virtutes illius. Iacob multos habuit filios, qui oẽs vnũ Ioſeph ꝓpter virtutes eius odio proſequebantur. Neq; legitimos tantùm perſequunt filios ij qui nothi ac ſpurij ſunt, ſed etiam inter ſeſe de mundi regno concertãt. Rex contra regem, ciuitas contra ciuitatẽ, familia aduerſus familiã, vicinus in vicinũ, atq; alij contra alios dimicãt atq; confligunt. Qui potentes ac rebus locupletes ſunt, ſpurios ac famulos ſuos habent, & ſępiùs innocentem abſque ratione contemnunt, dicuntq; ſpurijs aut miniſtris ſuis: Ite, truncate illi manus vel pedes, effodite oculũ, vitã aut ſubſtantiã ei eripite. Hęc nothorũ vita eſt & conſuetudo, qui cęteris potentia & opibus antecellunt: qui vtplurimùm crudeles & inclementes ſunt inſtar dęmonum, & vix gratiã & veniam expetent ac obtinebunt. Porrò legitimi filij nati ex DEO, neminẽ afficiunt iniuria, ſed ſunt innocentes, feruntq; ac tolerant quicquid in ipſos peccat, orant & obſecrãt ꝓ inimicis ſuis & cunctorum ſalute mortalium: atq; ita in pace & quiete viuunt cum DEO in tempore & ęternitate. Et quotquot ſibijpſis & ꝓprię voluntati ac oñi ꝓprietati in DEO & gratiſſima DEI volũtate mortui ſunt, ij vitã ęternã & interminatam

Vnitas aut diuerſitas amoris qualis.

Gene. 4.

Gen. 21.
Gen. 27.

Gen. 37.

Nothi.

Legitimi.

tam in ſeipſis beatitudinẽ inuenerunt: ſuntq; eleuati ſupra auerſionẽ & cõuerſionẽ, ſuprà virtutes oẽs & amoris exercitationẽ in quoddã imaginum expers ocium, vbi inexhauſtas accepêre diuitias & minimè coactã libertatem, ita vt ſeſe foràs poſſint vertere ad quaſuis bonas actiones & opera, & intrò ſe recipere ad virtutes omnes & amoris exercitationem, atq; intùs cõmorando permanere immoti ac ſtabiles, cum DEO in amoris vnitate, quam nemo eis poſſit eripe. Manent em̃ & habitãt in DEO, & DEVS in eis: atq; ea re de vita ęterna certi & ſecuri ſunt: ſiquidem à ſeipſis in amore in æternam quandã, quam nemo aſſequi poſſit, diffluxêre amiſſionem, atq; ibi de vita æterna certi facti ſunt, quod nemo eis poteſt eripere. Nec crediderim eos in mortale prolapſuros vitium ob DEI intra ipſos permanſionem ac inhabitationem, quam intra ſe repererunt, quamq; & poſſident & ſentiunt nocte ac die. Peccata autem eorum venialia & quotidiana, in amoroſa ad DEVM conflagrant introuerſione, vbi amicabilem cum DEO citra impedimentum poſſident vnitatem, qua nemo eos priuare poteſt. Hunc ſublimem viuendi modum nemo aliũ docere poteſt: occultus em̃ eſt & incognitus: ſed cui is præſtat à DEO, quiq; ad eum percipiendũ habilis ac idoneus eſt, is eum percipere poteſt, nempe qui per DEI gratiã ſibijpſi renunciat, ſeſe abnegat, atque in DEO & imaginum experte & eſſentiali amore moritur. Qui eiuſmodi ſunt, regnum DEI intra ſe reperiunt: quandoquidem in eorum ſpiritu viuit DEI manifeſtatio, & in ipſorum eleuata & imaginibus vacua mente ſeſe manifeſtat DEVS. Quæ nimirùm vita appellatur contemplatiua: vbi immenſæ exuberãt opes, & charitatis illuceſcit dies, quem ſolus præbet DEVS, nec poteſt hîc vllis exprimi verbis. Charitas perfecta duos habet modos: & hic ſummus eſt charitatis modus, qui quidem in hac vita poſſit teneri, quẽadmodùm iam antè explicuimus. Siquidem hic charitas perfecta eſt, & in DEO infinitè diligitur. Huc verò alter pertinet vitæ & charitatis modus, quem DEVS exigit ac præcipit cunctis oẽminò mortalibus, vt ſcilicet ipſe ſupra res creatas omnes diligat̃. Hunc amoris modum ipſe DOMINUS IESVS ſecundum aſſumptã humanitatem coluit ac ſeruauit, eumq; nos & verbis & factis docuit, in eoq; ſpiritum exhalauit, atque eum in cælos ſecùm adduxit. Eundem modum & angeli & ſancti, & pij oẽs colunt & obſeruãt, atq; in oẽm durabit æternitatẽ. Perfecta charitas radices ſuas fixas habet in DEO, in eoque fundata eſt, & eius fundamentum eſt ipſe Spiritusſanctus. Verumenimuerò anima rõnalis vel ex ipſa intelligit natura, docetq; & dictat ratio, docet itidèm mera natura, & ſcripta diuina, & creaturæ oẽs DEVM eſſe diligendum ſuper oẽia. Et quæcunq; anima rõnalis CHRISTVM eligit ac ſtatuit amare ſuper oẽia, in ea CHRISTVS viuit cum oẽibus donis ſuis, docetq; eã veritatem & virtutes oẽs. Charitas erga DEVM tãti ponderis eſt, vt res oẽs præponderet, atque vſqueadeò placet DEO, vt etiãſi illi donaret cuncta quæ condidit, non ſibi videret̃ digno eã affeciſſe præmio, nec illi poſſet eſſe ſatis, niſi eum quem diligit ſuper oẽia, adipiſceret̃. Anima rõnalis ſimilis eſt homini negociatori quærenti bonas margaritas, inuentaq; vna precioſa margarita, abeunti & vendenti oẽia quæ habet, & ementi eã. Qui DEVM amat ſuper oẽia, is reuerà precioſam inuẽnit margaritã, facileque contemnit quicquid poſſet amore proſequi, & quæcunque ei poſſent eſſe impedimẽto aut nocumento, quo minùs DEVM amaret ſuper oẽia. DEVM ſuper oẽia diligere, theſaurus eſt angelorum & ſanctorum, & hominum perfectorum, qui abſconditus eſt in agro diuinæ ſapientiæ. Donum ſapientię theſaurum hunc amãti oſtendit animę, quem mundi ſapientia inuenire non poteſt. Siquidem mundi huius ſapientia ſtultitia eſt apud DEVM, & paulatìm cum ipſo tempore trãſit, abitq; in mœrorem ſempiternum. Atqui DEI ſapientia ęternum docet amorem, pręſtatque gloriã & perennem beatitudinem. Anima rõnalis tres habet modos, quibus DEO viuit. Quorum pręcipuus ac excellentiſſimus modus eſt nuda charitas, qua ſpiritus purus DEO vnitus eſt, qui ex DEO natus eſt, ac reflectit̃ in DEVM, inuenitque ęternã beatitudinem, nec indè poteſt excidere in vitium aliquod mortiferum. Alter modus ſurſùm tendit ad DEVM cum laude, gratiarumactione & reuerentia. Atque in hac itidèm exercitatione Anima ſic manens, peccare non poteſt, eſtque conſimilis arbori bonæ, quæ non poteſt malos fructus facere. DEO nãq; cohærere Amore, & reuerentiæ ac honoris exhibitione, vita eſt æterna, quę DEVM ſuſcipit, nec poteſt emori. Quilibet homo rõnalis DEVM intentione proſequens & Amore, atque ſecundum DEI gra-

Aeterna de vita ſecuri q

Quotidiana pcta quę quî tollantur.

Charitatis p fectæ modu

I.

II.

Aîa q̃ cui ne gociatori ſimilis.

I. Cor. 3.

Aîæ rõnalis DEO viuendi modus I.

II.

tissimam voluntatem cunctis in virtutibus rõnabiliter ac discretè viuere concupiscens, in DEO vtique plantatus est, & ex DEO natus est, multosq; ac vberes profert virtutum charitatis & piarum exercitationum fructus: quandoquidem CHRISTVS in ipso viuit cum gratia sua, efficitq; ac operatᷠ in eo tum præcepta, tum consilia sua. Initium autem eius, est humilis sui in ima demissio, voluntaria obedientia, mitis benignitas, innocentia, iustitia, & magna auiditas gratissimã exequendi DEI voluntatem: nulliq; callidum, aut versutum, aut asperum se præbet: facileq; sese cum Amore in DEVM intrò recipere potest. Quisquis hoc pacto in charitate viuit, ei quicquid fiat ab alijs, neminem tamen odire potest, sed sine murmure ferre nouit aduersa omnia, nec quicquam est quod non possit perpeti, semperque in virtutibus & charitate progredi ac sublimiùs ascendere cogit: pcõrem hominem diligit, sed eius vitia odio habet: id enim iustitię est: cunctisque mortalibus pium, benignum, beneficum sese præbet: siquidem in ipso spiritus misericordiæ viuit. Internus ac vnicus est, & in DEO velut perenniter confirmatus, vbi pacem inuenit ac beatitudinem, nec perire, nec mori, nec in mortiferũ crimen corruere potest: quãdoquidem in DEO viuit & DEVS in ipso incommutabiliter. Veniales autẽ & quotidianæ culpæ eius facilè ei remittunt, siquidẽ eius exercitatio vitæ est æternæ.

quis quõ ne minẽ odisse queat.

¶Vt vitæ æternæ exercitatio tres habeat modos: vbi simul perplures optimæ inseruntur institutiones, vt crucifixo Domino nostro perfectè conformemur.

Caput LXXVIII.

exercitationũ vitę æternæ modi quot.

VITAE autem æternæ exercitatio tres habet modos, duos spiritales, vnum sensibilem, seu sensitiuum. Hos tres modos Dominus IESVS suis temporibus vita expressit, & verbo docuit discipulos suos, atque etiãnum eos oms qui seipsis abnegatis ipsum sequuntur, docet. Discipulos quidem suos secùm ducit in cęlum ad cælestem Patrem suum, docetque eos vt eligant cum ipso & in ipso, sicut ipse electus est, & ipsi omnes cum eo & in eo in vita ęterna. Docet etiam eos, vt secùm laudes & grates agant, amentque & famulentur cęlesti patri suo cum perenni reuerentia, vtque secùm & cum cælesti patre suo Sanctispiritũs vnitatem in æterna possideant beatitudine, quæ est arx & clausula Amoris, mens videlicet imaginibus absoluta, & nudus Amor in perenni ocio. Hic primus spiritalis modus est, quem CHRISTVS nos docet, quo celsissimã diuinitatis naturã possidemus. In altero spiritali modo CHRISTVS nos secùm deorsùm ducit, docetque nos humili cum deiectione ac demissa humilitate mori nobis ipsis ac propriæ voluntati nõstræ in liberrimã DEI voluntatẽ, ita vt nemo nos vnquàm versipelles, aut nequam, aut asperos queat deprehendere. Dominus noster IESVS CHRISTVS spiritum suum, vitam suam, & virtuosum sentire suum confert seruientibus ipsi in virtutibus absque tepefactione. Spiritus eius communem sese prębet ijs omnib⁹, qui à vitijs se seruant immunes ac immaculatos, quiq; ei seruiunt reuerenter, ijsq; vita ęterna parata est. Eius vita est viuere DEO, & aduersa omnia perpeti ęquanimiter sine murmure & querimonia. Hanc pręstat illis, qui eam ferre nõrunt. Denique virtuosum eius sentire, est infra mortales omnes humilis demissio, cunctorum hominum petere ac optare salutem, mori ac viuere ob exequendam DEI iustitiam. Et quotquot in his eum imitantᷠ, ei assimiles sunt. Vult sanè & exigit à nobis, vt simus obedientes, morigeri, flexibiles, & patientes ad mortem vsque: & quicunq; ei hoc pacto viuunt, eorum cibus est manna cęli seu panis cęlestis. Vult etiam, vt simus honesti moribus & bonis actionibus intenti, atq; ita cum illo semp pacem habemus. Vult itidèm, vt simus rõnabiles ac discreti, sicq; fiet, vt vitia omnia nobis fastidio sint. Vult nihilo seciùs, vt dociles simus, & DEI verba intùs & foris libenter auscultemus: sicq; illis muniti, contra vitia certare & virtutes omnes adipisci poterimus. Vult deniq; vt cum cunctis hominibus bonis simus sociabiles, vnius voluntatis & concordes in amore, atque hoc pacto cum eis veritatem omnem cunctasque virtutes experiri valebimus. Cauendum est enim, ne simus torui & asperi, sed mites animo, spũ hilares, corde pij, virtutibus & bonis actionibus parati omnibus qui nostrę sint opis indigi. Ita nimirùm dabit nobis DEVS pietatis

I.

II.

Quid qbus cauendum.

etatis ſpũm, multis exundantem riuis, ex quibus quicunq; potant, pij ſunt ac benigni, nec quenquam irrationabiliter vel contemnere, vel premere, vel onerare, vel iniuria afficere, vel cõtriſtare queunt, ſed omnia in meliorem partem interpretantur & inflectunt. Ij planè ſunt diſcipuli ſaluatoris, qui idonei ſunt alios inſtituere, informare, caſtigare, conſolari, regere, repræhendere, & ad virtutes omnes incitare ac inducere: ſiquidem diuina gratia pleni ſunt. Peccatores autem & impios in ſuis ſceleribus interim CHRISTVS tolerat ac ſuſtinet: ſed qui bona ſunt præditi voluntate, in amore ei connexi ac deuincti ſunt. Et peccator ſi gratiam & veniam quærat ac expetat, etiam ipſe charus ſit DEO. Qui verò CHRISTVM & eius gratiam floccipendit, atq; ita perſeuerat vſq; ad obitum, huic nullus apud DEVM gratiæ locus relinquit. Sunt alij quidam, qui religionis quandam præ ſe ferant ſpeciem, & CHRISTI ſe putent eſſe diſcipulos, cùm tamen amari, væcordes, & impatientes ſint, multaq; eos nunc gaudio, nunc mœrore afficiãt, ſintq; verſuti, torui, ac aſperi, idq; nonnulli ſpeciatim: ſæpiùs etiam affligũtur ac moleſtia & tædio afficiuntur: qui ſi ſimplices animo forent, nihil eiuſmodi paterent. DEVS pater noſter omnipotens, humanæ naturæ cunctisq; mortalibus arbitrij indidit libertatem & facultatem, qua liberè poſſint eligere vel auerſionem, vel conuerſionem ad DEVM, & bonum vel malum. Atque hac re nihil eſt in natura humana præſtantius ac nobilius. Porrò DEVS ipſe, eiusq; ſancti & angeli hoc ſimul omnes volunt, vt ad DEVM cum amore, laude & gratiarum actione nos conuertamus: & vt id poſſimus, gratiam nobis dare paratus eſt. Vult, inquam, & præcipit, vt ipſi laudes grates que agamus: qua re diſcipuli eius ſumus, & ipſe nos æterna donabit vita. Qui verò hanc eius volũtatem, iuſſionem & gratiam contemnunt, & diabolo, mundo ac ſuæ carni obſequuntur, eis ſuam pollicetur iuſtitiam, nempe cruciatus inferorum & ignem ſempiternum. Hic iam inter bonum & malum, auerſionem & conuerſionem, & inter DEI ac Satanę diſcipulos diſcernere licet. Ad hæc præcipit omnipotens DEVS, & quidem cunctis hominibus, vt inuicèm ſeſe diligãt, & mutua ſe fide ac iuſtitia proſequant. Iſta lex initium ſuum habet in DEO, & manet in æuum ſempiternum. Quotquot iam indè à mũdi exordio DEVM amârunt, honorârunt ac adorârunt, ij æternam inuenêre ac obtinuêre beatitudinem. Qui autem à DEO auerſi, lignum, lapidem & ſimulacra quæ ſuis fabricârant manibus, coluerunt & adorârũt, æterna puniunt dãnatione. Qui mortales oẽs ad DEVM & eius gratiam obtinẽdam diligunt, ij diſcipuli ſunt DOMINI, & quidem gratia pleni. Diſcipuli autem Satanæ, omnis gratiæ exptes ſunt, pleni iniqtate & inclementia, prædant, latrocinant, ſurant, pugnant & dimicãt, malefícijs abundant. Horũ nonnulli ſpeciem quandã pietatis præ ſe ferunt, voluntq; ſe Chriſti diſcipulos haberi, cùm tñ ſint improbi, verſipelles, aſpi, amaro animo, væcordes, & ad virtutes oẽs difficiles ac imparati: Criminantur, cõcertant, pugnant, mẽtiuntur, maledicũt, iurãt, nec ſuã nôrũt deſerere improbitatẽ. Alios quoſdã inuenias licet, q cæteros deſpiciant ac dedignentur, idq; verbis, modis, ſignis, ſilẽtio, & geſtib' contemptũ ac vilipenſionẽ p ſe ferentibus declarent. Qui oẽs vaſa ſunt diuinæ gratiæ exptia ac vacua, ſed vitijs plena. Qui cũ DEũ reliquerint, ſatanę vtiq; diſcipuli ſunt, reiecti ac reꝓbati à DEO. Chrs dns diſcipulis ſuis ipſi ſeruientibus ipſumq; amantibus hoc dat ꝑcepti, vt res aduerſas oẽs ſine murmure & querimonia ferant ac tolerent: qua re in DEO obtinere beatitudinẽ, & cum ſanctis oĩbus æternò gaudere poterunt. Quoſdam inuenire diſcipulos eſt, q necdum in DEO mortui ſint, qbus regnum DEI etiamnum abditum ſit & occultum, quiq; adhuc timore & curis laborent, atque ex multis rebus magna afficiantur moleſtia: qui ſi perfecti eſſent diſcipuli, ab his vtiq; vacui & liberi forent. Nemini qdem machinari malum, nemini nocere, neminem ignominia vel damno afficere, neminẽ ꝓdere, nemini qcquam obtrectando detrahere, aut eſſe impedimento, neminẽ deniq; contẽnere volunt, ſed infirmi ſunt, & facilè prægrauant. CHRISTVS IESVS diſcipulis ſuis gratiam præſtat ſuam, vultq; vt contẽptis rebus terrenis, ſuis cõfilijs morẽ gerant, ſeipſos diligẽter & ſtudioſè obſeruẽt, vitia ſua deſerant & caſtigẽt: ita nanq; ſpũs eius in ipſis ꝓficere poterit: vtq; ſibijpſis diſpliceant, & nedum coram DEO ſua accuſent peccata, ſed ea etiam ſacerdoti nihil celando, non palpando, explicent ac manifeſtent: & ſine dubitatione ipſi DEO cõfidant: quæ ſunt veræ cõtritionis ſigna, atq; etiam vt minimè ficta cũ charitate ipſum ament, laudent, gratias agant, & virtutum ſtudia aggrediantur: qui ſic ſe ge-

Arbitrij libẽri præſtãtia.

Lex ſempiterna quæ.

Diſcipuli ſatanę quales.

Diſcipuli q quales.

Cõfilijs quſ ſuis morẽ geſtũ Chriſtus velit.

Peccata quſ confitenda.

runt, vitam obtinebunt sempiternam. Ostendit etiam eis inexhaustam bonitatem, & effluentissimam pietatem ac benignitatem suam, & suã in eis in omnem æternitatẽ inhabitationẽ: Vndè in eis vera cõtritio, spes & fidutia augescit, exercentq; in cõspectu eius ardentẽ charitatẽ cũ reuerentia coniunctã, & oẽm pspiciunt ac cognoscunt veritatem, & mortales omnes cum ipso ad æternã diligunt beatitudinem capessendã: nec possunt aduersus quenq; concertare neq; contendere, sed silentio ferunt omnia. Quod q faciunt, reuerà sapiẽtes & prudentes sunt, & cunctis in virtutibus facilè ꝓficiunt. Qui aũt excelso & elato sunt animo, & indomito sanguine, ij facilè mouentur: & qui ita assuescunt, eorum omnis vita misera & calamitosa est. Qui DEVM nec amore, nec intentione prosequunt, ij in sua cognitiõe cæci admodùm sunt, nec possunt vincere seipsos, omisq; eorum vita stolida & prudẽtię expers est. Qui sibijpsis non displicent, & libenter alienas in se recipiunt curas, ij sæpè lætis ac tristib⁹ afficiunt, & ad virtutes oẽs inepti ac inhabiles sunt: sæpiùs etiam afflictione & molestia vexãtur, sed si sibijpsis essent emortui, his vtiq; carerent. Esto, conqueranẽ de alijs: sed si seipsos benè attenderent, tacerent potiùs & sufferrent, viuerentq; sibijpsis & DEO, & cũcta sine tædio ac molestia perpeterent. Qui sibijpsis displicent, & sua pctã accusant ac inspiciũt, eis DEVS bñdicet. Dñs IESVS suã nobis mortẽ, qua vitam æternam nobis mercatus est, dono dedit: & hãc nos cælesti offerimus Patri nostro, atq; ita oẽs ex gratia erimus filij DEI. Perplures sunt, q seipsos exaltent, nec quẽq; sibi præferri possint ppeti: ij ꝓpria eaq; supba pleni sunt voluntate, & suũ iudicium aliorũ iudicio añponunt & chariùs amplectunẽ. Itaq; nõ sunt nati ex Deo, & vix vnq; tædio, molestia, & ira vacant. Alijs eũ dñari appetunt, alios regere, instituere, informare moliunẽ, voluntq; suo iudicio ab alijs morẽ geri: quod si secùs fiat, stomachantur. Vbi verò iunguntẽ alijs, eodẽ certãdi & rixãdi vitio laborãtibus, fieri non potest, qn inter eos iurgia & altercationes existant, qñ alij alijs cedere nolunt. Horum omnis vita est libenter conqueri, nihil perpeti, mentiri, fallere, gestibus aliorum contemptum & dedignationem præ se ferentibus vti, iurare, maledicere. Enimuerò vasa vacua sunt. Infideliter & absq; contritione & pœnitentia viuere, vitam charitati cõtrariam agere est. Cæterùm CHRISTI filia humilitas sibijpsi mortua, sapiens & prudens est, mundumq; ꝓculcauit, & aduersa omnia nouit ppeti: quo fit, vt semp in virtutibus magis ac magis ꝓficiat. Tulit crucem suam & sequitur Christum bñ agẽdo: cunctaq; ferre potest, & sequi Christum etiam ad mortẽ vsq;. Hac humilitate prædita, sustinere interim debent, seseq; ad finẽ præparare: inuenientq; cũ Christo vitã æternam, ijdẽq; nulla re pmouentur, fixiq; ac immoti cũ DEO in qete & tranquillitate pseuerant, nec quisq; id eis potest eripe. Erga mortalium oĩm necessitudines quadã pmouentẽ misericordia: qua re fit, vt chari sint oĩbus tam diuitibus q̃ egenis: Christusq; eis vitam pollicetur æternã, quã, cùm mentiri nõ possit, certò eis donabit. Illi nimirùm apud Christũ pij, liberales, ac locupletes sunt, q paupibus seipsis & oĩ sua facultate inseruiũt. DEVS pater noster cælestis inexhaustus gratiæ fons est, creauitq; cęlũ & terrã & res oẽs, atq; vnigenitũ filium suum nostrã voluit naturã susceipe, vt nos à pctis expiatos, in suam secùm gloriam abducat. Et ipse Dñs IESVS sempiternus ac firmissimus amicus noster sua nobis morte seruiuit, & merita sua nobis daturus est, si quidem cum ipso clementes ac benigni simus. Eius vita, verba, institutiones nobis descriptæ sunt, quæ nos absque animi inconstantia ac mobilitate vult sequi & imitari. Vita eius sensitiua, innocentia, fames, sitis, æstus, frigora, labor & dolor fuit: vita autem eius interna, sapientia fuit, veritatem omnem distinctè perspiciens, itemq; fidelitas, amor, effluens pietas. Vita eius contemplatiua eleuata erat sup omnia, Patri eius grates ac laudes agens, eumq; amãs & honorãs perenni cum reuerentia. Patiens vita eius, subdita fuit nedum Patris voluntati, sed etiam hostium manibus, idq; ingenti cum patientia, parata viuere & mori ac perferre omnia vera cum resignatione. Vita eius perfecta, libera quædã fuit sui in Patris manus ad mortem vsque resignatio. Dedit etiam nobis cruciatus suos, effusiones sanguinis sui, cibum & potum suum acetum felle mixtum, quæ omnia patientissimè pertulit, & in humili obedientia mortem subiuit. Post ascensionem suam ex vera charitate reliquit nobis vitalẽ carnẽ & sacrosanctum sanguinẽ suũ: itaq; edere & bibere nobis licet, atq; ipsius cum gustu quodã penetrabili meminisse. Dat præterea nobis glorioſam animam suam, gratia & gloria plenã, quę nos gratia & bñficijs replere possit.

Sibi placentes, alienaq; curãtes, quales.

Sibi displicentes.

Iactabundi.

Humilitas.

Humiles cur oĩbus chari.

Vita Chri q̃, qualis.

Sensitiua.

Contemplatiua.

Patiens.

Perfecta.

Tribuit

Tribuit etiam nobis tum creatum ſpiritum ſuum, qui vitam æternam nobis meruit, tum ſpiritum ſuum increatum, qui vnus cum ipſo & cæleſti patre eius Deus eſt, quique omnia interiora noſtra cæleſti ſuauitate permanat ac inundat: ei qui ſeruiunt, æternam ſentiunt beatitudinem. Ad hæc, totũ id quod ipſe eſt & poteſt, nobis dedit. Quòd autem ipſe ſub vna perſona Deus & homo eſt, id vtique nemini dare poteſt: ſiquidem præſtantia hæc & maieſtas ac dignitas ipſi ſoli manet: nec niſi vnus eſt Chriſtus, qui in duabus naturis Deus & homo eſt, quem nos æternò amare, eique grates & laudes perennes agere decet. Deniq; ſupra omnem creatam eſſentiam diuinitatem ſuam ſupereſſentialem nobis donauit, quam quidem nos in nobiſipſis ſupra noſipſos in æterna poſſidemus beatitudine. Quod qui experiri cupit, rationem omnem excedat: ibi nanque vita eſt laboris expers. Hæc videlicet Chriſti regula ſiue Canon, vita & inſtitutio eſt: eum ſi ſequi velimus, omnem nos docebit veritatem, & in regno paterno ſuam nobis oſtendet eſſentiam glorioſam. Vult quidem, vt ſecùm iugum ſuum tollamus, & bonos ac malos ad DEI cultum & famulatum, Deique gratiam obtinendam amemus. Iugum amoris lene & ſuaue eſt, & à peccatis omnibus abſoluit. CHRISTI onus pondere leue eſt, & quicquid nobis imponit, id nobiſcùm portat. Diſcipulos ſuos mittit in mundum, vt agnos inter lupos: nec cuiquam dominari appetunt, ſeipſos omnium minimos ſentiunt: vita ſuperba in eis locum habere non poteſt, etiamſi totum poſſent lucrari mundum. Siquidem cum CHRISTO ſeſe humiliârunt, ac totius mundi ſe fecêre ſeruos, qui quidem iure & ſecundum rationem ſtatus excellentiſſimus eſt. Non ſunt auari, res terrenas omnes abiecerunt, nec ſunt tenaces, & quanuis rebus inopes ſint, tamen cum DEO in cælis & terris dona omnia largiuntur. Non ſunt inuidi, nec vlciſci nouerunt: quicquid in eos delinquitur, mox obliuiſcuntur. Nec eos ira vel odium occupare poteſt, quippe qui ex DEO nati ſunt. Hæc planè ſublimis & præclara natio eſt, virtutibus locuples, eximiæ poteſtatis: & tamen in infimo ipſi ſeſe loco conſtituunt, quod bonis omnibus prodeſt. Sibijpſis cum CHRISTO mortui ſunt in humili ſuî reſignatione, & cum cunctis amantibus ſpiritibus in interminatam ac inexhauſtam immerſi ſunt ac diffluxére beatitudinem. Hîc iam tertius vitæ æternæ modus in ſenſitiua æternæ veritatis exercitatione ſumit initium. Enimuerò ratio diuinitùs illuminata, hominibus iſtiuſmodi præcipit, vt vitam ſuam ſenſitiuam ſub freno contineant, regant, ordinent ac moderentur ad honorem DEI. Eamobrem inordinatas omnes naturæ propenſiones, commoda, appetitiones, ſolatia & oblectamenta, quæ in quibuſlibet captare poſſint mortalibus creaturis, odio habent & contemptui. Corpori ſuo, id eſt, portioni ſenſitiuæ ſeu beſtiali tanquàm ſeruo ſuo neceſſaria præbent: caſti & ſobrij ſunt, ſoli DEO ſeruiunt, in actionibus bonis benè ordinati ad mortem vſque. Viſu, guſtu, auditu, tactu, odoratu DEO, abſque tepefactione ſeruiunt: Senſus ſuos in bonis occupant actionibus, quibus tum DEO, tum ſibijpſis ad mortem vſque famulantur: quod eſt reuerà haud vulgaris ſapientiæ. Inordinatas autem, vt dixi, naturæ propenſiones odio proſequuntur atque proculcant: quod quidem eis cum primis neceſſarium eſt. Qui enim contempto DEO, ſenſibus obſequuntur in captandis commodis, guſtu & oblectamentis, ij peiùs habent, quàm ſi ſint mortui. Homines à DEO illuminati, virtutes & bona diligunt opera, quibus DEO & ſibijpſis & proximis multis modis inſeruiunt. Omnes eorum culpæ veniales facilè abolentur ac remittuntur, quandoquidem cum DEO in amore colligati & deuincti ſunt. Aequè facile eſt illis vel intrò ſe ad DEVM amandum ſeu in amorem recipere, vel foràs ſe vertere ad bonas actiones: Siquidem ſupra læta & triſtia cum DEO vniti ſunt. Quicquid in hac valle miſeriæ delinquunt, id totum amor & introuerſio conſumit & exurit: virtutes nanque & bona facta ipſorum, innumera ſunt. Denique ſupra certamen palmam & victoriam ſunt adepti: quod qui eis inuident, in bonorum numero non ſunt habendi.

Quid ꝑſtare Deus nulli poſſit.

Mat. 11.

Mat. 10.

¶ De triplici ſanctæ ac Chriſtiformis vitæ modo. Caput LXXIX.

Vitæ pfectæ colédæ modi quot.

DEI Sapientia, vita & passio Domini nostri IESV Christi, scriptaque diuina, tres quosdam nos docent modos, quibus omnis sancta & perfecta vita colat̃ ac exercitet̃. Primus modus sensitiuus est, q̃ ratione exercet̃ ac cohibet̃. Alter spiritalis est, qui in ratione & sapientia exercitat̃. Tertius est supra rationem, & omni
I. ratione excelsior. Horum triũ modorum vnum est fundamentũ, idq; inferno profundius,
II. cælo sublimius, toto mundo latius, & æternitate longius. Hoc fundamentum docet nos, vt
III. DEVM supra omnia ab illo condita amemus, & nosipsos ad DEVM, propter DEVM, & in DEO, cunctosq; homines vt nosipsos diligamus. Primus modus, quo DEO viuimus, nobis cũ brutis animãtibus cõmunis est, nẽpe portio sensitiua: quæ per se nihil meret̃, sed est sensitiuus naturæ rationalis ornatus. Propensiones sensuum & naturæ ad commoda & oblectamenta, veniales culpæ sunt: Inordinatæ autem ac infrenatę propensiones contra naturam, rationem & legem Dei, peccata mortifera sunt. Cum consensu auertere se à DEO, & ad creaturas cum delectatione conuertere, peccatũ mortiferum est. Tædium erga DEVM, & Affectus, appetentia & voluntarius ac inordinatus rerum terrenarum Amor & studium, DEVM contemnit, redditq; hominem ineptum ac inhabilem ad seruiendum DEO. Et hoc Acedia
I. dicitur. Primum sensitiuæ vitæ vitium est, in cibo, Potu, vestibus, solatijs, commodis & hominum complacentia gustum & oblectationem quærere: idque Gula & intemperantia est, quæ ventri militant, & earum deus venter est. Quotquot libidinosis carnis propensionibus, fœdas admittendo imagines, aut obscœnos exercendo actus, cum consensu obsequuntur, ij DEVM contemnunt, Diabolo & vitijs seruiunt, & in spurcissima iacent vita sepulti. Istiusmodi omnes ex carne nati sunt, nec possunt gustare virtutes, veritatem & vitam eam quę ad DEVM pertinet. Sed qui ex DEO denuò nati sunt, sempiterno quodam nituntur fundamento, vitia cuncta & quicquid DEO aduersum est, superante. Ijque DEO seruiunt vita sua sensitiua: odio habent quicqd in ipsis DEVS odio prosequit̃: auersionem à DEO horrent & contemnunt, amantq; conuersionem ad DEVM: inordinatas oẽs sensuum propensiones repudiant, & sensibus suis omnigena bona opera secundum Dei voluntatem, & totius sanctæ Eccl̃siæ constitutiones colunt & exercent. Quicquid eis DEO permittente accidit, putà ignominiam, abiectionem, sui vilipensionem, contemptum, aduersam valetudinẽ, & quæuis alia quæ possint in hac vita accidere, absque calcitratione & detrectatione humili cum resignatione ferre nouerunt, nec aliud nisi quod velit DEVS, velle possunt: quippe qui DEO in Amore tam firmiter deuincti & cõnexi sunt, vt eũ deserere aut contẽnere, & diabolo in mortiferis seruire vitijs non possint. Per fidem enim ex DEO nati sunt, liberi filij ex gratia, non ex natura: mundumque, id est, mundi vitia deuicerunt: & CHRISTVS ipse viuit in eis, & ipsi in CHRISTO, cum eoque mortui sunt in DEO, & vita eorum toti mundo absconCol. 3. dita est. Itemque cum Christo surrexerunt, & ambulant ac conuersant̃ cum eo in cælis coram illius Patre cælesti, gustant & quærunt ea quæ æterna sunt, atque cuncta hæc infima deserunt ac nihilipendunt. Libertatem quandam, quam nemo possit cogere, & perfectam charitatem, quæ errare nesciat, sentiunt ac experiuntur in DEO. Charitas in incoacta viuit libertate, & libertas in charitate perenni. Charitas in puro viuit spiritu, nec cuiquam seruit nisi DEO, & à vitijs omnibus pura est. Habet autem filiam quandam, nempe charitatem ordinatam, quæ toti mundo communem se exhibet, viuitque in Animæ viribus, eaque cùm sit gratiæ DEI plena, non potest non in virtutibus & Amore toti seruire Mundo. Atque hic est
Apostoli. Roma. 8. status Apostolorum, posteaquàm sanctum susceperant Spiritum, quos deindè nullus cogere potuit: Non enim vel mortem, vel curas, vel cruciatus, vel quanlibet necessitudinem
Martyres. aut molestiã verebantur. Itidèm & sancti Martyres, Confessores & Virgines multo libentiùs mortem oppetebant in charitate & voluntate DEI, quàm vel totum hunc mundum in delicijs & voluptate contra voluntatem & præcepta Dei possedissent. Enimuerò spiritu liberi erant, nec vllis vinculis obligati, ita vt nec læta, nec tristia, nec vllæ res creatæ eos possent in mortiferum pertrahere peccatum. Perfectam enim in se inuenerant ac possidebant charitatem: quam quisquis itidèm in se reperire ac experiri cupit, is quicquid ei aduersum est vitiorum, odio & contemptui habeat oportet.

Propẽsiões veniales aut mortiferę q.

Renati ex DEO, quales.

Charitas ordinata quæ.

¶De

¶De decem vitiorum generibus, charitati Christi ingratis & contrarijs. Caput LXXX.

SVNT autem decem vitiorum genera, aduersus charitatem militãtia, eiq; contraria. Decẽ vitiorum gña. Primum genus est mala voluntas, quæ ad nulla non vitia procliuis & parata est, I. atq; adeò omnis malitię ac improbitatis radix & initium est, nec potest in cælum pertingere: & in ea quisqs diem claudit extremum, in omne æuum cum dæmonibus apud inferos degere compellitur. Alterum genus est ficta sanctitas, qua quidam volunt videri II. boni, sed esse minimè, quod est oleum & operam perdere: studentque placere hominibus, nec verẽtur æternę displicere veritati. Tales Pharisæorum ac Hypocritarum & Iudę proditoris Domini in oñi improbitate similimi sunt. Qui sic moriunt̃, talesq; persęuerãt, eos Dominus IESVS secundum suam iustitiam condemnabit. Tertium genus est desperatio, & III. contemptus diuinę pietatis ac clementiæ, quod est peccatum in Spiritum sanctum, eiusque misericordiam: in quo quicunque vltimum exhalant spiritum, à DEO & sanctis omnibus in omnem æternitatem spernuntur ac odio habentur. Quartum genus spiritalis superbia est, IIII. quę cunctis prę ferri & antecellere appetit honore, Reuerentia, dignitate. Hac peste infecti, innocentes despiciunt, eosque Actibus & verbis dedignantur: & cùm sint elato Animo, quicquid volũt, rectum & ęquum arbitrantur: voluntq; alios suo subscribere iudicio: quod si non fiat, ira permouentur. Alios docere, corripere, castigare, corrigere, & oñibus ab ipsorum sententia & iudicio discrepantibus, dominari volunt: facilesq; ac proni sunt ad iram, facilè mouent̃, & citò indignant̃. Suoipsorum iudicio cęteris sapientiores ac prudentiores sunt, quod cunctis virtutibus maximũ prę stat impedimentum. Superbissimus dęmon cùm Esa. 14. esset in cælis, nemini volebat cedere, sed ad Dei æqualitatem adspirabat, cumeoque parem nitebat̃ sibi vsurpare dominãdi authoritatem: sed proiectus ac deturbatus ex arce polorum, missus & detrusus est in profunda inferorum cum vniuersis asseclis suis. Contrà Dominus IESVS filius oñipotentis Dei & intemeratę virginis MARIAE, quẽ nos iure meritoq; laudibus vehere ac benedicere debemus, è summo cælo ad nos demigrans, humanam assumpsit naturam, factus seruus & perpetuus ac fidissimus amicus noster, suaq; nobis morte inseruiuit, quam sanè acerbissimam pertulit, vt nos ex oñi miseria & necessitate liberaret. Et hic ęternus eius honor est, eiusq; gloria prorsus immensa est: quòd si ei famulati erimus, secùm nos in Patris sinũ perducet. Quintum genus est ira, odium ac inuidentia, fallax ac perni V. ciosa trinitas, quã ęternò DEVS odit & execrat̃. Deest em̃ ei mutuus Amor, & fides erga mortales oẽs in æternũ retinenda. Ira partim ex natura & vitiosa habitudine seu mala cõplexione proficiscitur. Ira subitanea sensibile vitium est sensuum indomitorũ. Odiũ spiritale peccatum est, ac inueteratum & improba voluntate diu retentũ. Inuidentia aũt, si non reprimatur, diabolicum planè vitium est, spiritui tenaciter inhęrens, totius iniquitatis & vitiorum oñm radix & causa. Qui facilè irascitur, ac citò mouetur & indignat̃, idemipse iurgijs & rixis deditus est, & vafer, improbus ac crudelis est, & ad virtutes oñes inhabilis, alios curiosè obseruat, iudicat, reprehendit. Huius farinę homines perplura molestè ferunt: qui si mites essent & DEVM amarent, nihil tale paterentur. Si quid in eos peccetur, alta manet mente repositum, nec facilè obliuiscuntur, sed vltionem in alios meditantur, & ęgrè sanè dant veniam, quod quidem ad virtutes omnes haud mediocre prę stat impedimẽtum: & cùm Dominicam legunt orationem, aduersum sese vltionem & iudicium precant̃. Ira si diu seruetur absque dolore & displicentia, transit in odium, quod DEVS oñipotens damnat & delectat̃. Est nãq; spiritale vitium, & contemnitur à DEO, eo quòd gratię & charitati repugnet. Et quicunque in eo moritur, reijcit̃ ac reprobat̃ à DEO. Ira & Odium Inuidentię filię sunt, quę quidem totius malitię parens est, nec est compos sui, nec sibi dominari nouit, non potest non inuidere semper ac odire, & vltionem appetere. Semper enim quadam vlciscendi detinetur libidine, nec vult vllius iniurię obliuisci, non metuit infernum, nec vitam sperat ęternam: sicque in medijs versatur tenebris, nec potest Dei gratiam & misericordiam quęrere vel desiderare: obstricta est enim & absorpta in iniquitatis abyssum seu in inexhaustam improbitatem, obsideturque à diabolo, & diuinæ pietatis ac misericordiæ oblita est.

Ira. Odium. Inuidentia. Iracundus.

Ira & Odiũ cuius filiæ.

At

Mat.19. At tamen quòd homini impoſſibile eſt, poſſibile eſt DEO & diuinæ miſericordiæ: CHRISTVS IESVS charitas noſtra eſt, docetq́; nos amare ſine modo, in ſuaq́; gratia & miſericordia viuere ac mori. Gratia ac benignitas eius prorſus immenſa eſt, quæ nos ab æterna redemit

VI. morte, æternamque ſuam nobis conferet beatitudinem. Sextum vitiorum genus multos tenet irretitos, & inſipientia ac ſtoliditate occæcatos, & ipſum eſt auaritia ac tenacitas, quæ ſunt ſorores duæ. Auaritia ſemper habere & accipere concupiſcit, tenacitas ægrè quicquam largitur: atque eamobrem vtræque vitijs implicantur. Auaritia diuino eſt aduerſa honori.

Tenacium deſcriptio. Irridet enim DEVM, argentumque & aurum & res terrenas pro DEO colit. Tenacitas diuinæ eſt aduerſa pietati ac largitati, totum mundum ſuis opibus inundanti. Quicquid DOminus IESVS laudet & commendet, quicquid minetur aut promittat, quicquid concionatores prædicent, aut quicquid agatur, vel auribus & oculis percipiatur, tenax ſuam clauſam tenet crumenam, nec quicquam horum curat. Ad viſcera ſua miſericordiæ omnem præcluſit aditum, & miſeris ac egenis ſuum clauſit marſupium. Auari & tenaces regnum

Matth.22. DEI ingredi non poſſunt. Non enim ſumpſerunt veſtem nuptialem: deteſtaturq́; & execratur ac reprobat eos DEVS, quandoquidem charitatis expertes viuunt. Atquì pijſſimus & liberaliſſimus DOminus IESVS diſcipulos ſuos ipſum quærentes, ipſiq́ue confidentes ad ſe vocat, lateque extendit brachia ſua, eos amplecti & ſuſcipere cupiens. Latus item & cor ac viſcera ſua maximè patefacit, hoſpitio eos recipere parat, vt inibì ſine terrore in pace cõmorentur. Caput ſuum in cruce reclinauit, oſculari nos ſibique vnire volens in æternitate, vbi dolor omnis conquieſcit, & obliuioni traditur in æterna beatitudine. Ad hæc ſeipſum nobis dedit in venerabili Sacramento, putà carnem, ſanguinem, animam, vitam, ſpiritum & diuinitatem ſuam, in qua ſupra omnem laborem vita eſt æterna. Et ipſi à PAtre ſuo data eſt poteſtas omnis in cælo & in terra ſupra creaturas oẽs, quæ in omnem durabit æternitatem: quæritque & amat ac appetit laudem & honorem PAtris ſui & noſtrûm omnium ſalutem. Iure igitur illum nos amare & laudare, gratias ei agere & æternò ſeruire debemus.

VII. Septimum vitiorum genus impuri ac ſceleſti excogitârunt, qui DEVM Deique filium contemnunt, nec vllius virtutis habent vſum aut conſuetudinem, iurant, execrant, maledicunt, mẽtiunt, & blaſphemant dñm IESVM, eiusq́; PAtrẽ cæleſtem, viuuntq́; ſine timore & gratia ac benignitate, ſuaſu & hortatu damnatorum ſpirituum impijs iuramẽtis, obſcœnis verbis & actibus, magnisq́; & execrandis flagitijs dediti ſunt. Opprobrãt dño IESV paſſionẽ, mortẽ, & ſacroſancta vulnera eius, q́ ob noſtra ſuſcepit peccata: nec dubiũ eſt qn dęmo

Dæmonib⁹ qui peiores nibus peiores ſint, vtpotè quorũ effrenis improbitas eſt: cõminiſcũturq́; & imaginant turpiſſima quæq;, quantùm maximè poſſunt, de DOmino IESV: eorumq́; omnis vita impura & ſpurca eſt, DEO & ipſorum æternæ ſaluti maximè aduerſa: vndè non immeritò diuina eos

VIII. iuſtitia execratur ac maledicit. Octauum vitiorum genus, mercenarios complectitur, qui DEO mercedis tantùm & priuati lucri cauſa ſeruiunt, homines diuinæ gratiæ expertes. Aiunt enim ſe neutiquàm ſeruituros Deo, niſi ab eo præmium ſperarent. Itaque veræ charitatis contemnũt præmium & coronam: nec eam, quæ amantibus à Deo præparata eſt, dulcedinem experiuntur, nec quid ſit interna ac deuota ad Deum introuerſio ad ipſum eiusq́; præcepta diligenda, nouerunt. Amant ſeipſos viliter, quæ eſt auerſio à Deo ad vitia. Quotquot hoc in ſtatu moriũtur, maledicti ſunt, quippe qui veræ charitatis veſte ſunt deſtituti,

IX. Nonum vitiorum genus eos continet, qui ab improbo ſpiritu & propria carne ſuperati, naturæ & ſanguini multigenis in vitijs militãt ac obſequuntur. Porrò Acediæ, Luxuriæ, Gulæ eſſe deditum, id planè à DEO abſtrahit, & ad beluinam adducit vitam. Somno & quieti corporis præter ordinem, & ſupra neceſſitatem, atque ſine ratione indulgere, etiam ſi qua ſit in homine charitas, eam facilè extinguit & arefacit. Gulæ appetitiones in cibo ac potu ſequi, vita mollis & delicata eſt: atq; id genus homines in omnibus ſenſibus ſuis odio & contemptui habent ſobrietatem & temperantiam. Spurcas imagines & ſimulacra intùs admittere, in ſenſibus turpiter affici ac moueri, obſcœna verba cum voluptate proferre, cum ſuſpectis & leuibus perſonis incautè & incuſtoditè conuerſari, caſtitatis iacturam adfert, facitq́; maligno dæmoni & propriæ carni luxuriam ſectando obſequi. Tales autem & Deum eiusq́; potentiam & cultum ac famulatum floccipendunt, & in cæca quadam

dam ignorantia ac miserabili cæcitate DEO contrariam agunt vitam: & quicunque ita viuunt & moriuntur, eos planè odit & execratur DEVS, atque cum tetris spiritibus in inferni tenebras merguntur. Verùm qui apud DEVM veniam & gratiam quærunt & expetunt, inordinataque sensuum & corporis voluptate contempta ac posthabita, DEO ad mortem vsque seruiunt, illius freti gratia & confisi benignitate, erratorum suorum veniam impetrant. Non enim serò veniunt. Decimum genus non quidem malos complectitur, sed homines bona præditos voluntate, & in DEI gratia viuentes, qui licèt relictis & spretis omnibus CHRISTVM sequantur, amentque DEVM & præcepta eius, omnigenisq; Actibus bonis in sancta ECCLESIA vsitatis dent operam, at tamen in grauia possunt labi vitia, eo quòd sibijpsis necdum in DEO mortui sint, nec propriam voluntatem suam sub liberrima DEI voluntate contempserint ac resignârint, nec etiam naturæ libertatem à DEO ipsis inditam, libertati illi quæ DEVS ipse est, subdiderint atque dediderint: quo fit, vt sæpiùs tristibus ac lætis afficiantur, curaque & anxietate, & quadam diffidentia, horroreque ac timore inferni & damnationis, ac Purgatorij & in mortifera labendi peccata detineantur. Volunt enim viuere DEO pariter & sibi, multaque eos premunt & habent solicitos. Consolationem quidem & multam sensibilem gratiam libenter à DEO præstari sibi vellent: sed si non accipiant, fieri potest vt frigescant: atque etiam magnis tetri spiritûs, mundi & carnis tentationibus effici potest, vt in peccata ruant mortifera. Potest id haud obscurè in ipsis CHRISTI Apostolis animaduerti, qui tametsi à DOMINO IESV ad sublimem essent euecti dignitatem, tamen maluissent cum eo in hoc degere exilio, quàm mori cum ipso, & in eius gloria sempiterna perenniter cum eo morte contempta viuere: & cùm mortis sibi periculum imminere putarent, omnes à DOMINO aufugerunt: & ipse diuus Petrus cæteris fidentior mortis horrore & formidine refrixit & cecidit. Dixerat quidem paulò antè DOMINO IESV: Paratus sum tecùm & in carcerem & in mortem ire. Sed vnius mulierculæ voce intantùm perterritus & fractus est, vt multùm formidolosus & anxius, etiã iureiurando asseueraret tribus vicibus, se non nosse DÑM IESVM. Sic & cæteri Apostoli diligebant qdem saluatorem, sed tamen timore & anxietate detinebantur ad sacram vsque diem Pentecosten, qua DOMINVS IESVS perfectæ charitatis spiritum suum illis infudit. Quo percepto, à nemine deindè compelli aut cogi poterant: sed omni superata & calcata formidine, etiam mori parati erant, quandocunque aut vellet DEVS, aut permitteret: viuebatque in eis CHRISTVS, & ipsi in CHRISTO: & nec ipsi discedere à CHRISTO, nec ab eis CHRISTVS volebat discedere: sed ipsi in CHRISTO, & in eis CHRISTVS manere voluit. Sicque non poterant non DEO manere coniuncti & vniti. Atque ita se fermè habet cum sanctis perfectisque hominibus, sibijpsis in DEO per AMOREM mortuis, qui DEVM vix possent relinquere. Siqdem in seipsis perfectam inuenêre charitatem, quæ DEVS ipse est, nec quicquam hæc charitas veretur aut timet, sed timorem foràs misit: viuuntque in spiritu absque timore, anxietate, curis & tædio: Deique spiritus testimonium reddit ipsorum spiritui, quòd sint electi filij DEI, quod quidem testimonium nemo eis potest eripere: quandoquidem in suo spiritu vitam sentiunt æternam. Quod etiam aliâs aliquotiès scripsisse me memini: sed tamen mihijpsi renuncio, atque æternæ veritati, & sanctæ catholicæ ECCLESIAE fidei & DOCTORIBVS, qui sacras scripturas per Spiritum sanctum explanârũt, me meaq; scripta libens submitto. At tamen id quod intùs sentio & experior, mihi manet, nec possum id ex meo spiritu depellere: Immo si vel totum possem lucrari mundum, equidem diffidere non possem, nec desperare de DOMINO IESV, quòd me damnare velit. Quòd si diuersum audiero, libens conticescam. Et de virtutibus quidem & vitijs deinceps pauca scribere statui.

X.

Mat. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Acto. 2.

Roma. 8.

Submissa authoris de se protestatio.

¶De quatuor ornamentis, quæ DEVS merito Passionis suæ præstitit in perfecta charitate viuentibus.

Caput LXXXI.

quib⁹ q̃ quatuor ornamenta Deus contulerit.

PORRÒ qui in perfecta viuunt charitate, ijs DEVS quatuor præstitit ornamenta siue modos cælestes, qui bonis omnibus passim cõmunes non sunt. Sed quos eò DEVS elegit, ijs cælestes hosce modos cernere & audire licet. Primus modus, idemq; DEO super omnia gratissimus, qui & sanctitatis omnis initium est, paucis admodùm funditùs perspectus & cognitus est. Omnipotens cęlestis Pater noster cũ vnigenito filio suo dat electis suis humilem & tamen minimè compressam suî demissionem, seu demissam humilitatẽ, quæ omnia in spiritu perferre potest, atq; sub omnibus semper libera manet & neutiquã onusta, cunctaque sine murmure & querimonia ferre nouit, nec potest non semper crescere & progredi in virtutibus & rectè factis: siquidem DEVS in ea manet & habitat cum omnibus donis suis. Alter modus iure eximiè prædicatur: Nimirùm Pater & Filius occultis spiritibus charitatis immensam conferunt latitudinem, cuncta præclara vasa complentem. Dicitur autem charitas, & sine mensura semper redundat, estque virtutum omnium causa & origo. Qui inhiare nouit, is eam gustare potest: Intra omnia est, sed minimè inclusa: extra omnia, sed non comprænditur. Docet autem amare perpetìm ac sine obliuione: siquidem cohærentes sibi seipsa possidet & occcupat. Tertius modus est, cum Patre & Filio & cunctis amantibus vnitas in Spiritusancto: quæ est in cælis & in Terra præcipua solennitas vel celebritas, videlicet DEO frui sine fine, quo omnem suam familiam DEVS cibat & potat. DEO frui, spiritalis quædam diffluxio est DEI in nos, & nostrî in DEVM. Mensa autem in qua edimus, DEI præsentia est: ad eam vnusquilibet suas, quas parauit, apportat escas & fercula, q̃ nihil sunt aliud, quàm virtutes, charitas & omnigena bona opera, quæ DEO obtulit, & ante se præmisit, quæ tum ibì coram DEO & sanctis omnibus præsentia adsunt. Christus IESVS medium in mensa locum obtinet, cum eis oñibus manducare gestiens: eiusque Amor, Passio, fidelitas, vita, mors ex Amore nostra causa suscepta, nec minima quidẽ ex parte illic obliuioni dantur. Gaudia quæ ibì sentiũtur, immensa sunt, & vita sempiterna mortem omninò non metuens. Illic vnusquilibet speciatìm percipit, quæ hîc meritus est. Gaudia autem accidentalia communia sunt omnibus: & quotquot ad eam sedent mensam, ij omnes mundi sunt. Quartus modus, est omnis modi excessus, cunctis amantibus spiritibus paratus, quo omnis creata exceditur essentia vsque in supersubstãtialem diuinitatis essentiam: vbi quiescemus, obdormiemus atque commorabimur cum DEO & sanctis omnibus supra discretionem omnem in æterna beatitudine. Hac nimirùm Ratione CHRISTI Testamẽtum, de quo superiùs dixi, perfectum & consummatum est, idemque in omnem permanebit æternitatem. CHRISTVS IESVS Dominus noster misericors & iustus est, & singulis quibusque pro meritis restituet. Improbis & iniquis suam relinquet iustitiam: bonis autem & pijs suam donabit misericordiam & benignitatem: idque singulis & omnibus durabit in æuum. Denique Testamentum hoc Dominus IESVS suo scripsit & obsignauit sanguine precioso, & morte confirmauit sua: quicunque ei credunt, eumque amant, eos omnes in Patris sui sinum secùm abducet.

I.

II.

III.

IIII.

HORA NONA.

¶Quid hac hora Dominus pertulerit, & vt eius sanctissima mater affecta fuerit.

Caput LXXXII.

SEquitur iam octaua diei hora, qua Dominus IESVS in maxima angustia & necessitudine pependit in cruce, eius corpore planè rigido, arefacto, & sanguinolento. Stabat aũt iuxta crucem IESV mater eius: quã cùm vidisset vnà cũ discipulo, quẽ diligebat, dixit Matri: Mulier, Eccè filius tuus. & Discipulo dilecto, Eccè Mater tua. Et ex illa hora accepit præclarissimam illam virginem in curam suam, haud secùs quàm si propria ipsius fuisset Genitrix, tam ex gratia quàm natura. Simul autem ingens mœror pijssimam matrem obtinuit, & gladius doloris & condolentiæ nedum Animam, sed etiam corpus, cor & sensus

Ioan. 19.

sensus eius penetrauit, haud aliter quàm si statim esset redditura spiritum. Quod cùm Dominus IESVS tristissimæ Matris amantissimus filius cerneret, misit spiritum suum, qui ei in mentem reduxit verba Gabrielis Angeli, quòd filius eius esset, & vocaret filius Altissimi, Luc.1. sederetq; in sede Dauid Patris eius, & cũ DEO regnaret in domo Iacob in æternũ, & regni eius non esset finis: itemque meminisse eam fecit miraculorũ & verborũ quæ ab initio dixisset, atq; etiam propheticorum oraculorũ, & scripturæ diuinæ, quòd videlicet filium eius Dominum IESVM pati oporteret, & emori pro cunctorum peccatis & salute mortalium: tantamque idem DEI spiritus ei infudit erga omnes homines charitatem, quòd si fuisset possibile, libens ipsa mortem illam acerbissimam pro cunctorum necessariam salute oppetijsset: adeoque, vt piè credo, si claui ex manibus & pedibus filij eius resilijssent, ipsa eos ob abolenda hominum peccata, si DEO placuisset, cuius voluntati suam in omnibus conformabat, denuò infixisset. Incumbebat interìm, præ defectu viriũ, in vlnas sancti Ioannis: intùs autem in spiritu pace & gaudio ingenti perfruebatur, certa filium suum in æterna beatitudine perenniter victurum. Cumque hæc cerneret & audiret latro à dextris Domini IESV pendens, alta dixit voce ad Dominũ: Memento meî Domine, cùm véneris in regnum Luc.23. tuum. Ad quem Dominus: Amen, inquit, dico tibi, hodiè mecùm eris in Paradiso. Quibus Domini verbis Latro ille absq; hęsitatione fidẽ adhibuit: siqdem sensibus prudẽs & sapiens Ioan.19. erat. IESVS aũt humilima clamabat voce: Sitio. Quidam aũt accipiẽtes spongiam aceto felle mixto plenam, in arundine obtulerunt ori eius. Cùm ergo gustasset IESVS acetum, no Matth.27. luit bibere: clamauit autem voce magna, dicens: DEVS meus, DEVS meus, vt quid dere- Mar.15. liquisti me? Viditque tum in spiritu suo, quicquid DEVS ab omni æternitate de ipso decreuerat ac præordinârat fieri, aitque ad hæc hilari spiritu: Consummatum est. & inclinato Ioan.19. ad pectus capite, dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, atque sub ijs verbis Luc.23. crepabant oculi eius, cor rumpebatur, & spiritum suum misit in Patris gloriam. Et hæc fuit Nona diei hora, quam nos Nonam dicimus. Inter hæc terra tremuit, Petræ scissæ sunt, velũ Mat.27. Templi scissum est in duas partes à summo vsque deorsùm, & multa corpora sanctorum, qui dormierant, resurrexerunt, & apparuerunt multis in sancta ciuitate. Centurio autem, qui centum præerat militibus, visis his quæ fiebant, dixit: Verè filius DEI erat iste. Et Luc.23. omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur.

HORA VESPERTINA SEV VESPERARVM.

¶De perforatione lateris Christi, eiusque depositione de cruce.

Caput LXXXIII.

DECIMA diei hora, quam nos Vesperas dicimus, rogauerunt Iudæi Pilatum, vt frangerentur eorum crura, & tollerentur, possentq; citiùs mori, nec remanerent in cruce corpora eorum die illo magno Sabbathi. Et consentiente Pilato, venerunt milites, & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum Ioan.19. IESV. Ad IESVM autem cùm venissent, vt viderunt eum mortuum, non fregerunt eius crura, sed vnus militum lancea latus eius dextrum aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit, & scimus quia verum est testimonium eius, quæ sunt verba sancti Ioannis Euangelistę. Cùm autem serò factũ esset hora diei vndecima, quæ Vesperis annumeratur, venit quidam homo diues ab Arimathæa, nomine Ioseph, nobilis decurio, & erat discipulus IESV occultus: & audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus IESV. Pilatus autem accersito Centurione, interrogauit si iam mortuus esset. Et Mat.27. Marc.15. cùm cognouisset à Centurione, iussit reddi corpus IESV. Ioseph autẽ adiunxit sibi Nico- Luc.23. demum, qui ambo potentes & magni erant, & amici IESV, quanuis occulti ob metum Iudæorum. Non enim ferre voluit Dominus IESVS, vt improbus quispiam siue Iudæus siue Ethnicus ipsius corpus exanime attrectaret. Atqui duo isti, qui ambo fideles erant, & expectabant regnum DEI, corpus de cruce depositum linteaminibus, & caput sacratissimum sudario obuoluerunt.

¶De Sepultura Domini IESV. cap. LXXXIIII.

ET quia hæc extrema erat diei hora, quam nos Completorium dicimus, vltrà eam horam operari non licebat. Itaque prope locum vbi crucifixus est IESVS, erat hortus, & in horto monumentum nouum excisum in petra. Ibi ergo propter Parasceuen Iudæorum posuerunt IESVM, mixturamque myrrhæ & Aloes libras quasi centum fuderunt in corpus & vulnera eius iacentis in monumento, in quo necdum quisquam positus fuerat: aduolueruntque saxum magnum ad ostium monumenti, & abierunt, bono animo & multa cum pace, quam Dominus IESVS discipulis pparauit suis, ipsius seruantibus canonem siue Regulam, quam ipse viuendo tenuit, & verbis docuit, in qua & obijt, & resurrexit in gloriam Patris sui, Amen.

Ioan.19. Mat.27. Luc.23. Mar.15.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

Epistolæ septem vtilissimæ.

¶Epistola prima scripta sorori Margaretæ de Meerbeka moniali apud D. Claram in oppido Bruxellensi.

QVIDEM, SALVERE TE IVBEO, SI TAMEN ID IPSA petis. Quisquis amat DEVM, omni honore dignus est. Quòd si ipsa verę charitati vacare ac operam dare velis, omni dolori seu afflictioni te offeras, & delectationi inordinatæ renuncies oportet: & sic Amor omnem te docebit veritatem, & virtute Domini quicquid sibi contrarium est, depellet ac profligabit. Amor enim, virtutum omnium radix & fructus est. Amoris autem exercitatio abnegare, deserere, contẽptui ac odio habere facit, quicquid temporarium & caducum est, quatenùs virtutibus & Amoris exercitationi mediũ aliquod vel impedimentũ adfert. Et hoc vitæ tuæ institutũ, hic canon est, q̃ ad mortẽ vsq; te seruaturã pollicita es, atq; ob id seruare adstricta es & obligata. Hortor igitur vt teipsam ex amore abneges, & liberè tete dñi manib' tradas, colasq; & exerceas reuerẽter Deũ quẽ amas, corpore & aníа cũctisq; viribꝰ & oñi facultate tua, sicq; & ipsa eũ in amore possidebis ea quã erga ipsum habes reuerẽtia, & ipse te vicissim sua, qua te ꝓsequet, dignatiõe in amore possidebit. Tum verò te null' ab eo separare vel disiũgere, aut mediũ aliquod inter te & ipsum obijcere poterit. In cũctis exercitijs tuis, & in oñibus quę ex amore siue facis, siue omittis, nõ cõsolationẽ, nõ mercedẽ, nec quicq̃ nisi ipsum solũ petas vel exigas. Sis illi tota, prorsusq; ei te resignes, & verã in spũ tuo reperies libertatẽ, quę est, supra cuncta virtutũ exercitia per amorẽ illi esse vnitũ: eiusq; spũs testimoniũ reddet spiritui tuo, ab æterno electã te esse filiã & hęredẽ Dei: & ipsa qdem senties subleuatã te esse à Deo supra teipsam & supra oĩa, & ipsum velle esse ꝓpriè tuũ. Ad quod ipsa ei respõdebis, te vicissim ꝓpriè suã esse velle, atq; in infimo te loco infra creaturas oẽs collocato: prorsusq; tete abneges in liberrimam illius voluntatem, ad agendum, omittendũ, perferẽdum quicqd ipsi visum erit, ita vt vita tua supra teipsam subleuata sit in æternã libertatẽ, nullius dominio subiacentẽ: itemq; in teipsam submissa ac depressa in humilem resignationem omni fundo carẽtem: atq; etiam in incompræhensibilem dilatata charitatem, implentem oñia, & demùm in longũ extensa in ęter-

Deus quõ colendus.

Roma.8.

in æterna DEI laude, nullum vnquàm finem habitura. Nulla te tuî cura occupet, nec ſcire aut perſcrutari velis, quid de te DEVS acturus ſit, ſed illi totam te reſigna. Quando extolleris aut erigeris à DEO, ipſa te abijcias & humilies. Sic nimirùm allato p Gabrielem Archangelum nuncio beatiſſimæ ſemperque virgini MARIAE, quòd mater DEI futura eſſet, ipſa reſpondit: Eccè ancilla Domini. Itidemq; anima CHRISTI cùm verbo æternò vnita foret, eſſetq; CHRISTVS DEVS & homo, ipſe ſe totius orbis ſeruum fecit, cunctisq; voluit eſſe ſubiectus, nec eſt cuiquam ſingularis, ſed communis omnibus & ſingulis ipſum appetentibus. Tu quoq; ſi illius, non tua, eſſe vis, vtì pollicita es, eſto communis ſingulis quibuſque in ipſorum neceſſitudine, nõ autem ſpeciatim cuipiam: ita fiet, vt nullo te immoderato mœrore conturbet, ſi moriatur amicus, aut te cõtempta vel poſthabita alium eligat. Aeſtate præterita cùm in veſtro eſſem cœnobio, videbaris mihi in mœſtitia eſſe: itaq; cogitabam vel à DEO, vel ſingulari aliquo amico, cui plurimùm fideres, derelictam te eſſe, aut tentationibus te vexari, quæ foris & intùs quoquo modo te premerent. Quam ob rem iſthæc tibi ſcribere volui. Si quidem ſpiritûs libertatem, & veram inter te & DEVM amoris exercitati onem ſeruare cupis, ac tuî manere potens, libero corde totam te DEO dedas, nec illi te obſtringas aut deuincias, qui te ab illo poſſit retrahere, aut cui ipſa cum amore & delectatione ſeu affectu adhæreas, vel qui tibi adhæreſcat, ſiue ille confeſſor tuus ſit, ſiue quiuis alius extra vel intra cœnobij tui ſepta conſtitutus. Equidem nullam hodiè pernicioſiorem peſtem apud omnes fermè quorumlibet monaſticorum ordinum profeſſores graſſari noui, q̃ quòd cuncti ferè negociationi dant operam: ſinguli quique adminiculum in quo acquieſcant, habere appetunt. Alius alium ad ſe allicit, ſibiq; adiungit, atq; inter ſeſe his verbis fœdus quoddam ineunt, Fidum te mihi præſta, & me viciſsim talem experieris. Tuis me affice beneficijs: ipſe itidèm faciam. Oĩa mea tua ſint, & tua mea. Nemo nos ſeparet, ſed mutuò nobis conſtanter adhæreamus, & ita nemo nobis officere poterit. Alter alteri in omni neceſſitate tam in morte quàm vita aſſiſtat. Sed hoc fœdus iſtaq; negociatio firma non eſt, vtpotè quæ radices in DEO non fixerit. Et quanuis poſſit forſitan abſq; mortifero exerceri pctõ, non tamen ſine multis ijsq; grauibus pctis venialibus agitur. Tales nanque quotiès libet, manè ac ſerò ſimul congredi, ac viciſsim miſcere colloquia cupiunt, nec ſe obiurgari ſe runt. Si quis eos reprehendat, eum hoſtis loco habent: Etiamſi alijs offendiculo ſint, id floc cipendunt, neq; enim ab his animum reuocare volunt. Quapropter tum in bonis moribus, tum cũctis virtutibus intùs & foris iugiter eos minui ac deficere neceſſe eſt. Quiſquis enim alium quemcunq; ſibi allicit ac malè deuincit, quem ad DEVM potiùs mittere ac adducere deberet, is corruptus & fallax ac DEO contrarius eſt. Et q vel in hoĩbus, vel vllis caducis ac fluxis rebus commodum, lucrum vel delectationem captat & aucupatur, is in omni virtutum genere vel modo ſanctis aduerſus & diſſimilis eſt. Hac de cauſa Domini Baptiſta Ioannes, patre, matre, patris ſacerdotio, quod iure ad ipſum deuoluendum erat, honoribus & diuitijs mundi poſthabitis ac derelictis, in eremum ſeceſſit, ne à creaturis illiceretur, tametſi intra materna viſcera ſanctificatus eſſet. Sed nec ipſe vllum ſibi attraxit, ſed tum diſcipulos ſuos, tum creaturas omnes mittebat ac reducebat ad DEVM: ad quem tamen ipſe non acceſſit, veritus affectum & appetitionem ſuam, ne ſecundum partem ſenſitiuam plùs nimio CHRISTI humanitati afficeret & adhæreſceret, ſicq; in puro ac libero ſpũs ſui in DEVM aſſcenſu aliquod vel impedimentum vel imaginis adhæſionem pateretur. Ipſe etiam humani generis ſaluator, viuentis DEI filius, neminem ſibi allexit vel attraxit: ſed ſuo ipſius exemplo diſcipulos ſuos & creaturas omnes ad cæleſtem Patrem ſuum dirigebat. Interìm tamen cunctis eum amantibus tam erat adſpectu elegans, gratus, & amabilis, vt ſibi temperare non poſſent, qn ad illius conſpectum affectu & amore colliqueſcerent: ſicq; fiebat, vt ex præclariſſima illius humanitate intantùm animo craſſeſcerẽt, totq; imaginibus replerẽtur, vt in ſpũ neutiquàm poſſent erigi ad celſiſſimam illius contemplandam diuinitatẽ. Quamobrem ſuis ipſe diſcipulis ait: Expedit vobis vt ego vadam ad patrem. Si enim non abiero, Paracletus nõ veniet ad vos. Vbi animaduertas obſecro, vt ſancti illi Apoſtoli, quos Dñs ex vniuerſo hominum genere vocârat & elegerat, quandiu CHRISTVS in mortali apud eos degeret corpore, inidonei ac inhabiles fuerint ad ſuſcipiendum ſpũm ſanctum, eo quòd ex

Luc. 1.

Peſtis monaſteriorũ pniciosiſſima q.

Paucorũ inter ſe in cœnobijs cõſodalitas aut conſuſurratio, quale quid.

Luc. 1.

Ioan. 16.

ſenſuali illo quo erga digniſſimam illius humanitatẽ afficiebanẽ amore, imagines ac media ſeu impedimenta contraherent. Poſteà verò quàm morte perpeſſa rediuiuus ſurrexit in gloriam ſuam, & vltra cælos omnes glorificatus aſcendit, omnia traxit ad ſe. Dedit nanq; ſpm̃ ſuum omnibus ſuis, q̃ ſeipſos ex amore abnegant, ipſiq́; viuunt, qui vitijs moriuntur, & viuunt virtutibus, qui mundum contemnunt, eiq́; valefaciunt, & omni amori terreno nunciũ remittẽtes, ipſum DEVM ac Dominum ſuum in illius regnum cum amore ſubſequuntur. Qui ſanè vitam agunt cæleſtem: quandoquidem CHRISTVS in eis viuit DEVS & homo: ſicq́; fit vt & imaginibus præditi ſint, & etiam imaginum expertes ſint. Præditi nanque ſunt ſiue depicti imaginibus vitæ ac paſſionis Domini IESV, virtutumq́; omnium. In ſpũ autem ſuo à rebus omnibus cunctarumq́ue ſimulacris rerum prorſus liberi, nudi, ac vacui ſunt: atq; ob hoc ipſum in diuinam ſunt transformati claritatem: ſicq́; & egredi & ingredi poſſunt, & vitalia ſemp̃ inuenire paſcua, ſiue eſcam viralem. Exeunt quidem humanitatis CHRISTI imaginibus depicti, ad bonos mores, ad exercitia ſancta, ad colendas virtutes omnes. Intrant autem cum eiuſdem Domini IESV ſpiritu abſq; imaginibus in diuinitatem, atq; inibi æternam reperiunt ac poſſident veritatem, opes infinitas ac inexhauſtas, guſtumq́; & conſolationem longè maiorem, quàm vel compræhendere vel capere ſufficiant. Itaque ſupernè copioſè illuſtrantur, ac inferne probè cõmuniuntur ac ſeruantur, veraq́; amoris naturam inuenerunt. Amant eñ tum ſeipſos, tum creaturas omnes in DEO, ad DEVM, & propter DEVM. Amant, inquam, ſeſe in DEO, vbi in CHRISTO cum ſanctis omnibus per amorem vnum ſunt cum DEO, ęterna circumplexi beatitudine. Id quod
Ioan. 17. CHRISTVS ſpectabat, cùm diceret Patri ſuo: Volo vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus, videlicet amoris vnitate. Amant etiam ſeſe & creaturas omnes ad DEVM, nempe, vbi CHRISTO & ſanctis omnibus vniti adſtant ante DEI conſpectum, æterno illum honore ac laude perenni tota virium ſuarum facultate afficientes. Amant denique tum ſeipſos, tum res creatas omnes propter DEVM: quando & ſibijpſis mortui ſunt, & omnem voluntatem propriam in DEI gratiſſimam transfudêre voluntatem: ita vt & in agendo, & patiendo, & omittendo vnius ſint cum DEO voluntatis: atque ob hocipſum tam à ſeipſis quàm aliis q̃buſcunq;, quæ eis vel in tempore, vel æternitate queant accidere, prorſus liberi ſint & expediti: ſicq́; veram tum erga DEVM, tum erga ſeipſos, tum erga mortales omnes pacem inuenerint. Amant eñ (vt dixi) ſeipſos & creaturas omnes propter DEVM, hoc eſt, vt in vera charitate, in bonis moribus, & in cunctis virtutibus DEO obtempent ac ſubditæ ſint. Iſti nimirùm homines p̃fecti ſunt, ſimiles Apoſtolis & ſanctis omnib⁹. Perplures alios in cœnobijs, in incluſorijs, atq; in omni vitæ religioſæ ſtatu inueniri licet, q̃ ad hanc ſanctitatem minimè p̃tingant. Huius autem generis ſunt, q̃ ſeipſos non in DEO, neq; ad DEVM, neq; p̃pter DEVM amant, ſed tum in ſeipſis, tum rebus terrenis ſolatia, commoda, honores, priuilegia expetunt, captant & aucupantur, & alijs præferri ac præeſſe appetunt. Placent enim ſibijpſis, & omni honore ſe dignos arbitrãtur. Quæcunq; ſiue agunt vel omittunt, ſiue excogitant aut decernunt ac ordinant, ea vt ipſi putant, non poſſint ab vllo alio rectiùs fieri. Perſuaſum nanq; habent ſe cunctis illis, apud quos commorantur, multo eſſe ſapientiores prudentioresq́;. Quæ cauſa eſt, vt cum aliqua illorum emendatione nemo eos docere, dirigere ſeu informare aut repræhendere queat: q̃ppe q̃ natura ſtupidi, ſtolidi ac ſup̃bi ſint. Alios verò diligenter ac ſtrictè obſeruant, animaduertunt, iudicant, & obiurgãt. Non enim ſeipſos nôrunt: Propriæ voluntati & moroſitati admodùm dediti ſunt. Quicquid agunt vel omittunt, ratione tueri ac defendere moliuntur, tãquàm q̃omni ex parte rectè ſentiãt. quo fit, vt nemo illorum poſſit reſiſtere iudicio vel opinioni, & vt ſibi acqeſcant vel obtemperent eos p̃mouere. Adeò nanq; ſuam voluntatem, ſuumq́; iudicium amãt, vt nulli ex animo morem gerant, qui aliud atque ipſi, velit. Natura quoque ſuperbi ſunt, & necdum vicêre ſeipſos. Nemo apud eos viuere familiariter, aut cum eis conuerſari poteſt, niſi qui ſimulare, eisq́; adulari & obſeq ac obtempare nôrit. quicunq; eis aduerſanẽ aut cõtrarij ſunt, erga eos aĩo ſunt amaro, & tũ verbis, tũ moribac geſtibus eos dedignanẽ ac aſp̃nanẽ. In cibo, potu, habitu vel cultu corporis, atque in omnib⁹ ad ipſos p̃tinentibus delicati, molles, & curioſi ſunt. De amicis, de cognatis, de rebus temporarijs non aliter, quàm homines ſeculares

culares, modò dolent, modò lætantur. Multùm eos diuexat & occupat cura, timor, anxietas & solicitudo eorum omnium quæ eis possint vel in tempore, vel æternitate accidere. Se quidem fideles erga alios arbitrant̃: neminem verò alium sibi fauere aut fidum esse putant. In omnibus rebus aduersis intùs impatientes ac pacis expertes sunt. Et quia sibijpsis nihil mortui, sed penitùs modis omnibus irresignati sunt, DEVS eis prorsus extraneus ac incognitus est. Vbi verò huius farinæ duo quidam propensiori amicitia sibi mutuò deuinciuntur ac copulantur, eos nemo separare potest. Alios potiùs mortales omnes offenderent ac exasperarent, quàm alter alterum vllo vel verbo, vel facto læderent: adeoq; sibi cohærent ac velut conspirârunt, vt si quid alteri siue gratum, siue molestum illatum sit, id vtriq; inferat̃. Cumq; aliquid secùm constituunt ac proponunt, quod tamen ꝓficere non valent, forinsecùs ita se componunt, ac tale quiddam præ se ferunt, vndè amici esse videant̃: atq; hac ratione alios sibi adsciscunt, alliciunt & adiungunt, sicq; aliquammulti in commune conspirant, quo sint ad id quod volunt, obtinendum siue efficiendum valentiores. Vbi verò ad aliorum notitiam ista perferunt̃, etiam illi inter se ex parte altera conspirant: atq; hoc pacto mutua cœnobiorum charitas dirimit̃ ac profligat̃. Quæ enim parti alteri probant̃, ea improbant̃ ab altera: vndè porrò ex vtraq; parte odium, inuidentia, verborum factorumq; dissonantia, repræhensiones, concertationes, altercationes, criminationes, obtrectationes, displicentiæ, nequitiæ, ꝓturbationes ac dissensiones oriunt̃: quibus rebus dubium non est, ex cœnobio dæmonum regnum effici. Cùm enim neutra pars alteram tolerare aut sustinere velit, consequens est, vtraque ex parte malos regnare spũs. Iam si quis huius vel illius partis vnum aliquem vel leuiter pulset, simul omnes eiusdem factionis commouentur: siquidem more vespertilionum clara luce malè cernentium, sibi mutuò cohærent. Et quia suas partes cuncti æquas arbitrantur, alij alijs neq; cedere, neq; inuicèm se tolerare, sed alios alij premere, alij alijs se opponere volũt. Quiq; inter eos viribus præstãt, illi optimos se haberi volunt. Quæ quidem omnia nihil à mundi studijs discrepant, mundi inquam huius, cunctis mortalibus virus pestiferum offerentis ac ꝓpinantis. Agè iam animum aduerte, quàm aptè ꝓbum atq; ꝓuersum hoc hominum genus zizanijs illis comparetur, quæ Dominus in Euangelio ait inimicum supseminasse DEI tritico, hoc est, hominib⁹ bonis toto terrarum orbe diffusis. Vult nanq; Dominus, vt mali simul cum bonis succrescant, quo boni à malis ꝓ afflictiones, vexationes, contemptum exerceantur: ita enim charitas radices agit, confirmaturq; ac stabilitur ad mortem vsq;. Tum verò Dominus messores suos, id est, dæmones mittet, qui colligant zizania, & alligent ea in fasciculos ad comburendum igne inextinguibili. Ipse autem vnà cum angelis suis triticum suum, hoc est, homines pios colliget & abducet in horreum gloriæ suæ. Quæ nimirùm cum ipsius Domini verba sint, meritò iniquis ac improbis terrorem incutere debent. Meritò, inquam, istiusmodi & pudore suffundi, ac terrore concuti debent coram iustitia DEI, & angelis ac sanctis illius, maximeq; coram Domino nostro IESV CHRISTO, qui in mortis hora in bonos ac malos feret sententiam: & malis quidem dicet, Amen dico vobis, nescio vos. Nam etsi pulchra fertis vasa, sed charitatis oleo vacua sunt. Discedite à me maledicti in ignem æternum, q parat⁹ est diabolo & angelis eius: Vbi erit fletus oculorum & stridor dentium: vbi æterna afficient̃ ignominia: vbi dæmones rugientes ac horridos edentes sonos audient: vbi mundi sapientia in stultitiam ac furorem vertetur: vbi à dæmonib⁹ absorbebuntur, ac rursùm euomentur, & cruciamenta ac pœnæ eorum semp renouabuntur. Velut candentis æris scintillæ sursùm ac deorsùm in flammis Tartareis ferentur: sulfur & pix cib⁹ illorum erit, nec vnquàm benè habebunt. Crede mihi, quicquid de pœnis inferni dici queat, si ad ipsam rei veritatẽ comparetur, minus est quàm gutta vna ad vniuersum mare. Et tamen omnes pœnæ Tartareæ modicę & quasi nullæ sunt, si ad æternam diuinæ visionis priuationem & carentiam conferantur. Hæc igitur tibi & consodalibus tuis, immò & cunctis hominibus audire ac pdiscere volentibus, quemadmodùm peccata vitare, DEOq; viuere debeant, scribere volui. Et nunc quæso ad ea quæ dicturus sum, diligenter attende. Si vis viuere DEO, serua institutum monasticum quod amplexa es, serua canonem & constitutiones siue statuta ordinis tui, omnesq; bonas consuetudines, & maximè legem ac præcepta DEI. Esto mitis, humilis, patiens, & subdita DEO, superio-

Cœnobia q̃ qui mũdo similia.

Mat. 13.

Messores.

Triticum.

Mat. 25.

Ibidẽm. Mat. 8. b 13. f & g 22. b. 24. d 25. c.

De pœnis inferni satis nil dici posse.

Instituta q̃ quibus seruanda.

perioribus,& omnibus quibuſcũ viuis,idq; in vera charitate.Sis ſimplex,innocens,& cordelibero,nudo,expedito ac imaginibus vacuo,& dabit tibi DEVS ſapientiam ſuam. Erige cor animumq; tuum vltra res terrenas omnes,& in cæleſtibus verſari poteris. Totam te tradas ac dedas DEO tuo,& ſic idonea eris quæ illius accipias ſpũm.Ama ac deſidera vnũ & ſolum dominum DEVM tuum,nec quicquam extra illum,& illius guſtum pcipies. Fidam,benignam,piam ac fauorabilem te præbeas, & prodeſſe coneris ſingulis quibuſq; tuam deſiderantibus operam:& ita eris virtutibus locuples.Nullius ſingularem expetas amicitiam,nec quicquam terrenum appetas:ſicq; fiet,vt aliqua affecta iniuria,non contriſteris. Ama ſolitudinem,& conſcientiæ ſtudeas puritati,& DEO grata atque accepta eris. Dum ſana es,non te torpor aut deſidia occupet,ſed Chorum ſedulò viſitans,cantioni,lectioni, laudi & gratiarum actioni des operam,atque hoc ipſo angelis eris ſimilis.Sed iam multa ſatis ſcripſiſſe mihi videor.Si quidem DEO viuere ſtatuiſti,benè tecùm agit. Obſecro,ſolo DEO contenta eſto,extra quem ſi nihil appetieris,nulla res mœrore te afficere poterit.Rogemus nunc Dominum DEVM noſtrum,vt adeò nos ad ſe conuertat,vt ipſi⁹ opem & auxilium obtineamus,in eoq; penniter pmaneamus, p dominum noſtrum IESVM CHRISTVM,eius filium,vitam & coronam noſtram, digniq; habeamur, qui in omnem æternitatem in regno ſuperno,vbi gaudia nullum habitura finem abundant,regnemus,eiusq; ciuibus ac familiæ aſſcribamur & annumeremur,Amen.

¶Alia eiuſdem Epiſtola ad Dominam Mechtildem viduam,olim coniugem D. Ioannis de Kulenborch militis.

BEnedictus ſit DEVS, idemq; laude & honore afficiat ab omnibus creaturis ſuis in cælo & in terra.Multa in domino te ſalute imptior domina,cum omnib⁹ qui in noſtro cœnobio vnà mecùm CHRISTO militant,& cum gratia DEI,& quantùm in nobis eſt,precum,Miſſarum,bonorum operum omnium,quæ ex diuina pietate & gratia p nos fiunt,haud ſecùs quàm noſipſos participem te facimus. Etenim virtutes omnes,cunctiq; actus boni vicem repoſcunt ex ipſa natura,æquamq; compenſationẽ ſiue retributionem. DEVS quidem ex omni æternitate mortales omnes voluntariè dilexit, vocauitque & elegit vt ipſi ſeruiant, ipſumq; laudibus afficiant: & eſt hæc illi⁹ voluntas,vt ipſum viciſsim ſponte ac volũtariè præ creaturis omnib⁹ redamemus, eligamus, & laudemus.Vult præterea ac præcipit nobis,vt ad mortem vſque cunctis quæ iuſſit,quæq; vetuit, morem geramus ac obtempemus: vtq; ſibi credamus atque confidamus de omnibus, quæ nobis tum in tempore,tum æternitate neceſſaria ſint. Et hic canon ab ipſo mundi exordio in lege naturæ,in lege Moſis,quæ lex rationis eſt, & in lege CHRISTI, quæ Chriſtianitatis lex eſt,pduxit. Et quicunq; ex angelis & hominib⁹ hunc ſeruârũt, hodieq; ſeruant canonem,ij omnes beati ſunt.Porrò donum primum,quod DEVS electis ſuis conſert amicis,vera Chriſtiana & catholica fides eſt, qua illi benè fidimus, eumq; amamus. iſthæc autem fides duodecim conſtat articulis,ab Apoſtolis deſcriptis,qui ſunt portæ duodecim, in ciuitatem Hieruſalem,hoc eſt, vitam æternam nos introducentes. Horum articulorum ſi quis vel vnum aliquem contemnat,nec ei fidem accommodare velit, is infidelis ac damnatus eſt.Qui autem fidei Chriſtianæ veri cultores ſunt,ijdem apti ac habiles ſunt ad ſuſcipienda ſeptem dona ſpirituſſancti,quę ſeptem nobis cõferunt virtutũ genera, quib⁹ totidem peccata mortifera vincunt ac profligantur.Ipſe etiam pater noſter cæleſtis toto vbique terrarum orbe cunctis mortalib⁹, id eſt, omnib⁹ nobis ſuum canonem, ſuum inſtitutum ſiue ordinem,ſuamque legem, nempe decalogum,ſiue decem præcepta tradidit. Quæ quicunque obſeruant,& ita viuunt ac moriunt,ij omnes ſalui fiunt. Qui verò ea ſponte ſcientesq; violant & contemnunt,ſicq; abſque pœnitentia vel contritione diem claudũt extremum, DEO rebelles ac immorigeri ſunt,atque ea re æterna damnatione plectunt. Cęterùm qui vltra hęc DEI pręcepta etiã conſilijs illi⁹ ſeruandis voto ſe obſtrinxerunt, putà vt ſine reb⁹ proprijs in caſtitate & obedientia viuant, quando ſponte ac ſcientes ex contemptu ſecùs agunt,mortifera vtique peccata admittunt. Illi etiam qui communia ſanctæ Eccleſię inſti-

Fides q̃ q̃le dei ſit donũ.

Articuli qui quanrę ſint authoritatis.

tuta,

tuta, siue exercitia, ritusq; & consuetudines spernunt, in mortiferis peccatis viuunt. DEVS igitur Pater noster cælestis ab æterno nos dilexit, suumq; filium, qui æterna veritas est, vt nostram sumeret naturam, nobis misit: id quod & fecit, factus nobiscùm homo: docuitq; nos ac informauit, & nostra tandem causa, nempe propter peccata nostra, & vt iuxta gratissimam suam viuamus voluntatem, mortem perpessus est. Atque ex eius morte per Spiritum-sanctum septem accepimus Ecclesiæ sacramenta, quæ nostra exercitia sunt, in quibus viuendum moriendumque nobis est, si saluari volemus. Primum quidem Sacramentum Baptismus est, quo à peccatis omnib⁹ in CHRISTI precioso sanguine abluti sumus. Huius sacramẽti administratio ꝓpriè ad sacerdotes ꝓtinet: quanquàm in necessitate vnusquilibet Christianus infantem, & etiam adultum hominem credentem, & peccatorum remissionem appetentem, baptizare potest. Alterum sacramentum Confirmatio dicit, quod nemo nisi Episcopus conferre potest, quo nos aduersum peccata omnia confirmamur corroboramurq;. Hoc sacramentum quisquis contemnit, & licet benè possit, nõ tñ vult suscipe, mortalis peccati reus est. Tertium sacramentum Ordo est & sacerdotium, quod item solus confert Episcopus: & ipsum est Ecclesiæ honor & dignitas. Quartum sacramentum ex Ecclesiæ constitutione soli conferunt sacerdotes, putà absolutionem à pctis, siue remissionem pctõrum. Hæc autem absolutio impendit fidelib⁹ siue credentib⁹, ob sua pcta dolentib⁹, eaque confitentibus coram DEO & sacerdote tanquàm DEI vices agente, si tamen soluendi & ligandi habeat potestatem. Quintum sacramentum cæteris omnibus sacratius ac honoratius est, magnaq; cum reuerentia præ alijs colitur, & ipsum est corporis Dominici consecratio & Eucharistia. Cuius sacrificium siue sacrum in quo ista debet fieri consecratio, solis licet agere sacerdotibus, ad id initiatis siue consecratis ac ordinatis ab Episcopo. Hoc sacramentum Christus IESVS DEVS & homo, REX Regum, & Dominus dominantium, summus Pontifex in cęlo & in terra, ꝓ nostra salute instituit, ad extremum vsque seculi diem ꝓmansurum ac duraturum: cuius quidem exercitium, institutionem, ac ritum siue modum sancti quatuor Euangelistæ describunt. Dominus noster IESVS Christus ob nostra abolenda pcta passurus ac moriturus, pridiè illius diei quo vetus Pascha seruabat, magnam & eximiam instituit cœnam, in qua oĩbus suis adunatis Apostolis, vnà cũ eis iuxta priscũ legis antiquæ morẽ agnum edit Paschalem. Deindè panem azymum accepit in sanctas ac venerabiles manus suas, & eleuatis oculis in cælum ad DEVM patrem suum omnipotentem, illi gratias agens, benedixit, fregit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & manducate ex hoc omnes. Quæ quidem tũ verba, tum actus ab Euangelistis descripta, venerabilis sacramenti consecrationem antecedunt: Deindè continenter Christus subiunxit: HOC EST ENIM CORPVS MEVM. Quibus verbis panis substantiam in sui corporis substãtiam commutauit. Itidemq; spũs eius ore & lingua sacerdotũ in venerando, quod faciũt, Missæ sacrificio loquit. Posteà ait ad discipulos suos: Hoc facietis in meæ passionis & mortis memoriam siue cõmemorationem, atq; ijs verbis Apostolos eorũq; successores, atq; sacerdotes oĩes in finem vsq; seculi futuros, initiauit & consecrauit. Et fuit ea prima Missa, quæ vnq̃ in Ecclesia Christiana celebrata sit. Et Apostoli qdem panis speciem, id est, sacramentũ ore manducabant, at corporis Christi substantiam anima edebant rationali, idq; fide & charitate sensibili, quo Dominũ prosequebantur. Similiter & calicem cũ vino accipiens in sanctas ac venerabiles manus suas, item DEO Patri gratias agens, benedixit, dedit discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex eo omnes: Hic est enim calix sanguinis mei noui & æterni testamenti, mysteriũ fidei, q ꝓ vobis & pro multis effundet in remissionem pctõrum. Hæc quotiescũq; feceritis, in mei memoriam facietis, id est, in memoriã passionis, mortis, fidelitatis, ac amoris mei. Hoc sacrificiũ cùm Dominus IESVS Dei filius pageret, ad mensam discumbebat in medio discipulorum suorum, suaq; consecratione panis viniq; substantiam in sui corporis & sanguinis substantiam cõuertebat, manens nihilo minùs in illorum medio, nihil mutat⁹ cũ omnib⁹ membris suis. Ipsa autem panis & vini figura, duo signa duæq; species erant, sed non nisi vnum sacramentũ & vna veritas corporis & sanguinis eius. Fregitq; Dominus sacramentum in multas partes, & dedit discipulis suis, & in qualibet particula tota ac integra cõtinebatur substantia corporis eius & totus CHRISTVS. Nam tametsi frusta diuidebant, viua tamen substantia disse-

VII. Sacramenta.

Baptismus.

Cõfirmatio.

Ordo.

Absolutio.

Eucharistia.

Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 6. & 13.

Missa oĩum prima quæ.

parari ac distrahi non potest. Ita etiam quanuis sanguinis eius sacramentum diuidi potest, sub vnaqualibet tamẽ gutta, sanguinis eius substãtia tota, & totus integer est CHRISTVS. Et sic hodieq; in mundo habetur. Cernebãt autem Apostoli Dominum assidẽtem sibi oculis corporeis, & similiter ipsum conspiciebãt sacramentum: atquì corporis & sanguinis ei⁹ substantiam in sacramento oculis intellectualib⁹ intuebantur. Non enim poterat mentiri veritas, quæ DEVS est. Itaq; venerabantur CHRISTVM, venerabantur & præcelsum sacramentum, corpusq; illius & sanguinem adorabant. Ore quidem, vt dixi, sacramentũ edebãt: sed fide ac sensibili amore carnem illius comedebãt & sanguinem potabãt: atq; indè spiritaliter inebriati, dixerũt Domino paratos se esse ire cum ipso & in carcerem & in mortem. Viuebat enim CHRISTVS in eis, & ipsi in Christo. Hac verò charitate nullam eis potuisset præstare aut exhibere maiorem: sicut q̃ surrexit à mensa, & linteo se præcingens, pedibus eorum ꝓuolutus, aqua in peluim fusa, singulorum pedes eluit, maxima fuit externa humilitas, quã eis declarare aut exhibere poterat. Deindè pius Dominus eadem hora vesptina seipsum ex Amore abnegãs, manibus hostium, & Patris ac Iudæorum volũtati, atq; demùm morti acerbissimæ nostra causa se tradidit. Tanta sanè nunq̃ compta, nunq̃ audita charitas est & humilitas, quòd DEI filius ob mundi crimina mortem oppetere voluit. Atq; idẽipse Patri suo cęlesti in nostra necessitate semp obediens fuit, & talis vsq; hodiè ꝑseuerat: & hac ex causa vitam suam & quicquid in ipso mortale erat, totũq; illud quod ex sacratissimæ Matris suæ substantia in nostra natura susceꝑat, hostium suorum manibus ac improbæ voluntati ad mortem vsq; ꝑmisit: Spũm verò creatum à DEO, ac immortalẽ, in ipso vltimo vitæ articulo in manus Patris obtulit & commendauit: qua oblatione nulla vnq̃ dignior cælos penetrauit: & in ipsa virtutes oẽs, omnisq; sanctimonia, & cuncta Ecclesiæ sacramenta & sacrificia fundãtur. Tantæ autem humilitatis erat idem Dominus IESVS, vt omnium quę cogitari posset, indignissimã eligeret mortem, vt in cruce susꝑẽsus inter duos latrones medius spm̃ exhalaret. Eo autem mortuo, miles quidã lancea latus eius aperuit, vndè continuò exiuit sanguis & aqua: quorum altero, id est, aqua ab omnibus peccatis abluti sumus: altero verò, id est, sanguine redempti ac liberati sumus. Porrò morte sua cęlum nobis patefecit, Patrisq; amorem & vnà secùm atq; in se vitã nobis æternã obtinuit atq; conciliauit. Noluit tamen, vt post mortem suã ad corpus suum malus quisquã aut infidelis propiùs accederet, aut ipsum cõtrectaret, sed virum nobilem, eumq; occultum discipulum suum, putà Ioseph ab Arimathęa misit, qui à Pilato petijt sibi dari corpus IESV, & impetrauit: mercatusq; sindonem mundã, assumpto vnà Nicodemo, qui & ipse occultus erat discipulus Domini, corp⁹ è cruce depositum, ac sindone obuolutum, in monumento nouo, quod iuxtà erat excisum in petra, collocârunt, fusis in corpore eius myrrha & aloë preciosis aromatibus pondere librarum centũ, atq; ad ostium monumenti grande saxum aduoluentes, cum gaudio & pace interna indè abscesserunt. Exanime igitur corpus Domini iacebat in sepulchro, sed spiritus eius diuinæ vnitus sapiẽtiæ, in vnitate personæ versabaꝫ in cælo, anima verò rationalis erat in terrestri paradiso plena gratiæ & veritatis, supra creaturas oẽs potens in cęlo & in terra. Et quãuis tribus esset in locis, in seipso tamen mãsit indiuisus ac indistractus, non nisi vnus CHRISTVS, verus DEVS & homo verus. Misit autem animã suã rationalem ad inferos, quę indè omnes electorum eduxit animas, quę illi à mundi exordio seruierãt. Tertia indè die sanguinem suum cum exanimi corpore in sepulchro colligens atq; coniungens, vitã suã quę in cruce plena gratię obierat, à mortuis excitauit plenã glorię, cum anima & corpore è sepulchro rediuiuus ꝓcedens. Quod idem etiã nobis omnibus in se credentibus pollicitus est, nempe resurrecturos nos in die nouissimo. Apparuit autẽ eadem die MARIAE Magdalenæ, Petro cæterisq; Apostolis: editq; cum eis & bibit, ac in multis subindè eis argumentis apparuit, remisitq; eis quicquid in ipsum peccârãt, eum negãdo, & mortis formidine fugiendo ab eo. Ad extremum die quadragesimo recumbentibus vndecim discipulis apparuit, & exprobrauit incredulitatem eorũ & duritiã cordis, quia his qui viderãt eum resurrexisse, non crediderãt. Et dixit eis: Euntes in mundum vniuersum, prędicate Euãgelium omni creaturę, baptizantes omnes in nomine Patris & Filij & Spiritussancti. Deindè eduxit eos in Bethaniã in montem Oliueti, & cùm eis benedixisset, nubes luçida susceꝑit eum,

Ioan.13.

Chri humilitas & eius erga nos charitas quanta.

Mors Chri qualis.

Ioan.19.

Chro sepulto, vbinã aĩa & spũs eius interim fuerint.

Luc.24. Mar.16. Mat.28.

Ioan.20.21.

Mar.16. Mat.28. Luc.24.

eum, viderunt́q; eũ corporeis oculis assc̃endere in cęlum ad cęlestem patrem suum, & adorantes, regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno. Post hæc die quinquagesimo sedente Dnomino IESV in medio angelorum & animarum sanctarum, quæ cum ipso assc̃enderant, ad Patris dexteram, factus est repentè de cælo sonus tanquàm aduenientis spiritûs vehementis, & repleuit totam domum vbi erant sedentes, in qua paulò antè cum Dnomino IESV pascha mãducârant: & repleti sunt omnes spũsancto, sedente supra singulos in specie ignearum dispertitarumq́; linguarum, loquenteq́; per eos linguis oñium gentium. Erant autem in Hierusalem habitantes viri religiosi ex omni natione quæ sub cælo est. (Siquidem ea dies, quæ Pentecostes dicebat̃, vna ex præcipuis apud Iudæos totius anni solennitatibus habebatur) & audiebant eos singuli loquentes linguis suis, magnalia DEI, & mira quæ DEVS operaretur, fueratq́ue operatus in cælo & in terra, cùm tamen Apostoli omnes Galilæi essent. Deindè prædicabãt, docebantq́; fidẽ Christianã, & eos qui credebant, in Patris & Filij & sanctispiritûs nomine baptizabãt. Ligabant soluebantq́; peccata, quemadmodùm eis collata erat potestas à CHRISTO Dnomino ac magistro suo. Reduxit autem eis in memoriam spirituſſanctus sacrificium, quod CHRISTVS paulò ante mortem suam fecerat, quãdo cum eis recumbens, in sacramento præbuit eis carnem & sanguinem suum, panis ac vini specie velata: elegeruntq́ue qui cum eis erãt discipulos, vt vnà cum ipsis Episcopatu ac sacerdotio fungerentur: sicq́; cœperunt actitare sacrificium, quod CHRISTVS eis demãdârat, atq; post eos deinceps cunctis sacerdotibus vsq; ad extremum diem, quo venturus est ad viuos mortuosq́; iudicãdos. Iste nimirùm Domini spiritus cælum terramq́; seipso, sua gratia & gloria, donisq́; multimodis repleuit: adduxitq́; ad nos DEI filium, in natura nostra natum ex intemeratæ virginis MARIAE substantia, DEVM ac hominem: qui nobis sua reliquit sacramenta, suum Euangelium, suam legem, sua præcepta, seipsum & carnem ac sanguinem suum. Et ipsum quidem sacrosanctum altaris sacramentum, toto terrarum orbe vnum est ac indiuisum, idemq́ue nos leuamus ac reponimus, tenemus ac gestamus, sentimus & gustamus, & magna cum reuerentia colimus ac honoramus, idq́ue ob substantiam Dominici corporis in eo latentis. Porrigitur autem sacramentum in communi bonis ac malis, & ipsum est commune vitæ nostræ alimentum: sed in eo latentem carnem & sanguinẽ suum Dñs IESVS in se credentibus, seq́ue supra omnia amantibus præbet cum gustu quodam corpus & animam penetrante, quem percipere vel sentire nemo potest, præterquàm qui in syncera ac minimè ficta vita illi seruiunt. Vt autem sacramentum ipsum toto terrarum orbe vnum est ac indistractum, ita carnis & sanguinis eius substantia in toto inest sacramento. Sedet quidem nunc in cęlo cum vniuersis gloriosis membris suis, quemadmodùm suis assidebat Apostolis, quando sacramentum hoc conficiebat, eisq́ue sumendum porrigebat. Non enim possemus corporis eius externam molem edere: sed substantiam corporis & sanguinis eius anima & vita nostra rationali, quę & credit & amat, edimus ac potamus. Porrò cibum hunc cum bonis omnibus in ipsum credentibus communiter manducamus ac bibimus. Vndè etiam communio appellatur, vbi omnes in CHRISTO, atque in vna fide eademq́ue charitate congregamur. Prębet etiam nobis panem cęli qui est ipse DEI & virginis matris filius, & hunc cum angelis omnibus comedimus: sicq́ue & ipse in nostro viuit spiritu, & noster spiritus in ipso. Viuit, inquam, ipse in nobis, & nos in ipso: atque supra hoc simplicem cum illo & angelis & sanctis omnibus sentimus beatitudinem, quam, modò velimus ipsi, nunquàm perdere poterimus. Idem autem ipse Dominus ac summus sacerdos noster CHRISTVS IESVS triplicem nos modum instituit, in quo omnis spiritalis exercitatio perficitur & consummatur. Primus est sensualis erga ipsum altaris sacramentum: Alter spiritalis erga glorioſum Dnomini corpus, qui ad rationalem animam nostram pertinet. Tertius Diuinus, qui ad subleuatum pertinet spiritum nostrum, vbi supra sensus & rationem exaltati, in spiritûs nostri puritate DEI sapientiam suscipimus. Agè iam seriò animum aduertas. Credere nimirùm ac sentire debemus hoc eximium sacramentum toto terrarum orbe vnum esse ac indiuisum: quemadmodùm etiam panis illius, qui coram cunctis sacerdotibus iacet in altari, ante consecrationem non nisi vna natura vel substantia est: post consecrationem autem, in Dominici corporis & sanguinis

Act. 2.

Cõmunio.

Triplex spiritalis exercitationis modus.

Modus I.

ſubſtantiam transfertur. Quæ autem illic manent vini panisque ſpecies, & quicquid ibi tangitur ac attrectatur ſiue ſentitur, habetur & ponitur, editur ac potatur & guſtatur ſenſibiliter, ſiue ſecundum ſenſus externos, id omne ſacramentum eſt, ſub quo Dominicũ corpus latet. Et ex ipſo tria nobis fercula reperire licet, quibus vita noſtra ſenſitiua cibatur ac paſcitur. Cùm enim corporeis obtutibus noſtris cernimus ſummos Pontifices, Imperatores, reges, & totius mundi tam malos quàm bonos homines, coram hoc venerabili ſacramento pro ipſius honore ac reuerentia genua ſua flectere, id animæ noſtræ ingens præſtat gaudium. Et hoc primũ eſt huius ſacramenti ferculũ. Secũdò gaudendũ nobis eſt de cunctis exercitijs, oĩq; cultu Eccleſiæ, atq; etiã de oĩmi officio ſiue miniſterio, quod dño Ieſu eiusq; patri cæleſti in Miſſis, precibus horarijs, ſacrificijs, oĩmi religionis ſtatu, bonis actiõibus, honeſtis moribꝫ, ieiunijs, vigilijs, oratiõibus, & in cũctis deniq; DEO placitis rebus impẽdit ac exhibetur. Itidemque in eo lætandum nobis eſt, q; Pater noſter cæleſtis cælum, terram, ſolem, lunam, ſtellas omnes & Planetas, elementa, beatiſſimos ſpiritus angelicos, & creaturas omnes nobis inſeruientes, cunctaque demùm nobis neceſſaria & quibus indigemus, condere dignatus eſt. Et ſic alterum habemus vitæ noſtræ ſenſitiuæ ferculum. Tertiò non vulgarem nobis lætitiam ingerere debet, quòd idem cæleſtis Pater noſter amantiſſimum Filium ſuum miſit ad nos, isque nobis vixit, nobis deſeruiuit ad ipſam vſque crucis ignominioſam mortem: & cùm iam noſtra cauſa mori vellet, ipſemet primum egit Miſſæ ſacrum, tradens diſcipulis ſuis in ſacramento corpus & ſanguinem ſuum, addito præcepto, vt & ipſi & eorum poſteri, qui in eum eſſent credituri, hoc ſacrificium ad extremum vſque diem celebrarent. Et in ipſo quidem ſacrificio quæcunque ſecundum ſenſus fiunt, non minùs improbi quàm boni ſacerdotes poſſunt exequi: Sed in eodem ipſo ſacrificio, & in donis ac beneficijs DEI exultare, non niſi bonorum eſt, DEO ex amore ſeruientium, & in actibus bonis honeſtisque moribus ſeſe exercentium. Sequitur hinc alter modus, isque planè ſpiritalis, quem ſentire non poſſunt niſi boni ſacerdotes, bonique homines, qui ſupra omnes actus illos, qui per ſenſus fiunt, atque etiam ſupra ſeipſos & ſupra creaturas omnes, abſque fictione DEVM intentione ac amore proſequuntur. Et hic primus eſt modus angelorum in cælis, idemque primum fuit CHRISTI intra materna viſcera erga cæleſtem patrem exercitium, in quo etiamnum perſeuerat. Siquidem æternum eſt: Et hæc illius voluntas eſt, vt in ſimplici intentione & ſyncera ac minimè ficta charitate ipſum ſequamur. Supra hanc autem intentionem & amorem iu DEO habitamus in felici quodam ac beato experimento, quod nemo nouit, niſi qui ſentit. Porrò etiam cum CHRISTO deſcendẽdum nobis eſt intra noſipſos in humilem quandam noſtrî ſubmiſſionem ac profundam humilitatem, ſeremusque benignè hoſtes noſtros, & quicunque nos contemptui habent ac premunt, ſicut & ipſe Dominus IESVS fecit: atque ita ipſe viuet in nobis, nosque eius ſpiritales diſcipuli erimus. Sequitur poſtremò tertius modus, longè alijs ſublimior, idemque ipſe ſanctus, beatus, æternus ac diuinus. Ad quem ſi pertingere velimus, DEVS nobis ſupra omnes noſtras bonas actiones, ſpectandus, amandus, colendus ſiue exercendus eſt: idque adeò, vt noſtrî in ſpiritum introuerſio, tam nobis prompta ac parata ſit, quàm ſpirare, vtque DEO dignè ac reuerenter adhærere queamus. Ita nimirùm boni erimus ſpiritus, & homines electi à DEO: poterimusque abnegare noſipſos, & propriam voluntatem, atque omnem proprietatem noſtram in liberrimam DEI voluntatem, itemque omnem inordinatum erga noſipſos & quaſlibet creaturas amorem reſpuere ac renunciare propter amorem DEI. Sicque longa exercitatione in nobis bonam ſentiemus voluntatem cum humilitate coniunctam: quæ bona voluntas ſiue bonitas voluntatis ex DEO naſcitur, & diuina gratia impletur, manatque ex DEO & viuit in DEO, rurſumque in DEVM cum cunctis virtutibus reflectitur remeatque: eſtque immutabilis, longè ſuperior fluxa illa ac volatili bona voluntate, quæ cùm inſtabilis ſit, quandoque tepeſcit, refrigeſcit, ac perit. Hæc autem ſpiritûs bona voluntas, virtutum omnium firma ac ſtabilis radix eſt: quam ſanè adipiſci non poſſunt, qui libentiùs fabulantur, quàm orent, qui abſque vtilitate libentiùs loquuntur, quàm ſileant: quibus dulcius eſt foràs ſe conuertere ad creaturas, quàm intrò recipere ad DEVM: qui terrenarum rerum curis & imaginibus impliciti ſunt: q facilè indignant, &

Ferculorum triũ primũ.

II.

III.

Mat. 26. Luc. 22. 1. Cor. 11.

Modus II.

Quid Deus à nobis velit.

Modus III.

Virtutum radix.

&ægrè ad pacem redeunt, q toruo & amaro sunt animo, ac facilè permouent & pulsant, alios q; facilè carpunt, iudicãt, premũt & cõtemnunt intùs in aĩo suo: qñquidẽ p̃ cęteris bonis hoĩbus sanctuli sibi esse videnť, nec ob peccata sua timore solicitanť, & in charitate impfecti sunt: speciẽ q; sanctimoniæ potiùs q̃ veritatẽ amplectunť, id est, mâlũt videri sancti, q̃ esse, & nõ tam DEI, q̃ hoĩm oculos attendũt. quę aũt ipsi in alios siue verbis, siue factis, siue indignis quibusdã gestibus, aliorũ cõtemptũ p̃ se ferentibus, delinquunt, ipsi ægrè admodũ ab alio quouis sibi irrogari ferunt, eo q; sibijpsis placeãt in oñibus. Multa quoq; eos malè habent, eisq; displicent: sed si verè humiles essent, nihil molestię indè sentirẽt. Et qa cuncta hęc vitia & defectus neq; superãt, neq; agnoscũt, neq; à se depellunt, ad supremũ sanctę vitæ statum pertingere nõ valẽt. Porrò quotquot per fidẽ verã ex DEO renati sunt, ij oẽs DEI filij sunt, nõ quidẽ per naturã, sed gratiam: Solus eñ Christus IESVS per naturã simul & gratiã DEI filius est. Et ipse qdem secundũ diuinitatẽ suã vnà cum Patre cælũ & Terram cõdidit: secundũ humanitatẽ aũt, ex gratia tantũ DEI filius est, collataq; ei diuinitùs potestas est supra oñes creaturas, & vt D. ait Ioannes Euangelista, plenus est gratię & veritatis. Ergo vt dicere cœperã, quicũq; ex DEO nati sunt, ij filij sunt per gratiã & fidẽ, Christumq; imitanť, & per charitatẽ DEO cohærent. Habent aũt alas duas, qbus in cælum vsq; ad conspectũ Dei euolant, videlicet Intentionẽ & Amorẽ, qbus DEVM ꝓsequunť: patetq; eis cælum qñcunq; volunt. Et splendor qdam diuinus ex DEO Patre in patentẽ ac simplicẽ eorũ mentẽ illucens, nudũ Animę intellectũ transformat. Atquì lux ista nõ est DEVS, sed cognitiõe quadã supra sciẽtiã & fidẽ intelligentiã illustrat. Et hìc summus vitę cõtemplatiuæ modus incipit. Perfecta nãq; vita contemplatiua tribus modis exerceť, & singuli modi tres habent articulos. Primus modus trahit intrò ad Patrem. Alter emanat: Tertius perpetuò intùs manet. Primus ex his modus ad Patrem pertinet. Is eñ cuilibet creaturæ rationali loquitur in hunc modum: Adspice me: siquidem ipse essentia sum & existentia ante omnes à me conditas creaturas. Et hoc ipsum nobis natura, scriptura, & fides testatur, ipseq; dñs IESVS, cùm omnibus nobis dicit: Pater noster qui es in cælis. Atq; hic omnis cõtemplatiuæ & sanctę vitæ primus articulus est. Loquitur prætereà Pater rationi à se illuminatæ: Attentè diligenterq; me considera, quòd cælum, Terram, & creaturas omnes meis donis ac beneficijs exornârim, & hoc emanans nomen meum, quod qdem notum est omnibus diuinitùs illuminatis: idemq; secundum dona & actiones siue effectiones meas in cælo & Terra, multiplex est. Dicor enim omnipotens, iustus, iustitia, sapiens, sapientia, bonus, bonitas, clemens, clementia, & eiuscemodi appellationum si ue nominum nullus est numerus. Atque isthæc nomina mihi vni duntaxat, non alij cuiquam, propriè competunt. Et hic est vitæ contemplatiuę articulus secundus: possuntq; hęc intelligere quicunq; Ratione vtuntur. Loquitur tertiò Pater in nudâ ac imaginibus vacua mente, Respice me: En meum tibi lumen prębeo. Adspice me, quidnam sim in meipso supra cuncta ea nomina, quæ possint verbis exprimi. Equidem in creato gratię meę lumine lucem meam increatam, quę ipsemet sum, tibi ostendo: & in illustrata intentiõe tua, quotiès voles, conspicere me poteris. Atq; hic tertius est primi modi vitę cõtemplatiuę articulus. Porrò secundi modi, q est sapiẽtiæ Dei emanatio, primus articulus hic est: Ait eñ Pater: En meã tibi do sapientiam, id est, filium meum in illustrato intellectu tuo, qui te omnem edocebit veritatem, isq; loquitur voluntati, seu vi animæ amatiuę: Equidem ex omni ęternitate te dilexi, & etiamnum diligo: tu igitur me vicissìm ama. Alter articulus est: Meipsum tibi do, tu te vicissìm mihi dato. Tertius articulus est, Equidem in te viuo & maneo: tu quoque in me viuito ac maneto. Volo vt vbi sum ego, & tu sis, vt eam, quæ mihi præstita est à Patre, gloriã, honorẽ, potestatemq; conspicias. Idemipse Christus Iesus sapientia Patris cum sua gratia, pmanãs, cunctas animę vires eadẽ gratia ac multimodis virtutũ donis implet, exigitque à nobis, vt nos vicissìm cum laude & gratiarũ actiõe atq; tota facultate nostra in ipsum refluamus. Et sub hoc illi⁹ influxu ac nostro refluxu oñes vires nostrę deficiunt: quandoquidem vicem illi reddere aut respondere non sufficimus pro illis quæ ab eo accipimus & adepti sumus: quo fit vt in ipsius conspectu viribus deficiamus, nihil neque scientes neque sentientes nisi Amorem nudũ, nudamque ac imaginum expertem in diuino lumine contuitionem. Atque hìc Christus suo lumine spiritum nostrum attingẽs, ita intra nos loquitur: Volo vt

Quiq̃les sint Dei filij.

Mat. 28.

Ioan. 1.

Filij Dei qui.

Quib⁹ alis q quo volent.

Contẽplatiuæ vitæ modi & articuli.

Mat. 6. Artic. I

Artic. II.

Artic. 3.

Modi II. Artic. I.

II.

III.

amore vnum ſimus, quemadmodùm PATER & ego & creatus ſpūs meus in increato ſpiritu meo vnum ſumus. Hic iam tertij contemplatiuę vitę modi primus articulus incipit, qui eſt amor perpetuus, inter DEVM & nos ardens, conſumensque & trahens nos ſupra noſipſos in amorem. Alter articulus eſt vnitas, quā cum DEO & oīmbus ſanctis & ANGELIS eius in DEI per amorem complexu ſentimus, vbi oēs vna in DEO familia, vnaq; vniuerſitas ſumus. Tertius articulus eſt, vnum eſſe cum DEO in fruitione, vbi DEI nos amor conſumpſit, atque (vt ita dicam) in nihilum redegit ſupra noſipſos. Dei nanq; ſpūs vehemens quædā abſq; ore vorago eſt, cūctos amātes ſpiritus abſumens & exurens, in ſuamq; abſorbens ac deglutiens abyſſum. Hic articulus pro gratiſſima Dei voluntate nos in iſta futuraq; vita perficit & abſoluit. Porrò ſupra hæc omnia, tria quædā ſupereſſentialia ſunt, quæ in noſtro ſpiritu cernimus atq; ſentim⁹. Primū eſt eſſentialis quędā tam ex natura q̄ gratia, ppenſio ac inclinatio in ſupereſſentiā noſtrā, id eſt, in ipſam diuinitatē. Alterum eſt, pmanatio ſiue diffluxio ſine reuerſiōe. Tertium noſtrij ipſorum in ſupereſſentiali beatitudine noſtra, id eſt, in diuinitate amiſſio: vbi conſummata perfectaque ſunt omnia, quę DEVS in ſua æternitate prędordinauit. Sextum porrò ſacramētum eſt legitimū matrimonium, à DEO & ſancta ECCLESIA permiſſum. Omnis aūt incontinentia, quę extra matrimoniū exercet, ſemper mortale peccatū eſt, quocunq; in ſtatu vel quouis modo ea perpetret. Septimū deniq; ſacramentū eſt vnctionis extremæ, per quod ex merito & ſanguine Chriſti anima purgat à peccatis & reatibus necdum deletis, & ad ſecuriùs ac velociùs obtinendā Dei gloriam præparatur. Amen.

Modi tertij articulus I.
II.
III.
Quæ tria in ſpū nſo cernamus.
I.
II.
III.
Sacrm VI. mrimoniū.
VII.
Vnctio extrema.

¶ Tertia eiuſdem epiſtola, ſcripta tribus nobilibus viris, nempe D. Danieli de Peſs, dño de Bongarden, & D. Gobelino de Mede, Coloniæ incluſis apud D. Pantaleonem.

IESVS Chriſtus æterna Dei ſapientia, quodam EVANGELIJ loco ſic ait: Omnis plantatio, quā non plantauit PATER meus cæleſtis, eradicabit. Quę aūt ipſe plantauit, eadē etiā cæleſti irrigabit rore gratiæ ſuæ, creſcentq; ſemper & augeſcent, & fructus proferēt ſalutis ęternę. Quiſqs ſublimē ſanctę vitę turrim q̄ ſcandat in cælū, extruere meditat, priùs maturè & cogitatò prudēterq; ſtructurā ſuā, quā molit, hoīmq; oblocutiōes, ſannas & ſcōmata ſecùm ipſe perpendere ac prouidere debet, ne quādoq; audire cogatur: Hic homo cœpit ædificare, & nō potuit cōſummare. Noſſe igit operę preciū fuerit, DEI ſapientiā firmū nobis collocaſſe fundamentū, vt etiamſi venti ſuperbiæ exurgāt, & afflictionū omnigenūmq; perpeſſionū flumina in nos irruant, nosq; inundent, non poſſint tñ noſtrū concutere fundamentū, quippe quod petra firmiſſima eſt, ipſe videlicet DNS noſter IESVS Chriſtus, eius paſſio, eius mors, precioſi ſanguinis effuſio, illius gratia, & vita ſanctiſſima. Quę omnia nobis dedit, nobis contulit, quo ſtabiles reddamur, & in ſancto ſeruitio ſuo ad mortē vſq; conſtantes pſeueremus. Et ipſe PATER cæleſtis ſuū nobis miſit filiū, qui nobis ſemē ſeminaret ſuum, hoc eſt, S. EVANGELIŪ, & quicqd poſſet verbis, factis, moriēdo, viuēdo, bñficijs, donis, & cunctis demū ſacramētis in S. Eccleſia vſitatis, idq; pro omni nedū neceſſitate ac indigētia, ſed etiā voto & deſiderio noſtro. Hęc oīa ſemē illud ſunt, quod Chriſtus Ieſus DE⁹ & homo nobis dedit atq; cōmuniter ſeminauit in ECCLESIA S. catholica, vtì ex ipſo fructū ferамus in vitam ęternā. Aduertendū eſt aūt, ſemen oīme cadens ſup petrā, id eſt, in cor ſuperbū, quod vllum habet diuinæ gratię humorem, citò exareſcere, nec vllos referre fructus. Quod aūt ſecus viam cadit, cōculcari ab hominibus, id eſt, à curis, ſolicitudinibus, mūdi negocijs & occupatiōibus, multigenis cogitatiōib⁹, illabētibus ſimulacris ſiue imaginib⁹, immiſſis à malo dęmōe, qbus diuinæ gratię ſemē cōterit & abſumit abſq; vllo fructu. Porrò aliud gratię Dei ſemē cadere inter ſpinas, id eſt, corda auara ac tenacia, quę cælū pariter & terram occupare, Deoq; ſimul & mundo viuere moliunt, cùm tñ hęc vnà perſiſtere nō poſſint: ſiqdem ſpinæ fructus opprimūt & ſuffocāt. Et licèt aliqs ibì fructus eſſe videat, reuerà tñ nullus eſt. Opes nāq; cū auaritia, gula & luxurioſa vita cōiunctæ, virtutes oēs pcul repellūt eliminātq;. Quar tū deniq; gratię diuinę ſemē in bonā cadere terrā, id eſt, cor humile Deūq; amās, mūdo cunctisq; rebus terrenis & caducis occluſum. Ex quo fructus emergit centuplus ſiue centuplex, in hac quidē vita tēporaria pax & quies animi, & cōſolatio gaudiumq; in DEO: in futuro autem

Mat.15.
Luc.14.
Matt.7.
Mat.13.
Luc.8.

tem ſeculo vita ſempiterna in regno ſuperno. Ait autem DNS IESVS: Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Qui eligit DEVM, electus eſt à DEO. Qui Dei percipit gratiam, & ſecundum eam vitam exigit ſuam, is eſt qui placet DEO. Et vos chariſſimi, ſi placere DEO vultis, eiusque eſſe diſcipuli, Chriſtumque ſectari, mundum vt deſeratis, & voſipſos & quicquid eſt in mundo, quod à DEO, & illius famulatu vos abducere & abſtrahere poſſet, vt contemnatis oportet. Ita nanque Chriſtum in vobis morientem viuentemq; reperietis. Et ipſe eſt regnum DEI, ipſe margarita precioſa, ipſe theſaurus præclarus, qui mundo quidem abſconditus eſt, ſed DEVM amãtibus oſtendit. Quem vt poſſitis inuenire, fodere debetis laudando, gratias agendo, humiles fundendo preces, amando perpetim, & deuotioni internæq; vitæ operam dando, atque continenter ſine ceſſatione in virtutibus progrediendo. Qui enim manum mittit ad aratrum, & reſpicit retrò, non poteſt rectè procedere, nec eſt aptus regno DEI. Reſignetis ac offeratis vos totos DEO, ad viuendum moriendumq; pro illius honore: quemadmodùm CHRISTVS veſtrî cauſa in DEI Patris honorem viuens ac moriens, in crucis Altari ſeſe obtulit. Propter quod etiam nomen eius ſecundum humanitatem in DEI gloria ſupra omne nomen eſt exaltatum, & omne genu cæleſtium, terreſtrium ac infernorum flectitur præclariſſimæ ac celſiſſimæ potentiæ illius. Quod vos iugi cogitatione vobiſcùm commemorantes, ſeruetis CHRISTO & cæleſti Patri eius quod eſtis polliciti. Enimuerò dedidiſtis ac obtuliſtis vos DEO perpetuò illi ſeruituros, eumque æternò veneraturos. Si ergo à DEO quod ſuum eſt, vosq; vltrò ei dediſtis, abſtuleritis, & hoſti Tartareo ac mundo dederitis, non poterit id ſanè abſque æternæ damnationis periculo ac grandi veſtro & omnium amicorum veſtrorum cunctorumque hominum bonorum, qui vos nouerint, dedecore, confuſione, ac probro fieri. Agitè, attendatis, quæſo, electos vos eſſe à DEO, poſitosq; ſpectaculi ac miraculi loco ſanctis Angelis eius, cunctisque hominibus in exemplum perfectæ vitæ, quod imitentur. Vnum enim eſt neceſſarium, quod eſt, DEVM amare ſupra omnia, & coram omnibus hominibus ſynceram, iuſtam, ac minimè ſimulatam vitam agere. Atque hoc præceptum eſt Domini, & eſt via communis ducens nos ad DEVM, qua ingredi nos neceſſe eſt, ſi ſeruari velimus. Præter hanc autem eſt alia via conſiliorũ Dei, quæ eſt occulta quædã interna vita, & interna exercitatio, quæ in hoc conſiſtit, vt nihil nos neque proſpera neque aduerſa afficiant, ſed tum ab his, tum ab alijs rebus omnibus, quibus mũdus occupat & onerat, abſoluti ac expediti ſimus & vacemus, & liberi ac vltrò cum affectu ſeu deſiderio intrò nos recipientes, Domini IESV vulnera, quæ propter nos ex Amore ſuſcepit, contemplemur. Atque hìc paſcemur ac reficiemur. Chriſtus enim frater noſter eſt, & cibus & potus, vita, corona, propugnator, præmium & victoria noſtra: & ipſe ſuo nos mercatus eſt ſanguine, & diſſoluit debitum noſtrum morte ſua: lateq; expandit brachia ſua, in quæ vos confugere debetis, & ipſe à cunctis hoſtibus muniet ac tuebitur vos. In patulo autem latere eius, vndè omnes gratiarum promanant riui, commorabimini. Porrò in amantiſſimo corde eius viuetis: ſiquidem in eo eſt Sanctiſpiritûs & æternæ charitatis plenitudo. In morte eius ſemper renouabimini, viuacioresque reddemini. In ſacroſancti ſanguinis eius feruore fortes ac audentes fidentesque eritis ad perpetuò illi ſeruiendum ex Amore. Agitè iam animaduertite, quæſo, quiſnam ſit, qui ad ipſam vſque mortis perpeſſionem vos amauit, eumque vſque in patris eius ſinum ſubſequimini. qui viriliter ac probè decertando victor euadit, is in cælis coronatur. Qui verò pœnas temporalesque moleſtias reformidat ac veretur, ignominiam reportat. Obſecro, libenter vos exercete in Paſſione Saluatoris, & ipſe omnem vos edocebit veritatem. Sitis paruuli ac humiles coram æterni Patris potentia & maieſtate, intentionemq; & voluntatem veſtram æternæ illius exponite ſiue oſtendite veritati, ac totos vos immenſæ illius bonitati deditote. In loco, cui vos incluſiſtis, perſeverate: hoc enim DEI conſilium atque etiam præceptum eſt. Sitis hilares, patientes, manſueti, humiles, & pacifici inter vos: maneatisque pariter, & in charitate ſimul degatis. Id enim eſt honorificum DEO, & ſalutiferum vobis: cunctisque hominibus bonum præbet exemplum, quod ſectentur veracem ac ſynceram agendo vitam. Oretis DEVM pro nobis, & nos pro vobis, vt in aula cæleſtis gloriæ cum DEO & in DEO in æterna beatitudine vnà manere & perenniter commorari queamus. Amen.

Mat. 20.

Mat. 13.

Luc. 9.

Phil. 2.

Luc. 10.

Vnũ neceſſarium, quid.

¶ Quarta

¶Quarta eiusdem Epistola ad Catharinam Louanienſem, Mechliniæ deuotam virginem.

Luc.2. AEterna DEI ſapientia dñs noſter IESVS Chriſtus, bonã tibi tribuat voluntatẽ. Siquidem pax hominibus bonę voluntatis. Quotquot hac bona voluntate p̃diti ſunt, ijdẽ DEO & S. Eccleſię obtẽperãt, aptiq́; ſunt & habiles ad gratiã DEI ſuſcipiendã. Sed hoĩes maleuoli ſeu improbę volũtatis, neq; DEI gratiã, neq; ex DEO manãtem ſapientiã, quę virtutes oẽs oẽmq́; docet veritatẽ, percipere poſſunt. Si ergo DEI ſapientiam intra te recipere vis, à cũctis grauib⁹ peccatis ab infantia perpetratis, quoad poteris te expurges, idq́; corã ſapiẽti ac diſcreto cõfeſſore, q te capere poſſit, habeatq́; iuxta Eccleſię cõſtitutionẽ te abſoluendi poteſtatẽ. Quòd ſi id ſemel egiſti, ſatìs eſt & ſufficit ętern̨ę DEI veritati: ſicq́; pacẽ habes corã DEO, & in mũda conſcientia tua. Sis ſimplex & minimè ficta ac fucata corã infallibili veritate, quę DEVS ipſe eſt: Amore & intentiõe Deũ proſequere ſupra oĩa, quę ab eo cõdita ſunt. Ama Deũ purè, ꝓpter Deũ ad æternũ illius honorẽ. Credas illi, eiusq́; immẽſæ bonitati ac pietati cõfidas, nec cuiq̃ niſi illi ſoli vel viuere, vel placere appetas aut coneris. Teipſam verò & mortales oĩes hac intentiõe ames, vt q̃buſcũq; potes modis, eos ad DEVM adducas. Si ꝓpenſam te ſenſeris ad placendũ hominibus, ſiue ob naturalẽ quam habes à DEO, pulchritudinẽ ac elegantiã, vel manuũ, vel oculorũ, vel faciei, vel quorũlibet membrorũ corporis, ſiue etiam ob ſciẽtiam aliquã, vel in cõuerſatiõe, in loquendo, in geſtib⁹ ſiue morib⁹ alios ad tui amorẽ illicientibus, atq; demũ cultiori corporis habitu, quicq̃d eiuſmodi in te dep̃henderis, cõtemnas ac odio ꝓſequaris. Nam ſi in his ꝓpenſioni tuæ ſciens ac prudens cũ conſenſu morem geras, fundus tuus impurus eſt ac impudicus, & grauibus peccatis implicita es. Aut etiã ſi placere appetas ſacerdoti cõfeſſionẽ tuam recipienti, aut alteri religioſo homini, idq́; vel ſpiritali quadam ſanctitatis ſpecie, vel verbis ſubtilibus, vel benè confitendi arte ſiue modo, vel humilib⁹ inſtitutis aut moribus, aut habitu neglecto & cõtẽpto, aut q̃buſlibet alijs ſpiritalibus modis, ſi, inquã, in his tibijpſi placeas, & ſciens ac voluntariè alijs placere cupias ampli⁹ quàm DEO, iam falſa ac decepta es: ſiqdem hoc ſpiritalis ſuperbiæ fundũ eſt, & act⁹ oĩes indè emergentes, grauia peccata ſunt, & omnigenũ occaſio vitiorũ. Si obtinere ac adipiſci vis quicq̃d appetis, & vincere quæcũq; impedimento ſiue nocumento tibi ſunt, infimũ amplectere locũ, cõtemne & paruipẽde teipſum & oẽs actus tuos, oẽmq́; virium tuarũ facultatem, tanq̃ quę reuerà nihil ſint abſq; gratia Dei. Verte ac recipe teipſam nudo adſpectu ſimpliciter & ſine imaginibus in ſp̃m tuũ, atq; inibi veritatẽ lucemq́; reperies. Fac habitationẽ tuam, atq; refugiũ in DEO, illi vacando, ſicq́; cogitatiões incidentes, aut peregrinę imagines nihil officere tibi poterunt: qñquidẽ habitatio tua ſupior eſt oĩbus quę ſpiritum cõmouere queant. Exerceas colasq́; DEVM cũ amore ac reuerentia, & ipſe in interna exercitatiõe tua ſemper tibi reſpõdebit, ac vicẽ reddet. Sis mitis ac humilis corde. Ita eñ DEI ſpũs requieſcet in anima tua. Eſto fauorabilis, diligens, officioſa, ac pia erga oĩes tui tuæve operæ indigos. Sis facilè cõtenta cibo ac potu, & q̃buſlibet rebus neceſſarijs, ſicq́; abſq; tui-ipſius cura & ſolicitudine vitam tranſiges. Obſerua & attende teipſam, & culpas oĩes defectusq́; tuos ſorìs & intùs accuſa & iudica corã æterna veritate, quę DEVS ipſe eſt: nec quẽquã alium tibi neutiq̃ cõmiſſum iudices, atq; ita ſine cõſcientiæ aculeo, abſq; indignatiõe, & vlciſcendi deſiderio viues: & in teipſa q̃dem pacem, apud DEVM aũt clementiã ac miſericordiam inuenies. In oĩ afflictiõe & perpeſſiõe ſis patiens & reſignatæ voluntatis in voluntatem Dei. Et Chriſtus intra te viuet cũ conſolatiõe ſua, patieturq́; tecũ, & cuncta onera tua tecũ feret. Potẽs nãq; eſt: nec quiſquã grauare aut onerare te poterit ſupra vires tuas. Quicq̃d ab quouis patiaris, feras æquanimiter, & neq; ſorìs, neq; intùs, nec verbis, nec factis, nec voluntate te vlciſcaris, & viuet in te ſpũs dñi IESV, & oĩm ſanctorũ eius, q etiam hoſtes ſuos ad mortem vſq; amore cõplexi ſunt. Si q̃dem bona es p̃dita voluntate, cupisq́; viuere DEO cunctis in virtutibus, iam planè Spiritum ſanctũ habes in te, & interna gaudes pace, nec facilè potes in mortiferum labi peccatũ: Abſq; venialibus aũt culpis viuere nõ poteris. Amplectere humilitatẽ, & omnem caue ſimulationẽ ac hypocriſim: nec te corporis tui cura aut ſolicitudo occupet: Culpas & errata tua DEO & ſacerdoti paucis verbis ac humili corde explica

&

&dolens confitere,& de illis teipſam accuſa & reprehende,ſeruesq; pectoris pacẽ:Multa nãq; verba conſcientiã perplexã reddunt,inordinatumq; pariunt timorẽ,vt quo qs ampliùs confiteꝛ,eo plùs confiteri velit. Neq; enim poteſt quiſquã ſeſe per ſeipſum vel omnem conatum ſuum,pacatum,tranquillum & contentum efficere.Itaq; oſtendas & aperias teipſam æternæ veritati,& iuſtitiã Dei ptimeſcas,ſperesq; &confidas illius immenſę pietati ac miſericordiæ, permittasq; & reſignes te bonitati illius:atq; in hoc ipſo pacẽ ſerua tuã.Qñ ad venerabile ſacramentũ, corpus Dñi ſumptura, accedere inſtituis, cogites tecũ, reliquiſſe ac dediſſe Dñm ſacroſanctũ corpus ſuum illis,quos nullæ grauiũ peccatorũ ſordes occupant,ipſumq; intimo cordis Amore diligunt & concupiſcunt.Dedit,inquã,& reliquit ſuis corpus & ſanguinẽ ſuum in cibũ ac Potum,guſtumq; penetrabilẽ,oẽm naturalẽ ſaporẽ &conſolationẽ longè ſuperantẽ.Et eſt hæc illius voluntas,vt ipſum nobis impreſſum noſtris geramus in cordibus, id eſt, Paſſionẽ,ſanguinis effuſionẽ,Amorẽ,& fidelitatẽ ſuam,quã vſq; ad vltimũ ſpiritum viuẽs &moriens propter nos,erga nos geſſit ac declarauit.In ipſo autem ſacramento amãtibus animabus noſtris etiã glorioſam donat vitã ſuam,vtì in ipſum credant,ſperent & ament,ſicq; æternùm in ipſo viuant.Qui enim manducat eius carnẽ,& bibit eius ſanguinẽ, Ioan.6. viuit in æternum:ſiquidẽ eſca eius vita æterna eſt.Dedit prætereà amantibus viribus noſtris glorioſam animã ſuam plenã gloriæ, quo ſemper in Amore & virtutibus creſcamus & augmentemur. Ad hæc dedit amanti ſpiritui noſtro, qui idem auarus & auidus eſt,totam perſonam ſuam,hoc eſt, DEVM & hominẽ, vtì amemus & amemur, manducemus ac manducemur,abſorbeamus & abſorbeamur,ita vt vnus ſpũs & vnus quodãmodo Chriſtus cũ eo ſimus per Amorem. Denique ſupra creatam eſſentiam noſtram,vbi vnũ cum ipſo ſumus per Amorem,totum quicquid eſt in perſona & ſubſtantia diuinitatis ſuæ,nobis dedit:atque hîc per ſpiritũs noſtri eleuationem noſipſos excedimus,& ocio ac quiete perfruimur, & vna cum DEO ſimplex beatitudo ſumus. Amen.

¶Quarta eiuſdem Epiſtola.

SPiritus Dñi impleat te gratia ſua,dilecta Domina,vt ſecundũ eius gratiſſimã voluntatem viuere queas.Contemne mundum, & quicquid is commodorũ ac oblectamentorum præbere tibi poſſit. Ama ac time Dñm DEVM tuũ.Dilige legem & præcepta illius.Elige tibi Chriſtũ in ſponſum glorioſum,ſemperq; tibi permanſurũ. Intentiõe ac Amore verã,ſyncerã,ſpiritalẽ vitã proſequere. Eſto humilis, manſueta, ac benè ordinata in oñibus.In cibo,potu & veſtibus ſis moderata.Erga pauperes & alios oñes piam,miſericordẽ,benignã & liberalẽ te exhibe.Sis fidelis DEO & tibijpſi perpetuò illi ſeruiẽdo,perẽnemq; illi impendẽdo honorẽ ac veneratiõnẽ.Societatẽ omnẽ,quę te à DEO abſtrahere, & ad vitia atq; mundũ hunc illicere queat,itidemq; peccãdi occaſiões,& quicqd in Dei ſeruitio impedimentum vel medium parere tibi poſſit,fugias ac deuites.Libẽter ſola tecũ eſto, & ſanctæ Eccleſiæ inſtituta ac exercitia,ieiunãdo,orãdo,& oñigenos actus bonos colẽdo,ſectare & ſerua,quantùm recta dictabit Ratio,& vires ferre poterunt. Non eligas tibi ſpeciatìm confeſſorem aliquem,qui te poſſit à DEO abſtrahere.Sæpenumerò non niſi ſpiritus aut ſpirita le eſſe videtur, quod poſtmodùm penitùs abit in carnem, dum nimiùm exercetur & colitur. Animaduerte quinam ſint qui te abducant à Deo, & munera ac beneficia abs te expetunt,eosque cauere & fugere ne omittas. Qui verò à ſe ad DEVM te remittunt, eos noueris eſſe amicos tuos. Confeſſio tua ſit breuis, nuda & aperta, & minimè ficta, ſed ſyncera, & paucis fiat verbis. Venerabile Sacramentum humiliter, deuotè, multaque cum reuerentia in remiſſionem peccatorum tuorum & ad æternum Dei honorem ſuſcipe.Famulos qui tibi ſeruiant,elige bonæ voluntatis,& qui probi ſint,Deumque timeant & ament, & tibi fideles ſint,& tum Dei,tum ſanctæ Eccleſiæ præcepta cuſtodiant. Dominus ſit tecùm, & tu cum illo in æuum ſempiternũ.Ora DEVM pro me & cœnobio noſtro,quo ſimul maneamus coniuncti in Amore Dei & beatitudine ſempiterna. Amen.

¶Sexta eiuſdem Epiſtola.

SALVTAT te, chariſſima in Chriſto, Præpoſitus noſter, itidemq; & ego, totumq; adeò cœnobium noſtrum cum cunctis precibus noſtris, omniq́ue cultu & miniſterio, quod ſit apud nos ad honorem DEI. Vide ne gratiam Dei in vacuum receperis. Luc.9. Itaque ſis deuota, ſtudioſa ac ſtrenua in cunctis Actibus bonis. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt Regno DEI. 1.Cor.7. Tempus breue eſt, labor omis quem facere poſſimus, exiguus eſt, ſed merces ingens eſt ac ſempiterna. Qui parcè ſeminat, parcè & metet. 2. Cor.9. Præmium quod expectamus, DEVS ipſe eſt, & quicquid is præſtare poteſt. Eamobrem ſis diligens, ſedula, pia, alacris ad quaſlibet res bonas, prudens item ac diſcreta & moderata in omni Actione tua. Timorem & Amorem exerce coram oculis DEI. Si conſolationem & ſenſibilem gratiam diuinitùs percepiſti, noueris idcircò eã præſtitam tibi, ne à DEO excidas, & corruas in peccatum & ſeculi Amorem. In cunctis Actionibus tuis humilis eſto. Nihil enim ex teipſa habes, niſi vitia & peccata. In omni afflictione patiens eſto: Reſignesq́ue ac permittas te DEO ſine electione aut calcitratu. Obedias DEO, ſanctæ ECCLESIAE & Rationi tuæ: & ſis ſapiens ac prudens in Actionibus moderatis. Libenter conuerſare, & miſce colloquia cum hominibus bonis. In ædibus ſacris pijs ſis intenta exercitijs, ac benè morata, idq́ue coram DEO & cunctis hominibus, ne quis ex te offendiculum patiatur. Viue pacifica intra domeſticos parietes cum familia tua, nec quenquam iniuria contriſtes aut opprimas. Nam tametſi tibi ſeruiunt, at tamen homines ſunt, ſimiles tuí. In cibo & Potu ſobria ac moderata ſis, & modico victu contenta. Pauperibus pro ipſorum indigentia & facultatibus tuis rationabiliter miſericordem, piam, ac liberalem te præbe. In veſtibus & alijs omnibus ad corpus pertinentibus, modum ac mediocritatem pro ſtatu tuo amplectere, vt nec nimiùm placeant hominibus, nec plùs ſatis abiecta & contempta ſint. Sis interna, deuota, & in exercitijs ſedula erga Dominum DEVM tuum, CHRISTVMq́; excruciatum & vulneribus confectum cordi tuo impreſſum multa cum compaſſione feras: ſiquidem is ſanguinem ſuum largiter effudit, & eſt tua cauſa mortem ex Amore perpeſſus. Deſpice ac nihilipende teipſum & omnes Actus tuos. Sis humilis & in imum ſubmiſſa coram ſublimi potentia & maieſtate Patris æterni, neminem præterquàm humiles recipiente. Eſto verax & omnis ſimulationis expers coram æterna veritate ac ſapientia DEI, cæleſtis Patris noſtri filio, neminem neque cognoſcente, neq; admittẽte in regnũ ſuũ, niſi ſimplices, veraces, & ab oĩ fuco vel fictiõe alienos. Aperi intùs temetipſam, putà animũ cunctasq́ue vires tuas inexhauſtæ bonitati DEI, id eſt, Spiritui ſancto, Patris Filijq́; charitati, fonti viuo immenſæ ac infinitæ opulentiæ, isq́ue cum ſeipſo & omnibus donis ſuis in te profluet, teq́ue inundabit: vbi gaudium eſt ingens, & vita mortis neſcia & ipſe tecùm ſine fine perenniter manebit ac commorabitur, tuq́ue itidèm cum ipſo. En habes literas, quas mittere tibi volui. Dominus DEVS vicem tibi reddat, & præmium, & in ſuo Regno decus & coronam tibi largiatur. Amen. Ora DEVM pro nobis, & nos pro te ſimiliter, vt ſimul perueniamus ad Deum, & cum Deo & in Deo perpetuò maneamus ac habitemus. Amen.

¶Septima eiuſdem ad aliam Epiſtola.

EQVIDEM deſiderare te didici Domina, vt poſſis à Deo per me piam quandam obtinere inſtitutionem, ſuper qua vitam extruere atq; fundare ſanctã & æternã conſequi beatitudinẽ queas. Itaq; principio id monitã te velim, vt coram Deo humilis ſis, & in omni vita diſpliceas tibijpſi, accuſesq́; & conqueraris coram DEO & omnibus ſanctis eius culpas ac defectus tuos. Clama, precare, deſidera, ſemperq́; ſpera gratiã & miſeri cordiã illius. In cibo & potu, in veſtimẽtis & illis oĩbus quę ad corpus pertinẽt, modum, ſobrietatẽ ac tẽperantiã ſerua. Exercitia & inſtituta S. Eccleſię diuinũq́; cultũ libẽter ſectare. In precibus deuotã, ſeriã, diligẽtemq́; te p̃be. Dñm IESVM in ſpõſum tibi eligẽtisq́; te viſitabit: familiaremq́; ſe tibi exhibebit. Sperne mundũ, & quicqd eſt mũdi, quatenùs erga Deũ aliquod tibi impedimẽtũ aut nocumẽtum p̃ſtat: & intra te DEI regnũ reperies. Erga ſingulos quoſq; tuí indigos pia, miſericors, & corde animoq́; liberalis ſis, & DEI gratia te replebit. In omni afflictiõe pacifiça, mitis ac patiens eſto, & Deus in te iugiter manebit ac cõmorabitur:

Per-

Permittas dedasq; teipſam fidenter ac liberè diuinæ voluntati: & in aduerſis ac proſperis, & alijs quibuſcunq; quãtumcunq; moleſtis ac grauibus, quę tibi poſſint accidere, quandã ſeruа animi æquabilitatem: ſicq; abſq; ira, vindicta & erga alios diſplicẽtia viues, erisq; ſimilis filio Dei. Ama teipſam ad Deũ, illiusq; famulatũ ac laudẽ, itidemq; & Angelos & ſanctos, & creaturas omnes, in DEO & ad DEVM, quæ vera eſt charitas. Cunctis hominibus benigna ſis. Da pauperibus, eosq; cibo refice, conſolare ac refocilla. Ita nimirùm cælum tibi mercaris, & Chriſtus viuit in te, & tu in illo. Semp in te pſeueret ordinatus Dei timor: nec tã ſis formidoloſa, vt de illius miſericordia deſperes: neq; tã audax, vt in illius cõſpectu peccatũ admittas. Inſtitue famulos tuos, & ſic viue cũ illis, vt Deũ metuãt ac amẽt, & eius p̃ceptis morẽ gerãt. Serua proles ac familiã tuã ab hominũ malorum conſortio, à mendacijs, à iuramentis, & ab omni improbitate, doceasq; eos ſeruare legem & præcepta Dei, quoad poteris. Dñs ſit tecũ, & cum omnibus quibus ipſa petis. Ora pro nobis ac cœnobio noſtro. Amen.

Inter ſpem & metũ qui ſecurus eas.

FINIS EPISTOLARVM.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS CANTIONES DVAE PIISSIMAE.

¶Cantio Prima.

EST ſanè quòd gaudeã ſupra tẽpus in Amore, tametſi mundus id ferre non poteſt, & rudes huius expertes ſunt. Quibus ſi patefaciã iubilum meũ, meo me honore ſpoliant. Satiùs eſt vt interim ferã: eqdem me ſempiternũ noui ſupra tẽpus, idq; cordi meo haud vulgarẽ ingerit lętitiã. Si quidẽ intùs nos conſiderare velimus, facilè animaduertimus rudia iſthæc opera ob mercedem fieri. Quiſqs veritatẽ cognitã perſpectamq; habere cupit, intrò ſe recipiat, & ſupra ſenſus viuat oportet: Siqdem dilucida cognitio ab intimis, p̃ficiſcitur: & felices illos, qbus ea contingit: nemo illis facilè comparari poſſit. Iam exceſſi oñia. Eſſentia mea vſqueadeò locuples eſt, vt me nemo capiat. Olim cùm malè captus ac irretitus tenerer, tam me ſibi ſubditum mundus habebat, vt nec leuiter qdem abſq; moleſtia pulſarer: intantùm à meipſo in res fluxas & caducas aberrâram. At nunc nexibus illis abſolutus ſum: id quod diu quæſiui, ac obtinere conatus ſum: & iam liberũ me ſentio: itaq; ſancto vacabo ocio: rudes craſſoſq; homines fugiã, & ſuis eos opinionibus relinquã, qbus tñ fallunt̃ ac euertunt̃. Vbi ab omni æternitate ſecundũ ideã extiti, illic æternò viuam. DEVS oñipotẽs, qui ſeipſum totum nobis dereliquit, amor immenſus eſt, eiq; lux præſto eſt. Quiſqs in ſeipſum ingredit̃, is nec amorẽ, nec dolorẽ mundi ſentit, nec niſi purã inuenit eſſentiã, cuius nulla neq; via, neq; modus eſt, ſed eſt eſſe perpetuũ. Quicqd vel legat̃ vel ſcribat̃, idipſum quod eſt, ſemp perſeuerat, & eſt in ſeipſo liberrimũ. Credite mihi filij, nullũ in eo accidens eſt: quod quiſqs in ſeipſo cognoſcit ac experitur, iure is meritoq; gaudere poteſt.

¶Altera Cantio.

CVI benè perſpecta veritas eſt, & intùs cõmorari nouit, vt neq; amore neq; dolore vllius rei permoueat̃, is ſæpè intùs benè admodũ habet, & ab omni ſeruat̃ ægritudine, dum ſenſus externi ſurſùm ſe recipiunt. O quãtis abundat gaudijs, frui DEO. Equidẽ ſecundũ ſublimis amoris conſiliũ, accidẽtia quęq; vſqueadeò penetraui, vt anim⁹ meus prorſus liber ſit, & cũctis nexib⁹ abſolutus. Quãobrẽ amoris effectiões laudibus veho: quippe q ex omni neceſſitate nouit educere, & ab rebus alienis nudũ efficit animum, facitq; animã colliqueſcere ac defluere. Et quemnam obſecro viarum illius tædere queat? O eſſentia ſempiterna, tu animæ vires oñinò cõmoues: ſed dũ ſpiritũ in tuã abducis ſolitudinẽ, iam oñis conquieſcit actio, & in hac trãquilla ac ſilenti fruitiõe dilucidus illuſtrat̃ obtutus, idq; ſecũdum p̃celſam eſſentiæ naturã. Heu quòd vnquã indè foràs vertimur.

Illic nimirũ fontis modineſcij perſpicui manãt riui, ex quibus quiſqs potat, abſq; tædio vel formidine viuit. Nec eſt id quod ipſe elegerat, vndè animus eius prorſus liber manet. Olim remota, facta ſunt illi proxima: nec quicquã cernit illi ſimile, quod quidẽ abundãtiſſimũ efficit gaudium. Sæpiùs optimè intùs habet, qui hoc pacto Amoris calcat itinera. Etenim arcana audit verba, vbi oñia intelliguñ in vno: quò nos DEVS faciat citiùs pertingere: ſiquidẽ illius præſens fruitio ingentem adfert lætitiam, ipſumq; cor Amore liqueſcere ac diffluere facit. O quàm ſalutiferum & iucundum eſt, illius meminiſſe.

D. IOANNIS RVSBROCHII

DOCTORIS DIVINI ET EXCELLENTISSIMI CONTEMPLATORIS,

Libellus eximius Samuelis titulo, qui aliâs De alta Contemplatione, aliâs De vnione dilecti cum dilecto, dicitur: & eſt velut Apologia & explanatio ſublimiũ quorundam huius ſanctiſſimi patris dictorum.

¶Vt ſuperbis DEus reſiſtat, humilibus det gratiam. Cap. I.

1.Reg.15. EXIMIVS ille Propheta Samuel olim regẽ planxit Saulem, tametſi nõ ignoraret contẽptum eũ & abiectũ à DEO, ne regnaret ſuper Iſrael, idq; ob ſuperbiã illius, & quòd DEO eidemq; Prophetę loco Dei nõ obtẽperaſſet: Euãgelica quoq; narrat hiſtoria diſcipulos IESV rogaſſe pro fœmina Cananitide, vt eam dñs dimitteret, Matt.15. id eſt, eius precibus annueret, eo quòd poſt ipſos clamaret. Itidẽ nimirũ & nos hodiè euerſos quoſdã ac deceptos homunciones meritò lugere poſſimus, q ſibi videñ eſſe reges Iſrael, dum ſe putant ſupra cæteros bonos homines in ſublimẽ cõtemplatiuã vitã eſſe eleuatos, cũ tñ ſuperbia tumeãt, & ſciẽtes ac dedita opera DEO ac legi diuinę, & S. Eccleſiæ cunctisq; virtutibus nõ obtemperẽt: & ſicut Saul ſcidit palliũ Samuelis prophetæ, ita iſti 1.Reg.15. Chriſtianæ fidei nitañ ſcindere vnitatẽ, oẽmq; ſanã & veracẽ doctrinã, & vitã virtutum ſtudioſam. Porrò qui in his perſeuerãt malis, haud dubiò ab æternæ cõtemplatiõis excludũtur ac diſiunguñ regno, quẽadmodũ Saul ab Iſraelitici regni adminiſtratiõe reiectus eſt. Contrà verò humilis illa fœmina Cananitidis, tametſi gẽtilis eſſet & extranea, quia tamen credidit ac ſperauit in DEO, ſuãq; agnouit & confeſſa eſt corã Chriſto & eius Apoſtolis exiguitatẽ, Luc.1. eãobrẽ gratiã & ſanitatis beneficiũ, atq; adeò qcqd voluit, impetrauit. Iaco. 4. Humilẽ eñ exaltat DEVS, & cũctis eũ implet virtutibus: ſuperbo aũt reſiſtit, & is bonis oñibus manet vacuus. 1.petr.5.

¶Cur præſens confecerit opuſculum. cap. II.

PETIERVNT à me qdam amici mei, vt paucis verbis, quoad poſſim, proximã atq; eui dentiſſimã explicẽ & aperiam veritatẽ, quam equidẽ ſentiam & intelligã de ſublimiſſimis qbuſdã dictis meis, vtì ne qs ex verbis meis vllum patiatur offendiculum, ſed omnes indè reddañ meliores. Faciam id equidem, ac lubens. Nanq; humilitatem, virtutes, veritatem, diuina fretus ope, diligam ſemper & docebo, ac declarabo: atque ijs verbis fallaces & ſuperbos quoſdam intùs confundam & obſcurabo: quandoquidem re ipſa comperient, dicta mea ab ipſis planè diſſentire, eisq; eſſe contraria: quod ſuperbi ferre non poſſunt, quin ſemper indè reddantur deteriores.

¶Vt

¶Vt Deo vniamur per medium. Caput III.

ITaque ſcripſi quandoque hominem contemplatorem DEVM amantem, DEO vnitum eſſe per medium, & ſine medio, atq; etiam ſine diſtinctione. Idq; comperio ipſe in natura, in gratia, & in gloria. At nihilo minùs etiam hoc dixi, nullam creaturam tam ſanctam aut eſſe aut poſſe effici, vt creatam ſuam amittat eſſentiam, & DEVS fiat: immò nec ipſam quidem Domini IESV animam id poſſe. Veruntamen ſi quidem beati eſſe debeamus, ſupra noſipſos in DEVM vt ſubleuati, atque vnus cum DEO in amore ſpiritus vt ſimus oportet. Animaduertat igitur Lector verba mentẽq; meã, & probè me capiat, quænã ratio ſit vel modus & aſſcenſus in æterna noſtra beatitudine. Principio ita aio, bonos omnes cum DEO per medium vnitos eſſe, quod quidem medium, eſt diuina gratia, & ſanctæ Eccleſiæ ſacramenta, & virtutes Theologicæ, nempe Fides, Spes, Charitas, & vita virtutum ſtudioſa ſecundum præcepta DEI: Quibus iungenda eſt mors illa, qua morimur vitijs, mundo, & quibuſlibet inordinatis naturæ oblectamentis. Atque per hæc coniuncti & vniti manemus ſanctæ Eccleſiæ catholicæ, id eſt, cũctis hoĩbus bonis: DEOq; obtempamus, atq; vnius cum eo ſumus voluntatis, quemadmodùm aliquod religioſum ac benè conſtitutum cœnobiũ cũ ſuo Præfecto ſiue Prælato concordat atq; coniungit: Et ſine hac vnione nemo DEO placere, nec beatitudinem quiſquam adipiſci poteſt. Qui verò vnionem hanc ſimul cum his medijs ad vltimum vſque vitæ punctum ſeruauerit, is eſt de quo CHRISTVS dicit apud ſanctum Ioannem: Peter, volo vt vbi ſum ego, illic & miniſter meus ſit, vt videat claritatem quam dediſti mihi. Qui etiam alibì dicit de ſeipſo, quòd faciet miniſtros ſuos diſcumbere, videlicet in virtutum ipſorum quas fecerint, diuitijs ac plenitudine, & tranſiens miniſtrabit illis, id eſt, gloriam ſuam, quam meritus eſt, omnibus amicis ſuis liberaliſſimè præbebit ac manifeſtabit, atque etiam ſingulis quibuſq; ſpeciatìm, magìs tamen & minùs, alijs atque alijs, prout quiſq; dignus erit, & gloriæ ac honoris ipſius, quẽ ipſe ſolus ſua vita ſuaq; morte promeruit, celſitudinem capere ac intelligere valebit. Atque hoc pacto ſancti omnes perenniter erunt cum CHRISTO, & ſinguli in ſuo ordine, eoque quem per DEI gratiam operibus ſuis meriti fuerint, gloriæ ſtatu. CHRISTVS autem ſecundum humanitatem ſuam ſupra omnes tum angelos, tum homines beatos erit tanquàm rex & princeps omnis gloriæ & honoris, quæ ipſius duntaxat humanitati ſupra creaturas omnes iure debentur. Ex his ergo id licet animaduerti, vnitos nos eſſe DEO per medium, idq; tam hîc in gratia, quàm poſtmodùm in gloria. Atquì medij iſtius magna planè, vt antè diximus, tum vitæ, tum præmij differentia atque diuerſitas eſt. Id quod probè ſatìs perſpectum habebat Apoſtolus cùm diceret: Cupio diſſolui & eſſe cum CHRISTO: non ait, cupio eſſe ipſe CHRISTVS vel ipſe DEVS, vtì hodiè peruerſi quidam hæretici affirmare non verentur, dum aiunt nullũ ſe habere Deum, ſed vſqueadeò ſe ſibi eſſe mortuos ac Deo vnitos, vt ipſimet Deus effecti ſint.

Ioan. 17.

Luc. 12.

Phil. 1.

Hęreticorũ quorundam blaſphemia.

¶Deſcribit impios quoſdam ſui temporis hęreticos. Caput IIII.

HVius farinæ homines nuda quadam ſimplicitate & naturali propenſione in eſſentiæ ſuæ nuditatem ſeſe introrecipiunt, planeq; perſuaſum habent, vitam æternam nihil fore aliud, quàm beatam quandam exiſtentiam abſque vlla vel ordinum, vel vitæ, vel prẽmiorum diſtinctione. Immò quidã ad id vſque amentię deuoluti ſunt, vt aiant diuinitatis perſonas interituras, nec quicquam in illa manſurũ ęternitate, niſi eſſentialis ſubſtantiam diuinitatis, omnesq; beatos ſpiritus tam ſimpliciter cum DEO in ipſam eſſentialem beatitudinem ſeſe recepturos, vt extra eam nec voluntas, nec actio, nec cognitio diſtincta vllius creaturę ſit remanſura. Sed miſeri iſti in ocioſa & occęcata proprię eſſentię ſuæ ſimplicitate prſus aberrârunt, & tñ beati eſſe volũt. Vſq; adeò eñ ſimplices ſunt, & tam ocioſè nudę eſſentię animę ſuę, cui DEVS ſemper ineſt, vniti ſunt, vt nec foris nec intùs vlla erga DEVM diligentia & ſtrenuitate ferueant, nec ſeſe ad illum applicent & adiungant. In ſupremo enim illo, quò ſe ipſi intrò receperunt, non niſi eſſentię ſuę ex diuina dependentis eſſentia ſimplicitatem ſentiunt: eamq; ſimplicitatem, quam poſſident, DEVM eſſe credunt,

dunt,eo quòd naturalem in ea quietem reperiant:ficque putant ſeipſos eſſe DEVM in ſuę fundo ſimplicitatis.Deficit enim eis vera fides,ſpes & charitas:atque ob nudum illud,quod ſentiunt & poſſident,ocium,cognitionis & amoris expertes,atque à virtutibus immunes ſe eſſe confirmant:& eam ob rem abſq; vllo conſcientię ſcrupulo & accuſatione viuere nitun tur,quicquid etiam mali perpetrent: negliguntq; & floccipendunt ſacramenta omnia,virtutes omnes & cuncta ſanctæ Eccleſiæ inſtituta.Putant enim nihil ſe his habere opus,vt qui exceſſerint omnia:imperfectis autem ea dicunt eſſe neceſſaria.Quidam autem in hac ſimpli citate vſq;adeò obduruerunt ac inueterârunt,vt omnia Dei opera,quæ is vnquàm egerit,totamq; ſcripturam tam nihilipendant ac negligant,ac ſi nullum vnquàm iota ſcriptum ſit. Exiſtimant enim id ſe iam inueniſſe & obtinuiſſe, cuius cauſa ſcriptura omnis confecta ſit: idq; eſt cæca illa eſſentiæ ſuæ,quam experiũtur,requies & ocium. Et tamen DEVM ipſum, & vias omnes,quæ ducant ad ipſum,amiſerunt.Nihilo enim plùs deuotionis,vitæ internæ, ſanctæ exercitationis habent,quàm cadauer mortuum.Ac nihilo minùs quandoq; ad venerabile accedunt ſacramentum, atq; nonnunquàm de ſacris loquuntur ſcripturis, ſcilicet vt hac ratione meliùs ſe ſimulare & occultare queant: libenterq; vtuntur raris quibuſdam & minùs vſitatis vocib⁹ ſcripturæ,quam ad ſuum ſenſum falſò interpretari & peruertere poſſint,quo alijs ſimplicibus placeant,eosq; in fallax quod ipſi ſentiunt, ocium pelliciant pertrahantq;.Et reuerà ſibijpſis intantùm placent,vt ſe putent alijs omnibus eſſe ſapientiores, acutiores, ſubtiliores, cùm tamen ſint mortalium omnium rudiſſimi atque ſtupidiſſimi. Quod enim Pagani & Iudæi atque improbi Chriſtiani,docti pariter atque indocti,ſola naturali ratione reperiunt & intelligunt,eò miſeri iſti neque volunt neque poſſunt pertingere.Signo crucis muniat ſe quidem vnuſquilibet aduerſus ſpiritus tartareos: ſed à peruerſo hoc hominum genere perquàm ſeriò ſibi caueat:eorumq; tam verba quàm actus inſpiciat. Docere nanq; volunt alios,ſed ipſi à nemine doceri:alios libenter reprehendunt,ſed ſe neutiquàm ferunt ab aliquo reprehendi. Alios premunt:ipſi ſe premi non patiũtur. Quicquid libet,effutire volunt,nec tamen quicquam ſibi ſuſtinẽt à quopiam contradici.Et cùm propriæ dediti ſint voluntati,nec cuiquam ſe ſubmittant & obtemperent,hoc ipſum tamen ſpiritalem arbitrantur eſſe libertatem.Colunt autem re ipſa & ſectantur carnis libertatem:indulgent enim corpori quicquid ei libet:& tamen id naturæ dignitatem & præſtantiam credunt. In cæco quodam & obſcuro propriæ eſſentiæ ſuæ ocio ſeſe vnierunt, atque inibi ſe putant vnum eſſe cum DEO,& hanc propriam ſuam credunt beatitudinem,atq; in eam intrò ſeſe receperunt,propriaq; cum voluntate & naturali propenſione eam poſſident. Atq; hac ex cauſa putant ſe eſſe ſupra legem,& præcepta DEI, & ſanctæ Eccleſiæ. Nã ſupra eſſentiæ ſuæ quietem,quam poſſident, neque DEVM neq; diuerſitatem ſentiunt, eo quòd lux diuina in eorum tenebris & caligine minimè ſeſe manifeſtârit:idque ea de cauſa, quòd eam minimè quæſierint,neq; actuoſo amore, neq; ſupernaturali libertate. Quo fit,vt ex veritate cunctisq; virtutibus exciderint, & in peruerſam quãdam diſſimilitudinem prolapſi ſint. Supremam enim ſanctitatem in eo conſtituunt, vt quis modis omnibus ſuæ obſequatur naturæ affectibus,nec vllum ſibi frenum inijciat,vt propenſo ſpiritu in ocio poſſit intùs degere,& ad quemlibet motum foràs ſe recipere, & corporis explere appetitiões ac voluptates, carniq; ſatisfacere, quo ſic celeriter ab ea abſoluatur imagine, ac ſine impedimento rurſus in nudum ſpiritûs ſui ocium reuertatur.Qui nimirùm tartarei fructus ſunt,ex ipſorum perfidia & hæreſi naſcentes, quibus eadem ipſa hæreſis in mortem vſq; ſempiternam alitur & confouetur.Vbi enim tempus illud aduenit, quo natura eorum acerbis cruciatibus & angoribus mortis obruitur ac prẽgrauatur, tum intùs formis pinguntur ac imaginibus,perturbanturq; atque terrentur,amittuntq; ocioſam ſui in quietem introuerſionem,adeoque deſperatione abſorbentur,vt nemo eos cõſolari poſſit:ficq; ceu canes rabidi ex hac vita demigrant:ocio autem illorum ea quam ſperauerant,non redditur merces:& qui mala egẽrunt,atque in illis animam reddiderũt,vt noſtra habet fides,eunt in ignem ęternum.En mala ſimul cum bonis propoſui,vt bona rectiùs poſſint intelligi,& mala deuitari.Cauendum eſt autem atq; fugiendum hoc,quod iam commemorauimus,hominum genus, haud ſecùs quàm hoſtes animæ capitales,quantumuis etiam geſtibus,verbis,habitu atq; inſtitutis quibuſ-

Ioan.5. Mat.25.

busdam sancti videantur. Sunt enim nuncij diaboli, & omnium qui modò viuant perniciosissimi, præsertim simplicibus, indoctis bonæ voluntatis hominibus. Sed his omissis, ad propositum reuertar argumentum.

¶ Vt homines sancti cum Deo sine medio vniti sint: & quid agere debeat, qui hanc triplicem cum Deo vnionem in se experiri velit. Caput V.

IAM antè in superioribus dixi, sanctos & bonos omnes cum DEO per medium vnitos esse: videamus nunc, vt etiam cum DEO sine medio vniti sint. Quanquàm pauci sunt in hoc mundo, qui habiles ac idonei satisq; illuminati sint, id vt sentire possint ac intelligere. Itaq; qui tres has, de quibus modò agimus, vniones in se sentire ac experiri volet, is DEO totus omninò viuere debebit, ita vt gratiæ ac instinctui diuino cunctis in virtutibus atque omni interna exercitatione satisfaciat & obsequatur. Atque per amorem vt eleuet oportet ac moriatur in DEO sibijpsi & cunctis actionibus suis, ita vt cũ oĩbus viribus suis cedat, & veritatis incomprahensibilis, quæ DEVS est, patiatur transformationem. Oportet, inquam, vt viuendo egrediatur ad virtutes actitandas, & moriendo ingrediatur in DEVM. In quibus duobus vita eius perfecta consistit: suntq; in ipso simul coniuncta & aduna ta, quemadmodùm materia & forma, corpus & anima. Et quia in his sese exercet, eam ob rem intellectu illustris & lucidus est, & affectu vel experimento locuples ac abundans. Adiungit enim & applicat sese ad DEVM erectis viribus, recta intentione, intimo cordis desiderio, insedata appetentia, & viuida sui spiritûs ac naturæ strenuitate. Dum verò hoc pacto sese gerit, & exercet in diuinæ præsentia maiestatis, iam amor modis omnibus ipsius potens fit, ita vt quomodocunque eum moueat amor, semper ille in amore cunctisque virtutibus crescat & augmentetur.

¶ Vt charitas istiusmodi homines moueat, & de cælica sanitate, ac languore tartareo. Caput VI.

CHaritas autẽ siue amor semper pro cuiuslibet vtilitate ac habilitate & aptitudine mouet. Motus autem vtilissimus, quẽ istiusmodi homo sentire queat, & ad quem sentiendum habilis sit, cælica sanitas, & languor Tartareus est: atque his duobus consimilibus, eò pertinentibus respondere actionibus. Cælica sanitas eleuat eum supra omnia in liberam quandam DEVM pro omni cordis & animæ voto ac desiderio laudandi & amandi facultatem. Sequitur indè languor Tartareus, deijcitque eundem in quandam miseriam ac desolationem, & omnis gustûs & consolationis quæ vnquàm senserit, carentiam. Atque sub hac angustia & desolatione nonnunquàm sanitas sese exhibet, spemq; præbet, cui nemo possit diffidere: sed mox rursus in quandam labitur velut desperationem, quam consolari nemo queat. Nimirùm dum quis DEVM cum larga, opulẽta ac plena gratia in se sentit, eã ipse dico cælicam sanitatem. Tum enim eiuscemodi homo sapiens & intellectu luminosus ac perspicax est, cælestibus exuberat institutionibus, charitate feruidus ac pius est, gaudio abundat & ebrius est, sensu vel affectu fortis, fidens & alacer in omnibus, quæ quidem DEO placere nouerit: atque id genus alijs innumeris præditus est bonis, quæ nemo nisi expertus nouit. Atquì dum charitatis lanx deprimitur, & DEVS cum omni sua gratia se occultat, dum rursum in desperationem quandam & languorem & obscuram angustiam ac desolationem recidit, perindè ac si nunquàm sit sanitatem recuperaturus: neque tum aliter se sentit, quàm miserum quendam peccatorẽ, qui de DEO parùm aut nihil comperti habeat. Consolatio autem omnis, quam possint creaturæ impendere, tædio est illi. A DEO verò nulla neq; consolatione, neque gustu afficitur. Inter hæc ratio illius intûs ei loquitur, Vbi nunc est DEVS tuus? vbi iam est quicquid vnquàm sensisti de DEO? Fiuntq; tunc ei lachrymę suæ panes die ac nocte, quemadmodùm Propheta ait. Sed ab hoc languore si debeat conualescere, adspiciat oportet & sentiat non se suum esse, sed DEI: atque eam ob rem voluntatem suam resignet in liberrimam voluntatem DEI, sinatq; DEVM agere cum suo id, quod ipsi visum erit in tempore & æternitate. Hoc si absq; cordis grauamine libero

Psal. 41. Ibidem.

bero ſpiritu facere poterit, mox ſanitati reſtituetur, ducetq; cęlum in infernũ, & infernum in cælum. Vtcunque enim amoris libra vel ſurſùm vel deorſùm feratur, ipſe ſemper manet æquabilis. Quicquid enim amor ſiue dare, ſiue auferre velit, in eo pacem inuenit quiſquis ſeipſum abnegat, & DEVM ſuum amore proſequitur. Qui enim in perpeſſiõe vel afflictiõe patiẽs eſt & minimè calcitrat, eius ſpũs liber & immotus manet, aptusque eſt & habilis, qui magìs immediatam cum DEO ſentiat vnionem. Enimuerò vnionem illam, quæ per medium fit, in virtutum opulentia & affluentia poſſidet. Cum igitur planè concors & vnius ſit cum DEO voluntatis, DEVM cum omnis gratiæ eius plenitudine tanquàm vitalem totius eſſentiæ ſuæ & omnium actionum ſuarum ſanitatem intra ſe ſentit.

¶ Cur boni omnes hęc intra ſe non ſentiant. Caput VII.

SED quærat forſan aliquis, quid cauſæ ſit, cur boni omnes huc minimè pertingant, vt idem & ipſi ſentiant. Cuius iſta eſt ratio, quòd diuino inſtinctui ſiue motioni cum ſuí abnegatione non reſpondeant. Atque eam ob rem viuida cum ſtrenuitate in DEI præſentia non aſſiſtunt, nec ita vt deberent, ſoliciti ſunt intùs obſeruare ſeipſos. Quo fit, vt ſemper magìs externi ac multiplices, quàm interni & ſimplices maneant: actusq; ſuos & opera potiùs ex bona quadam conſuetudine, quàm interno affectu efficiant, plurisq; faciant ſingularia & priuata quædam inſtituta ſiue modos, & magnitudinẽ ac multiplicitatem bonarum actionum, quàm puram intentionem & amorem feruentem erga DEVM. Atq; hac ex cauſa externi & corde multiplices manent, nec vt DEVS intra ipſos cum gratiæ ſuæ plenitudine viuat, experiuntur.

¶ Vt homo internus cum Deo ſine medio vnum ſit, manifeſtior explicatio. Caput VIII.

VT autem homo internus, qui in omni languore ſanitate perfruitur, cum DEO ſine medio vnum ſe ſentire debeat, iam agè explicemus. Itaque vbi talis quiſpiam viuidus homo totum ſeſe cum vniuerſis viribus ſuis ſurſùm erigit, & ad DEVM vitali & actuali cum amore adiungit & accommodat, ſentit nimirùm amorem ſuũ in ſuo fundo, vbi incipit ac deſinit, fruitiuum & fundi expertem eſſe. Quòd ſi tum actuoſo cum amore ſuo vlteriùs in amorem fruitiuum niti ac penetrare velit, ibì iam cedant neceſſe eſt omnes animæ eius vires, ferantq; & patiantur penetrantem veritatem ac bonitatem illam, quę DEVS ipſe eſt. Vt enim aërem ſolis ſplendor & calor penetrat, vtque ferrum ignis, ita vt ignis actiones efficiat: Ardet enim & lucet inſtar ignis: quod ſimiliter de aëre illuſtrato accipiendum eſt, qui ſi ratione præditus foret, diceret profectò: Equidem totum mundum illuſtro & calefacio, cùm tamen vnicuiq; ſua maneat natura vel ſubſtantia. Non enim ignis tranſit in ferrum, nec ferrum efficitur ignis, ſed horum vnio medium non habet. Siquidem ferrum eſt intra ignem, & ignis intra ferrum: atque itidèm aer eſt in ſolis lumine, & lux ſolaris in aere. Eadem videlicet ratione DEVS ſemper in animæ eſſentia ineſt: cumq; vires ſuprem̃ actuoſo cum amore intrò ſe recipiunt, DEO ſine medio coniungũtur in ſimplici quadam omnis veritatis notione, & eſſentiali omnis boni guſtu ac experimento. Atq; hęc ſimplex notio & experimentum DEI in eſſentiali poſſidetur amore: per actuoſum autem amorem colitur, exercitatur atque conſeruatur. Itaq; viribus quidem accidens eſt per morientem in amorem introuerſionem: ſed eſſentię ſubſtantiale eſt ſemperq; intùs in ea permanens. Quapropter ſi amorem per amorem reperire velimus, ſemper vt intrò nos recipiamus ac renouemus in amore oportet. Quod quidem ſanctus Ioannes illis nos docet verbis, quibus ait: Qui manet in charitate, in DEO manet, & DEVS in eo. Quanuis autem vnio, hęc inter DEVM & amantem ſpiritum ſine medio ſit, ingens tamen inter eos diſcrimẽ eſt. Creatura enim non poteſt DEVS effici, nec DEVS creatura, vtì paulò antè diximus de ferro & aëre. Quòd ſi res materiales, quas DEVS condidit, vſqueadeò ſine medio coniungi poſſunt, quidni multo meliùs ipſe ſe dilectis ſuis, dum velit, poſſit coniungere ac vnire, quando ipſi eius freti gratia, eò ſe prępárant & accommodant? Quamobrem inter internum ac

1. Ioan. 4.

DEO

DEO deditum hominem quem DEVS virtutibus ornârit, & ſupra virtutes in contemplatiuam ſuſtulerit vitam, atque inter DEVM nullum in ſuprema eius introuerſione medium eſt, niſi ratio illuminata & actuoſus amor illius: quibus duobus cohæret DEO, quod eſt, vt Diuus Bernardus ait, vnum effici cum DEO. Porrò ſupra rationem & amorem actuoſum in nudam quandam viſionem, & ſine actione in eſſentialem amorem eleuatus eſt: atq; inibi vnus ſpiritus & vnus cum DEO amor eſt, ſicut ſuprà diximus. Atque in hoc eſſentiali amore, per eam, quam cum DEO habet vnionem eſſentialem, infinitè ſuum excedit intellectum. Et hæc communis eſt hominum contemplatiuorum vita. In hac autem ſuî eleuatione aptus & habilis eſt, qui ſub vna viſione, modò DEVS id ei demonſtrare velit, creaturas omnes in cælo & in terra, vitamq; & præmia earum diſcriminatim poſſit perſpicere. Sed ipſius DEI infinitati interminabili cedere, eãq; eſſentialiter & infinitè ſubſequi compellitur: quippe quam creatura nulla neque comprehendere, neq; aſſequi poteſt, immò ne ipſa quidem anima DOMINI IESV, quæ tamen ſupra creaturas omnes DEO excellentiſſimè vnita eſt. Bernãdus.

¶De quibuſdam diuinæ gratię effectionibus. Caput IX.

CAeterùm æterna hæc charitas in ſpiritu, ei ſine medio vnito & viuens, lumen & gratiam ſuam in cunctas animæ vires diffundit, quæ eſt cauſa virtutum omnium. Gratia enim DEI ſupremas contingit & mouet vires, atque indè charitas, veritatis cognitio, omnis iuſtitiæ amor, conſiliorum DEI cultus & exercitatio diſcreta, libertas imaginum expers, cuncta ſine labore ſuperare & vincere, & per amorem in vnitatem ſpiritu deficere ac excedere oritur. In qua exercitatione quandiu quis perſeuerat, aptus & habilis eſt tum ad contemplandum, tum ad ſentiendum vnionem ſine medio cum DEO. Idemq; DEI intra ſe ſentit contactum, qui quædam eſt diuinæ gratiæ & omnium virtutum eius renouatio. Sciẽdum eſt enim, DEI gratiam in inferiores vſq; dimanare vires, corq; hominis contingere: vndè tum cordialis amor & ſenſibilis appetẽtia vel deſiderium erga DEVM proficiſcitur: atque hic amor & appetentia cor, ſenſus, carnem, ſanguinem, totamq; naturam corpoream penetrant, & in membris hominis preſſuram quandam & impatientiam excitant, ita vt ſæpiùs qua ſe ratione debeat gerere, ignoret: Haud aliter enim affectus eſt, atque ebrius qui ſpiam, raros quoſdam & miros præ ſe ferendo geſtus, quos quidem corde molles non facilè nôrunt comprimere: vt eſt, verbi gratia, quòd ſæpiùs caput apertis oculis leuãt in cælũ præ impatienti deſiderio: modò gaudẽt, modò plorant, nunc cantant, nũc clamant, quandoq; benè, quandoq; malè habent, & ſæpiùs ſe mouentes ſaltant, quandoq; curruntque, complodunt manus, genu flectunt, ſeſe inclinãt, atque id genus multimodos exhibẽt geſtus. Et quãdiu in his quiſpiam perſeuerat, corde patulo ſurſùm erẽctus ad diuitias DEI, in ipſius ſpiritu viuentis, nouum DEI contactum nouamque amoris ſentit impatientiam: ſicque hæc omnia iam dicta renouantur. Itaque per hoc ſentire corporeum quandoque in ſpiritale quoddam ac rationale ſentire penetrare ac tranſire, & per hoc ſentire ſpiritale in quoddam ſentire diuinum, quod eſt ſupra rationem pertingere: atq; per iſtud ipſum ſentire diuinum, ſeipſum in immobile ac beatum ſentire demergere debet: quod quidem ſentire immobile, noſtra eſt ſupereſſentialis beatitudo, quæ eſt DEI atque omnium charorum eius fruitio: & ipſa caliginoſum illud ſemperq; ocioſum ſilẽtium eſt: & DEO quidem eſſentialis, creaturis autem omnibus ſupereſſentialis eſt. De ipſa accipiendum eſt, cedere perſonas diuinas & in eſſentialem immergi ac abſorberi charitatem, id eſt, eſſentialem vnitatem: & nihilo minùs ſecundum perſonales proprietates ſemper in trinitatis actionibus perſtare.

¶De complacentia diuinarum perſonarum: itemq; de complacentia mutua inter Deum & homines bonos. Caput X.

VNdè animaduerti licet, diuinam naturam ſecundum perſonas quidem perpetuò agere: ſecundum eſſentiæ autem ſuæ ſimplicitatem, perenniter ocioſam ac modi expertem permanere. Atq; eamobrem quoſcunque DEVS elegit & ſempiterno perſonali amore complexus eſt, eos omnes eſſentiali amore in vnitate eſſentialiter ac fruitiuè poſſidet. Diuinę nanq; perſonę quadam mutua complacentia & infinito ac

essentiali amore in vnitate sese inuicèm complectuntur, idq; in vitali sacrosanctæ Trinitatis vita perpetim renouatur: quippe vbi semper noua generatio, noua cognitio, noua complacentia, noua spiratio est in nouo quodam complexu & nouo æternæ charitatis profluuio. Et in hac complacentia electi omnes tum angeli, tum homines, à primo ad extremum vsque circumplectuntur: atque ex eadem complacentia cælum, terra, essentia, vita, actio, & conseruatio creaturarum omnium dependet. Qui autem sese à DEO ad vitia auertunt, id vtiq; ex suapte cæca quadam malitia faciunt. Ex DEI verò cõplacentia gratia & gloria & dona omnia in cælo & in terra, & speciatim in singulos quosque pro cuiusque necessitate & capacitate promanant. Etenim diuina gratia cunctis parata est, & vniuscuiuslibet peccatoris conuersionem expectat. Et cùm peccator quilibet diuina motus & tactus gratia, suijpsius misertus DEVM fideliter implorat, nunquàm non gratiam & veniam obtinere potest: & quisquis per DEI gratiam amorosa cum complacentia in æternam DEI complacentiam reflectitur, is ab æterna illa, quæ DEVS ipse est, charitate suscipitur ac circumplectitur, semperque in amore & virtutibus renouatur. Inter eam enim complacentiam, qua nos placemus DEO, & eam, qua nobis placet DEVS, charitas & vita æterna colitur & exercetur. DEVS autem nos ab omni æternitate in sua complacentia dilexit & coluit. Quod quidem meritò nos attendere deberemus, atque ex eius consideratione nostra charitas & complacentia renouaretur. Enimuerò per personarum in diuinitate relationem, noua inibì semper complacentia est cum nouo amoris profluuio, ac nouus in vnitate complexus: idque sine tempore, id est, sine antè vel pòst, in quodam NVNC sempiterno. In isto nanq; in vnitate complexu cuncta perfecta sunt, & in charitatis effluxu cuncta efficiuntur: atque in vitali fœcundaq; natura cuncta possunt fieri, vtpotè in qua Pater in Filio, & Filius in Patre, & in vtroque Spiritussanctus est. Est nanque viuida fœcundaq; vnitas, quæ omnis vitæ & omnium quæ fiunt, fons & origo est. Atq; eam ob rem sunt inibì creaturæ omnes absq; seipsis tanq; in sempiterna causa sua, vna essentia vnaq; vita cum DEO. In personarum autem distincta emanatione, Filius ex Patre, & Spiritussanctus ex Patre simul & Filio est: ibiq; DEVS fecit creaturas omnes & in propria quãq; ordinauit essentiæ per gratiam suam. Hominem verò, quantùm quidem in ipso est, sua morte reformauit ac recreauit, omnesq; electos suos charitate & virtutibus ornauit & in ipsorum vnà secùm principium reflexit. Ibi Pater cum Filio, & cum eis electi omnes circumplectuntur vinculo charitatis, in diuina vnitate: quę quidem secundum personarum emanationem fœcunda est, in earum autem reflexione sempiternus ac insolubilis est nexus amoris: quo quicunq; se nouerunt deuinctos, ij æternò beati manebunt, suntq; virtutibus locupletes, contemplatione lucidi, & in fruitiua quiete simplices. In ipsorum nanq; introuersione DEI sese manifestat charitas cum bonis omnibus profluens, trahensq; introrsus in vnitatem, & supereſſentialis ac modinescia in perenni quiete. Atque hac ex causa DEO & per medium, & sine medio, atq; etiam sine differentia sunt vniti.

¶ Quibus modis homines perfecti in sua contemplatione charitatem Dei sibi propositam habeant, vtque rapiantur in Deum.

Caput XI.

ET ipsam quidem DEI charitatẽ amantes hoïes in suo intuitu siue contemplatione sibi propositam habent, ceu bonum commune in cælum terramq; promanans: & sacrosanctam Trinitatem plena cum gratia ad ipsos & in ipsos se inclinare sentiunt: atque ita fit, vt cunctis virtutibus, sanctis exercitijs, & bonis actionibus foris & intùs ornati sint. Et hoc pacto cum DEO vniti sunt per medium diuinæ gratiæ, & sanctam vitam suam. Et quia DEO sese in agendo, omittendo, patiendo dediderunt, idcircò perpetua quadam pace, & interno gaudio, consolatione & gustu perfruuntur, quæ quidem mundus percipere non potest, sed nec vlla ficta creatura, nec quisquam ex his qui sese magìs quàm DEI spectant & quęrunt honorẽ. Secundò ijdem ipsi interni illustrati homines in suo intuitu, id est, dum introspiciunt vel contemplantur, quãdocunq; volunt, DEI charitatem velut intrò trahentem vel ad vnitatem inuitantem, sibi propositam habent. Cernunt enim & sentiunt, Patrem & Filium per Spiritumsanctum sese & electos omnes circumplecti, & sempi-

terno

terno cum amore in naturę ſuę reflecti vnitatem. Atque hæc vnitas ſemper introrſùs trahit & inuitat, quicquid ex ipſa ſiue naturaliter ſiue ex gratia natum eſt. Quam ob rem iſtiuſmodi homines illuſtrati libero animo, ſupra rationem in nudam quandam ſunt eleuati viſionem: vbi perpetua viuit vnitatis DEI ad ſeipſam inuitatio: & nudo ac imaginibus vacuo intellectu actiones omnes, cuncta exercitia & res omnes in ſupremum vſque ſpiritûs ſui penetrant: & hic nudus eorum intellectus æterna perfunditur ac penetratur claritudine, quemadmodùm aërem ſolis ſplendor penetrat: nuda autem & eleuata voluntas infinito penetratur & transformatur amore, ſicut ignis ferrum totum penetrat: ac nuda denique & erecta mens, infinita ac omnium imaginum prorſus experte diuinitate ſe circumplexam, fixam ac firmatam ſentit. Atque hunc in modum creata imago ſupra rationem æternæ ſuæ imagini vel exemplari, quod eſſentiæ & vitæ ipſius origo eſt, tripliciter coniuncta & vnita eſt. Et hæc origo in ſimplici contemplatione in quadam imaginum neſcia nuditate vel ocio cum DEO eſſentialiter & vnicè ſeruatur ac poſſidetur. Ita ergo ſupra rationem tripliciter in vnitatem, & ſimpliciter vel vnicè in trinitatem, homines iſtiuſmodi rapiuntur vel eleuantur: nec tamen creatura vnquàm fit DEVS: quandoquidem vnio hęc per gratiam fit & reciprocum ſeu reflexum in DEVM amorem. Vndè etiã creatura in interno ſuo intuitu inter DEVM & ſeſe quandam ſenſit diſcretiõem ac diuerſitatem. Et licèt vnio hęc ſit abſq; medio, at tamen multimodę effectiones & opera DEI, quę is in cęlis ac terra perficit, eiuſcemodi ſpiritum latent. Nam tametſi DEVS ita vt eſt perſpicua cum diſcretione, in animę ſeſe præbet eſſentia, vbi animæ vires ſupra rationem in quandam rediguntur ſimplicitatem, DEIq; transformationem ſimpliciter patiuntur, vbi plena ſunt & abundant omnia: Spiritus enim tanquàm vnam cum DEO veritatem, vnam opulentiam, & vnam ſe ſentit vnitatem: at tamen eſſentialis quædam inibì eſt in anteriora propenſio, & ipſa eſt eſſentialis inter eſſentiam DEI & animæ eſſentiã diſtinctio: qua quidẽ nulla poteſt ſublimior ſentiri ac pcipi.

¶De vnitate ea quæ eſt ſine differentia. Caput XII.

TErtiò iam ſequitur ea quę eſt ſine differentia, vnitas. Dei nanque charitas non ſolùm adſpicitur vt cum bonis omnibus promanans, vel in vnitatem introrſus attrahens, ſed etiam vt ſupra omne diſcrimen in eſſentiali fruitione ſecundum nudam diuinitatis eſſentiam exiſtens. Itaq; homines illuſtrati in ſeipſis eſſentialem quandam ſupra rationem & ſine ratione inuenêre cõtemplationem intẽtam, & fruitiuam quandam inclinationem, modos omnes omnemq; eſſentiam penetrantem, & ſeſe in modineſciam interminatæ beatitudinis abyſſum immergẽtem, vbi diuinarum Trinitas perſonarum natam ſuam in eſſentiali poſſidet vnitate. Vbi nimirùm beatitudo vſq; adeò ſimplex & moduram expers eſt, vt in ea eſſentialis intenta contemplatio, inclinatio, & creaturarum diſtinctio amittatur ſiue occumbat. Cunctæ enim eſſentiæ eleuatæ per fruitionem colliqueſcunt, & velut exinaniuntur in diuinæ eſſentiæ eſſentiam, quæ eſt eſſentiarum oẽium ſupereſſentialis eſſentia: atq; inibì excidũt ſibijpſis in quãdam ſuî amiſſionem & neſcientiam oẽi fundo carentem: Ibì claritas oẽis reflectitur in caliginem, vbi tres perſonæ diuinæ eſſentiali ceedũt vnitati, & ſine diſcretione, eſſentiali perfruuntur beatitudine: quæ quidem beatitudo ſoli DEO eſſentialis eſt, ſed cũctis creatis ſpiritibus ſupereſſentialis. Nõ eñ poteſt vlla creata eſſentia cum diuina eſſentia prorſus vnum eſſe, & in ſeipſa redigi in nihilum. Ita eñ creatura fieret DEVS; quod eſt impoſſibile. Diuinæ nanq; eſſentiæ nec accedere quicq̃ nec decedere poteſt, & neq; maior, neq; minor poteſt effici. Et nihilo ſeciùs cuncti amãtes ſpiritus vna cum DEO fruitio atq; vna beatitudo ſunt etiã ſine differẽtia. Eñuerò beata illa eſſentia, quæ Dei & electorum oẽium fruitio eſt, tam ſimplex eſt, vt inibì nec Pater, nec Filius, nec ſpirituſſanctus ſit ſecũdum perſonalem diſtinctiõem, nec vlla creatura, ſed oẽs illuſtrati ſpiritus ſeipſos ibidèm in modineſciam exceſſêre fruitiõem, quæ quædam redũdantia eſt ſupra oẽm illam, quam vlla vnq̃ creatura vel accepit, vel poſſit accipe, plenitudinem. Ibì nãq; cũcti eleuati ſpũs in ſua ſupereſſentiali eſſentia vna cũ DEO fruitio, & vna beatitudo ſine differẽtia ſunt: atq; vſq; adeò beatitudo hæc ſimplex illic eſt, vt nulla vnq̃ in eã poſſit diſtinctio vel diſcretio ptingere. Hoc videlicet dñs IESVS petijt, quũ oraret cæleſtẽ Patrẽ ſuũ, vt oẽs amici eius

cõsummarẽtur in vnum, ſicut ipſe cum patre vnum eſt in fruitiõe per Spiritum ſanctum, vt etiam ipſe in nobis, & nos in ipſo & in cæleſti patrẽ eius in fruitione per Spiritum ſanctum vnum efficiamur. Quæ quidem mihi omnium, quas Chriſtus vnquàm noſtræ ſalutis cauſa fecerit, precationum multò amantiſſima eſſe videtur.

¶De triplici oratione D. IESV, qua petijt, vt vnum cum Deo efficeremur. Caput XIII.

Ioan. 17. I. VBi tamen animaduertendum eſt, orationem eius triplicem fuiſſe, vti eam ſanctus Ioannes in eodem deſcribit Euangelio ſuo. Primò enim rogauit hoc pacto: Pater, quos dediſti mihi, volo vt vbi ſum ego, & illi ſint mecum, vt videant claritatem meam, quam dediſti mihi. Vndè in huius libelli exordio dixi, bonos omnes cum Deo, per medium gratiæ eius & virtuoſam vitam ſuam, vnitos eſſe. Dei nanq; charitas nouis cum donis ſemper in nos promanat: quod qui obſeruant, ij virtutibus nouis, ſanctis exercitijs, & bonis omnibus, ſicut iam antè dixi, replentur. Atq; hęc vnio, quæ fit plenitudine gratiæ & gloriæ in corpore & anima, in iſthac vita temporaria inchoat, & in oẽm durabit æternitatem. II. Secundò orauit Dñs IESVS, quemadmodùm multis Euangelij locis cernere licet, vt nos in illo ſimus, & ipſe in nobis: quæ eſt vnio immediata vel ſine medio. Etenim Dei charitas, vt diximus, non ſolùm emanat, ſed etiam trahit intrò in vnitatẽ. Quod q ſentiunt & obſeruãt, homines interni ac illuminati efficiunt, eorũq; ſupremæ vires ſupra oẽm earum exercitationem in eſſentię ſuæ nuditatẽ ſubuehunt, atq; inibi ſupra rationẽ in quandam rediguntſimplicitatem: quo fit, vt plenę ſint & abundẽt: ſiquidẽ in hac ſimplicitate ſpiritus ſeſe Deo abſq; medio vnitum ſentit. III. Et hęc vnio cum ea quæ ad ipſam pertinet, exercitatione æternò permanebit, ſicut iam ſuprà dictum eſt. Tertiò celſiſſimam Chriſtus precem fecit, nempe vt omnes chari amici eius conſummentur in vnum, ſicut ipſe cum patre vnum eſt: non quo ſint vnius cum eo ſubſtantiæ diuinæ, quod eſt impoſſibile, ſed vt vnum ſint in eadem vnitate, vbi ipſe cum patre in eſſentiali amore ſine diſcretione vna fruitio, vnaque beatitudo eſt. Iam quicunque triplici hac ratione DEO vniti ſunt, in eis CHRISTI oratio completa eſt: & ipſi cum DEO manabunt ac fluitabunt, ſemperque poſſidendo & fruendo ocioſi erunt: agentque & patientur, & in ſupereſſentiali eſſentia ſine vlla formidine vel terrore quieſcent. Egredientur & ingredientur, & paſcua tum hîc, tum in futura ſemper vita inuenient. Denique amore ebrij ſunt, atque in DEO in quadam caliginoſa claritudine obdormierunt. Poſſem hinc plura dicere, ſed qui hæc adepti ſunt, nihil verbis pluribus opus habent: & quibus hæc manifeſtata ſunt, quiq; amore cohærent amori, eos amor veritatem abundè docebit. Qui autem foràs ſeſe effundunt, & ex rebus vanis ac extraneis ſolatia captant, ij horum nil nouerunt, nec ea poſſunt re ipſa experiri: & ſi multo vellem plura dicere, me tamen neutiquàm caperent. Nam qui ſe totos externis dedunt actionibus, aut ſine vlla actione interno vacant ocio, hæc intelligere non poſſunt. Quanuis enim ratio & omne ſentire corporeum fidei & ſpiritûs intentę contemplationi, atque illis rebus quę rationem excedunt, cedere ac ſuccumbere debeat, at tamen ratio & vita ſenſitiua ſine actione in habitu perſiſtunt, nec perire poſſunt, non magis quàm ipſa hominis natura. Sic etiam licet ſpiritus intentam contemplationem & inclinationem in DEVM, vnitatis fruitioni cedere oporteat, at nihilo minùs contemplatio ipſa & inclinatio habitu perſeuerant. Siquidem hæc intima ſpiritûs vita eſt: & in illuminata ſurſùm ſcandente homine vita ſenſitiua adhęret ſpiritui: atque ea de cauſa vires eius ſenſitiuę cordiali cum amore ad DEVM adiunctę ſunt, & natura eius bonis omnibus completa eſt: ſentitque vitam ſuam ſpiritalem ſine medio cohęrere Deo. Quamobrem vires eius ſupremę perpetuò amore ad Deum ſuſpenſę ſunt, & diuina perfuſę ac penetratę veritate, & in formarum neſcia fixæ ac cõſtabilitę libertate: atq; p hæc ſpiritus iſte Deo plenus eſt, immò & ſupabundat ſine modo. Et in abundantia ſiue redundatiõe eſſentialiter diffluit aut immergit in ſupereſſentialẽ vnitatem, vbi eſt vnio indiſcreta, ſicut antè ſępiùs dixi. In ſupeſſentiali nanq; vnitate oẽs viç noſtrę deſinunt. Iam ſi cũ Deo pręcelſa amoris itinera decurrere velimus, cũ ipſo etiã ęternò ac ſine fine qeſcemus: ſicq; penniter & accedemus, & ingrediemur, & qeſcemus in Deo.

Qui ſoli iſta intellecturi.

¶Epi-

¶Epilogus huius libelli, vbi simul author sese Ecclesiæ Catholicæ iudicio submittit, rursumq; monet cauendos hęreticos.

Caput XIIII.

EQVIDEM hac vice mentẽ & sententiã meã planiùs explicare nequeo. Interim tñ in oñibus quę vel capio, vel sentio, vel etiã scripsi, totũ me S. Ecclesię Catholicę & sanctorum iudicio ac sententiæ submitto. Omninò eñ Christi IESV seruus in fide catholica & viuere & mori statuo, & per Dei gratiam viuũ S. Ecclesię membrũ esse appeto. Atq; eamobrẽ, sicut iam suprà dixi, caueat sibi vnusquisque ab euersis illis hoĩbus, q per imaginũ expers ociũ suũ vel ociosam imaginũ carẽtiam, simplici ac nudo adspectu suo naturaliter intra sese Dei in ipsis existẽtiã inuenerũt, voluntq; vnũ esse cũ Deo absque Dei gratia & virtutum exercitatiõe, & nec Deo nec S. Ecclesiæ obedire: atq; cũ omni illa execrabili & peruersa, quã antè cõmemorauimus, viuẽdi ratiõe filij Dei etiã ex natura esse volũt. Atquì si Archãgelus è cælo detrusus est, quòd in superbiam erectus, ad Dei adspiraret æqualitatẽ: & primus homo ex paradiso eiectus est, quòd DEO vellet esse similis: quĩnã fieri poterit, vt peccator deterrimus, videlicet Christianus perfidus ac hæreticus, è terra scandat in cælũ, dũ ipse vult esse DEVS absq; gratiæ & virtutũ similitudine? Nemo eñ ꝓpria virtute ascendit in cælum, nisi filius hominis Christus IESVS: cui nos vniri oportet per gratiam, virtutes, & fidem Christianã: sicq; cũ eo, quò ipse p̃cessit, scãdere poterimus. EXTREMO nãq; die oñes resurgemus, singuli cum corporibus suis: & qui bona egerunt opera, ibunt in vitam æternam: qui verò mala, in ignem æternum. Qui sunt duo admodùm diuersi fines, qui nunquàm adunari poterunt, altero ab altero semper diffugiente.

Esa. 14.
Gene. 3.
Ioan. 3.
Ioan. 5.
Mat. 25.

FINIS APOLOGIAE.

DOCTORIS DIVINI D. IOANNIS RVSBROHII PRECATIO CVM PRIMIS PIA AC DEVOTA.

OBSECRO te benignissime DEVS per immẽsam misericordiã tuã, vt p̃stes mihi te amare toto corde super oñia, & cũctos homines, atq; oẽs status tum religiosos tum seculares, amicos & inimicos perindè vt meipsum diligere. Da mihi vt oẽs homines venerer, nec quenquã vnquã iudicẽ aut contẽnam: sed vt ipse ab oñibus potiùs cõtẽni: & abijci desiderẽ, nec vnquã hominibus placere appetã, nisi tibi DN̄E, nec cuiquã prẽterquã tibi displicere verear aut reformidẽ: vtq; in oñibus tuũ super oñia honorem & gratissimã voluntatẽ tuam, nõ aliud, exequi cõcupiscã. Oro p̃tereà amantissime DN̄E, vt p̃stes mihi ne de meipso aut ꝓprijs actiõibus meis præfidam aut p̃sumam, sed vt tibi sanctissimisq; meritis tuis totus innitar, & in eis potissimũ spem & fiduciã meam collocẽ, ac nihilominùs semper quod in me est, facere nõ omittã. Ad hæc, vulnera (quæso) cor meũ amore tuo, & libera me ab omni priuato & corrupto ac falso AMORE, & da mihi cognoscere ac sentire charitatẽ, misericordiã, sapiẽtiã & oñipotentiã tuã, itemq; ꝓpriũ nihilũ & infidelitatẽ meam. Rogo etiã dulcissime DN̄E, ne me vnquã sinas obliuisci mortis & p̃assiõis tuæ, sed vt in eis sit mihi p̃cipua requies, & accessus ad DIVINITATẽ, & vt oẽs vires meas in tuis vulneribus & tua morte consumã. Tantã etiã pijssime DN̄E mihi largire charitatẽ, vt oñia propter te & facere & omittere possim, & vt oñis labor tua causa facilis mihi sit, vtq; mortales oñes, & omnis eorum consolatio, necnõ quæuis naturæ meæ oblectamẽta, mihi tam amara & molesta reddant̃, quàm mihi modò iucunda sunt: & vt æquè libens eis careã, quàm eis ægrè adhuc desituor. Oro insupèr benignissime DN̄E, vt me in omniũ hominũ tam religiosorum quàm secularium cordibus extinguas, & vt cũctos homines, oñesq; extraneas imagines in meo corde occidas: nec ab vlla mihi afflictiõe vel cruce vel mœrore parcas, quæ tibi placeãt, & mihi admiriculo sint apud te, & ĩ oñi ꝓpessiõe & afflictiõe, quã mihi euenire ꝓmiseris, & q̃ ab hominibus mihi possit accidere, p̃sta vt me reum agnoscere & fateri discã, & vt cõtemnã meipsum.

Precor nihilominùs suauissime Dñe, vt mortis & vulnerum tuorum meritis, & teipso toto cælesti Patri tuo pro omnibus, quæ vnquã admisi, peccatis meis satisfacias, ijsdemq; omnem negligẽtiam & defectꝰ meos suppleas. Prẽsta etiã mihi, vt incertã mortis horã, & horrẽdi ac tremẽdi iudicij tui æquitatẽ, itemq; negligẽtias & breuitatẽ vitæ meæ, pœnasq; grauissimas & sempiternas impijs & peccatoribus præparatas ob oculos habere ac formidare discã. Denicq; clementissime Dñe, da mihi, vt nunquàm neq; pacem, neq; delectationẽ quærã aut inueniam, nisi in te, & vt tu sis causa & ratio omnium actionum mearum. Amen.

PARADIGMA ELEGANS,

QVOD IN VETVSTO QVODAM EXEMPLARI CONFLVENTINO, NVPTIIS SPIRITALIBVS RVSBROCHII ASscriptum reperimus.

VIRGO quædam cũ à spiritali Patre suo, viro benè docto, de via Dei instituicuperet, interrogata est ab eo, quænã ipsius sublimissima esset exercitatio, cui in interiori hoie inniteret. Illa paulisper secũ deliberãs, respõdit se vitã & passionẽ Saluatoris meditari articulatim, & ꝑpriam vitã, itemq; vitia sua in illã intima cũ deuotiõe transfundere. Cui Doctor, Bonũ qdem id est, ait, & cũ primis frugiferũ, sed nõ satis est, qñ ex Affectu merè naturali, & absq; speciali diuina gratia meritò qs moueri possit ad cõmemoranda ea, quæ ipsius causa amicus eius vel ꝑpessus sit, vel egerit, atq; ex horũ recordatiõe cõpassiõe affici. Tum virgo sciscitata est ex eo, forétne ea vera deuotio, si qs peccata sua quotidiè mẽte reuoluat, & ex aĩo deploret. Ad quod Doctor tale dedit respõsum: Vtile qdem & salutare etiã hoc est, sed tñ solius nihilominùs naturæ esse potest, cũ natura benè constituta, iure meritoq; vitium quoduis & omnẽ iniustitiam auersetur. Rursùm virgo percontata est, forétne vera deuotio, si quis mente quotidiè tormẽta intueat damnatorũ, aut sursùm tendẽs, vitam contempleť æternã, eamq; ardentissimè suspiret? Respõdit Doctor: Vtilis sanè hæc est exercitatio: sed tñ etiam sola natura pœnas reformidat, & appetit gaudia, sicut dum qs suã ad quam pertinet, ciuitatẽ adspectat, in qua omni excluso dolore, nihil non gaudiorũ, immò quicqd desiderari possit, abundet, mirũ nõ est, vt eam vehemẽter exoptet. His auditis, virgo ruditatẽ & cæcitatẽ suam, quam ꝑximã ad Deũ viã inuenire nõ potuisset, ploratura discessit, seseq; cũ lachrymis & precibus introrsùs recepit. Cui splẽdidus qdam puerulus mox adstitit. Quẽ cũ ipsa discedere iussisset, dicẽs, neminẽ ipsam cõsolari posse, ait ille puerulus: Ne ita loquaris quæso. Nã ego & possum & volo te consolari. Pater tuus repulit te ob tuam vitæ spiritalis ruditatem. Sed nunc reuertere ad eum, dicasq; illi, verissimam & pijssimam deuotionẽ sitam esse in maxima resignatiõe, & verissima abnegatiõe seu nihilipensione & annihilatione suĩpsius, cui ruina sua fit vera resurrectio: qui diuina fretus ope, æquabiliter ac fideliter Deo semper inhæret per Amorem, idq; perindè in penuria vt abundantia, in dando æquè vt accipiendo, in mœrore vt in gaudio. Quisqs em̃ tum in his, tum alijs qbuscũq; euẽtibus vera cum pace Deo vnitus permanet, is vnus, qd sit vera ac interna vita & deuotio, perspectum habet. Isthæc vbi virgo suo retulisset Patri, respondit ille: Iam demũ verissimam ac proximam nosti perfectionẽ, in qua omis cõsummatiõis finis cõsistit: ad quẽ pertingi nõ potest, nisi caro cũ vitijs & cõcupiscẽtijs crucifigat, voluntas ꝑpria, & quicqd priuatus suggerit Amor, repudiet, & ad pfectam Apostolicã, diuinamq; charitatẽ infatigabiliter suspiret. Ad hũc scopũ si meditationẽ dñicæ Passiõis & reliqua tua exercitia retuleris, quo sanctissimas Christi virtutes ꝑfectiùs imiteris, nõ frustraberis voto, nec à recto aberrabis itinere, donec ad totius boni fontẽ ꝑtingas, Dominum nostrum IESVM Christum, qui est benedictus in secula, Amen.

D. BRV-

D. BRVNONIS COLONIENSIS, CARTHVSIANORVM PARRIARchæ, De Contemptu mundi, Elegia.

MOrtales dominus cunctos in luce creauit,
Vt capiant meritis gaudia ſumma poli.
Felix ille quidem, qui mentem iugiter illuc
Dirigit, atque vigil noxia quæque cauet.
Nec tamen infelix, ſceleris quem pœnitet acti,
Quiq; ſuum facinus plangere ſæpè ſolet.
Sed viuunt homines, tanquàm mors nulla ſequatur,
Et velut infernus fabula vana foret.
Cùm doceat ſenſus, viuentes morte reſolui,
Atque erebi pœnas pagina ſacra probet.
Quas qui non metuit, infelix prorſus & amens
Viuit, & extinctus ſentiet ille rogum.
Sic igitur cuncti mortales viuere curent,
Vt nihil inferni ſit metuenda palus.

EIVSDEM EPITAPHIVM, QVI OBIIT ANNO DOMINI M. C. I.

PRimus in hac ſacri fundator ouilis eremo
Promeruí fieri, qui tegor hoc lapide.
Bruno mihí nomen, genitrixq; Colonia: mecq;
Deſerti requies tranſtulit ad Calabros.
Doctor eram, præco Chriſti, vir notus in orbe.
Deſuper illud erat, gratia, non meritum.
Carnis vincla dies Octobris ſexta reſoluit.
Oſſa manent tumulo, ſpiritus aſtra petit.

HVMILIS CARTHVSIANORVM AD SANCTVM Brunonem Precatio

ASpice nos oculis Bruno patriarcha benignis,
Nocte dieq; tibi feruentia vota ferentes.
In paradiſiacas tua per veſtigia ſedes
Tendimus: in virtutis iter nos dirige, ſecli
Quos ex innumeris reuocaſti Bruno periclis.
Propoſiti ardorem fac nos ſeruare prioris,
Et circunfuſę ſemper memor eſto coronæ,
Donec ad æthereos tecùm peruenerit axes.

AD ERVDITVM AC PIVM HVIVS ERVDITI AC PII OPERIS LECTOREM, epigramma Bartholomæi Laurentis (cognomẽto vulgari Poin) Nouimageñ, commendatorium D. Ioannis Rusbrochij & Carthuſię Colonieñ.

Hactenùs in tenebris quaſi gemma ſepulta latebat,
Ac veluti paucis vnio notus, erat
Cęlicus hic DOCTOR, IEHOVAE cui Gratia nomen,
Cognomen tribuit grande Sonora Palus.
Non tulit hoc Vbicos intra Carthuſia muros,
Gnauiter vſque aliquid condere ſueta boni,
Nempe vt ſub modio celanda diutiùs eſſet
Cęlitùs edocti tanta lucerna viri.
Atque ideò in ſeſe verſoris imagine ſumpta,
Idq; DEI ſolo, non alio, intuitu,
Tranſtulit ex humili Belgarum idiomate linguam
In Latiam hoc ipſum, quod modò cernis, opus.
Eugè beata domus, ſic ſic nouitatibus horum
Nequam ſeclorum pergito ob- ire -uiàm:
Et ſimiles poſthàc itidèm ſufferto labores,
Mercedem ſtudijs dignam habitura tuis.

139803